

10.06.2014. u 13.18h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovani poslanici 25. saziva Skupštine Crne Gore, otvaram osmu šednicu prvog redovnog prolječnjeg zasijedanja u 2014. godini. Prije utvrđivanja dnevnog reda da konstatujemo nekoliko stvari.

Zapisnike sa pete posebne i šeste šednice prvog redovnog prolječnjeg zasijedanja da usvojimo. Ima li dopuna, izmjena, primjedbi? Nema. Hvala vam, konstatujem da su usvojeni zapisnici.

Takođe imamo obavezu da konstatujemo ostavku ministra kulture četrdesete Vlade Crne Gore, Branislava Mićunovića, zbog prelaska na dužnost izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Srbiji. Zahvaljujem se ministru Mićunoviću na saradnji, želim mu uspješan rad u Republici Srbiji.

U predlog dnevnog reda po Poslovníku uvrštavamo Predlog odluke o obrazovanju privrednog odbora za vršenje nadzora nad radom državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne uprave u pogledu dosljedne primjene zakona u cilju izgrađivanja povjerenja u izborni proces.

Vrlo zahtjevan jezički operat, ali to je naziv odluke. Da podsjetim, naš politički dogovor je da ta odluka bude dogovorena do konsenzusa, zasnovana je na paritetu i moraćemo doći do nje konsenzusom, tako da predlog na koji opozicija ima pravo po Poslovníku smatramo kao model koji se može izmjeniti do potpune konsensualnosti kroz naš rad i rad u radnim tijelima, računam i dogovorom šefova klubova.

Vlada je predložila da se u dnevni red uvrsti Predlog zakona o potvrđivanju dopunskog protokola sporazuma između država ugovornica Sjevernoatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga i da se zakon donese po skraćenom postupku. O tome ćemo glasati.

Poslanik Gošović je predložio da se u dnevni red uvrste Predlog zakona o izmjenama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju, to je već jedanput bilo ako se ne varam, i Predlog zakona o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. To je skoro usvojeni zakon, ali očigledno da ima nekih dopuna.

Poslanik Medojević predlaže da se uvrste tri zakona: Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika, Predlog zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima, kolega

Medojević voli ove osnovne zakone da mijenja, i Predlog zakona o dopuni Zakona o izvršenju i obezbjeđenju.

Poslanik Damjanović je predložio da se u dnevni red uvrsti Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i zakon donese po skraćenom postupku. Takođe, dobili smo u poslovničkom roku predlog kolege Jelića, da se Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu takođe uvrsti u dnevni red, skraćeni postupak. Da čujemo obrazloženja. U ime Vlade nije niko tu, ali se radi o sjevernoatlantskoj tematici.

Kolega Gošoviću, hoćete li vi o vaša dva zakona po tri minuta, koliko imate pravo?

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažena Skupštino, poštovani građani,

Obrazložiću prvo predlog za dopunu dnevnog reda koji se odnosi na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju.

Jedno od osnovnih zakonom utvrđenih prava penzionera jeste pravo na usklađivanje penzija. Penzije i ostale naknade iz penzijsko-invalidskog osiguranja, saglasno članu 58 Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju od 1. januara 2013.godine trebalo je uvećati za 3,3%, a od 1.januara 2014.godine za dodatnih 1,8%. Međutim, Skupština Crne Gore u mjesecu decembru 2012.godine i mjesecu decembru 2013.godine donijela je Zakon o dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju kojim je propisano da se penzije neće usklađivati u 2013.godini i takođe u 2014.godini. Penzije su zamrznute sa obrazloženjem da bi finansiranje navedenih prava sa višim usklađivanim iznosima moglo da dovede u pitanje likvidnost budžeta. Na navedeni način penzije u Crnoj Gori ostale su na nivou penzija utvrđenom u mjesecu januaru 2012.godine, a u međuvremenu su rasli troškovi života što penzionere kao radno neaktivnu najstariju populaciju sve više tjera ispod linije siromaštva. Dovoljno je reći da danas u Crnoj Gori blizu tri i po hiljade penzionera prima penziju u najnižem iznosu od 100 eura i 40 centi, da blizu 24.000 penzionera ima penziju manju od iznosa privremene naknade koju Fond PIO isplaćuje invalidima rada druge i treće kategorije, dakle manje od 158 eura, da blizu 70.000 penzionera ima penziju ispod iznosa prosječne penzije u Crnoj Gori od 276 eura, a da je vrijednost minimalne potrošačke korpe u mjesecu aprilu ove godine iznosila 790 eura.

U međuvremenu u budžetu Crne Gore u prvom kvartalu 2014.godine u odnosu na isti period prethodne godine ostvareni su značajno veći prihodi. Ostvareni efekti mjera fiskalnog prilagođavanja opredijelili su ministra finansija gospodina Radoja Žugića da u mjesecu maju 2014.godine javno saopšti da bi u ovoj godini penzije mogle da budu odmrznute. "Jedini segment potrošnje koji neće biti limitiran je segment penzione potrošnje, polazeći od namjera

Vlade da vršimo usklađivanje vrijednosti penzija, odnosno od svih nepopunanih mjera u procesu konsolidacije tokom ove godine ukinemo onu koja se tiče zamrzavanja vrijednosti penzija i po tom osnovu penzioneri ostvare određene aspekte nove valorizacije”, rekao je 19.maja ove godine ministar Žugić. Više nego očigledno je da ne postoji niti jedan razlog da penzije u Crnoj Gori ostanu zamrznute i nakon 30.juna 2014.godine. Penzije se u skladu sa zakonom usklađuju jedanput godišnje. Krajnje je neophodno da to zakonsko ograničenje o kome je govorio ministar u pogledu usklađivanja penzija prestane da važi istekom prvog polugođa 2014.godine.

Da bi se to moglo ostvariti, neophodno je u dnevni red danas sazvane sjednice Skupštine bude uvršćen Predlog zakona o izmjeni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju kojeg smo podnijeli na dostavljenu inicijativu Partije udruženih penzionera i invalida Crne Gore podržanu od strane Vijeća penzionera, Stranke penzionera, Udruženja za zaštitu penzionera, kao i od predstavnika mjesnih udruženja Saveza penzionera. Za penzionere je svaki mjesec veliki, ako sada shodno izjavi i ministra finansija više ne stoji ocjena da bi finansiranje prava penzionera na usklađivanje penzija moglo da dovede u pitanje likvidnost budžeta, ne postoji nijedan razlog da predlog navedenog zakona ne uvrstimo u dnevni red za danas sazvanu sjednicu Skupštine Crne Gore.

U tom smislu i u tom cilju i očekujem vaše razumijevanje. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Gošoviću.

Glasamo o Predlogu zakona o izmjenama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju da se uvrsti u dnevni red osme sjednice prolječnjeg zasijedanja. Za, protiv, uzdržani?

Izvolite, čuli ste obrazloženje. Imamo osam zakona za dopunu, pa bi bilo previše da čekamo da se sve to izvrti i glasaćemo odmah.

Hvala vam. Glasalo je 46 poslanika, 18 za, nije bilo protiv, bilo je 28 uzdržanih. Nije dobio potrebnu većinu.

Izvolite. Drugi zakon kolege Gošovića.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Riječ je o predlogu da se u dnevni red današnje sjednice uvrsti Zakon o dopuni Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Da podsjetim, Skupština Crne Gore na sjednici održanoj 14. aprila ove godine donijela je Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti. Saglasno odredbama člana 75 stav 2 navedenog zakona, potrošačkim jedinicama prema kojima Ministarstvo finansija ne može preduzeti mjere odgovornosti utvrđene članom 76 istog zakona smatraju se Državna revizorska institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Skupština Crne Gore. Dakle, ne i organi sudske vlasti, a Ustavom Crne Gore vlast u Crnoj Gori uređena je po načelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, pri čemu odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Takođe, saglasno Ustavu Crne Gore sudijska funkcija je samostalna i nezavisna, a rad sudova u vršenju te funkcije samostalan i nezavisan. Postojeće zakonsko rješenje, član 75 stav 1 tačka 4, omogućava Ministarstvu finansija preduzimanje mjera finansijske odgovornosti prema organima sudske vlasti ukoliko bi ti organi izvršili zapošljavanje bez prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva finansija o obezbjeđenju sredstava za tu namjenu u budžetu. Ovakvo rješenje uskraćuje mogućnost da sudski organi vlasti samostalno organizuju vršenje poslova shodno aktu o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i čine je zavisnom od izvršne vlasti. Sud kao i Parlament u sistemu podjele vlasti treba da samostalno organizuje vršenje svojih poslova. Princip podjele vlasti podrazumijeva da svaka grana vlasti posjeduje odgovarajući sistem autonomije u vezi sa njenim internim funkcionisanjem. U suprotnom, rušio bi se ustavni princip podjele vlasti kao i odnos vlasti koji treba da počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Saglasno naznačenim ustavnim načelima, odredbama člana 36 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima propisano je da ukoliko se popuna radnih mjesta vrši javnim oglašavanjem, Skupština Crne Gore i organi sudske vlasti nijesu dužni od ministra nadležnog za poslove budžeta pribaviti potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima.

Jasno je da je sa citiranim rješenjem člana 36 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima neophodno usaglasiti odredbe člana 75 stav 2 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kako bi se izbjegla kolizija normi ova dva zakona i obezbijedila finansijska autonomija sudske vlasti u raspolaganju budžetskim sredstvima shodno navedenim ustavnim principima i načelima.

Zbog istog, podnijeli smo predlog ovog zakona i smatramo da postoje razlozi koji zaista opredjeljuju ovaj parlament da uvrsti ovaj predlog zakona u dnevni red danas sazvane sjednice Skupštine. Zahvaljujem, predsjedniče.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala vam, kolega, što ste se vratili brzo zakonodavnom radu poslije manje produktivnog izbornog rada.

Izvolite, dajem na glasanje predlog kolege Gošovića.

Hvala vam. Glasalo je 50 poslanika, 23 za, nije bilo protiv, 27 uzdržanih.

Idemo na tri predloga kolege Medojevića. Krivični zakonik prvi, vjerovatno traži dobro obrazloženje kad se mijenja sistemski zakon, temelj pravnog sistema.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem se, gospodine predsjedniče.

Motiv za proširenje dnevnog reda je upravo u činjenici da su ovi zakoni podnešeni u novembru 2013.godine. Radi se o setu zakona koji treba da riješe dva goruća problema, jedan je pitanje položaja zaposlenih u Crnoj Gori. To što se već dugo vremena nagovještava, Demokratski front je i predložio i pripremio to rješenje. Mi smatramo da neisplaćivanje zarada radnicima u Crnoj Gori treba da bude krivično djelo. Takođe smatramo da davanje lažnih podataka o isplatama zarada, isplaćivanje zarada ne samo u gotovini nego i u ekvivalentima gotovine takođe treba da bude sankcionisano kao krivično djelo. Pravo na zaradu je osnovno radničko pravo, stečeno radničko pravo, koje se izgubilo u ovim tunelima, katakombama crnogorske tranzicije iz mnogo razloga, što zbog slabog sindikata, što zbog činjenice da su naši poslodavci, uglavnom oni najveći poslodavci u Crnoj Gori nastali na špekulativnim švercerskim poslovima, takozvani tranzicioni dobitnici koji nemaju kulturu očuvanja interesa zaposlenih i koji na račun rada zaposlenih ostvaruju svoje ekstraprofite. Sistem zaštite zaposlenih u Crnoj Gori, posebno sudska zaštita, nije dovoljno efikasan, sudovi su zatrpani mnogim predmetima i to je dovelo u ovu poziciju ogroman broj zaposlenih u Crnoj Gori. Skoro je nemoguće dobiti podatak koliko zaposlenih u Crnoj Gori koji rade u privatnom sektoru su ostali kratkih rukava kroz namjerne stečajeve i procese likvidacije koje su sprovodili crnogorski tajkuni na način da obmanu sve povjerioce. Naravno, briga treba biti podjednaka, sistemska za sve, ali u ovom slučaju najranjiviji dio ove kategorije su upravo zaposleni koji na sudovima godinama traže svoje neisplaćene zarade. Pravo na zaradu je osnovno radničko pravo, na njemu je nastao sindikalni pokret, da čovjek koji ima pravo da radi ima valjda pravo i da jedanput mjesečno dobije zaradu.

Pošto mi nemamo posebne sudove koji bi se bavili ovim sporovima, nekad smo ih imali, a mislimo da treba dopuniti pravosudni sistem posebnim sudovima koji bi se bavili i isključivo sporovima iz radnog odnosa, Demokratski front vam predlaže da ovaj zakon stavite u dnevni red. Ne vidim da je neko protiv prava zaposlenih u Crnoj Gori. Ne vidim da je neko na javnoj sceni rekao bilo koju riječ protiv da se Krivičnim zakonom ovo definiše kao krivično djelo. Čak u razgovoru sa ministrom finansija shvatio sam da postoji određeno raspoloženje

da bi u oblasti borbe protiv sive ekonomije na tržištu rada jedna ovakva mjera uvela dodatnu disciplinu, spriječila ogromne zloupotrebe pranja novca, isisavanje novca iz privatnog sektora ka vlasnicima privatnih preduzeća. Da je sreće, trebalo bi razmišljati o jednom socijalnom konsenzusu, predsjedniče, pošto sada dolazi vrijeme promjena, da se može napraviti sistem da poslodavac koji ima kapital dijeli razliku između rashoda i prihoda sa ljudima koji rade. Dakle, ako je milion eura razlika između prihoda i rashoda, 500.000 ide u profit vlasniku kapitala, 500.000 se daje radnicima. Dakle, da pokušamo da otvorimo jednu novu, odgovorniju, socijalno pravedniju politiku u oblasti zaštite zaposlenih. Očigledno je da sindikati nisu dovoljni, uloga zakonodavca je da dopuni zakonski ambijent. Ovo jeste restriktivna mjera, ona će biti i preventivna. Veliki crnogorski tajkuni isplaćuju 55 eura minimalnu cijenu rada preko banke, a ostalo isplaćuju u gotovini i tako štete svoju državu, a onda kupe crnogorske zastave pa na skupovima Demokratske partije socijalista mašu tim zastavama koje su kupili od utajnog poreza - mislimo da jedna takva kvazipatriotska politika treba da prestane.

Nadam se da ćete podržati ovaj predlog zakona.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ako vam to nešto znači, ja hoću. Posljednji put sam čuo "vrijeme promjena", znate kada - sa Antom Markovićem. Prošlo je tih malih 25 godina. Nedavno je preminuo.

Čuli smo obrazloženje, izjednačavanje utaje poreza i utaje isplate zarada, ako ga tako mogu zvati. Izvolite. U suštini opet utaja poreza.

Hvala vam. Glasalo je 49 poslanika, 25 za, dva protiv, 22 uzdržana. Dobio je potrebnu većinu da se uvrsti u dnevni red.

Neđe je oduzimanje od radnika teže nego oduzimanje od države. Država ima veći manevarski prostor da se i zaštiti, pojedinac ima manji manevarski prostor.

Predlog zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Druga ozbiljna društvena anomalija s kojom se mi susrećemo, a takođe ne mogu da pronađem nijedan razlog da ne podržite i ovo rješenje Demokratskog fronta, jesu problemi sa zelenašenjem, sa lihvarskim kamatama direktno povezanim sa organizovanim kriminalnim

grupama, sa korumpiranim policijskim inspektorima, korumpiranim tužiocima i sudijama koje štite čitav sistem najveće zloupotrebe ljudske tragedije, sirotinje, gdje se pozajmljuje novac pod kamatama koje prelaze mjesečno i preko 100% gdje ljudi ostaju sirotinja crnogorska bez imovine, bez stanova. Ti ljudi koji se bave zelenašnjem, to zna kolega Nuhodžić, raspravljali smo na Odboru za bezbjednost i ušlo je u plan rada Odbora za bezbjednost, to su ljudi koji su takozvano bezbjednosno interesantni. Znači, lica iz podzemlja, radi se o ogromnom društvenom problemu. On zahtijeva i pojačan angažman policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, zahtijeva i edukativnu komponentu, ali zahtjeva i rad zakonodavca. Dugo sam razmišljao na koji način da regulišemo kako da zaštitimo građanina samog od sebe, da ne uzima zelenaške kamate, da ne ulazi u taj lavirint pakla. Često su to povezani i roditelji i rodbina lica koja koriste narkotike, lica koja su zavisna od kocke, jedan pakao u kome se nalazi sve veći broj naših građana i koji često završava ubistvima, samoubistva, tragedijama širih dimenzija.

Postoji jedno rješenje koje ne kviri sistemski ambijent. Dakle, mi smo ovdje predložili da se u ugovorima između pravnih i fizičkih lica i između fizičkih lica o pozajmicama definiše gornji iznos kamate koja se može naplatiti iz tih poslova i da to radi institucija koja je za to zadužena, Narodna banka Crne Gore, da ona propiše fino i kaže - na osnovu tržišnih kretanja, koliko god vi ugovorili između dva privatnika kamatu, na sud kad dođete sud će procjenjivati prema onoj kamati koju definiše Narodna banka Crne Gore. Nismo riješili problem do kraja, ali mislim da smo jedan dobar dio sive zone koji se nalazio u ovim poslovima definisali na način da neko ko uzme 5.000 eura od zelenaša, a kao zalog u ugovoru da stan od 50.000 eura, da zaista ne gubi barem taj stan. Jer kad dođe na sud, sud će presuditi kamatu koja je pravedna, koja je referentna, zakonodavac se ne miješa u to kolika će kamata biti. Postoji Centralna banka Crne Gore, koja prati kretanja na tržištu, koja može da utvrdi gornji iznos kamate preko kojeg neće moći da se sklapaju ugovori o pozajmicama između privatnih lica, između pravnih i fizičkih lica.

Očekujem takođe da ćete u skladu sa ovom dobrom atmosferom podržati ovaj zakon, i kolege iz DPS-a, mislim da i njihovi članovi su veoma ugroženi sa ovim dešavanjima i da bi mogli da podrže ovaj zakon.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U Kraljevini Crnoj Gori nije bilo zabranjeno zelenašiti. Bilo je i te kako tajkuna. Mnogi ozbiljniji istoričari će tu naći razlog za neke istorijske događaje. Malo istorijske lekcije za sve nas.

Otvaram glasanje. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 46 poslanika, 40 za, šest uzdržanih. Izgleda da su lokalni izbori bili blagotvorni na saradnju u parlamentu.

Idemo dalje. Dopuna Zakona o izvršenju i obezbjeđenju.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Ovaj Zakon o izvršenju i obezbjeđenju u stvari je komplementaran zakon onom prvom Krivičnom zakonu koji sam predložio. Naš Zakon o radu uvodi institut obračuna zarade, dakle poslodavac, ako ne može da isplati zaradu, dužan je svaki mjesec da da obračun zarade.

Međutim, taj obračun zarada kod nas ne služi ni za šta. Ideja je da se taj obračun zarada ovim izmjenama i dopunama Zakona definiše kao izvršna isprava. Kada poslodavac ne može da isplati zarade zaposlenom, on mu da obračun zarada i taj obračun zarada zaposleni može da koristi kao izvršnu ispravu na sudu. Na ovaj način, radnik koji je oštećen ili koji nije primio zaradu ne mora više da čeka da račun bude deblokiran, naganja se s direktorom kada će da uplati novac. Ovako, svaki obračun zarade postaje izvršna isprava i već postoji kao institut u Zakonu o radu.

Dakle, mi ne uvodimo nikakav novi institut, obračun zarada postoji u Zakonu o radu. Mi mu samo dajemo snagu izvršne isprave i na taj način dajemo snagu svakom zaposlenom u Crnoj Gori da, kada ostane bez isplaćene zarade, to svoje pravo direktno, bez ikakvih ročišta, bez ikakvih sudskih postupaka, ovo je instrument koji omogućava zaposlenom da dođe koliko toliko do svoje zarađene zarade, jer do sada, posebno ovim stečajevima, namjernim stečajevima privatnika ima toliko mnogo nepravde i toliko mnogo oštećenih zaposlenih koji nemaju kome da se obrate. Ne možete vi, kada već firma pođe pod led i kada poslodavac namjerno gura svoju firmu u likvidaciju, a ostavlja obaveze iza sebe. Najranjiviji dio populacije su zaposleni i mi im ovim dajemo instrument.

Jednostavno, svaki mjesec zaposleni kada dobije obračun zarade, u pravnom smislu kao da je dobio zaradu, ne traži inspekciju sa tim obračunom zarada koji, ukoliko se Vlada složi, Vlada može da propiše obrazac kako izgleda taj obračun zarada i ona štampa taj obrazac, poslodavac samo potpisuje, udara pečat i unosi cifru. Hartija od vrijednosti, založni dokument koji radnik može da koristi, recimo, ovo je vrlo interesantno, radnik može ovo da koristi i u dobijanju kredita, koja banka želi da mu da. Samo vam govorim da imate veliki problem da, kada radnik uzme stambeni kredit, banka mu je dala kredit, otplaćuje 20 godina, on kada ostane bez posla, šta radi, znači nema nikakvu opciju, ostaje bez uplate i ostaje bez stana. Dakle, kolege, ovo je samo tehnička realizacija ovoga predloga.

Prije deset dana, član radne grupe za izradu Zakona o radu Republike Srbije Dušan Petrović me je zamolio da mu pošaljem ove zakone. Vlada Republike Srbije je prihvatila sve ovo i nalazi se u Predlogu zakona o radu koji će ovih dana biti u Skupštini. Tako da sada

DPS, ako ne glasa za ovo, džaba sva ona pomoć koju ste prikupili nesebično i prodali one vile i kuće i finansirali troškove. Samo kratko da kažem, čak je Vlada Srbije prihvatila ova moja rješenja i zna da sam ja to pisao. Eto tako.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Znači, izgledili ste odnose sa Vladom Srbije. Kolega Medojeviću, ima jedna lijepa stvar u pravu. Znate koja je? Pravo je nauka zbog naroda, ali kako dublje zalazite sve vam izgleda lakše. U jednom trenutku se nađete u prostoru koji ne možete kontrolisati. Djeluje vam sve logično i lako do jednog nivoa, a u jednom trenutku ste u prostoru koji ne možete iskontrolisati. Ovdje moramo mijenjati Zakon o hartijama o vrijednosti, pa onda redom, redom, redom. Ušli ste malo dublje nego što na ovaj način možemo riješiti. Ne sporim namjeru, ne sporim ni potrebu da se time bavimo, ali sada smo ušli duboko i šire otvorili taj pravni prostor. Slažem se da o tome treba razmišljati, ali mislim da smo zašli malo dublje.

Izvolite. Čuli ste ključni argument, Vlada Srbije je prihvatila. Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 20 za, 19 protiv, osam uzdržanih. Konstatujem da predlog nije dobio potrebnu većinu.

Idemo na predlog kolege Damjanovića. Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, predložio sam da se u dnevni red uvrsti Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji koji su podnijeli poslanici Damjanović, Jelić, Zarubica, Adrović, Gjeloshaj, Bulajić, Đukanović i Bojanić, članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Ovaj predlog zakona je konsenzusom pripremljen i predložen od strane Odbora. Radila ga je radna grupa uz učešće članova Odbora i predsjednika Državne revizorske institucije. Podsjećam da je ovo drugi put da pokušavamo u skupštinsku proceduru damo predlog izmjena i dopuna ovog akta. To smo prvi put probali 2012. godine. Tada je Zakonodavni odbor bio mišljenja da neke norme nijesu bile usklađene, tada su ti problemi otklonjeni. Računam da je ovo i jedna naša evropska obaveza i da ne postoje smetnje da se o istome vodi rasprava i isti usvoji ovdje u parlamentu. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Damjanoviću, kolega Medojević ima mnogo bolji advertajzing nastup, što bi se reklo.

Stavljam na glasanje predlog kolege Damjanovića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 48 poslanika, svi su bili za. Konstatujem da je i ovaj predlog postao sastavni dio predloga dnevnog reda.

Idemo na Predlog Vlade, rekao sam, Zakon o dodatnom dopunskom protokolu Sporazuma između država ugovornica Sjevernoatlantskog ugovora itd. Nema obrazloženje, ali stavljam ga na glasanje. Međunarodni ugovor. Pročitacu ga čitavog: Predlog zakona o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola Sporazuma između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir, čarobna riječ, o statusu njihovih snaga. Partnerstvo za mir je prihvatljivo svima. Izvolite na glasanje.

Izvinjavam se, glasamo ispočetka. Otvaram glasanje.

Hvala vam. Glasalo je 49 poslanika, 43 za, tri protiv, tri uzdržana. Konstatujem da je ova peta tačka koja je prošireni dnevni red.

Kolega Jelić ima zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Izvolite, kolega Jeliću.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Na osnovu člana 92 stav 2 Poslovnika o radu Skupštine, predlažem da se dnevni red današnje sjednice proširi, dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, koji je predložila Vlada, po skraćenoj proceduri.

Naime, osnovni razlog za izmjene i dopune Zakona o radu je veliki broj obraćanja Ministarstvu rada i socijalnog staranja građana koji, iako ispunjavaju uslove za ostvarivanje prava na penziju u pogledu godina života i godina radnog staža, to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa, dok je bio kod njega, nije redovno vršio uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. U najvećem broju radi se o poslodavcima koji su prestali da postoje usljed stečaja, a zaposleni nijesu mogli da namire svoja potraživanja po osnovu stečajne mase. Iz tog razloga tražim da se ovaj zakon uvrsti u dnevni red. Takođe, želim da saopštim da se Socijalni savjet na svojoj sjednici zajedno sa socijalnim partnerima opredijelio za rješavanje ovog problema kroz izmjene i dopune Zakona o radu u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava na uplatu neplaćenih doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje preko Fonda rada.

Takođe, želim da vam saopštim da je ovaj zakon došao u skupštinsku proceduru krajem oktobra 2013.godine i da je na sjednici Odbora za rad, zdravstvo i socijalno staranje koja je održana 19. novembra 2013.godine, ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu Odbor donio većinom glasova i predložio Skupštini da ga usvoji. Dakle, iz tih razloga tražim proširenje dnevnog reda ovim zakonom. Zahvlajujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Jeliću.

Izvolite. Čuli ste obrazloženje.

Možete proceduralno. Poništavam glasanje.

GORAN DANILOVIĆ:

Zbog toga što ima i kod nas stručnjaka za ovu oblast koji misle da o zakonu treba raspravljati i da je ovaj zakon neophodan, ja samo proceduralno pitam, da li poslanik može da predloži zakon koji je Vlada uputila Skupštini na odlučivanje po hitnom postupku? Dakle, vrlo je bitno. Ko je predlagač ovoga zakona?

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Predlagač je nesporan, a proširenje dnevnog reda može predložiti bilo ko. Znači, predlagač je nesporan, to je Vlada, a proširenje dnevnog reda može predložiti bilo ko. Hipotetički, ja mogu da predložim proširenje zakona koji ste vi predložili.

GORAN DANILOVIĆ:

Da li je zakon prošao sve odbore?

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne, inače bi bio na dnevnom redu. Skraćeni postupak.

GORAN DANILOVIĆ:

Ja upravo iz tog razloga pitam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ali, za proširenje dnevnog reda nije potrebno da prođe sve odbore. Znači, proširenje dnevnog reda je 24 časa prije da je podnesen zakon i na samoj sjednici se može, ako postoji obrazloženi viši interes. Kolega ga je obrazložio dugim trajanjem postupka i nemogućnosti da se reguliše penzijski status odeđenog broja ljudi koji su ostali bez posla.

GORAN DANILOVIĆ:

Samo da podsjetim. Ja sam pitao da li je prošao sve odbore. Nije prošao Zakonodavni odbor. Što se mene tiče, da ne bude da sam ja ovdje zakonobranitelj, ja samo stavljam do znanja da je ovo moglo biti stvar dogovora na kolegijumu i potom bi predsjednik Parlamenta vjerovatno uvrstio, da ne raspravljamo kao dopunu dnevnog reda, u predlog dnevnog reda. Nije bilo uslova da se to uradi na kolegijumu. Tražio je jedan od kolega, nije bilo uslova. Ovdje predlažemo da bude po hitnom postupku uvršten, nije prošao sva zakonodavna tijela. Izvolite, samo vidite, da li opet kršimo pravila i principe uspostavljene ranije. Ako ne, ja pozivam da glasaju onda po nahođenju. Ja ću se, ipak, uzdržati. Hvala lijapo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Objasniću. Ovo je situacija kada jedino Parlament može da zakon koji je stigao u 24 časa, ako se nađe da je obrazloženje u redu, uvrsti po skraćenom postupku, a onda u toku procedure, jer to još nije usvojen zakon, to još nije prihvaćen zakon, utvrdiće se da li je u skladu sa Ustavom. Moraće proći radna tijela, može da prođe radna tijela, čak i to ne mora. Parlament može sve, još od Rima, ali u svakom slučaju poželjno je, pa ćemo odlučivati. Eto to je predlog bio da ga uvrstimo u dnevni red. Kao i kolega Medojević, nijesu prošli radna tijela ni njegovi zakoni, ali smo ih na obrazloženje uvrstili.

Imam informaciju da nije prošao nijedan odbor ovaj zakon. Onda nije prošao još jedan odbor, nije Zakonodavni odbor. Znači, ja radim svoj posao. Nije prošao oba odbora.

Izvolite, za, protiv, uzdržani.

Hvala vam. Glasalo je 45 poslanika, 38 za, tri protiv, četiri uzdržana. Konstatujem da smo ga uvrstili u dnevni red.

Sa proširenjem od ovih pet zakona - Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika, Predlog zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima, Predlog zakona kolege Damjanovića o Državnoj revizorskoj instituciji i Predlog kolege Jelića – i Odlukom Vlade, stavljam predloženi dnevni red na glasanje. To je 25 tačaka dnevnog reda. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 47 poslanika, 43 za, nije bilo protiv, četiri uzdržana. Konstatujem da smo usvojili predloženi dnevni red osme šednice prolječnog zasijedanja.

Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu.

Čekamo predstavnika Vlade, pomoćnicu ministra Slavicu Rabrenović, jer je potpredsjednik Vlade u Berlinu.

Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Predsjedniče Parlamenta, samo kratak dogovor oko nastavka rada. Naime, na kolegijumu smo se dogovarali za način današnjeg rada i dogovor je bio da nakon završetka sjednice posvećene poslaničkim pitanjima i utvrđivanja dnevnog reda za ovu sjednicu, pokušamo da se dogovorimo da li ima prostora da se obave neka glasanja sa sjednice koja je u toku. Naravno, može da se vidi da nema dovoljan broj poslanika da se usvajaju predlozi zakona koji traže apsolutnu većinu. Međutim, nisam tada razumio na kolegijumu da ćemo danas odmah, mimo utvrđivanja dnevnog reda, da nastavimo sa radom po dnevnom redu. Nemamo ništa protiv kao poslanici SNP-a, jer je dogovor bio da, ako sam dobro upamtio, od sutra krenemo sa radom po dnevnom redu. Zato bi bilo dobro da nam otprilike kažete plan današnjeg rada, jer jedan dio poslanika SNP-a je spreman za raspravu, jedan dio danas nije ovdje. Mislim da bi bilo dobro da nakon definisanja dnevnog reda, eventualno, ako su već

predstavnicima predlagača po ovoj prvoj tački, završetak te rasprave koja treba da traje sat - dva, da tu zastanemo i da sutra nastavimo po redoslijedu. Samo toliko. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na pomoći, mislim da ste prenijeli ono što je suština. Ovaj prvi zakon nije imao stepen neke političke spornosti i smatram da ga danas možemo odraditi. Potpredsjednik Vlade nije ovdje, ali jeste pomoćnica ministra gospođa Rabrenović. O njemu možemo danas obaviti raspravu, jer je on planiran jedan plus sat, to je otprilike do 17 časova. Tu ćemo napraviti prekid. Šutra bismo počeli, naravno održali smo kolegijum, izašli u susret ministru odbrane zbog puta, da raspravljamo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojski Crne Gore. To je bila prva tačka dnevnog reda. Dalje bismo po dnevnom redu, onda su ugljovodonici za koje svi znamo da su posebne osjetljivosti, i išli bismo dalje po dnevnom redu. Možemo li tako?

Gospođa Rabrenović je sa nama, pomoćnik ministra. Izvolite. Obrazloženje.

SLAVICA RABRENOVIĆ:

Hvala. Dobar dan svima.

Danas je na dnevnom redu Zakon o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu. Ovaj zakon proizašao je iz važećeg Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koji je donijet '94.godine, trpio je dvije tri izmjene i bilo je već vrijeme da moramo da donesemo novi zakon, ovaj koji je danas pred vama, zakon o alternativnim sankcijama, jer je to bilo i u pogledu mišljenja Evropske komisije.

Osnov donošenja ovog zakona je da jednim sveobuhvatnim zakonskim rješenjem prvi put u Crnoj Gori obuhvatimo uslovnu osudu, uslovnu osudu sa zaštitnim nadzorom i kaznu rada u javnom interesu, koju izriče sud u krivičnom i prekršajnom postupku, kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licima koji nakon dvije trećine izdržanog dijela kazne imaju pravo da podnesu molbu za uslovni otpus, o kojoj odlučuje komisija i zajedničko je za ova lica da se nalaze na slobodi. Nadzor nad ovim zakonom vrše službenici Direkcije za uslovnu

slobodu, koja je formirana u Ministarstvu pravde. Ovaj zakon podržali su i radili u radnoj grupi predstavnici Vrhovnog suda, Apelacionog suda, nevladine organizacije i eksperti iz Holandije i Njemačke koji su u projektu Podrška reformi zatvorskog sistema.

Vrlo je značajno da kažem da je dobio i pozitivno mišljenje iz Brisela. Takođe su nam dostavili skoro 70 preporuka, koje smo objasnili u obrazloženju, ali preporuke se nijesu odnosile na suštinu teksta zakona, nego na pravilnike, podzakonske akte koji će biti donijeti u skladu sa zakonom kada bude izglasan. Oni se moraju donijeti u roku od šest mjeseci i kao što sam rekla, za svaku od ovih tačaka biće poseban podzakonski akt. Znači, prilikom izrade morali smo se pridržavati evropskih zatvorskih pravila i osnovnih pravila o probacionim pravilima ili, kako stranci kažu, probaciona služba. Vrlo je važno da kažem da se na ovaj način, primjenom alternativnih sankcija, smanjuje zatvorska populacija, poboljšavaju uslovi u zatvoru i na neki način, ne na neki nego sigurno, smanjiće se budžetska sredstva koja se izdvajaju za kazne izvršenja zatvora.

Vama je sigurno poznato da u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u organizacionim jedinicama imamo zatvor za kratke kazne i zatvor u Bijelom Polju takođe za kratke kazne. Tamo se nalazi negdje oko 200 osuđenih lica koja izdržavaju kaznu od mjesec do šest mjeseci. Moraće se puno raditi na tome, ali ipak imamo podršku kroz projekat koji je trajao 18 mjeseci sa Njemcima, a već od jula nastavljamo sa Holanđanima koji su ojačali ovu službu, što je vrlo značajno, jer 200 godina rade. Možda je nekome nepoznato, jer je ovo novina, ali tu smo da pomognemo da se osuđena lica rehabilituju. Njima je bitno da ih odvojimo od zatvorske populacije, a posvetimo veću pažnju onima koji nose rizik u zatvorima, u zatvorskim zidinama.

Moramo vas takođe upoznati da su službenici Direkcije za uslovnu slobodu pri Ministarstvu pravde prošli trening ovih 18 mjeseci i dobili međunarodne sertifikate da mogu da rade sa licima koja izađu na slobodu, a osnova tog rada je prije svega razgovor sa osuđenim licima, što nije bilo baš tako dobro razvijeno. Treba jačati taj sektor za tretman, treba vršiti procjenu rizika, treba uraditi individualni program rada i korektivni tretman za svako osuđeno lice, pa se baviti njima.

U tom dijelu važna je i kazna rad u javnom interesu, jer se ona u Krivičnom zakoniku izriče za krivična djela za koje se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. Vrlo je važno da sud prilikom izricanja ove kazne traži da osuđeno lice prihvati da izvršava kaznu rada u javnom interesu i tri su osnovna uslova koja se moraju ispuniti, a to je da ne vrijeđa ljudsko dostojanstvo, da je društveno koristan i da je besplatan rad i da na taj način osuđeno lica vraća dug državi obavljajući društveno koristan rad. Taj rad mora biti baš društveno koristan i besplatan i zbog toga ističem da je Ministarstvo pravde zaključilo sporazum sa pet opština, upravo gledajući pravosnažne presude koje su donijete u tim opštinama.

Na osnovu zaključenih sporazuma, zaključivaće se i pojedinačni ugovori sa osuđenim licima i sa pravnim licima koja se bave djelatnošću od društvenog interesa. Na taj način zaposliće se osuđena lica, upoznaćemo ih šta je rad, kako da se ponašaju, kako da shvate da su učinili krivično djelo koje nije dobro, koje je lakše, koje snosi posljedicu, a oni se na taj način rehabilituju. Ako bude pitanja, ja ću biti spremna da odgovorim.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Bilo je to vaše uvodno izlaganje, čućete sada predstavnike poslaničkih klubova, ali prije toga imamo proceduralnu reakciju.

Kolega Damjanović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Gospođo Rabrenović, ne sporeći razloge koji su opredijelili predlagača da predloži ovaj zakon, o čemu ćemo obaviti raspravu nadam se kvalitetnu i donijeti najbolja rješenja, jedno načelno pitanje ovdje da postavim. Tiče se procedure po ovom predlogu zakona, a i inače. Ukazujem na član 135. Poslovnika, stavljanje u proceduru zakona i član 137. razmatranje u odborima. Naime, ovdje ispred sebe imam zapisnik sa 30. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode od 14.aprila tekuće godine, kada je ovaj predlog zakona podržan sa

šest glasova od tada prisutnih 11 članova Odbora. To nije sporno, u meritum neću da ulazim, ali želim da postavim pitanje, potpredsjedniče Mustafiću, na koji način je ovaj predlog zakona došao na razmatranje u Odbor za ljudska prava i slobode, znajući da se radi o problematici koja je u nadležnost Odbora za politički sistem i pravosuđe. Dakle, Predlog zakona o izvršenju krivičnih sankcija kolege su razmatrale u Odboru za politički sistem i sve zakone iz te materije i odjedanput se nalazim u situaciji da čitam zapisnik Odbora za ljudska prava i slobode koji je razmatrao, van svakog konteksta, ovaj predlog zakona.

Ko je usmjerio ovaj predlog zakona tom odboru? Zašto se Odbor za politički sistem nije našao kao matični, odnosno makar kao zainteresovani, jer je problematika njegova? Ne želim da sumnjam da je kompozicija odbora, politička i svaka druga, bila bitna kada se jedan ovakav tekst predloga zakona uputio, po mom skromnom mišljenju, pogrešnom odboru. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Damjanoviću. To ćemo pitanje delegirati ka nadležnoj službi.

Možemo li da nastavimo raspravu, odnosno komentare?

Uvodna izlaganja počeo kolega Milorad Vuletić, u ime Kluba DPS-a, a neka se pripremi kolega Emilo Labuodvić.

MILORAD VULETIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, uvažene dame i gospodo poslanici, poštovana pomoćnice ministra, uvaženi građani,

Složićemo se, poštovane kolegice i kolege, nadam se, da nije sve u propisivanju puke zakonske norme i njenom represivnom dejstvu. Smatram da je ne manje bitna komunikacija među ljudima koji su stranke u postupku, a koja mora biti utemeljena na povjerenju i poštovanju.

Davno je rečeno da ništa nije efektnije i ništa ne donosi veće koristi od pokazivanja iskrenog interesovanja za sudbine drugih ljudi.

Predlogom zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu prvi put u Crnoj Gori pokušava se da jednim zakonskim rješenjem na sveobuhvatan način bude iznomirano izvršenje uslovne osude, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom i kazne rada u javnom interesu. Do sada je ova oblast bila djelimično uređena Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija i u praksi nije zaživjela, odnosno rezultati primjene su bili bez očekivanih efekata.

Naime, između dvije suprotstavljene opcije, kazne zatvora i uslovnog kažnjavanja, postoji čitava lepeza sankcija i mjera koje se mogu prilagoditi svakom pojedincu. Ove mjere objedinjene su pod nazivom "alternativne sankcije" i predstavljaju koncept sankcija i mjera pod okriljem društvene zajednice, zasnovanom na pretpostavci da se ciljevi kažnjavanja u velikoj mjeri mogu postići u uslovima koji su manje restriktivni i od kazne samog zatvora.

Generalno gledano, sprovođenjem alternativnih sankcija i mjera doprinosi se većem stepenu demokratizacije pa i bezbjednosti društva i cjelokupne zajednice. Kazna rada u javnom interesu podrazumijeva besplatan društveno koristan rad koji ne služi sticanju dobiti sa ciljem da osuđeni razvije odgovorni odnos prema društvu i posljedicama svojih postupaka.

Dakle, rad u javnom interesu podrazumijeva onaj vid kažnjavanja za počinjeno krivično djelo koji je korisniji za zajednicu a djelotvorniji i humaniji za počinioaca.

Kazne rada u javnom interesu postoje već sedam godina u Krivičnom zakoniku Crne Gore i samo nije implementiran do sada na odgovarajući način. Pojedini sudovi su ih izricali, ali nijesu uspijevali da ih sprovedu. Inače, ova kazna se izriče za lakša krivična djela.

Kod kazne rada u javnom interesu bitna su tri uslova, i to: da se njime ne vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kao što smo čuli od uvodničara pomoćnice ministra gospođe Rabrenović, da je koristan za društvo i da se ne vrši u cilju sticanja dobiti.

Kazna rada u javnom interesu izvršava se kod pravnog lica koje se bavi djelatnošću od javnog interesa, na primjer humanitarna djelatnost, socijalna, komunalna, zdravstvena, poljoprivredna, ekološka i slično.

Uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom podrazumijeva praćenje ponašanja osuđenog na slobodi dok traje vrijeme provjeravanja uz pružanje neophodne pomoći zaštite radi ostvarivanja svrhe ove sankcije.

Pored navođenja vršenja sankcija i mjera koje će se sprovoditi, na osnovu ovog zakona određena je i nadležnost organizacione jedinice Ministarstva pravde čiji će predmetni zadatak biti izvršenje alternativnih sankcija i mjera kao i rad sa osuđenim licima na slobodi.

Sve u svemu, radi se o jednom propisu koji prvi put tretira navedene pravne institute i propisuje način njihove primjene i izvršenja, zbog čega poslanici Demokratske partije socijalista isti podržavaju i predlažu Skupštini da ovaj predlog zakona usvoji. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Vuletiću.

Kolega Emilo Labudović, u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi koleginya Vuksanović, u ime Kluba SDP-a.

Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, gospođo Rabrenović, samo da usput odgovorim kolegi Bulajiću koji me je pitao otkud ja u ovoj materiji. Ja mislim da ovdje nema pozvanijeg od mene da o ovome pričam.

Mi smo imali priliku da o nekim aspektima ovog zakonskog rješenja razmijenimo mišljenja i na Odboru za zakonodavstvo i vama je poznat moj stav.

Lično podržavam i smisao i svrhu ovog zakona i smatram ga dobrodošlim u rasterećenju krivično-zakonodavne materije koja se odnosi naročito na one prekršaje, na ona krivična djela koja su praktično više po posljedicama finansijska nego što utiču na bilo šta drugo.

Drugo, smatram ga iskorakom u onom tumačenju suštine sankcija, da li je sankcija omazda ili kazneno-popravna mjera kojom, uz ostale uslove, treba da se onome koji je jednom zakoračio sa one strane zakona, bilo voljom, bilo sticajem okolnosti, bilo slučajem, nepažnjom i tako dalje, pruži mogućnost da sagleda dubinu svoje greške i da nakon oduživanja duga društvu i državi, bude njen lojalan i koristan građanin. Sa te strane ovaj zakon zaista znači korak naprijed, tim prije što definiše potpunije nešto što je ranije postojalo i omogućava rasterećenje niza problema sa kojima se susreće taj dio društva Crne Gore, tim prije što su uslovi boravka u institucijama za izvršenje krivičnih sankcija odavno ispod svih minimuma i kriterijuma koji važe sa savremenu Evropu. Ne govorim samo iz iskustva, govorim i iz saznanja do kojih su došli i članovi naših odbora koji su tamo boravili, rođaka koji su tamo boravili i znam da tamo, ne samo da su kapaciteti prebukirani već imamo i onu situaciju koja je sa psihološke i kakve god hoćete strane nespojiva, da ljudi koji su tu zbog sitnih prekršaja, zbog saobraćajki i tako dalje, dijele isti prostor sa osvjedočenim ubicama.

Ono što želim da ukažem ovom prilikom jeste da je reforma zakonodavno-krivične materije nužna ne samo u ovom pravcu već i u onom drugom. Na žalost u posljednje vrijeme smo svjedoci brojnih situacija kada se pod izgovorom ove ili one vrste zatvaraju domovi, kad se u jednom nastupu mahnitosti, objesnosti i ne znam čega, neke vrste ludila, odnose odjednom po tri-četiri života. Ti ljudi, ako se to može nazvati ljudima, zbog nedovršenosti krivično-pravne materije ne mogu da snose onaj stepen društvene sankcije koji njihovo krivično djelo zavređuje, s jedne strane. Sa druge strane, čak i kada im se da maksimum, da ne pominjem sada konkretne slučajeve, znate dobro na šta mislim, raznoraznim mjerama milosti kojima smo skloni, čak i mi poslanici, bar sam ja digao ruku do sada za četiri zakona o pomilovanju, i to što je mjera društvene odgovornosti krivične, svede se na polovinu, uz ovu mogućnost davanja otpusta, kroz mišljenje komisija, a mi smo ovdje svi jedni drugima rod i pomozi bog, može se vrlo lako desiti i dešava se da se za najteža krivična djela odleži,

znači nije bitna samo dosuđena kazna već ona realizovana kazna, odleži suviše malo vremena u odnosu na stepen opasnosti krivičnog djela koje je izvršeno.

Ja znam da ne postoji kazna koja može da vrati porodici stradalih njihove sinove, miževe itd, ali neka vrsta društvene pravde, osjećanja jednakog odnosa države prema žrtvi, kao i prema počiniocu, mora da postoji. U tom pravcu, gospođo Rabrenović, očekujem napor vašeg ministarstva, a postoje već inicijative i od strane nevladinog sektora itd. Razmislite i o ovoj vrsti reforme krivične materije.

Naročito sam imao potrebu da se obratim povodom ovog rješenja o izvršenju sankcije kroz društveno koristan rad. Imam utisak da sam termin društveno korisnog rada nije dovoljno razrađen. Po mom dubokom uvjerenju, a ja sam tim povodom djelovao amandmanom na ovaj zakon, ne može biti društveno koristan rad ako se izvršava u okviru nekog javnog preduzeća, firme neke itd. On jeste u nekom širem smislu društveno koristan, ali je istovremeno materijalno koristan za organizaciju u kojoj taj osuđenik sutra odslužuje svoju kaznu i to se mora na neki način izbalansirati. Ovo društvo mora da osjeti direktnu materijalnu korist od onoga koji ga je materijalno ili na neki drugi način ošteti i na taj način da bude obeštećeno. Ja sam predložio da se ekvivalent ekonomskog učinka tog osuđenika koji će raditi u nekom javnom preduzeću ili bilo gdje drugo gdje se to može materijalno valorizovati, uplaćuje u specijalan fond koji će se koristiti za poboljšanje uslova u institucijama za izvršenje krivičnih sankcija, jer po mom dubokom uvjerenju to je trenutno najakutniji problem sa kojim se Crna Gora susreće. Zahvaljujem.

Inače, podržaću ovaj zakon.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Labudović.

U ime kluba SDP-a koleginica Vuksanović, a neka se pripremi koleginica Jasavić.

Izvolite, koleginice Vuksanović.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedavajući.

Uvažena predstavnice Vlade, kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Kao što smo upoznati iz uvodnog izlaganja, pred nama se nalazi jedan važan zakon zato što on pribjegava evropskim standardima koji su odavno prihvaćeni i koji se odavno primjenjuju u Evropi i vjerujemo da će naći adekvatnu primjenu i u našem zakonodavstvu, kako kroz primjenu teorije u samoj praksi.

Pravna teorija ne može imati svoj puni pravni smisao ukoliko se zakonska rješenja kroz koja se ta pravna teorija prikazuje i odslikava ne primjenjuje na adekvatan način u praksi. Ukoliko se osvrnemo na član 32 Krivičnog zakonika Crne Gore utvrđujemo da svrha

kažnjavanja odnosno svrha utvrđenih krivičnih sankcija sastoji se u sljedećem: Da se sprečava učinilac da čini krivična djela i da se utiče na njega da dalje ne čini krivična djela. Pod brojem 2. da se utiče na druge da ne čine krivična djela. Pod brojem 3. da se predstavi društvu osuda u odnosu na one koji čine krivična djela. Četvrto, što je vrlo bitno za ovu tačku dnevnog reda i ovaj zakon, to je "jačanje morala i uticaj na razvijanje društvene odgovornosti".

Kroz ovaj zakon koji ste vi ovdje predložili, a u odnosu, kao što smo već čuli do sada iz vašeg izlaganja i kolega poslanika, na učinioca lakših krivičnih djela, smatramo da ova tačka 4. u odnosu na svrhu kažnjavanja može postići pun svoj pravi afirmitet. Znači, potrebno je postići kod učinioca lakšeg oblika krivičnog djela da jača svoj moral i da utiče na razvijanje društvene odgovornosti upravo kroz primjenu ovih odredaba zakona o uslovnoj osudi sa zaštitnim nadzorom, kao i o kazni rada u javnom interesu.

Ono što predviđa Krivični zakonik Crne Gore jeste da se samom normom predviđa da sud učiniocu krivičnog djela kod uslovne osude utvrđuje kaznu, ali istovremeno određuje da se ta kazna neće izvršiti ukoliko učinilac krivičnog djela to jest osuđeno lice u periodu vremena provjeravanja, a koje ne može biti kraće od jedne godine niti duže od pet godina, ne učini novo krivično djelo. Upravo je bitno da mi ne zaboravimo tog počinioca krivičnog djela u tom periodu provjeravanja. I upravo ovim zakonom dolazimo do, vjerujemo, pozitivnih efekata, jer poznato je u narodu da rad svakoga liječi.

Ono što je meni interesantno vrlo i što želim da vas upitam, jer mi u jednom dijelu zakona nije jasno, a to je vezano za član 18 predloženog zakona, citiram: "Kazna rada u javnom interesu izvršava se kod pravnog lica koje se bavi djelatnošću od javnog interesa" Pa ste precizirali: humanitarna, socijalna, komunalna, zdravstvena, poljoprivredna, ekološka ili druga slična djelatnost, ili neprofitabilne organizacije čija djelatnost je vezana za humanitarne, ekološke i druge slične aktivnosti. U daljem tekstu to je pravno lice odnosno organizacija.

Zanima me da li Ministarstvo pravde ili Zavod za izvršenje krivičnih sankcija tačno određuju koji je to subjekt, na primjer, i da li je potrebna saglasnost tog subjekta ili postoji obaveza tog subjekta da prihvati osuđeno lice. Mislim da su to vrlo bitna pitanja iz razloga što se na taj način pokazuje i volja onih drugih u ovom društvu, a to je da prihvate jedno osuđeno lice i da kroz sam rad, zajedno sa njim, kroz razgovor, utiču da to lice dalje ne čini krivično djelo i upravo postiže se ona četvrta tačka koju sam navela, a vezano za svrhu kažnjavanja.

Znači, željela bih samo ako možete da mi to precizirate, da li je to obaveza jedne organizacije da prihvati to osuđeno lice ili je za to potreban konsenzus i, naravno, saglasnost. Šta će se desiti ako na primjer to zavisi od volje tog pravnog lica, da li onda

postoji neka druga mogućnost, da li postoji neki drugi mehanizam da se privoli neki pravni subjekt da prihvati to lice koje će kod njega obavljati kaznu rada u javnom interesu?

Takođe, željela sam da vas upitam, u članu 9 stav 2, o odluci kojom je izrečena uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom, jedinica za uslovnu slobodu itd. da mi precizirate šta je to što se smatra jedinicom za uslovnu slobodu.

Socijaldemokratska partija zaista vjeruje da će ovaj zakon pokazati pozitivne rezultate u praksi i u tom cilju podržaćemo predložene odredbe zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vama, kolegice Vuksanović.

Koleginica Azra Jasavić u ime kluba Pozitivne Crne Gore ima riječ, a nakon nje neka se pripremi kolega Popović u ime kluba četiri partije.

Izvolite, kolegice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovana i uvažena kolegice Rabrenović,

Ono što Pozitivna Crna Gora može da vam saopšti povodom ovog zakona jeste da će ga podržati. Podžaće ga iz razloga što je jasno da je ovaj zakon usklađen sa pravom Evropske unije i da je kodifikovao i objedinio ovu vrlo važnu materiju koja se odnosi dobrim dijelom na izvršenje krivičnih sankcija, odnosno društveno korisni rad, uslovni otpust i druge stvari koje vi ovdje detaljnije definišete.

Raduje činjenica da nam proces evropskih integracija pomaže svima, a ono što posebno raduje danas jeste da vidimo da proces evropskih integracija može jako puno da koristi upravo funkcionerima Demokratske partije socijalista i velikom broju ljudi koji se mogu naći u poziciji da se pred nadležnim državnim organima ispituje prije svega njihova krivično-pravna odgovornost i da se nakon pravosnažnih postupaka nađu u poziciji da se nad njima izvrši kazna zatvora.

Ja sam kao neko ko je dugo u advokaturi zalagala se još odavno za donošenje ovih alternativnih sankcija i znam da vi imate ličnog i profesionalnog kapaciteta da na ovom radite na kvalitetan način, ali činjenica je da dosta kasno donijeto rješenje i da smo ga mi davno očekivali u praksi. Mi smo imali odredbe Zakonika koji govori o društveno korisnom radu, ali se to nije primjenjivalo i to je nešto što je bilo evidentno. Vidimo da ustanovljavate posebnu jedinicu u Ministarstvu pravde, vidimo da ste uspostavili mehanizme uspostavljanja ugovora između osuđenog lica, koliko sam ja razumjela, i ustanove koja se bavi javnim radom. Ugovor podrazumijeva saglasnost volja ugovornih strana, tako da tu nema dileme da li može

nešto biti prinudno, ugovor znači sporazum i on je iznad svakog zakona. Saglasnost svakako po ovom zakonu mora dati lice koje je osuđeno, da li želi da izdržava na taj način kaznu, odnosno da obavlja društveno koristan rad.

Ono što želim da kažem jeste da zatvorski sistem je nešto što je zaista zapušteno, zapostavljeno sa stanovišta materijalnih ulaganja i smatram da bi Demokratska partija socijalista i njeni funkcioneri morali posebno da obrate pažnju i da uredite te objekte na kvalitetan način, jer je evidentno da će se uspostavljanjem pune vladavine prava i jakih institucija svi oni koji nisu poštovali Ustav i zakon ove zemlje, bez obzira da li dolaze iz Demokratske partije socijalista ili Socijaldemokratske partije, Pozitivne Crne Gore ili iz nevladinog sektora, ili iz medija, morati dobro da se zamisle, kada se izreknu pravosnažne sudske presude na osnovu valjanih dokaza, u kakvim će uslovima izdržavati te kazne zatvora, ili uopšte da razmisle o tome u kakvim uslovima izdržavaju kazne zatvora oni koji su sada u zatvorima, a po tome kako imamo veliki broj naknada šteta za neosnovano lišenje slobode, veliki broj lica i nevini leže u zatvorima. Zato je moja poruka da u sistemima u kojima vlada pravda, oni nevini su na slobodi a krivi su u zatvorima, dok u ovom sistemu u kome vlada nepravda zahvaljujući prvenstveno Demokratskoj partiji socijalista, veliki broj ljudi koji su ozbiljno zagazili u zonu krivične odgovornosti se nalaze na slobodi, a ne tamo gdje treba da budu.

Smatram da treba da pozdravimo svi društveno koristan rad iz razloga što će ti funkcioneri koji se kriju iza partija i slabih institucija koje su zarobljene konačno morati da nešto korisno odrade, tako da ćemo imati priliku da i od njih nešto dobijemo, da nešto odrade u javnom interesu, a ne samo u ličnom interesu za sebe svoje porodice, svoje ljubavnice, svoje najbliže i one najdalje koje učine sebi najbližim ukoliko znaju bez pogovora da ih slušaju. Konačno, moramo praviti društvo kvalitetnih profesionalaca, depolitizovanih, onih koji liče na vas, gospođo Rabrenović, jer ja poštujem vas lično i znam vaše potencijale i u toku studija i u toku vašeg rada. Da su se oni poput vas pitali u Ministarstvu pravde, u Demokratskoj partiji socijalista, mi bismo imali mnogo pravedniji sistem, ali na žalost vi ste u manjini, a oni koji rade sve ovo što rade suprotno Ustavu i zakonu odlučuju u Demokratskoj partiji socijalista i na taj način bukvalno čine Crnu Goru nedostojnom, nereprezentativnom i došlo je vrijeme za njihovu smjenu i promjenu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Jasavić.

Kolega Andrija Popović u ime kluba četiri partije, a nakon njega neka se pripremi kolega Zoronjić.

Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovana predstavnice Vlade,

Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu će naići na odobravanje Kluba poslanika albanskih partija - Albanske alternative i Force, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije.

Generalno, mislimo da je Predlog zakona dobro koncipiran, da ide u korak sa evropskom praksom. Šteta što taj predlog zakona nije ranije došao u skupštinsku proceduru, iako u pravnoj normi Crne Gore imamo ga u nekim drugim zakonima.

Mnogo stvari se ovdje na neki način rješava. Prvo smanjenje zatvorske populacije. Znamo i sami kakva nam je situacija u Crnoj Gori, da su nam zatvori prenatrpani, država smanjuje troškove, a ono što je možda i najvažnije da se lica koja su osuđena za teška krivična djela i lica koja su osuđena za blaža krivična djela na neki način razdvajaju. Sa ovim se postiže i veća bezbjednost društva.

U obrazloženju ovog predloga zakona ima štamparskih grešaka, pretpostavljam, evo ovdje kod načina, *način pripreme Predloga zakona*, pri kraju Predloga zakona je 26. decembra 2014. godine, dostavljen i Evropskoj komisiji radi davanja mišljenja, pretpostavljam da treba da stoji 2013. godine.

Uglavnom, mislimo da će ovaj zakon riješiti mnoge stvari koje i zatvorenicima koji su osuđeni za laka krivična djela pričinjavaju velike probleme, a koji će donijeti dobrobit društvu kroz rad u javnom interesu, da će donijeti dobrobit i njihovim porodicama, porodicama osuđenika. Ponavljam Klub poslanika albanskih partija, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije apsolutno podržava ovaj predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolega Popoviću.

I u ovom krugu uvodnih izlaganja posljednji Kemal Zoronjih u ime Bošnjačke stranke.

KEMAL ZORONJIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Koleginice i kolege poslanici, poštovana pomoćnice ministra Rabrenović, poštovani građani,

Ovaj prijedlog zakona predstavlja veliki napredak za Crnu Goru jer će se jednim zakonskim rješenjem, po prvi put u Crnoj Gori, obuhvatiti i vršiti nadzor nad uslovnom osudom, uslovnom osudom sa zaštitnim nadzorom, kaznom rada u javnom interesu koju

ističe sud u krivičnom i prekršajnom postupku, i za koje donosi kaznenu odluku, kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licima.

Imajući u vidu činjenicu da su u izradi ovog prijedloga zakona učestvovali predstavnici relevantnih državnih organa, nevladinog sektora, kao i eksperti iz Njemačke i Holandije koji su bili angažovani kroz projekat IPA 2011 *Podrška reformi sistema izvršenja krivičnih sankcija*, nesumnjivo je da je ovaj tekst Prijedloga zakona kvalitetan i usklađen sa praksom Evropske unije.

Inače, u Krivičnom zakonu je postojala uslovna osuda i uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom kao i kazna rada u javnom interesu, i uslovni otpust, ali su to bile krivične sankcije koje su bile samo definisane zakonom, a nijesu sprovedene u praksi. Tako je samo u prošloj godini oko 20 presuda u kojima je dosuđena kazna rada u javnom interesu ostalo neizvršeno. Ipak, potpisivanjem sporazuma između vladinog resora i pet opština bi trebalo da stvori povoljnije uslove da ova vrsta kazne bude uspješno sprovedena.

Kazna zatvora po osuđenog ima nekoliko negativnih efekata. Naime, služenjem kazne u zatvoru, osoba će trajno biti obilježena kao kriminalac, biće odvojena od porodice, zbog osluženja se prekida školovanje, gubi radno mjesto, a teško pronalazi novo zapošljenje. Takođe, u zatvoru osuđeno lice može pasti pod veoma loš uticaj problematičnih zatvorenika, a povećavaju se šanse da se ponovo učini krivično djelo. Alternativnom sankcijom, kakva je kazna rada u javnom interesu smatram da bi se izbjeglo navedeno.

Rad u javnom interesu predstavlja i onaj vid kažnjavanja za počinjeno djelo koji je korisniji po zajednicu, a djelotvorniji i humaniji za počinioce. Prema tome, kazna rada u javnom interesu veoma je značajna sa stanovišta humanosti jer je propisano da se daje za krivična djela za koja je propisano da se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

Izvršenjem ove vrste alternativne kazne, znatno će se smanjiti broj osuđenih lica do šest mjeseci zatvora, kojih je kod nas ponajviše što dovodi do prebukiranja zatvorskog sistema a samim tim i povećanja zatvorskih troškova.

Korist od ovakvog načina izvršenja kazne imaće poslodavci koji se bave humanitarnim socijalnim komunalnim i sličnim djelatnostima, kako je navedeno u članu 18 Prijedloga zakona, jer će dobiti radnike koje neće morati da plaćaju, zatim će smanjiti zatvorske troškove, ali i osuđeno lice koje će na ovaj način vrtatiti dug državi. Nakon dvije trećine izdržane kazne ova lica imaće i pravo da podnesu molbu za uslovni otpust, pa Komisija za uslovni otpust, shodno novom Prijedlogu zakona o izvršenju, sudovi kojima će se dati ta nadležnost, odlučivaće o molbi za uslovni otpust. Važno je istaći i da u okviru Ministarstva pravde postoji Direkcija za uslovnu slobodu gdje će službenici koji pohađaju razne obuke pratiti lica koja su na slobodi, a pratiće ih na način što će poslije pravosnažne presude koji dobiju od suda ova lica biti u obavezi da se javljaju službenicima

koji će redovno obavljati razgovor sa njima. Tako će se utvrditi individualni program, korektivni tretman, i procjena rizika za svako lice pojedinačno jer je neophodno baviti se svakom osobom pojedinačno kako bi se utvrdili razlozi zbog koje lice vrši krivično djelo. Takođe, i na ova lica prilikom obavljanja rada u javnom interesu jemči se poštovanje ljudskog dostojanstva, osnovnih prava i sloboda i privatnost osuđenih lica na koja će se primjenjivati i odredbe Zakona o radu tako da će ova lica imati zdravstveno osiguranje, dnevni i nedeljni odmor, zaštitu na radu, pravo da prekinu rad usljed bolesti i druga pravo u skladu sa navedenim zakonom.

Na kraju, mi u Bošnjačkoj stranci smatramo da će se predloženim zakonom u velikoj mjeri smanjiti zatvorska populacija u Crnoj Gori, ali da će uticati na smanjenje budžetskih sredstava koja se izdvajaju za izvršenje kazne zatvora u Crnoj Gori. Međutim, ta sredstva treba usmjeriti ka unapređenju i poboljšanju zatvorskih uslova, posebno ona koja se odnose na zatvor u Bijelom Polju, s obzirom da je postojeći izgrađen odmah nakon Drugog svjetskog rata. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJU MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Nastavljamo dalje. Prvi diskutant je kolegica Zorica Kovačević, a nakon nje neka se pripremi kolega Slaven Radunović.

Izvolite, kolegice.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolege poslanici, poštovana pomoćnice ministra,

Ja sam saglasna sa konstatacijom prethodnika da osnovni razlog za donošenje ovog zakona je da se jednim zakonskim rješenjem na sveobuhvatan način po prvi put u Crnoj Gori obuhvati izvršenje uslovne osude, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom i kazne rada u javnom interesu kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licima. Do sada je ova oblast bila djelimično uređena Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, međutim višestruki značaj izvršenja alternativnih sankcija kao i spovođenje zaštitnog nadzora tokom boravka osuđenih lica na slobodi, nametnuo je potrebu za sveobuhvatnim zakonskim rješenjem u ovoj oblasti. Ovim zakonom je određena je nadležnost organizacione jedinice Ministarstva pravde čiji će permanentni zadatak biti izvršenje alternativnih sankcija i mjera i rad sa osuđenim licima na slobodi. U odnosu na ove dvije vrste alternativnih sankcija ovim zakonom predviđene su i određene novine u odnosu na dosadašnja normativna rješenja i praksu. Naime, ovim zakonom je predviđeno obavljanje razgovora sa osuđenim licem, kao i vršenje stalnog nadzora i kontrole nad istim. Zakon predviđa i pružanje određenih vidova pomoći koji

će na najblaži način biti razrađeni kroz podzakonske akte. Takođe, zakon predviđa i saradnju sa organima i institucijama kada je u pitanju izvršenje ovih sankcija i daje mogućnost za pružanje permenetne podrške osuđenom licu, što smatram da je veoma dobro. Takođe, ovim zakonom biće uređeno izvršenje kazne rada u javnom interesu, kao i sprovođenje konstatnog nadzora nad osuđenim licima tokom izvršenja ove kazne. Zakon predviđa saradnju sa organima, institucijama i organizacijama koje će biti aktivno uključene u proces izvršenja ovog vida sankcija. Na taj način doprinijeće se smanjenju zatvorske populacije, a naročito u dijelu takozvanih kratnih kazni zatvora do šest mjeseci i uticati na to da se umjesto permenetnog trošenja sredstava za boravak u zatvoru od osuđenih lica dobije besplatni rad koji će na izvjestan način vraćati dug društvu obavljanjem društveno korisnog rada. Takođe je bitno istaći da je za izvršenje ove kazne neophodno da učinilac prihvati ovu sankciju, jer prema međunarodnim aktima kao krivična sankcija je zabranjen prinudni rad. Rad u javnom interesu mora da ispuni tri uslova, da je koristan za društvo, da se njime ne vrijeđa ljudsko dostojanstvo i da se ne vrši u cilju sticanja dobiti. Institut uslovnog otpusta regulisan je i kroz krivični zakon, kroz Zakon o izvršenju krivičnih sankcija.

Međutim, iz razloga njegove specifičnosti dio koji reguliše uslovni otpust od momenta donošenja ovog rješenja od strane Komisije za uslovni otpust regulisan je takođe ovim zakonom. Dosadašnja praksa da su uslovno otpuštena osuđena lica nakon izlaska iz zatvora prepuštena isključivo sebi biće zamijenjena permenetnom kontrolom i nadzorom od strane službenika Direkcije za uslovnu osudu, u tom smislu službenici će praviti program postupanja po ovom kriterijumu osuđenih lica kao i procjeni rizika za svako uslovnu otpušteno osuđeno lice. U ovaj tekst zakona takođe bilo je neophodno i uključiti standard i pravila međunarodnog prava koji postoje u oblasti sankcija i mjera, tako je tokom rada, kao što ste rekli, na predlogu ovog zakona u izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu akcenat stavljen na preporuke Savjeta Evrope i poštovanje standarda koji su propisani u ovim preporukama, što smatram da je veoma dobro. Takođe, smatram da je veoma dobro da je Ministarstvo pravde, uz podršku Njemačke i Kraljevine Holandije, u prethodnih 18 mjeseci realizovalo projekat Podrške reforme i zakon zatvorskog sistema Crne Gore u okviru koje su realizovane, kao što ste rekli, tri komponente. I to tri velike komponente: unapređenje zakonodavnog okvira, unapređenje zatvorskog menađmenta i uspostavljanje direkcije za uslovnu osudu. Sve tri komponente su realizovane uspješno. Ovaj prijedlog zakona je upravo nastao u okviru prve komponente pomenutog projekta i na njemu su pored domaći stručnjaka radili i eksperti iz Njemačke. Takođe, na kraju želim da kažem da je važno istaći da je Ministarstvo pravde spremno za implementaciju ovog zakonskog rješenja već prvog narednog dana, kao što ste rekli, od kada isti stupa na snagu jer su obezbijeđene dvije neophodne pretpostavke, prvo opremljene su prostorije za rad Direkcije za uslovnu osudu, po svim međunarodnim standardima i zahtjevima, i drugo službenici Ministarstva pravde za

određene krivičnih sankcija prošli su prethodnih 18 mjeseci obuke i treninga sa ekspertima Kraljevine Holandije i dobili međunarodne sertifikate za rad u ovoj oblasti.

S obzirom da se radi o novoj službi koja se po prvi put uvodi u sistem izvršenja krivičnih sankcija i mjera kod nas to je neophodno dodatno uraditi na usavršavanju kadra za ove poslove.

I na kraju kao poslanik podržacu ovaj predlog zakona. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolegice Kovačević.

Kolega Slaven Radunović, a neka se pripremi kolega Željko Aprcović.

Izvolite, kolega.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, gospođo Rabrenović, drage kolegice i kolege,

Evo kad je kvalitetno zakonsko rješenje u pitanju, onda se svi slažemo, kao što vidite, i koliko sam do sad čuo od kolega svi su spremni da podrže ovakav predlog zakona, ja se njima pridružujem. I nadam se da sam se ovim kvalifikovao da sam dobronamjerman i da ćete ostatak moje diskusije koji će da bude kritički osvrt na predlog zakona shvatiti opet dobronamjerno. Znači, da ne ponavljam već ono što smo čuli da je ovo izuzetno kvalitetno rješenje i kao ideja, ne samo kao konkretno rješenje, jer prvo rješavamo, ja bih ipak počeo sa te strane, traume ljudi koji su napravili sitna krivična djela ili prekršaje uglavnom iz nehata i jednostavno omogućivanje da ne idu u zatvor je već izraz humanosti od strane države, a opet država na neki način nadoknađuje štetu koju je ta osoba eventualno napravila kroz ovaj rad u javnom interesu. Međutim, na žalost čini mi se da je ostavljeno dosta mogućnosti za zaloupotrebu. Ja se sjećam kad smo zbog prigovora savjesti omogućili u nekom prethodnom periodu služenje civilnog vojnog roka da mnogi ljudi nijesu ni služili vojni rok nego su dobijali neke potvrde da su se negdje pojavljivali. Ovdje imamo u članu 18 čini mi se dosta slabo razrađeno kako se ta kazna radi u javnom interesu izvršava kod pravnog lica koje se bavi djelatnošću od javnog interesa, humanitarna, socijalna, komunalna, zdravstvena, poljoprivredna, ekološka ili druga djelatnost ili neprofitabilne organizacije itd. Što znači kad je ili da ove prethodne mogu da budu profitabilne, sad kad neko kritički gleda na ove stvari profitabilna organizacija koja se bavi poljoprivrednom djelatnošću. Akcionarsko društvo Plantaže koje je

na tržištu, bori se za profit, istina trenutno je u većinskom državnom vlasništvu, što ne znači da će da bude uvijek, ukoliko bi angažovalo ove ljude, ostvarivalo bi dodatni prihod, a ne bi imalo troškove, a učestvuje na tržištu gdje možda neko drugi nema mogućnosti da angažuje takve ljude, zbog bliskosti sa službama koje će da se bave distribucijom ovih osuđenika.

Znači, da bi trebalo i te kako da se obrati pažnja na amandman koji je podnio gospodin Labudović. Ako se kazna služi u preduzećima koja ostvaruju profit, da se možda ne ekvivalent obezbijedi kakav bi bio za nekog ko je specijalizovan za takav posao, ali neki iznos, neki procenat 50 - 60% od onoga što bi dobio radnik na tom poslu, tako da i ta firma ima koristi, ali i društvo da ostvari neki budžet iz kojeg bi se moglo finansirati kako je i on predvidio svojim amandmanom poboljšanjem uslova u zatvorima, koje smo na ovaj način i to je naravno vrlo pohvalno oslobodili prisustva velikog broja ljudi. Tako da smo onima koji su ostali u zatvoru omogućili ipak neke ljudskije neke kulturnije uslove za odsluženje kazne. Ne zaboravimo, svi mi možemo jednog dana da budemo u zatvoru i ti ljudi tamo nijesu baš svi ni zločinci, a i ako su zločinci, imaju pravo na ljudske uslove za život i rad.

Tako da bi prvom sljedećom prilikom trebalo, mislim da je već sad kasno da bi mogli da reagujemo, ja sam možda kriv što sad to govorim, da bi moglo da se precizira ovo jer, može da bude zloupotrebjeno vrlo lako. Zdravstvena ustanova i rad od javnog interesa u zdravstvenoj ustanovi može da bude i u privatnoj i u zdravstvenoj ustanovi. Ko zna kako će neko ovo poslije da tumači. Molim vas, radi se da se bavi djelatnošću od javnog interesa, ne kaže se da se radi samo o državnim institucijama, nego se kaže djelatnošću od javnog interesa i onda se nabrajaju. Ekološka djelatnost, je kad neko preduzeće koje može da bude i privatno preduzeće koje se bavi profitabilnim poslovima, dogovori sa opštinom, državom da očisti korito rijeke i za to im je plaćeno. U tom slučaju, ovaj radnik bi bio tj. nije radnik, nego osuđenik bio bi angažovan u firmi koja se bavi ekološkom djelatnošću, ali bi ona od toga ostvarivala prihod. Molim vas da se na ovo obrati pažnja, a ja ponavljam podržaću ovaj zakon objeručke, mislim da je i te kako dobro došao. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Radunoviću.

Kolega Željko Aprcović ima riječ, a nakon njega kolega Husnija Šabović.

Izvolite, Aprcoviću.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Uvaženi kolegice i kolege, uvažena gospođo Rabrenović, uvaženi građani Crne Gore,.

S obzirom na činjenicu da smo danas dobili jedan kvalitetan predlog zakona koji se odnosi na jednu izuzetno osjetljivu alternativnu van zavodsku mjeru prema osobama koje su izvršile određeno krivično djelo, moram da iskažem zadovoljstvo da smo nakon napornog rada, odnosno napornog rada Ministarstva pravde i Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija, uz podršku pravnih eksperata iz najrazvijenijih evropskih zemalja, došli do jednog kvalitetnog predloga zakona, koje će po mom dubokom ubjeđenju u narednom periodu omogućiti ono što bi trebalo da znači da imamo manji broj izvršilaca krivičnih djela iz razloga što osnovni motiv i cilj donošenja ovoga zakona, po mom uvjerenju, nije samo to da smanjimo broj osuđenih lica koje izdržavaju kaznu u zavodskoj ustanovi, odnosno da smanjimo budžetska sredstva, nego, upravo da preduprijedimo mogućnost recidivizma, odnosno da odradimo posao na resocijalizaciji lica koja su osuđena za određena krivična djela. Mi smo do sada u našem Krivičnom zakoniku i Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija imali jednu šturu normu koja nije davala prostor da posao koji se tiče izuzetno značajne oblasti vanzavodskog izvršenja krivičnih sankcija preciziramo i usaglasimo sa najboljim modelima iz evropskih zakonodavstava.

Moram vam reći, da razvijene evropske zemlje alternativne kazne primjenjuju u velikom obimu i mislim da ćemo mi u narednom periodu ako mi budemo imali pravu implementaciju, u šta ne sumnjam, ovih zakonskih rješenja doći do smanjenja broja osuđenih lica u zavodskim ustanovama i doći do smanjenja utroška budžetskih sredstava predviđenih za boravak tih lica u zavodskim ustanovama. Moram da vam kažem da smo do sada našim zakonskim rješenjem koje je predviđalo određene alternativne kazne bili do kraja nedorečeni. Imali smo osobe koje su uslovnom osudom, za koje je utvrđena kazna zatvora i istovremeno određeno da se ista neće izvršiti ukoliko u vremenu provjeravanja, koje ne može biti kraće od jedne, a duže od pet godina, neće se izvršiti, nijesmo imali dovoljno dobre instrumente kako da izvršimo kontrolu uslovno osuđenih lica za boravak tokom trajanja vremena provjeravanja na slobodi. Nijesmo imali dovoljno dobru koordinaciju, između suda, organa socijalnog staranja, Zavoda za zapošljavanje, poslodavca i policije.

Ovim zakonom mislim da stvaramo mogućnosti upravo da kroz koordiniranu akciju svih organa dođemo do toga da utvrdimo koja su to lica koja su osuđena uslovnom osudom, treba pozvati na razgovor i do kraja ispratiti kroz taj rok provjeravanja, kako i na koji način se

ta uslovna osuda manifestuje u krajnjem cilju da se eventualno izvršilac prethodnog krivičnog djela uzdrži od vršenja novog krivičnog djela.

Ne bih se složio sa kolegama u dijelu koji se tiče kazne rada u javnom interesu da je naš zakon u članu 18 propisao da će neka javna ustanova koja se bavi poslom od javnog interesa, steći enormnu materijalnu korist. Upravo smo o tome pričali na Odboru u smislu da mi prema ovome što je precizirano članom 18 da nemamo neprofitabilnu ustanovu, čak i nevladine organizacije koje se spominju članom 18 imaju određeni profit od projekata koji implementiraju i od kojih Država Crna Gora imala određenu korist. Ne vidim da bi, kroz to ako bi utvrđivali nadoknadu rada društveno-korisnog rada i uplaćivali je recimo na račune zavodskih ustanova, gdje bi se poboljšao rad i život i uslovi života izvršilaca krivičnih djela, odnosno osuđenih lica, koji su na izdržavanju krivične kazne, došli do onoga što je u stvari motiv i cilj ovoga zakona, da ono što se zove društveno-koristan rad, javan rad u javnom interesu ćemo pokazati da se oni mogu resocijalizovati i vratiti u normalne tokove života.

Moram da vam kažem, evo završavam, znam da sam prekoračio vrijeme,, tema je izuzetno inspirativna, da upravo kroz ovakve alternativne sankcije ćemo doći do toga da ono što mi kao tradicionalno društvo imamo da anatemišemo ,pogotovo u ovom trenutku mislim na one izvršioce krivičnih djela, sa manjim stepenom društvene opasnosti i da ne dozvoljavamo, čak ni uža porodica, da se ta osuđena lica, ti ljudi koji su izdržali svoju kaznu prema državi Crnoj Gori, da se vrati u normalne tokove života. Smatram da trebamo podržati, bez amandmana, ovakav predlog zakona i da ćemo kroz njegovu punu implementaciju u praksi doći do onoga šta je to korisno što bi se trebalo izmijeniti, odnosno da ćemo utvrditi njegove nemogućnosti pune implementacije o praksi i da ćemo kroz njegove izmjene i dopune doći do kvalitetnih rješenja, koja će ovoj oblasti dati jedan izuzetno pozitivan karakter. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Aprcoviću.

Riječ ima Husnija Šabović, a neka se pripremi kolega Neven Gošović.

Kolega Šaboviću, izvolite.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovana gospođo Rabrenović,

Ja se pridružujem, afirmativnim ocjenama o ovom predlogu zakona. Kao i o ocjenama o vašim stručnim, moralnim i drugim referencama, koje su vam danas izrazile kolege poslanici. Alternativne sankcije predstavljaju trend u gotovo svakom savremenom sistemu izvršenja krivičnih sankcija, a naročito kada se radi o postupanju prema počiniocima blagih krivičnih djela. Putem alternativnih sankcija postiže se nekoliko efekata koji su istovremeno korisni po društvo, ali i po samog počinioca krivičnog djela. Prije svega, alternativne sankcije su humanije i vrlo često djelotvornije po izvršioca krivičnog djela. Zatim, one daju bolje rezultate na planu reintegracije i readaptacije počinitelja krivičnih djela, a istovremeno one su i jeftinije od kazni zatvora i daju mogućnost da počinitelj krivičnog djela na izvjestan način vrati dug društvu kroz društveno koristan rad.

U tom smislu, smatramo da je politika jačanja alternativnih sankcija dobar iskorak u cjelokupnoj reformi pravosudnog sistema koja će kroz ovaj zakonski tekst koji je danas pred nama dodatno osnažiti i samopoštovanje ljudskih prava osuđenih lica. Alternativne sankcije čije je izvršenje predmet ovog zakona, odličan su primjer jačanja sistema izvršenja krivičnih sankcija i stvaranja kvalitetnih pretpostavki za humanije i bezbjednije društvo.

Kada je riječ o kazni rada u javnom interesu, onda treba istaći da je to tipična alternativna sankcija koju propisuje naš Krivični zakonik i koja predstavlja svaki onaj društveno korisan rad kojim se ne vrijeđa ljudsko dostojanstvo i ne vrši se u cilju sticanja dobiti. Na ovaj način, uz dodatnu obavezu koja podrazumijeva pristanak učinioca krivičnog djela pred sudom da želi da izvršava kaznu na ovaj način, obezbijeden je neophodan uslov, a to je da je u pitanju rad koji nije prinudan. Rad u javnom interesu može se izreći za krivična djela za koja je propisana novčana kazna ili zatvor do pet godina. Rad u javnom interesu ne može biti kraći od 60 časova niti duži od 360 časova i određuje se za vrijeme koje ne može biti kraće od 30 dana niti duže od šest mjeseci. Ova kazna se izriče uz pristanak učinioca krivičnog djela i ne može biti duža od 60 časova u toku jednog mjeseca. Prilikom izricanja ove kazne sud će voditi računa o vrsti učinjenog krivičnog djela, kao i o ličnosti učinioca. Ukoliko učinilac ne vrši rad u javnom interesu, ova kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se svaki započeti 60 časova rada u javnom interesu zamijeniti kaznom zatvora u trajanju od jednog mjeseca.

Uslovna osuda predstavlja mjeru upozorenja kojom se počiniocu krivičnog djela utvrđuje kazna i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina, vrijeme povjerenja, ne

učini novo krivično djelo. U dosadašnjoj praksi naših sudova rijetko je izricana neka od obaveza zaštitnog nadzora. Upravo kroz ovaj zakon stvoriće se neophodni uslovi da službenici Ministarstva pravde prate izvršenje mjera zaštitnog nadzora, ali i drugih obaveza koje će se određivati osuđenim licima i uslovno otpuštenim osuđenim licima. Uslovni otpust je veoma specifičan institut krivičnog prava koji je, dijelom, regulisan Krivičnim zakonikom, a dijelom Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija.

Takođe, Prijedlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu dobrim dijelom tretira materiju uslovnog otpusta i to u dijelu njenog sprovođenja i obaveza koje se mogu odrediti uslovno otpuštenom osuđenom licu. Kroz ovaj zakon će se obezbijediti permanentna kontrola i rad osuđenih lica koja su uslovno otpuštena i na taj način uticati na stvaranje bezbjednijeg ambijenta u cijelom društvu. Još jednom ocjenjujemo ovaj zakon veoma kvalitetnim i korisnim i to kako sa aspekta humanijeg postupanja prema osuđenim licima, tako i sa aspekta koristi po cjelokupnu zajednicu, a što je najvažnije, zakon je dobio pozitivno mišljenje od eksperata iz Brisela, a u izradi su učestvovali eksperti iz Njemačke u okviru projekta "Podrška reformi izvršenja krivičnih sankcija". Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama.

Kolega Neven Gošović je sada na redu, a posljednja prijavljena, prema ovom redosljedu je kolegica Branka Tanasijević. Izvolite, kolega Gošoviću.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, gospođo Rabrenović, poštovani građani,

Kazna zatvora kao najčešća krivična sankcija po svojoj prirodi na osuđenog proizvodi negativne posljedice kao što su odvajanje iz sredine u kojoj živi, odvajanje od svoje porodice, sredine u kojoj radi, asocijalno ponašanje, uticaj na njega kriminalnih struktura iz zatvora tzv. kriminalaca po profesiji. Dakle, kazna zatvora umjesto da na osuđeno lice utiče tako da se on pravilno resocijalizuje i vrati u svoju sredinu kao društveno odgovorna i korisna osoba, po izlasku iz zatvora, osuđenici su često još više devijantni, prepušteni sami sebi, bez mogućnosti zaposlenja, pa se, nažalost, često vraćaju kriminalu kao već oprobanom i jedinom modelu ponašanja za koje osuđeno lice zna ili se na taj model djelovanja uslijed niza okolnosti olako odluči.

S druge strane, povećanje kriminaliteta i preopterećenost zatvorskih kapaciteta predstavlja još jedan problem za državu, s obzirom da ne postoji mogućnost nadzora i kontrole, procesa resocijalizacije svakog osuđenom ponaosob, a da i ne govorimo o mogućnosti selekcije osuđenih lica osim prema polu. Ako na sve ovo nadovežemo

ekonomske efekte nije teško zaključiti da su kod ovakvih rezultata u kaznenoj politici i država i društvo ukupno na gubitku.

Zbog toga se i javila potreba uvođenja tzv. alternativnih sankcija u naš krivično pravni sistem. Alternativne sankcije imaju za cilj umanjeње i ublažavanje tzv. retributivnog karaktera kazne zatvora i primjenjuje se kod kratkih zatvorskih kazni kada učiniocu krivičnog djela zbog težine učinjenog djela, njegovog ranijeg života, njegovog odnosa prema djelu, odnosa prema žrtvi krivičnog djela, posebno prema njegovom držanju nakon učinjenog djela, nije neophodno izreći kaznu zatvora radi postizanja cilja krivičnih sankcija. Uvođenje alternativnih sankcija u naš krivični sistem je u potpunosti u skladu sa evropskim trendovima u oblasti kaznene politike i potrebom uspostavljanja zajedničkih principa u kaznenoj politici među državama koje streme istim evropskim i svjetskim humanim vrijednostima. Pozitivni efekti efikasnog sprovođenja alternativnih sankcija su izbjegavaju se negativni efekti zatvaranja, odvajanja od porodice, prekid školovanja, gubitak posla, negativan uticaj zatvorenika i dr. Društvenoj zajednici daje se aktivnija uloga u krivično pravnom sistemu, društvena zajednica dobija neposrednu korist u vidu besplatnog rada osuđenih, efikasno i javno se sprovode reintegracija osuđenih u društvo, stvaraju se uslovi za otklanjanje i ublažavanje štete pričinjene žrtvi krivičnog djela i njeno izmirenje sa osuđenim, smanjuje se društvena stigmatizacija osuđenika, smanjuje se zatvorska populacija, što za posljedicu ima manje troškove i izdvajanje društvene zajednice.

U tom cilju, Crna Gora se odlučila da donese Zakon o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu koji će, kako se kaže u njegovom obrazloženju, na sveobuhvatan način riješiti pitanje izvršenja uslovne osude, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom i kazne rada u javnom interesu, kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licem.

Namjerno sam izdvojio pozitivne efekte efikasnog sprovođenja alternativnih sankcija, jer se samo njihovim nabrojanjem da zaključiti da je stavljen naglasak na uključenje društvene zajednice u cijeli ovaj proces resocijalizacije za društvo, da društvo uzme aktivno učešće kako bi se osuđeno lice lakše uključilo u društvenu zajednicu. Pitanje je da li se kroz ovaj zakonski tekst ta intencija u potrebnoj mjeri i prepoznaje. Pretpostavljam da je intencija zakonodavca da se pitanja poput programa obuke i osposobljavanja službi za izvršenje krivičnih sankcija, način rada i postupanja prema osuđenom licu, njihova prava i obaveze, posebno nadzor nad izvršavanjem ovih krivičnih sankcija uredi pravilnicima koji će, kako se da vidjeti, biti doneseni za šest mjeseci. Smatram da su pojedina od ovih pitanja ipak trebala biti riješena isključivo kroz zakonski tekst, jer je to, prije svega, u interesu prava i sloboda nekih lica kojima je izrečena neka od ovih alternativnih sankcija.

Bilo je, da na kraju kažem, krajnje vrijeme da se donese ovaj zakon. Jer, izricanja alternativnih sankcija gube smisao ako nijesu stvoreni uslovi za njihovo izvršavanje. Nadamo

se da će u primjeni ovog zakona to biti urađeno na jedan efikasan i vremenski primjeren način značaju, da tako kažem, primjene ovog zakona. Zbog toga će i poslanici Socijalističke narodne partije Crne Gore podržati Predlog ovog zakona. Zahvaljujem, potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolega Gošoviću.

Koleginica Branka Tanasijević je posljednja prijavljena za danas. Izvolite.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Rabrenović, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani,

Norme su ustanovljena pravila ponašanja koje postoje u jednom društvu i kojima se reguliše društveni život. Obično se norme mogu podijeliti na običajne, moralne i pravne. Običajne norme čovjek može da poštuje, moralne treba da poštuje, a pravne mora da poštuje, a kada se prekši neka od ovih normi, onda za običajne i moralne norme sudi okolina, a za prekršaj pravne norme sud je država.

Nekada je teže čovjeku kada prekrši moralnu i običajnu normu i kada mu za to sudi okolina, nego kada sudi država, jer onog momenta kada se odsluži kazna čovjek je pred državom potpuno prav, jer on je za svoje djelo koje je napravio služio kaznu. Međutim, kazna još mnogo duže traje kod okoline i ostaje etiketa, čovjek kao bivši zatvorenik bude etiketiran, odnosno stigmatiziran od okoline i njegova resocijalizacija, njegova rehabilitacija nekada čak traje duže od same kazne zatvora.

Kada se poštuju norme, čovjek se bez problema integriše u društvenu sredinu, međutim, posljedica neuspjele socijalizacije nekada mogu se pokazati kroz fragmentarnost društvenih kontakata, kroz konflikte u odnosima u životnoj i u radnoj sredini.

Osoba koja krši norme se smatra neprilagođenom osobom, a u pravnom smislu, to su osobe koje su napravile krivična djela i osuđene na kaznu zatvora i one prolaze kroz dugotrajan proces stvaranja novih navika i prilagođavanja na uslove i pravila takozvanog novog života. Rehabilitacija u izvan zatvorskim uslovima, kao što sam rekla, nekada može da traje mnogo duže od zatvorske kazne, jer povratak u društvenu i životnu sredinu je povratak u ambijent u kome je neko živio. Okruženje ima stroga pravila, ono dugo pamti, teško oprašta, a naročito u malim sredinama, kao što je naša, gdje svako svakog poznaje.

Ponovna integracija i ponovno zadobijanje povjerenja odnosno takozvana reintegracija je često težak i traumatičan proces, koji je praćen osjećanjem nesigurnosti i traženja nedostajućeg. U izvan zatvorskim uslovima on je drugačiji od ostalih, on je bivši i on je pod lupom javnosti. Da bi izašao iz ove situacije, oslobođenom prestupniku, kako mi to znamo često da kažemo, bivšem robijašu, od izuzetnog značaja je porodica koja je emocionalno prilagođena sredina za njega, ona mu po pravilu oprašta, ona ga razumije i ona ga prihvata.

Međutim, društvena sredina, etiketa bivši, ostaje praktično kao njegova osnovna karakteristika i njegov CV. Ja smatram da su predrasude kojih se sredina i društvo moraju osloboditi, jer u ovom slučaju ljudski je i neophodno omogućiti pravo na još jednu šansu.

Da bi se rehabilitovao bivši osuđenik, mora prevazići osjećaj odbačenosti i osjećaj da kazna još nije ukinuta, osjećaj da je i dalje zatvorenik koji kaznu sada oslužuje na slobodi.

Rehabilitacija ili neuspjela resocijalizacija, neprihvatanje poslije oslužene zatvorske kazne, može da utiče na to da on ponovo napravi krivično djelo i da se vrati u zatvor, jer u zatvoru su oni koji su njemu slični, a on nije uspio da se u slobodnoj sredini rehabilituje, odnosno integriše na pravi način. To može dovesti do recidiva, i to uopšte nije tako rijetka pojava. Da bi se uticalo na takvo razmišljanje, da bi se smanjio broj krivičnih djela i recidiva od izuzetnog značaja je donošenje zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu.

Kvalitetnim izvršenjem alternativnih sankcija u koje spadaju izvršenje uslovne osude, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom, kazna rada u javnom interesu i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licem, doprinosi da se prekršilac zakona preispita, da on koriguje svoje ponašanje, da vrati sopstveno dostojanstvo i iskoristi priliku da postane koristan član društva. Dakle, alternativne sankcije imaju i vaspitnu funkciju, jer one utiču na preoblikovanje karaktera osuđenog lica, a istovremeno koriguju i stav okoline prema osuđenom licu.

Takođe, ovim sankcijama se obezbjeđuje poštovanje ljudskog dostojanstva, osnovnih prava i sloboda i privatnost osuđenih lica, izbjegava se etiketiranje od strane okoline, a na taj način doprinosi i bezbjednosti društva i cjelokupne zajednice. Nije samo onaj ko prekrši

zakon nemoralan čovjek. U našoj sredini ima puno nemoralnih ljudi, ali istovremeno i svi oni koji su prekršili pravnu normu, ne moraju biti nemoralni ljudi.

Prekršiti pravnu normu i biti osuđen na kaznu zatvora. To se može svakome desiti. Tu nema privilegovanih. A dati pravo na još jednu šansu onome ko je prkršio pravnu normu, ja smatram da je društveno opravdano, a da je ljudski plemenito.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolegice Tanasijević. Ovim smo iscrpili prijavljene diskutante, uistinu veoma zanimljivoj tačku dnevnog reda.

Gospođo Rabrenović, želite li završnu riječ ili možda odgovorite na neka od postavljenih pitanja. Izvolite ,završna riječ.

SLAVICA RABRENOVIĆ:

Hvala.

Prvo da zahvalim uvaženim poslanicima. Moje je lično zadovoljstvo i satisfakcija je da ste primijetili da smo intezivno radili na ovom zakonu, da jeste novina, ali da je to nešto što je vrlo značajno i bitno za Crnu Goru i da su počele reforme zatvorskog sistema. Ja sam 20 godina u Ministarstvu pravde u kome je u jednom periodu bio samo jedan pomoćnik.

Moram istaći da je u posljednje tri godine od kada je došao naš ministar Duško Marković, prepoznao sistem izvršenja krivičnih sankcija i reformu zatvorskog sistema, i u ovom sektoru izvršenja krivičnih sankcija, u kojima sam jedna radila do tada, otvorio je tri direkcije. I upravo odgovaram na pitanje poslanice šta su te direkcije u Direktoratu za izvršenju krivičnih sankcija, gdje sam ja evo sad generalni direktor, jer je Zavod za izvršenje krivičnih sankcija ušao u sastav Ministarstva pravde. Te tri direkcije su jedna uslovna osuda, to je ta jedinica o uslovnoj slobodi koju smo morali tako kroz zakon da navedemo, ne kao direkcija po instrukcijama zakonodavstva. I tu će raditi probacioni službenici, jačati alternativne sankcije i voditi strogi nadzor nad osuđenim licima koja su na slobodi.

Druga direkcija, evo da vas upoznam je i kaznena i prekršajna evidencija, koja je takođe uvedena u ovom direktoratu iz MUP-a i treća je nadzor nad radom Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija.

Drago mi je da su koraci krenuli. Završava se jedan projekat koji ste naveli sa Njemcima i Holanđanima, traje 18 mjeseci i od 15.jula idemo u novi koji će trajati dvije godine sa Holanđanima i kojima je prioritet da nam pomognu u jačanju alternativnih sankcija. Nije dovoljno da donesmo zakon, nego je bitno da ga implementiramo, a mi smo već stvorili uslove. Ta direkcija, jeste pri Ministarstvu pravde, ali nije u zgradi, odvojena je, napravljena je u skladu sa međunarodnim standardima i ljudi su obučeni, ne samo u Ministarstvu pravde, nego u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, unutar zakonskih zidina, jer oni trebaju da pripremaju lica na izlazak na slobodu.

Moram da vam kažem da smo uradili i nacrt zakona o izvršenju krivičnih sankcija, međutim, moraćemo mijenjati naziv i biće, obuhvatiće kazne zatvora, novčane kazne i mjere bezbjednosti i ja se nadam da ćete, ali to je u dogledno vrijeme, i on je usklađen sa međunarodnim standardima, imaćete mnogo novina, čak previđamo i otvoreni zatvor. Mijenja se sastav komisije, radiće sudovi na tome, ali, evo, još mnogo toga toga treba da se uradi, ali biće u skladu sa međunarodnim standardima i to je jedna od velikih novina, jer će prava i obaveze osuđenih lica biti na potpuno drugi način regulisani.

Još jednom vam hvala i ističem, to je neka i moja parola i motiv koji me tjera za dalji rad, da bismo išli naprijed konce vučemo sa različitih strana, a i vi ste mi danas pokazali da ste stvarno, uz podršku, da jača sistem alternativnih sankcija, jer je zatvor previše skup sistem da bi ipak od loših ljudi napravili još lošije.

Što se tiče kazne rada u javnom interesu, moram da istaknem da je to društveno koristan rad i da će biti ovo što je izazvalo kod poslanika možda neko nezadovoljstvo detaljno regulisano podzakonskim aktom, kojim će se regulisati izvršenje kazne rada u javnom interesu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, gospođo Rabrenović. Ovim smo okončali raspravu o Predlogu zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu. Bila je to prva tačka predloženog i usvojenog dnevnog reda.

I o ovoj tački, naravno izjasnićemo se naknadno.

Ovim zaključujem današnji rad.

Sjutra nastavljamo prema dnevnom redu sa tačkom *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vojsci Crne Gore* u 11 časova.

Hvala vam.

11.6.2014. u 11.10h

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolege, dobar dan. Počinjemo sa današnjim radom. Počinjemo sa tačkom dnevnog reda kojanosi naslov - **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: profesorica doktor Milica Pejanović Đurišić, ministar odbrane, sa svojim saradnicima. Nema načelnika Generalštaba koji je takođe ovdje bio najavljen.

Izvjestioci odbora su: Radovan Obradović iz Zakonodavnog odbora i Mevludin Nuhodžić, Odbora za bezbjednost i odbranu. Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi da da dopunsko objašnjenje? Izvolite.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ:

Zahvaljujem.

Najprije imam potrebu da vam se zahvalim zaista što ste imali razumijvanja i omogućili nam da počnemo danas sa ovom tačkom dnevnog reda i kao dopuna jeste to da

je načelnik Generalštaba danas na konferenciji načelnika generalštabova država inicijative A-5 u Budvi. Tako da je naša namjera da danas, povodom ovog Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore, da pokušamo da u ime Ministarstva odbrane skrenemo pažnju na činjenicu da važeći zakon o Vojsci Crne Gore je usvojen još 29.decembra 2009.godine.

U međuvremenu bilo je brojnih promjena u drugim propisima, tako da se ukazala potreba za izmjenama i dopunama ovakvog jednog zakona. Osim toga, trudili smo se da ovim izmjenama i dopunama Zakona o vojsci dodatno definišemo pojedine oblasti koje uopšte i nijesu bile tretirane važećim Zakonom o Vojsci Crne Gore. Dakle, u ovom slučaju naša je namjera da izmjenama i dopunama taj Zakon o Vojsci Crne Gore obezbijedi uslove za dalji nastavak reformi same vojske Crne Gore i da se preciziraju pojedina pitanja, prije svega, u vezi sa pravima i obavezama lica u službi u vojsci.

Kao što je poznato Vlada Crne Gore je 4.jula prošle godine usvojila strategijski pregled odbrane Crne Gore, koji predstavlja faktički fiziju daljeg razvoja sistema odbrane i oružanih snaga naše države. Tim strategijskim pregledom odbrane izvršena je sveukupna analiza stanja i održivosti sistema odbrane i ponuđena su rješenja za njegovo unapređenje u skladu sa savremenim bezbjednosnim izazovima, rizicima i prijetnjama. Između ostalog, predložili smo i novu organizaciju Vojske Crne Gore, predložili smo redefinisane misije i zadatke vojske, jasno smo definisali prioritete u opremanju i modernizaciji Vojske Crne Gore, a odredili smo i infrastrukturne objekte i materijalna sredstva koja su neophodna za funkcionisanje vojske, te definisali procedure koje će unaprijediti ukupno upravljanje ljudskim i materijalnim resursima.

Namjera je da se, upravo, predloženim izmjenama i dopunama Zakona o vojsci obezbijedi brža i efikasnija implementacija tih rješenja i strategijskog pregleda odbrane i da se stvore pretpostavke za dalju izgradnju kapaciteta vojske i povećanje njene interoperabilnosti. U tom cilju su predložene izmjene koje se odnose na formaciju vojske, jasnije definisanje nadležnosti poslova koje se obavljaju u samom Ministarstvu odbrane, usaglašavanje, označavanje činova sa NATO klasifikacijom, precizirani su i modifikovani

postupci za redovno i vanredno unapređenje, takođe uvode se i promjene u načelno ocjenjivanje, a čime će se stvoriti uslovi da se na kvalitetniji način upravlja ljudskim resursima i karijerama uvažavajući, prije svega profesionalne reference.

Osim navedenog, predlogom ovog zakona definisano je, recimo da lice u Službi u vojsci, koje se prvi put prima u službu u svojstvu vojnika po ugovoru, zaključuju ugovor na period od godinu dana, s tim da narednih može zaključiti i na period od tri godine.

Takođe, ovim predlogom zakona se po prvi put propisuje da profesionalno vojno lice po ugovoru, kome prestane služba u vojsci bez njegove krivice, a u Službi u vojsci je proveo najmanje 15 godina neprekidno, ima pravo na otpremninu u visini od dvanaestostrukog iznosa bruto zarade koje je ostvario u mjesecu koji prethodi onome u kome mu je prestala služba.

Ovim predlogom zakona se propisuje i da su kadeti vojna lica, preciziraju se poslovi Ministarstva odbrane u vezi sa materijalnim zbrinjavanjem i opremanjem vojske, kao i poslovi koje obavlja Generalštab vojske Crne Gore.

Predviđeno je da se profesionalno vojno lice uz njegovu saglasnost može rasporediti na radno mjesto civilnog lica, ako to potrebe službe zahtijevaju i ako ispunjava predviđene uslove za tako jedno radno mjesto, čime smo nastojali da dodatno zaštitimo vojnike po ugovoru, kojima bi zbog starosne dobi morala prestati služba u vojsci.

Ovim predlogom se takođe uvodi i zabrana nošenja vojne uniforme i djelova vojne uniforme lica u Službi u vojsci prilikom prisustvovanja protestnim i političkim skupovima ili drugim aktivnostima koje nijesu u vezi sa vršenjem službe u vojsci, kao i prilikom učestvovanja, recimo u štrajkovima van vojnog objekta. Predlogom ovog zakona preciznije se uređuje pitanje javnog istupanja lica u službi u vojsci kao i sindikalno organizovanje. Dakle, ono što svakako imate u vidu jeste da važećim zakonom je propisana zabrana javnog istupanja lica u službi u vojsci bez prethodnog odobrenja ministra u vezi sa stanjem i odnosima u vojsci, što je bilo dosta neprecizno i moglo je dovesti do problema u tumačenju, a samo pitanje sindikalnog organizovanja uopšte nije bilo uređeno ... (Prekid)... Zakonom o vojsci Crne Gore.

Kada je u pitanju zakon koji danas razmatramo takođe mislim da je važno napomenuti da se po prvi put uvodi i utvrđivanje zarade lica u službi vojsci na osnovu koeficijenta čime će se obračun tih zarada negdje uskladiti sa obračunom zarada državnih službenika i namještenika. Uvodi se i posebna naknada za dežurstvo čija će visina biti utvrđena propisom Vlade Crne Gore. To je negdje spisak osnovnih izmjena i dopuna koji su predmet ovog zakona i ono što naravno imam potrebu još da dodam jeste da smo prilikom izrade predloga zakona koristili iskustvo država u okruženju i partnerskih država sa kojima saradjujemo kada je u pitanju izgradnja kapaciteta vojske Crne Gore. Pri tome takođe je važno napomenuti da ne postoje precizni propisi Evropske unije kao i neke međunarodne konvencije sa kojima je trebalo posebno usaglašavati odredbe ovog zakona izuzimajući ono što je uobičajna praksa koja daje dobre rezultate.

Dakle, ono što je takođe bitno jeste da smo u pripremi ovih izmjena zakona u saradnji sa Ministarstvom finansija stvorili punu koordinaciju i utvrdili činjenicu da za sprovođenje rješenja predviđenih ovim zakonom postoje sredstva koja su obezbijeđena u budžetu Crne Gore. Evo toliko i ostajem vam na raspolaganju za sva pitanja.

PREDŠEĐAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

To i očekujemo od vas.

Zahvaljujem se kolegici Pejanović-Đurišić, ministru odbrane uz moju primjedbu da bih bio srećniji da ste ministar obrazovanja i nauke, ali politika je politika.

Idemo dalje. Kolege, da li izvestioci odbora žele riječ? Neće.

Prelazimo onda na prvi krug. U ime DPS-a imamo očekivanog kolegu Mevludina Nuhodžića. Da se dogovorimo. Hoćete li od manjih klubova ili od većih? Izvolite, kolega Nuhodžić.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Poštovani potpredsjednici, poštovana ministarko, drage kolegice i kolege.

Odbor za bezbjednost i odbranu uz prisustvo Unije slobodnih sindikata i Sindikata vojske, nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača i rasprave koja je uslijedila uvažavajući razloge donošenja zakona kao i dosadašnjih iskustava u primjeni Zakona o vojsci Crne Gore odlučio da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o imjenama i dopunama Zakona o vojsci Crne Gore sa predloženim amandmanima, koje ste Vi dobili, a koje je predlagač na sjednici odbora prihvatio. Tako da predloženi tekst izmjena i dopuna Zakona o vojsci Crne Gore, koji je pred nama, ima za cilj stvaranje uslova za nastavak reforme vojske Crne Gore, preciziranje pojedinih pitanja u vezi prava i obaveza lica u službi kao i otklanjanje nedostataka uočeni u primjeni Zakona o vojsci Crne Gore.

Dakle, ovim prijedlogom omogućuje se, između ostalog, ostvarivanje potrebnih uslova za nastavak kvalitetne reforme vojske Crne Gore kroz rješavanje pojedinih pitanja u vezi prava i obaveza lica u službi Vojske Crne Gore, takođe njima se regulišu pitanja koja se odnose na sastav i informaciju vojske, preciziranje poslova koji se odvijaju u Generalštabu

vojske kao i usaglašavanje klasifikacije činova sa NATO klasifikacijama. Pored ovih precizirana su i pitanja sindikalnog organizovanja u vojci Crne Gore, ograničenja u pogledu nošenja uniforme kao i pitanja zarada i redovnih vanrednih unapređenja. O ovim pitanjima detaljno je govorila ministarka, dakle nema potrebe da ja prepričavam ono što je ona i jasno iskazala i što je prijedlog zakonskih rješenja i što je dobilo podršku na našem odobru. Ja ću samo na kraju reći da usvajanjem ovog zakona Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore uspješno realizuju zadatke, počevši od izvršavanja politike odbrane o čemu je takođe ministarka govorila i potencirala rješenja iz politike odbrane kvalitetnog, normativnog uređenja i planiranja sistema odbrane do podizanja administrativnih kapaciteta ministarstva i ujedno podizanje sposobnosti vojske. Strateška opredeljenja Crne Gore su jačanje regionalne saradnje i implementacija modernih standarda u svim sferama društva. U tim nastojanjima oblast odbrane, odnosno vojske zauzima izuzetno važno mjesto. Odmah nakon obnove nezavisnosti Crne Gore, Crna Gora se jasno opredijelila za kolektivni sistem bezbjednosti kao okviru koje može ostvarivati sve svoje bezbjednosne i odbrabrene ciljeve. Zato je i interoperabilnost, a to jest sposobnost za partnerski odnos sa ostalim oružanim snagama imperativ moderne vojske, a i put do punopravnog članstva u NATO. Ova zakonska rješenja, ove zakonske izmjene i dopune idu u prilog znači interoperabilnosti naše vojske i ispunjavanja njenih obaveza u partnerskom odnosu i u evro atlantskim integracijama. Mislim da je, predsjedavajući, sasvim dovoljno ako se Vi slažete.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ja se slažem. Čisto vojnički, kratko i jasno i direktno.

Hvala, kolega Nuhodžiću.

Da vidim što misli o svemu ovome kolega Bulatović u ime Demokratskog fronta.

Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo, gospođu Pejanović-Đurišić pozdravljam vas, izražavam zadovoljstvo kad ste Vi god u Parlamentu.

Ali prije nego što kažem nekoliko riječi oko ove teme, ovaj jedan minut što je ostao gospodinu Mevludinu Nuhodžiću, ću mu dati mogućnost pošto je ekspert za bezbjednost i izbornu bezbjednost da tokom dana objasni kako je za 15 dana DPS uspio sa 160 da dođe na 295 glasova u Bijelom Polju na ponovljenom glasanju. Znači, projekat dvadeseti mandat i da nam objasnite sa aspekta interoperabilnosti sa NATO, Evropskom Unijom itd. Ovo sam namjerno izazvao kaznenu repliku.

Demokratski front koji sam ja predstavljao na Odboru za odbranu i bezbjednost bio je uzdržan vezano za ovaj zakon inače bi glasao protiv, imajući u vidu ukupno stanje u vojci jednu nekozistentnu politku koja se vodila u prethodnom periodu prije svega dok je bio raniji ministar, jer ja uvijek smatram za potrebu mada to nije poželjno da kažem da je novi ministar odbrane unio nove vjetrove i novi duh, mada mi se to ne sviđa jer sam protiv

učlanjenja Crne Gore u NATO i to ide u prilog opciji koju zagovara ministar. Znači, na Odboru za odbranu i bezbjednost u jednom prethodnom periodu Unija sindikata i Sindikat vojske je postigao puni kompromis, koliko sam shvatio, sa rukovodećom strukturom u vojsci. Mi smo na Odboru za odbranu i bezbjednost dodali još nekoliko amandmana u tom pravcu i prosto sam smatrao da nije uputno u tom trenutku bilo glasati protiv, ali ostavljajući poslanicima DF-a koji imaju različito gledanje i na pristup NATO -u na stanju u vojsci da možemo do konačnog glasanja da se izjasnimo i protiv ako bude neophodno. Ja sam ostavio prostor kao jedini prisutni tamo vezano za ovu temu. Inače, kakav je odnos same države, parlamentarne većine, predsjednika Vlade prema ovome dovoljno je vidjeti da ovaj zakon od 5.jula je u proceduri. Dakle, ministar odbrane je 5.jula dostavio Skupštini i prije toga Vladi, na Vladi je 5.jula usvojen. Znači ravno godinu dana su parlamentarna većina i predsjednik Vlade držali u fioci ovaj zakon, da domete vezano za primjenu strategijskog pregleda odbrane svedemo u realne okvire. Možda to nekome izgleda tehničko pitanje, ali 7.maja u toku izborne kampanje za lokalne izbore mi smo to razmatrali na Odboru za odbranu i bezbjednost.

Dakle, gospodinu Nuhodžić i Odboru ništa ne upućujem, to je Odbor gdje radimo sa potpunim razumijevanjem. Ovo pitanje što sam postavio je pitanje za DPS oko glasova koje sam malo prije saopštio.

Inače, što se DF -a tiče ili većine u DF , kada je riječ o pripadnicima Vojske Crne Gore, dajemo punu podršku pripadnicima Vojske, vojnicima po ugovoru, podoficirima, oficirima, civilnim licima. Politici Vlade koju personifikuje njen premijer ne dajemo, apsolutno i protiv toga smo.

Koristim priliku ovdje da posebno izrazim zadovoljstvom angažovanjem pripadnika Vojske Crne Gore povodom katastrofalnih poplava koje su bile u region. Sa naše strane oni imaju zahvalnost, dajemo iskrene čestitke i moramo da kažemo da u skladu sa mogućnostima koje Vojska Crne Gore ima, to je bilo i u vanrednim situacijama koje su se dešavale i u Crnoj Gori, što ne može da se kaže za članice NATO-a koje su nas pomagale sa 10 pari čizama iz neke zemlje. Čitava pomoć nekih zemalja je bilo 10 pari čizama, jedan i po gumeni čamci tome slično. Kako me gledaju ovi neki koji su veliki pobornici NATO-a, šta sad to pričam.

Inače, ukupno stanje u Vojsci nije dobro. Kazaću samo da je to naslijeđena stvar i citiraću samo da postojeća organizaciona struktura Vojske nije usklađena sa principima organizacije vojnih snaga zemalja članica NATO-a, posebno kada je u pitanju brojna veličina, piramidalna struktura oficirskih činova i starosna struktura profesionalnog kadra. Od ukupnog broja profesionalnih pripadnika 13,8% čine oficiri, 41,7% podoficiri, 33% vojnici i tako dalje. To je vaš stav i čitam vaš izvještaj. Tome bih mogao da dodam da nije uskladjeno ulaganje u modernizaciju, da budžet koji je za vojne potrebe je u opadanju od 2008. i 2009. godine i da vi pokušavate ove godine da napravite jedan balans. Na kraju sve se ulaže u ljudske resurse, a stanje kod pripadnika Vojske Crne Gore nije dobro i veoma je loše.

Na kraju, ako mi potpredsjednik dozvoli, mi ćemo zadržati pravo da odlučimo kako ćemo glasati vezano za ovaj zakon. Ako bi se rukovodili sa politikom gospođe Pejanović - Đurišić, lično bih glasao za zakon, ali ona dolazi iz Vlade Mila Đukanovića koja ovaj sistem ne razvija na način na koji treba, imajući u vidu da sam protiv toga da Crna Gora postane član NATO-a , sa zadovoljstvom ću glasati protiv ovog zakonskog projekta.

Na kraju da postavim jedno pitanje ministru. Krajem juna nas očekuje ovo što je gospodin Rasmussen rekao da se donese odluka za Samit u Velsu. Imali smo jednu komotnu atmosferu nacionalnog koordinatora na jednom doručku, pa je na tom doručku rekao da je podrška NATO-u 42,43, 44 do 46%, nije znao koliko je potrošeno sredstava od norveškog granta. Nije znao koliko je uopšte potrošeno sredstava i imao je potrebu, kasnije, da pojašnjava neke stvari. Pošto je to ipak nacionalni koordinador Mila Đukanovića i vjerovatno njegov omiljeni kadar vi ste zaduženi za ovu oblast i molim vas da date jedno precizno viđenje u ovom trenutku jer ste u Parlamentu, ovo je plenum, javnost Crne Gore gleda. Mogu da kažem svoj sud. Pored toga što sam protiv toga da Crna Gora postane član NATO-a, a ako već se ide u tom pravcu odluka treba da se donese na referendumu, mogu da vam kažem sljedeću stvar. Mi nemamo reforme bezbjednosnih struktura. Naprotiv, krećemo se nekoliko koraka unazad i izmjena Zakona o tajnosti podataka, Zakon o obavještajnom sektoru i sada Zakon o Agenciji za nacionalnu bezbjednost gdje se uvodi kategorija da direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost, visoki funkcioner DPS-a može bez odluke suda da pristupi tajnom praćenju određenih lica, to znači da mi imamo nešto što nije reforma, nego korak unazad, nešto što nije NATO i međunarodni standard, nešto što je u stvari put ka stvaranju partijske države i zloupotrebe bezbjednosnih službi u funkciji jednog čovjeka i vrha Vlade.

Na kraju nema reformi ni u drugim oblastima a moramo reći da kada je u pitanju korupcija i borba protiv nje, korupcija je na visokom nivou, prije svega kada je riječ o državnim funkcionerima, organizovanom kriminalu, ono što se traži od Crne Gore daleko smo od toga. Iznosim svoj sada stav vezano za to i volio bih da u trenutku kada budete imali mogućnost i meni, i Parlamentu, i crnogorskoj javnosti date uoči ovog sastanka koji je krajem juna šta su vaša očekivanja, šta možete da kažete. Ne tražim da mi kažete šta su vam rekli u bilateralnim razgovorima, u četiri oka. Vi najbolje znate šta su vam rekli, imate li šanse ili nemate. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem se kolegi Bulatoviću na ovako obimnom i sadržajnom govoru. Imajući u vidu temu i bliskost sa ministricom smo mu dozvolili ovoliko prekoračenja.

Svoj stav u ime SNP-a će iznijeti kolega Kaluđerović. Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam gospodine potpredsjedniče.

Potrudicu se da ne zaslužim vašu pohvalu ako prekoračim dozvoljeno vrijeme od pet minuta.

Želim na početku uz pozdrav svim učesnicima sjednice, građanima koji prate naš rad, našim gostima, ministru gospođi Milici Pejanović Đurišić sa saradnicima, da potenciram na početku činjenicu da Predlog izmjena i dopuna Zakona o Vojsci Crne Gore je u skupštinskoj proceduri će u julu godinu dana. Dakle, mislim da to nije dobro za Parlament i ne vidim ni jednog jedinog razloga opravdanog da godinu dana jedan korektni zakonski projekat treba

da čeka, da traje skupštinska procedura da bi došli do njegovog usvajanja. Ako imamo na umu da danas obavljamo raspravu u načelu, da imamo vrlo obimni dnevni red, realno je da i ovaj tekst promjena izmjena i dopuna Zakona o Vojsci Crne Gore će biti usvojen u ovom domu tek negdje samim krajem juna, vjerovatno će se doseći i punih godinu dana od dostavljanja na razmatranje i usvajanje do njegovog donošenja.

Sada na konkretna rješenja. Pritom želim da napravim potpunu razliku između onog što je normativno i stvarno i opredjeljujem se da govorim samo o onome što je normativno, odnosno što je predlog normi u Predlogu izmjena i dopuna Zakona o Vojsci Crne Gore.

Ja i Klub poslanika SNP-a imamo u principu pozitivan odnos prema predloženim rješenjima jer zaista prepoznajemo puno kvalitetnih rješenja koja predstavljaju napredak u odnosu na dosadašnja rješenja iz Zakona o Vojsci Crne Gore. Posebno apostrofiram činjenicu da su precizirana određena rješenja i norme koje se odnose na mnogo jasnije definisanje nadležnosti Ministarstva odbrane, Generalštaba, poslova koje radi General štab Vojske Crne Gore, načelnik Generalštaba, pozicija određenih pripadnika vojske, činjenica da i kadeti imaju status vojnog lica i tako dalje. Posebno afirmišem činjenicu da je u pripremi Nacrta teksta izmjena i dopuna ovog zakona očigledno Ministarstvo napravilo korektnu komunikaciju sa Sindikatом Vojske. Prepoznali smo jer je Sindikat Vojske imao komunikaciju i sa ovim Parlamentom, dakle sa svim poslaničkim klubovima, da su određena rješenja koja je Sindikat Vojske zagovarao se u tekstu predloga izmjena koje smo dobili već bila ugrađena. Međutim, mimo toga, takođe afirmišem činjenicu da su i Zakonodavni odbor ove Skupštine, matični odbor, Odbor za bezbjednost i odbranu imali amandmansko reagovanje na predloženi tekst Zakona i 11 amandmana Odbora za bezbjednost, šest amandmana Zakonodavnog odbora su utvrđeni i zadovoljstvo mi je da konstatujem da su od strane predstavnika predlagača prihvaćeni i sada govorimo o Predlogu zakona sa 17 amandmana koji su sastavni dio teksta Predloga zakona.

Ja i jedan broj kolega iz Kluba poslanika SNP-a ćemo imati još nekoliko amandmanskih reagovanja, o tome smo gospođu Pejanović - Đurišić razgovarali na sjednici Odbora za bezbjednost i Zakonodavnog odbora. Samo ću najkraće reći da pravo na sindikalno organizovanje i to afirmišem, to je prihvaćeno sa vaše strane i mislim da je izuzetno dobro da se dopunom člana 23, kojim se mijenja novi član 53a, potpuno jasno govori i razdvajaju poslovi komandovanja onog što je jasna nadležnost Ministarstva, Generalštaba, načelnika Generalštaba, od onog što je sindikalna borba za prava zaposlenih u vojsci iz rada i po osnovu rada i mislim da je dobro što ste prihvatili ovo rješenje. Dakle, nijesmo zadovoljni što nijeste prihvatili našu argumentaciju. Da je prerestriktivno da samo jedna ocjena za pripadnika vojske ne zadovoljava je razlog za prestanak službe u Vojsci Crne Gore. I mi se zalažemo, to će biti jedan od naših amandmana da ostane rješenje kako je sada u Zakonu o Vojsci Crne Gore, da treba da se desi dva puta uzastopna ocjena ne zadovoljava i da onda to eventualno bude razlog za prestanak službe jer je ovo zaista prerespektivna norma u odnosu na ovo. Takođe mislimo da norme iz člana 41 Predloga izmjena i dopuna, čini mi se do kraja ne pokrivaju na pravi, odgovarajući način prava zaposlenih u vojsci kada su na primjer na terenu, na vojnoj vježbi koja se desi i da bude i noću i u dane državnih i vjerskih praznika, a sve to pokriva naknada za teren, da održim riječ, ovdje stajem, zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Kaluđeroviću.

U ime SDP-a kolega Banović. Izvolite.

BORISLAV BANOVIĆ:

Poštovani predstavnici Vlade, gospođo Pejanović-Đurišić, odmah da kažem da Klub Socijaldemokratske partije podržava ovaj zakon i da smatramo da je to dalja i pozitivno unapređenje normativnih osnova u oblasti odbrane i posebno ovom podsistemu vojske i da je na tragu svih tih reformskih opredjeljenja i reformskih politika koje se u tom sektoru vode već duže vremena i ponavljam, a mislim da sam i prepoznao i kod kolega iz opozicionih klupa taj pozitivan stav prema vašem radu i u Ministarstvu i ja ga potvrđujem s moje strane. Dakle, zaista mislim da se radi strateški dobro i da se radi koliko se može u uslovima u kojima smo jako dobri. Dakle, da je ovaj zakon tj. izmjene i dopune koje su pred nama, dobra normativna osnova da se problemi koji postoje, na koje se nailazi u praksi otklone i da se otvore mogućnosti za neka dalja strateška unapređenja. Tako da ne bih imao ništa posebno reći, mislim da smo imali dosta kvalitetnu i sadržajnu raspravu na Odboru gdje smo raspravljali detaljnije o svim ovim pitanjima i nekima koje nijesmo dotaknuli ostanu za naredni period. Pa bih se ovdje politički dotakao pitanja koja nijesu direktno vezana za ovaj zakon, ali jesu za teme koje su otvorene, a to je ovo pitanje koje je na neki način kolega Bulatović postavio. I ako su reforme proces, reforme nikad nijesu završena stvar pa neće biti ni u vojsci, ni u sektoru odbrane, ali me interesuje upravo to u susret ovim integracijama i pridruživanju NATO-u, da li smo u ovom sektoru, dakle u užem smislu sektora odbrane da li smo više manje, a ja mislim da jesmo, zadovoljili standarde i ako nijesmo, šta nas to koji su to izazovi i koji nas u narednom periodu posebno očekuju. To je jedna stvar, druga stvar naravno nije sad ni mjesto za neku posebnu polemiku, ali moguće da imamo suprotne informacije da ja nijesam iz pravih izvora iz vojske informisan i pripadnika, ali čuli smo ocjene da je stanje u vojsci loše i da nije dobro. To su ocjene koje zaslužuju vaš odgovor. Ja se nadam da tako nije i vjerujem po informacijama koje smo dobili od vas i drugih predstavnika vojske i od onih sa kojima smo razgovarali na odboru da to tako nije pa bih ipak zamolio da ako nijeste namjeravali da odgovorite i na to pitanje. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Banoviću.

U ime Pozitivne Crne Gore kolega Bojanić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem poštovani potpredsjedniče, poštovani predstavnici Vlade, poštovana gospođo Pejović-Đurišić, poštovana gospođo ministar, tako sam shvatio da volite da vas oslovljavamo. Pa, slažem se jer gospođo ministarko, već me na nešto drugo asocira, pa bolje da se držimo ovoga.

Da se ja pridružim kažem i ja izrazim zahvalnost što ste imali sluha i vi lično i Ministarstvo za sugestije i predloge koji su išli od Sindikata Vojske. Jer, jedan dio da kažem i Pozitivne je učestvovao u tome vezano za naš sekretarijat, tako da mi je drago da je to prihvaćeno uglavnom manje više sve kako sam shvatio. Ja nijesam neki vojni ekspert i nijesam član Odbora za bezbjednost i odbranu, ali jesam se konsultovao sa ljudima koji se bave ovom tematikom i dobio sam neke sugestije koje bi trebalo da otvorimo odnosno da vam ukažem na stanje. Što se tiče samog zakona neću ulaziti u stanje direktno u vojsci jer jednostavno, nešto što smatram da je trebalo da ovim zakonom se definiše bolje, na žalost nije. Meni je neugodno, uskraćena mi je mogućnost da djelujem amandmanski na zakon osnovni na što se odnose primjedbe, tako da vjerovatno ćemo ići negdje, nadam se u bližoj budućnosti skorijoj sa nekim predlogom izmjena i dopuna zakona vezano za nekoliko stavki i da krenem da ne dužim. Dakle, ono što smatramo da Zakon o vojsci mora da definiše je da se definiše šta je to aktivna i neaktivna rezerva. To su nedefinisani u zakonu, ostavlja mogućnost da to Vlada definiše, što je onako i terminološki da kažem nejasno tako da vjerujem da bi to morao zakon da definiše. Naravno ne brojčano stanje to je već neka druga stvar, ali da znamo i da je jasno po zakonu šta i ko čini aktivnu, a ko neaktivnu rezervu.

Jedna stvar koja je takođe možda najvažnija u svemu ovome, što se tiče samog značaja vojske i eventualno vojske i njenog učešća u odbrambenim operacijama zašto na kraju krajeva i imamo vojske svi je definisano članom 22 Zakona, postojećim zakonom da se mobilizacija vrši, izvodi u ratnom i u vanrednom stanju. Mislim da je to nejasno, nije dobro definisano, jer kad već imamo stanje ratno, onda prilično je kasno da tad vršimo mobilizaciju, mislim da se, koliko se ja sjećam vojske, mobilizacija se uvijek radi u slučaju neposredne ratne opasnosti. Dakle, prije nego što se desi rat, daleko bilo, čim se podigne ratna opasnost, tada se vrši mobilizacija, a ne tokom samog ratnog stanja, jer vjerujem da je onda prilično kasno. Naravno, kod vanrednih situacija je druga stvar, ako se nešto desi, onda svakako da je vojska ta koja je uvijek tu da pomogne i naravno svi očekujemo da je vojska, što je na kraju krajeva i pokazala u prethodnom periodu, uvijek spremna da pomogne kako nama u Crnoj Gori, tako i najbližim susjedima i svim onima kojima može.

I takođe jedna stavka koja bez obzira što jesu usvojene sve moguće manje više sve primjedbe, sugestije, sindikata, članom 51 je definisano zakona sadašnjeg da vojska ne može, odnosno vojno lice u službi u vojsci ne može, zabranjeno mu je da bez prethodnog odobrenja ministra javno istupa u vezi sa stanjem i odnosima u vojsci. Mislim da je prilično široka terminološki, da kažem, definicija da se bilo kakva izjava po tom pitanju mogu tumačiti pod tom zabranom, odnosno bez odobrenja i onda se prilično onemogućava ili obesmišljava sindikalno djelovanje. Smatram da bi se to moralo mijenjati, precizirati da se ide direktno da zabrani javno istupanje, ali sa stanjem borbene i mobilizacijske gotovosti u vojsci, a ne sa stanjem, odnosima u vojsci, jer vjerujem da tu može da ostane prostora da kažem ne gledam uvijek u pravcu zloupotreba, ali moguće je da se onemogućava vojnim licima da iznesu neko stanje koje se ne odnosi na ove bitne stvari, koje naravno moraju da budu tajna, nego jednostavno odnosima u vojsci, njihovom položaju, o pitanju uslova rada i ostalih stvari koje nijesu toliko kažem bitni i ne smiju biti u domenu tajne.

Tako da u principu zakon podržavamo, ovaj dio koji je urađen i vjerujem da ćemo i mi kao što sam i rekao djelovati nekim predlogom izmjena i dopuna da ove stvari definišemo jer mislim da nam je svima u interesu naročito ovo oko mobilizacije. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Bojaniću.

Klub četiri partije nije prisutan. U ime Bošnjačke stranke kolega Mustafić. Izvolite kolega.

SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam poštovani potpredsjedniče, uvažena ministrice, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

U cilju stvaranja uslova za nastavak reforme Vojske Crne Gore, preciziranje pojedinih pitanja u vezi prava i obaveza lica u službi u Vojsci Crne Gore, kao i dosadašnjih iskustava u primjeni ovog zakona izvršena je izmjena pojedinih odredbi postojećeg zakona. Predložene izmjene i dopune odnose se na sastav Vojske Crne Gore, formaciju, poslove koji se obavljaju u Generalštabu Vojske, ograničenje u pogledu nošenja uniforme, zarade, naknade i druge troškove u vezi sa službom u vojsci, sindikalno organizovanje, usaglašavanje klasifikacije činova sa NATO klasifikacijom, redovno i vanredno unapređivanje, ocjenjivanje, postavljanje, obrazovanje i služba po ugovoru itd. Prilikom izrade ovog zakona korišćena su iskustva zemalja u okruženju i, naravno, partnerskih zemalja članica NATO-a.

Načelan stav Bošnjačke stranke prema ovom predloženom zakonu može biti pozitivan, jer želimo reformisanu, profesionalnu i depolitizovanu vojsku, u kojoj je napredovanje zasnovano na zaslugama i u kojoj se vodi računa o svakom njenom pripadniku, kao i o onima koji pripadaju manjinskim nacionalnim zajednicama. I dalje ćemo se zalagati da se svaka reforma unutar pravila koju uređuje cjelokupan sistem u vojsci bude adekvatno primijenjena, te da se vojska kao i cjelokupni sistem odbrane približava NATO standardima. Mislimo da je to veoma važan cilj u političkom i reformskom smislu, važan i za društvo u cjelini.

Naime, ako se prisjetimo ne tako davnih vremena, prije samo dvije decenije, shvatićemo koliko je vojska bila zloupotrebjavana i protiv svojih građana i protiv drugih naroda i država nekadašnje Jugoslavije, kada je učestvovala u agresiji na susjedne države. Sjeti ćemo se i vremena kada je ta vojska bila gurnuta u rat sa čitavim svijetom, a duboko vjerujemo da su ta vremena ostala iza nas, da je danas riječ o drugačijem konceptu i odbrane i drugačijem profilu Vojske Crne Gore. Iako, pored pozitivnog stava prema ovim izmjenama i dopunama, ističemo bojazan da su unutar pojedinih segmenata i dalje ostali neki izraženi rizici koji mogu imati elemente korupcije, posebno pri javnim nabavkama. Nabavke za odbranu i bezbjednost mahom čine povjerljive nabavke iz razloga nacionalnog interesa, pa se samim tim one i vrše mimo nekih uobičajenih procedura. Dakle, korupcija u Crnoj Gori se javlja kao način života i ona je pokazatelj ekonomske krize, ali i njen element. Kao ključni rizik od korupcije u vojsci izdvajam upravljanje ljudskim resursima, finansije, operativni rad i unutrašnju i spoljnu kontrolu.

Takođe, još jedan od problema jesu i sudski postupci za korupciju koji su dugotrajni, a nerijetke su oslobađajuće presude i minimalne kazne. Dakle, potreban je čitav niz mjera za naredni period, a to su posebno u vojsci, dalja edukacija, izrada plana integriteta,

unapređenje specijalne kontrole, tehničko opremanje, usklađivanje zakonskih i podzakonskih akata i poboljšanje metodologije rada.

Takođe, posebno za pripadnike manjinskih naroda, jedan od glavnih problema i u sadašnjem Ministarstvu odbrane koji mi uočavamo, a i u vojsci jeste srazmjerna zastupljenost, odnosno nezastupljenost u ovim službama. O tome govore podaci Ministarstva za ljudska i manjinska prava, da je ta zastupljenost minimalna i da se gotovo radi o simboličnoj zastupljenosti. Dakle, veoma je nepovoljna. Mi moramo svi raditi na tome da se mijenja shodno Ustavu i postojećem Zakonu o državnim službenicima i namještenicima i naravno da se zakonska rješenja, koja trenutno imamo, ne mijenjaju tako sporo, odnosno ne mijanjaju stanje tako sporo već da budu implementirano u praksi da se to stanje ubrzano mijenja.

Takođe, neke naše informacije govore o mogućim indicijama, da se prema određenim pripadnicima manjinskih nacionalnih zajednica sprovodi manje ili više otvorena ili manje otvorena diskriminacija u vojsci, znači riječ je o pojedincima.

U vezi sa ovim vam se obratilo bošnjačko nacionalno vijeće, odnosno Nacionalni savjet kao najviša institucija bošnjačkog naroda u Crnoj Gori. Pitam vas da li ste razgovarali sa predstavnicima ovog vijeća po ovom pitanju, jer su vam tražili razgovor oko ove teme, čini mi se da su vam se obratili negdje oko polovine aprila.

Smatramo da je to veoma važno, za manjinske narode suštinsko pitanje. Dakle, odnos prema postojećim kadrovima koji se već tamo nalaze, prema pripadnicima te vojske, ali i odnos prema eventualno onima koji žele biti dio ove službe. Mi smo u vezi sa ovim podnijeli i odgovarajući amandman manjinske partije, dakle Klub Bošnjačke stranke, albanskih partija, Hrvatske građanske inicijative, amandman koji se odnosi upravo na implementaciju ovog rješenja i u ovaj zakon. Smatramo da je taj amandman za nas veoma važan, da ključno opredjeljuje politiku i strategiju prema vojsci, odnosno Ministarstvu odbrane. Naravno, u skladu sa vašim odnosom prema tom amandmanu ćemo formirati naš stav podrške ili nepodrške ovom zakonskom rješenju.

Dakle, načelan stav Bošnjačke stranke, ponavljam, kao i ostalih manjinskih partija jeste apsolutna podrška svim reformskim procesima koju vojsku čine modernom, operabilnom, u skladu sa NATO standardima, ali smatramo da se postojeće stanje mora mijenjati kada je u pitanju odnos prema pripadnicima manjinskih nacionalnih zajednica. Imajući u vidu slučajeve o kojima neću pojedinačno govoriti, govorim o zakonu ne o pojedincima, možemo i o pojedincima otvoriti priču, ako bude razloga to ćemo otvoriti na Odboru za bezbjednost i odbranu, ali u svakom slučaju smatramo da i od vas kao ministarke očekujemo da stanete na put ovim pojavama i da, ako već niste, razgovarate sa predstavnicima Bošnjačkog nacionalnog savjeta po ovom pitanju i očekujemo prihvatanje našeg amandmana koji se tiče upravo ove tematike. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Mustafiću.

Sada pitam ministra odbrane prof. Pejanović Đurišić da li želi da komentariše vojničkom terminologijom od stanja redovnog do neredovnog u vojsci? Izvolite, ministre.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ:

Želim svima da se zahvalim i na vremenu posvećenom ovoj raspravi i uopšte vremenu koje smo svi zajedno posvetili u naporu da dođemo do izmjena i dopuna zakona koje će definitivno stvoriti bolju normativnu osnovu za ono što nam je cilj, a to je moderna i efikasna vojska Crne Gore.

Počecu sa tom konstatacijom koja se čula, a to je da je stanje u vojsci loše. Dakle, ne zbog toga što bi time izrazili ili da ili ne neku vrstu političkog neslaganja, nego samo zbog cilja koji treba da bude u pravcu onoga što je stvarno stanje. Ne mogu da se složim sa takvom jednom vrstom konstatacije zato što mislim, ne samo ja nego i mnogi oni koji sa nama rade na dnevnoj osnovi iz države Crne Gore, iz ostalih sektora, iz nevladinog sektora, iz partnerskih država, iz međunarodnih organizacija su svakodnevno u prilici da saznaju i da se uvjere da je to stanje daleko od lošeg. Upravo činjenicom da pokušavamo na ovaj način normativno da uredimo tu oblast, želimo da izbjegnemo svaku vrstu rizika da to stanje ne bude u onom pravcu u kome se i očekuje, a to je da Vojska Crne Gore bude u prilici da odgovori svemu onome što su njene misije i očekivanja koja se stavljaju pred nju.

U tom dijelu, takođe, kada je riječ o rokovima, moram da kažem da ovo jeste Predlog zakona koji je dugo u skupštinskoj proceduri, ali to nema nikakve veze niti sa Ministarstvom odbrane niti sa Vladom Crne Gore. Mi smo davno svoj dio posla završili i poslali vama poslanicima ovaj zakon na razmatranje i iz određenih razloga koji su vezani za dinamiku vašeg rada, mi smo predugo čekali. Moram da kažem da smo bili mnogo frustriraniji mi sa ove strane nego vjerovatno svi od vas, zato što smo se suočili sa određenim problemima u implementaciji upravo strategijskog pregleda odbrane kao ključnog dokumenta za dalji razvoj, koji su bili povezani upravo sa nepostojanjem adekvatnih zakonskih rješenja. Onda smo morali nekako sve zajedno da vas molimo da uđemo u ovaj proces nešto intenzivnije i da pokušamo da dođemo do usvojenog zakona.

U svakom slučaju, mi smo u raspravi koja je bila i na odborima ovome svemu pristupili do kraja kolegijalno, polazeći od toga da ovo treba da bude naše zajedničko rješenje, s obzirom na cilj koji nam je negdje isti. U tom smislu smo, zaista, većinu, ako ne i sve predložene amandmane i prihvatili jer su oni svi išli u pravcu popravljivanja predloga koje smo dali. Iskreno rečeno, imajući u vidu da smo mi ovaj predlog izmjena i dopuna negdje zatvorili još prije godinu dana, da sam u prilici da na njemu radim u ovom trenutku imala bih još nekih predloga, ali kao što je neko od vas već rekao, mislim da ćemo to imati u smislu amandmana. Vjerovatno ćemo vrlo brzo imati priliku da o svemu ovome još temeljnije stvaramo i da eventualno unesemo to što je potrebno.

U svakom slučaju ono što se danas čulo na nivou konkretnih predloga, naravno samo treba uobličiti u amandmane i mi ćemo biti u prilici da se o tome izjasnimo, kao što su bili predlozi poslanika Bojanića, tu ima par ideja koje su sasvim OK samo ih treba pravno uobličiti, s tim što kad je riječ o ovom javnom nastupanju i o članu 51 sadašnjeg Zakona, mi smo predložili novo rješenje. Tako da je mislim to rješenje na tragu ovoga o čemu ste govorili, upravo da bi se izbjegle sve vrste nedoslednosti ili potrebe za nekim naknadnim tumačenjima.

Činjenica je da smo mi ove izmjene i dopune radili zaista u punoj saradnji i sa jednim i sa drugim sindikatom koji postoji u Vojsci Crne Gore. Dakle, namjera je bila, pošto je krajnji cilj u pravcu onoga što jeste u stvari njihov interes a to je da imaju ambijent za rad koji će biti uređen na način koji će omogućiti da svi njihovi kapaciteti dođu do izražaja, da negdje prepoznamo ta prava rješenja i ja ovom prilikom želim i njima da se zahvalim što su bili spremni da izdvoje svoje vrijeme i da u mnogim prilikama razgovaramo o onome što je bilo potrebno ugraditi u ovaj tekst.

U svakom slučaju, ono što mislim takođe da je od konkretnih predloga negdje važno da iskomentarišem, jeste ono što je rekao poslanik Kaluđerović a što se odnosi možda na one ocjene nezadovoljstva i na predviđeni mehanizam da poslije jedne takve ocjene prestaje služba u Vojsci. Dakle, mi zaista i dalje mislimo da je to pravo rješenje i da negdje doprinosi onome što je izdizanje tih kompetencija i procjenjivanja doprinosa svakog pojedinačno na jedan pravi način. A onda imamo dodatnu priču koja se negdje vezuje i za ono što je pozicija državnih službenika, takođe za koje važi nešto slično, tako da prosto možemo ići u pravcu mogućeg postrožavanja kriterijuma, ali teško da bi bilo prostora za neku vrstu rješenja koje bi išlo u nekom drugom pravcu.

Kada je u pitanju konkretan tekst Zakona, ja takođe nisam evidentirala nešto još od konkretnih primjedbi. Moram da kažem potpredsjedniku Mustafiću da smo mi imali rasprave na ovu temu koju je on pomenuo, naravno, vrlo važnu, i na Odboru i u okviru samog Ministarstva odbrane, da smo se sreli sa predstavnicima Bošnjačkog vijeća, da smo negdje u fazi utvrđivanja uopšte situacije koja se tiče pozicije pripadnika manjinskih naroda, a tragom onoga što su neke konkretne primjedbe, i mi ćemo svakako biti u prilici da o tome i konkretno razgovaramo.

Ono gdje bih se složila sa njim jeste, naravno, činjenica da poseban izazov predstavlja uvođenje mehanizama i mjera za sprečavanje svakog vida korupcije i u Vojsci Crne Gore i u Ministarstvu odbrane i ukupno u sektoru odbrane. I u tom smislu mislim da sam o tome negdje i ranije govorila.

Mi smo zaista jako posvećeni posljednju godinu dana izradi plana integriteta. To je nešto što takođe radimo u saradnji sa našim partnerskim državama, radimo takođe jedan poseban projekat koji finansira Vlada Kraljevine Norveške, drugi koji je finansiran od strane NATO-a i već je dosta na tome postignuto. Uvode se posebne mjere i instrumenti za kontrolu i onoga što je finansijsko poslovanje, ali i za one druge identifikovane izvore potencijalne korupcije koje se tiču upravo personalnog napredovanja, pozicija u službi, unapređenja, što je negdje vrlo osjetljivo i upravo radimo na tome i mislim da nam je taj plan integriteta u fazi da pojedini subjekti daju svoje mišljenje na njega i da ćemo vrlo brzo biti u prilici da javnosti predstavimo kompletan dokumenat sa svim potrebnim mehanizmima i da se nadamo da će on kao takav odgovoriti izazovima koje smo svi zajedno identifikovali.

E, sad da se vratim na ova pitanja koja su neki od vas takođe pomenuli u svojim istupima, a odnose se na ono što je aktuelno stanje u procesu evroatlantskih integracija Crne Gore. Dakle, polazeći od toga da je to zaista strateški cilj Vlade Crne Gore i da su značajni naponi svih resora usmjereni u pravcu ispunjavanja kriterijuma i standarda koji se prepoznaju kroz četiri ključne oblasti po kojima se vrši ocjena napretka jedne države, ja moram da kažem da zaista lično mislim da je ovo sektor u kome je napravljen ogroman napredak od referenduma 2006. do danas.

Dakle, posebno imajući u vidu ono o čemu je djelimično i potpredsjednik Mustafić govorio, dakle, to neko nasleđe sa kojim smo ušli u formiranje cijelog ovog sektora i činjenicu da smo u relativno malom broju godina uspjeli da napravimo jedan takav iskorak, koji danas Crnu Goru sa tog aspekta pozicionira kao definitivno prvu državu koja će negdje proći taj prag otvorenih vrata kada je u pitanju članstvo u NATO-u.

Svima je poznato da će početkom septembra biti naredni samit NATO država i da je naše očekivanje da se upravo ta činjenica na tom samitu i prepozna. Naravno, formalno postoji čitav niz proceduralnih koraka koji se upravo u ovom vremenu dešavaju, jedan od njih je ocjena napretka Crne Gore u MAP-u i naredne nedjelje ćemo ministar Lukšić i ja biti u Briselu na sastanku Sjeverno atlantskog savjeta na kome će se razmatrati Izvještaj o napretku Crna Gore u IV ciklusu MAP-a. Ono što je podloga za tu raspravu jeste Izvještaj o ispunjavanju godišnjih nacionalnih planova koji, moram da kažem, uvidom u ono što smo upravo dobili ovih dana i o čemu će biti riječi na tom sastanku je vrlo pozitivan i pokazuje da smo u sve četiri oblasti napravili značajan progres.

Sljedeća formalna činjenica koja je takođe važna za ocjenu NATO država u pogledu toga da li će se pitanje proširenja naći na dnevnom redu samita ili ne, su posebni izvještaj o napretku koji su napravljeni za četiri države aspirante za članstvo u NATO alijansi.

Dakle, i u tom dijelu prema onome što imamo na raspolaganju je ocjena o napretku Crne Gore vrlo pozitivna.

Formalno govoreći, kada su reforme u pitanju, posebno moram da kažem u sektoru odbrane i sve ovo što je u posljednje vrijeme urađeno kada je u pitanju, kada su u pitanju reforme u sektoru bezbjednosti, je na pozitivan način prepoznato uz naravno prepoznavanje jednog fakta, to je da su u pitanju reforme koje traže vrijeme i koje su na neki način i akcionim planom koji je usvojila Vlada Crne Gore, na taj način i prepoznate.

Dakle, u tom dijelu moja su konkretna očekivanja da ih kažem onako precizno inženjerski, da ako se države članice NATO alijanse opredijele da proširenje bude na dnevnom redu narednog NATO samita, da će Crna Gora biti u prilici da bude pozitivno ocijenjena i da napreduje u svom procesu evroatlantskih integracija. Naravno, svi znamo da je odluka o tome upravo na NATO članicama, mi sa naše strane smo uradili i više nego dovoljno da pokažemo šta je suština i da razumijemo proces evroatlantskih integracija, i da sve reforme koje su bile neophodne i koje na kraju krajeva predstavljaju nešto što je osnov za izgradnju jednog stabilnog i sigurnog društva, implementiramo na pravi način. Dakle, mislim da sam u tom dijelu bila dovoljno precizna i zahvaljujem vam se na pažnji.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vam profesorice Pejanović - Đurišić.

Niko se nije javio, imate pravo, to ste naučili valjda.

Sad se javio za odgovor Suljo Mustafić.

Elektronika preskače, izvolite kolega Bulatoviću, ali imate pravo dva minuta.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Ja sam u svojoj diskusiji se pozvao, ocjenjujući stanje u samoj vojsci na izvještaje koje ste vi dali.

Sama činjenica, gospođo Pejanović, da ste vi potpuno plan, strategijski plan odbrane koji je prethodni ministar uradio i nešto što je trajalo od referendumu 2006-2010. godine adaptirali, i prilagodili situaciji, napravili bolji strategijski plan, demantuje ono što ste vi rekli da je napravljen ogromni napredak u toj oblasti. Dakle, mi smo imali tapkanje u mjestu pogrešno funkcionisanje u samom sistemu odbrane u Vojsci Crne Gore.

S druge strane, činjenica da nemamo adekvatno popunjene vojne strukture, što ste i sami rekli, što ste smanjili broj sistematizovanih formacijskih mjesta u odnosu na ono što je vaš prethodnik uradio, i činjenica da nemate popunjeno brojno stanje, i činjenica da je to stanje starosno i na drugi način neadekvatno, odnos oficiri - podoficiri itd, u stvari govori o tome da ako želimo da ocijenimo vojsku Crne Gore kao dio NATO-a, onda je stvar da li će članice NATO-a imati političku odluku, zbog svojih globalnih potreba da prošire alijansu, da bi ušla i Crna Gora onako kako je Evropska unija proširila sa Bugarskom, Rumunijom i nekim drugim zemljama, i kako je Albanija postala članica NATO -a.

Dakle, da mi jednostavno kažemo narodu Crne Gore da je to stvar političkih interesa jednako onako kako je legitimno da u Ukrajini sada se upotrebljavaju vojne snage za separatizam, ili za proruskije orijentacije da je to legitimno onako kako je bilo nelegitimno da Vojska Jugoslavije djeluje na Kosovu koje je bilo sastavni dio Crne Gore. To su dupli aršini i to je nešto što nema te politike ili ne znam čega što može meni da uskrati da mogu da mislim svojom glavom i da kažem to, jer sigurno više od 50% građana Crne Gore ima takav stav kad je to u pitanju.

Ja razumijem inženjerski precizno šta je odnos snaga, šta je globalna politika, šta je politika ove vlade, i to je potpuno jasno.

Ono što želim javno da vas pohvalim jeste činjenica da je u ovom zakonu veliki iskorak to što ste definisali sindikalno organizovanje. O tome se reklo, ali želim da kažem i sljedeće : Ja sam prije nekoliko godina morao zbog činjenice da je bilo šikaniranje sindikalnih aktivista od strane prethodnog ministra da postavim pitanje ministru rada i socijalnog staranja je li dozvoljeno sindikalno organizovanje u Vojsci. I na osnovu odgovora na moje poslaničko pitanje, je na neki način to visilo u vazduhu. Vi ste ga ugradili u zakon, i vi ste tu kategoriju da ne smiju sindikalci da govore definisali o čemu ne treba da govore i ja vas na tome pohvaljujem.

Vezano za ovo proširenje, vi ste saopštili svoj stav, ja sam zadovoljan odgovorom, potpuno se slažemo, znači ako bude politika proširenja, odnosno budu globalni interesi NATO saveza a ne odnosi unutar Crne Gore, znači ja mogu da pohvalim vašu viziju šta treba u sistemu odbrane da bude, vašu viziju, vas kao ministra koji je aktuelan, a ne Vlade Crne Gore, ne vaših kolega koji su u tom sistemu. Reforma jeste proces, ali složit ćete se gospođo Pejanović, dakle da je u pitanju korupcija, borba protiv korupcije, borba protiv korupcije na visokom nivou, ili bolje rečeno - onih koji su zloupotrijebili položaj a sjede i sada u Vladi ili su sjedeli u Vladi ranije ili bili gradonačelnici, a treba da se procesuiraju kako to traži Evropska unija, nije proces u nedogled nego to su mjerljivi rezultati. Država koja nema vladavinu

prava, država koja se sa tim ne bori, ili koja fingira tu borbu, ne može da bude suštinski rame uz rame sa Njemačkom, Francuskom i nekim drugim zemljama.

Ministar odbrane Njemačke je morao zbog nekoliko rečenica u svom doktoratu da izgubi doktorat i da izgubi položaj. Na Balkanu možete postati, na ovim privatnim univerzitetima, neću da pravim ništa, i doktori i td., da budete visoki državni funkcioner i još da objašnjavate narodu u regionu, Evropskoj uniji i OEBSU da je to sasvim normalno.

To vama govorim, vama to govorim jer vi ste potpuno suprotno od svega ovoga, jer ste prošli jedan put koji je potpuno za pozitivnu ocjenu i prosto, iskren da budem, iz našeg ugla, vaša politika uopšte, vaše gledanje potupno nije u korespondenciji sa onih 160 glasova 25. maja u Bijelom Polju i 300 na ponovljenom glasanju partije kojoj vi pripadate. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Bulatoviću.

Sada je na redu kolega Mustafić, izvolite.

SULJO MUSTAFIĆ:

Uvažena ministrice, u potpunosti vjerujem u vašu senzibilnost da rješavate pitanja, odnosno probleme o kojima sam govorio, i u tom smislu složićemo se, vjerovatno da je u prethodnom periodu prilično uzdrmano bilo povjerenje manjinskih naroda i u Vojsku, i u Policiju i u druge službe slične profilacije i da nam je svima cilj da se to povjerenje vraća.

Naravno, to povjerenje se ne vraća ako recimo u Ministarstvu odbrane od 273 zaposlena imate pet Bošnjaka i šest Albanaca. Dakle, to nije povratno povjerenje. Takođe nije povratno povjerenje ako postoje slučajevi diskriminacije prema određenim pripadnicima manjinskih naroda, i u tom smislu ja zaista očekujem da ćete veoma brzo odgovoriti na novi dopis koji vam je poslao predsjednik Nacionalnog savjeta Bošnjaka u Crnoj Gori, da ćete primiti delegaciju ove najviše krovne institucije ovog naroda u Crnoj Gori i razgovarati vrlo otvoreno o ovim pitanjima, jer zaista vaša profilacija i vaš sens takve vas i preporučuje. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Mustafiću.

Svoje pravo će takođe iskoristiti kolega Nuhodžić. Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Evo, ja u prilog ovog što se čulo u ovoj našoj raspravi zaista je činjenica da se radi o dobrom zakonskom rješenju. Znači da je način rada kako doći do dobrog zakonskog rješenja, jedan od metoda da će to zakonsko rješenje zaista biti kvalitetno.

U radu ovog zakonskog teksta participirali su i predstavnici sindikata, a participirao je i naš matični odbor Odbor za bezbjednost i odbranu i želim da iskažem jednu konstruktivnu, tolerantnu i stvaralačku atmosferu, stvaralački dijalog koji smo mi imali na Odboru za bezbjednost i došli do ovako kvalitetnih rješenja.

Naravno, sve što je dobro može biti i bolje i ostaje prostor, a vjerujem da se ovo može i dograđivati dalje. Čuli smo ovdje ideje, a koje nisu pretvorene u amandmane. Ako se pretvore u amandmane o njima ćemo raspravljati. U međuvremenu smo dobili amandman kolege Mustafića. Mi smo ovu temu bili otvorili na Odboru i složili smo se, čini mi se, a evo i kolege tu koje me slušaju, da to rješenje bude adekvatno rješenju gdje se ovo pitanje definiše kada je u pitanju MUP i Policija, kada se govori o opštim uslovima pa se dodaje i ovaj dio shodno članu, shodno Ustavu i onome što tretira član 79 Ustava. Vjerujem da ćete naći način da ono što smo dogovorili kroz ovaj amandman inkorporirate u prijedlog ovog zakonskog rješenja.

I na kraju, samo želim da kažem, pošto moj kolega i prijatelj Peđa pominje Bijelo Polje i izbore u Bijelom Polju, znači izbori ponovljeni u Bijelom Polju protekli su zaista u korektnoj i fer atmosferi. DPS je napravio pomak što nije ništa novo, slušajte, što nije ništa novo. Nije samo DPS napravio pomak, napravile su i neke druge stranke pomak na biračkim mjestima, napravio je SDP pomak na jednom biračkom mjestu, napravio je i Demokratski front pomak na jednom biračkom mjestu. Znači ništa strašno, a znači ništa novo, DPS na svim izborima novim i budućim ima rast svog biračkog tijela. Ja ne znam šta je tu nešto što izaziva senzaciju i nešto što stavljate u fokus. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Nuhodžiću.

Bila jedna, ima jedna porodična opaska o jednom bokseru koji je izgubio klasičnim nokautom, kako on je super, super boksuje, super napreduje, samo što protivnik nije pao. Tako i ovo - svi napreduju - Crna Gora ide nazad.

No dobro.

Zahvaljujem vam se.

Komentar na komentar ima kolega Banović. Izvolite.

BORISLAV BANOVIĆ:

... sa odgovorom koji je gospođa Pejanović dala, ali imam potrebu da možda problematizujemo ovaj dio današnje rasprave i nastavimo ga negdje i na Odboru

konkretnijeo, jer se ovdje govori, i ja se slažem sa vašim ocjenama, vjerujem da su takve, rekli ste takve ocjene dijele i drugi organi unutar državne uprave, druge zemlje, partnerske zemlje, organizacije, sa kojima želimo da sarađujemo u tim oblastima, da je stanje dobro u uslovima u kojima radimo. Jeste, da nije loše i da stvari idu naprijed.

E, upravo sam na toj tački htio malo da se zadržim, da vidimo to stanje odakle smo mi pošli. Ovdje su spominjani da li je odnos oficira - podoficira i vojnika dobar ili nije. Rakli ste sami da nije onaj koji bi mi željeli, ali da vidimo kakav je možda bio prije šest godina ili osam godina kad smo preuzeli vojsku kad je ova Skupština počela da donosi zakone i kad su ministri iz Crne Gore počeli da uređuju tu vojsku. Da li je tada stanje oficira, podoficira i ostalog bilo bolje ili je sada bolje, da li je stanje sa opremom, vojnim naoružanjem, sa ostalom opremom tada bilo bolje ili sada je bolje, da li je starosna struktura bila tada bolja ili je sada bolja? Da li su mnogi drugi parametri od tih ne znam naknada, da li je bilo sindikalnih organizacija kad je u nekoj drugoj skupštini se donosio Zakon o vojsci ili nije i kad su neki drugi ministri to urađivali ili nijesu? Dakle, hajmo to možemo da uporedimo pa da onda dođemo do kriterijuma i da možemo da vrednujemo da li je stanje u nečemu dobro ili loše, da li je moglo biti bolje ili gore. Zaista bi to bilo interesantno i ja Vas molim kao član odbora da nam neku informaciju te vrste date ako ste prepoznali iz ove moje kratke diskusije, ako ne onda mogu dodatno i pisano da Vam se obratim, da ipak napravimo jednu informaciju, pregled odakle smo krenuli 2006.godine kad je preuzela ova Skupština i ova država taj sistem društveni i gdje smo sada došli da ipak malo neku sliku i radi nas samih koji smo u tome učestvovali i radi onih koji dolaze i koji će diskutovati u narednom periodu u ovome i dobijemo sliku i predstavu kako smo se kretali i je li nešto bilo bolje ili gore, može li nešto biti bolje ili ne. Eto toliko hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega.

Kometar na kometar ministra ima i kolega Kaluđerović.

Izvolite.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam gospodine potpredsjedniče.

Evo da iskoristim i ja da povodom učešća u raspravi, odnosno odgovor na komentar kolega Bulatovića i Nuhodžića, kažem i demantujem kolegu Nuhodžića. Nije DPS porastao na ponovljenom glasanju na svim biračkim mjestima, na tri biračka mjesta u Podgorici, konkretnije u gradskoj opštini Tuzi, pao je za sto glasova. Dakle, na dva biračka mjesta u Dinoši i jedno biračko mjesto u Koćima pao je za 100 glasova. To znaju članovi biračkog odbora koji su ovdje prisutni. Je li tako kolega?

Drugo. Moja osnovna zamjerka gospođo ministre Pejanović-Đurišić nije u onome što ste saopštili u komentarisanju naših izlaganja, nego u onome što po mom sudu ste propustili, a nijeste trebali da propustite, a odnosi se na dio izlaganja mojeg kolege i potpredsjednika

ovog Parlamenta gospodina Mustafića. Ako sam dobro zapamtio kolega Mustafić je rekao da je vojska Crne Gore, kao dio nekadašnje vojske, agresorske vojske koja je izvršila agresiju na susjedne države i tako dalje nastavio. Koliko ja znam, dakle imam na umu pojam agresije sa stanovišta međunarodnog prava to je teška optužba koja se izgovara i za presjedavajućeg stola ovog visokog doma nikada vojska Crne Gore, niti kao dio vojske Savezne Republike Jugoslavije ili vojske Srbije i Crne Gore, nije bila dio agresorske vojske. Svi smo prošli jedno ružno teško vrijeme, ali mislim da se o agresiji nije moglo govoriti i mislim da je vama kao ministru pripadalo da ... (Prekid) Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Kaluđerović.

Kolega Mustafić je želio određeni komentar pa onda ukoliko su u pitanju neke kvalifikacije koje su dosta izričite, zbog nekog razrješavanja možemo dati po jedan minut jednom i drugom.

Izvolite.

SULJO MUSTAFIĆ:

Dakle, nije nikakvo razjašnjavanje u pitanju. U pitanju je prosti navod, dakle rekao sam da je ovaj koncept vojske odbrane sasvim drugačiji od nekadašnjeg koncepta vojske i odbrane koji je učestvovao kako u problemu sa sopstvenim građanima, u problemu sa sopstvenom državom, gurnuo nas u rat protiv čitavog svijeta u vrijeme NATO intervencije, a nekih desetak godina prije toga učestvovao u agresiji na susjednoj državi. Dakle, to su potpuno činjenice koje su za mene nedvojbene da je taj koncept zapravo to uradio i učestvovao u svemu tome i na Hrvatsku i na Bosnu i Hercegovinu kasnije itd. Dakle, ja sam samo o tome govorio, ne o današnjoj vojsci naravno, niti o vojsci Crne Gore jer ona nije tada postojala. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Mustafiću.

Da li Vi želite u cilju nekog razjašnjenja?

Izvolite kolega Kaluđerović.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Dakle, kolega Mustafić je sada samo ... (Prekid) da sam ja imao razloga da upozorim sve prisutne i posebno ministra prisutnog odbrane gospođu Pejanović-Đurišić na ove kvalifikacije. Ako se sa vaše strane ne osjeća potreba da se komentariše onda se Vi saglašavate sa ovom ocjenom koja je meni neprihvatljiva jer Vojska Crne Gore ni sama ni

kao dio vojske Savezne Republike Jugoslavije, SFRJ, Srba iz Crne Gore nikada nije bila agresorska vojska.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Kaluđeroviću.

Sa ovim smo... Molim Vas možete se uključiti samo po Poslovniku u drugom krugu iznoseće svoje mišljenje. Sa ovim smo završili prvi krug današnje rasprave po ovoj tački dnevnog reda. Prelazimo na drugi krug u ime Demokratske partije socijalista. Koleginica Kovačević, neka se pripremi kolega Knežević u ime Demokratskog fronta.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala poštovani potpredsjedniče, kolege poslanici, poštovani građani, uvažena ministre Pejanović-Đurišić,

Pred nama je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore čijim izmjenama između ostalog su obuhvaćena pitanja koja se tiču ravnopravnog statusa lica u službi Vojske Crne Gore, a koja su svakako od izuzetne važnosti za njene pripadnike, a i bitno utiču na izvršavanje misija i zadataka Vojske Crne Gore pa u tom smislu cijenim da je važno ukazati na sledeće.

Prvo, predlogom zakona propisano je da Ministarstvo odbrane vrši poslove koje ima i kojima se obezbjeđuje zdravstvena zaštita u vojsci u skladu sa opštim principima i propisima, a koja obuhvata primarnu zdravstvenu zaštitu i pojedine oblike specifične zdravstvene zaštite. Zdravstvena zaštita lica u službi Vojske Crne Gore direktno utiču na izvršavanje zadataka i kao takvo zaslužuje da bude prepoznato ovim zakonom. Uvažavajući opšte principe i propise o zdravstvenoj zaštiti ovim prijedlogom se žele uvažiti specifičnosti vojničkog poziva, koji sa sobom nose brojne rizike pa se stoga zahtijeva i poseban pristup u pogledu zdravstvene zaštite. Izvršavanje vojničkih zadataka neminovno zahtijeva jednu goruću medicinsku podršku koja je od medicinskog kadra, pored znanja medicinske struke, zahtijeva i vojnička znanja. Tako je svaki ljekar u vojsci ujedno i vojnik sposoban da izvršava i vojničke zadatke. U tom cilju Ministarstvo odbrane će obezbijediti primarnu zdravstvenu zaštitu za profesionalna vojna lica. Prijedlogom je predviđeno da će vojno ljekarska komisija utvrđivati zdravstvenu sposobnost profesionalnih vojnih lica u pogledu prijema u službu čimi će se stvoriti mogućnost da ova komisija utvrđuje zdravstveno stanje lica koja obavljaju specifične dužnosti u vojsci kao i prilikom upućivanja u međunarodne snage i upućivanja na obrazovanje i usavršavanje u inostranstvu. Ovakvo rješenje je u skladu sa praksom država regiona i država članica NATO što smatram da je veoma dobro.

Drugo, rekli ste da je period na koji se zaključuje ugovor u službi u vojsci na neodređeno vrijeme. Tako se ugovor sa licem koje se prvi put prima u službu u vojsci zaključuje na period od godinu dana, a naredni ugovori se zaključuju na period od tri godine. Ovakvo zakonsko rješenje dopriniće većoj sigurnosti lica u službi u vojsci po ugovoru. Zaključenje ugovora na period od godinu dana predviđeno je za lica koja po prvi put se primaju u službu vojske kako bi se u tom periodu mogle sagledati njegove sposobnosti za

dalje vršenje službe u vojsci. Propisivanje starosne granice do 25 godina za lica koje se po prvi put prima u vojnu službu, vojnik po ugovoru obezbijediće se, po meni, njegova povoljna starosna struktura, za ove kategorije lica u službi u vojsci koja je izložena najvećim fizičkim naprezanjima u izvršavanju zadataka u vojsci. Predloženim rješenjem unaprijediće se ukupne operativne sposobnosti vojske i one u skladu sa iskustvima savremenih zemalja. Takođe, predloženim izmjenama uvodi se i mogućnost raspoređivanja profesionalnog vojnog lica na radno mjesto civilnog lica što je od posebne važnosti za vojnike po ugovoru čije je trajanje službe zakonom ograničeno. Ovim se stvara mogućnost da nastave službu u vojsci na naeodređeno vrijeme, kao civilno lice ukoliko to potrebe službe zahtijevaju. Ovakvo zakonsko rješenje predstavlja značajni iskorak u povećanju egzistencijalne sigurnosti lica koja službu u vojsci vrše po ugovoru, a po meni dopriniće većoj motivaciji za službu u vojsci Crne Gore po ugovoru. Takođe, smatram da je veoma dobro što su kolege poslanici do sada rekli jeste da se predloženim rješenjem prvi put uređuje pitanje sindikalnog organizovanja u Vojsci Crne Gore i definiše šta ne može biti predmet sindikalnog organizovanja, pri čemu se ne dovode u pitanje aktivnosti koje se odnose na zaštitu prava iz radnog odnosa. Ovakvo rješenje uslovljeno je specifičnostima službe u Vojsci Crne Gore i ono je u skladu sa zakonskim rješenjima zemalja u kojima je dozvoljeno sindikalno organizovanje u oružanim snagama. U pogledu vremena potrebnog za unapređenje podoficira u viši čin za sve je određen period od četiri godine, što je naročito povoljno za podoficira i čina starijeg vodnika i višeg koji su do sada nosili najmanje pet, odnosno šest godina.

Takođe, predloženim zakonom uvodi se posebna naknada za dežurstvo koja do sada nije postojala, čime se ova lica dovode u ravnopravan položaj sa ostalim zaposlenima u pogledu naknade za rad, duži od punog radnog vremena, rad noću i rad u dane praznika. Bliže uslove i način ostvarivanja i visinu ove naknade, kao što ste i predložili, zakonom utvrdiće Vlada.

Takođe, prijedlogom zakona predviđeno je da profesionalno vojno lice po ugovoru kojim prestaje služba u vojsci, bez njegove krivice u službi je provelo najmanje 15 godina neprekidno pripada pravo na otpremninu u visini od 12-strukog iznosa bruto zarade, koji je ostvario za prethodni mjesec u kojem ... (Prekid).. na ovaj način obezbijediće se finansijska sigurnost za onu kategoriju lica za vrijeme traženja novog zaposlenja i u civilu i dodatna motivacija za službu u vojsci po ugovoru.

Na kraju, smatram da predloženim Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore i naravno prihvaćenim amandmanima će se unaprijediti status lica u službi i vojsci i time vojnički poziv učiniti još atraktivnijim i istovremeno Vojsku Crne Gore učiniti pouzdanim partnerom, saveznikom u izvršavanju misija i zadataka. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolegice Kovačević.

Dajem riječ kolegi Milanu Knaževiću, a neka se pripremi kolega Obradović, prema redosljedu prijavljenih. Kolega Kneževiću izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, gospođo Pejanović-Đurišić, smatram da je rasprava na temu regulative o Vojsci Crne Gore odličan povod i za temu, odnosno raspravu vođenja računa i o nacionalnim interesima, kao i o aktuelnom stanju u Vojsci Crne Gore.

Ja ću citirati član 3 važećeg zakona u kojem stoji: "da je Vojska profesionalna odbrambena snaga koja brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore u skladu sa principima međunarodnog prava u upotrebi sile i izvršava dodijeljene misije i zadatke". U ovom trenutku vi će te me demantovati ako ja griješim, Crna Gora ima 2.094 vojnika od toga imamo više oficira i podoficira nego što imamo vojnika, imamo cirka četiri aviona, nemamo ni jedan jedini tenk. Da li je Vojska Crne Gore u mogućnosti da ispunjava uslove iz ovog člana 3 važećeg zakona i da brani teritorijalni integritet i suverenitet države? Jer, kad bih pogledao čini mi se da su bolje opremljena i neke security agencije po Podgorici, a kamoli po Crnoj Gori nego što je opremljena Vojska.

Takođe, u izvještaju na samom početku kažete da je težište rada kontinuirano učešće pripadnika Vojske u međunarodnim misijama i operacijama, unapređenje kapaciteta i sposobnosti snaga angažovanih u podršci civilnim institucijama i stanovništvu suprotstavljenu različitim vrstama rizika i prijetnji i razvoju plana standardizacije usvajanjem primjenjivih NATO standarda. Znači, to je težište rada, a onda u završnici stoji, da ne postoji oprema, nema poligona za izvođenje vježbi, nema kadra, nema helikoptera, mornarica nema brodove, osmatrački komunikacioni sistemi se teško održavaju, kapaciteti logistike ograničeni, većina vojna infrastruktura je dotrajala i ne ispunjava osnovne uslove za život i rad pripadnika Vojske. E, kako može ovakva vojska da brani teritorijalni integritet i suverenitet države Crne Gore i ovo gospođo Pejanović-Đurišić nije upućeno vama, jer ste vi samo naslijedili jedno stanje, jedan koncept koji je prethodni ministar doveo do definitivnog urušavanja i ostaje mi potpuno nejasno i nelogično, a mislim da je nelogično i za sve građane Crne Gore, ako nemamo uslove, nemamo opremu zbog ekonomske krize, kako možemo da šaljemo naše vojnike u vojne misije, recimo na primjer u Avganistan koja nas je do sad koštala preko 12 - 13 miliona evra, umjesto da smo taj novac uložili u opremu, infrastrukturu u poboljšavanje životnog standarda vojnika Crne Gore. Potpuno je nelogično da mi utjerujemo demokratiju širom svijeta, posebno u Avganistanu koji je poznat kao grobnica imperija koji je ispratio i Veliku Britaniju, koji je ispratio Sovjetski Savez, evo sad polako prati i NATO alijansu čak i Sjedinjene Američke Države prave dogovore i sporazume sa talibanima i mi smo se našli da potrošimo do sad preko 11 -12 miliona evra da uvodimo demokratiju u Avganistanu. Pošto nam je sve pod konac u Crnoj Gori. U Crnoj Gori smo riješili sva moguća ekonomska, duhovna, kulturna društvena pitanja i sad rješavamo žarišta širom svijeta, uvodimo sankcije Rusiji, rješavamo, fatamo pirate po zalivima. Znači, Crna Gora funkcionise potpuno u skladu sa težištem rada Vojske Ministarstva odbrane na osnovu Vojske.

Takođe, vi ste ovdje spomenuli i razvoj plana standardizacije usvajanjem primjenljivih NATO standarda. Ja mislim da smo mi razriješili dilemu uvaženi građani Crne Gore. Crna Gora je već u NATO alijansi sudeći po riječima izvjesnog potpukovnika Brajkovića, predstavnika Ministarstva odbrane koji je rekao - citiram: "Što se tiče vojske, mi smo duboko već ušli u taj proces integracija NATO i što se tiče samo vojnog aspekta, mi smo već članica NATO-a.Međurim, NATO nije samo voljna organizacija, to je znatno širi proces i politički i ekonomski tako da ostali predstavnici državnih institucija treba da daju svoj doprinos da se

to dovede do kraja. Znači, po tumačenju potpukovnika Brajkovića mi nemamo potrebu da očekujemo ovaj poziv u Velsu, jer je to sve tamo završeno, mi smo već članica NATO alijanse i niko se nije našao iz Ministarstva odbrane iz ovog tima za komunikacionu strategiju da ovom gospodinu Brajkoviću objasni da ipak malo ne poznaje pojmove. Isto kao što niko nije objasnio ovom gospodinu Kaluđeroviću koji je licitirao sa podrškom građana NATO savezu kaže ide 41, 42, 43, 44, 45, do 47%, kao da prodaje paradajz i paprike pa ih je sortirao po kvalitetu, neke su do 47 neke su do 41%. Stvarate jednu agresivnu kampanju o potrebi ulaska Crne Gore u NATO i vjerujte neće me biti srećnijeg kada na Samitu NATO-a u Velsu neć dobijete poziv. Uživacu zato što se srušio jedan od strateških ciljeva Vlade Crne Gore da ne pristupi NATO savezu, zato što građani Crne Gore dominantno su protiv pristupanja Crne Gore NATO savezu i sva ova agresivna kampanja ovih dana, ovih nedelja, od televizija preko raznih foruma, seminara i samita je toliki atak na mozak svih onih slobodoljubivih građana Crne Gore, koji imaju drugačiji stav, koji ne mogu da izraze svoj stav. Jer, od Televizije Crne Gore ne možemo, samo možemo da saznamo kao udarnu vijest u dnevniku sve je riješeno, vojnici NATO-a mogu da jedu njegušku pršutu, mogu da jedu kučki sir i mogu da jedu paradajz i paprike iz Zete. Šaljete tako jedne apsurdne da ne kažem groteskne poruke građanima Crne Gore i stvarate jednu agresivnu atmosferu, psihotičnu atmosferu da budućnost Crne Gore zavisi od njenog ulaska u NATO alijansu, a to se neće desiti. Prije će Rusija ući u NATO savez nego što će ući Crna Gora u NATO savez i veoma kratko pošto je ovdje bilo priče oko Vojske Jugoslavije. Ja ovom prilikom želim da iskažem poštovanje svim časnim pripadnicima Vojske Jugoslavije i aktivnim i penzionisanim i svima onima koji su položili živote u odbranu njenog teritorijalnog integriteta i suvereniteta i neka im je vječna slava i hvala što su uradili za svoju domovinu Srbiju i Crnu Goru.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Kneževiću.

Pošto je kolega Radovan Obradović odsutan, dajem riječ kolegi Husniji Šaboviću, a neka se pripremi kolega Dritan Abazović.

Izvolite kolega Šaboviću.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče, kolege poslanici, poštovana ministrica Vojske Crne Gore,

Ja se nijesam prijavio za diskusiju, ali u odsustvu kolega Obradovića bih želeo da postavim pitanje koje se konkretno ne odnosi na norme Predloga zakona izmjena i dopuna Zakona o Vojski Crne Gore jer znam da je ovaj predlog sigurno dobar i kvalitetan i da je želja potrebe za harmonizacijom standard, znači Vojske Crne Gore sa standardima modernih evropskih država i znam da Vojska Crne Gore ide u najboljem mogućem pravcu i da to nije samo ocjena nas u Crnoj Gori, nego ocjena mnogo važnijih eksperata da Vojska Crne Gore se približava najsavremenijim standardima Evropske zajednice.

Moje pitanje se odnosi i želja mi je, poštovana ministrice, da vas podsjetim i pitam, sa inicijativom koja je potekla od nekoliko nerazvijenih opština sa sjevera Crne Gore, negdje u početku vašeg mandata, sa inicijativom za osnivanjem jedinice Vojske Crne Gore u sjevernim opštinama, a mislim da je tada predložena opština Andrijevića koja ima kompletnu infrastrukturu objekata i svega neophodnog što podrazumijeva da finansijski troškovi ne bi bili veliki.

Ova inicijativa je izraz i želje i potrebe, a posebno je uslijedila u periodu poznatih elementarnih i sniježnih nepogoda koje su se zadesile i blokirale posebno sjeverni dio Crne Gore, pa bi postojanje takve jedne jedinice u opštinama Andrijevića, Plav, Berane i Rožaje opravdala svoje postojanje iz više razloga. Jedan od razloga bi bio i ono što je kolega Mustafić i postavio, što biste malo primakli vojsku Crne Gore ka tim sjevernim opštinama gdje živi jedan značajan dio stanovništva koji pripadaju manjinskim narodima i na taj način se vraćalo to povjerenje u Vojsku Crne Gore koju ja sa ponosom pominjem danas i svih proteklih godina, a za razliku od one koja je komentarisana danas, Vojske nekadašnje Jugoslavije, doživljam na isti način onako kako je okarakterisao i moj kolega Mustafić.

Poštovana ministrice, molim vas da nađete načina da posvetite pažnju ovoj inicijativi i da nađete načina za formiranje jedne jedinice, ne sa dovođenjem vojske iz drugih opština nego, naprotiv, da to bude sa područja opština gdje bi ona bila i stacionirana, gdje bi ona imala mnogostruku ulogu. Ne želim i nemam namjeru da se miješam u to ili da sugerišem da li vojska može imati namjenu osim ove koja joj je stvarna i to ustavna. Mislim da elementarne nepogode kakve su bile, da drugi slučajevi dali bi za povod da bi vojska bila na tom dijelu onakva kakvu pamtim ja iz vremena srećne Jugoslavije, kada smo bili ponosni biti vojnici i imati takvu vojsku, na žalost ne onu kakvu je okarakterisao kolega Mustafić koju i ja doživljavam na isti način. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Šaboviću.

Kolega Dritan Abazović je sljedeći po redosljedu prijavljenih, a nakon njega kolega Emilo Labudović. Izvolite kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolegice i kolege, poštovana ministarko Pejanović Đurišić, poštovani građani Crne Gore,

Mnoge stvari su rečene. Na početku ću reći nešto što nijesam čuo, a što mislim da imam obavezu. Želim da čestitam našim pripadnicima koji su priskočili u pomoć građanima Srbije i Bosne i Hercegovine u jednom katastrofalnom potopu koji se desio. Mislim da ste postupili i moralno, a skladno i obavezi. Zahvaljujem se zbog takvog odnosa Ministarstva.

Istina, moram i to da kažem, ne volim da hvalim Vladu Crne Gore, ali bio bih krajnje nepravedan kada bih vas sve stavljao u isti koš. Zaista, cijenim ono što ste vi uradili do sada

kao ministrica odbrane. Mislim da je to mnogo naprednije od onoga što je bilo do tada slučaj. Ipak, postoje neke nedoumice o kojima želim danas ovdje da razgovaram vrlo otvoreno.

O razlozima za donošenje zakona već se čulo, a zbog javnosti ponavljam. Predložene izmjene i dopune odnose se na sastav vojske, formaciju vojske, poslovi koji se obavljaju u Generalštabu, ograničenju u pogledu nošenja uniforme, zarade, naknade i druge troškove, sindikalno organizovanje, usaglašavanje klasifikacije činova sa NATO klasifikacijom, redovno i vanredno unapređenje, ocjenjivanje, postavljanje, obrazovanje i službu po ugovoru. Zaista jedna obimna reforma. Samo pitam jednostavno pitanje - će ste bili do sada. Samit NATO-a je u septembru. Znate li kako mi liči Vlada Crne Gore? Kao onaj, pošto ste vi profesor na fakultetu, student koji kampanjski noć prije ispita uzme malo pogleda u one knjige, ode na ispit i nada se šestici, dobrom raspoloženju profesora, da će ga zadesiti pitanje koje je realno mogao možda da nauči i da jednostavno kaže - evo, prošao si, dobio si tu šesticu.

Ministrice Pejanović Đurišić, zalažem se svim svojim ljudskim kapacitetima da Crna Gora postane članica NATO-a. Biću vrlo nesrećan, za razliku od kolege Kneževića, ako mi ne dobijemo tu pozivnicu. Ali, nije samo cilj dobiti pozivnicu. Možda ukrajinska kriza ili druga geopolitička shvatanja nama, zaista, to uruče. Mi moramo da sprovedemo pet osnovnih segmenata reformi koje podrazumijevaju odbrambene, bezbjednosne, pravne, ekonomske i finansijske. Čak i ako ste vi napravili napredak, a po ovome što ste nam danas 11. juna donijeli po skraćenom postupku da usvojimo ove izmjene kako bi odbrana mogla da se u zakonodavnom smislu uobliči prema NATO standardima, da li mislite da smo i u pravnom i u ekonomskom, i finansijskom, i u ostalim segmentima izvršili te reforme. Mislim da nismo, pogotovo u onome što se odnosi na borbu protiv korupcije, organizovanog kriminala, nezavisnosti institucija i reforma tajnih službi na koje NATO stalno upozorava. Daj bože da dobijemo i na taj način tu šesticu i da dobijemo pozivnicu. Jer, to možete da doživite kao pobjedu Vlade Crne Gore, a ja je doživljam kao skidanje jednog ozbiljnog pitanja sa dnevnog reda i stvaranje preduslova za demokratizaciju Crne Gore u svim njenim segmentima. Ali, to ne znači da naš posao završava dobili mi pozivnicu ili ne. Mi moramo kao društvo da se transformišemo.

Želim neke stvari sada da napomenem. Sindikalna organizacija, bilo je velikih problema. Drago mi je da ste to reformisali na taj način. Zabrana nošenja uniforme na političkim skupovima, što je potpuno u redu, ali to ne znači da naše i vojne, a pogotovo policijski službenici ne servisiraju vladajuću partiju i na izborima i u predizbornim aktivnostima, i to na jedan jako neprimjeren način. Pogotovo se ovo odnosi na članove Uprave policije, pogotovo na njih. Oni, pošto su se izbori pomenuli, a nemam vremena, imam puno stvari koje bih želio da podijelim sa vama, na noć izbora kada se rade razne manipulacije, noć prije izbora sjede u diskoteci, u Ulcinju konkretno. Takve institucije ne žele NATO.

Još neke stvari želim da pomenem na brzinu. Obećali ste, moram malo da izađem iz teme, da ćete pomoći u čišćenju Valdanosa. Došli ste, bili ste, rekli ste da ćete pomoći i nakon toga ništa nije realizovano. Molim vas, odgovorite ako nijesam u pravu. Imam osjećaj da vi želite da pomognete, a da vas neko u tome sputava. Ako toga ima, samo recite čisto da bi ljudi tamo znali, jer i oni prave razliku između vas kao ministrice odbrane i ostalih koji su realno mogli da pomognu svih ovih godina, pa nijesu. S druge strane, pošto Crna Gora voli da bude aktivna u ...(Prekid)..., podržavam i takve stavove i pošto smo se oglasili i vezano

za ukrajinsku krizu i vezano za Siriju i za još neke druge događaje koje realno mi ne možemo da pomognemo osim moralno, mislim da bi u skladu sa tom tradicijom i vi kao ministrica odbrane, ali i ministar vanjskih poslova mogao da se oglasi o jednoj velikoj katastrofi i etničkom čišćenju koje se dešavalo u Mosulu, u Iraku, gdje su snage terorističke Al kaide počele da protjerivaju više od 500.000 građana Mosula. Mislim da ono što je apel Nuri El Malikija, premijera Iraka o uvođenju vanrednog stanja, a i o traženju pomoći od međunarodne zajednice, s obzirom da Crna Gora voli da se i na taj način ističe, i ovo je dobra prilika da jednostavno koliko koliko se oglasimo nekim saopštenjem. Vjerujem da to mnoge stvari neće promijeniti, ali da će vaš kredibilitet generalno, makar pred međunarodnom zajednicom, dodatno poboljšati, a možda i to bude doprinos da ta pozivnica, zaista i stigne. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Abazoviću.

Kolega Emilo Labudović je sljedeći po redosljedu prijavljenih.

Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, kolegice i kolege, gospođu ministricu, ovako ću Vam se obratiti, da me ne bi Nada Drobnjak kritikovala.

Ja nijesam imao, iskren da budem, namjeru da se uključujem u ovu raspravu tim prije što su predstavnici i poslanici Demokratskog fronta se prema samom zakonu odredili i rekli ono što treba da se kaže, ali kao poslanik i kao građanin ne mogu da pređem preko nekih kvalifikacija koje su se čule u ovoj Skupštini, u najvišem predstavničkom domu ove države, a koji dolaze od predstavnika jednog naroda i odnose se na Jugoslovensku Narodnu Armiju.

Neću da polemishem, jer računam da su to politički stavovi na koje u ostalom svako ima pravo, ali želim samo da ih podsjetim da su u svim tim djelatnostima i djelovanjima vojske Jugoslovenske Narodne Armije učestvovali u značajnom broju i predstavnici njihovih naroda i ja im, kao i svima onima koji su bili sa njima, odajem iskreno priznanje, iskreno poštovanje i iskreni pijetet onim žrtvama koji su i na jednoj i na drugoj strani tom prilikom stradali.

Međutim ne mogu da ostanem pasivan na jednu činjenicu da gospodin Šabović sve vrijeme prenebregava činjenicu da sjedi u DPS-u a zaboravlja ko je tada upravljao Crnom Gorom i upravljao i Vojskom Crne Gore i dijelom Vojske Jugoslavije u Crnoj Gori, da ne govorim da su predstavnici ove vlasti bili i ministri na saveznom nivou kao da je tada Crnom Gorom upravljao neko sa Marsa. Takođe, ne mogu da prenebregnem činjenicu da gospodin Mustafić ovdje ne govori samo kao predstavnik svog naroda, govori sa pozicije potpredsjednika Parlamenta. Znate, izjave sa one govornice, obavezuju sve nas. Takođe, gospođu ministricu ne mogu da se začudim vašoj pasivnosti i vi se ponašate kao da u svemu tome uopšte nijeste učestvovali, a bili ste jedan od pet najviših državnih funkcionera Crne

Gore u to doba. To zaista nije red, nije red prema tim ljudima, prije svega, prema uspomenu na njih i dužni ste, ne samo kao ministar odbrane ili ministrica, već kao neko ko je bio direktno uključen i involviran kao političar u sve te situacije, u sva ta dešavanja da se ovdje izjasnite, pred ovim domom. Takođe, neću ni o stanju u Vojsci mada iskren da budem strašno me zabrinulo prije neki dan onaj stav gospodina Aleša Beblera i njegova kvalifikacija Vojske Crne Gore, ali o tom potom.

Ono što me posebno zabrinjava a preko čega ste prešli onako ovlaš jeste primjedba gospodina Mustafića o stanju u Vojsci Crne Gore sa stanovišta odnosa prema pripadnicima određenih manjinskih naroda. Ako je to tačno, gospođo ministarko, vi ste dužni da podnesete ostavku ukoliko danas. Ako se to radi sistematski, ako se to radi smišljeno, ako to nije pojedinačan slučaj i izvan uticaja organa u Vojsci, vi ovog časa treba da podnesete ostavku. Jer, u Vojsci Crne Gore kao u cijeloj Crnoj Gori i u svim ustanovama, svi moramo da se osjećamo jednako uvaženi, jednako zaštićeni, jednako poštovani. I, preko toga ne možete da pređete onom vašom kvalifikacijom- vidjećemo, razmotrićemo. Ta optužba je, kažem, došla sa vrlo visoke adrese i ne možemo preko nje danas preći kao da se ništa nije desilo .

Takođe ne mogu a da vas ne pitam, gospodin Mustafić je najavio svoj amandman, vi ste se otprilike složili ćutke sa njime. Da vas pitam pošto težite tzv. NATO standardizaciji kao da smo već članica NATO, može li se u NATO , u jednu visokoprofesionalnu vojnu organizaciju, da ostavimo po strani sve druge kvalifikative, sa nacionalnim i bilo kakvim drugim ključevima? Može li profesionalna vojska, kakvoj se teži, da broji i prebraja svoje članove prema nacionalnim i drugim planovima i kriterijumima? Da li bi trebalo, a dozvolite običan sam redov bio, desetar tu i tamo, da li bi trebalo da u Vojsci Crne Gore prevashodno budu sposobni stručno osposobljeni, visoko profesionalni pripadnici, kako od Generalštaba pa do onog posljednjeg stražarskog mjesta, ili ćemo i tamo da uvedemo standarde da nas mora biti 60 Crnogoraca, 40 Srba, pet Muslimana, 10 Albanaca i tako dalje i tako dalje?

Gospođo ministarko, ozbiljne su stvari. Ozbiljne su stvari i igrate se sa ugledom jedne od najvažnijih institucija. Vojsku i dan danas doživljam kao izuzetno važnu instituciju jedne države i imam visoko poštovanje prema toj instituciji, bez obzira što ste joj vi na čelu, i bez obzira što DPS njome upravlja. Sve dokle Vojska Crne Gore bude ono što joj nalaže njena tradicija i dok se bude ponašala u mjeri tih kanona, to će za mene biti institucija koja zavređuje duboko poštovanje. Ovim vašim ćutanjem vi to ozbiljno narušavate. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Labudović.

Pošto predsjedavam trenutno ovim domom, naravno neću zloupotrebljavati ulogu predsjedavajućeg, ali ću vam odgovoriti naravno uz pravo na vaš komentar, kao poslanik.

Svi su poslanici ovdje ravnopravni, imaju ista prava, uključujući predsjednika i potpredsjednike Parlamenta.

Dakle, govorio sam u ime Bošnjačke stranke, umjesto Kluba, iznoseći politički stav, iznoseći vrednosne sudove i ocjene za koje imam utemeljenja i argumentaciju apsolutnu.

Dakle, vi ste na najbolji način potvrdili da kod vas još uvijek stanuje dio prošlosti zbog čega su naši koncepti i dalje očigledno nepovratno udaljeni, gospodine Labudoviću, ali s druge strane reći ću vam i ovo: ni ja ni bilo ko nije tražio nikakve posebne beneficije za pripadnike manjinskih naroda već ono što je upravo NATO standard, to je vladavina prava, vladavina prava koja podrazumijeva ljudska prava, samim tim i afirmativne mjere kao što je srazmjerna zastupljenost za pripadnike manjinskih naroda. To imamo u Zakonu o policiji i to smo tražili u Zakonu o vojsci i naravno to je u skladu sa Ustavom Crne Gore i to je u skladu sa svim međunarodnim standardima i standardima onih država koje su već članice Evropske unije i NATO-a, kao što je Hrvatska.

Dakle, ovo vam odgovaram kao poslanik.

Sada ponovo prelazim, pošto nema predsjedavajućeg, preuzimam ulogu predsjedavajućeg i dajem riječ kolegi Šaboviću koji je takodje tražio da komentariše vaše izlaganje.

Naravno, izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Ako ste već sa stanovišta predsjedavajućeg sad preuzeli rukovodjenje ovim domom onda imam pravo da se izjasnim i o vašem stavu.

Gospodine Mustafiću, ni jednom nijesam osporio vaše pravo da imate politički stav kakav god on bio, makar bio apsolutno nakaradan kakav vam jeste, kao što imam pravo da se ponosim svojom prošlošću i da istrajavam na njoj. Ali vas molim da imate na umu činjenicu da nije isto kada govorite u ime Bošnjačke stranke, predjite ovdje i kada govorite sa te stolice. Vi ste u ovom momentu predsjedavajući Skupštinom Crne Gore i vaša riječ ima tu težinu. To ne smijete zaboraviti.

Drugo, ništa manje pravo i ništa manje problema u toj istoj Vojsci Crne Gore nemaju ni pripadnici srpskog naroda. Vjerujte. I njih ima mnogo, mnogo manje srazmjeri njihovog učešća u ukupnom broju. Zna li zašto? Zato što ne smiju da se izjasne kao Srbi. Ne za to što nijesu Srbi tamo, nego ne smiju da se izjasne jer to automatski znači drugačiji status. Pa nijeste čuli iz ovih klupa, iz Nove srpske demokratije takav zahtjev. Istrajavaćemo do zadnjega na činjenici da Vojska Crne Gore mora da bude visokoprofesionalna institucija koja neće robovati ključevima bilo kakve prirode. Ona dok je DPS na vlasti u Crnoj Gori i dok je god ministar iz DPS-a na njenom čelu, to ne može biti, ali promijeniće se gospodine . I kada mi budemo na vlasti, posljednje na čemu ćemo insistirati biće to. To budite sigurni.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Jasno mi je sve, a ovo o nakaradnosti vaših i mojih stavova neka sudi javnost.

Kolega Šabović, izvolite.

HUSNIJA ŠABOVIĆ:

Hvala vam gospodine potpredsjedniče.

Moja namjera o priči, o Vojsci Crne Gore, zapravo o izmjenama i dopunama je bila kao povod i želja za jedinice Vojske Crne Gore na sjeveru sa razloga koje sam naveo. To je baš ono na što sam ponosan danas da pamtim vremena kada to ime vojska nisam hteo izgovoriti iz ružnih sjećanja na jedan period raspada moje tadašnje domovine Jugoslavije, u kojoj sam srećno živio i tadašnje vojske Jugoslovenske narodne armije koju sam s ponosom izgovarao i služio, a niko i nikada mi neće moći davati određenje ni kao čovjeku ni poslaniku ni pripadniku Demokratske partije socijalista da to ružno sjećanje neću izreći na način kako sam to sada.

Nisam mislio da ćemo se ikad više vraćati na ta ružna vremena, naprotiv, evo se vraćamo srećnim vremenima, srećnoj državi Crnoj Gori, srećnim manjinskim narodima koji ponovo hvale vojsku koju smo nekada hteli da zaboravimo.

Kolega Labudoviću, rekli ste da u toj vojsci, prvo u superlativu ste govorili, ja mislim vojska koja je ratovala protiv vlastitog naroda, protiv vlastitih naroda na prostoru bivše Jugoslavije ne može se hvaliti, nego naprotiv, dobiti epitet onakav kakav je dalo nekoliko diskutanata.

Drugo, rekli ste u toj vojsci da je učestvovalo i pripadnika manjinskih naroda. Tačno je, sjećam se, ali prinudno. Da nijesu bili u tim jedinicama dobili bi metak u leđa, ja pamtim to dobro.

I na kraju ste istakli da ovakve argumentacije idu čak i na štetu državnom rukovodstvu Crne Gore. I državno rukovodstvo Crne Gore od tog perioda je bilo u istom takvom odnosu od te vojske sa ugroženim slobodama i pravima kao i mi pripadnici manjinskih naroda, a mislim da srećno nisu živjeli čak ni drugi narodi ni u Crnoj Gori ni u državi tadašnjoj Jugoslaviji.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Šabović.

Naravno, pravo na odgovor kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine Šaboviću, niko vama ni kao čovjeku ni kao poslaniku nema pravo da oduzme vaš odnos prema tom vremenu i prema tim ljudima. To što vi to vrijeme kvalifikujete ružno govori isto toliko i o vama koliko i o tom vremenu. Ali, nemate pravo da vrijeđate časne ljude, pripadnike muslimanskog naroda koji su bili visoki oficiri Vojske Jugoslovenske narodne armije, koji su tu bili dobrovoljno jer im je to bio životni poziv, jer im je to bila životna želja. I nemate pravo kao poslanik da zaboravite činjenicu da ste sve vrijeme član

Demokratske partije socijalista koja je sve vrijeme upravljala tom Crnom Gorom pa i u tim ružnim vremenima i u tim ružnim uslovima. I da zaboravite činjenicu da pred vama stoji jedan od pet prvih ljudi, izvinjavam se što ovo govorim u muškom rodu, toga vremena i toga DPS-a. Samo sam o tome govorio i da se ne posipate pepelom kao da je sve počelo juče. Nije to bilo, jest da je prošlo 20 godina, ali pamtimo i ko je bio i šta je radio i šta je rekao, sve stoji. Prema tome, ne možete amnestirati gospođu ministricu kao da je ona u svemu tome bila nevinna i kao da u svemu tome nije ni luk jela ni luk mirisala. Pa nemojte molim vas, nije pripada nego sam pripadao ja.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Labudoviću.

Ovim smo završili raspravu, poslaničku raspravu, naravno.

I prilika za završnu riječ uvažena ministricice Pejanović - Đurišić. Izvolite.

MILICA PEJANOVIĆ - ĐURIŠIĆ:

Dakle, ja moram da kažem da mi je žao što je rasprava pošla u ovom pravcu, jer, evo dozvolićete mi da primijetim da ne vidim na koji način to može da nam koristi u ovome što nam je svima sad zajednički cilj.

Ono sa čime ću definitivno da se složim jeste da se nadam da su ta vremena daleko za nama kad smo se prebrojavali, da nije ničiji cilj da se prebrojavamo ni na jedan mogući način, ni kad je Vojska u pitanju, ni kad je država Crna Gora u pitanju i da smo se pravilno razumjeli kada je potpredsjednik Mustafić u pitanju i kada sam ja rekla da ćemo pogledati za to što znam koliko je osjetljivo, i zato što znam da tu ima različitih i ličnih predispozicija, i ličnih priča, i utemeljenih i neutemeljenih. I da upravo ne bih ulazila u tu vrstu zamke da sudim o nečemu što može biti samo nečiji lični doživljaj, a ne objektivna situacija ja sam rekla da ćemo pogledati i zaista ćemo pogledati onako kako smo to radili oko drugih pitanja, kao što smo i oko ovog zakna sjedeli sa svima, i sa sindikatima i sa onima koji su protiv i koji su za i sa nevladinim sektorim, i sa poslanicima. Uradićemo to i kad je ovo pitanje na dnevnom redu, tim prije što definitivno zavređuje pažnju čim je ovolika rasprava danas vođena oko svega ovoga i evo ja zaista imam namjeru da u susret, vjerovatno, i narednoj sjednici Odbora za bezbjednost dobijemo tu vrstu dodatnih podataka jer nama sad sleđuje rasprava o Izveštaju godišnjem, o radu i Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore i evo, napravićemo taj dodatni napor i u pravcu onoga što je poslanik Banović rekao, a što je mislim zaista bilo konstruktivno, a to je kada iznosimo u ovom visokom domu ocjene o stanju u nekom sektoru, pa kad idemo u takvom dijapazonu od onoga što je kategorički loše pa do onoga gdje kažemo ne da je idealno, ali da jeste napravljen napredak, da to zavređuje takođe dodatnu pažnju i iskoristićemo tu priliku da napravimo neki pregled, možda kao neki aneks ove priče da ne bude samo izvještaj godišnji nego da obuhvatimo taj kompletan spen od 2006. godine i da zaista vidimo konkretno i objektivno na čemu jesmo danas. Dakle u tom dijelu toliko.

Naravno, poslaniku Abazoviću, takođe koji vidim da je izašao, ali bez obzira, dakle na njegovo pitanje gdje smo sa ovim bili do sad i na stvaranje utiska da sad evo mi pričamo o

ovom konkretnom zakonskom rješenju, zato što je ispred nas samit u Velsu i slično, moram da kažem da činjenice ga prosto demantuju, jer sam već govorila o tome. Mi smo ovaj tekst zakona poslali ovome domu prije godinu dana. Zašto smo tek danas u prilici, to je stvar dinamike vašeg rada koju ja potpuno poštujem u tom dijelu.

Naravno, ono što takođe je negdje rekla bih jedna korisna sugestija i pitanje koje je došlo od strane poslanika Šabovića, i koje se tiče tog teritorijalnog razmještaja pripadnika Vojske Crne Gore. I to je nešto što je, nije sad direktno vezano naravno za ovo zakonsko rješenje, ali nešto što je predmet pažnje kroz ono što je implementacija ovog ključnog dokumenta na koji se ja stalno pozivam, zato što zaista u njemu stoji sve što je relevantno sa aspekta budućih koraka a to je strateški pregled odbrane.

Mi smo samo analizirajući stanje u Vojsci kompletno došli do tog zaključka da je i po pitanju tog teritorijalnog razmještaja, po pitanju infrastrukturnih uslova potrebno napraviti određene promjene. I upravo, mislim ovih dana da sam ja sticajem okolnosti bila u prilici da formiramo jednu posebnu grupu od strane pripadnika Ministarstva i Generalštaba kojoj sam dala upravo taj zadatak da naprave jedan kompletan izvještaj o tome kakvo je trenutno stanje u svim infrastrukturnim objektima Vojske Crne Gore. Šta bi značilo popravljjanje uslova u nekim od njih pojedinačno, da li je to negdje ostvarljivo ili to treba uraditi na neki drugi način u smislu možda razmještaja, premještaja i sl. Znači to je nešto na čemu mi radimo i pošto je Vlada Crne Gore nedavno usvojila tu novu odluku i organizaciju Vojske Crne Gore koja proističe iz strateškog pregleda odbrane, onda je to jedan komplet ove priče, za koju ja očekujem da će do kraja godine imati onako potpuno sve složeno i da ćemo znati šta je to što Ministarstvo odbrane i Vojska predlaže kao najbolje, i na koji način da idemo dalje. Dakle, na tome radimo intenzivno i računam da ćemo moći naći neki dogovor koji će biti svima negdje odgovarajući.

Kada je u pitanju, takođe pitanje poslanika Abazovića, oko Valdanosa, ja moram da kažem da je to ta priča koja stoji odavno i takođe moram da kažem da evo već treću godinu mi sa različitim nevladinim organizacijama iz Ulcinja čistimo Valdanos i pomažemo da se očuva to prirodno bogatstvo tamo koje je predstavljeno u hiljadama stabala starih maslina, i ni na koji način ne stoji ocjena da Ministarstvo odbrane, iako to nije njegova direktna obaveza, tu svoju dužnost na neki način prema tom prostoru, ne izvršava na način koji je jedini moguć, a to je da ga čuva na dnevnoj osnovi, da za to izdvaja sredstva iz budžeta, iako to ne predstavlja nešto što doprinosi kapacitetima Vojske Crne Gore i uopšte sektora odbrane, ali smatramo da postoje neka pitanja koja prevazilaze značaj onoga što je direktno sektorski usmjereno i s druge strane, takođe, održavamo i pomažemo svim akcijama i građana i nevladinih organizacija da taj prostor bude očuvan na najbolji mogući način. Toliko.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam uvažena ministrice.

Ovim konstatujem da je pretres o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore završen. Zahvaljujemo se poslanicima koji su učestvovali u raspravi, naravno ministrici za učešće u današnjoj raspravi. Rok za podnošenje amandmana na ovaj predlog zakona je sutra do početka plenarne rasprave i naravno i o ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno. Kolege su me obavijestile da su u novinarskoj loži trenutno djeca, učenici

osnovnih škola je l' tako. Mi ih pozdravljamo, naravno i naša je želja i svih skupa da budu bolji od nas. Nastavljamo dalje po dnevnom redu.

Sljedeća tačka je **Predlog zakona o porezu na ugljovodonike**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su: dr Radoje Žugić, ministar finansija i mr Vladan Dubljević, generalni direktor Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja u Ministarstvu ekonomije. Pozdravljamo ih. Izvjestioci odbora su: Ljuić Škrelja, Zakonodavnog odbora i dr Filip Vuković, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade, želi li dati dopunsko obrazloženje? Izvolite, ministre Žugić.

RADOJE ŽUGIĆ:

Zahvaljujem uvaženi potpredsjedniče, poštovane poslanice i poslanici,

U skladu sa osnovnim principima koji su definisani fiskalnom politikom o apstrim industriji, odnosno industriji ugljovodonika, koji je Vlada Crne Gore usvojila na svojoj sjednici 2012.godine, pripremljen je predlog zakona na ugljovodonike.

Ovim zakonom se uvodi novi fiskalitet i kreira politika oporezivanja dobiti za djelatnost proizvodnje ugljovodonika, takozvanu apstrim industriju, to jest oporezivanje kompanija koje se bave istraživanjem i eksploatacijom nafte i gasa. Na ovaj način uspostaviće se sistem koji podrazumijeva stabilne i izdašne prihode za državu, uz istovremeno definisanje transparentne poreske politike na dugi rok, što je od posebnog značaja, kada apstrim industrija, kod koje su uslovi funkcionisanja definisani u dugoročnim okvirima.

Imajući u vidu da se radi o eksploataciji prirodnih bogatstava, koja su neobnovljivi i neregativni resursi, država koje su i iskustva i praksa država koje su uvele ovu vrstu fiskaliteta, predloženo je, da se poreska stopa za prihode od apstrim industrije definiše na nivou od 59%.

Predlog zakona zasniva se, dakle, na modelu ekstra poreza na prihod, ne na dobit, nego na prihod, ostvaren vršenjem ove djelatnosti, dok bi se dobit ostvarena od vršenja drugih aktivnosti, koje nijesu direktno povezani sa apstrim aktivnostima oporezivala shodno odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Zakonom je uređen način obračunavanja i plaćanja poreza na ugljovodonike i kreirana odgovarajuća kaznena politika prevashodno sa aspekta fiskalnog kapaciteta poreskog obveznika, njihovog tretmana, kao velikih poreskih obveznika, i s tim u vezi predloženi su maksimalni iznosi kazni u skladu sa posebnim propisom, odnosno saglasno Zakonu o prekršajima. Osim definisanja jasnog, fiskalnog okvira za ostvarivanje prihoda na srednji i dug rok usvajanjem ovog zakona se uspostavlja sistem upravljanja prihodima od ove industrije, što je jednako važno, jer sredstva oporezivanja nafte i gasa, predstavljaju transformaciju jednog oblika kapitala u drugi, odnosno transformaciju jednog prirodnog resursa u novčani resurs jedne države. Zakonom propisuje, takođe da se 20% ostvarenog prihoda usmjeri prema tekućem budžetu, a preostali iznos javnih prihoda locira u posebnom fondu koji će biti ili u sastavu Ministarstva finansija u formi evidencionog fonda ili posebno pravno lice, zavisno od onoga što procijenimo na ovom Parlamentu i prilikom donošenja samog zakona.

Inicijalna namjera je, dakle da se ostatak prihoda usmjeri u dvije vrste projekata, jedan segment bi se odnosio na infrastrukturne projekte od opšteg interesa, a drugi dio ovih prihoda bi se usmjerio na pokriće deficita Fonda PIO, a način raspodjele sredstava i fonda i njihovu upotrebu, preciznije shodno ovom zakonu, kako je predloženo bi definisala Vlada svojim posebnim podzakonskim aktom.

Predloženim rješenjima nastavlja se sa kreiranjem efikasnog fiskalnog sistema, koji podrazumijeva stabilnu, predvidljivu i transparentnu poresku politiku, na dugi rok i istovremeno stvaraju uslovi za pouzdan i atraktivan ambijent za ulaganje investitora, ne samo u ovim oblastima u Crnoj Gori.

Poštovani poslanice i poslanici, imajući u vidu navedeno, predlažem da Skupština Crne Gore usvoji Predlog zakona o porezu na ugljovodonike. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vama ministre. Čuli smo uvodno izlaganje, predstavnika predlagača, dr Radoja Žugića, ministra finansija. Da li izvjestioci odbora žele riječ? Ne žele.

Prelazimo na izlaganje u ime poslaničkih klubova. Prvi prema redosljedu prijavljenih je kolega Zoran Jelić, u ime Kluba Demokratske partije socijalista. Izvolite kolega Jelić.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, ministre Žugiću, gospodine Dubljeviću,

Pred nama je Zakon o porezu na ugljovodonike. Suština ovog zakonskog rješenja je definisanje fiskalne politike za djelatnost proizvodnje ugljovodonika u cilju kreiranja dobrog fiskalnog sistema koji podrazumijeva stabilnu i transparentnu poresku politiku na dugi rok, što je posebno važno kod ove industrije kod koje su uslovi funkcionisanja definisani u dugoročnim okvirima.

S obzirom da je prihod koji država ostvari oporezivanjem proizvodnje ugljovodonika, transformacija jednog oblika resursa u drugi u ovom zakonskom tekstu dat je model raspodjele navedenih prihoda. Uvodi se novi fiskalitet i kreira se politika oporezivanja dobiti od vađenja nafte i gasa iz ležišta, kao i dobiti od izgradnje ili korišćenja postrojenja i prateće opreme za proizvodnju, isporuku i transport nafte i gasa.

Poreska stopa na prihode od ove industrije iznosi 59%. Kao, i da se prihodi ostvareni od poreza na ugljovodonike raspoređuju u srazmjeri 20 : 80%, odnosno 20% prihoda pripadalo bi budžetu Crne Gore, a preostalih 80% pripadalo bi posebnom fondu za ugljovodonike koji će osnovati posebnim zakonom.

Ministar je u svojem uvodnom izlaganju rekao otprilike u čemu bi se sastojala raspodjela tih sredstava za infrastrukturu i za Fond PIO. Ono što nas poslanike interesuje,

jeste pitanja, kako i na koji način upravljati sa tim sredstvima iz ovog posebnog fonda za ugljovodonike? Takođe, Crna Gora je usvajanjem Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika, koji je na snazi još od 2010.godine, opredijelila se za takozvani poreski režim, koji se sastoji od dva osnovna elementa i to: naknada za proizvedene ugljovodonike i ekstra porez na dobit za naftne kompanije. Ovaj model se primjenjuje u gotovo svim zemljama Evropske unije.

Želim da naglasim da navedeni zakon koji je u primjeni od 2010.godine, to jeste Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika. Tim zakonom su uređeni uslovi, načini i postupak istraživanje proizvodnje ugljovodonika u Crnoj Gori, kao i način i uslovi raspisivanja tendera za dodjelu koncesija na istraživanje i proizvodnju ugljovodonika, koji su na teritoriji Crne Gore pod ingerencijom Crne Gore.

Saglasno upravo tim postupcima koji su navedeni u ovom zakonu Ministarstvo ekonomije je raspisalo tender koji je završen 15.maja na koji su se prijavile renomirane međunarodne kompanije koje se bave istraživanjem nafte i gasa.

Imajući u vidu specifičnost materije, a radi omogućavanja da država maksimalno kontroliše i ubira prihode po osnovu iskorišćavanja njenih neobnovljivih resursa, ovim zakonom se, kao lex specijalisom definiše poreski sistem u ovoj industriji. Ključni problem sa kojim se suočavaju svi modeli oporezivanja proizvodnje ugljovodonika u ovoj industriji je vremenska neusklađenost oporezivanja industrije, gdje je ograničavajući faktor visok iznos nepovratnih troškova i dugi ciklusi proizvodnje. Takođe dobar sistem oporezivanja resursa treba da uključi sve faze proizvodnje resursa uključujući i fazu istraživanja, što je upravo i definisano ovim zakonom.

Takođe, ministar je u svom uvodnom obraćanju rekao da je i zakonsko rješenje tako kreirano da se izbjegava dvostruko oporezivanje. S obzirom da se uvodi nova vrsta fiskaliteteta, a ona je saglasna pravilima koja su propisana ovim zakonom i one se izuzimaju od plaćanja poreza na dobit pravnih lica, kako ne bi bilo dvostruko oporezivanje.

Ono što je važno takođe napomenuti jeste da je u ovom zakonu više propisan način obračuna plaćanja poreza na ugljovodonike uključujući poreski period, godišnju poresku prijavu, privremenu poresku prijavu i konačno, odnosno akontativno plaćanje ovog poreskog oblika. Vidim da su određeni poslanici dali amandmane na ovaj zakon pa ćemo raspravljati upravo u tom vremenskom periodu. Da li je to vremenski period od sedam godina ili je to neograničeno svakako ćemo na Odobru za ekonomiju i budžet i finansije raspravljati o tome i donijemo zaista najkvalitetnije rješenje.

Ovim odredbama zakona takođe se biže definišu povjerljive informacije koje poreski organ posjeduje o poreskom obvezniku, način njihovog dostavljanja i propisivanja obaveza, čuvanja tih podaka. Ono što me interesuje, gospodine Dubljeviću, vama bih uputio jedno pitanje, obzirom da ministara nema tu za sprovođenje ovog zakona su potrebna određena finansijska sredstva. Vi u obrazloženju zakona nijeste naveli koliko je to potrebno određenih finansijskih sredstava u budžetu, pa bih vas zamolio da nam kažete koliko je to potrebno obezbijediti dodatnih budžetskih sredstava u budžetu. Da li je to Ministarstva finansija ili Poreske uprave za implementaciju ovog zakona?

Takođe bih postavio pitanje, da li Poreska uprava ima dovoljno kvalitetnih inspektora, da li su inspektori obučeni za rad za implementaciju ovog zakona, da li Poreska uprava ima

dovoljno institucionalnih, materijalnih i organizacionih sposobnosti za implementaciju ovog zakona i da li njihov informacioni sistem može da pruži kompletnu podršku u implementaciju ovog zakona?

I na kraju, želim da saopštim da Demokratska partija socijalista će podržati ovaj Predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Jelić. Dakle, ministar je najavio kratko osudstvo iz Parlamenta, ali će se vratiti, bar sam tako obaviješten, naravno uz pravo da komentariše ono što se čuje sada u raspravi.

Kolega Aleksandar Damjanović, u ime Kluba SNP-a, a nakon njega kolega Mladen Bojanić, u ime Kluba Pozitivne Crne Gore. Izvolite kolega Damjanović.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem se potpredsjedniče Mustafiću, poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine Dubljeviću,

Mislim da nedostatak ministra finansija možemo kompenzovati sa vama, kao relevantnim čovjekom iz ove oblasti, koji je imao prilike i na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet u nekoliko navrata tokom '12. i '13.godine da učestvuje u raspravi. Prvo, kada smo donosili Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika koji je već evo četiri godine na snazi, a onda kada smo definisali i govorili o politici apstrim u ovoj industriji, odnosno poreskoj politici koju sada ovdje razmatramo.

Naravno, postoji nekoliko problema koji se često javljaju, a naročito u zadnje vrijeme kada Vlada predlaže ove zakone, Parlament ih razmatra. Ovaj zakon 20.februara je predložen Parlamentu a 25. je stigao u odbor. Odbor je dakle 13. odbora blagovremeno dao svoje mišljenje o samom predlogu zakona, a piše da je predložen skraćeni postupak. Evo kakav skraćeni postupak imamo kada je od februara do juna mjeseca proteklo gotovo tri mjeseca i kada je, ako sam ja dobio dobre informacije, zatvoren tender koji je raspisan u avgustu prošle godine za istraživanje ugljovodonika. Bilo bi dobro, to nijesmo čuli u uvodnom obrazloženju, očekujem od vas da čujem to nakon prvog kruga rasprava i da imamo jednu malu dodatnu diskusiju, da nam kažete ko se to sve javio na tender. Ja, osim koktela u Best Western Premijer u Podgorici koji je organizovan za učesnike na tenderu ovih šest kompanija nemam neke pouzdane pokazatelje, imam kod sebe, naravno tender od avgusta prošle godine, imam jednu normu koja je veoma specifična, a to je da su dozvoljene veće izmjene u vlasničkoj strukturi ponuđača, a poslije roka za podnošenje ponuda, dakle, poslije 25.maja. To je onaj novi rok koji je dostavljen, a prije dodjeljivanja ugovora, ako se dokaže da je ovaj ponuđač morao da mijenja strukturu i td.i td., što je diskreciono pravo ugovornih strana, što možda stvara male probleme. Imam negdje iz novina da su neki od ponuđača renomirane firme iz Amerike, Hjustona, Maraton korporejšn i td. .. iz Beča, ...iz Milana, Nova tok iz Mostika i td. Malo da nam samo date kako ste vi zadovoljni sa tenderskim postupkom i ko su ti renomirani ponuđači koji ulaze u partnerstvo sa jednom malom državom koja ima

svoga tri milijarde evra bruto domaći proizvod, a svi bilansi ovih velikih firmi su mnogo veći nego što je, recimo bruto domaći proizvod godišnje Crne Gore. To je prva stvar koju bi trebalo razjasniti.

Druga stvar je da smo mi ovaj zakon upravo donosili zbog tendera, da bi smo blagovremeno, kada zaokružimo poresku politiku a nju donese ovaj Parlament, ponudili ponuđaču na tenderu jednu realnu politiku da bi oni znali u što ulaze. Ovako imam utisak da su oni zbog toga što je tender završen prije nego što je po skraćenom postupku, nakon pet mjeseci ovaj zakon ovdje u Parlamentu malo i obmanuti. Šta sada ako promijenimo amandmanske neke norme ovog predloga zakona i to ne budu oni uslovi koji su vjerovatno vladali kao predlog dok je trajao tenderski postupak? To je drugo pitanje za ramišljanje i vama, gospodine Dubljeviću u Vladi i nemojte da tu odgovornost stavljate na teret, makar SNP-u, niti smo znali dinamiku kako će Vlada predložiti ovaj zakon, niti smo učestvovali u dinamici način na koji će Parlament i kada ovdje učestvovati. Bili smo spremni za ovu raspravu u februaru mjesecu, spremni smo i danas, spremni smo da podržimo sve ono što je dobro, a to je da se zaokruži jedna normalna politika države Vlade i Parlamenta u ovoj oblasti i da se blagovremeno država kao što je Crna Gora, kažem mala država po bruto domaćem proizvodu spremi za mukotrpane pregovore sa gigantima iz svjetskih kompanija koje se bave proizvodnjom i istraživanjem nafte. I moramo da imamo jasna pravila igre kako ne bismo doživljeli da nas "giganske kompanije dave", kao malu državu i nameću neke svoje uslove u odnosu na ono što mi treba njima da nametnemo.

Treća stvar, gospodine Dubljeviću, jeste rješenja koja su ovdje data. Kolega Jeliću, mislim da će biti interesantno, gospodine Dubljeviću da se čuje ovo, jer će ga lično tretirati i njega i ove koji su predložili ovaj predlog akta. Jesu neke norme koje mogu da naprave određene probleme. Dakle, počecu od Predloga zakona, čini mi se da je to član 16, koji se bavi definisanjem stope poreza koja je 59%. Mnogo je veća nego u Hrvatskoj, po tome su Hrvati tih 20% koliko su oni dali konkurentniji od nas. Evo da vidimo da li smo s tom visokom stopom koja je dobro što je visoka, jer nam trebaju ti prihodi, ako bude... ugljovodnika, da li smo smanjili konkurentnost naše privrede, odnosno našeg tržišta za ovu oblast, ali imate jedan problem, ako morate sada da razmišljate zajedno sa Parlamentom. Pažljivo sam pogledao rješenja koja su definisana, a u vezi su sa članom pet zakona o plaćanju poreza na dobit u ovoj oblasti i mislim da imamo mali problem, a to je što, shodno zakonu kojim se uređuje porez na dobit pravnih lica imaćemo različiti tretman ako ovako ostanu rješenja društava koja organizuju strana društva da se bave tim poslom ovdje, što je moguće je i tako po zakonu, odnosno domicilnih društava koje ćemo ovdje organizovati kao DO ili AD je i tako i učestvovati u ovoj priči. Neka će biti oslobođena. Ova strana društva plaćanja ovih 9% na dividende i ostale dobiti, neka neće, imaćemo dvije poreske stope u jednom momentu za iste ponuđače. To je veliki problem, gospodine Dubljeviću. Ovdje je manji problem je li stopa 59%, 63% ili 54%. 5% gore ili dolje neće napraviti veliku distorziju državi, samo ako bude od ove priče bilo šta, ali će napraviti problem i distorziju kod samog tendera. Mislim da imate prostora, da kao Vlada do rasprave u pojedinostima koja će biti ko zna kada shodno dinamici rada ovog doma dostavite jedan amandman koji bi ovo riješio. Naravno, imaćete podršku ako to bude smisljeno i bude riješilo ovaj problem na jedan normalan način i Kluba poslanika SNP-a. Ono što je važnije od 2 ili 3% poreske stope je da ona bude konzistentna, da ne pravi diskriminaciju, a najvažnije je kako ćemo trošiti potencijalne prihode od istraživanja, odnosno eksploataciju ugljovodnika.

Predviđeno je ovdje da se ta sredstva dijele 20% u budžet tekući, 80% u fond, a za fond je rečeno da će se možda tamo nekada i definisati. Kolega Bojaniću ovdje vidio sam predložio je amandman da se ograniči zakon koji se mora donijeti o tom fondu. Imaćete i od Kluba poslanika SNP-a jedno dvije - tri male ...u odnosu na ove stvari. Ključno pitanje je po meni sljedeće. Sem tih 20% koje su po meni sporne i imaćemo možda drugačiji pristup zajedno sa mojim kolegama iz kluba, jeste kako smo obezbijedili da dio od tih koncesija koje će ostati državi u budžetu 20%, 10%, 4%, kao kod Norveške, je l' tako i itd. da se makar dio od tih prihoda ostavi lokalnoj samoupravi, konkretno možda je ovo Herceg Novi u pitanju sada, gdje će nastati ovi troškovi. Znači, tu nemamo politiku da uslovno rečeno malo pospješimo i budžet onih lokalnih sredina gdje se, da kažem ova istraživanje vrše, sem što će 20% poći u tekući budžet i potrošiće se već mi dobro znamo u koje namjene, dakle za finansiranje javne potrošnje u čemu je Vlada Crne Gore šampion. Nekoliko stvari koje su ostale nedorečene potpredsjedniče, apsolutno podržavajući namjeru da se poreskom politikom čvrstom moramo obezbijediti od velih giganata na ovom tržištu, ponavljam, da nas ne bi davili kroz „mukotrpne pregovore“ Vlade i tih kompanija, i dobro je da to Parlament ovdje definiše.

Kolega Bojaniću, mislim da u ovom zakonu za koji predlažete termin jul mjesec, da se mora usvojiti je l' tako zakon o ovom fondu, mora postojati jedna norma da se upotreba sredstava iz toga fonda mora definisati isključivo kroz odluke Parlamenta Crne Gore, dakle bez obzira što ćemo puniti fond i imati ga na jednoj strani kao zaštita za neka buduća vremena, a ove 20% proćerdati u budžetu, makar za ovih 80% ili nešto više moramo imati odluku Parlamenta kada jedan jedini eur iz toga fonda bude išao na neke troškove za koje mi nađemo da su objektivni. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Damjanović. Dakle, imajući u potpunosti razumijevanja za važnost teme i za upućenost u samu temu, što je jako važno, ipak da se držimo propisanog vremena koje smo dogovorili na Kolegijumu.

U ime Kluba Pozitivne Crne Gore kolega Mladen Bojanić, a neka se pripremi kolega Branko Radulović, koji će govoriti u ime Kluba DF-a. Izvolite kolega Bojanić.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine Dubljeviću,

Kao što smo i rekli u uvodnom izlaganju, a evo da još jednom ponovim, radi se o moguće jednom jako važnom zakonu, o jednom potencijalno, prilično velikom prihodu za državu Crnu Goru i čini mi se da, kako smo se u postupku predlaganja i donošenje zakona, evo danas odnijeli prema tome ili ne postoji razumijevanja da ne kažem da su neki drugi razlozi u pitanju, ali mislim da smo, odnosno Vlada prilično neodgovorno se odnijela prema ovom zakonu u zavisnosti od mogućih benefita koje bi trebalo da imamo od ovog zakona. Ja sam gospodine Dubljeviću pročitao negdje nedavno neke vaše izjave parafriziraću, ali išlo je

u pravcu da treba da budemo jako precizni u definisanju zakonske regulative, u definisanju ugovora, sa eventualno ovim, da kažem koncesionarima, odnosno kompanijama koje budu eksploatisale naftu i naravno sve iz razloga jer se radi o veoma moćnim kompanijama koje svakako da u slučaju bilo kakvih sporova imaju velike mogućnosti da putem svojih i advokata i uticajem da dobiju sporove na štetu naše države, tako da sam potpuno saglasan sa tim, da to treba tako gledati i ja sam se i potrudio da to tako i gledam i konsultujem ljude koji se bave ovom problematikom i da pogledan malo literature. Razgovarali smo i na Odboru za ekonomiju u vezi toga i hajde da krenemo da budem konkretan već ste pomenuli sa sam predložio dva amandmana. Da krenem redom.

Prvo što sam vas molio, ali evo nekako mi to ne uspijeva da pokušam da svim zakonima sačuvamo domaće riječi, da ne idemo sa kovanicama stranima ako iole postoji prostora da ne bude apstrim operacije, aj bar da idemo na eksploataciju ili nešto slično. Očigledno da nemamo razumijevanja i da volimo da u nove zakone guramo i nove riječi i ne znam valjda i tim treba da dokažemo da smo za evropske integracije, ali čini mi se da to nije pravi put, ali dobro.

Imam dvije glavne zamjerke na ovaj zakon, što nije jasno definisano, to sam pokušao amandmanima da riješim. Vidjećemo da li postoji raspoloženje od strane predlagača i od ostalih poslanika da se to prihvati i da definišemo nešto što može da bude potencijalno veliki problem.

Kod prvog amandmana, u članu 9, 10, ne moram se držati slova, odnosno članova precizno, to ćemo kada bude u pojedinostima. U zakonu je precizirano da gubici iz perioda pripreme troškove koje ima budući korisnik tih naših naftnih ležišta, naravno ukoliko to bude isplativo, može da nadoknadi dobit u nekom budućem periodu, odnosno da taj gubitak prenese i samim tim ne plati porez na dobit koji je predviđen u roku koji nije ograničen.

Nešto što ja mislim da ne smijemo da dozvolimo je potpuno jasno da treba velikih ulaganja u početku, a znajući kako ova država funkcionise bojim se da se neće mnogo promijeniti ni u budućem periodu, da se mi nećemo puno obazirati na to koje troškove sada ima eventualno neko ko dobije ugovor da eksploatiše naftu, da bi naravno onda se kasno sjetili i imali naknadnu pamet kad krene eventualno dobit da se ostvaruje iz tih poslova, da se sve to pokrije gubicima i na kraju krajeva i od tih 59% poreza koje imamo sad po ovom predloženom zakonu pravo kao država uberemo da od toga ne bude ništa, ili da to bude ko zna kada i u kojem vremenu. Mnogo puta je ova Vlada uradila zakone gledajući možda jako kratko unaprijed, mislim da je pravo vrijeme, jer se radi o jako ozbiljnim stvarima o moguće jako velikom novcu i da sada kada usvajamo taj zakon moramo da budemo jako precizni i da razmislimo šta i kako će biti za pet, 10 ili 15 godina od početka eksploatacije nafte. Tako da sam to kroz taj amandman htio da ograničim. Zakon o računovodstvu je pet godina, praksa je daj im još dvije godine, jesu veliki troškovi ulaganja, ali nemojmo da im damo neograničeno da mogu da eventualan dobitak prebiju sa gubitkom iz prvih godina i time ostave državu bez ikakvih prihoda.

Druga stvar, kolega Damjanović je to pomenio da jesam amandman dao i jeste amandman vezan koji bi trebalo, predviđa se da ova Skupština do 15.jula dobije od Vlade predlog zakona o Fondu za ugljovodonike. Ovdje u zakonu je predviđeno koje imamo...(Prekid)... da 20% od tih eventualnih prihoda da 20% od prihoda ide u budžet, a 80% ide u Fond za ugljovodonike, a nigdje zakon ne precizira kako, zašto, ko će da odlučuje i kako

ćemo koristiti ta sredstva. Da ne dođemo u situaciju kao što smo hiljadu puta već dolazili ovdje i što nam iskustva Vlade govore da bukvalno za svoje promašene poteze u ovom periodu trošimo novac neke buduće generacije, jer ovo je novac za budućnost. Nemojmo da ovaj novac za budućnost, pošto smo ga dobrim dijelom već zadužili, da od ugljovodonika i eventualno prihoda koji bi trebali za 10-15 godina da, kako tako pomognu narednoj generaciji da plaća dugove koje smo napravili, da i njih sada koristimo i plaćamo ove gubitke vezane od KAP-a pa nadalje koje je Vlada svojom pogubnom ekonomskom politikom napravila. Vjerujem da će biti razumijevanja, vjerujem da će i predlagač prihvatiti, nije to toliko obiman zakon, nije problematično da ga 15.jula imamo i da mi svi u Skupštini znamo. Kolega Damjanović je to pomenuo i ja sam to predvidio, naravno kada bude priča o zakonu da onda jasno definišemo da svaki euro koji dođe od poreza na dobit korišćenje ugljovodonika se ovdje odluči u Skupštini, gdje i kako će ići. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolega Bojanić.

U ime Kluba Demokratskog fronta, govoriće potpredsjednik Skupštine kolega Branko Radulović. Izvolite kolega.

BRANKO RADULOVIĆ:

Građani Crne Gore, kolege,

Treba iz jedne halabuke koja se digla oko toga koji su potencijali kakva će biti budućnost Crne Gore zavisno od ugljovodonika i skočiti i čvrsto stati na zemlju. Smijao sam se sa nekim novinskim medijskim terminima novih balkanski Kuvajt, crnogorski san će se ostvariti, da ćemo ležati, da će pare dolaziti, kapljati, pa sve to u predizbornoj kampanji. Ja opet prizivam se nečemu, razumu i onda kažem ljudi, dokle ćemo ovako? Očito da ovo predstavlja određeni potencijal. Možda i određenu veoma važnu odluku, kao što je bila odluka oko energetike, kao što je bila odluka oko auto-puta mnogo i važnija. Imajući u vidu mnoge faktore koji utiču na to, imajući u vidu taj pješčani sat koji neumitno teče, zato što nafte će biti još 40-50 godina, a do tada će se realizovati i kompenzovati sa nekim novim energetskim potencijalom ili razlaganjem vode ili sa vodonikom ili ne znam čim, ali znam da bogati uvijek imaju 10, 20 ili 50 godina naprijed. Za ovo treba prije svega kompetentnost, za ovo treba strašna procedura. Kaže se da državnost države neće odrediti samo granice, nego njegova sadržajnost i ta najvažnija komponenta će biti ta tzv. energetska samodovoljnost. Energetska samodovoljnost koja će biti u saglasju sa svjetskim standardima, ovdje sam insprinto ono što su preporuke Evropske komisije početkom ove godine u vezi ove oblasti, pa se ne mogu načuditi što barem nijesmo ispunili onu normu kada smo govorili od toga da dokument koji dolazi u Skupštinu nema samo "časnu riječ" ili "osta bez ide ikoga" ako ovo nije usaglašeno, nego mora svaki elemenat tog pravnog akta biti tačno - ovoliko je usaglašeno, ovo nije usaglašeno, ova rješenja postoje od Hrvatske do Norveške, ali u Norveškoj je hladno more, u Hrvatskoj je toplo more, pa standarde koje treba napraviti, pa onda onaj perio KJOTA i ne znam hiljade drugih rabota. Treba napraviti akcioni plan, pa sve treba ispitati, pa napraviti, definisati, pa onda Skupština lakše će joj biti jer sva "pamet"

logistička stoji oko Vlade. Kod nas nema niđe nikoga ili veoma malo zato što i nemamo sredstava. Ne mogu se načuditi što je jednostavno ovakva jedna situacija. Prije svega vi nemate kredibilnost da vodite ovaj posao jer ste unakazali. Đukanović kad je u pitanju energetika unakazio je Crnu Goru. Pa samo sa ovim ugovorom, sa ovim komunalcima iz Italije kojeg imam detaljno, koji se ne poštuje ni A od toga ugovora vi ste unazadili Crnu Goru, ne znam za koliko decenija. Kome će otići termo blok II ? Opet tim komunalcima.

Da se vratim na ovo, pravi inženjer prvo sagledava o čemu se radi pa onda kaže kako to može da utiče na sve ostale parametre, pa da kaže da li to mala Crna Gora može sama ili ne. Gospodine, ljudi, Jadransko more je plitko more. Ono je zatvoreno more. Te kompanije koje su međusobno čak i tajkunske imaju interes za to što njihove investicije po određenoj bušotini u odnosu na sjeverna mora su sasvim manja. To je njihov glavni interes. Druga stvar je, ekološki svaki incident koji se desi na bušotini u Albaniji, na bušotini budućoj u Crnoj Gori ili Hrvatskoj će unazadati cijelo Jadransko more. Samo 2010.godine, vidite šta se desilo sa bušotinom u Meksičkom zalivu, pa ćete da vidite i ako je Meksički zaliv otvoren prema Atlanskom okeanu i da vidite kakve su tragične posljedice. Pa samo jednu istinu, da Španci ne žele nove bušotine jer 80% ribe je manje. Pa samo jednu stvar što treba napraviti normalan čovjek je to da vidi kako će te bušotine da utiču na ekologiju, kako će da utiču na turizam. Nisam imao da vam uvećam ove dvije slike. Ovo je Crna Gora i ovo su koncentracije koje će biti i što će biti, a ovo je slika, ljudi, da vidite jedna gospođa sa decom se kupala a pokraj su sve bušotine. Pa hoće li više i jedan turista dolaziti u Crnu Goru da gleda bušotinu? Hoće li jahte dolaziti? I ono što me je šokiralo, umjesto da date najeminentnijim ljudima da naprave koliko će i kako će uticati na ekologiju, vi ste dali ovo dvijema firmama. Jedna firma se zove Centar za arhitekturu i urbanizam Podgorica. Tražio sam na sajtu, ukinut mu je sajt, kažite mi šta je to i ko su ti doktori eminentni iz toga? Nalazi se u Bulevaru Džordža Vašingtona Podgorica b.b. Nikad čuo, nikad video, a u porodici imam vodeće projektante i arhitekte. Druga firma je Institut za razvoj i istraživanje u oblasti zaštite na radu. Radio sam u toj firmi do '90-e godine. Tada je bilo jedno 10 profesora, doktora eminentnih. Danas iako su tamo čestiti ljudi ne mogu, nemaju kompetencije da odrede sve ovo. In sprintao sam jednu od studija i to sinopsise Hrvati što su napravili, samo mi kažite vi meni, za seizmički uticaj. Zna li vi da se mi nalazimo na dvije ploče? Zna li kada su zemljotresi, zašto ih niste snimili ponovo kao Hrvati što su, Norvežani, ispod Dinarskog dijela. Koliki će talas biti kada bude veliki zemljotres i da li će taj talas da napravi havariju? Druga stvar, pa ljudi mi imamo sad naš, udara se šakama po grudima kada je došao Milo Đukanović, ne znam tamo neđe iz Južne iz neke države, Južne Amerike, divlji turizam, ide Crna Gora u turizam, turizam je naša budućnost. Ne znam kakva je naša budućnost kada smo izbetonirali sve ono što je ona našu kratku obalu i ne znam kad ovako tajkunski naše glavne resurse sa njima gazdujemo kao što je sada oko Svetog Stefana i ostalim radovima, pitam vas kako će, da li će ljudi još više da se opčinjavaju našim ljepotama i divljim turizmom kada vide bušotine velike ili će to pasti? Ovo je duga priča. Nema Crnoj Gori definitivno boljitka, ni pameti, ni struke prije nego što vi otidete. Ovo je bruka i sramota kako ste vi, ne vi, vi ćete možda biti dobar neki administrator u sljedećoj Vladi, nego onaj što je pošao ministar, što je desna ruka ovome ođe. Vi treba da idete, da ne upropastite sve, kao što ste upropastili, da ne upropastite i ovo. Nemojte da manipulišete i vi lično. Gledao sam vas za vrijeme izbora pa dižete one priče Crna Gora ovo, Crna Gora ono. Sjedite, bavite se strukom, puštite neka Đukanović priča neke bajke lažne. Nemojte ovim da se bavite. Vratite ovo nazad jer ovo je bruka i sramota. Prva stvar što treba da napravite, uzmite kompetentnu kuću koja će napraviti studije. Dogovorite se sa komšijama Albancima, Hrvatima, Italijanima i Slovencima zajednički memorandum, da

zajednički valorizujemo mogućnosti i potencijale Jadranskog mora. Jer u buli je i Milanovićeva vlada kao ova što je u buli iako su oni u Evropskoj uniji i ako smo mi daleko ili blizu od Evropske unije. Napravite nešto korisno da kad mi dođemo to nastavimo, a ne sve kontra.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Radulović.

Bilo je ovo značajno prekoračenje.

Potpredsjednik Parlamenta je govorio u ime najbrojnije poslaničke opozicione grupe.

Da li želite gospodine Dubljeviću da prokomentarišete nešto od ovih uvodnih izlaganja? Na kraju rasprave? U redu.

Prema redosljedu prijavljenih, a imajući u vidu ko je trenutno u sali kolega Veljko Zarubica, a nakon njega neka se pripremi kolega Strahinja Bulajić.

Izvolite kolega Zarubica.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolege, poštovani gospodine Dubljeviću, poštovani građani,

Teško je govoriti poslije potpredsjednika Radulovića, ali pokušaću nešto da kažem o ovoj temi.

Oblast istraživanja i proizvodnje nafte i gasa ipak predstavlja novinu u ovoj vrsti industrije na području Crne Gore, bez obzira na to što su i u periodu od 2007. do 2010. godine vršeni određeni makrogeološki radovi. U tom smislu Vlada je u saradnji sa norveškim ekspertima uredila ovu oblast, tako da je u avgustu 2010. godine usvojen Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika a izmjene i dopune ovog zakona usvojene su krajem 2013. godine. Ovim izmjenama i dopunama Zakona izvršeno je dalje usklađivanje sa evropskom direktivom 94/22 u smislu uslova za davanje i korišćenje odobrenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika. Namjera Vlade kod realizacije ovog veoma značajnog projekta je da se pripreme podzakonski akti kojima će se definisati postupci operacije sa ugljovodonicima, kao da se kroz zakon i podzakonska akta definiše što više aspekata postupka istraživanja nafte i gasa kako se o istima eventualno ne bi pregovaralo u toku tenderskog postupka. Naravno, ostaje dilema o kojoj je govorio kolega Damjanović. Na ovaj način bi se stvorili jednaki uslovi za sve buduće koncesionare, transparentnost i stabilnost čitavog postupka počev od dodjeljivanja ugovora vršenja istraživanja nafte i gasa, kao i ubiranje prihoda po tim osnovama.

Zaista studiozan pristup koji će, prije svega, smanjiti ili u potpunosti eliminisati finansijske rizike po državu Crnu Goru prilikom realizacije ovog veoma značajnog projekta.

U tom kontekstu usvojen je i dokument pod nazivom Fiskalna politika apstrim industrije ugljovodonika koji ima za cilj definisanje fiskalne politike za djelatnosti proizvodnje ugljovodonika podrazumijeva stabilnu i transparentnu poresku politiku na duži rok što je posebno važno kod ove vrste industrije kod koje su uslovi funkcionisanja definisani u dugoročnim okvirima kako se navodi u dokumentu.

Cilj ovog dokumenta, izmedju ostalog, je da se upostavi sistem koji će obezbijediti da ukupni zahvat prihoda koje uzima država kod oporezivanja resursa bude do 70%. Takođe treba naglasiti da prihodi koji bi se ubirali iz ove vrste industrije u Crnoj Gori se sastoje od naknada, poreza i ostalih prihoda.

Danas iz predviđenog seta zakona, iz oblasti ove vrste industrije, pred nama je Predlog zakona na porez na ugljovodonike. Kao što je već rečeno, radi se o eksploataciji prirodnih bogatstava koji su neobnovljivi resurs i polazeći od prakse zamalja koje imaju iskustvo u ovoj oblasti Predlogom zakona se predviđa da poreska stopa na prihode iznosi 59%.

Isto tako, zakonom je definisano da se prihodi od poreza na ugljovodonike raspoređuju srazmjeri 20:80 što znači da će 20% prihoda pripadati budžetu Crne Gore a 80% Fondu za ugljovodonike koji treba da se formira u narednom periodu. Kada smo kod fonda treba naglasiti da je namjera zakonodavca da se osnuje fond za pokriće troškova u slučaju napuštanja ležišta iz koga bi se finansirala deinstalacija u slučaju da koncesionar napusti ležište prije ispunjavanja ugovorenih obaveza.

Takođe je Predlogom zakona definisano da se dobit od drugih djelatnosti koja nijesu direktno vezana za ovu vrstu industrije oporezuju shodno porezu na dobit pravnih lica.

U konačnom, već sada je izvjesno da će se ova istraživanja obavljati uz punu zaštitu životne sredine i za razliku od kolege Radulovića kao i da će država i građani ostvariti značajne benefite ukoliko sa na crnogorskom podmorju otkriju nalazišta ugljovodonika. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Zarubica.

Riječ ima Strahinja Bulajić, a neka se pripremi kolega Nikola Gegaj.

Izvolite kolega Bulajić.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Gospodine Dubljeviću, uvažene kolege,

Želim da odmah saopštim da, gospodine ministre, izvinjavam se, nijesam vidio kada ste ušli, lično nemam ništa protiv uvođenja 59% na još uvijek imaginarne ili imaginarna rezerve ugljovodonika.

Najprije želim da konstatujem da će ova Skupština, vjerovatno, da izglasa Zakon o porezu na ugljovodonike u Crnoj Gori čije rezerve i kvalitet i količina još uvijek nijesu utvrđene ili dokazane, ili barem stručna javnost sa tim podacima, ukoliko uopšte postoje, nije upoznata. Ni državni Geološki zavod Crne Gore koliko znam ne posjeduje neke značajnije podatke koji su vezani za najnovija naftno-gasna saznanja a mislim da bi, po prirodi stvari, trebalo ako ni zbog čega drugog ono zbog geološke struke i nauke koja u Crnoj Gori ima sasvim, sasvim, pristojnu tradiciju.

Da se vratimo Predlogu zakona. U članu 1 Predmet, dato je da se porez odnosi na apstrim operacije i konačno, rekao bih jer sam i ranije u par navrata a to je i kolega Bojanić, malo prije, ukazao, kritikovao to nekakvo uplovljavanje tuđica pa i u zakonsku normativu, što mislim da nikako nije dobro. Nikako nije dobro, jer onaj koji se prvi put susreće sa ovom terminologijom, on će apstrim da prevodi uzvodno a to u bukvalnom prevodu nema nikakve veze sa predmetnom problematikom. Ali, evo, nešto je u članu 1, stav 2 pokušano da se objasni i da se kaže da su apstrim operacije u stvari aktivnosti koje se odnose na vađenje ugljovodnika iz ležišta i odmah mi se stvara film pred očima kako grupa ljudi umornih, znojavih, vade gas odnekle, onako uporno. Šta radite? Vadimo naftu. Vadimo, kaže, gas. Dakle, nafta se eksploatiše, nafta se crpi, a vadi se stub i tako dalje i tako dalje.

Mislim da su u čl. 1 i 2 ipak pomiješane neke stvari. Apstrim i danustrim da se vratimo sad na englesko govorno područje, apstrim operacijama pripadaju samo operacije vezane za geološka istraživanja i bušenje, odnosno geološka istraživanja i eksploatacija nafte i gasa. Dakle, samo takozvana primarna oblast naftne privrede. Da budem potpuno svakome jasan znači geološka istraživanja, bušenje, razrada ležišta i kako vi kažete proizvodnja nafte i gasa. Zaista imam problem sa terminom proizvodnja nafte i gasa, a pogotovo da taj termin uđe u zakon, jer jednostavno jedna kompanija, kako se god ona zvala, ne može da proizvede sirovu naftu iz sasvim prostog razloga je ona već proizvedena pod određenim geološkim geofizičkim i geohemijskim uslovima i kako takva nalazi se u svom ležištu. Jednostavno ljudi mogu samo da je ekstrahuju kako reko, eksploatišu iz istog i takvog ležišta. Istini za volju, da budemo potpuno dosljedni genijalni Mendeljejev je prije 150 godina dobio u laboratoriji ugljovodonik i to zamislite čisto neorganskim putem.

Dakle, svi transporti, prerada i promet je sekundarna oblast naftne privrede, odnosno taj dio pripada tzv. daun strim operacijama. Dakle, daun strim operaciji pripadaju sve one aktivnosti koje se izvode posle, dakle, posle ili poslije, kome je milije, procesa geoloških istraživanja do i sa, dakle, uključivo sa samim postupkom eksploatacije. Znači transport, prerada, skladištenje, marketing i sve ono što slijedi, to je daun strim, odnosno to je sekundarna faza ili sekundarna oblast naftne privrede. S tim u vezi član 2 ovog predloga - Primjena, plašim se da je više nego diskutabilan. Ako sam u pravu, a znam da jesam, onda je suština ovog predloga zakona potpuno promašena. Ako je u članu 1, stav 1 - Predmet, rečeno da se ovaj zakon uvodi na obaveze plaćanja poreza na dobit decidno od apstrim operacija, šta će ovde daun strim opracije ili se nešto provlači, podvlači, ili već šta. Zbog čega? To je isto i sa članom 8, stav 1 u suprotnosti jer se odnosi na dio koji isključivo pripada daun strim operacijama koje nijesu ili bar ne bi trebalo da budu predmet ovog zakona.

Obrada, prerada u postrojenjima i transport i tako dalje kako piše u članu 2 stav 2 , što sam već rekao, pripadaju eksplicitno sekundarnoj vazi naftne privrede.

Samo ako mogu 20 sekundi?

Postavlja mi se pitanje, zašto nijeste u članu 1 jednostavno stavili da se zakon odnosi ravnopravno na apstrim i daun strim operacije , nego decidno samo na apstiam a provlačite i ove druge. Zbog čega se to radi? Je li to nešto što treba da se podvuče mimo očiju nekoga? Nemam odgovora, ne mogu da pretpostavim je li to neznanje ili najprostije drskost. O čemu se radi tu?

Predlažem jednostavno da povučete ovaj zakon, da ga upodobite i da se pošteno napiše. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Bulajić.

Riječ ima kolega Nikola Gegaj, a neka se pripremi Milan Knežević. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani ministre, poštovani pomoćniče ministra, poštovane kolege,

Prijedlogom zakona o porezu na ugljovodonike uspostavlja se sistem upravljanja prihodima u toj oblasti. Mislim da ovaj zakon treba što prije donijeti, usvojiti i da bude što stimulativniji. Ovim zakonom uspostavlja se sistem koji će podrazumijevati stabilne i izdašne prihode za državu uz istovremeno definisanje transparentne poreske politike na dugi rok što je posebno važno, kao i što je rečeno kod apstrim industrije.

Usvajanjem Zakona o porezu na ugljovodonike stvaraju se uslovi za oporezivanje prihoda i dobiti kompanija koje se bave istraživanjem i eksploatacijom nafte i gasa i da ta stopa iznosi 59%. Kada krenu prva bušenja Crna Gora će početi da ostvaruje prihode a koliki će oni biti nezahvalno je danas prognozirati.

Koliko znam, Vlada je već usvojila fiskalnu politiku za ovaj posao što podrazumijeva da država Crna Gora kroz sve nadoknade i takse dobija od 65 do 75% profita kompanija koje budu ušle u ovaj projekat. Najbolju praksu u svijetu ima Norveška koja uzima čak 75% profita. Od ovog posla Crna Gora će imati i indirektno koristi, jer kada dođu naftne kompanije trebaće im radna snaga, logistički centar, sa sobom će dovesti servisne kompanije, iznajmljivaće hotele, trošiće novac. Dakle, sve će biti u službi nove industrije. Interesovanje kompanija za istraživanja i proizvodnju nafte i gasa u crnogorskom podmorju, tačnije kod velike plaže u Ulcinju, je veliko. Uz ponudu naftne kompanije su obavezne da uplate po 35.000 eura. Ništa do sada nije istraženo u tolikoj mjeri da bi sa sigurnošću mogli da kažemo kolike su količine nafte i gasa tamo nalaze. Bilo je u prošlosti nekih istraživanja koja, takođe, nijesu dala odgovor na to pitanje. Imamo indicije da bi mogle da se nađu izvjesne rezerve ugljovodonika, a tu dilemu će otkloniti kompanije koje se budu prijavile na tender.

Svjetska statistika pokazuje otprilike da su od 10 pokušaja pronalaženja komercijalnih rezervi svega 3 do 4 uspješna.

Istraživanje nafte i gasa je specifičan biznis u kojem nema puno načina izvođenja u tom poslu. Ovaj poreski sistem je najbolji sistem. Želja je bila da se što više toga definiše regulativom kako se ne bi ostavljao prostor za neke velike pregovore nakon što se odaberu partneri. Crna Gora se usvajanjem zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika opredijelila za tzv. poreski rojalni režim koji se sastojao od dva osnovna elementa i to naknada za proizvedene ugljovodonike i ekstra porez na dobit za naftne kompanije. Ovaj model se primjenjuje u skoro svim zemljama Evropske unije.

Ključni problem sa kojim se suočavaju svi modeli oporezivanja proizvodnje ugljovodonika u apstrim industriji je vremeska neusklađenost oporezivanja industrije gdje je ograničujući faktor visok iznos nepovratnih troškova i dugi proizvodni ciklusi. Takodje dobar sistem oporezivanja resursa treba da uključi sve faze proizvodnih resursa uključujući i fazu istraživanja. Preporuka je da Crna Gora što prije osnuje Fond za upravljanje sredstvima od naftnih aktivnosti što bi trebalo regulisati posebnim zakonom. Sredstvima iz tog fonda finansirali bi se infastrukturalni projekti od opšteg interesa dok bi se dio prihoda za pokriće deficita penzionog fonda. Moje je mišljenje da bi bilo dobro da i dio koncesija bilo da pripadaju opštinama ili državi budu predočene u ovaj fond.

Na kraju smatram da je ovo dobro zakonsko rješenje i da zaslužuje podršku nas poslanika. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama.

Kolega Milan Knežević. Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, gospodine ministre, gospodine Dubljeviću, prvo želim da izrazim zadovoljstvo što vas vidim u plenumu i poslije dužeg vremena danas se nalazite ne kao neki loš glasnik, jer u prethodnim periodima kada ste dolazili uglavnom su se ili zamrzavale plate, dizale su se takse i računi, a evo poslije dužeg vremena nemamo ništa slično. Imamo zakon koji je, što bi rekao još jedan vaš kolega, ministar, lex specijalis u odnosu na zakone koji se tiču poreza na dobit pravnih lica, a nazvao bih ga zakonom šta bi bilo kad bi bilo. Mi u ovom trenutku samo pretpostavljamo šta sve ima na teritoriji Crne Gore i od čega sve možemo imati koristi. Ovdje koliko mogu da vidim u ovom zakonu šta bi bilo kad bi bilo u pretpostavci je predviđeno da će se budžet crnogorski puniti sa 20% tih eventualnih prihoda, 80% će se izdvajati za Fond za ugljovodonike i gdje ste odmah najavili da će se taj zakon, odnosno ta oblast normirati takođe posebnim zakonom. Koliko sam shvatio lex specijalisom koliko sam mogao da protumačim sve ovo.

Meni ostaje potpuno nejasno zašto niste i da li imate pripremljen zakon o fondu za ugljovodonike? Da li je on u nekom nacrtu i zašto i njega niste pripremili ukoliko ste uvjereni u ovaj projekat ili se ipak radi o nekim sumnjama kod vas da niste potpuno sigurni da će ovo ići baš u pravcu koji ste očekivali sa ovim zakonom koji se danas nalazi na dnevnom redu?

Gospodine Žugiću, nijesam siguran, evo govorim u pretpostavci pošto je ovo stvarno što je rekao moj uvaženi kolega Strahinja Bulajić je imaginaran Predlog zakona, da je ovaj iznos od 20% adekvatan za popunjavanje budžeta i vidim da postoje neke najave od kolega da će se amandmansi djelovati, ali sam ubijedjen i podržavam da bi poreska stopa trebala da bude 59% ili najmanje 59%.

Ono što mene takodje interesuje i što vidim koji su problemi ovdje jeste, čini mi se, nedostatak transparentnosti. Ovdje ste saopštili da korisnik, odnosno ovaj poreski obveznik ima pravo na poslovne informacije, na zagarantovanu tajnost podataka i tome slično. Nemam nikakav interes da ispitujem poslovanje tog čovjeka, odnosno te firme koja bi eventualno bila taj pretpostavljeni poreski obveznik ali nama je veoma važno da znamo da li će ti ljudi poštovati pravila iz ugovora, da li će štiti životnu sredinu, da vidimo i koja je osnovica tog poreza koji su dobili i kolika će biti njihova njihova dobit. Znači, jednostavno mi moramo da imamo te podatke, jer to je dobro građana Crne Gore, to je dobro države Crne Gore i bilo kakva ekskluzivnost ili elitistički pristup bi bio katastrofalan a u prošlosti smo imali, katastrofalna iskustva sa nekim drugim strateškim partnerima. Ono za šta ja mislim da bi bilo danas veoma korisno da su ovdje pored vas prisutni gospodin Đukanović i Lukšić, nešto imam neku veliku želju da ih vidim što se mene tiče, nikad se ne pojavili više u ovom Parlamentu, samo neka su zdravo. Ali, važno je da objasne ovaj problem Hrvatske. Jer, podsjetiću vas problem je neslaganja sa Hrvatskom, podsjetiću vas gospodine Lukšiću, da je Hrvatska u aprilu počinila jednostran akt jer je nakon objave međunarodnog javnog konkursa za istraživanje i eksploataciju ugljovodonika uz koncesionu dokumentaciju za istraživanje ugljovodonika priložila svoje geografske karte bez konsultacija sa Crnom Gorom, s obzirom da postoji protokolom privremenom graničnom režimu i ja sad vas pitam, odnosno pitam građane Crne Gore, moliću vas još malo vremena, pošto je ovo veoma važna tema. Čija je Prevlaka, da li smo mi Prevlaku predali Hrvatskoj kad gospoda Hrvati mogu da proglašavaju ovakve jednostrane akte, kao i što mogu da odbiju da se sprovede kabal, odnosno struja kroz njene vode, podmorski kabal sa Italijom jer su izjavili da ne mogu odobriti trasu polaganja podmorskih električnih podova, dok nijesu poznate buduće granice koncesijskih područja. Pa što mi istražujemo, đe ćemo mi to da istražujemo kad vidimo da na svakom koraku nailazimo na otpore od našega susjeda. Prvo su proglasili jednostran akt ono što mi mislimo da su naše vode su prestale da su njihove, sad su nam blokirali prolazak podmorskog kabla ka Italiji, a onda imamo i nekoliko najava. Gospodin Lukšić je rekao da će se pitanje Prevlake riješiti međudržavnim sporazumom. Gospodin Mustafić mi je svjedok, zajedno smo u Odboru za međunarodne odnose i iseljenike. Gospodin Đukanović je saopštio da pitanje Prevlake ne opterećuje Hrvatsku i Crnu Goru i da će se sve riješiti u dobrosusjedskoj, prijateljskoj atmosferi. To je saopštio i predsjednik Parlamenta Ranko Krivokapić, a sada imamo informaciju da će se pitanje Prevlake rješavati na arbitražnom međunarodnom sudu, što će reći da Hrvati polažu puno pravo na Prevlaku i da je Crna Gora, odnosno Vlada Crne Gore, odnosno Ministarstvo vanjskih poslova jednom defanzivnom, detetističkom pa mogu reći i ulizičkom politikom učinilo to da Hrvatska sad smatra da je Prevlaka njihova, da polaže puno pravo na Prevlaku i da će nam u narednom periodu i u

skladu sa pristupanjem Evropskoj uniji i u skladu sa ovim zakonom od predpostavka praviti velike probleme gospodine Žugiću. Zahvaljujući nejasnoj strategiji i nejasnoj vanjskoj politici Crne Gore.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Kneževiću.

Možete kao komentar, ali ima pravo i kolega Knežević odgovor na komentar. Izvolite.

RADOJE ŽUGIĆ:

Zahvaljujem se predsjedavajući.

Uvaženi poslanice Kneževiću i osvrnuću se i na dio komentara poslanika Bulajića.

Dakle, ovo je zakon koji je novina nesporna u našem pravnom sistemu i u našem ekonomskom sistemu i mislim da smo pripremili dobar teren i da ne bih se složio sa gospodinom Strahinjom Bulajićem da ovaj zakon treba povući. Iz prostog razloga ako je u pitanju da to tako nazovemo fina metodološka ili terminološka podešavanja, mi to možemo uraditi sad na ovoj sjednici na ovom plenumu. Dajte svoje sugestije i sve što je održivo i što je u funkciji transparentnosti ovo što je gospodin Knežević govorio. Nema niti iza kulisa, niti ispod stola sa ovim zakonom. Ovaj zakon je preduslov da istraživanja počnu, a gospodin Gegaj je sad rekao maloprije da sa početkom istraživanja počinje i generisanje prihoda.

I gospodine Kneževiću, ja se sa vama slažem da smo mi u prethodnom periodu donosili teške pa i da ne kažem nepopularne odluke. Ali, odluke koje daju veći stepen održivosti, prethodno fiskalne ima i finansijske, ja mislim da su pozitivne u konačnom. Jer, ako donose pozitivne efekte, onda je to pitanje koje svakako nema dilemu da li je trebalo biti postavljeno ili ne. I da kažem, ovaj zakon ima osnovni cilj da definiše jasne, fiskalne okvire za ostvarenje prihoda po osnovu ne samo eksploatacije, već i istraživanja nafte. Jer znate, kad počne istraživanje kreće i sva aktivnost, od osnivanja kompanija, zapošljavanja, tu su brojne reputabilne kompanije koje rade na ovom procesu. Ali, detalje će svakako gospodin Dubljević, ja samo želim da istaknem da ukoliko imate bilo kakvu sugestiju, a poštujući standarde i dobru praksu, dajte da popravimo zakon ako ocijenite da on može biti većeg kvaliteta. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam za komentar. Imaju pravo poslanici na odgovor na komentar kolega Knežević ili kolega Bulajić, ili obojica. Ne, naravno mislio sam supkcesivno .

Izvolite kolega Bulajiću.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Uvaženi gospodine ministre, ne slažemo se u jednom. Naravno, ja ne znam vi ste ekonomista, ovo je čisto neka terminologija upodobljena geološkim radovima. Dakle, u smislu moje diskusije, ne radi se o finim terminološkim podešavanjima, to nije fina terminologija, tu se radi upravo o suštini zakona. U članu 1 decidno stoji da se ovo porez 59% odnosi samo na apstrim operacije. Kroz član 2, član 8, da ne nabrajam sada provučena je daunstrim. Samo sam pitao zašto nije stavljeno u članu 1 i jedno i drugo. Zbog čega? Ako ne vjerujete meni, evo ja sam znao da će otprilike biti oko ovoga danas priče. Znači, polemišemo o nečemu o čemu se ne polemiše, što je potpuno jasno. Svaki brucioš Biološkog fakulteta to zna.

Dakle, ako ne vjerujete meni, uzmete fino klasično djelo naftne enciklopedistike Miodrag Perić 2007. godina Zagreb i nađete fino na strani 249 objašnjenje šta znači daunstrim, a na strani 934, šta znači apstrim. Samo to pročitajte i bićete, i sami ćete doći do ovoga što ja govorim. Dakle, upodobite zakon, nijesu fina podešavanja, nego suštinska.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Knežević, takođe odgovor na komentar. Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Uvaženi ministre Žugiću, ja sam čini mi se i u nekoliko ranijih svojih izlaganja pohvalio ono što ste vi kao ministar finansija uradili vezano za fiskalnu disciplinu ubiranje prihoda i hajde tako da kažem poresku konsolidaciju i zato imate podršku ne samo od mene nego i od kolega iz Demokratskog fronta. Ali sad kada je taj loš period iza nas, mislim da je prava prilika da evo napravimo jednu kratku digresiju ali veoma značajnu. Recimo, da odmrznete penzije penzionerima. Juče sam shvatio da ta najava i ta volja postoji. Na žalost, taj predlog zakona nije ušao za ovaj dnevni red juskog zasjedanja, ali, sudeći po vašoj gestikulaciji, shvatam da će doći do odmrzavanja penzija penzionerima i to je jedan pozitivan pomak i smatram da najstarija populacija može biti zadovoljna zbog svega ovoga.

Sad što se tiče konkretno, što se tiče konkretno vaše primjedbe na moju diskusiju znači, ona nije išla u tom nekom tehničkom ili da kažem stilskom kontekstu. Ona se odnosila na nešto drugo. Evo pokušaću da to bukvalizujem. Recimo, mi usvojimo ovaj zakon, onda slijedi objavljivanje konkursa za istraživanje, odredite područje gdje će da se istražuje Boko kotorski zaliv, Prevlaka, to ne smijemo da istražujemo jer nam je Hrvatska stavila blokadu i stavila nam je zabranu. S druge strane Hrvatska je već objavila konkurs, stavila je mape i jasno nam je stavila do znanja da tamo gdje mi treba da istražujemo oni će da istražuju i da vam ne padne na pamet da mi slučajno objavimo konkurs sa mapama koje neće ići u pravcu onoga što Hrvatska očekuje. Slično se desilo i sa Slovenijom. U tome je suština. Mi smo jednom lošom spoljnom politikom omogućili Hrvatskoj da prirodna bogatstva koja pripadaju

Crnoj Gori ona uzme za sebe, da ih sada eksploatiše i ubira milione i milione eura prihoda, imajući u vidu činjenicu da je ona i članica Evropske unije, sasvim je jasno kakav nas put očekuje ka tim integracijama. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Knežević.

Kolega Saša Pešić ima riječ, a nakon njega posljednji prijavljeni diskutant kolega Obrad Gojković.

Izvolite, kolega Pešiću.

SAŠA PEŠIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Mustafiću, uvažene kolegice i kolege poslanici, gospodo iz Ministarstva ekonomije, uvaženi građani,

Dosta je danas bilo govora o predlogu ovog zakona, tako da ću ja sa onim što mi Poslovnik omogućava u vremenu od pet minuta pokušati da dam doprinos ovoj raspravi.

Predlog zakona o porezu na ugljovodonike je još jedan zakon u nizu koji uređuje ovu oblast i njime se, kako smo imali prilike da čujemo od ministra Žugića, uspostavlja sistem upravljanja prihodima u toj oblasti, naime od sredine 2010.godine u primjeni Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i njime su uređeni uslovi, način i postupak istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, odnosno nafte i gasa u Crnoj Gori, kao i način i uslovi za raspisivanje tendera za dodjelu koncesija na istraživanje i proizvodnju ugljovodonika na teritoriji koja je u nadležnosti Crne Gore. Jasno je da je tada stvoren prvi preduslov za valorizaciju ovog značajnog privrednog resursa.

Na sedmoj sjednici jesenjeg zasjedanja Skupštine, decembra protekle godine, usvojene su izmjene i dopune zakona iz 2010.godine, koje su za cilj imale poboljšanje postojećih propisa putem detaljnijeg definisanja već određenih oblasti, odnosno jasnijeg definisanja ovlašćenja državnih organa i dužnosti koncesionara prilikom izvođenja operacija istraživanja i proizvodnje nafte i gasa.

Predlogom zakona o porezu na ugljovodonike uvodi se obaveza plaćanja poreza na dobit od apstrim operacija koje se odnose na ugljovodonike. Odredbe zakona kojim se uređuje oporezivanje dobiti pravnih lica ne primjenjuju se kako smo imali prilike da čujemo, na prihode od apstrim operacija iz razloga jer se ovdje radi o specifičnostima materije. Predlog zakona o porezu na ugljovodonike predstavlja jednu vrstu leks specijalisa i njime se definiše poreski sistem u ovoj industriji.

Dakle Vlada se prilikom kreiranja fiskalne politike u ovoj oblasti opredijelila za sistem ekstra poreza na ugljovodonike, gdje stopa poreza iznosi 59% od poreske osnovice. Ranije sam dobio objašnjenje da visina poreske stope kod nas je određena na osnovu uporednog iskustva, ali me od predstavnika predlagača interesuje kolike su te stope u zemljama iz okruženja i koji se parametri uzimaju kao relevantni kada se određuje njena visina.

Članom 22 je precizirana pripadnost prihoda od poreza na ugljovodonike, tako da oni pripadaju budžetu Crne Gore i Fondu za ugljovodonike u srazmjeri 20 prema 80%. O značaju ovog fonda dosta je ovdje bilo govora danas. Ono što je aktuelno u ovoj oblasti je činjenica da je rok za dostavljanje ponuda za istraživanje i proizvodnju nafte i gasa u našem podmorju istekao 15. maja o.g. Na tender za dodjelu koncesija za istraživanje i proizvodnju stigle su tri ponude od tri renomirana međunarodna konzorcijuma koja okupljaju šest velikih kompanija. To su dvije kompanije Sjedinjenih Američkih Država i Austrije u drugoj su kompaniji iz Italije i Rusije, a treći konzorcijum čine firme iz Grčke i Engleske. Ponuđeno je bilo 13 ulcinjskih blokova u Jadranskom moru, ukupne površine 3,19 hiljada kilometara kvadratnih koji su u potpunosti vlasništvo naše države. Kako smo imali prilike da se upoznamo, sve tri ponude su prihvatljive za Vladu te da se od ovog posla očekuje mnogo s obzirom da će, kako se najavljuje, ugovorom biti precizirano da od ukupnog prihoda sa ovih bušotina 65% pripada Crnoj Gori, a najbolju praksu u svijetu ima Norveška koja uzima čak 75% profita. Mi imamo pravo da očekujemo povoljne vijesti kada istraživanja otpočnu. Međutim, to je jako neizvjestan posao i svjetska statistika pokazuje otprilike da su od 10 pokušaja pronalazjenja komercijalnih rezervi svega 3 do 4 uspješna. Isto tako, da bi neka kompanija ušla u ovaj posao istraživanja i bušenja, mora da obezbijedi između 100 i 200 miliona eura što zavisi od veličine područja i ostalih faktora.

Na kraju, ono što sam primijetio, a što je i u diskusiji ukazao i uvaženi poslanik Damjanović, jeste činjenica da je Predlog zakona o porezu na naftu i gas Vlada uputila Skupštini 20 februara sa predlogom da se on donese po skraćenom postupku, a sve iz razloga blagovremene i efikasnije primjene zakona kao normativne pretpostavke za upoznavanje inostranih investitora iz oblasti naftne industrije o poreskom tretmanu dobiti po osnovu apstrim operacija i stimulisanja istih za prijavu na javni tender, posebno imajući u vidu kratak period za prijave, dakle, 15.maj 2014.godine.

Pitam predstavnika predlagača da li su očigledno objektivne okolnosti neusvajanja ovog zakona prije isteka roka za prijavu na javni tender uticale na to da se od 26 kompanija koje su na početku izrazile zainteresovanost za ovaj posao, na kraju samo njih šest dostavi ponudu.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Pešiću.

Posljednji prijavljeni diskutant je kolega Obrad Gojković. Izvolite.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodo iz Ministarstva, poštovane kolege.

Ono što ja mogu da zaključim na osnovu dosadašnjeg poslaničkog iskustva i ove problematike to je da je očigledno da ne postoji strategija, da se ova oblast uređuje

parcijalno. Nije ni čudo, Crna Gora nema iskustvo i znanja u ovoj oblasti i mislim da je to osnovni razlog nemogućnosti sagledavanja kompletno ove problematike, da se ovome pristupa parcijalno i to na kraju ne garantuje rezultat.

Ono što želim da kažem i zbog čega sam se javio da govorim je neko moje iskustvo, jer sam imao prilike u životu da boravim na skoro svim naftnim poljima koja postoje na ovoj zemaljskoj kugli i imam određena iskustva.

Znači, ni u kom slučaju budućnost eksploatacije nafte i gasa na našim prostorima neće zavisiti od pojedinačnog, jedinog zakona. Ona će prije svega zavisiti od pravne uređenosti kompletne države. To je najbolje u Evropi riješila Norveška. Međutim, moramo da znamo da je Norveška jedna demokratska država sa dugom demokratskom tradicijom i ona ne dozvoljava zloupotrebu svojih resursa. Međutim, kad pogledamo ko su sve proizvođači nafte i gasa u svijetu, dođemo recimo do Nigerije, do Libije, Alžira itd, vidimo da u zemljama gdje ne postoji uređen demokratski sistem i ne postoji demokratija, to je sve u rukama velikih naftnih kompanija koje zloupotrebljavaju sve te resurse.

Moram da kažem još nešto, u prilog mojoj tvrdnji da ne postoji strategija je i to je da smo ovdje baratali sa nekom cifrom otprilike pet hiljada milijardi eura zaliha gasa i nafte prilikom nekih prošlih zakona. Međutim, to je sada sasvim potpuno nejasno i više se ta cifra ne pominje, iako sam ja tada pitao da li je to greška ili je činjenica, odgovoreno da je to rezultat istraživanja i da ima svoju validnost.

Ono što opredjeljuje budućnost svega ovoga je pravna država, ali moramo da kažemo da Crna Gora nema kontinuitet pravne države. Jedan ovakav proces dolazi poslije jednog privatizacionog perioda u Crnoj Gori koji su obilježili Telekom, Elektroprivreda i KAP i velike kompanije. Znači, Crna Gora, zbog neuređenosti kao pravne države već u ovakvim i sličnim problemima se nije pokazala da može da rukovodi ovim stvarima. Zato mislim da ubuduće, ukoliko ovdje ne bude došlo do uspostavljanja pravne države, jednog normalnog pravnog režima, država neće imati koristi onoliko koliko bi trebalo od ovih resursa. Gdje je god nafta u svijetu tu su i problem, tu su i ratovi, sjetimo se Iran - Irak, Persijski zaliv itd.

Samo da napomenem da je jedan od najbogatijih ljudi na svijetu Onazis, koji je kontrolisao područje Persijskog zaliva i Crnog mora, bio proglašen za najvećeg neprijatelja Sjedinjenih Američkih Država, čak je CIA na svojim tajnim sastancima ugovarala njegovo ubistvo, a išao je toliko daleko da je bio potkupio čak kompletnu Saudijsku Arabiju kao državu i zbog toga je postao neprijatelj Amerike broj jedan. E, sada pogledajmo šta to znači kada se radi o Crnoj Gori, jednoj maloj državi, ukoliko se ispostave tačni ovi podaci da postoje ovolike rezerve nafte i gasa, u kakvom smo problemu, koliko oprezno i koliko pametno tim treba rukovoditi. Ja mislim da mi u ovom momentu nemamo ni znanja ni iskustva da se bavimo ovim stvarima kao država i da se ovo radi na dosta improvizovan način i to ne garantuje potpune benefite od ove djelatnosti. Mislim da to Hrvatska radi mnogo bolje i da oni imaju, koliko ja znam, partnerstvo sa Italijanima, da imaju zajednička ulaganja u gasnim platformama i da će država Hrvatska kao član Evropske unije mnogo bolje zaštititi svoje pozicije nego što mi možemo kao država. Ono što sigurno ukazuje na odsustvo strategije to je da mi ovdje nikada nijesmo razgovarali ni o tome šta to znači, ukoliko počne eksploatacija nafte i gasa, u kontekstu svjetskog tržišta. Šta to znači, zašto ovdje neko ne iznese podatke? Znamo da postoje zemlje OPEK-a, proizvođači nafte itd, gdje bismo mi pripali u tom kontekstu? Zatim, ne postoji strategija saobraćaja kada je istraživanje nafte i

gasa, jer moramo da znamo da se na gasnim platformama vadi i ono što se ekstrahuje, kao što je rekao kolega Strahinja Bulajić, ono što se u engleskoj terminologiji zove crude oil i da to prevoze specijalizovani brodovi, takozvani veliki crude karijeri koji su brodovi imponantnih dimenzija. U našem moru, sa nekoliko platformi, to bi sigurno ružilo i pejzaž i uticalo na turističku ponudu.

Na kraju, nemamo ni strategiju zaštite životne sredine kod istraživanja nafte i gasa. Moramo biti svjesni, ukoliko bi došlo do eksploatacije nafte i gasa, da će to u zasjenu gurnuti sve druge aktivnosti, da će turizam postati sporedna djelatnost i da će preovladavati ono gdje se stiče veći kapital, da će imati uticaj na vlast i na demokratske procese i na sve ono što se dešava u Crnoj Gori.

Ja ne vidim da je u predlozima zakona koje smo do sada imali u Parlamentu dobro sagledana kompletna perspektiva razvoja ove oblasti, radi se parcijalno i mislim da se na ovaj način ne može postići dobar rezultat. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Ovim smo okončali raspravu i pitam predstavnika predlagača gospodina Dubljevića, direktora Direktorata za rudarstvo i ekološka istraživanja, želi li dati završnu riječ.

Izvolite.

VLADAN DUBLJEVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, uvaženi poslanici, u ime predlagača želim da se završnoj riječi prvo zahvalim svima vama na vrlo korektnim komentarima tokom cijele ove rasprave, a i da dam sebi pravo da dam dodatna pojašnjenja za koja smatram da bi zaista trebalo da se u ovom trenutku urade.

Prvo što se tiče fonda, mislim da se on tiče i komentara gospodina Jelića, gospodina Bojanića i komentara gospodina Aleksandra Damjanovića. Suština fonda, jer vidim da je on izazvao najviše interesovanja, pa onda red bi bilo da možda počnemo od njega, da kažem zašto smo se mi u stvari opredijeli za ovaj koncept fonda.

Pošli smo od toga da resurs ne pripada samo nama i generaciji ovoj koja živi, već to pripada i budućim generacijama. Bez obzira što profesor Radulović kaže da će možda za 40 - 50 godina da rezerve nafte potpuno nestanu, mi moramo valorizovati taj resurs ako ga imamo i to u datom momentu i moramo voditi računa o budućim korisnicima tog resursa. Zbog toga smo se odlučili da koristeći praksu u Norveškoj koja je danas formiramo jedan fond koji bi bio razvojnog tipa u kome bi se prilivala sredstva od ove aktivnosti posebno. Zašto od ove aktivnosti - zato što je ovo superprofitabilna aktivnost u trenutku kada se nađu komercijalna ležišta. Posebno jedna stvar je vrlo bitna, a to je da i najmanje ležište koje je sa aspekta ekonomije komercijalno imaće strahovit uticaj na budžet odnosno GDP Crne Gore, koji je vrlo osjetljiv i vrlo mali. Nešto u ovoj industriji je poznato kao holandska bolest. Šta se dešava? Dešava se da prihod od resursa koji nije utemeljen na zdravoj ekonomiji, to je

prihod i renta je i vrlo često može da promijeni kompletnu ekonomsku sliku zemlje. To je poznato kao holandska bolest jer se desilo u Holandiji, desilo se sa otkrićima gasa početkom XX vijeka da je prihod koji je ušao u javnu potrošnju jednostavno napravio to da ostala ekonomija koja je bila na realnim parametrima ekonomskim zasnovana, gotovo bila uništena. To se izučava kao holandska bolest i da bi se to spriječilo, da biste vi spriječili da se poveća javna potrošnja, da prihodi utiču da poskupi radna snaga, da poskupi ostala industrija, vi morate naći načina da skrenete glavni dio tog novca od javne potrošnje. Nešto slično se u Crnoj Gori desilo, ali ne u toj razmjeri koja će se desiti ako dođe do komercijalnih otkrića nafte i gasa u Crnoj Gori, kada je došao novac od prodaje nekretnina na primorju. Znači, odjednom, preko noći su došla velika sredstva, relativno velika sredstva u Crnoj Gori, javna potrošnja je..., plate su porasle, imali ste redove i zahtjeve za sve većim pomoćima itd. Sve se to stvorilo i preko noći je taj novac nestao i desilo se da je cijela ekonomija ugrožena zbog takve vrste priliva. Da bi se to spriječilo, mi smo smatrali da je bolje da ako dođe do komercijalnih otkrića dio tih sredstava bude usmjeren u poseban fond i da ta sredstva služe za razvojne projekte i za buduće generacije, naravno, kao što je to penzioni fond danas u Norveškoj, što je sam po sebi takva institucija da prihoduje mnogo više nego što su sami prihodi trenutno od naftnih aktivnosti. Znači, to je bio jedan od razloga zašto smo se mi opredijelili za ovaj fond i način na koji će se fond pratiti je taj da se donese poseban zakon o fondu. A zašto poseban fond - upravo zbog toga što to nijesu javna sredstva budžeta, to su sredstva svih građana Crne Gore i to su sredstva budućih generacija. Zbog toga treba donijeti poseban zakon u smislu praćenja njegove transparentnosti, zakonitosti, kako se na kraju krajeva raspolaže sa novcem od toga, to bi trebalo da bude transparentno svim građanima Crne Gore.

Znači, to je bila ideja, kada smo donosili ovaj Predlog zakona i mislim da taj Predlog zakona o fondu nije hitno da bude 20.jula, ali da u nekom periodu koji dolazi svakako treba računati da bude donešen.

Sad bih se vratio na pitanja koja je ...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Samo da vodimo računa o vremenu. Već je isteklo, ali možete produžiti, nije problem.

VLADAN DUBLJEVIĆ:

Onda ću odgovoriti samo na pitanja koja se tiču zaštite životne sredine.

Nema, ja mislim, ljudske aktivnosti koja nema uticaja na životnu sredinu. Ova svakako ima uticaja na životnu sredinu i mi to dobro znamo. Mi možemo regulisati na najbolji mogući način sve kod nas što se tiče zaštite životne sredine, ali nijesmo sigurni da incident u Albaniji, incident u Hrvatskoj neće napraviti uticaj na turizam i aktivnosti ovdje. Znači, to mi dobro znamo, a kako se od toga štitimo? Štitimo se tako što ne tražimo bankarsku garanciju od kompanije, štitimo se tako što ćemo kod izbora koncesionara, operatora koji će obavljati te aktivnosti voditi računa da to bude kompanija koja ima kapacitet da u slučajevima da se desi incident, taj incident i sanira, odnosno da sve posljedice toga incidenta reguliše.

Znači, jedno pitanje koje moj uvaženi kolega Strahinja Bulajić postavio, a tiče se po njemu suštinske primjedbe na zakon, ja ne dijelim mišljenje sa njim, a razlog je što je kolega uvaženi Bulajić loše protumačio ta dva strana izraza apstrim i daunstrim. Meni je drago što je gospodin Strahinja Bulajić počeo da čita literaturu iz ove oblasti, ali ovo su aktivnosti koje su vezane za apstrim, jer apstrim omogućava da se usvoje operacije koje su vezane za rezervoar, odnosno za ležište. To znači transport u onom dijelu kada imate posebnu cjevovodnu mrežu, apstrim cjevovodnu mrežu koja je vezana za spajanje izvjesnih polja odnosno postrojenja između sebe i taj transport i proizvodnju i potrošnju ugljovodonika, jer ta naftna postrojenja zaista troše izvjesnu količinu energenata, tih koji izvuku iz podzemlja, to je uređeno Zakonom o iztraživanju i proizvodnji ugljovodonika, za koje bi trebalo da se nađe ta distinkcija šta je apstrim, a šta je daunstrim. Daunstrim je ono što radi Jugopetrol Kotor, trgovina naftnim derivatima uključujući i transport u tom smislu, a ovaj zakon je napravio veliku distinkciju od toga, odnosno potpuno su to dvije različite oblasti. Na kraju krajeva, ovim zakonom nije mogla biti uopšte oporezovana takva jedna vrsta aktivnosti kao što je daunstrim, odnosno trgovina naftnim derivatima. Ima i nešto što se zove midstrim, a to je rafinerija i prerada nafte i naftnih derivata, što takođe nije predmet ovoga zakona.

Mislim da je ovo zakon koji pravi značajan iskorak u odnosu na ostale poreske zakone, njima mi kao što vidite, ne štitimo investitora u smislu da mu omogućavamo da on na što bolji način i sa što više profita obavlja aktivnost. Znači, naša namjera je bila da mi ustupimo nekom da obavlja aktivnost za koju mi definitivno nemamo kapaciteta i mi smo spremni da reskiramo toliki novac od naših obveznika, ali pri tome znamo da damo odgovor na pitanje zašto taj resurs ustupamo drugom, a to je zato što želimo da dobijemo 59% od profita, plus ono što se zove koncesiona nadoknada za eksploatisanu naftu i gas, koja je zasnovana na zapreminskoj osnovi i kreće se od 5 do 12% i plus ono što se zove nadoknada za površinu. Sve to ukupno čini, zavisno od razreda u kome se obavlja proizvodnja, od 62 do 68% neto profita koji se ostvaruje od ove aktivnosti odnosno operatori za istraživanje proizvodnje ugljovodonika ostvaruju kroz obavljanje ove djelatnosti. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Bilo je ovo nešto duže izlaganje.

Kolega Bulajić je tražio proceduralnu intervenciju. Izvolite, kolega Bulajiću.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, došli smo u situaciju da poslanik Parlamenta mora da dokazuje ono što se ne dokazuje, dakle mora da dokazuje aksiom.

Gospodin Dubljević govori o apstrim i daunstrim, to je opštepoznata stvar, bar kod nas u geološkoj struci i nauci. Ako se htjelo da se nešto provuče ovim zakonom mimo očiju javnosti, prije svega stručne javnosti, to je druga stvar. I još jedno, ja nikad ništa ne govorim napamet, upravo zato, gospodine Dubljeviću, što koristim literaturu, a vi da ste koristili literaturu siguran sam da ovakve budalaštine ne biste pisali.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Da li želite riječ? U redu.

Znači, završili smo raspravu. Bila je ovo proceduralna intervencija kolege Bulajića, nadam se da je u cilju razjašnjavanja, tome služi parlament.

Ovim smo završili pretres po tački dnevnog reda Predlog zakona o porezu na ugljovodonike. Zahvaljujemo se ministru Radoju Žugiću i Vladanu Dubljeviću, generalnom direktoru za rudarstvo i geološka istraživanja u Ministarstvu ekonomije. Hvala vam za učešće u današnjoj raspravi.

Pravo na podnošenje amandmana poslanici imaju sve do početka sutrašnje plenarne rasprave, a o ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno, kao i o ostalim tačkama.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda, to je **Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih oragana u svrhu liječenja.**

Ovlašćeni prestavnici Vlade su doktor Miodrag Radunović, ministar zdravlja i Gorica Savović pomoćnica ministra. Izvjestioci odbora su Velizar Kaluđerović Zakonodavnog i doktor Srđa Popović Odbora za ljudska prava islobode.

Otvaram pretres. Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite, ministre Radunoviću.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala vam.

Uvaženi predsjedavajući, poslanici i poslanice,

Zakon o uzimanju i presađivanju dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja iz 2009.godine predstavlja jedinstven normativni okvir za postupke uzimanja i presađivanju organa, tkiva i ćelija. Donošenje posebne direktive 2010. o presađivanju organa i provedbene direktive iz 2012. nametnulo je potrebu izmjena normativnog okvira u smislu donošenja posebnih zakona. Stoga u skladu sa navedenom direktivom, predlogom ovog zakona izvršeno je detaljno uređenje normi koje se odnose na standarde kvaliteta i bezbjednosti organa za presađivanje u svrhu liječenja, odabira davalaca organa kao i obezbjeđenje sistema sljedljivosti i obavještanja o svim ozbiljnim neželjenim događajima i ozbiljnim neželjenim reakcijama kako u Crnoj Gori između zdravstvenih ustanova i Ministarstva zdravlja tako između država u slučaju razmjene organa.

Predlogom zakona kao i zakonom od 2009.godine propisano je da se postupci uzimanja i presađivanja organa zasnivaju na načelima pristanka, saglasnosti primaoca i davaoca odnosno člana porodice umlog lica, nekomercijalnog davanja, anonimnosti davaoca i primaoca i davanja u cilju liječenja, a čitav proces od uzimanja do presađivanja organa odvija se uz poštovanje etničkih principa zaštite identiteta i dostojanstva ličnosti i drugih ličnih

prava. Predlog propisuje zabranu trgovine organima, oglašavanje potrebe i ponude organa u medijima ili na bilo kom drugom nosiocu oglasne poruke ili posredovanje u ovim poslovima. Predlogom zakona uređuje se i lista čekanja kao baza podataka koju vodi Ministarstvo i koja obezbjeđuje da se uzeti organi dodjeljuju primaocu u skladu sa transparentnim, pravičnim, opšteprihvaćenim medicinskim kriterijumima kao i na principu pravične raspodjele i jednake dostupnosti primaocima. Zakonom je uređen i postupak dodjeljivanja organa u okviru međunarodne razmjene i članstvo u Eurotransplantu, odnosno razmjene u okviru regionalnog transplantacionog centra. Predlog zakona sadrži niz normi kojim se detaljno propisuju obaveze zdravstvenih ustanova da uspostave i održavaju sistem kvaliteta i bezbjednosti organa u skladu sa savremenim standardima u ovoj oblasti na način koji obezbjeđuje da svi važni procesi od davanja do presađivanja odnosno uništenja organa budu naznačeni i opisani u odgovarajućim standardima i operativnim procedurama koje se redovno ažuriraju u skladu sa naučnim dostignućima i medicinskom praksom. Detaljno se propisuju obaveze svih zdravstvenih ustanova koje obavljaju bolničku djelatnost da preduzmu odgovarajuće mjere i aktivnosti za prepoznavanje i održavanje umrlog davaoca radi očuvanja i uzimanja organa za presađivanje uključujući pripremu, obavještanje i optimalno zbrinjavanje davaoca kao i procjenu podobnosti davaoca i organa. Za uspješno i blagovremeno obavljanje ovih aktivnosti ministar na predlog direktora zdravstvene ustanove imenuje bolnički koordinacioni tim i koordinatora. Svi zdravstveni radnici u svim fazama postupka od uzimanja do presađivanja moraju da preduzmu sve standardne mjere i aktivnosti, kako bi se rizik prenosa neke zarazne bolesti sveo na najmanju moguću mjeru, spriječili postupci koji mogu uticati na kvalitet i bezbjednost organa za presađivanje. Obavezna je i kontinuirana edukacija i obuka zdravstvenih radnika u skladu sa naučnim razvojem u ovoj oblasti.

Presađivanje uzetih i očuvanih organa vrši se u zdravstvenim ustanovama koje ispunjavaju uslove i imaju rješenja Ministarstva i u kojima ministar na predlog direktora zdravstvene ustanove imenuje medicinski tim za presađivanje organa kao i lice odgovorno za sprovođenje postupka presađivanja organa. Prije presađivanja organa obavezno se vrši tipizacija i druga imunološka testiranja i davaoca, na osnovu obaveznog prikupljanja minimalno potrebnih podataka i prikupljanjem dodatnih informacija na osnovu odluke medicinskog tima uz odgovarajuće procedure, kako bi se informacije o tipizaciji organa i davaoca brzo prenosile do zdravstvene ustanove u kojoj se vrši transplantacija. Praćenje organa od uzimanja do presađivanja odnosno uništenja je veoma važno za kvalitet i bezbjednost organa, pa se sledljivost obezbjeđuje odgovarajući sistemom obelježavanja i vođenjem evidencije, a zdravstvene ustanove uspostavljaju sistem obavještanja i preduzimanja mjera i aktivnosti u vezi ozbiljnih neželjenih događaja i ozbiljnih neželjenih reakcija. Propisano je da se podaci koji su potrebni za punu sledljivost čuvaju najmanje 30 godina. Prepostavka transplantacije je da se dobrovoljno ustupi određeni organ. Uzimanje organa od živog davaoca sprovodi se samo u slučaju kada ne postoji odgovarajući organ umrlog davaoca niti drugi oblik medicinske intervencije koji bi vratio život ili dao novi kvalitet životu oboljelog. Uzimanje organa od živog davaoca dozvoljeno je ako je taj davalac za taj zahvat dao pisanu saglasnost kod nadležnog organa - sud, organ lokalne uprave ili notar - koju može opozvati do početka zahvata. Pri uzimanju organa sprovode se odgovarajući medicinski pregledi i zahvati radi smanjenja fizičkih i psihičkih rizika po zdravlje davaoca. Prije uzimanja organa doktor medicine koji učestvuje u postupku uzimanja organa dužan je da davaoca saglasnosti upozna o svim činjenicama koje su od značaja za postupak uzimanja organa i o pravima propisanim zakonom.

Uslovi za uzimanje organa od umrlog davaoca na osnovu pretpostavljene saglasnosti predstavljaju novinu. Naime, propisano je da je uzimanje organa od umrlog davaoca dozvoljeno ako je to lice punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje dalo pisanu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Takođe, ako davalac kao punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje nije dao pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi po ovom postupku, takozvana pretpostavljena saglasnost. Ovakvo rješenje uslovljeno je potrebom pripravljanja većeg broja raspoloživih odgovarajućih organa. Potrebe za organima su zahvaljujući razvoju nauke u porastu u svijetu, a liste čekanja duge, procjenjuje se da svakog dana u prosjeku umre 18 ljudi za koje se nije našao odgovarajući organ. Veliki broj zemalja je prihvatio navedeni način, pomenuću Hrvatsku, Sloveniju, Francusku, Belgiju, Austriju, Španiju, Portugaliju, Poljsku, Norvešku, Švedsku, Italiju i mnoge druge. Naglašavam da je konceptom pretpostavljene saglasnosti svakom građaninu data mogućnost da se izjasni, a detaljno uređivanje ovih postupaka uz učešće većeg broja lica u lancu od davanja odnosno uzimanja i presađivanja ovih organa onemogućava bilo kakve zloupotrebe i otklanja sve sumnje na takvu mogućnost.

Prije uzimanja organa sa umrlog lica obavezno se vrši provjera postojanja saglasnosti odnosno izjave o izračitoj zabrani uzimanja organa. Ako davalac kao punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje nije dao pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku, koordinator je dužan da odmah pozove jedno od sljedećih lica po redoslijedu: bračnog odnosno vanbračnog supružnika, punoljetno dijete, roditelja usvojenika, usvojioca ili punoljetnog srodnika do drugog stepena srodstva. Organi maloljetnog umrlog lica i umrlog punoljetnog lica koje nije poslovno sposobno ili je nesposobno za rasuđivanje mogu se uzeti na osnovu pisane saglasnosti koju daju oba roditelja ako su živa, odnosno staratelj. Uzimanje organa sa umrlog davaoca vrši se uz poštovanje njegovog dostojanstva, osjećanja članova njegove porodice i preduzimanja svih mjera kako bi se povratio spoljašni izgled umrlog davaoca. Organi sa umrlog davaoca mogu se uzimati radi presađivanja drugom licu nakon što je sa sigurnošću, prema medicinskim kriterijumima i na propisani način, utvrđena i potvrđena njegova smrt. Smrt lica sa koga se uzimaju organi radi presađivanja nastupila je ako je na osnovu medicinskih kriterijumima sa sigurnošću utvrđen i potvrđen prestanak rada mozga. Presađivanje organa primaoca u svrhu liječenja vrši se na osnovu informisane saglasnosti primaoca, roditelja ili staraoca primaoca. Licu kome je izvršeno presađivanje organa u skladu sa ovim zakonom obezbjeđuje se praćenje zdravstvenog stanja i nakon presađivanja organa.

Imajući u vidu značaj ovog vida liječenja, Predlog zakona nameće obavezu promocije davalaštva organa ne samo Ministarstvu već i zdravstvenim subjektima, subjektima u oblasti obrazovanja kao i medijima. Takođe, Ministarstvo donosi godišnji program presađivanja organa koji obuhvata skup organizacionih stručnih postupaka koji su u vezi sa uzimanjem i presađivanjem organa i prati njegovu realizaciju, donosi stručno uputstvo ustanovama i zdravstvenim radnicima u vezi uzimanja i očuvanja kvaliteta i bezbjednosti organa. Za obavljanje ovih aktivnosti nacionalno koordinaciono tijelo kao posebni organizacioni dio Ministarstva, koje u saradnji sa koordinacionom tijelom u cilju realizacije programa presađivanja obezbjeđuje neprekidno operativno praćenje, koordinaciju rada zdravstvenih ustanova tokom 24 sata sedam dana u nedjelji. Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo, a poslove

inspekcijskog nadzora organ uprave nadležan za poslove inspekcijskog nadzora preko zdravstvene inspekcije, uz obavezu dostavljanja izvještaja Ministarstvu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Pošto se radi o izuzetno važnoj temi, elaborirali ste šire nego što smo to definisali vremenom.

Molim vas da koristite infrastukturu da bih mogao blagovremeno da pratim.

Za komentar se javio kolega Nišavić. Izvolite.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Gospodine ministre,

S obzirom da Crna Gora nema posebno iskustvo u presađivanju organa, urađeno je 15 transplantacija, 14 sa živih davalaca a jedna sa kadavera, interesuje me, pošto ste u pojedinim članovima ovog zakona dosta nejasno dali te stavke, da li imate određeni tim koji će da ustanovi moždanu smrt i da li član 15 koji kaže da sve zdravstvene ustanove koje obavljaju bolničku djelatnost moraju se pripremiti za proces uzimanja, transplantacije i praćenja transplantiranih organa znači da smo mi dosta opremljeni i kadrovski i materijalno i u svakom drugom pogledu pa da vi sa svojim pravom imenujete od slučaja do slučaja tim koji će da vrši transplantaciju određenog organa, ili već imamo timove, jer navodite da se ti timovi moraju svakodnevno edukovati da bi radili taj posao.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Da li još neko koristi pravo komentara u ime klubova?

Hoćete li da odgovorite sad, ministre? Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Uvaženi kolega Nišaviću,

Kada smo krenuli u program transplantacije prvo smo morali da uradimo edukaciju i upravo pod pokroviteljstvom regionalnog Centra za transplantaciju u okviru mreže jugoistočne Evrope, dakle 12 zemalja, to je Hrvatska, potpisali smo sporazum sa njima o saradnji i oni su bili edukatori ne samo ljekara iz Crne Gore nego ljekara iz ostalih zemalja regiona gdje se radi transplantacija jedna ili druga, zavisno od vrste organa. Naši ljudi iz Crne Gore zdravstveni radnici, dakle hirurzi, urolozi, neurolozi, anesteziolozi, instrumentarke,

trasfuzeri, perfuzeri, bili su na edukacijama, do sada su prošli 11 radionica, da bi mogli da ovladaju procesom transplantacije. Pomenuo sam na skupštinskom odboru, transplantacija predstavlja krunu zdravstvenog sistema, ali time ne napreduje jedan, dva ili tri čovjeka ili u smislu jačanja kapaciteta čitav sistem, jer da bi jedna transplantacija mogla biti obavljena uključeno je preko sto ljudi. To je ono što treba da predstavlja bogatstvo i generator jačanja kapaciteta, znanja i nauke u okviru zdravstvenog sistema u Crnoj Gori. Dakle, formiran je tim koji je nakon edukacije, a i sa opremom koju smo nabavili u Kliničkom centru, spreman da može da ustanovi moždanu smrt odnosno da potvrdi da je taj pacijent mrtav i da samo postoji aktivnost koja je u suštini održavanje dok se ne uradi eksplantacija ako već govorimo o moždanoj smrti.

Dakle, tačno po pravilniku koji je usvojen i objavljen postoji tim koji se sastoji od određenih specijalnosti, neurologa, anesteziologa itd, do procedura koje se moraju ispoštovati da bi se proglasila moždana smrt.

Pitali ste o timovima koje treba da uradimo. Odlukom ministra, postoji nacionalni koordinator za transplantacije, rješenjem su u svim opštim bolnicama imenovani bolnički koordinatori za transplantacije, dakle ljudi koji su bili na edukaciji, uglavnom su to ili neurolozi ili anesteziolozi, neko ko je svakog dana u prilici da je uz pacijenta u fazi anestezije, trauma, u toku reanimacije i na nivou Kliničkog centra postoji formiran tim za transplantacije od svih ovih ljudi, da ne nabrajam djelatnosti. Urađena je transplantacija sa živog davaoca, jedna eksplantacija koja je urađena sa donora, a razmišljamo eventualno o transplantaciji jetre kao sljedećem koraku. Za transplantaciju srca objektivno potreba građana Crne Gore nije na tolikom nivou da bi se morali prema tome usmjeravati i jačati s obzirom da imamo preko Hrvatske ulazak u Eurotransplant. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, ministre.

Prelazimo na prvi krug današnjeg razmatranja Predloga zakona.

Prvo će biti prestavnik DPS-a kolega Srzentić. Izvolite.

ZORAN SRZENTIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče, uvažene kolege, ministre i gospođu Savović, poštovani građani,

Transplantacija je postupak odstranjenja tkiva ili organa iz tijela žive ili preminule osobe kako bi se oni presadili u tijelo primaoca odnosno recipijenta da bi se tome recipijentu omogućilo produženje ili spašavanje života. Donacija organa je enički ili pravni postupak kojim se osoba donator slaže da se medicinski postupak eksplantacije organa izvrši na njoj i presadi u tijelo druge osobe. U javnosti se ta dva termina i postupka izjedačavaju pa se termin donacija organa koristi i za postupak presađivanja organa sa kadavera.

Zanemarimo li historiju transfuzije, tehnika transplantacije tkiva i organa do 54. godine prošlog vijeka bila je u povojima i zbog nepoznavanja pravilnosti genetskih i imunoloških reakcija uprkos brojnim pokušajima nije donosila značajne rezultate. Stoga su svi takvi pokušaji završavali odbacivanjem transplantata.

Prva uspješna transplantacija bubrega dogodila se 1954. godine kada su donator i recipijent bili identični blizanci čime je prevladana teškoća imunoloških reakcija na strano tijelo. Džozef Muraj dobio je za taj postupak 56 godina kasnije, zajedno sa Tomasom Donelom koji je uradio prvu transplantaciju koštane srži, Nobelovu nagradu.

Moram ovom prilikom pomenuti još jedno veliko ime hirurgije koje je dalo veliki podsticaj transplantaciji, to je doktor Kristijan Bernard koji je 1967. godine u Južnoj Africi napravio nekoliko u današnjim razmjerama relativno uspješnih transplantacija srca. Neko se vjerovatno sjeća čak i imena prvog pacijenta koji je dobio tuđe srce, Luis Vaškanski koji je živio 18 dana. Ali glavni doprinos današnjim razmjerama transplantacije donijelo je otkriće imunosupresivnih lijekova, ciklosporina.

Svaki čovjek nosi u svom genomu jedinstvenu genetsku šifru, ne samo u svom tijelu nego svaka ćelija našega organizma nosi jedinstvenu genetsku šifru i na taj način svako tijelo odnosno svaki čovjek je jedinstven. Unošenje bilo kakve bjelančevine kao stranog tijela izaziva odbrambenu reakciju našeg organizma koji prepoznaje strano tijelo i kroz reakciju antitijelo - antigen sprečava ulazak tzv. "uljeza" i brani svoj organizam.

Da bi se ovaj odgovor organizma spriječio, potrebno je bilo da farmakologija dodje do otkrića imunosupresivnih superselektivnih lijekova koji će suprimirati ovaj odgovor organizma i odbacivanje novog organa a da istovremeno ne oslabi imunološki odgovor organizma na različite infekcije kojima smo podložni.

Transplantacija se razlikuje s obzirom na to da li je transplantant iz mrtvog odnosno sa kadavera ili sa živog, takozvana living transplantacija. U slučaju sa kadavera tradicionalni način utvrđivanja smrti bio je prestanak rada srca i disanja. Od 1968. godine kada je komisija Harvardskog medicinskog fakulteta donijela protokol o neurološkoj smrti počinje se prihvatati kriterijum moždane smrti. Danas sa sigurnošću možemo da utvrdimo moždanu smrt. Kako bi mozak pacijenta proglasili mrtvim pacijent mora biti u nepovratnoj komi i ne smije reagovati na bol, ne smiju postojati refleksi moždanog stabla tako da pacijent bez vještačke pomoći ne može disati, gutati i treptati. Prva je Finska 1971. godine postala zemlja koja je pravno prihvatila kriterijum moždane smrti. Taj je kriterijum smrti omogućio bitan porast dostupnog broja organa za transplantaciju jer su druge vitalne funkcije organa, prokrvljenost kao veoma važna, još uvijek na djelu pa je kvalitet organa bitno bolji a transplantacije se mogu planirati i unaprijed.

Želim da se osvrnem na saglasnost. U slučaju presađivanja organa s mrtve osobe koriste se dvije pravne definicije ili pretpostavke odnosno socijalno-medicinska načela. Prema prvoj definiciji takav se postupak presađivanja sa tijela umrle osobe može obaviti isključivo ako je osoba za života potpisala donatorsku karticu. Prema drugoj definiciji postupak transplantacije nakon smrti negdje se obavio na osobi koja je za života potpisala da ne želi da joj se uzmu organi i to je tzv. pretpostavljeni pristanak, jer smo na taj način svi mi potencijalni donator. Mislim da je to način da se poveća broj organa i treba znati da u ovom momentu samo u Sjedinjenim Američkim Državama 100.000 ljudi čeka transplantaciju. Najčešće transplantirani organ je bubreg, poslije toga jetra. U Americi je prošle godine

uradjeno 4.500 transplantacija jetre, u Evropi 3.500. Treba i ovaj dom odavde da pošalje poruku da je doniranje organa jedan od najuzvišenijih postupaka kojim možemo spasiti nečiji život.

Zbog kratkoće vremena želim samo da još jednom kažem da ovaj zakon kojim se reguliše ova specifična oblast apsolutno treba podržati i raditi na svemu da se donacija organa u našoj državi što više promoviše. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Srzentiću.

Za onu opasku koju da ako je strano tijelo pa će ga odbaciti organizam, ako je to dva kilograma metalnog koljena kao kod mene, vrlo je rizično. Sad sam teži fizički nego specijalni čelik koji je otporan na habanje i legirani čelik i to je veoma važna stvar kod metalnog koljena, ali to je duga priča i ne želim nikome da dođe u iskušenje kao što sam ja.

Kolega Bralić. Zbog veoma značajnih odluka koje će donijeti SDP, zato su i osutni, u budućoj koaliciji sa Demokratskim frontom, napravićemo iznimku, izaći mu u susret i dati mu priliku.

Izvolite, kolega Braliću.

IZET BRALIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre Radunoviću, uvažena gospođo Savović, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Na dnevnom redu je Zakon o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja. Ovo je zakon koji prvi put na ozbiljan način tretira ovu veoma važnu oblast u zdravstvenoj zaštiti u Crnoj Gori. Predloženim zakonom se uređuje način, postupak davanja, testiranja, tipizacija, uzimanje, transport, presađivanje ljudskih organa u svrhu liječenja. Veoma bitno je naglasiti da se ovaj zakon ne odnosi na organe za reprodukciju kao što su jajna ćelija, zametak, fetus, kao ni organi koji su namijenjeni za naučna istraživanja.

Cijeli postupak zasniva se na pristanku, odnosno saglasnosti davaoca, primaoca ili člana porodice umrlog davaoca. Davanje organa je isključivo u svrhu liječenja, nekomercijalnog karaktera i zagarantovana je anonimnost davaoca i primaoca. Usvajanjem ovog zakona onemogućiće se promocija ustanove koja to radi, kao timova ili resornog ministarstva ili fonda koji kontroliše ovu oblast, da se ne bi desilo kao što je nedavno bila svojevrsna promocija ovih organa prilikom transplatacije urađene u Kliničkom centru, kod transplatacije bubrega, gdje su čak i mediji prenosili direktno u video zapisu i snimali i davaoca i primaoca. Ovaj zakon će na veoma efikasan način spriječiti i taj vid zloupotrebe. Upravo će ovaj zakon regulisati anonimnost davaoca i primaoca. Sredstva za postupak uzimanja, transporta, čuvanje, presađivanje, kao sredstva za praćenje stanja davaoca i primaoca nakon same transplantacije obezbijediće se iz budžeta resornog ministarstva i

Fonda zdravstva, što je, po meni kao stručnjaku i kao poslaniku, na veoma efikasan način urađeno. Nažalost, u nekim zemljama i Evropske unije to nije na takav način regulisano.

Davalac je lice koje daje jedan ili više organa za vrijeme života ili nakon smrti. Ovdje je i na Odboru postojala dilema, naročito kod davaoca nakon smrti, Odbor je ipak usvojio zaključak da podrži ovo. Socijaldemokratska partija će podržati ovaj zakon, iako je postojala dilema u ovoj oblasti, naročito kod davaoca nakon smrti.

Da bi primalac primio organ potrebno je uraditi tipizaciju davaoca i primaoca kao i tipizaciju samog organa. Ovim zakonom se stvara osnova za uključivanje u Evropsku organizaciju za razmjenu organa i već ovih dana smo imali jedan veoma uspješno odrađen primjer, gdje je urađena transplantacija jetre u Zagrebu kod pacijenta iz Crne Gore. Iako zvanično još uvijek nijesmo usvojili zakon, ipak radi tih dobrih odnosa sa Zagrebom i dobre saradnje resornog ministarstva taj slučaj je uspješno odrađen.

Što se tiče Evropske organizacije za razmjenu organa, to je neprofitna organizacija koja se bavi nacionalnom i prekograničnom razmjenom organa u svrhu liječenja. Ova organizacija uključuje većinu članica Evropske unije. Ovim zakonom se na efikasan način reguliše lista čekanja lica koja očekuju transplantaciju organa. Takođe se ovim zakonom precizno reguliše spisak ustanova koje se mogu baviti uzimanjem, transportom i presađivanjem organa. Ono što ostaje dilema je činjenica da usvojenim budžetom za Ministarstvo zdravlja i Fond zdravstvenog osiguranja nijesu predviđena sredstva, a siguran sam da će biti neophodan i veći dio sredstava pored toga što će to da rade već obučeni timovi, mislim da za potrebe iz ove oblasti će biti potrebna dodatna sredstva. Zato i stoji obaveza i ovog organa i resornog ministarstva da u narednom periodu, prilikom usvajanja budžeta za zdravstvo i Fonda za zdravstveno osuguranje, budu ukalkulisana sredstva koja će garantovati uspješan rad kao što je to predviđeno zakonom.

Socijaldemokratska partija ovaj zakon cijeni neophodnim, efikasnim i Klub poslanika Socijademokratske partije će podržati njegovo usvajanje prilikom glasanja. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega.

U ime Demokratskog fronta, koleginica Đurašković. Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, uvaženi ministre, cijenjeni građani,

Pred nama je Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja. Transplantacija ljudskih organa u terapijske svrhe praktikuje se već više od pola vijeka od kada je počela transplantacija rožnjače oka. Vremenom se razvila u nezamjenljiv medicinski postupak u cilju spašavanja i produžetka ljudskog života. Uzimanje organa i tkiva moguće je od živog davaoca ili od tek umrlog čovjeka. Dosadašnjim aktuelnim propisom, davaoci organa u slučaju smrti mogli su biti samo građani koji su u toku života zavještali organe, odnosno dali saglasnost i pisanu izjavu izabranom doktoru da žele biti donatori, a i u

ovom slučaju je trebalo saglasnost porodice. Donorstvom, odnosno potpisivanjem donorske kartice, pravno gledano, zasniva se ugovor sa visokim etičkim aspektima kao akt davanja i milosrđa, a ne kao klasičan ugovor o prometu, jer zakonom nije dozvoljeno davanje i primanje naknade za organ.

Predlogom novog zakona dozvoljeno je uzimanje organa sa umrlog davaoca iako nije u toku života dao pisanu izjavu kod izabranog ljekara na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku. To se zove pretpostavljena saglasnost i pisanu saglasnost za uzimanje organa od ovih umrlih osoba daje bračni ili vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojlac ili punoljetni srodnik sa kojim se davalac nalazi u drugom stepenu krvnog srodstva. Upravo propisivanje pretpostavljene saglasnosti izaziva pažnju i brigu pacijenata koji leže u crnogorskim bolnicama, da će u slučaju smrti svi biti potencijalni davaoci organa. U svijetu i okruženju zabilježeni su brojni slučajevi zloupotreba u transplantaciji koji idu do oblika organizovanog kriminala. Postoji i mreža brokera organa. Ova činjenica smanjuje povjerenje građana u sistem prikupljanja i distribuciju organa. Fenomen crnog tržišta napada nezaštićene, siromašne i najranjivije djelove stanovništva. Nije bilo davno kada smo čitali u oglasima prodajem bubreg, što pokazuje da beznađe i očaj čine da pojedinac dovodi svoj život u opasnost kako bi spasao tuđ život zarad novčane nadoknade koja je inače zakonom zabranjena.

Poštovani građani, podržavamo ideju stvaranja nacionalnog programa zavještanja organa, odnosno uvođenje donorskih kartica isključivo u svrhu spašavanja ljudskih života. Treba građanima maksimalno približiti značaj donorstva kroz veliku medijsku kampanju, putem štampanih i elektronskih sredstava informisanja, flajerima, spotovima, iskoristiti umjetničko nadahnuće The Books of knjige, što su napravili sa Elektrodistribucijom i drugih poznatih ličnosti iz svijeta umjetnosti i sporta.

Nesporna su izuzetna dostignuća presađivanja organa, ali ovaj postupak još uvijek prate brojna sporna pitanja i dileme, što pokazuje da nije do kraja definisana pravnim i etičkim normama. Klub Demokratskog fronta je uložio amandmane na Predlog ovog zakona i vi ćete o tome biti informisani. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolegice Đurašković.

U ime SNP-a, kolega Nišavić. Izvolite.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Gospodine ministre, poštovani građani,

Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja mnogi danas nazivaju i zakonom između života i smrti, s pravom, jer nečija smrt može da znači život jedne ili više osoba.

Presadivanje ljudskih organa, kao što su i kolege prije mene kazale, datira još iz 60-ih godina prošlog vijeka. Preciznije, prva transplantacija bubrega 1954, koštane srži 1956, jetre 1963, pluća 1963, gušterače 1966. i srca 1967. godine. Upravo što je i kolega Srzentić kazao, prvih godina pacijenti sa presađenim organima nijesu dugo živjeli, upravo zbog odbacivanja stranog tijela, stranog organa do pojave jakih imunosupticidnih lijekova. Transplantacija može produžiti život bubrežnim bolesnicima, kao i oboljelima od jetre, od leukemije, ali ljudi od oboljelog srca mogu samo vratiti svoj život sa tuđim srcem sa umrle osobe. Kazao sam prije, u Crnoj Gori je u prošloj godini urađeno 15 transplantacija, 14 sa živih donatora, 15. sa kadavera. Danas se u svijetu sa tuđim organima živi više stotina hiljada ljudi, a transplantacije bubrega, srca i jetre opisuju se kao rutinske. U Evropi se godišnje transplantacijom spasi oko 10.000 ljudi, ali je daleko veći broj onih koji čekaju organe spasa. Svuda u svijetu je najveći problem kako dobiti organ spasa. Znači, organi se mogu dobiti od kadavera ili od živog davaoca. Kadaver je termin za osobu kod koje je konstatovana moždana smrt. Moždana smrt je nepovratno gubitak moždanih funkcija i ne postoji nijedan dokaz u svijetu da se neko povratio iz takvog stanja. Moždanu smrt utvrđuje tim ljekara na čelu sa anesteziologom, u kome se nalaze i hirurzi i radiolozi koji sa dopler aparatima utvrđuju nedostatak funkcionisanja krvnog sistema u mozgu. Donator organa može biti živa osoba ako se radi o parnim organima kakvi su bubrezi ili ako je riječ o dijelu jetre ili koštane srži.

Transplantacija je ne samo u dijelu davanja novog života nego i u ... dijelu mnogo pozitivna. Ovaj zakon je u tom pravcu pozitivan. Da navedem primjer da, recimo, dijaliza jednog pacijenta godišnje košta 25.000 eura, a jedna transplantacija bubrega košta otprilike sa tim liječenjem, lijekovima itd. 25.000, što svaka iduća godina smanjuje cijenu od transplatisanih, odnosno pacijenata koji su primili transplantirani organ. Cijena koštanja transplantacije srca je oko 40.000, jetre oko 70.000. Znači, sve je to u nekom dužem periodu ekonomski isplativije, da ne govorim o tom humanom, odnosno o produženju života. Kod zemalja Evropske unije najveći broj transplantata ima Španija ... Evropsku uniju bila na začelju te liste. Međutim, pozitivnom politikom promovisanja donatorstva ona se sada nalazi na prvom mjestu. Takođe se to može reći i za Italiju koja je napravila program po kom su svi građani bili u obavezi da se izjasne jesu li protiv da budu davaoci organa poslije smrti, ukoliko to u predviđenom roku nijesu učinili, protumačeno je da su saglasni. U Italiji se godišnje presadi oko 1.400 jetri.

Osvrnuću se na nekoliko članova predloženog zakona, na član 5 gdje se kaže da nije dozvoljeno davanje i primanje naknade za organe, osim što se ne smatra naknadom putnih troškova boravka u zdravstvenoj ustanovi. Mislim da mi moramo našom politikom promovisati donaciju organa i na neki način koji nije vid plaćanja stimulisati pojedince da zaveštaju svoje organe, primjera radi, kroz način liječenja, ne čekanja na zakazane preglede mjesecima nego da ti ljudi imaju prednost u zakazivanju pregleda, recimo prednost u parkingu, da ne nabrajam. Moramo kroz taj način malo stimulisati potencijalne donatore.

Član 12 kaže da je lista čekanja baza podataka lica koja čekaju na presađivanje organa i sačivanja se po vrstama potrebnih organa, svakako uz medicinske parametre, a ne emotivne. Međutim, ovdje se postavlja pitanje šta sa iznenadnom potrebom presađivanja, recimo, srca, da li to u ovom članu može da bude izuzeto iz ovog stava, da se mora poštovati lista zakazanih pacijenata koji čekaju na presađivanje.

Posebno bih se osvrnuo na član 32 koji, čini mi se, potire sve ove dobre strane ovog zakona. To je uzimanje organa sa umrlog davaoca, dozvoljeno je kada to lice kao punoljetno i sposobno za rasuđivanje je dalo pisanu dobrovoljnu saglasnost i nije dalo pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite koja se izričito protivi ovom postupku. Znači, nemamo izjavu ni da ni ne, znači nije dalo, a pod pretpostavkom da bi dalo da je bilo kod izabranog ljekara. Mislim da se ovo kosi sa etikom i ovaj član 32 treba drugačije formulisati. Nisam za stavku da se, iako su sigurno potrebe medicine da se taj stav tako i definiše, nije etički i nije humano da se nekome uzima organ bez njegovog zaživotnog pristanka.

Ponoviću ono što je kolega Srzentić kazao i kolegunica da se ovo može prevazići sa jednom opsežnom akcijom promovisanja donatorstva. Ako znamo da Crna Gora ima oko 300 donatora, je li tako, to je izuzetno malo, izuzetno beznačajno da ovaj zakon zaživi. Neke norme pokazuju da bi Crna Gora morala da ima najmanje 150.000, možda i 200.000 donatora da bi mogao ovaj zakon da zaživi i da funkcioniše. Stoga smatram da je ovaj zakon donesen, ali se neće moći primjenjivati ne zbog toga što su članovi zakona takvi da nijesu primjenjivi nego upravo samo zbog toga što smo mi jedna mala zajednica koja nije sposobna da odgovori ovom zahtjevu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Nišaviću.

Jedna primjedba, da moramo, ipak, da se pridržavamo vremena, zato što se dosta prijavilo kolega, vrlo interesantna tema.

U ime Pozitivne Crne Gore, kolega Tuponja. Izvolite.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, poštovani ministre Radunoviću, pomoćnice ministra Savović, poštovani građani Crne Gore,

Motivi i razlozi za donošenje Predloga zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja su nesumnjivo želja da se upotpuni i kvalitet i standard u ovoj oblasti i poboljša opšte stanje građana, naravno, postoji i potreba za usklađivanjem sa propisima Evropske unije. Medicina čini ogromne napretke koji se tiču presađivanja organa i omogućava ljudima koji su do juče bili beznadežni slučajevi da dobiju barem šansu i nadu da će ozdraviti i da će moći da nastave da vode normalan život. Da bi to moglo da se desi, potrebno je da na raspolaganju stoje ljudski organi. Mnogo je veći broj bolesnih kojima je potreban organ na njihovom putu ozdravljenja ili, nažalost nerijetko jedina solucija za njihovo ozdravljenje, od onih koji su spremni da nakon svoje smrti ili za života stave na raspolaganje svoje organe sa ciljem liječenja onima kojima je to potrebno.

Jasno je da je opšti interes da dobrovoljnih donatora ima što više. Jasno je da većina ima i problem sa mišlju da će njihovo tijelo nakon smrti biti otvoreno, da će njihovi organi biti

vađeni i odnošeni. Neko iz religioznih razloga, neko iz etičkih, neko iz nekog drugog razloga, neko iz jednostavnog osjećaja nelagode i, priznajem, ja spadam u ovu posljednju grupu, neće pristati na to.

Ova oblast po svojoj prirodi je veoma osjetljiva sa više aspekata. Uzimati organe sa umrlih osoba nosi sa sobom nešto što budi različita osjećanja kod svih nas. Ta nas tema ne ostavlja ravnodušnima i utoliko je potrebna vrlo precizna i nedvosmislena zakonska regulativa. Uvažavajući potrebu za što većim brojem donatora, da bi se liječilo ili, bolje rečeno, spasio što veći broj pacijenata kome je to potrebno, ne smiju se ugroziti neka druga prava građana. Član 32 Predloga koji se tiče uzimanja organa sa umrlog davaoca, osim što nije dovoljno precizno formulisan, upravo to i radi.

Dakle, u ovom članu se kaže, a pročitacu ga zbog građana koji nas gledaju, jer oni vjerovatno nijesu bili u prilici da pročitaju ovaj vrlo diskutabilan član zakona. Dakle, uzimanje organa sa umrlog davaoca dozvoljeno je kada je to lice kao punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje: 1) Dalo je pisanu dobrovoljnu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Apsolutno nema ničeg spornog u tom dijelu. 2) Nije dalo pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku (pretpostavljena saglasnost). Dalje se kaže odmah nakon davanja pisane saglasnosti, odnosno izjave iz stava 1 ovog člana izabrani doktor na primarnom nivou zdravstvene zaštite obavještava Ministarstvo. To je u redu. Saglasnost i izjava iz stava 1 ovog člana mogu se izmijeniti, odnosno opozvati u svakom trenutku. To je sasvim korektno i u redu. Pisanu saglasnost za uzimanje organa od lica iz stava 1 tačka 2 ovog člana, sada govorimo o tački 2 iz ovog člana, odjednom se vraćamo na njega, iako je ona prethodno bila završena. Znači, sada kaže, pisanu saglasnost za uzimanje organa od lica iz stava 1 tačka 2 ovog člana daje, i onda tekst ide dalje, apsolutno u tački 2 nije pominjana pisana saglasnost nekog drugog člana, ali se u tekstu kaže - daje bračni, odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik, usvojlac ili, molio bih da obratite pažnju na ovo, poštovani građani, punoljetni srodnik sa kojim se davalac nalazi u drugom stepenu krvnog srodstva. Volio bih da mi pojasnite, kada budete odgovarali na naše komentare, kako mislite da ustanovite čiji sam ja krvni srodnik, ako dođem i tvrdim da sam vaš krvni srodnik u drugom stepenu. Dajte mi samo tu metodu da ja nijesam vaš brat od tetke ili bilo čiji. To je, mislim, nesprovodljivo.

U obrazloženju ovog zakona, kada se tiče ovog člana, naglasio bih da je propisano da je uzimanje organa od umrlog davaoca dozvoljeno ako je to lice kao punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje dalo pisanu dobrovoljnu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite, kao i ako davalac kao punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje nije dao pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku (pretpostavljena saglasnost). Ako davalac kao punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje nije dao pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku, koordinator je dužan da odmah pozove jednu od sljedećih lica i onda nabraja ova lica u srodstvu, ukoliko ona postoje.

Usporedbe radi, definisali ste u članu 41 koji se tiče prava primaoca da presađivanje organa može da se vrši samo uz pisanu saglasnost primaoca koji je punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje, a za maloljetna i punoljetna lica koja nijesu poslovno sposobna, jer su nesposobna za rasuđivanje, saglasnost daju oba roditelja, ukoliko su živa,

odnosno staratelji. Za lica koja nijesu u mogućnosti da se izjasne, saglasnost može dati bračni, odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik, usvojlac ili srodnik sa kojim se davalac nalazi u drugom stepenu krvnog srodstva. Opet taj srodnik u drugom stepenu krvnog srodstva. Pisana saglasnost za presađivanje daje se kao slobodno izražena volja i na propisan način i čuva se u medicinskoj dokumentaciji. Obrazac, sadržinu i način davanja saglasnosti propisuje Ministarstvo. Uporedite samo član 32 i član 41 kakva su prava primaoca i kakva su prava ovoga koji više nema nikakva prava jer je umro. Prava primaoca ne mogu biti veća od prava davaoca. Žao mi je što predlagač zakona nije tražio druge stimulative mjere za davaoce, dobrovoljne davaoce, jer ovo može biti samo na dobrovoljnoj bazi, već se odlučio da kroz zakonsku formu legalizuje nešto što ne uvažava mišljenje, namjeru ili želju davalaca. Pretpostavljena saglasnost je vrlo opasna norma, jer ukoliko je ovoga puta usvojimo, onda nemamo razloga da je ne usvojimo i drugi put, u nekom drugom zakonu. Kud bi to vodilo što bi parlamentarna većina mogla da izglasa kao pretpostavljenu saglasnost, praktično nema granica. Možda ćemo svu svoju imovinu nakon naše smrti ostaviti DPS-u, ukoliko nismo dali pisanu izjavu kojom se, citiram - izričito protivimo ovom postupku. Možda će se sjetiti da na izborima svi oni koji nijesu izašli da glasaju, zapravo glasaju DPS jer je to pretpostavljena saglasnost, osim ukoliko nijesu dali pisanu izjavu kojoj se, opet citiram - izričito protive ovom postupku.

Pozivam sve poslanike da, u cilju odbrane digniteta i svih nas, vratimo ovaj zakon na doradu i da predlagač osmisli druge načine kako da dođe do većeg broja donatora organa, bez brutalnog kršenja bilo čijih prava. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Tuponja.

Sada, u ime četiri partije ima riječ kolegistica Dragičević. Kada završimo ovaj krug, idemo na moju metodu pet plus jedan, pa ćete sami zato što se dosta prijavilo, a vrijeme neumitno teče, a mi probijamo vrijeme mnogo više nego što je minut, dva.

Izvolite, kolegice.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Uvažene kolegice i kolege, uvaženi gospodine ministre i pomoćnice ministra, uvaženi građani,

Ja bih nešto rekla o ovom zakonu, možda nije sve baš sa njim povezano, ali mislim da jeste dosta.

Prijedlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja, mislim da je to jedna vrlo humanitarna stvar i da treba tako i da se posmatra. Međutim, ne znam koliko je naše društvo, koliko smo mi zreli za to. Sve one zakone koje smo donijeli konkretno iz zdravstva, iskreno rečeno malo se primjenjuju. Ovdje se kaže da će sredstva za ovo da obezbijedi Ministarstvo i Fond. Da biste napravili jednu refundaciju od dva-tri eura, treba vam sedam papira osobe koje se teško kreće ili je stara, ili je u kolicima, treba da prođe mjesec

dana dok to sve pokupi, tako da ne znam ako bude Fond obezbjeđivao sredstva kad će to biti, možda nikad.

Mnogo se polaže na izabranog liječnika, izabrani liječnik, ako je bolestan, niko drugi neće da ga zamijeni. Zna li vi da može da umre sad od upale pluća, da nema longacef, znate li da neće doktor drugi da dođe nego kaže čekaj svoga, a on je mjesec dana na odmoru. Ako zovete privatnika, privatnik ne može, ne priznaju ono što privatnik napiše. Mislim da bi trebalo puno drugih stvari riješiti pa se onda dati na ove zakone, a ja jesam za ovo.

I opet, kao svi prije mene, moram da pomenem član 32, ali sam ga ja malo drugačije čitala.

Ovdje piše: "Uzimanje organa sa umrlog davaoca dozvoljeno je kada to lice kao punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje". Kako može mrtav biti sposoban za rasuđivanje? Do sad nije to nikad bilo.

Ovdje je dao uvaženi kolega Labudović amandman, ja sam isto to htjela da uradim, ali mislim da ne moram. Dok je živo ovo lice, ne može umrijeti nikako, punoljetan i poslovno sposoban i još sposoban za rasuđivanje.

O članu 32 puno je pričano. Ja sam pogledala amandmane koje je dao kolega Labudović, meni su prihvatljiviji i mnogo mi bolje objašnjavaju, jer ovdje ima puno nedorečenih stvari, a s obzirom da je to za nas relativno nova materija, mislim da bi moralo malo bolje da se precizira puno stvari.

Prihvatam u potpunosti amandmane i ukoliko ih vi ne budete prihvatili, ja ću svaki podržati ovdje u Skupštini. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolegice Dragičević.

U ime Bošnjačke stranke, kolega Zoronjić.

KEMAL ZORONJIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću.

Kolegice i kolege poslanici, uvaženi ministre Radunoviću i pomoćnice ministra, poštovani građani,

Presadivanje ili transplantacija organa danas je u svijetu prihvaćen i uspješan način liječenja bolesnika kod kojih je iz bilo kojih razloga došlo do nepovratnog zakazivanja funkcije pojedinog, za život potrebnog organa. Darivanje organa znak je velike humanosti, kojom jedna osoba iskazuje svoju želju i namjeru da u toku svog života ili nakon smrti daruje svoje organe radi presađivanja kako bi se pomoglo drugima licima.

Zakon o uzimanju ili presađivanju dijela ljudskog tijela u svrhu liječenja koji je Skupština Crne Gore usvojila 2009. godine, predstavlja normativni okvir za postupke presađivanja kako organa tako tkiva i ćelija. U međuvremenu je došlo do izmjena u Evropskom zakonodavstvu, u ovoj oblasti, donošenjem dvije nove direktive 2010. godine, što je uslovalo da se stvara poseban normativni okvir za organe, a posebno za tkiva i ćelije.

Ovim prijedlogom zakona propisana je neophodna saglasnost primaoca i davaoca organa, propisana je zabrana trgovine organima, a značajan dio odredbi posvećen je obavezi Ministarstva zdravlja i drugih državnih organa, kao i medija, u promociji davanja ljudskih organa u svrhu liječenja, kako bi svi postali svjesni da je transplantacija jedna od metoda koja će se sve više primjenjivati u budućnosti.

S obzirom da se direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o standardima kvaliteta i bezbjednosti ljudskih organa namijenjenih presađivanju iz 2010. godine propisuju standardi kvaliteta i bezbjednosti, Prijedlogom zakona su takođe propisani standardi tokom cijelog postupka od odabira do samog čina presađivanja organa, a zasnovani su na primjeni visokog standarda kvaliteta.

Takođe, propisana je obaveza zdravstvenih ustanova da razvijaju sistem kvaliteta na način što će svi postupci morati da se odvijaju u skladu sa pisanim standardima i procedurama prateći razvoj medicinske nauke.

Prijedlogom zakona poseban akcenat je stavljen na listu čekanja koja treba da bude transparentna i da se redovno ažurira. Evropa je zvanično prihvatila potpisivanje sporazuma između Hrvatske i Crne Gore te je tako Crna Gora u oktobru postala i dio Eurotransplanta, pa crnogorski građani mogu da dobiju organe i iz Evrope, stoga je ovim Prijedlogom zakona propisan način razmjene organa među državama.

Takođe, ovim prijedlogom zakona utvrđena je promjena u načinu davanja saglasnosti za uzimanje organa, jer sada svako punoljetno lice može dati izjavu kod izabranog doktora da se njegovi organi poslije smrti mogu koristiti. Ovim prijedlogom zakona značajno je propisivanje saglasnosti za uzimanje organa od umrlog davaoca, uz saglasnost članova porodice, ukoliko to lice za života nije dalo izjavu kod izabranog doktora, čime će se obezbijediti veći broj organa za presađivanje licima kojima je to jedini način liječenja. Ovom prilikom, povodom ovog dijela Predloga zakona, iskazujem određenu nedoumicu zbog mogućih kasnijih problema ili eventualnih zloupotreba.

Dalje, čitav postupak presađivanja ljudskih organa u svrhu liječenja je anonimna, dobrovoljan i zasnovan na čistom altruizmu.

Što se tiče različitih naučno-vjerskih istraživanja po ovom pitanju imamo približno iste rezultate širom svijeta. Većina savremenih učenjaka, ovog puta islamskog prava, smatra dozvoljenim doniranje organa, svejedno da li se radi o donaciji ili se radi o zaveštanju organa. Pri tom, ako se radi o donaciji živog donatora, davanje organa ne smije ugroziti vitalne životne funkcije donatora, jer se time narušava islamski princip ne nanositi šteta sebi niti drugom. Zatim, u svim slučajevima doniranje organa ni pod kojih uslova ne smije prerasti u trgovinu organima, što je težak zločin, a nije dozvoljeno doniranje organa iz reproduktivnog sistema organa.

Dakle, darivanje organa da bi se nekome produžio ili spasio život spada u jednu od ključnih intencija islamskog prava, a to je očuvanje života. Onom ko je donirao organe da bi spasio drugome život pripada nagrada kao da je spasio cijelo čovječanstvo, jer nam je poznat kuranski ajet: "Ako spasi jednog čovjeka, kao da je spasio čitavo čovječanstvo".

Prema tome, vjernik i nakon smrti ima priliku da ima nagradu od Boga, sve dok se neko koristi njegovim organima. Prema tome, i islam smatra plemenitim djelom i velikim dobročinstvom doniranje organa radi spašavanja života ljudi ili očuvanja njihova zdravlja. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Zoronjiću.

Baš sam sad htio, da nije niko govorio o vjeri, toj dimenziji i punu podršku za ovakav vaš pristup.

Sa ovim smo završili prvi krug.

Ministre, imate li što da iskomentarišete na ovakve konkretne i pametne stvari ili nećete?

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Radi racionalnosti, još će neko komentar pa ću onda biti otvoren za odgovore.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zgob dinamike i razmjene mišljenja ukoliko želite, ukoliko ne, onda ćete u drugom krugu. Dobro.

Kolege, prelazimo na drugi dio rasprave o ovoj važnoj temi.

U ime DPS-a kolega Duković, neka se pripremi u ime Demokratskog fronta koleginya Kalezić.

HALIL DUKOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi ministre, gospođo Savović,

Pokušaću da u ovom roku nešto kratko kažem a u skladu sa članom 9 predloženog zakona koji kaže da smo svi u obavezi da radimo na uspješnom sprovođenju, unapređenju, popularizaciji, zdravstvenom prosvjećivanju građana o značaju davanja organa za presađivanje. Mislim da je to ono osnovno što najviše građane interesuje u vezi

transplantacije ne ulazeći puno u stručnu raspravu koja je, mogu slobodno reći, meni bliža od ove druge.

Ono što bih na početku rekao i istakao jeste da i naš zdravstveni sistem, naš Klinički centar, već radi ovu značajnu intervenciju, intervenciju transplantacije, da se to već radi u Kliničkom centru Crne Gore i da obavljanje ovakve jedne operacije zahtijeva veliku stručnost, što na drugoj strani govori i o kvalitetu zdravstvene usluge u jednoj državi. Znači, mi radimo na jačanju kvaliteta zdravstvene situacije kod nas što je dobro i svaka pohvala za tim koji radi ovu transplantaciju. Ono što bih istakao ovom prilikom jeste ne manje pohvale i za sve one druge koji su uključeni u sistem transplantacije za koje se obično nikad ne čuje a obavljaju možda onaj najznačajniji dio pretraga i laboratorijskih dijagnostika koje su od bitnog značaja za uspjeh transplantacije.

Naravno, transplantacija nije neka nova metoda u medicini. Od kada se zna za ljudski rod zna se za transplantaciju. Čak postoje i pisani dokazi da je i prije nove ere pokušana transplantacija kože. U I vijeku je pokušana prva transplantacija čak noge sa umrlog na osobu kojoj je noga bila amutirana i sve tako kroz istoriju, zabilježeni su čak i uspješni zahvati transplantacije koji su više bili plod nekih srećnih okolnosti nego plod naučnih otkrića jer se u to vrijeme nije znalo za sve ono što se danas zna, za sve one činjenice koje su neophodne da se znaju za transplantaciju a koje mi danas znamo. Zbog toga su one bile više plod nekih srećnih okolnosti. Danas je sasvim druga situacija. Mnoge činjenice iz oblasti transplantacije nauka je već otkrila tako da su svi rizici vezani za transplantaciju svedeni na minimum, ali ipak ni mi danas ne možemo sa sigurnošću reći da se svaka transplantacija može sa sigurnošću obaviti. Uvijek postoji situacija kada organizam ne prima transplantat, kada ga odbacuje, tako da ono staro pravilo medicinsko - u medicini nikad nema ništa što je 100%.

Mislim da je najbitnije reći šta transplantacija u suštini predstavlja za bilo kojeg čovjeka koji je primio organ, a šta predstavlja za zdravstveni sistem. Možda je najbolji primjer baš da uzmemo i tu transplantaciju bubrega jer smo svjedoci da bubrežna bolest u Crnoj Gori uzima sve više maha, da je sve više ljudi kojima otkazuju bubrezi, koji imaju hroničnu insuficijenciju ili akutnu insuficijenciju bubrega i da je sve veći broj ljudi vezan za vještački bubreg, za jedan aparat koji obavlja funkciju njihovih bubrega da bi mogao njihov život biti moguć. Takvi ljudi su vezani više puta nedeljno za ustanove u kojima se nalaze takvi aparati, takvi ljudi moraju više puta nedeljno da obavljaju sve te analize i po nekoliko sati boraviti u tim zdravstvenim institucijama. Naravno, dok su god živi to moraju da rade.

Šta znači za jednog takvog čovjeka ako dobije bubreg? Ne mora više puta nedeljno, obično tri puta nedeljno, da je vezan za jednu kliničku ustanovu gdje se nalazi dijalizator, ne mora da prolazi kroz sve one procedure pregleda. Može slobodno da živi, slobodno da putuje. Znači, mi smo mu ne samo spasili život već smo mu vratili dio njegovog dostojanstva koji je sigurno nefunkcionisanjem bubrega izgubio. Mislim da je ovo jedna dovoljna činjenica koja može sve nas ovdje obavezati da podržimo transplantaciju kao jednu metodu koja je stvarno metoda izbora jedne od najboljih stvari u liječenju ovakvih bolesnika.

O uštedi u zdravstvenom sistemu sigurno ne treba govoriti. Gospodin Nišavić o tome je dovoljno rekao i sigurno je još veća ušteta, svake godine se duplira, tako da ne treba trošiti i dalje vrijeme.

Ono što treba još na kraju reći jeste da se organ može uzeti sa žive i sa preminule osobe. Sa žive su kod nas obično to najbliži rođaci koji daju organ svome najbližemu i kod takvih ljudi je i najbolji uspjeh transplantacije. Sa preminule osobe se može uzeti onaj organ ili organi koji su funkcionalni i što je važno istaći u ovom slučaju jeste da mi gašanjem jednog života ipak možemo spasiti neki drugi život. To je činjenica koja treba sve nas rukovoditi prilikom usvajanja ovog zakona. Moramo mijenjati naše mišljenje, naša shvatanja i srećna i dobra okolnost da je sve veći broj osoba koji se prijavljuju da se nakon njihove smrti njihovi organi doniraju. Sve bi nas obradovala činjenica da neko naš dobije organ koji će mu život spasiti, a isto tako moramo biti spremni da i mi da damo neki naš organ ili neko naš spasi nekog drugog bez obzira znamo li ko je u pitanju.

Potpredsjedniče, zahvaljujem na vremenu.

PREDŠEDAVALJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Dukoviću.

...cijelog ovoga društva crnogorskog, kad kažem crnogorskog u državnom smislu, da uvijek je u prvoj liniji otac-sin, brat-brat, brat-sestra, tu se zna i puna podrška.

Koleginica Kalezić sada ima riječ, a neka se pripremi koleginica Tanasijević.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvažena Skupštino, poštovani gospodine ministre i pomoćnice ministra i uvaženi građani Crne Gore,

Imala sam potrebu da se javim , vidim da su mnogi zainteresovani među poslanicima i koji nemaju veze sa medicinskom oblašću ili strukom. Međutim, dodatno sam motivisana i time što mi je nekoliko poznanika koji su ljekari ukazalo na problem koji je ovdje već iznešen od strane nekoliko kolega i koleginica a to je pitanje koje je formulisano kao potencijalni donator tkiva, odnosno organa a da se zapravo radi o tome da dotični građanin za života nije se izjasnio u tom smislu.

Dakle, ovdje ću prvo napraviti jednu malu digresiju. Naš sistem je, da kažem, dosta proradio, druga je stvar u kojim uslovima ljekari rade i kako to ide, ali praktično svaki građanin i građanka Crne Gore imaju svog izabranog ljekara gdje se nalaze svi podaci koje opet mogu ulaskom u taj broj da vide i drugi ljekari u okviru tretmana kroz koji građanin prolazi. Dakle, nema ništa jednostavnije i smislenije nego da se u taj program unese i odrednica da li podržavate doniranje organa, kao jedna ili kao početna, i drugo da li se vi izjašnjavate u slučaju moždane smrti ili neke druge smrti da se vaši organi mogu upotrebiti za spašavanje drugih života.

Međutim, vidim da u zakonu tako nešto nije ni napomenuto i to me malo čudi, ili malo više, jer prvo se u svakom sistemu rješavaju neke opšte stvari pa onda pojedinačne. Dakle, duboko se protivim, kao neetičkom činu, uvođenju instituta pretpostavljenog davaoca organa. Ovo je po mom mišljenju i neustavno, a pitala sam i pravnike kojima je blisko ustavno pravo. Zašto je neustavno? Molim vas, u obrazloženju ovog zakona i u članu 6, čini mi se, stoji

nešto što je krajnje kontradiktorno. Recimo u članu 6 uzimanje i presađivanje organa vrši se u skladu sa odgovarajućim standardima kvaliteta, bezbjednosti, profesionalnim standardima medicinske struke i prakse, kao i uz poštovanje etičkih principa. Mislim da je poštovanje etičkih principa u ovakvim slučajevima na prvom mjestu. Sve ostalo može se tehnički, medicinski i tako dalje riješiti.

Drugo, mislim da se ni na koji način u zakonu, čak ni u obrazloženju ne razmatra kulturološki kontekst. Kolega Zoronjić, iako vrlo mlad poslanik, vidi se da se ozbiljno pripremio što se tiče kulturološkog konteksta i saopštio kako to stoji u islamu. Crna Gora je multikonfesionalna i multikulturalna zajednica. Naravno, ovo se u svijetu događa i polako kreće. Nije doniranje tijela nakon smrti proizvod 20. Vijeka, to je nešto što se događalo ranije. Naučnici su u naučne svrhe zavještavali tijelo poslije smrti da bi nauka napredovala. To je nešto što ide polako i mislim da se zakonski na ovakav način i dekretom, duboko povređuje kulturološki kontekst koji nije čak razmatran, nije čak ni pomenut a etički principi se ovdje ističu samo na nivou jedne floskule koja nema svoje objašnjenje. To je nešto što ne bi smjelo da se dogodi. Međutim, imam i činjenice, da kažem. Dakle, prethodni Zakon o presađivanju tkiva donesen je 2009. godine, prije pet godina, u odnosu na ovaj Predlog zakona. Saznali smo, što je iznio doktor Nišavić, da postoji svega 300 donatorskih kartica u Crnoj Gori. Ne mogu da zaključim nešto što ne znam, da organizacija medicinska nije radila na tome da se ljudi zainteresuju, da im se objasni, da se popularizuje, da se promoviše i na kraju krajeva da se na jedan primjeren način kažu iskustva ljudi čiji se identitet može sačuvati ako ne žele da ga oglaše ili čiji se identitet može i prezentovati javnosti ako to žele, da pokažu kolika je sreća za porodicu ako se ovakvim načinom neki život očuva i član porodice vrati porodici. Ali, dozvolite, smatram da je duboko neetično nekoga ko iz raznih razloga, da li što nije želio, da li što nije bio obaviješten, nije pokazao namjeru da donira svoje organe, proglašavati potencijalnim davaocem jer duboko je u našem narodu ukorijenjeno poštovanje posljednje volje čovjeka, i ne samo našoj kulturi. Dakle, pitanje je ko uopšte može i smije i od najbližih srodnika da formulirše posljednju volju ako to nije uradio konkretan čovjek koji je otišao iz života. Zbog toga predlažem da se zakon vrati i da se ova odrednica u potpunosti izuzme, jer zaista stvara veliku zbrku, a drugo bojim se, što je ovdje ukazano, da može da ostavi mogućnost zloupotrebe. Znaite, ovdje su data vrlo precizna objašnjenja, međutim iza svega stoji sljedeće. Mi smo mala zajednica, mi smo zajednica koja još nije imala, da kažem, dovoljno usmjeravanja da se bavi ovim pitanjem. Zato je kao prvi, kao neophodan korak potrebno to uraditi a ne ići na jednu, po mom mišljenju, beskrupuloznu i neetičnu mjeru da se svaki građanin proglašava davaocem organa bez obzira na njegovu posljednju volju. Hvala što ste imali razumijevanja.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Imamo sedmoro prijavljenih. Knap smo sa vremenom pa vas molim da se pridržavate vremena od pet minuta.

Izvolite, kolegice Tanasijević, a neka se pripremi kolega Danilović.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

Doniranje i transplantacija ljudskih organa je značajno polje medicinske nauke i prakse koje zahtjeva temeljnu pripremu, punu pažnju, povećenost i podršku društva.

To je osjetljiva oblast koja se može analizirati ne samo sa medicinskog nego i sa psihološkog, antropološkog, sociološkog, pravnog i drugih aspekata. Ovo naročito iz razloga što pojedinac koji se odluči da svoj organ daje da bi se presadio drugom licu čini plemenito djelo kojim se spašava makar jedan život, a to je najviše što čovjek može da uradi za čovjeka.

Postoji metoda uzimanja i presađivanja ljudskih organa u svrhu liječenja, jedna od najsavremenijih i vrlo složenih medicinskih procedura. Ohrabruje činjenica da je crnogorski zdravstveni sistem odgovorio ovom izazovu, uz uvođenje i realizaciju transplantacionog programa u svrhu liječenja.

U Kliničkom centru Crne Gore je do sada urađeno, kako je to pomenuo i poslanik Nišavić, 13 transplantacija bubrega sa živog donora, a urađena je i jedna transplantacija sa osobe na kojoj je dokazana moždana smrt. Prema podacima do kojih sam došla, moguće je da ovi podaci ne odgovaraju realnom stanju, u Crnoj Gori 43 osobe čekaju transplantaciju, od čega bubreg čeka 32 ljudi, srca sedam, i jetru četiri.

Važećim zakonom o uzimanju i presađivanju djelova ljudskog tijela u svrhu liječenja iz 2009. godine uređen je načelni postupak uzimanja organa u svrhu presađivanja, uslovi pod kojima se ti postupci obavljaju i šta moraju da ispunjavaju zdravstvene ustanove u pogledu prostora, opreme i kadra.

U tom smislu izvršena je rekonstrukcija postojećih osnovnih kapaciteta uz adekvatnu opremu i nabavku potrebnih lijekova, izvršena je obuka kadrova za transplantaciju i započeta je primjena transplantacionih procedura.

Da bi se ova oblast dalje unapređivala i uskladila sa propisima Evropske unije, predložen je novi zakon koji na potpuniji način uređuje standarde kvaliteta i bezbjednost organa za presađivanje u svrhu liječenja, precizira ko može biti davalac organa, obezbjeđuje sistem obavještavanja o svim neželjenim posljedicama i reakcijama i tako dalje. U tom smislu član 6 Predloga zakona propisuje da se uzimanje i presađivanje organa vrši u skladu sa odgovarajućim standardima kvaliteta i bezbjednosti, profesionalnim standardima medicinske nauke i prakse uz poštovanje etičkih pravila.

Jedan od kvaliteta Predloga ovog zakona je i poštovanje principa da se postupcima uzimanja i presađivanja organa davaocu i primaocu garantuje zaštita njihovog identiteta, a zakonskim rješenjem da podaci o davaocu i primaocu predstavljaju profesionalnu tajnu obezbjeđuje se zaštita ličnih prava, dostojanstvo lica kod kojih se sprovodi postupak i druga lična prava i slobode.

Da bi se smanjili fizički i psihički rizici po zdravlje davaoca, jedan od principa na kojima počiva Predlog ovog zakona je i obaveza da se prije uzimanja organa sprovode

odgovarajući medicinski pregledi i zahvati. Takođe, propisana je i pretpostavljena saglasnost za uzimanje organa od umrlog davaoca uz saglasnost članova porodice ukoliko nije za života dao izjavu kod izabranog doktora kojom se izričito protivi tom zahtjevu.

Dakle, od bitnog je značaja činjenica da je u odlučivanju o doniranju organa istaknut značaj porodice umrle osobe koja donosi definitivnu odluku o doniranju organa bez obzira na pretpostavljenu saglasnost. Na taj način se obezbjeđuje veći broj organa za presađivanje licima kojima je to jedini mogući način liječenja.

Na kraju, željela bih da kažem da Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja je stvorio pretpostavke za kvalitetnu i bezbjednu primjenu jedne od najsloženijih medicinskih procedura. Svako od nas ovdje ima izbor da se izjasni o Predlogu ovog zakonskog rješenja. Takođe, svaki punoljetni građanin ima izbor da bude ili ne bude davalac organa. Jedini koji nema nikakvog izbora je primalac ili korisnik organa jer njegov život zavisi od potencijalnog davaoca. Zato mislim da naš izbor treba da bude da pomognemo onome koji nema izbora, odnosno mnogo se drugačije stvari gledaju kada ih posmatramo iz ugla primaoca organa koji se nalazi na listi čekanja nego iz ugla potencijalnog davaoca.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice Tanasijević.

Riječ ima kolega Danilović, neka se pripremi kolegica Kovačević.

GORAN DANILOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvažene kolegice i kolege,

Ja ću o pretpostavljenoj saglasnosti, pretpostavljam da ste i slutili da ću o tome govoriti. Ako je iko stručnjak za pretpostavljenu saglasnost onda smo to mi, kako se god zvali na ovim prostorima. Sa pretpostavljenom saglasnošću smo sve radili u životu, ranije se i ženili i udvali, umirali, krčmili imovinu očevu, đedovu, prađedovu. Pretpostavljeno se pretpostavljalo da su oni saglasni da ih mi posthumno prevedemo na našu stranu, da opravdamo sve što smo mi uradili, tako da je pretpostavljena saglasnost mjesto zloupotreba koje smo maksimalno koristili u prošlosti i danas bi valjda negdje kao civilizovani ljudi morali da stavimo tačku. Nije nimalo licemjerno, ali podsjećam vas, bilo bi lijepo za početak da izgradimo pristojan urgentni blok Kliničko-bolničkog centra, da nesrećne ljude usrećimo i da ljekare koji su sjajni momci, sjajni ljudi, konačno uvažimo i godine njihove škole. Bilo bi lijepo da upristojimo i Kliničko-bolnički centar, odnosno da napravimo kliničko-bolnički centar glavnog grada Crne Gore. Naravno, ne bismo pobjegli od ove teme, od nje ne bježim. Kada dođe trenutak da ste prah i da treba da idete prahu, ne bojim se ni za kakvu zloupotrebu, nije to mjera oko koje ćemo se sporiti, ali jeste to da li ima zloupotrebe i da li je može biti ovdje kod nas gdje se za života ne pretpostavljene stvari zloupotrebljavaju. Ovdje, u našem sistemu, ima pojedinaca koji dokazuju da su živi jer je država proglasila da su mrtvi. Gledali ste to nedavno na televiziji. U ovom regionu bez ikakve saglasnosti ljudima su otimali organe i prodavali ih na crnom tržištu i radili su to crni ljekari kao što mogu da rade i crni političari,

kao što mogu da rade i crni duhovnici. Nijesu ljekari imuni na novac, nijesu ni duhovnici na grijeh, nijesu ni političari i ne bih volio da pretpostavljena saglasnost za doniranje organa proizvede u Crnoj Gori da se otimamo negdje jednog dana za pokojnika, da neko vuče na jednu stranu a neko na drugu.

Šta će nam tačka 1 zakona u kojoj ima saglasnost ako u tački 2 imate pretpostavljenu saglasnost? Ova druga isključuje onu prvu. Zašto da se mučimo? Hajte da zajedno povedemo akciju da bude što više onih dobrovoljnih donatora, ali nemojte da pretpostavljamo, molim vas, ovdje ne nastupam kao šef Kluba poslanika, jer sigurno nećemo partijski glasati o ovim stvarima. O ovome razmišljam kao slobodan čovjek. O ovome razmišljam u svijetlu onoga što se ovdje dešava sa pretpostavljenim saglasnostima. Uz pretpostavljene saglasnosti smo napravili najveća nepočinjstva, ali ova bi bila najteža kada bi se dogodilo jedno u skorijoj budućnosti, da neko ko ima mnogo novca plati nečiju smrt da bi sebi produžio život, a znate šta su ljudi spremni da urade za malo više života, da daju cijelo I pravo bogatstvo.

Šta bi tek uradili neki da mogu da otkriju eliksir vječne mladosti. Kažu da multimilijarder u Južnoj Americi ili u Aziji daju zaista mala bogatstva da se život produži na 150 godina. Nekima koji imaju dosta novca i svega koja godina viška je dosta, nekima koji nemaju mnogo novca je i ovo života mnogo, a na nama je obaveza da spriječimo da pretpostavljena saglasnost znači mogućnost kreativnog tumačenja. Nemojte da potcjenjujemo ljude.

Rekosmo da je Crna Gora multietnička, ovdje, bilo vjerujući ili ne, ipak imamo tu neku odgovornost prema životu, možda i negdje naslijeđenu iz daleke prošlosti kult smrti, ali je to ljudski. Ima nas mnogo koji znamo šta poručuje naša vjera i da je zaista ljudski donirati stanište duše, ne i dušu. Nije problem ako će nekome koristiti naš organ kada se mi već preselimo na onaj svijet, ali je problem ako neko pretpostavlja da smo bili toliko nepametni pa da se za života nijesmo opredijelili da doniramo nego će oni uvesti nas u donatore. Ima nas, možda, koji to prosto ne želimo, bez obzira što znamo da može pomoći. Ne treba ići od pretpostavke da je ovdje sve urađeno i uređeno do tančina pa nam u ovom trenutku nedostaje samo pretpostavljena saglasnost za donaciju.

Ipak bih krenuo malo drugačijim redom.

Ne bi bilo neobično da mi to radimo. Mi smo se ovdje borili za manjinska prava, s pravom ugroženih grupa ugrožavali većine. Mi ćemo vjerovatno prije drugih se izboriti i za brakove istopolnih zajednica. Na Zapadu, odakle nam dolaze vrlo često prigovori da moramo biti drugačiji, ljubomorno čuvaju svoju tradiciju. Nijednoga trenutka se ne borim protiv prava drugoga, samo branim pravo svoje na svoj način života, u skladu sa Ustavom i zakonom. Ne pristajem na pretpostavljenu saglasnost jer se u ovoj državi, u ovom okruženju mnogo stvari pretpostavljalo i iz tih pretpostavki smo imalil krvave pirove koji su trajali decenijama i možda posledično nijesu još ni prestali.

Ne pristajem makar dok se ne rasvijetli je li bilo "žute kuće" tu nadomak nas ili nije i šta se u njoj desilo. Ne pristajem dok ne vidim da li je neko od ljekara sa ovog područja radio takve stvari od kojih se diže kosa na glavi i onom mrtvom. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem kolegi Daniloviću što je posvijetlilo jednu veoma složenu temu, pa onda i ja sam razmišljao o tom staništu samosvijesti, što možemo presaditi, napraviti ga, a to ne poremetiti. No, ovo moje posljednje iskustvo, bilo mi je potrebno dosta vremena da svoju svijest i cio organizam prilagodim ovom vještačkom koljenu, tako da je to sve relativno. Što ako presadimo mozak? Teoretski moguće. Presadićemo i odnijećemo samosvijest.

Idemo dalje, da vidimo kako će kolegistica Kovačević osvijetliti ovu temu.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Poštovani ministre, pomoćnice ministra, poštovani poslanici, poštovani građani,

Zakon o uzimanju i presađivanju djelova ljudskog tijela u svrhu liječenja predstavlja jedinstveni normativni okvir za postupke uzimanja i presađivanja organa, tkiva i ćelija koji je u potpunosti uskladjen sa normativima Evropske unije.

Ovim zakonom, izmedju ostalog, propisano je da će za građane Crne Gore važiti pretpostavljena saglasnost o uzimanju organa nakon njihove smrti osim ukoliko se tokom života izričito izjasne da ne dozvoljavaju da se njihovi organi doniraju.

Aktuelnim propisom davaoci organa u slučaju smrti mogli su biti samo građani koji su zavještali svoje organe putem davalачke kartice. Uprkos tome, bez saglasnosti porodice, organi nijesu mogli da se iskoriste. Pošto su davalачke kartice u primjeni od 2012. godine, do sada je kartice potpisalo svega oko 300 građana.

Imajući u vidu to, Ministarstvo zdravlja je podnijelo inicijativu da se donorstvo drugačije implementira u postojeći Zakon o uzimanju i presađivanju organa u svrhu liječenja. Kako je davalачka kartica izraz želje nekoga da bude davalac, ona će kao takva postojati i dalje. Sadrži ime, prezime, matični broj, krvnu grupu, a osoba se izjašnjava i da li daje sve organe ili samo neke.

Po novom zakonu davalачke kartice predstavljaju samo dodatni dokaz spremnosti građana koji je potpišu na taj humani čin. Naravno, u skladu sa Zakonom o odlučivanju o doniranju organa istaknut je značaj porodice umrle osobe koja donosi definitivnu odluku o doniranju organa bez obzira na pretpostavljenu saglasnost. Budući da je transplantacioni program relativno novi vid liječenja u Crnoj Gori, potrebno je vrijeme da u potpunosti sazri. Takođe neophodna je edukacija i prosvećivanje građana kao bi shvatili da plemenitim činom darivanja organa omogućavaju spašavanje nekoliko života nakon što se jedan ugasi.

Uslovi za uzimanje organa od umrlog davaoca na osnovu pretpostavljene saglasnosti predstavlja novinu u Zakonu. Detaljno uređivanje ovih postupaka uz učešće većeg broja lica u lancu davanja odnosno uzimanja i presađivanja ovih organa onemogućava bilo kakve zloupotrebe i otklanja sve sumnje na takvu mogućnost. Naime, propisano je da je uzimanje organa od umrlog davaoca dozvoljeno ako je to lice punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje dalo pisanu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite, kao i ako davalac kao punoljetan, poslovno sposoban i sposoban za rasuđivanje nije dilo pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou

zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku. Pri uzimanju organa sa umrle osobe obavezno se vrši provjera postojanja saglasnosti, odnosno izjave o izričitoj zabrani uzimanje organa. Ako davalac nije dao pisanu izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku, koordinator je dužan da odmah najbližim članovima porodice bračnog odnosno vanbračnog supružnika, punoljetno dijete, roditelja, usvojenika, usvojioca i punoljetnog srodnika do drugog stepena srodstva, organi maloljetnog umrlog lica i umrlog punoljetnog lica koje nije poslovno sposobno ili je nesposobno za rasuđivanje mogu se uzeti na osnovu pisane saglasnosti koju daju oba roditelja ukoliko su živa, odnosno staratelji. Uzimanje organa sa umrlog davaoca vrši se uz poštovanje njegovog dostojanstva i osjećaja članova njegove porodice uz preduzimanje svih mjera kako bi se povratio spoljašnji izgled umrlog davaoca. Organi sa umrlog davaoca mogu se uzimati radi presađivanja drugom licu nakon što je sa sigurnošću prema medicinskim kriterijumima i na propisan način utvrđena i potvrđena njegova smrt. Smrt lica sa koga se uzimaju organi radi presađivanja nastupila je ako je na osnovu medicinskih kriterijumima sa sigurnošću utvrđen i potvrđen prestanak rada mozga.

Crna Gora je potpisala prošle godine sporazum sa Hrvatskom koja ima jedan od najuspješnih transplantacionih programa u svijetu i godišnje realizuje u prosjeku oko 300 postsmrtnih transplantacija organa. Zahvaljujući ovom sporazumu Crna Gora se preko Hrvatske nalazi na listi te zemlje u okviru Eurotransplanta, udruženja koje ima zajedničke spiskove davaoca i primaoca organa i obezbjeđuje brzu komunikaciju među zemljama članicama prilikom izbora što adekvatnijeg potencijalnog primaoca nekog kadaveričnog organa. Razmjena organa je moguća ukoliko za pojedini organ umrlog davaoca u Crnoj Gori nije moguće naći odgovarajućeg primaoca organa sa liste čekanja, na osnovu ugovora koji je zaključen sa nadležnim organima za praćenje razmjene organa u trećim državama i sa Eurotransplantom.

Mi smo zemlja sa malim brojem stanovnika, čak i da su idealni uslovi nemožemo imati dovoljno organa na raspolaganju za transplantaciju. Zato je veoma važno što smo postali dio Eurotransplanta, ali da bismo mogli da dobijemo organe moramo i da ih dajemo, a novim zakonom o uzimanju i presađivanju djelova ljudskog tijela u svrhu liječenja stvaraju se dobre osnove za to. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice.

Riječ ima kolegica Jasavić i neka se pripremi kolegica Filipović.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovani ministre, poštovana i uvažena gospođo Savović,

Jasno je da kao društvo imamo vrlo ozbiljan problem, to je evidentno, davalaca je veoma malo, 300 davalaca za Crnu Goru je jako mali broj. Taj problem moramo da rješavamo bar zato što ne možemo tražiti da nam neko nešto da iz Evropske unije prije nego

što mi nešto ponudimo i saradnja sa Eurotransplantom može biti samo recipročna ne sa stanovišta broja organa već sa stanovišta dobre volje, da dajemo da bi uzeli i da uzimamo da bi davali. To je osnovni princip svakog čovjeka, a trebalo bi da bude princip vlasti.

Princip Demokratske partije socijalista jeste samo da uzima i to je glavni problem. Polazna osnova za punu primjenu ovog zakona jeste da se uspostavi puna vladavina prava, depolitizovane, snažne institucije i da na čelu tih institucija budu snažni profesionalci od ličnog i profesionalnog integriteta. Da li mi to imamo, da li imamo takve institucije, to je osnovno pitanje. Mislim da nemamo i mislim da je odgovornost upravo na vlasti. Korupcija je najviša u zdravstvu, po istraživanjima agencije za ispitivanje javnog mnjenja "Damar", trećina građana misli da je korupcija prisutna u zdravstvu. Ono što iz izvještaja Evropske komisije o napretku dobijamo kao podatak jeste da su oblasti građevine, urbanizma, zdravstva, obrazovanja, javnih nabavki nastavile da budu izuzetno podložne korupciji, to je zvanični dokument. Takođe, po izvještaju veći problemi su primijećeni kod procedure javnih nabavki u sektoru zdravstva u 2012. godini.

Ono što mene zabrinjava kao građanku i kao poslanicu jeste to da je na ime pruženih usluga po osnovu ugovora isplaćivana nakanda jednom od specijalista u Kliničkom centru od 500 eura po izvedenoj operaciji na njegov žiro-račun. Ono što mene zabrinjava jeste da sva mjesečna primanja 13 specijalista i supspecijalista zaposlenih u Centru za kardio hirurgiju je bila manja od primanja njihovog direktora odnosno dotičnog gospodina. Ono što mene zabrinjava jeste da je jedna građanka koja se zove Angelina Vuković, koja je izvršna direktorica podgoričke kompanije Osmi red D postavila pitanje na koje ne znam da li je od vas dobila ikada odgovor, javno ga je postavila, a ono glasi: Kad već Fond zdravstva raspisuje tendere zašto to ne radi pravovremeno, za tender se najčešće čeka posljedni momenat i najveći broj tendera raspisuje se u junu i avgustu? Da li je slučajno baš kada su godišnji odmori, zašto ne postoji planski kalendar nabavki po kojima bi se novi ugovori potpisivali čim isteknu tekući? Ovo je važno zato što se mjesecima čekalo u tom period, to je bio 19.april 2013.godine, na razna snimanja u Kliničkom centru i to zbog toga što tenderi za nabavku RTG filmova nijesu bili negdje bili sprovedeni kako treba.

Ono što me jako zabrinjava kao poslanicu jeste da u izvještaju o stanju u porodilištima koja je finansirao UNICEF se navodi da imamo čak nedostatak mjesta za pranje ruku u porodilištima, da u crnogorskim porodilištima ne postoje smjernice dijagnostičke i terapijske, protokol nije zasnovan na međunarodnim standardima i mnogo drugih stvari. Vi ste danas govorili o anonimnosti, dostojanstvu ličnosti i poštovanju ljudskih prava, kao advokaticu koja se bavila ljudskim pravima vrlo me je obradovala vaša uvodna riječ. Ali želim da vam postavim pitanje: Kako mislite da idete u primjenu ovog zakona ako ste vi bili ministar zdravlja kada je bila aktuelna afera o slučaju "vibrator", sigurno vam je poznata, deselio se nešto nevjerovatno. Kako možete govoriti o anonimnosti, dostojanstvu ličnosti, poštovanju ljudskih prava kada je slučaj "vibrator" javnost intrigirala 2012.godine kada je dospio snimak operacije iz Kliničkog centra Crne Gore? Naime, neko je snimio rizičnu operaciju odstranjivanja vibratora i pustio je putem mobilnog telefona u javnost. Šta ste vi uradili kao ministar povodom tog pitanja? To je ono što mene zabrinjava.

Vi ste potupno svjesni da ste vi vlast koja uzima, koja ne daje i vi ste iz tog razloga, po meni, pribjegli ovoj pretpostavljenoj saglasnosti jer ste svjesni da ne možete stvoriti jake institucije sve dok cvjeta korupcija zdravstvu, a vi kao ministar zdravstva regujete tako kako reagujete, ja bih rekla blago reagujete, ja bih rekla necjelovito reagujete. Nemamo čak

informaciju, voljela bih da vidim šta se desilo sa istragom oko slučaja "vibrator". Ovo je teža povreda radne obaveze, da li je neko izgubio posao i da li je potkrenut disciplinski postupak? Zamislite da se vi nađete slučajno u situaciji, ili bilo ko od nas, ili ja, i da se snimak njegove operacije bilo koje vrste nađe u javnosti. Šta ste kao ministar uradili da se ta, po meni teža povreda radne obaveze definiše na pravi način? Vi ste otišli na pretpostavljenu saglasnost zato što ste svjesni svoje nemoći, koju predstavljate kao moć kroz zloupotrebu državnih resursa i dobijanje nelegitimne podrške građana. Da, upravo ste to uradili. Ono što mene zanima jeste šta ćete učiniti da liste čekanja budu transparentne.

Na kraju želim da se zahvalim uvaženom kolegi Zoronjiću koji je ovdje dao jedan vrlo lijep osvrt islama na doniranje, ali želim da poručim kolegi Zoronjiću, iako nije tu, da ja u ... vjerujem, ali u vlast Demokratske partije socijalista i politizovane institucije koje vi stvrate, ne vjerujem, jer tamo gdje vi vladate pravde nema. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolegice.

Sada riječ ima kolegica Filipović, neka se pripremi kolega Labudović.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi predstavnici Vlade, kolegice i kolege, poštovani građani i građanke,

Uspješno presađivanje organa započelo je još otprilike prije jednog vijeka, kada je jedna od prvih transplantacija rožnjače oka urađena u Češkoj 1905. godine. Daljim razvojem medicine zabilježena je i prva transplantacija bubrega 1954. i prva transplantacija srca 1967. godine. Američkim naučnicima dodijeljena je 1990. godine Nobelova nagrada za napretke u transplantaciji organa i to za transplantaciju bubrega 54. i transplantaciju koštane srži 56. godine. Tumačenje Komiteta za dodjelu nagrade bilo je da su otkrića dvojice naučnika bila presudna za desetine hiljada teško oboljelih lica koji presađivanjem organa mogu biti liječeni onda kada drugi načini liječenja više nemaju uspjeha.

Transplantacija koristi bolesnicima sa teškim oboljenjima vitalnih organa kojima izgledi za život nijesu veći od nekoliko nedjelja ili mjeseci, kao i bolesnicima kojima je potrebno nadomjestiti neko tkivo. Broj organa premalen je, to smo se svi danas ovdje složili, da se zadovolje rastuće potrebe. Na žalost, procjenjuje se da u Evropskoj uniji oko 61.000 ljudi čeka donaciju organa, a svaki dan u prosjeku 12 ljudi umire dok za sebe čeka transplantaciju.

U Hrvatskoj, na primjer, trenutno čeka na presađivanje bubrega oko 900 ljudi oboljelih od nepovratnog oštećenja bubrežne funkcije. Izlaz se nalazi upravo u presađivanju organa sa svojim medicinskim, etičkim i ekonomskim opravdanjima. Zato smatram izuzetno značajnim donošenje ovog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja, kojim je definisano presađivanje organa uz saglasnost primaoca i davaoca ili člana porodice umrle osobe.

Naravno da se sve mora urediti zakonom, da se mora raditi po zakonu kako bi se znalo koji je protokol i kako se on sprovodi. U razmatranju postupaka transplantacije kao pravno relevantna pitanja ističu se za mene tri. To je pod 1. uslovi transplantacije, 2. odluka o transplantaciji i sankcije za nezakonito postupanje.

Sa problemima u sistemu rada službi transplantacione medicine danas se suočavaju i razvijene zemlje. Aktuelna je u ovoj godini reforma zakona u Njemačkoj, inicirana zbog otkrivenih manipulacija, jednim dijelom u pogledu davanja povlastica imućnim pacijentima, ali i zbog sumnji da je došlo do preplitanja interesa s organizovanim kriminalom trgovine organima. Na listi čekanja uvijek moraju biti prioritet medicinski, a ne emotivni kriterijumi. Doniranje je znak humanosti, solidarnosti i plemenitosti kojom jedna osoba iskazuje svoju želju i namjeru da nakon smrti donira bilo koji dio tijela radi presađivanja i transplantacije kako bi se pomoglo teškim bolesnicima.

Prvenstveno je jako važno da izgradimo svijest o važnosti transplantacije i plemenitosti donatorstva unutar, naravno prvo svoje porodice i životne zajednice. Mnoge osobe iz javnog života, kako je govorila moja koleginica, uvažena Ljilja, u zemljama svijeta su promotori darivanja ili davanja organa radi presađivanja u svrhu liječenja. Smatram da je to koristan doprinos uvjerenju javnosti da liječenje presađivanjem ima svoje duboko humano opravdanje. To čine najčešće potpisivanjem donatorske kartice koju imaju sve zemlje u svijetu.

Da bi zaživjelo pretpostavljeno davalaštvo, smatram veoma važnom i ulogu medija koji oblikuju i povećavaju razmjer i oblik ljudskog udruživanja i djelovanja, jer borba koja ima za svrhu odgoditi smrt vrijedna je punog našeg angažmana. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Riječ ima kolega Labudović. Neka se pripremi kolega Popović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Poštovani svi od reda da vas ne nabrajam, da skratim koliko igdje mogu.

Ja se nadam da mi nećete zamjeriti što ću iznijeti svoj utisak da mi se čini da sam prethodnih sat vremena, s vremena na vrijeme, prisustvovao jednom medicinskom simpozijumu osrednjeg saznanog nivoa.

Ovaj zakon ima četiri aspekta koji su, po mom dubokom uvjerenju, gotovo jednako važna. Prvi je taj humani, drugi čisto medicinski, treći pravni i četvrti etički.

Ova prva dva nijesu sporna, jer niko od nas ne smije da se zakune da u toku svog života ili sam neće biti kandidat da bude primalac od nekog organa ili, pak, neko do koga mu je stalo, mada kad se nađemo u toj situaciji sve druge norme se gledaju iz drugog ugla, drugog aspekta i u drugoj boji.

Nije sporan ni njegov medicinski aspekt, razrađen je do hirurške preciznosti tako da me ponekad prosto strah od preciznosti koja je ovdje evidentna, ali su sporna ova druga dva - zakonski i etički. Ovaj zakon je očit primjer da se ne može sve, gospodine ministre, prepisati i da smo u trci da budemo Evropa prije Evrope zaboravili na kulturološki, socijalni, religijski i svaki drugi milje u kome treba primjenjivati ovaj zakon.

Mi ovaj zakon treba da primjenjujemo u zemlji u kojoj se još uvijek odsječeni djelovi tijela sahranjuju na pretpostavljenim mjestima gdje će počivati oni kojima su ti djelovi odsječeni. Imajući tu činjenicu i tu situaciju u vidu i te kako se moralo voditi računa o osjetljivosti ove materije i ne ići onako evropski, jer u svom neoliberalnom ludilu u Evropi u kojoj je sve tržište i sve roba, ovaj me zakon podsjeća, oprostite na gruboj konstataciji, na grubom poređenju, na zakon o prozvodnji, preradi i prometu mesa.

Gospodine ministre, ljudski organ nije komad mesa i nešto malo krvi, i vi dobro znate, doktor ste medicinskih nauka, da je nauka zabilježila brojne slučajeve da su primaoci organa imali takozvane memorijske fleš bekove u kojima im se javljao dio iskustva onih koji su im dali te organe. Još uvijek nijesmo spoznali sebe da bi tako olako išli u ovu priču kao na klanicu.

Ali, da ostavim to po strani, pretpostavljam da pretpostavljate da ću govoriti o najspornijem elementu ovog zakona, a to je pretpostavljena saglasnost. Ja znam da se ona oslanja na jedan od temeljnih pravnih postulata koji glasi da je dozvoljeno sve što zakonom nije zabranjeno. Vi idete, tumačeći tu normu, da ako niko za života nije rekao NE, da to otprilike pretpostavlja DA. Ali ne idete do kraja. I dalje imate zadržku jer za to pretpostavljeno DA tražite saglasnost članova porodice. Sad dolazim do onog ključnog elementa spornosti ove norme, a to je milje u kome se to dešava. Nije ovo evropsko stanje odnosa. Nijesu naši porodični i svaki drugi odnosi odnosi koji vladaju u Evropi.

Šta i na koji način, gospodine ministre, ako recimo supruga želi da se osveti svom mužu za mnogo štošta pa da saglasnost da ga krčme, a djeca se ne slažu? Ili ako stariji sin hoće da da saglasnost a dva mlađa se protive. Šta ako u tom momentu stariji sin nije tu, hoće li glasati putem pisma iz nekog Beograda, iz neke Australije? Šta sa čitavom lepezom problema koji mogu nastati u porodici na ovaj način tretirane saglasnosti? Takođe, šta ako se desi da potencijalni davalac umre na Žabljaku, u Šavniku, u Plužinama, u Rožajama, Gusinju, Plavu i ne znam gdje, kako ćete doći do njega kad jedva u Podgorici imamo uslove za uzimanje tih organa? Ko da to uradi, gospodine ministre? Koliko je ljekara osposobljeno ukupno u Crnoj Gori da se time bavi?

Gospodine ministre, čuo sam jedan frapirajući podatak, da tu u okruženju, u zemlji koja je ako ne korak ispred u organizaciji i opremljenosti svoje zdravstvene službe, ono makar na nivou na kojem je Crna Gora, za presađivanje kuka se čeka između 800 i 1.200 dana. Vi u tako opremljenoj medicinskoj situaciji želite da ovaj zakon zaživi. I nemojte, ovdje su kolege ukazivale, da pretvaramo medicinske centre u potencijalne "žute kuće". Ono što vam ja posebno zamjeram, gospodine ministere, jeste činjenica da ste izostanak bilo kakve kampanje na popularizaciji donorstva htjeli da zamijenite ovom, da kažem prečicom, da se do organa može doći na način koji u startu podrazumijeva mogućnost zloupotrebe, mogućnost trgovine i mogućnost sknavljenja osnovnog ustavnog prava svakog čovjeka pa čak i kad je mrtav, da je apsolutni gospodar svoga tijela.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Labudoviću.

Riječ ima kolega Popović. Izvolite.

SRĐA POPOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Raduloviću, gospodine ministre, gospođu Savović,

Poslije briljantnih diskusija kolega iz mog kluba koji su sa medicinskog, sociološkog i drugih aspekata osvijetlili ovu problematiku, ja ću dati samo par kratkih komentara.

Predlogom zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja Odbor za ljudska prava i slobode na sjednici je sveobuhvatno sagledao ovu problematiku. Obaveza živog čovjeka je prije svega da uvijek radi za opšte dobro. Ovim zakonom ukazuje se mogućnost da i mrtav čovjek može da pomogne pojedincu, a time i društvu, ukoliko za života zavješta organe. Zar to nije vid velike humanosti i plemenitosti? Ja ću lično, nijesam se dvoumio nijednog trenutka poslije obrazloženja gospođe Savović na Odboru za ljudska prava i slobode, da zavještam svoje organe, jer sam čitav radni angažman posvetio plemenitom i humanom radu.

Članom 5 Predloga zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja je predviđeno da nije dozvoljeno davanje i primanje nadoknada za organe, čime je zagarantovana svaka zloupotreba. Nadam se da će ova humana misija zaživjeti sve više u našem društvu, pa i u Parlamentu, poštujući evropske standarde iz ove regulative.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega, za potvrdu vašeg ubjeđenja.

Kolega Abazović je želio dva minuta. Molim vas, dva minuta, kako bi ministar imao završno mišljenje i stav.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani ministre, poštovana pomoćnice ministra, poštovani građani Crne Gore,

Ja takođe imam etičku dilemu, u vaš profesionalni rad ne ulazim, ali zaista sve što su kolege rekle, mislim da zaslužuje jedno dublje tumačenje. Ono sa čime sam ja saglasan, a što se moglo čuti, jeste da zaista moramo voditi malo ažurniju kampanju da stimulišemo ljude

da doniraju organe. Ja sa tim nemam nikakav problem, zato što više teološki negoli filozofski, nakon smrti duša čovjeka prelazi u jedan drugi nivo, a fizički ostaje tu, samo bez duše on je potpuno, da tako kažem, neupotrebljiv. Ako može nekome da koristi bilo koji dio njegovog tijela, mislim da je krajnje humano i vrlo logično da tako nešto bude.

Međutim, nijesam saglasan da imamo pretpostavljenu saglasnost i mislim da bi jedno od rješenja bilo da se ovaj stav izbriše. Samim tim mi bi taj problem riješili. Mislim takođe da bi ovo što se tiče punoljetnog srodnika sa kojim se davalac nalazi u drugom stepenu krvnog srodstva, zaista ne treba da stoji tu. Saglasan sam za ove koji su bliža familija, uz sve etičke dileme koje je pretpostavio i kolega Labudović, da zaista možete imati u familiji oprečna mišljenja o tome da li treba da se da saglasnost ili ne. Ali, mislim da ne postoji porodica u kojoj bi se otvorila neka šira debata. Ja sam mišljenja da ukoliko svi članovi ne bi bili saglasni, da niko ne bi namjerno išao na to da svima ide kontra i da potpiše nešto što bi revoltiralo one koje nastavljaju život nakon njihovog člana porodice.

Mislim da postoji prostor za ovu ispravku. Saglasan sam da je zakon dobar u drugim djelovima, ali još jednu stvar želim da napomenem, koja se takođe čula. Mi ovako zaista stvaramo zakonske pretpostavke, ali ja nijesam siguran da mi značajnije ćemo upotrebljavati ovaj zakon ubuduće. Cijenim napore kada se u tom pravcu neke stvari poboljšaju, ali mislim da će još dosta vremena proći do momenta kada na ovim prostorima brze i kompetentne intervencije će moći da dovode do toga da korišćenjem organa drugih osoba zaista produžavamo život onima kojima su potrebni. Nadam se da ćete uvažiti ove naše sugestije, pretpostavljam da će i naš klub amandmanski djelovati i samim tim riješiti ovu dilemu vezano za predpostavljenu saglasnost.

Zahvaljujem potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Završnu riječ ima ministar Radunović. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče, zahvaljujem se svim poslanicama i poslanicima koji su uzeli učešće u raspravi o ovom zakonu.

Usvajanjem ovog zakona neće se uzimati organi od građana ako ne budu ispoštovana osnovna načela koja su data. Dakle, slušali smo kroz vaše komentare i stalno smo se pozivali na član 32 i želim da kažem da upravo ovim članom je definisano da se ne uskraćuje pravo na izjašnjenje svakog građanina Crne Gore da li želi ili ne želi da donira svoje organe. Ja moram zbog javnosti pročitati:

“Uzimanje organa s umrlog davaoca dozvoljeno je kada je to lice kao punoljetno, poslovno sposobno i sposobno za rasuđivanje dalo pisanu dobrovoljnu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite”. I drugo: “Nije dalo

pisano izjavu kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite kojom se izričito protivi ovom postupku”, pretpostavljena saglasnost.

Dakle, 90% građana Crne Gore ima svog izabranog doktora. Svako od njih može da kaže da ne želi. Ovaj zakon je i donesen da upravo ovo bude potaknuto, da onim ljudima koji izričito kažu da ne žele da svoje organe založe za transplantaciju niko to ne uskraćuje. To je ono što ovim zakonom daje im pravo da se izjasne da li žele ili ne da daju svoje organe.

Dalje ste tumačili - saglasnost iz izjave iz stava 1 ovog člana može se izmijeniti, odnosno opozvati u svakom trenutku, i stav koji je takođe bio predmet vaše pažnje - pisanu saglasnost za uzimaje organa od lica iz stava 1 tačka 2 daje bračni odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik, usvojlac ili punoljetni srodnik sa kojim se davalac nalazi u drugom stepenu krvnog srodstva. U evropskom zakonodavstvu imate do četvrtog stepena srodstva. Ali, ako imamo kliničku smrt, ako imamo moždanu smrt i nemamo izjavu, što je obaveza koordinatora da provjeri, valjda ne očekujete da ćemo sada kao hirurzi ući i tom čovjeku izvaditi organe. Potrebna je pisana saglasnost članova porodice. Ako se jedan član porodice usprotivi, valjda ne očekujete da ćemo uzimati organe na silu neku. Prosto, to više zbog građana želim da objasnim, pretpostavljam da je većini vas to jasno. Ako jedan sin kaže nemojte ili supruga, da ćemo arbitrirati u porodici. Nedavanje saglasnosti od člana porodice, definitivno nema uzimanja organa. Ja bih molio da to tumačimo na pravi način, zbog javnosti.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ja se izvinjavam, pošto je veoma važna tema. Zbog dinamike i razjašnjenja, ovo ste trebali tokom rasprave. Ali vi polazite od jedne akciome, gdje neko kaže - ja ne želim, a zašto ne polazite od nečega drugog što treba definisati - ja želim. To su dvije stvari, ministre. Ovo zbog poslanika koji nemaju pravo da odgovore.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, prvi stav je - ja želim, potpisao sam donorsku karticu, ja sam jedan od njih. Dakle, izvinite, prvi stav – dalo je pisanu dobrovoljnu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite. To je ja želim.

Želio bih nekoliko komentara da dam na neka pitanja na koja su poslanici ukazali svojim obrazloženjem.

Svakog dana od 12.000 ljudi u Evropi se desi da pet hiljada ljudi čeka na transplantaciju. Svakih 11 minuta u svijetu doktori dodaju novo ime na listu čekanja, za novije vrijeme 4.317 pacijenata sa liste presađivanja organa, 2.000 bubrežnih, 1.320 onih koji su čekali jetru, 662 koji su čekali srce, a 439 nijesu dočekali srce i pluća. Ono što je dobro, u svijetu se godišnje transplantira 65.700 bubrega, jetri 21.000 i 6.000 ljudi dobija novo srce. Dvadeset puta je veća vjerovatnoća da će meni trebati neki organ, nego što ću ja nekom dati svoj organ. Zato smo postali dio Eurotransplanta, ušli smo u porodicu ovih zemalja koje sam pobrojao, 130 miliona ljudi. Veća je vjerovatnoća da će građanima Crne Gore naći se kompatibilan organ od 130 miliona ljudi, nego što će nas 600.000, 620.029 koliko nas je bilo

posljednjim popisom, biti u prilici da donira organ. Ali, idemo na princip reciprociteta o čemu je govorila i poslanica Jasavić.

Ono što je jako važno, dakle organ se dobija od umrle osobe nakon prestanka rada srca ili još kod kucajućeg srca, ali kod osobe koja više nema moždane aktivnosti, dakle mrtva je. Bez funkcije mozga nema života i takva osoba je nepovratno mrtva. O etičkim pitanjima pričali smo o mogućoj motivaciji i stimulaciji, darivanje ne zahtijeva nagradu i ono je nagrada sama po sebi. Potpisana je Isanbulska povelja, nema stimulacije, to je moralni čin i objektivno to je humanost, nesebičnost i visok nivo ljudske solidarnosti. Ne možemo motivisati ili stimulisati ljude da bi darivali organe, to je lični nezavisni izbor i uz tradicionalno poštovanje individualnih ljudskih vrijednosti i poštovanje pokojnikove želje podrazumijeva i poštovanje pokojnika, govorio je o tome gospodin Labudović. Etičnost transplantacije upravo se ogleda što je anonimna i što je svojevoljna donacija i čini temelj doniranja organa. Pobrojao sam zemlje gdje se primjenjuje ovaj model pretpostavljenog pristanka sa mogućnošću aktivnog isključenja, govorim isključenja. To je model koji javnost najbolje prihvata i s tim načinom maksimalno poštuje individualno pravo na samovoljno odlučivanje.

Slažem se sa onim o čemu ste govorili, pitanje je koliko smo kampanje napravili, o tome smo govorili u dijalogu gospodin Labudović i ja. Prvi korak nije zakon već oblikovanje zdravog javnog mnjenja. Doniranje organa i transplantacija su jedino polje medicinske nauke i prakse koje zahtijeva ulogu u društvu za svoj puni razvoj. Transplantacijski proces započinje i uvijek se završava u javnosti, građani su pokretačka snaga i opšti dobročinitelji. Bilo je divnih diskusija danas po pitanju teoloških i filozofskih mišljenja. Teologija i filozofija su danas preuzele od nauke mišljenje da čas smrti nastupa kod kompletne neaktivnosti, nepovratne degeneracije mozga. Ne postoji mogućnost vraćanja ljudskog života jer je nastupila moždana smrt i zato je moguće pristupiti kao da se radi o mrtvome, gdje vrijede norme pijateta i respekta, ali ne i norma bitne nedodirljivosti ljudskog života.

Sve što može poslužiti živome, grijeh je pokopati, riječi su pape Pavla Drugog i tu se vidi velika etičnost i vrijednost, plemenitost darivanja vlastitog tijela jer se na taj način daruje dio samog sebe. To je najveća Isusova zapovijest, ljubav prema bližnjemu. Mnogi bolesnici bi mogli preživjeti, ne biti socijalni slučajevi na teretu kako društva tako i porodice, kad bi ljudi bili spremni darivati svoje organe. Crkva danas ima apsolutno pozitivan stav... Tu do izražaja dolazi upravo ono hrišćansko darivanje ljubavi bližnjemu, čak i žrtvovanje za druge. Čovjek će uskrsnuti sa svojim dobrim djelima i pri tom nije važno je li pokopan sa dva ili s jednim bubregom. I druge crkve i vjerske zajednice u darivanju organa vide čin ljubavi i plemenitosti, protestantizam, Grčka pravoslavna crkva, Jehovini svjedoci, Mormoni, islamska vjeroispovijest, Jevreji, budisti apsolutno podržavaju transplantaciju, darivanje organa. Samo Romi ne prihvataju donaciju organa. Ovo je povezano sa njihovim vjerovanjem u nastavak tjelesnog života nakon smrti, zahtijevaju da tijelo bude u potpunosti nedimuto jer duša s vremena na vrijeme dobiva ponovni svoj tjelesni oblik.

Notirao sam sve što ste kazali, biće predmet jedne analize kada budem imao malo više vremena. Saslušao sam dr Bralića, mislim da je kazao korektno svoj stav i dr Đurašković, ovo je vid liječenja, pravo na liječenje. Mi imamo organ koji je izgubio funkciju, ako ne zamijenimo taj organ čovjek će umrijeti i ovo je ustavno pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na liječenje i jedini vid liječenja i izlječenja toga čovjeka. Vidim da tu imate potpuno pozitivan stav i ja vam se zahvaljujem na takvom stavu.

Ovdje je i stav doktorke oko člana 32, oko pretpostavljene saglasnosti. Znači, stalno govorimo o mogućim zloupotrebama. Ako već imamo do kraja izdefinisano šta treba raditi i ko može biti na transparentnoj listi čekanja Evropske unije, prosto ne možemo kao ljekari, kao ljudi koji stoje na tome da je ovo legaslitiva koja je usaglašena sa svim direktivama i rezolucijama, mijenjati nešto što je prihvaćeno u Evropskoj uniji, zbog moguće zloupotrebe. Vjerujući u etiku i humanost ljekara, čast i ono što rade kroz svoj posao, sumnjam da iko od njih može ući u bilo kakvu situaciju trgovine organima ili ovo o čemu ste govorili kao mogući slučaj. Pričali smo i vi ste to pomenuli, ja sam to negirao, da neko kaže prodajem organ, zabranjeno je. Dakle, ne samo ovim zakonom zabranjena je prodaja organa. Zato sam govorio o Istanbulskoj povelji koju su potpisale sve zemlje koje se bave transplantacijom. Doktor Nišavić takođe je kazao jedan korektan stav, upravo da je to organ spasa. Kazao sam, 20 puta je veća šansa da će meni trebati organ nego što ću ja dati organ.

Pomenuli ste Španiju, upravo je Španija prva u svijetu po broju donora, jer su oni donijeli pretpostavljenu saglasnost - kada napunite 18 godina i kad položite vozački ispit, ako ne kažete da ne želite da donirate organe, postajete mogući donator organa. Rekli ste u Italiji šta je bilo, donesen je rok, kada se nijesu izjasnili takođe je bilo o pretpostavljenoj saglasnosti, a sami ste kazali da se godišnje uradi 1.400 transplantacija.

Gospodin Tuponja, oko dobrovoljnih donatora, regilizoni razlozi. Ja sam pročitao, nijesam htio zbog vremena da pročitam o svim religijama šta iskazuju kroz svoje stavove oko transplantacije, a vi imate pravo na stav koji ste iskazali. Ono što vi pominjete, pretpostavljenu saglasnost, ubacujete politiku, ja jesam političko lice, i da će se prepisati to što ostane poslije vas DPS-u, ovi koji nijesu glasali, glasaće DPS. Ja mislim da je najbolji arbitar narod i da narod iskoristio priliku 25. maja i kazao je šta je mislio o svima nama, da ne bismo ovaj dio miješali.

Takođe, gospodin Halil Duković je iskazao korektan stav oko ovoga, gospođa Jelisava Kalezić, poslanica, takođe. Mislim da je kroz ovo što je kazala, da možda na tom informatičkom dijelu za izabranog doktora postoji pitanje da li podržavate transplantaciju, odnosno da li prihvatate da vaši organi mogu se koristiti ili biti dati za transplantaciju je nešto što je poruka izabranim doktorima, u prvom kontaktu sa pacijentom, a 90% ljudi u Crnoj Gori ima svog izabranog doktora, ima šansu da ostavi taj podatak da li želi ili ne želi da donira svoje organe. Rekli ste da je neetički čin i neustavno. Slažem se sa vama oko kulturološkog konteksta, tradicije, male sredine, još neko je pominjao. Mislim da upravo treba mnogo više raditi na promociji donatorstva i značaju organa.

Gospođa Branka Tanasijević, takođe s jasno pozitivnim stavom. Saslušao sam i notirao gospodina Danilovića što je kazao, pomenuo je nekoliko stvari uopšte o zdravstvenom sistemu, o neuralgičnim tačkama i ono što fali od gradske bolnice u Podgorici, rješavanju Urgentnog centra itd. Nadam se da tu nemamo različita razmišljanja oko toga. Ono što stalno govorimo o kreativnom tumačenju, pretpostavljenoj saglasnosti, upravo ponavljam zbog građana, svako može danas poći kod svog izabranog doktora i napraviti tu isključivost da ne želi da donira organe. Htio sam da ispoštujem sve poslanike.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ministre, da vam kažem nešto. Zbog našeg dobrog odnosa, nemate pravo da u završnoj riječi pominjete poslanike i komentarišete, a oni nemaju pravo vama da odgovore. Znači, mogli ste tokom rasprave to da uradite, onda da razmijenimo mišljenja, pa da dođemo do neke istine, ovakve ili onakve.

Tako vas molim da u načelu, možete da date završnu riječ, pozivam vas, molim vas, popravićemo, unaprijedićemo, prihvaćićemo amandmane, a ne tvrde kvalifikacije. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

U redu, neću pominjati imena. Bilo je još nekoliko komentara od strane poslanika, sve sam notirao. Kazao sam jasan stav. Najviše je bilo diskusije o članu 32 i pretpostavljenoj saglasnosti. Ostaje taj član kao sastavni dio zakona kompletno, vidjeli ste zbog čega. Nema apsolutno nikakve barijere da se građanin ne izjasni da li želi ili ne želi biti donator, i to je ono što sam želio da kažem na osnovu ovog posljednjeg stava.

Završna riječ. Iz svega rečenog proizilazi da za pojedine ljude na ovom svijetu ne postoji samo jedan rođendan, kada se rodi. Drugi je rođendan kada prime organ i, vjerujte, u tom pravcu treba da radimo svi zajedno. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, ministre.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno. Pošto je ovo interesantna i danas ... mnoge i neko razmišljanje dopune i unapređenja ovog zakonskog predloga, možete amandmane da predajete sutra do 12.00h. Da vas takođe informišem da sutra nastavljamo oko 11.00h, po našem običaju, sa Predlogom zakona o elektronskoj upravi. Zahvaljujem se svima, i ministru i vama, kolege, na prisustvu. Svaka sreća.

12.6.2014. u 11.20h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, dobar dan. Nastavljamo po dnevnom redu 8. sjednice proljećnjeg zasijedanja.

Raspravljamo o petoj tački dnevnog reda, a to je **Predlog zakona o elektronskoj upravi**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su dr Vujica Lazović, potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije i mr Sandra Veličković, sekretarka Ministarstva. Izvjestioci odbora su Luid Škrelja, Zakonodavnog odbora i Kemal Zoronjić, Odbora za ljudska prava i slobode.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade želi li dati dopunsko obrazloženje. Izvolite.

SANDRA VELIČKOVIĆ:

Hvala.

Poštovani potpredsjedniče, uvažene poslanice i poslanici,

Predlog zakona o Elektronskoj upravi predstavlja normativni iskorak ka stvaranju efikasne državne administracije koja teži da u pravom smislu bude servis građana i privrede. U uslovima sve veće dominacije modernih tehnologija, prirodno, posvećeni smo stvaranju pravnog ambijenta za jednostavniju i efikasniju komunikaciju kako između državnih organa, tako i na relaciji korisnici administracija.

U tom kontekstu, ovaj zakon donosi dobra rješenja za korisnike usluga administracije koji koriste moderne tehnologije, jer će imati priliku da sa administracijom komuniciraju u bilo koje vrijeme i sa bilo kojeg mjesta, budući da zakon normira obavezu da su sve institucije državne i lokalne u obavezi da u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona sve usluge koje pružaju građanima i privrednim subjektima konvencionalnim putem učine dostupnim i elektronskim putem preko portala elektronske uprave. Podsjetiću da je portal elektronske uprave u funkciji od 2011. godine i da trenutno na njemu imamo dostupno 58 usluga državne administracije. Naravno, treba napomenuti da je ovaj zakon propisao obligaciju samo za državne organe, a da je građanima i privrednim subjektima ostavljena mogućnost da biraju način na koji će komunicirati sa administracijom. Dakle, ili na šalterima neposredno ili putem interneta preko portala elektronske uprave.

U cilju jednostavnijeg pribavljanja podataka između državnih organa po službenoj dužnosti predviđena je obaveza izrade informacionog sistema za razmjenu podataka između državnih organa koji, takođe, treba da doprinese efikasnosti administracije, s jedne strane, i da značajno smanji troškove funkcionisanja administracije, sa druge strane.

Zakonom je prepoznata i potreba podizanja nivoa informacione bezbjednosti podataka koji se pohranjuju u informacionim sistemima koje vode državni organi. U tom kontekstu, normirana je zabrana da se informacioni sistemi, elektronski registri i e-mejl nalozi državnih organa ne mogu čuvati na serverima van Crne Gore, a u cilju standardizovanja internet prezentacija Vlade i organa uprave zakonom je dat osnov za realizaciju tog cilja.

Na kraju, dozvolite da istaknem par afirmativnih informacija o zakonu. Predlogom zakona se na sistemski način uređuje oblast elektronske uprave u Crnoj Gori. Pravno uređivanje elektronske uprave na ovaj način predstavlja jedinstven primjer u regionu i šire. Portal elektronske uprave će biti jedinstveni šalter na internetu za pristup svim institucijama koje u okviru svoje nadležnosti komuniciraju sa građanima i privrednim subjektima, čime je postignuta potpuna usaglašenost sa direktivom evropskog parlamenta o uslugama na unutrašnjem tržištu. Zbog svega navedenog, predlažem ovom uvaženom domu da da podršku ovom zakonu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala sekretarki Veličković.

Pošto izvjestioci odbora ne žele riječ, otvaram pretres. U ime Poslaničkog kluba Demokratske partije socijalista govoriće kolega Saša Pešić, a neka se pripremi kolega Đukanović. Izvolite.

SAŠA PEŠIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Mustafiću.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani, uvažena gospođo Veličković,

Kada je riječ o razvoju informacionog društva, Crna Gora je ispred zemalja regiona. To su konstatacije Ministarstva za informaciono društvo i one su zasnovane na rezultatima istraživanja o stepenu korišćenja interneta koji prelazi 50% domaćinstava, kao i podacima o stepenu kvaliteta informacionih tehnologija koje su u upotrebi. Ambiciozni su i ciljevi definisani u Strategiji razvoja informacionog društva do 2016. godine, po kojima bi naša zemlja po nivou korišćenja informaciono-komunikacionih tehnologija u svakodnevnom životu i radu bila na nivou zemalja članica Evropske unije. Vrijeme brzo prolazi, tako da ćemo za dvije godine znati da ocijenimo da li su postavljeni ciljevi bili realni ili nijesu. Ja vjerujem u ono što radi Ministarstvo za informaciono društvo na čelu sa profesorom Lazovićem.

Jasno proizilazi činjenica da je sve veća upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija u svakodnevnom životu i radu u Crnoj Gori, odnosno sve veća on line aktivnost građana i privrede, s jedne strane, razvoj portal e-uprave i informacionih sistema podstredstvom kojih je moguće uspostaviti elektronsku komunikaciju, s druge strane,

nametnula potrebu da se zakonom uredi elektronski način komunikacije građana i privrednih subjekata sa državnom administracijom.

Predlogom zakona o elektronskoj upravi uređuje se oblast elektronske uprave u državi u skladu sa njenim stvarnim potrebama, ali i u skladu sa zahtjevima međunarodnih integracionih procesa. Primjenom ovog zakona, kako smo čuli, obezbijediće se efikasnost i racionalizacija državne uprave, administracije, smanjenje troškova, ali će se obezbijediti i maksimalna transparentnost. Elektronska uprava najjednostavnije rečeno znači dostupnost servisa i usluga državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, javnih službi i pravnih lica koja vrše javna ovlašćenja elektronskim putem.

Zakon o elektronskoj upravi, kako je predloženo, ima 28 članova. Pored osnovnih odredbi u kojima je definisan predmet zakona i značenje pojedinih izraza koji su već odavno u upotrebi, ima i tri konceptualne cjeline. Prva, za građane i privredne subjekte najvažnija, odnosi se na poglavlje pod nazivom Elektronska komunikacija sa korisnicima. Komunikacija sa državnom upravom može biti ostvarena putem elektronske pošte ili preko portala elektronske uprave koji predstavlja centralnu tačku pristupa uslugama državne administracije. Druga cjelina vezana je za uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema za razmjenu podataka iz registra državnih organa. Na kraju, treća cjelina zakona odnosi se na elektronsku komunikaciju između organa državne uprave, a tiče se normiranja obaveze korišćenja informacionog sistema za upravljanje dokumentima posredstvom kojih bi se vršio prijem, razvrstavanje i dostavljanje dokumenata između organa državne uprave. U poglavlju 8 Predloga zakona definisan je rok za podnošenje podzakonskih akata koji moraju biti donešeni u periodu od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Ono što je za mene posebno interesantno je činjenica da će korisnici elektronskog portala mogućnost za podnošenje podnesaka svih vrsta moći da dobiju koristeći aplikativna rješenja u roku od 18 mjeseci od momenta stupanja na snagu ovog zakona. To je predviđeno članom 24 predloga zakona i ispada da ovu pogodnost koju nudi Zakon o elektronskoj upravi u najboljem slučaju možemo koristiti nakon 1. januara 2016. godine. I pored toga što vjerujem da postoje razlozi zbog čega ova usluga ne može da bude dostupna ranije, volio bih da nam predstavnik Ministarstva za informaciono društvo pojasni zbog čega je to tako.

Na kraju, skupštinski Odbor za ljudska prava i slobode razmotrio je predlog ovog zakona i jednoglasno podržao, a ja lično ne vidim razloga da slično ne bude na plenumu. Dakle, Klub poslanika najbolje političke ponude u Crnoj Gori DPS-a podržaće ovaj predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vama, kolega Pešiću. Ta skraćena ne može da stane u ove naše evidencije. Znači u ime Kluba DPS-a čuli smo kolegu Pešića, a sada će se obratiti kolega Milutin Đukanović u ime Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospođo Veličković, poštovani građani Crne Gore, Konačno da se pred ovim Parlamentom od strane Vlade predloži jedan smisleni zakon. Odmah da kažem da će Demokratski front podržati ovaj zakon, naravno, uz amandman koji je predložila Pozitivna Crna Gora.

Dobro je kad se planira da se rastereti državna administracija, da se uspostavi bolja komunikacija sa građanima, da građani određene informacije, podatke, uvjerenja, potvrde dobijaju na brži način. Ali, postavljamo pitanje šta se do sada radilo, zbog čega se to nije implementiralo ranije. Crna Gora je relativno malo društvo i u malom društvu sve može mnogo brže da se sprovodi. Osvrnuću se na pojedine članove i volio bih da čujem objašnjenja kako je bilo do sada i kako se planira ubuduće.

U članu 15, stav 2 državni organ i organ državne uprave je dužan da prije uspostavljanja informacionog sistema pribavi saglasnost nadležnog organa i organa državne uprave nadležnog za poslove finansija. Zar je moguće bilo do sada da neko može da radi, a da nema određene saglasnosti? Zar je moglo da se dešava da se u određenim državnim organima uvode informacioni sistemi, a da se ne dobija saglasnost nadležnih organa? I vjerovatno je to proizvelo haos u podacima, jer da se imala saglasnost, da se to planski radilo, mi bi ovu elektronsku upravu imali gotovu. Samo bi trebala tehnika da se instalira, određeni informacioni sistemi na nižem nivou bi slali podatke na glavne servere. Jednostavna aplikacija sve bi to obrađivala. Što se tiče rokova, ja sam kad se raspravljalo o vođenju biračkog spiska i elektronske identifikacije birača smatrao da su rokovi predugački, da je to moglo mnogo kraće. Ko se god razumije u informatiku, a to bi dobro bilo da saopštite ovdje javno, složiće se da je ovaj projekat elektronske uprave barem pet puta, ako ne i više kompleksniji od vođenja biračkog spiska, gdje jednostavno trebaju da se upare samo dva registra, registar prebivališta i registar državljana i da se dobije birački spisak. Ali, Ministarstvo unutrašnjih poslova tada je kazalo da im je za to potrebno godinu dana.

Želio bih od Vas da čujem još neka pojašnjenja. Kako nešto možete sada da planirate, a u članu 23 kažete - Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Od tih podzakonskih akata zavise i informaciono-tehnološka rješenja u određenim aplikacijama. Šta ako ta podzakonska akta budu dosta kompleksna? Da li će onda morati da važe rokovi iz člana 24 i člana 25,

gdje se kaže, u članu 25 - organi su dužni da aplikativno rješenje za prijem svih vrsta podnesaka, u skladu sa članom 7, stav 1 ovog zakona, postavite na portal elektronske uprave u roku od 18 mjeseci. Ali, ako podzakonski akt budu kompleksni ili budu malo šire tražili neke podatke, ko garantuje da će ovi moći to u roku od 18 mjeseci to da implementiraju.

Još jednom da pročitam član 25 - Jedinostveni informativni sistem za razmjenu podataka iz člana 12 ovog zakona nadležni organ će uspostaviti u roku od 24 mjeseca od stupanja na snagu ovog zakona. Mislim da je ovaj zakon više služi kao reklama. Kažemo da će Demokratski front to podržati, da se pokaže kako Crna Gora napreduje u informaciono-komunikacionim tehnologijama, ali to jednostavno nije tačno. U Crnoj Gori ne postoji ozbiljna informaciono-tehnološka kompanija. Sve kompanije koje rade softer u Crnoj Gori su sa strane. Raspisuju se tenderi. Rijetko koja kompanija iz Crne Gore konkuriše na tim tenderima jer očigledno nemaju dovoljno znanja. I posvećenost informacionih tehnologijama treba da bude jedan od prioriteta Crne Gore, ali ovaj zakon bi trebao u normalnoj zemlji da predstavlja revoluciju. Ali, sam način prezentacije i medijskog praćenja ovog zakona pokazuje to da i ovi koji su ga predložili ne vjeruju da ovo može da se implementira. Imate podršku od Demokratskog fronta za ovaj zakon, pa da vidimo šta ćete uraditi da ne bude opozicija stalno protiv. Podržaćemo zakon, ali pratićemo dobro kako se on implementira. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Đukanoviću.

U ime Kluba Pozitivna Crna Gora čućemo koleginicu Azru Jasavić.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovana predstavnicu Vlade, poštovani građani,

Pozitivna Crna Gora će podržati Predlog Zakona o elektronskoj upravi. Ovo je iz razloga što naš program transparentnosti podrazumijeva da je otvorenost i transparentnost državne uprave kao servisa građana nešto što moramo svi zagovarati. Ovaj zakon ćemo podržati jer omogućava punu poštovanje slobode i prava građana za pristup državnoj upravi i doprinosi humanijem i tolerantnijem društvu. Ovaj zakon ćemo podržati zato što više nećemo, vjerujemo, gledati, ukoliko uspijemo da ga primijenimo, one nehumane redove pred šaltera državnih organa koje ste imali prilike da gledamo u dnevnicima kada su se vadila razna dokumenta, kada su ljudi i po pet-šest sati i po cijeli dan čekali na šalterima državnih organa koji nijesu mogli da postignu sve ono što su građani od njih zahtijevali. I ovaj zakon

jeste u tom pravcu nešto što je humaniji pristup ostvarivanju elementarnih ljudskih prava i sloboda. Potpuna primjena ovog zakona treba da dovede do otvorenosti i transparentnosti cjelokupnog sistema državne uprave, što je svakako jedan od načina suzbijanja korupcije i zloupotrebe moći i položaja od strane bilo kojeg državnog službenika. Uspostavljanje elektronske uprave preduslov je za reformu klasične državne uprave. Moderizacija administracije, tj. njena evropeizacijaneophodna je u Crnoj Gori. Ovo se potvrđuje i u godišnjim izvještajima o napretku u kojima Evropska komisija kao jedan od najvažnih problema Crne Gore na putu ka Evropskoj Uniji ističe nedovoljnu sposobnost administrativnih kapaciteta. Suština koncepta elektronske uprave je poboljšanje kvaliteta života građana koji garantuju korisnicima usluga državne administracije da jednostavno i brzo posredstvom portala elektronske uprave kontaktiraju željenu instituciju i komuniciraju elektronskim putem. Pored navedenog potpuna implementacija ovog zakona doprinijeće i efikasnijoj saradnju državnih institucija, a sve u korist građana.

Pozitivna Crna Gora na ovaj predlog zakona je podnijela amandman i vjerujem da će on biti prihvaćen jer je sastavni dio duha zakona, kojim se predlaže da su organi dužni da na zahtjev korisnika elektronskim putem dostave informacije o fazi u kojoj se nalazi njihovi podnesci, sve u cilju unapređenja transparentnosti i odgovornosti rada organa državne uprave koji treba da budu servisi građana, a ne kao u dosadašnjoj praksi da građani gube vrijeme idući od šaltera do šaltera. Na primjeru Estonije možemo vidjeti šta za građane znači elektronska uprava. Danas gotovo svi građani Estonije imaju elektronsku ličnu kartu sa posebnim čipom, kojim preko posebnog čitača iz sopstvenog računara ulaze u jedinstveni kompjuterski system, koji im omogućava da gotovo sve svoje transakcije sa organima državne uprave obavljaju od kuće preko interneta.

Mi želimo da građani Crne Gore imaju tu mogućnost i zato ćemo podržati ovaj zakon, ali ono što je najvažnije, pratićemo njegovo sprovođenje u praksi. Jer, pored ostalog, pravilna primjena ovog koncepta ključna je za jačanje povjerenja građana u rad državne uprave. Suština priče je, uvaženi građani i uvažena predstavnice Vlade, da ovo zaista i zaživi, jer ovo jeste zahtjevan posao i ukoliko je to samo na nivou da se deklarativno promoviramo kao lideri u regionu, to neće biti dobro. Ukoliko ovaj zakon zaživi na pravi način, to znači da smo zaista na dobrom putu, ali sasvim sigurno možemo očekivati velike turbulencije i u smislu kadrovskog postavljanja stvari u državnoj upravi. U državnoj upravi sam radila skoro 10 godina i vrlo dobro znam kakvi su kapaciteti administrativni. Oni su nedostatni i sasvim je izvjesno da će nam trebati mladi kadrovi, mladi ljudi koji su elektronski pismeni, koji su spremni da odgovore izazovima ovog zakona, jer jedno je napisati, a drugo je primijeniti. Kao što je jedno reći i obećati, a ne odraditi ono što ste obećali. Zapadamo u zonu danas ljudi lako i jednostavno mogu nazvati licimjerima ako lijepo pričamo, a lijepo ne radimo. Tako da kao u životu svakog čovjeka što djelo mora da slijedi nakon lijepe riječi, tako i moja najtoplija

preporuka da poslije ovako dobrog teksta zakona slijedi njegova puna primjena jedino jeste garant da građani osjete benefit svega onog što ste ovdje sad vi sa dobrom namjerom pokušali da prenesete u normativnom smislu. Da li će to tako da bude, vidjećemo u predstojećem vremenu, na način na koji ćete implementirati i primijeniti ovaj zakon. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice Jasavić.

Pošto više nema prijavljenih po ovoj tački dnevnog reda, dajemo priliku zazavršnu riječ gospođi Veličković.

Izvolite.

SANDRA VELIČKOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedavajući. Zahvaljujem poslanicima koji su učestvovali u raspravi o ovom zakonu. Drago mi je što su u ovom uvaženom domu prepoznate pozitivne strane ovog zakona, što je dobar temelj za dostizanje ciljeva zakona, a to je eliminisanje administrativnih barijera ili makar njihovo svođenje na primjerenu mjeru, sa jedne strane, a, sa druge strane, doprinos jačanju ljudskih prava. Naravno, ovo je podstrek i nama iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije da istrajemo u reformskim koracima koje sprovodimo ne samo u oblasti elektronske uprave, nego i u oblasti informacionog društva, ali i vi ste se dijelom kroz diskusije koje ste imali salgasili sa tim da sprovoditi promjene nije nikada lako iz prostog razloga što kada mijenjate ustaljene navike, po prirodi stvari nailazite na otpor.

Baziraću se na ono što su bile konkretne primjedbe ili komentari, odnosno odgovori koje ste tražili da očekujete u ovom uvaženom domu. Prvo bih voljela da obavijestim i vas i javnost Crne Gore da je ovaj zakon već u funkciji. Zašto? Zato što postoji i portal elektronske uprave i sistem za upravljanje dokumentima i dozvoljen je prijem pošte elektronskim putem. Ono što je nama trebalo jeste normativni mehanizam, odnosno abligacije za državne organe, da se sistemi koji postoje isti koriste, jer smo sa tim imali problem. Iskustvo nas je naučilo da čak ni i dobar projektni menadžment ne može dati očekivane rezultate kada je institucijama prepušteno na volju da odlučuju da li će neki sistem da koriste ili ne. Rok od 18 mjeseci koji je pomenuo uvaženi poslanik Pešić definisan je iz prostog razloga što je obuhvat institucija u ovom zakonu veliki, a cijelu implementaciju treba da sprovede deset službenika koji rade u Direktoratu za elektronsku upravu. Iz tog razloga rok od 18 mjeseci mislim da je, sudeći po dosadašnjem iskustvu koje smo imali kada je implementacija, odnosno postavljanje servisa na portal elektronske uprave u toku, preambiciozan. Ali, iskreno se nadam da ćemo istrajati i

pokušati da stvari izguramo do kraja, iz razloga što sada zaista, ukoliko ovaj uvaženi dom prihvati zakon, imamo mehanizam kroz kaznenu politiku da stvari guramo naprijed.

Uvaženi poslanik Đukanović je postavio pitanje šta se radilo do sada. Radilo se dosta, jer su ovi projekti implementirani i, kao što rekoh, jedini informacijski sistem koji trenutno nije u funkciji u momentu kada je predložen ovaj zakon jeste informacijski sistem za razmjenu podataka između državnih organa.

Dakle, rokovi su definisani u skladu sa onim što su realne mogućnosti za izvodljivost cijele price. Mi prvo treba da obezbijedimo finansijska sredstva za implementaciju ovog zakona, a najveći dio odnosi se na sredstva koja su neophodna za implementaciju ovog informacionog sistema koja zaista u pravom smislu te riječi treba da eliminiše administrativne barijere, jer ćemo dobiti na vremenu i u pribavljanju dokumenata po službenoj dužnosti i samim tim imati za posljedicu efikasne postupke u državnoj upravi. Iz tog razloga su ostavljeni ovi rokovi. Da obavijestim ovaj uvaženi dom i javnost Crne Gore da smo, vodeći računa da fiskalni uticaj na budžet Crne Gore bude minimalan, aplicirali kod dostupnih evropskih fondova za dobijanje sredstava za implementaciju ovog važnog informacionog sistema i na dobrom smo putu da ih i dobijemo.

Uvažena poslanica Jasavić je pomenula amandman koji će predložiti Pozitivna Crna Gora. Sve što je u duhu unapređenjateksta ovog zakona za nas je zaista prihvatljivo, ali da objasnim tehnički način funkcionisanja portala elektronske uprave koji će možda doprinijeti da odustanete od tog amandmana, jer oni građani i korisnici usluga administracije koji se registruju na portalu elektronske uprave u svakom trenutkupreko tog informacionog sistema imaju informaciju u kojoj se fazi nalazi dokument, odnosno zahtjev koji su procesuirali. Zaista više ne bih oduzimala vaše vrijeme. Od '95. godine, kada se termin nova ekonomija prvi put upotrijebio u američkom Businessweek-u o informatici se komentarisalo na razne načine. Dakle, doživljavana je kao kočnica, nužno zlo i zabluda. Sada smo svi svjesni da bez informaciono-komunikacionih tehnologija nema napretka. Zaista zahvaljujem što ste prepoznali da je ovo normativni akt koji će, ubijedjena sam, unaprijediti ne samo elektronsku upravu Crne Gore, nego i informaciono društvo. Biće nam svakako zadovoljstvo da pomno pratite ono što radimo, jer sam uvjeren da ćete vidjeti samo pozitivne rezultate. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, uvažena sekretarko Veličković.

Ovim smo završili raspravu o Predlogu zakona o elektronskoj upravi u načelu.

O ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno, a rok za podnošenje amandmana je do završetka današnjeg radnog dana.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda, a to je **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Duško Marković, potpredsjednik Vlade i ministar pravde i Branka Lakočević, pomoćnica ministra.

Izvjestioci odbora su dr Miodrag Vuković, Zakonodavnog odbora i Azra Jasavić, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade želi li dati dopunsko obrazloženje. Branka Lakočević, pomoćnica ministra. Izvolite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi poslanici,

Zaštita svjedoka kao specijalni vid borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma je u pravnom sistemu Crne Gore uvedena donošenjem Zakona o zaštiti svjedoka još 2004. godine. Jedinica za zaštitu svjedoka kao specijalizovana jedinica Uprave policije osnovana je 2005. godine, od kada se Zakon o zaštiti svjedoka u potpunosti primjenjuje i sprovodi.

Razlozi za izmjenu i dopunu Zakona o zaštiti svjedoka su potreba za daljim unapređenjem zakonodavstva i potreba na koju je ukazala praktična primjena ovog zakona. Predlogom zakona predviđeno je, budući da se program zaštite svjedoka može primijeniti na svjedoke i svjedoke saradnike, da zakon napravi razliku između ova dva lica i da se termin svjedok saradnik uključi u zakon u skladu sa definicijom koja već postoji u članu 125 Zakonika o krivičnom postupku.

Takođe, važeći zakon sadrži vrlo široku slobodnu definiciju koncepta bliske osobe, koju označi svjedok. Iz tog razloga se predlaže poboljšanje definicije i ograničenje u skladu sa definicijom koja se nalazi u Zakoniku o krivičnom postupku.

Novi predlog je zasnovan na definiciji lica bliskom svjedoku ili saradniku pravde, koja se nalazi u članu 109 Zakonika o krivičnom postupku. U skladu s najboljim evropskim standardima i praksama u regionu, teškim krivičnim djelima se smatraju ona krivična djela za koja je propisana kazna zatvora od četiri ili više godina, iz tog razloga što određena teška krivična djela mogu biti kažnjiva i kaznom zatvora ispod 10 godina. U članu 2 Predloga zakona predlaže se da se izmijeni postojeća odredba - pet godina ili teža kazna. U odnosu na sastav komisije za primjenu programa zaštite svjedoka, predlaže se povećanje broja članova sa postojeća tri na pet članova. Ovaj broj omogućiće bolju diskusiju između članova komisije. Iz razloga mogućeg uključenje svjedoka saradnika u program zaštite svjedoka koji

se nalazi i na služenju zatvorske kazne uz nadzor, predlaže se da se u sastav komisije uključi i direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija. Takođe, iz razloga psiholoških implikacija koje može da ima svjedok od njegovog prijema u program zaštite, predlaže se da peti član bude psiholog. Mišljenja psihologa u ovoj vrsti komisije se pokazalo kao veoma profesionalna i korisna vrijednost. Takođe, predlažem da komisija odlučuje na sjednici kojoj prisustvuju svi članovi ili njihovi zamjenici i da se odluke donose većinom glasova.

Predloženo je da se Jedinici za zaštitu svjedoka dostavljaju svi potrebni podaci za rad. Naime, o zahtjevu vrhovnog državnog tužioca i Jedinica za zaštitu može odlučiti o primjeni i vrsti hitnih mjera zaštite dok komisija ne donese odluku o prijemu u program zaštite. U cilju procjene ove mogućnosti neophodno je da je jedinica za zaštitu dobije sve relevantne informacije koje joj mogu biti od koristi za donošenje pravovaljane odluke. Takođe, predložene su i određene novine u odnosu na Sporazum, i to - iz razloga bezbjednosti od ključnog je značaja da je Sporazum napravljen u jednom primjerku i da se čuva u Jedinici za zaštitu. U suprotnom, izgubljen ili zloupotrijebljen Sporazum može ugroziti čitav program zaštite.

U odnosu na donošenje odluka o mjerama zaštite, predloženo je da jednom kada je komisija odlučila o prijemu lica u program zaštite, Jedinica za zaštitu je kompetentna da odluči o konkretnim mjerama zaštite koje će se primjeniti u svakom trenutku. Jedinica je specijalizovana organizaciona jedinica koja procjenjuje rizike i date uslove i u potpunosti joj treba omogućiti fleksibilnost u donošenju ovih odluka. To znači da ako je jedinica nadležna za sprovođenje mjera zaštite, treba da bude kompetentna da odluči koja vrsta mjera zaštite treba da bude adekvatna u skladu sa određenim okolnostima. Nadalje, mjere zaštite su tajne i treba da budu čuvane unutar Jedinice za zaštitu. Ipak, a iz razloga implikacije koje mjere promjene identiteta mogu prouzrokovati nadležnost oko primjene ove mjere treba povjeriti komisiji. Predloženo je i brisanje odredbe koja je onemogućavala prekid programa zaštite na štetu zaštićenog lica iz razloga što po ulasku u program zaštite zaštićeno lice dobija određene obaveze. U slučaju da to lice krši ili se ne ponaša u skladu sa tim obavezama, jedinici treba omogućiti pravo da prekine taj program. Isto tako, predloženo je brisanje

saglasnosti zaštićenog lica u odnosu na pitanja koja se odnose na njegova statusna i druga prava i obaveze iz razloga što po ulasku u program zaštite zaštićeno lice daje svoj pristanak i dobrovoljno potpisuje sporazum. Važna novina je i uvođenje odredbe da svjedok saradnik koji je primljen u program zaštite koji se nalazi na služenju zatvorske kazne može uživati specijalne uslove u zatvoru. U skladu sa zakonom, iz razloga značaja koji svjedok saradnik može imati u borbi protiv teških krivičnih djela, specijalni program zaštite koji se primjenjuje na svjedoka saradnika koji se nalazi na služenju zatvorske kazne može takođe obuhvatiti specifične uslove, kao što je specijalni zatvorski režim, bezbjednosne provjere ili ograničeni zatvorenici.

Poštovani poslanici, da je pitanje zaštite svjedoka van suda jako važno, govori nam i podatak da jedno od privremenih mjerila za poglavlje 24 upravo usmjereno jačanju zaštite svjedoka, pa je mjerilo broj 31 odredilo da Crna Gora razvija djelotvoran sistem zaštite svjedoka kroz izmjenu Zakona o zaštiti svjedoka i obezbjeđivanje specijalizovanih obuka, bolje opreme i brojnijeg kadra Jedinice za zaštitu svjedoka. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, gospođo Lakočević. Bilo je to uvodno izlaganje predstavnice Vlade. Čućemo sada izlaganje poslaničkih klubova. U ime Kluba Demokratske partije socijalista kolega Milorad Vuletić, a neka se pripremi kolegica Draginja Vuksanović.

Izvolite, kolega Vuletiću.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo poslanici, uvažena pomoćnice ministra, poštovani građani,

Program zaštite svjedoka je osmišljen tako da u potpunosti osigura efikasnu zaštitu svjedoka u toku i nakon krivičnog postupka, kako bi mu se omogućilo slobodno i otvoreno svjedočenje u krivičnom postupku. Treba napomenuti da nakon okončanja krivičnog postupka

ili nakon što svjedok da svoju izjavu, ne znači da se potreba za njegovom zaštitom tog momenta i završava. Naprotiv, zaštita svjedoka se i dalje nastavlja.

Razolucijom Savjeta Evrope o zaštiti svjedoka obavezane su sve zemlje bivše Jugoslavije da istraže, zaustave sve slučajeve zastrašivanja, prijetnji i napada na svjedoke u slučajevima ratnih zločina i organizovanog kriminala. Konstatovano je da Crna Gora ima vrlo dobru zakonodavnu ili zakonsku regulativu u oblasti zaštite svjedoka, ali da se ti zakoni ne sprovode u praksi na odgovarajući način. Zakonom o krivičnom postupku je predviđen veći broj vrsta zaštite svjedoka. Takođe, Zakonom o zaštiti svjedoka propisan je i osmišljen program zaštite svjedoka tako da u potpunosti osigurava efikasnu zaštitu svjedoka u toku i nakon kaznenog postupka, kako bi mu se omogućilo slobodno i otvoreno svjedočenje u krivičnom postupku.

Predloženim izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka ne dira se u osnovni koncept zakona, već su predložene izmjene i dopune u cilju omogućavanja bolje primjene zakona u praksi. Tako, na primjer, u Komisiju za primjenu programa zaštite svjedoka predlaže se povećanje broja članova, tako što bi komisiju umjesto dosadašnjih tri člana činilo pet članova. Novi članovi bili bi direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i psiholog. Psiholog iz razloga psiholoških implikacija koje može da ima svjedok od njegovog prijema u program zaštite svjedoka.

Isto tako, članom 6 zakona predloženo je da se Jedinici za zaštitu svjedoka dostavljaju svi potrebni podaci za rad, dok je članom 10 predloženo brisanje odredbe koja je onemogućavala period programa, prekid programa zaštite na štetu zaštićenog lica, a iz razloga što po ulasku u program zaštite zaštićeno lice dobija određene obaveze.

U slučaju da to lice krši ili se ne ponaša u skladu sa tim obavezama, jedinici treba omogućiti pravo da prekine program zaštite, čak i ako taj prestanak može biti na štetu zaštićenog lica.

Konačno, članom 12 zakona predloženo je uvođenje odredbe da svjedok saradnik koji je primljen u program zaštite, a koji se nalazi na služenju zatvorske kazne, ili u pritvoru

može uživati specijalne uslove. Na primjer, specijalni zatvorski režim uz bezbjednosne provjere zaposlenih ili ograničen pristup drugim zatvorenicima.

Međutim, uporedna praksa i izrada zakona koji regulišu ovu oblast u okruženju ima pretenzije da napravi iskorak dalje, na način kao što je projektuje novim zakonskim rješenjem u Bosni i Hercegovini da se, recimo, zaštićenom svjedoku jamči zaštita kao na Zapadu, dakle, od fizičke zaštite do izmještanja iz zemlje i promjene identiteta svjedoka.

Na kraju, cijenim da se radi o predogu zakonu kojim se teži daljem unapređenju zakonodavstva i potrebe da se otklone i poboljšaju i preciznije opredijele određene zakonske norme, koje su se pokazale kao nedovoljno efikasne u dosadašnjoj primjeni Zakona o zaštiti svjedoka, zbog čega isti podržavam i predlažem Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Vuletiću.

Koleginica Draginja Vuksanović u ime Kluba Socijaldemokratske partije, a neka se pripremi koleginica Jasavić. Izvolite, koleginice Vuksanović.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedavajući.

Uvažene kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore, uvažena gospodo Lakočević,

Kao što smo imali prilike da čujemo do sada, pred nama su zaista veoma važne izmjene i dopune zakona. Ono što je značajno jeste da su ove izmjene i dopune zakona usaglašene sa Rezolucijom o zaštiti svjedoka u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminala i Rezolucijom o pojedincima koji sarađuju u okviru sudskog postupka u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminala.

Sve su ovo zadaci koji su postavljeni pred Crnom Gorom na putu ka NATO i evropskim integracijama. Međutim, ono što je veoma značajno jeste da zakon ne smije biti

samo obično slovo na papiru, već ga treba adekvatno primjenjivati i trebaju se izbjegavati velike zloupotrebe zakona koje se mogu pojaviti u ovom dijelu.

Prije nego što ukažem na detalje, želim da pojasnim sljedeće. Ne može Crna Gora ući u Evropsku uniju i ne može pristupiti NATO i evropskim organizacijama ukoliko se ne izbori sa pitanjem organizovanog kriminala i korupcije. Kako je to moguće? Svima je poznato. To je: 1) Da se slučajevi organizovanog kriminala koji su već procesuirani na zakonit način dovedu do kraja i 2) Da oni slučajevi organizovanog kriminala i slučajevi iz prakse sa elementima korupcije koji nijesu procesuirani budu procesuirani i budu dovedeni do kraja. Međutim, da bi se ti slučajevi doveli do kraja, potrebno je da se sprovede sudski postupak i da se u skladu sa tim sprovede i adekvatan dokazni postupak. Naravno, u tom postupku dokazivanja među dokaznim sredstvima veoma značajno mjesto upravo zauzima pozicija svjedoka.

Pitanje zaštićenog svjedoka veoma je značajno. Zaista smatramo da treba zaštititi ono lice koje može da da adekvatne informacije koje mogu biti od značaja za uspješno okončavanje krivičnog postupka u dijelu organizovanog kriminala, korupcije i drugih težih krivičnih djela.

Ono što je posebna vrijednost zakona jeste da se zaista jasno povlači paralela sa odredbom Zakonima o krivičnom postupku, gdje se jasno precizira razlika između zaštićenog svjedoka i sa druge strane svjedoka saradnika. I jedan i drugi svjedok u postupku zaista mogu da doprinesu rasvjetljenju jednog krivičnog djela i uspješnom okončanju krivičnog postupka.

Međutim, svjedok kao, naravno, jedno od dokaznih sredstava u postupku nije jedino sredstvo dokaza i ne može se sudska presuda u jednom postupku zasnivati samo na izjavi svjedoka. Ove odredbe zakona su zaista kvalitetne i cijenimo sve ono što je urađeno da se unaprijedi ovaj institut zaštićenog svjedoka, ali imali smo prilike i suočavali smo se sa činjenicama da se u sudskom postupku često znala i zloupotrijebiti pozicija zaštićenog svjedoka, na način što se izjava zaštićenog svjedoka koristila kao jedini dokaz u krivičnom postupku, što apsolutno nije uredu i nije dopušteno.

Stoga vjerujem da će ove odredbe zakona koje su nove zaista naći adekvatnu primjenu i da će u ovom dijelu, a u cilju uspješnog okončanja svih onih proseca gdje imamo elemente organizovanog kriminala i korupcije, kao i onih postupaka kojima se sudi za teže oblike krivičnih djela, biti procesuirane na pravi način i da se sam institut zaštićenog svjedoka i svjedoka saradnika neće zloupotrebjavati u krivičnom postupku na način da se samo ovi iskazi koriste kao dokazi u postupku. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Vuksanović. U ime Kluba Pozitivna Crna Gora govoriće kolegica Azra Jasavić. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani, poštovana gospođo Lakočević, još jednom poštovani građani,

Ja sam iz advokature u politiku ušla između ostalog zbog jednog razloga - da ove zakone koje dolaze u Parlament pažljivo pročitam i da ono što je dobro podržim, a da na ono što nije dobro ukažem, kritikujem i ponudim neka bolja rješenja, a na onom ko predlaže zakon je da ponudi ta bolja rješenja ili ne ponudi. Sve u zavisnosti kako obrazloženje dobijem.

Ovaj zakon ima dobrih rješenja, ali nijesu sva ova rješenja koja su ponuđena dobra i mi ćemo u tom pravcu i ponuditi, uvažena gospođo Lakočević, jedan amandman. Ovaj zakon je dobar zato što unapređuje pitanje zaštite svjedoka. Unapređuje rad Komisije za primjenu programa zaštite svjedoka sa stanovišta kvaliteta i brojnosti članova komisije, jer se uključuju u rad komisije i direktor ZIKS-a, što je dobro i psiholog, što je, takođe, dobro. Dobro je to što ste razmišljali da se i način odlučivanja mora poboljšati i dobro je to što ste pravazišli ranija rješenja, gdje se odlučivalo većinom prisutnih. A sada svi članovi komisije, koliko sam razumljela, popravite me ako griješim, moraju biti tu - oni ili njihovi zamjenici i odluka se donosi većinom. To je kvalitetno i to je dobro. Ono što nije po mom mišljenju dobro, a o čemu

treba da razgovaramo, sa čim treba da budu građani upoznati, kao i uvažene kolege poslanici, jeste sljedeća stvar.

Prvo postavljam to kao pitanje, a onda ćemo da razgovaramo i da vidimo u kom pravcu bi trebali da djelujemo zajednički da se to promijeni, da se zaštiti građanin, da se zaštiti svjedok, da se zaštiti blisko lice, ali da se zaštiti, takođe, i jedinica za zaštitu. Jer nije suština zaštiti samo jednu stranu, ako imate ugovor između dvije strane. Ono što želim da postavim kao pitanje vama odnosi se na član 9 Predloga zakona. Naime, član 9. predviđa dopunu član 22 važećeg zakona, koji reguliše sporazum, koji zaključuje svjedok sa Jedinicom za zaštitu ukoliko Komisija donese odluku o primjeni programa zaštite. Predloženom izmjenom se predviđa da sporazum sadrži i izjavu svjedoka, odnosno njemu bliskog lica da za ostvarenje dogovorenih prava i obaveze iz sporazuma neće pokrenuti građanski ili neki drugi postupak, ukoliko druga strana u dobroj namjeri izvršava svoje obaveze.

Ono što mene zanima jeste kakva je uporedna pravna praksa po ovom pitanju. To bi bilo dobro da nam objasnite. Mislim da ovo nije dobro rješenje. Zašto nije dobro rješenje? Zato što vi u normativnom smislu ukažete i uslovljavate tu nemogućnost tužbe koju će podnijeti svjedok ili njemu blisko lice, jer u zakonskoj odredbi kažete - ukoliko postoji dobra namjera Jedinice za zaštitu koje izvršava svoje obaveze, a to nijeste kroz zakon detaljno razradili. Uopšte nijeste to kroz zakon detaljno razradili. Da bi građani razumjeli, samo da pročitam integralni tekst stava 2, člana 9 - Sporazum mora da sadrži izjavu svjedoka, odnosno njemu bliskog lica, na koje se primjenjuje program zaštite da za otvarivanje dogovorenih prava i obaveza iz sporazuma neće pokrenuti građanski ili neki drugi postupak ukoliko druga strana u dobroj namjeri izvršava svoje obaveze. Mislim da ovo ne smije da bude dio ovog zakona niti dio sporazuma, jer samo sud može da utvrdi, to je samo njegovo pravo, da li neko radi u dobroj namjeri i izvršava svoje obaveze u skladu sa zakonom i samo sud može da utvrdi da li je svjedok saradnik spriječio ne saradnjom zaštitu. Mi ćemo predložiti da se ovaj dio iz Predloga zakona briše, jer dovodimo svjedoke koje želimo da štitimo i njima bliska lica u poziciju da ih uslovljavamo da ne mogu tužiti državu ukoliko

država napravi neku grešku. A ja ne želim da budem u sistemu koji unaprijed štiti bilo kog svog službenika ili bilo kog svog pripadnika zbog greške koja je napravljena. Žao mi je što ste iz Vašeg obrazloženja isključili da obrazložite i ovaj dio predloga zakona, jer bi možda iz Vaših obrazloženja dobili bolju argumentaciju od ove koju ja pružam, ali ćete sada u komentaru imati priliku da mi odgovorite i da vidimo šta nam je činiti. Meni se čini da moramo brisati ovu odredbu, jer je to jedini način da zaštitimo građanina, odnosno svjedoka saradnika od neprofesionalnog rada mogućeg Jedinice za zaštitu, jer niko nije nepogrešiv. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice Jasavić. Bila su ovo uvodna izlaganja u ime poslaničkih klubova. Pitam pomoćnicu ministra Branku Lakočević želi li prokomentarisati i odgovoriti na neka pitanja koja smo čuli u uvodnim izlaganjima. U završnoj riječi? Uredu.

Prema redosljedu prijavljenih diskutanata, riječ imakolega Željko Aprcović. Izvolite, kolega.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege poslanici i poštovani građani Crne Gore,

Ja sam realno očekivao da ćemo danas u ovoj skupštinskoj sali sa aspekta predloženog zakonskog rješenja koje se tiče izmjena i dopuna Zakona o zaštiti svjedoka imati kvalitetniju raspravu u smislu da predložene izmjene i dopune zaslužuju posebnu pažnju iz razloga što kroz predložene izmjene i dopune Zakona o zaštiti svjedoka možemo doći do kvalitetnijih rješenja, koja će kao proizvod imati puno bolju i kvalitetniju borbu protiv organizovanog kriminala i krivičnih djela sa koruptivnim elementima. S obzirom na činjenicu da znamo da korijeni zaštićenog svjedoka potiču još iz Srednjeg vijeka, u Engleskoj imamo svjedoka krune i da u američkom krivično-pravnom sistemu imamo slične odredbe, onda je sasvim zaočekivati da kroz izmjene i dopune zakona koji je u pravnoj primjeni od 2005.godine dolazimo do kvalitetnijih rješenja i do onoga što se zove još jača, kvalitetnija,

efikasnija borba protiv svih najtežih oblika krivičnih djela. Mislim na organizovani kriminal i krivična djela sa koruptivnim elementima.

S obzirom na činjenicu da predložena zakonska rješenja iz 2005.godine, koja su u praktičnoj upotrebi, korespondiraju sa najboljim evropskim zakonodavstvom, onda je i njegova praktična upotreba, mislim na Zakon koji je u praktičnoj upotrebi od 2005. godine, zaslužuje ovakve izmjene. S obzirom na činjenicu da su se u pravnoj upotrebi ovoga zakona utvrdile neke anomalije koje je trebalo ovim zakonskim izmjenama i tretirati. I Crna Gora, kao dio međunarodne porodice, se suočava sa pojavnim oblicima transnacionalnog kriminala, sa izuzetno štetnim posljedicama i dalekosežnim negativnim efektima, te je bilo neophodno kao jedan od načina borbe protiv organizovanog kriminala propisati institute zaštićenog svjedoka i svjedoka saradnika i zakonski pravni okvir usaglasiti sa međunarodnim pravnim aktima, Konvencijom Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, Konvencijom protiv korupcije i sa preporukama Ministarstva vijeća Evrope za zaštitu zaštićenog svjedoka i svjedoka saradnika.

Predloženim izmjenama osnovni koncept zakona iz 2005. godine, odnosno 2004, odnosno 2005. godine u praktičnoj upotrebi se ne mijenja, jer su istim precizno normirani zakonski mehanizmi kojim se dozvoljava da tužilac pod određenim uslovima može odstupiti od krivičnog gonjenja kada je u pitanju veći obim zaštite javnog interesa. Kud veći obim zaštite javnog interesa ako je pravni integritet, odnosno pravni sistem jedne države povrijeđen, ugrožen sa djelovanjima organizovanih kriminalnih grupa i krivičnim djelima sa koruptivnim elementima? Upravo, predložene izmjene i dopune Zakona o zaštiti svjedoka usmjerena su za obezbjeđivanje većeg stepena zaštite kako svjedoka, tako i njemu bliskih srodnika, što će rezultirati, po mom dubokom ubjeđenju, kvalitetnijem vođenju krivičnog postupka protiv izvršilaca najtežih krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala i iz oblasti krivičnih djela sa koruptivnim elementima.

Moram istaći da kvalitetno optuženje i kvalitetna presuda ne mogu se samo zasnivati na izjavi zaštićenog svjedoka, odnosno svjedoka saradnika. To je samo jedan dio u dokaznom postupku koji se izuzetno uvažava, međutim, svako dobro optuženje i svaka

kvalitetna presuda treba da temelji i druge materijalne dokaze koji bi bili potkrepljenje verbalnim dokazima pribavljenim od zaštićenog svjedoka, odnosno od svjedoka saradnika.

Moram da kažem da je i za mene postojala dilema u dijelu koji se odnosi na to kakav treba sastav komisije da bude koja odlučuje o tome ko može da dobije status svjedoka, odnosno svjedoka saradnika, iz prostog razloga što mislim da je kvalitetnije rješenje koje je predloženo izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka u smislu da uvodimo još dva nova člana komisije. Tu prvenstveno mislim na predstavnika ZIKS-a zbog toga što su oni u neposrednom kontaktu i znaju sve elemente vezane za to lice koje pledira, tako da kažem da bude svjedok saradnik. A, takođe, i da u komisiji mora da participira i psiholog iz prostog razloga što psihofizičke osobine tog svjedoka saradnika sigurno će upućivati na to da će komisija na sjednici, u njenom radu treba da participiraju svi njeni članovi, donijeti odluku ko može da bude taj svjedok saradnik na kojeg se može poslije normalno i vijeće nekoga suda osloniti, odnosno na osnovu njegovog iskaza donijeti kvalitetnu presudu.

Sporazum koji se potpisuje između svjedoka saradnika i komisije koji se čuva u jednom primjerku je dobra novina, jer taj sporazum ne bi trebalo da vidi lice javnosti u smislu da ne procure informacije o uslovima pod kojim se sporazum potpisuje kao i način na koji će se on sprovoditi. Čak u određenim zakonodavstvima uporedim pripremajući se za ovu Skupštinu utvrdio sam da takva dokumenta imaju status onih povjerljivih dokumenata, a mislim da podatak da se jedan sporazum čuva u komisiji, da nema njegove kopije, daje nam dovoljnu garanciju da možemo očekivati da taj sporazum ne procuri u javnost, te da će zaštićeni svjedok kao svjedok koji svojim iskazom u konkretnom krivičnom pravnom postupku doprinosi utvrđenju pune krivično-pravne odgovornosti određenih lica učesnika u krivično-pravnom procesu ostati zaštićen, kao i njegovi bliski srodnici. Zahvaljujem na saradnji i očekujem da će kolege poslanici prihvatiti predlog zakona. Imajući u vidu da to nije sveto slovo, da će sigurno i u narednom periodu ustanovljavajući njegove anomalije, odnosno nedostatke u praktičnoj primjeni, doživjeti određene izmjene u cilju poboljšanja kvaliteta predloženih normi. Zahvaljujem.

PREŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Aprcoviću. Kolega Zoran Miljanić ima riječ, a neka se pripremi koleginica Zorica Kovačević. Izvolite, kolega Miljaniću.

ZORAN MILJANIĆ:

Samo kratko bih dao jedan komentar na izlaganje gospodina Aprcovića. Slažem se da je ovo vrlo bitan zakon i zakon koji se donosi kao i većina zakona u ovoj problematici u smislu što efikasnije borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije i on je kao takav dobar i u odnosu na poglavlja 23, 24 kojima se bavimo je sasvim prihvatljiv. Međutim, šta hoću da kažem? Mi smo i do sada imali Zakon o zaštiti svjedoka i ja bih se malo vratio na taj zakon koji je postojao, na njegovu praktičnu primjenu. Svi se sjećamo zaštićenog svjedoka Bohuma. Slučaj ubistva inspektora Šćekića, zaštićeni svjedok Bohum, čitava Crna Gora je za 24 sata znala njegov identitet. To je veliki problem. Na osnovu te izjave što smo imali priliku da čujemo od koleginice Vuksanović došlo je do presude. Ta presuda je pala nekoliko puta iz raznoraznih razloga. Nikakve odgovornosti do sada nije bilo ni sa jedne strane. Zakon je postojao, zakon je primjenjivan kako je primjenjivan. Mene je i sada strah i novim zakonskim rješenjima kako ćemo uspjeti da taj institut zaštićenog svjedoka sprovedemo do kraja.

Crna Gora je mala država. Ovdje svako poznaje svakoga, vrlo brzo cure informacije i to je veliki problem, a kamoli onda kada se zakon ne sprovede, odnosno kada ime zaštićenog svjedoka procuri i kada za to nema apsolutno nikakve odgovornosti. Podsjećam vas da ste vlast vi bili tada, a vlast ste i dan danas. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Miljaniću.

Komentar, je li tako? Izvolite.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

S obzirom na činjenicu da je uvaženi kolega Miljanić imao jedan dio komentara u odnosu na moje izlaganje, ne vidim nikakvu razliku između Vašeg razmišljanja koje ste javno iznijeli iza skupštinske govornice i mog razmišljanja u dijelu koji se odnosi na to da svako od nas može biti predmet neke protivpravne radnje. Upravo razmišljam o tome da su ova zakonska rješenja stepenica više u odnosu na ono što smo imali. Sada imamo suženi krug lica koji imaju dostupan sporazum sa svjedokom saradnikom. Da li je to dobro, pokazaće vrijeme. Zalažem se da takva dokumenta imaju najveći mogući stepen tajnosti iz prostog razloga što smo mi malo društvo, mala sredina, tradicionalno društvo i vrlo brzo se, iznijeću jednu kvalifikaciju koja nije odmjerena, svaka informacija čuje. Ali, koliko je ta informacija provjerena - u to ne ulazim. U pojedinačne radnje, u pojedinačna krivično-pravna djela nijesam ulazio zbog toga što nemam prava da udjem u to, ali ću se zalagati kao poslanik dok sjedim u ovim klupama da bude puna implementacija zakonskih rješenja koja su danas predložena i zajednički se moramo složiti da su takva rješenja puno bolja od onoga što je predmet bio 2004. i 2005. godine. Svjestan sam činjenice da jugoistočna Evropa ima problem oko curenja podataka, metaforično pričam, u vezi zaštićenog svjedoka, odnosno svjedoka saradnika i upravo je to najveći problem u smislu pune implementacije zakonskih rješenja. Slažem se sa vama da treba dobro da pratimo i Jedinicu koja je dužna da čuva taj sporazum i sve one ljude koji rade u toj jedinici - kako i na koji način će se prema tom sporazumu odnositi. Ako zaštitimo sporazum, zaštitili smo svjedoka, zaštitili smo porodice oštećenih i došli smo do pune istine u određenoj krivično-pravnoj stvari. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Želite li odgovor? Izvolite, kolega Miljaniću.

ZORAN MILJANIĆ:

Gospodine Aprcoviću, složiću se sa Vama u onom trenutku kada vi iz vaše partije pokrenete pitanje odgovornosti za ono što je bilo. Znači, mi sada imamo novi zakon, kamo sreće da se taj zakon sprovodi valjano, da ne dodjemo u onu situaciju da zaštićeni svjedok za 24 sata bude nezaštićeni svjedok. Da imamo proces koji traje 10 godina, da imamo presude koje su donošene na osnovu iskaza toga zaštićenog, odnosno nezaštićenog

svjedoka, ne znam kako da ga nazovem, i da bude "nikome ništa". Donosimo novi zakon, ono što je bilo bilo je i krećemo od nule.

To je mali problem u svemu ovome, odnosno veliki. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, kolega Miljaniću.

Koleginica Zorica Kovačević. Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana pomoćnice ministra, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Pred nama je danas na usvajanje predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka iz 2004. godine, kojim se uređuju uslovi i postupak za pružanje zaštite i pomoći svjedoka svjedoku van suda kada postoji osnovna bojazan da bi davanjem iskaza u cilju dokazivanja krivičnog djela bio izložen stvarnoj i ozbiljnoj opasnosti.

Razlozi za izmjenu i dopunu ovog zakona uslovljeni su, prije svega, praksom u primjeni zakona, kao i potrebom za daljem unapređenjem zakonodavstva u ovoj oblasti jer bez pravilne zaštite i podrške svjedocima cilj zakona ne može biti ispunjen.

Obaveza je države da organizuje svoje krivične postupke na takav način da se interesi žrtava i svjedoka neopravdano ne ugrožavaju. Dakle, da obezbijedi zaštitu, podršku i jednak odnos prema svim žrtvama i svjedocima, odnosno svjedocima saradnicima, koji termin se ovim izmjenama uvodi, kako bi se napravila razlika između ova dva lica koji sarađuju u krivičnim postupcima i to je ključna komponenta u svim procesima.

Takođe, važeći zakon sadrži široku definiciju bliske osobe, koju označi svjedok, te je primjena zakona u praksi pokazala da se ovaj termin mora ograničiti u skladu sa definicijom koja se nalazi u Zakoniku o krivičnom postupku.

Ono što je važno pomenuti jesu izmjene koje se odnose na sastav Komisije za primjenu programa zaštite svjedoka, odnosno predlog da se broj članova Komisije sa tri poveća na pet članova, odnosno da u sastav Komisije, kao član, bude uključen i direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, što smatram da je veoma dobro.

Imajući u vidu da je pružanje psiho-socijalne pomoći svjedocima od izuzetne važnosti, predlogom se predviđa da i peti član bude psiholog.

Značajno je napomenuti, takođe, izmjenu kojom se u redovnom postupku obezbjeđuje popunjavanje upitnika i podvrgavanje ljekarskom pregledu od strane svjedoka, odnosno njemu bliskog lica, što Jedinica za zaštitu svjedoka zajedno sa mišljenjem u primjeni programa zaštite prosljeđuje Komisiji. Do sada je ovakva procedura bila predviđena samo u postupku po hitnim mjerama. Takođe, predviđeno je da jedinica može odlučiti po zahtjevu vrhovnog državnog tužioca, a o primjeni i vrsti hitnih mjera zaštite dok Komisija ne donese odluku o prijemu u program zaštite.

Iskoristiću priliku da, kada već pominjem Jedinicu za zaštitu svjedoka, pitam predstavnika predlagača da li je ova jedinica osposobljena kadrovski i tehnički da može ispuniti sve nadležnosti utvrđene ovim zakonom.

Ono što bih još pomenula je svakako brisanje odredbe koja se odnosila na onemogućavanje prekida programa zaštite na štetu zaštićenog lica, obzirom da zaštićeno lice potpisivanjem sporazuma prihvata i određene obaveze na njegovoj strani, te ukoliko ne postupa u skladu sa tim, jedinici je omogućeno, odnosno dato pravo da prekine program zaštite, čak i ako je taj pristanak na štetu zaštićenog lica.

Predlogom se uvode i odredbe koje se odnose na svjedoka saradnika koji se nalazi na služenju zatvorske kazne, odnosno specijalni uslovi, kao što su specijalni zatvorski režim, bezbjednosne provjere i slično, koje će se dalje regulisati podzakonskim aktima.

Postavila bih pitanje uvaženoj pomoćnici ministra koliki su troškovi zaštite svjedoka trenutno i da li su zaista postignuti efekti koji opravdavaju te troškove. Ovo postavljam iz prostog razloga što praksa u okruženju pokazuje da su troškovi zaštite svjedoka izuzetno visoki, a da rezultati koji se postižu u okruženju nijesu na nivou.

Na kraju, svakako je najbitnije da se ovim izmjenama unaprijedi cijela procedura zaštite svjedoka, omogući dosljedna, koordinirana i efikasna zaštita svjedoka, uz garantovanje osnovnih prava svjedocima na život, bezbjednost i privatnost. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Kovačević.

Pošto više nema prijavljenih diskutanata po ovoj tački dnevnog reda, dajemo priliku za završnu riječ gospođi Lakočević. Izvolite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

Hvala Vam.

Uvaženi poslanici, pokušaću da odgovorim na par pitanja koja su se čula tokom vaših diskusija. Prije svega, da vas upoznam sa tim da je Crna Gora bila korisnica Regionalnog projekta WINRO, koji je imao za cilj zaštitu svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala i terorizma koji je sprovodio Savjet Evrope, a koji je imao za cilj unapređenje programa zaštite svjedoka van suda i ujednačavanje zakonskih rješenja zemalja Zapadnog Balkana radi lakše i efikasnije primjene zakona. Pravni eksperti angažovani kroz ovaj projekat analizirali su odredbe Zakona o zaštiti svjedoka u svjetlu preporuka Savjeta Evrope i uporednih analiza mjera zaštite u krivičnim postupcima u svim ostalim zemljama Zapadnog Balkana. Većina njihovih preporuka se nalaze u ovom tekstu zakona, a ono što je takođe važno pomenuti, imajući i vidu da se radilo o potpuno novom institutu koji je uveden u naš pravni sistem, da je Ministarstvo pravde vršilo analize primjene ovog zakona.

Na pitanje uvažene poslanice Jasavić u odnosu na odredbu člana 9, upravo i smisao ove odredbe jeste ukoliko druga strana nije u dobroj namjeri izvršavala svoje obaveze, da sud provjeri da se pokrene sudski postupak. Normalno je da će se u sudskom postupku utvrditi da li je bila dobra namjera ili ne. Ostavljena je mogućnost, prosto jedna bezbjednosna norma, ali u svakom slučaju jedino ako se pokrene postupak, sud može utvrditi da li je neko u dobroj namjeri uradio to ili nije.

Drugo pitanje se odnosilo na Jedinicu za zaštitu svjedoka. U svom uvodnom izlaganju sam već saopštila da jedinica za zaštitu svjedoka postoji u Crnoj Gori od 2005. godine, ali isto tako sam u uvodnom izlaganju rekla da smo se ovim pitanjem bavili sa više aspekata i da se jedno od privremenih mjerila za zatvaranje poglavlja 24 upravo odnosi na preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju unapređenja ovog instituta. Jedno od njih jeste donošenje ovog zakona, a drugi je obezbjeđivanje dalje specijalizovane obuke jedinice za zaštitu svjedoka, bolje opreme i brojnijeg kadra u jedinici.

Kada su u pitanju troškovi, je pitanje na koje u ovom momentu ne mogu odgovoriti iz više razloga. Prvo, zavisno od toga koji program zaštite se primjenjuje. Najskuplji program zaštite je upravo promjena identiteta i to su ti najskuplji i najkomplikovaniji. Ove ostale mjere zaštite koje se obezbjeđuju kroz Zakon o zaštiti svjedoka su mnogo jednostavnije, mnogo

jeftinije, a ovo je najskuplja mjera. Ono što jeste važnomenuti da nijesmo imali mnogo iskustava, ali smo imali iskustva u primjeni ove mjere. Mislim da su bila dva slučaja u Crnoj Gori.

Toliko. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, gospođo Lakočević.

Ovim smo završili raspravu o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka. O ovoj tački ćemo se, takođe, izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda **-Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima.**

Ovlašćeni predstavnik Vlade su Duško Marković, potpredjednik Vlade i ministar pravde i Branka Lakočević, pomoćnica ministra.

Izjestilac Zakonodavnog odbora je Velizar Kaluđerović i Draginja Vuksanović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade gospođu Lakočević zeli li dopunsko obrazloženje. Izvolite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

Podsjetiću vas da novi Zakon o prekršajima počeo da se primjenjuje od 1. septembra 2011. godine, da jedan od glavnih razloga za izmjene ovog zakona su amandmani na Ustav Crne Gore i to amandman 1. Međutim, polazne osnove za izmjene ovog zakona ne predstavljaju samo amandmani na Ustav, već i rezultati praćenja primjene ovog zakona.

Ministarstvo pravde analizira i prati mjene ovog zakona. Prva analiza koja je urađena u tom smislu jeste analiza racionalizacije pravosudne mreže i organa za vođenje prekršajnog postupka, sa dvogodišnjim planom njene implementacije, a isto tako i informacija o rezultatima primjene zakona, kadrovske analize i analize tehničkih uslova za rad podružnih organa za prekršaje i Vijeća za prekršaje.

Takođe, prilikom izrade ovoga predloga zakona oformljena je radna grupa, koju pored predstavnika Ministarstva pravde čine i predstavnici nadležnih organa za vođenje prekršajnog postupka, a sugestije su prikupljene od svih onih koji primjenjuju ovaj zakon. Isto tako su praćeni i brojni zahtjevi za davanje mišljenja i inicijative za ocjenu ustavnosti ovog zakona koji se nalazi pred Ustavnim sudom.

Prije svega, kada su u pitanju izmjene zakona, sve vas podsjećam da se ne dira u osnovni koncept ovog zakona, već da je predviđena mogućnost u skladu sa amandmanom 1 da se prekršaji mogu propisivati ne samo zakonom, već i uredbom Vlade ili odlukom jedinice lokalne samouprave. Takođe su predviđene i visine novčanih kazni koje se mogu propisati uredbom Vlade i odlukom jedinice lokalne samouprave, kao i mjere nadzora. Dodatno su precizirane odredbe o imunitetu na način što postoji obaveza traženja mišljenja od nadležnog Ministarstva za vanjske poslove i integracije ukoliko postoji sumnja da lice koje je izvršilo prekršaj uživa imunitet. Znači, na samom početku postupka. Takođe je zakonom eksplicitno navedeno da se protiv istog okrivljenog za isti događaj ne može voditi i krivični i prekršajni postupak. Precizno je određeno da predsjednik suda odlučuje po predlogu za spajanje i razdvajanje prekršajnog postupka. Takođe su precizirane odredbe za povraćaj u pređašnje stanje i ovlašćenje za podnošenje te molbe.

Nadalje, Predlogom zakona dopunjene su odredbe o prekršajnom nalogu. Dodatno je preciziran postupak kada je prekršajni nalog izdat za prekršaj zbog nepropisnog parikiranja motornog vozila, a ne može se uručiti na licu mjesta. Takođe je precizirano da se prekršajni nalog izda odmah nakon utvrđivanja prekršaja, a ukoliko tonije moguće ostavljen je rok od 60 dana od dana utvrđivanja prekršaja.

Predlogom zakona dodatno su uređene odredbe koje se odnose na mjere nadzora koje treba da omoguće prisustvo okrivljenog na pretresu ili njegovo sprečavanje u ometanju vođenja postupka ili izvršenja novih prekršaja. Posebno u ovom dijelu izvršeno je usaglašavanje sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici. Određene su vrste mjera, ukupno sedam, i uslovi za njihovo izricanje, odredbe koje se odnose na vanredne pravne lijekove, kao i zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Takođe, želim da pomenem u ovom momentu je i ono što je bilo predmet interesovanja, tj. status organa za prekršaje, upravo je završen Zakon o sudovima. Nalazi se na javnoj raspravi, određena je pozicija sudova za prekršaje i ono što smo mi, tokom javne rasprave, predvidjeli ukoliko budu nadležni odbori zainteresovani da se uključe u postupak javne rasprave, mi bi bili spremni da na odborima dodatno obrazložimo ta nova rješenja. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem gospođi Lakočević.

Izjesticu su Velizar Kaluđerović Zakonodavnog odbora i dr Draginja Vuksanović Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Ima li ko šta da kaže? Nema niko. Prelazimo na prvi krug.

U ime Kluba poslanika DPS-a koleginica Kovačević. Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani poslanici, uvaženi građani, uvažena pomoćnice ministra,

Glavni razlog za donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima i njegovo uskladjivanje sa amandmanom 1 na Ustav Crne Gore kako bi se omogućilo da se prekršaji mogu prepisivati ne samo zakonom, nego i uredbom Vlade Crne Gore i odlukom jedinice lokalne samouprave, za razliku od važećeg rješenja kada je ta mogućnost bila predviđena jedino zakonom.

Osim uskladjivanja sa amandmanom na Ustav Crne Gore predložene su i druge izmjene i dopune Zakona o prekršajima. Obim izmjena i dopuna je takav da se sa njima ne dira u osnovni koncept Zakona o prekršajima, već se predložene izmjene odnose na preciziranje pojedinih zakonskih odredbi. Nadalje, izmjenama Zakona dodatno su dopunjene odredbe o imunitetu. Prekršajni postupak ne može se pokrenuti, niti voditi protiv lica koji uživa pravo imuniteta, u skladu sa pravilima međunarodnog prava. Ukoliko postoji sumnja da je u pitanju lice koje uživa pravo imuniteta organ ovlašćen za pokretanje prekršajnog postupka dužan je da prije podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka pribavi mišljenje Ministarstva nadležnog za vanjske poslove.

Takođe, radi jasnijeg definisanja ograničenja u pogledu visine jedinstvene novčane kazne za prekršaj u sticanju Predlogom zakona propisano je da jedinstvena novčana kazna ne može preći maksimalni iznos novčane kazne propisane Zakonom o prekršajima.

Predlogom zakona dopunjene su i odredbe o mjerama nadzora. U slučaju ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao pobjeći, sakriti se i otići u nepoznato

mjesto ili u drugu državu, ili ometati vođenje prekršajnog postupka, kao i zbog sprečavanja okrivljenog da čini nove prekršaje, ili iz razloga bezbjednosti saobraćaja, ili kada se radi o prekršaju propisanom Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, sud može po službenoj dužnosti ili na predlog podnosioca zahtjeva ili oštećenog obrazloženim rješenjem okrivljenom izreći jednu ili više mjera nadzora u trajanju do sedam dana, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije propisano. Ako organ nadležan za poslove policije u roku od sedam dana od dana određivanja mjere nadzora ne podnese sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, sa prijedlogom za produženje mjere nadzora, ili ako nakon podnošenja takvog zahtjeva sud o mjeri nadzora ne odluči u daljem roku od tri dana, primjena mjere nadzora prestaje. Prijedlogom zakona je precizirano i da o predlogu za spajanje i razdvajanje prekršajnog postupka odlučuje predsjednik nadležnog prvostepenog suda. Ovo iz razloga što sa važećim zakonom isto pitanje nije bilo precizirano, pa se mogla postaviti dilema ko je nadležan.

Prijedlogom zakona, takođe, u izmjenama i dopunama o prekršajima pojašnjen je povraćaj u pređašnje stanje i ovlašćenje za podnošenje molbe za povraćaj u pređašnje stanje. Molbu za povraćaj u pređašnje stanje može podnijeti podnosilac zahtjeva i okrivljeni koji je iz opravdanih razloga propustio rok za izjavljivanje žalbe, kao i okrivljeni koji zbog propuštanja prisustva na pretresu nema pravo žalbe. Takođe, izvršena je izmjena naziva skraćenog postupka, koji se sada zove Postupak bez pretresa i na isti se primjenjuju odredbe Zakona o prekršajima koje se odnose na prekršajni postupak, osim odredbi o zakazivanju pretresa i načinu vođenja zapisnika o pretresu.

Predloženim Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima postiže se usklađivanje Zakona o prekršajima sa amandmanom 1 na Ustav Crne Gore. Takođe, navedenim izmjenama otklonjene su uočene dileme prilikom primjene Zakona o prekršajima, o čemu je govorila uvažena pomoćnica ministra, a što će omogućiti efikasno vođenje prekršajnog postupka. Imajući ovo u vidu, Poslanički klub Demokratske partije socijalista podržaće ovaj prijedlog zakona. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, koleginice Kovačević.

U ime SNP-a, kolega Gošović. Izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvažena Skupštino, pomoćnice ministra gospođo Lakočević, poštovani građani,

Amandmanom 1 na Ustav Crne Gore stvoren je ustavni osnov da se i odlukama jedinica lokalne samouprave i uredbama i odlukama Vlade mogu propisati prekršaji kao

kažnjiva djela. Ove izmjene bile su krajnje neophodne. Predlogom zakona kojeg danas razmatramo dodatno se razrađuje ta ustavna norma i utvrđuje raspon u kojem se uredbom Vlade, odnosno odlukom jedinica lokalne samouprave mogu propisati novčane kazne.

Dosadašnja ustavna zakonska rješenja imala su negativne posljedice na ostvarivanje funkcija lokalne samouprave. Jer, efikasnost primjene odluka bilo koje skupštine jedinice lokalne samouprave u bilo kojoj oblasti za čije nepoštovanje nije predviđena sankcija teško je i zamislivo. Novim Zakonom o prekršajima koji je u primjeni od 1. septembra 2011. godine, uvedene su značajne novine, a jedna od njih je da se stvarna nadležnost za vođenje prekršajnog postupka i odlučivanje u prekršajnim predmetima prenosi na sudove.

Međutim, takva organizacija i nadležnost sudova za vođenje prekršajnog postupka još uvijek nije utvrđena. Tako da je još uvijek prvostepeni prekršajni postupak i postupak izvršenja za koji su nadležni prvostepeni sudovi vode nadležni organi za prekršaje osnovani po starom Zakonu o prekršajima iz 1994. godine, a drugostepeni postupak Vijeće za prekršaje Crne Gore. Riječ je o organima za prekršaje koji nemaju status sudova i ne smatraju se sastavnim dijelom pravosuđa, već vrstom upravnog sistema koji funkcionise odvojeno i nezavisno od sistema redovnih sudova.

S tim u vezi, neminovno se nameće pitanje zašto zakon koji će urediti organizaciju i nadležnost sudova do sada nije donesen ako se ima u vidu da se na reformi sistema prekršaja radi godinama. Zašto nijesu stvorene pretpostavke da postupak reforme u ovoj oblasti u potpunosti zaživi. Ovako prelazno zakonsko rješenje ima za posledicu da su još uvijek na pravnoj snazi odredbe člana 71, 72 i 81 do 93 ranije važećeg Zakona o prekršajima. Već duži vremenski period pred Ustavnim sudom Crne Gore nalazi se inicijativa Centra za građansko obrazovanje za ocjenu ustavnosti tih odredbi. Jer, primjenu novih instituta vrše i mjeru odgovornosti uključujući i kaznu zatvora izriču sudije koje bira izvršna vlast.

Naime, tim odredbama, između ostalog, propisano je da predsjednika i sudije vijeća i područnih organa za prekršaje imenuje Vlada, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra pravde na osnovu javnog oglašavanja, što je prema stanovištu podnosioca inicijative u suprotnosti sa ustavnim rješenjima, da sudije i predsjednika suda bira i razrješava Sudski savjet i da svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i na zakonu ustanovljenim sudom. Podnosilac inicijative smatra da bi se daljom primjenom osporenih odredbi nanijele neotklonjive štetne posljedice građanima koji postupaju kao stranka pred organima za prekršaje, suprotno Ustavom zagaranovanom pravu na suđenje pred nezavisnim sudom. Sve su to razlozi, bez obzira kakva će biti odluka Ustavnog suda, koji ukazuju na neophodnost donošenja zakona kojim će se urediti način organizacije i nadležnosti sudova za vođenje prekršajnog postupka. Status organa za prekršaje treba da omogući da sudovi za prekršaje nepristrasno i samostalno djeluju u

sistemu sudske vlasti. Na taj način će se eliminisati mogući negativni uticaji izvršne vlasti na sudije u prekršajnim sporovima, što predstavlja važan korak na putu uspostavljanja vladavine prava u Crnoj Gori.

Dosadašnja primjena Zakona o prekršajima ukazala je na potrebu da se pojedine odredbe, pojedini instituti dorade ovim zakonom, i to veoma značajne dopune. Tako se Predlogom zakona dodatno razrađuje postupak povraćaja u pređašnje stanje, način dostave prekršajnog naloga za prekršaj zbog nepropisnog parkiranja, obezbjeđenje prisustva svjedoka i pribavljanje dokaza, lišenja slobode i zadržavanja, donošenja odluke u odsustvu okrivljenog, razrađuje institut zahtjeva za zaštitu zakonitosti, izvršenja kazne u javnom interesu itd.

Kada je u pitanju primjena instituta lišenja slobode lica, bitna novina sadržana je u činjenici da ovlašćeni policijski službenik ili drugo službeno lice, ukoliko se lice lišeno slobode iz objektivnih razloga ne može privesti sudu, odmah je dužno da to lice privede sudu najkasnije u roku od 12 časova. Prema sada važećem zakonu, taj rok je iznosio najviše do osam časova. Zbog čega je produžen rok mogućeg zadržavanja lica lišenog slobode sa osam na 12 časova je pitanje na koje očekujem odgovor predstavnika predlagača zakona.

Visina novčanih kazni za prekršaje i platežna moć građana u velikoj su nesrazmjeri. U javnosti je s tim u vezi i prisutna ocjena da državni organi koriste Zakon o prekršajima za punjenje državnog budžeta. Očekujemo da ćemo od strane Ministarstva pravde dobiti odgovor na pitanje koje smo, istina, tek juče dostavili o ukupnog iznosu izrečenih i naplaćenih novčanih kazni za prekršaje od dana primjene novog zakona o prekršajima tj. od septembra 2011. godine.

S tim u vezi, prekršajni zakon Republike Hrvatske sadrži jednu veoma interesantnu odredbu, kojom je propisano da će se novčana kazna smatrati u cjelini plaćenom ako osuđena osoba plati dvije trećine izrečene novčane kazne u roku određenom odlukom kojom je kazna izrečena. Primjena ovakvog zakonskog rješenja, prema informacijama kojima raspolažemo, dala je veoma pozitivne rezultate u Republici Hrvatskoj kako sa aspekta procenta visine naplaćenih novčanih kazni, tako i u dijelu onog stimulansa kojeg prekršilac ima da na ovaj način u tom određenom roku isplati novčanu kaznu. Zaista, smatramo izuzetno korisnim da se ta pozitivna iskustva koriste i u našem zakonodavstvu. Mi ćemo, poslanici SNP-a, u ovom smislu i podnijeti amandman na Predlog izmjena i dopuna Zakona o prekršajima, gdje, vjerujem, da ćemo u jednoj konstruktivnoj raspravi doći do zajedničke ocjene da bi jedno takvo rješenje bilo izuzetno značajno i pozitivno, da bude ugrađeno u naš Zakon o prekršajima. Toliko i zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gošoviću.

U ime Kluba poslanika SDP-a, kolegistica Vuksanović. Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, kolege poslanici, poštovana gospođo Lakočević, uvaženi građani Crne Gore,

Pred nama se nalazi još jedan veoma važan zakon. Glavni razlog, kao što smo već čuli, za donošenje ovog zakona jeste usklađivanje sa amandmanima na Ustav Crne Gore od 1 do 16.

Ono što je značajno i što se želi postići ovim zakonom jeste efikasnost u samom prekršajnom postupku i kažnjavanje onih koji su počinili neki prekršaj. Utvrđena je, takođe ovim zakonom, jedna novina, a to je da su izmjenama zakona dodatno dopunjene odredbe koje se tiče zaštite imuniteta, na način što se nadležni organ obavezuje da ukoliko postoji sumnja da je u pitanju lice koje uživa pravo imuniteta, po pravilima međunarodnog prava, prije donošenja prijave nadležnom sudu zatraži se obavezno mišljenje od ministarstva koje je nadležno za vanjske poslove i poslove evropskih integracija.

Ono što posebno treba naglasiti vezano za ovaj zakon je da se odredbama zakona koje se tiču spajanja i razdvajanja u oblasti prekršajnog postupka doprinosi efikasnošću samog vođenja postupka i samim tim može se podvesti pod skraćeni postupak. Smatramo da, kada je u pitanju prekršaj, organi treba da budu efikasniji i da postupci traju što kraće.

Takođe, Predlogom zakona je onemogućeno vođenje dvostrukog postupka, krivičnog i prekršajnog, protiv istog okrivljenog, a za isti događaj. Takođe, o spajanju i razvajanju postupka odlučuje prvostepeni sud. Ono što je, takođe, značajno jeste da je izmjenama i dopunama Zakona, što je vrlo važno, propisana mogućnost da se odlučuje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti kao vanrednom pravnom lijeku.

Takođe, izmjenama i dopunama Zakona posebno se definiše da će se preko organa koji je nadležan za zaštitu imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, pretpostavljamo da je to ombudsman za imovinska prava, vršiti prinudna naplata u dijelu troškova prekršajnog postupka.

Ono što mene posebno zanima i što mi predstavlja jednu nejasnoću je da je izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima preciziran postupak kada je prekršajni nalog ostavljen na sigurno i vidljivo mjesto na motornom vozilu. Da li se misli na nepropisno parkirana lica? Mene sada zanima, ukoliko se ovaj zakon izglasa, pretpostavka je da ćemo izglasati ovaj zakon u Skupštini, kakva će u odnosu na ovaj zakon biti nadležnost Komunalne policije i šta će biti sa onim prekršajnim nalozima koji su već, pa ne bi se možda moglo podvesti pod prekršajni s obzirom da je to Komunalna policija, ali znamo da se često dešava da na našim šoferšajbnama nalazimo uplatnice gdje treba da uplatimo novac za nepropisno parkiranje, ukoliko taj rok za uplatu novca nije istekao, a sam zakon stupi na snagu, kako će

se onda regulisati ti pravni odnosi i kakva će ubuduće biti nadležnost Komunalne policije. Ovdje se kaže da nalog koji ostane na sigurnom i vidljivom mjestu na motornom vozilu na način što ovlašćeni organ nakon što utvrdi ko je vlasnik vozila, okrivljenom dostavlja pisano saopštenje gdje se prekršajni nalog nalazi itd.

Mi smo imali, recimo, situacije da se taj prekršajni nalog ostavi na sigurnom i vidljivom mjestu, ali da, na primjer, padne kiša i naprosto tog papira više nema. Sada, naravno, neko se informiše gdje se taj nalog nalazi i uvijek može ta osoba koja je napravila taj prekršaj ili to lice da kaže - ja nijesam ništa našao, mene to ne interesuje, kao što su često građani iritirani tom okolnošću. Mislim da je možda u ovom dijelu trebalo samo malo precizirati odredbu. To je ta nejasnoća koja je prisutna kod mene i uloga Komunalne policije u odnosu na buduće primjene ovih odredaba Zakona o prekršajima. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Vuksanović.

U ime Kluba poslanika Pozitivne Crne Gore, kolegica Jasavić. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine potpredsjedniče, uvažene kolegice, uvažene kolege, uvažena gospođo Lakočević, poštovani građani,

Gospođo Lakočević, ono što je evidentno jeste da je status organa za prekršaje jako sporan. Kao i Vi, tako i ja znam da je to negdje nastalo od 1992. godine, da od tada imamo jednu pravu, ne bih upotrijebila riječ koja mi je pala na pamet, a izgleda rašomonijadu, u pogledu svega onoga što se u toj oblasti radi. Ovo iz razloga što imamo situaciju da od 1992. godine upravo sudije za prekršaje bira izvršna vlast, a oni izriču zatvorske kazne. Znam da ste vi radili na tome, znam da se radi na reformi prekršajnog sistema, znam da radite jako naporno i na svemu onome što je reforma sudskog sistema, ali nikako da dođemo konačno do benefita svog tog vašeg rada koji je ogroman. Potrebno je i hitno i vrlo bitno da što prije riješimo ova sporna pitanja oko kojih debatujemo tako dugo i na okruglim stolovima. Mislim da smo najmanje deset godina o tome pričali i nikako da se privede poznaniju prava pitanje ko može da izriče zatvorske kazne. Izvršna vlast se tu na izvjestan način nadvila, bira one ljude u sudovima za prekršaje, imamo područne organe za prekršaje, imamo Vijeće za prekršaje. Sve je to nešto što, znam da imate dosta odgovora koje nam možete pružiti, ali nam konačno trebaju efikasna rješenja koja će da stave tačku na sve naše pravne dileme koje smo imali i o tome smo veoma često razgovarali na svim tim skupovima na kojima smo se nalazili.

Ono što građani treba da znaju oko ovog zakona jeste da sada se prekršaji mogu propisivati uredbom Vlade i odlukama jedinice lokalne samouprave i to je dobro, zato što će to efikasnije da se odrazi na nadležnosti i jedinica lokalne samouprave. Ono što građani treba da znaju, da kazna zatvora se samo može propisati zakonom, a zaštitna mjera takođe, izuzev oduzimanja predmeta koje se može propisati i drugim propisom. Ne može se voditi postupak i prekršajni i krivični istovremeno. I to je dobro. Povraćaj u pređašnje stanje ste, takođe, dobro riješili na način što ste to bolje regulisali nego što je bilo, jer sada to može da podnese i podnosilac zahtjeva i okrivljeni. Tu ste predvidjeli i uslove vezane za izjavljivanje zahtjeva, odnosno kada neko nije mogao da podnese žalbu, pa ste tu naveli sve stvari koje su dobro postavljene.

Ono što je novina, o čemu je govorila koleginica Vuksanović, jeste da sada građani treba da znaju, koliko sam razumjela, a Vi ćete nam najbolje reći jer to najbolje poznajete, da će im se prekršajni nalozi ostavljati na sigurnom i vidljivom mjestu na motornom vozilu, a nakon što se utvrdi ko je vlasnik vozila, opet će organ dostavljati obavještenje gdje se nalazi prekršajni nalog i da se on mora preuzeti u roku od osam dana. To znači da ne mora, kako sam ja razumjela, a Vi ćete nam dati odgovor, da bude ostavljen na kolima nego će vlasniku automobila biti dostavljeno posebno obavještenje gdje mu se nalazi prekršajni nalog u službenim prostorijama. Onda će u roku od osam dana građanin morati da podigne taj prekršajni nalog, tamo mu je na sigurnom mjestu, nije mu ispod brisača ni u gepeku, nego mu je tamo kod nadležnog organa i biće dužan da ga podigne. Ukoliko ga ne podigne, imamo sljedeću pravnu situaciju, da to postaje konačan nalog i da tu više nema šta da traži, jer je on validno obaviješten da može u službenim prostorijama podići taj prekršajni nalog. To je kako ja razumijem. Da li sam u pravu, Vi ćete objasniti nama, a nije bitno da vi i ja to znamo, nego je bitno da građani čuju šta ih očekuje od primjene ovog zakona, pa smo Vi i mi tu da im kažemo šta tačno mogu da očekuju i šta ih tačno čeka.

Ono što za mene jeste pitanje, kažete da, ukoliko se učinilac prekršaja liši slobode nakon 22 časa, ovlašćeni policijski službenik će lice lišeno slobode privesti nadležnom sudu početkom radnog vremena. Meni je ovdje pitanje sljedeće. Vjerovatno će, ukoliko bude lišen neko slobode prije 22 časa, biti smješten u prostorijama Uprave policije. To mi je nekako logično. Ali, evo, samo da građanima date odgovor, možda to njima nije logično, a možda i jeste, da ne sudim.

Ono što jeste interesantno je da organ nadležan za poslove policije prema učiniocu prekršaja može naredbom privremeno odrediti jednu ili više mjera nadzora. Takođe je dobro to što građani sada mogu da podnesu i vanredno pravno sredstvo, zahtjev za zaštitu zakonitosti i građani treba da znaju da im je taj rok od 60 dana, kada vam stigne pravosnažno rješenje, to vam je ono rješenje kada po žalbi odlučite ili, ako niste uložili žalbu, u roku od 60 dana možete da se obratite Upravnom sudu Crne Gore sa zahtjevom za

zaštitu zakonitosti. To morate, građani, da znate jer to vam je novo pravo, novi institut i morate ga znati koristiti, jer pravo postoji da biste ga vi koristili, da bi zaštitili svoja elementarna prava i slobode.

Ono što je ovdje interesantno, ja volim ovu kaznu rada u javnom interesu. Mislim da će mnogi koji su na javnim funkcijama korisno nešto odraditi samo ako budu kažnjavani, pa će konačno morati na osnovu kazne da rade nešto u javnom interesu. Vidim da ste predvidjeli da će se to raditi u skladu sa zakonom o kome smo ovdje pričali. To je dobro. Radujem se dobrim zakonskim rješenjima, a najviše se radujem kvalitetnim državnim organima koji će uspostaviti punu vladavinu prava i depolitizovati institucije, osloboditi zarobljene institucije, profesionalcima od digniteta koji će znati da naprave kvalitetne optužnice, da sve one koji su se ogriješili o slovo zakona i Ustava ove zemlje dovedu poznaniju prava. Onda će biti društveno korisnog rada, a konačno će raditi i za druge ne samo za sebe.

Ono što je još interesantno ovdje da znaju kamiondžije, ja bih rekla, i prevoznici u javnom saobraćaju, da ne mogu dobiti licencu ili izvod iz licence osuđenom ukoliko ne plate sve one kazne koje su počinili.

Na kraju, želim samo da završim sa tim, mislim da su novčane kazne previsoke u odnosu na standard naših građana koji baš ne žive na tako zavidnom nivou i ne bismo trebali samo na osnovu kazni iz prekršaja da punimo budžet. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice.

U ime Kluba poslanika Demokratskog fronta, kolega Bulatović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo, gospođo Lakočević, na samom kraju izlaganja ste rekli centralnu stvar, da, po mom sudu i po mišljenju dijela nevladinog sektora, pa i Demokratskog fronta, centralno pitanje nije u zakonu. Pozvali ste nas da na centralno pitanje otvorimo javnu raspravu. Mislim da parlament, liše DPS-a, mora da razmisli da li uopšte da se izjašnjava o ovom zakonu danas. Evo zbog čega. Centralno pitanje ko bira sudije za prekršaje je ostavljeno za neki drugi put. Znači, 2011. godine, kada je donošen novi Zakon o prekršajima, o tome je gospodin Neven Gošović potcrtao koji članovi zakona nijesu promijenjeni, dakle 71 i 72, od 81 do 93, to je čitava jedna lepeza koja definiše kakva je organizacija sudova za prekršaje i, drugo, kako Vlada preko DPS-a, odnosno preko ministra pravde bira

predsjednika Vijeća, Vijeće, odnosno kako Vlada učestvuje u sudskom postupku protiv određenih građana, aktivista nevladinog sektora itd.

Poštovani građani, samo u prošloj godini je aktivnostima nevladine organizacije MANS šest puta Vlada se pojavila kao zainteresovana strana, gdje je presuđivao Sud za prekršaje, Vlada koja bira sudije za prekršaje pokreće postupak protiv određenih aktivnosti koje su usmjerene zbog političkog djelovanja Vlade i to nije tretirano ovim zakonom. U obrazloženju zakona se kaže da je cilj izmjena i dopuna ovoga zakona upodobljavanje sa amandmanom 1 na Ustav, ili, prostije rečeno, da se mogu prekršaji propisati ne samo zakonom, nego i uredbama Vlade i određenim aktima skupštine opštine.

Poštovani građani, prevedeno na prost jezik znači da je Vlada pohitala brže bolje da odlukama svojih aktivista u lokalnim samoupravama kroz uredbe nametnu kaznene mjere vama koje su u obliku novčanih davanja tipa parkiranja i nekih drugih stvari. Zašto je Vlada jedino ovaj zakon pohitala da usaglasi sa odredbama Ustava kada nije ugradila u ovaj zakon ono što je veoma važno da sudovi budu nepristrasni, profesionalni, nezavisni od izvršnih organa? Mi smo vodili raspravu na zajedničkoj sjednici Odbora za antikorupciju i Odbora za politički sistem vezano za jednu predstavku MANS-a, bili su gospođa Lakočević i predsjednik Vijeća za prekršaje gospodin Živković. Tada smo već imali činjenicu da je Vlada utvrdila ovaj tekst zakona. Imali smo poziv, kao što imamo poziv i sada, da se kroz raspravu o zakonu o redovnim sudovima uključimo u pitanje organizacije sudova i razrješavanje dilema gdje sudovi za prekršaje treba da budu smješteni u toj organizaciji.

Izražavam bojazan i želio bih da gospođa Lakočević, pošto već rade na tom projektu, kaže šta je opredjeljenje Vlade sada u ovoj fazi vezano za status sudova za prekršaje, kako misle da ga izmjestite da ne bude pod kontrolom Vlade, da Sudski savjet bude taj koji može shodno ustavnim promjenama koje su u ostalim amandmanima definisani. To je suština čitave priče i primjedbe koju mi dajemo. Zavisno od svega toga ćemo vidjeti kako i na koji način da se odnesemo. Ovo nije bilo kakvo pitanje, ovo je centralno pitanje, pitanje koje govori o karakteru onoga što Vlada želi da radi. Da li uistinu Vlada želi da se pokuša odreći monopola koji ima, ili, bolje rečeno, da li Demokratska partija socijalista, koja čini dominantnu većinu u Vladi, želi da se i ovog monopola odrekne.

To je nešto što je za mene centralno pitanje, pitanje na koje treba dati odgovor i pitanje na koje Vlada ne može dati valjan odgovor, a to je zašto nije pribjegla cjelovitoj promjeni, pa i ovog dijela koji se tiče ovih odredaba, a usvojene su, koliko se meni čini, '90. i neke godine u Zakonu o prekršajima koje su i dalje na snazi. Ovo je pitanje koje se tiče i Rezolucije o ljudskim pravima i slobodama i prakse Evropskog suda za ljudska prava. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Bulatoviću.

Gospođo Lakočević, da li želite odgovoriti na neka pitanja, prokomentarisati ili ćete to na kraju? Sada imate mogućnost. Izvolite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

Samo sam, kao što je rekao uvaženi poslanik Bulatović, na samom kraju rekla da je već pripremljen Zakon o sudovima i da taj zakon o sudovima uređuje budući status sudova za prekršaje, da je taj zakon cjelovit, završen i da je već krenula javna rasprava o tom zakonu. Kada su u pitanju rješenja tog zakona, prije svega ću reći da je opredjeljenje da oni budu posebna odjeljenja u osnovnim sudovima, u mjestima gdje imamo veći broj predmeta, a u onima u kojima neće, biće određene sudije koje će raditi.

Međutim, ima i alternativa tom rješenju. Upravo smatram da je to pitanje koje treba malo više da se diskutuje tokom javne rasprave. Alternativa je da imamo posebne sudove za prekršaje, ali da ti posebni sudovi za prekršaje budu smanjeni u odnosu na postojeći broj područnih organa za prekršaje. Imamo više razloga za nuđenje ovih rješenja. Prije svega, ako budu sastavni dio postojećih sudova, mislim da će se stvoriti određena ušteda kako resursa, tako i sredstava u samom pogledu postojeće mreže sudova koja će biti dostupnija svim građanima u pogledu vođenja tog postupka. Međutim, tačno je da su to, ipak, specifični postupci i da je za veliki broj materijalnih zakona kojim se uređuju prekršaji potrebna specijalizacija. Upravo očekujem tokom javne rasprave da se ova pitanja detaljnije diskutuju.

Takođe, ono što je pomenuto nekoliko puta, prosto mi smo svjesni te činjenice, podsjetiću vas da je ratifikacijom Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda koja je 2006. godine ratifikovana stavljena rezerva u odnosu na tu konvenciju i da smo mi upravo u tom momentu utvrdili da je potrebno usaglasiti ovaj sistem sa tom konvencijom i zato je stavljena rezerva. Da je donošenjem ovog novog Zakona o prekršajima upravo ostavljen određeni rok kako bismo mogli na pravi način procijeniti koliki ćemo broj predmeta imati u radu i koliki će nam biti potreban broj sudija. Jer, Zakon o prekršajima je uveo niz novina, kao što je izdavanje prekršajnog naloga koji je pokazao dobre efekte u ovom prethodnom postupku primjene, takođe, pasivni sistem izvršenja novčanih kazni, ali isto tako i na drugi način uredio postupak. Već sam pomenula u uvodnom izlaganju da smo mi decidno pratili primjenu ovog zakona kroz nekoliko analiza kako u pogledu broja predmeta, tako i pogledu broja sudija i ostalih zaposlenih kako bismo mogli da donesemo najracionalnije rješenje. Upravo prije nekoliko dana je počela javna rasprava o Zakonu o sudovima koji osim dijela koji se odnosi na status sudova za prekršaje, takođe, u skladu sa analizom za racionalizaciju pravosudne mreže određuje postojanje jednog privrednog suda i određene koncentracije nadležnosti na postupanje tog suda i još druge vidove koncentracije.

Takođe, često je pominjana ovdje visina novčanih kazni. Ponovo vas sve podsjećam da ovaj zakon je zakon koji samo određuje okvirne minimum i maksimum kazne koja se može propisati posebnim zakonom, odnosno uredbom ili odlukom jedinice lokalne samouprave, a da se upravo posebnim zakonima određuje koja je to visina kazne za pojedinu vrstu prekršaja, zavisno od materije koja se time uređuje.

Ono što jeste vrlo interesantno je ovaj prekršajni nalog koji se ostavlja na motornom vozilu. To je sadašnje važeće rješenje. Međutim, upravo iz razloga koji ovdje pominjan da se može često desiti da taj nalog bude zbog nevremena i drugih razloga izgubljen, upravo je to rješenje poboljšano. Takođe se dešavalo da se ne utvrdi ko je vlasnik vozila. Ovdje je sada naloženo ovlašćenom licu koje vrši nadzor u tom dijelu da mora provjeriti vlasnika vozila i da mora dostaviti obavještenjegdje se nalazi prekršajni nalog radi pravne sigurnosti i u tom smislu je to poboljšano.

Ono što je posebno pitanje to je u vezi ovih kazni koje su, u stvari to nijesu kazne, to je bio dodatni novčani iznos za parkiranje. To je bilo upravo ... Komunalne policije na osnovu odluke jedinice lokalne samouprave. Pošto odlukom jedinica lokalne samouprave nijesu mogli biti propisivani prekršaji, oni to nijesu ni tretirali kao prekršaje, već nekakvu dodatnu kartu za parkiranje. U tom smislu je ostavljano na našim vozilima i nije primjenjivan Zakon o prekršajima. To su postojeći odresci koje smo nalazili na našim autima, u slučaju pogrešnog parkiranja. Pošto se ne radi o prekršajima, ne može se ni primjenjivati Zakon o prekršajima ni u pogledu njihovog izvršenja. Mislim da je to neki drugi postupak, upravni ili neki drugi, nijesam baš sigurna. Uglavnom, ne mogu postati prekršaji. Prekršaji mogu postati tek kada se usvoji ovaj zakon, kada on stupi na snagu i kada se ostavi ovlašćenje jedinica lokalne samouprave da one dio koji uređuju propisuju svojim odlukama i da propišu prekršaje. Tako da smo tu dilemu otklonili.

Takođe, samo jedna mala preciznost. Kada je u pitanju zahtjev za zaštitu zakonitosti, bio je amandman i to je dato u nadležnost Vrhovnom sudu upravo u svakom pogledu zaštite lica kada je u pitanju ovaj vanredni pravilnik.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospođo Lakočević.

Kolega Bulatović kao inženjer koristi infrastrukturu veoma kvalitetno. Izvolite, komentar na komentar, kolega Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine prvi potpredsjedniče Skupštine. Čuli smo jedno korisno obrazloženje za javnost i korisno obrazloženje za Skupštinu prilikom opredjeljivanja za donošenje odluke. Lično mislim da se o ovom zakonu ne treba izjašnjavati, imajući u vidu

dileme koje Vlada ima imajući u vidu poziciju samih sudova. Evo šta piše u obrazloženju ovog zakona - Usaglašenost sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama. Detaljno obrazloženje je sljedeće - Predlogom zakona se ne dira osnovni koncept Zakona o prekršajima koji je već usklađen sa relevantnim međunarodnim dokumentima. Šta piše, poštovani građani, ovdje, i kolege poslanici? Ništa. Da li mi sa ovakvim stavom Vlade u ovom trenutku doprinosimo usvajanju evropskih standarda? Ne. I tu treba veoma dobro da razmislimo. Čuli smo da je Vlada stavila rezervu na član 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava, a ta rezerva odnosi se na dio da sudije moraju biti nezavisne u postupcima koje pokreće organ koji ih imenuje ili razrješava. Vlada je imala dovoljno vremena da rezerve, kada je stavila to, ispravi. Vlada je mogla kada su bile usvojene ustavne promjene da to otkloni. Vlada nije, jer nema namjeru to da uradi.

Drugo, Evropski sud za ljudska prava prilikom ocjenjivanja nezavisnosti nekog suda razmatra način postavljanja sudija, trajanja mandata, postojanje garancija protiv spoljnog pritiska i utiska koji sud ostavlja. Imajući u vidu način na koji je Evropski sud za ljudska prava ocjenjuje nezavisnost nekog suda, može se vidjeti da su naše tvrdnje iz Demokratskog fronta da sudije za prekršaje nijesu nezavisne. To je krupna stvar. Time se i derogira suština ustavnih amandmana o nezavisnosti sudova. Mislim da je to veliki prekršaj što se Vlade tiče. Mi ukazujemo iz Demokratskog fronta da je to protiv ustavnih amandmana i njihovog duha, mi za njih nijesmo glasali. Oni koji su glasali neka vide da li mogu podržati ovaj zakon.

Ono za šta smo mi u opredjeljenju je usvajanja evropskih standarda, i to je protiv toga. Zato, treba sačekati usvajanje ovog zakona čija suština jeste da lokalne samouprave, gospodine potpredsjedniče, i Vlada mogu da donesu uredbe, da utvrde novčane i druge kazne za prekršaje i da se ispostavi građanima da plaćaju. Opljačkani i osiromašeni građani i još se daje ingerencija Vladi po hitnom postupku i lokalnoj samoupravi da mogu na osnovu uredbi da propisuju nove kazne, i to da odluke donose sudije koje postavlja ta ista Vlada. Zato je neophodan paralelno Zakon o prekršajima i Zakon o redovnim sudovima dok ovaj Parlament i Vlada razriješe dileme koje imaju. Jer, vidite, u dilemi broj 2 jeste da li to treba da bude nezavisno, nije razrađeno do kraja ko će da bira te sudije, pa će ispasti urgentna potreba za neki interes države Crne Gore da to dalje i radi Vlada.

Moram da kažem, što se gospođe Lakočević tiče, ona je imala punu kooperativnost sa radnim timom iz Skupštine Crne Gore, ali mi smo kasno napravili tu komunikaciju jer je ovaj zakon već ušao u proceduru. Mi možemo sada jedino oko Zakona o redovnim sudovima da se uključimo. Ali, pazite, način izbora sudija za prekršaje definiše stari Zakon o prekršajima, odnosno ona rješenja koja su ostala i dalje. Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Bulatoviću.

Gospođa Lakočević je molila još jedan minut, pa ću dati i s jedne i sa druge strane po minut. Kolega Bulatoviću, pratite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

U prvom svom obraćanju nijesam do kraja rekla upravo ovo što ste Vi sada pomenuli, a to je ko bira sudije za prekršaje. Kada sam rekla da oni postaju dio redovnih sudova ili posebni sudovi, prosto zaboravila sam da kažem da to podrazumijeva da ih bira Sudski savjet po proceduri na način propisan za sve sudije. Znači, dobijaju stalnu funkciju da ih bira Sudski savjet, da utvrđuje njihov prestanak funkcije, razrješenje, premještaj. Oni postaju, u svakom slučaju, dio integrisanog sudskog Sistema, bez obzira da li bili posebni sudovi za prekršaje ili dio odjeljenja redovnih sudova. Zakon o sudovima upravo predviđa njihovo uvođenje u sistem, određuje rokove u kojima će biti izvršen njihov izbor i njihov status. Upravo i jeste bilo bojazan imajući u vidu da oni dobijaju stalnost funkcije, da se pravilno procijeni broj postojećih sudova za prekršaje. Zato je praćena primjena postojećeg Zakona o prekršajima u dijelu različitih novih instituta koji su trebali da nam pokažu koliko nam ustvari sudija treba u Crnoj Gori, zato što ću vas sve podsjetiti da je jedan od osnovnih zahtjeva u procesu evropskih integracija smanjenje broja sudova i sudija u Crnoj Gori. To jeste jedan od posebnih mjerila za zatvaranje pregovora, kada je u pitanju poglavlje 23. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospođo Lakočević.

Hoćete li Vi, kolega Bulatoviću, minut? Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Sada smo dobili pojašnjenje šta je intencija Vlade. Imajući u vidu o kojoj se Vladi radi, odnosno ko je na čelu te Vlade, imajući u vidu da se određena rješenja kada je god moguće izvitopere prije nego što se usvajaju, predlog koji sam dao je da se to paralelno radi, da se, prije svega, usvoji Zakon o sudovima i da se do kraja taj sistem integriše, odnosno da se suspenduju odredbe ovog zakona o prekršajima. Ako se ne varam, gospođo Lakočević, ako se usvoje ove izmjene i dopune Zakona o prekršajima, i dalje ostaju odredbe o načinu izbora sudija po starom. Znači, u to nijeste dirali. Na odredbe koje važe još iz zakona 1994. i 1999. godine, što znači da, kada budemo usvajali Zakon o sudovima, možemo da zaboravimo tu odredbu, a možemo da je ne zaboravimo. Možemo da zaboravimo da suspendujemo i eliminišemo važenje ovoga što je u zakonu sada.

Ovo govorim, imajući u vidu, gospođu Lakočević, činjenicu da je čak i pravni akt kroz izmjene Ustava putem amandmana imao pravne, tehničke i druge nedostatke, pa smo morali da dopunjavamo i da dolazimo na popravni, kada je Ustav u pitanju, ako se ne varam, bilo je manje od godinu dana svemu tome. Tako da nešto što je monopol vlasti i Demokratske partije socijalista, moje je ne zato što imam nešto protiv DPS-a, nego da se sumnja. Svaki monopol koji možete da zadržite kao DPS vi ste spremni da zadržite. Zato sam i ovo pitanje digao na ovaj nivo da se čuje putem plenuma o čemu se radi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Bulatoviću. Za komentar se javila i kolegica Jasavić. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovana gospođu Lakočević, vrlo važno pitanje je koliko će sudija imati u Crnoj Gori i razumijem potrebe analize, ali to duže traje nego što bi trebalo. Osnovano sumnjamo da se zaista radi o monopolu izvršne vlasti u ovoj oblasti, a vi ćete nas demantovati ako što prije riješimo ovo pitanje i pređemo na to da konačno sudije u ovoj zemlji bira nezavisno tijelo, Sudski savjet, nebitno da li su oni sudije za prekršaje kao posebni organi ili su okviru redovnih sudova. To je nešto što moramo otkloniti, jer od devedesetih godina, od '92, '93, '94. čini mi se donijet ili '93. godine Zakon o prekršajima imamo tu jednu vrlo nezgodnu situaciju sa stanovišta primjene principa nezavisnosti rada sudova za prekršaje. Jer, ako ih bira izvršna vlast, ako ih bira Vlada, sasvim je izvjesno da je njen uticaj dominantan.

Ja samo kratko želim da pojasnim crnogorskim građanima i da razmijenim mišljenje sa vama jeste nešto što se odnosi na zahtjev zaštite zakonitosti, sa posebnim akcentom na to da je Crnoj Gori vrlo važno pitanje izbora vrhovnog državnog tužioca. Zašto? Zato što u članu 45 važećeg zakona jasno je navedeno da protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim sudskim odlukama vrhovno državno tužilaštvo može podići zahtjev za zaštitu zakonitosti. To je tako predviđeno i po krivičnim propisima. Građani treba da znaju da se inicijativa podnosi vrhovnom državnom tužiocu, ali pogledajte stav 4 člana 45. Vrhovno državno tužilaštvo ne mora podići zahtjev za

zaštitu zakonitosti ako smatra da je povrijeđen zakon. Iako smatra da je povrijeđen zakon vrhovni državni tužilac, ne mora da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti ukoliko VDT smatra da povreda nije uticala na pravilnost odluke i da se ne radi o pravnom pitanju važnom za jedinstvenu primjenu zakona ili zaštitu ljudskih prava i sloboda. Sad dolazimo na ključno pitanje svih pitanja, po mom mišljenju, u Crnoj Gori, a to je izbor vrhovnog državnog tužioca. U zavisnosti od toga kakva će to osoba biti sa stanovišta ličnog, prije svega, a onda profesionalnog integriteta mnoga će se pitanja u ovoj državi rješavati ili ne rješavati. I zato ukazujem i kolegama poslanicima i građanima da je to ključno pitanje i vrlo važno je da vodimo računa ko će biti osoba koja će moći da odlučuje da li je povrijeđen manje ili više zakon, da li su povrijeđena manje ili više ljudska prava, jer u zavisnosti od njenog kvaliteta biće u mnogoj mjeri opredijeljen i kvalitet života svakog pojedinca u Crnoj Gori, kao i kompletne Crne Gore, a što je najvažnije razvoja privrede u Crnoj Gori. Jer, dok ne budemo imali kvalitetnog vrhovnog državnog tužioca, ekonomija će da stoji, jer korupcija će da cvjeta, a niko neće da užoži centa ni iz zemlje ni iz inostranstva u zemlju zemlju koja nema pravne sigurnosti, a tamo gdje nema vrhovnog državnog tužioca, nema pravne sigurnosti i ugradnja visokih funkcionera ove države cvjeta dok narod gladauje. Samo želim da zamolim crnogorsku javnost i moje kolege da se na pitanje VDT-a dobro svi fokusiramo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama. Za komentar se javio kolega Gošović.

Izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče. U informaciji o sprovođenju reforme prekršajnog sistema koje je dostavilo Ministarstvo pravde, odnosno Vlada Crne Gore, između ostalog stoji - Prekršajne postupke sve do donošenja konačne odluke vode organi koji prema praksi Evropskog suda za ljudska prava nemaju attribute nezavisnog i nepristrasnog suda, jer način imenovanja sudija u područnim organima za prekršaje i u Vijeću za prekršaje Crne Gore,

odnosno postavljanje ovlaštenih službenih jedinica u organima državne lokalne uprave koji vode prekršajne postupke, to je onaj period dok su imali ta ovlaštenja, ne odgovaraju standardima prava na nezavisan i nepristasan sud iz člana 6 konvencije. Stoji da i prilikom deponovanja instrumenta u potvrđivanju ove konvencije tadašnja Zajednica Srbija i Crna Gora stavila je rezervu za primjenu člana 6, stav 1 konvencije. Dakle, još iz tog perioda postojanja zajedničke države. Ovakva rezerva na ovu odredbu člana konvencije praktično onemogućava građane da zaštitu svojih prava zbog ove povrede štite kod Evropskog suda za ljudska prava. Sve ovo govori da je Vlada i te kako svjesna činjenice da postojeći način organizacije izabira sudija za prekršaje, Vijeća za prekršaje, ne odgovara evropskim standardima, ali ono što je neshvatljivo jeste da još od septembra 2011.godine nije donesen zakon, nijesu sprovedene ove reforme, nije utvrđena nadležnost suda za vođenje prekršajnog postupka. To je nešto što je, ipak, zahtijevalo mnogo kraće vrijeme i postavlja se pitanje što će se desiti ako Ustavni sud prihvati inicijativu Centra za građansko obazovanje i ocjenu i date odredbe zakona koje su u primjeni zakona još iz '94. i '99.godine nijesu saglasne sa Ustavom, a izricane su mjere, pa čak i mjere zatvora u odnosu na počinioc prekršaja.

Gospođo Lakočević, imaćete priliku, moguće i u završnom dijelu, ali bi me interesovao Vaš komentar u odnosu na moj dio pitanja - zbog čega se predlagač zakona opredijelio da da ovlaštenje sada službenom licu, da se lice lišeno slobode može zadržati najduže 12 časova prije nego što ga privede sudu. Odnosno, produžen je taj zakonski rok od najviše osam na 12 časova. Da li je to u skladu sa standardima i da li se na taj način možda dodatno ugrožavaju ljudska prava i slobode? Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Hoćete li sada, pomoćice? Nećete.

Prelazimo na drugi krug. Riječ ima kolega Vuletić. Izvolite.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo, uvaženi građani,

U skladu sa ustavnim amandmanima od jedan do 16 na Ustav Crne Gore, koji je Skupština donijela 31.jula 2013.godine, Vlada je predložila izmjene i dopune Zakona o prekršajima, kojima se propisuje da se prekršajne sankcije mogu propisati zakonom, uredbom Vlade i odlukom jedinice lokalne samouprave. Usklađivanjem zakona o prekršajima sa amandmanom prvim Ustavom, predloženo je, pored ostalog, da niko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego što je učinio nije bilo propisano zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu kao kažnjivo djelo.

Predlogom zakona je precizirano da se kazna zatvora može propisati samo zakonom, da se zaštitna mjera može propisati takođe samo zakonom, izuzev zaštitne mjere oduzimanja predmeta koja se može propisati i drugim propisom. Zakon o prekršajima usvojen je 1.septembra 2011.godine kada je uspostavljen i registar novčanih kazni, a potreba za njegovim donošenjem proistekla je iz vladine Strategije za reformu prekršajnog sistema u Crnoj Gori iz 2008.godine. Cilj reforme je bio da se uspostavi prekršajni sistem usklađen sa zahtjevima Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji će omogućiti da se prekršajni predmeti rješavaju na efikasniji i djelotvorniji način.

Od usvajanja Strategije napravljen je konkretan održiv napredak u reformi prekršajnog sistema:

- 1) Usvojen je Zakon o prekršajima,
- 2) Utvrđen je sistem pasivnog izvršenja za naplatu novčanih kazni za prekršaje preko registra novčanih kazni i
- 3) Sprovedena je obuka za sve relevantne organe o primjeni novog Zakona o prekršajima i korišćenju registra. Komponente iz strategije koje se odnose na reorganizaciju mreže organa za prekršaje i promjena njihovog statusa u status sudova i utvrđivanje broja

sudija za rješavanje prekršajnih predmeta i sprovođenja postupaka, imenovanja sudija još uvijek nijesu implementirani, što je potvrdila i dosadašnja rasprava na ovu temu u Parlamentu. U implementaciji Zakona o prekršajima, Ministarstvo pravde donijelo je nekoliko podzakonskih akata, među kojima - uputstvo za unos, kontrolu, izmjenu podataka u registru novčanih kazni, Pravilnik o načinu vođenja prekršajne evidencije i druge.

Registar je kompleksan sistem. Sadrži bazu podataka o novčanim kaznama, drugim sankcijama i troškovima postupka. Isti, povezuje sve državne organe, područne organe za prekršaje i organe lokalne uprave. U registru je uneseno 173 zakona i navedena svaka odredba kojima se propisuju prekršaji, kao i visina novčane kazne, što olakšava rad svim korisnicima registra. Izmjenama zakona dodatno su dopunjene odredbe o imunitetu,. Takođe, onemogućeno je dvostruko vođenje postupka, krivičnog i prekršajnog, protiv istog okrivljenog za isti događaj. Propisana je zabrana izdavanja licence osuđenom, odnosno kažnjenom za prekršaje iz javnog prevoza putnika i tereta u drumskom saobraćaju dok ne plati sve novčane kazne i troškovi postupka koji su evidentirani u registru novčanih kazni. Zakonom je predviđeno izricanje jedne ili više mjera nadzora protiv okrivljenog koji bi činjenjem ili nečinjenjem, nedozvoljenim radnjama ometao vođenje prekršajnog postupka. Uvedeni su i novi pravni instituti vođenja postupka bez pretresa, izricanje kazne rada o javnom interesu, stavljanje van snage prekršajnog naloga, odlučivanje o spajanju i razdvajanju postupka /Upadica/ Ovim izmjenama ne dira se u koncept osnovnog zakona, već se daje mogućnost da se podzakonskim aktima propišu kaznene odredbe, pa i pored nekih sitnih dilema koje se tiču efikasnost pri naplati novčanih kazni, član 27, stav 2, cijenim da se radi o predlogu zakona koji će doprinijeti unapređenju rada u oblasti prekršajne problematike, pa isti podržavam i predlažem Skupštini da ga usvoji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Vuletiću. Da li, gospođo Lakočević, želite da iskoristite pravo na završnu riječi? Izvolite.

BRANKA LAKOČEVIĆ:

Uvaženi poslanici, ja ću se vratiti malo unazad na riječi uvaženog poslanika Bulatovića i zajedničku raspravu koju smo imali na Odboru za antikorupciju i Odboru za pravosuđe. Podsjetiću vas sve da smo po zaključcima tog odbora imali posebne razgovore sa poslanicom Vuksanović i poslanikom Bojovićem, gdje smo mi iz Ministarstva pravde dali dodatna objašnjenja u odnosu na reforme u ovoj oblasti. Tada sam barem shvatila da je zaključak da dalje ostajemo pri tome da se postupak i materijalne odredbe nađu u Zakonu o prekršajima, kao što je sad postavljeno, a organizacioni aspektovog pitanja se nađe u Zakonu o sudovima. I upravo, kroz član 244 važećeg Zakona o prekršajima rečeno je da će odredbe kojim se uređuje organizacija postojećih područnih organa za prekršaje prestati da važe nakon stupanja na snagu zakon koji će urediti organizacija i nadležnost sudova za prekršaje. Mi smo upravo u Zakonu o sudovima uredili organizaciju i nadležnost sudova za prekršaje. Naša međusobna komunikacija je upravo ono što je bilo važno, da smo imali intenzivnu međusobnu komunikaciju u prethodnom periodu. U skladu sa tim, mi smo pripremili Zakon o prekršajima, upravo imajući u vidu amandmane na Ustav i rokove određene Ustavom u pogledu usaglašavanja amandmana 1 u odnosu na novo ustavno rješenje.

Ono što bih posebno pomenula, Zakon o sudovima će seubrzo naći pred vama, kako biste mogli da donesete pravilnu odluku u odnosu na buduću organizaciju iz redovnih sudova, da ih tako nazovem, i sudova za prekršaje. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, gospođo Lakočević, na prisustvu i učešću u raspravi. Konstatujem da je pretres završen. Izjasnićemo se naknadno. Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su mr Raško Konjević, ministar unutrašnjih poslova i Mirsad Mulić, generalni direktor Direktorata za vanredne situacije. Izvjestioci odbora su dr

Miodrag Vuković, Zakonodavnog odbora i dr Predrag Sekulić, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Vidim dvojicu, ali ne vidim ministra. Vidio sam ga kroz hodnik. Dobili smo informaciju da neće biti tu, očito da su u pitanju pregovori o Podgorici. Uvažićemo njegovo odustvo ukoliko ti pregovori budu u interesu građana Podgorice.

Gospodine Muliću, da li želite da nas uvedete u priču? Izvolite.

MIRSAD MULIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi poslanici,poštovani građani,

Važeći Zakon o eksplozivnim materijama donesen je 2008.godine i shodno tome bilo je potrebno u određenim djelovima koji su bitni pristupiti njegovoj reviziji. Opredijeljenost Crne Gore da implementira najveće evropske standarde u svim oblastimanametnuli su potrebu reformisanja zakonodavstva u oblasti eksplozivnih materija.

Saglasno tome,neophodno je bilo uraditi odgovarajuće zakonske promjene u ovoj oblasti donošenjem izmjena i dopuna ovog zakona. Unošenjem ovog propisa, oblast eksplozivnih materija normativno se reguliše u skladu sa standardima Evropske unije, a zaštita i bezbjednost sudije, njihove imovine i životne sredine se podižu na viši nivo.

Takođe, Akcionim planom za poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost koju je usvojila Vlada Crne Gore na 38. sjednici, održanoj 10.oktobra 2013.godine, u poglavlju 7 - Borba protiv terorizma, pod tačkom 7.2 programirana je obaveza za donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama.

Izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama unapređuje se oblast eksplozivnih materija u dijelu proizvodnje eksplozivnih materija na mjestu upotrebe i uslova prodaje pirotehničkih sredstava razreda II i pirotehničkih sredstava razreda P-1 koja su sastavni dio oprema brodova za potrebe spašavanja na moru, kao i korišćenje pirotehničkih sredstava kod izvođenja vatrometa, a koja su bitno vezana za bezbjednost ljudi, njihove imovine i životne sredine.

Tri su osnovne izmjene i dopune u ovom predlogu zakona i one se odnose na: proizvodnju eksplozivnih materija na mjestu upotrebe, kategorizaciju i prodaju pirotehničkih sredstava i uslove za izvođenje javnih vatrometa.

Kada je u pitanju proizvodnja eksplozivnih materija na mjestu upotrebe, izmjenama i dopunama ovog zakona se propisuje na koji način i pod kojim uslovima privredno društvo može proizvoditi i upotrijebiti eksplozivne materije na radilištu, odnosno mjestu upotrebe; sadržinu zahtjeva i dokaze koji se prilažu uz zahtjev za izdavanje dozvole za proizvodnju eksplozivnih materija na mjestu upotrebe; vrste eksplozivnih materija koje se mogu proizvoditi na mjestu upotrebe; obaveza trenutne i neposredne upotrebe proizvedenih eksplozivnih materija i zabrana njihovog pakovanja i skladištenja. Uslovi koje mora da zadovolji mjesto proizvodnje i obavezu da oprema sirovine i mjesto proizvodnje moraju biti pod stalnom fizičkom zaštitom.

Druga bitna novina odnosi se u dijelu vrsta pirotehničkih sredstava, tako da pored pirotehničkih sredstava razreda I, II, III i IV, postoje i pirotehnička sredstva T-1, T-2, P-1 i P-2. Takođe, zakonom, ovlašćeno je ministarstvo da propiše bezbjednosne uslove koje moraju ispuniti pirotehnička sredstva prema svojim karakteristikama u pogledu hemijskog sastava, vrste materijala i jačine zvuka, dometa, vremena, aktiviranja i drugih karakteristika, kao i označavanje pirotehničkih sredstava.

Nova kategorizacija pirotehničkih sredstava prema vrsti, upotrebi i namjeni stepena opasnosti i jačini buke urađena je kako bi se obezbijedio visoki stepen zaštite ljudi bezbjednosti, utvrdile starosne granice za prodaju pirotehničkih sredstava, kao i vrijeme za njihovu prodaju, odnosno upotrebu.

Takođe, ovim izmjenama propisuju se i uslovi za prodaju pirotehničkih sredstava razreda II i P-1, period u toku godine kada se i kome mogu prodavati pirotehnička sredstva razreda I, II i P-1, zabrana prodaje i upotrebe pirotehničkih sredstava razreda II, kao i ovlašćenje ministarstva da propiše posebne bezbjednosne uslove koje moraju ispuniti prodajne prostorije u kojima se vrši prodaja pirotehničkih sredstava.

Treće, kroz izmjene i dopune ovog zakona utvrđeno je da se dozvolom za izvođenje javnog vatrometa određuje vrsta i razred pirotehničkog sredstva za tu namjenu, mjesto i vrijeme izvođenja javnog vatrometa, kao i odgovorno lice i lice koje izvodi javni vatromet. Predlogom zakona propisuje se šta se prilaže uz zahtjev za izdavanje dozvole za izvođenje javnog vatrometa, kao i da ministarstvo propisuje bliže uslove i bezbjednosne mjere za izvođenje javnog vatrometa i sadržinu plana u izvođenju vatrometa.

Predloženim rješenjima se ne narušava, već, naprotiv, poboljšava postojeći nivo bezbjednosti, poboljšavaju uslovi prodaje, usklađuju se uslovi prodaje sa susjednim zemljama, smanjuje uticaj nekontrolisanog tržišta i povećavaju ekonomski rezultati, a time i prihodi budžeta.

U pripremi teksta predloga zakona obezbijedeno je učešće nadležnih organa državne uprave i u toj transparentnosti data su odgovarajuća pozitivna mišljenja sa kojima je tekst zakona usaglašen. Mišljenja, predloge i sugestije dali su: Ministarstvo pravde, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Uprava policije i Sekretarijat za zakonodavstvo. U uvodu - toliko.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine Muliću. Znači, nema više vatrometa poslije izbora. Ovi iz opozicije nešto ne slave kada pobijede. To je život. Idemo dalje o ovoj delikatnoj temi. Za riječ se s pravom javio kolega Sekulić, zato što mi iz Komana i Bandića dobro ga koristimo kaga bistijerne kopamo, za razliku od vas iz nizije.

PREDRAG SEKULIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolege, rekao bih ne baš previše inspirativna tema kada je u pitanju skupštinsko zasijedanje, ali sa pravom moramo da istaknemo značaj ovog zakona, makar

kada je u pitanju bezbjednost studije i kada je u pitanju bezbjednost koja se odnosi na onaj dio koji se tiče zaštite životne sredine.

Dobro je što smo zakon koji je star nekih šest, sedam godina promijenili i upodobili i žao mi je samo što ovaj zakon nosi naslov izmjene i dopune, jer čini mi se da su izmjene i dopune velike da smo mogli slobodno da ga nazovemo novim zakonom. Ali, to je pitanje na koji način je Vlada pristupila ovom problemu.

Veoma je važno istaći da imamo potpunu usaglašenost sa regulisanjem ove oblasti od strane Evropske unije. U stvari, imaćemo onoga trenutka, koliko sam razumio na sjednici odbora, kada budemo donijeli neke podzakonske propise i onda ćemo do kraja upodobiti sa direktivama Evropske unije. Tu je bilo u pitanju definisanje pirotehničkih sredstava za vatromete koji se upotrebljavaju za sopstvenu upotrebu, ali razumio sam od strane predlagača da će to biti urađeno kroz podzakonske propise. U svakom slučaju, dobro je što je ova oblast za razliku od ranijih zakona potpuno cjelovito uređena. Znači da imamo i pitanje proizvodnje i pitanje upotrebe, pitanje skladištenja i pitanje prodaje pirotehničkih sredstava. Takođe je dobro što imamo potpunu kategorizaciju, u tom dijelu je napravljena razlika određenih vrsta vatrometa, tako da ni tu nećemo imati dilemu oko toga da li i ko je nadležan za to da ti vatrometi budu prijavljeni, da se obezbijedi sve ono što je pitanje zaštite lica, zaštite građana i da u konačnom imamo i onaj ne manje važan segment koji se tiče zaštite životne sredine.

Nije mnogo inspirativno za skupštinsku raspravu, ali još jedanput želim da pohvalim predlagača i da kažem da je dobro što smo i ovu oblast, prije svega, zbog bezbjednosti ljudi uredili na cjelovit i veoma dobar način. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Sekuliću. U ime Pozitivne Crne Gore, javio se kolega Abazović. Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice i kolege, poštovani pomoćnici ministra, poštovani građani Crne Gore,

I ja ću vrlo kratko. Nije neka tema inspirativna i saglasan sam sa izmjenama zakona. Mislim da više uređenja u ovoj oblasti zaista treba, s tim što moramo uvijek imati u vidu da skladištenje eksploziva možda nije inspirativno da ovdje vodimo političku bitku oko konkretnog pitanja, ali ako imamo u vidu neka dešavanja u regionu, shvatićemo koliko je to zaista značajno. U susjednoj Albaniji smo prije par godina imali jednu zaista veliku katastrofu kada je nepravilno skladište oružja eksplodiralo i nanijelo ogromnu i materijalnu štetu i štetu po ljudske živote, tako da zaista treba da posvetimo pažnju ovoj oblasti. Ali, ja sam se javio da vas pohvalim za zakon koji ćemo podržati i da ono što mene lično i što sam više puta ovdje ponovio za ovom govornicom tinja, mislim i građane primorja, jeste vaša totalna nesposobnost, mislim na Upravu policije, naravno za Ministarstvo unutrašnjih poslova da se suoči sa dinamitašima, odnosno ljudima koji eksplozivom love ribu i na taj način uništavaju čitavu floru i faunu koja se nalazi pod vodom. I odavde, samo sam za to iskoristio vrijeme, šaljem apel. Ne mogu da vjerujem sa svojih 28 godina da ste toliko nesposobni da tome stanete na put. Znaete ko baca dinamite. Ovo nije zemlja od 150 miliona stanovnika, nego od 600.000 i radi se možda od 30, 40 lica na primorju, 50 neka bude. Ne mogu da vjerujem da ste nesposobni da tome stanete na kraj. Kako god hoćete. Činite što god mislite da treba, jer vam zakon dobar nije, ali ako je logično vama da ljudi drže eksplozivne naprave u svojim plovilima i da ih upotrebljavaju u lovu ribe, ja stvarno nemam nikakav dodatni komentar. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Abazoviću. U ime Demokratskog fronta, kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Ja se pridružujem nekoj vrsti protesta kada je riječ o odnosu Parlamenta prema ovom zakonu. Znače, ovo djelo je na prvi pogled veoma beningan i neinspirativan zakon dok ne eksplodira negdje, a kada negdje pukne i kada je onda kasno i za zakonsku regulativu i za njenu primjenu i tako dalje, onda smo svi i te kako zainteresovani svi i te kako pogođeni. Znače li, gospodo i kolege, koliko je prošlo od kada je eksplodiralo u Viru? Šta je konačan ishod te situacije? A eksplodiralo je u skladištu koje bi navodno i bez ovog zakona po svojoj funkciji, po svojoj namjeni, po svojoj lokaciji i po svemu onome što je predstavljalo za ukupno društvo Crne Gore trebalo da bude jedno od najbezbjednijih. E, kada je i tamo puklo, ja vas pitam onda koji je nivo bezbjednosti na onim mjestima o kojima se danas govori u ovom zakonu i koji je nivo zaštite koji propisuje ovaj zakon. To što gospoda iz ministarstva smatraju da su propisujući činjenicu da kod proizvodnje eksploziva na mjestu upotrebe mora biti, pored onih standardnih klasičnih mjera zaštite, i jedno lice stručno osposobljeno do nivoa, čini mi se, rudarskog fakulteta ili tako neko slično, je isto tako nedovoljno, i isto tako slično, i isto tako mogući izvor nesreće, koliko i da tog lica tamo nema. Jer, i najiskusniji miner griješi jednom u životu. Ono što mene posebno interesuje jeste koja je neophodnost proizvodnje eksploziva na mjestu upotrebe, kad se taj eksploziv najbezbjednije, najstručnije, najkvalifikovanije može proizvoditi isključivo u onim pogonima, u onim fabrikama, u onim postrojenjima koje su za to projektovane, osposobljene, tehnički uređene, opremljene itd. Nije Crna Gora prostor Kine, gospodo, ni Sjedinjenih Američkih Država, Rusije, pa da je sad problem dopremiti određenu količinu eksploziva do mjesta upotrebe da bi se to moralo raditi na mjestu upotrebe. Nije ona Sibir. Nego je sve u 150 km. To je prva stvar.

Druga stvar, kod proizvodnje, prometa i prodaje pirotehničkih sredstava, zar stvarno vjerujete da će se moći obezbijediti ova norma iz člana 20 izmjena i dopuna, koji reguliše član 45, da tamo mora biti jedno lice stručno osposobljeno do nivoa iz člana 19? Zar imamo stvarno toliko nezaposlenih inženjera rudarstva koji će morati pored svake one tezge na pijaci gdje se prodaju petarde i pirotehnička sredstva da stoji?

I ono što je meni najvažnije, gospodo, i zbog čega sam se zapravo javio i što me motivisalo tu se jeste činjenica da se ova država do te mjere nemarno odnosi prema eksplozivnim sredstvima, da ni dan danas nije razjašnjeno gdje je nestalo više od 250 kg eksploziva iz fabrike "Poliexs" u Beranama, a taj se eksploziv gospodo nalazio kod mafijaških obračuna u Italiji, u Albaniji, u Grčkoj i ne znam gdje sve. Dan danas "svi peru ruke", kao da je nestala kutija šibica ili kutija cigara sa neke trafike. I vi govorite o bezbjednosti i vi govorite o stepenu zaštite kad u ovoj državi se zna da tri čovjeka drže monopol nad ovom materijom, da ne brojim njihova imena, nije u skladu sa Poslovníkom, a vi dobro znate o kojima je riječ. I oni su nedodirljivi, do njih ovaj zakon neće doći. Mi ćemo ga usvojiti danas, time ćemo ispuniti agendu obaveza koju ova Vlada ima u procesu približavanja Evropskoj uniji, a on će fino negdje da skuplja prašinu, na nekoj od fioka Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, ove Skupštine i će sve mora da bude, sve do sljedeće situacije kad pukne. A kad pukne, gospodo, onda je puklo i kasno. Dokle god ovu materiju stvarno ne uzmete u svoje ruke i ne bude u rukama ove trojice ljudi, nego bude zaista u rukama Ministarstva unutrašnjih poslova i zato osposobljenih ljudi, ovo smo džabe "krečili". Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, Labudoviću.

U ime poslanika SNP-a, kolega Gojković. Izvolite.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, uvaženi potpredsjedniče. Ovo nije diskusija, više je jedno obraćanje gospodi iz Ministarstva. Prvo želim da zahvalim za jedno profesionalno reagovanje kada je bilo u pitanju selo Mojdeži i angažovanju, koliko se sjećam, gospodina Mulića koji je potpisao tada jedan izvještaj, koji je bio vrlo korektan i human. To je za svaku pohvalu i želio bih da nastave dalje tako.

Ono što bih, kad sam se već javio, što se ove materije želio da nam gospodin Mulić kaže jeste da li MUP posjeduje podatke šta je zaostalo od eksplozivnih materija od bivše JNA u Herceg Novom i da li u tim skladištima koja su bila brojna ima još toga. Pogotovo u sjenci nekih priča da se u Kumboru gdje se realizuje ova investicija vrši vađenje nekih eksplozivnih sredstava. Mi ne znamo kao građani da li je to istina ili nije pa da nam kažete šta znate o zaostalim eksplozivnim sredstvima na teritoriji Opštine Herceg Novi i da li građanstvu prijeti opasnost od nje. Ja sam imao obraćanja od penzionisanih vojnih lica iz Herceg Novog koji su

mi govorili o velikim skladištima koji se nalaze na poluostrvu Luštica u takozvanim potkopima. Radi javnosti bilo bi dobro ukoliko posjedujete da nam date te podatke. Ukoliko nemate, ja ću vam se obratiti po članu 50, pa ćemo to naknadno razmotriti. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Gojkoviću.

Da li, gospodine Muliću, želite da komentarišete uvodna izlaganja poslanika? Ne želite. Dobro.

Poslanik Vuković iz struke hoće da doprinese današnjoj raspravi. Izvolite.

FILIP VUKOVIĆ:

Radi se o zakonu koji ni u jednom dijelu nije tema diskusija mojih kolega iz opozicije, jer se radi o jednoj materiji koja treba da reguliše samo jedan vid - transport i uglavnom se ne odnosi na eksplozive. To je transport eksploziva, bezbjednost od proizvodnje, transporta, upotrebe, koji se regulišu potpuno drugim zakonima i na drugi način. Znači, kolega Labudović je zamijenio teze da eksploziv treba da se proizvodi u fabrici pa da se onda tako proizveden donese na lice mjesta i eventualno aktivira ili iskoristi. Postoje eksplozivi koji su sastavljeni od potpuno beningnih supstanci, od vještačkog đubreta i od nafte. I možete i jedno i drugo da transportujete. Zna se kako se nafta transportuje, kad se donese na lice mjesta, kad se napravi u nekom odnosu i nađe inicijalno sredstvo koje može da inicira tako spojenu smjesu. Onda to postaje eksploziv, konkretno industrijski eksplozivi, slari, nano itd. Znači, neophodna je potreba da se regulišu neke stvari i mislim da svi komentari dalje vezani su za nešto što je bilo, nešto što ne znamo kako je bilo ili neke pojave koje su vezane za eksplozive, eksplozivne naprave, inicirajuća sredstva itd.

Prema tome, kao i obično, nijesam primijetio neke primjedbe ni na Matičnom odboru na kome sam prisustvovao, a ni u današnjem pojašnjenju gospodina Mulića na izmjene ovog zakona. Kao inženjer rudarstva kome je jedna od djelatnosti miniranje, čime sam se bavio ne samo teorijski nego i praktično, mislim da je ovo materija koja je solidno i dobro regulisana. Toliko. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vukoviću.

Pravo na komenar, kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine doktore Vukoviću, nema eksploziva koji je bezopasan. Nemojte, molim vas, možete da budete nobelovac, ali ne možete me ubijediti da je ono što eksplodira bezopasno. Što onda uvrštavate u ono što je materija ovog zakona petarde? I one su opasne. Pitajte roditelje one djece koja su stradala nestručnim rukovanjem najbezopasnijih petardi. Prema tome, nemojte me učiti da postoje bezopasni eksplozivi.

Druga stvar, ja nijesam rekao da ti eksplozivi nijesu potrebni tamo na gradilištima, ali sam rekao da u Crnoj Gori nema potrebe da se oni proizvode na licu mjesta, makar se pravili od vještačkog đubreta, nafte i ne znam čega. Jer, Crna Gora je sva na 150 km i to gdje se god proizveo, a imaju dvije fabrike, makar su postojale koje su proizvodile eksploziv. Može biti dopremljeno na svako gradilište, kad god hoćete i bez velikih troškova i bez velikih napora. Riječ je o malim količinama, znate za par bušotina i nemojmo da od toga pravimo neku filozofiju. Ali, ono što je problem, gospodine Vukoviću, o čemu Vi ćutite i zbog čega sam progovorio, nije opasnost od tog eksploziva. Čak i da se desi nesreća tamo će eventualno biti povrijeđen neko ili....u malom krugu. Problem je u tome što u ovoj državi niko ne kontroliše eksploziv osim tri čovjeka. Molim vas, treba li da čekamo da se opet desi Virak pa da kažemo kako je bilo i to. Opljačkana, zapravo nije opljačkana, jer se 250 kg eksploziva iz fabrike ne iznosi u džep, nego se ušlo u fabriku, natovarilo kamion i odnešen toliki eksploziv koji se nalazi u mafijaškim obračunima širom Evrope. Niko prstom mrdnuo nije, niti smije da mrdne, to je problem ovog zakona, ja nijesam ništa rekao ružno o zakonu, ja ga samo smatram neprimjenljivim u uslovima dok ste vi na vlasti i dok se vi ovako odnosite. Nijeste vi na vlasti. Da ste možda na vlasti, možda bi od vas nešto bilo. Ali, tri čovjeka cijelu ovu materiju drže u rukama. Možete vi da donesete ne znam kakav zakon. To do njih doprijet neće.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Labudoviću.

Izvolite, kolega Vukoviću.

FILIP VUKOVIĆ:

Nije ništa strašno ne poznavati neku specijalističku materiju. Strašno je kad želite da diskutujete, uđete u nešto, jer, potrebno je neko predznanje da bi to razumjeli. Ne zamjeram. Prvo, kad bi se pitali šta je eksplozija, vrlo mali broj ljudi bi znao da definiše u čemu se razlikuje eksplozija od vatre. Znači, brzo sagorijevanje, ako se donesu materijali na lice mjesta koji ne mogu da eksplodiraju, mogu da sagorijevaju naftu, ne može da eksplodira nafta, ne može ni natrijum nitrat. Ja sam na tu temu komentarisao, a ova Vaša dalja priča i želja da iskoristite Parlament, odnosno temu i da pomenete nešto što svakako nije vezano za ovaj zakon je jedna od vaših metoda i načina ili pokušaja političkog poentiranja na nečemu što nema smisla. Niko nije pomenuo petarde i njihovu bezopasnost. Naprotiv. Ali, ovdje se radi o zakonu, o transportu tih materija. Nikakve veze nema Berane, ni Poliox, ni nestanak nekog eksploziva, ni pisanje nekih medija inostranih. Da je negdje korišćen polieks ili taj plastični eksploziv koji se tamo proizvodio, nekada u nečemu čisto sumnjam. Imao sam prilike da budem u fabrici, da koristimo ta sredstva, u jednom trenutku se zvao beranit po Beranama i bio je dobar industrijski eksploziv. Ali, to baš nikakve veze nema sa temom ovog zakona, što je vrlo čest slučaj u diskusiji jednog dijela opozicionih kolega.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vukoviću.

Pravo poslanika moramo odlučivati svaki glas od 81 pa bili u materiji ili ne. I moramo imati veliku logističku podršku. Opet je to relativna stvar, pošto je dio moje struke i brzo sagorijevanje.

Da li sad hoćete, gospodine Muliću, da iskoristite pravo na završnu riječ?

MIRSAD MULIĆ:

Želim, prije svega, da zahvalim na konstruktivnoj diskusiji, na dobrim namjerama, razmišljanjima i posebno mi je drago što vjerujem da smo, to je moj lični osjećaj, imali jednu životnu priču ovdje, jer ovo se tiče više života nego politike i svega ostalog. Žao mi je, s druge strane, što smo se dotakli mnogo tema koje nijesu predmet ovoga zakona, nego nekih drugih zakona, tako da ja teško mogu oko svega toga i odgovoriti. Ali, evo dozvolite da pročitam.

U Zakonu o eksplozivnim materijama kaže se - Ovim zakonom propisuju se uslovi za proizvodnju, promet, nabavku, skladištenje i upotrebnu eksplozivnih materija radi zaštite života, zdravlja i bezbjednosti ljudi, životinja i biljaka, životne sredine imovine kao pitanje od

značaja za obavljanje ove djelatnosti. Dakle, to je srž ovoga zakona. Mnoge druge stvari se ne tiču njega.

Osvrnuo bih se kratko i na ovo što su uvaženi poslanici prokomentarisali, odnosno neki i postavili pitanje. Dakle, kada je poslanik Sekulić govorio da su tolike promjene da smo možda mogli ići sa novim zakonom, i o tome smo razmišljali, ali smo smatrali da je u ovom trenutku ovo neophodno, a 2017.godine po našem programu je planirano da se donese jedan potpuno novi zakon o eksplozivnim materijama.

Što se tiče poslanika Abazovića, kao što sam rekao, mi se bavimo isključivo dozvolama za nabavku, promet eksplozivnih materija. Da li ih neko zloupotrebljava, pitanje je za neke druge organe. Mogu reći da dok sam ovdje u ovih šest, sedam mjeseci, a vjerujem i prije, svaka dozvola je bila u skladu sa zakonom. Žao mi je što se to dešava na moru i potpuno sam saglasan da treba preduzeti određene mjere po tom pitanju.

Gospodin Labudović je postavio pitanje da li je Crnoj Gori baš neophodna ova proizvodnja eksplozivnih materija na mjestu upotrebe. Ja mislim da jeste i da trebamo ići u susret događajima. Možda i auto-put počne da se radi. Naravno ne ulazim u taj dio priče, ali mnoge zemlje u okruženju imaju ovo i kako objasniti Rudniku uglja koji ima potrebnu opremu, odnosno takozvano anfo-vozilo, da mi nemamo zakon na koji oni mogu da se pozovu i da upotrebljavaju to vozilo.

Svaki eksploziv je, naravno, opasan, ali time su značajno smanjene mjere, smanjena je opasnost od nekog neželjenog događaja. Jer, to je proizvodnja na mjestu upotrebe od amonijum nitrata dizel goriva dodaje se buster pojačivač i na mjestu upotrebe se sav eksploziv upotrijebi. On je za jednokratnu upotrebu i ne skladišti se. Znači, donosi ekonomske benefite onome ko je koristi i bezbjednost je značajno veća. Ono što mi je žao što niko ovdje nije prokomentarisao, a to je upotreba petardi. Vidjeli ste da smo ovim zakonom predvidjeli da se pirotehnička sredstva razreda I, dakle, pirotehničke igračke mogu prodavati tokom cijele godine i to isključivo osobama starijim od 16 godina. A ono što je veoma važno da javnost znajeste da smo predvidjeli da se pirotehnička sredstva razreda II, da ne pominjem ona komercijalna imena, samo da pomenem petarde mogu upotrebljavati i prodavati u periodu samo od 20.decembra do 15. januara isključivo osobama starijim od 18 godina i u posebno opremljenim prostorijama. To je odgovor gospodinu Labudoviću. Nema više tezgi, nema više prodaje po zakonu, naravno. Posebno su opremljene prostorije čiji će sadržaj opremljenosti biti predviđen pravilnikom koji ćemo donijeti do kraja godine. Dakle, mislim da smo ovu oblast uredili na jedan kvalitetan način i ono što je važno - upodobili smo je sa okruženjem. Ne možete vi prodavati petarde kako hoćete, a o okruženju da imaju tačno predviđeni rokovi. Ono što je važno jeste da će biti i osoba osposobljena za rukovanje eksplozivnim materijama, a ta sposobnost će se definisati kroz pravilnik koji ćemo takođe donijeti do kraja godine. Dakle, osposobljavanje tih osoba moći će da vrši privredno društvo,

pravno lice ili preduzeće uz licencu ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja. Dakle, koje će imati i kadrovske i prostorne kapacitete, a u skladu sa programom koji će propisati i praktični i teorijski dio. Mislim da smo veoma značajno zaokružili ovu oblast i prvi put u Crnoj Gori se ona uređuje na ovaj način.

I treće su vatrometi. Vatromet se može po ovom sadašnjem zakonu izvoditi sa bilo kojeg mjesta, bez dozvole onoga čija je parcela ili čiji je objekat. Ovim zakonom smo predvidjeli da se vatrometi mogu izvoditi isključivo sa mjesta sa kojih vlasnik da dozvolu i ono što je novina - mora se imati plan izvođenja vatrometa i mora se imati pismeni dokaz o prisustvu vozila zaštite i spašavanja.

Što se tiče ovog pitanja koje je gospodin Gojković postavio, naravno uz zahvalnost što je prepoznao našu reakciju, ovo je možda pitanje više za Ministarstvo odbrane. Tačno je da postoji veliki broj neeksploziranih ubojnih sredstava i po Zakonu o zaštiti o spašavanju Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova vrši oduzimanje i uništavanje. Koliki je tačan taj broj u ovom trenutku zaista nemam podatak, ali to postoji svuda u Crnoj Gori, ne samo u Kumboru i u Herceg Novom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem, kolega Muliću. Pošto se ministar uredno prijavio da neće biti tu pozdravite ga i recite mu da se drži. On će znati što znači to.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Branimir Gvozdenović, ministar održivog razvoja i turizma i Olivera Brajović, v.d. pomoćnica ministra.

Da li je ministar tu? Proceduralno, samo da završim.

Da li je ministar tu? Nije ministar tu.

Ja vas sad pitam kolege, prethodni ministar se uredno najavio i uvažili smo to, ali, prema informacijama koje imamo ni sljedeći ministar neće biti prisutan, a radi se o veoma važnim zakonima. Mi smo uveli praksu bili smo principijelni do kraja oko toga, da kada se radi o važnim zakonima da tu mora biti resorni ministar. I da učestvuje aktivno u toj raspravi. Da li želite da nastavimo rad ili da prekinemo? Znači, molim vas, izjasnite se, da li želite, ili ne želite?

Izvolite, kolegice.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Ja sam htjela upravo da zamolim ispred Kluba četiri partije, da pošto nema ministra turizma i održivog razvoja a pred nama je veoma bitan, jest da samo ima šest članova, ali jako bitan zakon, da se razmatranje zakona odloži kad bude mogao da dođe ministar. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

U potpunosti se slažem sa Vama. To je zaključak bio i Kolegijuma, bili smo uputili zvanično Vladi, radi se o nečemu što je izuzetno važno. Ovu tačku odlažem za utorak.

Zahtijevam i javno u ime Skupštine da svi ministri koji su predložili zakon prisustvuju sjednici.

Napraviću pauzu od pet minuta zato što je ministar Numanović najavio dolazak i on će prisustvovati današnjoj raspravi.

Znači, preći ćemo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

- Pauza –

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolege, nastavljamo sa radom.

Očito da je ova primjedba, upozorenje, zahtjev, molba, kako god hoćete, uvažena od ministra održivog razvoja i turizma. Ministar Gvozdenuć je tu sa pomoćnicom i pozdravljamo ga.

Izvjestioci odbora su Željko Aprcović, Zakonodavnog odbora i dr Predrag Sekulić, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Ministre Gvozdenuću, da li želite uvodno izlaganje? Može i koleginya. Izvolite, koleginya.

Gospođa Brajović.

OLIVERA BRAJOVIĆ:

Hvala.

Samo bih dala par uvodnih napomena na šta se odnose predložene izmjene i dopune Zakona o turizmu.

Članom 1 uvode se novi pojmovni izrazi i turistička infrastruktura i suprastruktura koji su definisani sa jasnim sadržajima i koji se često koriste u turističkoj terminologiji. Pojavom novih privrednih subjekata na turističkom tržištu Crne Gore sa svjetskim brendovima i

renomeom u pružanju usluga u turizmu i ugostiteljstvu, iskustva koja se prenose sa razvijenim turističkim destinacijama nametnula su potrebu izmjene definicija i upotrijebljenih izraza sa jasnim i sveobuhvatnim njihovim značenjem. U prvom redu izmjena značenja izraza je definisana kod rizorta kao dijela turističkog prostora i turističkog naselja, kao vrste ugostiteljskog objekta. Osnovni razlog za redefinisane pojmovnog a i suštinskog značenja izraza ogleda se u njihovim zajedničkim obilježjima kod obogaćivanja turističke ponude, koja se zakonski pojedinačno uređuje kao jedinstvena funkcionalna cjelina, ne može biti predmet parcijalne podjele i u vlasništvu je jednog pravnog subjekta.

U skladu sa svjetskim trendovima u razvoju savremene turističke smještajne ponude definisani su pojam i karakteristike mixed use resorta, mješovitog rizorta, kao nove vrste smještajnog ugostiteljskog objekta sa pojmovnim razjašnjenjem poslovno-upravljačkog modela po kome ova vrsta turističke smještajne ponude posluje. Definicije navedenog modela predložene su po uzoru na već prihvaćene modele i preovlađujuću praksu u evropskim zemljama, u prvom redu Grčke, Španije, Italije, Hrvatske i drugih zemalja. Osnovna karakteristika mješovitog rizorta je da se pojedini djelovi sadržaja namijenjeni smještaju mogu otuđiti i to isključivo licu koje za upravljanje tim objektom ili dijelom objekta zaključi ugovor sa privrednim subjektom registrovanim za obavljanje ugostiteljske djelatnosti koji upravlja mixed use rizortom u cjelini. Bliže uslove planiranja gradnje i obavljanja djelatnosti unutar mixed use rizorta propisaće nadležno ministarstvo. U cilju obezbjeđenja turističke namjene objekta, propisano je da je ugovor zaključen protivno uslovima iz ovog zakona ništavan. Kod vrste ugostiteljskog objekta Wild beauty resort propisan je minimum obaveze posjedovanja 30 smještajnih jedinica umjesto dosadašnjih 50. Uvedena su dva nova pojma -1) turistička vila, kao primarna misija ugostiteljskog objekta isključivo namijenjenog za turističku ponudu i koja se nalazi u okviru mixed use resorta, kojom upravlja jedan operator i 2) rezidencijalna vila, koja spada u grupu komplementarnih ugostiteljskih objekata. Nalazi se isključivo u mixed use resortima i njome upravlja operator koji upravlja mixed use resortom u cjelini. Članom 2 izvršeno je premještanje vrste ugostiteljskih objekata vila iz grupe primarnih u grupu komplementarnih ugostiteljskih objekata. Razvrstavanje ugostiteljskih objekata na primarne, osnovne i komplementarne izvršeno je prema različitim kriterijumima od kojih je najvažniji da li je ugostiteljstvo osnovna ili komplementarna djelatnost subjekta privređivanja u okviru kojeg posluje subjekt.

U članu 90 dodata su dva nova stava koja daju jasniju definiciju primarnog ugostiteljskog objekta i mixed use resorta kao jednog od primarnih ugostiteljskih objekata. U sadržaju definicije primarnog ugostiteljskog objekta jasno su naznačene njegove osobenosti i to da se radi o poslovnom objektu kojim posluje jedan ugostitelj, registrovan kao privredni subjekt za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u skladu sa zakonom. Članom 3 propisana je obaveza subjekta privređivanja da je u obavljanju djelatnosti dužan da od nadležnog organa

pribavi odobrenje za rad zavisno od vrste ugostiteljskog objekta, u skladu sa zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

Predložena izmjena će olakšati rad inspekcije na terenu. U članu 91 postojećeg zakona predloženo je brisanje stavova 9 i 10 iz razloga što je Zakonom o lokalnoj samoupravi propisano da po žalbama na rješenja koja izdaju organi lokalne uprave kao prvostepeni organi odlučuje glavni administrator opštine. Članom 4 izvršena je izmjena člana 96, kojim je propisano za koje vrste ugostiteljskih objekata, a nakon utvrđivanja ispunjenosti propisanih uslova za kategoriju, kategoriju određuje Ministarstvo. I članom 5 propisana je kaznena odredba za prekršaj za rad bez odobrenja, proširenje predmeta poslovanja i izmjene uslova obavljanja djelatnosti, a kazne su propisane u skladu sa propisanim kaznama Zakona o prekršajima.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, gospođo Brajović.

Za komentar se javio kolega Gojković. Izvolite.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodine ministre, pomoćnice ministra, da iskoristim priliku što je gospodin Gvozdenović tu da postavim neka pitanja. Mislim da su značajna, tiču se ovog zakona. Volio bih da nam gospodin ministar da kratko obavještenje koliko se ovaj zakon odnosi na projekat u Kumboru koji se trenutno radi. I molio bih ministra zbog javnosti, jer ima dosta dezinformacija, da nam da informaciju u kom stadijumu je taj projekat, jer taj projekat je bio zaustavljen prije par mjeseci, koliko smo mi nezvanično obaviješteni u Herceg Novom. Sada imamo informacije da ponovo počinje neki stadijum u realizaciji tog projekta. Znači, ima dosta dezinformacija, jer ako smo već najavili taj projekat od 500 miliona eura, informacije nijesu dovoljne i zamolio bih ministra da da kratku informaciju, kao i da nam objasni koliki je uticaj ovog zakona na projekat Kumbora i koliko su oni povezani. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gojkoviću.

Ministre, da li želite da odgovorite? Izvolite.

BRANIMIR GVOZDENOVIĆ:

Odgovorio bih na ovo pitanje.

Što se tiče Kumbora, u 15 časova imamo zakazan sastanak, pretpostavljam da vi znate, na koji su pozvani svi učesnici u realizaciji kompletnog posla i predstavnici opštine Herceg Novi, predstavnici komunalnih i drugih preduzeća, i institucija koje su važne za realizaciju tog važnog projekta. Prema informacijama koje su nama dostavljene, u taj projekat je do sada angažovano više desetina miliona eura. Sada se rade intenzivne aktivnosti koje su vezane za pripreme radove u skladu sa odlukom Vlade da za projekte preko 10 hektara za koje je urađena strateška procjena uticaja na životnu sredinu mogu da se rade pripremni radovi tog nivoa. Shvatio sam iz izvještaja Sektora za građevinarstvom da su to zbilja obimni radovi. To su radovi postavljanja tamponiranih zona, uvođenja šipovi, tako da se na jedan izuzetno kvalitetan način priprema realizacija kompletnog posla. Prema informacijama koje danas treba da potvrdimo, očekujem da narednih mjesec dana dobijemo zahtjev za izdavanje dvije građevinske dozvole za dva objekta otprilike od oko 20.000 metara kvadratnih, što je znači investicija od 30, 40 miliona sa svim pripremnim radovima, kao i priprema garažnog prostora ispod kompletnog kompleksa. Jedna intenzivna aktivnost, a puni kapaciteti treba da budu u oktobru. Nadam se da ćemo dobiti potvrde na ovom sastanku, zato bih zamolio da zato bude ako je moguće i moje vrijeme boravka ovdje ograničeno na neki period za koji vi smatrate da je dobro i za zakon i za to rješenje. Na taj način da uspijem da organizujem rad i na jednom i na drugom poslu.

Što se tiče ovog zakona, da li ovaj zakon ima direktne implikacije na Kumbor, ne ništa direktno, posredno. Radi se o Zakonu koji stvara uslove za prilagođavanje i načina ponude koja u Crnoj Gori treba da se ponudi. Uvodi jedan novi model rada u skladu sa iskustvima koja je pomenula moja koleginica. Radio ga je jedan multidisciplinarni tim. Koristio je strana iskustva i angažovani su bili i eksperti iz inostranstva koji su pomogli da definišemo neke nove turističke forme. Smatramo da te nove turističke norme dodatno mogu da obezbijede mogućnost razvoja prije svega visokokvalitetnog turizma i u tom pravcu je direktno namijenjen. Nadamo se na taj način da se poveća i promet i prihodi, a prije svega broj zaposlenih koji bi trebao da radi u narednom periodu u turizmu.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Prelazimo na prvi krug rasprave. Bivši ministar kolega Sekulić. Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine ministre, gospođo Brajović, poštovane kolege,

Dozvolite mi da na samom početku istaknem da smo čak i u vremenu globalne ekonomske krize imali situaciju da je privredna djelatnost turizma i putovanja rasla i dalje po

nekoj nesmanjenoj stopi koja se odnosila na nekoliko procenata. Ono što jeste zadovoljstvo kada govorimo o crnogorskom turizmu je činjenica da od 2008.godine imamo konstantan rast, kada je u pitanju turizam, bez obzira da li mjerimo sa brojem noćenja ili to mjerimo sa ukupnim prihodima u bruto-društvenom proizvodu. Naravno, sa pravom se može reći da se dio tih prihoda i dio toga što je pozitivna statistika, kada govorimo o ugostiteljstvu i turizmu, odnosi na ono što iz godine u godinu iz sive zone ide u legalne tokove. Ali, dozvolite mi da kažem i to da je Ministarstvo turizma uradilo puno napora upravo to da bi ljudi razumjeli da je mnogo bolje da svoju djelatnost bilo da je osnovna djelatnost, ili dopunska djelatnost obavljaju u skladu sa onim što su pozitivno-pravni propisi države, s jedne strane, i da ne strahuju od kazni inspekcija, sa druge strane. Naravno, ovaj uvod o vitalnosti turizma i putovanja kako na globalnom nivou, tako i u Crnoj Gori nebi bio dovoljan ukoliko nebismo rekli da je država iz godine u godinu stalno pratila taj trend svojim djelovanjem, a takođe i onim što je izmjena zakonskih propisa. Naravno, kada govorimo o vitalnosti crnogorskog turizma, moramo da istaknemo da to dugujemo prirodnim ljepotama, sa jedne strane, a, sa druge strane, i kvalitetom turističke usluge. Za to naravno najveću zaslugu imaju oni koji se bave turističkim poslom i ne treba kriti i reći da je zaista veoma teško zaraditi euro u turizmu. To najbolje znaju oni koji se bave turizmom. Povećanje broja gostiju sa svih turističkih destinacija iz godine u godinu govori o tome da smo, ipak, dostigli određeni kvalitet i da možemo biti ponosni na ono što kao turistička destinacija prezentujemo gostima. I dalje imamo sezonski karakter našeg turizma i dalje treba raditi na tome da se produži sezona. Ali, vitalnosti dobrih ideja kada je crnogorski turizam u pitanju ne nedostaje. Ono što je dobro je što sada imamo ispred sebe i zakon koji sve to upotpunjuje, odnosno imamo nove pojmovi koji prate, kao što je rekao uvaženi gospodin minister, ono što su evropski i svjetski trendovi. Znači, moramo da se navikavamo da sve ono što su iskustva koja su neke druge turističke destinacije možda i razvijenije i veće od nas ugradile u svoje zakone i u svoje propise. Moramo da se navikavamo da ih i mi preuzimamo na pravi način. S obzirom da je i u ovom Parlamentu bilo dosta nejasnoća ili dosta drugačijih tumačenja, dozvolite mi da iz Predloga zakona pročitam par pojmova. To se prije svega odnosi na rizort - Rizort je dio prostora koji predstavlja jedinstvenu, integrisanu i funkcionalnu cjelinu prirodnih i stvorenih resursa i vrijednosti od značaja za turizam i drugi sadržaj za smještaj i boravak turista sa izgrađenim objektima turističke infrastrukture i suprastrukture kojim upravlja jedan ugostitelj. Znači, sa ovim pojmom ćemo se sve češće srijetati. Tu imamo i mješovit rizort. To je vrsta ugostiteljskog objekta sa raznovrsnom strukturom sadržaja i ponude koji sadrži minimum jedan hotel kategorije četiri ili pet zvjezdica, standardno opremljene apartmane, vile, wellness centre, golf igrališta, skijališta ili druge sadržaje za komercijalne ponude, kojim upravlja jedan privredni subjekt koji je nosilac međunarodnog priznatog brenda, operater. Na tržištu se plasira kao cjeloviti jedinstveni kvalitetni turistički proizvodi koji moraju biti u funkciji minimum

deset mjeseci godišnje. Čini mi se da iz ove dvije definicije vidimo da, kada govorimo o podizanju standarda, o novoj ili jedinstvenoj turističkoj ponudi Crne Gore u budućnosti na evropskim i svjetskim tržištima možemo reći da ne zaostajemo za onim što je ponuda našeg mediteranskog okruženja, ali i onoga što se nudi na drugim destinacijama. I samo da ne bi bilo i dalje nejasnoća vezano za pojam, a mislim da smo imali tu raspravu i na Odboru za turizam, vezano za pojam kondo hotela, i mogućih zloupotreba tog pojma danas, sutra u praksi, da kažem da je kondo hotel vrsta hotela kategorije od najmanje četiri zvjezdice, čije su smještajne jedinice u svojini više subjekata koji su predmet prodaje i pojedinačno se upisuju u zemljišne knjige sa teretom da smještajnim jedinicama upravlja menadžment kompanije i koji mora biti u funkciji najmanje deset mjeseci u toku kalendarske godine.

Čini mi se da upravo ovim posljednjim, da mora biti najmanje deset mjeseci u upotrebi tokom jedne kalendarske godine, sprječavamo sve moguće zloupotrebe da se ovi kondo hoteli na tržištu prodaju kao posebne stambene jedinice i da se pod firmom kondo hotela grade zgrade kojima će investitori imati mnogo više. Ali, naša će obala biti siromašnija kada je u pitanju turistička ponuda. Dobro je što imamo promjene zakona i dobro je što pratimo evropske i svjetske trendove u turizmu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Sekuliću.

U ime Demokratskog fronta, kolega Radunović.

Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, uvaženi ministre, gospođo Brajović, drago mi je što Vas vidim ovdje.

Kao i svaka izmjena i dopuna zakona, tako i ovaj ima za cilj da ispravi eventualno neke nepravilnosti iz osnovog zakona i da uvede eventualno novine koje su se u međuvremenu pojavile. Nažalost, kakve su informacije do mene došle, ono što se ispostavilo kao vrlo problematično za funkcionisanje turističke privrede, makar dijela koji se tiče turističkih agencija, a proizvod je prethodnog zakona donesenog 2010.godine i na što vam je ukazano u momentu kad ste ušli u ovu proceduru izmjena i dopuna - nijeste uvažili. To su stvari koje su dosta krupne za turističke agencije i koje ometaju njihov svakodnevni rad.

Ukratko ću da se osvrnem na taj dio koji smatram da je trebao da bude dio izmjena i dopuna. Vi znate da mi u Skupštini nemamo pravo da se bavimo amandmanima na one tačke osnovog zakona na koje se ne odnosi predlog izmjena i dopuna, nego samo na ove, tako moram da mu uputim kritiku na ovaj način. Recimo, zahtijevano je od vas da turistički vodiči dobiju mogućnost da funkcionišu kao samostalni uposlenici i preduzetnici kako bi

mogli da budu angažovani, kao što je to, pošto se pozivate na Italiju, Grčku i druge evropske razvijene turističke zemlje, standard. Gospodin ministar, ja i Vi, gospođo Brajović, imamo zajedničku prijateljicu u jednom važnom turističkom gradu u Italiji koja radi kao samostalni vodič. Znači da je to standard da bi se lakše iznajmljivali turistički vodiči i njihove usluge se angažovale. I dalje je ostalo rješenje iz 2010.godine da najobičnije dnevne izlete, najprostije dnevne izlete moraju da rade turoperatori. Nakon što ste uveli ovu novinu, od 12 turoperatora koliko je bilo tada u Crnoj Gori, sad imamo 300 turoperatora. Svaka turistička agencija mora da bude praktično turoperator iako od pravog turooperatorskog posla tu nema ni "t". To su izleti jednodnevni brodski, čamcem ili autobusom do Ostroga. To su sve stvari koje komplikuju život ljudima koji se bave turizmom. Zatim, da se djelatnost rent a cara iz nadležnosti vašeg ministarstva prebacina Ministarstvo saobraćaja, jer ko će da se bavi Renta a carom mora praktično da otvori turističku agenciju. To su problemi na koje nailaze ljudi koji žive od turizma i morali ste o tome da vodite računa. Htjeli ste da kažete ovim zakonom da precizirate neke pojedine odredbe i da ih uskladite sa savremenim trendovima. Strah me je da niste na najbolji način uspjeli. Vidio sam da po tom pitanju ima dosta amandmana pa ja ih nijesam davao, samo ću da podržim te koji budu u procedure. Prvo, neprimjerena upotreba engleskog jezika. Znači, ako ne možemo, a slažem se oko rizorta da teško da možemo da nađemo riječ na našem jeziku, onda shodno pravilima pravopisnim u našem zakonu mora da piše "rizort", a može u zagradi da pišeresort. I nema potrebe za mix usedom – mješoviti, sami ste dali. Wild beauty - potpuno nepotrebno. To možemo da posmatramo kao turistički proizvod Crne Gore, brend i mora onda da budu znaci navoda. Pričam o sitnicama o kojima obično ne volim da se bavim kad komentarišem zakone, ali zaista je nepotrebno i djeluje, izvinite na izrazu, mediokritetski. Znači, imamo svoje izraze koji treba da budu korišteni, a engleski izrazi mogu da idu da bi mogla da se povlači paralela sa drugim državama. Da bude jasno. Ništa drugo.

Tako da mislim dabi vaše ministarstvo pored ovih stvari kojima se bavite, upodobljavanja zakona novom vremenu i novim obavezama, moralo da se bavi i onim što je najveći problem u crnogorskom turizmu, kad se tiče određenog segmenta, kao što je recimo Boka Kotorska. Ministre, imate, slobodno mogu da kažem, ne zastiđe za Boku, i zastiđe za Crnu Goru, i za vašu Vladu, nego za zdravi razum, Brodogradilište Bijela koje dnevno zagađuje Bokokotorski zaliv, koje tjera turiste. Dnevno se gomilaju zalihe grita koji niste uspjeli da riješite a nione stare zalihe, a imate nove. Raspisujete tender na kojem se traži da se ponuđač bavi istim ovim poslom koji je samoubistvo za akvatorijum Boke Kotorke. Valjda vašem ministarstvu koje se bavi turizmom i ekologijom treba da bude na prvo mjestu omogućavanje razvoja turizma. Nema turizma u Boki uz Bijelu kakva je danas. Da ne pominjemo druge krajeve Crne Gore, da ne pominjemo uništeni Ulcinj, Solanu i bivše hotele

u Herceg Novom. To su krupne stvari na kojima mora da radi vaše ministarstvo. Slažem se - Kumbor je velika stvar i nadam se da će da zaživi.

Žao mi je što sam imao malo vremena, a baš smo imali oko dosta toga da popričamo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Šest i po minuta.

Imamo pravila isključivo Poslovnika. Nemamo ničija drugo pravila i dogovora na kolegijumu naravno.

Kolega Gojković u ime Kluba SNP-a, a nakon njega Dritan Abazović.

Izvolite, kolega Gojkoviću.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Postavio sam pitanje gospodinu ministru i mislim da nije dao potpuni odgovor. Pitao sam da li su radovi u Kumboru bili obustavljeni. Tačno je da su tamo potrošene desetine miliona eura, ali je činjenica da našeg dragog Džejmsa više tamo nema i da je to prekinuto bilo na četiri, pet mjeseci. Mogli smo dobiti neko objašnjenje, ali možda ni Vi nemate informaciju. To je stvar investitora. Mi ćemo amandmanski djelovati na ovaj zakon. Za mene najznačajniji dio ovoga zakona jesu izmjene i dopune člana 2, tačka 6. Pročitacu radi javnosti – Izuzetno, iz stava 3,4 i 5 ovog zakona ukoliko se mix used rizort razvije na području minimalne površine deset hektara, dio smještenih jedinica može biti predmet prodaje bez obaveze stavljanja u komercijalnu funkciju, obezbjeđivanja i održavanja objekata i zajedničkih površina.

Poštovani građani, ovo znači da kada država izda neki rezort u zakup, onaj koji je investitor može da pravi vile i da to stavlja u prodaju, a nema obavezu da se na tom prostoru bavi turizmom. Znači, vrlo nepricizan član zakona i moje glasanje o zakonu će zavisiti od budućnosti tačke ovog člana. Znači, nešto što se već pominjalo kao pravilo na sjednicama ovog Parlamenta gdje se predlažu privatizacioni ugovori, što je bio slučaj sa North starom na Luštici, gdje je aneksom ugovora bila predviđena izgradnja vila bez obaveze stavljanja hotela u funkciju. Mi smo tada reagovali i srećom napravljen je zaključak da ne može doći do prodaje vila ukoliko se turistički objekti u komercijalne svrhe ne stave u funkciju. Znači, po mom mišljenju, ovo je jedna vrlo opasna stvar i ovdje može doći do zloupotrebe, tako da ovakvi naši prirodni rezorti koje imamo budu uništeni u komercijalne svrhe, ustvari da to bude jedna prikrivena stanogradnja što je već bio slučaj na primorju i da ostanemo sa velikim djelovima naših prirodnih ljepota gdje su sagrađeni objekti zatvorenih škura, kako se to kaže na primorju.

Mislim da je na neki način ovaj član prikriven. Amandmanski ćemo djelovati pa ćemo vidjeti i sudbinu ovoga člana. Šta reći o situaciji u turizmu. Ne možemo reći da je situacijastalna, imam neke statističke podatke koji su nepokrijepljeni sa onim što vidimo na terenu i ja ću samo neke stvari koje ja vidim kao razloge loše situacije u turizmu mi moramo da znamo da je još građevinska sezona. Jun je, a još se kopa po primorju, sve je razrovano. Nemamo nikakav sistem da preduprijedimo te probleme i to bukvalno iz godine u godinu uništava turizam. Godinama ne možemo da uvedemo lou kost kompanije, to je vrlo jasno, jer Crna Gora nije prestižna destinacija i ne može se obezbijediti komercijalni broj putnika da bi lou kost kompanije radile u Crnoj Gori. Samo da vam kažem da je prošle godine u Dubrovniku ostvaren rekordan promet na aerodromu Ćilipi od preko milion ipo putnika, više nego što je kompletno crnogorsko primorje posjetilo turista.

Takođe, i kruzери, gdje je jedino luka Kotor pozitivan primjer, a ja mislim da mi još imamo takvih destinacija. U Dubrovniku je prošle godine bilo preko milion turista sa kruzera skoro kao i u Crnoj Gori u svim gradovima kompletan turizam. Politika je takođe problem. Vidi se pad u broju ruskih turista, makar što se vidi na ulicama. Politika je bila problem i kada je bilo u pitanju tržište Srbije u vrijeme referendumu. Politika nikad ne misli o privredi, nego o opstanku na vlasti. Mala budžetska sredstva ministarstva je ono za što sam se uvijek zalagao, da vi kao ministarstvo dobijete mala budžetska sredstva. Uvijek ću glasati za deset puta veća budžetska sredstva ako to uspijete da obezbijedite jer mislim da je to vrlo važno. I ne znam zašto se to radi iz godine u godinu. Komunalni red, Zakon o zaštiti o buke koji smo donijeli nije napredak. To je nazadak, to će se vidjeti već u septembru i tu će morati da budu izmjene. Nedostatak hotela, kratka sezona, ne vidimo pomak u produženju sezone. Molim Vas, ministre, to je vrlo važno. Ne znam zašto se kada smo već konkurentni na tržištu ako ni sa čim drugim onda se tim niskim cijenama, i mislim da bi ciljna grupa penzionera, pohvalio sam nešto što se dešavalo u Budvi organizovano prije sedam, osam godina, možemo tu, iako se radi o nisko platežnim turistima, da produžimo sezonu. Znači, to su problem. Ima ih još puno i što se tiče inspekcije. Mislim da ne možemo biti zadovoljni turizmom. Previše je nekih razloga koji ne dozvoljavaju jednostavno da se pokrene zamajac i da to krene na jedan pravi način i obezbijedi mnogo veće prihode crnogorskom budžetu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Gojkoviću.

Kolega Dritan Abazović u ime Kluba Pozitivna Crna Gora, a neka se pripremi koleginica Ljerka Dragičević.

Izvolite, kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani ministre, pomoćnice ministra, poštovani građani Crne Gore,

S obzirom da je turizam privredna grana u koju svi polažemo te ogromne nade, naročito ljudi sa primorja, ali i sa sjevera, uvijek je inspirativno kad Vi dođete, bez obzira o kakvom se generalno aktu zakonskom radi. Nije sporno da je ovo zakonsko rješenje bolje nego prethodno i da ipak definiše neke stvari koje su možda izazivale neku nedoumicu ranije, ali želim da se koncentrišem, uvažavajući stav gospodina Gojkovića vezano za član 2, stav 6 koji jeste zaista sporan i koji je, čini mi se, vrlo dobro definisan za ono što je do sad stvaralo ogromne probleme u turizmu, ali mislim da sad želite samo da takve probleme i takvu politiku valorizujete kroz zakonska rješenja.

Gospodine Gvozdenuiću, ne aludirajući da ste Vi krivac, jer zaista politika Vlade ne zavisi samo od Vas, ali imate Vi tu dosta uticaja, pitao sam Vas i prošli put - Strategija razvoja turizma Crne Gore, od elitnog do sedam za 77, sezona nevjerovatno kratka, na Odboru za evropske integracije pričali smo o dozvoli za strance. Zašto stranci u toliko velikoj mjeri dolaze ovdje i zašto naši ljudi nijesu motivisani da rade u ugostiteljstvu neke poslove? Zašto? Zato što sezona traje dva mjeseca ili 45 dana i oni ne mogu svoj život da organizuju na način što će dva mjeseca da rade. Da sezona traje šest mjeseci, sigurno bi motivacija ljudi sa sjevera bila mnogo veća da dođu da rade da uzmu šest plata umjesto dvije. To je potpuna logika. I šta mi radimo da to promijenimo? Šta ste do sad uradili, izuzev ovoga zaista velikog projekta u Herceg Novom da bi se to promijenilo?

Pitam Vas sad ovdje javno. Šta je sa Rixos grupom koja je bila zainteresovana za Ulcinj? i kako može jedna turistička destinacija kao Ulcinj da se razvija kad je sve što valja i što vrijedi morsko dobro? Samo mi to objasnite.

Drugo, znate li da je turistička sezona u Ulcinju mnogo ugrožena zato što Solana ne radi? Nema ispumpavanja u kanal Port Milena što će da izazove proširenje broja komaraca, pa čak i zmija u tom predjelu, a mislim i da će zbog loše infrastrukture kanalazicione zaista neugodan miris da preovlada čitavim jednim regionom u kome biva i po 30 hiljada turista.

Šta Vi kao ministar turizma preduzimate pod tom pitanju? Pošto je svako nemoćan - Ministarstvo ekonomije, ministarstvo je nepoćno, nemoćan je ne znam ko, ja sad apelujem na Vas da uložite svoj autoritet pajeđnostavno rješite taj problem - samo da se pusti struja i da bude ispumpavanja. To šta će da se desi sa Solanom naravno nije do Vas. Slažem se i sa ovim za ruske turiste. Nijesam neko ko misli da treba sada držati stranu jednima ili drugima, imam svoje stavove, ali mislim da mi kao destinacija koju ste vi učinjeli mekom za ruske turiste sada sami sebi skaćete u stomak. Mnogo puta se apelovalo da kapital treba da

dolazi i iz drugih država. Ali vi ste htjeli da radite samo sa ljudima kojima uopšte nije bilo u interesu da razvijaju turizam, nego da peru novac i sad jednostavno i tu taktiku želite da promijenite. Na koji način - samo to da objasnite. Nedostatak hotela - kako može da bude hotela, pa koji je to normalni investitor koji je želio da radi nešto sa vama? Koji je to investitor koga ste vi doveli a da je renomiran? Napravili ste groblje hotelai ja ubjeđujem građane Crne Gore da ima ljudi koji su spremni da investiraju u Crnu Goru, ali da ne mogu. Kočnica je u Vladi Crne Gore. Ima investitora iz Turske koji su spremni da investiraju, kao i iz drugih zemalja. I ne mogu da vjerujem. Ništa nemojte da odmahujete rukama. Znam da ćete da me demantujete i da ćetereći da je ovo prazna demagoška politička priča, ali vas demantuje realni život. Dođite i pogledajte groblje hotela i neka svaki građanin Crne Gore pogleda. Onda će im biti jasno ko od nas dvojice govori istinu.

A ako ne možete da dovedete investitore a plaćeni ste za to i ne možete da razvijate turizam na način na koji bi građani bili zadovoljni, ja ne znam šta radite više na tom mjestu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Abazoviću.

Koleginica Ljerka Dragičević u ime Kluba Albanskih partija, Hrvatske građevinske inicijative i Liberalne partije, pa kolega Kalač.

Izvolite, koleginice.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potredsjedniče.

Uvažene kolegice, uvažene kolege, uvaženi gospodine ministre, uvažena gospođo Brajović, uvaženi građani,

Ja bih htjela da kažem vama građanima da ne sumnjam u vaše obrazovanje i znanje, ali bih na nešto htjela da vas podsjetim - Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 2004.godine, strana 588 – infrastruktura, latinska riječ infra-ispod, a ispravno bi bilo niže, podloga podgradnja uopće, a osobito: 1) Potrebna ekonomska i organizaciona podloga nekog visokorazvijenog pothvata, prometne mreže i radne snage i slično; 2) Općenito oznaka za vojne objekte, kasarne, aerodrome itd. U Wikipediji iz 2014. godine stoji - infrastruktura je izraz koji se u najširem smislu koristi u društvenim naukama kako bi se opisali pomoćni djelovi nekog šireg sistema koji bez njih ne bi mogli da funkcioniraju. Izraz je u upotrebu ušao u Francuskoj krajem 19. stoljeća, da dalje ne čitam. A u prvom članu zakona koji je danas pred nama piše ovako - Turistička infrastruktura su skijališta, kupališta i plaže, tematski i zabavni parkovi. Ne mogu da prihvatim, gospodine ministre, ni kupališta, ni plaže. Mogu ako su oni izgrađeni. Znači, ako je izgrađena neka

plaža, ali da su plaže u principu to ne može da bude - ni plaže, a kupališta ne nalaze u zraku, nego na plažama. To ne mogu za infrastrukturu nikako da prihvatim.

Dalje, mogu da Vam kažem što se tiče za rezort, da čini cjelinu prirodnih i stvorenih resursa, hajde nekako stvorenih, ali ovo prirodnih to mi baš ne ide mi dobro, jer vidim da Sveti Stefanekako ulazi u tu stranu i nešto će biti drugo. Tako i da to ne mogu da prihvatim, a posebno zato što se ovaj zakon donosi neposredno prije donošenja Zakona o morskom dobru. To je vrlo, vrlo diskutabilno. Pošto nemam još mnogo vremena, a isto ću malo prekoračiti, samo da kažem za kondo hotele. To je vrsta hotela, rekao je i jedan od mojih prethodnika, koji mora biti u funkciji najmanje deset mjeseci. On mora biti u komercijalnoj funkciji deset mjeseci, eto vam produženje sezone o čemu uvaženi kolega isto govorio. Ako nije u u komercijalnoj svrsi, onda je ako je samo u upotrebi, onda je to prodaja stanova i zato kondo hoteli u Crnoj Gori i na crnogorskom primorju niču kao pečurke ili gljive poslije kiše. A što se tiče ovog da kondo hotel mora biti u komercijalnoj svrsi, to prihvatam. Takođe, pošto ima još, ja sam dala amandmane pa ćemo o tome da popričamo, hoću da se još osvrnem na ove izraze. Prije izraza moram da kažem da je rekla uvažena gospođa Brajović za renomirane brendove. Ja ne znam da je iko renomiran došao. Aman je 20 godina star, baš neki renome to nije, ali 'ajde. Malo je jači od punoljetstva. Onda Grčka, Španija... U pogledu na Grčku i Španiju, i Grčka i Španija od turizma su propale. Ako se samo oslanjate na turizam, mrka kapa ako nema industrije. Po ugledu na Hrvatsku, znate li, gospodine ministre, da Crna Gora ima 293,5 kilometara obale, a da Hrvatska ima 5835 kilometara? Ne možemo se ugledati na nekoga ko ima toliko, a mi ono jado malo i od toga Morsko dobro iskasapilo samo tako. A morate mi objasniti za koga se pišu zakoni, da li za naš narod, za Crnogorce ili se pišu za Engleze. Ako se pišu za Crnogorce, "o jeziku rode da ti pojem", ne moram Vas posjećat ko je to rekao i ko je tu pjesmu ispjevao, ali mora svaka riječ da bude najprije naš jezik, pa onda svi drugi. Sad ćete mi reći da ima izraza, ima izraza rizort - turističko naselje ograđeno kao obor, ajde nećemo mećat obor, ali ograđeno turističko naselje može i tako, ajde rizorti da prihvatim, ali baš da moraju svi miks i ono, ne, ne. Mora da ide naša riječ, pa strana. Mi ulazimo u Evropu. Ako mi ne budemo naš jezik poštovali, ja ne znam ko će nam ga poštovati. A kad smo u Evropi, onda je svaki jezik bilo da je velika država ili mala jednako važan. Ako mi naš ne poštujemo, drugo nema ko da ga poštuje. Ja poruku dajem svim kolegama koji misle da je ovo dobro da nije dobro i sigurno ako se amandmani ne usvoje, ja glasat za ovaj zakon neću. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegkinice Dragičević.

I kolega Almer Kalač, posljednji u krugu uvodnih izlaganja, u ime Kluba Bošnjačka stranka.

Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala, potredsjedniče Skupštine.

Uvaženi ministre, pomoćnice ministra,

Jednim dijelom se moram saglasiti sa onim što smo čuli od uvažene kolegice Dragičević da se kupališta i plaže ne mogu proglašavati infrastrukturom, jer onda bi i neke druge prirodne predjele morali proglasiti infrastrukturom.

Turizam u Crnoj Gori je identifikovan kao jedna od oblasti privrede koja će biti među potencijalnim pokretačima ekonomskog rasta. Crna Gora ima potencijal za mnogo veće učešće stranih i domaćih turista na tržištu ukoliko uskladi svoju ponudu sa njihovim očekivanjima. To učešće može biti kako na jugu, tako i na sjeveru. Situacija je skoro identična bez obzira da li se radi o ljetnjem ili zimskom turizmu, o sjeveru ili jugu. Da bi Crna Gora mogla da nastavi pozitivnim trendom ekonomskog rasta, neophodno je izvršiti niz mjera radi daljeg funkcionisanja i usmjeravanja u pozitivne tokove globalnog turističkog igrača, a te mjere su: pregled i revizija strategije turizma, procjena sadašnjeg ekonomskog doprinosa i budućeg potencijala sektora turizma, kao sektora rasta privrede, procjena aktivnosti i kriterijuma za definisanje prioriteta turističkih projekata u razvoju, priprema i sprovođenje akcionog plana za implementaciju strategije turizma i identifikacija, unapređenje i razvoj akcionih planova, koji omogućavaju ulaganja po modelu javnog privatnog partnerstva.

Pred nama je Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o turizmu. Zakonodavni okvir, a posebno implementacija postojećeg zakona nije bila dovoljno efikasna. Zato ovaj prijedlog zakona ima za cilj kvalitetnije uređenje iz oblasti pružanja usluga u turizmu, podizanje nivoa turističkih i ugostiteljskih usluga u skladu sa savremenim trendovima. Ovim izmjenama se posvetila pažnja u prevazilaženju nepreciznosti pojedinih odredbi postojećeg zakona, što bitno poboljšava pravnu sigurnost privrednih subjekata, zatim određuje uređenje novih oblika turističke ponude sa precizno definisanim pojmovima i izrazima. U pogledu usaglašenosti sa pravnom tekovinom Evropske Unije i potvrđenim međunarodnim konvencijama, korišćena su iskustva zemalja iz regiona: Grčke, Italije, Turske i Hrvatske. Njihovo iskustvo usklađenošću sa pravnom regulativom i te kako je bio dobar osnov za dobijanje jednih ovakvih izmjena i dopuna prethodnog zakona. Smatram da Predlog izmjena i dopuna zakona koji je pred nama u značajnoj mjeri poboljšava postojeći zakon. Uklonjeni su neki djelovi koji smatramo barijerama za biznis, definisani su pojmovni izrazi koji su do sada bili podložni različitim tumačenjima. Naša očekivanja od turizma su velika. Svaka izmjena nečeg što je uočilo razvojnu šansu je korak naprijed i svakako treba uklanjati takve barijere i uređivati sistem.

Međutim, ističem bojazan da ne bi bilo dobro da se ove odredbe zakona pretvore u svoju suprotnost, da umjesto opšteg dobra služe interesima pojedinaca, u ovom slučaju investitora. Zatim moram da spomenem opšte poznatu činjenicu da su sva ulaganja, svi naponi za unapređenje turističkog rasta uglavnom usredsređeni na južni dio zemlje. Na svakom koraku je govor o decentralizaciji, što u stvarnosti nije slučaj. Turistički potencijali koje posjeduje Crna Gora nijesu samo zastupljeni u južnom dijelu zemlje. Ovo predstavlja veliki problem. Loša putna infrastruktura ili njen potpuni nedostatak u pojedinim djelovima zemlje ih isključuje iz turističke ponude koliko god bili atraktivni sami po sebi. Politika Vlade prema sjevernom regionu se mora ubrzo mijenjati, jer ako ostane ovakva situacija, nećemo imati pad migracija već još veće i izraženije odseljavanje stanovništva sa sjevera. A turistički potencijal sjevera pretvara se u neiskorišćeni prirodni resurs. Naglašavam da se u narednom periodu moraju uložiti dodatni naponi ka rješavanju svih ostalih otvorenih pitanja, s obzirom da se radi o jednoj veoma osjetljivoj i veoma značajnoj materiji za dalji razvoj i napredak Crne Gore. Vladin resor zadužen za ovu oblast mora posvetiti mnogo više pažnje rješavanju ovog problema. Međutim, evidentno je da su i lokalne samouprave zatajile u ovoj oblasti. Problem u cjelosti može biti riješen ukoliko se riješe i problemi u oblasti poljoprivrede, očuvanja životne sredine i izgradnje infrastrukture. Pojedinačno ni jedna od ovih oblasti ne može funkcionisati punim kapacitetom. Međusobno uvezane daće dobar rezultat. Sadašnje stanje - rafting rijekama sa pogledom na deponije ili oglasi na primorju da pojedine stambene jedinice imaju vode u toku cijelog dana nijesu dobra preporuka. Nijesu dobra preporuka ni radovi na popravci puteva u jeku turističke sezone.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Kalač.

Bila su ovo uvodna izlaganja poslaničkih klubova. Dajem riječ ministru Gvozdenuviću da prokomentariše uvodna izlaganja ona za koja misli da treba komentarisati. Izvolite.

BRANIMIR GVOZDENVIĆ:

Hvala lijepa.

Zahvaljujem svim diskutantima. Neke baš ne razumijem da moraju da imaju ovakav stil komunikacije. Ja ću raditi onako kako smatram to da treba i pokušati profesionalno, odgovorno, vodeći računa o ličnosti svakog pojedinca da odgovorim na sva vaša interesovanja.

Gospodin Radunović je pitao vezano za evidenciju ljudi koji se bave određenim poslovima. Evidencija se vodi u opštinskim sekretarijatima i oni mogu da budu preduzetnici i kao takvi registrovani mogu da budu angažovani i tako i posluju. Ako imate neka iskustva ili neke dodatne komentare, to ćemo da razmotrimo. Što se tiče izleta, taj dio posla se usklađuje u skladu sa zakonskom regulativom. Dodatna ažuriranja ovog zakonskog rješenja planiramo da uradimo takođe otprilike za pola godine, pa nam tu trebaju određena usklađivanja sa evropskim zakonodavstvom koja su, prije svega, vezana za zaštitu potrošača. Procedura zahtijeva više vremena i zbog toga planiramo krajem ove godine da predložimo dodatna rješenja u tom pravcu. Taj dio posla se značajno unaprijedio u odnosu na neki prethodni period, ali ima, takođe, dosta stvari koje mogu da se unaprijede. Slična stvar vezana je za rent a car službe. Nekom analizom pripreme ovih zakonskih rješenja uočili smo dosta zloupotreba da se registruju renta car službe i na taj način se izbjegavaju određeni porezi, a pitanje je da li se uopšte koriste u funkciji turizma. Siguran sam da i za prevazilaženje tih problema imamo određena rješenja.

Što se tiče Brodogradilišta Bijela, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je saglasno da to mora da radi potpuno po drugim ekološkim standardima, pravilima ponašanja i iz tog razloga smo i u dijelu privatizacije tog projekta uključeni sa nekoliko aspekata. U komunikaciji sa Svjetskom bankom obezbijeden je kredit od 10 miliona eura za eliminisanje jedne od pet ključnih ekoloških kritičnih tačaka u Crnoj Gori. U pravcu privatizacije tog projekta preferiramo rješenja koja su vezana za podršku servisiranju, remontu i izgradnji jahti zbog toga što smatramo da jahting turizam mnogo veću perspektivu ima nego što imaju neki drugi oblici. To su određeni procesi. Brodogradilište je u jednom periodu imalo ogroman, kvalitetan uticaj na crnogorsku ekonomiju i o tome treba voditi računa. Međutim ti procesi zahtijevaju mnogo vremena. Bokokotorski zaliv je jedan od projekata koji je najatraktivniji za investitore ako uspijemo da ga zaštitimo. U slučaju da ga ne zaštitimo, mogao bi da dobije potpuno drugu dimenziju. Odgovornost je svih nas da u tom pravcu uradimo i taj dio posla. Ja sam zbilja pokušao gospodinu Gojkoviću vrlo precizno da kažem i da spomenem i šipove i tamponske elemente. Žao mi je ako nijesam uspio da odgovorim na njegova interesovanja.

Što se tiče mješovite namjene i mixed use resorta, ključna stvar je da su u dosadašnjim zakonskim rješenjima o mješovitim namjenama mogle da budu slične stvari. Ali, nama je ključna stvar da hladne krevete pretvorimo u tople krevete. To znači da eliminišemo

stanovanje, da to bude u komercijalne svrhe, kao što je rekla gospođa Dragičević. I ako to nije stavljeno precizno u zakonu, to treba popraviti, jer je to osnovna namjena. Znači, namjena i u kondo hotelima i u drugim elementima jeste da dobiju komercijalnu namjenu, jeste da to bude u funkciji turizma. Razumijem vaše diskusije. I ja sam nezadovoljan nekom postojećom praksom i zbog toga mijenjam. Pitanje je da li su kondo hoteli bili etažni projekti ili su bili turistički projekti. Više liče na etažne projekte nego na turističke projekte i ovaj zakon treba da izmijeni postojeću situaciju. Iz tog razloga i predlažemo ova rješenja - da mora 10 mjeseci da radi, da mora da upravlja jedan operator, da mora da se na jedan sistemski način to uredi.

Što se tiče pada broja ruskih turista, ne predlažem sad da otvaram priču o tome. Prema informacijama sa kojima mi raspolažemo i koje se meni dostavljaju, toga pada nema, ali da sačekamo turističku sezonu, da analiziramo tu situaciju i da na kraju kažemo da li su to bile političke izjave ili su bile stvarne izjave. Ne treba mnogo da čekamo. Naše informacije ukazuju da nema pada kakav je ovdje. Ali evo dobićemo izvještaj Nacionalne turističke organizacije, lokalnih turističkih organizacija, pa ćemo zajednički da razmijenimo sve informacije.

Što se tiče predsezona i sezone, na sajtu Ministarstva vidite progres koji je ostvaren u zadnje vrijeme. Vidite da u odnosu na samo tri godine unazad imamo u mjesecima u predsezoni u podsezoni skoro 30% veći broj gostiju. I ove godine za prvih pet mjeseci imamo 8% više noćenja, a to je bila karakteristika sezone 2013, gdje smo intenzivnim aktivnostima, koje bile vezane za manifestacije, troškove koji su vezani za dostupnost dodatnim promocijama, koji su vezani za taj period uspjeli da djelimično eliminišemo. Jedan ozbiljan problem kod nas je pitanje sezonalnosti i time se bavimo. Smatramo da je to ozbiljno pitanje, prevazilazi se problem, ali za to treba vrijeme. U periodu od četiri mjeseca, skoro 80% noćenja se ostvaruje, u ostalih osam mjeseci imamo samo 20% i tu sigurno dodatnim budžetom Nacionalne turističke organizacije, dodatnim promocijama u opštinama. Mi zovemo turistička infrastruktura. To nije infrastruktura, nego turistička infrastruktura. Aktivnim radom oko toga nešto se može uraditi za produžetak sezone i zbog toga pripremamo posebne projekte koji su vezani za podršku manifestacijama. Zbog toga je važno da projekti koji su vezani za hotele sa četiri, pet zvjezdica imaju kongresne sadržaje. Ove godine, siguran sam da će vam biti drago da čujete, ćemo otvoriti od 13.jula do 1. avgusta 600 novih renoviranih kreveta, odnosno jedinica u hotelima sa četiri i pet zvjezdica - Castellastva, Budva, Centar Igalo, u Tivtu Hotel Regent u projektu Porto novi. Prošle godine smo imali hiljadu jedinica, ali iz svih kategorija. Sad imamo samo 600 jedinica i sigurno će ih biti preko 1000, što smatram izuzetno dobrim rezultatom.

Realni život ili stvarnost, Crna Gora je jedina u jugoistočnoj Evropi prva u nekom rejtingu, a to je rejting - potencijal i najbrže rastuća turistička destinacija u narednih 10 godina. To je prema Izvještaju UNWTO Svjetskog savjeta za turizam i putovanje. Ja sam siguran da ste i vi kao poslanici ponosni zbog toga, ali da bi održali tu poziciju, jako vrijedno i Vlada, i opštine, i privrednici, i preduzetnici, i skupštine moraju da rade da zadržimo taj prioritet i jako važnu poziciju.

Zahvaljujem na sugestijama, moji saradnici će sagledati sve ove stvari. Ako postoji mogućnost, zakazao sam ovaj sastanak prije mjesec dana, koji počinje u 15 časova, bilo bi dobro ako mogu da pođem jer vodim taj sastanak, a da ostanu moji saradnici koji će iskomunicirati sa vama, a koji su inače vodili radnu grupu za pripremu ovog zakona. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam.

Poslanici imaju pravo na odgovore na Vaše komentare, ministre, i, naravno, mogu da iskoriste svoje pravo. Kolega Radunović, pa kolega Gojković.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Gospodine ministre, što se tiče mene, možete da idete jer ja sam zadovoljan da komuniciram i sa gospođom Brajović koja je vrlo stručna u svemu ovome, a Vama zahvaljujem na vrlo detaljnom odgovoru. Prvo, dobra je vijest za turističke poslenike što se sprema još jedna izmjena i dopuna Zakona u onom pravcu o kojem sam ja pričao. I to mi je drago. Ali, vezano za Bijelu, ja sam siguran da ste Vi svjesni potencijala Boke Kotorske i toga koliko štete može da nanese Brodogradilište kakvo je danas. Ali, nažalost, pored toga i pored toga što ste Vi prvi čovjek u Ministarstvu koji treba da brine o tome, Brodogradilište Bijela i dalje posluje na isti način, pravi iste probleme kao i do sada. Umjesto jednostavno da s obzirom da je pored svega ostalog i gubitaš, ili da se prilagodi pravilima igre koji važe u svim civilizovanim zemljama, a posebno turističkim zemljama kada je u pitanju zagađivanje, ili da prestane da radi. Pozatvarasmo sve fabrike po Crnoj Gori. Sve je ispropadalo, neka firma koja je imala pet hiljada zaposlenih, od sutra će da ima 300. Jedino je bitno da radi Brodogradilište Bijela.

A sad ću da vam kažem i zbog čega je bitno. Ne zbog Brodogradilišta Bijela, nego zbog kooperanata koji funkcionišu tamo. Brodogradilište Bijela je gubitaš. Radnici Brodogradilišta se bave dokovanjem, sve profitabilne poslove rade kooperanti i tu u dilovanju s kooperantima lokalni moćnici iz vaše partije nalaze svoj interes i zbog toga insistiraju da ova

tehnologija koja se koristi u Brodogradilištu Bijela i dalje ostane i vjerovatno i Vama prave problemkoji ste svjesni da je to rak rana crnogorskog turizma.

Zato Vas molim još jednom da se izdignete iznad partijskog interesa. Meni je jasno da je Brodogradilište Bijela jedno od rijetkih mjesta u opštini Herceg Novi gdje Demokratska partija socijalista može da realizuje svoja predizborna obećanja, ali to je toliki problem za crnogorsku privredu i crnogorski turizam da zaista mora da se reaguje odmah, sad. Nema daljeg trovanja. Znete kako reaguju ljekari kad otkriju rak nekog organa. Tako mora da se reaguje i u ovom slučaju.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Radunoviću.

Kolega Gojković. Izvolite.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodine ministre, mislim da nijeste bili do kraja otvoreni. Nema potrebe. Ja mislim da je ovo problematika gdje možete biti do kraja otvoreni. Ovo što se tiče člana 2, tačke 6 gdje je moguća prodaja u komercijalne svrhe. Za mene bi bilo prihvatljivo Vaše objašnjenje, recimo, da ste rekli da se sporo vraća uloženi novac u turizmu i da morate na neki način da izađete investitorima u susret, da bi oni imali neku komercijalnu opravdanost ovakvih projekata.

Međutim, ovako mislim da ovo nije najsrećnije rješenje i da ovdje treba uložiti još dosta truda da bi se to nekim boljim zakonskim rješenjem, boljim članom, boljim objašnjenjima uradilo transparentnije. Mislim da onda ne bi bilo problema. Svi moramo biti svjesni da se novac sporo vraća i da niko neće investirati da pravi gubitke. Imam razumijevanja, ali mislim da ova tačka 6 otvara mogućnost zloupotrebe i ne može ovako da stoji. Mi ćemo amandmanski djelovati i tražićemo da se ovaj član ukloni.

Što se tiče Rusa, ja ne vjerujem statistici zato što znam da je prošle godine dvadeset i nekog jula objavljen podatak da je u Crnoj Gori 3% turista manje, a onda je za dva dana objavljeno da je 7% više. Malo sam istraživao i došao sam do toga da oni koji šalju iz lokalnih zajednica podatke da ih naduvavaju. Znete, takmiče se između sebe i naduvavaju te podatke. Jedna od tih lokalnih zajednica je zaboravila da naduva taj broj pa je danas bilo 3% manje, a za par dana je bilo mnogo više. Isto tako se radi o ovim Rusima. Sve dok ne uspostavimo kvalitetnu statistiku, mislim da će biti problema. Sa ostalim dijelom odgovora sam zadovoljan. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Gojkoviću.

Koleginica Dragičević.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Gospodine ministre,

Dali ste mi nadu da ćemo doći do jednog mnogo boljeg zakona nego što je ovaj do sada, jer ste rekli da ćemo pogledati zajedno sve ono što nedostaje ili što nije dobro napravljeno da se ispravi. Ja bih Vas samo zamolila da to ne zaboravite. Ja sam spremna kad god treba, nije mi teško doći iz Budve i po noći i po danu, samo da se napravi nešto dobro. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, koleginice Dragičević.

Počinjemo diskusije.

Prvi prijavljeni kolega je Željko Aprcović, a neka se pripremi kolega Milan Knežević.

Izvolite, kolega Aprcoviću.

Ja sam shvatio kao konsensualnu saglasnost da ministar može ići na sastanak koji je već zakazao, naravno, uz pravo njegovih saradnika da učestvuju u raspravi.

Izvolite, kolega Aprcoviću.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Poštovane kolege, gospođo Brajović, poštovani građani Crne Gore,

S obzirom na činjenicu da sam u uvodnim izlaganjima ispred predstavnika klubova poslanika čuo niz diskusija sa kojima se slažem, pogotovo u dijelu koji se odnosi na Boku Kotorsku i pogotovo u dijelu koji se odnosi na diskusiju gospođe Ljerke Dragičević, moje uvažene koleginice sa kojom sam u cjelosti saglasan u dijelu koji se odnosi na ono što je vrlo slabo definisano ovim zakonom a tiče se kupališta, odnosno plaža da oni predstavljaju infrastrukturne objekte. Kupališta, odnosno plaže su javna dobra, odnosno dobra u opštoj upotrebi i samo ono za što je izdata građevinska dozvola, odnosno upotrebna dozvola eventualno može da nosi naziv infrastrukturni objekat. Sa time se u cjelosti slažem.

Slažem se i sa kolegom Radunovićem u dijelu koji se odnosi na Brodogradilište Bijela. Sasvim sam siguran da bi se sa sanacijom te ekološke crne tačke u Bokokotorskom zalivu Bokokotorski zaliv valorizovao na način na koji treba da se valorizuje, da to bude prestižna turistička destinacija ne samo u ovome dijelu Evrope, nego u cijelom svijetu.

Svjesni smo činjenice da se raznim hemijskim metodama, pjeskarenjima dolazi do zagađenja. Nemamo elaborata o zaštiti životne sredine, ali definitivno ministar me ubijedio da ćemo u narednom periodu sa povlačenjem kreditnih sredstava u visini od 10 miliona doći do adekvatnih projekata koji će sve eventualne štetne posljedice preduprijeti, odnosno u potpunosti ukloniti. Međutim, moram da kažem da se dijelom ne slažem sa diskusijama kolega u smislu toga da u turističkoj privredi Crne Gore nijesu napravljeni značajni iskoraci.

Prije 15-tak godina na nivou i crnogorskog primorja i zimskih turističkih centara je bio manji broj turista, a ono što je uvaženi kolega Sekulić rekao od 2008. godine iz godine u godinu imamo rast turističkog proizvoda na nivou Crne Gore. To zahvaljujući tome što imamo kvalitetniju turističku ponudu, zbog toga što smo suzbili sivo tržište, zbog toga što su građani iz cijeloga svijeta prepoznali Crnu Goru kao jednu izuzetno prestižnu turističku destinaciju.

U narednom periodu moja očekivanja idu ka tome da ćemo mimo projekata za koje smo se zalagali i u ovim skupštinskim klupama i na nivou lokalnih parlamenata, a tiču se projekta Kumbora, projekta North star u Rosama, projekta Oraskoma, imati i neke značajnije investicione projekte za koje smatram da će dati potpuno druge turističke vjetrove što se tiče Crne Gore. Kako to mislim? Računam da će dio izuzetno atraktivnih lokaliteta kojise nalaze u Donjem Grblju i koji su prostorno-planskom dokumentacijom Opštine Kotor predviđeni za gradnju hotelsko-turističkih kapaciteta visoke kategorije kao zemljište biti privedeno namjeni i da ćemo kroz te projekte, kroz hotele sa pet i više zvjezdica uspjeti da ostvarimo turističku sezonu koja ne bi trebala da traje četiri, pet ili šest mjeseci, nego da će trajati 10 mjeseci. To iz razloga što imamo izuzetno visok broj sunčanih dana i izuzetno toplo more od aprila do oktobra, tako da će turisti prepoznati tu turističku destinaciju i u velikom broju dolaziti.

Svaka jedinica lokalne samouprave treba da vodi računa da određene prostore upravo sačuva, rezerviše za dobre investitore i za gradnju hotelsko-turističkih kapaciteta. Ne moraju da to budu enormni hotelsko-turistički kapaciteti u smislu smještajnih jedinica, ali turistički kapaciteti od 150 do 200 smještajnih jedinica bili bi dovoljni da se turistički zamajac u određenim djelovima države Crne Gore unapređuje.

Jako interesantno za Boku jeste da mi u prethodnim godinama imamo veliki broj nautičkih turista. Mislim da su i aktivni turisti, nautički turisti izuzetno visoko platežna turistička klijentela i da njih treba i u narednom periodu privlačiti ne samo kulturnim ljepotama, nego i određenim turističkim manifestacijama koje trebaju da se odvijaju ne samo u špicu sezone u julu i avgustu, nego da te kulturno-turističke manifestacije, a to zavisi od lokalnih samouprava, traju i u aprilu, maju, odnosno septembru i oktobru. Time bi se upotpunila turistička ponuda, produžila sezona i zaposlio veći broj građana Crne Gore.

Ne bih se složio sa kolegom iz susjednih klupa u dijelu koji se odnosi na zapošljavanje naših građana u okviru hotelsko-ugostiteljskih usluga na nivou crnogorskog primorja iz prostog razloga što znam da Kotor živi 10, 11, 12 mjeseci. U bilo koji objekat da

uđete sve su djeca iz država iz okruženja. Nemam ništa protiv, naša djeca neće da rade. U svakom kafiću gdje imam prijatelja za vlasnika tog kafića - zašto naša djeca ne rade, kaže nemaju nikakvo interesovanje. Moram da kažem još jednu činjenicu u prilog onome da turistička ponuda Crne Gore ide svakim danom korak po korak naprijed jeste i to da smo mi prošle godine putem kruzing turizma u Kotoru ugodili 350 hiljada ljudi. Tih 350 hiljada ljudi je, prema podacima turističkih organizacija, trošilo 50 eura po kruzing turistu, a to je 35 miliona eura. Moram da vam kažem da tim turistima nijesmo obezbijedili adekvatan nivo usluge, bez obzira da li se radilo o usluzi u Kotoru, Budvi, Svetom Stefanu, odnosno Lovćenu, Cetinju, jer bi zasigurno, a svi smo posjetili barem jednu od stranih zemalja u okruženju, više para potrošili.

Bez obzira što je inspirativna tema, iako sam zagovornik toga da imamo lijep jezik i da možemo našim jezikom određene termine definisati, mislim da su ovakva terminološka usklađenja puno bolje rješenje u odnosu na ono što smo imali u važećem zakonu iz 2010. godine. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Aprcoviću.

To što naša djeca neće da rade krivi smo mi sami.

Kolega Milan Knežević, a neka se pripremi kolegunica Branka Tanasijević.

Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, gospođo Brajović,

Diskusiju ću početi citatom iz Master plana o razvoju turizma u Crnoj Gori, gdje stoji - "Crna Gora je mala, ali je velika njena raznolikost. Ona nudi ljetnju klimu Majorke, jezera gornje Italije, planine Švajcarske, uvale za kupanje turskog Egejskog mora". Ja ću biti slobodan da na ove epohalne riječi dodam - osim što nudi, ona i ima Vladu Crne Gore koja ne samo što je uništila Crnu Goru, nego bi uništila i klimu Majorke, i Španiju, i Italiju, i Švajcarsku, i čitavu Evropu ako bi joj to palo u ruke. Siguran sam da će većina građana Crne Gore podijeliti moj stav.

Mislim da u Vladi, odnosno Ministarstvu turizma najzad treba da odluče i da definišu šta su strateški ciljevi njenog razvoja. Ako je to turizam - da li je to elitni turizam, ili je to turizam dostupan svima. U ovom trenutku mi imamo elitni turizam, ali nemamo elitnih turista ako se izuzmu visoki vladini funkcioneri, ministri, njihove porodice, njihovi poslovni prijatelji.

Javna je tajna kad, recimo, gospodin Đukanović pođe da se kupa na Miločer ili na Kraljičinu plažu da su sve moguće plaže u okruženju blokirane, da se angažuju ronoci, da obezbjeđenje brani mještanima da beru smokve pošto premijer voli poslije kupanja da ubere

i neku domaću smokvu zajedno sa svojim obezbjeđenjem u hladu, dok većina građana Crne Gore kiseli i zube i kiseli svoja tijela gledajući plaže po svijetu i po Crnoj Gori. A oni koji imaju sreće, a to su uglavnom Podgoričani i Zečani, pođu kupačkim vozom do Sutomora negdje u 10, vrate se u 7 i potroše cirka tri eura, dok elitna Crna Gora koju je kreirao gospodin Đukanović u ove 24 godine živi svoj život. Mene i ne čudi kad on kaže da imamo razvojnu šansu koju trebamo iskoristiti i ne smijemo je propustiti, ali da nemamo ni znanje ni energiju. Poslije 24 godine vladanja Crnom Gorom gospodin Đukanović je sad utvrdio da imamo razvojnu šansu koju ne smijemo propustiti, ali imamo neznalice u Vladi Crne Gore kojom on predsjedava već sedmi ili osmi put. Gdje je sada problem? I ko je onda kriv? Da li vi ovaj zakon pišete za strane turiste? Da li vi ovaj zakon pišete za građane Crne Gore? Zna li vi da 80% sjevera Crne Gore nije vidjelo more? Zna li da djeca na sjeveru Crne Gore vide more samo kad pođu na ekskurziju? Ili, kad ne mogu da nađu posao u Mojkovcu, Beranama i u drugim sjevernim opštinama i onda ih zaposlimo kao niskoplatežnu radnu snagu po hotelima tajkuna i biznismena bliskih režimu da rade za sezonu dva i tri mjeseca i onda ucjenjujete njihove porodice? Ucjenjujete njih da ne smiju izaći na izbore, da ne smiju izaći na lokalne izbore, da ne smiju da dignu svoj glas protiv sistema ne samo u turizmu, nego protiv sistema koji ste ovdje ustanovili i utvrdili.

A šta rade naši turistički poslenici? Oni idu od sajma do sajma, nose pakete pršuta, sira, vina, vode kulturno-umjetnička društva, pa odjekuju sajmovi poskočicama, skoči kolo da skočimo, kupi se narod oko nas gledajući kakve su to ljepote Crne Gore. Nudimo im pršutu, nudimo im sir, potroše desetine hiljada evra na troškove po hotelima, po zapadno-evropskim prestonicama, reklamama na CNN-u, i BBC-u, a kakav je efekat? Nikakav.

Ako je ovo strateška grana razvoja Crne Gore, nije mi jasno zašto siječete granu na kojoj sjedimo i od koje trabamo svi da živimo. Tako ste uveli sankcije Rusiji. Nije meni žao što Putin oka ne sklapa otkad je Crna Gora uvela sankcije Rusiji, nego je meni žao što je zabilježen pad ruskih, gospodine Mustafiću, dozvolite mi, ja znam da ste se Vi zanijali, čim pomenem Rusiju, pa samo malo još da završim izlaganje.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dobro je što ste i psiholog, pored ostalog.
Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Naravno.

Ko je i kako isplanirao u Vladi Crne Gore, da li ste uopšte analizirali mogućnost pada priliva ruskih turista? U ovom trenutku imamo 15% turista manje nego prošle godine uvodeći sankcije Rusiji. Jeste li bili svjesni da su glavni turisti koji dolaze u Crnu Goru koji ostavljaju enormna sredstva turisti iz Rusije i turisti iz Srbije? I vi ste se odlučili da uvedete sankcije Rusiji. Odlučili ste da pošaljete poruku da Crna Gora nije Moskva na moru, ali ako Crna Gora nije Moskva na moru, sigurni budite da je i more bez Moskve. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Kneževiću.

Koleginica Branka Tanasijević, a nakon nje kolega Aleksandar Damjanović.

Izvolite, koleginice.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospođo Brajović, kolege poslanici, poštovani građani,

Čovjek se prema svijetu u kome živi može odnositi na više načina: sazajno, moralno, estetski i tako dalje. Sazajni odnos prema svijetu u kome živimo podrazumijeva kvantum znanja o tom svijetu; moralni odnos je naš odnos prema svijetu i način na koji djelujemo u njemu; a estetski odnos prema svijetu u kome živimo je potreba čovjeka da bude okružen ljepotom i da je doživi. U tom smislu, Crna Gora veoma lijepa, prelijepa zemlja može biti vrlo interesantna i pokretačka snaga za sve one koji žele da dožive ljepotu.

Ovo pominjem naročito iz razloga jer je to pomenuo i moj kolega Knežević, da je malo zemalja u Evropi koje se kao Crna Gora mogu pohvaliti tolikom ljepotom, tolikom raznolikošću kako prirodnih, tako i antropogenih resursa. Crna Gora, dakle, u turističkom smislu pruža gotovo neograničene mogućnosti u razvoju brojnih vrsta i oblika turističkih kretanja i može se ubrojati u najatraktivnije destinacije Sredozemlja. Pored ljepote primorskog dijela, gdje je do sada najviše iskorišćen prirodni resurs, potencijal imamo i na sjeveru zbog mogućnosti planinarenja i raznih vrsta zimskih sportova. Međutim, ja sam ovu priču počela na način što sam rekla da Crna Gora je lijepa, prelijepa, da je turistički interesanta i atraktivna, ali da je samo dijelom turistički otkrivena. I mislim da napori ne samo Ministarstva turizma, nego i nas kao poslanika i cijele Crne Gore, zbog značaja koji turizam ima za Crnu Goru, moraju biti usmjereni u tom pravcu.

Dakle, da bi se prevazišla takva situacija i podstakao razvoj turizma kao najvažnije privredne grane, da bi što veći broj stranih turista otkrio Crnu Goru i njene ljepote, zakon o turizmu je i do sada je više puta mijenjan i dopunjavao da bi se pratili trendovi, obogatilo turističko tržište i podstakla tržišna konkurencija.

Važećim zakonom iz ove oblasti precizno su određene turističke usluge i turistička djelatnost. Izvršena je klasifikacija ugostiteljskih objekata koja podrazumijeva nekoliko novih vrsta u skladu sa trendovima iz ove oblasti. Propisane su i turističke usluge koje pored primorskog i planinskog turizma uključuju i sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti, poput raftinga, seoski, zdravstveni, sportski, vjerski i druge oblike turizma.

Pored važećih rješenja, svaka država koja je ušla u proces evropskih integracija a koja kao strateško opredjeljenje ima razvoj turizma, mora u kontinuitetu usaglašavati zakonske odredbe sa direktivama i zakonodavstvom Evropske unije i nastojati da unaprijedi nivo kvaliteta turističkih i ugostiteljskih usluga. Dakle, sve novine u ovoj oblasti moraju imati svoje normativne pretpostavke, koje se obezbjeđuju kroz izmjene i dopune važećih zakonskih rješenja. To je jedan od osnovnih razloga zbog čega se i ovaj put pristupilo izmjenama i dopunama važećeg Zakona o turizmu.

Da bi se turistička ponuda obogatila novim sadržajima, u pripremi zakona su korišćena komparativna iskustva zemalja u regionu - Grčke, Italije, Turske i Hrvatske. Predlogom zakona su, pored ostalog, definisani i bliže određeni turistički sadržaji, kao što su rizort, odmaralište i dio turističkog prostora, turističko naselje kao vrsta ugostiteljskog objekta, itd. Takođe, definisan je pojam i karakteristike mješovitog rizorta kao nove vrste smještajnog ugostiteljskog objekta, zatim turističke rezidencijalne vile itd. Međutim, ovo je ono o čemu je veliki broj kolega koji je prethodno diskutovao govorio.

Ja bih željela da kažem za kraj da je cilj ovih izmjena i dopuna Zakona o turizmu o kojima danas raspravljamo da se privuče što veći broj turista i podigne kvalitet ponude ugostiteljskih usluga, što je upravo pretpostavka uspjeha u ovoj oblasti. Međutim, slažem se sa dijelom onoga što je saopšteno u diskusijama, a o čemu je i sam ministar govorio, da treba ukloniti mnoge barijere koje se reflektuju na turističku ponudu.

Dakle, mnogo toga je urađeno, ali mnogo toga tek treba uraditi. Ja sam jedna od onih koja se raduje novim izmjenama i dopunama zakona u ovoj oblasti zbog značaja koji turizam ima za Crnu Goru, a samim tim i za sve nas. Međutim, pošto je sigurno da ovaj predlog zakona unapređuje turističku ponudu, smatram da je to dovoljan razlog zbog čega svi treba da glasamo ovo zakonsko rješenje. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolegice Tanasijević.

Kolega Saša Damjanović je posljednji prijavljeni diskutant o ovoj temi, odnosno po ovoj tački. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospođo Brajović, uvaženi ministre, za koga sam siguran da je tu negdje blizu,

Evo da se i ja na početku diskusije složim sa konstatacijom moje uvažene kolegice Tanasijević, da Crna Gora može biti divna izazovna turistička destinacija, pa smo se ja i kolega Bulajić zapitali zašto već do sada nije, zbog koga nije i kada će biti. Možda je ovo prilika da damo mali doprinos kroz diskusiju na ovo pitanje koje je retoričko, ali suštinsko. Dakle, gospođo Brajović, uz par nekih stvari koje bih pomenuo, vezane su za pojedine odredbe, ne mogu da se složim sa konstatacijom koja se nalazi u obrazloženju zakona, na kraju tog obrazloženja, da će se pojedine norme ovog zakona uskladiti sa predlogom zakona koji tek treba da ovdje dođe u proceduru. Tu mislimo na izmjene i dopune Zakona o porezu na nepokretnosti, gdje se obećava ovim predlogom zakona koji treba da donesemo da će tamo možda Vlada predložiti da se sa 5% više oporezuju kapaciteti koji nijesu u funkciji. Dakle, ponovo Vlada radi nešto o čemu smo nekoliko puta ovdje govorili. Nemojte da se u obrazloženjima pozivamo na nepostojeće norme, odnosno na obećanja u nekim drugim zakonskim projektima kojih može, a ne mora da bude.

Opet, još jedna stvar prije nego u meritumu nešto više kažem. Čini mi se jedan problem koji imamo svi zajedno sa ovakvim predlogom zakona, a to su tačke 3 i 4 Predloga zakona. Konkretno, u članu 3 izmjena i dopuna, gdje se mijenja stav 3 člana 91, odnosno gdje Ministarstvo turizma treba da daje saglasnosti za neke turističke objekte, pa vi kažete u stavu 3 - alineje dva i pet zamjenjuje se riječima alineje 2, 5 i 6. To se odnosi, gospođo Brajović, na član 90 koji definiše kategorije tih objekata i sada kada se vratimo na član 90, imamo u tački 2 tog stava 1, alineje 2 i 5, to su gostionica i kamp, ali ja uprkos najboljoj namjeri nijesam mogao da nađem tu alineju 6, koju vi sad uvodite kao neki od objekata za koji će, pretpostavljam, Ministarstvo davati saglasnost u odnosu na dosadašnje rješenje da to daje lokalna samouprava. Pogledajte dobro jeste li precizno definisali tu normu ili se ta norma odnosi na neki drugi član, da ne dođemo u situaciju da donesemo svašta ovdje i da se to čak objavi i u Službenom listu. Neće biti ni prvi ni zadnji put, nažalost, lošom sinergijom Vlade i ovog parlamenta.

Ponoviću da sam nedavno imao prilike da sa potpredsjednikom Lazovićem diskutujem oko stanja hotela i realizacije investicionih ugovora iz oblasti hotelijerstva kod hotela koji to nijesu uradili, odnosno ljuto obećanje Vlade da će raskinuti ugovore i definisati anekse u skladu sa interesima države Crne Gore i građana. Dobio sam neveseo odgovor. Bila je prilika da se ovdje gospodinu Gvozdenoviću postavi pitanje šta on kao svoj doprinos daje namjeri gospodina Lazovića da Vlada, odnosno Savjet za privatizaciju završi taj dio posla, pa da malo pitamo o tome kako napreduje projekat Luštice, projekat Kumbor i kako napreduje, odnosno da li je počeo projekat Plavi horizonti. No, gospodina Gvozdenovića nema, dobro je da ste makar Vi ovdje da date odgovor na ona pitanja koja možete. Rusija je

pominjana više puta. Ponoviću stav da prema našim podacima koje smo dobili u SNP-u, a vjerujte da su vjerodostojni, ima problema sa otkazivanjem čarter letova za Ukrajinu i za Rusiju. Provjerite i vidjećete da imamo problem zbog ambijenta i zbog toga što se nijesmo adekvatno kao država, odnosno što se nije Vlada pripremila da nadomjesti očekivani pad broja turista.

Ja mogu da vjerujem, gospođo Brajović, u ove zvanične podatke Monstata da je prošle godine bilo milion i 490 hiljada dolazaka, 9,4 miliona noćenja. Monstat podatke bazira na podacima zvaničnim koje dobija shodno Pravilnikuo obliku, sadržini i načinu vođenja turističkog prometa. I ja i Vi, gospođo Brajović, znamo da u ovih milijardu eura, koliko Crna Gora prihoduje od usluga, dominantno učestvuju turističke usluge, šest sedam stotina miliona ili možda više, ali Vi i ja znamo da je siva ekonomija u turizmu veća nego što je u Crnoj Gori, na nivou prosjeka veća od 30% i da nekoliko stotina miliona eura država nepovratno gubi, odnosno nema evidenciju u taj promet i onda shodno svim onim poreskim zakonima ne može da ostvari poreski priliv. I Vi i ja znamo, gospođo Brajović, da preko internet mreža imamo svakodnevne reklame o izdavanju apartmana. Veoma lako i dostupno je turističkoj inspekciji da dođe do tih ponuđača, tih usluga i smještajnih kapaciteta i da ih uvede u pravni sistem. Zašto se ne reaguje? Zašto gubimo desetine miliona evra, budžetskih prihoda i one multiplikativne potrošnje u turizmu zbog neregistrovanog prometa? Čemu onda uredba kada se ona ne primjenjuje dosljedno? Čemu uredba o vođenju centralnog turističkog registra kada se ni ona ne primjenjuje dosljedno? Na stranu to da ste obje ove uredbe donijeli sa dvije, tri godine zakašnjenja u odnosu na zakon i na zakonsku normu koja jenalagala da se definiše u šest mjeseci. Zakon, ponavljam, je na snazi od 2010.godine. Već tri ipo, četiri godine i kasnimo i u tom dijelu.

Na kraju, kada govorimo o sivoj ekonomiji i o malom galimatijasu koji imamo sa evidencijom turističkog prometa, meni bi bilo interesantno da kažete da li Vlada priprema još neke izmjene ovog zakona, kada ih priprema i da li ćemo moći makar iduće godine da kažemo - znamo koliko nam turista dolazi, znamo koliko novca ostavljaju i znamo što od toga ima država Crna Gora, odnosno turistička privreda. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam. Iscrpili smo prijavljene diskustante. Dajemo priliku predstavniku Vlade pomoćnici ministra Oliveri Brajović za završnu riječ. Izvolite.

OLIVERA BRAJOVIĆ:

Hvala. Prvo bih počela sa odgovorima na ova posljednja pitanja koja je dao uvaženi poslanik Damjanović. Tačno je da postoji siva ekonomija ne samo u turizmu, tačno je da mi smo u zajedničkom timu, koji ima zadatak da napravi predlog mjera i da utiče da se ta siva ekonomija smanji. Prema podacima koje imam ispred sebe, koji se odnose na prva četiri mjeseca ove godine, što se tiče dolaska ruskih turista, odnosno noćenja ruskih turista njih je više 23% u odnosu na prošlu godinu.

Što se tiče Uredbe o jedinstvenoj evidenciji u turističkog prometa ona jeste donijeta, njena implementacija će biti moguća nakon donošenja zakona o strancima čiji je pripremljen predlog i koji je u proceduri, a takođe ono što je važno za evidenciju turističkog prometa je to da je Ministarstvo unutrašnjih poslova pripremlilo i razvilo softer koji će da omogući elektronsku prijavu i odjavu boravka turista, pa se nadamo i računamo da ćemo tim novim načinom rada i obuhvatom tih podataka uticati na smanjenje sive ekonomije kada se radi o davaocima smještaja. Tu, prije svega, mislim na privatne davaoce smještaja.

Što se tiče nekih od komentara koji su se odnosili na to da bi možda bilo bolje da smo rekli koliko dugo traje povratnainvesticijau hotele, svi znamo da povratne investicije u hotel sa pet zvjezdica traje 20 godina. Novi trendovi i novi oblici smještajne ponude nijesu izmišljeni sad kod nas u ovom predloga zakona. Oni postoje u svijetu i razvijaju se. Njima upravljanju najveći hotelski brendovi Four seasons, Hilton, Meriot i drugi. Svi ti hotelski brendovi upravljaju smještajnim jedinicama koje su u onom klasičnom obliku hotelske ponude i koji u svojoj ponudi imaju tu rezidencionu komponentu. Ono što je važno da smo htjeli ovim predlogom izmjena i dopuna zakona da propišemo precizne uslove kako i na koji način takva struktura smještajne ponude može da se razvija kod nas. Odredbom je definisana obaveza da to bude minimalno hotel sa četiri ili pet zvjezdica, da njime upravlja međunarodni operater, odnosno međunarodni brend koji je garancija i za brendiranje destinacije i garancija za produženje turističke sezone. Ono što znate i što je lako dostupno i statistika raznih analiza kojima se bave konsultatske firme koje se bave istraživanjem hotelijerstva je da hotel sa pet zvjezdica radi 10,7 mjeseci u prosjeku godišnje. Ostvaruje prihod po sobi od 58.000

aura. Zapošljava 1,3 zaposlenog po sobi, što, naravno, utiče i na zaposlenost i na prihod i na javne prihode koje na kraju ostvaruje država po tom osnovu. To je jedan od razloga zašto smo mi ovim predlogom izmjena i dopuna predložili uvođenje i preciziranje definisanja načina poslovanja i funkcionisanja ovakve vrste smještajnih kapaciteta.

Takođe, u saradnji sa međunarodnim ekspertima i ekspertima Svjetske turističke organizacije mi pripremamo podzakonski akt, koji će precizno da definiše obaveze svih učesnika u poslovanju mix usedrizorta i kondo hotela, upravo iz razloga da se ne bi desilo da postoji neko nerazumijevanje ili nedoumica kod naših građana, prije svega. A kod velikih hotelskih operatera i velikih hotelskih brendova te nedoumice ne postoje. Oni tako posluju i rade već 30 i 40 godina. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Damjanoviću, možete samo proceduralno.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Pojašnjenje. Ja sam uputio jedno precizno pitanje tehničke, ali i suštinske prirode i nijesam dobio odgovor. Bilo bi dobro da ovaj Parlament ne bi bio doveden u zabludu sa predlogom zakona koji je invalidan, koji ima problema sa normama da nam gospođa sada ili naknadno da odgovor.

Potpredsjedniče, ako dopustite i Vama i svima nama da još jedanput pročitam. Možda nijesam u pravu pa da se izvinim gospođi Brajović.

Dakle, u članu 3 izmjena i dopuna predviđeno je da se mijenja član 91, stav 1 i da se u stavu 3 takođe riječ alineja dva i pet, zamjenjuje riječima alineja 2, 5 i 6. Taj stav 91 upućuje na to ko daje odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti i definisano je da tim stavom 3 koji mijanjemo to radi ministarstvo. I sada kada se vratim na član 90 koji definiše vrstu objekata, vi kažete umjesto stav 1, tačka 1 i 2, alineja 2 i 5 imamo sada alineja 2, 5 i 6, a ja čitam sad pred svima ovaj član 90, stav 1 tačka 1 i tačka 2 koja govori o komplementarnim ugostiteljskim objektima za koja rješenja daje odobrenje ministarstvo,

alineja 2 je gostionica je kuća za iznajmljivanje alineje 1, pa je alineja 3 dom, alineja 4 odmaralište i na kraju imamo tu petu alineju kojom se završava ovaj spisak. Mene sada interesuje šta je to alineja 6. Je li ovo tehnička greška i koji je to turistički objekat kategorisan kroz zakon koji se uvodi kao objekat za koji će davati odobrenje ministarstvo, a ne, pretpostavljam, lokalna samouprava.

Ponavljam, potpredsjedniče, i završavam time, ova tačka 2, stava 1, člana 90 se odnosi na komplementarne ugostiteljske objekte. Alineja 1 je kuća za iznajmljivanje, alineja 2 je gostionica, alineja 3 je planinarski dom, odmaralište alineja 4, kamp i slično alineja 5. Ne vidim alineju 6. Vi ste je stavili u predlog zakona. Ispravite to, ili nam objasnite o čemu se radi. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ovo je u svrhu samog teksta zakona.

Pojašnjenje, takođe.

OLIVERA BRAJOVIĆ:

Greška. Ispravićemo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam. Ovim smo zaključili raspravu o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu.

Zahvaljujemo Oliveri Brajović, pomoćnici ministra i naravno ministru Gvozdenoviću koji je bio na početku rasprave za učešće u današnjoj raspravi. O ovoj tački ćemo se izjasniti naknadno, a rok za podnošenje amandmana je sutra do 12 sati.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti ljudskih prava i sloboda je naša sljedeća tačka.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su doktor Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava i Blanka Radošević Marović, pomoćnica ministra.

Izvjestioci odbora su Željko Aprcović, Zakonodavnog odbora i dr Halil Duković, Odbora za ljudska prava i slobode.

Otvaram pretres i pitam predstavnika Vlade želi li dati dopunsko obrazloženje.

Izvolite, ministre.

SUAD NUMANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovani poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Kao što je rečeno, danas je pred vama Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda koji smo usvojili na sjednici 03.oktobra 2013.godine. Usvojili smo ovaj predlog zakona, a ustavni osnov za donošenje zakona sadržan je u odredbama člana 16 Ustava Crne Gore. Takođe, saglasno Ustavu Crne Gore, u članu 81 Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je ustanovljen kao samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Funkciju vrši na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti.

Takođe, želim da vas upoznam da smo zajedno u koordinaciji sa ekspertskim timom Evropske unije i Savjeta Evrope radili na nekoliko preliminarnih komentara na tadašnji nacrt pomenutog zakona i zajedno sa članovima Radne grupe pažljivo iste analizirali i dostavljene komentare i primjedbe i prihvatili sve one primjedbe koje se odnose na izmjene i dopune na podustavnom nivou, čime smo značajno unaprijedili tekst ovog zakona i uskladili sa standardima prava Evropske unije.

Takođe, želim da vas napomenem da je Zakonodavni odbor i matični Odbor za ljudska prava i slobode dao saglasnost na Predlog zakona uz amandmane. Zakonodavni odbor je imao šest amandmana, matični odbor četiri. Mi smo prihvatili svih 10 amandmana i oni su postali sastavni dio zakona.

Dozvolićete mi da vas upoznam sa nekoliko ključnih izmjena i dopuna koje će biti unijete u tekst ovog novog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

Dakle, prvo se govori o imenovanju i predlaganju zaštitnika i on je uređen na način kojim se predsjednik obavezuje da sprovede široke konsultacije sa naučnim i stručnim institucijama, organima i organizacijama koje se bave pitanjima ljudskih prava i sloboda. Takođe, postupak za imenovanje zaštitnika će otpočeti najkasnije 60 dana do isteka mandata zaštitnika kako bi se obezbijedio kontinuitet u radu ove institucije.

Imajući svakako i mišljenje Evropske komisije koja se zalaže da se prilikom izbora zaštitnika i zamjenika posebno vodi računa o kompetentnosti i stručnosti za obavljanje ovih poslova predloženo je da se kao jedan od kriterijuma za imenovanje ovih lica poveća broj godina i iskustvo iz oblasti ljudskih prava i to za zaštitnika sa pet na sedam godina iskustva i za zamjenika sa tri na pet godina, što smo i usvojili.

Takođe, pitanje imuniteta, odnosno obezbjeđivanje trajne zaštite lica u instituciji zaštitnika proširuju se osim za zaštitnika i zamjenika zaštitnika i na savjetnike. Zaštitnik, zamjenik zaštitnika, glavni savjetnik zaštitnika i savjetnik zaštitnika ne može biti pozvan na odgovornost za mišljenje i preporuku koji je dao u vršenju funkcije, odnosno za postupanje u skladu sa svojim nadležnostima i ovlašćenjima propisanim ovim zakonom tokom mandata, odnosno tokom trajanja radnog odnosa.

Ovom odredbom obezbjedjuje se trajna zaštita lica zaposlenih u instituciji zaštitnika od bilo kakvih sankcija ili štetnih posljedica koje bi, eventualno, mogli trpjeti zbog iznijetih mišljenja i preporuka, odnosno postupanja u skladu sa svojim ovlašćenjima propisanih zakonom.

Takođe, ove izmjene i dopune podrazumijevaju i proširenja na ovlašćenja u vršenju poslova zaštite od torture, tako što obilazke ustanova zatvorenog tipa po ovlašćenju zaštitnika osim njega mogu vršiti i savjetnici, članovi radnog tijela i pritom se ne moraju prethodno najaviti organu, ustanovi ili organizaciji u kojoj se obilazak vrši.

Želim da napomenem da su ove izmjene usklađene sa Konvencijom protiv torture drugih surovih neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka i opcionim Protokolom za Konvenciju. Precizno su utvrđeni poslovi prevencije torture, i to: obilazak organa ili ustanova ili organizacija u kojima se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Davanje preporuka nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema licima lišenih slobode, odnosno sprječavanje mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Takođe, davanje mišljenja na Predlog zakona ili druge propise radi zaštite i unapređenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje.

Na kraju, saradnja sa podkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

Ponavljam, ovim zakonom je omogućen u potpunosti neograničen pristup zaštitniku, zamjeniku, glavnom savjetniku, savjetniku i članovima radnog tijela u svim prostorijama, ustanovama organa ili organizacijama, kao i uvid u potrebnu dokumentaciju bez ograničenja i bez obzira na označeni stepen tajnosti.

Primjedbe institucije zaštitnika i dijela nevladinih organizacija koje su se odnosile na finansijsku nezavisnost institucija zaštitnika podrazumijevali su, prije svega, samostalno raspolaganje finansijskim sredstvima, kao i razvrstavanje odgovarajućih platnih razreda u instituciji Zaštitnika i mogućnost samostalnog odlučivanja o zasnivanju radnog odnosa u službi ove institucije.

Postignuta rješenja u saglasnosti sa Ministarstvom finansija značajno su unaprijedili finansijsku poziciju institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Uvrštena je i norma koja predviđa zvanje u stručnoj službi Zaštitnika koja takodje značajno unapređuje položaj zaposlenih u ovoj instituciji. Takodje, ove izmjene, shodno Zakonom o budžetu i odobrenim budžetskim sredstvima, uvode novi član kojim se omogućava zaštitniku da samostalno odlučuje o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u službi i nije dužan da pribavlja potvrde o obezbjedenim finansijskim sredstvima od ministarstva nadležnog za poslove budžeta.

O raspolaganju finansijskim sredstvima zaštitnik odlučuje samostalno prema dinamici utvrđenoj u skladu sa zakonom.

Ovo je najkraći osvrt na izmjene i dopune ovoga zakona. On je pred vama, a ja zajedno sa pomoćnicom stojim na raspolaganju za eventualna dodatna pitanja.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, ministre.

Bilo je to dovoljno za uvodno izlaganje.

Riječ predstavnika poslaničkih klubova. Najprije kolega Halil Duković, u ime Kluba Demokratske partije socijalista, a nakon njega neka se pripremi koleginica Ljiljana Đurašković.

Izvolite, kolega Dukoviću.

HALIL DUKOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi ministre, gospođo Radošević Marović,

Predloženim izmjenama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda izvršeno je usklađivanje sa međunarodnim pravom, što je dodatno poboljšalo zakonski tekst o Ombudsmanu koji već imamo. Prihvatanjem Konvencije protiv torture i svih vidova neljudskog i ponižavajućih kazni i postupaka i prihvatanjem Konvencije o zabrani svih oblika diskriminacije, institucija Ombudsmana je dobila nove ingerencije ali i obaveze koje su se morale naći u ovom novom predlogu Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik je, kao što znamo, nacionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije i ovdje je izvršeno samo usklađivanje sa Zakonom o zabrani diskriminacije. Ali, Predlogom novog zakona zaštitnik je postao i nacionalni preventivni mehanizam za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja, drugih surovih neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. Ono što je novina u ovom zakonu jeste da zaštitnik obrazuje radno tijelo koje u svom sastavu ima ljude specijalističkog znanja iz ove oblasti, a čiji poslovi su definisani članom 25, gdje zaštitnik utvrđuje broj, sastav, kriterijume i način izbora radnog tijela.

Još jedna novina koja je sadržana u predloženim izmjenama jeste da zaštitnik, radi efikasnijeg vođenja postupka, ima pravo da pored izjašnjenja na navode podnosioca pritužbe od strane starješine organa na čiji se akt, radnju ili nepostupanje pritužba odnosi, ima pravo na uvid u cijelu dokumentaciju koja je potrebna za sagledavanje slučaja. Ako utvrdi nepravilnost u radu nekog državnog organa, zaštitnik ima pravo da pokrene inicijativu za razrješenje lica čijim je radom učinjen prekršaj.

U važećem zakonu primanje zaštitnika na njegov zahtjev je bilo ograničeno samo na državne zvaničnike na visokom nivou i na gradonačelnike. Znači, Podgorice i Cetinja. Predloženim izmjenama je predviđena obaveza za sve lokalne i državne funkcionere da prime ombudsmana u najkraćem mogućem roku. Ono što je želja svih nas jeste da izmijenjeni Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda bude još jedan pozitivan korak u jačanju i ove institucije, ali i doprinos boljem sprječavanju u diskriminaciji, torturi i tako dalje,

a da to bude jasan i prepoznatljiv napredak, napredak koji će doprinijeti jačanju ljudskih prava i sloboda u našoj državi, što je cilj, kojem, vjerujem, svi i težimo.

I međunarodna zajednica prepoznala je napredak koji smo ostvarili na jačanju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori, a o tome svjedoče i izvještaji u kojima je to i dokumentovano. Nama to ne smije biti cilj - da nas hvale da smo na dobrom putu. To može biti samo jedan dobar podsticaj da još više radimo na jačanju svakog građanina, da stvorimo društvo u kome će se poštovati standardi koji važe u zemljama razvijene Evrope. Donošenjem i dopunom ovog zakona, kao i drugih zakona iz oblasti ljudskih prava i sloboda, mi smo svakim danom sve bliži tom cilju. Vjerujem da će i obrazovanje službe zaštitnika koje je predviđeno novim izmjenama Zakona čiji rad organizuje i koordinira generalni sekretar dopinijeti boljem, efikasnijem i transparentnijem radu ove institucije.

Htio bih da na kraju kažem još jednu novinu u predloženim izmjenama Predloga zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, koju smo putem amandmana usvojili na Odboru za ljudska prava i slobode, a to je da pored zaštitnika i zamjenika zaštitnika, sva ovlašćenja koja ima zaštitnik i zamjenik u cilju sprječavanja torture imaju i glavni savjetnik, savjetnik, član radnog tijela koga ovlasti zaštitnik, što je dobro. Jer, svi oni mogu vršiti radnje i ovlašćenja koja ima obudsman.

Naravno, mnogo je novina i neću se ponavljati sa onim što je rekao i uvaženi ministar, ali vjerujem da smo dobili znatno bolji i usaglašeniji tekst od onog kojeg smo do sada imali. Vjerujem da je ovo zakon koji ide u pravom pravcu još većeg razvoja ljudskih prava i sloboda i da ga, naravno, treba podržati. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama.

Koleginica Ljiljana Đurašković, u ime kluba Demokratskog fronta, a neka se pripremi koleginica Vuksanović.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, uvaženi ministre, poštovani građani,

Izmjenama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore pristupilo se na osnovu preporuka Evropske komisije, Venecijanske komisije, te domaće stručne javnosti, da bi se ojačala nezavisnost, nadležnost i kapaciteti institucije Zaštitnika.

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda je par ekselans mehanizam zaštite i koliko toliko uliva nadu građanina da će kad ih iznevjeri država naći zaštitu i nekoga ko će ako ništa drugo, makar nepravdu koja im je učinjena objaviti javnom. A javnosti učinjene nepravde i zloupotrebjenog prava u našim uslovima i u našem moralnom kodu često je jača satisfakcija i od same presude u korist oštećene osobe. Zato mi podržavamo sve što ide u prilog jačanja ove institucije u pravnom smislu i, što je najvažnije, podizanje njenog javnog ugleda.

U tom cilju, predložene izmjene imenovanja zaštitnika prepoznajemo kao pozitivan iskorak, jer osim nesumnjivog društvenog i javnog ugleda, zasnovanog na radnoj i životnoj biografiji bez mrlje, za zaštitnika se može imenovati lice koje ima najmanje 15 godina radnog iskustva, od čega najmanje pet godina iskustva u oblasti ljudskih prava i sloboda. A Predlogom zakona za zamjenika zaštitnika ljudskih prava i sloboda se može imenovati lice koje ima najmanje 10 godina radnog iskustva, od čega najmanje tri godine iskustva u oblasti ljudskih prava i sloboda. Takođe, Crna Gora je ratifikovala opcionu Protokol i Konvenciju protiv torture i drugih surovih neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka i prihvatila Konvenciju o zabrani svih oblika diskriminacije. Zaštitniku je povjereno vršenje poslova nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika nečovječnog ponašanja. Zaštitnik ima pravo da bez prethodne najave obilazi organe, ustanove i organizacije i pregleda prostorije u kojima se nalaze lica lišena slobode.

Drugo, ima pravo na pristup podacima o organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode.

Treće, ima pravo da bez prisustva službenog lica razgovara sa licima lišenim slobode.

Predlogom zakona uveden je član kojim se omogućava zaštitniku da samostalno odlučuje o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornosti zaposlenih u službi, u skladu sa zakonom i odobrenim budžetskim sredstvima. Znači, bira svoj tim, a u njemu i svog generalnog sekretara na period od pet godina.

Gospodine ministre, pred zaštitnikom je veliki rad i odgovornost, a oči javnosti i ove skupštine su uprte u njega jer očekujemo da opravda naša očekivanja i beneficije zakona koji ćemo podržati. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolegice Đurašković.

Koleginica Draginja Vuksanović, u ime Kluba Socijaldemokratske partije, a neka se pripremi kolegica Jasavić. Izvolite, kolegice.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedavajući.

Predstavnici Vlade, kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama se zaista nalazi jedan veoma važan zakon iz razloga što su i ljudska prava, i poštovanje, i sama primjena ljudskih prava, i zaštita ljudskih prava prioritet Crne Gore na putu ka Evropskoj uniji i pristupu evropskim i NATO integracijama.

Ustav Crne Gore garantuje svim građanima jednaku zaštitu, sa svih ljudskih prava i sloboda. Ako se sada osvrnemo na teren međunarodne zajednice, znamo da su ljudska prava i slobode regulisana paktovima o građanskim i političkim pravima i Univerzalnom deklaracijom o pravima čovjeka i gradjanina. Kada kažemo pakt, znači Pakt o gradjanskim i političkim pravima, s jedne strane, i Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, s druge strane.

U cilju same zaštite i poštovanja ljudskih prava i sloboda, kako kao obaveza prema svim građanima Crne Gore od strane naše države, tako i kao obaveza prema Evropskoj uniji, koja garantuje zaštitu ljudskih prava i sloboda, veliko i najznačajnije mjesto zauzima upravo zaštitnik ljudskih prava i slobode.

Uloga zaštitnika ljudskih prava i sloboda je u ovom dijelu zaista najvažnija, ali i najteža.

Ono što posebno ističem kao veliki napredak ovog zakona i jednu veoma značajnu novinu je da su članom 2 Predloga zakona propisani uslovi koje jedno lice mora da ispuni da bi moglo biti imenovano za zaštinika ili zaštitnicu ljudskih prava i sloboda. U tom dijelu veoma je značajno naglasiti da su prihvaćene sugestije generalnog direktorata EU o tome da lice koje se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda i koje treba da pokriva položaj Ombudsmana za ljudska prava i slobode treba da ima prethodno radno iskustvo. Pravo radno iskustvo u

ovom smislu riječi podrazumijeva da to lice zaista treba da ima prvi uvid u materijalno-pravni, ali i formalno-pravni aspekt ljudskih prava i sloboda. Šta znači iz ugla prava materijalno-pravni aspekt? To znači da to lice zaista treba da ima široko znanje i obrazovanje za oblast ljudskih prava i sloboda, obzirom da sam na početku izlaganja istakla da postoje politička i građanska prava, s jedne strane, i ekonomska, socijalna, kulturna prava, s druge strane. Znači, pored tog znanja Ombudsmana za zaštitu ljudskih prava o samoj sadržini jednog ljudskog prava potrebno je da postoji osjećaj u kom dijelu i na koji način taj ombudsman treba da reaguje ukoliko je nečije pravo ugroženo ili, pak, povrijeđeno.

Kada govorimo o formalno-pravnom aspektu, onda je vrlo bitno saznanje o tome koji je to organ kojem će se ombudsman obratiti. Ističem kao jednu značajnu novinu ovog zakona je da svi predstavnici, nosioci važnih funkcija u državi bez odlaganja treba da prime zaštitnika ljudskih prava i sloboda u onom momentu, po mom mišljenju, ne samo kada postoji povrijeđeno pravo, već i ako postoji sumnja da je nečije pravo ugroženo.

Pozitivna strana ovog zakona jeste što se ovim odredbama zakona išlo ka usaglašavanju ka propisima EU i direktivama važnim za ovu oblast, pogotovo uskladjivanje sa onim što je rekao uvaženi kolega Duković i uvažena koleginica Đurašković.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, koleginice.

Koleginica Azra Jasavić, u ime Kluba Pozitivna Crna Gora, a neka se pripremi kolega Kemal Zoronjić.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani, poštovani ministre, poštovana i uvažena pomoćnice ministra,

Želim da se posvetim ovom zakonu na način kako to mislim da treba i molim za malo više vremena ako bude trebalo. Jer, ovaj zakon i ljudska prava i slobode su, između ostalog, obilježili i moju profesionalnu karijeru kao advokata. Nekih 13 godina sam se bavila ljudskim

pravima i slobodama, i u slučajevima policijske torture, zatvorske torture, kao i u slučajevima političke diskriminacije. Vidim da su neka rješenja vrlo dobra i prije nego što pređem na rješenje htjela bih da kažem da sam kao advokat imala priliku da branim i zastupam prava jednog pripadnika manjinskog naroda koga je jedan pripadnik policije pred majkom pretukao bejzbol palicom. Taj pripadnik policije, zahvaljujući, između ostalog, i mom angažmanu dobio je zatvorsku kaznu i vrlo sam ponosna na to. Kao advokatsam zastupala i pripadnicu opozicije, članicu i simpatizerku SNP-a, koja je doživjela brutalnu političku diskriminaciju od ove vlasti zato što pripada toj političkoj partiji - ostala je bez posla i bez stana. Vratili smo je na posao dok sam bila u advokaturi. Ali, ono što nijesam mogla da riješim bez Strazbura jeste pitanje zatvorske torture, kada su brutalno prebijani ne ni u jednom slučaju, nego u više slučajeva koje sam zastupala zatvorenici. Najopasnije je kada autokrate i frustrirani ljudi nezaokružene lične dimenzije dobiju priliku da o bilo kome odlučuju. To je, dakle, vrlo opasno - kada im sistem da priliku da se ponašaju brutalno kako se ponašaju i tada sam ustvari shvatila da Herman Hese ima pravo kada kaže da čovjeka ako želite da upoznate ne smijete pričati sa njim, nego je dobro da ga pažljivo posmatrate. Jer, bolje ćete ga upoznati tako što ćete gledati kako se ponaša prema ljudima, prema onima koji zavise od njega, a ne prema onima od kojih on zavisi. I vidjećete da ste vi dali kao vlast priliku velikom broju ljudi posebno u osjetljivim oblastima gdje se primjenjuju ljudska prava i slobode, da se bave tim poslovima, a nemaju senzibilitet za to. To je vrlo opasno.

Ono što mogu da pohvalim jeste da je u slučaju zatvorske torture sadašnji ombudsman prepoznao torturu i donio svoju preporuku, ali od toga nije bilo ništa i taj slučaj se nalazi pred sudom u Strazburu. Mi smo ratifikovali Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture. Takođe, smo ratifikovali Konvenciju o zabrani svih oblika diskriminacije i moramo ispuniti obaveze koje proizilaze iz tih konvencija. I nijeste vi tako dobri, nego morate biti dobri. I dobro je što morate biti dobri, i dobro je što ima neko da vas posmatra, i dobro je što neko ima u sistemu da vidi što radite. Ja sam baš iz ovih slučajeva advokatskih danas u ovim klupama, jer sam vjerovala da se vama ne može vjerovati, jer vi kad primjenjujete zakone, vrlo kršite sve što donosite ovdje. Ovdje smo danas opet da pričamo o jednom dobrom zakonu, ali ćemo vidjeti kako će se on primjenjivati. Dobro je što je zaštitnik postao nacionalni preventivni mehanizam u slučajevima torture. Pomenula sam da smo imali jednu dobru reakciju zaštitnika u tim slučajevima. Dobro je što predsjednik Crne Gore više neće moći sam da odlučuje baš ko će biti kandidat za zaštitnika. Imaće obavezu da se konsultuje sa stručnim naučnim institucijama i nevladinim organizacijama koje se bave ljudskim pravima. Dobro je to što se sada članom 13 na jedan kvalitetniji način reguliše pitanje nadzora. Više nemate mogućnost da se napravi samo to radno tijelo, o kome su drugi govorili pa ja neću govoriti o tome da nekih uzimala svoje dragocjeno vrijeme, a građani treba da čuju, nego će sada

zaštitnik imati ingerenciju da obiđe ustanove u kojima se krše ljudska prava i slobode, recimo, ZIKS i imaće obavezu ukoliko utvrdi da je došlo do kršenja prava zatvorenih lica da uputi mišljenje i preporuku nadležnom organu koji sprovodi i vrši kontrolu zakonitosti rada te ustanove. Pa će onda ta ustanova ako kontroliše ZIKS da se obrati sa mišljenjem ministru pravde, pa više ministar pravde neće prati ruke, jer mu je drug manje ili više direktor Zavoda i ne može on tu ništa. Bogami će sada moći. Zato što će morati da postupi po mišljenju i preporukama ombudsmana, a neće ni ombudsman tu moći više da stane pa da kaže - ja sam uradio svoje, nego će morati da pođe da izvrši kontrolni pregled i da vidi šta je urađeno po svemu tome. To je propisano članom 13 i to je dobro rješenje. Ima ovdje još dobrih rješenja o kojima bih mogla da govorim, ali moje vrijeme je isteklo. Poštujem svoje vrijeme, ali ćemo se gledati još. Nećemo se ćerati još, ali ćemo se gledati još i kontrolisaćemo jedni druge. Jer, možemo vjerovati jedni drugima samo ako se provjeravamo kroz djela. Jer, licemjeri su oni kad govore lažu, kad im se povjeri izdaju, kada obećaju neispune i kad raspravljaju o bilo čemu pretjeruju.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolegice. Kolega Kemal Zoronjić u ime Kluba Bošnjačke stranke, posljednji prijavljeni u ovoj uvodnoj riječi. Izvolite.

KEMAL ZORONJIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Kolegice i kolege poslanici, uvaženi ministre Numanoviću, pomoćnice ministra Radošević Marović, poštovani građani,

Iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2013. godinu, jasno su date preporuke koje se odnose na kancelariju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Ali, zapaženo je da pojedina zakonska rješenja sadrže određene nedostatke koje je potrebno otkloniti.

Prema tome, ovim izmjenama i dopunama Zakona su ispoštovane preporuke Evropske komisije, Ekrija i Venecijanske komisije, a koje su se odnosile na jačanje nezavisnosti, nadležnosti i kapaciteta institucije Zaštitnika ljudskih prava i slobode Crne Gore.

Ovim prijedlogom zakona učinjen je značajan iskorak ka njegovom usaglašavanju sa evropskim standardima i što efikasnijoj primjeni zakona u praksi.

Takođe, pozicioniranje funkcije Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma za prevenciju torture je u skladu sa opcionim Protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka. Značajne novine odnose se na kvalifikovanost koju treba da ima zaštitnik i ostali zaposleni u ovoj instituciji da bi obavljali poslove zaštite ljudskih prava i sloboda. Tako su članom 2 ovog Prijedloga zakona jasno definisani uslovi koje jedno lice treba da ispuni da bi bilo imenovano za zaštitnika ili zamjenika.

Takođe, značajan napredak je u tome što zaštitnik zamjenik i savjetnik zaštitnika moraju imati radno iskustvo iz oblasti ljudskih prava i sloboda, čime su prihvaćene sugestije generalnog direktorata Evropske unije, ali su prihvaćeni i današnji amandmani na Odboru za ljudska prava i slobode koje su podnijeli poslanici Duković i Šćepanović. Tako je za zaštitnika pored do sada traženih 15 godina radnog iskustva dodat uslov da mora imati najmanje sedam godina iskustva u oblasti ljudskih prava i sloboda, dok je za zamjenika zaštitnika ovaj uslov nešto niži i iznosi pet godina.

Takođe je važno da je član 23 važećeg zakona izmijenjen na način da zaštitnik pored predsjednika države, Skupštine i Vlade, predsjednika opština, glavnog grada i Prijestonice moraju primiti bez odlaganja i druge starješine državnih organa.

Prijedlog zakona eksplicitno definiše i funkciju zaštitnika u vršenju poslova prevencija od torture. Članom 25b su propisani poslovi prevencije torture i definisano ko se smatra licem lišenim slobode.

Takođe, ovaj prijedlog zakona proširuje obaveze, omogućava zaštitniku nesmetan pristup svim prostorijama, ali i podacima, službenim spisima i dokumentima bez obzira na stepen tajnosti, a za koje procijeni da su mu potrebni za utvrđivanje činjeničnog stanja u vezi sa kršenjem ljudskih prava i sloboda. Članom 19 Prijedloga zakona unaprijeđena je i finansijska nezavisnost i samostalnost zaštitnika. Propisano je da zaštitnik samostalno odlučuje o raspolaganju finansijskim sredstvima, prema dinamici utvrđenoj u skladu sa Zakonom o budžetu. Ono što smatram mogućim nedostatkom predloženog zakona jeste što se za sprovođenje ovog prijedloga zakona ne planira obezbjeđivanje posebnih sredstava iz budžeta, što se bojim da će za posljedicu imati slabiju implementaciju ovog zakona. Smatram da je kapacitete zaštitnika mora da prati i određeno praćenje finansijskih i materijalnih sredstava za rad ove kancelarije, ali uvažiti sugestije i preporuke koje dolaze iz ove kancelarije.

Na kraju želim istaći i pohvaliti aktivnosti koju posljednjih godinu dana dolazi iz Ministarstva ljudskih i manjinskih prava kada su u pitanju izrade novih, ali i izmjene i dopune postojećih zakona. Vjerujem da će kao i rezultat tih aktivnosti biti veće poštovanje i unapređenje položaja ljudskih i manjinskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Zoronjiću.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja. Sada, ministre, imate pravo da prokomentarišete uvodna izlaganja, a možete to da uradite i na kraju poslije završenih diskusija. Pošto imamo samo dva prijavljena diskutanta, onda moguće da je tako lakše. U redu.

Koleginica Branka Tanasijević, a neka se pripremi kolega Labudović.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, pomoćnice ministra, poštovane kolege, poštovani građani,

Iako se institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda smatra modernom institucijom demokratskih država, ideja zaštitnika kao čuvara prava građana ima svoje korijene još u dalekoj prošlosti. Još u staroj Kini su postojali posebni mandarini koji su vladara obavještavali o tome što narod misli o radu njegovih činovnika, kako bi bio u prilici da sazna njihove greške i ispravi ih. O tome je dijelom govorila i koleginica Jasavić. U staroj Grčkoj sličnu ulogu su imali efori, a u Rimu plebejski tribuni koji su bili zaštitnici građana pred magistratima. Ombudsman kao institucija koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda uveden je prvo u Švedskoj još u XIX vijeku, tačnije 1809.godine, a kasnije u XX vijeku u mnogim drugim zemljama. On je danas uspostavljen u više od 100 zemalja, mada postoje razlike u statusu, ovlaštenjima i iskustvima. I Zakon o zaštitniku ljudskih prava postoji u ogromnom broj zemalja i primjenjuje se u njima na pravi način, što govori o neophodnosti uvođenja ombudsmana svuda gdje postoje demokratske tendencije. U Crnoj Gori institucija zaštitnika je jedan od mehanizama za unapređenje ljudskih prava i sloboda i prevenciju torture i svih oblika i diskriminacije koji su neophodni za reformske procese. Zaštitnik kao

nezavisna i samostalna institucija sa visokim nivoom autonomnog djelovanja kod nas postoji još od 2003.godine. Važećim zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda rad ove institucije je usklađen sa međunarodnim pravom, sa pravnim dokumentima iz ove oblasti naročito kada je u pitanju prevencija torture i zaštita od svih oblika diskriminacije.

Crna Gora je ratifikovala Opcioni protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka i prihvatila Konvenciju o zabrani svih oblika diskriminacije. Prihvatanjem Deklaracije... konferencije, paragraf 140 Crna Gora se obavezala na uspostavljanje i jačanje nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava i sloboda u skladu sa Pariškim principima usvojenim od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 1993.godine. U tom smislu, izvršene su i sljedeće izmjene i dopunae Zakona o zabrani diskriminacije zbog kojih je bilo neophodno u tom dijelu izvršiti i odgovarajuće izmjene i dopune zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda koje se odnose na status zaštitnika, zamjenika zaštitnika i zaposlene u njegovoj službi. Predlogom izmjena i dopuna članom 2 propisani su uslovi koje jedno lice mora da ispunjava da bi moglo biti imenovano za zaštitnika ili zamjenika zaštitnika. Takođe, Predlogom zakona je predviđeno da zaštinik može imati jednog ili više zamjenika, definisani su poslovi zamjenika zaštitnika, dato je ovlašćenje zamjeniku da može da izvrši unutrašnji raspored poslova ida na taj način obezbijedi specijalizovanog zamjenika, odnosno odgovarajuću podjelu poslova u samoj instituciji.

Odluku o broju zamjenika zaštitnika donosi Skupština na predlog zaštitnika. Predlogom zakona je utvrđen tekst zakletve koju zaštitnik polaže pred Skupštinom, a zamjenik pred predsjednikom Skupštine, a propisano je i zvanje savjetnika zaštitnika. Takođe, precizirano je da je zaštitnik ovlašćen da vrši poslove nacionalnog, preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, kao što je to precizirano u članu 8 Predloga zakona. Cilj Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda je unapređenje pozicije ove institucije koja je dostupna svim građanima koji se bez formalnosti i troškova mogu obratiti ovom organu za brzu i efikasniju intervenciju. Osim na inicijativu građana i pravnih subjekata, zaštitnik može i sam inicirati postupak zaštite ako je u ubjeđenju da je određenim aktom, radnjom ili nepostupanjem došlo do kršenja ljudskih prava i sloboda.

Predlogom zakona je predviđeno da Zaštitnik može da podnese inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka, odnosno postupka za razrješenje lica čijim je radom ili nepostupanjem učinjena povreda ljudskih prava i sloboda. Predložena rješenja imaju za cilj da unaprijed rad institucije Zaštitnika koja od svog osnivanja u Crnoj Gori sve više dobija na značaju i sve se češće prepoznaje kao adresa kojoj se obraćaju građani u slučaju kada je

potrebno zaštititi njihova prava i slobode. Ono što moram reći na kraju da jeste poštovanje prava prioritet Crne Gore i da smo svi saglasni da je to neophodno uraditi u Crnoj Gori. Ali, ono što je na mene danas posebno ostavilo utisak, jeste način na koji su danas sve kolege govorile u instituciji Zaštitnika. Odnosno, to je postalo dio prakse Skupštine Crne Gore kada se govori o zaštiti ljudskih prava i sloboda, da smo vrlo skloni konsenzusu. Mislim da je to dobro za Crnu Goru.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, koleginice Tanasijević.

Kolega Emilo Labudović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, gospodine ministre,

Prije nego što iznesem ovih par svojih zapažanja vezanih za ovaj zakon /Prekid/ Prvi je da u komentarima i diskusijama u ovom zakonu dominiraju koleginice, a ne bih volio da je to rezultat podsvjesne reakcije na osjećaj ugroženosti i uskraćenosti prava i sloboda, a drugo volio bih da je danas ovdje bio i gospodin ombudsman. Ne nešto naročito što ga sam se poželio, nego čisto bi valjalo da iz prve ruke čujemo da li je ovo što mi danas treba da da razmotrimo i za neki dan usvojimo mjera onoga što on očekuje od tog zakona. Šta je to eventualno na šta bi se trebalo posebno fokusirati, popraviti itd. No, ja računam da će do konačnog izjašnjavanja o ovom zakonu i on imati prilike da se izjasni lično nama. Ja pretpostavljam da je sa vama raspravio to što je mogao da raspravi.

Moram da konstatujem da ombudsman kao institucija, koju čak ni mnogo razvijeniji pravni sistemi nego što je naš jedva da poznaju, jedva da sa njim imaju iskustvo stariji od 20, 30 godina, jeste prilično specifična institucija i da se teško uklapa u neke standarde i u neke aksiomske odnose društvene, s jedne strane, ne smije i ne može da bude supstitut i paravan za nerad ili pogrešan rad državnih organa, a, s druge strane, ne smije da bude ni iznad zakona. Tu se javlja i onaj problem zbog čijeg rješenja ću da Vam odam priznanje, gospodine ministre, a to je da sve ovo što se javlja kontrolna funkcija i kao kontrolni

mehanizam, a ombudsman jeste svojevrsni kontrolni mehanizam, ima otpor od onih koje treba da kontrolišu.

I ovo što Ministarstvo za ljudska prava čini u definisanju prava i dosega institucija ombudsmana zaista jeste za pohvalu. Nije dobro da vas ja hvalim, ali je ljudski da priznam da je nešto što je značajan iskorak zaista i iskorak. Zaštita sama po sebi podrazumijeva i moć. Ako nemate moć, ne možete biti zaštitnik. A ne možete imati moć ako ta moć nije društveno verifikovana. Ova rješenja koja vi danas ovdje nama podastirete pojačavaju moć ombudsmana, njegovu samostalnost i finansijsku, i organizacionu, i svaku drugu i pružaju mu priliku da u mjeri onoga što on lično zna o ovoj materiji zaista i vrši svoju obavezu. I sad dolazimo tu do centralnog pitanja i do centralnog problema ne samo ovog, nego mnogih drugih zakona. A to je da se sve na kraju svodi na čovjeka. I nije problem ombudsmana, pogotovo njega u zakonskoj regulativi. Ovdje kad govorimo o ombudsmanu ne mislim na postojećeg, nego mislim na Ombudsmana kao institut, već u stepenu njegovog društvenog ugleda, uticaja i autoriteta. Jer, ta vrata na koja on treba sutra da pokuca i koja mu se moraju otvoriti, nije svejedno da li kuca Marko ili Janko, već sutra, recimo, kada gospodin Strahinja Bulajić kao ombudsman zakuca na ta vrata, njih treba, prije svega, da otvori njegovo ime, pa tek njegova funkcija i tek njegova prava i njegova ovlašćenja. Tu dolazimo do onoga što nije dovoljno razjašnjeno sem kao načelo, a to je obaveza predsjednika države da obavi najšire moguće konsultacije prije predlaganja čovjeka za ovu funkciju. To, zaista, mora da bude rezultat i proizvod najšireg mogućeg društvenog konsenzusa i mora da ima za rezultat ime i čovjeka za čijim tragom nema sjenke, što je rekla koleginica Đurašković, u čijoj radnoj i profesionalnoj biografiji nema mrlja. Nije dovoljan uslov 15 godina iskustva u radu u problematici ljudskih prava, tim prije što se radno iskustvo veoma teško dokazuje. To nije što i radni staž. Znae, može neko 15 mandata da bude poslanik, a da ne stekne neko naročito poslaničko iskustvo sem u primanju plate, a nekome je dovoljan i mandat da pokupi sve one finese ovoga posla i da da maksimum od sebe. Znam da se morao postaviti neki pravni okvir, ali ne smije da bude dominantan, tim prije što mi u toj oblasti svi skupa nemamo baš neko zavidno iskustvo i da je pitanje ljudskih prava postala problematika o kojoj se tek od juče u ovoj državi radi, prilično nerazvijena, prilično još mistifikovana, prilično još daleka od evropskih standarda. Zato kažem da ću mnogo prije pozdraviti ličnost od autoriteta, ličnost od društvenog ugleda i digniteta, nego nekoga koji će mi podastrijeti sve te papire koji ga čine podesnim za ovu funkciju.

Gospodine ministre, iskreno i ljudsko priznanje lično moje za napor koji je učinjen u rješavanju nekih krucijalnih pitanja vezanih za ovu instituciju Ombudsmana, ali bih, budite sigurni, zadovoljniji bio da je danas i on ovdje pa da kaže šta mu se od ovoga dopada, a šta ne. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Labudoviću.

Pošto smo završili diskusije koje su prijavljene, dajem riječ ministru Numanoviću.
Izvolite.

SUAD NUMANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Zaista, ne kao ministar i ne kao neko ko predlaže ovaj zakon, nego i kao građanin moram dijeliti zadovoljstvo što je poslanica Tanasijević rekla, da nas prosto vaši komentari i diskusije na ovaj zakon negdje objedinjuju i negdje nam je cilj isti. To je poštovanje ljudskih prava i sloboda i želja da kroz zakonodavni okvir, ali i kroz ono što je mnogo bitnije, a to je primjena ovakvog jednog zakona, dovede do toga da nijedan građanin Crne Gore ne bude oštećen kada je u pitanju zaštita ljudskih prava i sloboda. Mislim da smo na tom putu. Bez obzira što je nekad davne 1859. u Švedskoj uspostavljen ovaj institut, kod nas je uspostavljen 2003. godine, institut ombudsmana je jedan mladi institut, rekao bih samim tim i mlad zakon. Sigurno da smo ovim zakonom postigli evropske standarde, jer smo i radili na izradi ovog zakona, prvo sa jednom respektabilnom radnom grupom koja je učestvovala u izradi ovog zakona i moja zahvalnost svim članovima Radne grupe. Tu su bili i poslanici iz redova i pozicije i opozicije, tu su bili i predstavnici i institucije Ombudsmana. Dakle, zahvalnost tim članovima Radne grupe, ali zahvalnost i predstavnicima i komentarima Savjeta Evrope i Evropske komisije, koji su doprinijeli da dođemo do jednog kvalitetnog zakona.

Kao što je rečeno, ovim zakonom, koji je, složićemo se, zaista dobar, mi smo postigli da prava ombudsmana podignemo na najveći mogući nivo, ali istovremeno smo dali i obavezu ombudsmanu da ta prava iskoristi na kvalitetan način, što neće biti ni malo lagan zadatak. Ali, ako svi stremimo tom cilju i ombudsman, i sve institucije, i oni koji su odgovorni, siguran sam da ćemo doći do tog zajedničkog cilja.

Što se tiče nekih pitanja, čini mi se, prepoznao sam dva pitanja više možda kao i komentare ili sugestije od uvaženog poslanika Zoronjića na potrebe budžetskih sredstava. Mi smo na pola ove godine. U svakom slučaju, budžet za narednu godinu je uostalom u vašim rukama, tako da sam siguran da će i ova institucija budžetski biti prepoznata kao neka kojoj treba dati potporu za većim budžetskim sredstvima. Tokom ove godine, vi znate, zahvaljujući vama, da je ovo jedina institucija koja nije dobila manje sredstava u odnosu na prethodnu godinu. Dakle, to ste i vi zajedno sa nama cijenili i dali smo finansijske mogućnosti da oni

funkcionišu u skladu sa zakonom. Komentar to što nije bio ombudsman. Ne znam, to je pravilo Skupštine da li treba neko na koga se odnosi da bude ovdje prisutan. Gospodin ombudsman bio prisutan na Zakonodavnom odboru kada smo bili zajedno i iznosio je svoja razmišljanja i stavove. Kroz izradu ovog zakona, u liku dva svoja pomoćnika, imao je direktnu mogućnost da učestvuje u izradi ovog zakona, to je na kvalitetan način iskorišćeno i kao rezultat toga došli smo do ovog zakona.

Dakle, i završavam time, moja su očekivanja da ćemo intenzivno raditi na primjeni ovog zakona. Poslanica Jasavić je na tome insistirala. Jer, prosto ovaj član 8 koji kaže da Zaštitnik vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupka ili kažnjavanja je u skladu sa zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. Sam taj član daje mogućnost ombudsmanu da uz senzibilitet za posao koji treba da obavlja sigurno daje i ta ovlašćenja i mogućnosti, a na nama je da svi damo doprinos, prije svega, državne institucije da se ovaj zakon sprovede u praksi. Siguran sam u to. Zahvaljujem vam još jednom na pozitivnim komentarima i na to što ćemo, volio bih, svi jednoglasno da usvojimo ovaj zakon. Ne zbog Ministarstva ili zbog Vlade koja predlaže, nego zbog onih koji su u situaciji da im se krše ljudska prava, jer sam siguran da će se ovaj dobar zakon boriti protiv toga i da će sama institucija dati doprinos, ali i svi mi zajedno. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, ministre Numanoviću.

Čuli smo završnu riječ o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitnikuljudskih prava i sloboda. Ovim konstatujem da smo iscrpili raspravu ipretres, a izjasnićemo se naknadno o ovoj tački dnevnog reda. Ovim zaključujem današnji rad. Nastavljamo u utorak u 11:00 h prema dnevnom redu. Hvala.

17. 6. 2014. u 11.10h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Prema našem dogovoru nastavljamo raspravu o tačkama koje su na dnevnom redu.

Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog dopunskog protokola Sporazuma između država ugovornica Sjevernoatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: dr Milica Pejanović Đurišić, ministar odbrane i admiral Dragan Samardžić, načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore.

Izvjestioci odbora su Radovan Obradović, Zakonodavnog odbora i Mevludin Nuhodžić, Odbora za međunarodne odnose i iseljenike.

Otvaram pretres i pitam predstavnicu Vlade ministarku, želi li dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ:

Zahvaljujem.

Imali smo prilike juče i danas da na odborima razgovaramo, ali mislim da je potrebno možda par nekih uvodnih napomena i za ostale poslanike, a i za javnost naravno koji nijesu bili u prilici da prate rad odbora.

Danas na dnevnom redu imamo ono što je Predlog zakona o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola o Sporazumu između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir, o statusu njihovih snaga.

Naravno, da razlog za donošenje ovog zakona, prije svega leži u strateškom opredjeljenju Crne Gore, ka evropskim i evroatlantskim integracijama, dok je ustavni osnov za njegovo donošenje sadržan u članu 16, tačka 5 Ustava Crne Gore, pri čemu takođe odredbom člana 82 tačka 17 Ustava je utvrđeno da je Skupština Crne Gore ta koja potvrđuje međunarodne ugovore ove vrste.

U tom smislu svi znamo da je prvi konkretni korak ka ostvarivanju strateških ciljeva Crne Gore napravljen našim ulaskom u program Partnerstvo za mir, nakon čega su odnosi sa NATO-om unaprijeđeni do map statusa sa težnjom da Crna Gora postane punopravna članica ovog političko vojnog saveza.

U cilju uređenja odnosa sa saveznicima i partnerima Crna Gora je potpisala SOFA sporazum i dodatni protokol o kojima je prethodno donešen zakon. Dokument o kojem raspravljamo predstavlja faktički završni korak u procesu zaokruživanja legislative po ovom pitanju, a podsjećanja radi SOFA sporazumom, odnosno status forces agreement reguliše se status stranih jedinica, dok se nalaze na teritoriji druge države, između ostalog omogućava se sprovođenje zajedničkih vojnih vježbi i obuke NATO članica i država učesnica u Partnerstvu za mir.

Na taj način obezbijeđena je i zaštita pripadnika crnogorskih oružanih snaga za vrijeme boravka u ostalim zemljama partnerima i članicama alijanse. SOFA reguliše pravni status stranog vojnog osoblja i njihove imovine na teritoriji države domaćina. Njime se definišu, između ostalog prava i obaveze vlada država potpisnica sporazuma u vezi sa nadležnošću prilikom sprovođenja krivičnih i prekršajnih postupaka, poreskim i carinskim pitanjima, ulaskom i izlaskom ljudi i imovine, kao i rješavanjem zahtjeva za odštetu.

Sve intenzivnija saradnja na vojno odbrambenom planu stvorila je potrebu da se dalje pravno uređuje ova oblast. Upravo, iz tog razloga donijet je i ovaj dodatni dopunski protokol kojim se uređuje pravni položaj NATO vojnih štabova i njihovog osoblja na teritoriji država učesnica u Partnerstvu za mir, kao i pitanje pravnog položaja pripadnika oružanih snaga partnerskih zemalja koji su pridruženi NATO vojnom štabu ili su sa njim povezani.

Dodatnim dopunskim protokolom se tako propisuje da se na države članice NATO i Partnerstva za mir, primjenjuje Protokol o pravnom položaju međunarodnih vojnih štabova, utvrđen na osnovu Sjeverno-atlantskog ugovora, takozvani Pariški protokol.

Želim takođe da vas informišem da će u cilju postizanja, što je moguće boljeg nivoa transparentnosti i taj konkretan protokol biti objavljen istovremeno sa Zakonom o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola. Ono što je takođe bitno jeste da imamo u vidu

da je u prvom redu zbog potrebe regulisanja i obezbjeđivanja pravnog statusa pripadnika Vojske Crne Gore, koji učestvuju na vježbama na teritoriji drugih država potpisnica SOFA sporazuma, Crna Gora 26.juna 2012. potpisala dodatni dopunski protokol, čime je ušla u krug država potpisnica navedenog dokumenta, pri čemu su većina država potpisnica upravo zemlje partneri, kao što su, recimo zemlje iz regiona Bosna i Hercegovina, Srbija i slično, što ukazuje na potrebu partnerskih zemalja da na što bolji način regulišu odnos u ovoj oblasti,kako sa NATO državama tako i sa partnerskim državama.

Ono što možemo definitivno zaključiti, jeste da, upravo pristupanjem dodatnom dopunskom protokolu Crna Gora dodatno jača verziju i unapređuje saradnju sa NATO-vim članicama Partnerstva za mir, usvaja najbolje standarde u oblasti odbrane i povećava interoperabilnost Vojske Crne Gore sa NATO i partnerima.Faktički, usvajanjem ovog predloga zakona o kojem danas razgovaramo o dodatnom dopunskom protokolu, stvara se kompletan pravni ambijent za primjenu rješenja sadržanih u ovom samom dokumentu. Dakle, riječ je i o dokumentu i o zakonu koji su po svojoj prirodi zaista tehničkog karaktera i sa kojim želimo da obezbijedimo maksimalnu ...(Prekid)... Vojske Crne Gore, kada se nalaze u poziciji da učestvuju na vježbama ili u misijama na teritoriji drugih država, a istovremeno da obezbijedimo da u slučaju, da takve aktivnosti se dešavaju na teritoriji Crne Gore isti status bude obezbijeđen i za pripadnike vojske drugih država. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam ministrice. Bila je to je uvodna riječ. Prije nego što nastavimo sa radom i damo mogućnost šefovima, odnosno predstavnicima klubova da se izjasne o ovom predlogu zakona, samo jedno obavještenje. Došlo je do malog pomjeranja u redosljedu razmatranja pojedinih tačaka zbog rada određenih odbora i nekih razjašnjenja na odborima, tako da ćemo nakon ove tačke razmatrati Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj revizorskoj instituciji. Zatim, izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2013.godinu, Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama za 2013.godinu i Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2013.godinu. Dakle, to je...sa današnjim radom, a sada

nastavljamo po ovoj tački i dajemo mogućnost predstavnicima poslaničkih klubova da kažu u uvodnoj riječi o ovom predlogu zakona. Kolega Mevludin Nuhodžić u ime Kluba Demokratske partije socijalista, a neka se pripremi kolega Miodrag Lekić, u ime Kluba Demokratskog fronta. Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, poštovana ministrice, drage kolegice i kolege,

Nakon obnove državnosti Crne Gore 2006.godine u Parlamentu je usojena Deklaracija o nezavisnosti Crne Gore, gdje su evropske i NATO integracije definisane kao strateški cilj.

Nakon usvajanja deklaracije Crna Gora je 29.novembra 2006.godine pozvana za priključenje programu u Partnerstvo za mir i snažno krenula sa aktivnostima na putu u NATO integracije. Od priljučenja Partnerstva za mir Crna Gora je učestvovala u svim političkim, vojnim i odbrambenim partnerskim programima.

Aktivno angažovanje Crne Gore u Partnerstvo za mir i MAP-a procesu ukazuju na jaku posvećenost Crne Gore uspješnom sprovođenju značajne političke, ekonomske i odbrambene reforme.

Crna Gora razvijanjem odnosa sa alijansom i partnerima kroz program Partnerstvo za mir i mehanizme unutar njega ispunjava standarde i obaveze, što garantuje stabilnost i obezbjeđenje, bezbjedonosni okvir za odbranu od potencijalnih kriza i istovremeno promoviše demokratski i ekonomski razvoj države.

Spoljno-politički prioriteti Crne Gore su brži razvoj i cjeliokupni prosperitet crnogorskog društva, a članstvo u NATO, između ostalog, predstavlja način za ostvarenje postavljenih ciljeva.

Crna Gore je već pristupila sporazumu između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i drugih učesnica Partnerstva za mir u vezi sa statusom njihovih snaga i dopunskom protokolu sporazuma između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i drugih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga i na toj osnovi izgradila

dobre partnerske odnose i dostigla određeni nivo interoperabilnosti, što potvrđuje i učešće Vojske Crne Gore u mirovnim misijama.

Radi daljeg unapređenja međusobnih odnosa i stalnog proširivanja dosadašnje saradnje na području odbrane, ukazala se potreba za daljim pravnim uređenjem ove oblasti. Dodatni dopunski protokol sporazumu, između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga se dodatno utemeljuje, naši dobri odnosi sa alijansom, zemljama članicama partnerstva. Osnovni cilj pristupanja dodatnom dopunskom protokolu je omogućavanje još bolje saradnje putem intenzivnijeg učešća članica NATO-a i Partnerstva za mir na vojnim vježbama na teritoriji Crne Gore, ali i učešće na vojnim vježbama jedinica Vojske Crne Gore na teritoriji država, članica NATO-a i Partnerstva za mir.

Dodatnim dopunskim protokolom uređuje se pravni položaj NATO vojnih štabova i njihovog osoblja na teritorijama država koje učestvuju u Partnerstvu za mir, prihvaćajući potrebu obezbjeđenja prikladnog pravnog položaja za pripadnike oružanih snaga partnerskih država koji su pridodani ili združeni vojnim štabovima NATO-a. To će doprinijeti olakšavanju odnosa sa oružanim snagama pojedinih država koje učestvuju u Partnerstvu za mir. Bilo koja članica protokola može zaključiti sporazum sa savezničkim štabom i zaposliti i dodijeliti savezničkom štabu sve svoje državljane koji će služiti kao osoblje zajedničkog štaba, isplaćivati zarade i naknade takvim osobama iz svojih sredstva.

Šteta koju je prouzrokovao pripadnik snaga ili bilo koji zaposleni u savezničkim štabovima smatraće se štetom koju je prouzrokovao pripadnik samo jedne ugovorene strane.

Ovim protokolom, takođe, utvrđeno je da se sva imovina koju je država primalac dala na korišćenje savezničkim štabovima bez naknade a koja više nije potrebna štabovima, vrati državi primaocu, a svako povećanje ili smanjenje vrijednosti imovine koju je država primalac dala na korišćenje, nastala usljed korišćenja od strane štabova, utvrdiće Sjeveroatlantski savjet, te će naknada štete se raspodijeliti između ili pripisati ili teretiti strane Sjeveroatlantskog sporazuma u odnosu u kojem su doprinosili kapitalnim troškovima štabova.

25 država su potpisnici ovog sporazuma. Ne radi se samo o zemljama članicama NATO-a i o onima koji imaju aspiraciju da budu članice Alijanse, već i o onima koje su u Partnerstvu za mir. Kao što se može vidjeti iz navedenog, implementacija ovog dodatnog dopunskog protokola pružiće mogućnost još bolje saradnje sa drugim državama kroz različite zajedničke planirane aktivnosti jer u današnje vrijeme savremene države svoju budućnost više ne mogu održavati kvalitetno samo na nacionalnom nivou.

Strateški cilj Crne Gore je članstvo u NATO, što podrazumijeva ostvarivanje svih standarda i obaveza u procesu pristupanja, a Crna Gora je postigla značajne rezultate i postala ozbiljan kandidat za članstvo. Ovaj dodatni, dopunski protokol je još jedna obaveza

koju Crna Gora želi ispuniti u susret predstojećem samitu u Velsu. Na ovaj način će Crna Gora još više ojačati svoje partnerske veze sa članicama NATO-a i Partnerstva za mir i znatno povećati interoperabilnost Vojske Crne Gore sa NATO-om.

Hvala vam napažnji i izvinjavam se zbog prekoračenja .

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslaniče Nuhodžić.

U ime Kluba Demokratskog fronta poslanik Miodrag Lekić, a neka se pripremi poslanik Aleksandar Damjanović u ime Kluba SNP-a. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Mi danas govorimo o jednom pitanju koje bi po definiciji trebalo da bude tehničko pitanje, tako je i naslovljeno kao tehničko. Dakle, nastavak koncepta Partnerstva za mir i u tom smislu, ukoliko je to nastavak baš u tehničkom smislu bez nekih kardinalnih novina, on je načelno prihvatljiv. Ali, ukoliko on sadrži elemente političkog, ukoliko on dodiruje pitanje suvereniteta, ovdje inače ima jako puno poslanika koji retorički svakog dana se uzbuđuju i vrlo su intimni sa pojavom suvereniteta države , očekujem od njih da će biti senzibilni prema tom pitanju. Ako se radi o pitanju relativizacije ili negiranja suvereniteta, razumije se da postoje ozbiljni razlozi i za rezerve. To će današnja diskusija, sigurno, pokazati.

Ovdje se radi o jednom spoljno-političkom pitanju. Mislim da je i spoljna politika kao segment dio, dobrim dijelom, dio privatne države, to je politika koja se vodi bez kontrole javnosti, bez kontrole Parlamenta. Sjetite se samo spektakularnog dogovora Đukanovića i Sanadera, bez ikakve prethodne odluke u Parlamentu ili bilo gdje, dvojica premijera se dogovorili da Prevlaka ide na Međunarodni sud. Poslije dvije godine se zamajavala crnogorska javnost o nekakvom radu nekakve komisije koja nikad ništa nije radila, jednom su se sastali i rekli da će idućeg mjeseca opet da se sastanu. Dakle, nepotistički i tako dalje i ova tema se vodi u kontekstu partijsko-privatne države. Ovdje pravim distinkciju između autentičnih pristalica ulaska Crne Gore u NATO savez, mislim na Socijaldemokratsku partiju i na Pozitivnu Crnu Goru, na Bošnjačku stranku i vladajuće stranke koja koristi ovu temu kao ideološku, kao političku u najgorem smislu riječi, da podstakne svoju prvu političku disciplinu za koju se zaista specijalizovala i gdje zaista ima uspjeha a to je da okreće jednu Crnu Goru protiv druge , da se ambijent rasprave odvija krajnje nedemokratski, jer mi imamo trošenje novca na razne punktove, propagande i tako dalje i tako dalje; da se međunarodne krize kao što je Ukrajina koriste kao lov u mutnom nebi li se nekako smanjili kriterijumi međunarodne zajednice, pa i NATO saveza da kriminal i korupcija nijesu kriterijumi koji su prepreka, a znamo da jesu, tako da spoljna politika i ovaj segment je vođen ideološki, propagadno, sa ciljem da se ostvare ti efekti o kojima sam malo prije govorio.

Ovaj termin, aktuelizovanje sporazuma, nije slučajan. On je aktuelizovan u trenutku i u nedeljama kada treba da se vode pregovori demokratskih snaga alternative za lokalnu

vlast u Podgorici, a ne samo u Podgorici, i ovo je jedna providna igra da se baš u tom trenutku izazove neki potencijalni jaz i sukob između tih potencijalnih partnera. Mi, naravno, nećemo na tome nasjedati, želim da kažem i da ponovim ono što crnogorska javnost dobro zna, Demokratski front je jedna široka koalicija, narodna koalicija, i ako je narod podijeljen u vezi sa pitanjem ulaska Crne Gore u NATO sasvim je razumljivo i mi smo zadovoljni što izražavamo volju crnogorskog naroda, mislim u državnom smislu, građana svih nacija u Crnoj Gori, da ćemo nastaviti sa našom politikom poštovanja razlika i bilo bi abnormalno da u Crnoj Gori imamo podijeljene građane oko NATO saveza, hoću reći većinski protiv NATO saveza, a da ovdje u parlamentu bude idila jednoglasja da je politička elita koja je izabrana od tog naroda za ulazak u NATO savez.

Prema tome, još jednom ponavljam, Demokratski front izražava tu podijeljenost, mi je demokratski artikulišemo u našoj koaliciji, ta podijeljenost će biti dobro argumentovana danas, ona će biti legitimno prisutna u različitim pogledima, pa i u glasanjima. Kažem još jednom, to je dokaz ne slabosti Demokratskog fronta, nego snage, nego potvrde da Demokratski front izražava volju i raspoloženje naroda.

Pošto vidim da je kratak vremenski period, želim samo da kažem da apelujem još jednom na vladajuću stranku da se ostavi propagande i ideološkog pristupa i putovanja koji se u ogromnim količinama lansiraju u medijima, koje kontrolišu gdje su vijesti, podržana je Crna Gora na putu u NATO, mi želimo da se ispune uslovi da mi budemo ozbiljan kandidat za NATO, da se ispune uslovi korupcije i kriminala, pa tek onda kada to ispunimo, kada dobijemo poziv, onda ozbiljno može da se govori o krajnjem ishodu odluke o ulasku Crne Gore u NATO. Naravno, ne može niko negirati da je referendum jedini put, jedini pravi put kada je narod u nekoj dilemi, pred nekim istorijskim raskrscima, odnosno najbolje koordinate za politiku, za Vladu, ovu ili neku drugu, da ima izraženu volju naroda.

Prema tome, naša pozicija je vrlo utemeljena i vrlo smo ponosni što želimo da se jedno pitanje demokratski raspravi i da se na referendumu donese odluka koju će poštovati svi članovi Fronta.

Još jednom kažem i predlažem da se zaustavi ova propaganda vladajuće strukture, specijalnih službi premijera Đukanovića koji ima dvostruki pravac, jedan da se vrši nedemokratska propaganda sa svim bumeranzima i, druga, da se napadaju protivnici korupcije i kriminala i da se patološke, monstruoze stvari iz tih punktova, osnovano tvrdim, pošto Informer sa svim ovim gadostima ima svoje preteče u izjavama premijera Đukanovića, u izjavama članova DPS-a koji napadaju jednu djevojku i srozaju Crnu Goru da je to stid Crne Gore, da je to stid mene što sam u Crnoj Gori, zemlji u kojoj sam rođen, gdje živim i gdje ću da živim. Dakle, da je stid i onih koji nemaju veze sa ovim gadostima koje službe DPS-a plasiraju u Crnoj Gori. Poslije ovoga sve je moguće u Crnoj Gori.

Tako da još jednom molim da se rasprava o NATO paktu odvija demokratski, bez propagande i da osobe koje se bore protiv korupcije i kriminala ostavite na miru, a ne da ove gadosti finansirate i zajedno koncipirate. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Aleksandar Damjanović u ime Kluba Socijalističke narodne partije, a u ime Kluba Socijaldemokratske partije najavljujem kolegu Banovića.

Izvolite kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem se potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, ministricе Đurišić, admirale Samardžić,

Iznijeću ovdje sasvim jasne i precizne stavove i jedinstvo Kluba poslanika Socijalističke narodne partije Crne Gore, koji je za razliku od svih ostalih klubova jedino nedvosmisleno zato da je Partnerstvo za mir dovoljan okvir u kome se Crna Gora nalazi po pitanju evroatlantskih integracija i koji je za razliku od svih ostalih klubova jedini jasan da to ima u svom partijskom programu, gdje zastupa jedinstvene interese onih građana, a njih je u ovom trenutku većina u Crnoj Gori koji su za nastavak, koji nisu, dakle, da se ide dalje u proces evroatlantskih integracija od ove faze u kojoj se Crna Gora trenutno nalazi.

No, postoji još nekoliko stvari koje ovdje treba reći i diskutanti to nisu pomenuli do sada, o meritumu samog akta i o meritumu samog Protokola i šta Crna Gora dobija ovim protokolom.

Gospodine Nuhodžiću, očekivao sam od vas i u funkciji izvjestioca Odbora koji je održao sjednicu na kojoj se ovdje Odbor izjašnjavao, je li tako, i dao podršku prohodnosti ovog akta, da nam kažete više o tome kakve su bile diskusije kolega na samoj sjednici. U izvještaju Odbora kojim predsjedavam dam uvijek kakav je bio odnos glasova, ko je učestvovao na sjednici i da li ima potrebe da se neke proceduralne stvari oko učešća na sjednici tog odbora, kada je ovo ovdje odlučivano, rasprave na kolegijumu. No, otom potom. To nije ovdje sada ključna tema, ali bi bilo interesantno javnosti upravo iz razloga da se vide stavovi precizni i jasni, kao što ih sada iznosim što se tiče SNP-a.

Sam akt i te kako ima veze sa onim o čemu ovdje treba da progovorimo, o tome kako ćemo donijeti ključne odluke po pitanju statusa Crne Gore u NATO paktu. Jedina partija koja to ima u partijskom programu, zapisano je, Socijalistička narodna partija Crne Gore koja traži da se po tom pitanju odluči referendumom, i tu imamo jedinstvo za razliku od svih drugih u Klubu. Tražimo da se to što prije stavi na dnevni red, da o tome razgovoramo, da ne bude ovo ovdje puzajuća priča da se mimo referenduma i mimo izjašnjavanja građana dođe do konačne odluke. To je jedna stvar.

Sama odluka, ministricе Đurišić, kažete da u procjeni budžetskih uticaja ovo neće stvarati negativan uticaj, odnosno neće trebati novca za finansiranje iz budžeta za Dodatni protokol. Međutim, čitam sada neke tačke 7, 8, 9 i 11 Osnovnog protokola o pravnom

položaju međunarodnih vojnih štabova, gdje imamo i neka oslobađanja od poreza, gdje imamo i neka izuzeća od plaćanja carina, PDV-a, a to svakako stvara uticaj na budžet. Budžet će biti manji kada ne budemo naplaćivali za potrebe štabova, odnosno za potrebe snaga, za vojne vježbe ili sl. na teritoriji Crne Gore, neke obaveze koje plaćaju svi ostali pravni subjekti i fizička lica u Crnoj Gori. To je jedna stvar. Odredba o tome da će sva imovina pribavljena iz međunarodnih fondova ... štabova itd. koja se rashoduje biti ponuđena državi u kojoj se to nalazi, ali isključivo po pravu prvenstva, isključivo ako budu isti uslovi ponuđeni od strane drugih učesnika. Govorimo o imovini koja će se ovdje koristiti i rabiti, trošiti i rashodovati.

Dalje, vezano za mjere zaplene i mjere oduzimanja i preuzimanja imovine. Postoje izuzeci. Postoji kolizija sa nekim zakonima koji bi trebalo da budu leks specijalis ovdje, kao što je Zakon o državnoj imovini sa poreskim zakonima, o tome nismo pričali. Nismo pričali, dakle, o našim obavezama. Hajde da već jednom otvorimo i tu priču koliko nas sve to košta, kolike su to prednosti, a koliki su to troškovi ovih stvari. Pominje se jedna stvar koja se tiče zajedničkih djelovanja u sistemu civilne zaštite, zaštite od katastrofalnih poplava koje su, evo, tragično zadesile i prostor Zapadnog Balkana, Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku. Hrvatska je članica NATO pakta. Mene bi interesovalo da vidim kako je NATO pakt i koliko doprinio da u Hrvatskoj štete budu minimalne, odnosno da se saniraju posledice tih velikih šteta i tragedija koje su zadesile Hrvatsku prije nekih mjesec dana. Evo jedan predlog. Zaokružiću početnu diskusiju, naravno kolege iz SNP-a će imati, takođe, svoje viđenje našeg kluba jedinstveno, nećemo praviti nikakve razlike. Ideja da se u regionu, dakle na nivou Srbije, na nivou Bosne, Crne Gore, pa i Hrvatske, Makedonije, Albanije definiše neka zajednička ustanova, zajednički institut, civilni štab, bilo što, regionalni centar koji bi adekvatno pripremao ove države da se blagovremeno sprema za neke vanredne situacije, vanredna dešavanja, elementarne nepogode koje su se sada desile i da to bude naš doprinos regionalnoj saradnji, da prvo pokažemo da možemo to da radimo u regionu sa državama koje nijesu u NATO paktu, i sa Makedonijom, i sa Srbijom, i sa Bosnom, pa tek da razgovaramo o tome kako ćemo nekim većim integracijama zaštititi interes Crne Gore. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Damjanoviću.

U ime Kluba Pozitivne Crne Gore, najavljujem kolegu Dritana Abazovića, a nakon kolege Abazovića kolegicu Dragičević, u ime Kluba četiri partije.

Izvolite, kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolegice i kolege, poštovana ministarko Pejanović Đurišić, poštovani admirale Samardžiću, poštovani građani Crne Gore,

Protokol koji je na dnevnom redu je dobar iz dva razloga. Prvo, što je dobar u onome što je domen naše kompatibilnosti sa nekim standardima koje želimo da dostignemo i nešto što proističe iz naših obaveza u želji da budemo, a jesmo zemlja partnerstva za mir, a želimo da budemo i punopravna članica NATO-a. Drugi razlog koji je možda još važniji jeste da se konačno u ovom parlamentu neke teme koje su od neizmjernog značaja za građane Crne Gore, a jesu naš spoljno-politički prioritet tretiraju u parlamentu, pa bez obzira na različite stavove i, na kraju krajeva, parlament je i mjesto gdje moraju da se čuju različite opservacije oko brojnih pitanja da se, zaista, to i desi, po mom sudu elaborira, odnosno apsolvira na jedan kvalitetan način.

Što se samog protokola tiče, tu nema ništa sporno i Klub Pozitivne Crne Gore će ga podržati. Jedina moja zamjerka je zašto nijesmo ovaj protokol usvojili ranije. Mislim da naši vojnici već duže učestvuju u misijama i njihova prava kao i prava vojnika

11,37 - 17.06.2014.g.L.R.

ako bi eventualno došli ovdje u Crnu Goru trebala su da budu regulisana ranije i mislim da je to još jedan od propusta i onoga što vrlo često i lično ponavljam jeste vođenja kampanjske, odnosno onog propagandističkog dijela propagiranja NATO-a, ne kao zaista vrijednosnog osnova koji bi nas realno trebao tamo da vodi. Mi znamo da očekujemo taj poziv, nadamo se tom pozivu, sada već se govori o uslovnom pozivu, to moguće da je realna varijanta ali nije nitoliko loša, ali ono što zaista treba da se radi jeste da se građanima Crne Gore otvori jedan ozbiljan javni dijalog i da im se svi benefiti i svi nedostaci koje svaka organizacija ima zaista prezentuje na kvalitetan način kako bi oni mogli da donesu tu konačnu odluku. Razmišljanje da Crna Gora može da svoju bezbjednosnu komponentu zadovolji izvan sistema kolektivne bezbjednosti po meni je potpuno neracionalno. Uz sve poštovanje različitih mišljenja mislim da zemlja sa ovakvim kapacitetima realnim i sa ovakvim konstantama i varijablama vezano i za njenu teritoriju i broj stanovnika, a i ukupnu ekonomsku moć, prije svega da ne pričamo o vojnoj, zaista ne može da pravi ekskurzije niti bilo kakve, da tako kažem, akrobacije u vidu da svoju bezbjednost zadovoljava na drugačiji način. S toga su ovi protokoli jako bitni, da li oni podrazumijevaju neko žrtvovanje suvereniteta ilimožda u onome što je i kolega Damjanović govorio, ekonomskog dijela sigurno da da. Ali, mislim da svaki građanin Crne Gore treba da bude svjestan da ni jedna organizacija ne može da bude vođena interesima samo one zemlje koja žele njoj da pristupe. Mislim da naši interesi moraju da budu kompatibilni u tom dijelu da se pronalaze na nekoj

ravni koja bi mogla da zadovolji obje strane. Tako da iako postoji određena žrtva mislim da je ona korisna i da u konačnici zaista odgovara onome što je naša potreba. Vezano za dešavanja koja su nedavno bila, a koja se tiču katastrofalnih poplava koje su se desili u regionu mislim, da su najveći dokaz da zaista ne postoji država koja više može sopstvenim snagama da reguliše takve, takve katastrofe, a da ne pričamo o onome što bi podrazumijevala neka konvencionalna bezbjednosna prijetnja. Tako da ovakvi sporazumi zaista jesu dobri, ja ih podržavam, kao što isto pozivam da se dijalog oko NATO integracija, kao najznačajnijeg spoljno-političkog cilja zaista otvori u ovom Parlamentu i nadležnim odborima, ali generalno i na plenumu. Ne možemo samo da razgovaramo o Evropskoj uniji, postoji dio koji je kompatibilan i sa onima što su NATO standardi i ja sada upućujem apel vama kao ministrici odbrane da utičete na svoje kolege iz Vlade da ono što su zahtjevi naših NATO partnera u cilju ispunjavanja uslova zaista se realizuje. Bilo bi dobro bez obzira na kratak tajming da u ovih tri mjeseca zaista otvorimo neki veliki slučaj korupcije organizovanog kriminala, bilo bi dobro da ova Vlada pokaže makar načelno da postoji volja da se obračunava sa time i isto tako bilo bi veoma bitno da pokažemo da institucije nijesu totalno artrofirale nego da zaista mogu da zadovolje svojoj svrsi. Sa druge strane, još jedna napomena jeste, da svojim kolegama uputite zahtjev za reformacijom tajnih službi koji zaista predstavljaju veliki problem za dobijanje pozivnice i da na taj način i u tom segmentu, koliko je zaista moguće u ovom kratkom periodu nešto uradimo. Da se još jedanput samo kratko vratim na protokol. On uopšte nije sporan, niti je on da tako kažem, da je oko njega moguće voditi neku pretjeranu raspravu, radi se o nekim tehničkim detaljima koji treba da se uspostave i ja bih volio bez ikakve želje da prejudiciram kako će ko da glasa, jer svako ima pravo da to uradi na način na koji misli da je najbolje. Da zaista s obzirom da se ne tiče samo zemalja koje pretenduju da budu članice NATO-a ili jesu članice NATO-a, već koje su samo u dijelu koji se zove Partnerstvo za mir u tom obliku organizacije. Ja zaista očekujem da ovaj protokol dobije, da ne kažem, apsolutnu u smislu konsenzualnu, ali zaista jednu veliku većinu. Toliko i zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Abazoviću.

Koleginica Ljerka Dragičević u ime Kluba albanskih partija, Hrvatske građanske inicijative i Liberalne partije, a neka se pripremi kolega Kalač.

Izvolite koleginice Dragičević.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, uvaženi kolegice i kolege poslanici, uvažena ministrica Pejanović-Đurišić, uvaženi admirale Samardžiću, uvaženi građani,

U programu Hrvatske građanske inicijative je jedan od prioriteta ulazak Crne Gore u NATO, odnosno u euroatlantske integracije. Isto tako i Crna Gora je jasno opredjeljena za priključenje euroatlantskim integracijama, a što se može vidjeti, već i u preambuli Ustava Crne Gore. S obzirom na to da su evroatlantske integracije definirane kao prioritet spoljne politike Crne Gore, pitanje ulaska u NATO i razvijanje odnosa sa ovom organizacijom predstavljaju izuzetno važnu oblast za dalji razvoj naše zemlje. Moramo biti svjesni toga da NATO predstavlja bezbjednosno-političku organizaciju koja svima nama u Crnoj Gori i samoj državi Crnoj Gori donijet će stabilnost te samim tim doprinijeti njenom daljem razvoju. Crna Gora je formalno postala članica NATO programa, Partnerstvo za mir 14.decembra 2006.godine. Ciljevi učešća Crne Gore u Partnerstvu za mir se odnose na pripremu Crne Gore za uključenje u NATO, reformu sistema bezbjednosti, standardizaciju, dostizanje interoperabilnosti snaga sredstava, institucija učešće u zajedničkim misijama i operacijama koje imaju za cilj za uspostavljanje i očuvanje mira u svijetu. Od momenta pristupanja Partnerstvu za mir Crna Gora je definirala četiri mehanizma suradnje sa NATO-om: individualni partnerski program IPP, proces planiranja i revizije, park, individualni partnerski akcioni plan IPAR i intenzivni dijalog IDE. Crna Gora je uspješno okončala sve dosadašnje faze pristupanja NATO-u. Mnogi od vas znaju da ja često govorim o turizmu. I da ističem i to da je jedna od najbitnijih činjenica i jedan od najbitnijih uslova turizma i razvoja turizma i bezbjednost jedne zemlje. S toga, naše opredjeljenje za NATO i Evropsku uniju su samo podsticaj turizmu, razvoju i bližem ne samo oporavku već i napretku zemlje. Uspostavljanjem suradnje i ulaskom u NATO omogućava se i korišćenje najboljih, naučnih i tehničkih dostignuća, ne samo na području obrane, već uopće u nauci a što se već počelo koristiti od strane Ministarstva nauke. Pristupanjem naše države, dodatnom dopunskom protokolu, jačaće partnerske veze sa članicama NATO-a, odnosno Partnerstva za mir i znatno će se povećati interoperabilnost vojske Crne Gore sa NATO-om, a nadam se da će to biti dobro ocijenjeno i kod samog pristupanja NATO-u. Iz svih razloga koje sam navela, a i iz onih koje nemam vremena da navodim, s obzirom na ograničeno vrijeme za diskusije, a također su dobri i povoljni za Crnu Goru i njene stanovnike ja u ime Hrvatske građanske inicijative i u svoje osobno ime, Prijedlog zakona o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola Sporazum između država ugovornica Sjevernoatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga ću podržati.

Zahvaljujem na pozornosti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolegice Dragičević.

I kolega Almer Kalači u ime Kluba Bošnjačke stranke.

ALMER KALAČ:

Hvala vam uvaženi potpredsjedniče Mustafiću, uvažena ministrice uvaženi admirale, kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani,

Dopunskim protokolom o kojem danas govorimo se dodatno uređuju odnosi Crne Gore i drugih država učesnica Partnerstva za mir u vezi sa statusom angaga. Pravno uređenje ove oblasti je neophodno zbog stalnog proširivanja

11,47 - 17.06.2014.RV.

na dosadašnje aktivnosti na području odbrane.

Put ka NATO-u vidimo kao integraciju Crne Gore sve do punopravnog članstva u ovom savezu. Mislimo da ovaj proces treba biti komplementaran sa evropskim integracijama, što će reći da približavanje standardima Evropske unije treba da znači i usaglašavanje sa standardima NATO-a. To je put integracije u dvije alijanse koje baštine mnoge zajedničke vrijednosti, to je put koji su prošle sve države regiona koje su postale članice Evropske unije. Vladavina prava, smanjenje korupcije i kriminala, poštovanje temeljnih ljudskih prava, demokratska tranzicija, jačanje institucija, ekonomska i politička stabilnost, samo su neke od segmenata koji su neraskidivi dio ove alijanse.

Region Jugoistočne Evrope ili Bankana je područje koje je u nedavnoj prošlosti kao i u onoj daljnjoj bilo veoma nestabilno i sa veoma tragičnim dešavanjima koje su proizvodile te nestabilnosti. Crna Gora je na sreću i pored svih izazova uspjela sačuvati tu unutrašnju koheziju i multietničku stabilnost, ali njeno okruženje, ratovi '90-tih su tragično iskustvo plaćeno stotinama hiljada mrtvih i raseljenih. Nažalost, narod kojem pripadam bez svoje krivice platio je najveću cijenu krvavih razmirica na Balkanu.

Pitanje da li bi se sve to dešavalo da je ovo područje kojim čudom bilo dio takvog globalnog sistema bezbjednosti, ali istoriju ne možemo vratiti. Ono o čemu trebamo misliti je budućnost, a u njoj nam je svima u interesu da živimo na mirnom i stabilnom području bez turbulencija i šovinističkih razmirica.

Vjerujem da je put ka evroatlantskim integracijama put u takvu budućnost. Sve zemlje članice alijanse nastoje poštovati standarde tržišne ekonomije, konkurencije otvorenosti tržišta i slobodnog protoka kapitala, roba, usluga i ideja. Politička stabilnost nužan je preduslov ekonomske perspektive, interesantno područje za investicije i ulaganja. Kapital se ne ulaže tamo gdje su političke nestabilnosti. Takva područja nijesu interesantna za investitore, jer u takvoj situaciji nije riječ samo o političkoj nestabilnosti. U takvim okolnostima nema riječi bilo kakvim, a kamo li jačim i ozbiljnim razvojnim projektima, samim tim nema ekonomskog boljitka ni razvoja. Cilj nam je bogatije i zdravije društvo, što znači stabilno i interesantno za ulaganja.

U Crnoj Gori, činjenica je, postoji podijeljenost kada je u pitanju put ka evroatlantskim integracijama. Podrška ulaska u ovu alijansu je promjenjiva, ali ipak nije na nivou očekivanog. Međutim, i preambulom Ustava potvrđeno je jasno opredjeljenje Crne Gore ka ovim integracijama. Podrška evroatlantskim integracijama istraživanja to jasno iskazuju, jeste najveća u sredinama u kojima žive manjinski narodi i u značajnoj mjeri među glasačima tih partija, to jeste činjenica, ali isto tako znamo da to nije dovoljno.

Smatramo da je potrebna drugačija komunikaciona strategija. Mislimo da Vlada kroz svoje resorne organe i novoformisani savjet i na druge načine mora imati glavnu ulogu. Vjerujem u ispravnost ovog puta i da ćemo uraditi više da u to ubijedimo i druge u Crnoj Gori za dobrobit svih nas, za dobro Crne Gore, vjerujemo da će sljedeći samit značiti proširenje NATO-a, gdje će svoje mjesto dobiti i Crna Gora. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Kalač. Bila su ovo uvodna ulaganja. Želi te li proceduralno kolega? Izvolite. Kolega Nuhodžić, proceduralno.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Nema kolege Damjanovića, ali neću reći ništa što je iritirajuće, samo da pojasnim ono što je njemu bilo u određenom trenutku nejasno.

Ja i u svojoj priči pokušao sam da se sačuvam, inače o tome vodim računa, šire politizacije ovog pitanja i neke široke političke priče. Pokušao sam da ukažem na meritum ovog zakona, govoreći o članovima 4, 8, 9, 10, koji pokazuju na jedan transparentan, jasan način suštinu ovih zakonskih rješenja. Ja sam izvjestilac bio u ime Odbora za međunarodne odnose i iseljenike i u ovom izvještaju je iskazan meritum te priče koju smo mi vodili na odboru, sa ocjenama koje su u prijedlogu u izvještaju i rekli su mi da u Odboru za međunarodne odnose i evropske integracije nije praksa da iskazuju, slažem se sa vama odnos ko je glasao, a ko nije glasao za predloženi izvještaj, nego da to ostaje u formi zapisnika. Evo, ponoviću, tačno je. Znači, protiv ovog izvještaja je bio predstavnik Demokratskog fronta, a uzdržan je bio predstavnik SNP-a. Mislim da smo na ovaj način pojasnili ono što između nas možda je bilo nejasno.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Nuhodžić. Takođe proceduralno jel' tako kolega Damjanoviću?

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Mislim da imamo potrebu da definišemo unificiranost izvještaja odbora na način da oni ne budu suvoparno navođenje konstatacija, uvodničara akata, odnosno predstavnika Vlade, već da daju okvir, da kažem, koji je nama ovdje neophodan kao podloga za diskusije, naročito tamo gdje postoji određenih nesuglasica, odnosno mimoilaženja ili unutar nekih cjelina, posebnih političkih ili između političkih cjelina. Takođe, želim da se povede računa o poslovničkoj odredbi da pravo zamjene u odboru i glasanje tog zamjenika može se koristiti samo u situacijama kada se pravi kvorum. Ako je to sedmi član koji pravi kvorum zamjenjuje član odbora, onda može da da svoj stav i da glasa o nekom aktu, a ako to nije

tako onda je to, da kažem, mimo Poslovnika. Da malo razmišljamo samo o tome i da u tim izvještajima imamo potpuno jasne i precizne stavove političkih subjekta koji učestvuju u radu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Damjanović. Bilo je ovo proceduralno razjašnjavanje, a možemo dio ovoga delegirati ka Kolegijumu, naravno. Proceduralno. Izvolite.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Tražio je izvještaj Odbora za međunarodne odnose. Dobio ga je u pisanoj formi i sada ga je obrazložio izvjestilac. Atipičan je. Nije kao što vi pišete vaše izvještaje. Nemamo nigdje unificiran oblik, ali ova konstatacija, ovo upozorenje da neka zamjena je glasala nema prava, da li to mislite na jučerašnju sjednicu našeg odbora. Mislite li? Molim. Hvala. Znači nijeste mislili na odbor.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Izvolite. Da razjasnite do kraja.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Da ne bi smo ulazili u polemike, naravno i ovdje definisali ili projektovali šta ko misli, mislim da bi bilo dobro da dobijemo detaljan izvještaj o prisustvu jučerašnjoj sjednici i glasanju poimenice oko ovog akta. Da imamo ovdje tokom rasprave u plenumu. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Damjanović. Ministrice, da li želite da prokomentarišete uvodna izlaganja? Bila su uvodna izlaganja, pa imate poslovničko pravo da komentarišete ukoliko želite. Izvolite.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ:

U odnosu na par pitanja koje smo čuli u ovom prvom krugu, prije svega, vezano za određene konstatacije, na temu da mi danas smo u prilici da razgovaramo, dakle o predlogu ovog zakona iza nekih kampanjskih razloga, razloga vođenja propagande i slično. Zaista, moram da kažem da to nije slučaj. Riječ je jednostavno o tehničkom pitanju koje se stavlja apsolutno u kontekst ispunjavanja političkih ciljeva.

Politički prvi cilj iz ovog korpusa je ostvaren još 2006.godine pristupanjem Crne Gore Partnerstvu za mir. Imajući u vidu ono što je nastavak toga političkog strateškog cilja, a koji se odlikava u onome što je program Vlade Crne Gore i znači nastojanje da Crna Gora dobije punopravno članstvo u NATO alijansi, mi naravno idemo korak po korak. Ispunjavamo ono što se, prevashodno, odnosi na ispunjavanje standarda i kriterijuma u tom pravcu, pa je jedan od standarda i odgovarajući pravni ambijent u kome funkcionišemo kada su u pitanju različiti stepeni i nivoi naših evroatlantskih integracija. I u tom kontekstu, razmatrajući ono što je, kako to kažemo pravna tekovina evroatlantskih integracija, mi smo došli do tačke na kojoj se pokazalo da postoji još jedan broj zakona na kojima treba raditi i koje treba na pravi način formulirati i podržati u ovom Parlamentu i tako smo došli danas do ove rasprave o Zakonu o dodatno dopunskom protokolu. To zaista jeste jedno pitanje koje je tehničko, kažem sa pozadinom koja je apsolutno politička i ja to ni na koji način ne sporim.

Kada su u pitanju ocjene da je moguće i ovaj zakon i ovaj dopunski dodatni protokol zajedno sa SOFOM i sa osnovnim dopunskim protokolom može na neki način da utiče na suverenitet i na dimenzije onoga što je suverenitet države koja pristupa ovakvim sporazumima.

Ja moram takođe da vas podsjetim na činjenicu, da kada je u pitanju NATO alijansa kao političko vojni savez, da ni na koji način ni u kom dijelu, ni u kom elementu suverenitet bilo koje države u različitim stepenima, dakle Evroatlantskih integracija, ne može da bude doveden u pitanje. I u tom smislu ću vas uputiti recimo jednostavno na Web sajt NATO alijanse gdje kad otvorite onaj link za SOFA sporazum, dobijete jasnu odrednicu koja kaže da je ovaj Sporazum ustanovljen godinu dana poslije ustanovljenja mehanizma Partnerstva za mir sa ciljem bolje saradnje i izvođenjem vježbi između NATO i partnera, pri čemu se ni

jednim stavom ne dira u suverenitet država. Dakle to je samo potvrda da nije u pitanju nikakva propagandistička priča, nego činjenice koje su utemeljene u pravilima ove alijanse. U odnosu na ono što su pojedinačna pitanja pokrenuta kada je u pitanju protokol dakle, tu smo od poslanika Damjanovića čuli nekoliko primjedbi koje, prije svega, se odnose na ono što jeste njegova involviranost kada je u pitanju ovaj Parlament, a to je budžet i ekonomska pitanja i mi smo stavili naravno da donošenje ovog zakona ne znači neko dodatno opterećenje u odnosu na ono što su predviđene stavke u Budžetu Crne Gore. Kada su u pitanju konkretni mehanizmi, onda moram da kažem da se tu, naravno, primjenjuje ono što je standard i u Bečkoj deklaraciji o diplomatskim odnosima i to je samo na određeni način ovdje prepoznato, a kada je u pitanju imovina takođe samo želim da vam skrenem pažnju da kada je riječ o članu 9, dakle i o onome što je dalje postupanje sa imovinom koja više eventualno nije potrebna tim ad hoc štabovima koji se formiraju zbog obavljanja nekih vježbi ili obuke, da pod a vrlo jasno piše da je riječ o imovini koja je pribavljena iz međunarodnih fondova savezničkih štabova. Dakle, nije riječ o imovini koja se uzme od neke države, pa se poslije ne vrati njoj u tom smislu, a da ona imovina koju je država primalac dala na korišćenje savezničkim štabovima bez naknade se vraća uz isplatu odgovarajuće odštete ukoliko dođe do smanjenja njene vrijednosti. Znači, čini mi se da je to i na pravi način ovdje regulisano i da su izbjegnute sve eventualne zamke neke nepokrivene štete, ukoliko bi se ona kao takva desila. Dalje, kada je u pitanju takođe ono što je poslanik Abazović rekao, to je potreba da više razgovaramo o ovoj temi...(Prekid)... među onima koji su tražili da o tome više razgovaramo javno i da takođe više razgovaramo u Parlamentu. Ja nijesam poslanik i nije moje da to sugerišem. Ali recimo, ja sam u različitim prilikama predlagala da ovaj Parlament osnaži strateško opredjeljenje Crne Gore prema NATO-u donošenjem posebne rezolucije ili deklaracije i ja predpostavljam da ću u jednom trenutku i biti prilike za tako nečim. A kada je u pitanju komunikacija sa javnošću, ja takođe mislim da smo mi u posljednje vrijeme napravili jedan snažan iskorak, da upravo formiranjem Savjeta za NATO imenovanjem nacionalnog koordinatora sa aspekta Vlade učinili dosta toga da pokrenemo ono što je javni dijalog na ovu temu. Dijalog na ovu temu kao i svaki drugi dijalog podrazumijeva učešće različitih strana, podrazumijeva prisustvo različitih mišljenja i ja ne mislim da mi trenutno u Crnoj Gori nemamo takvu situaciju. Dakle, ja zaista imam utisak da taj dijalog je vrlo intenzivan i da smo u prilici da čujemo argumente i oni koji su za Partnerstvo za mir i oni koji su za potpunu neutralnost i nas koji smatramo da je NATO idealan okvir za ono što je stabilnost i sigurnost ne samo Crne Gore, nego i regiona u kome živimo. I na pragu toga naravno, i vrlo intenzivnih aktivnosti na ojačavanju regionalne saradnje, ja takođe se potpuno saglašavam sa onim što su poslanik Damjanović i poslanik Abazović ovdje rekli, a to je ta potreba čvršće saradnje i institucionalizovanje na određeni način relacija između država u regionu, posebno kada je u pitanju odgovor na različite nepogode, prirodne i druge katastrofe i tu ću da vas

takođe podsjetim, da je upravo prošle nedjelje održan u okviru A5 inicijative sastanak načelnika general štabova koji su pokrenuli tu vrstu inicijative, da bi u oktobru kada budemo imali taj regionalni sastanak svih ministara odbrane, takođe u Crnoj Gori u okviru A5 inicijative, ministri bili u prilici da predlože na koji način ćemo to institucionalizovati i mi tu pripremamo i radimo na tome. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Da li neko želi da odgovori od poslanika na ove komentare, poslanika koji su učestvovali?

Kolega Damjanović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ :

Naravno, ministarka Đurišić me nekoliko puta i pomenula, naravno u kontekstu naše rasprave i zahvaljujem što ste pažljivo pratili argumentaciju koju sam ovdje nadam se ovdje jasno i precizno iznio. Sad ću ja da kažem, da potpuno podržavam vaše legitimno pravo, da predložite ovdje da se u formi neke rezolucije jeli tako, o kojoj razmišljate i koja je pominjana u nekim međunarodnim kontaktima koje sam ja, naravno, imao od strane međunarodnih zvaničnika, potpuno ovdje legitimniše volja svakog poslanika ponaosob po pitanju ubrzanja ili usporavanja puta u punopravno članstvo u NATO-paktui siguran sam da će ta rezolucija za koju se nadam da će te je brzo ovdje predložiti, potpuno legitimisati različitost interesa ovdje u Parlamentu od onoga kako se to prikazuje u jednom dijelu javnosti. Bilo bi dobro da građani preko toga znaju, ko se zašto zalaže ovdje u Parlamentu. To je jedna stvar.

Druga stvar, dobro je što smo ovdje počeli priču tek kod dopunskog protokola ne velikog oko koristi finansijskih i eventualnih šteta koje ima država Crna Gora, ispravno ste citirali član 9, radi se o imovini štabova iz kapitalnih fondova, ali ja zaista sumnjam u toga ko će, shodno stavu 2 odnosno tački v ovog člana 9, procijeniti, da li je imovina uvećavana ili je imovina umanjivana kako bi se u tom dijelu obeštetila država na čijoj se recimo teritoriji nalazi neki štab, neka kasarna vrijedna 100 miliona evra. Evo, da to završim, s tim da zaokružim. Naravno, Crna Gora nikad, gospodine Miliću, nikome neće ostati dužna. To će neko kad tadvraćati. Jeli tako? U odnosu na stvar koju ste pomenuli ovdje drago mi je što prihvatate inicijativu i SNP-a i kolega Abazović je o tome pričao da se na nivou regiona

napravi jedan zajednički štab ..(Prekid)... pripreme za borbu protiv vanrednih, da kažem nepogoda, imali smo to u bivšoj Jugoslaviji, sistem civilne zaštite koji je dobro funkcionisao. Postoji dobro iskustvo u svim državama bivše Jugoslavije i, dozvolite u pola minuta, i to ćemo zaokružiti, a u odnosu na neku stvar koju ste ovdje rekli. Bilo bi dobro da se recimo ministar finansija izjasnio oko ovog poreskog tretmana. Gospodine Mustafiću, ministarko vi ste imali konkurs za prijem 50 vojnika poslije dužeg vremena poslije nekoliko godina u Vojsku Crne Gore. Ja znam da su postojali stravični problemi unutar same Vlade oko toga kako ćemo izfinansirati tih 50 novih radnih mjesta. Nasušne potrebe Crne Gore da modernizuje vojsku i ovdje u Klubu poslanika SNP-a imate uvijek podršku za sve što znači modernizacija i adekvatna opremljenost crnogorske vojske, a naročito u kontekstu svih ovih dešavanja koja su bila u regionu i pripreme za pravilne odgovore. Ali nijesam siguran da tu podršku imate tamo gdje bi trebalo da je imate.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega.

Ja vas molim da vodimo računa o vremenu. Kolega Lekić, odgovor na komentare ministarke Pejanović, a nakon kolege Lekića kolega Abazović.

Izvolite kolega Lekiću.

MIODRAG LEKIĆ:

Da iskoristim ovu priliku da se osvrnem na ove komentare, hoću reći da ostajem pri tezi da se vrši propaganda, da upravo iz Demokratskog fronta ne postoji propaganda ni u jednom ni u drugom smislu. Dakle, mi smo uzdržani, mi saopštavamo javni stav bez propagande. Bila bi zanimljiva cifra koliko je utrošeno od strane vladajuće stranke na ovim kampanjama i koje su to klijentelističke institucije i grupe dobijale novac da vrše propagandu, a kako da nije propaganda kada recimo promaknu najmanje dvije stvari, a to je da nas podsjetite da i Evropska unija ima neki sistem odbrane. I da je on u razvoju, da je on definisan, da je nedavno prije nekoliko mjeseci bio jedan samit Evropske unije. Dakle, forsira se sindrom banana države i izjavljivanjem, u ogromnim količinama, ljubavi prema NATO-u sa ciljem, po mom mišljenju, da se sakrije osnovni problem korupcije i kriminala koji niko ne pominje kao uslov za ulazak u NATO, ne pominjete u silnim diskusijama, ne osvrćete se na

mogućnost da se to raspravi na jednom referendum. Takozvani predsjednik crnogorske države koji lažno sjedi u kancelariji u kojoj sjedi je u televizijskoj debati rekao da treba održati referendum i na referendumu odlučiti. Dakle, jeftino provincijski se koriste dnevne, političke scene iako bi kampanja trebala da je neka ozbiljna stvar i za predsjedničke izbore da se napravi trik kako treba napraviti referendum, organizovati referendum a sad niko ne pominje. Pa jeli to kampanja, jeli to nije kampanja, jeli to nije propaganda? Tako da ostajem pri svemu tome što sam rekao i kažem još jednom da punktovi vlasti isti oko premijera Đukanovića vode kampanju za NATO kampanju ovih patološko monstruoznih optužbi u Crnoj Gori od kojih treba da je stid sve i struktura vlasti, pošto se zna dobro, nemojte mi reći samo da je ovo nezavistan list, jer on je nastavak onoga što su napadi DPS-a. DPS napada Vanju Čalović i onda se pojavljuju ove monstruozne stvari. Đukanović saopštava neistine, tako da neka vam služi na čast da imate podjelu rada, ali znajte da je to ista ekipa. Samo što neko ima ulogu propagande za NATO, a neko ove gadosti od koje treba da je Crnu Goru stid.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Abazović, odgovor na komentar ministrice Pejanović-Đurišić. Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče Mustafiću. Evo ja ću biti kratak.

Ministarko, želim da se osvrnem na dvije stvari. Što se rezolucije tiče, naravno to nije vaš posao i ja ne amnestiram odgovornost ni sopstvenu ni bilo koga ovdje zašto se ovo ne pokreće. Ali, brojne teme koje su bitne za građane ili se ne pokreću ili se pokreću u najkraćim mogućim raspravama kako narod nebi mogao da dobije jasnu sliku o čemu se radi. To je prvo, podržavam takav jedan dokument, mislim da bi bio vrlo koristan i sada uoči samita u Velsu.

I drugo, vezano za komunikacionu strategiju. Reći ću vam, odmah ću vam odgovoriti i vezano za to ali samo da se vratim. Mi imamo pet nekih sektora gdje moramo da se reformišemo, da bi dobili pozivnicu, jedan od tih uslova jeste da imamo i javnost koja podržava učlanjenje Crne Gore u NATO. Ali, nemojte zaboraviti one druge, nemojte zaboraviti one druge koje sam ja isto napomenuo i gospodin Lekić i gospodin Damjanović

koji se odnose na reformu pravne države. To je za nas najbitnija stvar i to je nešto što bi građani odmah osjetili kao benefit i onda bi samim tim podrška vrlo logično rasla i oko komunikacione strategije. Komunikaciona strategija Vlade Crne Gore je bila potpuno promašena. Ali, onda se pristupilo reformisanju i ona sada jeste na kvalitetnijem nivou nego što je bila. Međutim, ono što jeste ključ pitanje svih pitanja jeste vremenski period i ono na što smo mi trošili novac. Mi smo trošili novac na nešto što nije dalo rezultat, a samiti su svake dvije godine. Tačno mi možemo poziv da dobijemo i u međuvremenu, ali samiti su svake dvije godine. I sada da li će te vi reći da je neko odgovoran, ili će te reći ne to je bilo loše, sad smo promijenili, sada je dobro pa ćemo da vidimo da li to u šest mjeseci može da da rezultate. Ja nijesam siguran da je ovo najozbiljniji način pristupanja ovom pitanju koje, složili smo se, jeste najbitnije spoljno-političko pitanje u ovom momentu u kojem o njemu razgovaramo.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Abazović.

Bili su ovo odgovori na komentare ministrice Pejanović-Đurišić, sada prelazimo na raspravu.

Prvi prijavljeni je kolega Radivoje Nikčević, a nakon njega neka se pripremi kolega Goran Danilović.

Izvolite kolega Nikčević.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, uvažena ministarko, poštovani admirale, kolege i kolegice,

Predlog zakona koji je danas pred nama predstavlja još jedan korak na našem evroatlantskom putu i vrijedan pokazatelj pune posvećenosti, zrelosti, da kao društvo i kao država prihvatimo i podržimo standarde i opredjeljenje naših partnera. Sa druge strane, donošenje ovog zakona i potvrda nama samima da smo zaista spremni da razmišljamo i djelujemo na globalnom planu dijeleći zajedničke vrijednosti ali i obaveze što će dodatno potvrditi našu poziciju i status kredibilnog i pouzdanog saveznika, država članica sa kojima želimo raditi i unapređivati odnose i u narednom periodu.

Tako će i ovaj dodatni dopunski protokol omogućiti sadržajnije saradnju putem intenzivnijeg učešća članica NATO i Partnerstva za mir na vojnim vježbama, na teritoriji Crne Gore, ali i učešća na vojnim vježbama jedinica Vojske Crne Gore na teritoriji država članica NATO i Partnerstva za mir.

Takođe, uređuje se pravni položaj NATO vojnih štabova, njihovog osoblja na teritorijama država koji učestvuju u Partnerstvu za mir, s ciljem olakšavanja odnosa sa oružanim snagama pojedinih država koji učestvuju u Partnerstvu za mir. Pored navedenog prihvata se i potreba obezbjeđenja prikladnog pravnog položaja za pripadnike oružanih snaga partnerskih država koji su pridodani ili združeni vojnim štabovima NATO-a. Imajući u vidu da su evroatlantske integracije naše strateško opredjeljenje, te da je svaki korak koji je napravljen u reformi sektora odbrane i bezbjednosti od obnove nezavisnosti do danas bio motivisan ispunjavanjem odgovarajućih kriterijuma i ciljeva u svrhu što skorijeg pristupanja NATO savezu današnja rasprava i, uvjeren sam, donošenje ovog zakona dodatno učvršćuje našu poruku partnerima da nam je mjesto u zajedničkom sistemu bezbjednosti koje ćemo, nadam se, vrlo brzo zauzeti. Saglasno navedenim, želio bih podsjetiti ovdje prisutne kolege i crnogorsku javnost da NATO već dugo nije samo vojna organizacija, već ima i svoju političku dimenziju koja zavređuje veliki uticaj na proces evropske bezbjednosti. U ispunjavanju kriterijuma, kako na putu evroatlantskih tako i na putu evropskih integracija, više puta smo se i u praksi susreli i imali priliku da na činjenicama provjerimo ispreplitanost standarda i dijeljenje vrijednosti ove dvije organizacije a o tome je bilo priče i u prvom krugu diskusija naših kolega i na oba pravca treba ovom prilikom reći da je Crna Gora postigla izuzetne rezultate i služi kao primjer u regionu na putu ka Evropskoj uniji, postižu se značajni rezultati otvora se poglavlje za poglavljem, naravno i zatvaraju. I reklo bi se da po ocjeni onih koji posmatraju taj proces, nešto i brže nego što su učinili naši susjedi Hrvatska koja je od skora članica Evropske unije, a od ranije članica NATO-a. Dok smo na planu evroatlantskih integracija učinili više od drugih država, potencijalnih kandidata Crna Gora ima najveće šanse, znači, od onih koji su u sličnom statusu da za tri mjeseca postane pridruženi član NATO savezu na samitu koji će održati u septembru mjesecu o.g. U aktuelnom momentu na međunarodnoj političkoj sceni od izuzetne je važnosti održati duh zajedništva, poštovati demokratske standarde u međudržavnim odnosima i tijesno saradivati u cilju povećanja sposobnosti i kapaciteta za očuvanje mira i bezbjednosti, kao preduslova i garanta daljeg razvoja svakog pa i crnogorskog društva. Naša država je u proteklom periodu sprovela brojne aktivnosti u cilju unapređenja interoperabilnosti i stanja ukupnog sektora bezbjednosti odbrane. Sa druge strane ratifikovala je sve važne međunarodne ugovore i protokole i pokazala da čvrsto stoji na pravcu evroatlantskih vrijednosti. Dosadašnji period pokazao je da dobri vojni odnosi između naše države i članica država NATO Partnerstva za

mir, prate i visok srepen saradnje između ovih država i na ostalim poljima međunarodne saradnje. U to smo se uvjerali i ovih dana na seminaru održanom sa zemljama Jugoistočne Evrope, Maršal centru gdje je trojica naših kolega učestvovalo u Garmišu u Njemačkoj i vojna i saradnja na drugim poljima, svakim danom je sve kvalitetnija, sadržajnija i značajnija. Uspostavljanjem te saradnje, kao što je već rečeno ostvarilo je mogućnost ili stvorilo je mogućnost da za korišćenje najboljih naučnih, tehničkih dostignuća, iskustava i ne samo na području odbrane, to smo vidjeli juče, koliko mi se čini kroz izvještaje Ministarstva nauke i tehnologije oko nekih grantova. Zato je i važno da podržimo ovaj Predlog zakona i time damo svoj lični doprinos našem daljem prosperitetu i sigurnosti.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Nikčević.

Kolega Goran Danilović ima riječ, a nakon njega neka se pripremi kolegica Žana Filipović.

Izvolite kolega Danilović.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo, građani, gospođo ministricе,

Nije sasvim slučajno kada pošaljete ovakav dokument Parlamentu. Potpisao ga je doduše predsjednik Vlade, a vi ga resorno branite. Meni bi bio dovoljan razlog da nije suštine koja mi takođe smeta da glasam protiv, kada je u prvoj rečenici vrlo gruba i nekorektna neistina i trebao bi neko da snosi odgovornost za ovako obrazloženje. Crna Gora je jasno opredijeljena za priključenje evroatlantskim integracijama. Ko je to rekao? Gdje ste to provjerali? Vi znate da tako ne može da stoji. Može da stoji namjera Vlade. Crna Gora nije opredijeljena. Crna Gora će biti opredijeljena ako pobijedite na referendumu. Zašto bježite od referenduma? Čak i onoga kojeg bi ste mogli da namjestite. Zašto mi pristajemo na referendum, čak i na onaj koji bi ste mogli da namjestite. Toliko o demokratiji. Mislite da se to

ne vidi iz Velsa i malo dalje od Velsa. Na koji način vi hoćete u NATO? Pogledajte dvoličnosti nesuvislosti. Gotovo da nema vremena sve to da pobrajam, ali idem samo dalje od rečenice do rečenice. Dobri vojni odnos između Crne Gore i članica NATO - Partnerstvo za mir, slijede dobre odnose između ovih zemalja i na ostalim područjima između državne saradnje. Zna li da je Rusija članica Partnerstva za mir? Kakvi su vaši odnosi sa Rusijom? Jeste li čuli posljednje izjave koje su došle od ruskih zvaničnika da će Crna Gora na ovakav način, dođe li do puta u NATO, biti neprijatelji Rusiji. Jeste li čuli od zamjenika, odnosno od ministra odbrane Ruske federacije da će svoje bojeve glave okrenuti prema Crnoj Gori? Imate li vi odgovornost pojedinačnu, ljudsku, intelektualnu, političku kao Vlada za ono što skrivate od javnosti?

Ja ovoga trenutka potpuno prenebregavam, poštujući svakoga ko iz dubokog interesa misli da je Crnoj Gori dobro u NATO. Prenebregavam argumente vaše za NATO. Sammo s ni malo nervoze, ali zaista revoltiram, pitam sve vas, mislite li vi da je ovo aparthejd i da se ne vidi da smo nedemokratsko društvo, da ministar odbrane ili ministrica treba da čuti na naš zahtjev? Dajte nam sredstva budžetom da se suprotstavimo vašoj kampanji. Nama, urednim i pristojnim građanima Crne Gore koji ne krademo, ne lažemo, ne špijamo, ne nanosimo još štetu, hoćemo da kažemo svoje protiv, a vi kažete nadasve da će Parlament usvojiti deklaraciju. Zbog čega ne pokrenete inicijativu da se u budžetu predvide sredstva koja će se dati nevladinom sektoru i političkim partijama koje bi argumentovano, bez primitivizma objašnjavale zašto je Crnoj Gori bolje da bude vojno neutralna? Zašto podvaljujete u ovim tekstovima? Zašto načelnik Generalštaba ne kaže, ja na ovo ne pristajem? Crna Gora se nije opredijelila. To je laž. I ne može nešto što počne sa laži imati na kraju preciznu i tačnu konkluziju. Lažna premisa zna šta proizvodi. Nemojte da radite prljave poslove za gospodina Đukanovića. On vjeruje u NATO. Taman kao što je vjerovao u priču protiv NATO-a više od polovine svog života. Njega argumentacija ne interesuje. Njemu treba poziv, njemu treba reći ću narodnim jezikom šlauf, pojas za spasavanje iz Velsa. Ne interesuje njega bezbjednosna prilika Crne Gore. Ako ga ovaj sporazum obavezuje da saraduje sa članica Partnerstva za mir, zašto ne saraduje? Zašto nijesmo tražili kada samo bili popljavljeni, kada smo bili

ugroženi snijegom pomoć od Rusije? Zašto nijesmo probali? Zbog čega to činimo? A, zar nas vi do juče nijeste ubjeđivali da imate najbolje odnose sa Amerikom i Rusijom. I šta je sad odjedanput, nije interesantno što ćemo biti meta? Sad smo mi ljudi koji ne brinu o Crnoj Gori i baš nas briga za njenu budućnost kad samo upozoravamo da se jedna nuklearna super sila svjetska buni proširenju. Hoće li to neko ovdje da stavi na dnevni red? Hoćete li da nam dopustite da za svoj novac kažemo nešto o svojoj budućnosti. Hoćete li da nas podržite kao ministar odbrane da onoliko koliko dobijaju nevladine organizacije koje neznaveno promovišu NATO da i mi možemo kao izabrani predstavnici naroda da kažemo nešto u korist Crne Gore, jer ja mislim da nijesmo osuđeni na propast. Mi koji vjerujemo da je Crnoj Gori dobro i da ostane vojno neutralna. Daje nam novac poreskih obveznika koji se za sebe prigrabili da možemo da kažemo nešto. Ljudi iz NATO-a moraju znati da vi zloupotrebljavate poziciju vlasti, da vi ne želite kod njih zbog toga što vjerujete njima, nego što je to posljednja slamka spasa u nedostatku drugih integracija. I ove su ozbiljne za ovu vlast.

Ja bih se radovao svakom standardu koji uvodi demokratiju, pa neka ga promoviše i NATO. Ali, kakav je to standard u kojemu se meni u Crnoj Gori ne dozvoljava, kao narodnom predstavniku, da u skladu s pravima jedne opcije koja je za, izložim argumente onim koji su protiv. Hoće li biti loše Crnoj Gori, ako na referendumu kažemo, mi smo za NATO, ostali koji su protiv neka poštuju i obrnuto. Vi ne vjerujete narodu, vi vjerujete sebi, vi ste iznad naroda. Ta priča da je neko nadčovjek i nad narodom, meni je dobro poznata kao prosječno inteligentnom i obrazovanom čovjeku. Izvinjavam se uvaženi gospodine potpredsjedniče samo jedna rečenica da ovo dovršim.

Ovo bi moralo da obavezuje i načelnika Generalštaba, jer znate kada tražite podršku iz ovog Parlamenta kroz ..., da smo jedina zemlja na svijetu, ponavljam, odgovorno to tvrdim i to će pokazivati svako istraživanje, koja je potencijalno članica NATO-a i makar toliko potencijalno nije članica dok narod ne odluči ima tako antiNATO raspoloženje u svojim strukturama. Ni jedna od sad primljenih članica nije imala takav otpor i to ljudi iz NATO-a znaju, zbog toga i ne dobijate ni u ovakvim prilikama poziv, jer znaju da nijesi dobro došao

ako te ljudi neće. Dajte nam šansu da govorimo ravnopravno, na to ste dužni po Ustavu i po preambuli na koju se pozivate netačno. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Daniloviću. Koleginica Žana Filipović ima riječ, a nakon koleginice Filipović neka se pripremi kolega Šarančić. Izvolite koleginice.

ŽANA FILIPOVIĆ:

... gospođo Pejanović Đurišić, uvaženi admirale, poštovane kolege i koleginice, poštovani građani i građanke,

Partnerstvo za mir je program praktične bilateralne saradnje između NATO-a u cjelini i pojedinačnih država koje u njemu učestvuju. Osnovni cilj partnerstva je unapređenje reforme, izgradnja međusobnog povjerenja i uvećanje sposobnosti partnerskih država za očuvanje mira i bezbjednosti na dobrovoljnoj, fleksibilnoj transparentnoj osnovi.

Program Partnerstva za mir potpuno je usmjeren na praktične oblike saradnje u kojima se partnerske države opredjeljuju za aktivnosti u skladu sa sopstvenim prioritetima. Suština programa Partnerstvo za mir je da su partnerski odnosi posebno oblikovani između svake države partnera i NATO-a u cjelini u skladu sa potrebama i brzinom koju odabere Vlada, svake pojedinačne države koja učestvuje u ovom programu.

Aktivnosti u okviru programa Partnerstvo za mir podrazumijevaju multilateralne napore za pronalaženje najprikladnijih oblika saradnje, a u skladu sa tim i usvajanje dokumenata koji propisuju i unapređuju političko vojne norme angažovanja, stvarajući uslove za efikasno sprovođenje usaglašenih oblika saradnje. Temeljni dokument programa Partnerstvo za mir je pozivni dokument koji je usvojen na NATO samitu u Briselu januara '94.godine, kojim je i pokrenuto Partnerstvo za mir kao program intenzivne političke i vojne saradnje pod nadzorom Sjeverno atlantskog savjeta. Svaka država partner, samostalno izrađuje prezentacioni dokument i u njemu predstavlja političke ciljeve svog učešća u

Partnerstvu za mir, korake koje će preduzimati u cilju ostvarenja tih ciljeva i resurse i sredstva koje namjeraa da stavi na raspolaganje za aktivnosti programa.

Pored navedenih ovih osnovnih dokumenata vezanih za Partnerstvo za mir, svi dokumenti koji su kasnije usvojeni imali su za cilj unapređenje i veću operativnost programa. Osim ovih osnovnih dokumenata postoje osnovna tri sporazuma koja u međunarodno-pravnom smislu stvaraju ustave državi partneru za aktivnu ulogu i nesmetano sprovođenje širokog spektra aktivnosti Partnerstva za mir. Jedan od tih sporazuma je Sporazum između država NATO-a i drugih država članica Partnerstvo za mir o statusu njihovih snaga.

Osnovni cilj pristupanja ovom dopunskom protokolu bio je da se omogući još bolja saradnja putem intenzivnijeg učešća članica NATO Partnerstva za mir na vojnim vježbama u Crnoj Gori, ali i učešće na vojnim vježbama jedinica Vojske na teritoriji i država članica NATO Partnerstva za mir.

Na Odboru smo juče za međunarodne odnose i iseljenike imali priliku da čujemo da naši vojnici učestvuju na sedam do osam vojnih vježbi godišnje. Ovim dopunskim sporazumom uređuje se i pravni položaj NATO vojnih štabova i njihovo osoblje na teritorijama država koje učestvuju u Partnerstvu za mir. Tako se na primjer u članu 8 precizira da će štabovi u mjeri u kojoj je to moguće biti oslobođeni od plaćanja carina i poreza, koje se odnose na njihove troškove u interesu kolektivne odbrane i njihovog službenog i isključivog napretka.

Takođe, u članu 7 navodi se da zaposleni u savezničkih štabovima biće izuzeti od oporezivanja zarade i naknada koji im je isplatio sveznički štab. Dalke, radi se o važnim pravnim pitanjima koji se tiču naših vojnika, koji ovaj protokol definišete. Predlažem, da usvojimo predlog ovog zakona koji je danas na dnevnom redu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolegice Filipović. Nakon vas najavili smo kolegu Šarančića, a neka se pripremi kolega Nikola Gegaj. Izvolite kolega Šaraničić.

DANKO ŠARANČIĆ:

Hvala potpredsjedniče Parlamenta, poštovana Skupštino, poštovana gospođo Pejanović - Đurišić, gospodine Samardžiću, poštovani građani,

Smatram da potvrđivanje ovog dodatnog dopunskog protokola Sporazumu između država NATO-pakta i država učesnica Partnerstva za mir Vlada predlaže Parlamentu u jednom veoma interesantnom trenutku. Interesantnom, najmanje iz dva razloga.

Prvi je dakle što smo praktično u predvečerju predstojećeg NATO-samita u Velsu i što je neophodno da Vlada bar i formalno pokaže neki napredak, ako već ne postoje suštinske reforme, kako bi smo dobili kakav takav poziv, makar i uslovan za članstvo u Alijansi.

Drugi razlog je u kontekstu dnevno-političke priče, jačanja pozicija, pregovaračkih pozicija pojedinih partija, poslije nedavno održanih lokalnih izbora u Crnoj Gori, za što bolje njihovo pozicioniranje u eventualnim budućim koalicijama ili nekim novim izborima možda vanrednim, parlamentarnim i slično.

U obrazloženju se ovog zakona tvrdi, između ostalog, da je Crna Gora jasno opredijeljena za priključivanje evroatlantskim integracijama, te da NATO predstavlja bezbjednosno političku organizaciju koja će Crnoj Gori obezbjediti stabilnost, doprinijeti njenom daljem razvoju i tako dalje. Kada se to Crna Gora, gospođo Pejanović Đurišić jasno opredijelila za ove stvari? Da li na referendumu, nema čak ni skupštinske ni deklaracije ni rezolucije, nema ničega. Nije ni Vlada Crne Gore, nijesu ni pojedine političke partije, niti bilo ko od nas. Međutim i građani su nezaobilazan faktor odlučivanja i oni nažalost smatraju drugačije. Podrška je još uvijek daleko od 50% i to je matematička neminovnost, sa kojom se teško boriti, ali to je tako. Smatram da potvrđivanje ovog sporazuma nije samo formalno-tehnička stvar koja se želi u javnosti predstaviti, eto kao nekakav napredak Crne Gore ili pozitivan iskorak u sprovođenju sveobuhvatnih reformi i tako dalje.

Ovim dokumentom se ograničava suverenitet i to građani države Crne Gore trebaju jasno da znaju. Moj stav i stav Socijalističke narodne partije po pitanju učešća Crne Gore u regionalnim i međunarodnim bezbjednosnim sistemima je jasan i jedinstven i dobro poznat

javnosti, ja ga neću ponavljati ovdje. Jasno je takođe, da našoj vojsci ma kolika da je, neophodna je međunarodna vojna saradnja, da su bezbjednosni i drugi izazovi kojima smo izloženi sve veći, svakoga dana. Da moramo biti dio određenih sporazuma, ali složit ćete se sa mnom teško možemo biti ravnopravan partner, sa velikim državama i kako propisuje, recimo član 4 ovog zakona da predmetne stvari pregovaraju jedna sa drugom bez obraćanja vanjskoj jurisdikciji. Jedna strana ima 2.000 vojnika, druga strana ima dva miliona vojnika. Mogu li biti ravnopravni? Čini mi se da logika govori drugačije.

Postoje i druge stvari koje treba da nas zabrinjavaju o kojima trebamo da pričamo. Meni su važni standardi, realno stanje na terenu i ono što naš vojno bezbjednosni sistem zaista jeste, bilo kakvih formalno-tehničkih stvari. Ključna su pitanja. Šta su realne mogućnosti Vojske Crne Gore? Kakva je njena struktura i njeni standardi? Kako žive njeni pripadnici? Koliko zarađuju? Kako žive njihove porodice? Koliko je pripadnika Vojske Crne Gore regulisalo stambeno pitanje? Šta se može činiti na popravljanju tih standarda, materijalnog položaja, prije svega tih ljudi? Ako hoćemo da imamo modernu, profesionalnu i snažnu vojsku u mjeri u kolikoj to možemo onda i te kako moramo da vodimo računa i o ovim stvarima i da o ovim pitanjima, bez obzira na naše skromne budžetske mogućnosti, skromna finansijska sredstva posvetimo mnogo više pažnje, a ... ugovora protokola, sporazuma, biće i buduće dovoljno. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Šaraničić. Kolega Nuhodžić se javio za komentar. Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Samo želim, rekao samto u svojem izlaganju onako jednom rečenicom, da nakon obnove nezavisnosti Crne Gore 2006.godine u Parlamentu u Skupštini Crne Gore usvojena je Deklaracija o nezavisnosti Crne Gore, gdje čini mi se, dvije trećine poslanika je iskazalo pozitivan odnos prema evropskim i sjeveroatlantskim integracijama ili NATO integracijama. Znači, u Crnoj Gori postoji politička volja za evropske i NATO integracije. Mi poslanici

iskazujemo političku volju birača. Koliko znam u agendama naših stranaka, u agendama naših programa odnos prema NATO integracijama je visoko kotiran i to znaju birači, to znaju naši građani, oni se opredjeljuju za nas i na osnovu toga što u naših programima visoko su pozicionirani naši pozitivni stavovi za NATO i evropske integracije. Znači, zaista nema potrebe o tome pričati.

Kada sam se već javio za riječ, želim da kažem još jednu stvar. Sa ulaskom u NATO ne gubi suverenitet jedna zemlja, niti se jedna zemlja podčinjava jednoj zemlji ili drugim zemljama. Sve odluke u NATO-u donose se konsenzusom, čak se dobija nova mogućnost za ojačavanje suvereniteta u saradnji sa tako razvijenim zemljama. Ako uzmemo primjer Islanda i Luksemburga, malih zemalja koje su članice NATO-a, oni su sa svojim pozicioniranjem u NATO-u znatno ojačale svoju međunarodnu poziciju. To su zaista priče koje ne trpe argumente. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Odgovor na komentar kolega Šarančić.

DANKO ŠARANIČIĆ:

Evo kolega Nuhodžića, mene iznenađuje od vas, kao iskusnog poslanika i starijeg kolege da ne razlikujete evropske i evroatlantske integracije. Znači, to su dva različita pojma. Socijalistička narodna partija u nekom prethodnom periodu bila je jedna od inicijatora usvajanja deklaracije po evropskim integracijama u ovom Parlamentu. Vi ste rekli 2005. godine, da sve partije imaju u svom programu. Nemaju sve partije u svom programu NATO integracije, gospodine Nuhodžiću. Nemaju sve partije, tako da moram da vas demantujem . Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite - proceduralno.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Ja nijesam rekao sve partije, rekao sam najveći značajan broj partija, one koje personifikuju dvije trećine, to je iskazano i glasanjem o deklaraciji. Govori se o deklaraciji koja definiše evropske i evroatlantske ili NATO integracije. To sam jasno i decidno rekao, a to podrazumijeva NATO integracije.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Damjanović, proceduralno jel' tako. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Samo da se razumijemo. Ovo kako vam je kolega Šaraničić sada napomenuo. Kažete dvije trećine po Ustavu. Da odvojimo te pojmove. Deklaracija je usvojena 3.juna 2006.godine, nakon referenduma i odluke koji je podržalo 55,5% jel' tako građana na tom referendumu o tome koji su izašli na referendum. O tome šta SNP misli, sve smo rekli u Bijeloj knjizi i mi smo ti koji stojimo iza te Bijele knjige i dan danas, Klub poslanika SNP-a. U odnosu na Ustav koji je glasan u oktobru '97.godine i koji je definisao model i način pristupanja i NATO paktu mimo Odluke referenduma, odnosno mogućnosti da se uradi mimo referenduma, to morate da se konsultujete i da pitate one koji su digli ruku za Ustav. Mi nijesmo digli ruku za Ustav.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Nikola Gegaj ima riječ, a nakon njega kolega Nebojša Medojević. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala.

Poštovana ministrica, poštovani načelnici Generalštaba, poštovani kolege poslanici i poslanice, poštovani građani Crne Gore,

Usvajanjem Prijedloga zakona o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola sporazuma između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga još više će u osnovi učvrstiti odnose koje Crna Gora ima sa NATO alijansom. Očekujem da će ovaj dokument imati apsolutnu podršku svih nas poslanika, pa i onih koji imaju rezervisani stav prema integracijama Crne Gore u NATO-u.

Ovo naglašavam zbog toga što dopunski protokol ne podrazumijeva članice NATO-a i one koji pretenduju da budu već članice Partnerstva za mir.

Nakon obnove nezavisnosti Crna Gora jasno je definisala članstvo u NATO i Evropsku uniju kao svoje strateške prioritete a integrativni proces shvatila kao potrebu da se kroz reforme ostvare neophodni rezultati, ne samo zarad budućeg članstva, već prije svega zbog daljeg demokratskog, sveukupnog razvoja u uslovima stabilnosti i bezbjednosti.

Smatram da pitanje članstva Crne Gore u NATO je pitanje njene budućnosti i trajnog očuvanja državnog identiteta i njenog međunarodnog subjektiviteta. Pridruživanje Crne Gore NATO-u treba da doprinese očuvanju mira i političke stabilnosti, stvaranju kvalitetnije podloge za unapređivanje demokratskih, institucionalnih, reformskih procesa. U modernom svijetu i vremenu mogućnost da male države same efikasno osiguraju svoju bezbjednost, jako je mala, gotovo da je ravna nuli. Naša država i ako vojno nejak faktor u međunarodnim odnosima i te kako se poštuje zbog njenih doprinosa stabilizaciji Balkana, te kao takva je veoma rado viđen partner demokratskim zemljama u svakom pogledu uključujući i evroatlantske integracije koje doprinose stabilizaciji prilika u problematičnim regionima svijeta.

Članstvo u NATO i Partnerstvo za mir takođe garantuje da je konkretna država stabilan region za plasman stranog kapitala i svih oblika investicija.

S toga svaka zemlja koja je članica ove asocijacije ima vrlo jake pretpostavke za brz ekonomski razvoj. Bilo kakav drugi stav koji bi se u ovom trenutku suprotstavio evroatlantskim integracijama značio bi prenebregavanje nemirne balkanske istorije. Ne samo da se nadam, već sam ubijeđen da Crna Gora tako nešto nikada više neće dozvoliti jer je vraćajući svoju davno izgubljenu državnost pokazala racionalnost i odlučila da se brani i odbrani od svih opasnosti koje se mogu pojaviti u bilo neposrednoj ili daljoj budućnosti. U narednom periodu Crna Gora kroz program Partnerstvo za mir, dobija najbolji bezbjednosni okvir za prevenciju od potencijalnih prijetnji, izazova i rizika, po stabilnost države, regiona i šire, promovisati svoj imidž stabilne demokratije, ubrzati ekonomski rast priključenjem stranih investicija i ravnopravno učestvovati u procesu donošenja relevantnih odluka.

Na kraju da naglasim da ovaj dopunski protokol između ostalog pruža mogućnost saradnje sa drugim državama. Takođe, ovaj protokol je još jedna obaveza koju Crna Gora želi ispuniti u susret narednom samitu u Velsu.

Zato mislim da ovaj prijedlog zakona zaslužuje podršku nas poslanika. Toliko i hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama kolega Gegaj.

Na redu je poslanik Nebojša Medojević, a neka se pripremi kolega Andrija Popović.

Izvolite kolega Medojeviću.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem se potpredsjedniče.

Pa, ovo je tema koja zavrjeđuje pažnju svih nas i koja govori o tome koliko su u Crnoj Gori određene političke partije iskreno posvećene nekim strateškim spoljno-političkim prioritetima i Pokret za promjene je od početka ukazivao na jednu zaista konfliktnu situaciju, da ključni spoljno-politički prioritet u Vladi Crne Gore učlanjenje u NATO savez koji podrazumijeva ispunjenje čitavog niza uslova, vodi Milan Roćen koji je u javnosti i u međunarodnoj zajednici prepoznat kao eksponent ruskih interesa. Molim ministarku odbrane da se izjasni o tome. Dakle, kako može da sjedi u Vladi čije ključne temelje spoljne politike devet godina vodi Milan Roćen, kao ključni oponent NATO integracija u Crnoj Gori. Dakle, ta dvostruka igra Demokratske partije socijalista o tako važnom spoljno-političkom prioritetu dovela je do situacije da mi danas možemo ovdje da konstatujemo da nećemo dobiti pozivnicu u Velsu.

Činjenica da je ova Vlada, kao jedan od svojih spoljnih, kao jedan od svojih prioriteta spoljne politike definisala pregovore sa Evropskom unijom i dobijanje pozivnice za NATO sada moramo da analiziramo. Gdje smo u evropskim integracijama? Evropska unija kaže da Demokratska partija socijalista kroz aferu "Snimak" nezakonitim, kriminalnim radnjama dobija većine na izborima u Crnoj Gori. Piše u izvještaju zadnjem o napretku, kolega Vukoviću, sada ću vam reći još gore piše, još gore piše. U zadnjem izvještaju o napretku piše - da organizovani kriminal u Crnoj Gori ima upliv u javni i privatni sektor. Zna li, kolega Vukoviću, šta to znači? Da mafija u Crnoj Gori vlada Crnom Gorom, uz podršku Demokratske partije socijalista. Ja vas optužujem kolege iz Demokratske partije socijalista, da vi niste Demokratska partija socijalista nego političko krilo organizovanog kriminala.

Da, da, vrlo ozbiljno, odgovorno i to vam je zaključak iz izvještaja Evropske komisije i nastavljam sada, nastavljam sada ovaj dio. Možete li mi dozvoliti da završim svoju diskusiju, kao poslaniku crnogorskog Parlamenta, kolege imaju pravo na komentar.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojeviću, izazvaćete kaznenu repliku, vjerovatno.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zašto kaznenu?

Gospodine potpredsjedniče, u Izvještaju Evropske komisije stoji sljedeća konstatacija - da je u Crnoj Gori evidentan uticaj organizovanog kriminala u javnom i privatnom sektoru. Hoćete li da kažete da citiranje Izvještaja Evropske unije zaslužuje kaznenu repliku? Molim vas. Ja vam govorim o Izvještaju....

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojeviću, ne radi se o Izvještaju....

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

... Evropske unije a sada nastavljam o stavu NATO-a, kolega Mustafiću, sada vam nastavljam, ukazujem i referišem o stavovima NATO-a. Dakle, šta mislite vi da u sjedištu NATO-a sjede neznaveni, naivni ljudi, da ne znaju koja je poruka ako Milan Roćen vodi politiku spoljnu Crne Gore. Koja je to poruka? Da ste privrženi NATO integracijama? Znači, ovaj akt o kojem danas raspravljamo je trebao mnogo ranije da dođe u Parlament. Znači, mi smo zajedno sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom 2006. godine postali dio Partnerstva za mir. NATO zastava se viori u Beogradu od 2006. godine. Zašto nemamo kancelariju NATO saveza u Podgorici? Ko je blokirao tu inicijativu? Milan Roćen zbog svojih veza državnih, privatnih, obavještajnih, bezbjednosnih sa ruskim faktorom. Šta vi mislite, da je članstvo u NATO članstvo u nekoj estradnoj organizaciji? To je vojni savez. Tu ili ste saveznik ili ste neprijatelj. Tu nema dvostrukih igara. Prema tome, prisluškivanja ambasada, prisluškivanje ambasada zemalja NATO-a, netransformisane bezbjednosne službe, učešće sa ruskom mafijom u organizaciji transnacionalnih kartela organizovanog kriminala. Mislite li da su to reference da dobijete pozivnicu? Učešće, učešće i zadržavanje ruskih obavještajnih struktura u vojnim strukturama što je konstatovala naša Agencija za nacionalnu bezbjednost, nije preporuka da dobijete pozivnicu za NATO. Dakle, ta ideja da uzimate pare od Rusije, Rusija je jedina zemlja koja je podržala Đukanovićev projekat nezavisnosti, da vas podsjetim. 2006. poslije toga je bila i Evropska unija i Sjedinjene Američke Države. Znači, Rusija je zemlja sa kojom je ova vlast razvijala složene, višeslojne međudržavne odnose, i na zadnjoj krivini kada je neko iz Vašingtona rekao e, ne možete da igrate dvostruku igru, ne možete da pare dobijate od Rusije a političku podršku od NATO-a. Šta je uradio Đukanović? Izdao, kao što je izdao sve u svojoj političkoj karijeri, i komunizam i Miloševića, i Bulatovića i saveznu državu. Sve što je mogao da izda u cilju zaštita svoje neograničene vlasti on je izdao. Izdao je sada i Rusiju. Ja nijesam srećan zbog toga. Pokret za promjene je politička organizacija koja je mislila da Crna Gora treba da ispuni uslove da bude članica jedne asocijacije koja podrazumijeva demokratske države. Šta vi mislite da sa naoružanim Branislavom Lekićem s Konika i sa Sisanom Gašijem, koji štiti vašu krađu izbora, mislite da takve države idu u NATO? Ne idu. Ne idu, kolege, ne idu kolege. Ne idu kolege. Dakle, svu saradničku mrežu Agencije za nacionalnu bezbjednost, sve kriminalce koji rade po nalogu DPS-a stavili ste u funkciju vaše pobjede na izborima i u Bijelom Polju, i u Podgorici, i u Pljevljima i da vas je sramota zbog toga. I nećete dobiti pozivnicu za NATO zato što Crna Gora, kolega Vukoviću, pogledajte okvirni sporazum, pozivam vas da pogledate, kolega Vukoviću, kao legalista, pogledajte okvirni sporazum na osnovu kojeg smo mi ušli u Partnerstvo za mir. Crna Gora se obavezuje da poštuje temeljna ljudska prava, da poštuje demokratiju. Je li vaša pobjeda na

izborima demokratska, gospodine Vukoviću? Jesu li kriminalci koji služe Demokratskoj partiji socijalista, je li to demokratska zemlja?

Dakle, vi nećete dobiti pozivnicu za NATO, zato što niste demokratska država, zato što ste imali paralelne veze sa Rusijom, zato što ste prevarili svakoga koga ste mogli da prevarite u međunarodnim odnosima. (Upadica) I zbog toga i zbog toga. Želim samo još minut vremena.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ne možete dobiti minut vremena, možete eventualno još 20 sekundi. Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Molim vas da mi date još minut vremena, jer sam bio ometan od kolega iz političke organizacije koja je političko krilo organizovanog kriminala u Crnoj Gori i molim vas...

(Upadica s mjesta)

Sram tebe da bude, sram tebe da bude i stid zbog svega što si radio u Crnoj Gori i što si obrukao državu Crnu Goru.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojević, molim vas, kolega Medojević.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Što si obrukao Crnu Goru. Građani Crne Gore su slobodni ljudi i doći će vrijeme kada ćete odgovarati za pritiske, ucjene i maltretiranje ovoga ojađenog i osiromašenog naroda. Nemojte se smeškati, doći će vrijeme da se promijene odnosi.

Molim vas, dajte mi samo da zaključim moju diskusiju sa stavom.

Dakle, Pokret za promjene, kao politička partija, koja zamišlja Crnu Goru kao pravnu, demokratsku, normalnu državu, koja kroz reforme treba da zasluži da bude dio Evropske unije i NATO integracija a ne kroz špekulacije, kroz dnevne trikove, mi želimo da građani Crne Gore znaju da će Pokret za promjene biti za referendum, da se na referendumu izjasnimo o članstvo u NATO-u . Sada pozivam sve nadležne državne funkcionere i ministra odbrane, ukoliko ne dobijemo pozivnicu za NATO da podnesu ostavke na čelu sa Milom Đukanovićem i sa ministrom odbrane, ne zato što mislimo da oni lično nešto tu doprinose, ali to je minimum odgovornosti, i prozivam sada predsjednika Skupštine, gospodina Krivokapića, koji je javno rekao - da ukoliko ne dobijemo pozivnicu za NATO da će to značiti preispitivanje koalicije sa Demokratskom partijom socijalista. Ja vam sada kažem da nećemo dobiti pozivnicu za NATO, zato što nismo reformisana, ni demokratska država, zato što

nemamo ispunjene standarde koje zahtijeva NATO savez i zbog toga, iskoristiću ovaj trenutak da pozovem gospodina Krivokapića da u ovom trenutku pokaže istorijsku odgovornost, da napravimo vlast u Podgorici sa političkim organizacijama i političkim strukturama koje jesu demokratske i da pokrenemo proces promjena u Crnoj Gori.

Izvinjavam se na prekoračenju vremena, ne zamjeram kolegama iz DPS-a jer sam navikao na njihovo...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Medojević.

Dakle, citiranje Izvještaja Evropske komisije uopšte nije negativno, ali jeste metafora koju ste upotrijebili . Rekli ste da je Demokratska partija socijalista političko krilo organizovanog kriminala, time ste izazvali član 101 pravo na repliku iz Kluba DPS-a.

Ko želi? Kolega Jelić. Izvolite.

(Nemate pravo, nije komentar, nego replika)

Replika, član 101.

ZORAN JELIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, želim da vam ukažem na povredu Poslovnika koju je iznio sada gospodin Medojević.

Prije svega on je prekoračio ili prekršio član 98 Poslovnika gdje se kaže da poslanik ili drugi učesnik u pretresu može govoriti samo o predlogu koji je na dnevnom redu i u vremenu propisanom za izlaganje.

Ako se govornik udalji od dnevnog reda i ne pridržava se vremena propisanog za izlaganje, predsjednik ili predsjedavajući će ga upozoriti.

Ako se govornik ni poslije upozorenja ne drži dnevnog reda ili vremena, za izlaganje, predsjednik Skupštine će mu isključiti mikrofon, tj. oduzeti riječ i pozvati sljedećeg prijavljenog. Vi to nijeste uradili.

Druga stvar, takođe, poslanik Medojević je prekršio član 101 jer kaže ...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Jelić, samo da vam kažem, ja sam se pozvao na član 101 . Izvolite, dobili ste pravo na repliku, ukoliko želite samo izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Ne, ne, samo da kažem gdje je prekršen Poslovnik, molim vas.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Znam gdje je prekršen Poslovnik. Član 101.

ZORAN JELIĆ:

Kolega Medojević je , ovdje se kaže član 101 ako se izrazi u negativnom kontekstu...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Jeliću, citirao sam. Izvolite, imate pravo na repliku, ako želite da je iskoristite.

ZORAN JELIĆ:

Da. Kolega Medojević je u negativnom kontekstu saopštio riječi koje se odnose na Klub poslanika i političku partiju i na osnovu toga imamo repliku. Dakle, ono što sam davno saopštio još i na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kolega Medojević pati od intelektualne insuficijencije i što je sada ovdje saopštio prema Demokratskoj partiji socijalista i prema meni lično.

Dakle, ovakav poslanik koji sjedi u ovom parlamentu a koji je učestvovao u niz nezakonitih radnji, prije svega u privatizaciji "C" Marketa u Srbiji, zatim učestvovao u privatizaciji crnogorskom Telecoma o čemu postoje određeni dokumenti, takođe je bio pripadnik "Zemunskog klana", takođe gospodin Medojević, njegovo se ime iznosi prilikom svjedočenja određenih svjedoka u drugim zemljama za organizovani kriminal. Dakle, sve što je gospodin Medojević malo prije saopštio, a koje se odnosi na Demokratsku partiju socijalista i mene lično, potpuno odbacujem i savjetovao bi mu zaista da se obrati nadležnim zdravstvenim organima za pomoć, jer očito ima problem sam sa samim sobom. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Daću vam riječ, samo malo.

Dakle, molim vas, prvo kolega Jelić.

Nije prvi put da se neko udalji od teme i da govori o nekoj drugoj temi ili da aludira na neku drugu temu, tako da ono što ste uputili meni apsolutno ne stoji. Dakle, mi svi dozvoljavamo uvijek poslanicima prekoračenje i udaljavanje od teme u nekoj ravni. Međutim, vi ste ponovo , kao i kolega Medojević, prije vas, povrijedili Poslovnik član 101, izrazili ste se

u negativnom kontekstu, odnosno uvrijedili poslanika Medojevića i sada želim da dam poslaniku Medojeviću, takođe da odgovori, odnosno da replicira vama.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem se gospodine potpredsjedniče.

Kolega Jeliću, dakle

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvinjavam se kolega Medojeviću, samo ako može bez uvreda.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Ne, ne, nije nikakva uvreda, ja sam ovdje iznosio političke stavove. Ovo nije prvi put. Mislim da je Demokratska partija socijalista saradnjom sa narko kartelima, sa kriminalcima u ovih 20 godina prerasla u političko krilo organizovanog kriminala. Vjerujte mi to je naučna, stručna, kakva god hoćete konstatacija. Ja sam o tome pisao radove, objavio sam i knjigu. Dakle, ja mogu to da branim i naučno, stručno, kako god hoćete. Ako u Skupštinu Crne Gore dolazi bezbjednosno interesantno lice da brani zakon i ako samo Nebojša Medojević štiti dignitet ovoga doma i štiti dignitet države Crne Gore i kaže - ne možeš da sjediš u Parlamentu jer si bezbjednosno interesantno lice, mislim da time branim državu Crnu Goru. Ako se svi vi grlite i ljubite sa tim bezbjednosnim licem, pa mislim da ste sa njim prijatelj, da ste vi u političkoj vezi i iz toga izvlačim jedan zaključak da se radi o političkom krilu organizovanog kriminala.

Drugo, predsjednik vaše partije svakog viđenijeg kriminalca u regionu zna lično. Lično. Druži se sa njima, ide uveče na žurke, na zabave, svi oni kažu da su veliki prijatelji od Keljmendija pa na dalje. Javno je Keljmendi koji je na crnoj listi predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, kao najopasniji narko diler u svijetu i koji ugrožava interese Sjedinjenih Američkih Država, na televiziji rekao da je drug sa predsjednikom Demokratske partije socijalista, sa mnogim poslanicima, da je mnogo uložio u nezavisnost Crne Gore. Ja se sramim te činjenice, kao čovjek koji je za nezavisnu Crnu Goru, sramota me je da je Naser Keljmendi finansirao nezavisnost moje države. U temeljima ove države je organizovani kriminal. Demokratski front je napravio povjerenje u Crnoj Gori. Mi ćemo se boriti da Crnu Goru očistimo od organizovanog kriminala.

Drugo, interesantan je jedan kolega koji je rekao da ja imam intelektualnu insuficijenciju. Kolega, dakle, dajte vaš prosjek na fakultetu. Dajte vaš prosjek na fakultetu i dajte prosjek Mila Đukanovića. Evo profesorica koja je bila na mom fakultetu neka kaže da li je Brano Gvozdenović simbol prepisivanja, šverca i kriminala na Elektro-tehničkom fakultetu, molim vas, evo profesorica pa neka me demantuje. Evo, asistentica koja je, svi asistenti na Elektrotehničkom fakultetu imali su uzbunu kada Brano polaže ispit jer je čovjek koji je toliko švercovao ispite da su svi asistenti i profesori morali da stoje i da prate ministra. Molim vas, potpredsjedniče, ja stojim iza svojih riječi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojeviću, molim vas, ministar trenutno nije tu, kada bude u parlamentu da razgovarate sa njim.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Izvinjavam se. Stojim iza svojih riječi. Završiću.

Drugo, dok je Rusija bila popularna i dok su milijarde iz Rusije stizale u Crnu Goru, podsjetiću vas na gospodina Erenburga koji je osnovao sa Milanom Roćenom i njegovim ljudima firmu u Crnoj Gori, koji su stotine miliona uložili preko Bemaksa i Geneksa i kada ste svi nosili brkove, kolega Jeliću, sada ste brkove svi obrijali, sada više brkovi nijesu popularni, sada imamo evroatlantski odnos. Poštujem i gospodina Vučinića, direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost koji je obrijao brkove i ministra spoljnih poslova koji je obrijao brkove, ali podsjećam na izjavu našeg poznatog književnika Jevrema Brkovića, da će poslednji Staljinov brk biti obrijan u Crnoj Gori.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Vuletić, povreda Poslovnika, je li tako?

MILORAD VULETIĆ:

Samo bih vas molio da mi date isto malo više vremena od jednog minuta. Zamolio bih vas, pozivam se direktno na odredbu člana 106 stav 2 - nije dozvoljeno korišćenje uvredljivih izraza.

Pazite, gospodine, predsjedavajući, meni je jasna jedna stvar da je poodavno unižen ovaj dom nedozvoljenom retorikom od strane pojedinih poslanika. Ovo danas što slušamo ovdje je, u najmanju ruku, zastiđe ovog parlamenta, i to vama neka služi na čast koji predsjedavate i dozvoljavate ovako obraćanje. Da mene neko naziva da sam dio političkog krila organizovanog kriminala, ja mu samo mogu odgovoriti - laže kao pašče, kao pseto. Nijeste mislili na mene? Nemojte vi to, ostavite vi te uličarske i dripačke mangupluke, gospodine Medojeviću. Da vam kažem drugu stvar, dozvolite da i ja kažem nešto. Vi puštate svakoga. Ostavite se vi te priče.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

M

Molim vas, kolega Vuletiću, prekinuću sjednicu, molim vas.

MILORAD VULETIĆ:

Samo da vas zamolim da završim. Gospodine predsjedavajući, dozvolite mi da završim, nemojte da mi neko ćafka dok pričam, molim vas lijepo.

Ovoga senzacionalizma i ovakvog ponašanja, što se tiče Vuletića, dok budem u ovom Parlamentu neću nijedan put više pretrpjeti. Ako možete da vodite Skupštinu, izvolite vodite je po Poslovníku, nikako drugačije, i prema meni, i prema drugome. Samo uzvraćam na način kako se neko meni obraća, ni više ni manje. Molim vas da to imate u vidu. Molio bih vas da se svi ovdje pridržavamo Poslovníka i dogovora sa kolegijuma i da na jedan akademski način se obraćamo kao što je valjda i zadatak ovog parlamenta, makar pred javnosti Crne Gore.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Vuletiću, prvo, obraćam se na način na koji je to regulisano Poslovníkom, a kako će koji poslanik da govori i šta će da govori, prvo ne mogu da gatam, nijesam vidovit da anticipiram i, drugo, svaki poslanik, vjerovatno, govori o sebi govoreći o drugima. Hvala vam.

Nastavljamo dalje. Proceduralno možete. Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Potpredsjedniče, želim da se izvinim kolegi Vuletiću ako se našao prozvanim. Čini mi se da sam ja u ovom Parlamentu poznat kao čovjek koji govori in medias res. Dakle, mnogi ljudi ovdje koji sjede i 99% kolega iz Poslaničkog kluba DPS-a nijesu političko krilo organizovanog kriminala, ali vaš predsjednik jeste. Zato, imamo presudu Vrhovnog kasacionog suda Italije iz 2004. godine koji kaže da se radi o opasnom međunarodnom kriminalcu koga treba uhapsiti.

Zato, kolega, jako poštujem dignitet poslanika Demokratske partije socijalista, ali ne razumijem koja muka vas tjera da podržavate jednu ovakvu politiku, šta vas tjera da podržavate jednu ovakvu politiku. Koga sam uvrijedio od kolega, ovdje lično? Nikoga. Rekao sam da Demokratska partija socijalista je Milo Đukanović. Vi ste poslanici za koje ja, kolege, imam razumijevanje ljudsko, da morate da trpite zulum prvog čovjeka, ali nikada vas ne bi opteretio niti optužio ako nemam argumente. Sve što sam rekao odnosi se na Mila Đukanovića, Milana Roćena i njihove paralelne netransparentne veze sa Rusijom koju su izdali na poslednjoj krivini i napravili ozbiljne spoljno političke probleme Crnoj Gori. Nemamo ekonomske efekte saradnje sa Rusijom, nećemo dobiti pozivnicu. Mislim, kolega, da tu nema nikakve lične konotacije. Zaista bih se lično osjećao neprijatno da uvrijedim bilo kojeg kolegu od vas.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Bilo je, zaista, teških riječi. Nadam se da ćemo prevazići u narednim izlaganjima lijepljene etiketa i teških riječi i kvalifikacija, makar one bila i metafora, mislim da to ne zaslužuje ovaj dom. Ali, naravno, ne možemo da predvidimo šta će neko da kaže u rečenici koju želi izgovoriti.

Kolega Obradović, komentar. Izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi gospodine Mustafiću.

Uvažena gospođo ministarka Pejanović Đurišić, uvaženi gospodine admirale, uvažene poslanice i poslanici,

Ne želim da se u ovom domu ikada čuju riječi uvredljive i to se sigurno neće čuti od mene. Bilo ih je danas ovdje i, naravno, na vama je, predsjedavajući, da vodite računa o tome. Do sada sam uvjerenja da vi to radite kvalitetno, ali nažalost to se dešava.

Ono što moram da konstatujem jeste ono uvjerenje, ubjeđenje koje ja imam vezano za ono o čemu je govorio gospodin Medojević koji tvrdi da mi maltene iz Demokratske partije socijalista igramo na dvije karte, ili na Rusiju ili na NATO i zamagljuje javnost tom činjenicom. Mi iz Demokratske partije socijalista smo čvrsto stanovišta da treba Crna Gora da uđe u NATO i da će sigurno ući u NATO i da ima milion benefita, dakle razloga zbog čega treba da uđemo u NATO. Veoma brzo će doći septembar i, siguran sam, poziv iz Velsa za članstvo u NATO. Na taj način ćemo vidjeti ko govori istinu, a ko ne govori istinu.

Ono što posebno želim da kažem, što je veoma značajno ući u NATO. Ne treba podsjećati, gospodine Medojeviću, na ona ratna dešavanja koja su bila prisutna na Balkanu, u Jugoslaviji, na onu muku koju smo svi doživljavali kada je brat na brata dizao oružje, kada je pucao Srbin na Muslimana, Musliman na Hrvata, Hrvat na Albanca itd, na sve te probleme koje smo imali. Upravo ovo ukazujem iz razloga što sam i sam prije 20-ak godina bio član Vojske Jugoslavije, služio sam vojsku i imao sam najbolje drugove. Vjerujte, kada odete na stranu, najbolji su vam drugovi oni koji su iz vašeg kraja, iz Bijelog Polja. Bio sam u Timočkoj krajini, u timačkoj diviziji. Veoma su teške bile uspomene kada je došla naredba da se mojim drugovima Muslimanima, Bošnjacima i Albancima oduzme oružje, a bili smo u istoj četi. Hoću da kažem koliko su to bili teški dani, da ne govorim o svim nesrećama koje rat donosi i da NATO nema alternativu za nas. Ne treba zamagljivati javnost. U tom dijelu da li ćemo se izjasniti putem referenduma ili u Skupštini, pokazaće vrijeme da je narod za to da uđemo što prije u NATO. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Svima nam je bolje da se ne vraćamo danas u tako ružnu prošlost.

Odgovor na komentar. Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Uvaženi kolega, obratio sam se imajući u vidu, ne znam da li ste pročitali Okvirni sporazum za Partnerstvo za mir. Dakle, tamo osim ovog elementa vojne saradnje između vojski zemalja članica NATO saveza i članica Partnerstva za mir postoji još nekoliko uslova. Moram da vas podsjetim da u tom temeljnom dokumentu stoji da će svaka članica Partnerstva za mir poštovati kompletan korpus ljudskih prava počev od prava na slobodne izbore. Bijelo Polje, Konik, Vrela Ribnička, Rožaje, nekoliko mjesta su žarišne tačke u kojima Demokratska partija socijalista protivustavno, zloupotrebljavajući resurse, koristeći saradničku mrežu Agencije za nacionalnu bezbjednost i Uprave policije, vrši pritiske, ucjene da bi ljudi, siromašni, koje je ova politika ove Vlade osiromašila, glasali za Demokratsku partiju socijalista. Vjerujte mi, možete da vjerujete

13,07 - 17.06.2014 - Sandra

možda ne, ali NATO savez je savez demokratski pravnih država. Crna Gora to nije. Dakle, svako onaj ko misli da su neprijatelji Crne Gore u Demokratskom frontu, treba da ode u Sveti Stefan, u hotel Splendid, da ode sa Branom Mićunovićem, Stankom Subotićem i ostalim herojima i prijateljima crnogorske tradicije i prijateljima vašeg predsjednika, porazgovara da li je vlasnik hotela Splendid bivši direktor KGB-a Viktor Ivanjenko, da li je, koja je to investicija, da li bivši direktor KGB-a Viktor Ivanjenko ulaže 60 miliona eura baš u Bečiću, u hotel Splendid samo zbog ekonomskih razloga ili postoje i obavještajni i drugi razlozi.

Prema tome, Pokret za promjene jeste da Crna Gora bude punopravni član ...(Prekid)... da do toga dođe reformama, ne privatnim obavještajnim službama, ne krađom na izborima, ne korumpiranim pravosuđem, ne tužilaštvom koji ne smije da pokrene postupak protiv DPS-a, ni protiv ljudi bliskih Đukanoviću, tako ne idemo u NATO. Vjerujte da u Briselu tako gledaju. Kada Crna Gora bude reformisana i pripremljena demokratska i pravna država, pitanje članstva u NATO ćemo regulisati na referendumu i građani će odlučiti da li žele da budu dio zapadnih struktura ili ne.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojeviću, mislim da ste iscrpili svoje vrijeme.

Izvolite kolega Vukoviću, na koji član se pozivate?

MIODRAG VUKOVIĆ:

Pojašnjenje navoda gospodina Medojevića, stav da smo mi ođe izdvojeno krilo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

To smo već apsolvirali, kolega Vukoviću. Molim vas, kolega Vukoviću. Možete se pozvati na Poslovník.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, nemojte me prekidati minut, nadam se da ovu našu raspravu prate nadležni državni organi Crne Gore. Nadam se da sve ođe i sa naše i sa druge strane izrečene ocjene koje se upućuju crnogorskoj javnosti, konačno moramo da izađemo iz blokade ove institucije, moraju uzeti u razmatranje, pa kom opanci, kom obojci. Tako ćemo vratiti vjeru u pravnu državu, ali ćemo i spriječiti unižavanje ove države koja je tek juče stala na noge. Hvala vam puno.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Samo pojašnjenje, ovo nije bio komentar, ovo je bilo proceduralno.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Potpredsjedniče, pojašnjenje mojih stavova. Kako Miško može da pojasni moje stavove? Evo, tražim pojašnjenje Miškovih pojašnjenja mojih stavova, potpredsjedniče. Mogu li ja da pojasnim Miškova pojašnjenja mojih stavova?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Medojeviću, nemate pravo. Ima riječ kolega Popović. Izvolite, kolega Popoviću.

Kolege, molim vas, zaista, da ne bi prekinuli sjednicu, kolega Vukoviću, da nastavimo sa diskusijama.

Kolega Vukoviću, ako imate nekih zamjerki na vođenje sjednice, imate kolegijum parlamenta, izvolite, obratite se kolegijumu parlamenta, izvolite slobodno.

Izvolite kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspole, poštovana ministrice i admirale,

Dvadeset i sedam minuta ću govoriti, ja sam predsjednik parlamentarne političke partije, 27 minuta ću govoriti, jer mislim da nijeste vodili kako treba.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Govorićete koliko vam ja dam riječ, kolega Popoviću, ništa više od toga.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Bože sačuvaj, ne dolazi u obzir to.

Prvo što hoću na početku da kažem, ono o čemu je govorio gospodin Lekić, predsjednik Demokratskog fronta, mislim da bismo svi trebali da malo povedemo računa o tome što se objavljuje u crnogorskim medijima. Strah me je da smo svi mi postali taoci, žrtve rata koji je dobio neviđene razmjere između tzv. prve i druge familije. Liberalna partija i liberali zbog toga trpe. Imate danas u tzv. nezavisnom listu koji je stvarno nekad bio nezavisni list, sramotni navod tog dnevnog našeg lista. S druge strane, imamo Radio Televiziju Crne Gore, javni servis, koja je formirala svoju političku partiju. Ovo što se dešava na crnogorskom medijskom prostoru, stvarno nema nikakvog smisla. Mislim da to mora da se vrati u neke civilizovane okvire.

Liberali su, odnosno tadašnji Liberalni savez prije četvrt vijeka povelu Crnu Goru na evroatlantski put. Ulazak u Evropsku uniju i NATO doživljavamo kao naš projekat i uopšte nijesmo ljubomorni što je preuzeta od nas ta štafeta prije 15-ak godina od strane DPS-a. Čak naprotiv. Jasno nam je da sami liberali i socijaldemokrate ne bi bez tada potpunog zaokreta u politici DPS-a kao i ogromne pomoći manjinskih partija doveli Crnu Goru do obnove državnosti, očekivanog poziva za ulazak u NATO i podmaklog puta ka Evropskoj uniji. Liberalna partija se ne ljuti ni na sadašnje svojatanje države i svojatanja ulaska u NATO savez od strane DPS-a, o čemu bjelodano govori podatak da se na NATO Libseen konferenciji koja je, u cilju podrške ulasku u NATO, održana u Kotoru prije petnaest dana, u organizaciji Libseen regionalne organizacije liberala i Liberalne partije, uz učešće najviših regionalnih predstavnika liberala i Holandije, nije pojavio niko iz državnih organa samo da dođemo do konačnog cilja ulaska u NATO i Evropsku uniju. Naravno, jasno je da su za sve nabrojano najzaslužnije građanke i građani Crne Gore i naše dijasporu koji su dominantno podržali ove projekte, kako na referendumu o državno pravnom statusu 2006. godine, tako i na parlamentarnim izborima.

Postoji opasnost da će Crna Gora ostati vječiti kandidat za članstvo u Evropskoj uniji bez ulaska u NATO savez. Za zemlju kao što je Crna Gora ulazak u NATO je preduslov brzog članstva u Evropsku uniju i to je očigledno. NATO znači trajni mir Crnoj Gori, ali i na Balkanu, i to je, bez sumnje, najveća prednost ulaska u atlantski savez. Bez članstva u NATO Crna Gora je osuđena na tavorenje i propadanje na marginama Evrope, a uskoro i na

periferiji samog Balkana. Gotovo sve druge zemlje u regionu, izuzev nas, već su ušle u NATO ili će tamo brzo stići. NATO je i dio odgovora na pitanje unutrašnje sigurnosti i bezbjednosti, ali i privlačenja stranih investicija koje jednostavno ne dolaze na nesiguran teren. Veoma je bitno što ćemo se kroz sistem pridruživanja NATO-u i mi transformisati mijenjajući sistem vrijednosti unutar same Crne Gore. Nasilje i ugrožavanje bezbjednosti je ukorijenjeno duboko u nama, u politici uglavnom pogrešno postavljeno na školskom sistemu našim ugroženim porodicama i javnom životu. Dobra strana eventualnog ulaska u NATO je nesporno i velika ušteda u budžetu Crne Gore, jer bi se po međunarodnim vojnim ..(Prekid)... naša vojska trebala uvećati nekoliko puta, a i tako uvećana ne bi bila nikakav garant naše bezbjednosti, a svakom čovjeku je uz zdravlje najpotrebniji mir.

Jedine potencijalne loše strane ulaska u NATO su priča anti NATO lobija o tome da će nam iza leđa stajati nosači aviona američke vojske i da ćemo postati parking za NATO rakete, koje je suvišno i besmisleno komentarisati, jer su naši susjedi članice NATO-a, Hrvatska i Albanija. Ali, imamo i ružna sjećanja na NATO bombardovanje 1999. godine koje je imalo i tragične posledice u Crnoj Gori.

Liberalna partija bezrezervno podržava ulazak u NATO. To je jedan od prioriteta u našim usvojenim programskim dokumentima. Zbog svega navedenog, Liberalna partija će podržati svaki prijedlog zakona i dokument koji nas približava ulasku u NATO savez, tako i ovaj prijedlog zakona. Mogu samo da kažem još jednu rečenicu, kolegica Dragičević je već rekla, sve četiri partije iz našeg poslaničkog kluba, albanske partije, HGI, Liberalna partija, će podržati ovaj predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Popović.

Kolega Milan Knežević, a neka se pripremi kolega Vuković.

Izvolite kolega Knežević.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, gospođo ministre odbrane, gospodine admirale,

Grupacija koju predvodim i koja je konstituent, jedan od konstituenata Demokratskog fronta će glasati protiv usvajanja ovog protokola, zato što se zalažemo za vojnu neutralnost Crne Gore i zato što smatramo da je okvir Partnerstva za mir sasvim dovoljan za naše odnose sa NATO alijansom i zato što znamo da je većina građana Crne Gore protiv učlanjenja Crne Gore u NATO.

A to dobro znate i vi i zato stvarate psihotičnu atmosferu kako je ulazak Crne Gore u NATO djelić koji nedostaje, jer smo obezbijedili vladavinu prava, podigli smo životni standard građana, suočili smo se sa svim pošastima savremenog svijeta i ostalo je da Crnu Goru uguramo u NATO alijansu. Vi i u svom obrazloženju i u obrazloženjima koje slušamo danima, nedeljama i mjesecima, koja više liče na ispiranje mozga građanima Crne Gore, saopštavate da je strateški cilj Crne Gore ulazak u NATO. To nije strateški cilj Crne Gore. To je strateški cilj Vlade Crne Gore, jer je većina građana Crne Gore protiv ulaska u NATO i kada ne budete dobili poziv za članstvo u NATO sada na samitu u Velsu očekujem da Vlada Crne Gore, koja je ovo proklamovala kao strateški cilj, podnese kolektivnu ostavku jer je to najmanje što možete da uradite a cilj građana Crne Gore bio je i mora biti poboljšanje životnog standarda, borba protiv organizvanog kriminala i korupcije i promovisanje vojne neutralnosti koja treba da bude pokazatelj kako jedna mala država na Balkanu, u Jugo-istočnoj Evropi treba da se ponaša u geo-političkim okvirima.

Neću se posebno osvrnuti u svojoj diskusiji na NATO agresiju 99. godine kada je 19 najvećih članica iz zemalja svijeta protivno odluci Savjeta bezbjednosti bombardovalo Saveznu Republiku Jugoslaviju, kada su poginule hiljade i hiljade žrtava, među njima i žrtve u Crnoj Gori, kada su nas bombardovali kasetnim bombama sa osiromašenim uranijumom, kada 15 godina, nakon toga, imamo povećanje oboljelih od raznih malignih oboljenja i kada niko iz države Crne Gore ne smije da pita NATO alijansu, vaše partnere, sa čime su nas sve bombardovali i da li možemo, makar, te naše ljude koji su pod uticajem kasetnih bombi i osiromašenog uranijuma, da li možemo da ih makar liječimo u zemljama Zapadne Evrope, pošto im ovdje, očigledno, nema lijeka i o tome svako, poštovani građani u Crnoj Gori čuti.

Ovim sporazumom se jasno podrazumijeva mogućnost izvođenja vojnih vježbi, formiranje štabova, ili drugim riječima kako je nama objašnjeno u obrazloženju, ako ćemo mi negdje da izvodimo vježbe u Evropi ili u državama članicama NATO-a trebamo i da omogućimo i njima. Na moje pitanje koliko su do sada vojnici Crne Gore učestvovali na vježbama u NATO zemljama, bilo je sedam osam vježbi, a učestvovalo je negdje oko 200-300 vojnika. Godišnje, sedam - osam vježbi, učestvovalo je 200-300 vojnika što je po prosjeku 30 do 35 vojnika.

Šta dobijamo sa ovim protokolom? Članom 4 krivična i disciplinska jurisdikcija se izmješta iz Crne Gore. Drugim riječima, poštovani građani, ukoliko neki vojnici NATO-a koji je pao u depresiju, uđe u neki od podgoričkih ili crnogorskih lokala, napravi krivično djelo, ubije nekoga, polomi osoblje, kao što se dešavalo u letonskom gradu Ventspilsu gdje gradonačelnik letonskog grada tuži NATO trupe zbog uništenja grada, neće odgovarati pred organima Crne Gore nego ćemo mu uputiti izvinjenja ako smo ga depremirali i on će odgovarati pred organima, odnosno sudovima njegove države.

Član 7 - izuzeće od plaćanja poreza i carina. Kome možemo mi u ovom trenutku ekonomske recesije i haosa u kojem se nalazimo, da omogućimo da izbjegne plaćanje poreza i carina. Što to ne uradite najugroženijim slojevima stanovništva? Što to ne uradite za one ljude koji su na Birou rada? Što to ne uradite za one firme koje pokušavamo da vratimo da bi uposlili još jedan veći broj radnika. Naravno, to nemate namjeru da uradite ali zato njih izuzimate od plaćanja poreza i carina.

Član 10 - sva zemljišta, zgrade, fiksne instalacije mogu ostati u vlasništvu Savjeta ukoliko Savjet ne odluči drugačije. Dakle, što god mi budemo ustupili ovim ad hok štabovima

na teritoriji Crne Gore koji se mogu formirati ostaće u njihovom vlasništvu ukoliko se ne odluči drugačije.

Zbog ovoga ja gospodo smatram da trebaju građani Crne Gore da se pitaju na referendumu. Zbog ovoga je neophodno da većina građana Crne Gore donese odluku da li je Crna Gora za to da ostane vojno neutralna ili da pristupi jednom ovakvom NATO savezu gdje sigurno neće biti niti ravnopravna niti će se njene odluke čuti niti će imati mogućnost da utiče na bilo kakve odnose u alijansi i u Evropi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam kolega Knežević.

Poslanik Miodrag Vuković ima riječ, a neka se pripremi poslanik Darko Pajović.

Izvolite poslaniče Vukoviću.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, uvažena gospođo ministrice, gospođo Pejanović-Đurišić, gospodine admirale, koleginice i kolege,

Da pojasnim, sada valjda imam pravo da govorim u okviru zadate tačke dnevnog reda, a pošto je prethodna priča bila sva u okviru zadate tačke dnevnog reda, ponoviću. Po tvrđenju mnogih i ako mislim da nije, ponoviću ono što sam, nadam se, dosta jasno rekao.

Puno se jakih i nepotrebnih pa čak i opasnih riječi izgovara povodom čak ni malo opasnih i problematičnih stvari koje su na dnevnom redu. Ja sam samo htio da kažem i ponavljam, nadam se da ove naše sjednice prate i nadležni iz državnih organa i nadam se da rade svoj posao. Odredjeni državni organi krivičnog i pravosudnog sistema, odnosno krivičnog sistema u okviru pravosudja imaju i službenu obavezu da postupaju eksoficio na navode koji su problematični po zajednicu i da ih provjeravaju. Nadam se da će svi navodi koji se ođe javno saopštavaju a koji su interesantni sa te tačke, a bilo ih je nevjerovatno u obimu neprihvatljivom, lako izgovorenih, najtežih riječi, da će nas pozvati sve da njima predamo dokaze, inače će početi opšta hajka - držite lopova i pravimo mete na lica ljudi koji nijesu u ovoj sali. Ako hoćemo pravnu državu onda ono što saopštimo ođe budimo spremni da ponudimo dokaze pred nadležnim institucijama. Ovo nije sudnica. Ovo nije pljuvaonica, ili ne bi trebalo da bude. Namjerno ovo govorim jer je dara prevršila mjeru. Ako neko misli da mu je to dobro za kampanju političku, njegov izbor. Čovjek je u stilu, ja bih čak aplaudirao da nastave tako, jer posljednji rezultati pokazuju kakav je rejting koga ukupno gledamo kada se saberu glasovi u Crnoj Gori. Oni koji su optuženi za političko krilo, za mafiju u Crnoj Gori od građana koji su ugroženi tim dvojcem dala je podršku u 12 opština Demokratskoj partiji socijalista i njenim saveznicima da bi danas, da su bili državni izbori, da bi danas imali apsolutnu vlast, apsolutnu vlast... Milane, nadam se da nikoga ne ljutim, govorim o činjenicama, imali bi apsolutnu vlast u ovom parlamentu. Nastavite kolege, ali hoću kad me neko optužuje da sam u vezi sa kriminalom da to pred tužiocem da dokaze inače ćemo tražiti odgovornost za izrečeni stav. Mi imamo imunitet a taj imunitet ne smije da se

zloupotrebljava. On ima svoje granice. Postoje različiti imuniteti, valjda svi poslanici znamo . Postoji materijalni i postoji procesni. Imaju neki imuniteti i svoje granice i neke ljude treba zaustaviti. Za naše dobro, ali prije svega za njihovo dobro ili njegovo dobro.

Što se tiče ove teme, hoću da kažem je li stvarno ovo bilo tehničko pitanje. On je pričao o NATO-u i onako mi ne smeta i nikome iz kluba. Ovo je pitanje prihvatanja jednog sporazuma kojim se kompletira normativna osnova aktivnosti u okviru asocijacije u koju smo mi ušli zajedno sa drugim partnerskim zemljama. Ovo je razrada ili dovršetak pravnog propisivanja odnosa povodom Softa sporazuma. Šta je tu sporno? Rečeno je da su i neke demokratskije od nas zemlje kao što su Austrija ovo potpisale, kao što je Srbija, u kojoj gledamo kako se žestoko vodi borba protiv kriminala, kod nas toga navodno nema, potpisala je ovaj sporazum da ne nabrajam druge zemlje. I što je nama ostalo kao ozbiljnim ljudima? Bili smo svi, rekli smo za neutralnost svi, da nam ne smeta Partnerstvo za mir. Ja nijesam čuo nikoga neutralnost tu i tamo, većina ili dobar dio je za NATO. To je izvedena ili druga priča, ili priča za sebe. Zašto da ne kažemo podržavamo ovaj sporazum i time postavimo dio kompletne porodice.

Potpredsjedniče, ja sam jedan od ljudi koji je, a mislim da ste i vi svjedok, ne zamjerite mi što vas pozivam za svjedoka, koji je tražio još prije tri godine da mi institucionalizujemo na promišljen način priču o NATO-u u Parlamentu. Da se o NATO-u ne priča van parlamenta ili iz porodično u parlamentu. Kao državnim prioritetu Crne Gore predlagao sam da Odboru na čijem sam ja čelu, dobije promjenama Poslovnika i tu nadležnost da razgovara o tim pitanjima. Nijesmo se složili, mislim hoću da podržim dio izlaganja mojih, onih prethodnika koji su o tome govorili da i mi moramo uzeti aktivnu poziciju na organizovan, promišljen način da razgovaramo o tim pitanjima.

I na kraju, da li NATO ili ne NATO?

Ja ću samo jednom završnom konstatacijom. Da li je podrška dovoljna u ovom trenutku ili nije dovoljna? Bila je manja u mnogim zemljama koje su danas članice NATO-a nego što je u Crnoj Gori. Jeli ona većinska ili manjinska, ja vjerujem u ova istraživanja javno saopštene ocjene, da je većinska. Ali mi recite, koja je zemlja i sa malom podrškom građana ispod 50% prije nego što se odlučila za ulazak u NATO u međuvremenu tražila da izađe iz te asocijacije za to što joj je loše, ni jedna. Ne gubimo nikakvu suverenost, gubimo suverenost u evropskim integracijama a ne u NATO integracijama.

Hvala vama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Vukoviću.

Neko je pri tri godine, neko je prije 23 godine bio za NATO, neko prije tri, a neko preko 23.

Kolege ja vas molim, da se suzdržimo od komentara jer je takav dogovor na Kolegijumu. Zadnji sat smo već dobrano zagazili. Uvijek je taj dogovor važio. Imamo još četiri govornika iz opozicije. Kolega Pajović, a neka se pripremi kolega Milić. Proceduralno možete, a komentar ne možete. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Prvo želim da protestujem zbog onoga što je ovdje evidentno i permanentno da se poslaniku oduzima mogućnost da govori. Ako to nije suština parlamentarizma onda sam ja na ovom mjestu zalutao.

Drugo, da nije to došlo od jednog doktora prava, da nije to došlo od dojučerašnjeg predsjednika kluba...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Da li je to proceduralno reagovanje?

EMILO LABUDOVIĆ:

Da vrlo proceduralno.

Tražiti ovdje krivičnu odgovornost za riječ izgovorenu u ovom Parlamentu je eklatantan dokaz da ne da nijesmo zreli za prijem u NATO, nego nijesmo ni za tu gdje jesmo.

Gospodine Mustafiću, bili ste dužni, sad se obraćam vama i ovo je razlog moje poslovničke reakcije da upozorite gospodina Vukovića da poslanik, to mu piše i u poslaničkoj knjižici ima pravo na politički stav. Kakav je njegov je, on za to može samo da snosi političku odgovornost, a vrijeme kad su neki državni organi bdjeli nad time što mi pričamo i kako pričamo ja se iskreno nadam nažalost gospodina Vukovića su zauvijek prošiosim ako ne želite da aktiviramo Goli otok pa da tamo onako čoporativno i bez presuda kao nekad idemo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Podsjećam samo na dogovor koji stalno važi, a to je da u posljednjem satu kada je dvočasovna rasprava nema mogućnosti komentara. Dakle, to znamo da je dosadašnja praksa to ćemo i sada primijeniti.

Znači, kolega Darako Pajović, a proceduralno. Izvolite.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Niko nije tražio gospodine Labudoviću, vrlo ste vješt manipulator, niko nije tražio krivičnu odgovornost za izrečenu riječ ovđe nego sam tražio da ljudi koji izgovaraju te riječi ponude dokaze državnim organima. Da državni organi, rekao sam, nadležni organi nadam se da prate i da će ekstoficijo zbog sudbine ove države pozvati gospodine Laboduvicu i vas i mene i sve koji izgovaraju vrlo teške, neodmjerene riječi. Ja i da vam budem jasan do kraja, napravili ste aferu "Snimak" i insistirate na njoj. Mi nijesmo ništa procesuirali iz ovog Parlamenta ali tražimo da se pozove gospodin Stanić o vašem kriminalu, o vašoj partiji, da se pozove gospodin Radulović o pet miliona koje je finansirana opozicija, valjda oči tužilaštvu izbodoše te činjenice, javno saopštene, a niko ne reaguje.

Hvala puno.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Malo ste predaleko otišli.

Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Pozivam se na isti ovaj član što je gospodin Vuković prije par minuta pojašnjenje stavova se zove taj član Poslovnika, pa na taj isti i meni dajte par rečenica.

Jako mi je drago to što se otvorila ova rasprava i ranije, ali nijesam htio da ulazim da ne dolivam ulje na vatru, ali evo gospodina Vukovića bih pozvao da se isto tako kako se danas obratio poslanicima, ovog puta Demokratskog fronta, obrati drugi put premijeru Đukanoviću, kad ovdje vrijeđa poslanike nazivajući predstavnicima medijske mafije, pa onda

dobijemo tumačenje, na pitanje ministra policije da ne postoje nikakva saznanja operativna da postoji medijska mafija u Crnoj Gori i da je to politički stav. E, sad ajde da vas zamolim da budete isto tako i prema premijeru, a ne da ćutite svi onda kada se desilo pa čak ste odbili vaš klub da potpiše osudu onakvih riječi plus medijske mafije, plus nazivanje bitangama pojedine poslanike. Tad ste svi ćutali iz DPS-a.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega.

Kolega Darko Pajović. Izvolite, diskusija.

DARKO PAJOVIĆ:

Gospodine popredsjedniče, gospođo ministarko, načelniče general štaba, ja bih prije svega želio da odam priznanje potpredsjedniku Parlamenta danas mu nije lako, jer izgleda da imamo nevjerovatnu inspiraciju onako svi kao poslanici, vidim da su česti prigovori na njegov račun. Ja mislim da u okviru onoga kako se mi kao poslanici ponašamo danas taj čovjek briljantno radi svoj posao.

Kao druga stvar počecu sa nečim što možda nije tema NATO-a, ali biću jako kratak da bi možda pomogao tu senzibilnost kolega iz Demokratske partije socijalista kada su u pitanju rečnici i vokabulari koji nijesu primjereni Parlamentu. Potpuno saglasno sa tim, ali moram podsjetiti da je to praksa, koju je upravo ovdje započeo predsjednik vaše stranke, makar kada je u pitanju Pozitivna Crna Gora. I uvaženi gospodine Vukoviću, mnogo ružnih riječi ste znali da kažete i na račun Pozitivne Crne Gore. Ja se nebih podsjećao tih riječi, jer termin "ništica" i termin "konj" je sve samo ne lijepo. Dakle, "ništica" je apsolutno vaša riječ, apsolutno je vaša riječ.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Dakle, kolega Vukoviću, moram da vas upozorim i upozoravam vas po Poslovniku, a kolega Vuković, ja vas upozoravam još jednom, ja vas još jednom upozoravam.

DARKO PAJOVIĆ:

Nijesam uopšte nikoga pitao, konstatovao sam i kazao da prvo moramo biti samo kritični prema sebi, vidjeti kako se mi ponašamo da bi nekog drugog kritikovali. Ako neko drugi iz klupa Demokratske partije socijalista ima to pravo hoću da kažem da vi apsolutno nemate to pravo sa svojim vokabularom prije svega i kao poslanik, a ako hoćete i kao čovjek, apsolutno unizili tu funkciju koju imate. Dakle, nazivati kolege "ništicama" i "konjima" je sve samo ne pristojno. To je bila moja poruka onima koji se danas jako bune koji su vokabulari nekih drugih, ali da se vratimo protokolu, jer mislim da je to današnja tema i ono što je stav Pozitivne Crne Gore koji je poznat javnosti jeste da se mi apsolutno zalažemo za integraciju u NATO alijansu. Razlozi su više nego pragmatični i ja bih počeo od tih 90-tih godina, ne da bih podsjećao šta je bilo već da bi ukazao da pripadam jednoj generaciji koja je odrasla pod sankcijama, Crna Gora je bila tada najljepši mogući zatvor itd. itd. Ne bih želio da zvučim maliciozno, ali mnogi od onih koji su zastupali takvu politiku i dan danas sjede u ovom Parlamentu. Iz razloga ne samo moje generacije, koja je možda neinteresantno vama ovdje koji sjedite, ali možda prvi put putovalo u inostranstvo sa 26 ili 27 godina. To vas apsolutno nije tangiralo, pa onda nijesmo imali neke struje po šest sati, pa smo onda živjeli od nekih pet maraka zbog ratova u okruženju. Osnovni razlog zašto se Pozitivna Crna Gora zalaže za članstvo u NATO alijansu jeste da nam se nikad nebi ponovila ta vrsta prošlosti. Ta prošlost nije dobra, ona je ostavila čini mi se poprilične deformitete u sistemu vrijednosti, a kažem bez ikakve uvrede kolega Mustafić je napomenuo da je on bio već 23 godine za neke stvari u Crnoj Gori. Možda su u Crnoj Gori sad stasale one generacije koje su izašle iz jednog takvog miljea. Odnosno, možda su neki od nas imali tada 18 godina i sazrijevali upravo u onim vrednosnim sudovima koje su ponavljam mnogi iz ovog Parlamenta i tada baštinili, naravno na nekim potpuno drugim osnovama nego što je to sada. Dobro je da su se te stvari promijenile, ali NATO alijansa jeste garant da nam se ta i takva prošlost ne može ponoviti. Ne samo nama, već svimonim budućim generacijama. Ono što apsolutno nije dobro i ono što je više nego jasna činjenica na koju ukazuju mnogi međunarodni partneri, to je nereformisanje bezbjednosnih službi i vladavina prava. To je nešto što ostaje kao ogromno opterećenje za proces NATO integracija, ali ne samo NATO integracija već mislim cjelokupnog crnogorskog društva. Dakle, mi tu apsolutno ne vidimo nikakvu političku volju ili želju, bez obzira što su mu jasne naznake od strane međunarodnih zvaničnika imali godinu dana skoro unazad, da se to stanje poboljša. Mislim da je to jedan ogroman teg koji nosimo svi ovdje, a suština je nemanje političke volje i zapravo želja da se bezbjednosne službe, umjesto stavljanja u službu bezbjednosti rješavanja pitanja korupcije, organizovanog kriminala, radije bave političkim temama ili možda političkim neistomišljenicima. To apsolutno nije dobra politika, to je politika koja usporava proces NATO integracija i zato apsolutno po

stanovištu Pozitivne Crne Gore kompletnu odgovornost upravo ima Vlada. Taj dio polja djelovanja ministarko, vi ste član Vlade, ja bih i tekako volio da budete unutar same Vlade, kao što sam pouzdano znam da jeste, lobista reformisanja bezbjednosnih službi koji nama jesu prepreka ka NATO integracijama. Prepreka ka NATO integracijama u odnosu na naše međunarodne partnere, ali isto tako prepreka ka NATO integracijama kod svih onih ljudi koji smatraju da možda NATO integracije nijesu dobar bezbjednosni okvir za državu Crnu Goru.

Dakle, završiću nemamo potrebe za tim, nemamo potrebe kao jedno društvo, nemamo potrebe kao država da se predstavljamo u svijetlu ljudi koji ne žele da mijenjaju nešto što nije dobro i da jednostavno čini mi se neke aveti prošlosti, a kada imate određene bezbjednosne strukture kao što su tajna policija i cijeli niz drugih koji se stavljaju u funkciju političkih ciljeva, a ne bezbjednosnih ciljeva. To ne može biti dobro ni za koga u Crnoj Gori, ni za jednog, jedinog građanina, ma kojoj vjeri, kojoj naciji pripadao, bio on za ili protiv NATO-a.

Dakle, kada se često pitamo zbog čega imamo ogromni procenat, ja sam potpuno saglasan ljudi koji nijesu saglasni sa generalnom odrednicom Crne Gore da evroatlantske integracije jesu njena budućnost, volio bih da sagledate da srž tog problema jeste upravo na mjestu koje se zove Vlada. Ključ jeste u njenim rukama, mehanizam je jako dobro poznat, potrebna je snažna politička volja i što se tiče Pozitivne Crne Gore, koje sada nema, što se tiče Pozitivne Crne Gore imate punu podršku za ostvarenje tih i takvih ciljeva.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Pajović.

Dajem riječ kolegi Srđanu Miliću, a neka se pripremi kolega Strahinja Bulajić.

Izvolite kolega Miliću.

SRĐAN MILIĆ:

Hvala vam.

Dakle, neki od nas bi morali poći na avion, neki bi morali završiti neke druge stvari, a čini mi se da smo se svi dobro razumjeli danas. I da je bilo tu razumijevanja u političkim i pravnim razlikama, tumačenja onoga što je uobičajeni tekst dokumenta koji se ispostavlja svim zemljama koje imaju aspiracije za punopravno članstvo u NATO. Jer evropske i

evroatlantske integracije nijesu jeste li član Evropske unije i član NATO-a, nego podrazumijevaju reforme, reforme i reforme. Žao mi je što drugačije ne radim, pa dostavljam izjave koje dajem još u februaru mjesecu poslije Amerike i posjete američkim zvaničnicima o tome hoće li biti ili neće biti poziva u NATO. Ali ovdje se postavlja drugo pitanje. Postavlja se pitanje legitimiteta rasprave oko nečega, što supremacija ... međunarodno pravo, odnosno domaće pravo je zagarantovano Ustavom, znači kako je donešen Ustav. I realnost je da danas u Crnoj Gori, nakon lokalnih izbora, promijenjena politička mapa Crne Gore i da postoji većina, u najvećem broju gradova, osim onamo đe DPS ima apsolutnu, čini mi se Danilovgrad, a i tu sa koalicionim partnerima ili onamo đe SNP ima apsolutnu vlast kao što su Plužine. I šta je priča oko toga hoćemo li dobiti ili nećemo dobiti poziv za NATO. To je samo dimna zavjesa u odnosu na ono što treba, pa nama trebaju reforme, nama treba vladavina prava i nama trebaju oni koji budu sutra odlučivali o tome s kim će praviti vlast na lokalnom nivou. Ne da čekaju hoće li doći poziv iz Velsa, nego da se pitaju hoćemo li da imamo prve pravosnažne presude za kriminal na najvišem nivou. Hoćemo li konačno lica iz Bijele knjige da privedemo iz spoznaje i pravde? Hoćemo li gospođu Pejanović, da otvorimo dosijea vojnih obavještajnih službi? Hoćemo li da vidimo ko od ovih što pričaju svi ovdje u Parlamentu ili širom Crne Gore, koji imaju tu ekskluzivu da putem medija šalju razne poruke, da vidimo šta piše za njih u tim dosijeima. Hoćemo li konačno kao jedina zemlja koja još uvijek nije otvorila dosijea stare udbe imati tu priliku da kažemo, evo izvolite pogledajte kao Češka, kao Slovačka, to je ozdravljenje države, a nije ozdravljenje države ako ja vama budem rekao bilo što ili budete meni odgovarali oko toga. Šta imamo ovdje? Treba biti realan. U ovoj sali postoji većina koja će da glasa za ovaj protokol, koja je nije adekvatna onoj većini koja postoji danas u Crnoj Gori koja se protivi punopravnom članstvu u NATO – u. I to je realnost. Da vas ja sad ubjeđujem da nešto ovdje nije u redu ne pada mi napamet, ali je odbacujem kao neistinitu. Tvrđnja da se radi o uporednim procesima, pa vi ste sami dobili ovdje u izjavi o usklađenosti Nacrta predloga propisa da donošenje ovog zakona nije predviđeno programom pristupanja Crne Gore u Evropsku uniju. Pa onda drugi detalj, pa ovo je predloženo po skraćenom postupku 26.06.2012.godine, tako ste otprilike rekli je usvojeno na Vladi. Jeli tako? Skraćenim potpisom, skraćeni postupak je da 17.juna 2014.godine, skoro pa dvije godine nakon toga imamo raspravu u Parlamentu. Možda bi neko, izvinjavam se i ovo je bio jun. Možda bi neko trebao da odgovori na pitanje, pa šta je ovdje skraćeno. Ako je to način kako rješavamo pitanja, onda se vraćamo na onu tezu gospođe Đurović, kad govoreći oko reformi je negdje rekla samo se bojim da ne upadnemo u zamku agende štrikova. Da lije ovo agenda, da li je to ispunjavanje te agende štrikova, ovo što imamo ovdje. Govorimo o sporazumu koji je potpisan 19.juna, sve u junu mjesecu 1951.godine, prije 63 godine i budite sigurni, da budemo sigurni svi ovdje. Od te 1951.godine, do 1955.godine, i nakon toga ogroman broj sličnih ponuda je stojao na stolu bivšeg predsjednika tadašnje

Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji to nije prihvatio, a te ponude su bile, budite ubijeđeni, mnogo bolje. Ono što dakle završavajući i ne želeći da zloupotrijebim način na koji ste mi do sada dozvoljavali da govorim duže, poštujući, prije svega, Poslovnik o radu ovog Parlamenta ja to činim sada usmenim putem, moraću to i u pisanom obliku. Da pozovem sve predsjednike parlamentarnih partija u Crnoj Gori, da krenemo u ispunjavanje onoga što nam je zakonska obaveza, a to je konstituisanje lokalnih parlamenata u gradovima gdje su održani izbori. Od ove priče će biti naslovi dan - dva u novinama. A od onoga kako ćemo makar pokušati da nešto promijenimo, jer sebe doživljam, a prije svega doživljam SNP, kao istinskog pobjednika na ovim lokalnim izborima, zavisiće budućnost ove države i ovoga naroda. Zato što se SNP-a tiče gospodine Mustafiću, sve što sam imao da kažem o punopravnom članstvu u NATO-u rekao sam tokom kampanje, rekli su kolege, vidjeli smo kako smo glasali, svako neka radi onako kako misli da treba da radi niti namjeravam nekoga ubjeđivati, jer ne vidim ni jedan ekonomski benefit pristupanja NATO-u, vidim da mi je za čuđenje da ministar finansija mogao da glasa za ovo, a na to nema pravo, jer niko ne može biti oslobođen plaćanja poreza i carina, ali sa druge strane, kada dođe direktiva onda svi lako promijene mišljenje.

Izvinjavam se Strahinji što je čekao do sad.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Milić.

Kolega Strahinja Bulajić, a neka se pripremi posljednji prijavljeni kolega Andrija Mandić.

Izvolite kolega Bulajić.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, gospođu Đurišić, gospodine admirale, poštovane kolege,

Gospođu Đurišić, ja ne smatram ovaj dodatni dopunski protokol, tek samo tehničkom problematikom, već par exelans političkom. Citiram: "čista je iluzija da smo samostalni. Iznajmljeni smo kao pomoćna snaga za najnasilniju grupaciju svijeta, a to je NATO koji neki danas hvale zaboravljajući da je to najrazbojničkija organizacija novoga

svijeta. Možda mu je ravna jedino crkva u doba krstaških ratova prije 800 godina. Prema tome, ako smo mi pod pokroviteljstvom i u službi tog NATO kako smo samostalni". Završen citat.

Dakle, ovo nije rekao ni srpski hegemonista, ni četnik, ni ravnogorac, već ovo je saopštio jedan od vodećih intelektualaca savremene Hrvatske Igor Mandić. Ovaj dodatni dopunski protokol nije ništa drugo do učvršćivanje bolje reći armiranje za Crnu Goru, za njenu tradiciju, za njenu istoriju, njene vojne tekovine ponižavajućeg Sofa sporazuma. Između ostalog, u stavu 4 preambule Sofa sporazuma stoji imajući u vidu želju strana da podijele odgovornost za podršku oružanim snagama Sjedinjenih Američkih Država koje bi mogle da borave u Crnoj Gori itd. pa se pitam, odakle Vladi Crne Gore pravo, odakle vam motiv da tumači, da li ja imam želju da podijelim odgovornost za podršku oružanim snagama Sjedinjenih Država i to još da borave na mojoj teritoriji u Crnoj Gori. Ja to pravo nikada nikome nijesam dao i u mojoj duši takva želja ne može da se zametne uopšte. I zato ne pristajem ni na cinizam ni na licemerje ovakvoga ranga. Vrhunac poniženja je član 10.U stavu 1 stoji: Osim zahtjeva za naknadu štete po ugovoru, strane će se odreći prava da traže jedna od druge bilo kakvu nadoknadu za štetu, gubitak ili uništenje imovine, povredu ili smrt osoblja bilo koje strane itd. Dakle, ovom odredbom Vojska Sjedinjenih Američkih Država i razne privatne kompanije koje ona angažuje praktično dobijaju dozvolu da ubijaju po Crnoj Gori. U stavu 2 tog istog člana stoje zahtjevi trećih strana za naknadu štete ili gubitka uzrokovanih od strane osoblja SAD, rješavaće Sjedinjene Države u skladu sa zakonima i propisima SAD. Molim, Sofa sporazum. Recite mi šta je problem, jeste li vi ovo potpisali, ja kažem da ovaj protokol koji ste nam danas dali je samo učvršćivanje ovoga sporazuma. Dakle, tom normom ukida se nadležnost Crne Gore na svojoj teritoriji, a uvodi se jurisdikcija Vašingtona. Sjedinjene Države su sebe obezbijedile i u perspektivi u članu 14, tačka 2.U slučaju da obje strane u budućnosti postanu potpisnice sličnih sporazuma koji sadrže odredbe koje su u suprotnosti sa odredbama ovog sporazuma, primjenjivaće se odredbe ovog sporazuma. Šta to znači? To znači da je ovaj sporazum ostao najviši akt u hijerarhiji ovoga tipa u Crnoj Gori. Što to znači? Ja se pozivam na ovaj sporazum. Ne znam šta ste vi shvatili. U dodatnom dopunskom protokolu u članu 3 tačka 1 kaže se da će se pozivati, da se sve to što se tiče Pariskog protokola, moliću vas samo za malo vremena još ako nije problem. Ovaj dodatni dopunski protokol primjenjivaće se na teritoriji svih država ugovornica. A šta stoji u članu 2 od Sofe? Crna Gora će omogućiti Sjedinjenim Državama pristup korišćenja onih objekata iz svega toga bez naknade i sve bez bilo kakve, lako mi je za novčanu, ali nema ni pravne, ni moralne, ni duhovne, o novčanoj u ovom slučaju ne treba ni govoriti. Dakle, vrhunac licemjerja je sadržan u članu 6 dodatnog protokola ovoga koji ste nam danas dostavili. Ja vas molim samo za malo vremena u kome se kaže, ovaj dodatni

dopunski protokol može otkazati bilo koja strana potpisnica dajući pisano obavještenje u otkazu Vladi Sjedinjenih Američkih Država koja izvještava sve države potpisnice o svakom obavještenju te vrste.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Bulajić.

Kolega Mandić, posljednji prijavljeni danas, a nakon toga završna riječ ministricice Pejanović-Đurišić.

ANDRIJA MANDIĆ:

Dame i gospodo,

Već je Skupština Crne Gore obaviještena da će poslanici Demokratskog fronta različito glasati vezano za sami predloženi tekst, prosto se mi u Demokratskom frontu razlikujemo po ovoj temi kao što se razlikuju i građani Crne Gore. Jer je ova današnja tema i dobra prilika da se osvrnemo na generalnu politiku Vlade Crne Gore i pravac kojim se kreće ova zemlja.

Dakle, Vlada Crne Gore se opredijelila da Crnu Goru, pošto poto, što je moguće prije ugura u NATO savez, računajući da je to dobro za građane Crne Gore, ali na prvo mjesto računajući da je to dobro za jednu manju grupu ljudi koji se nalaze na čelu Vlade, jer pokroviteljstvo najmoćnije vojne organizacije u istoriji čovječanstva i tekako može da bude važno za one ljude koji su osumnjičeni za teške kriminalne radnje, za ljude koji su godinama učestvovali u nedozvoljenim radnjama za koje postoje konkretne presude i svaka dobra vibracija koja dolazi od najmoćnijeg vojnog saveza u istoriji čovječanstva može i tekako da bude dobro upotrebljena od ljudi koji danas vode Crnu Goru, a na prvo mjesto mislim na premijera Mila Đukanovića. Nova srpska demokratija i grupacija koju predvodi gospodin Knežević u okviru Demokratskog fronta se snažno za to zalažu da Crna Gora bude vojno neutralna, da Crna Gora ne treba da napravi izbor koji može da bude ... po budućnost većine građana Crne Gore, uzimajući u obzir i naša istorijska iskustva, uzimajući u obzir i same zagovornike ovog procesa priključenja Crne Gore NATO alijansi. Ja ne moram podsjećati građane Crne Gore na '99. godinu, kao što ne moram sada ulaziti u svaki detalj ove pravne infrastrukture koju želi da Vlada Crne Gore izgradi prije 25. juna, ali svi znaju da NATO savez, Rusija ili bilo koja velika zemlja želi da ima pouzdane saveznike.

Da li NATO savez, podržavajući Vladu Crne Gore i premijera, dobija pouzdanog saveznika? To je ključno pitanje i to je ono sa čim se slažem sa gospodinom Medojevićem da Crna Gora neće dobiti poziv od NATO-a saveza, prosto iz razloga što je prvi čovjek crnogorske vlasti nepouzdan saveznik. Ako izanalizirate njega, kao političara, ako izanalizirate njega kao člana Vrhovne komande Savezne Republike Jugoslavije, koja je u decembru '98.godine donijela Odluku da se Savezna Republika Jugoslavija brani svim sredstvima, a kada je počela agresija na Saveznu Republiku Jugoslaviju, da član Vrhovne komande ode u sjedište NATO saveza i stavi se na raspolaganje agresoru, to je tada odgovaralo NATO savezu, ali sa vremenske distance koja je protekla, možete zamisliti u analizama same te ličnosti, toga saveznika sa kojim treba da krenete u najodgovornije akcije, gdje se proljeva krv i gdje treba da ginu vaši vojnici, kako ćete razmišljati o njemu i da li bi željeli da imate išta zajedničko sa takvim komandatom i članom nekog budućeg Vojnog saveza.

Ja mislim da tu, što se tiče NATO saveza da oni samo prave racionalan izbor. Ne bi možda bio problem da je na čelu Vlade neki izvorni natovac, neko ko je od početka se zalagao za NATO savez, neko ko nije učestvovao u donošenju odluke u ratu protiv NATO saveza, neko ko nije pripadao drugim strukturama, prepostavljam da bi onda i odnos bio drugačiji. Ovako, kada se sve uzme i poređaju logički sve te činjenice i kada se postave stvari na svoje mjesto, ja sam više nego siguran da ono o čemu je govorio gospodin Medojević, vezano za poziv da neće uslijediti, a mislim da građani Crne Gore i te kako dobro prepoznaju i zašto su većinski protiv toga da Crna Gora uđe u NATO savez. Prosto, svaki građanin Crne Gore današnju Vojsku Crne Gore, što se tiče obučenosti, što se tiče brojnog sastava, što se tiče morala, što se tiče spremnosti za odbranu otadžbine, ne može ni da uporedi sa nekadašnjim pripadnicima Vojske Jugoslavije. '99.godine ta vojska je pokazala svoju snagu, pokazala svoju odgovornost da služi na čast svakom oficiru i svakom vojniku te vojske, kako je obavila zadatak koji je bio postavljen pred nju, a danas nažalost Vojska Crne Gore, koja je slijedila NATO standarde, dovedena je dotle da sam ja više nego siguran da bi Lovачko društvo Grbalj, recimo ono moglo da se obračuna sa Vojskom Crne Gore. To slično,

neću da kažem da se to samo odnosi na Vojsku Crne Gore, evo vidite šta se dešava sa Vojskom Srbije, da ne ispadne da ja sad nešto neprijateljski raspoložen prema Vojski Crne Gore. Zamislite da umjesto onog Šutanovca koji je izvodio reforme, približavajući Vojsku Srbije NATO standardima, da je Vojska Srbije zadržala sve standarde koje je imala nekadašnja Vojska Jugoslavije, mislim i na one inženjerske jedinice, da li bi danas bila situacija u Srbiji, odnosno nedavno kada su bile poplave ista i da li bi ta narodna vojska mogla da uradi više za svoje građane nego što je uradila ova koja je navodno primjenjivala velike standarde i velike priče? Oni koji su ratovali protiv nas, oni koji su poslije 78 dana shvatili da Vojska Jugoslavije nije bila vojno poražena nego da je bila na visini svoga zadatka mnogo uspješnija od Vojske Kraljevine Jugoslavije i od Jugoslovenske narodne armije, shvatili su da to treba razbiti, da to treba usitniti, da pod različitim izgovorima to treba uništiti, a posebno demoralisati i naš oficirski kadar, među njima pronaći one koji su skloni i slični onim oficirima 27.marta 1941.godine koji su više vodili računa o nekoj drugoj državi nego o vlastitoj. Ja mislim da se mi nalazimo u tom procesu. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Mandić. Svako uzima istoriju kako mu odgovara, očigledno.

Ministrica Pejanović imate pravo na završnu riječ. Izvolite.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ.

Zaista moram da reagujem u odnosu na ovo što je poslanik Mandić, počevši od njegove završne konstatacije. Ovdje su se čule vrlo teške riječi, ja moram da prokomentarišem činjenicu da je poslanik Mandić rekao:"da 2.000 pripadnika Vojske Crne Gore nijesu profesionalni, da nemaju moral i slične ocjene". Dakle, to je nešto što ide u kontekstu onoga sa čim se svakodnevno susriječemo kada je u pitanju odnos prema državi, koji naravno onda se reflektuje i na ono što je odnos prema pripadnicima Vojske Crne Gore. Neću da ulazim u to sa čim se upoređuju i slično, ali zaista imam potrebu da to kažem zbog tih ljudi koji su u punoj mjeri posvećeni poslu koji rade i koji se trude da, upravo prisvajajući i

usvajajući standarde kakve prepoznaje savremeni i demokratski svijet kojim zajednički težimo. Ja nijesam čula ni od koga u ovom Parlamentu da ima neku drugu opciju i projekciju u kom pravcu treba da se razvija Crna Gora, da ih nazivamo takvim imenima. To mi je bila obaveza da kažem.

Što se tiče ostaloga odnosi se na današnju tačku dnevnog reda. Mislim da je bilo dobro što smo i bez obzira na to što smatrala sam da je riječ o tehničkom pitanju, da smo iskoristili priliku da razgovaramo i politički i da još jednom građanima Crne Gore pokažemo zašta se koja partija i pripadnici pojedinačnih poslaničkih klubova zalažu. Šta su to opcije koje im se nude, na kraju krajeva i učestali izborni procesi su prilika da o ovom razgovaramo i razgovaramo u kontinuitetu i upravo zbog toga se ja ne slažem sa ocjenom koja je ovdje data i koja se odnosi na ono što je dato obrazloženje, gdje se dovodi u pitanje rečenica da je Crna Gora jasno opredijeljena za priključenje evroatlantskim integracijama. Jeste, gospodo draga, jasno je opredijeljena, jer tako piše u preambuli Ustava koji je ustavotvorna Skupština usvojila, ja predpostavljam da ta ustavotvorna Skupština nije bila dobrovoljno društvo nego su to bili odgovorni predstavnici građana Crne Gore, koji su većinski donijeli takav Ustav u kome u preambuli piše opredjeljenje Crne Gore. Dakle, što se tiče ostaloga, naravno razgovarali smo intenzivno povodom ove konkretne teme i o tome da li ili ne referendum i na koji način o ovome odlučivati i ja moram da kažem da je to naravno pitanje o kome treba da razgovaramo i sigurna sam da ćemo razgovarati i nadalje, prosto iz razloga što je to pitanje koje dobija na svojoj važnosti, na svojom aktuelnosti onoga trenutka kada Crna Gora dobije poziv da postane punopravna članica NATO-a. Za razliku od ocjena koje su se ovdje čule i saznanja, ja ne znam iz kojih izvora i konstatacija vrlo odlučnih da Crna Gora neće dobiti pozivnicu za NATO i da ovdje pojedini poslanici imaju tu vrstu ekskluzivnih informacija ja moram da vam kažem kao neko ko se time bavi na dnevnoj bazi da ne dijelim takvo mišljenje i ne slažem se sa takvom konstatacijom i da u tom smislu očekujem da, upravo u danima koji dolaze i danima u susret samom samitu u Velsu, takve konstatacije budu efektno i demantovane.

Ono što je suština cijele priče jeste da je naša obaveza da negdje idemo u susret onome što je usvajanje standarda demokratskog svijeta i ja moram da kažem da vrlo negdje ohrabrujuće zvuči to što se prepoznaje, ipak, jedna saglasnost svih kada su u pitanju potrebne reforme i kada je u pitanju ispunjavanje, ustvari onoga što jesu kriterijumi za punopravno članstvo u NATO. Govorimo o ona četiri seta uslova koji podrazumijevaju sve ovo o čemu smo danas razgovarali. Podrazumijevaju i vladavinu prava, podrazumijevaju i slobodu javne riječ, podrazumijevaju i borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, podrazumijevaju reforme bezbjednosnih službi, podrazumijevaju i javnu podršku. Sve se to objektivno tretira i razmatra od strane NATO alijanse i istovremeno u djelovima koji pripadaju od strane Evropske unije i Evropske komisije. Ja dakle, ako stignem, a nadam se da ću stići na avion, idem za Brisel gdje sutra imamo sastanak Sjeveroatlantskog savjeta o napretku Crne Gore u Map procesu. Ja očekujem da će i taj izvještaj biti vrlo pozitivan i da će pokazati taj napredak koji se pravi iz godine u godinu i u tom smislu ja očekujem od svih vas, takođe da prepoznate to što kaže ne ministar odbrane, ne predsjednik Vlade, ne Vlada, ne poslanički Klub DPS-a nego kažu države i njihovi predstavnici u odnosu na koje teško da neko od vas može da ima primjedbu i da kaže da nijesu demokratske. Dakle, u tom dijelu, evo ja očekujući da ovaj zakon bude usvojen, želim samo da kažem da u odnosu na ocjenu takođe da ne postoji jasna politička volja kada je u pitanju ovaj strateški cilj Crne Gore, da kažem da se ne mogu složiti sa takvom ocjenom dakle da Vlada Crne Gore, a mislim da i Parlament većinski pokazuje jasnu političku volju da se uradi sve što je neophodno i da se na pravi način pokaže da zaista reforme jesu suština ovoga procesa i da se te reforme odvijaju jednim tempom koji je prepoznatljiv. Vi ćete i u narednom periodu biti u prilici da razgovarate, a već ste razgovarali kada su u pitanju bezbjednosne službe o Zakonu vezanom za sektor bezbjednosti, razgovaraćete takođe o Zakonu o AMB-u i biće prilike da se uvjerite i kroz te rasprave o onome što je Vlada predložila da bude novi sadržaj kada su upravo reforme u tom sektoru u pitanju, kao nečemu što slažemo se svi, jeste jedan od bitnih uslova. Ne samo kada je u pitanju članstvo u NATO -u, nego generalno kada je u pitanju ambijent u kome živimo. Evo zahvaljujući vam se svima, bez obzira na razlike koje imamo i koje su očekivane,

ja mislim da je ovaj Parlament još jednom pokazao da može da bude mjesto na kome se i češće, i više razgovara o ovim pitanjima, jer ćemo na taj način jednostavno, bez obzira na to koliko diskusija u određenim trenucima može da bude teška i opterećena različitim drugim pitanjima, pomoći našim građanima da bolje razumiju o čemu govorimo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Ja imam običaj naravno da nakon završne riječi dajemo riječ poslanicima. Ima pravo kolega Mandić. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ:

Ja stvarno gospodine potpredsjedniče, ne mogu dozvoliti ni u ovakvoj formi da ostane da se ovdje saopštavaju neke stvari koje ja nijesam saopštio. Ja sam u svojoj diskusiji vrlo precizno pričao o patriotizmu i o izdaji, pominući i imenujući jednog veleizdajnika koji bi u svakoj zemlji NATO saveza bio osuđen, možda i izveden pred prijeki sud. Da je to uradio u bilo kojoj državi NATO saveza, što je uradio kao član Vrhovne komande u Vojski Jugoslavije, ali sam takođe veoma ponosan i ne mogu ja da uvrijedim danas ni jednog pripadnika Vojske Jugoslavije, Vojske Crne Gore jer sam najponosniji na tu činjenicu da sam i ja bio jedan od njih '99. godine. To je period sa kojim se posebno ponosim i ja sam njihov i drug, i brat i znam da ti ljudi su patriote i pokazali su sposobnost. To što su prinuđeni, sticajem okolnosti, da zbog svoje egzistencije budu vođeni od strane tog veleizdajnika u propast i ..(Prekid)... uništeni da danas ne znači ništa, to je nešto drugo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Pejanović-Đurišić, takođe proceduralno izjašnjavanje. Možda pojašnjenje, ili navode.

MILICA PEJANOVIĆ ĐURIŠIĆ:

Ja sam samo reagovala upravo na ovo što je sad zadnje rečeno. Dakle, na činjenicu da je vojska uništena, da vojska nema kapaciteta, da vojska nema sposobnosti i slično. Opet

ću da vas vratim na ono što nije moja lična ocjena, nego je ocjena naših partnera, koji kada je u pitanju Vojka Crne Gore, kada su pitanju sve reforme koje se sprovode u sektoru odbrane, da smo na putu koji garantuje i izgradnju kapaciteta i sposobnosti. Ja vas se zahvaljujem na kvalifikaciji koju dajete na taj način i naravno, očekujem od vas da na pravi način to i argumentujete, a ako vi to smatrata, ja zaista nemam namjeru da utičem na vaše razmišljanje, naše su političke razlike odavno prepoznate. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Kolega Danilović, bilo je ipak ovo u cilju razjašnjavanja, znači u pitanju je klasična procedura. Naravno, imate pravo uvijek. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče,

Vrlo ću precizno ne ulazeći u sadržaj, jer građani imaju i oči i uši pa neka sami cijene što je ko govorio, ali vama ne možete da date proceduru ministru ili ministrici. Prethodno ste pogriješili, možda je to i u dobroj namjeri, ali ja vas molim, u završnoj riječi, ovdje niko nije maloljetan, politički smo zreli ljudi, posebno su zreli i ministri, prećutati najznačajniji dio ili značajan dio argumentacije govornika, ne uvažiti ih da sa njima polemište, bez obzira što avion leti po onoj poslovice "o lali koji ne žuri, jer ima kartu", ima i ministar kartu može da odloži let. Parlament je važniji od bilo kog leta, ali ne moramo zbog toga da trpimo da u završnom obraćaju se direktno jednom poslaniku neko obraća i kaže, možda je kolega Mandić govorio kako je govorio to je njegovo pravo, vi nemate pravo da dajete u završnoj riječi onome ko govori zloupotrebljavajući institut završne riječi da drži pridiku pa onda moramo poslovnički jednom, poslovnički drugi put. Ovo moje poslovničko reagovanje isforsirano, jer ne znam kako drugačije da stavimo tačku. Vama se obraćam, molim vas da to ne radimo u buduće. Nije imala pravo gospođa ministarka da radi ove stvari, niti da se obrati direktno poslaniku u završnoj riječi, niti potom da kroz poslaničko reagovanje optužuje nekoga da je iznio politički stav. Jeste politički stav, ali ovo je slobodna zemlja. Valjda.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Danilović. Zaista smo pokušali da u mogućoj atmosferi završimo danas ovu raspravu i zbog toga smo moguće malo prekoračili nešto što su poslovničke odredbe, ali iz najbolje namjere da se do kraja razjasnimo i da naravno u atmosferi razumijevanja završimo ovu tačku. Hvala vam što ste reagovali.

Ovim smo završili Predlog zakona o potvrđivanju dodatnog dopunskog protokola Sporazuma između država ugovornica Sjeveroatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir, o statusu njihovih snaga.

Prelazimo na sljedeću tačkudnevnog reda to je **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji.**

Podsjećam da su pedlog zakona podnijeli poslanici: Aleksandar Damjanović, Veljko Zarubica, Zoran Jelić, Rešid Adrović, Nik Đejošaj, doktor Strahinja Bulajić, Milutin Đukanović i Mladen Bojanić, članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Izvjestioci odbora su Radovan Obradović, Zakonodavnog odbora i magistar Aleksandar Damjanović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres i pitam nekogod poslanika koji želi dati dopunsko obrazloženje.

Kolega Damjanović, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče Mustafiću,

U ulozi jednog od osam potpisnika ovog predloga zakona, gotovo svih klubova koji imaju svoje članove u Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, a i u funkciji izvjestioca veoma kratko uz par napomena, vezanih za proceduru, odnosno postupak predlaganja ovog akta, odnosno očekivanja koje imamo od nečega što je koncezualno ili gotovo koncezualno prošlo u matičnom odboru.

Poslije dvije godine neuspješnih pokušaja da se shodno našoj evropskoj obavezi, a i našoj unutrašnjoj potrebi izmijene pojedine odredbe Zakona o državnoj revizorskoj instituciji,

naročito one odredbe koje garantuju njenu nezavisnost, finansijsku i svaku drugu, pristupilo se ponovnom radu na nekoliko odredbi koje bi iscrpile tekst ustavnosti u ovom Parlamentu i zakonitosti i koje bi, kažem doprinijelo da se zaokruži, uslovno rečeno, stručni kadrovski, finansijski i svaki drugi kapacitet DRI, neophodan nama, prije svega ovdje u Parlamentu i građanima Crne Gore za punu funkciju DRI u odnosu na javna sredstva i trošenje javnih sredstava.

Odbor je delegirao dva člana odbora iz parlamentarne manjine većine koji su zajedno sa predstavnicima DRI i nevladinog sektora Istitut alternativa i uz učešće Evropske komisije sačinili predlog, odnosno nacrt, radnu verziju predloga izmjena i dopuna. To se desilo prošlog oktobra i nama je negdje u martu dostavljen taj tekst. Mi smo na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet zauzeli stav da, s obzirom da su u radu Radne grupe učestvovali i naši predstavnici i predlagali konkretna rješenja, da bi bilo dobro da u nepromijenjenoj verziji onako kako je to Radna grupa nama dostavila ovaj predlog faktički pošaljemo u skupštinsku proceduru. To naravno ne sprečava ostale kolege da ukoliko imaju ideje i sugestije u smislu poboljšanja ovog akta da podnesu odgovarajuće amandmane, ali da pokušamo da smognemo snage da, evo kažem nakon dvije godine i prvog neuspjelog pokušaja, sada iz drugog pokušaja usvojimo neophodne izmjene, kako bi Državna revizorska institucija odgovorila obavezama koje, prije svega, od nje očekuju i građani Crne Gore, a svakako i naši prijatelji iz Evropske unije. Dakle, Predlog zakona je poslat u proceduru 22. aprila, razmotren u formalnom smislu, pošto su predlagači članovi Odbora, na matičnom odboru. U informaciji sam da će biti stavljen i na sjednici Odbora za zakonodavstvo, odnosno da je već u dnevnom redu i tog radnog tijela. Imam očekivanja da ćemo u ovoj kraćoj, nadam se, raspravi i svakako amandmanskoj raspravi doći do najboljih mogućih rješenja.

Ono što bih posebno pomenuo jeste da je jedna od najvažnijih stavki u predlogu ovih izmjena i dopuna pokušaj obezbjeđivanja finansijske nezavisnosti. Podsjetiću da smo imali zastoje od dvije godine zbog toga što je Odbor za zakonodavstvo zauzeo stav da ne može radno tijelo utvrđivati Predlog budžeta za DRI i kao takvog ga dostaviti Vladi, a Vlada onda to sve kompletno parlamentu kako je, recimo, u Hrvatskoj koja ima isto ustavno ustrojstvo kao i mi. No, poštujem stav svakog odbora u ovom Parlamentu, pa tako i Odbora zakonodavstvo.

Sada smo to premostili sa jednom blažom odredbom koja kaže da, ukoliko predloženi budžet usaglašen od strane DRI i matičnog odbora Vlada bude korigovala, Vlada će morati da objasni zašto je to uradila. To je jedan stepen manje nego što je bilo predviđeno rješenje prvobitno. Tako je htio, na kraju krajeva, ovaj parlament, tako su htjeli poslanici ovog doma. Sada očekujem da smo i prevazišli taj problem i da idemo ka nečemu što bi bila konsenzualna priča, makar u smislu usvajanja izmjena i dopuna ovog zakona.

Opet ponavljam, dali smo rješenje onako kako je to Radna grupa nama predložila, uz dogovor da u ovoj fazi mi kao potpisnici Predloga zakona ne dajemo amandmane, jer je više potpisnika i znate i sami da bi neprihvatanjem amandmana od jednog potpisnika ili povlačenje potpisa zakon došao u pitanje. Naravno, u odnosu na ostale amandmane kojih će možda i biti, apelujem da o njima odluči plenum, ukoliko nema jedinstvene saglasnosti svih osam potpisnika Predloga zakona, da isti postanu sastavni dio teksta Predloga zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Damjanoviću. Bilo je ovo u ime predlagača.

U raspravi prvi prijavljeni je kolega Zoran Jelić, a nakon njega neka se pripremi kolega Mladen Bojanić. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

I ovdje bi se moglo reći sam i ja isto u ime predlagača. Da samo pojasnimo građanima otprilike koje su to novine i koji su to amandmani danas bili na Zakonodavnom odboru.

Dakle, tačno prije deset godina Skupština Crne Gore je donijela Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji kojim je formirana Državna revizorska institucija Crne Gore kao institucionalna, eksterna, nezavisna, stručna i objektivna kontrola trošenja budžetskih sredstava i upravljanje državnom imovinom u Crnoj Gori. Državna revizorska institucija je samostalan, nezavisan organ koji, u skladu sa načelima Limske deklaracije donijete još na 9. kongresu u Limi 1977. godine, i radi po tim načelima. Revizija se sprovodi u skladu sa međunarodnim revizorskim standardima koji donosi međunarodna organizacija vrhovnih revizorskih institucija i sve institucije članice ove međunarodne organizacije dužne su da poštuju pravila i dosledno ih primijene u svojoj praksi.

Državna revizorska institucija je najviši organ kontrole upravljanja budžetom i imovine države, kao jedinica lokalne samouprave, fondova Centralne banke Crne Gore i drugih pravnih lica u kojima država učestvuje u vlasništvu. Državna revizorska institucija kontroliše pravilnost tj. zakonitost, ekonomičnost, efikasnost, efektivnost trošenja budžetskih sredstava

i upravljanja imovinom države Crne Gore o rezultatima izvršenih revizija institucija, izvještava Skupštinu Crne Gore sa podnošenjem godišnjeg izvještaja.

Takođe, približavanjem Evropskoj uniji stvorila se potreba da se postojeći Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji inovira u cilju usaglašavanja sa Ustavom Crne Gore i ispunjavanju obaveza Crne Gore iz pregovaračkog procesa, naročito poglavlja 32 koji se odnosi na finansijsku kontrolu i u dijelu finansijske nezavisnosti Državne revizorske institucije. Senat Državne revizorske institucije je formirao Radnu grupu u kojoj smo učestvovali ispred ovog poslaničkog doma kolega Bojanić i ja, zajedno sa ostalim zainteresovanim u toj radnoj grupi, kao i nevladin sektor i sami članovi Državne revizorske institucije. Mi smo uradili ovaj predlog zakona i dostavili smo ga ovdje u parlamentu.

Takođe, ovaj tekst zakona je poslat Generalnom direktoratu za budžet Evropske unije na mišljenje. Generalni direktorat je dao pozitivno mišljenje na ovaj predlog zakona o Državnoj revizorskoj instituciji. Naročito su bili zadovoljni sa odredbama 14 ovog predloženog zakona, za koji vjeruju da se omogućava dovoljan stepen finansijske nezavisnosti ove institucije.

Ono što, takođe, želim da naglasim jeste da u samom zakonu koji smo ovdje predložili, da osnovni razlog jeste usaglašavanje sa Ustavom i sa međunarodnim standardima za reviziju javnog sektora u ispunjavanju obaveza iz pregovaračkog procesa.

Kada smo danas na Zakonodavnom odboru razgovarali o ustavnosti ovog zakona, Zakonodavni odbor je sugerisao da ima određenih nejasnoća i tehničkih nedoumica, tako da je predloženo ukupno šest amandmana koji su više tehničko pravnog karaktera. Prisustvujući na tom Odboru, prihvatio sam te amandmane, naročito u članu 7 gdje se dodaje godišnji izvještaj, zatim u članu 10, tačka 6 gdje je potrebna nova numeracija ili član 14 gdje se dodaju riječi "radno tijelo". Dakle, tu smo imali pomoć od stručne službe samog Zakonodavnog odbora i to je na neki način prihvaćeno i postalo je sastavni dio zakona. Takođe, ono što je bitno saopštiti jeste da usvajanjem ovog zakona neće biti potrebna dodatna budžetska sredstva u Zakonu o budžetu za implementaciju ovog zakona. Imajući u vidu ovo što je rađeno je zaista jedan kvalitetan odnos u samoj Radnoj grupi i od kolega poslanika iz Odbora za ekonomiju, budžet i finansije. Mislim da smo došli do jednog kvalitetnog teksta koji će unaprijediti rad Državne revizorske institucije u budućem periodu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Jeliću.

U ime Pozitivne Crne Gore, kolega Bojanić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, uvažene kolege, poštovani građani,

Da i ja dam neki skroman doprinos u ovoj raspravi vezano za Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji. Ja sam i u svojstvu predlagača, a i u svojstvu sam člana radne grupe koja je radila na ovom zakonu. Kao što su kolege već i rekle, sastavljenaje i od predstavnika vlasti i opozicije i NVO sektora i, naravno, da su i ljudi iz Državne revizorske institucije bili uključeni, odnosno nosioci ovog posla.

Državna revizorska institucija je jako bitan dio vlasti, mogu slobodno reći, jer negdje, po nekim teoretičarima, ona je četvrta grana vlasti, mnogi se ne slažu, ali da kažem da su, u svakom slučaju bitni za funkcionisanje i izvršne i sudske, a i zakonodavne vlasti. Svima nama daju pomoć u određenim radnjama koje mi, u sklopu svojih nadležnosti, obavljamo. Tako da smo i mi smatrali da treba raditi na ovom zakonu i dovesti neke stvari do kraja, jer ostalo se pri tome da se taj zakon radi, da ne pominjem stvari oko odredbi Ustava koje definišu da je Vlada ta koja predlaže budžet, tako da smo morali u tom dijelu da se krećemo u tim okvirima i da predložimo neko rješenje koje ne daje punu nezavisnost, ali u mjeri mogućeg, u skladu sa Ustavom, daje nezavisnost u planiranju i trošenju sredstava Državne revizorske institucije.

Da pokušam da budem konkretniji, da se ne ponavljam s kolegama koje su već uglavnom dosta toga rekle o zakonu. Evo, da krenem redom. Član 1, tu smo precizno definisali ovoga puta da Državna revizorska institucija kontroliše, odnosno da je subjekt revizije, između ostalih, i kompanija, odnosno pravno lice u kojem je država osnivač ili ima većinsko vlasništvo u akcijama i udjelima. Ovdje je dosta bilo debate, da kažem, odnosno dilema na osnovu ranijeg zakona, jer se nije znalo gdje je država većinski vlasnik, treba raditi reviziju ili u bilo kojim kompanijama gdje je država vlasnik u bilo kom dijelu, pa se malo lutalo u tome. Evo, sada smo definisali da je subjekt revizije ona kompanija, odnosno pravno lice gdje je država većinski vlasnik, s tim što, da ukažem i to da javnost zna, da ne znači da Državna revizorska institucija ne može ući u kontrolu kompanije u kojoj država nije većinski vlasnik. Tu se može iskoristiti Zakon o privrednim društvima. Tamo stoji stavka, čini mi se 32, nije sada ni važno koji je član zakona, da svaki akcionar koji ima 5% i više vlasništva nad akcijama u određenoj kompaniji može imenovati lice koje će izvršiti kontrolu poslovanja i računovodstvo te kompanije, tako da i država može i tu iskoristiti to pravo kao akcionar i imenovati koga god ona smatra shodnim, da može da iskoristi poslovanje kompanije u kojoj je ona manjinski vlasnik.

Takođe, ono što je bitno, skrenuo bih pažnju na član 2, njime se mijenja član 5 postojećeg zakona. I pored ispitivanja dokumenata i transakcija i ostalih stvari, odnosno, da skratim, pored ispitivanja zakonitosti, uvodi se preciznije pojam utvrđivanja pravilnosti ili

uspješnosti i pojam da Državna revizorska institucija pored ovih zakonitosti i uspješnosti mora da ustanovi i efekte ostvarenih ciljeva, što je jako bitno, naročito kod trošenja državnih sredstava to može sve da bude u skladu sa zakonima, ali ako su efekti loši, onda je uzaludni posao, da kažem. Naravno, ova stavka koju su već pomenuli, evo još jednom da pokušam malo više da objasnim, imam vremena, neću dužiti, vezano je za finansiranje, odnosno obezbjeđivanje nezavisnosti kod finansiranja Državne revizorske institucije. Tu smo išli na to da Državna revizorska institucija sama predloži, odnosno Senat, svoje potrebe prema nadležnom skupštinskom tijelu, odnosno Odboru za ekonomiju, a mi ćemo predlog uputiti Vladi Crne Gore, odnosno Ministarstvu finansija koje, ukoliko ne usvoji, odnosno ukoliko bilo kakvu izmjenu radi po pitanju finansiranja Državne revizorske institucije, ima obavezu da pismenim putem obrazloži nadležnom skupštinskom tijelu zašto je vršila izmjene, odnosno zašto nije prihvatila u potpunosti predlog prvo Senata, pa skupštinskog Odbora za budžet i finansije. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I vama, kolega Bojaniću.

Prelazimo na drugi krug poslije izazovne i veoma važne tačke koja je bila prethodna. U ime DPS-a kolega Zarubica. Izvolite.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem potpredsjedniče Raduloviću.

Uvažene kolege, uvaženi građani,

Vjerovatno ću u mojoj diskusiji ponoviti nešto što se čulo od mojih uvaženih kolega koji su već diskutovali, ali nije na odmet, s obzirom na važnost teme, odnosno važnost izmjena i dopuna.

Kao što je već rečeno, istakao bih na samom početku da su predlagači izmjena i dopuna Zakona predstavnici gotovo svih poslaničkih klubova u parlamentu, a da su u Radnoj grupi za izradu zakona učestvovali po jedan predstavnik pozicije i opozicije, kolega Jelić kao i kolega Bojanić, što je veoma bitno naglasiti.

Kao što je navedeno u obrazloženju zakona, donošenje izmjena i dopuna Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji sadržan je u potrebi usaglašavanja sa Ustavom Crne Gore, preciznijem određenju pojedinih instituta u skladu sa međunarodnim standardima za reviziju javnog sektora, kao i ispunjavanju uslova iz pregovaračkog poglavlja 32 - finansijska kontrola.

Radna grupa je, vodeći se načelima iz obrazloženja zakona i izmjenama i dopunama, ugradila odredbe koje treba da jačaju nezavisnost Državne revizorske institucije, ali isto tako da bi bila funkcionalna, efektivna i efikasna ugradila je norme koje definišu potrebe za

visokostručnim kadrom, kao i stručnim revizorom. Izvršena je dopuna člana 4 postojećeg zakona, u kome se precizira da DRI vrši reviziju i subjekata koji primaju sredstva od Evropske unije, kao i drugih međunarodnih organizacija ili institucija koje opredjeljuju sredstva za finansiranje javnih potreba. Takođe je jasno precizirano da su subjekti revizije i ona privredna društva u kojima država ima većinsko vlasništvo.

Ono što predstavlja dilemu kada se radi o subjektima revizije jeste dopis Centralne banke matičnom odboru u kojem se skreće pažnja da, u skladu sa preuzetim obavezama, država Crna Gora u potpunosti uskladi cjelokupno zakonodavstvo sa važećim zakonodavstvom Evropske unije i da u tom kontekstu ograniči obim revizije ove institucije prema Centralnoj banci poštujući princip njene nezavisnosti. Vidim da su kolega Milić i kolega ... dali amandmane po tom pitanju, mislim da ćemo se na Odboru složiti oko ovoga.

Predlogom izmjena i dopuna precizira se da Državna revizorska institucija predlaže nacrt budžeta, a da ga Odbor za ekonomiju, finansije i budžet utvrđuje. Bilo je o tome riječi i u dosadašnjim diskusijama. I, što je veoma bitno, takođe se uvodi zaštitni mehanizam da ukoliko Vlada izvrši izmjene iz nacrta budžeta, onda je u obavezi da dostavi pisano obrazloženje Skupštini, u kojem navodi razloge za izvršene izmjene utvrđenog budžeta. Mislim da u ovom trenutku ova norma predstavlja neki optimum kada se radi o finansijskoj nezavisnosti Državne revizorske institucije.

Preciziranjem postojećeg člana 48 Zakona o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u instituciji o kojima odlučuje Senat DRI u skladu sa zakonom, dodatno se osnažuje institut nezavisnosti institucije. Takođe, mislim da je ovim zakonom riješeno i pitanje kako obezbijediti da subjekti revizije sprovedu preporuku iz nalaza Državne revizorske institucije, što dosadašnjim zakonom nijesu bili u obavezi, a mislim da je to veoma bitno. Naime, u predloženim izmjenama, dopunom postojećeg člana 15 Predloga zakona subjekti revizije su u obavezi da Državnoj revizorskoj instituciji podnose izvještaj o realizaciji preporuka iz konačnog izvještaja o reviziji. Kontrolu realizovanih preporuka trebalo bi da preuzme Ministarstvo finansija kao i Skupština. U krajnjem, Državna revizorska institucija, izvršna i zakonodavna vlast treba da ostvare što bolju saradnju kako bi se ostvario osnovni cilj, a to je jačanje finansijske discipline, kvalitetnija kontrola budžetskih sredstava, a sve u interesu poreskih obaveza.

U konačnom, mislim da će ove izmjene i dopune doprinijeti povećanju transparentnosti i poboljšanju upravljanja javnih sredstvima. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Zarubica.

Faktički svi članovi Odbora, pokretači i potpisnici ove inicijative na čelu sa predsjednikom Odbora, zamjenikom i svim ostalim, tako da ovdje postoji potpuno saglasje i nema te dinamike koja je prethodila prethodnoj tački, tako da i nema mnogo zainteresovanih.

Kolega Milić će dati doprinos sadržajnosti ovoga predloga. Izvolite kolega.

SRĐAN MILIĆ:

Pošto nije bilo baš tako jednoglasno, vidjeli ste tamo da ja nisam potpisao ovaj predlog zakona i ovo se nastavlja u odnosu na nešto što smatram , kao čovjek koji nije glasao za Predlog Ustava, i tražim da

14,37 17.06.2014. G o c a

se poštuje Ustav koji je izglasan, gdje je jasno definisana nezavisnost i Centralne banke Crne Gore i Državne revizorske institucije izmjenama Ustava koje smo imali, odnosno onaj fakticitet vezan za članove Senata Državne revizorske institucije, smatrao sam, gospodine Raduloviću, da smo mogli da napravimo korak dalje. Dakle, da ne dođemo u situaciju da neke stvari moramo popravljati sada amandmanima i hvala na jednom vrlo korektnom izlaganju gospodina Zarubice oko svega ovoga što želimo da napravimo, i da ne zaboravimo šta nam je cilj. Brojao sam ovdje ovo je peta ili šesta izmjena ovoga zakona od 2004. godine kada je usvojen. Vjerujem da smo svaki put napravili korak naprijed. Možda ne dovoljan koliko je trebalo da se zaštiti nezavisnost, jer je toliko važna institucija, koliko da smo pokazali spremnost da popravljamo ono gdje smo kroz preporuke upravo DRI a suočeni sa činjenicom da nijesmo imali prekršajne postupke protiv onih koji su radili stvari koji nijesu trebali da rade a predstavljaju državne organe, organe lokalne samouprave, preduzeća u većinskom vlasništvu države koja se sada uvode, da moramo uraditi mnogo više. Prvi element vezano za sve to je i činjenica vezana za nezavisnost finansiranja Državne revizorske institucije.

Ovdje sam radio jednu kratku analizu i ispada da od 2009, 2010, 2011. i 2012. godine postoji razlika između onoga šta je DRI tražila, to je u dokumentu koje je dostavila Institut alternativa, ovom prilikom im se zahvaljujem na tome, od 800.005 evra, otprilike koliko je bio godišnji budžet DRI za 2009. godinu. Kada pogledamo situaciju vezanu za popunu mjesta shodno sistematizaciji radnih mjesta u DRI,na nivou od 50%, da se bave izuzetno zahtjevnim i odgovornim poslom koji je izazivao mnogo kontroverzi kada se prvi put predlagao ovaj zakon, onda moram da priznam da svaki evro koji se uloži u Državnu revizorsku instituciju, a shodno odredbama ovog zakona koji imamo vezano za funkciju Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, se isplati. To se višestruko isplati upravo zbog toga što moramo da privedemo spoznaji one, namjerno govorim i na lokalnom nivou i na državnom nivou, koji doživljavaju i lokalne i državne finansije kao svoju dedovinu gdje mogu da rade stvari koje ne poznaje pozitivna zakonska praksa. Zbog toga sam i predložio i neki od amandmana. Da li će to biti sve, gospodine Raduloviću, ne znam. Ne bih zbog kolega i ne bih naročito zbog kolege Bojanića i gospodina Jelića koji su radili na ovom zakonu i zbog ovog dogovora koji je bio unutar Odbora da to širim, ali zaista mislim da sve ono što je Institut alternativa nama dostavila ne bi trebao da predstavlja bilo kakav problem. Mi se i dalje zalažemo da nam Predlog završnog računa dođe mnogo ranije, a onda kada se bude

ispostavio drugim institucijama neka se ispostavi i Odboru za ekonomiju, finansije i budžet i Skupštini Crne Gore. Ne znam šta je problem. Zašto ne bismo mi zajedno mogli da uđemo u analizu svega onoga kako su trošene naše pare? Jer, ako ne budemo, zaista, obezbijedili jaču zaštitu pozicije Skupštine Crne Gore, kao jedinog kakva god da bude vlast sutra, bude naša vlast, reći ću jedino mjesto gdje možemo potpuno otvoreno da pričamo o svemu onome što ne valja ili što valja u ovoj državi, onda je vjerovatno i potreba da i kroz ovakve zakonske projekte insistiramo da resorni odbori, kao što ste vi pomenuli Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, apsolutno imaju onu funkciju koju trebamo da ostvarimo. Imamo poslije raspravu oko Izvještaja Komisije za koncesije i to me je inspirisalo da to progovorim, znaju prijatelji iz Komisije da sam obećao da ću govoriti malo više i na plenumu oko svega ovoga što mislim da nam je zajednički posao, da ne želim nikoga da adresiram, ali želim da bude što više prikupljenih sredstava koja nam pripadaju, shodnosvim koncesionim ugovorima koje smo dali.

Vi, gospodine Raduloviću, mislim a i ja se ne mogu sjetiti da postoji i jedan koncesionar koji je propao, da je bilo koji koncesionar koji je dobio bilo koju koncesiju u Crnoj Gori bankrotirao. A da li imamo kontrolu nad tim procesom, to je veliko pitanje.

Da li znate da u ime Skupštine Crne Gore mi u Komisiji za koncesije imamo dva svoja predstavnika. Pitam se koga oni zastupaju tamo? Jer, ako nijesu došli na uži kolegijum kod potpredsjednika Parlamenta i predsjednika Parlamenta, ili na Kolegijum, ili ako nijesu bili na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, gdje je to resorna priča, onda me zaista interesuje, ne ulazeći u to da li rade ili ne rade dobro svoj posao, samo govorim da ne možemo mi nešto kritikovati a da u ovoj situaciji imamo konkretno ljude koje smo mi predložili da tamo zastupaju stavove Skupštine Crne Gore. E, u tom dijelu je i moja intervencija u odnosu na član 33, gospodine Raduloviću, gdje zaista tražim da počnemo po malo da vodimo računa o tome da to ne bude, ajdemo sad pa ćemo predlagati, nego da zaista vidimo koji su to ljudi koji će moći na kvalitetan način da odgovore toj problematici.

Kasnije ću govoriti oko Komisije za koncesije, moj je predlog bio da članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet budu članovi Komisije za koncesije, da uđemo u izradu novog zakona a o tome ću kasnije.

Dakle, ako ne zamjerite, predložio bih da rok za podnošenje amandmana na ovaj predlog zakona bude ipak do sutra ujutro dok se ne počne rad, mada opet kažem neću na tome insistirati poštujući ovu volju. Ono što sam mislio da je bilo potrebno što se tiče uloge Centralne banke predložio, kao i što bih, gospodine Raduloviću, naročito vama, ne znam da li ste dobili taj dopis od strane Evropske komisije, upućen 5. maja 2014. godine, uputili su ga Centralnoj banci Crne Gore i DRI, o predloženim izmjenama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji gdje govore o tome da ovim predloženim odredbama člana 14 nije obezbijeđen dovoljan stepen finansijske nezavisnosti institucije, kao i predložene odredbe člana 9. Ponavljam, da ne bismo došli u situaciju da ponovo mijenjamo taj jedan isti zakonski tekst, volio bih da i vi dobijete ovaj predlog da bismo vidjeli zajedno da li treba intervenisati i u tom dijelu.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Miliću.

Da vam kažem da su predlagači ovog zakona izmjena i dopuna Zakona kolege Damjanović, Zarubica, Jelić, Adrović, Đeljošaj, Bulajić, Đukanović i Bojanić i mene uvijek raduje kada postoji konsenzus oko neke inicijative i da je taj konsenzus potpun, onda znači da mi koračamo sa određenom dinamikom ka nečemu što znači uvažavanje ovog parlamenta i osvajanje demokratskih normi. Pretpostavljam da će vaši amandmani biti prihvaćeni od kolega, a o tome će nešto više u svom komentaru reći kolega, kao jedan od predlagača, Bojanić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Biću racionalan u diskusiji jer sam već govorio o tome, samo da ponovim zbog javnosti a i zbog svih kolega ovdje.

Radna grupa koja je radila na ovom zakonu je bila u sastavu od predstavnika Senata Državne revizorske institucije, predstavnika Ministarstva finansija, Skupštine i vlasti i opozicije, i predstavnika nevladinog sektora, odnosno predstavnika Instituta alternativa, tako da smo svi usaglašavali naše stavove, primjedbe i sugestije. Više sastanaka smo imali Radne grupe i na kraju smo došli do jednog zajedničkog stava Predloga zakona i potpuno, što se mene tiče, a i mislim svih od kolega koji su i potpisnici ovog zakona, potpuno smo otvoreni za bilo kakav vid amandmana koji će ići u funkciji boljeg Predloga zakona, odnosno boljeg zakona i po pitanju zakonske regulative a i sutra, eventualno, kroz implementaciju da bude jasnije, odnosno taj dokument da bude jasniji za implementaciju, tako da gospodine Miliću, drage volje ćemo prihvatiti i razmotriti sve amandmane bez obzira što gotovo smo svi klubovi to potpisali. Mislim da niko neće praviti problem da o svakom amandmanu još jednom razmislimo i da damo podršku ukoliko smatramo svi zajedno da ide u pravcu boljeg dokumenta. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Bojaniću.

Riječ ima kolega Pešić, a neka se pripremi kolega Perić. Izvolite.

SAŠA PEŠIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege,

Nakon više od dvije i po godine od Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji koji su predložili članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet prethodnog saziva Skupštine Crne Gore, a koji tada nije dobio podršku Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo iz razloga neusklađenosti dijela Predloga zakona sa Ustavom, danas je na dnevnom redu Predlog izmjena i dopuna ovog posebno važnog zakona nastao kao rezultat rada međuresorske radne grupe koji nam svojim potpisima dostavljaju kolege iz matičnog odbora uz predlog da se isti donese po skraćenom postupku.

Državna revizorska institucija Crne Gore je samostalan i vrhovni organ državne revizije koji kontrolu zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine. Ustavna je obaveza da podnosi Skupštini godišnji izvještaj i institucijom upravlja Senat koga bira Skupština.

Osnovni zakon je donesen 2004. godine i ovo je još jedna potreba za donošenje izmjena i dopuna Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji a osnovni razlog je sadržan u potrebi usaglašavanja sa Ustavom Crne Gore i kako smo od prethodnih mojih kolega ovdje u parlamentu čuli preciznijem određenju pojedinih odredbi u skladu sa međunarodnim standardima za reviziju javnog sektora i ispunjavanju uslova iz pregovaračkog poglavlja finansijska kontrola.

U odnosu na osnovni zakon koji se sastoji od 60 članova Predlog zakona o izmjenama i dopunama sadrži 18 članova.

Osvrnuću se na neke predložene izmjene i dopune koje će, sasvim sam siguran, doprinijeti da normativni okvir koji prati Državnu revizorsku instituciju omogući njeno još uspješnije funkcionisanje.

Neću ponavljati one bitne izmjene koje su rekle kolege poslanici, ali ću navesti da neke članove koji tretiraju izmjene i dopune Predlogazakona.

Dakle, članom 3 skraćuje se rok za donošenje godišnjeg plana revizije DRI od strane Senata na način da se umjesto do sada propisanog 10. januara godišnji plan Državne revizorske institucije mora utvrditi najkasnije do 31. decembra. Ovim skraćenjem roka se obezbjeđuje da Senat u prethodnoj kalendarskoj godini donosi plan revizija za narednu godinu, kao najvažniji operativni planski dokument koji se donosi na godišnjem nivou.

Dalje se vrši preciziranje termina iz Izvještaja DRI na način da se umjesto postojećih termina ocjena, zaključci i sugestije isti zamjenjuju riječima mišljenje i preporuke.

Ono što je takođe bitno a što predviđa Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji jeste da se vrši dopuna postojećeg člana 15 na način da se obavezuju subjekti koji su bili predmet revizije , da DRI podnesu izvještaj o realizaciji preporuka iz izvještaja o reviziji što je neophodno kako bi DRI bila u mogućnosti da prati u kojoj mjeri , nakon obavljene revizije i datih preporuka, sami subjekti revizije suštinski iste sprovode. Jako bitna novina, rekao bih.

Dakle, članom 9 se vrši usaglašavanje postojećeg člana 36 Zakona o DRI sa odredbom i člana 54 Ustava Crne Gore u kojoj se utvrđuje takođe jako bitno da član Senata ne može biti član političke organizacije.

Postojeće rješenje iz Zakona o DRI utvrđivalo je samo ograničenje na način da član Senata ne može biti član organa partije.

Ono što sam zapazio a što bitno mijenja situaciju i što me podstaklo da glasam za predložene izmjene i dopune Zakona je takođe i činjenica da su prilikom izrade teksta Predloga zakona obavljene konsultacije sa Generalnim direktoratom za budžet Evropske unije.

Na kraju, ono što su moja zapažanja kada je ova državna institucija u pitanju, jeste činjenica da se radi o državnom organu koji na jako dobar način izvršava svoje zakonom utvrđene obaveze a što je u direktnoj relaciji sa interesima države Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Pešiću.

U ime Pozitivne Crne Gore kolega Perić. Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem uvaženi potpredsjedniče.

Kolege poslanici, specifičnost ovog zakona leži prije svega u činjenici da ga zaista predlažu i vlast i opozicija i sigurno je da će on dobiti potrebnu većinu i da će biti usvojen.

Međutim, ono što je osnovna namjera negdje koja se čita u onom što je intencija cijelog ovog zakonskog rješenja jeste da se osnaži rad ove institucije, kako sa finansijskog tako i tog funkcionalnog smisla.

Zašto je to posebno važno?

Državna revizorska institucija je primjer institucije koja zaista iz godine u godinu radi sve bolje i bolje posao. Izvještaji ove institucije su zaista solidni. Međutim, uporno iz godine u godinu nama nedostaje taj završni korak procesuiranja nepravilnosti koje ova državna ustanova registruje. Neko je od prethodnika rekao što je tačno u suštini, Državna revizorska institucija kontroliše raspolaganje novca iz budžeta, novcem lokalnih uprava i javnosti radi sav onaj novac koji je na neki način delegiran od strane građana nekom organu ili ustanovi da upravlja njime. Sada mi, recimo, imamo već u postojećem zakonu jedan nesporan član 23 koji glasi - da institucija dužna da bez odlaganja podnese krivičnu prijavu ako u postupku revizije utvrdi da postoje osnove i sumnje da je učinjeno krivično djelo. Tu dolazimo do onog ključnog problema da kapacitet ovog člana do sada nikada nije bio upotrijebljen. Dakle, Državna revizorska institucija je davala negativno mišljenje u odnosu na poslovanje Radio - televizije Crne Gore , Centra za stručno obrazovanje, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, Centra savremene umjetnosti, opština . I, što se kaže, pojeo vuk magarca. Nikad nijesmo dobili niti i jednu procesuiranu krivičnu prijavu za elemente koji su u svom nalazu imali biće krivičnog djela.

Da bismo razumjeli koliko je osjetljiva i važna ta funkcija u poređenju iz regiona kada je upravo po prijavi Državne revizorske institucije Srbije procesuiran bivši gradonačelnik Vranja zbog negativnog nalaza te DRI i to je namjera donošenja ovog zakona, prije svega volim da je čitam na taj način da osnažimo ljude u DRI da skupe dodatnu kuraž, jer zaista su kopotencije pokazali i da pođemo taj korak dalje. S obzirom da tužilaštvo kada dođemo do nekog negativnog nalaza, upravo se naslanjam na narednu tezu, na narednu tačku dnevnog reda gdje DRI konstatuje da je ukupno smanjenje obračunatih obaveza koncesionara u periodu od 2007. do 2012. za "Vektru Jakić" iznosilo 1,6 mil. eura . To se samo konstatuje. To se ne procesuiru. Ili, dalje, takođe Državna revizorska institucija saopštava da je u periodu od 14. maja 2009. godine do 27. maja 2011. godine da i ako koncesionar "Vektra Jakić" nije platila ni jednu ratu koncesione naknade Uprava za šume nije pokrenula postupak oduzimanja koncesije. S obzirom da imam ove izvještaje koji su dostupni svakom građaninu, a naravno i tužilaštvu, s obzirom da tužilaštvo nije procesuiralo ni jedan slučaj nalaza koji ima biće krivičnog djela, mi želimo da ohrabrimo Državnu revizorsku instituciju koja je pokazala da zna da radi svoj posao, da pođe korak dalje. Na koji način se želi ona ohrabriti? Jednostavno u dijelu koji se odnosi na donošenje budžeta koji je negdje od prilike milion i

400.000 eura na godišnjem nivou i koji ne mijenja se mnogo. Ukoliko biste osnažili finansijsku poziciju revizora koji recimo na tržištu nezavisnih revizora primaju višestruko veće plate i u krajnoj crti koji će ukoliko steknu dodatne kompetencije biti vrlo konkurentni na tom tržištu i biće unajmljeni da apsurd bude veći za veću platu od nekog revizora i država Crna Gora će izgubiti dobar kadar, s druge strane ako ovim zakonskim rješenjima mi želimo da napravimo institut kojiće pružiti šansu da ti ljudi budu adekvatno nagrađeni da imamo i taj korak koji nedostaje, a taj korak, ponavljam, jeste da Državna revizorska institucija procesuirala sva ona djela za koja smatra da imaju biće krivičnog djela. Ukoliko se ne napravi taj korak ova institucija, bez obzira na svoj zaista jako dobar rad, će se na kraju svesti kao na dijete koje u prodavnici igračaka može da gleda ali ne može da dira. Odnosno, mogu da se uoče nepravilnosti ali ne mogu da se procesuiraju. Nadam se da će ovaj zakon biti korak u tom pravcu i naravno sve ono što možemo raditi kao parlamentarci ćemo raditi da osnažimo ulogu i rad Državne revizorske institucije i vjerujem da je ovaj zakon korak u tom pravcu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Periću.

Ko od predlagača želi da iskoristi pravo na završnu riječ? Ne želi niko, zato što je sve jasno.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Izveštaj o radu Komisije za koncesije za 2013. godinu.**

Predstavnici Komisije za koncesije su mr Slobodan Perović, predsjednik Komisije i dr Radonja Minić, član Komisije.

Izvjestioac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je mr Aleksandar Damjanović.

Otvaram pretres.

Da li predsjednik Komisije želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče.

Hvala gospodo poslanici.

Pošto smo već malo u temu ugazili od početka, prije par minuta samo da kažem da predstavnik Skupštine u Komisiji za koncesije je trebao da bude danas ovdje, ali na žalost on

već sada u tri sata kreće prema aerodromu i ima preuzetu obavezu u inostranstvu, tako da nije mogao doći jer smo računali da ćemo početi u 12 sati, da će on biti sat vremena ovdje, tako da se u ime njegovo, a na pitanje članova iz Odbora da bude prisutan izvinjavam i opravdam i predlažem da se opravda njegovo odsustvo.

U ime Komisije za koncesije izražavam u ovom visokom domu, zahvalnost i poštovanje što ste problematiku koncesija i javno-privatnog partnerstva aktualizovali iz razloga što ova problematika živi koliko se aktualizuje, tako da cijenim da će ovo biti doprinos unapređenju problematike koncesija, kao dijela privatnog javno-privatnog partnerstva.

Pred nama je Izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2013. godinu, odnosno izvještaj o aktivnostima koje je Komisija uložila u prošloj godini prema Zakonu a one su definisane Zakonom o koncesijama.

Zakon o koncesijama definiše aktivnosti Komisije u smislu da Komisija odlučuje o žalbama i prigovorima na bodovnu listu koncesionara u prethodnom postupku, odlučuje o produženju prostora ili vremena za priširenje koncesija i uglavnom se svodi na ovo prvo. Ovo drugo dodje pomalo kao izuzeci i kao nešto što u slučajevima kada se ne može raspisati koncesioni tender, znači nedostaje prostora, nedostaje vremena, nedostaje resursa i tako dalje koji samo može u produžetku nekom da se iskoristi.

U tom smislu Komisija je obavila svoje zadatke i Komisija se kreće u okviru zakonskih zaduženja. Nema mogućnosti, čak nema ni prava da izlazi iz tog okvira.

Komisija nije krovna institucija koncesija nego drugostepeni organ. Po starom Zakonu Komisija je bila izvjesno krovna institucija i predlagala je Vladi rješenja da su pravno i cjelishodno korektni i ispravni.

Po novom zakonu komisija je drugostepeni organ tako da su koncesije razučene, prilično razučene u odlučivanju u mnogim resorima a tamo gdje se ukaže potreba da stranke nijesu zadovoljne sa izborom, odnosno sa bodovnom listom onda se obraćaju Komisiji za koncesije.

Uglavnom, mi ćemo se vjerovatno kretati između ovog ograničenja koje je Komisiji dato i koje Komisija treba i mora da poštuje u skladu sa zakonom i veoma inspirativne teme o koncesijama koja je veoma široka i koja zaslužuje detaljnije razmatranje.

U okviru ovog izvještaja da počnem sa zaključcima ovog parlamenta od prošle godine koji su upućeni Komisiji za koncesije a koji se odnose na problematiku šireg područja koncesija na koje Komisija za koncesije nema uticaj i u tom smislu su dati odgovori na strani 5 i 6 ovog izvještaja a odnose se uglavnom na razlike u ostvarenom prihodu između 2011. i 2012. godine, od nekih 12 miliona eura i odnose se na transparentnost rada u oblasti koncesija, na raskinute ugovore i kontrolu izvršavanja ugovorenih obaveza i tako dalje. Kroz ovaj izvještaj ste dobili odgovor da Komisija za koncesije nema ingerencije u tom pravcu, nema ni analitičku, ni osnovu, ni bazu podataka, nema kontakte, nema uopšte zaposlenih praktično da radi na tome i da je to sve u domenu drugih organa a ne Komisije za koncesije.

U okviru redovnih aktivnosti Komisije mi smo imali žalbu jednog koncesionara Upravnom sudu na naše rješenje. Napravili smo odgovor Upravnom sudu i Upravni sud je potvrdio da je naš odgovor temeljno i korektno postavljen i žalba je odbijena posle rasprave na Upravnom sudu.

Dalje, Komisija za koncesije je odlučivala o produžetku vremena za koncesionara "Radojev krš" u Danilovgradu što je u ovoj 2014. godini odlučeno. Znači, postupak je počeo u prošloj godini a u ovoj godini je završen.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Peroviću, možete li malo dinamičnije jer uvodite nas u priču dok sam ja bio član Odbora to je jedna ista priča , nema ingerencije, ima ingerencije, prije četiri, pet godina. Ajde malo zaključite završite to zato što ste probili mnogo vremena.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Hvala na sugestiji, ubrzaću. Mislio sam da ova pitanja interesuju, mogu više da interesuju, ali poštujem vaš stav.

Komisija za koncesije je učestvovala u izradi Izvještaja i Mape privatno -javnog partnerstva za Crnu Goru koja je radjena za EPEC a to je institut Evropske investicione banke i Evropske komisije, tako da je upotpunjena Mapa zapadnog Balkana i Komisija je tu uzela aktivno učešće.

Dalje Komisija je radila i učestvovala u jednom seminaru Sigrme OECD-a, organizacije OECD-a u Crnoj Gori, u toku 2013. godine i uzela zapaženo učešće. Prihodi od koncesija ovdje su dati više ilustrativno, oni su za oko 4% veći nego u prethodnoj godini, oni su preuzeti iz Izvještaja državnog trezora. Dalje, izvršenje budžeta koncesija za 2013. godinu je 65,45% što znači napravljene su uštede oko 35%, u odnosu na sredstva koja su odabrana komisiji. Registar ugovora o koncesiji funkcionise i u njemu vidite da je 183 ugovora od početka prisutno, da je aktivnih 160 i da je u toku 2013. godine ubilježeno dva nova ugovora, odnosno dvije nove koncesije. Hvala u potrebi dalje da se uključim.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama gospodine Peroviću.

Moram da primijetim nešto, ovom vašem kolegi Bulatoviću, da kažete da ovo nije usputna stanica da je on predvidio najznačajniji događaj što se njega tiče ove komisije, a to je da podnošenje izvještaja ovdje da je predvidio sat vremena, ali da je imao avion ovamo i onamo. Znači, treba da zna ukoliko je član komisije da mu je ovo najvažnija stvar, rad u komisiji a podnešen izvještaj zajedno sa vama najvažniji godišnji rad. Ako prima, ako ne prima to me uopšte ne interesuje.

Izvjestioc Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je gospodin magistar Aleksandar Damjanović. On želi da kaže nešto.

Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Veoma kratko.

Hvala potpredsjedniče, poštovani predsjednici komisije, gospodine Peroviću, gospodine Miniću,

U odnosu na ovo što je potpredsjednik Parlamenta sada rekao da dopunim, mislio je na predstavnike u Komisiji za koncesije koje je delegirala Skupština Crne Gore, dva predstavnika koja negdje uz vas gospodine Peroviću, trebaju da budu ovdje. I dobro je što je i ta priča otvorena i dobro je što smo to od jedan put javno rekli.

S obzirom da je ovo poslednja godina rada Komisije u ovom sastavu, u septembru ističe mandat sadašnjoj komisiji, biraćemo novu, a očekujemo i novi Zakon o koncesijama, odnosno javnog privatnog partnerstva koji će konačno definisati i nadležnosti komisije koje su to treba reći ovdje gospodine Peroviću i Vas sprečavali da do kraja zaokružite nadzor sa odredbama koje su bile gotovo ne sprovodive. Nego u odnosu na sam izvještaj neću da ga naravno čitam, na dvije pune strane. Mislim da svim kolegama ovdje u Parlamentu omogućava dobru osnovu za diskusiju, odnosno za dalji rad po pitanju nadzora nad ovom oblašću. Ono što želim da istaknem ovdje jeste samo nešto što se tiče procedure i rada odbora i Parlamenta, zahvalnost predsjedniku Parlamenta i kolegijumu, koji je omogućio da bez obzira na zakonsku normu da ovaj izvještaj stiže na uvid Parlamentu mi o njemu u stvari možemo da obavimo raspravu ne samo u odboru kao ovih godina nego i ovdje u plenumu, ovo je već druga godina, i možemo da donosimo određene zaključke tako da o ovom izvještaju se odbor nije izjašnjavao zbog poslovnika i zakona, ali će svakako biti u situaciji da nakon ove rasprave, sagledavajući sve ono što će druge kolege koji nijesu članovi odbora da kažu, da ide sa detaljnim zaključcima o kojima ćemo se nadam se kao i prošle godine izjasniti pozitivno i imati prilike da kao ove godine sagledavamo ispunjavanje zaključaka od strane komisije.

Svakako i u odnosu na buduće aktivnosti koji će se ticati i novoga zakona i preostalog sastava komisije. Toliko i hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Damjanoviću.

Da li se neko javio za komentar?

Kolega Bulajić.

Izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče, uvažena gospodo iz komisije Peroviću i Miniću,

Gospodine Peroviću, pošto ste veoma tiho obrazlagali ovaj izveštaj možda sam prečuo ili možda nijeste saopštili ovo što me interesuje, pa bih Vas zamolio ako ste u mogućnosti da pojasnite neke stvari.

Na ime, u Zakonu o koncesijama predviđene su, pored koncudenta, Skupštine, Vlade, Glavnoga grada, Prestonice i lokalne samouprave. Zakon o finansiranju lokalnih samouprava propisuje odnos 70-30, 70% lokalnih samoupravama, 30% državi. Po osnovu koncesija naplaćeno je po podacima koje ja imam 2011.godine 25,7 miliona, 2012.godine 12,7,2013.godine 13,2 miliona evra.

Moje pitanje je sledeće:

Koliko su od ovih iznosa dobile opštine?S obzirom na činjenicu da se mnogim koncesionarima toleriše, odnosno prolongira dug koliko se po ovom osnovu duguje lokalnim samoupravama obzirom na prezaduženost opština. Po vašem mišljenju da li je ovo jedan od načina da se lokalne samouprave osamostaljuju ili možda da se politički kontrolišu.Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Bulajiću.

Da li želite da odgovorite?

Imate pravo da ne bude da smo Vas ukinuli.

Izvolite kolega Miliću i Vi komentar.

SRĐAN MILIĆ:

Dakle, moj komentar vezan za Izveštaj o radu.Nadam se da onaj moj uvodni dio da oko toga da očekujem da će doći kolege koji su predstavnici Skupštine nije uticao na ove promjene planova, ali u svakom slučaju nebi bilo loše da, ako nemate sada ovdje, da nam dostavite koji sve subjekti su u obavezi ali poimenično, nemojmo po onom sistemu ministarstva,lokalna samuprava ova ili bilo ko drugi nego svi subjekti koji po vašim informacijama daju koncesije, a tebalo bi da se nalaze oni kojima su dali koncesije u ovom registru koncesija ovdje. Vi znate da, pomenuću samo zbog rasprave i ako tu postoji realni razlog zašto nemamo tu informaciju, da na primjer nacionalni parkovi daju koncesije, a jedan dio tih koncesija Vi nemate kao informaciju u ovom registru.I sa druge strane gledao sam ovu tabelu koju ste ovdje spremili u dijelu ugovora registrovanih do 31.12.2013.godine, gdje evidentirate 183 ukupno evendetirana ugovora,23 raskunuta u periodu 2008,2013. i aktivnih 160.Ja sad Vam govorim da ako nema tri puta više ugovora nego što je ovo onda imamo problem u Crnoj Gori. 27 različitih mineralnih sirovina, od kojih se devet samo komercijalno koriste, činjenica da ovdje navodite kao jedan od prihoda da Morsko dobro izdaje koncesije jeli tako, ali u registru koncesija ne vidim ni jednu koncesiju koju je izdalo Morsko dobro. I još

jedna sugestija, a o tome ću govoriti tokom rasprave. Bez dobrog izvoda registra, ugovora o koncesijama ako se tačno govori, teško možemo da spoznamo i kolika je ukupna vrijednost svega onoga šta bi trebali zajedno da kontrolišemo, na koji način se sprovodi.

Ja sam na Odboru za ekonomiju o tome govorio, mislim da ovoj tabeli nedostaje vrijednost ili godišnja isplata naknade po osnovu koncesija, da li je isplaćena ili nije isplaćena da li postoji dugovanje i kolika je procjena ukupna, godišnja, eksploatacione količine toga metala, minerala, bilo čega drugoga šta predstavlja u ugovoru o koncesijama. Rekao sam još nešto. Dakle, po meni je i ugovor o koncesiji kada opština Budva da formira posebna preduzeća koji se zove "Mediteran reklame", a te Mediteran reklame gazduju sa prostorom jer je Budva brend, pa je potpuno drugačije se tamo reklamirati u odnosu na bilo gdje drugo, neka mi izvinu svi po Crnoj Gori jer se tamo najviše sredstava sliva, i da nemamo u ovom ugovoru koncesije. Dakle, na žalost posle svakog vremena moramo reći da je ovo što Vi radite sigurno dobar početak jedne dokumentacione osnove, ali da je ona sama po sebi daleko od onoga, nadam se da će mo se složiti sa tim, što bi smo trebali da imamo u krajnosti. Sa ovim završavam, hvala vam na vremenu koji ste odvojili.

Ono što bi trebali da uradimo je, prije svega gospodine potpredsjedniče Parlamenta, da, s obzirom na sastav Komisije za koncesije i činjenicu da u izvještaju se konstatuje da određeni subjekti nijesu dostavili punu informaciju o svemu tome, konačno makar od držanih organa, ministarstva i svih ostalih imamo nekakav odgovor zašto to nijesu uradili, odnosno da sprovedemo i jedan postupak kažnjavanja svih onih koji nijesu dostavili kompletne iznose prihoda po ovom osnovu. Na žalost gospodine potpredsjedniče Parlamenta, čini mi se da u Crnoj Gori postoje paralelni budžeti kada govorimo o nekim potrošačkim jedinicama naročito u dijelu koncesija. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Miliću.

Ja sam strašno zabrinut kada je u pitanju eksploatacija i korišćenje koncesija da to izuzetno nije racionalno, niti je u korist državi, posebno kada su u pitanju neobnovljivi resursi, metalni i ne metalni. Ono što se dešava posebno u posljednje vrijeme sa crvenim boksitima gdje se vade te takozvane bogate žile i nalazišta, jalovina odlaže i ostaje onamo siromašni i sve se to izvozi. Postajemo, dobijamo obrise, barem što se toga tiče, kolonijalnog društva.

Gospodine Peroviću, hoćete li sad ili nećete?

Izvolite.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Evedentno je da registar koncesija može da bude drukčiji i treba da bude drukčiji, da bude bolji. Dočim koncesija radi po pravilniku o registru, po pravilniku koji definiše

registar. Da bi komisija mogla da radi drugačije mora prvo da se promijeni pravilnik. Pravilnik ne donosi komisija, komisija se služi sa tim pravilnikom isto kao što komisija ne donosi zakon ili ne predlaže zakon nego primjenjuje zakon tako da potpuno se slažem da može to da bude mnogo bolje i mnogo drugačije, ali za sad kako je tako je. Ove koncesije 183,160,23, kako ste iznijeli, one su, to su koncesije koje su kod nas prisutne. U zakonu ne postoje sankcije za onog ko dostavlja ugovor o koncesiji, ako ne dostavi da će biti sankcionisan. Tako da se ide na dobru volju i predpostavljamo da to i dostavljaju. Znači desi se vjerovatno i drugačije. Isto tako kad bude definisano da komisija upravlja sa sredstvima koje opštine dobijaju mi bi ovdje mogli da podnesemo po tom pitanju izvještaj, ali to je van komisije i cijenim da to pitanje zaslužuje pažnju, a vjerovatno neko drugi na to treba da da odgovor.

Što se tiče pitanja da li je predstavnik Skupštine danas ovdje ili nije lijepo bi bilo da jeste, jer su sa odbora zamolili i predložili da bude i sve je bilo dogovoreno. Dočim, malo je kod nas drugačija situacija nego što možda iz daleka izgleda. Svi članovi komisije bili oni predstavnici Skupštine ili da su predstavnici ministarstva, ili da su predstavnici opština, njihov zadatak je da primjenjuju zakon. Oni ne primjenjuju stavove niti opština, niti skupštine, niti ministarstava, nego naš rad kontroliše Upravni sud i mi polažemo račune. Ovdje Vas izvještavamo kad bude vrijeme, da Vi kad promijenite zakon da usvajate onda polažemo račune Vama, a u tekućem postupku mi polažemo račune Upravnom sudu koji nam ruši ili prihvata naše odluke, tako da potpuno je sporedno da li je on danas ovdje ili nije, lijepo bi bilo da je ovdje, ali imate priliku da snjim napravite i druge kontakte osim jednom godišnje preko ovih izvještaja. Dakle, da to nije nikakav problem da kontaktirate vaše članove i da eventualno vaše sugestije predložite njima. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Peroviću.

Nije ni važno. Ako ne uspostavimo kontakt i odnose nećemo ga zvati, ali nećemo ga ni birati sledeći put.

Prelazimo na prvi krug. U ime DPS-a kolega Jelić.

Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Poštovane dame i gospodo poslanici, gospodine Peroviću,

Dakle, danas razmatramo Izvještaj o radu komisije za koncesije za 2013. godinu. Mislim da je bila prilika i da danas razmotrimo možda i realizaciju skupštinskih zaključaka od 30. jula 2013. godine kako bi smo imali jednu zaokruženu sliku oko ove tematike. Ali dobro, vjerovatno će se možda u nekoj sledećoj iteraciji raspravljati i realizacija ovih skupštinskih

zaključaka. Kao što je i saopšteno Komisija za koncesije dostavlja Skupštini Crne Gore Izvještaj o radu na uvid. Mislim da bi nekim novim zakonskim aktom trebalo promijeniti to i smatram da bi trebalo da Skupština Izvještaj o radu komisije dostavlja na usvajanje. Čitajući ovaj vaš godišnji izvještaj za 2013.godinu obratio sam pažnju na stranu šest gdje se kaže da u cilju efikasnog praćenja izvršavanja ugovornih obaveza iz Ugovora za koncesijama kao i blagovremenog raskida ugovora o kencesijama koji ne poštuju ugovorene obaveze, potrebno je izmijeniti postojeća zakonska rješenja u smislu da Komisija za koncesije ima kontinuiran uvid u rad nadležnih organa koji prati i kontrolišu izvršavanje ugovornih obaveza i o tome detaljno izvještavaju Skupštinu. Apsolutno se slažem sa ovim ali ovakva ista konstatacija je bila u Izvještaju od 2012.godine. Dakle, za godinu dana se tu nije ništa promijenilo.

Šta je bitno uraditi? Svakako da treba ići u izradu novog Zakona o koncesijama i privatnom javnom partnerstvu koji treba da zamijeni postojeći zakon i postojeći zakon bi vjerovatno uslovio i loše stanje u oblasti samih koncesija. Mislim da tim zakonskim aktom je potrebno proširiti nadležnosti same komisije za koncesije na način da se poveća nadzor i odgovornost u oblasti samih koncesija kao i da se obezbijedi efikasnije praćenje, izvršavanje ugovornih obaveza, a isto tako da se omogući blagovremeno raskidanje ugovora sa onima koji ne poštuju koncesije. Takođe, tim zakonom bi se trebalo uvesti veća transparentnost izvještavanja i ostvarivanja kontinuiranog uvida u rad nadležnih organa. Vjerovatno, kažem, da zakonska procedura je uslovila, po meni, loše stanje u oblasti koncesija i to prije svega od ili zbog gubitaka koji je pretrpio budžet, zbog nenaplaćivanja značajnih budžetskih sredstava koje pripadaju budžetu po osnovu koncesija. To istovremeno potvrđuje i nalaz Državne revizorske institucije koji su dali u konačnom Izvještaju o realizaciji prihoda budžeta po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama i korišćenje prirodnih bogatstava države Crne Gore.

U tom izvještaju postoje brojne nepravilnosti i nezakovitosti u postupku dodjele koncesija. Konstatovan je i pogrešan obračun, zatim manja naplata koncesija kao i nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesijama. Posebno u tom izvještaju su naglašene pojave neizmirenja obaveza prema državi o kojima sam pričao na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, zatim ne raskidanja koncesionih ugovora kada se utvrde nepravilnosti, ne vidim razlog zašto se to toleriše onim koncesionarima koji ne poštuju pravila. Zatim ne postoje određene garancije i kvalitet nadzora nad izvršenjem ugovora o koncesijama. Kao što sam pomenuo Državna revizorska institucija je utvrdila da veliki broj koncesionara ne izmiruje uredno poreske obaveze što je uticalo na naknadu od koncesija za korišćenje prirodnih bogatstava koji predstavljaju prihod budžeta.

Postavlja se pitanje zašto je to tako. Mnogi takođe revizori su konstatovali da mnogi državni organi prilikom zaključivanja ugovora uglavnom ne koriste instrumente obezbjeđenja naplate koncesione naknade koji bi činili jednostavnijom, brzom i efikasnijom naplatu ovih

koncesija. Dakle, poreski organ u postupku nakon koncesione naknade nije u dovoljnoj mjeri koristio raspoložive instrumente za obezbjeđenje naplate ..(Prekid)... Postavlja se pitanje zašto je to tako. Takođe, Poreska uprava nedostavlja Ministarstvu ekonomije i upravama za šume i vode informaciju o stanju neizmirenih obaveza po osnovu koncesionih naknada, dok Uprava za inspekcijske poslove ne dostavlja izvještaje o obavljenom ... mislim da ovakva postupanja ne bi smjela da se tolerišu u sledećem periodu. Takođe Državna revizorska institucija je utvrdila da ne plaćene koncesione naknade za korišćenje šume na kraju prošle godine iznose 5,2 miliona eura, što je 3% više nego u 2012.godini. Takođe, raspisani konkursi za davanje šuma na korišćenje nijesu zadržali sve predviđene kriterijume koje treba da ispune učesnici kako bi mogli da se kvalifikuju za dobijanje koncesija. Dakle, da su koncesionari kršili sama pravila u davanju koncesija.

Postavlja se pitanje koji su to kencesionari i zašto se to tako radi. Ono što mene posebno brine, o tome sam saopštio i svoje mišljenje na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, da su davane nove koncesije onim firmama koje nijesu poštovale ranije ugovore i koji imaju nagomilane gubitke i obaveze prema državi Crne Gore kroz poreze i doprinose i kroz same koncesije. Dakle, nastavlja se i dalje jedna tako kažem, dosta loša politika u oblasti koncesija. Takođe me brine i to sam saopštio na odboru da mnogi koncesioni ugovori nijesu bili obezbijeđeni garancijom. Zašto se to tako radi? Znači, da li se to radi na časnu riječ da će neko otplatiti svoje obaveze ili jednostavno se predviđaju takvi propisi da su dužni koncesionari da daju kvalitetnu bankarsku garanciju koji će biti kao elemenat kolaterala, to jeste naplate određenih koncesija ili dugova prema državi, u koliko ne budu uredno izmirivali svoje obaveze. Zahvaljujem. Ali to su neka pitanja, znam da Vi nijeste nadležni za ovakva pitanja, ali svakako to treba jasno saopštiti jer iz svega ovoga trpi budžet i budžetska sredstva su manja po ovom osnovu, a znamo koliko je potrebno za neke druge namjene da se izdvoji budžetskih sredstava možda za socijalu, socijalnu dječju zaštitu itd. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Jeliću.

Poslije ovakvih kritika što će opozicija.

Izvolite kolega Bojoviću u ime Demokratskog fronta, zatim kolega Damjanović nek se pripremi.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, uvažene kolege, poštovani građani,

Sad sva saznanja koja imamo i sve informacije kojima raspolažemo ukazuju da u oblasti koncesija vlada haos i bezakonje. Ja tvrdim da se ovakvo stanje, stanje haosa i bezakonja planski i namjerno održava i toleriše i to isključivo zbog toga što je ova oblast i te

kako pogodna za korupciju i organizovani kriminal. Kakvi su pokazatelji? Imamo drastičan pad prihoda u 2013. godini u odnosu na 2011. godinu, sa 26 miliona evra imamo pad prihoda od koncesija na 13 miliona evra. Imamo višemilionske gubitke države. Niko ništa ne preduzima, ali zbog toga zamislite imamo smanjenje broja raskinutih koncesionih ugovora. U 2011. godini osam, u 2012. godini devet, čini mi se u 2013. godini imamo svega pet koncesionih ugovora koji su raskinuti. Prošle godine nije naplaćeno preko pet miliona evra samo po osnovu naknade za koncesije na šume, a znamo dobro kome je sve šumsko bogatstvo dodjeljivano prethodnih godina.

Takođe, koncesije se izdaju bez bilo kakvih garancija praktično na riječ čak i onima koji u prethodnom periodu nijesu poštovali ugovorne obaveze. Ne postoji registar koncesija pa ne znamo do kraja ko sve dobija koncesije i zašto. Na ovaj problem je ukazivao i jedan broj nevladinih organizacija. Međutim, imamo pojavu da se jednom istom krugu privilegovanih koncesionara dodjeljuju koncesije, zbog toga tvrdim da u ovoj oblasti ima i te kako diskriminacije. Po svim saznanjima koje imam, informacije koje dobijam posebno na sjeveru, koncesije se u najvećoj mjeri ili skoro u potpunosti dodjeljuju po partijskoj pripadnosti i političkom ključu. Postoje mali privrednici koji rade ilegalnije i uspješnije, i efikasnije od onih kojima su koncesije dodijeljene, a koji nemaju mogućnost da dobiju ni jedan kubik koncesija, recimo za eksploataciju šumskog bogatstva na sjeveru, dok na primjer Vektri Jakić, čiji je vlasnik kum premijera Đukanovića je na 30 godina dobio koncesiju na pljevljanske šume, a znamo kako se prema njima odnosi. U januaru 2013. godine dug na ime neizmirenih obaveza koncesionara iznosio je preko 12 miliona evra. Dakle, kako vidimo, država toleriše više milionski dug koncesionara, ali zato vidimo da se uvodi krizni porez građanima evro po evro i druge takse, pa onda kad dođemo do toga da je u Ustavu Crne Gore država Crna Gora definisana kao država socijalne pravde utemeljena na principima vladavine prava to negdje djeluje vjerujte kao uvreda za zdrav razum.

Zakonom o koncesijama je predviđeno da se koncesije daju pod jednakim, transparentnim i nediskriminatornim uslovima za korišćenje privrednog bogatstva, dobara u opštoj upotrebi i drugih dobara od opšteg interesa, za obavljanje djelatnosti od javnog interesa, za obezbjeđivanje razvoja infrastrukture, radi ostvarivanja odgovarajućeg javnog interesa, veće zaposlenosti, ubrzanog privrednog razvoja, obezbjeđenje prihoda za koncedente racionalnog i ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, dobara u opštoj upotrebi i drugih dobara i interesa, zaštita i unapređenje životne sredine. Tvrdim da ubjedljiva većina koncesionara ne zadovoljava danas ove kriterijume. Zašto imamo ovakavo stanje i zašto se ono toleriše? Zbog toga što je, tvrdim u ovoj oblasti i te kako rasprostranjen i ukorijenjen organizovani kriminal i visoka korupcija. Zbog toga što u ovoj oblasti imamo snažnu spregu organizovanog kriminala i političkih struktura u vrhu aktuelne vlasti. Neko iz vrha aktuelne vlasti se debelo ugrađuje u ovoj oblasti, a doći će

vrijeme kad ćemo saznati ko je u pitanju, i doći će vrijeme kad će taj morati da snosi krivičnu odgovornost zbog toga.

I na kraju. Policija i tužilaštvo naravno da ne reaguju i ako su poslanici u više navrata pozivali ove državne organe da sankcionišu i organizovani kriminal i šverc, i kršenje zakona zbog toga što policija i tužilaštvo predstavljaju zarobljene državne institucije koje reaguju samo kada dobiju signal, a signal u ovoj oblasti ne mogu dobiti jer su krupni interesi prvih ljudi ovog režima upleteni u ovoj oblasti. Završavam, mislim da bi bilo najpoštenije da u ovom sistemu idemo u dvije varijante i da imamo dvije mogućnosti. Dakle, da se svi koncesioni ugovori, svi zakoni stave van snage i da se ukine ova Komisija za koncesije, da se ugasi. Ili da je, hajde da se propiše u Zakonu o koncesijama da kad su u pitanju više ciljevi na primjer spašavanje premijerovog kuma Dragana Brkovića, onda zakoni ne važe, onda se toleriše kršenje koncesionih ugovora i svih zakona. Dakle, jedna od te dvije varijante u ovom trenutku je najpoštenija jer sve je drugo ruganje pravnoj državi. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Najbolje bi bilo da predložimo izmjene i dopune zakona i da to dođe sa pravom od poslanika ovog Parlamenta.

Izvolite kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem se potpredsjedniče. Nadovezujem se na ovo sada što ste rekli da je jedan od pet zaključaka koji je Odbor za ekonomiju predložio Parlamentu, Parlament ga usvojio prošle godine bio je i taj da se hitno mijenjaju pojedine odredbe Zakona o koncesijama. Obrazloženje da Vlada radi na izmjenama i na definisanju novog sistemskog Zakona o koncesijama koji će definisati i rad ove komisije, koja u ovakvim zakonskim uslovima i angažmanom pojedinih članova komisije ne može da radi i naravno ne opravdava ovo što me kolega Tuponja pitao, ni 50 hiljada evra koji idu njima za naknade, no otom potom to je druga tema.

Dakle, možda bi bilo sada potrebe da se pozabavimo još nekim sistemskim stvarima koje se tiču toga da li lokalne samouprave imaju predstave koliko država naplaćuje koncesija jer je to parekselans prihod prvo državni pa onda države od toga odvajaju 30 ili 50%, dakle lokalne samouprave predstave nemaju, nemaju predstave da je dug za koncesije u ovom trenutku pet miliona evra, dug za koncesije po nalogu Državne revizorske institucije. Dalje, potpuno je za mene čista situacija da, na žalost, imamo partijašenja u

dodjeli koncesija i bilo bi dobro i pozivam sve u ovom domu, a izvještaj je javan, je li tako gospodine Peroviću, da dobro analiziraju ovih 160 ugovora o koncesijama. Imamo mi ovdje i poslanike ovog doma koji imaju makar tri ugovora ovdje u registru ugovora o koncesijama, da ne idemo dalje. Idemo dalje oko Izvještaja državne revizorske institucije. Insistirao sam da dobijemo ovaj izvještaj upravo u raspravi oko koncesija koji bi nam bio korisno oruđe da sagledamo kako stoje stvari. Dakle, uz Izvještaj komisije koji daje podatke i ovaj registar koji je po nama nepotpun mora da bude širi i da daje još neke aspekte korišćenja koncesija, imamo i izvještaj Državne revizorske institucije o presjeku koncesija koji je dostavljen dakle 2. juna ove godine, i koji sada možemo ovdje uz ovaj izvještaj komisije da sagledamo i da vidimo pravo stanje stvari. Govorili ste gospodine Peroviću o ispunjenju zaključaka Skupštine, pet zaključaka a do kraja ni jedan nije zaokružen, dali ste ono što je sa vaše strane mjera mogućega. Zašto do kraja nijesu implementirani zaključci, primijenjeni zaključci. Dali ste uslovno rečeno i obećanje da ovaj novi zakon koji treba da se donese obuhvatiće sve ono što smo tražili i prošle godine, ja ću samo da ponovim da se ove godine gospodine potpredsjedniče Parlamenta, dakle drugi put uzastopice dešava slučaj da od Komisije za koncesije dobijemo da su prihodi koncesioni oko 3,5 miliona evra ili nešto manje, a po osnovu igara na sreću, a od uprave igara za sreću da je taj prihod 5,5 miliona evra, dva miliona razlike. Dakle, nepostojanje te bazične evidencije o koncesijama, ne postojanje elektronskog registra koji bi sve objedinio na jednom mjesto i jedan javašluk koji ovdje vlada, negdje vjerovatno sad pokušavam da nađem sjećam se neke priče u akvatorijumu da kažem, barskom akvatorijumu pa tamo nešto tegljenje brodova, neka koncesija nekome kome je data, mislim da je firma iz vani, znam da plaćaju 50 hiljada evra. To su veliki dobitci, odnosno profiti, i recimo to ne vidim nigdje ovdje. U pravu je gospodin Milić, mislim da tih ugovora ima mnogo više i da nije sve to objedinjeno ovdje u ovih 160 aktivnih, odnosno uvjeren sam jer je Državna revizorska institucija konstatovala da u registru Ugovora o koncesijama ne postoje svi ugovori, nijesu svi registrovani.

Dakle, ovaj izvještaj sam po sebi je indikativan i molba članovima Senata koji su radili reviziju da oni razmisle da li konačno možemo da upotrijebimo institut krivičnih prijava i da odu krivične prijave jer ću pročitati tri, četiri stvari koje su po meni notorni. Mogu da pišu i poslanici krivične prijave, najmanje je meni problem da evo uz pomoć pravника u ovome klubu sastavim jednu krivičnu prijavu koja će vjerovatno ... neke da kažem procedure, tamo gdje to treba da ode. Ali poziv da i predstavnici onih institucija kojima je to posao, naše je da ovdje javno kažemo, otvorimo problem ukažemo gdje su korijeni problema, a onima kojima je posao tužilaštva i policija čitaju izvještaje, slušaju što mi ovdje raspravljamo, ove kritičke tonove koji su se čuli i da na bazi toga reaguju. Dakle, da li konstatacija koja se nalazi na trideset drugoj strani izvještaja zasluži dalje procesuiranje? Slušajte dobro, radi se oko

nadzorne funkcije Uprave za šume u odnosu na koncesije za šume pa se kaže da je revizijom utvrđeno da su nedoslednom primjenom zakona vršena smanjenja ugovorenih obaveza koncesionara u ukupnom iznosu od milion i 700 hiljada evra, neko je Upravi za šume ne obavještavajući Vladu, ne tražeći saglasnost Vlade, smanjio obaveze dakle dobrom voljom, koncesionarima za milion i 700 hiljada evra umanjio prihod budžeta. Notorna stvar, kao što je notorna stvar da nepoštovanje člana 53 Zakon o koncesijama dovodi u poziciju poreski organ da koristeći instrumente naplate ne uspijeva naplatiti koncesionu naknadu. Rekao sam preko pet u stvari gotovo šest miliona duga u ovom trenutku za koncesije, a prihod godišnji je nekih 12,13 miliona evra, odnosno duplo manje nego prethodne godine. I stalo je sada na tom nivou, i uvjeren sam da gubimo desetine i desetine miliona evra time što niti imamo dobar i specifički nadzor u ovoj oblasti, niti ima političke volje da se to podigne na viši nivo, a nema ni onih koji moraju da plate ceh koji krše zakone kako sa strane institucija, tako i sa strane koncesionara i zbog kojih država gubi desetine miliona evra. Kaže se da je, naknada za izvađeni materijal iz vodotoka po jednom metru kubnom 2,75 evra. Ko je ikad ovo iskontrolisao tu od Cijevne i Morače pa gore do Lima? Imperije su napravljene u Podgorici, zgrade niču kao pečurke poslije kiše, od tog istog kamena koji se vadi iz Morače, ajmo da vidimo vrijednost tih stanova i tih zgrada, ajde da uporedimo tamo ono što smo izvukli i što su koncesionari platili po osnovu vađenja kamena itd.itd. Ne govorim o šumama, ne govorim o morskom dobru gdje imamo recimo 1999. godine ugovor o zajedničkom preduzeću sa investitorom u Ulcinju za hotel Jadran. 15 godina pet posto vrijednosti Morskog dobra ko zna šta o tome, ko zna o tome kako naplaćujemo koncesije, odnosno obaveze za trajekt Kamenari-Lepetani, ofrlje koliko taj da državi Crnoj Gori.

Dakle, u istom momentu kada evo desilo se možda slučajno, možda i željama nas članova odbora i dobrom saradnjom sa DRI da dobijemo izvještaj. Molba da se ovaj izvještaj dobro sagleda, kako od strane kolega poslanika, tako dakle i od strane nadležnih institucija i da se po njemu reaguje, ako ne bude reakcije, ako ovo ostane mrtvo slovo na papiru, ako ne promijenimo zakon još tokom ove godine urgentno već ostane ista ingerencija komisije, nebitno je više hoće li to biti u istom sastavu ili nekom drugom sastavu mi nemamo pomaka. Imaćemo sada manje od ovih 12-13 miliona koje imamo 2013. ili 2012. godine, daleko od onih 25 miliona koje smo imali 2011. godine, a mislim da je to daleko od nekih desetina i desetina miliona koje samo sa malo više političke volje, odgovornosti i slanja onih tamo gdje im je mjesto, koji krše zakone ispred države Crne Gore, a njeni su funkcioneri, možemo da donesemo dobrobiti Crnoj Gori. Dakle, nemojte da ovo ostane mrtvo slovo na papiru, nadam se da ćemo nakon ove sjednice i odnosno nakon diskusije po ovoj tački dnevnog reda moći da pripremimo tekst zaključaka koji će biti još veći nego što su bili prošle

godine i koji će dati neku vremensku dimenziju da se ove stvari o kojima ovdje razgovaramo završe, i da to budu zaključci koji će Parlament da osnaži, a da posle nje dođe na red odgovornost. Nemojmo da mijenjamo propise, mijenjajmo malo i ponašanje. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Damjanoviću.

U ime Pozitivne kolega Bojanić.

Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem poštovani potpredsjedniče, poštovani prestavnici Komisije za koncesije. Pa evo nadovezaću se na zadnju rečenicu što je rekao gospodin Damjanović, dakle ne treba da mijenjamo propise nego treba da mijenjamo ponašanje. Dakle, ja ne vidim glavne razloge u tome što je navodno zakon nedorečen i ne vidim razloge u tome što komisija nema veliku nadležnost, vidim probleme u tome što su državni organi ne poštuju, odnosno ne rade svoj posao. Znam da naravno nijeste vi najodgovorniji iz komisije, i naravno da je Vlada najodgovornija za sve ovo, za ovakvo stanje, potpuno jasna situacija. Ona ima krovnu funkciju i na njoj je najveća odgovornost za ovakvo stanje po mnogo čemu. Vidjeli smo kakvo je stanje, kako je užasno loše stanje po pitanju koncesija. Sam podatak da Crna Gora sve...i rad koncesija je dovoljno alarmantan da se svi ovim pozabavimo, ali vjerovatno kao što ste čuli od prethodnika ovo je neki kontrolisani kaos u kome određena grupa ljudi to jasno, svjesno zloupotrebljava stvarajući enormna bogatstva na uštrb svih građana Crne Gore. I da nebi samo ostao na tome da eto neku političku ocjenu dajem svemu tome, ja ću biti vrlo konkretan, a evo ukazaću nekoliko stavki, nekoliko poznatih firmi, koje evidentno i evidentirano u ovom izvještaju Državne revizorske institucije, da se krši zakon. Ne treba sad da mijenjamo nešto ako već znamo da se krši zakon. Dakle, svi znamo, valjda je to osnovno svakome jasno da treba da postoji neki ugovor o koncesiji da bi ste koristili prirodna bogatstva. E, sad, kad vam kaže u Izvještaju revizor da Solana Ulcinj i Bjelasica Rada nakon raskida ugovora i dalje koriste prirodna bogatstva, eksploatišu prirodna bogatstva. I što je, jeli loš zakon? Što sad treba da pišemo u drugom članu, e, stvarno ovaj prethodni član mora da se poštuje. I zakon je jasan ljudi, samo ga treba poštovati. I naravno, vi nemate ingerencije, ali ima državni tužioc da pokrene slučaj da otvori

zašto neko koristi prirodno bogatstvo, a ugovor mu je raskinut ili mu je istekao. To je nevjerovatno. Ajmo sad dalje.

Evo Vektru Jakić, pomenuta je, a ja sam i onako uzeo za primjer kao jedan studio slučaja ili kej stladi što sad vole moderno da kažu. Evo kej stadi pa ispratite me u javnosti, šta se tu dešava i koji je epilog svega.

"Vektra Jakić" je 20... evo samo da nađem podatak da vam pročitam. Dakle, revizijom je utvrđeno da je Vlada dala saglasnost za davanje koncesija za korišćenje šuma prije zvaničnog osnivanja i registracije DOO "Vektra Jakić" Pljevlja i raspisivanje i rješavanje po predmetnom konkursu. Kud će te više kršenje zakona nego ovo? Dajete nekome saglasnost na davanje koncesija a on nije registrovan. Koliko je ta Vlada vidovita, kako neke druge stvari nije mogla da zaključi, da bude bar dvije nedelje vidovita, no je naopako toliko stvari uradila, ali baš ovdje je bila vidovita, da će ovdje Vektra da se registruje i da oni to njoj brže bolje unaprijed daju. Pa ajmo dalje, kaže u tom ugovoru, nakon toga davanja saglasnosti korak, dva nema dokaza o davanju garancije. "Vektra Jakić" nije dala, odnosno Državna revizorska institucija nije mogla da dođe do dokaza da je koncesionar dostavio garancije. Da li se krši zakon ovaj postojeći? Nemamo što da ga mijenjamo, treba samo neko da ga poštuje. Kaže dalje, taj ugovor je neprecizan. Zamislite nema u tom ugovoru obaveznosti da se prerađuje drvna masa. I naravno, koncesionar, kad se nije Vlada sjetila toliko je ne znavena i nestručna da to piše u ugovoru i da obaveže koncesionara da mora da prerađuje drvnu masu, zbog toga je navodno i dobio svu tu koncesiju, on izvozi trupce, njemu je ostavljena mogućnost da izvozi trupce. I to sad treba nešto da bude neka velika biznis ideja da se neko sjetio da sječe drva i da izvozi trupce. Svaka čast biznis ideji. I šta se dalje dešava? Onda takođe Državna revizorska institucija konstatuje da je u periodu 2007. do 2012. godine, manje nezakonito, manje obračunata naknada za koncesiju u iznosu 1.667.409,60 eura. Ko odgovara zbog ovoga? Država je direktno oštetila budžet za 1.670.000. Niko nije mrdnuo. Ne da nije mrdnuo, nego sad pazite što se dalje dešava. Ta ista "Vektra Jakić" nije dala nijednu ratu, nije uplatila u periodu od 2009 - 2011. Ništa ne plaća apsolutno. I onda imali smo izvještaj prije nekoliko dana, izvještaj Fonda za razvoj i tamo stoji fino to smo pitali, pitat ćemo opet, kad dođe i taj izvještaj. Ali uvezaću ga sa ovom prethodnom pričom, tamo stoji, da je Vlada pored svega ovoga dakle, prije dala saglasnost nego što je formirana firma. Nema ugovora, nema precizno definisano da treba da prerađuje to. Ne plaća 1.670.000 manje, obračunato, plaćeno nula za 2009 - 2011. Onda 2013. godine Vektri Nord DOO Kolašin daje garanciju na 500.000 eura, pola miliona, da bi ona dala Vektri Jakić za socijalne programe. O čemu se radi ovdje? Socijalni program, evo čujem. Nažalost, evo izgleda da je, malo li je pola miliona. Dovedi smo do apsurdna svu situaciju, po koncesijama, apsolutno, do apsurdna. I sad neko kaže, pa treba zakon da se doradi, jednostavno trebaju da se daju veće ingerencije Komisiji

za koncesije. A što da vam damo veće bez da vam damo da vi možete da sudite, tužite, hapsite, ako ovi drugi nećete. Ako to tražite, evo da vam damo odmah pa da po ovom postupite i da vi istražite ovo i da vi procesuirate i da vi izričete kaznu. Ako je to problem, ajmo da vama damo, ali mislim da nije u tome jer postoje državni organi drugi, čiji je to posao, ali jednostavno kad oni to ne rade, svi smo mi nemoćni i ova država je oštećena za milione eura, za milion eura je oštećena samo po koncesijama.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Bojaniću. Bio sam se zavukao u ove brojke, pa nijesam gledao vrijeme, prekoračili ste dosta. Možete li vjerovati kolege na jednu činjenicu, da u normalnim državama preteča, a mislim koncesije ili je dobro primijenio kralj Nikola i bio je termin na pola. Znači, od ukupnoga fruta, pola koncesionaru, pola onome ko daje koncesiju. Samo na crvene boksite, pola državi kolega Kneževiću. Samo na crvene boksite, ukoliko bi bili normalni ukoliko bi ih racionalno koristili bi bili veći nego ukupna koncesija koju smo naplatili 2013. godine. Će ide ova država?

Kolega Kalač. Izvolite.

O šumama da vidimo tek našu tragediju. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala vam uvaženi gospodine Raduloviću, nadam se da će te meni tolerisati ovo vrijeme, jer ne mogu govoriti tako brzo kao ono uputstvo o lijeku nakon reklame na TV-u.

Uvaženi predsjedniče Komisije predstavniče Ministarstva kako bi imali bolju preglednost što se zbiva u oblasti koncesija pored izvještaja 2013. godinu, treba pogledati izvještaj za ovu oblast iz prethodnih godina. Ako uporedimo izvještaj iz 2013. godine i 2012. godine, očigledno je da je kvalitativno i kvantitativno bolje urađen izvještaj za 2013. godinu.

Međutim, podaci koji stoje u izvještaju nijesu nimalo ohrabrujući. U izvještaju za 2012. godinu, pobrojani su uglavnom sudski sporovi između koncesionara. U izvještaju za 2013. godinu prezentovan je problem između dva koncesionara i ovdje je uglavnom prepis iz sudskog spora koji nam u ovom momentu ništa ne znači, punih osam strana od 22 koliko

sadrži ovaj izvještaj. U ovom izvještaju se nalaze i zaključci Skupštine Crne Gore povodom izvještaja o radu Komisije za koncesije za 2012.godinu. U prvom od zaključaka stoji da je prihod od koncesija u 2012.godini 12,17 miliona eura i da je za 13 miliona manji nego u 2011.godini, te da je neophodno utvrditi uzrok ovakvog pada. Nijesam naišao na odgovor, niti pojašnjenje ovakvog pada, to znači da ovi zaključci Skupštine nijesu ispoštovani. Isti je slučaj sa drugim zaključkom, a isti se odnosi na povećanje nadzora i odgovornosti u oblasti koncesija. Kao prilog dat je izvod iz registra ugovora o koncesijama. Moje konkretno pitanje glasi: "Zašto su dati podaci samo za ugovore na dvije ili više godina"? Ugovori o jednogodišnjim koncesijama nijesu prikazani, bez obzira da li je riječ o korišćenju vode, šume ili mineralnih sirovina. U ovom izvještaju takođe nije dat bilo kakav podatak na koji način su sankcionisani koncesionari koji ne poštuju ugovore, a iz izvještaja vidimo da ih je bilo.

Na strani 20 ovog izvještaja, prikazani su podaci koliku je uštedu napravila Komisija za koncesije za 2013.godinu. Taj iznos je 33.337 eura. Međutim, mislim da bi smo imali mnogo realniju sliku kada bi ovdje bili podaci koliko obaveza prema državi imaju koncesionari. Onda bi ova cifra bila zanemarljiva. Svi znamo da je eksploatacija nesrazmjerna sa naplaćenim porezima. Način dodjele, koncesija je priča za sebe. Određenom broju koncesionara u oblasti eksploatacije šuma u 2013.godini koncesije su dodijeljene krajem decembra krajem 2013.godine. Opšte poznato je da koncesionari koriste sve moguće metode da izbjegnu zakon i izvezu sirovinu. U oblasti korištenja šumata metoda je najčešće da je vlasnik firme ista osoba ili najbliži srodnik. Onog momenta kada budemo spriječili ovakve pojave, kada koncesije budu dodjeljivanje prema kapacitetima, kadrovskoj osposobljenosti, broju upošljenih, finalnom proizvodu, možemo očekivati poboljšanje. Do tada zaočekivati je da se za koncesije prijavljuju pekare i apoteke.

Od Državne revizorske institucije očekujemo da bude nezavisna i profesionalna, kao takva dala je i svoje mišljenje na ovaj izvještaj. Ako je suditi na osnovu izvještaja Državne revizorske institucije stanje u ovoj oblasti je jako loša. U ovom izvještaju DRI upućuje na probleme, pobrojaću neke. Državni revizor od Uprave za šume nije dobio na uvid dokumenta kojima se može dokazati da je Uprava za šume poštovala proceduru zaključenja i proceduru izmjene i dopune bilo kojeg ugovora o koncesijama.

Revizijom je utvrđeno da kriterijumi za vrednovanje ponuda nijesu adekvatno obuhvatili uspješnost ponuđača u poslovanju. Bodovanje po ovom osnovu je vršeno tako da su oni ponuđači koji posluju sa dobitkom mogli da dobiju maksimalno pet do sedam bodova i

po osnovu uspješnosti mogli da ostvare samo minimalnu prednost za dobijanje koncesija u odnosu na ponuđače koji su u lošijem finansijskom položaju.

Revizijom je utvrđeno da ni jedan kontrolisani Ugovor o koncesiji, pored toga što sadrži odredbu o obavezi davanja garancije za izvršavanje koncesionog ugovora nije obezbijeđen garancijom. Sve ranije pobrojano ukazuje da je stanje u oblasti koncesija loše, da sa ovakvim stanjem ne možemo govoriti o ostvarivanju novih radnih mjesta, finalnim proizvodima, zaustavljanju migracija i slično. Ako je izmjena zakona rješenje ovog problema onda to trebamo uraditi što prije.

Ovo što smo mogli vidjeti iz ovog izvještaja ne daje nam ni minimalnu mogućnost podrške ovakvom izvještaju. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Kalač. Da li gospodine Peroviću želite da komentarišete uvodna izlaganja? Ne. Dobro. Ja bih se pitao poslije ovakvih kritika da li bih više obavljao tu funkciju.

U ime Demokratske partije socijalista gospođa - koleginka Kovačević. Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, kolege poslanici, poštovani građani i poštovani predstavnici komisije,

Pred nama je Izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2013.godinu koji je u skladu sa članom 16 Zakona o koncesijama, tako što se izvještaj dostavlja Skupštini na uvid.

U skladu sa članom 4 Zakona o koncesijama, koncesija je definisana kao pravo korišćenja privrednog bogatstva, dobro u opštoj upotrebi i drugog dobra od opšteg interesa koji je u državnoj svojini ili obavljanje djelatnosti od javnog interesa uz plaćanje koncesione naknade od strane koncesionara.

Ova koncesiona naknada za koncesije prihod Budžeta Crne Gore i Budžeta lokalnih samouprava u zakonskom predviđenom odnosu 70% opštine i 30% država. Na osnovu izvještaja državnog revizora, utvrđeno je da jepo osnovu koncesionih naknada u 2013.godini

naplaćen ukupan prihod u iznosu od trinaest miliona dvjesta trideset tri četrsto devedeset i osamnaest eura ili 4,15% više nego u 2012.godini.

Podsjetiću takođe da je Skupština Crne Gore, na osmoj sjednici redovnog zasijedanja u 2013.godini povodom razmatranja Izvještaja o radu Komisije za koncesije za 2012.godinu usvojila određene zaključke.

Jedan, po meni, od najvažnijih zaključaka odnosio se na utvrđivanje uzroka drastičnog pada prihoda od koncesije u 2012.godini koji je za trinaest miliona bio manji nego u 2011.godini, pa pitam predsjednika komisije šta je urađeno po tom zaključku mada sam odgovor dobila iz samog materijala koji je danas na sjednici, ustvari nijesam ga ni dobila.

Drugi zaključak odnosio se na povećanje nadzora i odgovornosti u oblasti koncesija, odnosno transparentnosti u radu nadležnih institucija u ovoj oblasti a sve vezano za raskidanje Ugovora o koncesijama sa svim onima koji ne poštuju ugovorene obaveze.

Treći zaključak je bio i zahtjev ove Skupštine da se pod hitno uradi novi zakon o koncesijama. Koliko ja imam informaciju u programu Vlade za 2014.godinu nema na dnevnom redu predlog Zakona o koncesijama.

Dozvolite mi sada da ukratko ukažem koji su po meni identifikovani problemi u oblasti koncesija. Prije svega, loša kontrola realizacije zaključenih ugovora o koncesijama, drugo neredovno plaćanje koncesione naknade, ne postoji institucija koja se bavi praćenjem realizacije sklopljenih ugovora o koncesijama, nadležnost Komisije za koncesije svedene su na osnovne, skoro beznačajne aktivnosti koje ne daju funkcionalne ingerencije za praćenje i upravljanje osnovnom cilju primjene Zakonom o koncesijama i na kraju nedostatak ažuriranih koncesionih ugovora u određenim segmentima.

Čuli smo ovdje na Skupštini u kojem dijelu ti koncesioni i registar konces ugovora nije urađeno onako kako bi bilo potrebno radi potpune informisanosti. Šta bi trebalo preduzeti kako bi se unaprijedio sistem vezano za koncesije? Prije svega, neophodno je institucionalno drugačije urediti nadležnost Komisije za koncesije Crne Gore. Potrebno je donijeti pod hitno novi zakon o koncesijama koji bi unaprijedio sistem i uskladio sa direktivama Evropske unije. Ugovorena bruto drvna masa se ne koristi maksimalno, pa bi po meni trebalo da, neophodno

je dozvoljeni ugovoreni godišnji ...etat maksimalno koristiti u cilju povećanja obima proizvodnje u repro lancu šumarstva, drvne industrije i veće korišćenje proizvodnih kapaciteta. S tim u vezi, potrebno je definisati mjere kojima bi se podstakla proizvodnja finalnim proizvodima, odnosno destimulisala prodaja sirovina.

Dalje, neophodno je ojačati inspekcijski nadzor u svim oblastima dodjele koncesija, potrebno je razmotriti mogućnost da privredna društva koja su dobile šume na korišćenje, a ne koriste ih u ugovorenom obimu, raskinu ugovore ustupe ih pod istim uslovima onim privrednim društvima koji imaju veću proizvodnju, obezbijeđen plasman i naplatu, mada znam da je koncesija nepremostiva, ali to ne znači da treba raskidati ugovore.

Posebnu pažnju prilikom dodjele koncesija treba posvetiti studije ekonomske opravdanosti koje je sastavni dio koncesionog akta, s obzirom da predstavlja ključni dokument u utvrđivanju javnog interesa i pokretanju procedure dodjele koncesija. Takođe, je neophodno i efikasija saradnja nadležnih institucija i njihova bolja međusobna koordinacija, tako da je neophodno da se što prije do donošenja odluke o dodjeli koncesije ostvare svi neophodni kontakti u usaglašavanju nadležnih organa, upravo što bi spriječilo osporavanje realizacije Ugovora o koncesijama nakon njegovog zaključenja.

U postupku dodjele koncesija, neophodno je da nadležni organi uprave intenziviraju kontakte sa lokalnim samoupravama, kako bi bile dogovoreno informisane, sve u cilju bržeg i efikasnijeg izdavanja dozvola potrebnih za realizaciju ugovora i informisanosti lokalne samouprave o potencijalnim prihodima od ovih aktivnosti i budućim ugovorima o dodjeli koncesija, što za sada nije bilo informisanosti. Ja govorim iz primjera moje lokalne samouprave. Odbornik sam u lokalnom parlamentu i nikada kao odbornik nijesam znala prilikom usvajanja budžeta za narednu godinu da su prihodi koncesija toliki i toliki, nego se orijentaciono stavi cifra, a na kraju od tih koncesionih naknada nema čak ni 50%.

Ono što posebno želim da istaknem jeste da je u budućim ugovorima o dodjeli koncesija, koncesionu naknadu je neophodno utvrditi iz dva dijela, po meni fiksnog i varijabilnog.

Fiksni dio bi predstavljao iznos koji koncesionar mora platiti bez obzira da li je koristio predmetnu koncesiju ili ne, a varijabilni dio bi iskorišćeni dio predmeta obim iskorišćenosti utvrđivala bi inspeksijska služba.

U cilju efikasnije naplate koncesione naknade kao i raspodjele prihoda sa organima lokalne samouprave, neophodno je da Ministarstvo finansija u saradnji sa Poreskom upravom utvrdi obrazac za plaćanje koncesione naknade. Da li je to, kao što se naplaćuje PDV ili na drugi način, ali mislim da bi bilo neophodno da Ministarstvo finansija iznađe način na koji se plaća koncesiona naknada, po principu naplate na primjer PDV-a, kao i da se kroz koncesione ugovore definišu obaveze dostavljanja pod hitno bankarskih garancija, kojom bi se obezbijedila naplata koncesione naknade.

Iz ovog razloga o kojemu sam govorila, ja očekujem da će i komisija i naravno zaključci ovog Parlamenta biti u cilju rješavanja ovog veoma značajnog problema, sve u cilju punjenja budžeta i naplate većih koncesija nego što je to ove godine, imajući u vidu da smo 2011.godine imali 25 miliona, da sada imamo negdje oko 13 miliona. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegince. Da vidimo đe smo, 12 prijavljenih, još nemamo 45 minuta. Prelazimo na varijantu striktno poštovanje pet minuta, da bi što veći broj vas uzelo riječ.

Za komentar se javio kolega Gojković i koleginka Dragičević.

Kolega Gojkoviću, vi ste prvi bili. Izvolite.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče, gospođo iz komisije, poštovane kolege,

Javio sam se iz razloga da uštedim baš vrijeme, da se ne javljam za diskusiju. Imam jednu primjedbu na ovaj Izvještaj, iskoristio sam da se javim na diskusiju kolegince Kovačević, mada bilo mi je draže da je tu kolega Radović, jer je on jedini, najveći ekspert za koncesije. On ima četiri koncesije ovdje koji je vaš kolega poslanik. Iskoristio bih priliku da pitam gospodu iz Komisije da li se ovdje radi o grešci na strani 19 gdje se kaže - da se

lokalnim upravama ustupa 20% prihoda od Morskog dobra. Zakon je promijenjen 2011. godine , primjenjuje se od 1. januara 2013. godine. Koliko znam, ali ne znam da li ćete vi to potvrditi 50% je prihoda. Ako je riječ o grešci, molio bih vas da to ispravite a ako ne, ja ću se izvinuti.

Što se tiče formalnog razloga mislim da je kolegunica Kovačević preskočila jedan veliki problem a to je partijsko davanje koncesija i to je napravilo ogromne probleme i u Herceg Novom.Samo da vam kažem, tu su gospoda iz Komisije koja znaju taj problem da je koncesija za vodoizvorište u Mojdežu napravila štetu od više miliona . Samo u zadnjem budžetu smo imali milion i po izdvojeno iz budžeta da se te štete saniraju. 2004. godine kada je pola sela pošlo u klizište pokrenuta je istraga. Postavio sam pitanje u tužilaštvu gdje je ta istraga došla. Do 2014. godine, znači do prije par mjeseci tužilatstvo nije krenulo sa mrtve tačke što se Mojdeža tiče, ali se automatski napravila anonimna prijava protiv mene. Ja sam pozivan, umjesto da rade svoj poziv, da se radi oko Mojdeža i tako dalje. Druga stvar je vodoizvorište "Lovac" gdje je data koncesija da se prodaje voda opštini Herceg Novi u zimskim mjesecima kada je ima dovoljno, a ljeti to potpuno presuši.

Dalje da ne govorim ovo što je ...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Gojkoviću.

Molim kolege da se međusobno uvažavamo i da poštujemo vrijeme jer će neko biti ispod crte.

Izvolite kolegynice Dragičević.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Ja sam shvatila uvaženu kolegynicu Kovačević da je rekla da koncesija nije prenosiva.Mislim da ste grdno pobriješili. Naprije luka je prebačena u marinu, onda je data na koncesiju, onda je koncesionar prodao turskom vlasniku. Mislim da ste nešto pogriješili. Ne bi oni to napravili, zaboga, da nije prenosiva. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Izvolite kolegynice Kovačević.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Nijesam Krušo Radović i kada bude gospodin Radović u Skupštinu možete da ga pitate. Koliko imam informaciju, kao poslanik, a čitala sam Izvještaj za 2012. godinu i kompletan izvještaj za 2013. godinu, vidjela sam da gospodin Radović izmiruje redovno svoje obaveze. To je informacija koju imam ovdje, ako vam je potrebno daću vam je.

Dobro je da imamo takvih ljudi koji rade i koriste koncesiju.

Što se tiče vas gospođo Ljerka, ja sam tada rekla, predložila, ako ste me dobro slušali, da je potrebno razmotriti mogućnost da oni koji ne plaćaju koncesione naknade da sa njima treba raskinuti ugovore zbog neplaćanja koncesione naknade iz jednog prostog razloga što je treba dati onim privrednim društvima koja bi ta dobra koristila na drugi način. Iz tog razloga mislim da se ne može na taj način koncesija dati, oduzeti i vama dati, nego je potrebno raskinuti ugovor, ponovo raspisati tender i sklopiti tender, ili ovaj slučaj o kojemu vi govorite (upadica). Jeste, za ovaj slučaj o kojem vi govorite mislim da to nije u skladu sa propisima Crne Gore da neko može da proda koncesiju. Ne znam o čemu se radi, ali mislim da sam govorila o tome da se koncesija raskine sa onim koji ne ispunjavaju uslove i da se naravno nakon raskida ugovora ponovo raspiše tender i da onima koji će tu koncesiju da koriste na način kako to ...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Slazem se sa vama kolegice Kovačević, ne sa praksom nego i sa normalnom logikom i sa pameću.

Kolega Knežević znam da će poštovati do pet minuta. Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Trudiću se, prvi potpredsjedniče Skupštine, čim smo prešli na ovaj rigorozni režim da bude ispoštovan.

Poštovani građani, uvažena gospodo iz Komisije da izrazim zadovoljstvo što se danas nalazite na plenumu, mada slušajući vaš izvještaj i vaš žal nad nadležnostima koje imate možda bolje i da nijeste ni dolazili danas, jer očigledno da Kajakaški klub u Šavniku ima veće nadležnosti nego Komisija za koncesije i ispalo je danas da se vi žalite nama, mi se žalimo vama, a koncesionari i oni u registru i oni van registra skidaju kajmak.

Opšti utisak je da postoje brojne nepravilnosti i nezakonitosti u postupku dodjele koncesija, u obračunu, naplatama i zato nikog više i ne čudi što je i višemilionska šteta, samo je razlika nekih 13 miliona evra u odnosu na prošlu godinu.

Jasno je da to izbjegavanje i izigravanje legislative, izigravanje ugovornih obaveza prolazi uz amin države, kao što je to rekao i moj kolega Bojović.

Suština je i u tome da to izigravanje se reflektuje na način da pojedinih ugovora i nemamo u registru tako da se ugovori daju na riječ, na časnu riječ, u kafani, van kafane i jasno je da se sve završava po nekom burazerskom principu.

Dileme koje su i ranije postojale vezano za ovu oblast su i ovdje izražene i notirane a jedna od njih je da li Elektroprivreda Crne Gore je obavezna da plaća koncesione naknade za korišćenje prirodnih bogatstava. To bih volio da čujem od vas u završnoj riječi ukoliko imate obavezu da date završnu riječ. Zašto se ne poklapaju podaci, recimo, Uprave za dodjelu igara na sreću i Komisije za koncesije jer se tu ne poklapaju podaci vezano za novac koji se dobija a kasnije za tu raspodjelu koja iz godine u godinu izaziva razne kontroverze. Takođe, zašto se dodjeljuju koncesije firmama koje ne ispunjavaju ugovore prema državi, koje ne plaćaju porez, koje ne plaćaju doprinose za svoje zaposlene, koje ne izmiruju obaveze prema zaposlenima. Kolege su spominjale Solanu i Vektru. Solana "Bajo Sekulić" mislim da je koncesioni ugovor istekao 2010. godine ili 2011. godine, ali oni i dalje nastavljaju sa eksploatacijom soli u tom dijelu i naravno niko ne nalazi za shodno da reaguje.

To ću vam objasniti na jednom plastičnom primjeru, primjeru Gradske opštine Golubovci, tj. Zete, gdje jedan broj koncesionara, finansijera i tajknuna Demokratske partije socijalsita izvlači ekstra profit, izvlači milione i milione svih ovih godina koje iznosi napolje. Ne plaća porez, ne daje plate radnicima i na računima po Švajcarskoj, Kipru, po nekim drugim ostrvima ima po 50 do 100 miliona evra opranog novca od države Crne Gore. Kada dodju izbori, poštovana gospodo iz Komisije, oni vrata milion, dva ili tri miliona recimo za Zetu, za Podgoricu, podijele ga izbornoj infrastrukturu koju, čast izuzecima, u Zeti čini polu svijet i najgora vrsta šljama, koja po 100 i po 50 evra obilaze kuće po Zeti, kupuje ljude, koristeći njihovi nezavidnu materijalnu situaciju, a onda ti isti ljudi koji su dužni tim koncesionarima, koji su opljačkali državu Crnu Goru, tih 50 ili 100 evra koje su dobili za glas vraćaju njima jer su im dužni na raznorazne načine od kamate do bilo čega, a infrastruktura koju čine ljudi koji su krivično osuđivani, protiv kojih su podignute krivične prijave, koji duguju desetine i desetine hiljada evra podkamatom i na razne načine, jer je naučila da funkcioniše od izbornog procesa do izbornoga procesa, učestvuju u tom jednom represivnom sistemu i lavirintu izbornih zloupotreba. Da se kojim slučajem ne plaše od nas, uvjeravam vas da bi nas oni maltretirali po podgoričkim i po zetskim ulicama. Sva je sreća što se ne plaše od nas, ali im poručujem ovoga puta, više ništa neće biti kao što je bilo prije i ovoga puta će svi krivično odgovarati za zloupotrebe koje su uradile, a posebno za zloupotrebe prema državi Crnoj Gori.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Kneževiću na striktnom poštovanju vremena, pošto je to moja slabost da vas ja pitam da li budemo fleksibilniji pa da sutra nastavimo ili striktno po pet minuta, pa ko dođe dobro došao. Da nastavimo sutra ujutro. Izvinjavam se kolega Kneževiću što sam bio prema vama... Nego kolega Medojeviću, nećete danas, sutra ćete. Znači idemo dalje.

Kolega Zarubica, pa kolega Milić.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem potpredsjedniče Raduloviću, poštovane kolege, poštovani gospodine Peroviću, poštovani gospodine Miniću, poštovani građani,

Zaista ću pokušati da budem što kraći s obzirom da je dosta toga rečeno u dosadašnjim diskusijama i da ispoštujem vrijeme, s obzirom na broj diskutiranja. Šta reći u izvještaju Komisije o koncesiji? Ponoviću ono što sam rekao i na Odboru da izvještaj Komisije za 2014.godinu predstavlja preslikanu priču iz izvještaja od 2011.godine. Ja ne govorim o 2012.godini, nego govorim o 2011.godini. Naime i tada i sada nijesu se mogli dobiti odgovori na gotovo ista pitanja i dileme koje su interesovale članove Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. U izvještaju su navedene nadležnosti Komisije definisane Zakonom o koncesijama iz člana 11 i člana 20, da bih skratio diskusiju, mislim da su citirani i neću ih ponovo citirati, ali u tom smislu Komisija je u svom izvještaju obuhvatila sve ono što su njene zakonske obaveze. Mi to zaista moramo prihvatiti jeli, jer u izvještaju je, ponavljam, komisija obuhvatila sve ono što su njene zakonske obaveze. Ali, isto tako postavlja se pitanje, da li je ovo dovoljno u nadležnosti Komisije koje proističu iz zakona da bi se dobila prava slika o izdavanju nadzora kao i realizaciji koncesionih ugovora. Tim prije što je u Zakonu o koncesijama jasno navedeno da se koncesije daju radi obezbjeđivanja javnog interesa, veće zaposlenosti itd. itd. A s druge strane, izmjenama Zakona o finansiranju lokalne samouprave, što je veoma bitno, prihodi je od koncesionih naknada značajno utiču na prihodovnu stranu budžeta lokalnih samouprava. Efekat bi bio zaista pozitivan, pod uslovom da se dosljedno primjenjuje Zakon o koncesijama, Zakon o šumama, Zakon o rudarstvu, kao i Zakon o korišćenju i upravljanju vodama.

Postavlja se pitanje da li je to tako. Naime, Državna revizorska institucija je još kod razmatranja završnog budžeta za 2010.godinu, ponavljam za 2010.godinu imala značajne primjedbe u smislu efikasnije saradnje nadležnih organa, uprave i njihovu međusobnu koordinaciju, kao i intenziviranje inspekcijuskog nadzora u oblasti koncesija. Očigledno, preporuke Državne revizorske institucije u ovom dijelu nijesu ispoštovane, što potvrđuje njihov najnoviji nalaz o reviziji prihoda budžeta, po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za korišćenje prirodnih bogatstava. I da se naslonim na prethodnu priču oko izmjena i dopuna Zakona o državnoj reviziji. Mislim da je to dobro da subjekti revizije moraju dati povratnu informaciju Državnoj revizorskoj instituciji o datim preporukama, da li su ih realizovali ili nijesu.

U tom kontekstu bilo je sasvim prirodno da kod rasprave o izvještaju članova i Odbora za ekonomiju su najviše interesovali prihodi od koncesionih naknada, praćenje i njihova realizacija. U ovom ekonomskom trenutku osim rada na intenziviranju privrednog rasta neki od instrumenata koji stoje na raspolaganju za povećanje prihodovne strane budžeta su rad na smanjenju sive ekonomije kao efikasnija naplata poreskog duga, što je u krajnjem i Vlada konstatovala u svojim izvještajima. U tom smislu čini mi se da postoje ne male rezerve u dijelu prihoda od koncesija.

I na kraju ponavljam, smatram da ste sa tim izvještajem obuhvatili sve ono što su vaše zakonske obaveze ali da treba razmišljati o izmjeni Zakona o koncesijama u kontekstu većeg obima ovlašćenja Komisije kao i efikasnije implementacije zakona koji se odnose na ovu oblast. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Zarubica.

Izvolite kolega Miliću, neka se pripremi kolega Obradović.

SRĐAN MILIĆ:

Dakle, napravio sam jednu kratku analizu po gradovima gdje su napravljeni ugovori o koncesijama s tim što moramo znati da taj ugovor o koncesijama je mogao da bude i više puta dat jednom istom pravnom smislu, ali ubedljivo vodi Nikšić sa 25 ugovora o koncesiji i Podgorica 17, Pljevlja 12, Bijelo Polje 11, inostranstvo 13 imamo, ali imamo i 22 ugovora o koncesiji u vašem registru o koncesijama, adresa je Vlada Crne Gore. Nema koji je grad i na koje je preduzeće, ali postoji tamo Vlada Crne Gore. To je u stvari suština ovoga problema. Hajde da se mi ovdje na zavaravamo pričom da vidimo kad ćemo, što ćemo, hoće li biti novoga zakona o koncesijama biće ga. Evo obavještavam vas prvu stvar koju ću da napravim je novi Zakon o koncesiji. Predlog zakona, pa će te onda kolege da vidimo hoćemo li ga, on će biti usklađen sa evropskim standardima ne znam, ali će biti do zadnjega centa da se naplati sve što treba da se naplati. I mi govorimo za godinu dana da neko nije naplatio dva budžeta Skupštine Crne Gore, a nećemo vidjeti sutra u medijima da će neko napisati ovoj državi je oduzeto samo po osnovu onoga što je fakturisano, ne po osnovu ovoga što treba da plate, nego samo po osnovu fakturisanoga 13 miliona evra. Nećemo nigdje naći kolika je to cifra, koliko to u stvari su ljudi ostvarili prihoda i čuli ste kolegu Kalača, da bi došli u situaciju da izvoze oblovinu, a ja potpredsjedniče Parlamenta još nemam odgovora od resornog ministarstva koje su firme izvoznici oblovine iz Crne Gore. Jeli to problem? Hoćemo li srušiti sistem u Crnoj Gori? Mi imamo obavezu, građani na ovim izborima lokalnim su kazali da žele promjenu i to što neko kome traje priča evo u nedogled pa čekamo da vidimo kad će jedna sjednica, pa kad će druga sjednica, pa kad će jedna platforma a kad druga, pa treća, ne daje nam za pravo, da mi sad sjedimo ovdje i budemo taoci nekakvih dogovora, nego moramo da imamo konkretne akcije šta želimo da napravimo od ove Crne Gore, ne po sistemu ko će više barjačiti sa crnogorskim, državnom ili sa narodnom trobojkom, nego ko će

više prihodovati ovoj državi. Zbog toga, priča oko zaključaka ako bude dovedena na isti nivo, kako su bili prošli zaključci, a dominantno su zaključci koji smo predložili mi u Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, neće dati rezultat. Idemo korak dalje. Za one koji žele da se bave ovom problematikom bilo bi jedno od osnovnih pitanja. Gospodo, za ovo koliko ste naplatili po osnovu koncesionih naknada koliko ste otvorili novih radnih mjesta? Kako možete nekome ko se bavi koncesijom za šume da date tu koncesiju a on da nema, niti jedan jedini finalni proizvod? Kako je to moguće? Pa što radimo? radimo po sistemu da jeftino kupimo da skupo prodamo, pa to je sistem XIV - XV vijeka. Ono što mi moramo ovđe da odgovorim na pitanje, gdje su pare, koje su naplaćene od lokalnih samouprava utrošene, gdje su pare koje je država naplatila utrošene.

Evo poštenu predlog. Vežimo to za prihode Parlamenta, ne treba država da nam isplaćuje ni jednoga centa. Sve što treba igre na sreću, neka ide za humanitarne akcije, sve što treba za drugo, ali ono što mi možemo da napravimo razliku u najmanje dva ili tri budžeta Parlamenta oko ovoga svega. I ne možemo da čekamo Vladu Crne Gore. Da je Vlada Crne Gore htjela da riješi ovo pitanje, onda bi ga riješila.

Ovo trebaju da riješe parlamentarci i da na drugačiji način formiraju komisije za koncesije, da uvedu reda u ovoj oblasti, a nije to sve crno i bijelo. Nalazim ja i neke glasovite opozicionare ovđe u ovom spisku, koji su dobili 10 – 15 godina da koriste neke koncesije, naročito na Primorju. Samo postoji jedan problem u ovoj čitavoj priči, što ne želim da nas izjednačavaju. Znači, moramo da uvedemo pravilo da svako treba da odgovara za ono što radi po sistemu koliko si prihodovao, ko će da kontroliše, da li postoji i jedna institucija u Crnoj Gori? Bilo koja lokalna samouprava, bilo koji državni organ, koja je iskontrolisala koliko su u prošloj godini sa određenog lokaliteta eksploatisali pijeska, kamena, drveta ili bilo čega drugog. Hvala i izvinite zbog prekoračenja.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama sa onim vječitim pitanjima u Crnoj Gori, đe su pare? Kolašin, Narodna sloga i ja kao govornik, prije koliko godina , 10 godina i kusur.

Kolega Obradović, a neka se pripremi kolega Labudović.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Uvaženi gospodine Raduloviću, uvaženi predstavnici komisije, uvažene poslanice i poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Čuli smo danas od mojih kolega prethodnika dosta kritika kojima se ja pridružujem, vezano za stanje u oblasti koncesija. Zaista, shodno zakonu gdje imamo pravni osnov Vlada je 2009. godine formirala Komisiju za koncesije, sa predsjednikom i sa osam članova, na period od pet godina sa mogućnošću ponovnog imenovanja. Komisija radi u skladu sa zakonskim ovlaštenjima shodno svojim mogućnostima, ali su zaista ingerencije komisije male i po ovom pitanju mora se nešto mijenjati, prije svega Zakon o koncesijama.

Pridružujem se svima onima koji su istakli određenu problematiku, prije svega kada pogledamo analitiku prihoda od koncesija. Vidimo da je 2011. godine bilo oko 25 miliona eura, 2012. godine oko 12,5 miliona, 4% više 2013. godine oko trinaest miliona i dvjesto hiljada, što ukazuje na tu problematiku da se mora unaprijediti stanje u ovoj oblasti.

Pod koncesijama se podrazumijeva korišćenje prirodnih bogatstava ruda, mineralnih voda, pijeska, šljunka, kamena, igara na sreću i tako dalje, zakon podrazumijeva i poboljšanje infrastrukture, povećanje zaposlenosti, zaštite životne sredine i sve to, ali očigledno da postoje određene smetnje i jedna nekoordinacija, ne subordinacija, slaba inspeksijska kontrola, inspeksijski nadzor i neuvezanosti kako od strane ministarstava, organa lokalne uprave onih koji su nadležni vezano po ovom pitanju, a što je istaćeno u samom izvještaju, tako da se to stanje mora unaprijediti.

Nadležni naravno za ovo su Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo pomorstva i saobraćaja, Ministarstvo finansija i lokalne samouprave. Gledali smo da se lokalne samouprave izbore za veći iznos novčanih sredstava koji će im pripadati, tako da je to promijenjeno izmjenama zakona sa 30 - 70%, odnosno ovdje je istaćeno, vezano za šume da je to 50%, a za korišćenje morskih dobara 20% da pripada lokalnim samoupravama, ali kao što su prethodnici istakli, zaista se često ne vide ti podaci koliko je prihodovala država, koliko je od tih sredstava dostavljeno jedinicama lokalnih samouprava. Tu je dakle jedna velika problematika.

Naravno da su nadležnosti komisije da vodi evidenciju i registar ugovora, ali često su ti ugovori bili bez garancija da rješava po prigovorima i u tom slučaju naveden je jedan primjer konkretno u ovom slučaju i naravno da ste vi postupali kao drugostepeni organ gledajući da li je bila pogrešno primijenjeno materijalno pravo, pogrešno nepotpuno utvrđeno činjenično stanje ili da li su bila povrijeđeni pravila postupka. To je kada je u pitanju sam postupak dodjele koncesija, dakle kada imamo postupak javnih nabavki imamo određenu komisiju, imamo koncesionare koji se javljaju, imamo tačno vrijeme kada treba, mogu da budu prisutni, otvaraju se ponude i naravno u tom slučaju mora onaj koji da najbolju ponudu, koji da garanciju da i dobije ugovor za korišćenje, odnosno za eksploataciju prirodnih bogatstava, mineralnih sirovina i tako dalje. Ukoliko je to slučaj da je bilo greška po tom pitanju ili da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo ili da je pogrešno nepotrebno utvrđeno činjenično stanje sigurno da ste vi poništavali takve odluke, vraćali na ponovni postupak odluku, a odnosno na vašu odluku koja je konačna imale su pravo nezadovoljne stranke da podnesu tužbu nadležnom sudu koji je iznad vas, kao veća sudska instanca.

Ono što se zaista mora reći da se mora unaprijediti rad u ovoj oblasti, po pitanju dakle koordinacije rada i odgovornosti i ministarstava i nadležnih inspeksijskih organa i organa lokalne uprave da se znaju svi ti podaci, činjenično, da se zna koje su obaveze koncesionara, jer zaista ranije su bile njihove obaveze iz ugovora znatno, znatno veće. Morale su da daju određeni broj sati, časova, mašina svojim mjesnim zajednicama, da naspu određene puteve, da vrate u prvobitno stanje puteve. Njih malo ko kontroliše. Dobiju na određeni iznos koncesiju. Oni iskoriste, eksploatišu znatno veća materijalna bogatstva i sve im to prolazi nekažnjeno. Zaista sam za svaku reformu u ovoj oblasti, a izvještaj zaista je objektivn i korektan i ukazuje na ovu problematiku. Zahvaljujem za pažnju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Obradoviću. Za komentar se javio kolega Damjanović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče,

Javio sam se za komentar kolegi Obradoviću iz razloga što se bavim jednim dijelom i onim što sam potencirao u uvodnom izlaganju, a vezano je za odnos lokalne samouprave i državnog budžeta, odnosno državnih organa u dijelu obračuna koncesije i onih koristi koje lokalne samouprave imaju od toga. Odgovorno tvrdim, a to znam iz primjera Opštine Pljevlja, jer su ljudi iz lokalne samouprave i preko mene, kao poslanika Skupštine, tražili da intervenišem i da tražim objašnjenje informacije od Ministarstva finansija, da u lokalnim samoupravama u ovom trenutku zahvaljujući, između ostalog, i Zakonu o finansiranju lokalne samouprave, pa i ovom zakonu, ali i praksi i ponašanju odgovornih u državnim organima predstave nemaju kada se naplati koncesija, ona može da se naplati u januaru, a da se negdje tek nakon godinu ili u decembru mjesecu usmjerava onaj pripadajući dio 20, 30 ili 50% i tako dalje. Tako se u pat poziciji drže lokalne samouprave koje niti znaju koliko je fakturisano, niti znaju koliko je naplaćeno niti kada je naplaćeno, niti mogu da računaju na ta sredstva za alimentaciju nekih potreba koje lokalne samouprave imaju počevši od zarada i tako dalje. Ono što je još veći problem jeste diskriminacija na tržištu koncesija. Želim da pročitam navod iz izvještaja DRI na strani 20. Kaže: "Potencijalni ponuđač koji radi po šumama ali je princip isti i za sve ostale materijale, vodotoke, kamen i tako dalje. Kaže - potencijalnim ponuđačima nije dozvoljeno da posebno konkurišu za neku od gazdinskih jedinica pojedinačno, već za sve odjednom. Naime konkursom je određeno ponuđači ne mogu konkurisati za pojedine gazdinske jedinice jer je predmet konkursa 13 gazdinskih jedinica. Navedenom odredbom ponuđačima male ekonomske snage, sitnoj, maloj privredi za koju se svi ovdje zaklinjemo i o kojoj niko ne govori uvijek govorimo o velikim bankama i o velikim kompanijama onemogućeno je da konkurišu čime nije formulisan princip konkurencije učesnika. Dakle, ko je taj u Upravi za šume u Vladi Crne Gore, bilo gdje, da može da ovakve diskriminatorne odredbe u konkursu stavlja? I zato kažem, nažalost ima partijašenja, nažalost gušimo vlasnike malih i srednjih preduzeća, odnosno mikro preduzeća koji bi imali interese, da u nekom, da kažem normalnom tržištu i ambijentu konkurišu i dobiju tu

koncesiju. Pravimo prostor da nam konkurišu samo oni "veliki", koji su dobro prepoznati kao poreske neplatiše i najveći dužnici ove države. Hvala vama.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vam. Izvolite kolega Obradoviću.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Kratko, gospodin Damjanović je bio korektan i potvrdio one navode, istakao. Primjera radi. Imamo iz dva izvora različite podatke vezano za naplatu poreza na igre na sreću da je to bilo tri miliona i nešto ili pet miliona i nešto, što je komisija realno prikazala. Naravno, lokalne samouprave kada planiraju budžet moraju da se osvrnu na prihode, vezano za koncesiju, moraju da znaju koji je to iznos koji očekuju novčani od koncesija i naravno da se zaista ovo o čemu je gospodin Damjanović rekao i dešava to da se ne zna koliko je od koncesionara naplaćeno, koliko je prihodovala država i koliko dio sredstava treba da dobiju lokalne samouprave i onda se stoprocentno i ne ispunjava budžet lokalnih samouprava i po tom pitanju zaista mora nešto da se uradi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Obradoviću.

Idemo dalje.

Riječ ima kolega Labudović. Neka se pripremi kolega Adrović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče,

Koleginice i kolege, mi se ovdje nalazimo u prilično neravnopravnom položaju jer na jednoj strani imamo veliku zainteresovanost poslanika koji su, praktično evo koliko se iz ovih diskusija može zaključiti, prosto zgranuti stanjem u ovoj oblasti koje je dijelom definisano i u samom izvještaju a većim dijelom se nalazi na terenu i kad bi htjeli ne bi moglo da stane u ovakav izvještaj. A s druge strane, imamo ljude, članove Komisije koji raspoložu i distributeri su najvećeg nacionalnog blaga a pri tom se ništa ne pitaju i ni za šta nijesu odgovorni. Šta

god mi kažemo, kakvu god primjedbu da iznesemo, s kakvim god predlogom da izađemo, oni će to otklimati glavom i sljedeće godine ćemo od prilike imati isti izvještaj.

Ja ću o ovoj temi više sa stanovišta iskustva koja sam stekao na terenu posmatrajući situaciju nego onime što ste vi napisali u ovom izvještaju, ali ptije toga ne mogu a da se ne podsjetim inauguralnog govora premijera u ovoj Skupštini, u kojem je bio jedan dio koji sam, iako opozicionar bio spreman da pozdravim i da prihvatim objeručke. Premijer je, naime, tada i to veoma oštro, onako kako on zna, rekao da će Vlada ozbiljno preispitati brojne koncesione ugovore i sa onima koji ne izvršavaju obaveze prema državi raskinuti. I šta imamo za rezultat? Pet raskinutih ugovora od kojih ni jedan nije od onih krucijalnih.

Gospodo, ili je stanje u koncesijama odlično, što se ne bi reklo, ili vi ne smijete da obavijestite premijera, što takođe ne vjerujem, ili je premijer prilično bolećiv prema nekim koncesionarima, pa im još uvijek gleda kroz prste.

Ovdje je bilo u nekoliko navrata govora o koncesijama na šume. Dolazim iz kraja gdje je to pitanje veoma važno i želim da skrenem pažnju na jednu činjenicu koja se odvija po onoj narodnoj "Na vuka povika, a lisice meso krađu". Ovdje je uglavnom u fokusu interesovanja bila Vektra Jakić koja inače, da i ja zaključim, prilično se katastrofalno odnosi prema koncesiji koja joj je dodijeljena na 30 godina, ali se ostavljaju po strani brojni privilegovani koncesionari za koje se unaprijed zna da će dobiti koncesiju, čak i prije nego što je tender raspisan. Pri čemu se ti privilegovani koncesionari privileguju do mjere da zaposjedaju ogromna prostranstva koja nijesu u stanju da adekvatno iskoriste, a po strani se ostavljaju mali privređivači koji zbog toga trpe ogromne štete, jer ne mogu na tako koncipirane tendere ne mogu jednostavno da se ravnopravno nose sa ovima.

Nije problem u njihovome gubitku, gospodo, ono što mora svi da znamo jedan mini pogon te vrste u mom Šekularu zapošljava 15 radnika. To je 10 porodica. Od tih 10 porodica je pet đaka. U situaciji kad selo umire i kad se svakodnevno seli u grad, to je mnogo važnije od koncesione nagrade. Na to niko ne obraća pažnju. Takođe, ne stoji u izvještaju ni riječi o onim mini koncesijama koje se na papirčetu, tako glasi termin koji se tamo koristi, uoči svakih izbora daju povlašćenim pojedincima, znate ono posijeci kubik građe, pa se taj kubik pretvori u kamion, a onda kamion u dva, tri. I šta imamo na kraju? Imamo na kraju gospodo, ne samo činjenicu da se izvozi oblovina, što je mimo zakona, već činjenicu da je količina izvezene oblovine prema podacima carinskih ispostava veća od količine koja je godišnje dozvoljena za sječu.

Neko otvoreno krade ovu državu. Neko otvoreno krade ovaj narod i niko ništa nije odgovoran. Vi o tome ne pišete, i ako napišete napišete sporadično, mi se ovdje ispričamo i završi se na tome. Nema ni riječi o ovom najnovijem obliku koncesija, to je koncesije za izgradnje mini hidroelektrana. Znate šta se radi na terenu, imam jednu takvu ispod kuće. Tolika devastacija prostora, tolika devastacija mikro klime, tolika devastacija putne

infrastrukture, a šta će ti ljudi na kraju da dobiju. Dobiće takozvanu zelenu energiju skuplju 10% od ove obične. Šta je njihova korist od svega toga?

I ovo što je najvažnije gospodo, što takođe nema u ovom vašem izvještaju jeste šta je sa nadoknadom štete koja je nastala korišćenjem koncesije. Ko danas pita bilo koga od eksploatatora šljunka recimo u mom Limu koji je 10 puta promijenio tok od kako ga ja pamtim, zahvaljujući ljudima koji besomučno i bez ikakve kontrole, bez ikakvog plana vade pijesak, a svaki put je to bilo na štetu i grada, i opštine, i ljudi koji su imali imanja njegovim tokom. Da ne govorim o Mojdežu, da ne govorim o hiljadama nekih drugih situacija za koje niko u ovoj državi ne odgovara.

Ako i dalje nastavite i nastavimo da se prema ovom, što po meni predstavlja nacionalno blago, odnosimo na način na koji ste demonstrirali u ovom izvještaju, gospodo, uopšte nam Komisija ne treba, možete slobodno da idete kući i onako nosi ala i vrana i nose oni koji su blizu premijera i njegovog establišmenta tako da sva ova priča zapravo i nema nikakav smisao. Zahvaljujem gospodine predsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Takođe i vama kolega, da ste bili u toku cijele rasprave videli bi, najbolje bi bilo da prekinemo jer i vlast i opozicija sve najgore o ovome govori danas.

Znači da sa današnjim radom imamo još dvoje koje možemo da uklopimo, to je kolega Adrović i koleginica Jasavić.

Prvo kolega Adrović.

Neko hoće ovo oko rodne ravnopravnosti, ministrica kaže, hoće u prvom licu, neko hoće ovako, neko tako, tako da ne znam.

Kolega, molim vas ako imate nekih obaveza slobodni ste puštite nas da radimo.

REŠID ADROVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Uvažene koleginice i kolege, poštovani građani,

Evo, zbog mene, potpredsjedniče mogli ste da date riječ i koleginici Jasavić, meni to ne bi smetalo da budem ja nakon nje. Evo, ako ste vi odlučili tako, ja ću prihvatiti.

Na dnevnom redu današnje Skupštine Izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2013. godinu. Iz izvještaja se nedvosmisleno može zaključiti da je Komisija za koncesije u 2013. godini radila sve poslove koji su u njenoj nadležnosti. Komisija je postupila po zahtjevima koncesionara koji se odnose na produženje roka trajanja koncesije, imala aktivnost po tužbama koncesionara, vodila registar koncesionih ugovora, imala određenu saradnju sa evropskim ekspertskim centrom za ekonomske analize, javnim privatnim partnerstvom i imala je određeno učešće na seminarima idr.

Iz izvještaja za 2013. godinu Komisija je rješavala, vidi se da je rješavala po jednom prigovoru i to po prigovoru konzorcijuma Hajle iz Rožaja, Komisija 25.12.2013. godine razmotrila je i zahtjev Ministarstva ekonomije za davanje odobrenja za sprovođenje postupka za produženje ugovora o pravu na eksploataciju građevinskog kamena na ležištu Rudijev krš u Danilovgradu. Komisija je razmotrila 30.jula 2013. godine zaključke skupštinskog odbora kojima se od nje u tim zaključcima traži da utvrdi razlog zbog čega su prihodi u 2012. manji od prihoda za koncesiju u 2011. godini za 13 miliona, da poveća nadzor i odgovornost u oblasti koncesija, efikasnije izvršenje ugovora i utvrdi uzroke neslaganja kod iznošenja podataka oko prihoda od igara na sreću.

Potrebno je da Vlada izvijesti Skupštinu o uplati dijela sredstava koji pripadaju lokalnim samoupravama. Komisija ne raspolaže sa kontaktima na terenu. Sve kontakte vrše zaposleni koji prate realizaciju ugovora o koncesijama, nalaze se u ministarstvima, opštinama, upravama i inspekcijским službama, koji nisu sa jednog mjesta koordinirani, nego svi pojedinačno. Zbog toga Komisija nema nadležnost u mjeri u kojoj bi to trebala da ima da bi na jedan adekvatniji način mogla pratiti ovo što se od nje tražilo.

U 2013. godini raskinuto je svega 23 ugovora ili 10% svih ugovora registrovanih do kraja 2013. godine. Podaci o prihodima Komisiji za koncesije su dostupni iz Državnog trezora, tako da izvještaji Komisije imaju informativni a ne analitički karakter. U 2013. godini, po osnovu koncesija ostvaren je prihod, a već smo više puta danas čuli o iznosu 13 miliona 233 hiljade, što je više u odnosu na 2012. za 4,15%, ali značajno manje u odnosu na ukupan prihod u 2011. godini. Od igara na sreću ostvareno je tri miliona 324 hiljade ili 1,5% više u odnosu na 2012. godinu, za koncesiona dobra 647 hiljada više 14,08 u odnosu na 12. godinu, prirodna dobra milion 955 hiljada, 44 više u odnosu na 12. godinu, naknade za korišćenje mineralnih sirovina 309 hiljada, to je 50% više nego u 2012. godini, naknade za puteve tri miliona 659 hiljada, dok preostali prihodi iznose tri miliona 297 hiljada ili 4,82 manje nego u 2012. godini.

Planirani budžet Komisije za koncesije iznosi 96 hiljada i 500 eura. Ostvarenih 63 hiljade 162 eura, stepen utrošenih budžetskih sredstava iznosi 65,45%. Međutim, ako posmatramo šta je sve Komisija u 2013. godini radila, to sve možemo kazati u tri, četiri riječi, rješavala je po jednoj tužbi za produženje jednog zahtjeva, o zaključenju dva ugovora i tri ugovora je raskinula.

Dakle, sve to što je radila u 2013. godini možemo u tri, četiri riječi kazati. Dakle, ja bih iskreno kao poslanik volio da je Komisija, vrlo ću brzo potpredsjedniče, da je Komisija potrošila i ovaj preostali dio budžeta ...(Prekid)... i javnost Crne Gore obavijestila o sljedećem: da pored ovog spiska ugovora koncesionih koji smo dobili uredno da nam je dostavila koliko koji koncesionar duguje po koncesionom ugovoru, kolika je njegova obaveza u 2013. godini, koliko je taj koncesionar platio sredstava, onda iz svega toga bismo lako

mogli zaključiti kolike su obaveze po pojedinim ugovorima. Ovako nama spisak ugovora koje smo dobili skoro da ništa ne znači.

Iz izvještaja Državne revizorske institucije se može vidjeti da je ova oblast dosta, da u ovoj oblasti ima dosta neuređenog, mogao bih dosta dugo govoriti ali vidim da sam već potrošio svoje vrijeme. Znači, ono što mene brine jeste da potraživanja po osnovu koncesija iz godine u godinu su sve veća i veća, umjesto da se smanjuju, zaključuju se ugovori bez garancija, ne kontroliše se količina koja se eksploatiše, itd.itd. Dosta toga je neuređeno, zaista ja vjerujem da će morati dosta brzo u ovoj oblasti da se mijenja Zakon o koncesijama. Ja prosto hoću da vjerujem da će to nadležni uraditi vrlo brzo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Adroviću, da Bog da, samo ne znam.

Kolege, sada smo informisani da direktni televizijski prenos će se ubrzo prekinuti. Ja se izvinjavam kolegici Jasavić, bili ste na redu.

Sjutra nastavljamo u 11 sati. Imamo još šest prijavljenih, a idemo sa Izvještajem Centralne banke, onda je dopuna Zakona o radu.

Nadam se da ćete iskoristiti noćasnje vrijeme pa malo razmisliti i odgovoriti na početku o brojnim pitanjima gospodo Perović i gospodine Miniću.

Sa ovim završavamo današnji rad. Svako dobro, vidimo se sutra.

18.06.2014. u 11.20h

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nastavljamo sa radom. U pitanju je razmatranje **Izveštaja o radu Komisije za koncesije za 2013. godinu.**

Na redu je poslanica Azra Jasavić.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani predstavnici Komisije, poštovani građani,

Ovaj izvještaj je veoma interesantan iz razloga što ga prati Izvještaj o reviziji prihoda budžeta Crne Gore po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za korišćenje prirodnih bogatstava. Paralelno sam pročitala ta dva dokumenta, jer smatram da je neophodno, zbog analize ovog vašeg dokumenta, u koji ste uložili napor, da bismo imali kompletnu sliku, da pročitamo i ovaj izvještaj. Moj zaključak nakon čitanja vašeg Izvještaja i Izvještaja DRI je, upravo da upotrijebim jednu rečenicu sportskog komentatora - "Ljudi, je li ovo moguće", da se ovakve stvari dešavaju u jednoj zemlji vezano za koncesije, a da državni tužilac čuti.

Pozivam ovom prilikom državnog tužioca da pažljivo iščita Izvještaj o reviziji, jer taj izvještaj o reviziji na najbolji mogući način će pokrenuti pitanje odgovornosti mnogih koji su u vrlo opasnoj zoni krivične odgovornosti za sve ono što su radili. Stiče se utisak da je vaša institucija, institucija Komisije jedna od institucija koja bi se mogla nazvati kao što je jedan od vaših kolega iz jedne druge komisije konstatovao za tu drugu instituciju - "tigar bez zuba". I ova vaša institucija je "tigar bez zuba". Problem je što je Vlada stvorila ogroman broj institucija koje izigravaju kvazi tigrove, ali ni jedna od njih nema zube. Valjda zato što je Vladi potrebno da samo ona ima zube i da ona čereči prirodno bogatstvo Crne Gore kako njoj odgovara. Zato će biti potreban ne prijeki sud, nego jedan ozbiljan sud, jedno ozbiljno tužilaštvo, da utvrdi šta se sve radilo. Definitivno je jasno da je oko koncesija za šumu, vode,

za kamenolome došlo do vrlo problematičnih stvari koje će morati da istraži državni tužilac. Zašto? Zato što u Izvještaju DRI na strani 19 stoji jedna konstatacija koja je za ozbiljan sud, za ozbiljno tužilaštvo a ne za prijeki sud. Revizijom je utvrđeno da je Vlada dala saglasnost za davanje koncesije za korišćenje šuma prije zvaničnog osnivanja i registracije DOO "Vektra Jakić". Pozivam tužilaštvo da krene od Vlade, da utvrdi odgovornost ljudi iz Vlade koji su ovo uradili, a onda tražim da tužilaštvo u ime kolega poslanika iz parlamentarne manjine, a vjerujem i onih iz parlamentarne većine koji drže do vladavine prava, ispita navode zašto veliki broj koncesija nije pratila garancija, recimo, za "Vektru Jakić" DOO Pljevlja i nije dostavljen dokaz o pribavljenoj garanciji.

Imamo jednu vrlo neobičnu specifičnu situaciju - DRI je od Uprave policije tražila dokumentaciju, jer je Uprava za šume rekla da ne posjeduje dokumentaciju. Vjerovatno zbog onih istraga koje su se vodile. A, zamislite, Uprava policije se oglušila i nije jednu jedinu riječ odgovorila DRI. To pokazuje da je Uprava policije negdje zataškala ovu stvar. Prozivam i Upravu policije i Javno tužilaštvo da konačno koordinirano krenu u akciju utvrđivanja svih činjenica koje je u svom izvještaju Državna revizorska institucija nabrojala. Ako se ne krene u tu akciju, onda možemo definitivno da konstatujemo da su državne institucije mrtve, da ne funkcionišu, da su, malo je reći, zarobljene, nego da su ugušene i klinički mrtve. To će biti vrlo opasno za sve nas kao društvo.

Vlada je opustošila sjever ovakvim koncesijama, a od svega toga vrlo malo vajde je bilo za građane na sjeveru. Građani su se iseljavali i nevjerovatno je da sada imamo samo od šuma 5 miliona duga za koncesije. Nevjerovatno je i to da se koncesije daju upravo onima koji ranije nijesu plaćali koncesionu naknadu. U vašem registru se ne nalaze svi ugovori o koncesijama, odnosno nijesu evidentirani svi koncesionari. Evidentiran je AD "Novi prvoborac" Herceg Novi u Podima, ali, za vašu informaciju, već četiri godine taj kamenolom je zatvoren jer se vode sudski sporovi. Vjerovatno vam je poznato da su sudski sporovi pokrenuti zato što su mineri, u kamenolomu, za jedno miniranje koristili i po 12 puta veću količinu eksploziva od dozvoljene. Poznato vam je da u Grblju rade dva kamenoloma koja ovdje nijesam mogla da nađem, a vi ćete mi odgovoriti ako se nijesam dobro snašla. Jasno je da registar koncesija nije napravljen kvalitetno i da se mnoge stvari dešavaju vezano za koncesije nelegalno a da vi nemate te informacije.

Na kraju, želim da kažem da vam novi zakon neće puno pomoći ako i dalje ostane rješenje da članove Komisije, u najvećem dijelu, imenuju ministri iz raznih ministarstava. Iz vašeg izvještaja i zakona se vidi da je Komisija formirana na način što se u njenom sastavu nalaze ljudi koje su predlagali resorni ministri. To je ono što mora da se mijenja. Ne možete vi biti predlagani od ministara. Predlagani ste svakako ovdje i birani i od Skupštine, tu imamo

i članove zajednica opština i Udruženje poslodavaca, ali zabrinjavajuće je da vi ne možete na ovaj način crpiti svoj legitimitet jer ne možete biti nezavisni od izvršne vlasti ako je ovakav način izbora Komisije i ovakav sastav kakav je sada. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegice.

Za komentar se javio kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Kolegice Jasavić, javio sam se zbog mogućnosti da i u sljedeća dva minuta Vi dovršite to što ste htjeli da kažete, ali i da osporim dvije Vaše teze koje ste iznijeli. Prije toga želim samo da Vas podsjetim da ta čuvena rečenica koju ste citirali na početku još čuvenijeg sportskog komentatora Mladena Delića ima svoj nastavak koji glasi – „Ovo je ludnica“.

Mislim da taj dio više odgovara ovoj situaciji nego ovo što ste Vi prije rekli.

Ono što osporavam u Vašem izlaganju jesu dva recepta za koja Vi smatrate da bi pomogli u ovoj situaciji. Prvo ste rekli da je ovo stvar za ozbiljno tužilaštvo. Za koje ozbiljno tužilaštvo kada jutros možete da pročitate u novinama da je najozbiljniji od kandidata koji su se javili na novi konkurs za izbor vrhovnog državnog tužioca sadašnji vršilac dužnosti? Kadrovska DPS vrteška nastavlja se bez kraja i bez konca. Taj sistem po kome „sjaše Kurta da uzjaše Murta“ sigurno neće doprinijeti ne samo sredjivanju stanja u oblasti koncesija, nego uopšte u društvu.

Sljedeće, kažete da su odluke donijete bez garancija. Pa, 'ajte molim vas. Znae i sami kako se daju garancije čak i tamo gdje ih je Vlada dala. Dala ih je unaprijed svjesna činjenice da neće biti vraćene i da će morati za to da se dignu krediti, a te kredite ćemo da vraćamo mi i naša djeca.

Prema tome, gospođo Jasavić, ovdje nema rješenja bez smjene vlasti, a smjena vlasti je moguća jedino ukoliko nam se pridružite. Sada je prilika. Imate istorijski zadatak, istorijsku

šansu. Nemojte je propustiti. Oči javnosti su uprte u vas pa sada vidite šta vam je činiti. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Labudoviću, Vi ste „nabacili loptu“ kolegini Jasavić i kada je Mladen Delić rekao - ovo je ludnica, on je to u pozitivnom smislu rekao.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Dobro.

Ljudi, je li ovo moguće? Ovo je stvarno ludnica. Ludnica je zbog toga što ljudi nijesu dobili povjerenje na lokalnim izborima vjeruju da mogu da vrše vlast. Građani Podgorice su jasno poručili da žele promjene. Građani Podgorice su jasno poručili da im je dosta svega onoga što je dovelo do ove ludnice. Građani Podgorice su jasno rekli svima nama koji sjedimo u ovom Parlamentu da žele da na demokratski način smijene Demokratsku partiju socijalista sa vlasti. Svaki ozbiljan političar mora da zna da mora poštovati volju svog naroda.

U Pozitivnoj Crnoj Gori stanuju upravo takvi ozbiljni političari koji čitaju na pravi način poruke svog naroda i ono što je narod rekao biće ispoštovano. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegini Jasavić. Vi ste ovim meni danas uljepšali dan. Riječ ima kolega Gegaj, a neka se pripremi kolegini Jonica.

Predsjednik Komisije gospodin Perović, pa možete da napravite presjek. Izvolite, do pet minuta.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Hvala.

Ovdje se čuju ocjene koje se zasnivaju na opštoj predstavi svega i svačega. Interesantno, naravno ne mislim u ružnom smislu. Vizura Komisije za koncesije je definisana zakonom i mi nemamo pravo da izlazimo iz te vizure. Bilo bi improvizacija da Komisija za koncesije gostuje u nekom području zakonskom neke druge institucije. Zbog toga, molim vas, ja insistiram da, što se tiče Komisije za koncesiju i adresiranja problema Komisiji za koncesije, se držimo onoga što je zakon propisao, a zakon ste vi donijeli. Naše je da se služimo zakonom kao Komisija za koncesije, da ga primjenjujemo, ali ne da ga proširujemo, jer onda bi to bilo bezakonje. Svaka institucija kada bi proširivala svoje ingerencije to bi bilo bezakonje. To bi bio kaos. I da li je moguće, da li je ludilo, u to ne bih ulazio. Izvještaj Državne revizorske institucije je vrlo interesantan. Za nas je interesantan u dijelu koji se odnosi na Komisiju za koncesije i tamo, ako ste pročitali, nema primjedbi. Znači, rad Komisije za koncesije i Izvještaj Državne revizorske institucije su vrlo podudarni i afirmativni u odnosu na druge. Zbog toga bih molio da se u cijelom ovom sklopu koji smo juče imali i danas koji ćemo imati jasno razdvoji šta je to Izvještaj Komisije za koncesije koji je naslov ove teme od jednog seta pitanja vrlo širokog. Vama je to interesantno, jer vi imate pred sobom kao i ja kao što imam javnost Crne Gore. Vi ste u tom miljeu stalno. Ja sam u tom miljeu jednom godišnje i ja ne mogu sada da kažem - nemojte vi o tome pričati. Pričajte vi o tome, ali mi nijesmo adresa za ta pitanja. Zbog toga, uz dužno poštovanje diskutanata koji su dali ocjene Izvještaja Komisije za koncesije u najužem smislu, ja bih molio da se ne miješaju te dvije teme i ta ovlašćenja i neovlašćenja. Bio sam kraći od pet minuta. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, gospodine Peroviću, zbog nečega što me je jako začudilo. Pošto imam toliku koncentraciju i pošto sam ja vodio ovu temu, nijedan diskutant nije govorio osim o koncesiji. Svi su govorili o koncesiji, bilo da je u pitanju vlast ili opozicija i svi su rekli da je kaos, ali zna se da svi peru ruke oko toga. Pošto je gospodin Perović održao pridiku svima vama koji ste govorili od juče, ko hoće može da replicira?

Izvolite Vi, kolegice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani gospodine Peroviću, ima jedna narodna srpska mudrost koja glasi: "Kada se s mekinjama miješate, pojedu vas svinje", ili "Kada hodate po blatu, peševi kaputa vam moraju biti prljavi, koliko god da ste čisti". Ja ne želim da govorim o vašem izvještaju, a da

pritom ne pogledam Izvještaj Državne revizorske institucije. Vi ste dio sistema, vi ste dio problema i bez obzira što ste Vi individualno sigurno čestit i častan čovjek, kao i Vaše kolege, to vas ne abolira od toga da budete razmatrani u cjelovitom sistemu koji podrazumijeva sistem Demokratske partije socijalista koja vrši vlast. Vi ste upravo od ministara te vlasti koja je u Vladi imenovani da budete u toj komisiji. Iz vašeg izvještaja stoji da je na osnovu člana 10 Zakona o koncesijama Vlada Crne Gore rješenje pod brojem tim i tim imenovala predsjednika i članove komisije. U Komisiji za koncesije imenovana su dva člana na predlog Ministarstva nadležnog za ekonomski razvoj, od kojih je jedan predsjednik komisije. Na predlog Skupštine imenovana su dva člana iz reda odabranih stručnjaka, po jedan član imenovan je na predlog Ministarstva nadležnog za poslove finansija, Ministarstva nadležnog za poslove saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija, Ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Udruženje poslodavaca, Zajednica opština i Skupštine Crne Gore. U imenovanju članova komisije Vlada je vodila računa da saglasno Zakona o koncesijama, sada nabrajamo... Znači, vi ste dio sistema. Ne možete biti izuzeti iz sistema, bez obzira što je DRI u svom izvještaju navela da na vaš rad kao rad nije imala posebnih primjedbi. To ne abolira kompletno društvo da se zapita šta je ovo DRI stavila na teret svim koncedentima od Ministarstva ekonomije, Uprave šuma, Uprave voda, Ministarstva poljoprivrede i ostalih koji su uključeni u ove kriminalne poslove. Ja neću dozvoliti sebi da završim diskusiju na ovu temu, a da ne pozovem vrhovnog državnog tužioca, za kojega kolega Labudović kaže da evo imamo vršioca dužnosti koji se prijavio i ne može biti vršilac dužnosti, bez obzira što se radi o časnom čovjeku našu podršku, jer je takođe dio sistema. To što je on dozvolio da bude dio sistema i da ga sistem podrži je njegov izbor. Izbor je svakog od nas za sve što radimo. Moj je izbor danas da govorim ono što govorim i ja iza svake riječi stojim, jer ovo je optužnica. Izvještaj DRI je za ozbiljnu instituciju javnog tužioca, optužnica. A to što se lobira da tužilac bude opet blizak DPS-u i što mu se stavlja proteza umjesto zuba, ali ta proteza mu neće pomoći, jer ne može zagristi sa onim što je do sada radio, neće biti prilika da se ovo procesuiru na kvalitetan način. I ovo se ne odnosi lično na Vas, nego na sistem i ne možete tražiti od poslanika da o sistemu ćute. Ako ste Vi čestit i častan čovjek, to je jedno, ali sistem koji radi ovako kako radi je za zabrinutost ogromnog broja građana. Nećemo sigurno preći preko ovoga kao da se ništa nije desilo i reći ćemo – ljudi, je li ovo moguće i reći ćemo ukoliko tužilac ne pokrene istragu da je zaista ovo ludnica. Treba da se stavi tačka. Promjena vlasti je jedino što može da dovede do čistilišta. Tu nema velike filozofije. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolegkinice Jasavić.

Kolega Gegaj, a zatim kolegkinica Jonica.

NIKOLA GEGAJ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani gospodine Peroviću, gospodine Miniću, dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Izveštaj Komisije za koncesije za prošlu godinu predstavlja preslikanu priču Izveštaja iz 2011. godine. Kažem 2011. jer sam u 2012. bio poslanik i imao na uvid ovakav izveštaj koji je, po mom mišljenju, identičan. Mislim da je postojeće stanje u oblasti koncesija neodrživo i da kroz promjenu određenih zakonskih rješenja treba Komisiju za koncesije postaviti na nove osnove. U Izveštaju su navedene nadležnosti komisije definisane Zakonom o koncesijama. Citiraću član 20 - Komisija odobrava sprovođenje postupka, produženje roka davanja koncesija ili proširenje prostora za obavljanje koncesione djelatnosti, kao i spovođenje davanja koncesije pratećih mineralnih sirovina na odobrenom eksploatacionom polju bez sprovođenja javnog nadmetanja. Takođe, vodi registar ugovora o koncesijama, donosi poslovnik o radu i vrši druge poslove određene ovim zakonom. Komisija je u svom izveštaju obuhvatila sve ono što su njene zakonske obaveze. Međutim, postavlja se pitanje da li je ovo dovoljno nadležnosti komisije koje proističu iz zakona da bi se dobila prava slika o izdavanju, nadzoru, kao i realizaciji koncesionih ugovora. Državna revizorska institucija ukazala je na neke nedostatke u oblasti koncesija, s obzirom na to da se one često izdaju bez obezbjeđenja ili garancije, ali i onima za koje je utvrđeno da nijesu poštovali ranije ugovore i izmirivali obaveze prema državi. Očigledno je da preporuke Državne revizorske institucije nijesu realizovane, što potvrđuje njihov najnoviji nalaz o reviziji prihoda budžeta po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za korišćenje prirodnih bogatstava. Evidentno je da je potrebna mnogo bolja koordinacija, odnosno sinhronizacija između nadležnih u ovoj oblasti, tim prije što je u Zakonu o koncesijama jasno navedeno da se koncesije daju radi obezbjeđenja javnog interesa, veće zaposlenosti, uvođenja novih tehnologija, obezbjeđenja ubrzanog privrednog razvoja i obezbjeđenja prihoda za koncedenta, kao i racionalnog, ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih dobara u opštoj upotrebi i drugih prirodnih bogatstava.

Moja sugestija je, a volio bih da čujem i Vaše mišljenje, da naknade za eksploataciju prirodnih resursa moraju biti stimulatивne za onog koji plaća, to jeste koristi prirodne resurse,

a Vlada, tj. komisija koja kontrolira tu eksploataciju mora da vodi računa o 1) Pravilu i načinu eksploatacije i prirodnih resursa i 2) Urednom plaćanju preuzetih obaveza po koncesionom ugovoru. Moram naglasiti da je u ovoj oblasti veća odgovornost inspekcijskih službi nego što je odgovornost Komisije za koncesije.

Na kraju, smatram da ste izvještajem obuhvatili sve ono što su vaše zakonske obaveze, ali da treba razmišljati o izmjeni Zakona o koncesijama, ono što smo čuli i od gospođe Jasavić i od drugih govornika. Dakle, izmjene Zakona o koncesijama u kontekstu većeg obima ovlaštenja komisije kao efikasnije implementacije zakona koji se odnosi na ovu oblast. Toliko i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Gegaj. Ima riječ kolegica Jonica, a neka se pripremi kolega Tuponja.

Znači, mislim da ste trebali da znate pošto se prvi put ne gledamo - kad god hoćete, možete.

Izvolite do dva minuta.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Hvala. Poslaniče Gegaj, ja bih se samo osvrnuo na Vaše pitanje. Ne osvrnuo, nego dužan sam da odgovorim. Naknada nije baš tako jednostavna kategorija kako smo je juče i danas ovdje tretirali. Vidite, gro investicija je dat u periodu kad nije bilo krize, kad je bio investicioni bum. Naišla je kriza, niko ovdje riječ nije progovorio kako je tim ljudima, privrednicima koji djeluju i djeluju u krizi. Ja sam 32 godine bio u preduzeću i znam i drugu stranu, a ta druga strana je ona koja proizvodi, koja doprinosi, od koje mi svi živimo. Četiri posto koncesione naknade, ili dva posto, ili tri posto, ili deset posto je samo jedna dimenzija koristi od koncesija. Mnogo su veće indirektno koristi, zaposlenje radnika, aktiviranje resursa, podrška proizvođača itd. i potpuno se slažem sa vama da nadoknade treba malo drukčije i stimulativnije gledati u odnosu na koncesionara. Kako se oni snalaze – legalno, nelegalno, ja u to ne ulazim. Postoji neko ko to kontrolira, ali u principu, vjerujte, svima nama je lakše nego onome ko proizvodi. Onaj ko proizvodi se na živoj vatri peče, a mi ga analiziramo. Lako je analizirati. Mi smo dio potrošačkog društva, oni su proizvodno društvo. Da li oni griješe ili

ne griješe, postoji zakon koji kontroliše. Ja ih ne branim, ali branim da je njihova startna uloga jako problematična i jako teška. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Bravo, gospodine Peroviću. Jeste. Pošto ste ušli u tematiku koja je veoma delikatna, onda bi trebalo da znate kakva su uporedna iskustva i kakva je koncesiona nadoknada, koji su obnovljivi i neobnovljivi resursi, dio profita i sve ostale stvari, kolika treba da bude koncesiona nadoknada, a kolika treba da bude stimulatívna da bi se preduzetnička inicijativa dalje razvila.

Jesam. Ja sam diskutant i vodim ovu Skupštinu, gospodine Peroviću, pa ćete dobiti opet riječ, ali prvo će koleginica Jonica.

Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani, predstavnici Komisije za koncesije,

Moram da vam kažem da posle ove rasprave i posle ovog Izvještaja državne revizorske institucije na živoj vatri treba da se peku svi oni koji su kršili zakon. Jer, ako mi posle svega ovoga posle niza godina u kojima uočavamo ovakva kršenja zakona prećutimo i dozvolimo da ne budu privedeni pravdi svi oni koji su kršili zakon, onda bolje da nas nema. Iz tih razloga i ja ću kao što su to kolege prije mene uradile pozvati vrhovnog državnog tužioca koji inače ima obavezu da naglas o izvršenom dijelu postupka, ali da ne bismo imali dilemu o tome je li čuo glas jer se vrlo često baš ti pravi glasovi o izvršenim djelima ne čuju, pa se na njih ne reaguje, ili se vrlo često dešava da su oni koji treba da rade svoj posao neobaviješteni, Klub poslanika SNP-a je Izvještaj Državne revizorske institucije dostavio vrhovnom državnom tužiocu danas. Da imaju što da rade ako im je dosadno dok čekaju da vide ko će biti, da počnu da rade svoj posao.

S druge strane, osim svih onih koji nijesu radili sve ono što treba u skladu sa zakonom, ja moram da ukažem da će vrhovni državni tužilac čitajući ovaj izvještaj ako se bude bavio svojim poslom imati jako mnogo posla sa nekima u Vladi Crne Gore. Ova priča će se završiti onako kako treba i kako tražimo mi iz Skupštine Crne Gore samo ako se

konačno utvrdi odgovornost svih subjekata koji nijesu poštovali zakon, koji su u Vladi Crne Gore nevršenjem nadzora, odnosno nečinjenjem onoga što je direktna nadležnost dozvolili da se otima od Crne Gore, da se otima od građana Crne Gore i da se prelijeva u privatne džepove za potrebe partijski podobnih pojedinaca koji su dobijali koncesije i nijesu ih plaćali. Čudno izgleda da iz godine u godinu pričamo o problemima koji se dešavaju, o neplaćenim koncesijama, a da se i dalje ništa nije desilo. Pitam se negdje dokle smo mi svoju ulogu obavili kad smo dozvolili da se ovo ovako događa. U međuvremenu imali smo i 2010. godine na reviziju završnog računa budžeta skretanje pažnje od Državne revizorske institucije pa nadalje stalno priča o tome da se treba promijeniti zakon, ali smo imali alarm koji je zvonio 2009.godine kada je počelo smanjenje budžetskih prihoda i nastavilo se u kontinuitetu od 2009.godine do 2013.godine. Imali smo iz godine u godinu uočene neregularnosti kod davanja koncesija, kod obračuna koncesija, kod naplate i nadzora na izvršenje koncesija i dalje se ništa nije događalo. Imam utisak kao da se u Vladi ostavljalo kroz onu priču da postoje nedostaci, ali ćemo ih ispraviti, da postoje potrebe za promjenu zakona, ali ćemo ga promijeniti, da se uzme još malo još ove godine pa ćemo od sljedeće morati prekinuti da uzimamo. Ako mi to sve prećutkujemo i ne podvučemo crtu i ne naplatimo od onih i to tako što ćemo ih privesti pravdi za sve što su uzimali od ove države, od ovih građana, onda se i smisao ovoga što mi ovdje radimo gubi. Treba, kažu, propisati da onaj koji duguje ne može ponovo da dobije koncesiju. Čini mi se da je i u postojećem zakonu bilo dovoljno uslova da se to definiše. Da smo poštovali važeći zakon, ne bi bilo ovakvo stanje kako jeste. Zakonom je propisan registar, a znamo da nijesu svi ugovori registrovani. Zakonom je propisana obaveza obezbjeđenja hipoteke, bankarske garancije. Imamo konstataciju da nijesu svi ugovori obezbijeđeni, da ima ugovora u kojima nije ni propisano da budu obezbijeđeni iako postoji zakonska obaveza. Zakonom je propisano da se vrši kontrola od strane Ministarstva ekonomije, Uprave za šume itd. Nije vršena kontrola načina i količine iskorišćenog prirodnog blaga. Zakonom je propisano da se koncesije daju subjektima koji postoje, a koncesije su davane i subjektima koji ne postoje. Samo da ukažem na činjenicu da je, eto, sticajem okolnosti baš Vektra Jakić dobila koncesije 18.05.2006. godine iako je registrovana 19.07, dakle dva mjeseca posle toga. Ali, dobro, postoje vidoviti u Vladi Crne Gore kome treba dati i što treba dati i zbog čega mu to treba dati. Ugovorom su predviđeni rokovi i načini plaćanja. Ugovori nijesu poštovani, ali ti ugovori nijesu raskidani. Za sve ove godine 28 ugovora je, ako sam dobro zapamtila, raskinuto, a dug po ugovorima je dramatično veći od onoga što je realno od tih 28. Smanjivane su retroaktivno koncesione naknade iako je to nedozvoljeno zakonom.

Na kraju priče, počela sam time i završiću, što se radilo u ovoj priči, prelijevalo se na najdirektnije načine iz državnog budžeta, iz džepova naših građana u džepove određenih

podobnih pojedinaca. Pet miliona eura duga i to onog konstatovanog za koncesione naknade i koliko još toga što nije ni definisano i propisano naknadom. Zato što se nije ni vidjelo koliko se koristi to pravo na koncesiju, govori o tome da ogromna količina novca ide negdje gdje ne treba da se uzima od države Crne Gore, da se uzima od njenih građana. Onda neko iz Vlade Crne Gore ko je trebao da kontroliše ima pravo da kaže da nema novca za besplatne udžbenike, ima pravo da kaže da nema novca za socijalnu i dječiju zaštitu, da nema novca za isplate iz Fonda rada. Ima novca. Gospodo iz Vlade Crne Gore, naplatite koncesione naknade onima kojima ste ih davali za nešto drugo, skoro šest miliona. Ima novca za sve. Trudiću se da u svim sljedećim amandmanima jasno propisujem sve što treba građanima. Kada mi iz Vlade odgovore da nema novca, reći ću - naplatite od onih kojima ste do sada davali da uzimaju i da otimaju. Jer, očigledno da ima novca i preliva se neđe đe ne treba. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice Jonica.

Nadam se da će Odbor veoma brzo Predlog zakona o koncesijama sa jasnim ingerencijama i sa naplatom ono što treba državi da bude. Ono što sam se sinoć ponovo preračunao, samo za 60 do 70.000 tona aluminijuma Boksiti koji bi se racionalno koristili bi bili tri puta veća koncesiona nadoknada nego ukupna koncesiona nadoknada za prošlu godinu. To je naš sistem.

Izvolite, gospodine Peroviću.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Iskoristiću priliku da pozdravim diskusiju uvažene poslanice Jonice i poslanice Jasavić i da opet ukažem na granicu između opšte teme koncesija koja nije na dnevnom redu. Na dnevnom redu je Izvještaj o radu Komisije za koncesije. Kad bude koncipiran dnevni red - izvještaj o koncesijama u Crnoj Gori, onda je to potpuno nešto drugo. /Upadica/ Pa, nijesmo znali adresu. Ovaj izvještaj se dostavlja na uvid.

Samo da kažem nešto što je ovdje prisutno, a što nijena mjestu bez obzira na eventualna suprotna mišljenja bilo kojeg diskutanta i nas koje je prirodno i koje je normalno i koje je za podraviti. Mi ovdje nastupamo ispred Komisije za koncesije. Igrom slučaja, konkretno ja sam u toj oblasti preko deset godina i pomalo sam to i specijalizirao. Vi ste

ovdje ljudi od velike moći, vi ste poslanici, a ja sam čovjek od struke i onda dođe do nerazumijevanja. Počinje priča da ja držim pridike nekome. Daleko od toga. Pokušavam samo da premostim našu komunikaciju, da kažem da je Zakon o koncesijama definisao naš rad, Komisija za koncesije, a da sve drugo definiše rad drugih organa i da fokusiramo aktivnosti na naš rad. Znači, ne radi se o državnoj lekciji ili, ako ste me tako razumjeli, ako je neko tako razumio, puno se izvinjavam, radi se samo o jednom komunikacijskom mostu da nešto što mi radimo, da je to naš problem, ono što mi ne radimo nije naš problem, vaš vidokrug je mnogo širi, vaš dijapazon je mnogo širi, tako da taj pojam predike ne bih uzeo ozbiljno i mislim da nema mjesta.

Ta nadoknada, vjerujte, to je specijalistički posao, nije to ovako izdavanje njive u najam. Znate, to je pomalo uprošćavanje do mjere banalizacije. Nadoknade su u uporednim pregledima drugih zemalja i kod nas veoma suptilna problematika i profesionalna problematika. Ne može se time baviti neko na uzgred i neko, ja dođem u tu problematiku, pa ću da vam očitam lekciju. Daleko od toga. Treba dobro zasukati rukave, treba dobro sjesti i dosta vremena potrošiti na tome pa nešto o tome znati. Znači, nema tu ad hok znanja i znanja na bazi zdravog razuma. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Peroviću.

Uzdržaću se od svakog komentara.

Izvolite, kolegice Jonica. Nemojte, molim Vas, gospodine Labudoviću, Vi ste vazda bili džentlmen.

EMILO LABUDOVIĆ:

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 10. Zapišite, gospodine Peroviću, pa ubuduće stavite to u koverat, dvije marke i pošaljite, brate, da nas ne mučite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolegice Jonica.

SNEŽANA JONICA:

Očekivala sam nešto drugo. Čulo se od gospodina Perovića da smo mi ovdje poslanici od moći, a da ste vi tamo od struke. Znači li to da mi ovdje nismo od struke i da mi sve ovo što radimo ne radimo na način koji nam pripada onom znanju koje imamo?

Prvo, smatram to relativno nekorektnim terminom ili načinom kvalifikacije poslanika, ali ću Vam uzvratiti na drugačiji način. Četiri godine ste u Komisiji za koncesije. Dvije godine vaš izvještaj dolazi u Skupštinu. Da ne bi Odbora za ekonomiju, budžet i finansije Skupštine Crne Gore ne bi Crna Gora znala što se čini sa koncesijama. Kažete niste nadležni, ne možete, mi pričamo o jednome, vaša nadležnost je drugo. Onda ću da vas pitam - Što će nama Komisija za koncesije? Apsolutno mi jasno nije što će nama Komisija za koncesije. Da napiše ovaj izvještaj i ovdje govorite za sve što kažete da ne valja i da se otima od države Crne Gore da nijeste nadležni, da vodite samo jedan jedini postupak protiv Hajle iz Rožaja za cijelu prošlu godinu. Baš ste se umorili i da ovdje zajedno sa nama konstatujete da ste isto i vi videli što je videla i Državna revizorska institucija. Pa, što vama ne proradi savjest kao što je nama istog momenta kada smo vidjeli što se čini, pa se obraćamo državnom tužiocu. Kako gledate sve ovo vrijeme da se otima od države Crne Gore, da se otima od naših građana, a gledate non stop da nema za osnovne i najranjivije kategorije stanovništva dovoljno novca, a pred vašim očima idu ogromne pare, zadržavaju se u privatnim džepovima i vi to prećutaste.

Vraćam se na priču, ne možemo samo pričati o promjeni zakona, a ona je hitna. Da se primijenio važeći zakon, imali bismo mi mnogo više i višestruko više novca do nadoknade za koncesije. To ne može da se prećuti. Treba da se uzme u obzir ko je sve kriv za ove milione i milione eura otetih od Crne Gore i spakovanih u privatne džepove, zbog kojih nije bilo ni za radnike koji su ostali bez posla, ni za lica sa invaliditetom, ni za djecu, ni za lica u stanju socijalne i dječije zaštite. Sve na račun Vlade Crne Gore i vrhovnog državnog tužioca koji će danas od Kluba poslanika ili je već dobio imati izvještaj Državne revizorske institucije da bi imali na glas ili ja mislim da ovaj izvještaj nije glas nego povik o izvršenim djelima. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice Jonica.

Cijeli region je zabranio sječu i izvoz trupaca. Jedino iz Crne Gore idu. Najniži tehnološki nivo je sa određenim standardom i sa određenim vlagom da bude određeni profit.

Samo sa tim najnižim tehnološkim sadržajima cijena koštanja ide od 30 do 50%. Slovenija ih uzima koliko god hoćete. Samo u tom tehnološkom nivou, ili da pragove samo proizvodimo za željeznicu pa onda koliko bi nam bila veća koncesiona nadoknada.

Ima riječ kolega Tuponja, a zatim kolega Đukanović.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvažena Skupštino, poštovani građani Crne Gore, gospodine Peroviću,

Vi ste predsjednik Komisije za koncesije i Vi ste osoba koja bi, po mom shvatanju, trebala da podrži rasplamsavanje diskusije o koncesijama, baš u širem smislu od onoga što sadrži sam vaš izvještaj. Ukoliko bi se koncentrisali na vaš izvještaj, možda je slikovito, ovo je vaš izvještaj zadnji koji smo dobili za prošlu godinu na više od 100 strana, a ovo je vaš izvještaj za 2010. godinu koji ima četiri strane. Znači li u čemu je razlika osim što ovaj ima četiri strane a ovaj više od sto strana? Što je te 2010. godine bilo tri puta više prihoda od koncesija nego što to imamo u prošloj godini. Znači, što više pisanije, manje prihoda.

U jednom dijelu mogu i da se složim sa vama. Ako bi se koncentrisali samo na vaš izvještaj, današnja i jučerašnja diskusija bi izgubile svaki smisao.

Razmatranje izvještaja Komisije za koncesije ovdje u Skupštini je obesmišljeno i čisto gubljenje vremena kako za poslanike, a bogami i za vas. A zašto? Propisano je Zakonom da Komisija Skupštini Crne Gore da na uvid, ponoviću na uvid, svoj izvještaj o radu za prošlu godinu. I to je to. Mi ga ovdje ne usvajamo. Mi samo diskutujemo. Usvaja ga Vlada. Dakle, mi ćemo kritikovati ne samo rad ove Komisije, već i druge institucije koje su nadležne za sprovođenje ugovora o koncesiji.

Zaključci koje možemo donijeti mogu biti isti kao i prethodne godine. Zaključci koje je donijela Skupština su bilidobri, gađali su u suštinu problematike. Što se desilo? Ništa. Baš ništa se nije desilo. Pomalo je tužno čitati u vašem izvještaju kako zauzimajući stavove povodom prošlogodišnjih zaključaka nijeste nadležni ni za što osim da primete mjesečne naknade za članstvo u Komisiji, pođete na neki seminar ili službeni put. Opet i ove godine sjedite tu i sa istom trpeljivošću kao prošle godine, pravnici bi kazali, branite se ćutanjem, slušate naše diskusije. Ništa nijeste uradili vas desetak članova komisije u toku prošle godine osim što ste koštali ovu državu nešto više od 60 hiljada eura.

Ko pročita, a pozivam i novinare i građane da pročitaju ne vaš izvještaj, ovaj vam je skoro isti kao i onaj od prošle godine, već izvještaj Državne revizorske institucije koji je posvećen prihodima budžeta Crne Gore po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za korišćenje prirodnih bogatstava. Taj izvještaj je dostupan na sajtu Državne revizorske institucije i taj izvještaj će vam ako vam je do sad bilo nejasno, otvoriti oči na koji način funkcioništu stvari u ovoj zemlji, kako se Vlada odnosi prema ovoj državi, kako je arči i zašto joj je toliko stalo da po svaku cijenu ostane na vlasti. Pročitacete kako Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za šume, Uprava za vode, Poreska uprava gazduju onim što je javni interes. Procijenicete da li se radi o neznanju, nemaru, nesposobnosti, neumješnosti vođenja države, ili se tu radi o svjesnoj netransparentnosti koja omogućava da pojedinci mimo pravila i zakona pune svoje džepove. Taj izvještaj vrvi od izraza poput - nije stavljeno na uvid, DRI ukazuje na loš nadzor od strane nadležnog organa, nije preciziran iznos, bez poštovanja procedure, nije obezbijedena garancija, nijesu usklađeni sa zakonom, nepravilnosti u obračunu, revizor nije dobio na uvid dokumenta, itd. A na jednom mjestu se vrlo eksplicitno kaže - Revizijom je utvrđeno da su nedosljednom primjenom Zakonom utvrđenih procedura vršena smanjivanja ugovorenih obaveza koncesionara u ukupnom iznosu od 1.742.088 eura. Opisanim načinom obračuna umanjen je javni prihod od koncesionih naknada koji pripada budžetu Crne Gore i budžetima lokalnih samouprava.

Pazite, neko je svjesno umanjio prihod za 1.742.000 eura. Ako ovo nije stvar na koju treba da se pozove Državno tužilaštvo, onda stvarno ne znam što je. Što zavređuje pažnju Državnog tužilaštva? I ako ovo ne bude istraženo i procesuirano, čemu onda uopšte postoji i DRI, čemu onda njihov rad i kome? Jesu li u ovoj državi svi gluvi i slijepi?

Pročitajte Izvještaj o reviziji Državne revizorske institucije. Pozivam i ministra ekonomije Kavarića i ministra poljoprivrede Ivanovića, kao ministre najodgovornijih ministarstava u ovoj oblasti, da se i oni upoznaju sa sadržajem ovog izvještaja ako već nijesu i da i oni hitno preduzmu mjere u okviru svojih nadležnosti da se zaustave nezakonitosti i uvede red u ovoj oblasti i da o tome, naravno, izvijeste javnost Crne Gore. A mi smo tu, mi ćemo ih pitati. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Tuponja.

Sada ima riječ kolega Đukanović, zatim kolega Šarančić, pa Perić na kraju i ukoliko želi završna riječ gospodin Perović.

Više smo zašli u posljednji sat, pa ćete na kraju. Ako imate nešto novo, neku činjenicu. Na kraju imate završnu riječ.

Pa do sad ste odgovarali, a praksa je da posljednjih sat vremena ne može. Ukoliko želite, pošto ste ovdje gost, izvolite, do dva minuta.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Ne bih zloupotrebljavao ulogu gosta, ali već kad sam se već upoznao sa ovim procedurama, da se sa njima i služim.

Hvala, gospodine Tuponja, za Vašu diskusiju. Ja bih se osvrnuo opet na ovu jasnu granicu između pitanja koncesija i pitanja rada Komisije za koncesije, što vama to daje za pravo da vi o tome pričate, ali ja ne mogu da odgovaram na ta pitanja. Samo bih odgovorio na pitanje koliko je Komisija za koncesije radila, a odnosi se na prethodnog diskutanta. Vidite, Komisija za koncesije ne radi po normi. Što dođe do nje ona odradi. Ona ne može da pozajmi posao iz komšiluka, pa da kaže - mi smo radili. Mi nijesmo u smislu toga, mi smo na kraju procesa kad se neko žali, mi imamo u praksi, u preduzeću kad održavanje ne radi, sve dobro funkcioniše, kad vatrogasci ne rade, nema požara. Kad mi imamo malo posla, niko se ne žali. Kad je bilo po 40, 50 koncesija godišnje, ima 10, 15 žalbi, onda ima Komisija posla. To nije naša zasluga. Isto kao što sad nije naš nedostatak što nemamo aktivno 12 mjeseci posla.

U okviru ovoga, Komisija, bez obzira imala posla ili nemala posla, ona je drugostepeni organ, a za legaliste drugostepeni organ je velika stvar. Društvo koje nema drugostepene organe, kakav je to pravni sistem? Tako da Komisija i u toj varijanti odrađuje jedan veoma značajan posao. Ona prezentuje kako će strani investitor doći u zemlju u koju nema drugostepenog organa. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Peroviću.

Mora onda i kolega Tuponja, do dva minuta. Hvala.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine Peroviću,

Vi cijelo vrijeme pokušavate da se ovdje izolujete od ostatka sistema. Meni je žao, ali to nije moguće. Vi ste predsjednik Komisije za koncesije i Vi ste osoba koja se 365 dana u godini bavi tom problematikom. Bar bi trebalo već dugi niz godina.

Ako je to sve ovako kao što Vi govorite, i pokušavate da budete izolovano ostrvo van ovoga sistema, onda dajte, ovo što je kolegica Jonica rekla, da se ukinie ta komisija ako je baš toliko nenadležna. Će je vaša inicijativa u proteklih 10 godina da osnažite Komisiju kojom predsjedavate? Zašto niste vi pokrenuli inicijativu za sve one nepravilnosti koje se iz godine u godinu dešavaju vama pred očima i da se tu nešto promijeni?

Ova skupština jednom godišnje raspravlja o koncesijama, tj. o vašem izvještaju. Samo dobijamo na uvid bez snage odluke. Ali gdje ste vi? Svakodnevno imate kontakte i ništa niste preduzeli da ovo stanje koje je Državna revizorska institucija ustanovila ne bude ovako katastrofalno. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Tuponja.

Uz izvinjenje, riječ ima kolega Đukanović.

Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući,

Uvažena gospodo iz Komisije za koncesije, poštovani građani Crne Gore,

U raspravi o ovom izvještaju još nijesam čuo ni jednu riječ koja bi afirmativno govorila o stanju u oblasti koncesija u Crnoj Gori. Tako je i na Odboru za budžet i finansije konstatovano da zbog slabosti koje se dešavaju u čitavom dijelu, odnosno segmentu našeg društva, u oblasti koncesija država, odnosno budžet gubi značajna sredstva. Pogotovo je izvještaj Državne revizorske institucije bio više nego jasan. Konstatovao je da se ugovoriloše

sklapaju, da se dobro ne vrši obračun i da se ne vrši naplata sredstava po osnovu Ugovora o koncesijama. Takođe, da nema nadzora nad realizacijom koncesionih ugovora. To je tradicionalno postalo u Crnoj Gori da se ugovori sklapaju za jedan posao, a da se radi nešto sasvim drugo.

Šta je meni interesantno u čitavoj ovoj raspravi? Meni je interesantno ponašanje Demokratske partije socijalista. Predstavnici Demokratske partije socijalista su saopštili da je stanje u ovoj oblasti veoma loše, ali niko neće da adresira krivca, a krivac je jasan. Glavni krivac za loše stanje u oblasti koncesija je Vlada Crne Gore i drago mi je što su predstavnici DPS-a izveli sve, krivicu, ali nijesu htjeli da saopšte ono što im nije politički interes. Građani Crne Gore mora da znaju da su tenderi, ugovori isključivo posao Vlade Crne Gore. Ali, to ni u kom slučaju ne umanjuje odgovornost ove komisije. Ako je obaveza Vlade da odgovorno upravlja javnim dobrima, vi treba da budete savjest društva. Vi treba da reagujete, da ukazujete na anomalije koje se dešavaju u ovoj oblasti. Da se vi tako ponašate, sigurno se ne bi desilo da su prihodi po osnovu koncesija u 2012. i 2013. godini za 50% manji nego što su bili u 2011. godini.

Svima je u Crnoj Gori jasno šta se dešava. Prvo smo imali privatizaciju. Prepoznatljivi biznismeni su privatizovali Crnu Goru i najznačajnije resurse uzeli u svoje ruke. Ovaj proces koncesija, odnosno davanja koncesija za određena javna dobra je samo nastavak te privatizacije. Da se i taj preostali dio javnog dobra preseli iz državnih ruku u ruke takozvanih crnogorskih tajkuna. Žalosno je što danas na ovoj raspravi nema ministra ekonomije, ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, jer su njihova ministarstva, odnosno javna preduzeća koja su pod njihovim uticajem i njihovim ingerencijama sklapali ove koncesione ugovore sa privatnicima. U Crnoj Gori moramo svi da konstatujemo - javno privatno partnerstvo opterećeno je neviđenom dozom korupcije. Kako pojedinci koji su propali u oblasti aluminijuma, pa onda krenu da se bave turizmom, konkretno radi se o kompaniji Vektra, pa se bave turizmom i tamo nemaju uspjeha, pa onda pređu da se bave drvopreradom i dobiju najznačajniji privredni resurs na upravljanje, dobiju koncesije na kompletne šume sjevera Crne Gore, a i danas imaju ogromne probleme, trebaju da uđu u stečaj, njihovi dugovi prema bankama su 200 miliona eura i više. Postavlja se pitanje - Kako možete to da posmatrate, gospodine Peroviću? Kako možete da ne reagujete? Ajmo da eliminišemo sve i da vas zakon ne obavezuje na to, ali Vi, kao fizičko lice koji ste upoznati sa svim što se dešava, morate da reagujete.

Ponavljam još jednom, umjesto da budete savjest ovog društva, Vi ste voljni ili nevoljni saučesnik u pljački Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Đukanoviću.

Možete li na kraju, ili ćete sad?

Izvolite, do dva minuta, pošto se prvi put javljate, kolega.

RADONJA MINIĆ:

Poštovani poslanici, poštovani potpredsjedniče,

Ja bih samo da istaknem određene činjenice. Zakon o koncesijama je zakon koji uokviruje ukupnu koncesionu politiku ove države. Ovdje je naš izvještaj Komisije za koncesije poslužio je momentalno, i možda je to dobro, u ovoj skupštini da se ukupno razmotri koncesiona politika. Zakon to tretira, ali Komisija za koncesije samo je jedan segment tog zakona i jedan segment ukupne te koncesione politike.

Mi smo došli ovdje, napravili taj izvještaj, napravili to što smo radili, što nam je upravo taj zakon dozvolio da radimo. Na isti način kao što smo dostavili izvještaj, a koji smo sve to posmatrali u ukupnoj politici, takav izvještaj u ovoj skupštini je baš u vezi koncesija, u vezi naplate mogla da dostavi poreska politika. Takav izvještaj u vezi toga mogle su da dostave inspeksijske službe, bilo mineralnih sirovina, bilo šumarstva, bilo vodoprivrede, itd. Znači, isti ovaj izvještaj kao što smo mi dostavili mogli su i oni svi da dostave.

O čemu se ovdje radi? Po inerciji, ako se nešto zove kažemo Komisija za koncesije, u javnosti postoji da je u Komisiji za koncesije sve u njenom okviru sve ovo o čemu smo mi ovdje pričali, odnosno juče i danas. Međutim, to nije tako. Moram da naglasim, to pravnici pogotovo znaju. Od 2002. do 2009. godine bio je na snazi Zakon o učešću privatnog sektora u vršenju javnih usluga. To je nešto sasvim drugo. I šta se desilo? Taj zakon je, po mom mišljenju, bio mnogo bolji nego što je ovaj Zakon o koncesijama. Međutim, tada primjedbe su bile da ugovori koncesioni dugo traju i da je to da bi se olakšalo davanje koncesija, osnovna primjedba bila na taj zakon da dugo traje koncesiona procedura do odobravanja ugovora. Međutim, praksa je pokazala da ovaj zakon nije bolji, nego je lošiji od tog zakona koji je tada bio. Uglavnom, zakone donosi ova Skupština i novi Zakon o koncesijama je izglasan ovdje. Mi smo dužni da, kao što je rekao i predsjednik Komisije, taj zakon poštujemo. Samo ću navesti jedan primjer. Ovdje se nijesu za dva dana čule riječi tenderska komisija. Šta znači tenderska komisija? Uzmite Zakon o koncesijama. Najvažnija je praktično tenderska komisija, a tenderske komisije ad hok postavljaju organi koji daju koncesije. Mi to nijesmo

pomenuli nikad. To su ova Skupština, Vlada i Skupština opštine. Oni su odgovorni. Naravno, svaki iz svoje nadležnosti, a to je nadležnost prema imovinskim odnosima koje daju nad koncesijom.

O ulozi tenderske komisije se uopšte ovdje nije čulo. Svaki organ koji daje koncesiju, rekao sam ova tri organa koji odobravaju, formira ad hok komisiju. Dalje, dužna je Vlada godišnji izvještaj prema zakonu koji imamo da usvaja godišnji izvještaj davanja koncesija. Nije nadležnost komisije da kontroliše to. To je nadležnost svakog organa koji dostavlja Vladi plan komisije. I tenderska komisija u odnosu na organ svaki, bilo u Skupštini, bilo u Vladi, priprema tendersku dokumentaciju. Formira se ad hok komisija koja priprema...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Miniću, sve to znamo. Imate li što novo da nam kažete?

RADONJA MINIĆ:

Samo da zaključim koliko Komisija za koncesiju ima veze u tome da li se naplaćuje, da li se traže garancije od nekoga. Zato što tenderska komisija raspisuje oglas, predlaže i Vlada kad usvoji, ili Skupština ili Skupština opštine onda ad hok dostavi Komisiji za koncesije taj ugovor, Komisija za to zna. Prvi put se susreće Komisija za koncesije sa odobrenom nekom koncesijom ako joj dostavi neki organ koji je odobrio koncesiju i kad joj odobri. Ako joj ne dostavi, neće. A obaveza po zakonu je tog organa da dostavi to i da to ide onda u registar ugovora. Eto to je ono.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Miniću. Sve što ste rekli znamo.

RADONJA MINIĆ:

Ja se izvinjavam što sam morao, ali o ovome se nije čulo, pa sam...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Miniću, poslanici, bilo od vlasti bilo od opozicije, su konstatovali da bi prihodi ukupni trebali da budu od koncesija više od 20 puta, da nam bude drugi društveni proizvod i da nam fiskalna stabilnost bude mnogo kvalitetnija. To dobro znaju ljudi iza vas. O tome su pričali. A ove stvari su veoma jasne. Kako rade naše tenderske komisije, kome se daju poslovi, pod kojim uslovima, pod kojom nadoknadom - nećemo otvarati Pandorinu kutiju sad.

Izvolite, gospodine Đukanoviću.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Gospodine Miniću, na kraju ste Vi u suštini optužili Komisiju da ne radi kvalitetno. Kako? Vi ste saopštili da su svi obavezni da dostavljaju dokumentaciju Komisiji. Ako neko nije dostavio, zar to umanjuje vašu obavezu da je tražite? Čitava je priča o tome da vi nemate pristup tenderima da li je to korektno ili nije. Na kraju Vašeg izlaganja ste saopštili da je to obaveza ministarstava i javnih preduzeća da vam dostavi tu dokumentaciju, a ako vam ne dostavi, analogija je da vi to morate da tražite. Ali bez obzira na sve, suština moje priče je bila u sljedećem - prvi put u crnogorskom Parlamentu imamo od poslanika Demokratske partije socijalista osudu Vlade Crne Gore kako vodi politiku u oblasti koncesija. Samo što, nažalost, niko iz DPS-a još uvijek nije stekao dovoljno hrabrosti da javno to saopšti. Kad sam pričao o ulozi Komisije, rekao sam vam sad o obavezi da ste vi to saopštili. Ali, 'ajde i da maknemo obavezu, postoji li ko ko je u Crnoj Gori informisaniji od vas šta se dešava u toj oblasti? Sigurno je da ne postoji. U diskusiji sam rekao da vi predstavljate savjest društva, da štitite interese građana i da reagujete kad se narušavaju interesi građana. A interesi građana se narušavaju ako neko eksploatiše javna dobra, a od toga ne uplaćuje sredstva u budžet kako bi se kroz budžetsku potrošnju pomagali ti isti građani. Suština je ovdje moral Komisije. Vi ste, htjeli to ne htjeli priznati, javni saučesnici u pljački Crne Gore, ponavljam još jednom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Đukanoviću.

Idemo dalje. Kolega Šarančić, Perić i Stanić. Molim Vas, samo o koncesijama.

DANKO ŠARANČIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, poštovana gospodo, članovi Komisije, uvaženi građani,

Dakle, na dnevnom redu današnjeg zasijedanja Parlamenta je jedan veoma važan izvještaj, interesantan izvještaj koji tretira jednu široku i značajnu oblast za koju se proteklih godina s pravom vezivao ogroman broj propusta, ogroman broj neuređenosti, nedostataka, pa i nezakonitih postupaka i radnji. Postavlja se pitanje zaista koliko Komisija za koncesije ima realnu moć, snagu da utiče na bilo kakva dešavanja i da mijenja stvari - Komisija koja ima ulogu evidentičara, više nego li donosioca bilo kakvih ozbiljnijih odluka. Da ne govorimo o kapacitetima, da nema ni jednog zaposlenog, što nije slučaj sa zemljama u region. Recimo, Hrvatska ima 12 profesionalaca angažovanih na ovim poslovima. Njeni podaci, oni koje je zakonom dužna da prati, evidentira, se značajno razlikuju od podataka Državne revizorske institucije. Istina, Komisija je ostvarila uštede u svom radu, ali izgleda na uštrb obima i kvaliteta posla. Nema ni odgovarajuće baze podataka itd.

Ovo je, dakle, jedna od najneuređenijih oblasti rada države javne uprave uopšte. Ali, nažalost, košta direktno građane Crne Gore, za koju gotovo da Komisija i nije kriva. Pravu, suštinsku odgovornost, bolje reći krivicu snosi Vlada Crne Gore, koja je, kako kažete u vašem izvještaju, glavni organ odgovoran za ekonomsku i finansijsku politiku, a i jedna i druga su pogrešne svih ovih godina. I ne samo u ovom segmentu, već i u mnogim. Neke lokalne samouprave su naročito pogođene ovakvim stanjem. Govorio sam na proteklim sjednicama o tome šta i koliko opština Pljevlja, Crna Gora i svi građani gube po ovom pitanju. Postavio sam Ministarstvu ekonomije pitanje vezano za "Vektru Jakić" iz Pljevalja, za eksploataciju kamena kao građevinskog materijala, odnosno mineralne sirovine. Eksploatacija se intenzivno vrši na području teritorije Opštine Pljevlja. Lokalna samouprava nema niti jednog jedinog centa prihoda po tom osnovu. Zakoni su očigledno loši, ne odgovaraju trenutku u kome se nalazimo i to ne bi bio jedini problem da i ugovori, takođe, nijesu loši. Ne poštuju se, zloupotrebljavaju se na sve moguće načine i niko ih ne kontroliše. Realizaciju niko ne kontroliše.

U aprilu 2010. godine Vlada Crne Gore sklapa ugovor sa Građevinskim preduzećem "Građevinar" iz Pljevalja, koje je u stečaju i ranije kupljen od strane "Vektre Jakić". Shodno zakonu, vama je to dobro poznato i građanima da koncesije ne mogu biti predmet kupoprodaje, niti se mogu davati preduzećima u stečaju. Dakle, po 2 osnova Vlada je direktno kršila zakon. Da ne pominjem propadanje naših najkvalitetnijih šuma, bilo je dosta

riječi ovih dana o tome, na sjeveru. Bespravno se sijeku, prodaje se oblovina, uništavaju se u požarima svake godine, koje ne gase oni čija je to zakonska obaveza i obaveza po ugovoru. I veliki je problem što budžet gubi pet, šest miliona po osnovu nenaplaćenih koncesionih naknada. Ali, još veći je i strašniji problem je što se neodgovorno, rasipničkim, nezakonitim ponašanjem Vlade i Komisije u bespovrat gube neobnovljivi prirodni resursi i dobra čiju vrijednost ne možemo ni da procijenimo. To su, dakle, desetine, stotine miliona eura vjerovatno. To su resursi koji se ne mogu obnavljati, koje treba da ostavimo onima koji dolaze iza nas, koje je neko prije nas mogao da uništi, da posiječe, iskopa i eksploatiše.

Tvrdim odgovorno, uvaženi građani, da kao društvo i sistem imamo znanje i kapacitet, da mijenjamo i propise i način rada, pa čak i ponašanje. Ali, ne postoji politička volja, ne postoji interes vlasti i onih koji čine vlast, da se ova oblast uredi, koja je godinama duboko u zoni organizovanog kriminala, u zoni korupcije i nepotizma. Dosta je posla i previše posla za Vrhovno državno tužilaštvo ako žele da ga rade uopšte.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Šarančiću.

Riječ ima kolega Perić, a neka se pripremi kolega Stanić.

SRĐAN PERIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče, kolegice i kolege poslanice i poslanici,

Moram reći dok sam se spremao za ovu temu da sam imao negdje kao uvodnu napomenu da kažem to da nijesam ekonomista po struci i da ću ispričati i politički segment ove priče. Međutim, nakon vaših obrazloženja, gospodine Peroviću, ispada da sam ja kao profesor jezika i književnosti, i ako ima takvih još u ovoj sali, jedini u stvari u meritumu ove teme kako je Vi vidite. Mi smo dobili neki seminarski rad da vidimo da li je taj tekst dobro posložen, da li ima gramatičkih grešaka i otprilike to je to. Jer, vi ni za šta drugo nijeste nadležni. Vi ste tu da napišete izvještaj, nešto nalik seminarskom radu koji građane Crne Gore košta 63.000 eura. Skupljeg seminarskog rada odavno nijesam vidio.

Ni jezički nije dobro napisan. Kao profesor književnosti to vam zaista mogu reći. Ali, zašto nemate ovdje u Ugovoru o koncesijama, evo malo sa stanovišta sadržine ovog

dokumenta, koliko se ostvaruje sredstava i koliko duguje koncesionar. Zašto ste krili taj podatak? Zašto nijeste naveli u konstatacijama ovdje na samom početku, kada nam govorite o nadležnostima, ono što sada govorite, da ste nenadležni, da zakonski okvir nije dobar za vaš rad? Zašto vi nijeste iskoristili mandat praćenja i prijavljivanja, odnosno procesuiranja prijava nepravilnosti kod koncesija? Zašto nijeste iskoristili svoj mandat, pa procesuirali nalaz Državne revizorske institucije koji konstatuje da koncesionar "Vektra Jakić" ne plaća redovno koncesije? I, uprkos tome, umanjuje se koncesioni iznos na 1,6 miliona eura. Da li vi priznajete Državnu revizorsku instituciju kao validan izvor da procesuirate tu nepravilnost i da vidite o čemu se radi? Građana radi, eksploatacija kompletnog nacionalnog bogatstva za prethodnu godinu iznosi 13 miliona eura. Radi građana, tu je naknada za priređivanje igre na sreću, korišćenje prirodnih dobara, korišćenje šuma, mineralnih sirovina, naknada za izgradnju i upravljanje Marinom i naknada za puteve. Jedna stvar je frapantna, gospodine Peroviću. Samo od koncesione naknade za igre na sreću prihodovali smo svega 3.300.000 eura. U uređenim državama od toga se snabdijeva maltene kompletan budžet za sport i kulturu. Grade se stadioni po Evropi. Olimpijada u Londonu je dobrim dijelom od takvih koncesija i prihoda lutrije koja je državna finansirana. I vi nama ovdje pričate da je vaše samo da registrujete stanje. Pazite, kod nas je lutrija privatna, tako da mi nemamo nikakav interes da ova koncesija budu ovako mizerno mala. S druge strane, želim da vas pitam, ali evo takav je okvir da ćete moći samo u završnoj riječi da kažete - Kako Vi vidite svoju poziciju? Zaista cijenim Vaše godine i Vaš lični integritet, ali je li Vam malo neprijatno da sjedite u Komisiji koja se ne pita ni za što, koja ne odlučuje ni o čemu i koja na kraju sa nama polemše da je došla u Skupštinu da govori o koncesijama, ali da ustvari o njima ne može da govori? Je li Vam malo ljudski neprijatno da sebe stavljate u tu poziciju?

Vi znate da je unazad dvije godine naplaćeno 25 miliona eura od koncesija, u ovoj svega 13 miliona. Razlika od 12 miliona je dovoljna, a poklapa se sa zamrzavanjem penzija za građane. Osjećate li barem trunku odgovornosti da makar nijeste informisali javnost, evo da ste sazvali Press konferenciju i da ste rekli - nije u našoj nadležnosti, ali smo vrlo zabrinuti kuda sve ovo ide. Da li osjećate tu trunku odgovornosti za tako nešto? Juče ste imali strategiju ćutanja i moram vam reći uz puno uvažavanje da vam je ona bila mnogo bolja nego ovo što ste danas govorili. Vi ste kao predsjednik Komisije nama objašnjavali da Vi ustvari i nemate neko ovlašćenje da govorite o tome što je djelokrug Komisije. Oblast koncesija.

Evo da se vratimo na jezičku ravan. Naziv vaše Komisije nije komisija za kontrolu postupka koncesija, nego Komisija za koncesije. Je li vam zaista malo neprijatno da ćete doći vjerovatno iduće godine i ispričati istu priču? Uz to, pazite, apsurdnost situacije, svi do jednog poslanika i iz vlasti i opozicije su kritikovali ovaj izvještaj. I pazite sada dvostruki

apsurd. Ukoliko ne izglasamo ovaj izvještaj, nikome ništa. A, s druge strane, ukoliko vlast i pored kritika izglasa ovaj izvještaj, opet imamo situaciju -nikome ništa.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću.

Izvještaj se, nažalost, ne glasa, pa sa izvještajem da pada i komisija ako se ne izglasa. Nažalost, nije tako, nego su zaključci. Nadam se da će se ti zaključci pretočiti u zakon u sljedećem periodu i da ćemo imati sasvim drugi izvještaj, a i komisiju.

Izvolite, predsjedniče Odbora.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče. Uz zadovoljstvo što je ova tema pobudila ove godine još veće interesovanje nego prošle godine kada smo eto i političkim naporima uspjeli da ovdje u Parlament otvorimo raspravu o ovako važnom dokumentu. Jer, rasprava u Odboru za finansije i budžet za 2011, 2012. godinu je bila ograničena Zakonom koji definiše da se ovaj Izvještaj podnosi na uvid u Parlamentu, odnosno Odboru. Naravno, u kontekstu prevazilaženja tog problema, da se o njemu ne izjašnjavamo shodno sadašnjem zakonskom rješenju, postoji mogućnost o čemu je i potpredsjednik govorio, a što smo uradili prošle godine, da donesemo određene zaključke. Tada smo ih imali usvojene u Parlamentu na predlog Odbora i mogli smo da kroz ovaj izvještaj pratimo njihovu primjenu, odnosno neprimjenu. Naravno, ja sam po dogovoru u Odboru sačekao da se i ova rasprava ovdje zaokruži, a svakako do glasanja o ostalim tačkama imamo prostora da pripremimo tekst zaključaka.

Želio bih da vas informišem da sam upravo dobio, mislim da su to dobili ostali klubovi, odnosno šefovi poslaničkih klubova, a i potpredsjednici Skupštine, pismo Uprave za šume, potpisano od direktora Uprave za šume gospodina Šućura koji se obraća u nemogućnosti da na drugi način reaguje povodom diskusije jednog broja poslanika juče i danas pretpostavljam povodom ove teme, odnosno citiranja Izvještaja revizorske institucije. Gospodin Šućur ovdje spori navode koje mi kao poslanici citiramo kroz izvještaj Državne revizorske institucije, što jeste jedan problem koji se mora riješiti na način predviđen zakonom između DRI i Uprave za

šume i ostalih konциденata koji dostavljaju izjašnjenje na ovaj izvještaj o reviziji i obavještava ih, između ostalog, i sljedeće. Mislim da je ovo zbog javnosti veoma bitno - Uprava za šume ima problem sa onima /Prekid/ uređen sistem. Nažalost, oni imaju podršku ponekad i unutar državnih organa. Na sceni su i planovi aktivnosti i kako sve učiniti crnijim. Zbog toga se pozivaju poslanici da posjete Upravu u Pljevljima itd. Ja mislim da Uprava za šume i ostali odgovornih u vladi i ostalim upravama koji su vezani za ovu oblast da treba da posjete Parlament, odnosno matični odbor i nadam se da bi jedan od zaključaka, a za to ću tražiti podršku svih parlamentaraca, trebao da bude obaveza održavanja kontrolnog saslušanja, da se tu na licu mjesta raspravimo da li su ovi navodi u ovom izvještaju DRI istiniti i objektivni. Ako jesu, da oko toga povedemo raspravu. Ako nijesu, da neko snosi odgovornost. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Damjanoviću.

Gospodine Damjanoviću, puna podrška za održavanje kontrolnog saslušanja. Samo da podsjetim, 10% je imalo u dobroj strukturi GDP-a drvoprerađa nekada, a sada, samo da pređemo od oblovine na četvorku sa kontrolisanom vlagom, impregniranim pragovima i stubovima za električnu energiju imali bismo veći tehnološki sadržaj.

Hoćete li Vi isto proceduralno, gospodine Periću?

Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem gospodinu Damjanoviću na ovom dijelu koji se odnosi na zaključke. Radi preciziranja navoda u svojoj diskusiji, odnosilo se upravo na glasanje u vezi sa zaključcima ukoliko dođemo naravno do njih do kraja glasanja, u odnosu na izvještaj Komisije.

Javnosti radi da pojasnim svoj stav. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vama, gospodine Periću.

Kolega Staniću, izvolite.

NOVICA STANIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Prvo, da se obratim gospodi iz Komisije za koncesije, sve ovo što kažem ne odnosi se na vas. Dakle, nemojte da primite bilo koju riječ k srcu. Svojevremeno je Aleksandar Tijanić, čuveni novinar iz Beograda, za vlast u Srbiji napisao sljedeću rečenicu - U toj vlasti svi lažu, većina krade i poneko ubija. Meni se čini da bi ovdje u Crnoj Gori danas neki Tijanić mogao da napiše ovako - Ovdje u vlasti svi lažu, svi kradu i poneko ubija.

Ja dolazim iz najbogatije opštine u Crnoj Gori, iz Pljevalja. Samo ću da pomenem tri resursa - uglj, struja koja se pravi iz tog uglja, olovo, cink i pljevaljske šume. Danas pričamo o pljevaljskim šumama. Podsjećam, date su pod koncesiju gospodinu Brkoviću i "Vektri Jakić" na 30 godina. Obećana čuda nebeska. Najmodernija fabrika u Evropi, zaštita šuma, prerada. Šta od toga ima? Ništa. Imamo muzej drvne industrije na mjestu gdje je nekad bio KIP i ŠIK "Velimir Jakić" koji je zapošljavao u sretna vremena oko dvije hiljade radnika. Danas je ta firma u stečaju. Danas tamo ništa ne radi, taj je čovjek u dugovima silnim prema bankama, a navodno mu fali pet miliona evra da to sve stavi u pogon u proces proizvodnje. Ja sam ne jednom ovdje u Skupštini Crne Gore ovdje apelovao na Vladu Crne Gore, na ministra finansija da se nađe tih pet miliona, ali ozbiljni ljudi mi kažu da to ne naći ništa. I da od te fabrike nema ništa, a najbolji dokaz za to je što gospodin Đukanović u posljednjoj izbornoj kampanji, za lokalne izbore 25. maja kada je dolazio u Pljevlja nije posjetio "Vektru Jakić". To znači da su i gospodin Đukanović i Vlada Crne Gore digli ruke od "Vektre Jakić" i od Dragana Brkovića. Ali, Dragan Brković nije digao ruke od pljevaljskih šuma. Koliko znam, nije dozvoljeno izvoziti oblovinu preko Jabuke, ali svakoga dana kamioni i kamioni oblovine idu za Srbiju. Ko to dozvoljava? Kome je interes da se izvozi ono što ne smije da se izvozi, a budžet Pljevalja samo za ovu godinu će izgubiti skoro tri milione evra na račun koncesija?

S druge strane, u toku ove izborne kampanje samo po Ljubišnji posiječeno je oko pet hiljada kubika sušike i tako ostavljeno. Ako mislite da će to neko sada da oguli, pa da izvuče, pa da preradi ili da prodaje kao oblovinu preko Jabuke, grdno se varate. Ništa od toga neće biti urađeno. To je urađeno samo da se vidi ta bruka od tih silnih sušeka, a one kada su sad posiječene, one su 10 puta veći izvor zaraze za razvoj potkornjaka i da se ta Ljubišnja konačno uništi.

Gospodo iz Komisije za koncesije, rekao sam na početku nijesam na vas mislio, mislo sam na Vladu Crne Gore.

Zahvaljujem gospodinu potpredsjedniku što mi je dao riječ, jer se nijesam bio prijavio na vrijeme. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Gospođa Jasavić je rekla da nema ništa od koalicionije i da će se poslušati volja građana Podgorice i dalje od Bara do Pljevalja, đe se bude pitala Pozitivna i SDP.

Da li, gospodo Peroviću i Miniću, želite da iskoristite pravo završne riječi po pet minuta? Izvolite.

SLOBODAN PEROVIĆ:

Vrijeme od pet minuta mi bi podijelili na dio za komentar, a dio za završnu riječ.

Naravno, komentar neće tangirati ni jedno prezime, tako da nećemo provocirati dalje diskusije i replike. Uglavnom, mnoštvo pitanja koja su juče i danas ovdje bila mogu da se svrstaju u dvije grupe. Jedna je grupa koja se odnosi na Komisiju za koncesije, a druga je grupa koja se odnosi na pitanja koncesija uopšte. Mi kao Komisija za koncesije imamo odgovornost da o onome sa čime nas je zadužio zakon i što je stavljeno nama u nadležnost govorimo. A isto tako smatramo se odgovornim da se ne miješamo u stvari koje nijesu naše, jer bi ušli u područje improvizacije. Znači, da ne pričamo ono što nije nama dato. Nama je dato jedno područje i mi se njega držimo.

Uglavnom, što se tiče Komisije za koncesije, tu nije bilo mnogo pitanja. Ima tu pitanja vezano za adrese koncesionara u registru što je postavljeno. Mi ćemo to dostaviti poslaniku radi upotpunjavanja njegove analize.

Dalje, podjela prihoda od koncesija 20, 50, 70% - to reguliše Zakon o lokalnim zajednicama. Ne reguliše zakon o koncesijama. On se promijenio i on se mijenja često, tako da ta raspodjela nije u našem okviru, tako da je vjerovatno poslanik bio možda u pravu kada je rekao da se taj procenat povećao. Zašto nema u registru ugovora ispod dvije godine koncesionara? Ti ugovori nijesu dati po Zakonu o koncesijama, nego su dati po Zakonu o vodama, Zakonu o šumama itd, tako da oni ispadaju iz opsega zaduženja Komisije.

Dalje, druga grupa pitanja se odnosi na opšte pitanje koncesija, u što mi sad ne bi ulazili. Samo bih prokomentarisao i zahvalio poslanicima koji su nazvali Komisiju savješću društva itd. Mislim da su nas preuveličali. Ipak, mi imamo zadate "od do" i ja sam lično zagovornik pristupa da svako treba da radi svoj posao za koji je zadužen i kad svako radi svoj posao, to je onda formula uspješnog društva. Čim neko radi tuđi posao, njemu je dozvoljena improvizacija i nema odgovornosti. Čim se pusti u tuđe područje, onda onaj ne radi, a ovaj radi itd. Mi nijesmo tužilačka organizacija da pokrećemo tužbe protiv ovoga, protiv onoga. Zna se ko to radi u društvu. Ako nema ko da radi, onda je to jako loše. Neprijatno se ne osjećamo zbog toga što radimo ono sa čime smo zaduženi.

Na kraju, hvala učesnicima u diskusiji koji su na jasan način razdvojili obaveze Komisije od seta pitanja koja se ne odnose na Komisiju a tiču se koncesija. Time su pokazali poštovanje zakona, razumijevanje sistema koncesija i dali konstruktivan doprinos popravljajući tog sistema. Hvala i onima koji su sve probleme koncesija adresirali na Komisiju, ne uvažavajući da postoji Zakon o koncesijama koji su sami donijeli. Pripisali ste nam moć, prozvali na obaveze, a nijeste nam dali pravo. Mi nijesmo tu da ocjenjujemo Zakon o koncesijama, već da ga primjenjujemo. Mi nijesmo nezadovoljni obimom prava koja su nam data. Nije naše na ovom mjestu da kritikujemo Zakon o koncesijama, već da ga primjenjujemo. Na drugom mjestu, na nekom panelu, nekom okruglom stolu, mi možemo da damo dobar doprinos promjeni stanja u koncesijama. Na ovom mjestu nama to nije dozvoljeno iz razloga što nije u redu da mi koji primjenjujemo zakon kritikujemo taj zakon i da se pravdamo da je zakon ovakav i onakav. Mi ga primjenjujemo 100%. Naš izvještaj je u potpunosti pokrio područje naših obaveza i kao takav ocijenjen od većine poslanika da je u svom dijelu završen. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, gospodine Peroviću.

Konstatujem da je pretres završen. Izjasnićemo se o zaključcima koji će imati nadam se i neki akcioni plan, tako da će se stanje u koncesijama značajno promijeniti. Zahvaljujem na prisustvu.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Godišnji izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu.**

Uz godišnji Izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2013. godinu dostavljen je i finansijski izvještaj Centralne banke Crne Gore za 2013. godinu sa mišljenjem nezavisnog,

spoljašnjeg revizora, Izvještaj o stabilnosti finansijskog sistema i o stabilnosti cijena za 2013. godinu.

Predstavnici Centralne banke su mr Milojica Dakić, guverner i dr Nikola Fabris, viceguverner za finansijsku stabilnost i platni promet. Pozdravljam ih. Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Veljko Zarubica.

Da li, gospodo, želite da uzmete riječ? Izvolite. Pošto se radi o izuzetno važnoj temi, pošto imamo dva sata plus, guverneru, možete da govorite do deset minuta. I uvodna izlaganja su, takođe, do deset minuta. Izvolite.

MILOJICA DAKIĆ:

Poštovani potpredsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici,

2013. je bila godina ekonomskog oporavka Crne Gore. Očuvana je stabilnost finansijskog sistema, implementirane su sveobuhvatne mjere fiskalne konsolidacije. Ekonomski sistem je poboljšan. Pozitivni trendovi su ostvareni u većini sektora privrede. Ostvaren je rast bruto domaćeg proizvoda od 3,5% u odnosu na 2012. godinu. Inflacija je na kraju decembra 2013. godine iznosila 0,3% na godišnjem nivou. U bankarskom sektoru ostvaren je rast aktive, depozita, kapitala i likvidnih sredstava banaka. U toj godini po prvi put nakon dužeg vremena ostvaren je rast kreditne aktivnosti banaka za 3% u odnosu na prethodnu godinu. Odobreno je novih kredita u iznosu od 807 miliona eura, što je 15% više nego u 2012. godini. Smanjeni su krediti koji kasne sa otplatom, a nivo nekvalitetnih kredita je iznosio 17,7%. Bankarski sektor je u značajnoj mjeri dokapitalizovan. Banke su ostvarile pozitivan finansijski rezultat. Bankarski sektor u Crnoj Gori u 2013. godini je bio stabilan, likvidan i solventan. Ipak, postojali su problemi koji su se ogledali u visokom nivou nekvalitetnih kredita i kamatnih stopa.

Ciljevi i zadaci Centralne banke Crne Gore, definisani politikom Centralne banke Crne Gore, u 2013. godini u potpunosti su realizovani. Zakonska i podzakonska regulativa je u visokom stepenu usklađena sa direktivama Evropske unije. Donijet je novi Zakon o platnom prometu, koji je zasnovan na direktivama Evropske komisije o platnim uslugama, institucijama elektronskog novca i finalnosti poravnanja. Prema Zakonu o potrošačkim kreditima, izvršena su organizaciona prilagođavanja u Centralnoj banci Crne Gore, a podzakonska regulativa je usklađena sa direktivom Evropske unije o ugovorima o potrošačkim kreditima. U cilju rješavanja nekvalitetnih kredita, pripremljen je zakon o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju. Javna rasprava po ovom zakonu je završena, a nedavno je

održana promocija ovog projekta poznatog pod nazivom "Podgorički model". Pored toga, izmjenama Odluke o adekvatnosti kapitala uvedena je obaveza banaka da izrađuju strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima, da utvrđuju ciljeve za realizaciju te strategije, o čemu kvartalno izvještavaju Centralnu banku Crne Gore. Vršeno je dalje usklađivanje sa međunarodnim računovodstvenim standardima i međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Edukacija zaposlenih je u izvještajnom periodu bila jedan od ključnih ciljeva Centralne banke Crne Gore. Sa više od 40 zaposlenih koji su učestvovali u radu pregovaračkih radnih grupa Centralna banka Crne Gore je aktivno učestvovala u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Sa evropskom Centralnom bankom je ostvaren dijalog na najvišem nivou, što inače ta institucija praktikuje u godišnjoj komunikaciji sa zemljama kandidatima za ulazak u Evropsku uniju.

Centralna banka Crne Gore imala je intenzivnu saradnju sa Međunarodnim monetarnim fondom i Svjetskom bankom, kao i sa centralnim bankama i drugim međunarodnim finansijskim institucijama. Crnogorska i šira javnost je kroz različite forme izvještavanja redovno upoznata o svim značajnim aktivnostima za funkcionisanje Centralne banke Crne Gore. Hvala vam na pažnji.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, guverneru. Da li izvjestilac Odbora želi riječ? On mene i ne čuje. Ne. Ima li ko komentar? Ima gospodin Medojević.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče, na inicijativi. Ovdje smo čuli jedan dosta štur izvještaj guvernera. Najvažniji problem crnogorske ekonomije upravo dolazi iz bankarskog sektora, a to je nivo nenaplativih potraživanja, guverner je elaborirao kao tehničko pitanje ili kao potpuno jednako pitanje sa svim ostalim pitanjima koja su direktno nadležna od Centralne banke.

Gospodine guverneru, i Vama i prethodnim guvernerima, godinama sam ukazivao da će problem nenaplativih potraživanja biti kamen o vratu crnogorske ekonomije, a sada želim da čujem od Vas šta Vi mislite da li su u nenaplativim kreditima samo poslovni razlozi, samo tržišni razlozi ili ima elemenata organizovanog kriminala. Da li ste u skladu sa Vašim nadležnostima nakon kontrola koje ste sprovodili u komercijalnim bankama uočili da negdje postoje dogovori između menadžmenta banaka i uzimaoca kredita o tome da se krediti

uzmu, da se da neodgovarajući kolateral i da se kasnije ti krediti ne mogu naplatiti? Postoji osnovana sumnja da je u slučaju najvećih privatnih kompanija dužnika bilo dogovora sa elementima korupcije sa menadžmentom banaka, jer ne možete objasniti da eksperti stručnjaci u Kreditnom odboru za kredit od 10 miliona eura uzmu kolaterale koji ne pokrivaju ni 30%.

Pogrešna procjena vrijednosti kolaterala, pogrešna procjena rizika. Nije samo neznanje. Odgovorno tvrdim, i to je već postalo jasno i mnogim centralnim bankama u Evropi, postoje već mnogi krivični slučajevi, samo Hipo Alpe Adriu da pomenem, pa nadalje, gdje su upravo centralne banke na bazi revizija i kontrola funkcionisanja komercijalnih banaka otkrivale teške korupcionarske aktivnosti koje su oštetile, prije svega, akcionare banaka. Često se i države pojavljuju, i vlade kao davaoci garancija komercijalnim bankama, pa smo imali slučaj Prve banke gdje je 11 miliona bilo ustvari 11 puta jedan milion gdje nijesmo dobili nikakav pravosudni epilog. Molim vas da nas ovdje obavijestite da li ste u vašim analizama s aspekta ovlašćenja koja vi imate, a da vas podsjetim imate ovlašćenje ukoliko primijetite ili vidite da postoji elemenata, osnovane sumnje, indicija da se radi o krivičnim djelima sa veoma teškim posljedicama po stabilnost finansijskog sistema, po likvidnost finansijskog sistema, i u jednom slučaju kontaktirali državnog tužioca i pokrenuli pitanje odgovornosti menadžmenta bankarskog sektora?

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Medojeviću.

Guverneru, želite li? Izvolite.

MILOJICA DAKIĆ:

Nekvalitetni krediti u Crnoj Gori jedno su od ranjivosti ekonomskog, odnosno bankarskog sistema u Crnoj Gori. Oni su u 2013. godini iznosili 17,7%. Sad su ovi krediti na nižem stepenu nego što su bili krajem prošle godine. Suština je u sljedećem - da su banke pokušale da naplatom potraživanja, prodajom i izmještanjem na majke banke ublaže ovaj problem. Međutim, taj problem nije u dovoljnoj mjeri ublažen, zbog čega je Centralna banka Crne Gore zajedno sa Ministarstvom finansija i Svjetskom bankom krenula u jedan projekat koji je oblikovan u formi Zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju. Ovaj zakon je ustvari jedan stimulatívni normatívni okvir i on podstíče realno restrukturiranje u vansudskom postupku. Nije namijenjen svima. Namijenjen je samo nelikvidnim ali solventnim

preduzećima, odnosno klijentima banaka. Zasniva se na principu dobrovoljnosti i uz ostvarivanje prava na određene podsticaje predviđeno je ponovno uspostavljanje dužničko-povjerilačkih odnosa između banaka i povjerilaca.

Cilj je, prije svega, da se dobije oporavljeni dužnik, da se očuva stabilnost finansijskog sistema i da se omogući pristup novim finansijskim sredstvima. Trajanje ovog zakona je dvije godine. Dakle, primjenjivaće se dvije godine i izvršena je zvanična promocija prije par dana u Crnoj Gori. Što se tiče kontrole, Centralna banka vrši kontrolu u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci i Zakonom o bankama. I u toj kontroli Centralna banka saraduje i sa drugim državnim organima koji su nadležni za pitanja iz ovog djelokruga rada.

Ne možemo ulaziti u ono što nije nadležnost Centralne banke. Sve što je nadležnost Centralne banke obuhvaćeno je našim nalazima, našim mjerama i našim postupcima. Ostalo je stvar drugih nadležnih organa, koji su, takođe, informisani i koji imaju pravo uvida u dokumentaciju banaka po određenim pitanjima.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Dakiću.

Proceduralno? Da čujem što sam pogriješio.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Ako možete samo, pošto ja proceduralno nemam mogućnosti da reagujem, a pitao sam guvernera Centralne banke u kojim kontrolama su nađeni elementi osnovane sumnje da se radi o krivičnim djelima i u kojim slučajevima su kontaktirali državnog tužioca. Mislim da nijesam dobio odgovor, pa ako je moguće proceduralno, ili kasnije kroz uvodno izlaganje da dobijem tu informaciju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

I ja sam živo zainteresovan da čujem odgovore poslije određenih indicija za određene kompanije. Međutim, nijesmo dobili taj odgovor. Vi imate priliku da kroz uvodno izlaganje to ispotencirate. Da li će guverner odgovoriti, ili neće odgovoriti, njegovo je pravo. Javnost sve gleda, svi smo na nekom iskušenju.

Prelazimo, kolege, na drugi krug. Uz vaše traženje opravdano, do deset minuta su uvodna izlaganja.

U ime DPS-a, kolega Jelić.

Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, poštovani gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi građani, gospodine Dakiću, gospodine Fabris,

Danas razmatramo četiri dokumenta koja je dostavila Centralna banka. Ovi izvještaji su metodološki kvalitetno urađeni i ovi izvještaji treba da predstavljaju primjer kako se rade godišnji izvještaji određenih nadležnih državnih institucija.

Centralna banka Crne Gore u Izvještaju o radu za 2013. godinu konstatovala je da je u Crnoj Gori u 2013. godini zabilježen ekonomski oporavak i da je očuvana finansijska stabilnost. Takođe, mjere koje je sprovodilo Ministarstvo finansija Crne Gore u 2013. godini su bile mjere fiskalne konsolidacije i one su, da tako kažem, obilježile čitavu prethodnu godinu.

Kao što smo čuli, kako piše i u izvještaju, bankarski sektor je stabilan, likvidan, insolventan, a ono što zabrinjava jeste zaista visoko učešće nekvalitetnih kredita. Takođe, u izvještaju je konstatovano da nemamo adekvatan nivo kreditne aktivnosti koji bi značajnije podstakao razvoj privrede i novo zapošljavanje, ali o tome ću nešto kasnije reći.

Što se tiče ostvarenog pozitivnog ekonomskog trenda u 2013. godini, po preliminarnim podacima MONSTAT-a, on je iznosio 3,5% u 2013. godini. Takođe, projekcija rasta za 2014. godinu koju je dalo Ministarstvo finansija, a takođe i Međunarodni i monetarni fond, Svjetska banka i Evropska banka za obnovu i razvoj govore da će ovaj trend imati nastavak i u 2014. godini, gdje se prema tim projekcijama ovih nadležnih institucija očekuje rast od 2,9 do 3,7%, što korespondira sa projekcijama koje je dalo Ministarstvo finansija. Takođe, ono što je dobro, u 2013. godini imamo nisku stopu inflacije koja je zabilježena na godišnjem nivou 2,2%, ili u decembru 2013. godine ona je iznosila 0,3%, što je znatno manje od prosječne stope inflacije u decembru Evropske unije koja je inosila 0,8%. Takođe je saopšteno da je ovako niska stopa inflacije, prije svega, razlog zato što nije bilo eksternog rasta cijena u Crnoj Gori.

Ono što je ocijenjeno kao ranjivost ekonomskog sistema u Crnoj Gori jeste nelikvidnost realnog sektora, koja je evidentirana u povećanom broju pravnih lica i preduzetnika koji su u blokadi. Centralna banka Crne Gore mjesečno jednom objavljuje ove podatke, tako da smo informisani koliko je pravnih lica i preduzetnika u blokadi i koji je iznos duga po osnovu kojeg je izvršena blokada.

U 2013. godini prisutna je pozitivna tendencija u kretanju nelikvidnih kredita, što se može zaključiti da je rezultat prodaje dijela portfolija banaka. Takođe, ovdje bih postavio pitanje guverneru - trend kretanja nekvalitetnih kredita u odnosu na 2012, 2013. i ako možete saopštiti podatke kako je to za ovih šest mjeseci 2014. godine.

Vi ste, gospodine Dakiću, saopštili da je pripremljen nacrt zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju i od njega zaista očekujemo da će riješiti dio problema koji imamo sada u ovoj oblasti. Kreditna aktivnost još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou iako je u izvještaju konstatovano da je povećan broj novoodobrenih kredita u odnosu na prethodnu godinu za 14,9%.

Takođe je konstatovano, a to je saopštio i guverner u uvodnom izlaganju, da je stanje u bankarskom sektoru bilo stabilno, da kapital banaka u 2013. godini bilježi rast u odnosu na 2012. godinu za 37,8%. Takođe, likvidnost je bila na zadovoljavajućem nivou. Ono što mene posebno raduje jeste da su ukupni depoziti privrede, klijenata, stanovništva u Crnoj Gori na kraju 2013. godine iznosili preko dvije milijarde i sto osamnaest miliona eura, što je više za 6,94% u odnosu na isti period 2012. godine. Sada se postavlja pitanje da li je ovaj ukupni depozit banaka kojim banke raspoložu u funkciji razvoja privrede, da li je u funkciji i samog stanovništva i šta je to potrebno uraditi da bi se ovaj ogromni kapital od preko dvije milijarde eura stavio u funkciju razvoja Crne Gore. Takođe, 2013. godinu obilježile su mjere koje je sprovelo Ministarstvo finansija u cilju fiskalnog prilagođavanja. Kao rezultat toga imamo smanjenje budžetskog deficita sa 6,8% koliko je iznosio na kraju 2012. godine na 3,8 % bruto-društvenog proizvoda na kraju 2013. godine. Ono što se negativno desilo u prethodnoj godini jeste da je došlo do neočekivane realizacije određenih državnih garancija, tako da je Ministarstvo finansija bilo primorano da se eksterno zaduži kod finansijskih institucija, što je dovelo do rasta javnog duga za 13,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Samim tim je došlo do rasta javnog duga koji je iznosio 58% bruto-društvenog proizvoda i na kraju 2013. godine je iznosio milijardu i 933 miliona eura.

Ovdje bih postavio pitanje, gospodine Dakiću, Vama da li Crna Gora treba da brine o tome da zapadne u dužničko ropstvo, pošto čujemo razne ocjene da Crna Gora polako ulazi u dužničko ropstvo.

Što se tiče rasta zaposlenih, on je bio 3% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, kada smo pogledali gdje je taj rast zabilježen, vidi se da je taj rast zabilježen u sektoru administracije i pomoćne uslužne djelatnosti. Imamo opravdanje za ovo - pomoćnu uslužnu djelatnost, ali u sektoru administracije rast zaposlenosti je povećan, iako govorimo da imamo višak zaposlenih u administrativnom sektoru. Mene bi više obradovalo da je taj rast zaposlenosti bio u realnom sektoru.

Posebna priča su kamatne stope. Ovdje želim da konstatujem da je prosječna ponderisana, efektivna, aktivna kamatna stopa na nivou bankarskog sektora na odobrene kredite koji su bili na kraju 2013. godine iznosila 9,36%, što je neprihvatljivo. Osim toga, efektivna kamatna stopa kod mikrofinansijskih kreditnih institucija kretala se preko 26%. Sada se postavlja pitanje koji je to biznis, koji je to realni sektor koji može da izdrži ovako visoke kamatne stope. Na osnovu ovakvog poslovanja banaka, banke su u 2012. godini imale pozitivan finansijski rezultat u iznosu od dva miliona eura, a mikrofinansijske kreditne institucije od 1.700.000 eura i tržište osiguranja od 3,7 miliona eura. Sada se postavlja pitanje odakle ovaj profit koji su banke i mikrokreditne finansijske institucije ostvarile u prethodnoj godini. Naravno, to je od realnog sektora i od stanovništva po ovako visokim kamatnim stopama.

Imamo nisku stopu inflacije koja bi po teoriji trebala da uzrokuje pad kamatnih stopa. Međutim, on se i dalje ne dešava, a imamo finansijske institucije ili institucije koje posluju u Crnoj Gori kao što je Investiciono-razvojni fond, o kojem smo pričali prije neki dan na Odboru, gdje daju kredite realnom sektoru, naročito u oblasti energetike sa kamatnom stopom od 4,5%. Sada se postavlja pitanje da li regulator na tržištu finansija i bankarskog sektora, tj. Centralna banka može da utiče na banke da se smanje ove kamatne stope. Vidimo da je ovih dana aktuelno smanjenje kamatnih stopa na minuse, na tekuće račune. U redu, pozdravljam i to, ali to nije suština. Suština je da kamatne stope padnu za one kredite, za kapitalne investicije u realnom sektoru koje bi poboljšale i uslovile rast zaposlenosti u Crnoj Gori i otvaranjem novih radnih mjesta. Želio bih samo par sekundi da se osvrnem na finansijsko poslovanje Centralne banke Crne Gore u prethodnoj godini, gdje ste ostvarili neto dobit u iznosu od 480.000 eura. Takođe, Centralna banka je preduzela u prošloj godini mjere interne ekonomije, mjere štednje, tako da ste ostvarili uštede u ukupnom iznosu od 516.000 eura i revizor je konstatovao da su vaši izvještaji u skladu sa metodologijom koja se sprovodi kod eksterne revizije.

Na kraju, želim da saopštim da će ove izvještaje koje danas razmatramo Demokratska partija socijalista prihvatiti i glasati za njih. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Jeliću.

Banka postaje pitanje - biti ili ne biti, korišćenje evropskog novca, pa bi onda vidjeli kolika bi bila kamata.

U ime Demokratskog fronta, kolega Medojević.

Izvolite.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Ovo su teme na koje godinama poslanici Demokratskog fronta i opozicije imaju, čini mi se, ideološki, sistemski i strukturni različiti pristup u odnosu na vladajuću ekonomsku doktrinu i vladajuću ekonomsku strategiju. Uvijek kada raspravljamo o Izvještaju Centralne banke računamo da raspravljamo sa najkompetentnijim dijelom finansijskog sistema i sa zastupnikom državnih interesa, regulatorom finansijskog sistema, institucijom koja bi trebalo u svakoj zemlji da bude nešto između nauke i regulatora i koja bi trebalo da nam ovdje kaže i određene smjernice, ocjene. Na kraju to ona radi kroz preporuke Vlade Crne Gore koja Vlada Crne Gore te preporuke uglavnom ignoriše ili ne poštuje.

Ovdje smo došli do nekoliko ključnih stvari. Pitao sam otkud nenaplativi krediti u našem sistemu, ko su ti dužnici i zašto smo mjerama i Vlade Crne Gore i zakonodavnom aktivnošću i Centralne banke došli do situacije da su svi dužnici i dalje u sistemu. Je li to dobro za finansijski system? Pitam i guvernera i viceguvernera Šta ste uradili da spriječite da dužnici koji godinama kvare finansijsku disciplinu više ne budu dio finansijskog sistema i da se prema njima postupa kao prema onim korisnicima kredita koji to rade iz špekulativnih razloga, koji to rade iz razloga da iznesu kapital iz zemlje.

Dolazimo do ključnog zaključka. Kao što znate, ovo je izvještaj Svjetske banke o zaostalim dugovanjima u privatnom i javnom sektoru Crne Gore. Gospodo iz Centralne banke, Crna Gora je atipičan slučaj, obično vladi duguju privatnom sektoru, a u Crnoj Gori privatni sektor duguje i dobavljačima i bankama i svojim zaposlenima i Vladi Crne Gore. Dakle, ovdje, po ovom izvještaju, kaže se da je dug privatnog sektora došao do 34,4% bruto-društvenog proizvoda. Onda moramo da zaključimo da li je privatni sektor tajkuni, režimski, koji su kapital stekli ili švercom ili privilegijama u procesu privatizacije ili privilegovanim

pristupom primarnoj misiji početkom 90-ih ili švercom narkotika ili korupcijom kroz javne nabavke. To je naš privatni sektor. Dakle, jedan privatni sektor koji je nastao špekulacijama 90-ih godina, kroz proces tranzicije, sada se dokazao. Čim su uslovi malo postali regularni, čim smo krenuli neke reforme, glavni problem crnogorske ekonomije je privatni sector. I to ne svi. Čast malim i srednjim preduzetnicima koji ulažu ogromne napore da u neravnopravnim uslovima, u uslovima gdje ne mogu da dobiju poslove i javne nabavke u odnosu na privilegovane privatne vlasnike ili kapitaliste u Crnoj Gori. Došli smo u situaciju da u stvari crnogorski tajkuni, jedna mala probrana grupa ljudi koja je, po vašoj ideološkoj pretpostavci, trebala da bude generator razvoja, oni su trebali kroz privatni kapital, kroz privatno upravljanje da spasu Crnu Goru od državnog upravljanja, od državnog vlasništva. Znači, sada poslije privatizacije, poslije svih reformi moramo da konstatujemo - alokacija resursa je gora nego u socijalizmu '87. i '88. godine. Izvolite, pa recite da to nije tako. Dakle, više griješe u alokaciji tuđih resursa, pozajmljenih sredstava iz banaka, državnih garancija, državnih subvencija, više griješe ti naši giganti privatnog vlasništva u Crnoj Gori koji nijesu završili škole, nijesu kapital stekli preduzetništvom, proizvodnjom, radom u slobodnoj konkurenciji. Prirodno je da privatni sektor nastao u špekulativnim poslovima nastavlja svoje špekulativno djelovanje ako država ne reaguje, gospodo. Država ne da nije reagovala, nego je stimulisala te tajkune da nastave da koriste svoje privilegije i da dugove ostavljaju državi. Politika, privatni profit, a troškovi javni doveli su nas u situaciju da mi danas moramo da konstatujemo da su socijalistički direktori i sistem samoupravljanja i ona kontrola koja je tada postojala u ekonomiji, u čisto ekonomskom aspektu imali efikasnije rezultate od privatnog slobodnog preduzetništva koje se kreiralo na Univerzitetu Donja Gorica, u vrhu Demokratske partije socijalista i u Vladi Crne Gore.

Poštovana gospodo, najkvalitetniji krediti koji su uzimali crnogorski tajkuni su, po Demokratskom frontu, proizvod organizovanog kriminala. Možete vi, kolege iz Demokratske partije socijalista, da kažete da idem da se pregledam ili da lažem kao pas, ali ovo je činjenica. Crnu Goru su opljačkali tajkuni koji su nastali kroz Demokratsku partiju socijalista. Gdje je novac od tih tajkuna? Uzeli su kredite, dali slabe kolaterale, novac iznijeli na privatne račune u inostranstvu, ostavili preduzeća koja su kupila u stečaju i sada se po stečajnim sudovima razvlači crnogorska imovina, radnici ostali bez radnih mjesta, a pare su na računima vani. Građani moraju da znaju da sve kredite koje su uzeli crnogorski tajkuni napravili su dubiozu u bankama. Vidite izvještaj ovdje, bankarski sektor se smanjuje, džaba podaci o aktivni i o depozitima. Zašto nema plasmana? Zato što banke više ne žele da daju plasmane DPS tajkunima, jer su ih DPS tajkuni prevarili. Oni to nijesu mogli da urade sami, za to je morala da postoji i druga strana, dio menadžmenta komercijalnih banaka, koji je, da narodski kažem, bio u talu sa najvećim dužnicima u crnogorskom finansijskom sektoru. Zbog

toga ne mogu da se riješe nenaplativa potraživanja bez tužioca. Kako ćete vi da riješite kada je banka prihvatila za neke privilegovane dužnike, da mu kredit milion eura, pogrešno procijeni kolateral, taj kolateral poslije kada dođe na naplatu ne vrijedi ni 100.000 eura? Znači, banka je u gubitku 900.000 eura, ali je u dobitku neko iz menadžmenta banke i taj koji je uzeo kredit. Takve kredite nije mogao da uzme neko ko nije blizak vlasti i takve kredite nije mogao da uzme neko, a da bude siguran da neće završiti u zatvoru, a da nema podršku vrha ove vlasti.

Prema tome, gospodo, naš finansijski sistem nije u funkciji razvoja Crne Gore. U funkciji je bogaćenja jedne šačice privilegovanih tajkuna. Ovo što pričate o rastu društvenog proizvoda, želim ovdje da vas upozorim, jedno je kada društveni proizvod raste porastom grinfild investicija, izvozom, porastom industrijske proizvodnje, a drugo je kada GDP raste povećanjem naplate poreza ili novim eksternim dugom. Dokle vi mislite da Crna Gora može da se zadužuje? S ovim nivoom industrijske proizvodnje, s ovim nivoom izvoza i s ovim nivoom stvaranja novonastale vrijednosti Crna Gora je bankrotirala. Samo vi to nama treba da kažete. Znači, ako se vi zadužujete po kamatnoj stopi od preko 7% na evropskom tržištu obveznica, a rast vam je 2-3%, znači da se spoljnji dug povećava sam po sebi, a da se ni cent više ne zadužite.

Zato, Demokratski front smatra, kada mi dođemo na vlast, da treba proglasiti bankrot javnih finansija, obavijestiti spoljne povjerioce da ne možemo da platimo skupe kredite, pokrenuti pitanje reprograma tih dugova, otpisa dijela dugova, napraviti strogo rezanje javne administracije. Pa ne možete vi da imate situaciju da u ovoj godini privreda izgubi 20.000 radnih mjesta, a administracija dobije 5.000 radnih mjesta. Valjda administracija treba da dijeli sudbinu realnog sektora. Neodrživa je situacija da je u realnom sektoru manja zarada nego u državnoj administraciji. Ovo su sve sistemski, strukturni deficiti koji ukazuju da crnogorska ekonomija ide pogrešnim putem, ka dužničkom ropstvu, ka bankrotu, plus efekat ekonomskog uticaja organizovanog kriminala. To vam piše u izvještaju Evropske komisije o napretku. Da je organizovani kriminal izvršio jasno infiltriranje u privatni javni sektor, da utiče na politike Vlade, između ostalih i na ekonomsku politiku, da ima bitno učešće u bankama kroz vlasništvo i kroz keš kolaterale, kroz keš depozite kojih je pun crnogorski bankarski sektor. Jednog dana kada otvorimo pitanja odakle keš depoziti u crnogorskim bankama, vidjećete do kojih transnacionalnih kartela organizovanog kriminala ćemo doći.

Poštovani prijatelji, problem je težak i problem nije samo ekonomske prirode. Problem je političke prirode. Zbog toga svi oni koji misle dobro Crnoj Gori, a sjede u ovom Parlamentu ili donose odluke ovih dana o političkih koalicijama, treba da imaju u vidu činjenicu i da procijene koje su političke strukture opredijeljene razvoju, rješavanju problema, borbi protiv

korupcije i organizovanog kriminala, radikalnom zaokretu u ekonomskoj politici, čišćenju Crne Gore od uticaja organizovanog kriminala, a koje su političke partije za status kvo. Čuli smo da je Demokratska partija socijalista zadovoljna. Podržava izvještaj, njoj je stanje u ekonomiji odlično, u finansijama odlično. Nema nikakvih problema da se preispitaju odakle neki konobari, zavarivači auspuha, trećerazredni livci imaju dugove u bankama 30, 50, 100 miliona eura, 200 miliona eura kredita. To nikoga ne interesuje u Demokratskoj partiji socijalista. Čuli smo od guvernera da to nije njegova nadležnost. Mi ovdje danima slušamo od predstavnika države da je stanje loše, problem je tu, ali nije naša nadležnost. Slušali smo i iz Komisije za koncesije. Kako ko dođe nije njegova nadležnost. Izgleda život u Crnoj Gori nije ničija nadležnost osim građana Crne Gore.

Prema tome, potpredsjedniče, završavam brzo, Demokratski front neće podržati ovaj izvještaj, jer je taj izvještaj izvještaj koji nema hrabrosti da pogleda u strukturne probleme finansijskog Sistema, već nam ovdje jednom birokratskom metodologijom pokušava tešku strukturnu krizu koja vodi ka bankrotu javnih finansija da predstavi kao ekonomski rast. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Medojeviću.

U ime SNP-a, kolega Damjanović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, viceguverneru Fabris, guverneru Dakiću,

Počecu od ovog, guverneru, što ste negdje na početku Vašeg uvodnog izlaganja rekli, da je protekle godine ostvarena stabilnost finansijskog sistema, ali nijeste dodali da je ceh plaćen slabom ekonomskog aktivnošću, odnosno visokom nelikvidnošću privrede, o čemu vi govorite i u uvodnom dijelu vašeg izvještaja, gdje govorite da neadekvatan nivo kreditne aktivnosti pravi probleme u razvoju privrede. To je na strani 7.

Sva suština priče o radu Centralne banke Crne Gore, stanje u bankarskom sektoru, pa i u ovom vašem izvještaju svodi se na to šta konkretno Centralna banka Crne Gore kroz svoju nadzornu regulatornu funkciju u odnosu na bankarski sistem može da uradi za privredu

i za građane, a u smislu oporavka crnogorske ekonomije i podizanja standarda građana. U tom smislu, za razliku od nekih, reći ću da je ovaj izvještaj dobar. Dobar je jer daje objektivnu sliku lošeg, loše realnosti, lošeg stanja u bankarskom sektoru. Vi kažete da je to stanje nezadovoljavajuće, da može biti mnogo bolje. Čitam da to stanje korespondira sa problemima koje imamo u ekonomiji i ne vidim drugi način osim da se nekim radikalnim mjerama u okviru onoga što vam omogućava Zakon o Centralnoj banci, Zakon o bankama i ostali zakoni i eventualnim sinhronizovanim djelovanjem sa ostalim državnim institucijama učini iskorak na bankarskom tržištu. Iskorak u smislu da već nekoliko godina imamo stanje gdje 11 banaka diktira određeni oligopol, recimo, u oblasti kamatnih stopa. I kada smo govorili na Odboru o ovoj temi, rekao sam da je nivo kamatnih stopa od 9,36% efektivne ponderisane prosječne kamatne stope neprihvatljivo visok i to ne može da izdrži crnogorska privreda.

Takođe, kamatni spread, odnosno razlika između te stope i prosječne pasivne stope od 6,8% je u evrima vjerovatno najveći u regionu. Evo, da se ogradim da to, vjerovatno, nije slučaj u onim privredama koje imaju sopstvenu valutu, ali u evrima vjerovatno najveći u regionu. Zamislite sada taj kamatni spread od 6,8% u Crnoj Gori, a Centralna banka je otišla ispod nule i faktički traži od banaka da same finansiranje čuvanje njihovih sredstava kod Evropske centralne banke. Gdje smo, dakle, u odnosu na neke trendove koji se dešavaju u euro zoni i pokušaja ozbiljnih država da bankarski sistem stave u funkciju privrednoga razvoja. E to želim da vidim od Centralne banke i od ovog novog rukovodstva. Nijesam to još vidio. Dakle, proaktivne mjere da se bankarski sistem stavi u funkciju razvoja, a ne kao do sada da bude dovoljan sam sebi i da živi od visokih provizija, visokih naknada i zarade na kamatnim razlikama.

Dalje, nešto što je interesantno i što treba dovesti u vezu sa ocjenom da je finansijska stabilnost ostvarena jeste na strani 74 Izvještaja o stabilnosti finansijskog sistema, koji imamo na uvid i koji je u paketu ovih izvještaja. Daju se ocjene ključnih rizika u našem sistemu, pa se kao nivo rizika umjereno do visok, mi dobro znamo šta to znači, ocjenjuje fiskalna održivost i kreditni rizik. Vjerovatno smo i na ovaj način platili tu finansijsku stabilnost.

Citiraću i nešto što je dostavljeno u Izvještaju Ombudsmana. On po zakonu ne dostavlja nama izvještaje, ovo je više akt dobre volje, odnosno oruđe za ovu raspravu, gdje upozorava da preporuke Ombudsmana, pa i vaš u odnosu na kamatnu politiku banaka, ostaju uglavnom neuslišene i da aktivnim mjerama mora da se ili kroz izmjene Zakona o obligacionim odnosima ili kroz određena podzakonska akta obuzda ovaj visoki nivo kamatnih stopa. Šta to znači konkretno sa ciframa? Dakle, bankarski sektor je ostvario određenu dobit

za proteklu godinu u odnosu na onaj gubitak od nekoliko desetina miliona evra za 2012. godinu. To jeste napredak, svaka čast bankama. Mikrofinansijske institucije čija je prosječna efektivna kamatna stopa 26%, to je nenormalno visoko i to je automatsko dužničko ropstvo za one koji moraju, nažalost da traže novac od MMF, su ostvarili 1,7 miliona evra, njih pet. A 11 banaka 2 miliona evra. Znači, egal što se tiče dobiti. Sada imamo one operativne troškove u bankama visoke plate menadžera, provizije i slično i tako dalje, luksuzne kabinete, kupovinu najluksuznijih nekretnina u Podgorici za poslovne prostore i uporedite kako posluju mikrofinansijske institucije. Po stoti put ponavljam, čuo ne čuo državni tužilac medju nekim NVO veoma popularnim imamo NVO koje su osnovali mikrofinansijske institucije, da se isprate tokovi novca u trouglu - pojedini mediji, jedna NVO i jedna MFI. To bi možda mogla i Centralna banka da uzme pod pažnjom i da se malo sa tim pozabavi.

Dalje, indikativno na tržištu osiguranja takodje imamo ostvaren pozitivan rezultat. Dajete veoma lošu ocjenu, tu se slažemo, stanja na tržištu kapitala za koje kažete da je vjerovatno i gore nego 2012. godine i negdje sad slutim da bi želja onih koji regulišu ovo tržište iz Komisije za hartije od vrijednosti bila da nekako sada dođu pod vašu ingerenciju. Potrošili su se oni nivoi rezervi koje su ostvarene u onim godinama buma, ta komisija sada više ne može da funkcioniše i vidim sada neke molbe ka vama da ih primite u sistem. Dakle, malo i objektivne ocjene stanja na tržištu kapitala i mjera u smislu šta da se tu radi.

Problem nekvalitetnih kredita od 485,5 miliona evra može da se rješava kroz ovaj Podgorički model, kroz dobrovoljno restrukturiranje, samo pod pažnjom kako i na koji način da to izvedemo, i puta transparentnost kada o tome budemo govorili. On je za sada privremeno riješen i taj nivo kredita je smanjen zato što su banke u inostranstvu, odnosno majke ovih banaka ovdje u Crnoj Gori preuzele jedan dio tih kredita. Znamo sami šta to znači. Formirane su kompanije za naplatu hipoteka i za njihovu prodaju na ovom tržištu nekretnina koje je nikad niže i tu imamo određene probleme. Tako se ne rješava sistemski problem. I tu trebaju proaktivne mjere Centralne banke, kao i mjere u smislu onoga što se dešava sa blokadama kompanija čiji je nivo blokada identičan ovom nivou nekvalitetnih kredita. I, naravno, mjere u smislu uspostavljanja pravnog poretka ovdje kako se ne bi dešavalo da odjedanput da li kroz sektor za prinudnu naplatu Centralne banke ili neke volšebne institucije pola miliona se pojavi blokada računa Skupštine opštine Ulcinj i to u jeku turističke sezone, kada treba da se obave osnovne pripreme za tu sezonu. Da malo imamo konzistentnost, da malo ovdje više razgovaramo otvoreno o problemima, da nam vi ovdje kažete da li vama nešto u zakonskoj infrastrukturi smeta da budete proaktivni i da budete u funkciji privrednoga razvoja. Znam da je osnovna funkcija Centralne banke očuvanje finansijskog sistema i stabilnosti, Bogu hvala evo sa inflacijom nemamo problema, jer nam je i privreda na niskom nivou, ali mislim da bi trebalo da se razmišlja da se napravi određeni

link sa privredom. Nemamo banku za razvoj, imamo IRF. Znamo da je njegov kreditni potencijal mali, odnosno simboličan u odnosu na ono što imaju banke, u odnosu na ono što je potrebno privredi. Dajte nam ideje kako da to prevaziđemo, kako da novac kojeg ima kod međunarodnih finansijskih institucija, sada je vjerovatno možda i mogućnost da se na tržištu za kapitalne projekte, infrastrukturne projekte nešto traži, u sistemu nađe kanale prohodnosti do privrede. Očigledno kroz ovih 11 banaka i ovih pet mikrofinansijskih institucija, evo i sa ovom 12. bankom, valjda će i ona doprinijeti razvijanju monopola, "Lovćen" banka, to nije moguće. Rekao sam vam i prošle godine, ostajem pri tome, banke iz Rusije, banke iz Kine, banke iz Turske, otvoriti bankarsko tržište. Tu može Centralna banka aktivnom politikom da uradi dosta kako bi možda na taj način došli do određene konkurencije u bankarskom sektoru i došlo do pada ovih kamatnih stopa. Vjerovatno, to sam vas pitao i na Odboru, dobar dio visokog nivoa kamatnih stopa ima korijene u ovim nekvalitetnim kreditima, ali ne mogu ceh da plaćaju svi oni koji imaju dobre projekte, desetine i stotine hiljada malih i srednjih preduzetnika kojima treba zaista novac. Imaju dobre ideje, a ne mogu da dođu do jeftinih i povoljnih kredita, jer ne rješavamo problem nekih zaostalih loših kredita i naravno ne dijelim stav da se tu radi o 450 miliona kredita od organizovanog kriminala. Kukolj treba svakako preispitati. Pretpostavljam da tu ima par ili nekoliko desetina firmi koje su i kriminalnim aktivnostima namjerno povuke kredite i imale dobre veze u komercijalnim bankama, toleranciju od Centralne banke u onom vremenu buma, ali naravno gro kredita nekvalitetnih jesu krediti koji su povučeni i za namjene potrošačke i za ostale namjene, i stambeni krediti, tu su građani u pitanju, tu su i mala i srednja preduzeća i tu naravno moramo da razdvajamo ono što jeste možda dio koji ima kriminalni milje od jednog normalnog poslovanja i rizika koje banke preuzimaju. Nažalost, te rizike poslovanja prenose sada na zdravi dio privrede, odnosno na zdravi dio građana.

Na kraju, pošto se ovdje bavimo Izvještajem o radu Centralne banke, imamo i Izvještaj o stabilnosti cijena i stabilnosti finansijskog sistema. Četvrti izvještaj koji, takođe, imamo na uvid jeste Finansijski izvještaj Centralne banke. Zaokružiću time da ću tražite ove protokole koje ste potpisali sa Vladom. Razumijem probleme koje Vlada ima sa budžetom, ali ne razumijem da se protokol o tome da se ovaj kapital banke dostigne kroz ustupanje dijela prihoda budžeta banci od vaše dobiti obustavlja kako bi se država ispomogla za još neki 0,5 miliona evra nedostajućih sredstava za proteklu godinu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Damjanović.

U ime SDP-a kolega Šehović. Izvolite.

Nema kometara, kolega Miliću. O platformi ćete van Skupštine, a ovdje ćemo o Centralnoj banci.

DAMIR ŠEHOVIĆ:

Hvala, uvaženi potpredsjedniče Raduloviću.

Poštovana gospodo iz Centralne banke, guverneru Dakiću, uvaženi profesore Fabris, poštovane kolege,

Izveštaj o radu Centralne banke je uvijek za Parlament dobar povod da otvorimo raspravu o čitavom nizu ekonomskih problema koje moramo dotaći, analizirajući isti i to je, takođe, šansa da čitav niz podataka koje možemo naći u Izveštaju, pošto se izveštaji iz godine u godinu dostavljaju na jedan kvalitetan i pregledan način, stavimo u funkciju ove rasprave kako bismo zajednički došli do zaključaka o tome u kojem pravcu treba preduzimati određene korake u našem ekonomskom sistemu, kako bi benefite od tog ekonomskog sistema imali svi.

Kao što je neko maloprije rekao, Centralna banka Crne Gore nije institucija koja dominantno treba da vodi računa o bilo kojim drugim stvarima, već institucija koja treba da, prije svega, ima fokus na cjenovnoj, odnosno na finansijskoj stabilnosti. Razlog zašto to kažem nalazim u činjenici da je Centralna banka Crne Gore i po Ustavu odgovorna za finansijsku stabilnost. Međutim, to ne znači da Centralna banka ne treba da vodi računa i o drugim ciljevima monetarne politike koji svakako moraju spadati u njen fokus, ali dominantno njena pažnja treba da bude posvećena finansijskoj stabilnosti, jer je i Ustav, između ostalog, na to obavezuje. Ako pođemo do te logike, onda vjerujem da nećemo pogriješiti ako kažemo da je ta finansijska stabilnost u 2013. godini bila zadovoljavajuća. Kad kažem zadovoljavajuća, mislim prije svega na čitav niz makroekonomskih pokazatelja kojima možemo potkrijepiti taj podatak. Među njima svakako treba izdvojiti podatak da se Crna Gora u 2013. godini razvijala po stopi rasta GDP-a od oko 3,5%, da je imala izuzetno nisku inflaciju, da je budžetski deficit bilo nekoliko manji nego što je bio budžetski deficit do prije neku godinu, da imamo stabilan bankarski system. Kad kažem stabilan bankarski sistem, mislim na profit koji je ukupan bankarski sistem ostvario i koji iznosi nešto preko dva miliona eura. Da imamo spoljno-trgovinski deficit koji je stavljen pod kontrolom, da imamo koeficijent adekvatnosti kapitala kao i sopstvenih sredstava u odnosu na rizikomom ponderisanu aktivu

takođe pod kontrolom, što govori o stabilnosti bankarskog sistema, kao i da imamo stabilizovanu visinu efektivne kamatne stope.

Tako da bismo mogli da nabrajamo još čitav niz drugih makroekonomskih pokazatelja koji bi mogli da idu u prilog tezi da je finansijska stabilnost u prethodnoj godini bila postignuta. Međutim, kao što znaju oni koji se bave ekonomijom, svi se ovi podaci mogu čitati i na drugačiji način i u tom smislu treba otvoreno ovdje reći da razloga za neki pretjerani optimizam ekonomskom situacijom u Crnoj Gori u 2013. godini nema. Dakle, pomenuo sam da rast GDP-a jeste bio 3,5% u 2013. godini, ali to dobija na značaj tek kada ga dovedemo u vezu sa bruto domaćim proizvodom po glavi stanovnika, mjenom u odnosu na prosjek u zemljama Evropske Unije. Ako tako postavimo stvari, onda ćemo shvatiti da se crnogorska ekonomija ne približava po razvijenosti ekonomijama Evropske Unije, već stoji stabilno na prosjeku od 40% GDP-a, što nije dovoljno.

Dakle, ukoliko želimo da se po razvijenosti primičemo Evropi, mi moramo brže da se razvijamo od same Evrope. Čini mi se da ova stopa rasta od 3,5% to ne obezbjeđuje. Rekao sam da je spoljno trgovinski deficit stavljen pod kontrolom misleći da se ne povećava, ali isto tako treba reći da je on na nivou koji je oko 40% GDP-a i da spada u jedan od najvećih spoljno-trgovinskih deficit u Evropi. To je nešto čime svi treba da se pozabavimo. Kazao sam da efektivna kamatna stopa stabilizovana, ali tome treba dodati činjenicu da je ona stabilizovana ali na jednom visokom nivou. Kamatna stopa od 9,36% je previsoka za naš ekonomski sistem, zato što je moj uvaženi kolega Jelić maloprije rekao da ne postoji biznis u Crnoj Gori ili je veoma malo takvih biznisa koji mogu da odbace profit koji je iznad ove visine efektivne kamatne stope, što je sve skupa nešto što takođe treba da bude u fokusu naše pažnje.

Međutim, ne bih se samo bavio ekonomskim pokazateljima. Ovdje bih se bavio jednom drugom stvari, a to je činjenica da osim ovih pozitivnih stvari koje sam u svom dosadašnjem izlaganju naveo, Crna Gora ima još niz pojava koje treba ovdje da otvorimo kao bismo zajednički tražili rješenje za izlaz iz te situacije. Prije svega mislim na pad stranih direktnih investicija koji je u 2013. godini iznosio 29%. Dakle, 29% je manje stranih direktnih investicija u Crnoj Gori u odnosu na prethodnu godinu, što je značajan podatak imajući u obzir model razvoja naše ekonomije i činjenicu da smo nažalost još uvijek oslonjeni na te strane direktne investicije. Takođe, treba pomenuti podatak da je javni dug samo u 2013. godini porastao za oko 13% i da smo se primakli stopi koja je zabrinjavajuća, a ona je u odnosu na GDP na nivou od oko 57% GDP-a. Treba da znamo da tih 57%, odnosno 58% javnog duga u odnosu na bruto-domaći proizvod nije isto kao i 58% u nekim drugim zemljama, zato što govorimo o eurizovanoj ekonomiji, zato što govorimo o maloj ekonomiji,

zato što govorimo o ekonomiji koja ipak nije na zadovoljavajućem stepenu privrednog razvoja i činjenica je da tako visok javni dug značajano ograničava razvojni potencijal Crne Gore.

Visoka neekvidnost realnost sektora je nešto što svakako treba sve nas da zabrine, a treba da zabrine i kolege iz Centralne banke, zato što jednako kao i poslanici u crnogorskom Parlamentu i kolege iz Centralne banke trebaju da traže rješenje za ovakvu situaciju. Ja znam da se rješenje traži u nacrtu zakona koji će, vjerujem, brzo biti na dnevnom redu, ali ja očekujem značajno aktivniju ulogu Centralne banke u tom slučaju.

Dakle, ja znam da se ovaj problem ne može riješiti i ne može izbrisati tek tako gumicom, ali je takođe ovo problem koji sve nas treba da zabrine jer ukoliko imate nelikvidnost realnog sektora, a ukoliko država ne čini ono što bi morala da čini da bi taj problem riješila, onda se bojim da se ni u narednim godinama ne možemo nadati nekom intenzivnijem privrednom rastu i značajnijem razvoju našeg ekonomije. Tako da je to nešto što treba da posebno stavimo u fokus, jer prosto su podaci neumoljivi. Broj blokiranih računa iz mjeseca u mjesec raste, ukupan iznos koji je u blokadi je takođe na frapantno visokom nivou i mi zajednički moramo da tražimo rješenje. U tome nam vi iz Centralne banke svakako možete pomoći. Izražen kreditni rizik je takođe nešto što jeste problem koji ste vi jasno notirali u ovom izvještaju. Tu mislim na i dalje visoko učešće nekvalitetnih kredita ukupnim kreditima, ali istina ti nekvalitetni krediti su u 2013. godini neznatno smanjeni u odnosu na prethodne godine, što jeste ohrabrenje, ali nije dovoljno da kažemo da u bankarskom sistemu ne postoji ovaj rizik. To vi nijeste rekli u izvještaju, već ste kad ste ga gradirali sa tržišnim i operativnim rizicima jasno izdvojili kao nešto što jeste problematično za razliku od ova druga dva rizika koja nijesu problematična. Treba zajednički da rješavamo taj problem. Možda je ovaj pristup koji ste naveli i koji je prepoznat u predlogu zakona koji će takođe ubrzo biti pred poslanicima rješenje za tu situaciju, ali ponavljam da bismo na taj način rješavali problem moramo da sve te radnje odrađujemo na maksimalno transparentan način kako ne bismo došli u situaciju da zloupotrebljavamo zakon. To je nešto o čemu ćemo svakako voditi računa kada budemo govorili o tom zakonu.

Ovdje želim da ukažem još na jednu činjenicu koja nije za pohvalu, a to je da i pored činjenice da se likvidnost bankarskog sektora povećava, danas u Crnoj Gori imamo preko dvije milijarde depozita. Kreditna aktivnost banaka nije ni približno na zadovoljavajućem nivou kada govorimo o kreditiranju privrede. Dakle, umjesto da su banke u funkciji razvoja Crne Gore, mi danas imamo obrnutu situaciju - da je Crna Gora u funkciji razvoja banaka. To je naš zajednički problem koji zajedničkim snagama treba da rješavamo. Naravno, rješenje za ovakav problem su brojna, ali ni jedno od tih samo za sebe nije dovoljno da bismo rekli da

ovaj problem ne postoji. Možda je rješenje u značajnijoj kreditnoj funkciji od strane države. Možda je rješenje da umjesto 25 miliona eura kreditnih sredstava od strane Investiciono-razvojnog fonda da nađemo način da tamo povećamo ta kreditna sredstva kad već nemamo domaću državnu razvojnu banku da na neki način napravimo konkurenciju bankarskog sistema i da pokušamo da pospješimo naš ekonomski ambijent kroz povećanu kreditnu podršku koju na taj način možemo uraditi. Efektivna kamatna stopa koja je na nivou od 9,36 je zaista visoka. Treba da razmislimo o tome na koji način da to rješavamo. Da li je rješenje da limitiramo kamatnu stopu? Nijesam optimista da tako možemo riješiti problem. Prije svega mislim da taj problem moramo rješavati kroz nalaženje mehanizama za pospješivanje kreditne aktivnosti cjelokupne u Crnoj Gori, te na taj način smanjivanje tako visokih efektivnih kamatnih stopa. To je čitav niz stvari koje se mogu pročitati u ovom izvještaju i kojima se mi svakako moramo baviti.

Mi živimo u sistemu u kojem se povećava izloženost banaka prema državi za 1,7 puta u odnosu na prošlu godinu, što znači da se banke svjesno opredjeljuju za manje rizičan posao i to je legitimno sa njihove strane. Ali, jednako tako je legitimno da i mi u Parlamentu, da vi u Centralnoj banci, da naše kolege u Vladi Crne Gore traže način da to preokrenu kako ne bismo došli u situaciju da zbog takozvanog crowding out efekta istiskujemo privatne investicije i time dovodimo u pitanje naš budući ekonomski razvoj. Dakle, tri ključna problema koja moramo rješavati jesu: pospješivanje likvidnosti realnog sektora, smanjenje visine efektivne kamatne stope i smanjenje učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Čini mi se da to može da bude jedan od zaključaka za svakog ko pročita ovih nekoliko veoma kvalitetnih, preciznih, jasnih i preglednih izvještaja, na čemu mi poslanici treba da smo zahvalni. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Šehoviću.

Kolega Bojaniću, izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Poštovani guverneru Dakiću, poštovani viceguverneru Fabris, uvažene kolege i građani,

Dakle, nadovezaću se, da kažem linkovati na ovu priču prethodnika, vezano za tim da šta je ustvari funkcija bankarskog sektora. Čini mi se da još uvijek u Crnoj Gori se deklarativno svi zalažemo da bi funkcija bankarskog sektora trebala da bude kompletna u funkciji razvoja prirode, ali sve se radilo prethodnih godina da bude u funkciji povećanja dobiti banaka, odnosno ka onom potpuno legitimnom cilju koje imaju banke, odnosno osnivači banaka. Znamo da smo sve banke privatizovali i znamo da svakom akcionaru banke je potpuno legitiman cilj da se trudi da uveća profit kroz svoja ulaganja. Potpuno logično. Međutim, odgovorne zemlje, odgovorne vlade, odgovorna društva imaju zato regulatora, u ovom slučaju je to Centralna banka, koji treba da svojim mjerama aktivnostima, regulativom da pospješi i da kao prvu funkciju bankarskog sektora postavi razvoj, podršku ekonomiji i razvoj pravnog sektora naravno i ostaviti prostor za investitore da i oni određenu dobit od svega toga imaju. Jer, nerealno je očekivati da imamo privatne investitore koji bi samo gledali interes društva.

I da počnem o ovom Izvještaju o radu, a o finansijskom iskazu koliko stignem. Već nekoliko godina slušamo u svim tim izvještajima da je bankarski sektor stabilan, solventan i likvidan. Dobro je što je tako, ali nije dobro kad ide - ali iza toga i kaže se da pored toga što je bankarski sektor stabilan, solventan, likvidan, postoji neadekvatan nivo kreditne aktivnosti za podstrek razvoja privrede i povećanje zaposlenosti i, naravno, brine visok nivo nekvalitetnih kredita. Centralna banka vidi rješenje u tome i ide se ka Predlogu zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju. Nije vaše pokušati i popraviti stvari, ali nećemo popraviti dok ne vidimo uzroke takvog stanja stvari da se to ne bi ponovilo i da vidimo ko je sve odgovoran za to. U dobrom dijelu je odgovorna Centralna banka, jer kako sada tako i tada bila je odgovorna, ona je davala kvalifikovano učešće, odnosno mogućnost investitorima da pređu kvalifikovano učešće preko pet posto pa na dalje da budu vlasnici banke. Ona je, takođe, davala saglasnost na imenovanje članova upravljačkog tima odbora direktora i izvršnog direktora. Njena je obaveza bila i da kontroliše funkcionisanje tih banaka i da izriče određene sankcije. Čuli smo ranije u nekoliko izlaganja pitanje da li je prema kome banka primijenila sankcije, odnosno da li pokrenula istragu ili tužilaštvo, da li ima kriminalne aktivnosti. Nijesmo dobili odgovor, vidjećemo da li ćemo ga dobiti do kraja dana. Ja nemam insajdera ni u jednoj banci, nemam ni u Centralnoj banci, ali čitam određene sajtove i pročitao sam, i o tome sam par puta ovdje govorio, da je u izvještaju Centralne banke za određene banke pisalo da su radile suprotno zakonu, odnosno da su odobravale kredite licima kojima nijesu smjele da odobre, da su odobravale neograničene maltene milionske limite na kreditne kartice određenim fizičkim licima, takođe, suprotno zakonu, da su kod nekih banaka pronašle da su otvorile račune suprotno praksi procedura banaka, da se ne zna ko su lica faktički, niti su identifikovana lica koja su otvarala račune kod banka. Ali, dalje

ništa od toga - da li je Centralna banka tragom tih izvještaja podnosila krivične prijave, odnosno tražila da tužilaštvo ispita do kraja te slučajeve.

Dalje, čuli smo i od prethodnika, velika je stopa između prosječne aktivne kamatne stope 9,36 i prosječne pasivne kamatne stope 2,45 - velika je marža. 7% je velika marža, ali da čujemo od Vas odgovor. Banke se pravdaju da moraju da imaju veliku maržu jer, između ostalog, imaju velike troškove koje plaćaju za nadzor Centralnoj banci. Imaju, takođe, velike troškove i kad ih pitate zašto je visok platni promet, kažu - zato što Centralna banka uzima dio novca za platni promet.

Pitanje za Vas - Da li ima prostora i u kojoj mjeri da i vi date prilog racionalizaciji svih troškova, pa da i smanjenjem vaših troškova prema bankama date njima prostora da i oni smanje taj spread, odnosno maržu pa da idemo malo u susret tome da i privreda ima bolje kredite po pitanju kamatnih stopa, tj. niže kamatne stope? Da ne prebacujemo sve na druge, nego da vidimo prvo oko sebe, odnosno kod vas da li i u kojoj mjeri imate prostora da to uradite. Nikako se ne slažem bar sa onim što sam čuo vezano sa Zakonom o dobrovoljnoj finansijskom restrukturiranju - opet država treba da podmetne leđa za loše upravljanje bankama. Vi ste bili prvi koji ste to trebali da spriječite kao Centralna banka. Vi ste prvi trebali da zaustavite takvu aktivnost koja je bila evidentno jasna svakome, čak i onome laiku koji se ne bavi ovim stvarima, da takva kreditna ekspanzija pojedinih banaka i takvo odobravanje nerezonskih kredita bez garancija vodi ka ovome. Čudo je da nije još veći broj nekvalitetnih kredita. Nijesam još uvijek uvjeren da se Centralna banka u dovoljnoj mjeri držala po strani, osim deklarativno par izjava da eto to vodi ka pregrijanoj ekonomiji. Nijesam siguran da je odradila to što je trebala i da je do kraja istražila zašto je to nastalo.

Takođe, ovdje navodite i u uvodnom izlaganju ste rekli da opšta slika ekonomije vodi ka oporavku. Ja to malo drugačije čitam kad gledam cifre. Tamo piše da je pad stranih direktnih investicija od 29 - 30% u odnosu na prethodnu godinu. A mi uporno od Vlade čujemo da su nama strane direktne investicije spas. A ako je 30% manji, kako onda da očekujemo boljitak za ekonomiju Crne Gore. Takođe, da dam jednu primjedbu na tu priču. Ja se apsolutno ne slažem sa tim da će samo strane direktne investicije pomoći građanima Crne Gore dok je ovakav visok nivo korupcije i monopola u Crnoj Gori. To je i praksa pokazala u mnogim zemljama. Čak suprotno, dok ne uvedemo punu vladavinu prava, iskorijenimo korupciju, monopol i kriminal nema boljitka za sve građane Crne Gore kolike god bile strane direktne investicije. U ovakvoj situaciji te direktne investicije povećavaju kriminal i korupciju.

Dakle, da građanima bude jasno da se ne nadaju ako sutra milijarda uđe u bilo kojoj oblasti da će oni imati neke velike efekte, kao što nijesu imali ni ranije. Šest milijardi su bile strane direktne investicije u onom periodu buma, a gdje nam je sada ekonomija? Šta se

desilo? Da li su građani osjetili da je šest milijardi u periodu od 2005. do 2011. godine ušlo u Crnu Goru? Da nije bolje građanima Crne Gore? Bolje je samo jednom malom broju ljudi. E tako će biti i sad ukoliko ne riješe kriminal i korupcija prije nego što nam dođu ozbiljne direktne strane investicije. Državni dug je 58% i to je jako lose. Loša je struktura državnog duga, što smo to potrošili uzalud na javnu administraciju. Očekujem da ukoliko se krene sa auto-putem da dobro otvorimo oči, jer izgradnja auto-puta je potrebna, ali nosi određene rizike. Po tom pitanju bismo trebali da napravimo koncenzus kako kada, kako finansirati auto-put i u kojoj mjeri, koliko se zaduživati. Takođe, imamo podatak da imamo rast zaposlenih. Malo čudno, ali raste broj nezaposlenih. Rast zaposlenih raste 3%, čuli smo od kolege Jelića, piše u izvještaju. Ni to nije dobar podatak ako raste, a naročito raste u administraciji. Umjesto obratno. Ova Vlada se ubi 20 godina pričom o preduzetništvu, a onda imamo podatak, čuli smo ga više puta i juče u Privrednoj komori, da 70% mladih u Crnoj Gori traži posao u državnoj administraciji? Zar to nije porazan rezultat sve priče o preduzetništvu u Crnoj Gori 20 godina? Ustvari, potpuno je jasna slika jer ljudi to slušaju od ekipe koja je na državnim jaslama svih ovih 20 godina. Oni ubjeđuju mlade ljude da treba da idu u preduzetništvo, a oni svo vrijeme od budžeta uzimaju to što mogu - i šakom i kapom. Garancije Vlade su posebna priča. Preko 100 miliona je već naplaćeno prošle godine. Biće prilike da razgovaramo sa onima koji su odobravali te garancije zašto su odobravali, jer evidentno je da je Vlada znala da te firme ne mogu da vrate kredite, a pri tome se nije obezbijedila kontra garancija. To je klasična zloupotreba položaja, to je šteta za državni budžet. Biće valjda prilike da pitamo najodgovornijeg zašto je to radio. Tržite kapitala, kao nešto što ste evidentirali da je jako loše, kolega Damjanović je pomenuo i vjerovatno da će se desiti ono što je neminovno - kad se ugasi tržište kapitala, ugasiće se i regulator. Umjesto da regulator Komisija za hartije vrijednosti da brine o tom tržištu, ona je to pustila. Ona je naravno svoje prihode dobro naplatila i onda je gurala u gubitke. Evo već drugu godinu zaredom su po pola miliona gubitka. Naravno sad će da se traži rješenje za tih 50 ljudi na čelu sa Komisijom za hartije njih petoro, da se nekako oni zbrinu, jer bože moj propalo je tržište. A zašto je propalo to niko ne pita.

Htio sam o finansijskim iskazima. Imam nejasnoća nekih, ali uvažavam vrijeme. Zahvaljujem pa možda u odgovoru ako budem imao priliku.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Bojaniću.

U ime Kluba poslanika četiri partije kolega Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspare, poštovani guverneru i viceguverneru,

Ja ću iskoristiti priliku što ste prisutni danas ovdje i neću toliko govoriti o godišnjem Izvještaju o radu Centralne banke za 2013. Godinu. Govoriću sa jednog drugog aspekta i pitanja će je Crna Gora danas u smislu eura kao platežnog sredstva. Možda bi za Crnu Goru i odluke koja se može očekivati od Evropske Centralne banke uskoro bilo i bolje da povrati perper kao platežno sredstvo, ali bi vjerovatno to bila za nas avantura. Crna Gora bi se u slučaju napuštanja eura suočila sa određenim rizicima kao što su: povećana inflatorna očekivanja, pogoršanje fiskalnih disbalansa, rast sive ekonomije, smanjenje stranih direktnih investicija i na kraju ekonomska recesija.

U izvještaju Evropske komisije sa skringa za 17. poglavlje Ekonomska i monetarna unija navodi se da je Crna Gora naglasila da bi Crna Gora voljela da nastavi da koristi euro kao zvanično sredstvo plaćanja i istakla brojne rizike u slučaju napuštanja eura. Crna Gora je izrazila želju da zadrži euro kao jedino zvanično sredstvo plaćanja, ali ne očekuje da pristupi euro zoni na datum pristupanja Evropskoj Uniji - navodi se u izvještaju Evropske komisije koje je objavilo Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija. Iz Evropske komisije su podsjetili da se Crna Gora tokom devedesetih godina prošlog vijeka suočila sa hiper inflacijom koja je dovela do fiskalnih problema i destabilizacije finansijskog sektora. Kao odgovor na te probleme država je uvela njemačku marku kao jedino zvanično sredstvo plaćanja u novembru 2000. godine. Prema Crnoj Gori takav monetarni režim praćen zamjenom njemačke marke eurom pomogao je da se ograniči inflacija i stabilizuje bankarski sektor. Time je otklonjen rizik deviznog kursa i smanjeni su troškovi transakcija, što je dovelo do rasta spoljne trgovine. Kao rezultat toga povećao se rast stranih direktnih investicija i bruto domaći proizvod. Crna Gora je potvrdila da se njen sadašnji način korišćenja eura u potpunosti razlikuje od članstva u ekonomskoj i monetarnoj uniji.

Crna Gora želi da zadrži euro kao jedinu zvaničnu valutu, ali ne zahtijeva da pristupi euro zoni na dan pristupanja. Crna Gora je saglasna da će se pitanje njenog korišćenja eura riješiti tokom pristupnih pregovora. U tom kontekstu, Crna Gora je navela da će težiti da ispuni kriterijume približavanja za pristupanje euro zoni. Kad su u pitanju standardi za korišćenje valute, Crna Gora, kako smatraju u Evropskoj Uniji, treba da uspostavi sve neophodno zakonodavstvo i administrativne kapacitete za obavljanje autentifikacije i provjere podobnosti i ponovnog opticanja novčanica eura u cilju usklađivanja sa odgovarajućom

odlukom Evropske centralne banke. To je neophodno u cilju zaštite integriteta novčanica eura i omogućavanja adekvatnog otkrivanja falsifikata. Novčanice euro su u opticaju i moraju se održavati u dobrom stanju kako bi se osiguralo jednostavno i pouzdano provjeravanje njihove autentičnosti. Evropska komisija je saopštila da se mora provjeravati podobnost novčanica eura i da one sumnjive moraju što prije biti otkivene i predate nadležnim državnim organima. Iz Evropske komisije su ocjenili da je zakonodavstvo Crne Gore djelimično usklađeno s pravnom tekovinom Evropske Unije. U oblasti ekonomske i monetarne politike Crna Gora ima osnovni, pravni i institucionalni okvir u oblasti ekonomske i monetarne politike, ali je neophodno dodatno uskladiti njene propise o monetarnoj politici i funkcionisanju Centralne banke s pravnom tekovinom Evropske Unije. To sve u cilju kako bi se osigurala institucionalna nezavisnost Centralne banke, kao i zabrana monetarnog finansiranja i privilegovanog pristupa javnog sektora finansijskim institucijama. Crna Gora treba da dodatno razvije svoje administrativne kapacitete kako bi učestvovala u fiskalnom i širem ekonomskom i finansijskom nadzoru u Evropskoj Uniji.

Centralna banka Crne Gore, kako se navodi u izvještaju, ne posjeduje potpuni set instrumenata monetarne politike koji je potreban za upravljanje novčanom masom i stoga možda nema sve odgovarajuće instrumente da utiče na stabilnost cijena. Zakon o Centralnoj banci Crne Gore stoga treba izmijeniti kako bi se stabilnost cijena postavila kao primarni cilj na jasan i pravno siguran način, kazali su iz Evropske Unije. Imajući u vidu da država koristi euro kao jedinu zvaničnu valutu, Centralnoj banci nedostaju određeni instrumenti za uticanje na stabilnost cijena.

Na neki način ja sam može se reći, potpredsjedniče, promašio temu. Ovo je pitanje koje veoma tangira građanke i građane Crne Gore. O izvještaju su sve rekle moje kolege, kolegice, tako da mislim da neće nedostojati ovaj moj dio. Ono što me zanima to je koji to instrumenti nedostaju Centralnoj banci danas, đe je Crna Gora u smislu eura kao platežnog sredstva i kada možemo očekivati odluku Evropske centralne banke u smislu tolerisanja eura kao platežnog sredstva u Crnoj Gori. Može li se desiti u sljedećih nekoliko mjeseci, možda i godina da dođe do odluke Evropske centralne banke da Crna Gora više ne smije koristiti euro kao platežno sredstvo. Da li smo mi spremni za tu situaciju i da li Centralna banka vodi računa o tome što ćemo preduzeti u tom momentu?

I na kraju, Liberalna partija će podržati Godišnji izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu, a isto tako i Hrvatska građanska inicijativa. Predstavnici Force i Albanske alternative o tome će sada govoriti i izjasniti se o tome. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Popoviću. Nijeste promašili temu. To je jedno od bitnih stvari - domaća valuta, sopstvena valuta, odgovorna ili neodgovorna vlast, inflacija, hiperinflacija.

Kalač, u ime Bošnjačke stranke, naš uvaženi poslanik. Izvolite.

ALMER KALAČ:

Hvala Vam, uvaženi potpredsjedniče Raduloviću.

Uvaženi gospodine Dakiću, uvaženi gospodine Fabris,

Danas pred sobom imamo dokumente koji su metodološki dobro koncipirani. Godišnji izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu, Izvještaj o stabilnosti finansijskog sistema za 2013. godinu, kao i Izvještaj o stabilnosti cijena urađeni su zaista sveobuhvatno analitički i mislim da bi i ostale institucije trebale da se ugledaju na vas što se tiče godišnjeg izvještaja.

S obzirom da se Centralna banka u Crnoj Gori nalazi na vrhu bankarskog sistema, od ove ustanove u mnogome zavisi razvoj privrede jedne države. Monetarna politika Centralne banke je i u 2013. godini bila usmjerena na očuvanje stabilnosti i ublažavanje posljedica ekonomske krize u zemlji. Analizirajući Izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore, osvrnuo bih se na dva segmenta. Prvi je pitanje tendencije rasta javnog duga. Kao što vidimo, u 2013. godini opet je bio pred nama izazov za održavanje fiskalne stabilnosti, jer brzo raste javni dug i veoma je visok deficit iz prethodnih godina, tako da visoka nelikvidnost realnog sektora ostaje jedna od najvećih ranjivosti crnogorske ekonomije. Sve ovo su ključni izazovi kako za ovu, tako i za sljedeću godinu i ko zna za koliko godina nadalje. Nelikvidnost realnog sektora evidentirana je i u povećanju broja pravnih lica i preduzetnika u blokadi, kao i iznosa duga po osnovu kog je izvršena blokada računa. Rastuća nelikvidnost realnog sektor koja se reflektuje u kontinuiranom povećanju broja pravih lica i preduzetnika u blokadi, kao iznosa duga po osnovu kojeg je izvršena blokada računa predstavljala je ključnu ranjivost crnogorske ekonomije i potencijalni rizik po stabilnost finansijskog sistema i u 2013. godini.

Visoko učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima i dalje predstavlja akutan problem i pored višegodišnjih napora, koje je ulagao bankarski sektor na njegovom redukovanju, a posebno banke od sistemskog značaja.

Evidentno je da je rađeno na planu kako da poboljšamo ekonomsku situaciju. Dobro bi bilo kada bi vaš plan za rješavanje situacije ranjivosti crnogorske ekonomije uspio sa

realizacijom nacrtu zakona koji pripremate na način na dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju. Ovim je kreiran stimulatívni normatívni okvir koji podržava i podstíče realno restrukturiranje u vansudskom postupku ekonomski održivih privrednih subjekata. Znamo da konstantno radite na projektima obrade izvještavanja po osnovu godišnjih finansijskih izvještaja pravnih lica iz Crne Gore, koja dostavljaju ove izvještaje Poreskoj upravi Crne Gore. Ono što je za pohvalu je činjenica da je Centralna banka Crne Gore za kratko vrijeme obradila 18.005 godišnjih finansijskih izvještaja.

Budžet Crne Gore u 2013. godini ostvario je deficit u iznosu od 128,3 miliona eura, ili 3,8 BDP-a. Smanjenje deficita sa 6,8% BDP-a, koliko je iznosio na kraju 2012. godine, predstavlja uspjeh, s obzirom na činjenicu da je u 2013. godini postojao visok nivo vanrednih rashoda.

Početakom 2013. godine uveden je set kriznih mjera fiskalnog prilagođavanja sa ciljem zaustavljanja negativnih trendova iz 2012. godine, kao niz nepopularnih mjera, ali su dale pozitivne efekte u momentu kada nam je ekonomija bila u jako lošem stanju, kada je jedan dio garancija pao na teret države. Međutim, za očekivati je i da sljedeći dio može da doživi istu sudbinu.

Drugo na šta bih dao poseban akcenat iz izvještaju o radu Centralne banke Crne Gore jeste pitanje bankarskog sektora i finansijske stabilnosti. Bankarski sektor je pokazao zadovoljavajući stepen otpornosti na produženi uticaj krize i iskazao relativno stabilno poslovanje tokom 2013, uz kontinuirani rast likvidnih sredstava i depozita, tako da sam saglasan da je solventnost na visokom nivou kao i likvidnost banaka.

Ukupan kapital banaka na kraju 2013. godine iznosio je 397,8 miliona eura i bilježi rast u odnosu na prethodnu godinu za 109,1 milion eura ili 37,8%. Finansijski rezultat je bio pozivitan i iznosio od dva miliona eura, pri čemu su dvije banke poslovale sa gubitkom. Generalno, sve banke ostvaruju dobre prihode. Sa druge strane, posmatrano iz ugla korisnika, mogu da konstatujem da su upravo korisnici usluga veoma nezadovoljno neprihvatljivo visokim kamatnim stopama i pored intervencija Centralne banke Crne Gore o ograničavanju kamatnih stopa, koja je trajala svega šest mjeseci.

Tokom 2013. godine kamatne stope banaka bile su visoke. U cilju rješavanja problema visokih kamatnih stopa banaka Centralna banka je u novembru 2012. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za ograničavanje kamatnih stopa banaka, koja je važila do maja 2013. godine. Shodno ovoj odluci, aktivna efektivna kamatna stopa na godišnjem nivou za pojedinačni kredit koji banka odobri pravnom licu ili preduzetniku nije mogla biti veća od 14%, dok ista odobrena fizičkom licu nije mogla biti veća od 15%.

Međutim, kreditna aktivnost nije zadovoljavajuća, ali je zabilježen rast novoodobrenih kredita za 14,9%. Likvidna sredstva su povećana, međutim, kao što vidimo, kreditna aktivnost nije zadovoljavajuća, a i kako će biti kada su zaista zabrinjavajuće prosječne kamatne stope na našem tržištu?

U 2013. godini je došlo do usporavanja rasta inflacije. Godišnja inflacija mjerena potrošačkim cijenama u decembru 2013. godine iznosila je 0,3%, dok je prosječna godišnja stopa iznosila 2,2%. Vidimo iz izvještaja da od ukupnog broja anketiranih privrednih subjekata najveći broj njih 50% smatra da će se godišnja kamatna stopa inflacije kretati između 2 i 3% u 2014. godini. Procijenjena stopa rasta BDP-a u 2013. godini je iznosila 3,5% i sličan rast možemo očekivati i u 2014. godini, što će takođe uticati antiinflatorno. Zato smatramo da u 2014. godini neće biti prisutni inflacioni pritisci. Prihodi po osnovu poreza iznosili su 755,7 miliona eura i ostvarili su rast od 7,9% u odnosu na plan, dok su u odnosu na isti period prethodne godine bili veći za 9,9%. Ono što je, takođe, za pohvalu jeste da Centralna banka Crne Gore iz godine u godinu radi harmonizaciju sa propisima Evropske unije.

Što se tiče konkretnog poslovanja Centralne banke Crne Gore, ukupni prihodi Centralne banke u 2013. godini su svrstani u dvije kategorije, ukupno su iznosili 11,1 milion eura, što je bilo više za 0,3% u odnosu na plan, odnosno za 7,77% u odnosu na 2012. godinu.

Ukupni rashodi u 2013. godini iznosili su 10,6 miliona eura i bili su veći za 17,8% u odnosu na plan, a za 11,31% u odnosu na 2012. godinu. Ostaje nejasno koliko će i moguća izgradnja auto-puta povećati javni dug iako je gospodin Fabris na Odboru za ekonomiju i finansije izjavio da neće uticati na povećanje javnog duga uz obrazloženje koje meni nije prihvatljivo.

Što se tiče očekivanja za 2014. godinu, Crna Gora će svakako biti izložena globalnim promjena cijena, a najznačajniji uticaj uobičajeno imaće cijene hrane i nafte. Ipak, prognoze MMF-a govore da će globalni inflacioni pritisci popustiti u 2014. godini, tako da opasnost sa ove strane nije velika iako su prognoze ovog tipa nezahvalne i mogu omanuti.

Crnogorsko tržište kapitala i u 2013. godini karakteriše negativan trend. Loša ekonomska situacija i slabo interesovanje investitora da ulažu rezultirali su godišnjim padom prometa, tako da je ostvareni promet najniži od 2003. godine. Iz izvještaja se može vidjeti da imamo pad priliva stranih direktnih investicija od 29,8% u odnosu na prethodnu godinu. Što se tiče monetarne i finansijske stabilnosti, monetarna politika Centralne banke u 2013. godini bila je usmjerena na učuvanju stabilnosti ublažavanjem posljedica ekonomske krize u

zemlji i smatram da je to Centralna banka kvalitetno uradila. Kako je dato u Izvještaju o stabilnosti finansijskog sistema za 2013. godini, upravo je finansijska stabilnost osnovni preduslov za razvoj svake ekonomije i Centralna banka je sprječavala one pojave koje su mogle da predstavljaju prijetnju finansijskom sistemu i finansijskoj stabilnosti u Crnoj Gori i to je radila na mikro i na makro planu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kalač. Da li, guverneru ili viceguverneru, želite da prokomentarišete uvodna izlaganja i da odgovorite na neke dosta tvrde stavove?

Izvolite, guverneru.

MILOJICA DAKIĆ:

Pokušaćemo viceguverner Fabris i ja da odgovorimo na ova pitanja.

Nekvalitetni krediti u 2011. godini su iznosili blizu 26%. U 2013. godini rekli smo 17,7%, što je niže nego u 2012. godini. Recimo u odnosu na kraj 2012. godine oni su niži za 1%, odnosno za 2% u odnosu na decembar. Sve kategorije nekvalitetnih kredita su smanjene u jednogodišnjem periodu kao rezultat prodaje kreditnog portfolija banaka. Kreditni rizik je najznačajniji rizik u sistemu i to je nesporno, upravo zbog visokog iznosa nekvalitetnih kredita. Međutim, treba imati u vidu da su krediti u prošloj godini ipak porasli za 3%, ali to još uvijek po našoj ocjeni nije dovoljno da bi kreditna aktivnost banaka bila na zadovoljavajućem nivou. Na taj način još uvijek se ne može podstaći razvoj privrede i zaposlenosti, ali da naglasimo sljedeću činjenicu - novi krediti su konstantno u porastu. U 2013. godini rekli smo 807, u ovoj godini za par mjeseci ove godine oko 250 miliona eura, što predstavlja 11% ukupnog iznosa kredita u Crnoj Gori. Kada već govorimo o kreditima, onda da kažemo da je 36,9% usmjereno prema fizičkim licima, a prema privredi, odnosno privredi u privatnom sektoru 34%.

Bilo je riječi o likvidnosti banaka. Likvidna sredstva banaka su konstantno u porastu, kao i depoziti banaka. Primjera radi, likvidnost je iznad propisanog nivoa kao i solventnost. Depoziti su konkretno u ovom momentu veći za 5,3% nego što su u istom periodu bili prošle godine. Aktiva banaka je porasla za 2,8%, kapital 6,4%, solventnost je konstantno na nivou od 50% iznad propisanog nivoa koji je opet veći od međunarodnih standarda.

Likvidna sredstva banaka. Koeficijent likvidnosti mjeren odnosom likvidnih sredstvima banaka, prema obavezama trenutno iznosi 1,8%, što znači da je oko 220 miliona slobodnih sredstava banaka. Treba imati u vidu da banke ova sredstva usmjeravaju u skladu sa svojom poslovnom politikom. A poslovna politika banaka prevashodno zahtijeva da ta sredstva budu usmjerena prema kreditno sposobnim zajmotražiocima i prema kvalitetnim programima. Koliko toga ima posebno je pitanje, a svaka banka to ocjenjuje u zavisnosti od svoje poslovne politike.

Bilo je pitanje dužničkog ropstva. Mislim da ne postoji u ovom momentu nikakva opasnost i ne prijeti Crnoj Gori da pane u dužničko ropstvo iz razloga činjenica da je javni dug visok i da iznosi 58% prema podacima iz izvještaja. On je sad u ovom momentu i niži od toga, ali jednom strategijom upravljanja javnim dugom koja se radi u Crnoj Gori i koja će u naredne tri godine dati rezultate, gdje se ide na smanjenje javnog duga i na obuzdavanje izdavanja garancija, mislim da ne postoji nikakva mogućnost. S druge strane, prognoze Međunarodnog monetarnog fonda idu ka tome da će napredne ekonomije u narednom periodu da se poboljšaju, da se poboljša ekonomska situacija u euro zoni da će ići ka većim stopama rasta, poboljšanje situacije na tržištu i tome slično. Kada se govori o ovome, ne treba se ravnati prema zemljama koje su već u kolapsu, iz razloga što te zemlje kroz naredne programe koje trebaju da sprovedu u obuzdavanju javnog duga trebaju da se svedu na nivo od 120 do 120% javnog duga u odnosu na bruto domaći proizvod, a Crna Gora je daleko od toga.

Kamatne stope banaka jesu i dalje visoke i ne stimulišu privredni rast u Crnoj Gori. Međutim ima prostora za smanjenje kamatnih stopa. One su bile visoke. Centralna banka je u prethodnom periodu preduzela odgovarajuće mjere, konstantno prati stanje, ali Centralna banka nema ni mehanizam, niti zakonska ovlašćenja da bi mogla da utiče na nivo kamatnih stopa. Jedino što smo mogli u ovom momentu to je da damo preporuku Vladi za sprovođenje ekonomske politike, gdje smo sugerisali da se izvrše izmjene u Zakonu o obligacionim odnosima, kojim će se definisati najviša ugovorena kamatna stopa, kako bi se na taj način izbjeglo formiranje zelenaških kamatnih stopa.

Bilo je riječi o bankrotu finansijskog sistema u Crnoj Gori. Ne bih se složio sa tim. Finansijskim sistemom u Crnoj Gori se bavi ne samo Centralna banka, nego i Ministarstvo finansija, Komisija za hartije od vrijednosti i Agencija za nadzor osiguranja i sve one su objedinjene u /Prekid/ za finansijsku stabilnost koji je definisao zakonom rad i postojanje te vrste asocijacije. Savjet za finansijsku stabilnost konstantno prati stanje u finansijskom sektoru Crne Gore i preduzima određene aktivnosti i mjere u tom pravcu i posljednja ocjena sa sjednice Savjeta za finansijsku stabilnost je da je finansijski sistem stabilan i da je

sistemi rizik umjeren. Izvještaj o Savjetu za finansijsku stabilnost se razmatra i u ovom Parlamentu i imaće prilike da se vjerovatno u skoro vrijeme i o njemu popriča.

Što se tiče nadležnosti Centralne banke Crne Gore, da li radi ili ne radi u skladu sa svojim nadležnostima, rad Centralne banke Crne Gore definisan je Ustavom, Zakonom o Centralnoj banci i Zakonom o bankama i sve što je u okviru toga Centralna banka doslovno izvršava. Mimo toga mislim da ne treba tražiti od Centralne banke da zalazi u bilo čije tuđe nadležnosti i ovlašćenja.

Crna Gora je malo tržište. Imamo 11 banaka, sada imamo i dvanaestu banku, imamo šest mikrofinansijskih institucija i sve one nalaze za sad mjesto i prostor u tržišnoj utakmici. Ako one u tržišnim uslovima u Crnoj Gori, to je na kraju krajeva i orijentacija crnogorske ekonomije, tržišna orijentacija, nalaze prostor i opravdanost svoga postojanja, onda mislim da je izlišno pričati da možemo nekim dekretom regulisati to tržište.

Centralna banka analizira i te aspekte, a to su analize koje služe više za orijentaciju našeg nekog budućeg rada u ovoj oblasti. Uvijek postoji interesovanje potencijalnih subjekata za formiranje novih banaka na teritoriji Crne Gore. To je jedan kontinuirani posao u Centralnoj banci Crne Gore. Mnogi od njih ne dođu u završnu fazu, to jest u fazu da bi se razgovaralo o izdavanju dozvola, jer se svi elementi koji su potrebni zakonom i podzakonskim aktima provjeravaju. To je dug put koji traje maksimum do pola godine i mnogi od njih i ne dođu do kraja. Ima uvijek interesovanja, ima i sad interesovanja, ima nagovještaja, ima i ozbiljnih, kao što ima i neozbiljnih zahtjeva, ali Centralna banka u skladu sa zakonskim propisima sve to provjerava.

Banka za razvoj, mislim da je ispričana priča, da smo o tome razgovarali negdje ranije i da u tom dijelu nemamo ništa novo da kažemo. Bilo je ideja, odnosno pitanja, ako se ne varam, oko objedinjavanja regulatora. Mislim da sa aspekta Evropske centralne banke to nije dobro rješenje, jer nijedna centralna banka u evrozoni nije regulator tržišta novca, jer to nije evropski model i svako narušavanje u tom dijelu bi dovelo u pitanje kredibilitet Centralne banke.

Drugo, direktiva Evropske unije ograničava Centralnu banku da ima u svom sastavu nadzor osiguranja. Čak Evropska centralna banka i zabranjuje taj program. Mislim da bi se i u postupku pregovora na ovaj način mogao otvoriti problem za Crnu Goru, tako da to nije dobra ideja.

Što se tiče kapitala Centralne banke Crne Gore, nedostajući kapital se popunjava iz opštih rezervi ili iz budžeta ukoliko nemamo opštih rezervi. Obzirom da Centralna banka ostvaruje dobit i postoji dobit za raspodjelu, zakonom 50% te dobiti se usmjerava prema

opštim rezervama, a 50% ide kao prihod budžeta. Zašto se daje budžetu u opšte rezerve? To je zakonska odredba. Bio je protokol između Centralne banke i Ministarstva finansija, međutim, taj protokol je u periodu 2012. i 2013. godine vraćen na zakonsko određenje i kada se stvore uslovi, sigurno će se iz ovog dijela dalje vršiti popuna kapitala Centralne banke.

U dijelu racionalizacije, odnosno internet mjera Centralne banke Crne Gore, Centralna banka intenzivno radi na programu štednje i u tom pravcu samo bih naveo jedan podatak. Administrativni troškovi Centralne banke Crne Gore su u odnosu na planirane za 2013. godinu smanjeni čak za 26%, a u odnosu na uporedni period prošle godine za 14%, a kada su u pitanju operativni troškovi, oni su u odnosu na planirane smanjeni za 14%, a u odnosu na ostvarene u prethodnom periodu za nešto više od 1%.

Odgovornost Centralne banke za saglasnosti, učešće i tome slično, odgovorno tvrdim da su u potpunosti ispoštovane zakonske i podzakonske odredbe u sagledavanju svih elemenata kada su u pitanju saglasnosti za kvalifikovano učešće. Odobravanje kredita banaka suprotno zakonu. Centralna banka Gore kontinuirano vrši kontrolu bankarskog sektora. U prošloj godini, imate u izvještaju, izvršeno je 12 ciljnih i dvije vanredne kontrole i obuhvaćene su maltene sve banke. Poenta je na kreditnom riziku i operativnom riziku. Zašto kreditnom riziku? Zato što je visok nivo nekvalitetnih kredita i zbog adekvatnosti kapitala kao ključnog elementa stabilnosti bankarskog sektora. Poenta je upravo na tom vidu kontrole. S druge strane, operativni rizik, poenta je na informacionim tehnologijama, koje su veoma bitan uslov komunikacije i opstanka bankarskog sektora i u tom pravcu Centralna banka je u prošloj godini dala dvije mjere upozorenja da se stanje dovede u skladu sa propisom, tri rješenja za otklanjanje nepravilnosti koja su utvrđena u radu i dvije prijave za prekršajni postupak zbog određenih nepravilnosti.

Kreditna ekspanzija banaka u prethodnom periodu. Centralna banka je radila svoj posao u skladu sa zakonskim propisima, ali treba imati u vidu da je toj kreditnoj ekspanziji u najvećoj mjeri doprinio izostanak namjenske kontrole odobrenih kredita od strane banaka. I to je poenta. Politika banaka je u tom dijelu omanula.

Provizija Centralne banke. Centralna banka ima naknade za svoje usluge. To se kontinuirano prati i usklađuje sa trenutnom situacijom, tako da mi u saradnji sa bankama i na udruženju banaka ovo pitanje i analiziramo. Čak smo imali i u ovoj godini neke korekcije po pojedinim pozicijama kada je provizija u pitanju. Tako da uvijek ima prostora, uvijek ima mogućnosti da se ta pitanja definišu.

Oko prekršajnih prijava. U prošloj godini je bilo pet zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Ti zahtjevi su uglavnom bili zbog propusta suprotno odredbama

zakona koji su se odnosili na limite izloženosti prema jednom ili grupi povezanih lica, odnosno zbog nedostavljanja izvještaja i tačnosti izvještaja prema Centralnoj banci Crne Gore.

Prekršajni postupci se vode u područnim oranima. Dvije su izrečene novčane kazne prema bankama i odgovornim licima u bankama, tri su prijave u postupku. U 2014. godini pokrenuta je jedna prijava zbog nepružanja obaveznih informacija u slučaju korišćenja kredita i tome slučno.

Ja bih zamolio viceguvernera Fabrisa da nastavi dalje.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, guverneru. Pošto sam jedan od zagovornika razvojne banke, ne znam da li ste žargonski rekli da je ispričana priča. Nije ispričana priča. Samo u porfoliju Evropske razvojne banke je 20% od ukupnih komercijalnih banaka. Koliko je samo susjedna Hrvatska Razvojna banka plasirala i kako je sa komercijalnim bankama plasirala i u realnom sektoru i kako je promijenila. Gospodine Fabris, Vama očito ostadoše ova vruća pitanja konkretno o lošim kreditnim linijama, firmama, imenima i prezimenima.

Izvolite.

NIKOLA FABRIS:

Uvaženi poslanici, ja ću nastojati da odgovorim na jedan set pitanja koji je ostao neodgovoren.

Prvo pitanje je bilo pitanje gospodina Medojevića, koje se odnosilo na problem nelikvidnih preduzeća koja kreiraju problem i bankarskom sistemu i privredi Crne Gore.

Prvo, mislim da je teško očekivati da Centralna banka Crne Gore može da reši taj problem, ali, sa druge strane, Centralna banka Crne Gore ne sme da stoji sa strane i ne sme da bude pasivna kada je u pitanju taj problem. Lično mislim da smo po tom pitanju imali vrlo proaktivan stav i kratko ću pobrojati šta smo predlagali, nešto je od toga i usvojeno, nešto od toga nije usvojeno, a najviše kroz preporuke za vođenje ekonomske politike. Znači, predlagali smo da se uvede automatski stečaj u svim preduzećima koji određeni broj godina ne posluju, jer smo smatrali da jednostavno ta preduzeća faktički zaobilaze blokadu, posluju preko nekih drugih računa, posluju preko nekih drugih instituta i mehanizama i na taj način

dodatno povećavaju problem nelikvidnosti. Ukidanjem mogućnosti poslovanja tih preduzeća vi ćete delimično rešiti taj problem.

U cilju povećanja transparentnosti sistema, ono što smo predlagali i ono što je usvojeno i što u određenom vremenskom periodu unazad imate to je da se javno objavljuje lista svih preduzeća sa blokiranim računima, sa iznosom blokade od preko 10.000 eura i koji su blokirani duže od jedan mesec. Inicirali smo i u toku su izmene određene regulative i po pitanju instrumenta menice koja će omogućiti bržu i efikasniju naplatu potraživanja. Takođe, ono za što smo se zalagali i što je delimično došlo do izražaja kroz određene odredbe Zakona o sprječavanju u sivoj ekonomiji se odnosi na to da smo smatrali da je potrebno u određenoj meri ograničiti mogućnost osnivanja drugih preduzeća licima kojima su blokirani računi. Takođe smo se zalagali da se ograniči cesija, jer se cesija često koristi kao institut da se zaobiđe blokada računa i da se na taj način dodatno širi nelikvidnost u privredi. Takođe, kroz Podgorički model nastojimo da doprinesemo ublažavanju problema nelikvidnosti u realnom sektoru.

Pitanje koje je bilo odnosilo se na pitanje upotrebe eura i pregovora uopšte u okviru poglavlja 17. Što se tiče tog poglavlja i pregovora po tom pitanju, vođena je izuzetno živa i diplomatska i svaka druga aktivnost koju su vodili i u Ministarstvu finansija, Ministarstvu inostranih poslova, Kancelariji glavnog pregovarača i Centralnoj banci Crne Gore. Kao što možete videti u Izveštaju, danas više niko ne pominje da Crnoj Gori treba zabraniti upotrebu eura. U ovom trenutku mislim da je vrlo mala verovatnoća da će u narednom periodu neko tražiti da se ograniči mogućnost upotrebe Crnoj Gori eura. Nažalost, pregovori i sve što se dešava u okviru toga su pod oznakom tajnosti koju je stavilo Ministarstvo inostranih poslova, tako da nisam u mogućnosti zbog oznake tajnosti da vam pričam više o detaljima. Možda na nekoj zatvorenoj sednici i uz saglasnost Minostranstva inostranih poslova, ali verujte mi da u ovom trenutku stvari idu u prilično dobrom smeru i da u osnovi, za razliku od ranijih perioda, kada se postavljalo pitanje da li Crna Gora sme ili ne sme da koristi evro, sada se postavlja drugo pitanje, a to drugo pitanje je koji će biti mastrihtski kriterijumi za Crnu Goru u procesu pristupanja euro zoni jer je poznato da neki mastrihtski kriterijumi se ne mogu primeniti u uslovima kada imate domaću valutu.

Što se tiče instrumenata monetarne politike koji su nedostajući, u osnovi to su oni instrumenti kojih nemate zbog režima eurizacije i kroz takvu jednu formulaciju Evropska Centralna banka je nastojala da u svom izveštaju objasni Evropskoj komisiji i članicama zbog čega Centralna banka Crne Gore nema cenovnu stabilnost kao osnovni cilj, već ima finansijsku stabilnost. To su instrumenti emisija ponude novca, to su referentna kamatna

stopa, to su operacije za otvorenom tržištu, to su standardni instrumenti monetarne politike koje Centralna banka Crne Gore ne može da koristi zbog prirode režima koji ima.

Dalje, da se nadovežem na pitanje koje se odnosilo na tarife platnog prometa. Reći ću vam samo dve cifre koje će dati odgovor da li je tarifa Centralne banke uzročnik tarifa u platnom prometu. Ukupni prihodi tarife po osnovu platnog prometa Centralne banke Crne Gore u prethodnoj godini prema bankama su iznosile 1,95 miliona eura. Istovremeno, ukupna tarifa banaka po osnovu platnog prometa iznosila je 22 miliona eura. Znači, faktički naša tarifa učestvuje u ukupnoj tarifi sa manje od 10%, znači nekih 8,5 ili 9% tako da koliko god mi da smanjimo tarifu jasno je da neće se značajnije smanjiti tarife za platni promet dok postoji ovakva struktura proporcije.

Što se tiče komentara gospodina Kalača, na sednici Odbora za ekonomiju i finansije pretpostavljam da je bilo u pitanju neko nerazumevanje, jer moj odgovor se odnosio na to da izgradnja auto-puta neće nas dovesti u situaciji da nećemo moći da otplaćujemo javni dug. Nemoguće je da kada gradite auto-put ne dođe do rasta zaduženosti i u sledećem našem kvartalnom makro-ekonomskom izveštaju čak će biti prikazane neke grube projekcije pod određenim pretpostavkama kako će se kretati javni dug, pod pretpostavkama da dođe do gradnje auto-puta i pod pretpostavkama da se realizuju očekivani prihodi koji se mogu ostvariti po osnovu koncesija po osnovu gradnje auto-puta.

Što se tiče pitanja gospodina Damjanovića kako Centralna banka može doprineti građanima, odgovorio bih da Centralna banka može doprineti građanima kroz rešavanje svojih zakonskih i ustavnih funkcija i odgovornosti, a to se odnosi na očuvanje stabilnog i solventnog finansijskog sistema, kroz kroz preporuke koje dajemo Vladi za vođenje ekonomske politike koje imaju preko 100 strana. Mi smo naveli ogroman broj ideja koje smatramo da bi mogle doprineti poboljšanju životnog rasta i standarda. Mislim da ima premalo vremena da obrazložimo neke od tih ideja.

Kao što je već guverner istakao, kamatne stope su previsoke, neodržive. Mislim da je poslanik Šehović odlično naveo tri ključna ograničenja sa kojima se suočavamo. Jednostavno Centralna banka Crne Gore nema mogućnost da direktno smanji nivo kamatnih stopa, ali nastojimo kroz određene mere da utičemo na njihov nivo. To je, pre svega, predlog da se ograniči zelenaška kamatna stopa. To je mogućnost koju ćemo u nekom narednom vremenskom periodu predložiti o kojoj razgovaramo sa Svetskom bankom, da se poboljšaju određeni zakonski propisi vezani za skraćivanje vremena postupka naplate potraživanja. To je kroz podsticanje i omogućavanje novim bankama da povećaju konkurentnost na finansijskom tržištu. To je kroz predloge koje smo govorili da se onemogući poslovanje

nelikvidnim preduzećima koji na taj način kreiraju visok nivo nelikvidnih sredstava. To je kroz implementaciju Podgoričkog pristupa.

I, naravno, što se tiče Investiciono-razvojnog fonda, to je institucija koja se pokazala korisnom. Centralna banka ne vidi nikakvo ograničenje da se ta institucija dokapitalizuje ukoliko postoje slobodni mogući izvori. Sasvim sigurno je da mi smatramo da svaka dodatna konkurencija na finansijskom tržištu je na dobrobit građana Crne Gore i uopšte na blagostanje privrede. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, viceguverneru. Živo me interesuje kako ćete napraviti tu kost benefit analizu za taj dio auto-puta. Koliko ćete, prije svega, uzeti kad pominjete koncesiju, o tome koliko je na godišnjem nivou svaki dan vozila i kolika je dubina investicija.

Svi su zainteresovani da komentarišu Vaše komentare, pa počnimo redom.

Gospodine Jeliću, do tri minuta.

Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem.

Dakle, čuli smo iz odgovora guvernera i viceguvernera /Prekid/ trend kretanja nekvalitetnih kredita. Saopšteno je da taj trend ima opadajuću vrijednost od 2012, 2013, čak i u prvom kvartalu 2014. godine. Naravno, on je još uvijek zabrinjavajući, ali važno je da se na tom polju nešto dešava, a imajući u vidu i predložena zakonska rješenja kroz Podgorički model nadamo se da će se pomoći realnom sektoru kako bi se likvidnost dovela na onaj nivo kako bi realni sektor mogao zaista da funkcioniše i radi.

Takođe je veoma dobro to što su kretanja indikatora likvidnosti i solvetnosti u bankarskom sistemu zaista na jednom kvalitetnom nivou. Čuli smo da se solventnost kreće i 50%, a likvidnost čak 1,8% što znači da je bankarski sistem potpuno stabilan i da garantuje perspektivu ekonomskog razvoja Crne Gore.

Ono što bih takođe saopštio i što je saopšteno i od strane guvernera i viceguvernera jeste da su kamatne stope zaista visoke. Saopšteno je i nedopustivo je zaista da prosječno ponderisana kamatna stopa na aktivne kredite kod bankarskog sektora je 9,38%, a kod

mikrokreditnih organizacija prosječno ponderisana efektivna kamatna stopa je 26,3%. To su zaista zelenaške kamatne stope. Veoma je interesantno da sve banke u Crnoj Gori osim jedne su banke čije je sjedište u zemljama van Crne Gore i rado plasiraju kapital u Crnoj Gori upravo zbog ovakvih kamatnih stopa. Imamo i određene fondove koji plasiraju novac mikrokreditnim institucijama iz zemalja EU po ovim kamatnim stopama i zamislite nekoliko mikrokreditnih finansijskih institucija u Crnoj Gori ostvarilo je profit 1,7 miliona eura, a čitav bankarski sistem 2 miliona eura. To dovoljno govori čime se bave mikrokreditne organizacije. Dobro je da Centralna banka, iako nema svoje mehanizme, utiče na pad kamatnih stopa kroz mjere koje upućuje prema Vladi Crne Gore i kroz određena zakonska rješenja, da kroz Zakon o obligacionim odnosima zaista ograničimo rast kamatnih stopa, da te kamatne stope budu na nivou kakve su u zemljama EU kako bismo omogućili realnom sektoru, privredi i stanovništvu da mogu normalno rade i na taj način otvaraju nova radna mjesta i doprinesu ekonomskom razvoju Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Jeliću.

Čitao sam, kolege, Analizu rada i koncentracije poslanika. Kaže da je svaki put stres i da organizam može taj stres da akumulira negdje oko pet, šest minuta. To je jedna stvar. Druga stvar, oni koji zumiraju preko pet minuta, džabe pričate. Ne mogu više da vas prate. Imajte ovo u vidu.

Izvolite, kolega Medojeviću.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Dakle, evo gospodo, očekivao sam zaista jednu korektnu, stručnu i državničku priču i djelimično sam je i dobio od kolege Fabrisa. Ali, još jednom vas podsjećam, evo šta kažu eksperti Svjetske banke - Smanjenje kreditne aktivnosti banaka uz slab okvir za zaštitu prava povjerilaca i finansijsku disciplinu rezultirali su daljim smanjenjem kreditiranja uzrokovanim problemima na strani tražnje. Pad kreditnih aktivnosti, u krajnjem nelikvidnosti preduzeća prijete da ugrozi ekonomski rast. Slušajte ovo - Nakon što je kreditna aktivnost opadala 17 kvartala zaredom, osim u prvom kvartalu 2012, od trećeg kvartala 2008. do kraja 2012. kreditna aktivnost svih banaka značajno je umanjena za 33,4%, a uglavnom pod uticajem banaka koje obuhvataju 2/3 kreditnog tržišta, što ukazuje na bankarsku krizu. Od Vas sam očekivao da kažete da postoji bankarska kriza u Crnoj Gori. Da menadžmenti banaka

obavljaju svoju funkciju na štetu svojih akcionara, ali to je problem akcionara, a ugrožavaju naše ciljeve ekonomskog razvoja. Znači, banke u Crnoj Gori su posvećene špekulativnim poslovima sa crnogorskim tajkunima. Morate da znate ko su najveći povjerioci. Nemojte sada da prozivamo te firme, da me ovdje opet ne prozovu da sam neprijatelj Crne Gore. Novac je iznešen iz zemlje. Šta ste uradili u vezi kontrole finansijskih tokova izvan Crne Gore? Najveći dužnici banaka su najveći dobitnici iz kreditne i bankarske krize. Iznijeli su pare napolje, ostavili jeftino kupljena crnogorska društvena preduzeća kao kolateral. Je li Barović kupio ispod milion evra Solanu, a sada je prodaje 170 miliona evra? Da ne pominjem Pantomarket, da ne pominjem Vektru, da ne pominjem Pejovića, vlasnika KAP-a. Samo jednoj banci je dužan preko 20 miliona eura u Crnoj Gori i ne servisira svoje obaveze već godinama. Zašto? Zato što je dio vladajuće većine. Za njih ne važe zakoni, za njih ne važi Centralna banka i vi to znate. Pokazali ste, ne vi lično, da Centralna banka nema nadležnosti kada je u pitanju Prva banka. Znači, gdje god postoji u sistemu regulative siva zona ili crna rupa, kroz tu crnu rupu iscuri kompletna regulativa. Znači, Crna Gora nije pravna država. Centralna banka ne kontroliše bankarski sistem u onim djelovima gdje su poslovi crnogorskih tajkuna. Recite to pošteno, nije ništa strašno. Crna Gora je u pitanju, ekonomski rast je ugrožen špekulativnim poslovima crnogorskih tajkuna. Zato mi kažemo – dajte, ljudi, da promijenimo vlast, da otvorimo ta pitanja. Će su pare crnogorskih banaka kroz kredite? Na računima u Švajcarskoj, na računima van Crne Gore, a ostavljene su olupine preduzeća kao kolaterali. Ne možemo stalno da se bavimo birokratskim stvarima, ipak nijeste vi blagajnici. Vi ste naučnici, stručnjaci, državni funkcioneri koji vode računa o jednom od stubova države Crne Gore, a to je finansijski bankarski sistem. Zato, poštovane kolege, zaista protestujem. Od vas tražim, a to sam tražio i od bivšeg guvernera Krgovića, koji je dok je bio guverner stalno je pravio kreditni rast i stalno je pravdao Prvu banku, pa kada je pao u nemilost odjednom je rekao - kriminal. Poštujemo i naknadnu pamet i sve što je u interesu Crne Gore i partija koje su 17, 18 godina držale vreću. Podržavamo ih da se promijene, da krenu sa nama zajedno da mijenjamo Crnu Goru i da spašavamo Crnu Goru od bankrota. Vjerujte da nema rješenja ako mi ćutimo. Ovi krediti nijesu samo tržišni kreditni rizik. To je rizik pravne države, korupcije i kriminala. Zaista vas pozivam još jednom dajte da vidimo, to je desetak firmi, kakav Podgorički model! Bio sam na toj prezentaciji naših banaka pred nezavisnim ekspertima i sramota me je bilo kako su naši bankari zajedno sa ljudima iz Centralne banke prošli kod nezavisnih eksperata. Mediji su ćutali o tome. Nijedan projekat nije dobio podršku nezavisnih eksperata. Nijedan. Zamislite firmu koja ima gubitak veći od godišnjeg obrta. Jeste li to ikada čuli? Znači godišnji obrt 100.000 eura a gubitak 300.000 eura. Ekspert pita - izvinite, da li vi te proizvode poklanjate vašim kupcima? Ne možete strancu da objasnite kako je moguće da gubitak u jednoj godini preduzeća bude veći od godišnjeg obrta. E to su crnogorski tajkuni, to su crnogorski dobitnici tranzicije i zato sam jako nezadovoljan vašim izbjegavanjem

dijagnoze da je glavni razlog krize bankarske u Crnoj Gori korupcija i nepostojanje pravne države.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Valjda ćemo napraviti, kao što su Njemci napravili, sporazum sa Švajcarskom o preispitivanju imovine. Konfiskuje mu se ovdje "Mercedes", a ostane stan u Rimu, na Menhetnu ili u Parizu da mu деца studiraju od crnogorskih para.

Izvolite, kolega Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Raduloviću. U pravu ste. Svi mi ovdje poslanici da damo imovinske karte i dokaz o našoj imovini u odnosu na prihode koje imamo u ovih pet godina. I u opoziciji i u vlasti naći ćemo neke koji to neće moći da dokažu da im se sve uzme i da se vrati državi. Od nas da počnemo i hvala vam još jednom što podržavate moju ideju o kojoj neće pisati "Dan" i "Vijesti" i ostali tzv. nezavisni mediji, koji takodje neće pisati o tome da je potpredsjednik parlamenta primio predsjednika Škotskog parlamenta i daće tome minimalni prostor, ili da smo u Ulcinju Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, sa Odborom za ekonomiju i finansije Albanije imali veoma bitne razgovore oko projekata u oblasti saobraćaja koji govore da u odnosu na ovo što je auto-put imamo mnogo povoljnije projekte koji mogu donijeti brže benefite ovoj državi.

Hvala kolegi Kalaču što je otvorio pitanje auto-puta i pitanje uopšte preporuka koje Centralna banka daje Vladi Crne Gore uz obećanje gospodina Fabrisa da ćemo dobiti analizu o isplativosti auto-puta sa svim onim što će biti implikacije na našu fiskalnu održivost. Naravno, na strani 38 i 39 Izveštaja o stabilnosti finansijskog sistema nevesele brojke o tome da su prošle godine pale 107,2 miliona evra garancije koje smo platili iz budžeta. Dajete ocjenu da je 303 miliona evra trenutno stanje duga po osnovu garancija, a ako se uzmu one koje su nepovučene preko pola milijarde to je već 67% bruto domaćeg proizvoda mnogo više od onih mastriških kriterijuma koji nijesu isti. Slažem se da je ekonomija kao što je crnogorska, kao kad bi koristili sopstvenu valutu.

U odnosu na nešto što je problem metodoloških osnova i ono što je problem statistike, dakle, pitao sam Vas prošle godine, nema iskoraka. Ovo je Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom, član 6 i 6a ovog zakona koji govori o tome da vi morate da imate pouzdanu statistiku koliko duguju naše firme u inostranstvu inobankama. Dakle, mi znamo šta je domaći komercijalni dug, znamo šta je javni dug. Mi pojma nemamo koliko naše firme, odnosno privatni sektor duguje inobankama i tada sam vas pitao - da li ste shodno Zakonu o kapitalnim i tekućim transakcijama napisali i jednu prekršajnu prijavu za one koji vam nijesu dostavili stanje. Nekada ste imali dobar običaj i volio bih da dobijem obrazloženje tokom diskusije, naravno, gdje su one statistike o stanju monetarne mase, oni agregati. Znam da se nekada pominjala cifra od 250 miliona evra gotovog novca u opticaju. To je bilo godinama tako. Bilo bi sada bitno da znamo kako Centralna banka Crne Gore procjenjuje novac u opticaju u Crnoj Gori. Nemam to više. To je nekada bilo, da kažem, redovno davano zajedno sa onim vašim izvještajem, sada je to drugačija metodologija i sve je to nama neophodna statistika da bi mogli da osim dobre dijagnoze imamo i aktivne mjere.

Potpredsjedniče, u pravu ste oko Banke za razvoj. Dakle, IRF je sa svojim bilansima od 20, 30 miliona evra kredita je 1% od ovih 2,38 milijardi evra kredita koje banke daju u sistemu. Medjutim, moja bojazan je da se može u ovakvom političkom miljeu ići stopama ne dobrih primjera, već loše prakse. Recimo, Banka za razvoj Vojvodine, gdje bismo imali sa ovakvim političkim uticajem na bankarski sektor, odnosno na privredni sektor da se taj banci za razvoj traže krediti putem telefona od strane određenih struktura moći. U jednom normalnom ambijentu je potrebna ta analiza i ne vidim tzv. „protočni bojler“ za novac koji treba privredi preko ovih banaka koje posluju ovdje. To mora da se radi na neki drugi način.

Na kraju, da zaokružim sa mikrofinansijskim institucijama. Jeste bilans 38 miliona evra kredita i to je svega 1,5% svih kredita u sistemu. Građani duguju 887 miliona bankama, od toga 35 miliona MFI, to je 4%, to već nije malo. Govorim o onim građanima, živim ljudima koji su prinuđeni da se obraćaju ka šest mikrofinansijskih institucija i da, bez obzira na kamatnu stopu koja je prosječna 26,03%, što je gore od bilo kojeg zelenašenja, idu kod tih institucija za kreditima. Dajte, na neki način da to spriječimo da njima limitiramo kamate. To možemo kroz Zakon o obligacionim odnosima, to možemo drugim mjerama. Dajte na kraju da vidimo upitnost postojanja ovih MFI u sistemu. 1,7 miliona imaju prihoda i valjda je jasno odakle je taj prihod. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama.

Bolje da sam vam rekao po dva minuta, pa onda da prekoračite do tri, nego što sam vam rekao do tri pa vi prekoračite do pet. Vi imate dva minuta plus jedan, gospodine Šehoviću.

DAMIR ŠEHOVIĆ:

Za razliku od prošlog puta, ovog puta ću se držati zadatog vremena i pokušati da u tih nekoliko minuta što smatram za shodno kažem.

Dakle, ono što je ovaj prvi krug razgovora o vašem izvještaju, uvažena gospodo iz Centralne banke, mogao da iznjedri kao zaključak jesu nekoliko stvari. Prvo, imamo problem sa visokom efektivnom kamatnom stopom koju naša ekonomija ne može da izdrži i drugo, imamo problem sa nelikvidnošću realnog sektora. Ako hoćemo da gradiramo sve probleme u crnogorskoj ekonomiji, ja bih prvo počeo od nelikvidnosti realnog sektora. I na zaslužno prvo mjesto bih stavio taj problem, jer čini mi se da time treba da se dominantno bavimo.

E sad, 'ajmo da vidimo što možemo da radimo, da vidimo što možemo u tom smislu svi u okviru svojih nadležnosti da uradimo. Dakle, ja nijesam pristalica toga da se administrativno ograničavaju na neke načine kamatne stope zato što ne mislim da to može da da dobar efekat. Ja sam prije pristalica toga da država pokuša da stvori kreditnu osnovu, da nađe način da kroz plasman kredita našoj privredi napravi konkurenciju poslovnim bankama i samim tim utiče na smanjivanje kamatne stope i počne da smanjuje problem nelikvidnosti realnog sektora.

Dakle, u sadašnjem našem sistemu čini mi se da je Investiciono-razvojni fond jedna od institucija koja može to da radi. Ali, takođe, ovdje treba reći da 25 miliona eura kojim raspolaže ta institucija nijesu ni iz bliza dovoljni da bi riješili ni jedan ni drugi problem. Dajte da tražimo načine da država jednostavno u okviru svojih ovlašćenja nađe način da dođe do određenih slobodnih novčanih sredstava, koja će usmjeriti ka privredi, a time doprinijeti razvoju realnog sektora i dati skroman doprinos rješavanju ova dva problema koja sam maloprije pomenuo.

Ono što ne ide u prilog ovome jeste činjenica da povećavamo unutrašnji dug i vjerujem da ćemo se tu složiti. Mi imamo situaciju po prvi put da se unutrašnji dug drastično povećava u odnosu na 2012. godinu. Unutrašnji dug je u 2013. godini bio 15%, povećan je za oko 90 i nešto miliona i time smo možda nevoljno izazvali takozvani crowding out efekat. Dakle, postoji problem nelikvidnosti ekonomije, a država vuče ta novčana sredstva od

poslovnih banaka koje nalaze interes da tu plasiraju sigurnija novčana sredstva. Time povećavamo problem koji je svakako izražen.

U konačnom, oko održivosti javnog duga. Održivost javnog duga se mjeri kroz odnos između primarnog salda budžeta i razlike između realnog prinosa na državne dugoročne obveznice, stope rasta realnog GDP-a, učešća javnog duga u bruto domaćim proizvodima. To znaju svi oni koji se profesionalno bave ekonomijom. I najnovija istraživanja, najnovije analize koje su rađene, s tim u vezi, govore da u Crnoj Gori imamo visoko opterećenje javnih finansija. To ne treba kriti. Imamo visoko opterećenje javnih finansija zato što je primarni saldo budžeta manji od ove druge strane, manji od razlike između realnog prinosa na dugoročne državne obveznice koje su na nivou od 5%, stope rasta realnog GDP-a koji je na nivou od 3,5% i učešća javnog duga u bruto domaćem proizvodu koji je na 58%.

Ne znači da ćemo zbog toga ući u dužničko ropstvo, ali znači da imamo jedan problem koji ne smijemo ostavljati po strani, već koji stalno treba da imamo u fokusu kako ova jednakost ne bi bila još nepovoljnija u smislu održivosti javnog duga. A siguran sam da kada se otvori rasprava o auto-putu, da ćemo biti u situaciji da konstatujemo da auto-put nije trošak, nego je auto-put investicija koja će da pospješuje agregatnu tražnju, koja će da dovede do rasta bruto domaćeg proizvoda, te u tom smislu ne treba posmatrati auto-put samo kao na projekat koji će povećati javni dug. Hoće, ali će povećati bruto domaći proizvod i onda će zaključak, vjerujem i ovog parlamenta, biti pozitivan u odnosu na tu investiciju. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Šehoviću.

Dva plus jedan, kolega Bojanić.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi predstavnici Centralne banke,

Konkretno na pitanja koja sam postavio u prvom krugu dobio sam neke djelimične odgovore, pa da pokušam da to iskomentarišem i da ne idem preširoko kroz ovu temu.

Gospodin Fabris je rekao da od 22 miliona eura koje se naplate kroz platni promet svega 10% je na račun Centralne banke, odnosno 1,95%. To je podatak koji ako se samo tako uzme daje sliku da je to nešto malo, mala nadoknada za Centralnu banku. Ali, ako pogledamo da ovih 22 miliona dijele 11 banaka, onda ispade da ste na jednake časti podijelili taj vrlo veliki kolač, još jednom ponavljam, vrlo skupe provizije platnog prometa, i da maltene svi u sistemu, sve komercijalne banke plus Centralna banka po nekih dva miliona prihoduju u toku godine.

Ne kažem da će to smanjenje toliko drastično uticati na ukupne troškove, ali mislim da svakako ima prostora da se i o tom pitanju razmisli, jer na kraju krajeva uvjeravani smo kada se ukidao ZOP da će to donijeti velikoj konkurenciji banaka po pitanju platnog prometa, pa da će to drastično smanjiti troškove. Nije se to baš tako desilo. Naravno, tu pored ovih naknada za platni promet postoje naknade za kontrolu banaka, koje takođe ne mogu reći da su visoke ili niske, ali samo sam rekao da li se kroz to smanjenje takvih troškova ima prostora uticati da banke smanje svoje kamate, odnosno maržu, da umanje i smanje kamate koje daju da bi svi imali na kraju kroz tu racionalizaciju svih troškova korist.

Gospodine Dakiću, rekli ste da ste dali saglasnost za kvalifikovano učešće u pojedinim bankama u skladu sa zakonima. Ne sporim. Ali, nijeste odgovorili da li je imenovanje, a dajete saglasnost na imenovanje članova upravnih odbora banaka, bilo u skladu sa zakonom i kako to kad su određena lica koja ama baš nikakve blage veze nijesu imali sa upravljanjem banaka dobili saglasnost da mogu da sjede u upravnim odborima banaka. I gle čuda - te iste banke su kreirale najveće probleme po finansijski sektor.

Rekao sam da jedan dio kontrole i nadzora i naročito sankcija je izostao prema tim bankama i pitao sam, a nijesam dobio odgovor konkretan, da li je banka na osnovu izvještaja svojih službi ustanovila krupne nezakornosti u poslovanju određenih banaka i da li je ona ikad inicirala podnošenje krivičnih prijava za odgovorne u tim bankama. Nijesam dobio odgovor.

Podgorički model. Stalno se priča da će se tim Podgoričkim modelom popraviti, a ja mislim da ćete samo pokušati da sanirate stanje. To nosi ogroman rizik da se sve ovo ponovi, jer ovim faktički vi nagrađujete loše upravljanje banaka iz prethodnog perioda. Ne da ste sankcionisali one koji su loše radili, nego im sad dajete drugu šansu, opet dijelom o trošku budžeta, da im se pomogne da bi oni izvukli svoje banke iz problema koje su oni kreirali. Ako je tu doza vaše odgovornosti, što ih nijeste na vrijeme spriječili pa da sa ovim sad to pokušavate da sve zajedno izvučete - ja ne mogu da budem saglasan sa tim.

I dozvolite mi samo kratko, nijesam lobista mikrokreditnih institucija, ali moram da kažem dvije rečenice, više puta se to pominjalo. Prvo, budimo do kraja jasni po pitanju mikrokreditnih institucija. Mikrokreditne institucije ne predstavljaju nikakav rizik za finansijski sistem države zato što one ne dobijaju pare kroz depozite građana i privrede nego iz drugih izvora. Jesu visoki troškovi, jesu visoki krediti, ali nemojmo da guramo svu priču da su mikrokreditne finansijske institucije bog zna koliko krive i riskantne za poslovanje. I druga stvar, naravno njihov izvor sredstava je drugačiji, skuplji su izvori, i na kraju krajeva, u mikrokreditne institucije dolaze oni klijenti koji ne mogu da se kvalifikuju da dobiju novac kod banaka. Dakle, logično je da nešto budu veći ti krediti kamata nego što je kod banaka. Naravno, daleko od toga da treba da budu ovoliki iznos i treba sve učiniti da se i to smanji. Ali, mislim da treba ostaviti prostora. Njih ima u svim sistemima. Naravno, jesu nešto skuplji, ali sama priroda posla i njihovog nastajanja ih gura u to da moraju imati veće kamate nego banke. Izvinjavam se.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Bojaniću.

Kolega Popoviću, izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, mogu da kažem da sam dobio zadovoljavajuće odgovore koji su relaksirali i mene, a vjerujem i građanke i građane Crne Gore u vezi upotrebe eura kao platežnog sredstva i ubuduće u Crnoj Gori.

Nijesam dobio konkretan odgovor što treba promijeniti u Zakonu o Centralnoj banci Crne Gore kako bi se stabilnost cijena postavila kao primarni cilj. Vjerujem da ću u završnoj riječi dobiti konkretan odgovor. Mislim da je veoma bitno za Crnu Goru da se to što prije uradi.

Ono što mi nije jasno, ne znam da li da kometišem skringinge za sva ova poglavlja u pregovorima koje vodi Crna Gora. Znamo da je tu sve tajno. Neki od nas, vjerujem većina ovdje u Parlamentu, smo imali priliku da budemo u posjedu tih tajnih dokumenata za pojedina poglavlja. Ništa tu nema tajno. Ne znam što je tu tajno, ali 'ajde, osim naziva. Baš tako.

I još jedna stvar, rekli smo da nema, da je vjerovatnoća velika zadržaće se euro, ostaje kao sredstvo plaćanja i to da to niko sad više i ne poteže pitanje, ali nijeste mi odgovorili na to da li smo mi spremni na tu hipotetičku situaciju da Evropska Centralna banka donese odluku, zabrani dalju upotrebu eura kao platežnog sredstva u Crnoj Gori, da li bi ta naša valuta, pretpostavljam da bismo vratili perper kao platežnog sredstva našu nekadašnju valutu, mogla da profunkcioniše istoga momenta kad bi eventualno Evropska Centralna banka zabranila dalju upotrebu eura u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega.

Završili smo prvi krug.

Prelazimo na drugi krug. U ime Demokratske partije socijalista koleginica Kovačević.

Izvolite, koleginice.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani građani, poštovani predstavnici Centralne banke,

Danas na dnevnom redu imamo Izvještaj o radu Centralne banke, koji na jedan sveobuhvatan prikaz oslikava aktivnosti Centralne banke u 2013. godini. U njemu su prikazane aktivnosti u oblasti supervizije banaka, platnog prometa, upravljanja deviznim rezervama, upravljanja ljudskim resursima, trezorskom poslovanju, aktivnostima u pristupanju Evropskoj uniji, makroekonomskom ambijentu u kojem je poslovala Centralna banka, kao i prognoze Centralne banke za naredni period i dr.

Na početku bih istakla da je vidljivo da je u ovom izvještaju važna preporuka Skupštine i da je prilično opširno i detaljno prikazana kontrola banaka. Iz Izvještaja se može vidjeti da je Centralna banka ovaj proces ozbiljno obavljala, što najbolje oslikava broj preduzetih mjera prema bankama i mikrofinansijskim institucijama, zbog utvrđenih nepravilnosti i njihovom poslovanju i o tome svjedoče prekršajne prijave, koje je podnijela Centralna banka prema bankama zbog kršenja propisa kojih je bilo, kao što u izvještaju vidimo, pet.

Indikatori poslovanja banaka pokazuju da su banke bile visoko likvidne i da je nivo solventnosti bio značajan iznad Zakonom propisanog minimuma. To svjedoči da je Centralna banka u prethodnoj godini uspješno sproveda svoju zakonsku i ustavnu odgovornost, očuvanje finansijske stabilnosti. Kako su ranjivosti prisutne u vidu visokog učešća, kao što smo čuli loših kredita, evidentan je trend njihovog postepenog snižavanja koje možemo vidjeti iz samog izvještaja.

Posebno bih istakla preduzete aktivnosti u domenu platnog prometa. Donošenjem novog Zakona o platnom prometu koji je pripremila Centralna banka postignuta je harmonizacija sa pravilima Evropske unije u ovoj oblasti. Centralna banka je obezbijedila visok stepen pouzdanosti i funkcionisanja platnog prometa, o čemu najbolje svjedoči podatak o raspoloživom sistemu platnog prometa koji je u prethodnoj godini iznosio izuzetno visokih 99,93%.

Centralna banka je institucija koja je poklanjala veliku pažnju stručnom usavršavanju svojih zaposlenih. Istakla bih impozantnu kvalifikacionu strukturu Centralne banke koja pokazuje da u Centralnoj banci ima 40 zaposlenih, strukturu sa magistraturom ili doktoratom, čak dvije trećine zaposlenih ima više ili visoko obrazovanje. Ovo je veliki potencijal koji je razvijen zahvaljujući značajnom ulaganju Centralne banke u razvoj ljudskih resursa ne samo u 2013. godini, nego i u ranijim izvještajnim godinama. Stoga i ne iznenađuje ozbiljnost makroekonomskih analiza koje izrađuje Centralna banka.

Pomenuću niz aktivnosti u ovom domenu koje realizuje Centralna banka a koje nijesu njena direktna odgovornost i bez kojih bi bili uskraćeni za čitav niz podataka i statističkih pokazatelja. U pitanju je izrada indeksa nekretnina koja prati kretanje cijena nekretnina u Podgorici, ankete koje se sprovode među preduzećima, o njihovim očekivanjima u narednom periodu, inflaciji, investicijama, novom zapošljavanju, barijerama u poslovanju i dr. Ankete koje se sprovode među bankama, u očekivanim kretanjima inflacije, kamatnim stopama i dr.

Takođe, ovdje se posebno ističe obrada završnih računa koje radi Centralna banka, koji predstavljaju osnov za obračun bruto društvenog, obradu 18 hiljada 0,84 završna računa, koliko ih je obrađeno u prethodnoj godini bili su potrebni značajni resursi a dobijeni rezultati su odličan pokazatelj crnogorske privrede. Vrlo impresivno djeluje i saradnja sa velikim brojem centralnih banaka, što govori o međunarodnoj prepoznatljivosti Centralne banke.

Centralna banka je preuzela veliku odgovornost i velike obaveze u procesu pristupanja Evropskoj uniji. U prethodnoj godini Centralna banka je učestvovala u izradi niza dokumenata, poput Pretpristupnog ekonomskog programa za period 2013-2016. godina,

Priloga za godišnji izvještaj o napretku, Programa pristupanja Crne Gore Nacionalnom programu za integracije, itd.

Takođe, Centralna banka je određena kao institucija koja direktno vodi pregovore u četiri vrlo značajna poglavlja i u izvještajnoj godini su bile vrlo intenzivne aktivnosti u pogledu učestvovanja u pregovorima sa Evropskom unijom u vidu harmonizacije propisa i nadležnosti Centralne banke sa regulativom Evropske unije.

Na kraju, osvrnula bih se na Izvještaj o finansijskom poslovanju Centralne banke. Međunarodni revizor je istakao da su finansijski izvještaji Centralne banke istiniti i tačni. Istakla bih da je Centralna banka nastavila odgovorno da upravlja finansijskim sredstvima. O tome svjedoči i ostvarena neto dobit od 485 hiljada eura, ali i ostvarene racionalizacije na operativnim i administrativnim troškovima. Operativni troškovi poslovanja u 2013. godini iznosili su milion i 463.412,22 eura i manji su u odnosu na planirane za 13,36% u odnosu na 2012. godinu, kada su ovi troškovi iznosili milion i 454.696,48 eura. Administrativni troškovi u 2013. godini su iznosili 521.860,06 eura i za 26,68% su ispod planiranih, odnosno za 14,91% su niži u odnosu na 2012. godinu. Iz razloga značajnog smanjenja svih troškova iz ove kategorije, usled izvršenih racionalizacija brojne mjere interne ekonomije su rezultirale uštedama od preko 411 hiljada eura, ne samo ove dvije kategorije troškova.

Imajući sve ovo u vidu, ja ću kao poslanik Demokratske partije socijalista glasati za usvajanje Godišnjeg izvještaja o radu Centralne banke. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, poslanice Kovačević. Dajem riječ poslaniku Srđanu Miliću a neka se pripremi poslanik Zarubica.

Izvolite, poslaniče Miliću.

SRĐAN MILIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Moram da kažem da sam sa izuzetnom pažnjom posmatrao sinoćni izvještaj Radio Televizije Crne Gore o raspravi koja je bila u parlamentu i da kažem da ću kada se bude usvajao budžet za 2015. godinu i kada budemo usvajali naročito budžet koji odvajamo za Televiziju Crne Gore, sjetiti se toga izvještaja. Jer, očigledno za one koji bi trebalo da ne

upadaju u zamku žute štampe i površnog novinarstva nego da se bave onim što su ključni problemi ove države, a to je siva ekonomija, nenaplaćivanje sredstava od povlašćenih u Crnoj Gori, nepostojanje vladavine prava, ti isti će doći kod nas da nam traže sedam, osam, deset, jedanaest miliona evra za informisanje kao javni servis. Eto tako, ovih minut što sam potrošio, obećavam im da ću se sjetiti zbog toga što ova Skupština zaslužuje drugačiji odnos onih o kojima mi odlučujemo.

Ono što je bitno u ovoj priči su preporuke za ekonomsku politiku. Odmah koristim priliku da vas pitam da li je zaustavljena dalja tendencija rasta javnog duga, odnosno da li imate informaciju o onome o čemu je govorio gospodin Damjanović. Koliko naše kompanije duguju u inostranstvu? Da li imate informaciju i da li su vam dostavljeni izvještaji? Da li su usvojena snažnija fiskalna pravila koja odgovaraju ambijentu borbe protiv sive ekonomije, ne po sistemu - bolje je sada nego što je bilo juče, nego po sistemu da li smo iskoristili sve ono što postoji kao rezerva na prihodnoj strani budžeta ove države? Da li smo zaustavili izdavanje garancija u svjetlu onoga što se desilo kod Primorke Bar? Da li smo se pripremili za novi talas stranih direktnih investicija, u svjetlu podataka da postoji ogroman pad stranih direktnih investicija i u ovoj, a ne samo u 2013. godini? Da li smo propisali najvišu dozvoljenu ugovorenu kamatnu stopu? Da li smo izgradili nove objekte u oblasti energetike? Da li smo unaprijedili institucionalni ambijent?

Dragi prijatelji iz Centralne banke, ovo nijesu moje preporuke nego vaše preporuke za 2014. godinu, sa jasnim rokom za implementaciju kao predlogom i sa jasnim obrazloženjem šta je trebalo da se uradi. Na kraju krajeva, ne morate mi odgovarati na to pitanje. To je pitanje za Vladu Crne Gore, a ne za vas, jer se slažem sa svakim zarezom što ste ovdje napisali. Nevjerovatno je kada neko promijeni i sa jedne strane na drugu stranu pođe, da nema dovoljno snage da ono što je bila njegova preporuka ne sprovede u djelo onamo gdje sada obnaša tu funkciju.

Situacija u Crnoj Gori je vrlo interesantna. Malo smo pričali o ulaganju u energetiku. Kaže se - Gradnja novih kapaciteta u saradnji sa renomiranim strateškim partnerima bilo kroz privatna ili privatno javna ulaganja. Gradnja novih objekata je značajna i sa aspekta obezbjeđivanja energetske nezavisnosti i smanjenja deficita tekućeg računa platnog bilansa. Jesu li ovo renomirani partneri sa kojima se pregovara da se grade novi objekti? Onda se kaže, i žao mi je što mijenjate mišljenje - ozbiljno razmotriti sve opcije kada je u pitanju izgradnja auto-puta. S jedne strane, izgradnja auto-puta je preduslov za brži razvoj turizma, može uticati na rast BDP-a i razvoja velikih broja drugih grana, ali, s druge strane, visoko učešće javnog duga u BDP-u ostavlja malo prostora za dalje zaduživanje. Ovo nijesam ja napisao. Ovo ste vi napisali i ovo je staro šest, sedam mjeseci.

Oko preporuka, bankarski, nebankarski sektor da ne bude da sam promašio temu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ne, ali ste potrošili vrijeme. Možete još minut, dva.

SRĐAN MILIĆ:

Nijesam, ne daj bože. Znam da nema još mnogo diskutanata. Nemojte me minut, dva, a nemojte me ni u dnevniku u 19:30, neka bude onako kako treba biti. Ne pričam nikad van teme nego pričam o onome što su problemi ovoga društva. Hvala Vam.

Govorite o tome da rast nekvalitetne neaktive koja uslovljava produženje procesa konsolidacije banaka i nedostatak kvalitetnih biznis planova i dalje predstavlja prepreku u rastu kreditne aktivnosti. Govorili smo danas o mikrofinansijskim institucijama, gdje kamatna stopa nije malo veća nego je četiri ili pet puta veća nego što je kod banaka. A, s druge strane, smatramo da i kod banaka ta kamatna stopa treba da bude niža, je li tako? Vi to imate u preporukama. Mikrokreditne institucije i zelenaši su direktna posljedica nepostojanja pravne države, nepostojanja vladavine prava i direktna posljedica nečega.

Gospodine Dakiću, neću se složiti sa Vama. Vi ste rekli - nedovoljna kontrola u bankama vezano za odobrenje kredita, je li tako? Da je bila posljedica. To bih preveo na ovakav način, ako mi dozvolite. Korupcija, jer je nevjerovatno da neko može da dobije kredit od 70 miliona evra za investiranje, da zaduži sve svoje firme koje je u privatizaciji kupio za deseti dio te sume i da se pojavljuje u stečajnom postupku kao glavni povjerilac koji će da uzme ta sredstva. Naš problem su banke. Naš problem su ljudi koji su u tim bankama odlučivali ko će dobiti kredite 2006, 2007. i 2008. godine. I danas svi mi ovdje plaćamo cehove takve poslovne politike banaka. Dolazimo sada u situaciju da imamo crne liste komitenata i imamo situaciju da niko u bankama nije odgovarao za ono što su i kako su odobrivali kredite tzv. pobjednicima procesa privatizacije u Crnoj Gori. Navedite mi jedan primjer gdje je u nekoj banci neko odgovarao zbog toga što je dao nenamjenski kredit. Imate primjer Islanda. Ukoliko su obaveze po osnovu kredita iznad 200% onoga što je lično primanje onoga ko je dobio kredit, govorim o privatnim licima, smatra se da se radilo o špekulativnom poslu. I država staje iza toga i taj dio se odbacuje i oni ne treba da vraćaju te kredite. Mi moramo da uvedemo red u ovoj oblasti.

Završavam sa dvije teze. Govorite o pozitivnom finansijskom rezultatu banaka koji je na nivou od dva miliona evra. U istom trenutku imamo informaciju da su banke samo po osnovu naknade za platni promet sve zajedno prihodovale 50 miliona evra, što znači da su iz ostalog dijela svog poslovanja i troškova koje su ostvarili 48 miliona evra izgubili. Koji su to troškovi banaka? Šta su kupili od poslovnih prostora? Šta su kupili od nekretnina? Uporno pitam kolika je prosječna plata u bankarskom sektoru. Ne u Centralnoj banci Crne Gore nego u bankarskom sektoru. Da li ima ijedan danas direktor banke u Crnoj Gori čija je plata niža od deset plata jednog poslanika u Skupštini Crne Gore? Znači, deset poslanika u Skupštini Crne Gore, njihova plata je jednaka jednoj plati jednog menadžera banke u Crnoj Gori. Onda vi meni govorite o tome da imamo problem u realnom sektoru. Ne, mi imamo problem u bankarskom sektoru. Mi imamo problem u načinu kako su se trošile naše pare. Mi imamo problem u tome da umjesto da se smanje troškovi u bankama i da poreska osnovica ne bude dva miliona evra, odnosno po 9% poreza na dobit, 180.000, nego da bude 50 miliona evra, odnosno 4,5 miliona evra da ima ova država. Mi danas govorimo o nekakvim pokazateljima, zadovoljni sa niskom inflacijom. U državi koja nema emisionu politiku, koja nema svoj novac, da mi neko kaže da je dobro da je inflacija 2,4% je katastrofa. Evro koji nam je vrijedio 1. januara ne vrijedi nam 31. decembra 100% nego vrijedi 98%.

Ono što mi je bitno, na dan 31.05.2014. godine, hoću samo da pričam o tome što su problemi, da ne stavljamo jednakost između nas svih, nijesmo svi jednaki i grešni u ovoj priči, ukupni iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosio je 492 miliona evra. Za mjesec dana je skočio pet miliona evra. I dalje ste protiv toga da bude multilateralna kompenzacija, da napravimo prebijanje tih dugova i da smanjimo tu ukupnu masu dugova. Ono što mi smeta u ovoj čitavoj priči, imamo da je 13.473 bila blokirana ... dužnika, a u ovom dugu samo njih 2.824 od 13.000 i nešto imaju 470 miliona evra duga, odnosno njih 2.800 imaju 97% duga, a ovih 11.000 firmi imaju samo 3% duga. Naš problem su ovi.

Zašto ne kažete koliki je odnos između onih koji duguju kao individualna lica u ovim lošim kreditima, to je negdje na 18%, čini mi se, i firmi koje su na 36%? Imamo deset najvećih dužnika koji duguju 110 miliona evra. Dajte da vidimo ko su tih deset najvećih dužnika. Dajte da kažemo ko su ti koji su grobari crnogorske ekonomije i našeg života, koji drže čitavo vrijeme hipoteku nad onim što je budućnost Crne Gore. Izvinjavam se svima što sam ovoliko odužio. Zaista mi je bila potreba da počnemo otvoreno da pričamo. Ne pričam o izvještaju, izvještaj je dobro napisan, super, podaci su odlični i sve ostalo. Hoćemo li mi kao Skupština Crne Gore da napravimo korak naprijed? Hoćemo li početi da rješavamo neke stvari? Hoćemo li i dalje da se prebrojavamo ko je ovakav, ko je onakav? Hoćemo li da kažemo ko su tih deset koji duguju 110 miliona evra? Da napišemo taj spisak i kažemo to su te firme i da vidimo ko im je dao kredite? Hvala vam velika. Izvinjavam se.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nije to samo posao Skupštine Crne Gore.

Poslanik Zarubica, a nakon poslanika Zarubice riječ će dobiti kolega Srđan Perić.

Izvolite, kolega Zarubica.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću. Biću sigurno kraći od kolege Milića.

Poštovane kolege, poštovani gospodine Dakiću, gospodine Fabris, poštovani građani,

Analizirajući Izvještaj Centralne banke može se zaključiti da je metodološki urađen na jasan i sveobuhvatan način i da daje objektivan prikaz stanja kako u realnom, tako i u finansijskom sektoru. Takođe je dat prikaz aktivnosti Centralne banke koje su bile posebno usmjerene na jačanju instrumenata stabilnosti finansijskog sistema.

Kao što je navedeno u uvodnoj riječi guvernera Centralne banke, 2013. godinu karakteriše ekonomski oporavak, očuvana finansijska stabilnost, kao i implementacija sveobuhvatnih mjera finansijske konsolidacije. Osim samog izvještaja, dostavljeni su kao i prošle godine Izvještaj o stabilnosti finansijskog sistema, kao i Izvještaj o stabilnosti cijena. Isto tako, dostavljeni su finansijski iskazi Centralne banke, uz izvještaj nezavisnog revizora, u kojem se konstatuje da priloženi finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno finansijsku poziciju Centralne banke Crne Gore.

Iz njega se može zaključiti da je Centralna banka u toku 2013. godine sprovela brojne mjere racionalizacije u okviru troškova na svim budžetskim pozicijama. Tako da je ostvarena ušteda u odnosu na 2012. godinu u iznosu od 516.000 eura i to je pozitivan primjer koji bi u ovom vremenu trebalo da prate i ostale institucije sistema. Nezavisni revizor konstatuje da osnovni kapital definisan Zakonom o CB na dan 31. decembar 2013. godine iznosi 40 miliona eura. Bilo je riječi o osnovnom kapitalu Centralne banke u dosadašnjim diskusijama, a da nedostajuća sredstva u skladu sa zakonom iznose deset miliona. Isto tako, treba konstatovati da se osnovni kapital iz godine u godinu povećava. Primjera radi, krajem 2011. godine iznosio je 35 miliona eura. Centralna banka je nastavila sa obradom godišnjih finansijskih izvještaja pravnih lica koji podliježu ovoj obavezi. Važno je napomenuti da je u 2013. povećan broj podnesenih izvještaja u odnosu na 2012. godinu i da je, kako se navodi,

u Izvještaju Centralne banke kvalitet računovodstvenih iskaza na zavidnom nivou. Takođe je konstatovano da je broj podnesenih godišnjih finansijskih izvještaja i dalje manji u odnosu na broj registrovanih pravnih lica. S obzirom na to da od njihovog kvaliteta i ukupnog načina da sva pravna lica ispune svoju zakonsku obavezu zavisi obračun BDP-a, treba i dalje insistirati na tome. Naravno, adresa je na Ministarstvu finansija i inspekcijskim službama.

U izvještaju se navodi da je bankarski sektor iskazao relativno stabilno poslovanje tokom 2013. godine, uz kontinuirani rast likvidnih sredstava i depozita. Ali, isto tako se konstatuje da kreditna aktivnost nije na zadovoljavajućem nivou. Dosta toga smo čuli u dosadašnjoj raspravi o bankarskom sistemu, odnosno o visini kamatnih stopa.

Izvještajem je obuhvaćeno i veoma osjetljivo pitanje, upravo visina kamatnih stopa. Svi na Odboru smo kontaktovali, bez obzira na poziciju ili opoziciju, da su te kamatne stope veoma visoke. Tu se, prije svega, misli na mikrofinansijske institucije koje bez obzira na to što ne predstavljaju prijetnju za finansijsku stabilnost i te kako utiču na budžet građana. U tom kontekstu, zavređuje pažnju konstatacija Centralne banke da dugoročno rješenje ovog pitanja treba razmotriti u saradnji sa Vladom kroz izmjene Zakona o obligacionim odnosima, na način što bi se propisala najveća ugovorena kamatna stopa na agregatnom nivou, što je iskustvo pojedinih zemalja u okruženju i Evropskoj uniji.

U konačnom kao na početku, Izvještaj predstavlja objektivnu sliku stanja u realnom i finansijskom sektoru, kao i evidentne napore Centralne banke na jačanju instrumenata finansijske stabilnosti, a sve u skladu sa svojim ustavnim i zakonskim ovlaštenjima i kao takvog ga treba prihvatiti. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Zarubica.

Riječ ima kolega Srđan Perić, a neka se pripremi kolega Adrović. Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi guverneru, viceguverneru, kolegginice i kolege,

Moram reći da nakon vrlo stručnih diskusija prethodnika meni je ostalo da prokomentarišem nekoliko opštih stvari. Prije svega, moram reći da, kada sam počeo da čitam Godišnji izvještaj o radu, prva rečenica, odnosno riječ guvernera koja nas srijeće jeste da su ekonomski oporavak, očuvana finansijska stabilnost i implementacija sveobuhvatnih mjera fiskalne konsolidacije obilježili 2013. godinu. Pazite sada, u toj godini imate rast ukupnog duga oko dvije milijarde eura. Imate povećanje nezaposlenosti u odnosu na prije dvije godine od 5,1% na 34.670 nezaposlenih. 23,7% firmi je u blokadi, odnosno 13.456 i taj broj stalno raste. Opština Podgorica usljed značajnog pogoršanja finansijskog poslovanja lokalne privrede bilježi gubitak od 85,36 miliona eura, dok je samo tri godine unazad imala dobit 42 miliona eura. Samo četiri opštine Kotor, Danilovgrad, Tivat i Rožaje se u ovom smislu mogu pohvaliti pozitivnim finansijskim poslovanjem i onda nam guverner na samom početku govori o tome da smo sačuvali fiskalnu stabilnost. Ja vas pitam kako biste vi po vašim kriterijuma opisali koje bi to stanje trebalo da se dogodi da kažete da nema finansijske stabilnosti? To je osnovno pitanje.

Međutim, ono što je mnogo bitnije jeste da smo građane u suštini pored Centralne banke Crne Gore zaista ostavili jednom predatorskom bankarskom sistemu. Znači na 1000 građana cirkularno, recimo, dobijaju kartice na koje na mjesečnom nivou plaćaju po euro za njihovo održavanje i o tom trošku budu naknadno informisani. I nakon tri ili četiri godine svjedoci oni dobiju obavještenje da treba da plate neki dug od 40 ili 50 eura. Šta ste preduzeli tim povodom? Bankarske marže i na platni promet i same Centralne banke su velike. Šta ste preduzeli tim povodom? Isto ovo pitanje sam Vas pitao prije godinu dana i tada ste mi rekli da je Vaša uloga regulatora i da Vi ne možete jednostavno propisati koliko će banke propisati tu vrstu troškova i da ćete preduzeti neke inicijative. Koje ste to inicijative preduzeli i šta je rezultat tih inicijativa? Ili ste jednostavno ovo saopštili u izvještaju i nijeste dalje krenuli od toga. Govorimo o ambijentu koji je povoljan ili, kako ste ovdje rekli - da je finansijska stabilnost očuvana. Kakva je to finansijska stabilnost u kojoj bankama ne pada na pamet da nagrade makar jednu biznis ideju nekog mladog preduzetnika?

Kakvo je to bankarsko okruženje u kojem privilegovani mogu dobiti stotine miliona eura, desetina miliona eura kredita, a mali privrednik ne može dobiti kredit od pet ili šest hiljada? Ono što se postavlja pred njega je maltene je nemoguća stepenica koju on treba da preskoči i tjerate ga ka mikrokreditnim institucijama gdje su kamate mnogo veće. Ne vi, nego banke. Na samom početku nečijeg rada vi nekoga tjerate u dužničko ropstvo. Opet kažem - ne vi kao institucija, ali jeste vrlo odgovorni za taj ambijent koji kreirate za koji ste zaduženi da regulišete. I vrlo bitna stvar. Vi ste prosto zanemarili svoju preventivnu ulogu. Šta je to što ste vi preduzeli da ne bismo imali ovakvo stanje? Šta je to šta ste vi preduzeli da, recimo, prosječan građanin, prosječna četvoročlana porodica u kojoj dvoje radi, prilikom podizanja

plate i prilikom plaćanja računa u bankarskim provizijama da 50, 60 eura na mjesečnom nivou, računajući i kartice? Ako su plate male, to znači da jedna osoba radi četiri do pet dana da bi samo isplatila usluge bankarskom sektoru, onoliko koliko se recimo plati za vrtić djetetu za mjesec dana. Šta ste vi učinili da to stanje ne bude tako, osim što ste konstatovali da je sve stabilno? Za koga je stabilno? Za banke.

Naredna stvar koja je ovdje jako bitna, u sistemu u kojem je bilo dozvoljeno da se jedan milion rotira 11 puta vi ste suštinski onemogućili bilo kakvu pojavu mladog biznismena koji će ući u banku, dati biznis ideju i dati iole normalne garancije i dobiti kredit pod iole normalnim kamatama. To je, nažalost, danas u Crnoj Gori nemoguće. On će morati da odkreditira svoj početni biznis prodajom stana, zemljišta, očevine, dedovine, čega god. Takav ambijent vi imate, mi svi imamo i za takav ambijent vi kažete da je finansijska stabilnost.

Zašto Vi ne zauzimate prohtjevniju ulogu? Ko Vas sprječava? Je li politički pritisak? Kompetencije imate, u ime Kluba Pozitivne mogu reći, radni jeste. Ko sprječava da imate prohtjevniju ulogu? Ko Vas sprječava da suzite ovako predatorski temperament bankara, koji maltene iz mjeseca u mjesec samo traže još, bez obzira na stanje u privredi. Njihove plate ne padaju, bonusi ne padaju - samo rastu.

Pitaću Vas vrlo konkretno. U izvještaju na jednom mjestu govorite da imate oko 500.000 eura rezervisanih za sudske sporove koje se odnose, prije svega, na imovinsko-pravne sporove i stambene sporove. Koji su to sporovi koje vi možete da imate po ovom osnovu da bi se sudili, tužili ili šta god? Koje je to opterećenje Centralne banke da bi se tako nešto dogodilo?

Vi jeste ozbiljni ljudi, ja to zaista ne sporim, imate kompetencije. Ali, sva ova priča za javnost ostaje igra cifara koje su posložene u neke tabele, bez odgovora šta ćete vi učiniti da konačno preuzmete ulogu koju po zakonima Crne Gore imate, a to je preventivna uloga u sprječavanju posljedica koje su zaista loše. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Periću. Kolega Adrović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Dritan Abazović.

Izvolite, poslaniče Adroviću.

REŠID ADROVIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, uvažene poslanice i poslanici, poštovani građani, uvaženi gospodine Dakiću, gospodine Fabris,

Na dnevnom redu današnje Skupštine jeste Izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu. Iz Izvještaja se već u njegovom prvom dijelu lako može uočiti da su ekonomski oporavak, očuvanje fiskalne stabilnosti i implementacija mjera fiskalne konsolidacije obilježile 2013. godinu.

Iz Izvještaja se vidi da ekonomska situacija u Crnoj Gori u 2013. godini poboljšana u odnosu na 2012. godinu. Indikatori ukazuju na pozitivne trendove u većini sektora. Tokom 2013. godine ostvaren je pozitivan ekonomski rast koji je, prema podacima MONSTAT-a, iznosio 3,5%. Inflacija u 2013. godini bilježi pad i ona je u decembru 2013. godine iznosila 0,3%, dok je prosječna inflacija u 2012. godini iznosila 2,2%. Niža inflacija je rezultat pada cijena hrane, bezalkoholnih pića i kategorije transporta.

U 2013. godini evidentiran je rast broja zaposlenih od 3% u odnosu na prosječni broj zaposlenih u odnosu na 2012. godini. Lični dohoci bruto i neto bilježe pad u 2013. godini od 0,1% bruto, odnosno 1,6% neto. Budžetski deficit je smanjen sa 6,8% u 2012. godini na 3,8% u 2013. godini. Državni dug bez obzira na ovaj podatak da je deficit smanjen ili je uvećan i iznosi na kraju 2013. godine 1.933.000.000, ili 58% procijenjenog bruto društvenog proizvoda za 2013. godinu. Dakle, državni dug je povećan za 13,8%.

Bankarski sektor je stabilan u 2013. godini. Međutim, nastavljena je restriktivna bankarska politika, uz visoko učešće nelikvidnih kredita, što sve ima za rezultat neadekvatan nivo kreditne aktivnosti koji bi podstakao razvoj privrede i nova zaposlenja u većem obimu.

U 2013. godini zabilježen je pad stranih direktnih investicija. Finansijski rezultat banaka je bio pozitivan u 2013. godini i iznosio je 2.000.000 eura. Likvidnost banaka u 2013. godini bilo je na zadovoljavajućem nivou. Ukupni krediti i potraživanja od banaka klijenata iznosili su 2.241.000.000. Ukupni depoziti banaka i klijenata iznosili su 2.180.000.000, odnosno oni su veći u 2013. u odnosu na 2012. godinu za 6,9%.

Kamatne stope su bile visoke i pored određenih mera koje su preduzimate da se ograniče. Prosječna ponderisana efektivna aktivna stopa banaka na ukupno odobrena sredstva u 2013. iznosila je 9,36%, dok je kod mikrokreditnih organizacija bila 26,38%, što je zaista previsoko. Iako u 2013. godini imamo rast industrijske proizvodnje za 10,6% položaj privrede nije izašao na put održivog boravka. U Izvještaju o finansijskoj stabilnosti se kaže - da bi se ostvarila finansijska stabilnost potrebno je identifikovati potencijale rizike prije nego

što oni dovedu do krize. Ja se sa tom konstatacijom slažem. Međutim, meni se čini da smo mi identifikovali potencijalne rizike, a to su neadekvatni nivo kreditne aktivnosti, nelikvidnost realnog sektora, visoke kamatne stope. Nelikvidnost sektora se ogleda u povećanju broja pravnih lica i preduzetnika u blokadi i predstavlja ključnu ranjivost crnogorske ekonomije i potencijalni rizik po stabilnost finansijskog sistema. Ja sumnjam da se ovaj problem može riješiti i dobrovoljnim restrukturiranjem za privredne subjekte čije je poslovanje održivo. Nedovoljnu kreditnu aktivnost banaka smo imali i u Izvještaju o radu Centralne banke za 2012 godinu. Mislim da u tom dijelu treba osmisliti odlučnije korake koji će dati rezultate koji će pomoći da oživi realni sektor i koji će dovesti do zapošljavanja većeg broja radnika.

Dakle, po mom mišljenju, nije dovoljno samo identifikovati nego i preduzeti konkretne mjere. U prethodnim izlaganjima smo čuli da prosto moramo povlačiti konkretne mjere kako ove indikatore koji mogu dovesti do finansijske nestabilnosti treba spriječiti. Prognoza za 2014. godinu i najavljeni investicioni ciklus u narednom periodu daju mi za pravo da vjerujem da će doći do oživljavanja realnog sektora, što će uzrokovati i veću kreditnu aktivnost banaka. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama, kolega Adroviću.

Dajem riječ poslaniku Abazoviću, a neka se pripremi poslanik Nimanbegu.

Izvolite, poslaniče Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani guverneru Dakiću, viceguverneru Fabris, poštovani građani Crne Gore,

Ja ne vjerujem da ću iskoristiti cijelo vrijeme. Razmišljao sam da li uopšte da se javim, jer lično ove teme doživljavam nezanimljivim, iako su jako važne za građane. Ali, ipak, nijesam mogao da se suzdržim i ne mogu da se načudim čudu koje slušam evo dva dana ovdje. Upućujem apel i potpredsjedniku i predsjedniku Skupštine i građani imaju potpuno pravo da kritikuju poslanike. Možda potpuno uzaludno i primamo platu, jer usvojili mi ovaj izvještaj ili ne usvojili, kao i sve ostale, ništa se, ama baš ništa promijeniti neće. I prošle

godine ste ove kritike mojih kolega čuli i vi ste nastavili po svome. Logično je da je Centralna banka prva banka, ali nije logično da je Prva banka Centralna banka Crne Gore, ako razumijete što ću da kažem. Napravili ste dobar izvještaj. Najviše mi se sviđjelo što mi je kolega Bulajić rekao da ste uradili katalogizaciju, uzeli ste cip, arhivirali ste ga na Cetinje i baš je lijepo i vizuelno.

Ali, poenta cijele priče je da Vlada Crne Gore uz pomoć i Centralne banke širi klasični politički laicizam, koji govori o stabilnosti sistema samo zato što imamo za plate i za penzije. Pa, čovječe, toliko je jednostavno razumjeti – to je potpuno prirodno u svakom sistemu. Da bi bila stabilnost, kao i razvoj – treba da zaista rastu iz godine u godinu, a ne da se zamrzavaju kao u našem slučaju.

Gospodine Fabris, ja sam Vas slušao dosta puta i zaista cijenim Vaše znanje. Niti želim sa njim da polemishem, ali Vi ste prije tri, četiri godine u jednoj emisiji koju ne želim da pominjem, Vi ćete se sami sjetiti, govorili da Crna Gora ide dobrim putem, da ođe cvjetaju ruže i da faktički se uspostavlja sistem koji će moći u određenom broju godina zaista da stvori pretpostavke da se mi osjećamo kao ozbiljna evropska država u ekonomskom smislu. I do čega smo došli? Ja Vas u opšte ne okrivljujem, ali ne mogu da shvatim da možete da stanete iza ovakvih izvještaja, nama kojima raste spoljni dug, nama čija je privreda potpuno ugušena, srozana, ponižena, čiji su radnici poniženi, sutra će se mijenjati Zakon o radu da bi se na neki način možda pomoglo ljudima koji ne mogu da povežu radni staž, đe su sve kompanije uništene, đe sve lokalne samouprave duguju po dva, tri ili četiri svoja budžeta i dolazite sa pričom da imamo ekonomsku stabilnost i da je sve u redu. Neće biti. Neko od nas ne govori istinu. Neka građani sami procjene. I ne mogu zaista da shvatim da vi kao Centralna banka stajete u službu privatnih banaka. Svi smo u službi banaka, a mi nijesmo vlasnici banaka. Mi smo najobičniji građani i ja mislim da treba da nađemo zajednički interes, nikome da se ne ospori privatni biznis. Ali, morate da branite obične građane. Ne možete da branite samo vlasnike krupnog kapitala i vlasnike banaka. Dobro je rekao kolega Perić. Šta ste preduzeli povodom toga? Hoćete li i naredne godine doći ovdje i u dva, tri sata završiti raspravu i poslije toga što je bilo, bilo je? Veliki posao hoće li nešto da se glasa, ili neće da se glasa. Derogira se ovaj Parlament - sa zaključcima i bez njih. Nijesmo ni usvojili izvještaje sudskog savjeta, pa nijesam vidio da se neko zbog toga stidi i da je, ne daj bože, podnio ostavku. Ja u te zablude ne vjerujem. Nemojte da mislite da bez obzira što nijesmo ekonomisti da očigledne stvari ne vidimo. Ova zemlja je opljačkana do kostiju i nema nikakvih izvještaja koji mogu da objasne da se ona može ovakvom politikom izvući iz ovakvog stanja. Ona ima perspektivu, ali da bi je ostvarila i da bi svoje privredne i prirodne potencijale stavila u funkciju definitivno moraju da se dese korjenite političke promjene. Da dođu ljudi koji neće imati nikakvu obavezu prema svojim poslodavcima, onima koji im

omogućavaju da su na tim funkcijama i koji raznoraznim nelegalnim pomaganjima omogućavaju da dođemo u ovu nezavidnu situaciju.

Zato Vas molim, nemojte da širite politički laicizam. Često se pominje servisiranje plata i penzija, koje su građani zaradili, kao i imenom i prezimenom da neko daje plate i penzije. Ne. Građani Crne Gore, vi ste te plate zaradili i vi ste poniženi što morate da živite od 170, 200, 300, 500, pa i od 1000 eura. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega.

Kolega Nimanbegu ima riječ, a neka se pripremi poslanik Gegaj.

Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU:

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici, poštovani guverneru, viceguverneru, poštovani potpredsjedniče Mustafiću,

Ne oponiram kolegi Abazoviću, ali se ne slažem sa njim da naše plate nijesmo zaradili i da ne zarađujemo. Ali, svako iz svog ugla i znanja treba da doprinese da se neki procesi poboljšaju. Sigurno je da nijesmo zadovoljni kakvi su procesi i situacija. Ali, bez namjerne apologetike moram vas podsjetiti da u Crnoj Gori prije deset godina građani nijesu znali što su kreditne kartice. Nijesu ih koristili zato što je bankarski sistem bio ponižen i uništen devedesetih godina da niko nije vjerovao u valutu, u dinar. I nešto najbolje što se dogodilo u Crnoj Gori sa ekonomskog gledišta jeste uvođenje njemačke marke, kao valute i sljedstveno tome eura. To je stabilizovalo prilike. To je stabilizovalo javne prihode i prihode porodica. Nemam vremena, a i određene kolege su to obrađivale. Neću fokus posvetiti niti visokim kamatama koje banke i dan danas imaju, niti problemu korišćenja švajcarskog franka. Pomenuću samo dio koji me lično prvenstveno i politički interesuje. To je uloga Centralne banke i ono što bi Centralna banka trebala raditi. To su preporuke Vladi Crne Gore za promjenu ekonomske politike. Zbilja želim znati, ako imamo podatak da je preko 27% unutrašnjeg duga je dug lokalnih samouprava, iako je ono što se redovno finansira dio prihoda, koje država na centralnom nivou ima, porezi raznih vrsta od PDV-a, raznih taksi, da li je Centralna banka dala bilo koje preporuke Vladi Crne Gore za promjenu poreskog

systema da bi se finansiranje lokalnih samouprava stabilizovalo. Istina je da lokalne samouprave u Crnoj Gori duguju zaposlenima na desetine plata. Moje kolege iz regiona ne mogu shvatiti da opština duguje jednu platu zaposlenima, a ne po deset plata. Da li je Centralna banka radila nešto na tome? Ako se ima u obzir da takse, porezi koji se sakupljaju u Crnoj Gori preko 90% idu u centralni budžet, a 10% njih u sve lokalne samouprave, reforma poreskog sistema u Crnoj Gori je neophodna da bismo imali stabilne javne finansije i za lokalne samouprave. O ovome više puta sam govorio sa ministrima finansija i nijesam do sada, nažalost, dobio bilo koje ohrabrujuće informacije osim razmišljanja o tome. Moja diskusija je usmjerena na to da i od Centralne banke u javnoj raspravi dobijemo konkretne informacije da li prvenstveno razmišlja u tom pravcu. Jer, osnovni princip demokratije je da se vlast vrši gdje je najbliža građanima. Ako ona vlast koja je najbliža građanima finansijski ugrožena, koja mora imati kapitalne investicije od vode, od struje, od ceste, puteva, jasna je politička volja i politički system, jer se preko slabih lokalnih samouprava utiče da se demokratija u Crnoj Gori sporije osnažuje, da se sporije razvija.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Srđan Milić. Izvolite.

SRĐAN MILIĆ:

Gospodine Nimanbegu, javljam se zbog teze da su njemačka marka i evro stabilizovali situaciju u Crnoj Gori. Ne, ona je samo napravila rendgenski snimak svih naših dubioza. Javljam se iako nije vrijeme za javljanje, iako izazivam možda probleme kod nekih kolega. Nijesam u Londonu završio da se moram bojati kao ovaj iz Megatrenda, nego u Dubrovniku. Moj diplomski rad je "Primarna i sekundarna emisija novca" i o tome, vjerujte mi, znam. Ne tražim krivca u Centralnoj banci Crne Gore, u onom dijelu koji se navodi u izvještaju. Ja samo želim, kao što su rekle kolege maloprije, proaktivnu ulogu. Jer se, iz godine u godinu, ponavljaju iste preporuke, ali se ništa ne radi. Preporuka o izmjenama zakona o obligacionim odnosima, definisati nivo zelenaške kamatne stope i 2013. i 2014. godine. Postizanje mehanizma rasta tržišta, osiguranja, kao jedan od načina obezbjeđenja dodatnog kapitala i jedne i druge godine. U saradnji sa proizvođačima zvanične statistike, raditi na unapređenju regulatornog okvira za izradu zvanične statistike sa direktivama Evropske unije. Ponavlja se i dalje. Iako govorimo o tome, da statistika u Crnoj Gori je daleko

od onoga što su standardi Evropske unije. Ono što mi smeta, kada govorimo o evru, o našoj valuti, jedan evro u Crnoj Gori, gospodine Nimanbegu, ne vrijedi koliko jedan evro u Njemačkoj. Ne vrijedi kroz samo prizmu šta možete za taj evro da kupite u Njemačkoj, šta možete u Crnoj Gori. Osim bankarskog lobija, o ovim platama o kojima ste govorili nećete naći sutra u medijima. Jer, oni žive od reklamiranja iz tih banaka. Niko neće da pomene da je 10 puta veća plata bilo kojega menadžera u bankama nego jednog poslanika. Ne u Centralnoj banci Crne Gore, da se odmah razumijemo. Govorim o komercijalnim bankama.

Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Nimanbegu. Odgovor na komentar.

GENCI NIMANBEGU:

Kolega Miliću, moguće je da nas ipak nešto veže. Ja sam počeo studije na istom fakultetu u Dubrovniku, pa vjerovatno pošto potičemo, bar u tom za mene kratkom dijelu studiranja, iz istog domena. Ja se slažem sa puno Vaših teza koje ste ovdje iznijeli. Ono što sam ja govorio oko eura i njemačke marke, nijesam stigao elaborirati u potpunosti i zbilja je bilo pravo vrijeme da i usvajanjem te valute napravimo ne samo ekonomski, nego i politički otpor jednoj politici koji je dovelo do toga da građani više nijesu vjerovali bankama, nijesu instrumente bankarskog sektora mogli koristiti. Preduzeća nijesu mogla dobiti kredite, samo povlašćeni su dobijali. A proaktivna uloga je neophodna. Uvijek ću biti za to, tvrdeći da Crna Gora od nezavisnosti do danas nije dovoljno radila na jačanju nezavisnosti institucija. Jer, da su institucije bile dovoljno nezavisne, dovoljno jake, one bi spriječile da se građani previše zadužuju. To je jedan od osnovnih razloga zašto je u Crnoj Gori došlo do ekonomske krize preduzeća. Zato što Centralna banka nije vršila osnovnu funkciju koju je imala, a to je da se uporede da li građani mogu i da li preduzeća mogu da se zadužuju. Ekonomska kriza ovdje nije došla kao rezultat svjetske ekonomske krize, nego kao jedan autohtoni izraz ekonomske politike koja je, nažalost, u tom vremenu bila preovladajuća.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Nimanbegu.

Kolega Nikola Gegaj ima riječ. Nakon njega neka se pripremi posljednji diskutant Milutin Đukanović.

Izvolite, kolega.

NIKOLA GEGAJ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani Dakiću, gospodine Fabris, dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore, kao što je poznato, najvažniji cilj i ustavna odgovornost Centralne banke Crne Gore jeste očuvanje monetarne i finansijske stabilnosti, a naročito stabilnosti bankarskog sistema, kao i preduzimanje svih potrebnih mjera da se očuva stabilnost. Nakon velike ekonomske krize, centralne banke dobijaju novi zadatak da podstiču ekonomski rast. Ohrabruje činjenica da makroekonomski ambijent u Crnoj Gori je poboljšan. Prošle godine u Crnoj Gori je ostvaren ekonomski rast, očuvana stabilnost, ali su osim velikog broja pozitivnih ekonomskih indikatora evidentirani i brojni izazovi. Dakle, prisutan je progres u bankarskom sistemu, kao rezultat značajnog smanjenja loših kreditnih linija, ali, po mom mišljenju, potreba je i dalje konsolidacije bankarskog Sistema. Bez obzira što je došlo do smanjenja loših kredita, učešće nekvalitetnih kredita i dalje je, nažalost, visoko. Moram reći sljedeće, sa čime se pretpostavljam slaže i guverner Dakić, da postoji značajni neiskorišćeni potencijal u segmentu mikro-makro i malih i srednjih preduzeća i da međunarodne finansijske institucije i banke moraju da podstaknu ovaj navedeni segment. Banke moraju da čuvaju, ali i da pridobiju klijente jer samo zdrav klijent je preduslov bankarskog sektora.

Takođe, posebna pažnja mora biti poklonjena očuvanju finansijske stabilnosti, na kojoj moraju raditi Centralna banka Crne Gore, Ministarstvo finansija, Komisija za hartije od vrijednosti, Agencija za nadzor osiguranja. Za razliku od prethodnog perioda sada imamo mnogo bolji regulatorni okvir. Ipak, dalji rad na izradi planova za pojedine segmente finansijskog sistema i nacionalnog plana za djelovanje vanrednim situacijama, odnosno aktivnostima treba da budu medju prioritetima. Takođe, moram naglasiti i sljedeće, što je i evidentno, da je Centralna banka Crne Gore do sada dala, a i dalje daje, važan doprinos u procesu evropskih integracija. Podrška Evropske komisije i ostalih evropskih institucija, kao i saradnja i komunikacija i podrška od strane Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke od velikog je značaja za dalje jačanje kapaciteta Centralne banke Crne Gore. Jasno je

da evropski političari nastoje da vrata stabilnost i povjerenje u bankarski sektor, očuvaju monetarnu stabilnost, spriječe dužničku krizu, te zato očekujemo još veći progres bankarskog sistema. Fiskalna politika za naredni period treba da bude ključ održivosti Centralne banke Crne Gore i kreiranje njene ekonomske politike. Zato sve što je teret za fiskalnu politiku teret je za održivi ekonomski razvoj. Evidentno je da je kreditna aktivnost u prošloj godini bila nedovoljna, ne možemo reći da je bila slaba, i da je u odnosu na 2012. godinu odobreno svega 15% više kredita.

Na kraju možemo reći da je prošlu godinu karakterisala takođe primjena mjera fiskalne konsolidacije i da je većina ekonomskih indikatora imala pozitivne tendencije. Takođe, ono što smo imali prilike da čujemo od strane poslanika i vlasti i opozicije - nelekvidnost realnog sektora je ključni problem.

Moram pohvaliti i reći da Izvještaj i dokumenta, koji su dostavljeni od strane Centralne banke Crne Gore su pripremljeni veoma stručno, kvalitetno i profesionalno, što je nastavak jednog kontinuiteta koji je bio dok je direktor Centralne banke bio sadašnji ministar finansija Žugić, što zaslužuje svaku pohvalu i mogu da posluže kao uzor drugim institucijama. Toliko i hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, poslaniče Gegaj.

Poslanik Milutin Đukanović je posljednji prijavljeni diskutant. Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući, uvažena gospodo iz Centralne banke Crne Gore, poštovani građani Crne Gore,

Čitajući ovaj Izvještaj nijesam mogao da se otrgnem utisku da ovdje postoje dvije konstrukcione greške.

Prva greška je ta što je čitav izvještaj baziran na preliminarnoj procjeni Monstata za rad bruto domaćeg proizvoda u 2013. godini. Monstat će tek u septembru 2014. godine objaviti konačnu vrijednost bruto domaćeg proizvoda. Ne bi bilo prvi put da Monstat drastično promaši u svojim preliminarnim procjenama, ali bojimo se, pošto znamo da je to veliki politički interes, da će se ipak Monstat nekako primaći ili doći do ove cifre.

Druga, po mom mišljenju, greška je sljedeća - u Izvještaju se neopravdano ističu pozitivni efekti u finansijama Crne Gore koji ne zaslužuju toliku pažnju. Kada bi se to samo gledalo, mi bi svi mislili da živimo u zemlji blagostanja, ali to jednostavno nije tačno.

Takođe, negativni trendovi u finansijama Crne Gore su neopravdano minimizovani. Pošto u Izvještaju Centralne banke Crne Gore postoje te sporne formulacije, takođe, ne može da stoji i izjava guvernera koji kaže: "Ekonomski oporavak, očuvana finansijska stabilnost i implementacija sveobuhvatnih mjera fiskalne konsolidacije obilježile su 2013. godinu. Ekonomska situacija u Crnoj Gori je poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, ali su i dalje prisutni brojni izazovi." Pošto se vi niste dovoljno bavili ovim brojnim izazovima, mi iz Demokratskog fronta smatrali smo da je potrebno da se na to posebno osvrnemo.

Ponoviću, po ko zna koji put, i dosta je poslanika prije mene to saopštilo - javni dug u Crnoj Gori iznosi 1,93 milijarde evra, što predstavlja 58% bruto domaćeg proizvoda. Zar to nije alarm? Zar to nije dovoljno da se u javnim finansijama maltene proglasi uzbuna?

U odnosu na kraj 2012. godine državni dug je uvećan za 13,8%, što, svi se moramo saglasiti, predstavlja dramatično povećanje. A i u ovom izvještaju koji je, po mom mišljenju, subjektivan se konstatuje da će taj javni dug i dalje da raste.

Samo da podsjetim radi građana Crne Gore, u 2015. godini za naplatu dolazi 500 miliona evra. Da bih to prikazao slikovitije, to predstavlja 40% budžetskih prihoda.

Volio bih da čujem od vas odgovor kolike su projekcije da će javni dug iznositi na kraju 2014. godine i na kraju 2015. godine? Šta vi mislite da je potrebno raditi da bi se spriječila ekonomska propast Crne Gore? Kada dođe ovih 500 miliona evra za naplatu, mi smatramo da trenutna Vlada Crne Gore ne može da riješi te probleme. Jer, nas je ona i uvela u te probleme. Čuo sam ranije od kolega koji kažu da Crnoj Gori ne prijete dužničko ropstvo. Po mom mišljenju, mi se već nalazimo u dužničkom ropstvu.

Prilikom odgovora zamolio bih Vas da ne upoređujete se sa zemljama EU koliki je javni dug u odnosu na bruto domaći proizvod. Ovdje su i ekonomski stručnjaci priznali da su to neuporedive stvari zbog strukture crnogorske privrede.

Želim još da se osvrnem na konstataciju guvernera da je u Crnoj Gori očuvana ekonomska stabilnost.

Prosječan broj zaposlenih, molim vas ovo slušajte, u 2013. godini bio je veći za 3% u odnosu na prosječan broj zaposlenih u prethodnoj godini. Normalno, što se kaže. A onda, prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u 2013. godini iznosio 32.190, što je bilo za 6,7% više nego u prethodnoj

godini. Dužni ste pojašnjenje kako to da raste broj zaposlenih, a ujedno raste i broj nezaposlenih.

Prosječna neto plata je za 1,6% manja nego u prethodnoj godini. Da li to znači očuvanje ekonomske stabilnosti? Raste broj nezaposlenih, padaju plate. Izgleda da bi po Centralnoj banci najbolja ekonomska stabilnost bila kada niko ne bi primao plate i kada bi svi bili otpušteni. Centralna banka Crne Gore, da je sreće, trebala bi da bude potpuno nezavisna institucija i mi znamo da u njoj ima kvalitetnih kadrova, ali očigledno se nalazi pod snažnim uticajem Demokratske partije socijalista i značajne svoje resurse gubi na objašnjavanju neobjašnjivih stvari, odnosno na objašnjavanju kako je to Vlada Crne Gore dovela Crnu Goru u ekonomsku katastrofu. Nije posao Centralne banke da zamagljuje pogled građanima, jer svakome je jasno, ni jedan papir ne može popraviti ekonomsku situaciju u Crnoj Gori. Nema potrebe vi to da radite. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Đukanoviću.

Iscrpili smo raspravu o ovoj tački dnevnog reda i dajemo priliku za završnu riječ guverneru Centralne banke.

MILOJICA DAKIĆ:

Predlažem da i u ovom krugu nastavi viceguverner Fabris. Sa pozicije koju pokrивam odgovorno tvrdim da Centralna banka Crne Gore u svemu radi u skladu sa Ustavom, zakonom i drugim propisima. Prema tome, nema nikakvih pritisaka na Centralnu banku Crne Gore. Centralna banka je apsolutno nezavisna u izvršavanju svojih funkcija i zadataka.

Mi smo naglasili, ovo što je maloprije pročitano, koji su izazovi za sistem u Crnoj Gori. To je nelikvidnost u realnom sektoru. U bankarskom sektoru to je visok nivo nekvalitetnih kredita i visok nivo kamatnih stopa. U javnom sektoru to je visina javnog duga i budžetski deficit.

Bilo je pitanje vezano za krivične prijave. U 2013. godini u kontroli nijesmo naišli na elemente krivične odgovornosti koje bi morali da prijavimo nadležnim organima, odnosno državnom tužilaštvu, što nam je i zakonska obaveza. Naišli smo na elemente prekršajnih propusta i to smo procesuirali u odgovarajućem broju. Kada smo govorili o saglasnostima,

možda se nijesmo dobro razumjeli. Sve saglasnosti koje smo dali, dali smo u skladu zakonom i propisima. Znači, i one koje se odnose na izvršne direktore, i na članove Upravnog odbora, i na kvalifikovano učešće.

Preporuke Vlade Crne Gore su zaista brojne. Možda se vi sjećate u ranijim godinama da ih je bilo i po 150. Ove godine je to nešto manje, ali treba imati u vidu da i realizacija mnogih od ovih preporuka zahtijeva i određeno vrijeme koje prevazilazi dimenziju od jedne godine. Koliko mi znamo, a u stalnom smo kontaktu sa nadležnim ministarstvima, preporuke koje su date Vladi se u velikoj mjeri realizaciju. Vlada, odnosno nadležna ministarstva se bave time. Ja ću samo da pomenem regulisanje sive ekonomije, porast PDV i tome slično, što su, takođe, bile preporuke Centralne banke Crne Gore.

S druge strane, mi smo i ove godine potencirali konsolidovanje budžetskih prihoda i rashoda, čime se u Ministarstvu finansija aktivno bave. Zatim, obuzdavanje izdavanja garancija, regulisanje javnog duga budžetskog deficita i tome slično.

Prihodi banaka od naknada i provizija u 2013. godini su bili 56.992.000. Međutim, treba imati u vidu da banke po tom osnovu imaju i rashode i ti rashodi su 23.129.000. Drugim riječima, neto efekat je 33 miliona. Ovo je za sve banke, a za platni promet je 21.835.000, odnosno 64,5% od ukupnih prihoda. /Upadica Srđana Milića/ Kod platnog prometa? Nemam trošak ovdje. Postoji trošak, ali mi ga nemamo ovdje.

Što se tiče nelikvidnosti realnog sektora, kroz izmjenu zakona prošle godine konstantno se svakog mjeseca objavljuje spisak pravnih lica i preduzetnika koji su u blokadi duže od 30 dana i sa iznosom većim od 10.000. Ta transparentnost je mnogo doprinijela i pomogla za regulisanje međusobnih odnosa i u ulaznje u međusobne dužničko-povjerilačke odnose između subjekata. Tako da možete u svakom momentu svakog mjeseca na sajtu Centralne banke Crne Gore naići na podatke ove vrste.

Što se tiče kredita i mogućnosti da se otkreditiraju mladi stvaraoci, stvar je poslovne politike banaka. To smo pomenuli i u ranijem periodu. Banka mora da se uvjeri u opravdanost odobravanja kredita za određene namjene i određeno lice. Banke i investiciono-razvojni fond imaju posebne programe za stimulisanje malih i srednjih preduzeća i mladih preduzetnika. Na tom planu se i postižu određeni rezultati. Ja sam rekao u prvom dijelu izlaganja da je fizičkim licima od ukupnog iznosa kredita koje banke odobravaju oko 37% usmjereno za fizička lica, a za privredni sektor 34%.

Pitanje oko rezervacija u bilansu Centralne banke Crne Gore. Za sudske sporove u 2013. godini rezervisano je 360.000. To su sudski sporovi koji datiraju od prije desetak godina i tiču se stambenih i radnih odnosa. Po tom osnovu prihodovano je 250.000,

oslobođeno je iz ranijeg perioda u korist prihoda 250.000 iz razloga što su ti sporovi već riješeni u korist Centralne banke Crne Gore. Ostalo je 110.000. Vjerovatnoća je da će 50% od ovog iznosa se izgubiti, ali po standardima knjigovodstvenim mi smo u obavezi da 100% vršimo rezervacije.

Zamolio bih viceguvernera da nastavi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite, gospodine Fabris.

NIKOLA FABRIS:

Uvaženi poslanik Damjanović je postavio pitanje o obavezi zakona o tekućim i kapitalnim transakcijama i evidenciji privatnog spoljnog duga. Znači, Centralna banka Crne Gore je propisala podzakonske akte koji su neophodni da bi se ta aktivnost sprovela i mi tu aktivnost sprovodimo. Ali, kao što je i gospodin Damjanović pravilno pretpostavio, veliki broj preduzeća nije ispunio svoju obavezu. A mi smo u prethodnom periodu, na direktno pitanje poslanika Damjanovića koliko smo podneli prekršajnih prijava, podneli četvorocifreni broj prekršajnih prijava i uglavnom smo odustali od njihovog daljeg podnošenja, jer od četvorocifrenog broja prekršajnih prijava rešeno je nekoliko promila. Glavni razlog je u tome što ogroman broj preduzeća ima samo fiktivno adresu. A čuvena adresa je Trg Sunca bb Budva, na kojem postoji više desetina registrovanih preduzeća i tim preduzećima nikada nije uručen... Tu postoji nekoliko advokatskih kancelarija, pa pretpostavljamo da su advokati ti koji su registrovali preduzeća. Dobili smo odgovor od suda da moramo da obezbedimo adresu pravu preduzeća, ime odgovornog lica, njegove kontakte i prijave su odbačene. Mi u osnovi smo na kraju procenili da je to samo finansijski trošak. Razmotrićemo da li i dalje da pravimo, ali imamo dosta grubu i preciznu procenu koja se bazira na tokovima odliva novca preko bankarskog sistema.

Takođe, gospodin Damjanović je postavio pitanje o kretanju monetarnih agregata. Statistika monetarnih agregata se ne prati već duže od 10 godina, jer statistiku monetarnih agregata nije moguće voditi u zemlji koja nema svoju valutu. Ako pogledate zemlje koje su članice euro zone, primetićete da nijedna od njih nema svoje monetarne agregate. Jer, statistika monetarnih agregata je povezana sa emisionom funkcijom.

Poslanik Popović je pitao šta bi bilo potrebno da bi Centralna banka Crne Gore suštinski bila odgovorna za cenovnu stabilnost. Znači, odgovor je emisiona funkcija, što u suštini nije moguće, ali u narednom periodu u procesu pristupanja sa Evropskom unijom razgovaraćemo kako taj problem da se reši. Naš predlog će biti vjerovatno u smeru da cenovna stabilnost postane odgovornost Centralne banke Crne Gore danom ulaska Centralne banke Crne Gore u euro zonu. Na taj način ćemo participirati u radu Evropske centralne banke i na način ćemo moći da doprinesemo ovom cilju.

A što se tiče pitanja šta da radimo ukoliko dobijemo zahtev od Evropske centralne banke da ukinemo euro kao našu valutu? Takva vjerovatnoća gotovo da ne postoji. Nemoguće je da dođe kod nas turista, plati nam 100, 200, 300 eura za smeštaj, a posle da nam se kaže - e, vi ne možete da koristite tih 100, 200, 300 eura, morate da ih vratite. Znači, ono što bi suštinski moglo da se pojavi kao problem, ali za tako nešto verovatnoća je minimalna, da se dalji progres ka Evropskoj uniji uslovi odustajanjem od eura, ali svi pregovori i svi razgovori idu u smeru da ne da takvo pitanje neće biti postavljeno, nego da niko o takvom nekom pitanju uopšte u ovom trenutku i ne razmišlja.

Više puta je postavljeno pitanje šta je Centralna banka uradila da zaštiti korisnike bankarskih usluga. Znači, vi ste izmenili zakon i od februara ove godine Centralna banka Crne Gore ima funkciju zaštite potrošača. Mi smo uvideli da tu postoji problem. Svaki potrošač usluga bankarskog sistema koji smatra da je na bilo koji način oštećen ima pravo da nam se obrati i mi po tim žalbama rešavamo. Uspostavljeno je posebno odeljenje koje se bavi tim problemima.

Gospodin Bojanić je ukazao na problem korišćenja pleniminarnih podataka na bazi kojih se bazira veliki broj indikatora. Potpuno se slažem. To jeste problem. Međutim, u ovom trenutku mi nemamo bolji indikator, a nas zakon obavezuje da moramo da dostavimo sve naše izvještaje Skupštini do 30. aprila. Lično i kada se radio taj zakon ja sam ukazivao da je to pogrešno. Taj problem možemo vrlo lako rešiti. Pomerite samo to da smo obavezni da vam dostavimo recimo 30. oktobra i tog problema neće više biti. Dok god postoji takav raskorak između objavljivanja GDP-a i naše obaveza da dostavimo, mi bolji podatak od tog nemamo i nemamo mogućnost da izbegnemo pomenutu konstrukcionu grešku.

Takođe, bilo je pitanje projekcije kretanja javnog duga. Naša procena za ovu godinu je da će ukoliko ne bude izgradnje auto-puta javni dug rasti za oko 2% poena. Ukoliko bude, obaveza je u periodu kada traje grejs period, a to je sledeća godina, 30 miliona, znači oko 3% poena.

Sledeće pitanje je bilo kako je moguće da istovremeno raste zaposlenost i nezaposlenost što može delovati na prvi pogled paradoksalno, ali je sasvim realna situacija koja se dešava. Da bismo dali odgovor na to pitanje, moramo poći od toga šta je pojam nezaposleni. Po definiciji Međunarodne organizacije rada i po metodologiji koja se primenjuje u Crnoj Gori nezaposlenim licem se ne smatra lice koje samo nema posao, već pored činjenice da nema posao to lice mora da aktivno traži posao. To je međunarodni standard. U praksi to znači da pomenuto lice mora određenog dana da dođe i da se javi u Zavod i da se deklarise kao nezaposleno lice. Ukoliko se lice ne javlja u periodu, ono se briše iz evidencije nezaposlenih lica. Lično smatram da određeni efekti borbe protiv sive ekonomije su rezultirali tome da jedan broj lica, koji je prethodno bio zaposlen u sivoj ekonomiji i koji nije bio registrovan kao nezaposlen, sada se pojavio i registrovao kao nezaposlen i to je razlog zbog čega raste broj nezaposlenih lica. Znači, u kategoriji nezaposlenih lica nemamo samo one koji su nezaposleni, već imamo i one koji rade u sivoj ekonomiji.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, viceguverneru Fabris.

Možete samo proceduralno. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Samo jedna ispravka. Gospodin Đukanović je pitao kako mogu da se sve projekcije rade na osnovu preliminarne projekcije MONSTAT-a, a ne na osnovu punih izvještaja. Ali, već kad sam se javio, da iskoristim i da pojasnim moje pitanje vezano za krivične prijave i davanje saglasnosti za imenovanje upravljačkog tima, odnosno ljudi u bankama nije se samo odnosilo na 2013. godinu. Nego sam pitao vezano za onaj period kad su i kreirani problemi u bankarskom sektoru. Vi ste odgovorili samo za 2013. godinu. Meni je drago da u 2013. godini nema nezakonitosti, ali ste bili obojica uključeni u rad banke. Što se tiče ovih komentara vezano za ankete, odnosno za nezaposlenost, tu imamo jedan veliki problem kod statistike kako se prikazuje, jer od Zavoda za zapošljavanje koji to prikazuje 15% otprilike imamo ankete MONSTAT-a koji idu do /Prekid/, a, s obzirom da Međunarodna organizacija rada traži ovu anketu, ima samo anketu o radnoj stvari kao zvaničan podatak, onda 'ajmo da baratamo samo tim podacima da je 21,5% zaposlenosti u Crnoj Gori. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite. Samo se držite procedure molim vas.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, koristim proceduru zato što smatram da predstavnici Centralne banke nijesu željeli da budu nekorektni, nego takva je procedura u Parlamentu pa su iskoristili završnu riječ da nam odgovore na određena naša pitanja. Da nije korišćena završna riječ, to bi bili komentari, pa bi mi imali pravo da na kraju komentarišemo njihov komentar.

Samo sam želio još da kažem da postoji u Crnoj Gori 500 miliona unutrašnjeg duga. Ali, vrlo interesantno, skoro 500 miliona evra imamo nekvalitetnih kredita. Da li je ikad iko to povezivao - 500 miliona unutrašnjeg duga, 500 miliona nekvalitetnih kredita.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Đukanoviću, izlazite van procedure.

Kolega Milić.

SRĐAN MILIĆ:

Kažu da nada zadnja umire, ali probaću zaista da ispoštujem ono što je vaš doprinos onome da se ovdje govori samo o onome šta je tema. Obraćam se samo Vama.

Čuli smo podatke o tome kolike su naknade za platni promet, čuli smo da je neto zarada banaka, gospodine Mustafiću, 36 miliona evra. Za prenos, gospodine Mustafiću, sa jednog računa na drugi račun, a da je 23 miliona trošak.

Gospodine Mustafiću, postoje dva načina kako se ovo može riješiti. Ili da država oporezuje banke i da uzme 20% od tih 33%. Gospodine Mustafiću, Vi ste potpredsjednik Parlamenta koji kao i ja imate funkciju predlaganja određenih rješenja. Ili, drugi način, 56 miliona evra od ukupnog platnog prometa od 20 milijardi, koliko je platni promet u Crnoj Gori, na godišnjem nivou...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Miliću, moram vas opomenuti da izlazite iz procedure.

SRĐAN MILIĆ:

Evo, završavam 20 milijardi evra, 56 miliona evra uzimate od građana i od firmi. Na Zapadu je isti trošak prenosa sredstava, prebacivali milion evra ili jedan evro i to je barijera koja postoji u poslovnom ambijentu. To je nešto što bismo trebali zajedno, da ne čekamo Centralnu banku, gospodine Mustafiću, mi se ovdje borimo za nekih 100 hiljada evra za budžet Parlamenta, a, s druge strane, neko izvlači neko iz džepova 56 miliona evra.

Izvinite. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Miliću.

Bile su u pitanju tri zloupotrebe. Procjenjujem kao predsjedavajući i želim da to konstatujem.

Zahvaljujem se na učešću u današnjem radu gospodinu Milojici Dakiću, guverneru Centralne banke i dr Nikoli Fabrisu, viceguverneru za finansijsku stabilnost i platni promet. Ovo je bila rasprava o Godišnjem izvještaju o radu Centralne banke za 2013. godinu, koja je trajala 3 sata i 45 minuta, umjesto predviđenih 2 sata.

Najavljujem za sutra nastavak plenarnog zasjedanja u 11 sati, po sljedećem redosljedu: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu; Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore; Predlog zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima; Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama za 2013. godinu i Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2013. godinu.

Za ove dvije posljednje tačke biće objedinjena rasprava. Takođe, najavljujem glasanje koje ćemo započeti u 16 sati, naravno, i raspravu u pojedinostima, sa prethodne, čini mi se, Druge sjednice i ove Osme sjednice o onome što završe radna tijela.

Prvo rasprava, plenarna rasprava, po dnevnom redu koji sam pročitao, u 11 sati, a nakon toga u 16 sati glasanje o onome što smo najavili. Hvala vam.

19.06.2014. u 11.10h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolegice i kolege, dobar dan.

Prema najavljenom dnevnom redu počinjemo sa **Predlogom zakona o izmjenama i dopuni Zakona o radu**. Na Zakonodavnom odboru Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu zbog neusklađenosti sa Ustavom člana 2 stav 2 ovog predloga zakona. Poslanici Zoran Jelić i Zorica Kovačević podnijeli su amandman kojim se predlaže brisanje sporne odredbe. Zakonodavni odbor je ocijenio da je podnijeti amandman pravno prihvatljiv, a isti je prihvatio predstavnik predlagača na sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, pa shodno tome nema potrebe da se Skupština izjašnjava o postojanju ustavnog osnova.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su mr Predrag Bošković, ministar rada i socijalnog staranja, Slobodan Filipović, generalni direktor Direktorata za rad. Izvjestioci odbora su Marta Šćepanović, Zakonodavnog odbora i Zoran Jelić, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Otvaram pretres.

Procedura, kolega Vučinić. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Gospodine predsjedavajući, s obzirom da je ovo vrlo važan zakon koji se tiče velikog broja građana, stav Demokratskog fronta je da mi nećemo učestvovati u raspravi zbog toga što ovdje nije prisutan ministar Predrag Bošković. Hoću da još kažem da ovo nije prvi put da se tako ministar Predrag Bošković odnosi prema plenarnim sjednicama i prema sjednicama nadležnih odbora. Tako da je izvjesno da poslanici Demokratskog fronta neće učestvovati u ovoj raspravi, a mislim da ćemo biti podržani i od poslanika ostalih klubova. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Takođe, procedura, koleginica Jonica. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Reagujem proceduralno iz sličnih razloga, ali na drugačiji način. Insistiram da se ispoštuje pravilo koje je definisano u ovoj Skupštini da ministar prisustvuje raspravi, imajući u vidu važnost zakona i način na koji su definisana prava radnika, odnosno sužavana i smanjivana prava radnika ovim predlogom zakona. Neprimjereno je i pokušati započeti raspravu bez ministra koji bi trebalo da pokuša da odbrani, a iskreno neodbranljiv je predlog koji je poslat ovoj Skupštini. Tražimo da se rasprava o Zakonu o radu odloži do situacije u kojoj možemo obezbijediti prisustvo ministra kojem bi ovo trebalo da je najvažnije, čini mi se.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, uvažena koleginice Jonice i uvaženi kolega Vučiniću. Naravno da smo uvijek imali u vidu da je prisustvo ministra kod veoma važnih zakona neophodno.

Međutim, i juče, takođe treba da imate u vidu da je rasprava o Izvještaju o radu Centralne banke trajala veoma dugo i da je trebao biti juče ovaj zakon na dnevnom redu, a danas ministar nije bio u prilici da prisustvuje ovoj raspravi. Naravno, uvažićemo razloge.

Da li ste vi, kolega Periću, tražili proceduru? Procedura, je li tako? Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Isto ono što su rekli moji prethodnici, da je prosto neophodno da ministar rada i socijalnog staranja bude prisutan kada je bilo koji zakon u pitanju, posebno ovaj koji je vrlo interesantan i za diskusiju i za posljedice i za uzroke, što je dovelo do donošenja ovog zakona. Negdje je korektno i obavezno da ministar bude tu. Ako je potrebno da se on sačeka, da se pomjeri tačka dnevnog reda ili šta god, da ga imamo tu za sagovornika, da odgovori na brojna pitanja koja će biti tokom diskusije, u to sam uvjeren. Dakle, podvlačim,

smatramo i insistiramo da ministar rada i socijalnog staranja bude prisutan prilikom diskusije na ovu tačku dnevnog reda. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Dakle, pošto je iz čitave opozicije došao ovaj zahtjev, mislim da možemo konstatovati da ćemo raspravu o ovom zakonu odložiti za naredni put, kada bude prisutan ministar Bošković. Više puta je bila praksa. Hvala vam, kolega Jeliću.

Koleginice i kolege, nastavljamo dalje prema dnevnom redu. **Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika.**

Na Zakonodavnom odboru Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu, pa je Odbor predložio da, shodno članu 93 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore o postojanju saglasnosti ovog predloga zakona sa Ustavom i pravnim sistemom, odluči Skupština bez pretresa, nakon dodatnog obrazloženja predstavnika Zakonodavnog odbora.

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici Demokratskog fronta. Izvjestilac odbora je Luidž Škrelja, Zakonodavnog odbora. Pitam poslanika koji želi dati dopunsko obrazloženje da li to želi da uradi. Nema izjašnjavanja jer nije konstituisan predlog.

NEBOJŠA MEDOJEVIĆ:

Daću onda uvodno obrazloženje zakona. Hvala.

Kada smo tražili proširenje dnevnog reda, zaista sam apelovao na sve kolege, ovo je tačka dnevnog reda oko koje ne bi trebalo da postoje političke razlike, ideološke razlike. Mislim da nam je cilj isti, da poštujemo Ustav Crne Gore. Mi smo u Ustavu deklarirali Crnu Goru kao državu socijalne pravde. Mislim da smo mi dužni kao poslanici da poštujemo osnovna ljudska prava. Podsjetio bih kolege koji se ne bave toliko socijalnim pravima kao jednom posebnom vrstom ljudskih prava, da je pravo na zaradu povezano sa pravom na rad. Dakle, kada govorimo o pravu na zaradu, onda govorimo o jedinstvenom pravu na rad i na zaradu koja je definisana zakonima, kolektivnim ugovorima, granskim, pojedinačnim, kolektivnim ugovorima. Očekivao sam i moram da kažem da na Ustavnom odboru, ne mogu da pronađem argument zašto kolege iz Demokratske partije socijalista ovo nijesu podržale i volio bih da čujem zašto, a i građani Crne Gore treba da znaju.

Ideja ovih izmjena jeste da se radnicima u Crnoj Gori koji se nalaze u ponižavajućem robovlasničkom položaju, da se omogući isplata njihovih zarađenih zarada, a da poslodavci koji ne isplaćuju zarade budu krivično sankcionisani. Ovo je i po stavovima Vlade, ministra finansija, jedno od najvažnijih pitanja koje opterećuje i likvidnost budžeta. Dakle, siva ekonomija u oblasti isplata zarada i poreza i doprinosa je jedna od bolnih tačaka finansijskog i ekonomskog sistema. Podsjetiću vas, kolege, da je deficit Penzijskog fonda od 2008. do 2014. godine udvostručen. Mi izdvajamo 3% bruto društvenog proizvoda da bi se penzije isplatile crnogorskim penzionerima. Nažalost, mi ne možemo naše radnike zaštititi na način na koji bi to Demokratski front želio, jer sama struktura privrede je takva da dominiraju zaposleni u trgovini, u uslugama, a tamo je lako zamijeniti zaposlene. Na tržištu rada u trgovini i uslugama ponuda je ogromna, tražnja je mala. Vi lako možete na tržištu rada naći zamjenu za kasirku, za radnika u trgovini, za radnika u kladionici, vrlo lagano. Zato, građani Crne Gore moraju da znaju, sindikat je jak tamo gdje je jaka industrija. Sindikat štiti radnike na pravi način samo u industriji, jer vi industrijskog radnika, dobrog majstora, dobrog inženjera ne možete lako naći na tržištu rada. Zbog toga je i priroda odnosa između poslodavca i sindikata i države drugačija u zemljama koje imaju razvijenu industriju i razvijeni izvoz kao, recimo, Njemačka, a drugačije je u ovim nesrećnim zemljama gdje svi rade u trgovini i uslugama i gdje praktično vi možete da ucjenjujete zaposlene činjenicom da uvijek možete lagano da zamijenite svakog radnika, jer za rad u trgovini ne treba visoka stručna sprema, ne trebaju specijalistička znanja i vještine, lako obučite radnika da radi na kasi ili da slaže robu po rafovima.

Tako da izmjene ovog zakona, u stvari, pokušavaju da zaštite zaposlene u Crnoj Gori od samovolje poslodavaca, posebno ovih crnogorskih tajkuna. Podsjetiću vas, u onim granama u kojima ima najviše zaposlenih kao što je to trgovina i turizam ne postoji granski kolektivni ugovor. Znači, jedino na šta se radnici u tim radno intenzivnim granama mogu osloniti je Zakon o radu i sada ovaj zakon krivični koji treba da onemogući poslodavcima da zloupotrebjavaju situaciju sa slabim sindikatom, sa sistemom koji štiti poslodavca i da radnici vrlo često budu prevareni, da rade mjesecima, a da za taj svoj rad ne prime zaradu. Onda poslodavac napravi lažni stečaj koji je, da podsjetim kolege, takođe krivično djelo, ali se u Crnoj Gori vrlo rijetko tužilac i policija odlučuju da procesuiraju krivične prijave i podignu optužnice za krivično djelo koje je propisano u Krivičnom zakonu, a to je iniciranje lažnog stečaja. Vidjeli ste juče Udruženje stranih poslodavaca. Kao ključni problem na crnogorskom tržištu govori o tzv. nesolidnim poslovnim subjektima. Dakle, ljudi koji otvaraju firme koji ostaju dužni bankama, dužni partnerima, dužni državi za porez, naprave lažni stečaj, dugove ostave koji ne mogu da se naplate, a onda otvaraju nove firme i unose jedan kaos u privredni sistem Crne Gore. Kao što znate, nažalost, naše institucije sistema tu nijesu efikasne.

Mi predlažemo, da građani znaju, da neisplaćivanje zarada bude krivično djelo i da davanje lažnih informacija, kada govorim o zaradama govorim o bruto zaradama, da poslodavac mora dati tačnu informaciju o visini zarade, zajedno sa svim obračunatim porezima i doprinosima kako bi poreski organi i državni organi znali kolika je obaveza jednog poslodavca prema državi i prema Fondu PIO posebno, koji je u katastrofalno teškoj situaciji. Ovo ne podrazumijeva da postoji krivična odgovornost ako iz redovnih poslovnih aktivnosti, ako je blokiran račun, ako nema novca na računu, naravno ne može čovjek da isplati zaradu ako je blokiran račun. Ovdje govorimo o situaciji kada poslodavac namjerno neće da isplati radnike, ima novca na računu i to čini na način da sebi ostvaruje ekstraprofit, a da ošteti državu i radnike.

Prema tome, mislim da postoje svi uslovi da se izjasnimo oko ovoga predloga zakona skoro jednoglasno. Ne mogu da vjerujem da nekome smeta da se poprave prava radnika i da čovjek koji pošteno odradi taj posao dobije tu crkavicu. Ovim se i sprečava masovna pojava da poslodavac da obračun zarade na 55 eura, na najnižu cijenu rada, a da ostatak isplaćuje u gotovini, bez plaćenih poreza i doprinosa. Vidjećete kada ovi ljudi zaposleni u trgovini dođu da obračunaju svoje penzije da će to biti penzije na najnižem mogućem nivou.

Dakle, kolege, radi se o jednom viđenju Demokratskog fronta koji želi da se suoči sa najvećim problemima crnogorskog društva, prezentiramo kako bismo mi sutra vodili Crnu Goru, kako bismo štitili zaposlene i kako bi svi poslodavci, nevezano za veličinu i političku preferenciju, morali da poštuju osnovno ljudsko pravo. Dakle, svaki radnik koji radi i koji odradi svoje časove rada mora da bude plaćen za taj svoj rad. Kolege, očekujem podršku ovim izmjenama. Mislim da ćemo time uvesti jedan institut koji postoji u mnogim zemljama Evropske unije.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Medojeviću.

Izjestilac Odbora je kolega Škrelja. Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Upravo zbog ovakvog obrazloženja gospodina Medojevića, koje nema nikakve veze sa predloženim zakonom, mi smo se opredijelili na Zakonodavnom odboru da ovaj predloženi zakonski akt nije u skladu sa Ustavom i sa pravnim sistemom.

Dozvolite mi samo da pročitam stav 2 izvještaja o razmatranju Predloga zakona o dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore. Odbor je ocijenio da ovaj predlog nije u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom, jer je od deset prisutnih članova Odbora pet glasalo za, a pet protiv. Dakle, ovaj predlog zakona nije dobio potrebnu većinu. I član 4, Odbor je predložio da shodno članu 93 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom ovog predloga zakona, Skupština odluči bez pretresa.

Gospodine potpredsjedniče, mi se nijesmo izjasnili o stavu Zakonodavnog odbora da li je ovaj predloženi zakonski akt u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Očigledno da imamo različitih mišljenja oko tumačenja stava Zakonodavnog odbora, pročitao sam, dobili ste izvještaj svi, tako da sam sada u prilici da dam pauzu da razjasnimo ovu dilemu, pa ćemo nastaviti sa radom. Hvala.

-Pauza-

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolege i kolegice, nastavljamo sa radom.

Nastavljamo sa radom tako što ćemo odložiti raspravu o Predlogu zakona o dopuni Krivičnog zakonika i Predloga zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima, jer očigledno ima dosta dileme u vezi sa tumačenjima odnosno sa stavom Zakonodavnog odbora u vezi sa ovim tačkama, tako da ćemo ta pitanja kao moguće dileme deligirati kolegijumu. Očigledno da se to dešava češće u posljednje vrijeme i mislim da je vrijeme da o tome raspravimo na kolegijumu i nađemo odgovarajuće rješenja i raspravimo i ove zakone.

Danas ćemo nastaviti sa radom tako što ćemo **objedinjeno pretresati tačke 19. i 20.** To su dva izvještaja: **Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori za 2013.godinu i Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2013.godinu.**

Predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama koji će braniti ove izvještaje su: predsjednik Savjeta Šefko Crnovršanin i članovi Savjeta Aleksa Ivanović i Radenko Lacmanović. Mi ih pozdravljamo.

Izvjestilac Odbora za ljudska prava i slobode je magistar Dritan Abazović.

Otvaram pretres i pitam jednog od predstavnika Savjeta Agencije da li želi dati dopunsko obrazloženje.

Gospodine Crnovršanin, izvolite.

ŠEFKO CRNOVRŠANIN:

Danas raspravljamo o dva izvještaja. Dogovorili smo se da jedno uvodno izlaganje u vezi zaštite podataka o ličnosti dam ja, a kolega Lacmanović o slobodnom pristupu informacijama.

Poštovani predsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici, poslanice, dame i gospodo.

Ovo je četvrta godina zaredom kako Agencija podnosi i brani izvještaj pred ovim domom. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodnom pristupu informacijama u skladu sa članom 62 stav 1 Zakon o zaštiti podataka o ličnosti podnosi izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka za 2013.godinu u kome objavljuje analizu stanja u oblasti zaštite ličnih podataka. Adekvatna zaštita ličnih podataka jedan je od izazova sa kojim se Crna Gora mora ozbiljno suočiti na putu pristupanja Evropskoj Uniji. S tim u vezi u Izvještaju Evropske komisije o stanju ljudskih prava za 2013. godinu navedeno je da je u cilju poboljšanja stanja zaštite ličnih podataka Agencija počela sa realizovanjem mjera propisanim akcionim planom za poglavlje 23 - pravosuđe i osnovna prava.

Agencije ocjenjuje da iz zahtjeva za davanje mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti podataka o ličnosti upućenih Agenciji, zahtjeva za zaštitu prava, izvršenih redovnih i vanrednih nadzora, davanje saglasnosti na automatske zbirke ličnih podataka, davanje saglasnosti za iznošenje ličnih podataka van teritorije Crne Gore te neposredne komunikacije sa rukovodocima zbirki ličnih podataka, predstavnicima državnih organa, organa državne uprave, lokalne samouprave, javnih preduzeća, privrednih društava i drugih pravnih

lica, NVO sektora i pojedinaca, norme Zakona uglavnom se poštuju i da se primjenjuju međunarodni standardi u oblasti prava na privatnost, dok su pojedinačni slučajevi koji se odnose na kršenja prava na privatnost posljedica nedovoljnog poznavanja odredbi pomenutog zakona kao i primjene pojedinih zakona koji su donešeni ranije a nijesu ... sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

U izvještaju koji je pred vama možete vidjeti da Agenciji nedostaju odgovarajući kapaciteti u smislu ljudskih resursa i finansiranja što predstavlja kontinuirani problem u radu Agencije. Agencija je funkcionisala sa relativno malim brojem zaposlenih koji se kreće u nivou nešto više od 50% od ukupnog broja planiranih radnih mjesta.

Kao što Vam je poznato, Agencija je od februara 2013. godine dobila još jednu nadležnost, a to je o odlučivanje u drugom stepenu po žalbama za slobodni pristup informacijama. Iz tog razloga imamo dva izvještaja, znači prvi put vam podnosimo izvještaj u svojstvu drugostepenog organa.

Kolega Lacmanović, kako sam rekao oko slobodnog pristupa informacijama će reći.

Bez obzira na okolnost ko podnosi inicijativu, ko je subjekt nadzora, vodilo se prije svega računa o tome da je Agencija samostalni nezavisni organ te da je servis građana u zaštiti njihovih prava. Nadzorima koje sprovodi Agencija ne može se uvesti red u oblasti obrade ličnih podataka putem video nadzora. Sistemski pristup ovom problemu kroz izmjenu zakonske regulative smatramo neophodnim korakom kako bi se pristupilo efikasnije uvođenju reda u ovoj oblasti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Gospodine Crnovršanin, molim vas, ako možete malo glasnije jer druga strana ne čuje. Malo glasnije i podignite mikrofon.

ŠEFKO CRNOVRŠANIN:

Navedena ocjena odnosi se na video nadzor instaliran u okviru unutrašnjosti ugalavnom objekata u oblasti ugostiteljstva, dok u dijelu instaliranja video nadzora na otvorenom prostoru nema izraženih problema. Nepravilnosti koje su konstatovane u najvećem broju sprovedenih nadzora tiču se nezakonito postavljenog video nadzora kao i neadekvatne obrade ličnih podataka. Zabrinjavajuća okolnost je da gotovo nema nadzora u

kojem nijesu utvrđene nepravilnosti što znači da izostaje onaj bitan segment dobrovoljnog poštovanja propisa Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Istovremeno, optimizam uliva činjenica da većina kontrolisanih subjekta nadzora poštuje naloge Agencije što znači da dobrovoljno ispoštuju naloge u smislu otklanjanja nepravilnosti koje se uglavnom odnose na obradu ličnih podataka, a u većem obimu nego što je to prethodno, da bi se postigla svrha njihove namjene. Iz podnesenih zahtjeva za zaštitu prava građana zaključuje se da su isti ukazivali uglavnom na obradu ličnih podataka bez njihove prethodne saglasnosti, odnosno suprotno Zakonu.

Kao što smo istakli u prethodnom izvještaju, smatramo da stepen rizika kao posljedica masovnog uvođenja video nadzora već odavno, možemo slobodno istaći, dobija karakter stihije na koju Agencija nema bitan uticaj imajući u vidu ograničene kapacitete i neadekvatnu zakonitu regulativu.

Pored video nadzora pojava ugrožavanja privatnosti putem direktnog marketinga dobija na intenzitetu razvojem novih informacionih i komunikacionih tehnologija, pored pozitivne ima negativnu stranu djelovanja iz razloga što masovnim korišćenjem savremenih sredstava komunikacije sa potencijalnim kupcem, odnosno korisnikom usluga, kompanije u borbi za profitom ne poklanjaju dovoljno pažnje zaštiti ličnih podataka potencijalnim kupcima svojih proizvoda. U dosadašnjoj praksi jasno je prepoznata ova pojava koja predstavlja ne mali rizik u oblasti zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori, zato Agencija mora posvetiti posebnu pažnju takvim pojavama.

Zaštita ličnih podataka nije samo nedležnost Agencije, Krivičnim zakonikom Crne Gore su predviđena i krivična djela koja se tiču povrede prava privatnosti. U neposrednoj komunikaciji sa Vrhovnim državnim tužiocem i predstavnikom Vrhovnog suda ukazali smo na potrebu da se krivična djela predviđena Krivičnim zakonikom koja se odnose na povredu prava na privatnost, u izvještajima pomenutih državnih organa prikazuju kao posebna cjelina, kao i statistika krivičnih postupaka vezanih za povrede prava privatnosti. Simbolična sredstva koja nam stoje na raspolaganju, koja su namijenjena za podizanje nivoa svijesti svih kategorija rukovalaca zbirki i građana čija prava mogu biti povrijeđena jesu limitirajući faktor kada su u pitanju javne kampanje, ali Agencija uspješno pronalazi način da se predstavi javnosti kao servis građana.

Smatramo takođe da je neprihvatljiva praksa državnih organa, organa državne i lokalne uprave koju karakteriše nezainteresovanost da se predstavnici Agencije uključe u kontaktiranje prilikom izrade zakona i drugih propisa kojima se reguliše obrada ličnih podataka. S tim u vezi neophodno je da nadeležni državni organi...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Gospodine Crnovršanin, ja vas molim da vodimo računa i o vremenu, pošto će i gospodin Lacmanović takođe govoriti.

ŠEFKO CRNOVRŠANIN:

Odmah ću završiti, još minut dva.

Predstavnici Agencije u komunikaciji sa starješinama organa državne uprave ukazali su na značaj izmjene Zakona u dijelu koji se odnosi na obradu ličnih podataka u odnosu na analizu većeg broja zakona, koje je Agencija ranije uputila resornim ministarstvima i Vladi Crne Gore. Mediji često objavljuju lične podatke u povećanom obimu u trci za aktuelnošću, često se stavljaju u ulogu nekih drugih državnih organa. Takođe kod državnih organa, organa državne uprve i NVO primjećujemo naglašenu zainteresovanost da se lični podaci posredstvom objavljivanja obrađuju u većem obimu nego što je to potrebno da bi se ostvarila svrha povrede.

U 2014. godini Agencija će sprovoditi aktivnosti u skladu sa planom rada koji se odnosi na razvojno opredjeljenje registra Agencije, zbirke ličnih podataka, razvijati saradnju sa nadležnim državnim organima u postupku pripreme propisa koji se odnose na zaštitu ličnih podataka i slobodni pristup informacijama, razvijati unapređenje međunarodne saradnje kroz nastavak procesa zaključivanja memoranduma i deklaracije o saradnji, obezbijediti prisustvo na domaćim međunarodnim skupovima, organizovati seminare i obuke na temu unapređenja zaštite ličnih podataka, samostalno i u saradnji sa drugim organizacijama, intenzivirati aktivnosti na nivou podizanja svijesti laičke i stručne javnosti kroz izradu publikacija i drugo. Agencije nalazi da građani nedovoljno poznaju svoje pravo kada je u pitanju zaštita privatnosti i zaštita ličnih podataka. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Gospodine Lacmanović, izvolite.

RADENKO LACMANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, uvaženi građani Crne Gore.

Podnositi prvi izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori je lak i težak zadatak. Lak zbog toga što je prvi, i od vas očekujemo razumijevanje ako nijesmo u određenoj mjeri zadovoljili vaša očekivanja. Težak, jer među nekima od vas prepoznajemo značajne poznavaoce ove materije pa je odgovornost tim i veća.

Primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama počela je 17. februara prošle godine. Svjesni situacije u kojoj smo se našli, nedostatka kadra i finansijskih sredstava, tražili smo od nadležnih državnih organa odlaganje primjene ovog zakona. No, kako nijesmo naišli na razumijevanje na odgovarajućim adresama za odlaganje primjene ovog zakona, morali smo se, htjeli ili ne, prihvatiti posla koji nam je dodijeljen. Zbog toga smo u 2013. godini radili, čini nam se, marljivo i odgovorno.

Zakon koji ste usvojili u julu 2012. godine je rezultat potrebe da se usaglase i harmonizuju Zakon o tajnosti podataka, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i Zakon o slobodnom pristupu informacijama. Ne samo po našoj ocjeni nego i po ocjenama međunarodnih stručnjaka koji su vršili ove analize, u tome ste uspjeli. Bitine karakteristike Zakona kojeg sada primjenjujemo jesu, sasvim jasno definisano, privlađujući javni interes, obaveza organa vlasti da sačinjavaju vodič, ne samo da ga sačinjavaju nego da ga ažuriraju, koji se odnosi na slobodan pristup informacijama, precizno navedene informacije koje organi vlasti moraju proaktivno objavljivati, takođe obaveznost testa štetnosti na osnovu kojeg bi se moglo vidjeti zbog čega se organ vlasti opredijelio za pravo javnosti da zna u odnosu na pravo na zaštitu ličnih podataka, zaštitu ekonomskih trgovinskih interesa, zaštitu spoljne i ekonomske bezbjednosti ili monetarne sigurnosti, ili obrnuto.

Takođe, članom 14 Zakona o slobodnom pristupu informacijama Crna Gora se svrstava u red zemlja koje imaju najkraću listu informacija kojima se pristup može u potpunosti ili djelimično ograničiti. Bitna novina i čini nam se bitni kvalitet ovog zakona je to što prvi put imamo nezavisan nadzorni organ koji odlučuje u drugom stepenu. Rokovi koji su nam dodijeljeni za odlučivanje jesu kratki i nama su otežavajući faktor, međutim ukoliko imadnemo razumijevanja u narednoj budžetskoj godini da se kadrovski ojačamo, vjerujemo da ćemo i te rokove moći ne samo da maksimalno poštujemo nego da i kvanitet da kvalitet. Takođe je kvalitet ovog zakona što Savjet Agencije mora u meritumu odlučivati, što nema obavezu nijedan državni organ u Crnoj Gori.

Ono što želim posebno naglasiti jeste da smo u ovom izvještajnom periodu imali 154 predmeta, riješili smo i razdužili 721 predmet, od čega 552 žalbe smo usvojili, 10 djelimično

usvojili, 90 postupaka obustavili zaključkom zbog toga što je podnositelj žalbe odustao jer mu je data informacija koju je tražio. Svega 67, kažem svega, možda je to za neke mnogo, žalbi smo odbili, to je nešto manje od 8%. Čvrsto stojimo na stanovištu da smo na ovaj način snažno afirmisali pravo javnosti da zna.

Ono što je bitna karakteristika primjene ovog zakona jeste takozvano ćutanje administracije. U protekloj godini imali smo značajno ćutanje administracije i više od 50% ukupnog broja predmeta, usudio bih se reći i 60%, odnosilo se na ćutanje administracije. Opredijelili smo se da ne odlučujemo mi u meritumu, kao drugostepeni organ, po tim žalbama, nego da nalažemo prvostepenim organima da odluče o zahtjevima. Dakle, da oni riješe, a ne mi. Iz prostog razloga, da smo mi se odlučili da rješavamo u meritumu na ćutanje administracije, administracija bi stalno ćutala i mi bismo morali raditi njihov posao.

Takođe želim da istaknem da u ovom izvještajnom periodu nijesmo imali u našem informacionom sistemu nijedan registrovan zahtjev za slobodan pristup informacijama prema Skupštini Crne Gore, niti žalbu na odluku organa vlasti koji se zove Skupština Crne Gore i njena radna tijela. To može samo da navede na dva zaključka - da Skupština radi transparentno ili da Skupština uredno odgovara na zahtjeve za slobodan pristup informacijama. Šta god da je u pitanju, zaslužujete priznanja.

Takođe želim da kažem, posebno otežavajući momenat u primjeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama jeste naše neslaganje, nesporazumi sa Direkcijom za državnu i lokalnu samoupravu, Direktoratom za inspekciju nadzor koji vrši kancelarijsko poslovanje. Imamo česte primjere da organi vlasti tvrde da nemaju traženu informaciju. Ukoliko podnositelj zahtjeva sumnja da organ vlasti zaista nema traženu informaciju, obraća se nama žalbom. Mi po Zakonu o slobodnom pristupu informacija imamo i koristimo mogućnost da tražimo od nadležne inspekcije da provjeri tvrdnje prvostepenih organa. Oni kažu da je to za njih težak posao koji ne mogu završavati i ne mogu biti servis Agenciji za slobodan pristup informacijama i zaštitu ličnih podataka. Sviđalo se to njima ili ne, dokle se ne izmijeni ovaj zakon i moguće nama da u nadležnost i ovo pitanje, naravno uz kadrovska osnaživanje, mi smatramo da to nadležna inspekcija mora raditi. Zbog toga odavde pozivam resornog ministra da se uključi u rješavanje ovog problema.

Takođe bitna karakteristika u primjeni se odnosi na primjenu zakona od strane pravosudnih organa. Naime, pravim stavom Vrhovnog suda iz 2011. godine je zaključeno da se Zakon o slobodnom pristupu informacijama ne može primjenjivati na postupke pred nadležnim sudovima. Mi smo strogo protiv toga, suprotstavljamo se ovome i kažemo da se ograničenja za slobodan pristup informacijama mogu samo odnositi na slučajeve predviđene ovim zakonom. Sve odredbe zakona ranijih, pa i pravna stanovišta koja su donijeta prije

stupanja na snagu ovog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, za nas su nevažeci. I ono što je, čini mi se, još takođe bitna karakteristika u ovom izvještajnom periodu jeste da smo svjesni da je bilo i prigovora zbog čega se jednom organu daju nadležnosti u dvije oblasti, zaštiti ličnih podataka i slobodnom pristupu informacijama. Čvrsto vjerujemo da niko još u svijetu nije zakonom razgraničio ova dva prava, pravo javnosti da zna i pravo na zaštitu ličnih podataka. Zbog toga se to često vrši sistemom balansa. Logično je i činjenica je da je to dobro rješenje i nije Crna Gora unikatna po tome, već su i mnoge zemlje u okruženju pa i samoj Evropskoj uniji se odlučile da isti organ vaga između ova dva prava, dakle prava javnosti da zna i prava na slobodan pristup informacijama.

Zaključicu ovo izlaganje jednim prostim primjerom koji će vam pokazati da smo, čini mi se, ovo dobro radili. Imali smo u protekloj godini često zahtjeve od pojedinih nevladinih organizacija prema organima vlasti, centrima za socijalni rad u svim opštinama u Crnoj Gori, gdje se tražila kopija analitičkih kartica o podnijetim zahtjevima za dodjelu jednokratnih pomoći, kao i odlukama o dodjeli jednokratnih pomoći. Svi centri za socijalni rad su odbijali takve zahtjeve pod izgovorom zaštite ličnih podataka. Mi smo analizirajući to došli do zaključka da se mora udovoljiti takvim zahtjevima, da se mogu dostaviti kopije analitičkih kartica uz brisanje imena i prezimena. Mnogi su nas pitali šta smo time dobili. Mi čvrsto vjerujemo da smo svi dobili, jer nije suština da znamo mi, kao građani ili poslanici, mi u Agenciji da li je Marko ili Janko u Pljevljima ili Herceg Novom podnio zahtjev za dodjelu jednokratne pomoći, već je suština da znamo koliko je tih zahtjeva bilo i koliko ih je odobreno i da uporedimo kakvo je stanje bilo u godini kada, recimo, nije bilo izbora i u godini kada su održavani izbori. Na osnovu tih podataka možemo dolaziti do zaključaka da li je bilo zloupotrebe ili ne.

Konačno, želim da vas sve pozovem, bez obzira na pripadnost u pojedinim poslaničkim klupama i različite stavove možda o nekim pitanjima, vjerujem da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama zaslužila da podržite ovaj izvještaj i da nas dodatno ohrabrite i obavežete da u narednom periodu radimo i bolje i kvalitetnije. Zahvaljujem se i izvinjavam ako sam prekoračio vrijeme.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, jeste prekoračenje ali nije problem, jer su dva izvještaja u pitanju. Oni su objedinjeni.

Prije nego što pređemo na uvodno izlaganje u ime poslaničkih klubova, imamo jedno pitanje, poslanica Snežana Jonica. Izvolite.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Prije nego što pređemo na diskusije o ovim izvještajima, htjela bih da dobijem neka pojašnjenja ili neke informacije koje bi bile korisne za dalju raspravu.

Prije svega želim da pitam predstavnika Agencije: Koliko je po vašoj procjeni u ovom trenutku neevidentiranih zbirki podataka u Crnoj Gori, odnosno da li mislite da postoji više evidentiranih ili neevidentiranih zbirki podataka u Crnoj Gori? Da li i koliki je obim kršenja prava u oblasti video nadzora? Da li je ovo na šta ste ukazali u vašim zaključcima samo djelimičan problem ili je nešto što možemo prepoznati kao veliki problem koji se mora mnogo značajnije i konkretnije urediti propisima, ali u odnosu na one koji koriste video nadzor ?

Imajući u vidu da ste izvještajnu godinu završili sa nešto malo više od 50% popunjenih sistematizovanih radnih mjesta, interesuje me da li je posljednjih mjeseci ove godine nešto više urađeno u toj oblasti ili ste još uvijek sa tim brojem popunjenih i sistematizovanih radnih mjesta, jer ulazite već u drugu godinu izvještajnog perioda u ovoj jednoj oblasti koju ste tek dobili, pa vjerujem da već tada nećemo moći pričati o tome, prva je godina pa ćete nas razumjeti, a vaš obim posla će biti povećan. Imajući u vidu i ulogu ove Skupštine, a rekli ste da je bilo nerazumijevanja od svih subjekata, ja ću podsjetiti da je Klub poslanika SNP-a podržao potrebu popunjavanja svih sistematizovanih radnih mjesta koja se tiču oblasti nadležnosti obije agencije neophodnih za rad i odlučivanje, kao i da smo ukazali na potrebu da se umiješamo, ako bi vam obezbijedili kvalitetne uslove za rad u kadrovskom i finansijskom smislu i od vas tražili da svoj posao radite kako treba.

Na kraju, konstatacija oko transparentnosti rada Skupštine, neće mi zamjeriti potpredsjednik, ali moram malo da iskoristim to što su pohvalili Skupštinu da je transparentna. Činjenica je da je transparentnost Skupštine višestruko poboljšana promjenom jednog čovjeka, generalnog sekretara, ali svijest o tome šta donosi transparentnost kod naših građana ili u našoj javnosti nije promijenjena, jer čini mi se da to što je Skupština pokazala maksimalan nivo transparentnosti nije dobilo pohvalu u javnosti, nego to što mi dajemo više podataka je razlog da se o onome što mi nemamo što da skrivamo više priča. Oni što kriju, o njima se ne priča, pa je to tema za razmišljanje.

I na kraju priče, da li mislite da ste riješili problem time što ste nam rekli da sad možemo da koristimo analitičke kartice, ali bez imena i prezimena? Ja smatram da mi kao poslanici ne možemo da pratimo sve zloupotrebe koje se tiču korišćenja prava na socijalnu i dječiju

zaštitu i tako dalje, tako što ćemo vidjeti samo brojke. Ja sam brojke imala i prije te vaše odluke, na poslanička pitanja, ali sam imala podatke da ostvare ta prava imaju ljudi koji ne ispunjavaju zakonske uslove. Ja to mogu da znam jedino ako imam imena i tu je tema za razmišljanje, da li se nekim propisima, makar u odnosu na poslanike, to može promijeniti kako bismo zaista mogli da vršimo nadzor nad primjenom zakona o kojima pričamo, jer ovako to je nemoguće uz brojke o kojima vi govorite.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ovdje nijesu sam opitanja nego i teme za razmišljanje. Znači, očigledno da je dosta toga upućeno prema predstavnicima Savjeta. Izvolite. Ko želi da odgovori? Izvolite, gospodine Ivanović.

ALEKSA IVANOVIĆ:

Gospodo poslanice i poslanici,

Uvažena poslanica Jonica je postavila više pitanja. Pokušaću da u odgovoru zadovoljim njenu znatiželju što je moguće više. Kao što vidite naš izvještaj za 2013. godinu vam precizno kaže da je dostavljeno novih 257 evidencija od strane 93 rukovaoca. Znae dobro kakvi su bili podaci i povodom pređašnjih naših izvještaja i naših obrazlaganja ovdje u parlamentu. Ne treba biti premudar i veliki poznavalac ove oblasti da se dođe do zaključka da je još uvijek mnogo više onih koji nijesu dostavili zbirke podataka, ali da to ne bude iskorišćeno u negativnom kontekstu, to je bila praksa u svim državama, čak i u državama koje se bave ovom oblašću mnogo duže od nas taj fenomen je prepoznat. Mnogo je više u više godina prvoga rada evidentirano kao pitanje, ili kao problem, da je dostavljen relevantan broj zbirke i podataka, ali je analiza ipak osnovana da ima mnogo više onih koji nijesu dostavili.

Na kraju, zbirke podataka se svakodnevno stvaraju i sasvim je očekivati da se svakim danom stvaraju nove zbirke podataka a da se one pravoremeno i ne dostavljaju. Mi činimo sve što možemo da to riješimo.

Ako sam na pravom putu onda bi trebalo da odgovorim ukratko i o fenomenu video nadzora. Fenomen video nadzora je jako dobro poznat ne samo kod nas nego i u drugim zemljama Evropske unije, i u onima koje nijesu i u onima koje su kandidati. Tvrdo stojimo na stanovištu da se video nadzoru mora posvetiti velika i stroga pažnja. Video nadzor duboko

zadire u privatne živote pojedinca. Nezakonit video nadzor uzrokuje i druge posljedice u garantovanju vladavine prava i ljudskih prava u zemlji gdje se taj fenomen stavi na dnevni red. O čemu se radi? Ne samo mi iz Agencije nego oni iz pravosuđa a i poslanici vrijedno je da znaju da nezakonit video nadzor mora se gledati i u drugom svijetlu - da li u skladu sa vladavinom prava i ljudskim pravima nezakonit video nadzor može biti i valjani dokaz. Moje mišljenje i kolega iz Agencije je da oni koji se bave time moraju posvetiti dužnu pažnju. Ono što je po jednom zakonu nezakonito, ne može po drugom zakonu konvalidirati u valjanosti. To je sofisticirano pravno pitanje koje ukazuje na valjanost pravnog pitanja.

Što se tiče izuzetno važnog pitanja, vi ste ga postavili, o kadrovskoj osposobljenosti Agencije. Imamo samo tri pravna savjetnika u pristupu informacijama. Čini mi se da svi ovdje, nas trojica koji dijelimo, smatramo da je minimum šest pravnih savjetnika potrebno za pristup informacijama. Da vam dam malo više pojašnjenja u ovom odgovoru. Mi prezentujemo Izvještaj za 2013. godinu, ali u praksi i u činjenicama koje imamo već, mi smo već za pet mjeseci ove godine riješili oko 1.100 predmeta, sa nas trojicom i sa tri pravna savjetnika. Pogledajte praksu drugih država koje rade po ovom pitanju jako dugo, imaju po osam pravnih savjetnika a 600 žalbi godišnje. Zar zaista mislite, vi koji ste glavni dom koji donosi zakone, da ćemo valjano primjeniti ove zakone sa ovakvim kadrovskim kapacitetima? Gdje će tu biti i kolika će biti naša odgovornost da osim što ćemo kvantitativno postići rezultat, postignemo i kvalitativno? Svi moraju da paze i da vode računa o kvalitetu svoga rada.

Dao sam odgovore, ako treba još nešto, tu sam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, gospodine Ivanović.

Kolega Palović je tražio da postavi pitanje. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Gospodo iz Agencije, sasvim sam siguran da ste svjesni činjenice da je najveći problem crnogorske političke scene, problem koji traje više od godinu dana, nepostojanje povjerenja u izborni proces i problem nelegalnih aktivnosti vladajuće strukture kada je u

pitanju rad sa biračima. Mi smo na to više puta ukazivali i mislim da je afera "snimak" sumblimacija te strategije, kriminalne, nezakonite strategije DPS-a. Prvo obraćanje vašoj Agenciji sam uputio ja, kao neko ko je povukao nogu i počeo prvi da se obraća Agenciji postavljam ovo pitanje. Tada sam vas pitao, gospodo iz Agencije, da li postoji baza podataka Demokratske partije socijalista koju, po mojim informacijama, vodi izvjesna Nada u Nikšiću, a u kojoj su sadržani na potpuno protivzakonit način u protivzakonitom obimu podaci o svim biračima u Crnoj Gori. Iz afere "snimak", a nadam se da ste je pratili, mogli ste se upoznati sa činjenicom da je to logistički osnov za ove protivzakonite radnje koje se dešavaju u izbornim procesima a koje su potpuno srušile povjerenje u izborni proces u Crnoj Gori.

Dakle, želim da vas pitam, gospodo, da li ste prepoznali svoju obavezu da se pozabavite tom bazom podataka čiji se se separati dijele aktivistima DPS-a na terenu. Ti separati sadrže i matične brojeve o svim tim ljudima, ne samo o glasačima DPS-a, ne matične brojeve koje su oni dobrovoljno davali, nego matične brojeve svih građana Crne Gore i podatke o njihovoj zaduženosti i o dugovima za struju i o eventualnim kriminalnim dosijeima i zdravstvenim dosijeima i o svemu. Pitam vas, gospodo, da li ste našli za shodno da kao Agencija se pozabavite onim što su pokazali bjelodano naši aktivisti plijeneći taj protivzakoniti materijal u Beranama i u Podgorici.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Pavloviću.

Bila su dva pitanja, da li će neko odgovoriti na ova pitanja?

U završnoj riječi? Vaše je pravo.

Idemo u raspravu, kolega Halil Duković prvi u ime poslaničkog kluba Demokratske partije socijalista, a neka se pripremi, u ime Kluba Demokratskog fronta, poslanik Pavlović.

Izvolite, poslaniče Duković.

HALIL DUKOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka,

Pošto je ovo objedinjena rasprava o dvije tačke dnevnog reda, nešto više ću reći o Izvještaju o stanju zaštite ličnih podataka. Kratko ću se osvrnuti i na Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori za 2013. godinu.

Ono što želim na samom početku da istaknem jeste da se zaštiti ličnih podataka svakim danom pridaje sve veći značaj, da se iz Izvještaja vidi da je napravljen evidentan pomak u ovoj oblasti i da aktivnost Agencije je išla u tom pravcu da se podigne, prije svega, nivo svijesti o značaju ove problematike za naše društvo.

Zato ističem veliki broj seminara, edukacija, kojima su prisustvovala stručna lica iz Agencije, posebno predavanja koja su održavana zaposlenima u javnim službama, jer je evidentno da Zakon još uvijek nije stigao do svih u onom obimu kako bismo svi mi željeli, ali i da ima slučajeva gdje izmjene Zakona još nijesu sprovedene i da se čak radilo nešto po starim zakonima. Tako ohrabruje činjenica koja je sadržana u Izvještaju a govori da su svi subjekti koji su bili predmet interesovanja Agencije za zaštitu ličnih podataka pokazali jaku kooperativnost a i spremnost da uočene propuste koje sukonstatovali kontrolori Agencije isprave u propisanom roku, što ide u prilog našoj želji da se Zakon o zaštiti ličnih podataka implementira u potpunosti.

Većoj i boljoj implementaciji sigurno je doprinijelo i usaglašavanje Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Zakona o tajnosti podataka i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti sa relevantnim međunarodnim dokumentima i propisima koji se odnose na oblast zaštite podataka o ličnosti i privatnosti ličnosti, što je uspostavilo i veću ravnotežu između prava javnosti da zna i prava svakog na privatnost a čija implementacija je počela u februaru 2013. godine.

Rezultat koji je postigla Agencija ima još veću vrijednost ako znamo da je krajem 2013. godine u Agenciji bilo 18 uposlenih a da je sistematizacijom predviđeno 33 radna mjesta, što je za pohvalu. Ipak se sa jednom dobrom organizacijom može doći do dobrog rezultata.

Ukratko ću se osvrnuti na analizu stanja zaštite ličnih podataka, gdje se u ovom izvještaju konstatuje da se norme zakona uglavnom poštuju i da se primjenjuju međunarodni standardi u oblasti zaštite ličnih podataka, dok su pojedinačni slučajevi koji se odnose na kršenje ovog prava posljedica nedovoljnog poznavanja odredbi pomenutog zakona, kao i primjene pojedinih zakona koji su doneseni ranije a još uvijek nijesu usaglašeni sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, gdje vjerujem da i vaša inicijativa za izmjenu pojedinih članova više zakona navedenih u izvještaju ide u tom pravcu.

Najbolju sliku u oblasti zaštite ličnih podataka dobićemo ako uporedimo izvještaje iz prethodnih godina. Tako se u izvještajima za 2010. i 2011. godinu navodi da je svijest građana o pravu na zaštitu ličnih podataka, kao i odgovornost državnih organa, organa lokalne uprave, privrednih društava i drugih pravnih lica na niskom nivou. Znači, izvještaj 2010. i 2011. godine.

U izvještaju za 2012. ocijenjeno je da su vidljivi brojni mjerljivi pomaci u ovoj oblasti, dok se u Izvještaju o stanju zaštite ličnih podataka za 2013. godinu konstatuje da se norme zakona uglavnom poštuju i da se primjenjuju međunarodni standardi u oblasti zaštite ličnih podataka, a da su, kao što sam rekao, pojedinačni slučajevi plod više nepoznavanja zakona.

Na kraju, želim da istaknem da i određene aktivnosti koje je sprovodila Agencija za zaštitu ličnih podataka idu prilog bolje primjene zakona u praksi. Saradnja sa medijima ima veliku ulogu u stvaranju, ali i popularizaciji kao i značaju zaštite ličnih podataka, a takođe cijenim i izdavanje brošure od strane Agencije, koja je imala za cilj upoznavanje kako stručne tako i laičke javnosti sa pozitivnom praksom. Da su je pročitali svi ili barem oni koji su morali da je pročitaju, vjerujem da bi bilo mnogo manje prekršaja, posebno u oblasti uvođenja video nadzora gdje su i konstatovani prekršaji koji su u većini slučajeva više plod nepoznavanja zakonske regulative nego želje da se pogriješi u ovom dijelu.

Iz Izvještaja o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori samo ću da navedem da je interesantno da su građani vrlo malo bili zainteresovani za zaštitu informacije, da je to najviše uradio NVO sektor i od ukupno 1782 zahtjeva, NVO je imala 1301 zahtjev. Da li je to više nepoznavanje svojih zakonskih ovlašćenja od strane građana ili nezainteresovanost građana, pitanje je, vjerovatno, o kome možemo svi diskutovati. Problemi koji su se javili u početku implementacije su uobičajena pojava. Svaki početak zna dati i određene probleme. Podržavam stav Agencije koji je utemeljen i na Zakonu o slobodnom pristupu informacijama da se sve nedoumice i sporovi rješavaju samo ovim, a ne drugim zakonom. Sve u svemu, i jedan i drugi izvještaj su dobri i mislim da prikazuju realnu situaciju u Crnoj Gori i kao takve sigurno ćemo ih podržati. Zahvaljujem na dodatnom vremenu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Dukoviću.

Poslanik Pavlović, u ime Kluba Demokratskog fronta, a neka se pripremi poslanica Snežana Jonica.

Izvolite, poslaniče Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Poštovane građanke i građani Crne Gore, poštovane kolegice i kolege poslanice i poslanici,

Demokratski front neće podržati niti jedan od ova dva izvještaja. Razlozi za ovakvo naše glasanje su dvojaki. Prvu grupu razloga čini veliko nezadovoljstvo konkretnim postupanjem agencije u sferi zaštite ličnih podataka i ograničeno nezadovoljstvo nekim odlukama Agencije u sferi slobodnog pristupa informacijama. Ovdje odmah moram da kažem da je Agencija u sferi slobodnog pristupa informacijama krenula sa minusa, da ne kažem sa nule, u kadrovskom smislu, da je bila u dobroj mjeri, reklo bi se, zatečena jednom novom zakonskom obavezom koja joj je predata u nadležnost i da se u tom dijelu Agencija mora pohvaliti rezultatima koje je napravila. Ali, postoje neke, kao što sam rekao, konkretne odluke u sferi slobodnog pristupa informacijama, kojima smo mi nezadovoljni.

Drugu grupu razloga čini krajnje nezadovoljstvo tumačenjem ustavnog i zakonodavnog okvira koji daje agencija, a koji je, po našem dubokom uvjerenju, nakaradno postavljen. Upravo na način na koji je Vrhovni sud reagovao tj. Upravni sud poništio vaše odluke, i mi smo nezadovoljni tumačenjem zakonodavnog i ustavnog okvira koji vi dajete proglašavajući, ne znam odakle vam to pravo, jedan zakon za krovni zakon i samo to ustavno pravo za krovno ustavno pravo u odnosu na koji zakonski tekst se moraju uskladiti svi ostali zakoni.

Ukazaću na nedostatke tj. na pogrešnosti, na nakaradnost toga pristupa. Dakle, takav nakaradno postavljeni sistem, ali ne samo u sferi tumačenja zakonodavnog i ustavnog okvira nego i u sferi organizacije same institucije, Agencije koja je u svojevršnom konfliktu, permanentnom konfliktu interesa, jer je istovremeno agencija za zaštitu ličnih podataka i agencija za zaštitu prava na slobodan pristup informacijama. Takav nakaradno postavljeni sistem sasvim zakonomjerno proizvodi nakaradna tumačenja koji su, po mom mišljenju, ovu agenciju pretvorili u agenciju za zaštitu tajnosti obima imovine onih funkcionera DPS-a i njihovih tajkunskih saradnika, naravno sa njima povezanih lica, porodično i poslovno, koji su junaci ove nezapamćene krađe države Crne Gore. Zato, kao što sam već rekao, Demokratski front će glasati, evo kolega Danilović mi kaže, različito, ali Pokret za promjene sasvim izvjesno neće podržati niti jedan od ova dva izvještaja.

Što se tiče prve grupe razloga, PZP ocjenjuje da svojim postupanjem u sferi zaštite ličnih podataka Agencija nije podržala i da ona suštinski ne podržava borbu protiv korupcije i rasvetljavanje neobjašnjivog i enormnog bogaćenja jednog broja javnih funkcionera. Dakle, tu borbu vode opozicione partije, nevladin sektor i slobodni mediji, a Agencija se svojim odlukama i tumačenjima u prethodnom periodu trudila i permanentno se trudi da tu našu borbu što više oteža. Ovakvim svojim postupanjem agencija se sasvim oglušila o preporuke POSP-a, to je zajednički komitet evropskog i crnogorskog parlamenta, dva puta je u svojim preporukama insistirao na drugačijem radu Agencije, na drugačijem pristupu, međutim vi ste se o to oglušili, kao i o zaključke Odbora za antikorupciju Skupštine Crne Gore koji je nedavno obavio kontrolno saslušanje u vezi sa ovom temom.

Zato mi u PZP-u ocjenjujemo da se Agencija pretvorila u instrument zaštite tajnosti imovine funkcionera koji su je na sumnjiv i netransparentan način stekli, neki funkcioneri DPS-a, pozivajući se, Agencija, a po našem mišljenju grubo zloupotrebljavajući tzv. evropske standarde kada je u pitanju sfera zaštite privatnosti. Time se Agencija pretvorila od potencijalnog oružja za ispunjavanje kriterijuma iz poglavlja 23 i 24 u prepreku za ostvarivanje zahtjeva koji se nalaze pred našom državom u procesu evropskog i evroatlantskog pridruživanja.

Mnogo je primjera ovakvog postupanja Agencije. Možda je najeklatantniji onaj kada su iznose na bankarskim računima i kreditnog zaduženja Mila Đukanovića i ostalih članova porodice Đukanović proglasili tajnim, pozivajući se na Zakon o poreskoj administraciji. Smatram da čelnici Agencije dobro znaju da to nije u skladu sa standardima zapadne demokratije, u kojoj je čak i zdravstveni karton predsjednika Vlade i predsjednika države javni dokument. Smatram da je čelnicima Agencije apsolutno jasno da je nivo privatnosti javnih funkcionera u svim zapadnim državama mnogo manji od nivoa privatnosti običnih građana, da je u nekim državama nivo privatnosti javnih funkcionera i njihovih najbližih srodnika gotovo nepostojeći i da zato naš Poreski zakon treba odmah promijeniti. Umjesto da predlože hitnu izmjenu tog zakona kako bi crnogorska javnost mogla da sazna koliko novca u Crnoj Gori drže članovi porodice Đukanović, mislim da gro novca drže vani na računima van Crne Gore, i kakva su njihova kreditna zaduženja, Agencija predlaže izmjene drugih zakona, o katastru, privrednim društvima itd, izmjene koje treba da još više učine tajnim i skrivenim imovinu i nekretnine koje su tokom minule dvije decenije stekli na netransparentan način neki funkcioneri režima i članovi njihovih porodica.

Drugi eklatantni primjer u kome se Agencija nije postavila na poziciju zaštite javnog interesa, po mom mišljenju jeste onaj kada je zauzela stav da podaci o trošenju subvencija koje KAP dobija iz budžeta ove države ne trebaju biti dostupni crnogorskoj javnosti. U ovom

slučaju, Agencija nije prihvatila čak ni presudu Upravnog suda i istrajala je u namjeri da od crnogorskih građana sakrije podatke kako se troše njihove pare u subvencionisanom KAP-u. Konačno, pitanje objavljivanja jedinstvenih matičnih brojeva građana, pitanje koje je izazvalo brojne rasprave i kontroverze. Smatram da je odlukama koje je donijela Agencija nakaradno protumačen ustavni i zakonski okvir kada je proglašen, bez ikakvog pravnog utemeljenja, Zakon o zaštiti ličnih podataka kao krovni zakon tj. kao zakon kojem se moraju svi ostali prilagoditi.

Još jednom samo da ponovim da iz razloga koje sam naveo Pokret za promjene neće podržati niti jedan od ova dva izvještaja. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslaniče Pavloviću.

Poslanica Snežana Jonica, u ime Kluba Socijalističke narodne partije, a neka se pripremi poslanik Mladen Bojanić.

Izvolite, koleginice Jonica.

SNEŽANA JONICA:

Hvala, potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani, predstavnici Agencije,

Klub poslanika Socijalističke narodne partije Crne Gore prilikom analize kvaliteta rada Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, ali i kvaliteta ovih izvještaja koje ste dostavili, polazi prije svega od onoga što je bio razlog mog pitanja nakon uvodnog izlaganja, a to je od kvaliteta uslova za rad koje smo vam obezbijedili. Nisam slučajno pitala da li je još uvijek samo 50% sistematizovanih radnih mjesta u Agenciji popunjeno i nisam slučajno pitala da li je broj pravnih savjetnika koji rade na svim ovim odlukama o kojima svi mi volimo da pričamo i u odnosu na koje postoje i kod mene one koje se sviđaju ili koje se ne sviđaju, ali ključno pitanje je da li tri pravna savjetnika zajedno sa vama trojicom mogu da urade sve ono što je obuhvat posla Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

S druge strane, ako imamo uz to i činjenicu koju smo potvrdili u vašem odgovoru na moje pitanje da u Crnoj Gori još uvijek ima mnogo više neevidentiranih nego evidentiranih zbirki podataka, da imamo fenomen video nadzora, nezakonitog video nadzora koji još uvijek u značajnoj mjeri postoji, kojim se značajno zadire u privatnost, da imamo vrlo značajno prisustvo ćutanja administracije na zahtjeve za slobodan pristup informacijama, postavlja se pitanje kakva je naša reakcija kao Skupštine u dijelu određivanja budžeta Agencije, u dijelu svega onoga što su stvari koje se tiču donošenja odluke o vašoj sistematizaciji, odnosno saglasnosti na našem skupštinskom odgovoru, da ojačamo vaše kapacitete. Zaista, vrlo često kada su u pitanju nezavisne agencije volim da dobijete čak i više uslova za rad nego što tražite da bih poslije toga mogla da kvalitetno kritikujem sve ono što ste uradili, a mislim da ne treba. Mislim da vi nemate još uvijek sve uslove da zadovoljite ono što su zahtjevi zakona koji smo mi ovdje izglasali. Mi smo odlučili da vam damo jednu i drugu nadležnost, prebacili vam to u trenutku kada niste imali ni obuhvat jednog jedinog čovjeka da se bavi poslovima iz oblasti slobodnog pristupa informacijama i na nama je obaveza da vam obezbijedimo uslove da to radite kako treba, a onda da vas kontrolišemo i kritikujemo.

Moram da ukažem na činjenicu da je teško govoriti istovremeno o jednoj i drugoj stvari. Istovremeno mislim da je dobro da se o njima odlučuje na istom mjestu, jer je jako tanka linija između prava javnosti da zna i prava na zaštitu podataka o ličnosti. Čini mi se da se jedino na jednom mjestu utemeljeni standardi, odnosno i na jednom i drugom, mogu kvalitetno balansirati i pružati mogućnost da se odluke donose na način da je ravnomjerno ispoštovano i jedno i drugo pravo. S druge strane, ne mogu a da ne ukažem na ono što ste vi pomenuli, a što jeste pojava koja se ponavlja i iz ranijeg perioda kada vi niste nadležni, a to je upečatljiva navika državne administracije da ćuti na zahtjeve za slobodan pristup informacijama. To je nešto što ukazuje na potrebu za mnogo jačim sankcionisanjem, kroz neku izmjenu zakona, onih koji ćute na ovakve zahtjeve i što bi i vama u nekoj mjeri smanjilo obim posla u ovoj oblasti, iako ste u tom dijelu zaokružili taj dio priče.

Ponovo ću se vratiti na onaj dio priče koji se meni nije svidio. To je priča o analitičkim karticama. To je priča o tome da li možda priču o zaštiti podataka o ličnosti možemo odvojiti na neko posebno pravo, na određeni način definisano. Recimo, poslanicima ovog doma za pristup određenim podacima kojima na određeni način treba da raspolažemo kako bismo mogli da vršimo kontrolu nad radom određenih državnih organa. Ako vi obezbijedite da imamo samo broj tih analitičkih kartica, smatram da mi ne možemo da utvrdimo da li se taj zakon kvalitetno primjenjivao. Takođe, smatram da u nizu drugih zakona jedan dio podataka koji mi kao poslanici ne možemo da imamo kroz Zakon o zaštiti podataka o ličnosti nas ograničava da na kvalitetan način pratimo primjenu zakona koji smo donijeli. To je nešto o čemu treba u nekom budućem periodu da razmišljamo.

Ono što je karakteristično za naše državne organe je da oni pravo na zaštitu podataka o ličnosti znaju da upotrijebe samo kada treba da odbiju zahtjev za slobodan pristup informacijama. To nije ni čudo što se dešava i građanima i nevladinim organizacijama, kada se nama kao poslanicima dešava. Podsjetiću na neke moje zahtjeve iz prošle godine prema Agenciji. Svoja poslanička pitanja sam, da bih dobila odgovore, morala da potkrijepim vašim odlukama o nekim stvarima koje su bile jasne i čiste, da se neke stvari jednostavno moraju dostaviti. Neka ministarstva su, u mom slučaju Ministarstvo unutrašnjih poslova, u kontinuitetu, prvo u odnosu na neke zahtjeve koji se tiču podataka koji su bili za potrebe izbora i podataka iz biračkog spiska, nakon toga i podaci koji se tiču onih koji su dobili državljanstvo po diskrecionom pravu, u nizu pokušaja je odbijano da se daju ti podaci. Tek kroz dva mišljenja Agencije sam konačno, kao poslanik, poslao niza poslaničkih pitanja, niza zahtjeva, dobila odgovor koji je trebalo da dobijem prvi put.

Postavlja se pitanje da li je u državnim organima u Crnoj Gori pravo na zaštitu podataka protumačeno kao mogućnost da se zaštite informacije koje oni ne žele da daju. Sjećam se situacija u kojima je na moje zahtjeve da se dostave plate lokalnih funkcionera, čini mi se opština Tivat odmah se obratila da pita moraju li oni da nam daju podatke kolike su im plate. Evo, transparentno se zna kolike su plate poslanika, ali su se lokalni funkcioneri pobunili da se zna kolike se plate primaju u nekim opštinama, na kojim funkcijama. Bilo je i zahtjeva iz lokalnih samouprava da li se može zaštititi informacija o tome ko duguje za komunalije. Pitam da li ja kao građanin koji je odbornik u nekoj lokalnoj skupštini mogu da pratim primjenu budžeta te opštine i prihodnu stranu kada ne znam ko duguje za komunalije i zašto duguje. Postoje neke stvari koje se moraju jasno razgraničiti, što je neophodno da se zna i u organima koje donose odluke, a što je tačna linija ili balans između zaštite podataka o ličnosti i prava javnosti da zna.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, koleginice.

Poslanik Mladen Bojanić, u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi poslanica Dragičević, u ime Kluba četiri partije. Izvolite, poslaniče Bojaniću.

MLADEN BOJANIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovani članovi Savjeta Agencije,

Ovo je tema koja se svakako može posmatrati iz dva ugla, ugao običnog građanina koji je i te kako zainteresovan da zaštiti svoju privatnost od zloupotreba. Jer, nažalost, ovdje je praksa ne samo zadnjih godina nego decenija da se privatni podaci zloupotrebljavaju uglavnom u političke svrhe.

S druge strane, s obzirom da sam i poslanik i govorim u ovom domu, drago mi je da smo čuli na početku vašeg izlaganja kao dobar primjer Skupštine Crne Gore, tako i ja smatram da mi koji se bavimo javnim poslom moramo da imamo daleko veći prag tolerancije prema objavama iz naših podataka, ali to treba i u nekoj mjeri da se ne zloupotrebljava.

Vezaću se, ne vjerujem da ću nešto dugo govoriti, ali svakako smatram da između tog balansa između prava javnosti da zna i prava privatnosti, što se tiče politički eksponiranih ličnosti, kako ih i ostali zakoni tretiraju, uvijek ću dati pravo javnosti u odnosu na pravo privatnosti tih ličnosti. Na kraju krajeva, mi u ovom domu, a naravno i svi državni funkcioneri, naročito Vladini, bili smo svjesni kada smo stupili na dužnost da će naša privatnost biti ugrožena i da obavljam javni interes.

Takođe, zakonima koje ne mogu da dijelim sa ova dva, Zakonom o sprečavanju sukoba interesa i Zakonom o sprečavanju pranja novca, moraju da budu sve informacije dostupne javnosti kako bi svi zajedno sprečavali i pranje novca i sukob interesa, i naravno ovo što nam se vječito događa u Crnoj Gori, to je kolega Pavlović govorio, da određene političke partije, prvenstveno DPS, koriste baze podataka u korist obezbjeđivanja vlasti, pukog održavanja na vlasti.

Ja imam razumijevanje za vašu agenciju da je novoformirana, imam razumijevanja da još uvijek nijeste popunili sve administrativne kapacitete, ali takođe smatram da morate da pokažete veću inicijativnost, veću agilnost u onome što vam smeta da obavljate vašu funkciju u punoj mjeri. Naravno da meni kao opozicionaru je potrebno da Agencija radi u punom kapacitetu, da radi efikasno i moram par pitanja da vam uputim, jer sam primijetio da je jako mali broj zahtjeva odnosno žalbi na nezakonitu obradu ličnih podataka. Dva razloga ja vidim, a evo da čujemo od vas.

Jedan je da nema tih zloupotreba, s čim se ja ne bih složio, a drugo je da još uvijek nijeste uvjerali javnost, građane, da ste efikasna i nezavisna agencija. Druga stvar, kod video nadzora i sami ste rekli da vam nedostaje kapaciteta i da je to stihijski ugrađivan na mnogo mjesta video nadzor bez saglasnosti. Takođe, jako mali broj vam se javio do sada tih subjekata koji su ugradili u svojim prostorijama video nadzor da im date saglasnost. Čuli smo da postoji zakonska prepreka, ali i administrativna, naravno vaša, pa što se tiče kluba poslanika Pozitivne, a mislim dobrim dijelom i svih poslanika, postoji dobra volja da vam

pomognemo i u dijelu jačanja administrativnih kapaciteta i u dijelu izmjene zakonske regulative kako da se to riješi, da se to ne zloupotrebljava. Naravno, očekujemo da od vas krene ta inicijativa, ipak je to vaša struka, ipak ste vi najbolje s tim upoznati. Što se nas tiče, mi ćemo imati razumijevanje da vam pomognemo u tom dijelu, jer nam je svima u interesu da se spriječe ove stvari i po pitanju video nadzora, a takođe i da vidimo šta je razlog, zašto nam se relativno mali broj građana javlja po pitanju žalbi na zloupotrebu i izmjenu ličnih podataka.

Toliko za sad. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolega Bojanić.

Koleginica Dragičević, u ime Kluba Hrvatske građanske inicijative, albanskih partija i Liberalne partije. Izvolite, koleginice Dragičević.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene dame i gospodo poslanici, uvaženi gospodine Crnovršanin, uvaženi gospodine Ivanoviću, uvaženi gospodine Lacmanoviću, uvaženi građani Crne Gore,

Na Odboru za ljudska prava i slobode, a takođe i danas ovdje, čuli smo od uvaženih djelatnika Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da je još uvijek veliki problem takozvani nadzor, tj. da svako postavlja kamere za video nadzor kako hoće i gdje hoće ne tražeći ničiju suglasnost za postavljanje tih sredstava za nadzor.

Moram priznati da mi je to malo čudno i mnogo žao da je tako i da se tu veoma teško može uspostaviti kontrola. U tom smislu moja preporuka djelatnicima Agencije bi bila da taj nadzor Agencija riješi preko lokalnih samoupava. Lokalne samouprave ili uprave su veoma dobro avizane, što će reći snašle su se i usavršile za naplatu svega, pa tako i reklamnih tabli, naziva na objektima, imenima firmi, a neke samouprave su od toga napravile biznis i osnovale preduzeća koja to naplaćuju. Možda bi bilo dobro da time poučeni kontroliraju i postavljanje kamera, odnosno sredstava za nadzor. Možda da se i to naplaćuje, da bi se uveo bolji red u toj oblasti.

Na moje pitanje o matičnim brojevima takođe smo na matičnom odboru, Odboru za ljudska prava i slobode, čuli da je još uvijek jedan od problema upravo upotreba matičnog broja građana za sve i svašta. S obzirom da je taj podatak veoma zaštićen i stoga problematičan za upotrebu u svakoj i svakakvoj prilici, moramo zajedno naći snage i pomoći Agenciji da se upotreba matičnog broja za sve i svašta izbjegne. Ovo su moje dobronamjerne sugestije, moram pohvaliti trud predstavnika Agencije koji su uložili za ovaj veoma dobar izvještaj, odnosno obadva izvještaja. Po mom osobnom sudu, obadva su dobri, obuhvatni i realni za ono kakvo je stanje u Crnoj Gori, te ću ih u ime Hrvatske građanske inicijative i u svoje osobno ime podržati, a preporučujem i ovom visokom domu da ih usvojimo.

Ja samo toliko, zahvaljujem na pozornosti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolegice Dragičević i na značajnoj uštedi vremena.

Pitam predstavnike Agencije žele li da prokomentarišu uvodna izlaganja.

Izvolite, gospodine Ivanoviću.

ALEKSA IVANOVIĆ:

Prije svega želim da ispoštujem želju poslanika koji su govorili, da dam odgovore na neka od važnijih pitanja. Čuli smo jednu pravnu konstataciju da nakaradno tumačimo pravni poredak Crne Gore, da nakaradno tumačimo zakone i pitanje ustavnosti. Dozvolite mi da vam kažem. Kada smo to isto radili, ne nakaradno nego u skladu sa pravnim poretkom, pravnom tekovinom i našim znanjem, kada smo prije tri godine ukazali na nedosljednost člana 257 odnosno prijašnjeg 230 ZKP sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, presudama Suda u Strazburu i Ustavom Crne Gore, bili smo pohvaljeni. Kada se naše malenkosti trude da ukažu, ne tvrdimo da smo mi vrh znanja u Crnoj Gori ali nam je dužnost da ukazujemo, na Zakon o sukobu interesa i pitanja privatnosti, onda nakaradno tumačimo. Potpuno poštujem vaša mišljenja, ali u našem posjedu su mišljenja i eksperata koji dolaze iz zemalja Evropske unije. Dozvolite mi, kad budete htjeli da vam dam ta mišljenja, pa ćete vidjeti da upravo njihova mišljenja korespondiraju sa našim naporima. Neka kaže Upravni sud svoju riječ, neka se potruži i Ustavni sud da kaže svoju riječ. Ustavni sud je u julu prošle godine potvrdio naše stavove kada je u pitanju ZKP, odnosno zadržani podaci, oni famozni listinzi

telefonskih poruka, listinzi telefonskih poziva. Ponavljam, imaćete ako želite i te izvještaje, neki od tih izvještaja su dostavljeni državnim organima Crne Gore i to je važno pitanje. Samo ću reći, niko u Agenciji nije imao ni na kraju razmišljanja, ni na margini pomisao da štiti bilo koga korumpiranog, a kamoli da spriječi druge državne organe u borbi protiv korupcije. Samo smo pokušali da vršimo našu nadležnost kao nezavisna institucija i da u svijetlu pravnog poretka tretiramo pitanje ličnih podataka. Zašto o ovome toliko pričamo? Zato što imate i presude drugih ustavnih sudova u okruženju, sa gotovo identičnim pravnim poretkom, pa neće biti da je toliko nakaradno u Crnoj Gori. Ali, neka o tome daju odgovore i druge institucije.

Što se tiče matičnih brojeva, matični brojevi su takođe bili kontroverzna pitanja, ali mi imamo samo jedan sistem - jedinstveni matični broj. Ako je on jedinstven, on mora biti čuvan i može biti samo limitiran kvalitet njegovog čuvanja u skladu sa zakonom. Ne može se nikako nekim drugim podzakonskim aktima ljudsko pravo limitirati, a ako je limitirano nekim drugim zakonom, samo se postavlja pitanje da jedan ili drugi zakon nijesu u skladu sa Ustavom. Mi ćemo uvijek takva pitanja postavljati, bez ambicija da damo konačan sud. Konačan će sud dati Ustavni sud.

Čuli smo pitanje uvažene poslanice Jonice o analitičkim karticama. Čini mi se da smo otišli maksimalno što smo mogli da i tu zaštitu ličnih podataka sprovedemo, a da izvršimo ... i da ne limitiramo pristup informacijama. Pa molim vas lijepo, i zakon eksplicitno pominje socijalno stanje i ograničenje davanja svih podataka kada je u pitanju socijalno stanje. Ne želite valjda da derogiramo potpuno zakon? Uostalom i tu će sudovi dati zadnju riječ.

Ja sam iskoristio ovu priliku da dam odgovore na vrlo važna pitanja i da relaksiram mog kolegu Lacmanovića u završnoj riječi, jer po broju pitanja i po kvalitetu vaših pitanja koja ste postavili, ne bi se mogli dati svi odgovori u završnoj riječi.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite, gospodine Crnovršanin.

ŠEFKO CRNOVRŠANIN:

Poslanik Pavlović je pomenuo odluke Vrhovnog suda, odluku u vezi rješenja naših u vezi odluka Upravnog suda. Mi se srećemo sa praksom iz Upravnog suda da u istim slučajevima imamo različite odluke. Nadam se da ćemo ubuduće u praksi uskladiti ta različita mišljenja. Imamo slučajeve i u Vrhovnom sudu, kod različitih vijeća isto različite odluke. Agencija će razmotriti odluke Upravnog suda koje su usmjerene prema Agenciji, odluke Vrhovnog suda, i iskoristićemo mogućnost ustavne žalbe. Čini mi se da ćemo istrajati na putu da dokažemo naše stavove koji su i stavovi iz okruženja. Vidjećemo dalje kako će se taj slučaj završiti, odnosno taj predmet.

Kad su u pitanju pristigli predmeti za slobodan pristup informacijama, svakim danom dobijamo sve teže i kompleksnije predmete, Agencija je trenutno opterećena i ubijeđen sam da nećemo moći da primijenimo Zakon o slobodnom pristupu informacijama, a to što su ovim zakonom dati veoma kratki rokovi, kratki rokovi oko izrade odluke i kratki rokovi oko dostave odluke. Dakle, rok nam je 15 dana i da dostavimo i da izradimo. Ja mislim da Agencija neće moći istrajati u ovom kapacitetu u ovom sastavu kadra i ući ćemo u prekršajnu zonu. Dakle, po mnogo predmeta nećemo moći donijeti blagovremeno.

Zato bih predložio da se izmijeni Zakon o slobodnom pristupu informacijama, odnosno razmotre izmjene kada su u pitanju rokovi. Mi smo u obavezi da odlučimo i u meritumu, to nema nigdje u okruženju. Nema nigdje u okruženju u bilo kojem zakonu da se u roku od 15 dana dostavi odluka i izradi odluka, to nemamo, imamo dva mjeseca, imamo tri mjeseca. Bez obzira što nailazimo na kritike kod medija da tražimo veće rokove, postavlja se pitanje da li su te odluke koje su donešene u roku od 15 dana kvalitetne, da li smo pravilno primijenili Zakon o opštem upravnom postupku. Ja mislim da u tom kratkom roku je nemoguće da Agencija kao drugostepeni organ postupa kvalitetno.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Odgovor na komentar, poslanik Pavlović. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Ja bih zamolio, pošto treba da dam odgovor na oba ova komentara, da prkoračim 10 - 20 sekundi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nije problem za 20 sekundi, ni za pola minuta.

KOČA PAVLOVIĆ:

Dakle, ja mislim da je ovdje suština da se dogovorimo, tj. da se saglasimo oko nečega što mislim da jedni i drugi znamo, a to je šta je u stvari u ovome trenutku, u ovoj Crnoj Gori ovakvoj kakva je, u Crnoj Gori koja je u procesu evropskih i evroatlantskih integracija i koja je za oba ta procesa dobila određene zahtjeve od Brisela koji se tiču borbe protiv korupcije. Ja mislim da možemo da se saglasimo kod činjenice da imamo veliki broj javnih funkcionera i sa njima povezanih lica, bilo porodično, bilo poslovno, i imamo maloljetnu djecu njihovu koji imaju ogromnu imovinu, a oni kao nemaju ništa. Shvatate. Da se saglasimo oko činjenice da se ne može generalizovati pristup u zaštiti privatnosti, tj. u zaštiti podataka, jer je ta generalizacija u stvari oružje kojim se ovim ljudima koji su u ovoj ovakvoj tranziciji stekli, na netransparentan način, neobjašnjivo veliku imovinu. Znači, javni funkcioneri koji su stekli naobjašnjivo veliku imovinu na netransparentan način, njima se pravi zavjetrina, oni se relaksiraju od onoga što je obaveza u čitavom demokratskom svijetu, a to je da jasno pokažu šta imaju od imovine i da svaki građanin može vrlo lako da dođe u posjed njihovih kartona, i nekretnine, i računi na banci, i kreditna zaduženja itd. Već sam rekao da nakon trenutka izbora ključni ljudi u državi u zapadnim demokratijama imaju obavezu da objave svoj medicinski karton. Zamislite vi sada da primijenite na način na koji vi to radite i na koji vi primjenjujete evropske standarde kada je u pitanju zaštita podataka o ličnosti, niko nema pravo da pristupi kartonu, zdravstvenom kartonu bilo koga građanina. Na taj način vi se protivite suštinskoj stvari koja je ugrađena u sisteme zapadne demokratije.

Dakle, gospodine Ivanoviću, prvenstveno sam htio da kažem, ovdje se ne radi o nekim samo pojedinačnim odlukama Agencije. Ovdje se radi o jednom načelnom pristupu koji je po mom mišljenju pogrešan. Mi ovdje imamo dva koncepta. Jedan koncept DPS-ov gdje se oni u sferi zaštite ličnih podataka bore za to da se taj mehanizam učini toliko

neprohodnim kako bi što više zaštitili podatke o moguće nezakonito ali u svakom slučaju netransparentno stečenoj imovini od strane funkcionera DPS-a, a u sferi prava javnosti da zna, bore se za pravo javnosti da sazna je li na onoj slici Vanja Čalović ili nije. Mi se, gospodine Ivanoviću, borimo protiv korupcije i organizovanog kriminala, mi se borimo protiv pritisaka koje na bazi nezakonitih, kriminalnih baza podataka vladajuća struktura pravi na sve građane Crne Gore kada su izborni procesi u pitanju. Vas to kao da ne zanima, sa jedne strane, a sa druge strane u sferi prava javnosti da zna, borimo se na pravo crnogorske javnosti da sazna koliko Đukanovići imaju na računima u Crnoj Gori, koliko su se kreditno zadužili i šta sve imaju njihova djeca, njihovi bliski rođaci, njihovi poslovni prijatelji.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Davno je isteklo vrijeme, gospodine Pavloviću.

Prije nego što pređemo na raspravu, pošto je danas došlo do pomjeranja nekih tačaka i očigledno do priličnog vremenskog vakuuma do zakazanog glasanja. Pitam predstavnike poslaničkih klubova da li možemo obaviti raspravu i o dva izvještaja naših radnih tijela, a to je Izvještaj Odbora za bezbjednost i odbranu i Izvještaj o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije. Ako ste saglasni, da nakon ove tačke obavimo raspravu ova dva izvještaja?

Nadam se da to neće biti sporno. Nije problem, tokom rasprave o ovoj tački možemo napraviti te konsultacije, a sada nastavljamo raspravu o ovoj tački dnevnog reda.

Prvi prijavljeni diskutant je kolega Vuletić, a nakon njega koleginica Đurašković.

Izvolite, kolega Vuletić.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Uvažene dame i gospodo, uvaženi predstavnici Agencije za zaštitu podataka, poštovani građani,

Pred nama su izvještaji o stanju zaštite ličnih podataka, kao i o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori za 2013.godinu. Rekao bih dvije prilično isprepletene oblasti, veoma podložne zloupotrebama i možda najkonkretniji primjer kad proklamovana

pravna norma može nanijeti štetu i ograničiti ili povijediti pravo na privatnost čije se posljedice ne mogu adekvatno sanirati ni zakonom predviđenom sudskom zaštitom i pravom na odštetu, iako formalno postoji veliki broj pozitivnih zakonskih propisa koji su usklađeni sa relevantnim međunarodnim dokumentima kao što su Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i opštih sloboda, direktive Evropskog parlamenta, kao i presude Evropskog suda pravde koji predstavljaju dragocjenu sudsku praksu iz ove oblasti kada je naše zakonodavstvo u pitanju.

Iščitavajući dostavljeni izvještaj za koji se može reći da je korektno odrađen, da je sveobuhvatan i analitičan, dolazim do analize informacionog sistema Agencije za koji se doslovce kaže u izvještaju da “nije na zadovoljavajućem nivou sa aspekta efikasnosti, pouzdanosti i bezbjednosti”. Mislim da se ovakve konstatacije ne smiju naći u izvještaju za narednu godinu. Zato apelujem da se iznađe mogućnost da tehnički aspekt ubuduće nikako ne smije ugroziti efikasnost, pouzdanost i bezbjednost u Agenciji koja brine o zaštiti ličnih podataka. Sve ovo apostrofiram jer smatram da oblast zaštite ličnih podataka treba da ima podršku svih značajnih institucija sistema, prije svega kao jedan od izazova na putu Crne Gore ka evropskim i evroatlantskim integracijama.

Lično smatram, s obzirom na sve širu lepezu zloupotreba u ovoj oblasti, da Agencija ne može u cjelosti odgovoriti svim izazovima, te smatram da neka kršenja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti koja imaju elemente krivičnog djela treba procesuirati kako bi se u narednom periodu mogli legitimisati pred evropskim institucijama i pravosnažnim presudama iz ove oblasti. Posebno treba naglasiti veoma česte zloupotrebe medija i pojedinih nevladinih organizacija čiji su interesi, izgleda, iznad crnogorskih zakona, a sve više mi se čini ne samo interesi nego i moć njihovih pokrovitelja.

Kada je u pitanju oblast pristupa informacijama, ovo je, čini mi se, prvi izvještaj, jer je Zakon usvojen polovinom 2012. godine, pa bi se protekli period mogao smatrati tajmingom potrebnim za afirmaciju i shvatanje suštine interesa kojim se ostvaruje pravo pristupa javnim registrima i informacijama. Vjerujem da će ova oblast brzo zaživjeti, da će biti sve manje žalbi i pritužbi na državne organe, naročito kada je u pitanju ćutanje administracije. U prošloj godini je to bilo veoma često, a žalbe po tom osnovu u cjelosti usvajane.

Iz ovog izvještaja posebno bih istakao detalj koji, po meni, zaslužuje da malo više zadrži našu pažnju. To je da pristup informacijama najviše interesuje nevladin sektor, nakon toga novinare, a tek na trećem mjestu su građani.

Što se tiče drugog dijela tj. Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2013, priznajem da je bio manje predmet mog interesovanja, jer sam, komentarišući izvještaj

za 2011. i 2012. godinu na ranijim zasjedanjima komentarisao detaljno, zaključujući kao i sada da je isti cjelovit, sveobuhvatan, da realno sagledava svu problematiku u ovoj oblasti sa predlogom mjera za poboljšanje stanja u ovoj oblasti, što lično podržavam, uz ocjenu da izvještaj zaslužuje prohodnost i podršku ovog parlamenta. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, kolega Vuletiću.

Javio se za komentar poslanik Pavlović. Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Kolega Vuletiću, na početku bih želio da podržim pozitivne ocjene koje ste vi dali. Mislim da sam u svom izlaganju pomalo i propustio to da kažem, pa osjećam potrebu i dužnost prema tim ljudima koji rade u Agenciji i koji se bave slobodnim pristupom informacijama. Želim da se sa vama složim u jednoj pozitivnoj ocjeni koju ste i vi izložili načelno, da prosto pozovem sve kolegice i kolege ovdje u crnogorskom parlamentu da damo podršku Agenciji da kadrovski i na drugi način ojača kada je u pitanju taj sektor rada.

Takođe, želim da iskoristim ovu priliku da vam ukažem na jedan problem koji smo mi u Pokretu za promjene uočili, koji mislim da je strukturne prirode. Mislim da je ovo vrijeme koje je proteklo, doduše nije baš referentno dovoljno, u smislu da nije dovoljno dugo, ali mislim da je i to kratko vrijeme koje je proteklo otkako je Agencija za zaštitu ličnih podataka postala istovremeno i Agencija za slobodan pristup informacijama, mislim da je pokazalo da su te dvije misije, te dvije funkcije inkompatibilne, da je taj model loš. Zašto? Potpuno je prirodno ono što se desilo u našoj agenciji, da oni od ta dva posla, od te dvije svoje misije da izaberu jednu koju oni smatraju, oni percipiraju kao značajniju, potpuno je prirodno. Mislim da je upravo činjenica da su oni izabrali, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama je prosto izabrala da je zaštita ličnih podataka bitnija i oni su se opredijelili za to i tome su podredili sve ostalo. Naravno, to ni na jedan način ne abolira njihov, po mom mišljenju potpuno neutemeljeni napor da sve ostalo urade prema vlastitoj percepciji, vlastitom čitanju koje je, kao što je Vrhovni sud primijetio, pogrešno, tog zakona kao krovnog zakona maltene u odnosu na sve zakone, gotovo i na Ustav Crne Gore. U Ustavu su

zapisana ne samo prava o zaštiti ličnih podataka nego i pravo na slobodan pristup informacijama.

Prema tome, apelujem na sve vas da idemo ka tome da te dvije stvari razdvojimo i da prosto napravimo dvije institucije od te jedne.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Poslanik Vuletić, odgovor na komentar. Izvolite.

MILORAD VULETIĆ:

Gotovo da se ovdje u cjelosti slažem sa kolegom Pavlovićem i da nema potrebe za nekim bitnim komentarisanjem. Slažem se, gospodine Stanišiću, ali kada se korektno obraća, onda treba tako i uzvratiti.

Smatram, kolega Pavloviću, da ste u pravu iz više aspekata, ali cijenim da razlog koji dovodi do ovih problema u realizaciji svih ovih nastojanja agencije su primjena dva zakona, posebno dva zakona gdje oni kadrovski nijesu, po mojoj ocjeni, dovoljno osposobljeni da bi mogli i jedan i drugi pratiti na odgovarajući način. Zato je činjenica, i to ste u pravu, da se više bave zaštitom ličnih podataka nego o stanju u oblasti pristupa informacijama. Imajući u vidu da je ovo nova oblast i nova kategorija u njihovom opisu poslova i u radu, nadam se da ćemo vrlo brzo tu imati odgovarajuće efekte i da će agencija i kadrovski biti ojačana i u primjeni zakona doslednija i da ćemo naredne godine imati više materijala za neku konstruktivniju raspravu po ovoj temi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Koleginica Liljana Đurašković ima riječ, a neka se pripremi koleginica Tanasijević. Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi predstavnici Agencije, poštovani građani,

Zaštita podataka o ličnosti je skup međusobno povezanih aktivnosti, metoda, tehnika i normi kojima se obezbjeđuje privatnost, sigurnost i integritet podataka od svih opasnosti koje im prijete. Zaštita podataka je zakonski mehanizam koji obezbjeđuje privatnost, a privatnost je fundamentalno ljudsko pravo.

Nema bezopasnih podataka. Svaki, pa i najbezazleniji podatak može predstavljati potencijalnu opasnost za fizička lica, jer se mogu koristiti u najrazličitije svrhe koje na prvi pogled ne možemo ni zamisliti. Izlažemo se opasnosti kada vršimo on line plaćanje kreditnom karticom, kada ostavljamo tzv. informacioni trag svoje komunikacije sa javnim institucijama, obrazovnim ili zdravstvenim, kada komuniciramo sa nedržavnim organizacijama, na primjer plaćanje putničkim agencijama ili robnim kućama. Naročito su ugrožena maloljetna lica putem interneta, fejsbuka i društvenih mreža.

Posebna je priča oblast video nadzora. Tu je izgubljen svaki red zbog nezakonitog postavljanja video nadzora kao i neadekvatne obrade ličnih podataka bez prethodne saglasnosti građana. Stepem rizika narušavanja privatnosti kao posljedice masovnog uvođenja video nadzora dobija karakter stihije na koju Agencija nema bitan uticaj. Imajuću u vidu organičene kapacitete i neadekvatnu zakonsku regulative, navodi iz izvještaja Evropske komisije o napretku kažu da u našem društvu nije uspostavljen

pravilan balans između prava na slobodni pristup informacijama i pravila na zaštitu ličnih podataka. Istina je da građani nedovoljno poznaju svoje pravo na zaštitu ličnih podataka. Zato je potrebna povećana medijska kampanja radi podizanja svijesti i saznanja građana, kako bi se obraćali Agenciji uvijek kada smatraju da su im ugrožena prava, a to je nažalost često.

Novim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama čija je primjena počela u februaru 2013. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama dobila je nadležnost drugostepenog organa za rješavanje po žalbi građana na prvostepeni akt o slobodnom pristupu informacijama i ovo, poštovani građani imajte u vidu i iskoristite. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslanice Đurašković.

Poslanica Branka Tanasijević ima riječ, a neka se pripremi poslanik Predrag Bulatović.

Izvolite, poslanice Tanasijević.

BRANKA TANASIJEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovana gospodo iz Agencije, kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

Još u drugoj polovini 19.vijeka Vrhovni sud Amerike zauzeo je vrlo liberalni stav u tumačenju ljudskih prava. Polazeći od ideje da ova prava proizilaze iz prirodnih prava, Sud je smatrao da je građanima neophodno omogućiti da u miru uživaju svoja prava i slobode i da sami odlučuju o svom životu. Prema njihovom tumačenju svaka sloboda i svako pravo je refleksija prava na privatnost i zato je to pravo toliko važno. Ovakvim pristupom lista ljudskih prava je značajno proširena. U isto vrijeme i u Evropi počinje proces liberalizacije ljudskih prava, ovaj proces je naročito intenziviran sredinom 20.vijeka, a značajan doprinos u tom smislu je dao Evropski sud za ljudska prava koji praktično od osnivanja tretira pravo na privatnost. Takođe i Evropska konvencija o ljudskim pravima posvećuje veliku pažnju ovom pitanju. U članu 8 konvencije se kaže: "Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske". Primjena ovog člana u praksi je postala jedna vrsta izazova jer nije lako obezbijediti njegovu potpunu primjenu u nekim društveno kontroverznim situacijama i ustanoviti potpuno jasnu granicu između slobodnog pristupa informacijama i prava na zaštitu ličnih podataka. Takođe, veoma je teško precizno definisati i utvrditi koja se sve ljudska prava mogu podvesti pod prava privatnog i porodičnog života.

Suočavajući se sa ovakvim dilemama i sa vrlo složenim situacijama, Evropski sud za ljudska prava je vremenom proširio opseg i primjenu člana osam Konvencije. U svojoj praksi ova institucija se u odlučivanju oslanja na već donijete presude, to je ono što nazivamo sudskom praksom, ali istovremeno zastupa i stanovništvo da je Evropska konvencija o ljudskim pravima živi instrument što znači da se prava mogu proširivati u smislu da se može drugačije odlučiti i pružiti zaštita u nekim slučajevima u kojima se to do tada nije činilo.

Na primjer, 2007. godine sud je u jednoj presudi izričito zastupao stav da je član osam Konvencije pored ostalog primjenjiv i na zaštitu ugleda ličnosti, u presudi je naveo da ugled predstavlja dio ličnog identiteta i psihičke cjelovitosti koji se mora poštovati. Na taj način napravljen je još jedan korak u razvoju prava na poštovanje privatnog života. Sve ovo govori u prilog činjenici, a i mom prethodnom saopštenom stavu, da je veoma teško precizno

definisati i odrediti prava koja se odnose na ličnost, privatnost, privatni život i uspostaviti mjerljive instrumente i zajedničke standarde u ovoj oblasti. Iz tog razloga nastoji se da se u zakonodavnom okviru ova prava precizno nabroje i opišu i odrede uslovi pod kojima se mogu ograničiti.

Sa teškoćama o kojima sam govorila suočila se i Agencija i sa tim su nas upoznali predstavnici Agencije u uvodnoj riječi. Nije to samo teškoća odvojiti gdje je granica između slobodnog pristupa informacijama, a gdje zaštita ličnih podataka, nego veoma je teško napraviti i razliku između ličnih podataka, privatnog života i privatnosti. Nije to isto, ima dodirnih tačkaka, ali po opsegu ta prava nijesu ista.

U evropskom i međunarodnom pravu uspostavljena je praksa da svaka država ima mogućnost da poštujući svoje specifičnosti sama odredi sadžaj i obim zaštite prava na privatnost i zaštite ličnih podataka. Međutim, obezbijeđen je zaštitni mehanizam kroz obavezu poštovanja utvrđenih načela kao što su načelo zakonitosti i nepristrasnosti pri obradi podataka, načelo tačnosti podataka, obaviještenosti, dostupnosti podataka gdje postoje određeni izuzeci, zabrana diskriminacije i načelo posebne zaštite određene kategorije podataka. Dakle, stvoren je mehanizam koji omogućava da svako lice ima pravo da zna i kontroliše ko koristi informacije o njemu, kada i u koje svrhe i kada ima ovlaštenje za to itd.

Crna Gora je potpisala i ratifikovala evropske i međunarodne dokumente iz oblasti ljudskih prava, takođe poslednjih godina je vrlo intenzivirana normativna djelatnost i normativna poboljšanja u oblasti prava na privatnost, što kao rezultat ima veće poštvanje ovih prava i određivanje koje su to sfere života svakog pojedinca u koje se ne smije ulaziti ili, kako se to kaže, upravljanje dokumentima u koje se ne smije miješati.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i Zakonom o slobodnom pristupu informacijama dopunjen je zakonodavni okvir iz ove oblasti, formirana je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama kao nezavisan nadzorni organ i institucionalni garant zaštite ličnih podataka svih građana Crne Gore. Agencija, odnosno Savjet agencije jednom godišnje podnosi Skupštini Crne Gore izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i izvještaj o stanju oblasti pristupa informacijama. Ovo je prvi izvještaj koji ste podnijeli. Bez obzira ako ste u tim izvještajima napravili određene propuste, to je nešto što se može i treba tolerisati. Međutim, lično smatram da u izvještajnoj godini Agencija se prema svim zahtjevima za zaštitu građana odnosila vrlo profesionalno, vrlo korektno, poštujući zakonske odredbe u oblasti slobodnog pristupa informacijama i zaštite ličnih podataka. To je osnovni razlog zbog čega ja smatram da treba podržati izvještaj i jedan i drugi Agencije za 2013 godinu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama, kolegice Tanasijević.

Poslanik Predrag Bulatović ima riječ, a neka se pripremi poslanik Jelić.

Izvolite, poslaniče Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, dame i gospodo,

Ja ću da ukažem na jedno pitanje povodom ovog izvještaja, a koje Skupština mora da razriješi. Naime, Odbor za anrikorupciju čiji sam ja predsjednik obavio je krajem prošle godine konsultativno saslušanje ministra finansija, direktora Poreske uprave i direktora Uprave za nekretnine, povodom uklanjanja matičnih brojeva sa internet stanice centralnog registra privrednih subjekata Uprave za nekretnine. O tome je već bila riječ ovdje, u javnosti je bilo dosta priče, ja ne bih sada da promatizujem ovaj slučaj, samo želi da kažem sledeće.

Odbor je jednoglasno zaključio da postoji nesklađenost između niza zakona, Zakona o zaštiti ličnih podataka, Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Zakona o premjeru i katastru, o poreskoj administraciji, privrednim društvima. Naglašavam – neusklađenost. Mi imamo, dame i gospodo, poštovana Skupštino, problem ako ćemo da se bavimo ozbiljno ovim stvarima, što se ovdje faktički postavlja da je jedan zakon krovni zakon, što nije tačno, i da se prema tom zakonu moraju uskladiti svi ostali zakoni.

U Izvještaju o stanju u zaštiti ličnih podataka, u tački 9 kaže se: “davanje predloga i preporuka za unapređenje zaštite ličnih podataka”. Ovo je veoma problematičan stav. Naravno, Skupština može da uradi sve, može da izglasa što god hoće. Kaže se: “Zakon o zaštiti podataka o ličnosti ima sistemski karakter”, ili što bi se rekalo krovni je zakon, kako se to tumači, “i sa istim moraju biti usaglašeni odredbe ostalih zakona u pogledu obrade i zaštite ličnih podataka”. Ja ne mislim da je to tačno, mislim da najmanje što treba ovaj parlament da uradi jeste da obavi raspravu i da vidi šta će se sa čim upodobiti. Valjda je potrebno da poštujemo Ustav, valjda je potrebno da poštujemo ono što se zove naš evropski put, posebno realizacija obaveza iz poglavlja 23 i 24 - borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, posebno visoke korupcije. U sklopu toga pranje novca i sve ono sa čim je Crna Gora opterećena, nažalost, iz samog vrha vlasti ili onih koji su vezani sa vlašću.

Dalje u ovom izvještaju se kaže, na to Agencija ima pravo, dala je inicijativu za izmjenu i dopunu odredaba člana 118 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju, pa inicijativu iz izmjene člana 37 stav 2 Zakona o Centralnoj banci i predlog o izmjeni člana 70 Zakona o privrednim društvima, pa izmjene Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti i inicijativa za izmjenu člana 2 stav 2 Uredbe Vlade. Ovo Agencija ima pravo da da kao inicijativu, ali je iznad agencije ovaj parlament, odnosno interes Crne Gore, i mislim da je veoma važno da mi pogledamo šta hoćemo. Očigledno je da je Ministarstvo finansija, Poreska uprava, Uprava za nekretnine prošle godine prihvatila inspekcijski nalaz i uklonila jedinstvene matične brojeve da budu dostupni cjelokupnoj javnosti. Nije ih izbrisala, što dostupno može da bude Vrhovnom tužiocu, može na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama da bude to dostupno.

Poštovani građani, poštovana Skupštino, zašto ovo govorim? Mi znamo da, nažalost, vrhovno državno tužilaštvo i policija ne rade svoj posao kada je u pitanju ono što se zove zloupotreba državnih resursa, zloupotreba imovine, nezakonito bogaćenje, pretvaranje Crne Gore u privatnu državu. Znamo da su neke nevladine organizacije više uradile nego tužilaštvo i policija za umrežavanje onoga što se zove privatni interes, privatna imovina na teret čitave države. Očigledno imajući u vidu da su neki gradonačelnici, neki članovi Vlade, neki tajkuni bliski vladajućim strukturama otkriveni od strane NVO i istraživača novinara, došlo je do činjenice uklanjanja ovih matičnih brojeva. I to treba reći, i to nije teorijska rasprava o poštovanju ljudskih prava i sloboda, to nije teorijska rasprava o poštovanju konvencija, to je veoma praktičan problem. Da bi bilo ko mogao da dođe do određenog podatka, on mora shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama da podnese zahtjev i u roku od pet dana može da dobije odgovor. Do sada je moglo da se upari na osnovu onoga što se zove dostupnost tih matičnih brojeva svima. Ne mislim da svi matični brojevi treba da budu dostupni svakom građaninu Crne Gore. Ovdje pokrećem pitanje da Kolegijum Skupštine koji je dobio jedinstven zahtjev Odbora za antikorupciju da formira višestranačku radnu grupu, ne da to rade agencije nego ovaj parlament, da uskladi ove zakone shodno svojim potrebama, da se uradi sledeće: da se svi oni koji istražuju pitanje organizovanog kriminala i korupcije, ono što je naša obaveza vezano za poglavlje 23 i 24, imaju neograničen pristup tim podacima i da se spriječi potencijalna zloupotreba.

Zaključujem, očigledno da se ovdje radi o procesu od strane vladajuće strukture, vrha vlasti na čelu sa premijerom, da se što manje toga zna pod firmom takozvanih evropskih standarda.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Imate jedan prijavljen komentar.

Poslanik Obradović. Izvolite.

RADOVAN OBRADOVIĆ:

Hvala, predsjedavajući.

Uvaženi predstavnici komisije, poštovani građani, poštovane kolegice i kolege,

Samo bih se nadovezao na izlaganje kolege Bulatovića vezano za katastar nepokretnosti. Slažem se da tu zaista imamo određenu problematiku, ali u nekom vidu kako je ja gledam. Često imamo i dalje, nažalost, nepokrivene površine određenih opština sa prostornim planovima, što se kasni, dakle vezano za isto, i često imamo jednu informaciju u katastru, kad tražite pristup informacijama vi dobijete tu informaciju, ali često i sam vlasnik ne zna da je vlasnik neke parcele ili da nije vlasnik, jer kad je vršeno izlaganje ili aerofoto geometrijsko snimanje, oni nijesu kvalitetno bili prisutni na izlaganju, nijesu obilježili svoju imovinu i onda dolazimo do te problematike određene koja je zaista evidentna i koja mora da se uredi. U tom duhu ja smatram da je komisija odlično istakla da treba mijenjati ovaj zakon.

Sa druge strane, imamo određene podatke gdje nemamo katastar nepokretnosti, nego premjerni katastar još uvijek, pa dobijete dozvolu za gradnju, a vidite da sa poštovanja građevinske linije ste ušli metar na trotoar, ulicu, čak u more. Apelujem sa ovog mjesta da se mora više ulagati u plansku dokumentaciju, kvalitetnu katastarsku dokumentaciju i u prave podatke. Eto toliko, zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li odgovor?

Poslanik Bulatović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ:

Zahvaljujem se gospodinu Obradoviću što mi je dao mogućnost da još dva minuta govorim. Potpuno se s vama slažem da je sve to prisutno, ali to nije u ovom slučaju tema. Znači, tema koju sam obradio u svojoj diskusiji, koja je bila na dnevnom redu Odbora za antikorupciju, jeste činjenica da je prošle godine krenula akcija uklanjanja, ne brisanja nego uklanjanja za nevladine organizacije koje se bave korupcijom i organizovanim kriminalom matičnih brojeva da su im dostupni neograničeno iz Uprave za nekretnine, Poreske uprave, jer se radi o sledećem: da se na osnovu matičnih brojeva upari ono što je oprano od krađe, zloupotrebe, privatizacije, legalizacije onoga što je novac od droge itd. Znamo da takvih ljudi u Crnoj Gori ima, da takvih ljudi ima koji su bliski vlasti. Pogledajte novine u zadnjih pet-šest godina, vidjećete šeme kako ta imovina izgleda i to su otkrile nevladine organizacije, gospodine Obradoviću. Nije otkrilo tužilaštvo, nije otkrila policija. Nekoliko slučajeva visoke korupcije na lokalnom nivou kod sudova, koji se presuđuju i istražuju, nije otkrilo tužilaštvo, nego su prvo pokrenule nevladine organizacije, pa je pritisnuto tužilaštvo da radi posao za šta je plaćeno. E sada, u ovom trenutku, ova agencija je u pravu. Ona kaže - mi nijesmo to sklonili, mi nijesmo to uništili, ali izvinite, dajte zahtjev ako želite da građanin XY koji je predsjednik opštine te i te, ako želite uvid u podatke, obratite se shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama i dobićete jedan podatak za pet dana, a možda i nećete dobiti. Ako ga ne dobijete, idete na sudove, sporite se itd. Do sada je to bilo neograničeno, i mi smo se u Odboru za antikorupciju sporili između... opozicija je mislila da to rješenje treba zadržati do usklađenosti ovih zakona. Suština jeste u sledećem: Ovaj zakon ne može biti krovni zakon, i mi imamo sistemski problem. Pozivam predsjednika Skupštine da pročita što mu je Odbor za antikorupciju uputio, pa da kaže, gospodo vi nijeste dobro razmotrili da to treba da se uskladi. Zaključujem, ovaj zakon ne može biti krovni, imamo problem i treba da uskladimo zakone shodno našim evropskim potrebama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala, poslaniče Bulatović.

Poslanica Marta Šćepanović ima riječ, a neka se pripremi koleginica Jasavić.

Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane kolege poslanici, poštovani predstavnici Agencije, uvaženi građani Crne Gore,

Na današnjem dnevnom redu imamo Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka za 2013. godinu i Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori za 2013. godinu. Donošenje i usaglašavanje Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Zakona o tajnosti podataka i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti imalo je za cilj da se uspostavi ravnoteža između dva jednako zaštićena prava - prava građanina i javnosti da zna, odnosno da ima pristup informacijama u posjedu organa vlasti i prava na privatnost koja se postiže implementacijom standarda, odnosno izuzetaka u odnosu na pravo pristupa informacijama na koje se poziva Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

U okviru ovog usaglašavanja nadležnost za rješavanje po žalbama na rješenja o slobodnom pristupu informacijama su data Agenciji i upravo iz tog razloga prvi put imamo pred sobom Izvještaj koji se tiče stanja u oblasti slobodnog pristupa informacijama.

Iz samog Izvještaja je jasno da je preuzimanjem ove nadležnosti Agencija odgovorno pristupila rješavanju po žalbama kao drugostepeni organ i u tom smislu je zaprimila ukupno 754 predmeta, od čega je ukupno riješeno 721, usvojeno je 552 žalbe, odbijeno 67, u 92 slučaja obustavljen postupak, a djelimično usvojeno 10 žalbi. Ono što je mene malo bunilo u ovom tabelarnom prikazu jeste da postoji jedna naznaka "usvojena žalba", "odbijena žalba" i "naloženo donošenje rešenja", s obzirom da se usvajanjem žalbe istovremeno nalaže donošenje rešenja. Ali, iz vaše diskusije sam shvatila da se u stvari radi o ćutanju uprave, a takvih rješenja je i bilo najviše, 360 od 754, najviše je bilo tih rešenja.

Iz izvještaja se dalje vidi da je Agencija primila u odnosu na ukupan broj podnijetih zahtjeva za slobodan pristup informacijama, kojih je bilo 782, veliki broj žalbi. Sada ne ulazeći u osnovanost rješenja Agencije kojim se usvajaju žalbe, a ovo govorim jer imam u vidu i dio izvještaja koji se odnosi na odluku Upravnog suda gdje je od ukupno 22 tužbe na rješenja Agencije usvojeno 14, dakle oko 65%, i bez obzira i na tu činjenicu ovoliki broj žalbi nam ukazuje da postoje problemi u oblasti slobodnog pristupa informacijama.

Sa druge strane sigurno je da građani danas na svakom nivou vlasti, od lokalne do državne, dobijaju mnoge podatke za koje ranije nijesu znali da imaju pravo da ih traže. Dakle, ima problema, ali ipak građani ostvaruju svoja prava.

Ono što bi trebalo da bude pravac, a i zajednički cilj svih nas, to je smanjivanje broja žalbi. To bi trebalo realizovati na jedan jednostavan način koji se nameće, a to je proaktivno objavljivanje informacija. Organi vlasti bi trebalo da nude što je moguće više informacija na proaktivnoj osnovi ne čekajući da te informacije traže građani, nevladin sektor, novinari, već da sve svoje informacije koje posjeduju a koje se mogu objaviti i što je moguće više informacija o svom radu, objavljuju na zvaničnim elektronskim prezentacijama. U vezi sa tim sam htjela da postavim pitanje predlagačima, s obzirom da svaki organ lokalne i državne uprave mora da ima vodič za slobodan pristup informacijama i da je to sada u vašoj kontroli, u vašoj nadležnosti, koliko je organa lokalne i državne uprave koji nemaju donešen vodič o slobodnom pristupu informacijama i da li ste po tom osnovu, jer imate nadležnost, podnosili zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka.

Sa druge strane, naglasila bih da imamo instituciju koja ima visok procenat efikasnosti i koja bi imala još veći procenat kada bi funkcionisali neki mehanizmi koji nijesu u nadležnosti Agencije.

Iz tabelarnog prikaza se dalje vidi, a posebnu pažnju sam obratila na opštine, da je mali broj odbijenih, odnosno neosnovanih žalbi, a da je u najvećem broju naloženo donošenje rješenja, odnosno postojalo je ćutanje uprave što samo po sebi ukazuje na nedovoljnu angažovanost organa lokalne uprave po ovom pitanju. Sa druge strane, ovdje moram naglasiti da imamo neke specijalne slučajeve kada se od organa uprave, bilo državne ili lokalne, traži neka informacija i organ dozvoli pristup toj informaciji, ali ne na onaj način kako to traži podnosilac zahtjeva, da se dostavi kopija dokumentacije, već zbog obimnosti dokumentacije dozvoli da podnosilac zahtjeva izvrši uvid u dokumentaciju, a nakon toga podnosilac zahtjeva podnosi žalbu. Tako da je diskutabilno odrediti granicu drugostepenom postupku i postupajući i rješavajući po toj žalbi da li usvojiti takvu žalbu ili je odbiti, pa sam htjela samo da skrenem pažnju vama kao drugostepenom organu na to.

Ono na čemu svakako u budućem periodu treba raditi jeste edukacija građana, jer je sigurno da građani u nedovoljnoj mjeri koriste svoje pravo da znaju, a to prije svega se vidi iz tabele, gdje od 1782 podnosioca zahtjeva fizička lica su podnijela samo 306.

Što se tiče stanja u oblasti zaštite podataka, vidi se iz izvještaja da je taj proces prepoznatljivo unaprijeđen, stvoren je normativni okvir, ojačana institucija koja je u stanju da štiti standarde koji su utvrđeni ovim zakonskim okvirom i krenulo se u jedan ozbiljan i obiman proces edukacije. Da li sve to ima efekte, jasno je iz samog izvještaja da ima, ali ono što iz izvještaja zabrinjava jeste pojava postavljanja video nadzora, i to u nekim slučajevima bez odobrenja, a u nekim objektima koji zbog prirode posla moraju imati video nadzor to se ostvarivalo bez mišljenja zaposlenih ili bez vidnog obavještenja da se objekat snima. S

obzirom da je ovaj problem već konstantovan u prethodnom izvještaju, nadam se da će Agencija ubuduće represivnim mjerama suzbiti ovu pojavu. Imajući u vidu da Agencija profesionalno i efikasno radi svoj posao, poslanici Demokratske partije socijalista će podržati ovaj izvještaj. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, poslanice Šćepanović.

Riječ ima poslanica Azra Jasavić, a neka se pripremi poslanik Gegaj.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče.

Poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani predstavnici Agencije, poštovani građani,

Ovo je jako inspirativna tema za mene, jer sam se kao advokat bavila ljudskim pravima i ono što jesam naučila u svom radnom angažmanu jeste da je čuveni književnik Haksli bio u pravu kada je rekao u svom djelu "Kontrapunkt" da imati informaciju znači biti naoružan. Imati informaciju je potrebno o svemu, kvalitetnu, pa i o vašem radu, kao što vi morate nama pružiti kao građanima informacije koje su nam zabranjene.

Analizirajući ove vaše izvještaje kao i vaš rad, smatrala sam da je neophodno poći od izvještaja Evropske komisije o napretku za 2013. godinu. Jasno je da je ovaj segment ljudskih prava vrlo decidno obrađen u tom izvještaju, pa se navodi da u pogledu zaštite ličnih podataka treba pojačati napore kako bi se osigurala odgovarajuća implementacija relativne legislative. Septembra 2013. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova je raskinulo kontroverzni sporazum sa jednom privatnom telekomunikacionom kompanijom nakon presude kojom je utvrđeno da se sporazumom krši legislativa u oblasti zaštite podataka. Pravi balans treba da bude uspostavljen između prava na slobodni pristup informacijama i pravila o zaštiti ličnih podataka.

Oko Zakona o slobodnom pristupu informacijama Evroska komisija kaže sledeće u svom izvještaju: "Obuka državnih službenika o izmijenjenim i dopunjenim odredbama Zakona o

slobodnom pristupu informacijama koji je stupio na snagu 2013. je otpočela. Djelatvorna primjena odredbi o preovlađućem javnom interesu uključujući one koje se odnose na korupciju u pogledu osjetljivih informacija od ekonomske vrijednosti tek treba da se testira. Nezavisnost Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama treba da se ojača. Njen administrativni kapacitet za implementaciju zakona treba da se ojača putem dodatnog kadra i opreme.”

Zašto ovo govorim? Zato što smo mi vama kao zakonodavci dali jako težak posao. Vi imate tešku ulogu da uspostavite upravo onaj balans između člana 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji štiti pravo na privatnost i člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji govori o pravu na slobodu pristupa informacijama. To je vrlo delikatna situacija i treba pametno izbalansirati. Ja znam da ljudi u Agenciji, u Savjetu većinski, imaju iskustva o evropskim standardima i ljudskim pravima, znam da su to pratili i da znaju da razmišljaju na taj način, ali ono što želim da pozdravim jeste vaš jasan stav koji nedvosmisleno iskazujete, bez obzira da li nailazite na razumijevanje ili na nerazumijevanje javnosti. To je jasno i to treba pozdraviti. Krajnju ocjenu vašeg rada i tumačenja zakona daće Upravni sud, pa onda Vrhovni sud, a na kraju Ustavni sud, tako da vi nijeste ta grana na koju treba sad da idemo na ovaj način, brutalno, jer mislim da je osnovni krivac ovakve današnje rasprave Vlada. Zašto Vlada? Uopšte ljudi ne razumiju da je Vlada ta koja je napravila pravu rašamonijadu u državnoj upravi otkako je 90-tih Demokratska partija socijalista preuzela vlast koja je nesmjernjiva. Bila sam jedan od najboljih studenata na Pravnom fakultetu i naučila sam nešto na tom fakultetu, ali sam mnogo više naučila od svojih kolega u Ministarstvu pravde i u Sekretarijatu za zakonodavstvo. Kada sam ja bila pripravnik, osnovna stvar koju sam naučila je da je Sekretarijat za zakonodavstvo i Ministarstvo pravde upravo ona adresa koja vodi računa o usklađenosti propisa. Taj institut usklađenosti propisa mora da vrši Vlada, a ne Parlament. Ovdje je suština problema da Vlada upravo mešetarenjem i primjenom onog što joj odgovara kad joj odgovara, a ono što im ne odgovara neće da primijene, pokušava ovdje nas poslanike da dovede u poziciju da se obrušimo na vas koji se bavite zaštitom ljudskih prava i sloboda. Ja na to ne pristajem. Ja ne pristajem na perfidne igre Vlade koja već 24 godine vlada ovom zemljom dovodeći nas u poziciju da mi ekonomske teme rješavamo u ovom parlamentu, da mi ljudska prava rješavamo u ovom parlamentu, da se mi na vas obrušavamo. To je igra na koju ja premijeru neću pristati, jer je perfidno do krajnjih granica postavljena državna uprava. Suština priče je da mi moramo demokratskim putem da smijenimo vlast i da se izvrši katarza ovog društva, jer bez demokratske smjene vlasti nema uspostavljanja vladavine prava i pravnog, sistemskog, logičnog postavljanja stvari. Da se donese zakon o Vladi, da se donese zakon o Skupštini, da se donese zakon o ministarstvima. Da se konačno zna u ovoj zemlji ko šta radi, a ne da se mi ovdje svađamo sa

agencijom koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda i da mi vas ovdje prozivamo, a nijesmo vam dali elementarne uslove. Izvršna vlast je ta koja daje novac da vi završite svoj posao. Vi nemate kadrova dovoljno, vama se stalno zakida na novcu, mi vas ovdje pritiskamo, vi pokušavate koliko možete da završite posao, a niti smo mi moćni, niti ste vi moćni. Moćan je ko je moćan i taj ko je moćan neće biti više moćan. Suština priče je da se i Evropski sud za ljudska prava bavi balansom između člana 8 i člana 10. Smatram da mi odavde moramo poslati jasnu poruku premijeru i jasnu poruku Vladi za njihova perfidna podmetanja, da međusobno ... nas poslanike sa Agencijom ili ostalim institucijama koje rade pionirske poslove u Crnoj Gori. Ombudsman je radio pionirski posao u Crnoj Gori, vi još uvijek radite pionirski posao. Nijeste vi jedini, i Državna revizorska institucija je radila pionirski posao. Dajte da se konsolidujemo, da se konačno ova vlast smijeni i da se dođe do pročišćavanja društvenih odnosa i dovođenja stvari poznaniju prava, punu vladavinu prava.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolegice Jasavić.

Riječ ima kolega Gegaj, a neka se pripremi poslanik Goran Danilović. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodo iz Savjeta Agencije, dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Jedan od najvažnijih ciljeva Agencije za zaštitu ličnih podataka je da bude prepoznatljiva kao snažan i pouzdan mehanizam zaštite ličnih podataka. Uopšte je poznato da zaštita ličnih podataka u smislu zaštite privatnosti je jedno od osnovnih ljudskih prava. Činjenica koja ohrabruje je da se zaštiti ličnih podataka svakim danom daje sve veći značaj, tako da su pomaci evidentniji i vidljiviji. Zajedničko djelovanje svih subjekata je preduslov da se svijest o značaju zaštite ličnih podataka, koja još uvijek u Crnoj Gori nažalost nije na zadovoljavajućem nivou, podigne na viši nivo. Stoji konstatacija da se lični podaci privatnost, ličnost, u suštini fundament slobode, mira, sigurnost na vjeru i osnovnih prava čovjeka. Lični podaci nemaju granice, oni se kreću zajedno sa individuumom, nemaju političko opredjeljenje niti vjersku pripadnost. Očigledno da i svijest građana u Crnoj Gori o pravu na zaštitu ličnih

podataka je u odnosu na raniji period na znatno višem nivou, što se može zaključiti i iz broja zahtjeva za davanje mišljenja navedenih u datim izvještajima. U tom pravcu treba nastaviti sa edukativnim kampanjama za širu javnost o pravu na slobodan pristup informacijama i pravu na zaštitu ličnih podataka. Posebna doza opreznosti je potrebna kada se radi o informacijama koje otkrivaju identitet maloljetnog lica u slučajevima koji su suprotni ostvarivanju najboljeg interesa djeteta i koji mogu imati štetne posljedice po njegov dalji razvoj i socijalni život. Zato Agencija treba što više u narednom periodu da preduzme aktivnosti na podizanju nivoa svijesti o značaju prava na zaštitu ličnih podataka kod djece školskog uzrasta.

U Crnoj Gori kao i u svijetu živimo u dobu erozije privatnosti. Razvoj čovječanstva, razvoj telekomunikacija i interneta nosi velike dobrobiti, ali nedvosmisleno pomaže procesu erozije privatnosti. Postavlja se pitanje kako sve to uskladiti, kako živjeti u demokratskom društvu a spriječiti eroziju privatnosti, dozvoliti nam da sačuvamo lični integritet. Oblast zaštite ličnih podataka zavređuje maksimalnu podršku i razumijevanje društva uopšte, naročito najznačajnijih institucija sistema imajući u vidu njen značaj na putu Crne Gore ka evroatlantskim integracijama. Adekvatna zaštita ličnih podataka, jedan je od izazova sa kojima se Crna Gora mora ozbiljno suočiti na putu pristupanja Evropskoj uniji. S tim u vezi, u Izvještaju Evropske komisije o stanju ljudskih prava za prošlu godinu je navedeno da je u cilju poboljšanja stanja zaštite ličnih podataka, Agencija za zaštitu ličnih podataka počela realizovanje mjera propisanim Akcionim planom za poglavlje 23, dakle oblast pravosuđa i osnovna prava. Takođe se intenzivno radi u evropskoj i stručnoj javnosti koja se bavi zaštitom ličnih podataka i problemima privatnosti o novom zakonu o ličnim podacima, koji treba da bude nadogradnja Zakona iz 1995.godine. Novi evropski zakon za zaštitu podataka bi trebalo da važi za teritoriju cijele Evropske unije i da objedini različite zakone u pojedinim državama. Crna Gora mora da prati taj proces i pravovremeno se pripremi za prihvatanje novih rješenja.

Želim na kraju svoje diskusije da istaknem očigledan napredak u radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Mišljenja sam da u narednom periodu moraju se uložiti dodatni naponi s obzirom da se radi o jednoj veoma osjetljivoj i značajnoj materiji za dalji razvoj demokratije u Crnoj Gori.

Izvještaji koji su nam dostavljeni zaslužuju apsolutnu, odnosno većinsku podršku nas poslanika. Toliko i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Radunović se javio za komentar. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče, tj. predsjedavajući aktuelni.

Gospodine Gegaj, lijepo vas je čuti da se vi iz DPS-a zalažete i za bolje uslove rada i za funkcionisanje ove agencije. Ali nažalost, kad se rezultati njihovog rada kose sa vašim političkim interesom onda se to zanemaruje. Ja sam svjedok vrlo dobre reakcije ove agencije, jednom prilikom prošle godine, kada se nova Srpska demokratija obratila Agenciji, kao i nevladina organizacija Građanska alijansa, vezano za postupak kandidovanja za elektore u elektorskoj skupštini Srpskog nacionalnog savjeta, grupe ljudi koji su svi do jednog imali falsifikovane isprave. Vi znate da je Srpski nacionalni savjet projekat vaše partije i da zbog toga se gleda kroz prste raznim njihovim aktivnostima i mi smo uspjeli da dokažemo da svi ljudi koji su navodno bili potpisnici kandidature tim potencijalnim elektorima su u stvari koristili podatke drugih ljudi neovlašćeno. Tražili smo vanredni nadzor od strane Agencije, oni su ga izvršili i sve ljude koje su doveli i s njima obavili razgovor prilikom nadzora da provjere da li je tačno ovo što smi mi z Nove srpske demokratije rekli, ispitali su i svaki do jednog je rekao da su njegovi podaci bili falsifikovani. Znate li kakav je proizvod tog nadzora, oni su dali naravno svoje mišljenje o tome - proizvod je da taj Savjet, izabran od elektora o kojima pričamo, dan-danas funkcioniše i duva u jedra Demokratske partije socijalista. Jedna od potpisnica navodnih takve jedne kandidature je vaša koleginica koje sjedi pet metara od vas, koja naravno nije bila potpisnik kandidature za tog elektrora, ali su i njeni podaci bili zloupotrijebljeni. Međutim, to je nedovoljno u ovoj državi, pored toga što je Agencija svoj posao kako treba odradila, da se stane na put tim ljudima i uopšte svim ljudima koji uzimaju tuđe pravo i bave se nezakonitim radnjama.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega Gegaj.

NIKOLA GEGAJ:

Uvaženi poslaniče Radunoviću, znate da mi iz DPS-a, naravno, hvalimo ono što treba hvaliti. Meni se čini da ni od vaše strane nijesam čuo neko loše mišljenje. Čuli smo vašeg kolegu iz drugog političkog subjekta da ima izričit negativan stav o ovim izvještajima, međutim mislim da vi imate sasvim drugačije, odnosno neki neutralan stav kao što imate i o NATO-u i o dosta stvari, ali vi ste, vidim, saglasni da imate pozitivno mišljenje o tome. Mi iz DPS-a ono što valja to ćemo pohvaliti. Ako nešto nije u redu, imali smo priliku, imali ste i vi i mi da čujemo, juče je na dnevnom redu bio Izvještaj o koncesijama i baš nije bio neki veliki broj hvalospjeva na taj izvještaj koji su podnijeli članovi Komisije za koncesije. Čini mi se da vama sve što dolazi od strane DPS-a ne valja. Uostalom, meni se čini da nije problem, jer i vi ste svjesni onoga što znaju svi građani u Crnoj Gori, onoga za što se daje pozitivna ocjena od strane takoreći svih međunarodnih institucija, da institucije sistema funkcionišu, da Crna Gora ubrzanim koracima grabi ne prema evroatlantskim integracijama, nego bićemo, siguran sam, prva članica Evropske unije sa ovog dijela jugoistočne Evrope, odnosno zapadnog Balkana. Međutim, vi želite da smijenite DPS bez izbora, e to, gospodine Radunoviću, ne može, moramo na izbore. Bili su izbori i ove godine, bili su i prošle godine, DPS u kontinuitetu pobjeđuje. Ne pobjeđuje samo zato što se zove DPS, nego zato što ima najbolji program. Evo, vi ste ponudili program, vi ćete na sljedećim izborima ponuditi program i siguran sam da će građani opet glasati ono što u kontinuitetu glasaju, a to je za kvalitet i bolji život, a to je ovaj program Demokratske partije socijalista. Ne mogu protiv interesa i volje građana. To je tako i mi smo ovdje slika i prilika građana. Toliko i hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Skrenuli smo na onu glavnu temu. Čitanje brojeva, pošto smo tehnička lica treba da bude jedinstveno, u politici to nije.

Kolega Daniloviću, vi ste u dobroj mjeri iz ove oblasti, pa nas podučite ponešto. Neka se pripremi koleginica Filipović.

GORAN DANILOVIĆ:

Hvala, gospodine Raduloviću.

Uvaženi građani, dame i gospodo, koleginice i kolege,

Preskočiću tu pretenziju kojoj smo svi skloni, vjerovatno i ja često, da držim slovo drugima o oblasti koju igrom slučaja, interesovanjem pomalo znam, ali ću biti vrlo izričit u iznošenju stava i ovoga puta zaobići pravo da govorim u ime Demokratskog fronta, iako sam predsjednik kluba, jer ipak smo mi prije svega demokratski i naravno smo front i ovdje ćemo se shodno vlastitom nahođenju i ubjeđenju odnositi prema onome što je predmet, a dva su predmeta, dva izvještaja.

Uvažena gospodo iz Savjeta, podsjetiću vas, kad ste osnovani bio sam jedan od ljudi koji je vjerovao da je to za peticu. Znao sam odmah da je za jedinicu zbog toga što smo prvo osnovali Savjet, a vi ste se sastajali, koliko se sjećam, makar jedno godinu dana po podgoričkim kafanama, jer nije bilo drugog mjesta ili u blizini onoga što će biti vaše buduće mjesto. Pogriješio bih, i tu ću iskoristiti pravo da se nadovežem pomalo i na stavove kolegice Jasavić i Jonica, pogriješio bih kad bih vas optužio za sve što je zadesilo Agenciju, zbog toga što, iako vi to niste nigdje javno kazali, makar ne zajedno, neuslove za vaš rad je obezbijedila Vlada Crne Gore. Dužni ste da se borite za svoj status.

Kad bih danas morao da ocjenjujem rad Agencije, izvještaje, uzdržao bih se od ocjene izricanja potpuno cifrom, počeo je tako kolega Radulović, ali ću vam reći, možda je to i na moju štetu jer vidim da vas hvale oni koje ja ne hvalim, ipak je to prelazna ocjena po mom skromnom sudu, zbog toga što nemam pravo kao čovjek da vas optužim za ono za šta niste krivi. To da je to za prelaznu ocjenu znači da dajem još jednu šansu kao čovjek, kao političar, kao građanin, ne mogu da zaboravim da ste se oduprli nekoliko puta, iako bi trebalo da ličite na sve nas. Znam kako ste i birani, znam i za razlike političke, vjerovatno kao slobodni ljudi imate pravo i na političku opciju, i zbog toga sam ipak ubijeđenja da je malo više transparentnosti bilo u radu vaše agencije nego u nekim drugim institucijama koje su više postale tajna društva. Ako sam mogao da glasam za sudije Ustavnog suda o kojima ne znam ništa ili o kojima znam ponešto, a mnogi od njih se nijesu dokazali u svom branjenju slobode, mogu da kažem da je vaša agencija kroz ova dva izvještaja kod mene lično zaslužila još jednom prelaznu ocjenu. Nijesam uticao na moje kolege poslanike da misle kao ja, ne bih ni mogao i nemam na to pravo. Rekoh, iz razloga što ste nekoliko puta pokazali kičmu. Ja od vas kao građanin očekujem da ne ustuknete, od vas očekujem da se brani i pravo na slobodu da se dobije svaka informacija, i pravo da se ne sakrije nijedna važna, i pravo da se zaštiti običan pojedinac i njegov lični podatak i pravo, a zbog toga ste tu, da ne povrijedimo pojedinca koji je nevin.

Ne branite nas poslanike, ne branite ministre, ne branite nikoga ko je prihvatio obavezu da svi podaci o njemu budu „na izvolite“, ali branite našu maloljetnu djecu, jer su i ona djeca, branite pravo običnih građana, branite pravo ljudi da sakriju svoju privatnost u

mjeri u kojoj to omogućava zakon i pozitivna evropska praksa. Glasanje Demokratskog fronta danas će biti možda i upozoravajuće za vas. Mi smo dobronamjerni ljudi, različito sagledavamo hrabrost koju ste pokazali u minulom periodu kroz ova dva Izvještaja. Želim da vam stavim do znanja da dok god postoji tračak nade da budete agencija sa dignitetom, imaćete od mene lično podršku. Nekad sam govorio o peticama, godinama unazad tri ili četiri, glasao za vaše izvještaje, danas kažem da lično imate prelaznu ocjenu, ali sam dobro oslušnuo sve ove primjedbe i mislim da i vi treba da ih oslušnete.

Ovo moje prelazno ne mora da vam znači mnogo i ta moja prelazna ocjena, ali hoću da nagradim i hrabrost vašu da izađete javno sa različitim stavovima o onome što se dešava u Agenciji. Hoću da nagradim i to što ste pokazali da ste živi ljudi i da imate hrabrosti da saopštite kako stvari gledate drugačije. Nijeste vi ni ustavni ni upravni sud. Rekoh na kraju, rizikujući da pokažem drugu stranu medalje, da se svrstam u red onih koji vas podržavaju samo zbog toga što ih još nijeste dovoljno zaboljeli, od mene prelazna ocjena samo zbog toga što me nijeste nepopravljivo razočarali, još uvijek. Ovo nije odnos prema vama lično, ovo je prema ideji koju sam jedva dočekao prije pet godina. Ubrzo će vaš reizbor, vas iz Savjeta. Ne zbog toga što je to vaš obaveza da vodite o tome računa nego zbog toga što je moja obaveza da o tome vodim računa, kao nekoga ko će glasati, povedite račna da vas ne svojataju i da ne kažu „dobri su, nijesu pokrenuli ništa“. Zbog ponečega što ste pokrenuli, zbog toga što je i moj kolega Slaven Radunović rekao, da ste u određenim trenucima pokazivali volju i želju da ne pokleknete pod pritiskom očiglednim izvršne vlasti, moram da kažem da ova dva izvještaja kod mene zaslužuju prelaznu ocjenu. Ne slažem se sa kolegama koji kažu da ste malo radili u slobodnom pristupu informacijama, meni su neke brojke impresivne, moram da kažem, moram pravo pa i zađavola, kako narod kaže, a ne mislim ni dao bog da ste vi u toj situaciji da bih vas na istovjetan način branio, samo imajte u vidu, ovako kako danas kažem, da ova dva izvještaja zaslužuju prelaznu ocjenu kad sam ja u pitanju. Već sutra bih mogao konstatovati da su uspjeli i vas, koji ste bili na dobrom putu da budete profesionalci, da zatvore u začarani krug u kojem niko ne treba da kaže višak riječi. Hvala lijepo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Daniloviću.

Sada ima riječ kolegistica Filipović, neka se pripremi kolega Abazović.

ŽANA FILIPOVIĆ:

Hvala vam potpredsjedniče.

Uvaženi predstavnici Agencije, poštovane kolege i kolegice, uvaženi građani Crne Gore,

Planom rada Agencije za zaštitu ličnih podataka za 2013.godinu određene su kao prioritetne dvije oblasti, dakle oblast finansija i oblast zdravstva. To je podrazumijevalo posvećivanje posebne pažnje nadzorima u sektoru finansija kojima su obuhvaćene, kako ovdje piše, Poreska uprava, Uprava za nekretenine, Uprava carina, lokalni sekretarijati za finansije, lokalne uprave javnih prihoda i druge finansijske institucije kao što su banke i mikrokreditne organizacije, osiguravajuća društva. U sektoru zdravstva posebnim nadzorom obuhvaćeni su Fond zdravstva, domovi zdravlja, kao i veći broj privatnih zdravstvenih ustanova. U izvještajom periodu za 2013.godinu izvršeno je ukupno 123 nadzora kao i 32 provjere postupanja po nalogu kontrolora. Ohrabruju podaci iz Izvještaja Agencije za zaštitu ličnih podataka da većina kontrolisanih subjekata nadzora rukovalaca zbirki ličnih podataka poštuje naloge Agencije i u ostavljenim rokovima otklanja konstatovane povrede zakona i propuste u obradi ličnih podataka.

Činjenica da u velikom broju nadzora po pravilu utvrdi i konstatuje nepravilnosti u obradi i čuvanju ličnih podataka ide u prilog činjenici da institucije možda ne poklanjaju dovoljno pažnje ovoj veoma važnoj oblasti društvenog života.

Po pitanju međunarodne saradnje i izvještaja koji su vezani za pregovore Crne Gore sa Evropskom unijom Agencija je redovno izvještavala u vezi obaveza iz poglavlja 23 - pravosuđe i osnovna prava, u smislu sprovedenih mjera navedenih u ovoj monitoring tablici, te praćenja napretka ispunjavanja obaveza iz Akcionog plana za ovo poglavlje. 28. januara 2013. godine u eksploataciju je stavljen i ovaj registar zbirki ličnih podataka. Ovaj servis rukovaocima zbirki daje mogućnost dostavljanja evidencije zbirki korišćenjem elektronskih obrazaca koji su postavljeni za tu namjenu na portalu elektronske uprave.

Takođe, u Izvještaju za 2013. godinu kaže se da je Agencija primila oko 57 zahtjeva za davanja mišljenja. U 36 slučajeva dala je pozitivno mišljenje u vezi implementacije Zakona o zaštiti podataka, dok je u 14 slučajeva dala mišljenje da se obrada ličnih podataka ne vrši u skladu sa odredbama ovog zakona.

U izvještajnom periodu, takođe, Agenciji je upućeno 15 zahtjeva za davanje saglasnosti za iznošenje podataka iz Crne Gore i izdato je isto toliko saglasnosti od strane Agencije podnosiocima, uglavnom privrednim subjektima, privrednim društvima sa sjedištem u Crnoj Gori.

Tokom 2013. godine na adresu Agencije upućeno je 48 zahtjeva za dobijanje saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka, izdato je 38 saglasnosti i tako dalje, tako da se tu slažem sa kolegom Danilovićem da su ove brojke zaista impresivne i da je Agencija radila i uradila značajan posao. Mislim da se principijelno odnosila prema svim zahtjevima za zaštitu prava građana i prema inicijativama za vršenje nadzora po službenoj dužnosti.

Ono što je sporno, to je zaštita privatnosti građana kada je u pitanju video nadzor. Prije svega, najizraženiji problem drastičnog narušavanja privatnosti odnosi se na video nadzor koji je instaliran u unutrašnjosti ugostiteljskih objekata i na taj način upotreba video nadzora u funkciji zaštite imovine i lica, pored činjenice da bi morala biti izuzetak, dobija masovni karakter i to za posljedicu ima i učestalo kršenje zakonskih odredbi.

Agencija je u proteklom periodu inicirala prema resornim ministarstvima, kako vidim ovdje u Izvještaju, postupak izmjene određenih odredbi zakona koje nijesu usaglašene sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti kao zakona koji ima sistemski karakter, ali se čini da taj proces ide prilično sporo, tako da je opravdana inicijativa Agencije da se njeni predstavnici intenzivnije i mnogo češće uključuju i kontaktiraju prilikom izrade zakona i drugih propisa kojima se reguliše obrada ličnih podataka.

Izvinjavam se, nisam vidjela da je isteklo vrijeme. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ni ja nijesam, slušao sam vas pažljivo, nije šteta nikakva, nego u pozitivnom smislu.

Zahvaljujem se kolegini Filipović. Kolega Abazović ima riječ i neka se pripremi kolega Labudović.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Raduloviću.

Poštovane kolegini i kolege, poštovani predstavnici Agencije, poštovani građani Crne Gore,

Evo i ja ću pokušati da budem korektan što se vremena tiče, kao kolegini Filipović, iz razloga što ne želim da ponavljam stvari koje su se već čule i sa kojima sam saglasan, o

kojima je i kolegunica Jasavić iz našeg kluba ali i ostali opozicioni poslanici govorili. Želim da se osvrnem na nešto što sam već govorio u odboru, a imam obavezu prema javnosti samo da pokažem na svom ličnom primjeru kako sistemski funkcioniše ovaj način dolaženja do slobodnih informacija. Što se vašeg izvještaja tiče, on uopšte nije sporan i želim da vas ohrabrim da nastavite da radite i nadam se da će Vlada naći mogućnosti da vam poveća kapacitete, ali zbog građana imam obavezu.

Lično sam prije nego što sam postao poslanik radio u civilnom sektoru, da ne kažem da sam poslao na stotine, ali na desetine zahtjeva za pristup informacijama na koje se uredno i odgovaralo. Šta je problem, građani Crne Gore? Pričam konkretno o instituciji zvanj Morsko dobro. Postoji nešto što se zove administrativna zavrzlama. Vi tražite nešto, oni vam pošalju nešto drugo. Ne možete da ih optužite da nijesu odgovorili, onda vi tražite nešto drugo, oni vam pošalju nešto treće. Vi tražite, na primjer, spisak i pregled sa kartama privremenih objekata, oni vam pošalju CD koji ne može da se otvori. Vi tražite koliko ko plaća zakupninu plaže, jer je to nešto što bi trebalo građani da znaju jer se radi o javnom dobru, oni vam pošalju sasmo spisak plaža bez cijene.

O čemu se radi? To je tipično za Balkance, ali i ovdje u Crnoj Gori imamo to da faktički želimo da prevarimo sistem, a ne želimo da damo informaciju. Zašto u Podgorici neće da se kaže ko je dobio stanove? Pa neće niko da uzme te stanove, niti iko želi da uđe nekome u stan, ali nešto što se narodnim parama svih građana Podgorice ili Crne Gore daje, što je javno dobro, što je zajednički budžet, kako može neko to da ospori, treba li tu sad neka velika filozofija izvještaja, zahtjeva i tako dalje? Apsolutno želim da vas ohrabrim u vašem radu, ali nemamo mi problem sa vašim izvještajima, mi imamo problem sa ponašanjem administracije, odnosno sa skrivanjem onoga što je istina.

Građani Crne Gore, popuno sam saglasan sa svojom kolegunicom Jasavić, neće nikada dobiti punu istinu o trošenju njihovog novca dok se ne smijeni vlast. Mnogo je logično, na lokalnom državnom ili bilo kojem nivou, mnogo je logično, niko neće poći protiv samog sebe, a ja mislim da to nije u redu i da to nije u skladu sa evropskom praksom. Zato što Zakon o slobodnom pristupu informacijama nije napravljen da bi se neko dopisivao i da bi neko uzurpirao vrijeme i energiju onima koji treba da dostavljaju te informacije, nego da građani imaju čiste račune, da građani znaju o čemu se radi, da je ...sve bi bilo na veb sajtovima i do svih podataka koji se tiču javnosti moglo bi da se dođe i bez nekih velikih upitnika i zahtjeva i tako dalje. Zato, molim vas da obratite pažnju na ovu stvar. Ne znam je li vaša nadležnost, ali sigurno svojim autoritetom možete da utičete da se takve stvari ne dešavaju.

Vezano za izvještaje o tajnim podacima. Čulo se na odboru mnogo nekih ružnih stvari na koje treba da obratimo pažnju, a to je na primjer da vrlo često mediji krše nešto što je

privatnost građana pa se dešavaju i neke šokantne vijesti, na primjer kao da je neko doživio saobraćajnu nesreću. Zna se da ima puno ljudi sa istim imenom i onda se dešava da neko ko je roditelj misli da je u pitanju njegovo dijete ili njegov brat, a u suštini je u pitanju neko drugi. Tako da zaista moramo svi kao društvo pokušati da svojim nekim unutrašnjim demokratskim kapacitetima ne dovodimo druge u težak položaj. Ja vaš rad ohrabrujem, mislim da on nema neku veću sistemsku grešku, da vi sa vašim kapacitetima radite toliko koliko možete. Zaista je apel i na poslenike medija i na poslenike koji rade u Vladi i u administraciji da ne teže da nekoga prevare na neke, čini mi se, prilično sitne i primitivne načine, nego ako su već izabrali tu profesiju, o kojoj god da se radi, da na sve načine pokušaju odbraniti javni interes i građanina u konačnom.

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Izvolite, kolega Labudoviću.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, zaista je relaksirajuća pozicija kad odgovornost i krivicu za stanje koje nije dobro možete uvijek adresirati na drugu stranu, ali ja ne bih bio čovjek i ne bih bio poslanik kakav jesam ako u ovome ne bih primijetio nešto što se zove i sopstvena odgovornost kao poslanika i ovog doma u kome tu funkciju obavljam. Mi smo stvorili ovo što se zove jedan pravni galimatijas ili pravni rašomon. Mi smo u svojoj nekoj brzini i brzopletosti usvojili zakone koji sadrže norme koje jedna drugu isključuju. Mi smo grlom u jagode i po onoj narodnoj "Vidjela žaba gdje se konji kuju pa i ona digla nogu" ušli u oblast koja ne samo kod nas, u kojoj smo mi apsolutni pioniri, nego čak i u onim državama koje su odavno zakoračile u sferu ljudskih prava nije do kraja dovedena i mi smo ne samo pravni nego čak i organizacioni galimatijas napravili time što smo, da se poslužim onom narodnom, povjerali vuku da čuva i kozu i kupus. Mi smo ti koji nijesmo povukli jasnu i nedvosmislenu granicu između prava javnosti da zna i prava ličnosti da bude zaštićena. Mi smo ti koji nijesu definisali na koji način, u nastojanju da se zaštite sitne ribe, takoreći, da se ne provuku one krupne ili obrnuto, da se u lovu na krupne ne povrijede prava onih sitnih riba. Mi smo ti koji nijesmo definisali šta je to informacija koja može biti dostupna javnosti i šta je od interesa za javnost. Mi smo ti koji nijesmo definisali da li se neka zbirka podataka, bilo o kojoj da je riječ,

treba biti čuvana i zaštićena nekom zakonskom normom ili se jednostavno nalazi na nekom veb sajtu gdje je dovoljno bilo kome građaninu da učini „klik“ i da sazna o vama sve i svašta. Ono što je problem svih problema ovdje je što niko nije pokušao, a teško da će moći i da pokuša, da definiše šta je to danas zaštićeni podatak.

Šta je to danas zaštićena osoba? Koja je to danas sfera vašega života kad ne budete poslanici i kad izađete iz ovog doma koja će biti zaštićena? Gospodo, dok mi danas raspravljamo o ovome, na Havajima, na obali Engleske i u Kanadi, u centrima koje kontroliše CIA dnevno se obradi ravno milijarda podataka. Vi govorite o zaštiti pojedinca kad recimo jedna Angela Merkel ili predsjednica Brazila nijesu zaštićene od prisluškivanja i tako dalje.

Ne mogu a da vas ne uputim na jednu fenomenalnu knjigu najpoznatijeg „zviždača“ ovoga doba, Edvarda Snoudena, i na njegov dosije koji je bjelodano pokazao u kakvom mi to danas svijetu živimo i koliko je bizarna ona čuvena narodna krilatica da Ozna sve dozna. To je davno prevaziđeno. Govorilo se da Ozna jedino ne može da zna koliko kvarnih zuba imate. Poštovani građani i taj podatak se danas nalazi u kartonu vašeg zubnog tehničara i zubara kojeg ste odabrali.

Dakle, danas ništa nije sakriveno i mi smo ti koji ovdje kreiramo normu i koji ovim ljudima ovdje moramo jasno da stavimo do znanja koja su im prava a koje su im obaveze da bi onda mogli sa punim kapacitetom da razmotrimo izvještaj i da ga kritikujemo ili hvalimo, zavisi od doživljaja koji o njemu imamo. Ne bih bio čovjek, ne bih bio brat, ne bih bio sin ako danas ovdje pred vama ne bih ukazao na najortodoksniji primjer kršenja instituta prava građana da znaju. Ovih dana se preko jedne novine, ako se to može nazvati novinom, uporno pokušava podgrijati afera na sramotu cijele Crne Gore, na sramotu svih njenih državnih organa, na sramotu i ovog doma na kraju krajeva. Jedna se osoba, nije uopšte bitno o kojoj je osobi riječ, pokušava javno osramotiti i građanski raščerečiti. Zna se, može ovo da bude nekome interesantno, da pobuđuje nekome njegovu bolesnu maštu ili malograđansku radoznalost, ali se stavite u poziciju da se radi o nekome od vaših. Da li ste se ikada kao građani zapitali na koji način se došlo do ovog snimka u situaciji kad je Ustavom zagantovano pravo privatnosti stana, osim po sudskom nalogu i osim zna se u kojim zakonom definisanim slučajevima? Gospodo, dokle se god ovo dešava u ovoj državi, ova priča ovdje je potpuna benigna, potpuno nepotrebna i mi moramo, po mom dubokom uvjerenju, da prije svega pravnu infrastrukturu koja definiše ovu oblast nakon jednogodišnjeg ili dvogodišnjeg iskustva ponovo podvrgnemo skeniranju. Da zajedno vidimo šta ne valja, da isključimo ono što jedno drugo isključuje i imajući sve ovo na umu, kao čovjek i kao poslanik ja ću u ovom slučaju, što je inače vrlo rijetko, biti uzdržan priznajući sopstvenu odgovornost za stanje u kojem se i pravno i objektivno nalazi ova oblast. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Labudoviću.

Ovo što ste posljednje naveli, jednostavno čovjek samo može da zanimi i pozivam građane Crne Gore da ko ima imalo odgovornosti prema tradicionalnom crnogorskom moralu, kao građanskom, kad kažem crnogorskom i državnom, da bojkotuje takav jedan, to nije list, nego zbog ovoga doma neću da dam pravo ime.

Gospodo iz Agencije, da li želite da iskoristite pravo završne riječi?

Komentar, hoćete li vi? Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Veoma ću kratko. O tome sam govorio i prekjuče na početku svog izlaganja, a nodovezujem se na ovo što je rekao gospodin poslanik Labudović. Pozivam regulatorno tijelo, samoregulatorno novinarsko tijelo, mislim da ih ima čak i dva u Crnoj Gori, državne organe, neću pominjati imena kao i gospodin Labudović, ali ovaj medijski linč koji traje već danima u jednom dnevnom našem listu se mora prekinuti. Ovo stvarno više nema nikakvoga smisla, prevršilo je svaku mjeru. Ovo je rezultat rata između prve i druge familije u Crnoj Gori, a jedna i druga familija su bile prije nekoliko godina zajedno. To se stvarno mora prekinuti i pozivam sve državne organe da reaguju odmah danas, da se taj medijski linč zaustavi. Zahvaljujem.

PRREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Ne znam koje sve porodice tu ratuju, ali ovo je rat protiv crnogorske tradicije, morala, etike, ljudskosti, poštenja, protiv demokratskih takovina, protiv svega što je normalno u jednom društvu.

Predstavnici Agencije, ukoliko želite da iskoristite pravo završne riječi, izvolite. Gospodine Lacmanović. Izvolite.

RADENKO LACMANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Zahvaljujem se na korisnoj i plodotvornoj raspravi. O ovome što je na kraju bilo riječi, iz moralne higijene neću govoriti. Šta je Agencija i šta bi mogla u ovom i ovakvim slučajevima da uradi – ništa, vjerujte mi. U vrijeme kada ne postoji pravo na zaborav na internetu, sve da smo bilo na koji način reagovali, a bile su nam vezane ruke, značilo bi da mi prvi identifikujemo osobu o kojoj oni postavljaju pitanje dali li je ona ili ne, mi smo mogli i da kažemo da oni izbrišu te podatke, kako da ih izbrišu? Znači, prava na zaborav na internetu nema i zbog toga se oko nekih stvari ne slažemo kada je u pitanju objavljivanje podataka na internetu.

Biću vrlo precizan i pokušaću da u najkraćem odgovorim da sva, čini mi se zanimljiva pitanja, pa zbog toga, uvaženi potpredsjedniče, izvinjam se ako minut-dva prekoračim vrijeme predviđeno za završnu riječ, nećete zamjeriti.

Osvrnuću se samo kratko na ono što je poslanik Danilović rekao. Ne da smo mi danas oslušnuli šta se ovdje govorilo, nego smo dobro čuli i vjerujem da ćemo dobro razumjeti i prihvatiti i uvažiti i učiniti sve da ovakvih poruka ne bude, ili ne u ovoj mjeri.

Krenuću redom kako ste i diskutovali prema poslaničkim klubovima. Ovdje smo čuli nekoliko pitanja, čini mi se od uvaženog poslanika Marte Šćepanović, koja je pitala da li danas Agencija zna koliko organa ne vrši obavezu zakonom predviđenu i sačinjava vodič za slobodan pristup informacijama i ažurira ga. Ne znamo. Znamo da čak mnogi od organa na lokalnom nivou, pa možda i na državnom, nemaju uređen informacioni sistem. Ne znamo zbog toga što nemamo kadar, da zaposlimo nekog ko bi mogao vršiti nadzor i nakon toga podnositi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Takođe, odgovor na poslaničko pitanje istog poslanika. Govorimo o tome da li u nekim slučajevima, ukoliko se radi i obimnoj dokumentaciji, ne postoji mogućnost da se dostavi tražena informacija putem kopije, već da se omogući stranci uvid. Zakon je izričit da stranka ima pravo da bira način na koji će joj se dostaviti informacija. Organ vlasti, ako se radi o obimnoj dokumentaciji, može da koristi pravo da produži rok za odgovor do osam dana. Toliko o tome.

Što se tiče uvaženog poslanika Vuletića, kazao da ne bi volio i ne bi smjelo da se nađu ocjene o informacionom sistemu Agencije u narednom izvještaju kako su se našle. Odmah potpisujem to i slažem se sa vama, ne bi smjelo, mi se nadamo da neće. Informacioni sistem vezan za zaštitu ličnih podataka koliko-toliko je uređen, koliko-toliko

siguran, ali nam treba sredstava za informacijski sistem koji je vezan za slobodan pristup informacijama.

Sada o jednom možda lagodnijem i lakšem dijelu. Poslanici Pavlović i Vuletić su se složili, eto nama prilike da nam je lakše da se mi ne složimo, jer neće nas tada optužiti da smo na jednu ili na drugu stranu, nego se ne slažemo ni sa poslanikom Vuletićem ni sa poslanikom Palovićem da je Agencija u prošloj godini dala prioritet zaštiti ličnih podataka u odnosu na slobodan pristup informacijama. Vjerujte mi, takva ocjena stoji. Činjenica da smo imali 754 predmeta, da smo svega 67 žalbi odbili, što je manje od 8%, na najbolji način kaže da smo snažno afirmisali pravo javnosti da zna.

Što se tiče pitanja poslanika Pavlovića, svjedoci smo da ste se prvi obratili sa zahtjevom za davanje mišljenja Agenciji za zaštitu ličnih podataka. Svjedoci smo i vi i mi vremena u kojem ste to uradili i našeg odgovora. Danas, ako me kao građanina pitate da li sam čuo za priču o izvjesnoj gospođi iz Nikšića o kojoj ste vi govorili, reći ću vam kao građanin da jesam. Kao profesionalac samo mogu da kažem da mogu da odlučujem o onome što su utvrđene pravne činjenice, na osnovu toga da donosim odluke i zaključke. Ako gospođa o kojoj je riječ vodi evidenciju na način na koji to radi, ona nije zakonski rukovalac zbirke ličnih podataka i ona ne potpada pod nadležnost Agencije nego nekih drugih državnih organa. To je njihov posao, a ne naš, jer fizička lica koja na taj način vrše obradu nijesu rukovaoci zbirke ličnih podataka i ne potpadaju pod ovu vrstu nadležnosti Agencije. Takođe, pomenuli ste i jedan od primjera, kako kaže uvaženi poslanik Pavlović, da smo dali negativno rješenje vezano za žalbu, odnosno zahtjev u kojem se tražila informacija o stanju na bankovnim računima i kreditnim karticama premijera. Ja sam se konsultovao sa kolegama ovdje, vjerujte mi da za takav primjer ne znam. Sumnjam da je to Agencija uradila. Koliko je sutra ćemo to provjeriti i vjerujte mi i vas i širu javnost o tome obavijestiti. Ne vjerujem da je Agencija napravila takvu grešku. Moguće je da se radi o odluci prvostepenog organa koji je odlučivao po tom zahtjevu, a mi da nijesmo dobili žalbu na takav zahtjev. Tačno je da imamo čest slučaj da se pojedine službe, prije svega Poreska uprava, pozivaju na taj zakon, kao što bi se reklo leks specijalis, i na poresku tajnu. Mi u Agenciji ni u jednom slučaju nijesmo stali na stanovište da ta odredba Zakona o poreskoj tajni može biti prepreka za ograničenje pristupa informaciji ili njenom dijelu. Naprotiv, u svim smo slučajevima naložili prvostepenom organu da dostavi traženu informaciju.

Ono što takođe želim da prokomentarišem jeste činjenica da smo ovdje govorili i o aktivnosti Agencije vezano za Poresku upravu i Upravu za nekretnine. Čini mi se da se možemo lako složiti sa uvažanim poslanikom Bulatovićem, a to je da treba uraditi dodatani napor da bi se određena rješenja usaglasila i da bi se određene situacije preduprijedile. Tačno je uvaženi

poslanik Bulatović rekao da Agencija nije naredila brisanje, već samo uklanjanje matičnih brojeva sa internet stranice Poreske uprave i Uprave za nekretnine. Zašto bi imao neko tu nesreću ako je Radenko Lacmanović danas na mjestu na kojem jeste, a da njegov komšija i vi kroz provjeru preko matičnog broja Radenka Lacmanovića možete da dođete do svih podataka na internet stranici, recimo Uprave za nekretnine, o Radenkovim komšijama. Mislim da to nije predmet javnosti da zna, nego interesovanje javnosti, što u ovom slučaju ne reguliše ovo pravo. Takođe treba reći da, ako bi se formirala radna grupa koju je predložio poslanik Bulatović, pored predstavnika poslaničkih klubova, vjerujem da bi bilo dobro pozvati predstavnika Agencije da zajednički usaglasimo ove stavove. Agencija nije ta koja će bilo koga štiti, pogotovo ne javne funkcionere na bilo kojem mjestu da se nalaze, nije Zakon o zaštiti podataka o ličnosti taj iza kojeg ćemo dozvoliti da se bilo ko krije, ali ukoliko imamo svi želju ili taj uzvišeni cilj da se borimo protiv korupcije i organizovanog kriminala, onda ta borba, taj cilj vrijedi i napora da se ode, recimo, od ove zgrade do zgrade Poreske uprave ili nekog drugog organa koji vodi javne registre, a ne da iz kreveta, udobnih fotelja vršljamo preko interneta po matičnim brojevima svih građana. Čini mi se da je gospodin Bulatović i tu dao dosta dobar predlog, da to treba da bude dostupno svima, ali da stvorimo zakonom, pa makar to bila i nevladina organizacija, nekima zakonski osnov da to rade. Toliko o tome.

Osvrnuo bih se na ono o čemu je govorila uvaženi poslanik Snežana Jonica. Kazala je između ostalog da se sa nama ne slaže oko analitičkih kartica i dobijanja tih podataka posredstvom brojki, a ne znavanja imena i prezimena.

Svjedoci ste da u nekoliko navrata ste slali mišljenja prema Agenciji i da ste u skoro svim slučajevima dobili pozitivne odgovore kada je riječ o informacijama i podacima koji se moraju i trebaju učiniti dostupnim poslanicima. Ja znam da je vama akt na koji se često pozivate Poslovnik, koji nema snagu zakona i ako ste vi nama predlagali danas više rješenja, dozvolite da i ja apelujem na vas da donesete zakon o Skupštini Crne Gore i na taj način budete zakonski korisnici, kao poslanici, određenih ličnih podataka do kojih možete i trebati doći.

Takođe, znamo za informacije i podatke da pojedini lokalni organi su pokušavali kroz zaštitu ličnih podataka da sakriju iznos zarada i u tim slučajevima smo rekli svoje i kazali da to ne mogu da rade, da moraju biti predmet prava javnosti da zna oni podaci koji se odnose na trošenje budžetskih sredstava pa i primanje zarada lokalnih, državnih i javnih funkcionera. A što se tiče analitičkih kartica moguće, da smo negdje i pogriješili, ali smo imali najbolju namjeru i vjerujem da smo koliko-toliko doprinijeli da se i ti podaci učine dostupnim ili neželjene pojave preduprijede.

Uvaženi poslanik Abazović pomenuo je...

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Gospodine Lacmanoviću, ima već deset minuta, ali ste ušli u meritum. U završnoj riječi se daju neki osnovni zaključci, sugestije, predlozi, a imali ste priliku da u direktnoj komunikaciji i razmijeni mišljenja kada su govorili uvaženi poslanici to učinite. Vi sada ste to napravili na kraju, tako da ću ja biti primoran, proceduralno ili ovako, pošto je jedna logika, da dam riječ i određenim poslanicima koji to žele, tako da malo ste napravili i meni i sebi i svima nama problem. E, sad, zbog te razmjene mišljenja, ja ću i ovo učiniti. Privršite, pa onda ćete možda u završnoj riječi imati priliku još jedanput da progovorite nešto.

RADENKO LACMANOVIĆ:

Za ovakav način smo se opredijelili da bismo učinili racionalniju raspravu, a ne da odgovaramo na svako pojedinačno pitanje. Nemam protiv i izvinjavam se.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ali ste vi sad konkretno pomenuli ljude i dali tvrde konstatacije, što ste onda povrijedili ravnotežu razmjene mišljenja. O tom sam htio da vam kažem, gospodine Lacmanoviću.

RADENKO LACMANOVIĆ:

Nememam protiv, uz izvinjenje ako sam zloupotrijebio to, a nije mi bila namjera. Ako neko ima potrebu da nešto odgovori, nećemo bježati od razmjene mišljenja. Završavam s odgovorom na pitanje ili konstataciju uvaženog poslanika Abazovića.

Kazao je da ima problem kada organ vlasti često dozvoli pristup informacijama, a dostavi nešto drugo od onoga što je traženo. I mi smo toga svjedoci. Imamo česte primjere da se tako radi, ali u tim slučajevima je potvrdio i Upravni sud - tražite izvršenje rješenja kojim vam je odobreno ali nije udovoljeno na osnovu informacije koja vam je dostavljena. Mi smo se opredijelili za takav princip i čini nam se da on daje rezultate, a slučajevi koje ste pominjali su u vrijeme kada nijeste bili poslanik, a i mi smo imali nezavisan nadzorni organ koji odlučuje u drugom stepenu i nije ni ova agencija bila to niti je ovaj zakon važio.

Izvinjavam se još jednom što sam možda i prekoračio vrijeme, a ako sam izazvao bilo koga za repliku, izvinjavam se, biću spreman da pojasnim. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Kolega Pavloviću, izvolite, do dva minuta.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine prvi potpredsjedniče Skupštine.

Poštovani kolega Lacmanoviću, moram na ovaj način da reagujem zato što nije uobičajeno da se u završnoj riječi odgovara na pitanje poslanika, jer odgovori na pitanje poslanika podrazumijevaju po našem Poslovniku i pravo poslanika da onda komentariše taj odgovor, a u ovoj varijanti kada se to da u završnoj riječi, nema prava na komentar. Ja nemam prava na komentar, uskraćen sam, ali sasvim sam siguran, vi ste to uostalom i rekli, da ne osporavate meni pravo da komentarišem ovo što ste vi rekli. Ja sam naveo jedno pitanje i vi ste podsjetili i crnogorsku javnost i sve prisutne kolege na činjenicu da sam ja prvi koji se obratio Agenciji sa zahtjevom da Agencija ispita postojanje protivzakonite baze podataka DPS-a u kojoj se nalaze svi podaci, svi njima dostupni podaci, a valjda svi shvatamo da se radi o svim mogućim dostupnim podacima o svim punoljetnim građanima Crne Gore, o svim potencijalnim glasačima i glasačima u Crnoj Gori.

Ja sam se obratio, kao što ste rekli, i vi ste, da podsjetim cijelu crnogorsku javnost, tu proceduru provjere uradili tako što ste tadašnjeg direktora DPS-a, gospodina Sekulića, a današnjeg poslanika Sekulića, pitali da li je to tačno. On je rekao - nije, bez majke. Ja mislim da to nije ozbiljno. Ta baza podataka je logistika za sve ono što slijedi u aferi „snimak“ i sve ono što slijedi poslije. Naši aktivisti su i u Beranama i ovdje u Podgorici i u drugim gradovima zaprilijenili značajan broj materijala koji nedvojbeno svjedoči o tome da DPS ima tu bazu podataka. Branimir Gvozdenović je odgovarajući pred Anketnim odborom oko afere „snimak“ eksplicitno rekao da DPS ima tu bazu podataka. Samo je pitanje šta je u toj bazi podataka. Po informacijama koje mi imamo, u toj bazi podataka se nalaze svi mogući podaci koji su krajnje, krajnje protivzakonito tamo. Ja sam pitao, s obzirom na sve ovo što se dešava i oko afere „snimak“ i oko gubljenja potpunog povjerenja u izborni proces i oko svega toga, da li vam je palo na pemet u Agenciji da se pozabavite još jednom tim pitanjem.

Samo još jedna stvar. Gospodine, ne može baš tako da argumentujete vezano za uklanjanje jedinstvenih matičnih brojeva kao glavnoga ključa za pretrage ovih raznoraznih baza podataka vezano za nekretnine, privredna društva i tako dalje. Ne možete da to argumentujete tako što pominjete nekakve udobne fotelje u kojima ovi sjede i preko interneta nešto traže, nego neka prošetaju. Pa ne žive u Podgorici svi koji su zainteresovani da se malo pozabave time, a ne mogu baš svi svaki dan da šetaju na toj relaciji koju ste vi pomenuli.

Treća stvar. To uklanjanje jedinstvenih matičnih brojeva govori o suštini problema kojim se treba zajedno baviti. Da sprovedete referendum, znate li ko bi bio protiv na referendumu da jedinstveni matični brojevi budu u tim bazama podataka? Znate li ko? Mislite li da bi Koča Pavlović bio protiv toga, zato što želim da zaštitim neku netransparentno stečenu imovinu ili nešto što sam ukrao od države Crne Gore? Naravno da ne bih. A mislite li da bi gospodin Gvozdenović bio za to da ostanu ti brojevi? Naravno da ne bi, bio bi za to da se maknu. Prema tome, želim da ukažem na to, gospodine Lacmanoviću, da ovakvim postupanjem, ovakvim generalizovanjem tih takozvanih evropskih standarda vi pravite zavjetrinu za one koji su pokrali državu Crnu Goru.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, gospodine Pavloviću. Na ovaj način smo izazvali određene reakcije.

Da li hoćete vi, kolega Nikčeviću ili kolega Gegaj? Jedan od vas dvojice. Izvolite.

RADIVOJE NIKČEVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče,

Juče smo imali toliko prilika da vidimo kršenje Poslovnika u vrijeme dok ste vi vodili sjednicu. Kao prvo, komentarišete svako izlaganje. Na kraju zaključenja takođe i vaše. Mislim da uzimate sebi za pravo više od onoga što vam pripada kao potpredsjedniku i onome koji predsjedava. Ajde, to smo na neki način i opravdali, željom da razvijemo dijalog u ovom parlamentu o različitim temama. Prije svega, juče je bilo o koncepcijama, a danas nikakvog razloga nije bilo da prekšite flagrantno Poslovnik na taj način što ste osudili goste ovdje u Parlamentu, koji su otvoreno odgovarali na sva ova pitanja, na kraju u skladu sa Poslovniku imali završnu riječ. Dali ste, čini mi svjesno, riječ kolegi poslaniku i nije govorio ni jedan minut, dva minuta, prekršio minutažu, otvorio je raspravu i sada želimo da se vraćamo na

početak. Ovo nije parlament i ne može se ovako raditi u ovom parlamentu. Dajte da sjednemo i da promijenimo Poslovnik, ali nemojte da ga tumačimo na način na koji vi to želite u posljednje vrijeme da tumačite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Nikčeviću, sve što ste rekli ja sam ubijeđen da nije argumentovano i tačno. Uvijek vodim Parlament poštujući ravnotežu, uvažavajući vrijeme i sve ostale stvari. Što sam trebao da uradim gostima, da prekinem i da kažem ne možete da pominjete imena poslanika?

Molim vas, kolega Nikčeviću, molim vas, sjedite. Imate pravo kao poslanik, ukoliko nijeste zadovoljni sa mnom, da pokrenete inicijativu moje smjene, a ne da dajete kvalifikacije koje nijesu tačne. Vide građani dobro mnoge stvari. Uvijek težim, bar ja uvijek težim da zaštitim poslanike i da napravimo određenu ravnotežu. Molim vas, kolegice, nemojte da dobačate sa mjesta, ako imate pritisnite, pa onda ćete da govorite.

Prvo kolega Gegaj. Izvolite, kolega Gegaj.

NIKOLA GEGAJ:

Potpredsjedniče, vi ste danas isto uradili kao što je učinio naš i vaš potpredsjednik Skupštine Mustafić. Poslije završne riječi koju su juče imali predstavnici Centralne banke Crne Gore bila je žestoka rasprava, faktički svi predstavnici klubova, poslije završne riječi guvernera Dakića govorili su tri predstavnika subjekata iz redova opozicije, ne vlast, samo iz redova opozicije. Isto se danas dešava. Ne samo što se krši Poslovnik, meni se čini da se krši i pravilo koje traje već više od jedne decenije, dvije decenije od osnivanja parlamentarizma na ovamo i zbog toga sam procijenio i moja percepcija je bila dobronamjerna, da mi moramo stati na sve ovo jer sam očekivao da neće se taj ružni jučerašnji kontinuitet i danas nastaviti. Međutim, očigledno, vidim da se ne poštuju predlagači i ovdje u našoj skupštini ne zna se ko je predlagač, mi poslanici koji nijesmo za određene prijedloge zakona ili predstavnici državnih institucija. Juče su bili predstavnici državnih institucija, danas su gospoda iz Savjeta za zaštitu ličnih podataka i nije dobro, nije u redu, nije ni zakonski, nije u skladu sa propisima, našim Poslovnikom, da se njihova završna riječ zloupotrebljava i preuzima jednu atmosferu političku koja ne liči ovom domu. Ja samo tražim i želim da dam neki skroman doprinos da se zaustavi na ovo i da završna riječ predlagača bude završna riječ. Toliko i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Kolega Gegaj, ja nisam juče predsjedavao, međutim sve što je uradio kolega Mustafić je takođe i dio moje odgovornosti i saglasja. kolega Mustafić i ja vodimo Parlament na način koji mislimo da je najprikladniji i u najvećoj mjeri se poštuje i Poslovnik i uvažavaju gosti i uvažava vaša individualnost i zadovoljavamo vaše potrebe i sa vremenom i sa svim ostalim stvarima. Ukoliko imate ikakvih primjedbi koje suštinski remete kvalitet rada ovog parlamenta, možete vašu inicijativu kao poslanički klub da inicirate na Kolegijumu, da doradimo to u Kolegijumu, da zahtijevate striktno poštovanje i disciplinu ovdje. Pa bi onda vidjeli da li bi sa jedne i sa druge strane ometanje bilo kao što se dešava ometanje i kao što sam juče udarao jedno 100 puta u ovo zvono. Vi imate još jednu mogućnost, da pokrenete inicijativu smjene mene ili ostalih kolega. Znači, ja predstavljam određenu grupu poslanika i poštujem u najvećoj mjeri Poslovnik, neću da budem ovdje policajac, uvažavajući svakoga od vas i praveći da ova skupština ima određenu kvalitetnu dinamiku. Da li ja hoću da komentarišem ili ne, ja valjda na taj način usmjeravam tu cijelu priču. Treba li ja da se javljam za svaku tačku dnevnog reda?

Molim vas, hoću da prekinemo oko ovoga, ovo što ste sad rekli, tražim od vas pismeno ili od vašeg predstavnika da vi to inicirate gore. Pa da vidimo i riječi koje su se rekle ovdje, koje ne priliče, da li smo trebali da pojedine poslanike udaljimo. Ne želim o tome da pričam i dok ja budem predsjedavao to se neće dešavati, to se neće desiti. A da mi je ovđe baš toliko prijatno po pet sati, sad iskreno da vam kažem baš toliko niti zbog godina, niti zbog čega drugog.

Izvolite, kolega Lacmanoviću. Molim vas, nemojte uz svaku vašu sugestiju o racionalnosti, ali moram da kažem zato što ste konkretno pominjali pojedine poslanike i dali neke kvalifikacije i sudove. Ja sam onda kroz proceduru ili kako god hoćete dao i tu pravo. U parlamentu mora da postoji barem ta određena ravnoteža, dijalog i razmjena mišljenja, zbog javnosti i zbog nečijih zajedničkih odluka.

Izvolite.

RADENKO LACMANOVIĆ:

Ja ću se izviniti još jednom, nije na meni ni na mojim kolegama da na bilo koji način zloupotrijebimo institut završne riječi. Naprosto smo u cilju racionalnije rasprave, da ne bi komentarisali svaki put, uzimali po tri četiri minuta na svako pitanje, odlučili se da dam odgovore na pitanja kroz završnu riječ, a čini mi se da smo se oko toga saglasili bili i sa potpredsjednikom Mustafićem. Još jednom se zahvaljujemo svima na raspravi.

Uvaženom poslaniku Pavloviću ću reći da je očigledno da ni institucije sistema koje postoje mnogo duže, koje su kadrovski i materijalno mnogo snažnije, ne mogu da odgovore na pitanja koja ste postavili. Sjećam se kada ste postavili pitanje, bilo je riječi o konkretnoj osobi, da li ona to radi u Nikšiću ili ne radi. Mi nemamo ta ovlašćenja da odemo u nečiju kuću i da mi vršljamo po njenom kompjuteru, pretažujemo, vršimo nadzor. Ukoliko postoji sumnja da se to uradi unutar Demokratske epartije socijalista, dakle unutar njihovih organa, u sjedištu te partije, oni su pravni subjekti, mi možemo da vršimo tamo nadzor. Ukoliko to neko u njihovo ime i za njihov račun vrši kao fizičko lice u svojoj kući, mi zaista nemamo nadležnost da oko toga razgovaramo. Vjerujem da će ovu raspravu čuti nadležni državni organi i da će im ona biti dovoljno inspirativna da krenu provjerom ovih navoda i da oni zaista pokažu stvarno stanje oko toga. Mislim da mi nijesmo ti koji ćemo štiti bilo koga. Štit ćemo građane u onom smjeru u kojima smo to i do sada radili, s kojima možemo. Imamo često u medijima informacije, pa i danas, juče, istraživački tim ove nevladine organizacije je otkrio ovo, istraživački tim određenog lista otkrio ono. Na taj način se u javnosti stiče slika njihovog kvalitetnog rada, što je moguće nesporno. Ali, tu sliku i taj utisak koji oni stiču u javnosti i, da kažem, lovorove vijence koje kupe u stvari je kajmak koji je trebalo da pokupi Agencija. Niko ne govori o tome da te informacije koje oni objave su informacije do kojih su došli na osnovu toga što je Agencija naredila organima vlasti da im te informacije dostave. To je ništa manja zasluga Agencije nego onih koji objave to u medijima kao neko svoje remekdjelo, neko svoje posebno otkriće.

Zahvaljujući se i izvinjavajući se još jednom ako je neko protumačio da sam imao namjeru da zloupotrijebim Poslovnik, ja vas pozivam da svi podržite ove izvještaje i na taj način osnažite dodatno Agenciju, kao što ste svi obećali da ćete je podržati u njenom kadrovskom, materijalnom jačanju, a nas da podržite da bolje radimo. Hvala vam i oprostite još jednom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Lacmanoviću.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Kolege, da vas informišem da nisu faktički pripremljeni materijali niti su prošle procedure za ostale tačke dnevnog reda danas.

Sa današnjim radom ćemo nastaviti u 16 sati, molim vas da budete svi prisutni zato što ćemo glasati o tačkama sa prethodnih sjednica, a možda i o nekim koje su bile na ovoj sjednici. Prijatno.

08.07.2014. u 11.00h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovane kolege, poslanici 25. saziva Skupštine Crne Gore pozivam vas da minutom ćutanja odamo poslednju poštu našem kolegi potpredsjedniku Skupštine Crne Gore Željku Šturanoviću.

/Minut ćutanja/

Slava mu.

Sa ovog mjesta koje vi zovete predsjedništvo, a mi zovemo zatočeništvo, u ovom časnom domu, poslednja je prilika da pošaljemo pozdrav našem drugu, prijatelju, saborcu za demokratiju, velikom čovjeku Željku Šturanoviću.

Svi od nas znamo koje breme nosi posvećenost javnom dobru. Svi znamo da su rijetki trenuci razumijevanja, ako ih uopšte ima, a trenuci kaštiganja, nerazumijevanja naša svakodnevnica, i to jeste zašto se služi javnom dobru. To jeste zašto se dižu spomenici onima koji su služeći javnom dobru i ostvare djela za narod i državu, da na ovom svijetu vas malo razumiju a kada vas ne bude da vas poštuju.

Željko je imao privilegiju da ga na ovom svijetu razumiju i poštuju i ako je totalno bio posvećen javnom dobru i to su oni najređi. Razumjela ga je i vlast i opozicija. Poštovali smo ga ne manje oni koji se nekad nijesmo slagali sa njim od onih koji su se slagali sa njim. I takvi su jedinstveni. Mnogi od nas više od četvrt vijeka su u ovim klupama ili u onim klupama, drugim, ali sa svim tim iskustvom znamo da je Željko bio jedinstven. I stvar prirode i časnosti bez izuzetka a moram reći da mi iz vlasti znamo kako je teško biti častan uz vlast.

Bivši premijer, potpredsjednik Skupštine, potpredsjednik DPS-a, funkcije bi se mogle nabrajati, ali takva ličnost i nije iskazana najviše kroz svoje funkcije. Više je iskazan što mi

ođe znamo kroz odnos sa svakim od nas, kroz sposobnost da, rekoh, spoji nespojivo, i da razumije one koji se nikad ne bi razumjeli. I mi više od ikoga znamo koliko je vrijedio Željko Šturanović. Bili smo sa njim i znamo koliko će nam nedostajati.

Neka Ti je laka zemlja družu naš a mi ćemo morati da ovo teško breme nosimo za jedna velika - velika pleća manje sa željom da smo naučili od tebe nešto i da ćemo tvoj duh i način shvatanja života i politike uspjeti da primjenjujemo u našim dnevnim prolaznostima sa željom da dotaknemo onaj dio vječnosti koji si ti dotakao.

Neka mu je slava.

Može li pauza od pet minuta? Hvala vam.

-Pauza-

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Uvažene kolege, nastavljamo sa osmom sjednicom, sa **Predlogom zakona o kona o izmjenama i dopunama zaradu**. Na Zakonodavnom odboru predlog zakona nije dobio potrebnu većinu zbog neusaglašenosti s Ustavom član 2, stav 2 ovog predloga zakona.

Poslanici Jelić i Kovačević podnijeli su amandman kojim se predlaže brisanje sporne odredbe. Zakonodavni odbor je ocijenio da je podnijeti amandman pravno prihvatljiv, a isti je prihvatio predstavnik predlagača na sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, pa shodno tome nema potrebe da se Skupština izjašnjava o postojanju ustavnog osnova ovog predloga.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Mr Predrag Bošković, ministar rada i socijalnog staranja i Slobodan Filipović, generalni direktor Direktorata za rad. Ja ih pozdravljam.

Izvjestioci odbora su: Marta Šćepanović, Zakonodavnog odbora i Zoran Jelić, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunska objašnjenja? Da. Izvolite ministre.

PREDRAG BOŠKOVIĆ:

Dakle, Crna Gora je davno, prije dobijanja statusa kandidata za pridruživanje Evropskoj uniji krenula sa harmonizacijom svog radnog zakonodavstva sa tekovinama

Evropske unije i već 2008.godine donešen je novi Zakon o radu, koji je pretrpio određene izmjene 2011, 2012.godine. Međutim, kako je Zakon o radu jedna živa materija koja, tek nakon stupanja na snagu i same pravne tekovine koja iz toga proizilazi, može se nakon njegove primjene tvrditi da li je on obuhvatio sve aspekte radnoga prava. Kroz njegovu primjenu pojavilo se par stvari koje je, u praksi se utvrdilo da je on takav, kakav je predložen i usvojen 2008.godine, ne može odgovoriti svim onim stvarima koje se nijesu mogle predvidjeti onog momenta kada je on donešen.

Pojavio se jedan značajan broj subjekata u Crnoj Gori, odnosno radnika koji zbog stečaja firmi u kojima su radili i nakon toga naplate kroz stečajnu masu ta sredstva nijesu bila dovoljna da bi im se povezao radni staž i da bi na osnovu toga oni mogli da ostvare pravo na penziju. Zbog toga je ovim izmjenama predviđeno da država u situacijama kada neko stekne pravo za odlazak u penziju, a radio je u firmi koja je otišla u stečaj, a iz stečajne mase se nije moglo naplatiti dovoljno dakle, Fond penzijsko invalidsko osiguranje, kako bi bili uplaćeni doprinosi za penzijsko osiguranje. Na taj način država sada preuzima u tim situacijama da te stvari plati Fondu penzijsko invalidskog osiguranja i samim tim relaksiramo jedan značajan broj ljudi koji na taj način nije mogao ostvariti pravo na penziju i ako je to svojim radom kroz dugi radni vijek i zasluživao.

Druga opcija je ta, što u uporednoj praksi, kada je u pitanju Fond rada. Fond rada je bio značajno opterećen bez, da tako kažem, pravne podloge na način što nije bilo ograničenje u isplata zarada i drugih naknada iz rada. Mi smo to gledajući uporednu praksu regiona, Evropske unije i evropskog zakonodavstva i direktivama Evropske unije, koje predviđaju da nacionalne institucije koje se bave ovim pitanjima mogu ograničiti nivo isplata taj nivo sveli sada na šest zarada i na taj način se uskladili praktično sa zakonodavstvom regiona i zakonodavstvom Evropske unije. To su jedine dvije odredbe koje ovim izmjenama i dopunama Zakona o radu mi ovdje mijenjamo i mislim da su u skladu sa svim onim što je pravni sistem Crne Gore, što je pravna tekovina Evropske unije, što su iskustva iz radnog zakonodavstva, regiona Evrope, a samim tim, ovo što se odnosi na povezivanje radnog staža značajno doprinosimo da jedan broj ljudi, koji to svoje pravo sada po osnovu radnog zakonodavstva i Zakona o penzijsko invalidskom osiguranju, ne može ostvariti na ovaj način svi oni koji su stekli uslov za penziju. Nije im povezan radni staž iz firmi u stečaju, gdje se nijesu mogli naplatiti iz stečajne mase ili taj stečajni postupak još nije završen. Mi na ovaj način to pitanje rješavamo i omogućavamo tim radnicima da ostvare ono svoje jedno pravo koje su zaradili svojim radom radeći kod ovih kompanija. Zbog toga sam siguran, bilo je da je ovo i jedan dobar Predlog izmjena i dopuna Zakona o radu, mi ćemo i dalje pratiti kako se Zakon o radu primjenjuje u narednim godinama, vidjeti kada taj zakon prevaziđe samog sebe. Mi imamo shodno dinamici plana rada Vlade za 2016, 2017.godinu u planu izradu

novog zakona o radu. Mi ćemo već, koliko je do kraja ove godine krenuti sa pretresanjem postojećeg Zakona o radu, formirati tripartitnu radnu grupu koja će se baviti samo tim pitanjem i na taj način, nadam se već 2016, 2017.godine imati novi zakon o radu koji će kompletno odgovarati svim onim potrebama ekonomskog ambijenta Crne Gore, zaštititi radničkih interesa, kao i do sada u jednom veoma otvorenom socijalnom dijalogu, između svih socijalnih partnera donositi odluku koje su od interesa sva tri socijalna partnera.

Moram reći da je ovaj predlog zakona na Socijalnom savjetu dobio svoju jednoglasnu podršku i na taj način dobio zeleno svjetlo da ide prema Vladi i prema Parlamentu, u ovom slučaju, i nadam se da nakon ovoga i nakon današnje rasprave po ovom pitanju i glasanje kada bude na dnevnom redu u Parlamentu i objavljivanje u "Službenom listu", odnosno stavljanje u puni pravni sistem Crne Gore da će na taj način omogućiti jednom značajnom broju ljudi u Crnoj Gori, koji nije mogao ostvariti pravo na penziju, da to pravo sada ostvari. Hvala još jednom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama ministre. Da li izvjestioci odbora žele riječ? Ne.

Prelazimo na prvi krug razmatranja ovog predloga. U ime DPS-a kolega Jelić. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici, poštovani ministre Boškoviću,

Danas razmatramo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Ovaj se zakon predviđao u skupštinsku proceduru pustiti po skraćenom postupku.

Na osnovu člana 151 Poslovnika o radu Skupštine Crne Gore, predlaže se donošenje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skraćenoj proceduri. Želim da napomenem da je ovaj Zakon u skupštinsku proceduru došao negdje krajem oktobra 2013.godine, a danas je 8.jul 2014.godine. Dakle, skoro osam mjeseci je prošlo od ovog zakona koji je ušao u skupštinsku proceduru.

Pročitat ću razloge koji se predlažu za donošenje zakona po skraćenom postupku. Jer, su takvi da bi ne donošenje istog kojim se vrši restrikcija prava za neisplaćena potraživanja iz člana 98 Zakona o radu i konstituisanje mogućnosti uplate doprinosa za

penzijsko-invalidsko osiguranje za lica kojima je radni odnos prestao zbog stečaja moglo prouzrokovati štetne posljedice, kako za lica koja su podnijela zahtjev Fondu rada za ostvarivanje tih prava, tako i za obezbjeđenje budžetskih sredstava.

Svakako zbog ovog kašnjenja došlo je vjerovatno i do određene štete koju su pretrpjeli oni koji imaju pravo po ovome zakonu da ostvare svoja prava. Želim da napomenem da je Odbor za rad, zdravstvo i socijalno staranje Skupštine Crne Gore još 19.novembra 2013.godine većinom glasova podržao ovaj Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu i predložio je Skupštini da ga usvoji. U svom uvodnom izlaganju i obrazloženju Vi ste gospodine potpredsjedniče, rekli iz kojih razloga Zakonodavni odbor nije mogao da pusti u proceduru ovaj zakon. Tako da su poslanici Demokratske partije socijalista otklonili te nedostatke koje je saopštio Zakonodavni odbor na sjednici od 13.12.2013.godine. Tako da su se stvorili uslovi usklađenosti sa Ustavom Crne Gore. Dakle, te formalne procedure su potpuno ispoštovane i zakon je na moj predlog uvršten u dnevni red ovog zasijedanja.

Ono što želim da saopštim sljedeće: da ovaj predlog zakona prije svega se odnosi na one radnike koji nijesu mogli ostvariti svoja prava kod poslodavaca, zato što im je radni odnos prestao zbog stečaja, a poslodavci nijesu uplatili na vrijeme poreze i doprinose. Ovo se odnosi na jedan veliki broj građana koji bi imali uslove prava na ostvarivanje penzije u pogledu godine života i godine radnog staža, ali kažem to nijesu mogli da ostvare iz tih razloga što im nijesu uplaćeni porezi i doprinosi po osnovu rada, a isto tako iz stečajne mase nije bilo dovoljno novčanih sredstava kako bi se uplatili ti porezi za penzijsko-invalidsko osiguranje.

To se, prije svega, radi kod onih poslodavaca koji su usljed stečaja prestali više da postoje. Ono što je veoma važno saopštiti jeste, a i ministar je saopštio u uvodnom izlaganju da je ovaj Nacrt zakona i ovaj zakon sam bio predmet rada u socijalnom savjetu Crne Gore i da su socijalni partneri jednoglasno podržali ovaj predlog zakonskog rješenja kako bi se omogućilo tim licima da ostvare svoja prava po osnovu penzijsko-invalidskog osiguranja. Naravno, ovo su samo određene korekcije, ali svakako stvorili su se uslovi, kako je ministar i sam napomenuo, da se donese jedan kvalitetniji zakon o radu koji bi objedinio sve ove sadašnje probleme i koji bi bio potpuno usklađen sa oredbama sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj uniji i kako bi taj Zakon o radu bio potpuno kompatibilan sa sličnim zakonima o radu u okruženju i u zemljama Evropske unije.

Još jednom želim da saopštim da je matični odbor podržao ovaj Predlog zakona i Demokratska partija socijalista će glasati za ovaj predloženi zakonski tekst.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Jeliću.

U ime Demokratskog fronta kolega Vučinić. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, predstavnici Vlade,

Kada je objavljena informacija da je Vlada pripremila i da će dati na usvajanje Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o radu iz razloga što je resorno Ministarstvo rada i socijalnog staranja, odnosno Fond rada, kako je rečeno, bukvalno zasuto sa gotovo 20.000 zahtjeva od kojih se veliki dio odnosi na povezivanje radnog staža za bivše radnike čija su preduzeća otišla u stečaj u prvi mah sam pomislio da je proradila grižnja savjesti kod resornih ministara za radnička pitanja i premijera, evo sad su se sjetili, jer su oni vašom politikom gurnuti na ulicu i da se snalaze kako zanju i umiju da bi preživjeli. Ta informacija u ovom zakonu je objavljena na taj način kao da ćemo sad biti ponovo zasuti novim talasom penzionera i da će gotovo 20.000 novih penzionera ipak biti u Fondu PIO, a uvijek kada pokrenemo pitanje povećanja penzija, odmrzavanja penzija onda dobijamo u odgovoru iz Fonda PIO da je stanje alarmantno i da prijeti ozbiljna opasnost da ovaj Fond neće biti u stanju da isplaćuje penziju. Ali samim uvidom u ovakav predloženi tekst zakona je lako utvrditi da se zapravo radilo o jednoj običnoj, dobroj reklami predizbornoj Vlade i njene tobožnje brige za radnike kao žrtve tranzicije. Što se tiče samog zakona vi ste, odnosno Vlada je nastavila sa praksom, da kako koji zakon donosi, tako umanjuje ta radnička prava. Evo, konkretno da se pozabavim samim zakonom. Prvim članom ovog zakona se vremenski ograničava na šest mjeseci isplata zarada i naknada zarada. Na primjer, ako je podnosilac zahtjeva imao pravo na isplatu 12 zaostalih zarada, sada će mu po ovom zakonu biti to prepolovljeno i dobiće šest zaostalih zarada, ne one koje je zaradio, nego minimalnih zarada koje iznose 30% od prosječne zarade u državi Crnoj Gori, a to je negdje oko 146 eura. Drugi član se odnosi na smanjenje otpremnine, ukoliko je imao pravo u toj godini kad je uveden stečaj, to je do sada bilo tri prosječne zarade, a sada će te tim zakonom to smanjiti na tri minimalne zarade. Zatim je bilo i da se smanjuje na jednu trećinu naknada za štetu na osnovu odluke suda donijetog u kalendarskoj godini na osnovu štete koju je pretrpio zaposleni ili je povrijeđen ili je profesionalno obolio, ali to je sa amandmanom DPS-a

ispravljeno iz razloga što ste vidjeli da ste donijeli zakon koji hoćete da preinačite pravosnažne sudske presude. Što imamo za uzvrat? Imamo uplatu doprinosa za penzijsko osiguranje, ali samo za taj period koji fali za drugi uslov za ostvarivanje prava na starosnu penziju, a treba taj bivši radnik da ima uslov, godine starosti, prvi uslov za penziju. Šta to znači? Evo da ne uzimamo Solanu, radnike Solane kojima se dužno, pet godina nije uplaćivan ni doprinos za penzijsko osiguranje. Da uzmemo hajde hipotetički na primjer 11,5 godina da nedostaje tom radniku doprinosa za penzijsko osiguranje. I šta će te vi sa ovim zakonom uraditi? Vi ćete mu uplatiti samo pola godine, a onih 11 godina uplaćuje se u Fond rada, a ono 11 godina kao da nikad nije radio, odnio je vjetar. Ali, rekao sam da je to hipotetički, ali nije hipotetički, to je stvarnost. Jer, postoji danas u Crnoj Gori da 11,5 godina radnicima nije uplaćivan doprinos za penzijsko osiguranje. To su radnici bivšeg željezarinog pogona društvenog standarda današnjeg ...komerca, zamislite 11,5 godina nije uplaćivan doprinos za penzijsko osiguranje. Ako je stvarna namjera Vlade bila da pomogne bivšim radnicima i da im uplati doprinose za penzijsko osiguranje, to bi trebalo da se uradi za sve godine i ne na minimalnu zaradu, nego na zaradu koju je ostvarivao kod tog poslodavca. Jer, su ti poslodavci bili dužni uplaćivati te doprinose, ali moglo im je biti da prođu nekažnjeno i na taj način su oštetili zaposlene i državu i državne fondove.

Samo da postavim nekoliko bitnih pitanja. Koliki je broj zahtjeva čijim rješenjem, odnosno uplatom doprinosa bi se završilo penzionisanje tih bivših radnika? Koliki je taj broj radnika? Rekli ste veliki broj, ali mislim da trebate da znate tačan broj, ovdje danas da nam kažete. Kako je moguće, ako već kažete da je veliki broj, to uraditi a da se ne optereti budžet? Na kraju, glavno pitanje, samo nemojte reći, jer mnogi koji dođu tu kažu da su nenadležni. Kako je moguće da se desi da poslodavci nekažnjeno ostave toliki broj radnika bez uplate doprinosa za penzijsko osiguranje i da se to ne može naplatiti od stečajne mase? Naravno, sve se to prebaca na teret države, odnosno građana.

Na kraju da se povratim na ovo 11 i po godina neuplaćivanja penzijskog staža za radnike Društvenog standarda, nekadašnjeg i Kon komerca, sadašnjeg. Da li ste znali, ministre Boškoviću za taj podatak? Evo da vam već nagovijestim i poslaničko pitanje na kraju ovog mjeseca, to ću vas pitati šta ste uradili povodom toga i kako je moguće da tim radnicima 11 i po godina se ne uplaćuje osiguranje za penzije. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega.

U ime SNP-a kolega Gošović.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, kolegice i kolege, predstavnici Vlade, poštovani građani,

Podnesenim predlogom zakona mijenjaju se odredbe Zakona o radu koje se odnose na zaštitu prava zaposlenih u slučaju stečajnog postupka. Riječ je o pravima zaposlenih koji se odnose na isplatu zarade i naknade zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad koji je bio dužan da isplati poslodavac. Isplatu naknade štete za neiskorišćeni godišnji odmor, otpremnine zbog odlaska u penziju, naknade štete po osnovu odluke suda zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja, kao i na uplatu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u skladu sa propisima o obaveznom socijalnom osiguranju. Da bi zaposleni mogao koristiti ta prava prethodno moraju biti ispunjenja dva uslova:

Prvi, da je zaposleni bio u radnom odnosu na dan pokretanja stečajnog postupka i

Drugi, da ta prava nijesu isplaćena u stečanom postupku u skladu sa Zakonom o insolventnosti privrednih društava. Za ostvarivanje tih prava nadležan je Fond rada, dok je visina zarada i naknada za navedena prava utvrđena članom 99 važećeg Zakona o radu. Riječ je o pravima koja su utvrđena Zakonom o radu koji je stupio na snagu u mjesecu avgustu 2008. godine. Karakteristično je da za proteklih šest godina zaposleni na radu kod poslodavca nad kojima je pokrenut stečani postupak niti jedno od navedenih prava nisu ostvarili kod Fonda rada, jer podnesenih zahtjeva za ostvarivanje naznačenih prava praktično nije ni bilo. Fond rada se u proteklom periodu nije bavio osnovnom djelatnošću utvrđenom zakonom o radu zbog koje je i osnovan već isključivo isplatom otpremnina podnosiocima zahtjeva kojima je radni odnos prestao usled stečaja ili su proglašeni tehnološkim viškom.

Sada se Predlogom zakona visina prava zaposlenih kod poslodavaca nad kojima je otvoren stečaj utvrđenih članom 98 i 99 Zakona o radu, značajno smanjuje, a da za to ne postoje razlozi navedeni u njegovom obrazloženju. Tako je članom 98 stav 1 tačka 1 sada važećeg Zakona o radu propisano da zaposleni ima pravo na isplatu zarade i naknade zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad po propisu o zdravstvenom osiguranju koju je bio dužan da isplati poslodavac u skladu sa ovim zakonom. Dakle, bez vremenskog ograničenja.

Predlogom zakona to pravo, pravo na isplatu zarade i naknade zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, ograničava se za svaki mjesec koji nije isplaćen za period od šest mjeseci prije ostvarivanja stečaja. Otpremnina zbog odlaska u penziju u kalendarskoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak prema odredbama član 99 stav 2 Zakona o radu, isplaćuju se u visini tri prosječne zarade u privredi Crne Gore. Prema Predlogu zakona otpremnine zbog odlaska u penziju isplaćivale bi se u visini dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori, dakle umjesto 1 422 eura, visina otpremnine iznosila bi 386 eura. To je drugo veoma bitno ograničenje gospodine ministre.

Predlogom zakona sadržao bi i odredbu da se naknada štete na osnovu odluke suda zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja isplaćuje zaposlenom svega u visini 1/3 naknade utvrđene od strane nadležnog suda, ali je nakon ocjene zakonodavnog odbora da bi takva norma bila nesaglasna sa Ustavom predlagač zakona prihvatio amandman poslanika DPS-a kojim se ta odredba briše.

Ograničenje navedenih prava obrazloženo je time da je Fond rada povodom podnijetih zahtjeva za ostvarivanje navedenih prava utvrdio da se radi o značajnim sredstvima po jednom zaposlenom kojem Fond rada ne bi mogao uredno da izmiruje. Međutim, u mjesecu novembru 2013. godine preko Ministarstva rada i socijanog staranja od fonda rada dobili smo odgovor po svim gore navedenim stavkama i ustanovili da razlozi za podnošenje navedenog zakona u pogledu ograničenja navedenih prava uopšte ne postoje.

U odgovoru Fonda rada od 20. novembra 2013. godine decidno stoji da:

1. Fond rada do sada nije usvojio niti jedan zahtjev za isplatu potraživanja iz člana 98, stav 1 tačka, 1 Zakona o radu. Naime, za isplatu zarada i naknade zarade zbog prijevremene spriječenosti za rad Fondu rada se do sada obratilo ukupno svega 52 lica. Od navedenog broja 51 zahtjev se odnosi na potraživanja za isplatu neisplaćene zarade, a 1 zahtjev za isplatu naknade zarade zbog prijevremene spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju. Naznačeni zahtjevi nalaze se u postupku obrade od strane stručne službe Fonda.

2. Kod Fonda rada nema podnijetih zahtjeva za isplatu otpremnine zbog odlaska u penziju u kalendarskoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak a da je pravo na penziju ostvario prije pokretanja stečajnog postupka.

3. Kod Fonda rada nema podnijetih zahtjeva za isplatu naknade štete po osnovu odluke suda donijete u konkretnoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja.

Dakle, potraživanja zaposlenih kod poslodavca kod kojih je otvoren stečajni postupak do sada budžet Fonda rada nisu opteretili ni jedan jedini cent. Od preko 21 350 zahtjeva upućenih Fondu rada svega 52 zahtjeva odnose se na potraživanja po članu 98, stav 1, tačka 1 Zakona o radu i to za isplatu zarade i naknade zarade po osnovu bolovanja o kojima još nije odlučeno. Konstatacije navedene u obrazloženju Predloga zakona da se radi o značajnim sredstvima po jednom zaposlenom koji Fond rada ne bi mogao dalje da isplaćuje, da se među preko 20 000 podnijetih zahtjeva Fonda rada značajan broj odnosi na isplatu potraživanja po članu 98 Zakona o radu, te da je utvrđivanje visine za isplatu tih potraživanja drastično opteretio budžet Fonda rada i budžet Crne Gore u cjelosti ne stoje i ne mogu predstavljati osnov za ograničenje navedenih prava.

Ono što je značajno, jeste da se članom 3 Predloga zakona utvrđuje obaveza Fonda rada da licu čiji je radni odnos prestao usled stečaja uplati doprinose za penzijsko invalidsko osiguranje za godine radnog staža koji mu nedostaju za sticanje uslova za penziju, a za koji mu period poslodavac nije vršio uplatu tih doprinosa. Pravo na uplatu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za ova lica predviđeno je i odredbama člana 99, stav 2 važećeg Zakona o radu, ali se Predlogom zakona definišu uslovi i način ostvarivanja tog prava. Pravo na uplatu naznačenog doprinosa može ostvariti lice tek nakon što stekne jedan od uslova za ostvarivanje prava na penziju, pri čemu osnovicu za uplatu doprinosa predstavlja minimalna zarada u Crnoj Gori utvrđena prije podnošenja zahtjeva Fondu rada. Međutim, do sada Fondu rada ni po tom osnovu nije podnesen niti jedan zahtjev, tako da se sada ne raspolaže sa podacima o iznosu sredstava koja bi trebalo obezbijediti za ovu namjenu, niti koliki broj tih lica sada bi bio u mogućnosti da ostvari to pravo.

U obrazloženju Predloga zakona stoji da za njegovo sprovođenje nije potrebno obezbijediti posebna sredstva u budžetu Crne Gore. Isto je zaista neshvatljivo izuzev u koliko Vlada ne smatra da prava po ovom osnovu neće ostvariti u 2014. godini niti jedan zaposleni kojem je usled stečaja prestao radni odnos a nije vršena uplata doprinosa za određeni vremenski period. Međutim, shvatili smo ministre iz vašeg izlaganja da se očekuje da značajan broj lica ostvari ta prava. Kako će ih ostvariti u 2014. godini ako ne postoje sredstva obezbijeđena u budžetu?

Predlog zakona, završavam potpredsjedniče, izvinjavam se na prekoračenju, kojim se u odnosu na postojeća rješenja člana 98 i 99 Zakona o radu bitno ograničavaju prava zaposlenih kod poslodavca nad kojima je pokrenut stečajni postupak za SNP-e je neprihvatljiv. Zbog istog poslanici SNP-a su na Predlog zakona i podnijeli amandmane od čijeg prihvatanja će i zavisiti naš odnos prema Predlogu ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Gošoviću.

U ime SDP-a koleginya Vuksanović. Izvolite.

Hoćete li da govorite? Izvolite, javili ste se.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Javila sam se za diskusiju povodom Zakona o radu, izmjene i dopune Krivičnog zakonika Crne Gore i izmjene i dopune Zakona o obligacionim odnosima, ali nije problem, imamo svoj stav. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Poslanik Pozitivne Crne Gore Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem uvaženi potpredsjedniče.

Koleginice i kolege poslanici, uvaženi ministre Boškoviću, zamjeniče ministra Filipoviću, poštovani građani Crne Gore,

Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o radu. Poći ću od vašeg obrazloženja za podnošenje ovog predloga u kojem se navodi da predlagač zakona o razlozima za izradu ovog predloga kaže: "...da je osnovni razlog obraćanje velikog broja građana Ministarstvu rada i socijalnog staranja, koji, iako ispunjavaju uslove za ostvarivanje prava na penziju u pogledu godina života i godina radnog staža to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa kod njega nije vršio uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje. U najvećem broju slučajeva se radi o poslodavcima koji su prestali da posluju usljed stečaja, a zaposleni nijesu mogli da namire svoja potraživanja po osnovu iz stečajne mase". To je dato kao razlog za predlog ovog zakona, a ja mislim da to baš nije tako.

Nije tačno da je to razlog predlaganja izmjena i dopuna Zakona o radu. To je izvrtanje činjenica. Ovdje se radi o nesposobnosti državnog aparata da sprovede sopstvene zakone.

Ovdje se radi o tome da ste doveli ljude u situaciju iz koje ne umijete da izađete. Ovdje se radi o nesposobnosti države da sprovede da poslodavac pravovremeno izmiri sve svoje obaveze prema zaposlenim. Ovim želite da abolirate svoje neznanje i nerad ili još gore svjesno dozvoljavanjem, dozvolite odabranim da ne ispune svoje zakonske obaveze. Nije se tu ništa desilo samo od sebe i bez znanja države.

Naravno da su ljudi ogorčeni, naravno da su u ne malom broju slučajeva tek naknadno saznali da im doprinosi nisu uplaćivani. Naravno da sad obijaju pragove svih državnih institucija pokušavajući da riješe problem u koji ste ih vi doveli, i naravno treba im pomoći.

Problem je samo što, osim što ovo ne rješava problem, jer bi se na ovaj način nadoknadio samo jedan mali dio nedostajućih uplata, produbljuje isti taj problem na duge staze. Ovako naopako nadomješćavanje sredstava za penziono osiguranje, vodi opet daljem neplaćanju doprinosa od strane poslodavca. I to što ste, kao poslodavac, bliži vlasti to vam je mogućnost veća da ne plaćate doprinose, a time, naravno, profit i zarada na račun tih neuplaćenih doprinosa. Naravno da pravila ne važe za sve isto. Naravno da firmama koje su bliske vlastima se gleda kroz prste za mnoge stvari, pa i za to kad ne uplaćuju doprinose za penziono osiguranje. Ovakve izmjene zakona će stimulirati poslodavce da još manje nego do sada uplaćuju doprinose svojim zaposlenim. Ovo rješenje je populistička mjera koja na kratak rok, prividno, rješava problem, a na srenjoročnom ili dugoročnom planu ovaj problem se produbljuje i postaje veći. Sve više firmi će izbjegavati uplaćivanje doprinosa, a na drugoj strani će sve veće opterećenje pasti na i onako osiromašene građane Crne Gore, jer valjda je jasno da taj novac neće pasti s neba, taj novac mora negdje da se uzme, a to je naravno kao i svaki put do sad od građana.

Sve u svemu, ovim zakonom nesposobnost nadležnih službi da među poslodavcima uvedu red u plaćanju obaveza prema svojim zaposlenima, prebacuje se na široke građanske mase. Ovo nije dobro rješenje. Dobro rješenje je da država ima snagu i sposobnost da se radnici ne dovode u ovakav položaj, da država ima mehanizme koji prisiljavaju poslodavce da pravovremeno izmire svoje obaveze. Da se preventivno djeluje, da se ne dođe do toga da više niko nikad ne može naplatiti bilo što od privrednog subjekta koji niti postoji niti ima nikakve imovine.

Ovim zakonom stimulišete neuplaćivanje doprinosa za penziono i invalidsko osiguranje. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Tuponja.

Ministre Boškoviću da li želite da komentarišete uvodno? Na kraju ćete. Imate mogućnost i u drugom krugu.

U redu, prelazimo na drugi krug. Molim vas kolege da pazite ono okvirno vrijeme od pet minuta.

U ime DPS-a kolega Adrović, izvolite.

REŠID ADROVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine Crne Gore, uvažene poslanice i poslanici, uvaženi ministre,

Na dnevnom redu današnje Skupštine je Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o radu. Razlog za izmjenu i dopunu Zakona o radu, iako se njim vrši restrikcija prava za neisplaćena potraživanja iz člana 98 Zakona o radu jeste stvaranje uslova za uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za lica kojima je radni odnos prestao usljed stečaja. Neusvajanje istog moglo bi prouzrokovati štetne posljedice, kako za lica koja su podnijela zahtjev Fondu rada za ostvarivanje tih prava, tako i za obezbjeđenje budžetskih i drugih sredstava Fondu za te namjene.

Bez obzira na njegov restriktivan karakter, ja podržavam predložene izmjene i dopune Zakona o radu. Razlozi za podršku ovom predlogu su budžetski deficit i nivo javnoga duga.

Vještački održavati standard preko zaduživanja za mene je neprihvatljivo. Zbog stanja u kojem danas jesmo, imamo pojavu da se Ministarstvu rada i socijalnog staranja obraća veliki broj građana koji iako imaju uslove za ostvarivanje prava na penzijsko, u pogledu godina života i godina radnog staža, to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa kod njega nije vršio uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje.

U najvećem broju slučajeva se radi o poslodavcima koji su prestali da posluju zbog stečaja, a zaposleni nisu mogli da namire svoja potraživanja po ovom osnovu iz stečajne mase. Iz tog razloga se i predlaže izmjena i dopuna Zakona o radu u dijelu koji se odnosi na

ostvarivanje prava na uplatu neuplaćenih doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje preko Fonda rada, što lično mislim da je dobro rješenje, jer po izmijenjenoj evropskoj Povelji radnici imaju pravo na zaštitu u slučaju prestanka zaposlenja i pravo na zaštitu svojih potraživanja u slučaju nesolventnosti njihovih poslodavaca.

Drugi razlog zbog kojeg se predlažu izmjene Zakona o radu su zbog toga što postojeće zakonsko rješenje ne predviđa ograničenje perioda za koji se vrši isplata potraživanja po osnovu zarada koja ostvaruju preko Fonda rada što ne poznaje uporedna praksa zemalja u okruženju.

Ovakav predlog izmjena i dopuna Zakona o radu prihvatam upravo iz razloga visokog budžetskog deficita i visokog javnog duga.

Fond rada je pokrenuo inicijativu za izmjenu Zakona o radu u ovom dijelu koji je preko svojih organa upravljanja i stručne službe utvrdio da se radi o značajnim sredstvima po jednom zaposlenom, koja Fond rada dalje ne bi mogao uredno da izmiruje. Fondu rada je za protekli period, kao što smo i čuli, podnijeto preko 20 hiljada zahtjeva, od kojih je značajan broj zahtjeva koji se odnose na isplatu potraživanja po članu 98 Zakona o radu. Utvrđivanje visine za isplatu po postojećem rješenju bi opteretilo budžet Fonda rada i budžet Crne Gore. S obzirom da se naplata potraživanja od privrednih subjekata u stečaju teško može ostvariti, pa se zaposleni prebacuju na teret Fonda rada za isplatu potraživanja po navedenom osnovu. Zbog toga se predlažu izmjene koje, iako imaju restriktivan karakter u odnosu na postojeće rješenje, za mene su prihvatljive i opravdane.

U članu 1 se predlaže ograničenje perioda za koji se vrši isplata potraživanja po osnovu zarada za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog prijevremene spriječenosti za rad po propisu o zdravstvenom osiguranju. Lica koja su podnijela zahtjev Fondu rada ovo pravo mogu ostvariti za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja, ukoliko neko od navedenih potraživanja nije u tom periodu isplaćeno. U članu 2 umjesto potraživanja za uplatu socijalnog osiguranja predviđa se uplata poreza i doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Ovo je prihvatljivo zbog toga što pravo na zdravstveno osiguranje lice ostvaruje u periodu kada je imalo status osiguranika. Radilo bi se o uplati doprinosa za prethodni period za lica koja više nemaju status osiguranika koji je u radnom odnosu, već to pravo ostvaruju kod drugog poslodavca ili kao nezaposleno lice. Zbog toga podržavam i ovu izmjenu.

U članu 3 novog predloga uvodi se član 99a kojim se utvrđuje pravo koje se može ostvariti kod Fonda rada pravo na uplatu poreza i doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Ovo pravo mogu ostvariti lica čiji radni odnos je prestao usljed stečaja, za godine

radnog staža koje mu nedostaju za sticanje uslova za penziju. Ovo pravo mogu ostvariti lica koja su do podnošenja zahtjeva kod Fonda rada stekla jedan od zakonom predviđenih uslova za ostvarivanje prava na penziju. Osnovica za uplatu doprinosa je minimalna cijena rada u Crnoj Gori.

Organ koji odlučuje o postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja dužan je da licu iz stava 1 ovog člana izda podatke za ostvarivanju prava u smislu st. 1 i 2 ovog člana.

Zbog svega što sam i u prethodnom ukazao, glasaću za ovaj predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o radu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Adroviću.

Proceduralno, izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Izvinjavam se, gospodine potpredsjedniče, moram da reagujem jer, pretpostavljam da vi iz te pozicije možda nijeste baš u poziciji da vidite. Mene strašno iritira da ministar i njegov zamjenik sve vrijeme ne slušaju ove koji pričaju, nego kucaju poruke na telefonu, smijure se i vrlo je neozbiljno, vrlo je neozbiljno. Sami znate a svi smo zapazili, to samo govori o vama . Ipak mi vas ovdje biramo ne vi nas, vi dolazite da podnosite izvještaj a ne mi vama i mislim da bi bilo krajnje pristojno da uvažite ovaj dom i da saslušate ljude koji su se danas javili za riječ, da govore o ovom veoma važnom zakonu.

Potpredsjedniče, izvinjavam se, ali pretpostavljam da iz te pozicije niste baš u mogućnosti da vidite sve a mi, kako smo suprotno njima, imamo priliku da vidimo šta rade.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala koleginice.

Imam osjećaj da ste Vi kroz njih mene kritikovali što ih ne opomenem. Nijesu narušavali javni red i mir kako se to zakonski kaže. Svako ima pravo da se odnosi prema ovom domu na svoj način. Idemo dalje.

Na ovo ćete da odgovorite isto meni?

Hoćete li Vi proceduralno? Nemate pravo, pa sam vam dao riječ, pa ste rekli na kraju. Da bi to ispoštovali i ovaj dom, i po proceduri Poslovnika, hoćete li kroz prvi komentar? I koleginica se prijavila, pa možete to razmjenjivati zajednički. Izvinjavam se ministre.

Riječ ima kolega Knežević, neka se pripremi koleginica Kovačević:

MILAN KNEŽEVIĆ:

Potpredsjedniče Raduloviću, uvažena Skupštino, gospodine Boškoviću, poštovani građani Crne Gore,

U obrazloženju ovog zakona stoji da su razlozi za njegovo donošenje sadržani u velikom broju zahtjeva obespravljenih radnika, tj. građana, na pravo za penziju, koji iznosi 20.000.

Prvo, gospodine ministre, ne vjerujem u brojku od 20.000 i bilo bi dobro i korisno da u toku diskusije, odnosno rasprave vezano za ovaj predlog zakona nam saopštite da li je ovaj iznos, odnosno broj istinit ili se radilo o jednom predizbornom triku i stvaranju neke poluhisterične atmosfere kako je sve stalo zbog Zakona o finansiranju političkih partija koji ste, čini mi se, u nekoliko navrata brutalno kritikovali.

Volio bih da oko toga povedemo raspravu danas.

Ali, i ako je tačan ovaj podatak onda je on poražavajući, podrazumijevao bi da vi, vaš saradnika, a bogami i čitava Vlada, podnesete ostavku jer u ovih 25 godina, gospodine Boškoviću, konkretno ne vi, ali gospodin Đukanović i vi ste bili nosioci svih ovih vladinih mjera (ekonomskih, socijalnih, društvenih) koje su nas ovako dobro unazadile.

Kao što piše, suština bi trebalo da bude rasterećenje Fonda rada, a opterećenje penzionog fonda.

Znači, rasterećenje jednog fonda, opterećenje drugoga. Da li imamo novca, shvatio sam da nemamo. A zašto rasterećujemo ili opterećujemo Fond rada ili Penzijsko - invalidski fond, je zbog propalih investitora koje ste svih ovih godina dovodili, davala im privilegije da

bud zašto otkupljuju crnogorska preduzeća, da se igraju sa sudbinama crnogorskih radnika, koji su kasnije toliko obespravljani da svoja prava jedino mogu da traže, ne na ulicama crnogorskih gradova, nego samo u Karađorđevoj ulici, ispred zgrade Vlade, jer tada jedino mogu da skrenu pozornost i vas kao ministra i gospodina Đukanovića, kao premijera.

I da paradoks i groteska čitave ove priče bude kompletna, vi nam ovdje saopštavate da je ovaj predlog usklađen sa direktivom Evropskog parlamenta i Vijeća o zaštiti zaposlenih u slučaju solventnosti poslodavca. Lijepo je što se pozivate i na Međunarodni akt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Evropsku socijalnu povelju, Univerzalnu deklaraciju o ljudskih pravima ali sve ove deklaracije, paktovi, sporazumi u Crnoj Gori su mrtvi. Pokojni su i njima se već 10 godina obilježava od kada su mrtvi u Crnoj Gori, najmanje, od kada je nastala ekspanzija.

Kakvo je pravo stanje i šta vi ovdje predlažete?

Ovim oredbama isplatu zarada i nadoknada vremenski ograničavate na šest mjeseci, što smatram da je neustavno. Prosječne zarade smanjujete na minimalne zarade. Otpremninu smanjujete sa tri prosječne zarade na tri minimalne zarade a u članu 2 derogirate institut pravosnažne sudske presude koji je, takođe, neustavan, jer su sudske presude svugdje obavezujuće osim, izgleda, u Crnoj Gori. Ostaje jedan dio o kojem je govorio kolega Vučinić, da za nedostajuće godine radnoga staža vi uplaćujete samo one nedostajuće radne godine staža recimo ako nekom nije uplaćeno zadnjih 10 ili 11 godina. Vidimo da imamo slučaj od 11 godina radnoga staža da nije uplaćivan doprinos za penzijsko osiguranje. Nikome ništa. Ti ljudi su to poklonili privatnim investitorima. Ti ljudi su to poklonili privatnom konceptu države Crne Gore. Ti ljudi su bud zašto potrošili 11 godina svog radnog života i sada smo se mi našli, odnosno Vlada se našla dobra da brine o njima, da im nadoknadi samo onaj djelić koji nedostaje a sve ono drugo što su radili je ostalo negdje u nekim tajnim ili crnim računima. S obzirom da mi vrijeme ističe, smatram da je najbolja paradigma o odnosu države prema radnicima, o odnosu države prema investicijama upravo Kombinat aluminijuma Podgorica i ovaj posljednji kupoprodajni ugovor koji smo imali sa gospodinom Pejovićem, gdje sada vidimo da su se radnici oba sindikata pobunili, najavili su proteste, jer su brutalno pregažena njihova prava. Iz Vlade je stiglo obavještenje da ipak radnici budu malo senzibilniji prema investitoru, da ne traže ono što ne mogu dobiti, a kao šlag na tortu dobili smo i presudu Suda u Nikoziji na Kipru, kojom su obustavljene sve moguće transakcije i kupoprodaje vezano za Kombinat aluminijuma Podgorica. Sada se radnici Kombinata aluminijuma Podgorica nalaze ni na nebu ni na zemlji, kao uostalom i većina crnogorskih radnika i zato donosite ovakve neustavne zakone koji predstavljaju jednu legislativnu omču i za društvo u Crnoj Gori i za radnike. Zahvaljujem potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Kneževiću.

Ministre, da li želite sada da komentarišete ili da učestvujete u raspravi? U redu.

Riječ ima koleginya Kovačević, a neka se pripremi kolega Nišavić.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvaženi ministre Boškoviću, poštovane kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Na današnjem dnevnom redu imamo zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu čije usvajanje očekuje veliki broj građana Crne Gore koji ne mogu da ostvare svoje pravo na penziju, iako ispunjavaju jedan od uslova ili u pogledu života ili u pogledu radnog staža, iz razloga što im poslodavac koji je prestao da postoji uslijed stečaja nije vršio uplatu poreza i doprinosa, tako da se predloženim rješenjem određuje da Fond rada kao organ koji vrši uplatu doprinosa za godine radnog staža koje mu nedostaju za sticanje uslova za penziju.

Osim rješavanja ovog problema izmjene Zakona o radu predložene su i zbog toga što postojeće zakonsko rješenje ne predviđa ograničenje perioda za koji se vrši isplata potraživanja po osnovu zarada, naknada zarada i drugih primanja, kao i naknade štete po pravosnažnim odlukama suda koja ostvaruje preko Fonda rada.

Svjedoci smo da je u Fondu rada u proteklom periodu podnijeto preko 20.000 zahtjeva od kojih je značajan broj onih koji se odnose na isplatu potraživanja po ovom članu čija se izmjena predviđa. Tako da je utvrđivanje visine za isplatu potraživanja u skladu sa važećim odredbama drastično opteretilo budžet Fonda rada i Crne Gore, tako da bi se redovno isplaćivala sredstva ova izmjena je bila opravdana. Naime, članom 2 predloga predviđena su ograničenja visine isplate otpremnine zbog odlaska u penziju umjesto tri prosječne zarade u privredi Crne Gore kako je predviđeno važećim rješenjem u visini dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori.

Takođe, predlogom je predviđeno ograničavanje isplate po osnovu naknade štete, po osnovu pravosnažne sudske odluke na isplatu jedne trećine, ali kolega Zoran Jelić i ja smo reagovali amandmanski, odnosno podnijeli amandman kojim se briše ovo ograničenje na jednu trećinu, odnosno ostaje rješenje da se vrši isplata naknade štete po sudskoj odluci u

onom iznosu koji je dosuđen, što smatram da je veoma dobro. Takođe smo djelovali amandmanski prosto radi olakšavanja cijele procedure građanima, u dijelu da podnosilac zahtjeva prije podnošenja zahtjeva Fondu rada obezbijedi dokaz o sticanju jednog od uslova za ostvarivanje prava na penziju, odnosno da je Fond PIO dužan da ovim licima izda ove podatke.

Imajući u vidu značaj ovih izmjena za građane koji godinama ne ispunjavaju da ostvare pravo na penziju, iz ovih razloga o kojima sam govorila kao poslanik ću podržati ovaj zakon i smatram da je veoma dobro što je danas na dnevnom redu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice Kovačević.

Izvolite kolega Gošoviću, za komentar.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Koleginice Kovačević, iznijeli ste razloge naznačene u obrazloženju Predloga zakona zbog čega treba prihvatiti ograničenja na isplatu zarada, naknada zarada, ovih izdvajanja po osnovu otpremnina zbog odlaska u penziju. Navodeći te konstatacije da se radi o značajnim sredstvima po jednom zaposlenom kod Fonda rada koje ne bi mogao dalje da isplaćuje, da se među preko 20.000 podnijetih zahtjeva Fondu rada značajan broj odnosi na isplatu potraživanja po članu 98 Zakona o radu, te da je utvrđivanje visine za isplatu tih potraživanja drastično opteretio budžet Fonda rada i budžet Crne Gore.

Vi dobro znate da smo na Odboru za rad, zdravstvo i socijalno staranje imali priliku da razmatramo i odgovor Fonda rada vezano za ova pitanja, iz kojeg jasno proizilazi da po svim ovim stavkama budžet Fonda rada za ovih proteklih šest godina nije opterećen ni jedan jedini cent, da nije bio nijedan zahtjev za isplatu otpremnina po osnovu odlaska u penziju, da samim tim nema niti jednog razloga da se tri prosječne zarade u privredi Crne Gore smanjuju na dvije minimalne zarade u Crnoj Gori kao osnov za isplatu po tom osnovu. Da se kod Fonda rada nalazi među ovih 20.000 i nešto podnijetih zahtjeva svega 51 zahtjev za isplatu zarada i naknada zarada po osnovu bolovanja za prethodni period o kojima, takođe, nije odlučeno niti je isplaćen jedan jedini cent. Dakle, ne postoji niti jedan razlog koji bi imao

opravdanje da se uskraćuju i ograničavaju ova prava zaposlenih po ovom osnovu, iz prostog razloga što već egzistiraju u našem pravnom sistemu, što se po tom osnovu ne vrši bilo kakvo opterećenje Fonda rada i da se samim tim ne vidi niti jedan jedini opravdani razlog za izmjenu zakona na moguću štetu zaposlenih koji bi se našli u situaciji da ostvaruju prava po ovom osnovu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega.

Koleginice Kovačević, da li želite? Izvolite, pravo na odgovor.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Tačno je da smo na sjednici Odbora za rad i zdravstvo razgovarali, iako smatram da taj broj od 51 možda nije konačan, da mi, u stvari, i ne znamo koliko ljudi u Crnoj Gori ima pravo poslije ovih izmjena zakona, znači koliko ljudi je informisano da ima pravo. Isto mislim da je dobro da smo uspjeli da sudske odluke ispoštujemo u konačnom onako kako su donesene, da ne smanjujemo jednu trećinu kao što smo bili predviđeli nego da u potpunosti sudske odluke poštujemo. Očekujem da će i uvaženi ministar danas, takođe reći razloge. Ipak, mislim da je budžet usvojen za 2014. godinu. U međuvremenu dosta je zakona na dnevnom redu bilo od strane poslanika DPS-a i kolega iz drugih opozicionih klupa, tako da nas očekuje do kraja godine vjerovatno i donošenje izmjena i dopuna zakona vezano za zamrzavanje penzija, o čemu je najavio i uvaženi ministar. Pretpostavljam da je ovo ograničenje vezano za sredstva koja su potrebna u budžetu da se obezbijede da bi se ispoštovalo ovo.

Bez obzira koliki je broj, ipak mi smo budžet usvojili za 2014. godinu. Pitanje je na kraju kako će to izvršenje budžeta biti, imajući u vidu da veliki broj nas podnosimo određene predloge zakona za izmjenu i dopunu, gdje su potrebna dodatna sredstva i vodimo računa da obezbijedimo donošenje tih zakona i onda veliki broj građana Crne Gore ima mogućnosti da ostvari ta svoja prava koja su im zagantovana. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama koleginice.

Riječ ima kolega Nišavić, a neka se pripremi kolega Popović.

RADOSAV NIŠAVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Gospodine ministre, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu nudi gora i nepovoljnija rešenja važećih rešenja u važećem zakonu. U članu 2 predlaže se izmjena člana 99 prema kojem zaposlenom pri ostvarivanju prava na penziju pripada pravo na isplatu otpremnine u visini od dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori. Time se mijenja dosadašnje zakonsko rešenje prema kojem zaposlenom pripada pravo na otpremninu u visini od tri prosječne zarade u privredi Crne Gore. U članu 99a licu čiji je radni odnos prestao uslijed stečaja, doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje za godine radnog staža koji mu nedostaju za sticanje uslova za penziju za koji period mu poslodavac nije vršio uplatu tog doprinosa, uplaćuje Fond rada.

Ove i druge manjkavosti ovog zakona iznio je u prethodnoj diskusiji gospodin Neven Gošović, a u obrazloženju ovog zakona osnovni razlog za izmjenu i dopunu Zakona o radu je obraćanje Ministarstvu rada i socijalnog staranja velikog broja građana koji, iako ispunjavaju uslove za ostvarivanje prava na penziju, u pogledu godina života i godina radnog staža to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa kod njega nije vršio uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. U najvećem broju slučajeva se radi o potraživanjima po osnovu iz stečajne mase, a koji poslodavac nije mogao da uplati.

Međutim, razlog za moje obraćanje, moju diskusiju je upravo što mi se ovih dana obratilo, poštovani građani, nekoliko građana sela Mioča i sela ... ne zbog problema nezaposlenosti, jer je Bijelo Polje vodeće po nezaposlenosti sa 17%, već zbog buduće prezaposlenosti građana ova dva sela. Riječ je o grupi građana koji nijesu prihvatili ponuđeni posao u skladu sa statutarnim pravom na rad, a suprotno njihovim etičkim i moralnim stavovima. Obratili su mi se pitanjem s kim će, kada izađe rok definisan Zakonom o finansiranju političkih partija o zabrani zapošljavanja i mjesec dana poslije izbora, piti jutarnju kafu i ćaskati o dnevnim problemima, jer će njihove komšije svi biti zapošljeni bilo u Bijelom Polju, bilo u drugim gradovima Crne Gore. Da budem jasniji. U ponovljenoj kampanji na ova dva biračka mjesta čelnici DPS-a su nudili posao i obećavali posao za sve i to baš za sve, bez obzira na političko opredeljenje. Ne samo to, već i asfaltiranje puteva do svake kuće,

finansiranje mini farmi, podizanje voćnjaka i svih blagodeti za jedan život. Samo u Mioču obećano je 7 km asfalta, 8 km i ako je u budžetu za tekuću godinu izdvojeno samo 5 km za sva seoska područja. Ako se ovo ostvari, a ostvariće se čim obeća DPS, u ova dva sela imaćemo najveću zaposlenost u Evropskoj uniji, veću i od Andore, i od San Marina, i od Holandije jer se nezaposlenost kreće oko 3%. Toliko su bili ubjedljivi u tome da su im davali akontacije u iznosu od 100 do 500 eura i nećete vjerovati za drugi krug, za ova dva mjesta potrošili su mnogo više nego jedna prosječna partija potroši za normalnu kampanju u Bijelom Polju. Znači potrošili su oko 100.000 eura.

Ovo me podsjetilo na skorašnju posjetu Republici Kini, gdje se ljudi dogovore da izgrade grad, recimo 400.000 stanovnika sa svom infrastrukturom i to bude gotovo za godinu dana, a kod nas budžet je tamo preko 1000 milijardi, kod nas to isto obećava DPS. Ovdje je bila riječ ne o evropskom zahtjevu aktivnog traženja posla, nego o DPS-ovom aktivnom nuđenju posla.

Dragi građani, i pored kritičkog aspekta na izmjene Zakona o radu, želim da se zahvalim građanima sela Mioča i sela Boljanina, koji su odoljeni nezapamćenim pritiscima lokalnih čelnika DPS-a i ostali vjerni svojim opredjeljenjima. Ja se zahvaljujem na prekoračenju i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Nišaviću. Riječ ima kolega Popović, neka se pripremi kolega Đukanović.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani, poštovani predstavnici Vlade, Gospodine potpredsjedniče, vi ste veoma tolerantan čovjek, pa ću na početku reći o jednom događaju koji se zbio prije par dana o kom bruju čitav Kotor, Crnogorsko primorje, mediji iz susjednih država, ali toga nema u našim medijima na žalost. O čemu se radi?

Petak večer, 4.jula, odnosno to je već bio 5.jul. U diskoteci "Maximus"u Kotor došlo je do racije. To je bila nevjerovatna demonstracija sile, bahatosti specijalnih antiterorističkih jedinica, tu je učestvovala i redovna policija, tu je bilo blizu 100 pripadnika policije. U tom momentu je prisustvovalo oko 1.500 - 2.000, uglavnom mladih ljudi, od toga dobar dio stranaca koji su prosto ostali zabezeknuti. Ja nikad nijesam toliko pritužbi čuo u čitavom

mom tom desetogodišnjem političkom vijeku. Pitanje je za ministra unutrašnjih poslova gospodina Konjevića, direktora Policije, gospodina Stojanovića, zašto tako? Znamo da se racije moraju sprovesti, naravno, ali ne na taj način. To je bio inače koncert pjevačice mislim Bekvalac i vjerujem da se više tako nikad ništa neće desiti u tom obimu i obliku, kao što se desilo u petak večer u diskoteci "Maximus" u Kotoru.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Popoviću, znači 23. je posebna sjednica i sa ovim odobravam što ste i rekli da postavite to pitanje ministru, jer to narušava imidž nečega što je turistički brend Crne Gore. Hajmo sad na temu današnje sjednice.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče na sugestiji, baš ću to i uraditi. Liberalna partija će podržati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu i ako ne vidimo njihovu svrsishodnost. Sa stanovišta Liberalne partije ostaje nejasno zašto Ministarstvo rada ne sprovede postupak izrade novog zakona o radu, već se iz godinu u godinu vrše izmjene i dopune zakonskog teksta, koji sadrži brojne norme koje su u koliziji i daju osnov za različita tumačenja, te time uzrokuju ograničenja za primjenu u poslovnoj praksi.

Opravdanost ovakvog postupanja nadležnog ministarstva je posebno upitna ako se uzme u obzir činjenica da su gotovo sve zemlje u okruženju, koje su i prva konkurencija crnogorske privrede iz Crne Gore, kao investicione destinacije pokrenule ili sprovele reforme radnog zakonodavstva u pravcu zaštite poslodavaca i fleksibilizacije tržišta rada o dogmi udruženog rada koje naš Zakon o radu i dan danas prati.

Oblast radnih odnosa u Crnoj Gore u znatnom dijelu ne regulisana zbog sadržine i prirode Zakona o radu sa svim svojim novelama, kao i zbog nepostojanja kolektivnog ugovora na nacionalnom nivou i granskih kolektivnih ugovora po privrednim granama. Tako, primjera radi, ću navesti da zakon ne sadrži odredbe o postupku utvrđivanja odgovornosti zaposlenih, čime je ograničena primjena odredbi zakona koje se odnose na mjere i postupke poslodavca u slučaju povrede radnih obaveza od strane zaposlenog. Zakonom je takođe neosnovano ograničen rad na određeno vrijeme do 24 mjeseca bez mogućnosti produženja, nakon prekida rada u trajanju od 60 dana i više. Svakako je nužno regulisati rad sa nepunim radnim vremenom, rad van prostorija poslodavca i slično. Ne manje važno je urediti pitanje

radnog vremena, prekovremenog i noćnog rada, kao i druga temeljna pitanja iz oblasti radnih odnosa.

Novim zakonom bi se i institut zarade morao urediti, kao i pitanje obračuna zarade, naknada, doprinosa i drugih davanja na precizniji način. Vjerujem da je aktuelni Zakon o radu pokazao i koliko je važno da tim aktom u budućnosti bude precizno definisan postupak utvrđivanja, preispitivanja...(Prekid) zaštite, reprezentativnosti uruženja sindikata i poslodavaca.

Promjene načina uređenja radnih odnosa i svega što iz toga proističe su nužne, ali je važno da razumijemo da one moraju biti suštinske zbog čega nam treba novi zakon. Dosadašnje izmjene su samo pokazale da oni koji su ih radili nijesu znali ni što, ni kako treba mijenjati. Zbog toga o novom zakonu za čiju će se izradu, vjerujem ministarstvo i Vlada opredijeliti mora se povesti široka i sveobuhvatna javna rasprava. Tu je nešto pokrenuto. Vjerujem da će se to dovesti do kraja i vjerujem da ćemo imati i novi zakon o radu uskoro do kraja godine. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Popoviću. Riječ ima kolega Đukanović, neka se pripremi koleginica Šćepanović.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, uvaženi ministre, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama se nalazi jedan zakon za koji nam još nije jasno da li je to neka propaganda Demokratske partije socijalista ili su se zaista sjetili da rješavaju probleme radnika. Jer, kada se posmatra obrazloženje koje smo dobili od gospodina ministra, ovdje postoje neke konstrukcione greške i mislimo da je ministar dužan da to ovdje objasni, a ne na kraju da čeka, da ima završnu riječ kad mu ne može niko odgovoriti. Citiram šta ste naveli kao obrazloženje za usvajanje ovog zakona: " Osnovni razlog za izmjenu i dopunu Zakona o radu je obraćanje Ministarstvu rada i socijalnog staranja velikog broja građana, koji iako ispunjavaju uslove za ostvarivanje prava na penziju u pogledu godina života i godina radnog staža to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa kod njega nije vršio uplatu doprinosa za penzijsko osiguranje, odnosno da su ta

preduzeća otišla u stečaj ili su bankrotirala". Ali, u obrazloženju, znači, Ministarstvo iskazuje želju da uplati značajan broj, odnosno veliki broj doprinosa za radnike, a takođe, kad uplati te doprinose prirodno je, radnici idu u penziju i Fond PIO mora da se optereti, a mora i Fond rada. Ali, vi ovdje u obrazloženju pod tačkom 5, procjena fiskalnih sredstava za sprovođenje zakona, Vi kažete da sprovođenje ovog zakona u Budžetu Crne Gore nije potrebno obezbjeđivati posebna sredstva.

Gospodine ministre, Vi ste dužni da objasnite kako ovo. Jeste li Vi genije? Da isplatite otpremnine, odu radnici u penziju, dobijaju penzije, a Vi kažete da zato ne treba izdvajati novac iz budžeta. Ako ste Vi to uspjeli da riješite, Vi treba da se prijavite da dobijete neku prestižnu nagradu iz oblasti ekonomije.

Takođe, pošto znamo da je nemoguća ova konstatacija da za sprovođenje ovoga zakona nijesu potrebna sredstva malo bi se osvrnuo na stečaje. Nije prirodno da veliki broj kompanija u Crnoj Gori ode u stečaj ili bankrotira, a da vlasnici tih firmi žive i te kako dobro. Da vlasnici tih firmi imaju ogromnu imovinu, i zbog toga što vlasnici dobro žive i imaju veliku imovinu, a nijesu radnicima uplatili poreze, doprinose i ostale obaveze koje su imali, mora da se novac odvaja iz budžeta. A kad se novac odvaja iz budžeta, to je svakome jasno, to moraju građani da plate.

Mi predlažemo da ozbiljno razmislite da prilikom uvođenja kompanije u stečaj, u stečajnu masu ode i lična imovina vlasnika tog preduzeća. Garantujemo da bi tada bilo mnogo manje izbjegavanja plaćanja poreza i doprinosa i da država ne bi više imala te obaveze. Nije prirodno da firma propada, a da vlasnik dobro živi. Takođe, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i ostala ministarstva u Crnoj Gori moraju konačno da krenu u akciju ispitivanja porijekla imovine, jer u Crnoj Gori se dešavaju nevjerovatne stvari, da je ovo društvo bogato, da je u ovom društvu napravljeno puno novih objekata elektroenergetskih, turističkih itd, pa da se vidi da društvo ide naprijed, da raste bruto domaći proizvod, prirodno je onda da se ljudi obogate. Ali, u Crnoj Gori ne nalazimo se na ivici, no mi smo već u dužničkom ropstvu. Rasprodata je sva imovina, a država se nenormalno zadužuje, od 2006. godine javni dug je povećan četiri puta i mora da se vidi gdje je to bogatstvo završilo, nije to teško utvrditi. U Crnoj Gori se zna ko su ljudi koji upravljaju našim sudbinama i kod kojih se ljudi državna imovina prelila u njihove ruke. To su ljudi bliski Demokratskoj partiji socijalista.

Ministre, dužni ste da odgovorite konkretno, sad i odmah .. (Prekid)... završnu riječ kad nema pravo više niko da Vam odgovori. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Svako ima pravo da odgovori ili da ne odgovori. Samo bih volio uvijek, pošto sam ja bio zagovornik toga, da svaka dobra ideja se pretoči u amandman, bar će ostati zapisano.

Ima riječ kolegistica Šćepanović, neka se pripremi kolegistica Jasavić.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče.

Poštovani predlagači, kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama je danas na usvajanje Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Ovaj predlog je po skraćenom postupku upućen Skupštini Crne Gore 01.11.2013. godine, u očekivanju da se što prije stavi na dnevni red, i evo, u julu, danas imamo priliku da raspravljamo o ovom zakonu.

Usvajanje ovog Predloga zakona čeka veliki broj građana Crne Gore koji ne mogu da ostvare pravo na penziju iako ispunjavaju jedan od uslova ili u pogledu godina života ili u pogledu radnog staža, a iz razloga što im poslodavac nije vršio uplatu poreza i doprinosa. Dakle, u pitanju su lica kojima je radni odnos prestao usled stečaja. Prema Predlogu izmjena i dopuna zakona doprinose za penzijsko invalidsko osiguranje za godine radnog staža koji mu nedostaju za sticanje uslova za penziju, za period koji mu poslodavac nije vršio uplatu, uplaćuje Fond rada. Uslov da bi neko od ovih lica stekao pravo na isplatu, da je lice do podnošenja zahtjeva steklo jedan od uslova za ostvarivanje prava na penziju pri čemu je važno naglasiti da će osnovicu za uplatu doprinosa činiti minimalna zarada u Crnoj Gori, koja je utvrđena prije podnošenja zahtjeva Fondu rada.

Znači, upravo iz tih razloga što postoji veliki broj lica koja svoje pravo ne mogu da ostvare, jer su poslodavci prestali da postoje usled stečaja, a zaposleni nijesu mogli da izmire svoja potraživanja po ovom osnovu iz često neznatne stečajne mase, predlagač je, a sve u dogovoru sa socijalnim partnerima našao rješenje ovog problema kroz dopunu Zakona o radu u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava na uplatu neuplaćenih doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje preko Fonda rada.

Osim ovog, Predlogom se predviđa i ograničenje perioda za koji se vrši isplata potraživanja po osnovu zarada i naknade zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad, po propisima o zdravstvenom osiguranju. Naime, postojeće

zakonsko rješenje ne predviđa ograničenje perioda u smislu dužine trajanja radnog staža zaposlenog kod poslodavca prije pokretanja stečajnog postupka kao uslova za ostvarivanje prava na isplatu potraživanja, kao ni ograničenje perioda za koji se vrši isplata potraživanja po osnovu zarada, što moram naglasiti, ne zna i uporedna praksa. Prema izmjenama lica koja su podnijela zahtjev Fondu rada, ovo pravo mogu ostvariti za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja, ukoliko im neko od navedenih potraživanja u tom periodu nije isplaćeno. Imajući u vidu uporednu praksu prije svega rješenje dato u Zakonu o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja ... Hrvatske, koji predviđa da radnici u slučaju stečaja ostvaruju pravo na neisplaćene plate za posljednja tri mjeseca prije otvaranja stečaja, odnosno prije prestanka radnog odnosa. Zatim, imamo praksu Zakona o radu Srbije gdje zaposleni ima pravo na isplatu ovih potraživanja za posljednjih devet mjeseci prije pokretanja stečajnog postupka, a posebno inicijativu Fonda rada kao organa koji se bavi ovim pitanjem i ima nadležnost isplate, a koji shodno određenom nizu tvrdio da se radi o značajnim sredstvima po jednom zaposlenom, koja Fond rada svakako neće moći uredno da izmiruje ako ne do sada, obzirom da povodom ovoga nije bio veći broj zahtjeva, a u određenim slučajevima nije ni bilo zahtjeva, onda ubuduće sigurno, stekli su se opravdani razlozi da se u ovom dijelu izvrši izmjena i predloži razumno rješenje koje će omogućiti svim građanima kojima pripadaju ova prava da ih i u razumnom roku ostvare.

Znači, uporedno zakonodavstvo iz istih razloga poznaje ova ograničenja i u pogledu trajanja radnog odnosa prije otvaranja stečaja i u pogledu perioda za koji se može tražiti isplata potraživanja.

Takođe, imajući u vidu rješenje dato u Zakonu o zdravstvenom osiguranju postojeći član 98, stav 2, mijenjan je u dijelu da se izraz "obavezno socijalno osiguranje" mijenja sa "obavezno penzijsko invalidsko osiguranje", jer se prava iz zdravstvenog osiguranja ostvaruju u periodu kada to lice ima status osiguranika, a u konkretnom slučaju se ne radi o tim licima, te postojeće zakonsko rješenje nije imalo svrhu. Zatim, izmjene se dotiču i otpremnine zbog odlaska u penziju u kalendarskoj godini kojim je pokrenut stečajni postupak i to umjesto tri prosječne zarade u privredi, zamjenjuje se dvije minimalne neto zarade. S obzirom da je danas ovdje bilo više komentara na ovu temu ja ne znam da li predlagač možda treba li da usvoji neko rješenje, s obzirom da je u Opštem kolektivnom ugovoru taj iznos tri minimalne zarade, pa da se nađe neki kompromis.

U okviru ovog pitanja, takođe, treba napomenuti da i Zakonom o stečaju za isplatu potraživanja iz stečajne mase uvedeno ograničenje u smislu da se u prvi isplatni red razvrstavaju bruto zarade zaposlenog u iznosu minimalnih zarada za posljednjih dvije godine prije otvaranja stečajnog postupka sa kamatom od dana dospijeca do dana otvaranja

stečajnog postupka. Usvajanjem ovih izmjena Zakona o radu veliki broj građana Crne Gore će biti u mogućnosti da ostvari svoje pravo na penziju, tako da naglašavam još jednom, uz žaljenje što Zakon prije nije stavljen na dnevni red, poslanici Demokratske partije socijalista će podržati ove izmjene. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice Šćepanović.

Za komentar se javio kolega Vučnić.

Izvolite kolega.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem predsjedavajući,

Evo, ovako, pošto se i gospođa Šćepanović prijavila, veliki broj, onda bih tražio da nam se kaže brojem koji je to veliki broj, pošto danas ministar, očegledno, ne smije da se upušta u raspravu povodom ove tačke dnevnog reda, nego čeka da da završnu riječ i da pobjegne onako kao što je navikao da radi ovdje u Parlamentu. Znači, kad već ministar neće onda gospođu Šćepanović ili gospodine Jeliću, možete li vi odgovoriti na ova pitanja koja sam postavio. Znači, koliki je taj broj i kako je moguće ako je to toliki vreliki broj bivših radnika koji su ostali kroz stečaj bez posla, da će se to uraditi a da se neće opteretiti budžet?

I na kraju, glavno pitanje - Kako je moguće pored državnih institucija koje se bave tim problemom da se za toliki broj radnika, toliko godina ne uplaćuju doprinosi za penzijsko osiguranje?

Daj pomognite ministru pa nam vi odgovorite da malo pred građanima raspravimo o ovom zakonu i da se zna tačna istina ovoga zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Vučiniću.

Htio bih nešto da kažem, tačno je da se radi o jednom od najvažnijih zakonskih akata i da u svakom demokratskom društvu donošenje ovog zakona znači kruna vlasti ili vladanja,

posebno uz potpuni konsenzus i potrebno je, takođe, da imamo razmjenu mišljenja. Ali bih vas molio da danas, barem se suzdržimo od nekih tvrdih kvalifikacijama, možemo sve reći na mekši, ajde da tako kažem, način.

Izvolite kolegkinice Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Hvala potpredsjedniče,

Pa da smo u decembru mjesecu usvojili ovaj zakon sigurno bismo u ovom momentu znali koliki je to broj građana. Kada se poslije usvajanja, nadam se, ovog zakona i ovih izmjena zaprime svi zahtjevi građana koji spadaju u ovu kategoriju i kada se vidi koliko tih građana ispunjava ove uslove, po ovom zakonu, svakako ćemo znati broj.

Ono što je činjenica jeste da se veliki broj građana obraćao Ministarstvu rada i socijalnog staranja u vezi ovoga, povezivanja radnog staža u slučaju stečaja kada im nijesu uplaćeni doprinosi i upravo je i to razlog zbog čega je ovaj zakon danas na dnevni red i zbog čega su ove izmjene predložene.

Ja lično znam veliki broj građana iz Kolašina i iz moje porodice koji spadaju u ovu kategoriju, koji će tek usvajanjem ovih izmjena zakona steći uslove da odu u penziju. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegkinice Šćepanović.

Kolega Jelić je htio da razmijeni neka argumentovana mišljenja sa kolegom Vučinićem. Po jedan minut. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče,

Uvaženi kolega Vučinić je postavio pitanje meni pa ću pokušati da mu odgovorim.

Naravno, kolega Vučiniću mi smo o ovome razmatrali i pričali kad smo razmatrali ovaj zakon na matičnom odboru. Ono što treba saopštiti jeste da je oko 20 hiljada zahtjeva podnijeto Fondu rada, ali ne za osnovu penzija ili po osnovu penzija, nego po osnovu ostvarivanja prava po osnovu Zakona o fondu rada, dakle isplati otpremnina.

Jedan dio radnika koji je podnio te zahtjeve Fondu rada će po ovome zakonu ostvariti pravo na penziju po osnovu radnog staža ili po osnovu godina starosti. Dakle, taj broj će se utvrditi onog trenutka kad se pogleda kompletna dokumentacija. Tu dokumentaciju može kvalitetno da nam ..(Prekid).. Fond invalidskog i penzijskog osiguranja i na osnovu toga ćemo vidjeti koliki je to broj radnika.

Ono što sam u početku rekao u uvodnom izlaganju, meni je žao što ovaj zakon nije došao na vrijeme u skupštinsku raspravu, jer bismo kako je bilo planirano, po skraćenoj proceduri da uđe u zakonsku proceduru, dakle negdje krajem prošle godine, mogli kvalitetno i da planiramo sredstva Fonda rada. Ako se sjećate, mi smo u Odboru za ekonomiju, budžet i finansije određenim amandmanima upravo dali veća sredstva Fondu rada Crne Gore kako bi mogao na kvalitetniji način da servisira sve ono što je došlo kod njega, a tiče se radnika koji mogu da ostvare ta prava. Ako se sjećate, jednu trećinu svih potrošačkih jedinica u Crnoj Gori, njihovu reprezentaciju, tj. 30% te reprezentacije je usmjerena Fondu rada i na taj način smo, vjerujem, namakli dodatna sredstva koja fale Fondu rada. Kao što znate i postojeća sredstva Fondu rada nijesu dovoljna da bi se isplatila sva potraživanja po osnovu isplate otpremnina, a nadamo se da ćemo budžetom za sljedeću godinu predvidjeti i ta potrebna sredstva kako bi i ta nedostajuća sredstva se namakla, i mogli na taj način da isplatimo i one radnike koji imaju potraživanja i pravosnažna rješenja po osnovu Fonda rada. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Jeliću.

Minut izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem predsjedavajući.

Prvo da vam kažem što se tiče 20 hiljada zahtjeva. Većina tih zahtjeva se odnosi na isplatu otpremnina od 1.920 evra. Ako bi se nastavilo ovakvim tempom da se rješava taj

problem otpremnina preko Fonda rada mnogi neće dočekati te otpremnine i to treba reagovati i to će Demokratski front uraditi i ograničiti vremenski ovu isplatu tih otpremnina da se završi konačno i svi dobiju te otpremnine od 1.920 eura.

Ovako, na ovaj način kako je formulisan ovaj zakon, on je osakaćen i vrlo mali broj radnika moći će na ovaj način da reguliše starosnu penziju. Jer, on treba da ima prvo uslov prvi koji se odnosi na godine života, a drugi uslov, znači, biće mu uplaćen samo onaj dio koji mu nedostaje do tog drugog uslova. Prije sam spominjao 11,5 godina radnog staža, znači ako nije uplaćivano na to 11,5 godina vi ćete mu uplatiti, ako mu fali pola godine, samo pola godine, a ono 11 godina će mu ponijeti ti kriminalci koji su iskoristili i zloupotrijebili da ne uplaćuju doprinose za penzijsko osiguranje.

Mi ćemo kao Demokratski front amandmansi djelovati i pokušati da upristojimo i uozbiljimo ovo zakonsko rješenje tako da ćemo podnijeti amandman kojim će biti svi bivši zaposleni koji su ostali kroz stečaj bez posla, da će im biti uplaćeni doprinosi za penzijsko osiguranje, i mislim da je to jedno pravedno rješenje i na pravi način da će biti obeštećeni ovi ljudi koji su u stvari prevareni i izigrani od takvih neodgovornih i nesavjesnih poslodavaca. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Vučiniću.

Pošto se radi o veoma važnom zakonskom predmetu, a pošto smo bili u specifičnoj situaciji, amandmane možete da podnesete sutra do 12 sati.

Idemo dalje.

Riječ ima kolegistica Jasavić, neka se pripremi kolegistica Jonica. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani ministre, pomoćniče ministra, da li ste vi pomoćnik ili direktor, ja zaista ne znam, poštovani građani,

Ovaj zakon je jedna normativna obmana i prevara i vi to dobro znate i za to ste danas nezainteresovani jer znate da imate većinu koja će to da izglasa i vjerovatno zbog toga danas i puno vremena provodite na vašem računaru, telefonu, i izgleda kad se pisalo obrazloženje ovog zakona da ste ga pisali preko poruka. A preko poruka vuci ne jedu meso. Ovo iz razloga što ste vi u stvari ograničili ovim zakonom veliki broj prava građanima koje su oni po ranijem zakonu imali i to treba građani da znaju. Vi ste njima ukinuli pravo, da mogu, da ostvaruju zaradu i naknadu zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad, po propisima o zdravstvenom osiguranju, znači bolovanje koji je bio dužan da isplati poslodavac u skladu sa ovim zakonom, na rok od šest mjeseci, a ranije je to bilo neograničeno. Dalje, vi ste njima, građanima našim, ograničili da sada otpremnine zbog odlaska u penziju iz člana 98, stav 1, tačka 3 ovog zakona isplaćujete tri prosječne, do sada, zarade u privredi Crne Gore, što znači da je to bilo 1.442,00 eura, a sada vi omogućavate samo da se isplate dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori, to je 386 eura. Vi ste se drznuli da idete i na to da ukidate i pravosnažne sudske odluke na način što ste htjeli da isplaćujete samo jednu trećinu od pravosnažno dosuđene naknade štete koju sudovi dosuđuju. Evo vidim neke amandmane, kakva je to igra više i ne znam, prosto mi vam nećemo podržati ovaj zakon ukoliko ne izbrišete ovo što ste ukinuli građanima Crne Gore, a to ste vrlo svjesno uradili. U obrazloženju ste napisali da neće da košta sve ovo, jer ste računali da ćete im ukinuti ova prava, pa ćete im onda dati pravo na uplatu doprinosa, ali i ovo pravo kad se pažljivo pročita je restriktivno, jer vi ovdje kažete u stavu 2 da pravo iz stava 1 ovog člana može ostvariti lice koje do podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava pred fondom je steklo jedan od zakonskih uslova za ostvarivanje prava na penziju, ili godine staža, ili godine života.

Što se tiče ovih prvih odredaba tačka 1, tačka 2, član 1 i član 2 to je za nas neprihvatljivo. Što se tiče člana 3 o njemu se može razgovarati, ali osnovica za upotrebu doprinosa iz stava 1 ovog člana čini minimalna zarada u Crnoj Gori, utvrđena prije podnošenja zahtjeva Fondu, a to je sada 193 eura. Šta time dobijaju građani, dobijaju neke minimalne penzije i kao što su naše godine zaista pojeli skakavci od kako vi vladate, tako će isto godine radnog staža i krvavog znoja radnika pojesti DPS, a omogućiti samo da primaju minimalne zarade ljudi koji su recimo možda ostvarivali platu od 500 eura, ali doprinosi će im biti uplaćeni na 193 eura. Što se tiče ovog člana 3 oko prava na uplatu doprinosa, on je zapravo dokaz da vi perete vašu prljavu savjest, jer ste vi urnisali ekonomiju ove zemlje i ovaj član je upravo krunski dokaz vaše nesposobnosti, jer vi opterećujete sve nas zarad par pojedinaca iz Demokratske partije socijalista koji su poharali ovu zemlju. Ono što je jasno, jasno je da bez proizvodnje nema ni mogućnosti da se razmišlja o bilo kakvoj vrsti kvalitetnijih uplaćivanja doprinosa, naš unutrašnji dug je poražavajući i to je ono na što nam ukazuje Međunarodno monetarni fond i čega smo mi sami svjesni, ali sa vama takvima kakvi

jeste mi se veoma teško možemo isčupati iz te dubine blata u koji ste uronili ove građane. 30% manje investicija je bilo prošle godine i jasno je da je to podatak koji ukazuje da je korupcija na visokom nivou ključni problem ove zemlje i bez ozbiljne borbe protiv korupcije na visokom nivou, sasvim sigurno neće biti ni proizvodnje, a kad nema proizvodnje, nema ni para. Ima para samo koje vi dobijate na način što nas zadužujete i povećavate naš javni dug. Od 2006.godine četiri put je povećan naš javni dug, a vi se luksuzirate i nije vas sramota. I mene prosto čudi, a mene prosto ustvari ne čudi to što vi nemate stida, to je jasno kao dan. Jer, vi za gladne ne znate, jer najbolji dokaz da vas nije briga što narod nema što da jede i pije i da plati autobusku kartu deci sa sela do grada ili iz prigradskog naselja do škole ili što nema jabuku na stolu, da ministre Boškoviću, vaša djeca imaju i jabuke, i pomorandže, i banane i garderobu, i modu, i zgodu, a crnogorska deca poštenih ljudi, sirotinje naše, koju ste vi napravili sirotinjom, nemaju što da jedu, ali vas nije to briga, ali će vas biti briga, bit će vas budite sigurni briga. Jer dok ste vi tu gdje jeste, narod će da bude sve siromašniji i siromašniji, ali do jedne ure, ničija nije gorjela do zore, pa neće ni vaša.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegkinice Jasavić.

Idemo dalje.

Riječ ima kolega Kaluđerović, došlo je do izvjesnih izmjena u klubu, pa onda kolegkinica Bošnjak.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam gospodine potpredsjedniče, poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine ministre Bošković. Uzalud gospodine potpredsjedniče, nakon završetka rasprave poslanika gledate prema ministru, on očigledno nema namjeru da se uključuje u raspravu, čeka završnu riječ, ali dobro.

Ja želim uz nastojanje da ne ponavljam ono što su kolege već rekle, jer u pitanju je izmjena i dopuna Zakona o radu, koja ukupno ima četiri člana. Po obimu male izmjene, ali suštinski značajne, posebno zbog loše namjere Vlade koja je inicirala ove izmjene i dopune. Ali, da bih bio do kraja korektan ima i jedna pozitivna stvar, priznaću, uvođenjem i predloženog novog člana 99a, posebno zbog javnosti koja prati naš rad kojim se predviđa da licu koje je ispunilo uslove u trenutku vođenja stečaja ili do podnošenja zahtjeva Fondu

rada kojem poslodavac nije isplatio doprinose zbog kojih eventualno ne može da ostvari pravo na penziju, tu obavezu preuzima Fond rada, ali iza toga zaista i ja kao uvaženi kolega poslanik Đukanović da izrazim veliko čuđenje kako u obrazloženju predloga ovog zakona kaže se da nije neophodno u budžetu predvidjeti dodatna sredstva za ostvarivanje prava koja se utvrđuju ovim zakonom, kada se govori o hiljadama ili desetinama hiljada lica za koja bi trebala potencijalno da pretenduju na ostvarivanje prava po osnovu ovog zakona. Da naglasim, i ja predložene izmjene i dopune Zakona o radu, odnose se na poglavlje koje dotiče prava zaposlenih u kolektivima ili u subjektima kod kojih je uveden stečaj i takođe da izrazim veliko nezadovoljstvo i čuđenje, što će nam restrikcija i tako velikog problema u koji dolaze zaposleni u kolektivima u koji se uvodi stečaj, koji ostaju bez posla, pa se otpremnina za slučaj odlaska u penziju sa sadašnjih tri prosječne zarade, u privredi Crne Gore svodi na dvije minimalne. Dakle, umjesto oko cifre od 1.400 i nešto evra, taj iznos se svodi na nešto preko 300 evra. A na drugoj strani, se ne štede državna društvena sredstva koja se mjere stotinama miliona evra, kakav imamo primjer, ponoviću to ponovo, kada je u pitanju Kombinat aluminijuma u koji je takođe odlukom, odnosno prema zahtjevu Vlade Crne Gore, uveden stečaj sredinom prošle godine. I sada, slobodan sam da po malo na javnoj sceni polemishem sa pojedincima, pojedinim sindikalnim liderima, konkretno iz Kombinata aluminijuma koji su u odnosu na zahtjeve koje je i opozicija ovdje pokrenula i predložila Zakon o zaštiti državnih interesa u aluminijskom i metalurškom sektoru u Crnoj Gori i konkretno je bio to Zakon o Kombinat aluminijuma, gdje je bila predviđena mogućnost da država preuzme, država preuzme Kombinat aluminijuma u uslovima ako nema drugog rješenja, kada su neki pojedinci sindikalni lideri rekli da je kupovina Kombinata od strane UNIPROM-a, jedini spas za Kombinat aluminijuma, a daj bože da je to tako. Ali bili bi slijepi kod očiju ako ne bi vidjeli i primijetili činjenice da sa sadašnjih na žalost samo 700 zaposlenih, govori da će ostati 300 ili 400, da se izbjegava obaveza da oni ostanu u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, nego se pominju neke agencije preko kojih bi se zasnivao radni odnos na određeno vrijeme, što i te kako ukazuje na lošu namjeru novog vlasnika Kombinata aluminijuma, očigledno odsustvo namjere da se trajno nastavi aluminijska proizvodnja i stvaranje uslova za neki izgovor za nekoliko mjeseci, eventualno godinu dana, da kaže, ne može se više moram da gasim proizvodnju u Kombinat aluminijuma, ali sam se zbog toga, ipak dobro obezbijedio, jer mi je raniji gradonačelnik Glavnog grada Podgorica, Miomir Mugoša obezbijedio zajedno sa DPS-om odluku da se to područje proglaši biznis zonom, pa neće biti problema zbog te činjenice.

Pitao sam Vladu, ponoviću zbog javnosti koja prati naš rad, da li je Vlada analizirala varijantu da u uslovima da država potražuje od Kombinata aluminijuma preko 150.000.000 evra, da je Kombinat aluminijuma državnom preduzeću, preduzeću u većinskom državnom

vlasništvu "Elektroprivredi" dužan preko 50.000.000, zajedno preko 200.000.000. Pri činjenici da je država u zadnjih nekoliko godina uložila preko 300.000.000 u Kombinat aluminijuma, da je u pitanju ogromna imovina i strateški značajno preduzeće. Da li je analizirala varijantu da država preuzme Kombinat aluminijuma, umjesto Uniproma u kojem se prodaje ta ogromna imovina za 28.000.000 evra? Lakonski mi je od strane Vlade u odgovoru na poslaničko pitanje odgovoreno. Vlada do sada nije analizirala takvu varijantu. Ovo je citat odgovora Vlade i na žalost on govori i daje odgovor na sva pitanja koja se postavljaju, na žalost do ovog trenutka bez pravog i efektnog odgovora. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Kaluđerović. Na žalost nema ni strategije. Da ima strategije onda bi se znalo kuda sa najvećim potencijalom Crne Gore, no ćemo sutra o tome nadam se. Riječ ima koleginja Bošnjak, neka se pripremi kolega Perić.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem potpredsjedniče, poštovani građani,

Namjerno neću reći uvaženi ministre, pošto on ne uvažava ovaj dom sve vrijeme, tako da neću ni ja mu se obratiti, a vi znate potpredsjedniče da smo mi uvijek insistirali na tome da, dok je neka rasprava, da budu prisutni ministri iz razloga što želimo polemiku sa njima i da ukrstimo argumente, a ministri koji ćute kao ribe i ne odgovaraju na naša pitanja, nama i ne trebaju. Mogli su slobodno da sjede tamo gdje su bili i do sada, mi bi ovo završili onda nekako i bez njih.

Želim da kažem da predložene izmjene Zakona o radu koji je u stvari radnički ustav i koji predstavlja vrlo važno pitanje je kao i sve što ova vlast servira na neki način prevara i improvizacija. Ovim zakonom se uskraćuju stečena prava radnicima i pokazuje se nemoć države, jer ovo nije sistemsko rješenje, ovo je pokušaj nekog gašenja požara i to da kažem neuspjao pokušaj gašenja požara i čak se pominje da ne trebaju sredstva, a ko god se iole razumije u ekonomiju zna da za ovako nešto će biti potrebna sredstva, ali kada govorimo o nemoći države ne govorim da to nije mogla da uradi, nego u ovoj državi postoje pojedinci koji su iznad zakona i ostali su potpuno nekažnjeni. To mislim i na ove poslodavce i ako se ovdje kaže da su uglavnom to oni koji su preduzeća, odnosno poslodavcima koji su prestali da postoje usled stečaja, uglavnom, ali nije tako, jer vi imate i natpise u novinama. Vrlo često nam i direktori nekih preduzeća, javnih preduzeća, znači državnih firmi kažu da ne uplaćuju

poreze i doprinose ovoj državi i da to obično se radi onda kada neko od lica krene u penziju, pa onda mu pred samu penziju uplate to, ali da se to neredovno radi, a uzalud postoje inspeksijske službe koje bi to trebale da kontrolišu.

Imali smo slučaj, ja mislim i pismo koje je dao jedan bivši direktor preduzeća u stečaju Putevi, koji je rekao da mu je gradonačelnik tada sugerisao da ne uplaćuje penziono osiguranje radnicima da bi na taj način premostio neke probleme. Znači, imate otvoreno ruganje, izrugiranje zakonima da prođu ljudi nekažnjeno. Naravno, nije to bilo ko, to su poslodavci koji su privilegovani i kojima vi dozvoljavate da rade na način na koji rade i to iz razloga što oni vjerovatno su vam dobro došli za predizbornu kampanju da ih tu vi oporezujete i da nadoknadite ono što su trebali radnici da prime. I najčešće kada se ne naplati iz stečajne mase, a obično ti vlasnici preduzeća su jako bogati pa znamo i onoga koji ne može iz Podgorice da ide autom do mora nego se vozi helikopterima svojim, a radnicima ne uplaćuje ono što ih je sledovalo, ali naravno dok ste vi na vlasti takvih pojedinaca bahatih je sve više i više, ali kao što je moja koleginica Azra rekla jedan nemir i nezadovoljstvo među građanima se već osjeća i to se vidjelo i na ovim lokalnim izborima, pa se vi pripremite kako ćete sav taj gnjev da istrpите kad krene masa, a masa je vrlo snažna. Još uvijek nijesu svjesni da oni imaju moć i da su oni ti koji su najjači u ovoj državi i koji mogu nešto da promijene.

Što se tiče Demokratskog fronta, mi ćemo razmisliti kako ćemo se ophoditi prema ovome zakonu. Imamo i tu amandmane koji bi trebali da, ukoliko se usvoje, mi ćemo onda glasati sigurno za ovaj zakon. Nama je žao što je veliki broj ljudi, ovdje se kaže 20.000 zahtjeva ste primili i veliki broj se i nama obraćao i žalio na ovu situaciju, odnosno, na žalost na nemoć ove države i nerješavanje ovakvih problema, ali ovaj zakon nije zakon koji će ovo da riješi, jer ovo nije sistemsko rješenje. I kompletan Zakon o radu pokušali ste da improvizujete i da se tumači na jedan način na koji vama trenutno odgovara, pa i ona klauzula kada smo bili srećni svi, kada se usvojilo da je neko, ko je radio dvije godine u nekoj firmi neprekidno da mu se radni odnos prevede u stalni radni odnos tada ste to izigrali pa se čekalo nove dvije godine, a sada ste se sjetili ove agencije za ustupanje radnika koja je aktuelna ovih dana po pitanju radnika KAP-a i odjednom su te agencije postale neke agencije gdje trebaju sad ljudi da se zapošljavaju, da ne treba niko da radi za stalno i to je ono što uvijek gledate da idete na ruku poslodavcima, a ne na ruku radnicima. Naročito radnici u privredi su bili najveće žrtve tranzicije, a preko njih i svi ostali građani jer svu vašu nemoć i vaše neznanje ste prevalili na ovaj narod i mi ćemo kao građani i ovo da platimo, jer ovo će ići iz budžeta. Znači, ono vaše neznanje ili namjerno ovakav rad i dozvoljavanje pojedinim bahatim poslodavcima da se ponašaju kako oni hoće vi ste prevalili na građane Crne Gore, ali samo time stvarate još veći jaz, jer ste odavno, da kažem, živite jedan drugi život u odnosu na običnog građanina, jedan paralelni svijet nekih luksuznih automobila,

luksuznih destinacija i uopšte jedan, da kažem raskalašan život u odnosu na normalnog, običnog građanina u Crnoj Gori i to će vas skupo koštati vrlo brzo, a vi sami se pripremite za to, jer to vrijeme dolazi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice. Riječ ima kolega Perić i neka se pripremi kolega Labudović.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem uvaženi potpredsjedniče, uvažene kolege, ministre Boškoviću,

Više puta sam tvrdio u ovoj Skupštini da vi jeste pripadnik neoliberalne podgorične škole u ekonomiji i vi iz tog aspekta kada preuzimate i kada ste pružili resor rada i socijalnog staranja vidim da nijeste znali ušto se upuštate, nego prosto ste više razmišljali o ovom prvom aspektu, kako da taj koncept osnažite i vi ga svakog dana osnažujete. Vi ste u nekih godinu i po dana uspjeli da smanjite trudnicama davanje, uspjeli ste da svim invalidnim licima smanje davanja, uspjeli se da svakoj socijalnoj kategoriji ranjivoj po nešto uzmete, da bi na kraju sav taj novac u zbirnom budžetu išlo najbogatijim u konkretnom slučaju više kolega je pominjalo, davali smo ogromne novce za garancije KAP-a.

Pazite, vi ste ministar u Vladi, gdje je premijer obećao 40.000 novih radnih mjesta, a vi nam danas dolazite sa pričom da imate 20.000 obraćanja ljudi kojima ne može da se poveže staž. Pa šta je tačno? Je li ovo da će biti 40.000 novih radnih mjesta, ili ovo da je 20.000 ljudi u beznađu i da ne mogu da povežu staž? Ministre, obraćao sam vam se i više puta u konkretnim slučajevima kada ljudi imaju velikih problema da povežu staž. Konkretno, jedno moje pitanje još uvijek čeka na odgovor u firmi "Vitro grup" konkretno slučaj gospodina Gojka Jovičevića, gdje vi samo konstatujete da ne možete ništa da uradite, da je zakon prosto takav. Ljudi imaju ogromnu imovinu po Crnoj Gori ali znate kako, taj zakonski okvir koji omogućava tim ljudima da otvaraju firme, zatvaraju firme, ne plaćaju doprinose, ne diramo. Taj zakonski okvir mora da ostane Sveto pismo, ali ovaj zakonski okvir gdje mi uzimamo, ovim zakonom mi uzimamo ljudima stečena prava, e to ćemo da mijenjamo.

Još nam Vi danas ovako hvatate muštuluk da će 2016. i 2017. ako sam dobro uhvatio, ali zaista jesam bio iznenađen kada sam čuo taj podatak, Vlada zapravo raditi na novom zakonu. Svakako će raditi na novom zakonu i neka druga Vlada i svakako Vlada koja će znati da pravi nova radna mjesta, a ne nove probleme. U konkretnom slučaju ovog

zakona na prvu loptu, naravno nemamo ništa protiv da se ljudima kojima ne može da se poveže radni staž, koji su radili u firmama koje su bliske vlasti, dominantno bliske vlasti, da se poveže radni staž zato što im se nijesu uplaćivale zarade godinama. Pazite, kako vi rešavate taj problem, tako što tim ljudima biti računata minimalna zarada u penzioni staž i tu će ljudi u konačnom dobiti manju penziju po tom osnovu. Vi danas, rješavajući jedan problem, pravite dugoročno drugi. To je jedina strategija za koju vi znate ministre, pored, naravno, kucanja poruka tokom plenuma.

U drugom dijelu, ministre, vi ovdje takođe smanjujete ukupno i onako mizerne otpremnine sa tri prosječne zarade na one koje su značano manje i sad u jednom ambijentu gdje raste nezaposlenost, gdje raste broj firmi koji je u blokadi, gdje će broj ovakvih slučajeva biti sve veći, vi nam hvatate muštuluk da ćemo imati novi zakon koji će vjerovatno ići još jedan korak dalje. Da ćemo tada imate ne 20 nego možda i 30 ili 40 000 ljudi koji će imati ovakve probleme.

Naredna stvar koja je takođe jako važna, suština ovog zakona nije negdje u pomoći radnicima, ako ćemo do kraja precizno, nego je ovo zakon o dislociranju odgovornosti sa neodgovornih vlasnika firmi koji potpuno imaju otvorena vrata da otvaraju firme, ne uplaćuju doprinose, ne uplaćuju zarade i znaju da će kada prođe vrijeme sve to biti oprošteno. Uz to, u cijeloj toj priči, radnici mogu ostati za godine staža, biće im umanjena penzija i na kraju vi nam ovdje dođete sa jedom navodno neoborivom arugumentacijom da se Fond PIO ne puni dovoljnom brzinom. Pa ko je tome kriv? Je li opozicija ili Vlada koja ne umije da napravi ambijent za nova radna mjesta da bi se punio taj budžet bolje?

Na kraju, prije nego završim, više kolega je reklo da ste u obrazloženju naveli, bili ste iskreni da za ovaj zakon nisu potrebna dodatna sredstva. Prostim logiciranjem, radnici ne dobijaju ništa suštinski novo, to ne košta ništa i ovako možemo raditi zakonsku gimnastiku, zavuču se ruka u jedan džep, prelije se u drugi i od prilike je to to. Kao brine se o radnicima. U suštini promiče jedan podatak koji ste vi priznali u obrazloženju da 20 000 građana pored 34 000 nezaposlenih živi u agoniji bez posla i bez zarade. Vi kao ministar rada i socijalnog staranja danas tokom cijele ove diskusije ne nalazite za shodno ni jednom prilikom da bilo kome oponirate na te stavove. Možda je negdje bilo na kraju do kraja iskreno da ste napisali u zakonu da će se ove otpremnine i ovaj staž povezivati pred izbore i da ćete na taj način obezbjeđivati nove sigurne glasove, jer ako je suditi po opštem ambijentu koji pravite za dvije ili tri godine vi ćete imati 40 ili 50 000 glasova. Moguće da je to dio vaše predizborne strategije, biće jeftinije lične karte, biće jeftiniji glasovi sa obespravljenim i osiromašenim građanima možete lakše manipulirati, a u suštini imamo jedan porazan podatak, vraćam se

na njega, premijer je obećao 40 000 novih radnih mjesta, a vi ste nam donijeli 20 000 novih socijalni slučajeva. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Periću.

Riječ ima kolega Labudović, neka se pripremi kolega Bojović.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, kolegice i kolege, gospodine za raspravu veoma zainteresovani ministre i vrlo skoncentrisani,

Neću otkriti toplu vodu ako kažem da je ovo još jedan iz seta takozvanih alibi zakona koje ova vlast donosi da bi u izvjesnoj mjeri se posula pepelom i amnestirala sebe za činjeno i nečinjeno u toku ovog tranzicionog perioda u kojem su, možda ne toliko nominalno, ali ono defakto radnička prava pala ispod nivoa onih prava koje su na početku industrijske revolucije imali radnici u Engleskoj. On se naročito odnosi na radnike u trgovini i ugostiteljstvu koji su, slobodno to mogu da kažem, na nivou gotovo robovlasničkih. Ko ne vjeruje neka prošetala između 9 i 10 uveče oko velikih mega koncerna i mega marketa po Podgorici pa ćete da vidite djevojčice od 18 godina sa 18 kila kako, bez prava na produženi rad, vuku kartonske kutije, prazne rafove i popunjavaju nove.

Vlada se u ovoj situaciji i sa ovim zakonom ponaša kao da nije ni luk jela, ni luk mirisala i kao da nije uz njenu direktnu i prečutnu saglasnost na desetine i na stotine firmi, namjerno dovedene u stečaj, ne da budu restruktuirane i da budu osposobljene za nove tržišne uslove već da bi što prije nestale sa popisa a da bi se prisvojila bilo značajna imovina, zemljište, pozicija i određena lokacija i tako dalje. Treba li da vam pominjem Solanu Ulcinj, treba li da vam pominjem ciglanu na Rudešu i tako dalje. Takođe, Vlada je na oba oka žmurela na pojavu da su mnogi, pa čak i budžetski korisnici, gospodine ministre, isplaćivali lične dohotke neisplaćujući istovremeno doprinose za penzijsko-invalidno i zdravstveno osiguranje. Vlada je takođe žmurela i na činjenicu i dan danas žmuri da na desetine i desetine firmi redovno isplaćuju minimalne iznose zarada koje prijavljuju kao osnovicu za obračunavanje doprinosa za penzijsko-invalidsko i sva druga osiguranja koja slijede iz dohotka, a na ruke isplaćuju onu razliku do dogovorenog iznosa koji su sklopili sa radnicima. Svi to znamo i svi to znate i postoji inspekcija rada i sve postoji samo se država pravi da ne

postoji, jer ako jednom krene u rješavanje te situacije mora doći i do onih ljudi o kojima je govorio kolega Perić.

Ovim se, gospodine ministre, jednako nagrađuju oni koji su do stečaja došli zbog krajnje nepovoljnih tržišnih uslova, kao i oni mangupi iz vaših redova koji su sve to iskoristili zahvaljujući činjenici da ste vi, kad kažem vi ne mislim na Vas nominalno, nego na vas iz Vlade, žmurili na oba oka. Sve to ćemo da platimo mi.

Gospodin Đukanović je iznio jednu veoma interesantnu ideju. Nemoguće je otići i poslati firmu u stečaj, gospodine ministre, a pri tom nemati nikakvu odgovornost ni pred državom, ni pred radnicima, ni pred bilo kim, a istovremeno držati kući milione ili ih držati na bankama u inostranstvu. Nema države na svijetu, gospodine ministre, koja sebe smatra na zakonu uređenom u kome je moguće da firma egzistira mjesecima a da ne isplaćuje lične dohotke. Pa je van pameti da ovdje pred ovom zgradom, tu iza nas, sjede ljudi koji traže po 20 i po 30 neisplaćenih zarada. Ako mi nađete i jednu zemlju u svijetu da ima tih pojava ja ću vas amnestirati.

Ima jedna stvar preko koje ovdje izgleda hoćemo, a ne bi smjeli kao zakonodavci da prođemo. Istakao je gospodin Knežević, ja sam na njoj insistirao na Zakonodavnom odboru. Ova Skupština nema pravo i ne smije da se miješa u nadležnosti druge vlasti koja je takođe ravnopravna sa nama. Ko smo mi da preinačujemo pravosnažne sudske odluke i ko nama daje pravo, pa makar bili i najviša zakonodavna vlast u ovoj državi, da se mi miješamo u sudsku vlast i da mi te odluke preinačujemo u njihovom najznačajnijem dijelu u dijelu dosuđenog iznosa? Možda ne može da se isplati i ne mogu da se isplate, ali mi nemamo pravo da ih preinačujemo i nemamo pravo da ih na taj način stavljamo ad akta. Gospodine ministre, ono što je najgore kod ovog zakona jeste hipokrizija koja se krije iza navodno njegove dobre namjere po sistemu hajde da pomognemo koliko se može. Vi zapravo uskraćujete temeljna i elementarna radnička prava zasnovana na Ustavu, a to je da budu plaćeni onoliko koliko su radili. Ako nije bilo uslova da budu plaćeni nijesu smjeli da rade gospodine ministre. Prema tome, procjenjujući i čitajući ovo što nijeste napisali u ovom zakonu, a što stoji između redova mi nećemo podržati ovaj zakon.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolega Labudović.

Izvolite kolega Bojoviću, neka se pripremi kolega Abazović.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče.

Pošto se ministar danas u ovom Parlamentu ponaša na ivici skandaloznog i bestidnog, ja ću se prije svega njemu obratiti i to činim prvi put pošto ministar izbjegava ovaj Parlament, izbjegava nadležne odbore i želim da kažem svoje mišljenje. Smatram da gospodin Bošković nema ni minimalnu mjeru kredibiliteta, niti je dostojan da obavlja funkciju ministra rada i socijalnog staranja, postoje brojni razlozi koji to potkrepljuju. Ja ću se zadržati samo na jedno koji se između ostalog tiče i ove problematike, koja tretira ovaj zakon. Dakle Vi ste gospodine Boškoviću došli na mjesto ministra rada i socijalnog staranja, nakon što ste nekoliko godina proveli kao predsjednik borda direktora Rudnika uglja Pljevlja. Dakle, došli ste za ministra rada i socijalnog staranja pravo iz krupnog kapitala i krupnog biznisa, što znači da je u Crnoj Gori sve moguće. Kako ste se ponašali kada ste bili na čelu Rudnika uglja u Pljevljima, prije svega prema radnicima? Umjesto da ste novac, višemilionski novac Rudnika uglja uložili u rješavanje prije svega stambenih pitanja zaposlenih u Rudniku uglja, vi ste taj novac u milionskim iznosima preusmjeravali u ženski sport u Podgorici. Vi ćete ostati upamćeni u Rudniku uglja i kao neko poslije čijeg je upravljanja Rudnik uglja ostao sa najmanjim brojem zaposlenih u tom preduzeću i u toj kompaniji. Toliko o vašoj socijalnoj politici.

Vjerovatno vas je za ovu poziciju preporučilo to i samo to, što ste vi dobar partijski operativac, a takav je predsjedniku DPS-a potreban na poziciji ministar rada i socijalnog staranja, s obzirom da su u ovom resoru i te kako moguće zloupotrebe posebno u predizbornom procesu i potrebno da i zna neko da ih sprovodi.

Bez obzira da pređem na zakon što se vi pozivate ne evropske direktive, povelje, praksu, univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, potpuno je jasno o čemu se ovdje radi. Ovakvim zakonima Vlada pokušava da demokratizuje i legalizuje pljačku koja je sprovedena kroz postupak privatizacije društvenih kompanija. Imamo na sceni očigledno pokušaj da se sprovede socijalizacija gubitaka i privatizacija profita i to od strane jednog uskog kruga ljudi u vrhu aktuelne vlasti i njihovih poslovnih partnera. Imamo situaciju da je rizik zajednički, a da je profit uvijek jedne uske grupe ljudi, jednostavno ogromni dobitci, imamo s jedne strane i ogromni javni gubici s druge strane.

Ova Vlada nastavlja da uzima milione evra od poreskih obveznika da pokrije dugove i neizmirene zakonske obaveze, razno raznih uzurpatora i špekulanata, koji su od strane ove vlasti, predstavljeni kao ozbiljni biznismeni i veliki investitori. Dakle, ovaj zakon je pokazatelj

da ova država nije država socijalne pravde, već da je ovo privatna država. Takođe, ovaj zakon je još jedan od pokušaja, gdje ova vlast pokušava da kamuflira i prikrije sve ono što je sprovedeno u vrijeme privatizacije društvenih preduzeća. Kakva je to država socijalne pravde kada se od svih građana uzima novac kao poreskih obveznika, da bi se otplatili dugovi i izmirile zakonske obaveze onih kojima je to bila zakonska obaveza. Ovo je karikatura od socijalne države. Obrazloženje koje ste dali i argumentacija moram da kažem da je nižerazredna populistička. U obrazloženju se kaže kako se eto igrom slučaja desilo da je veliki broj radnika došao u situaciju da mu nijesu izmireni porezi i doprinosi. Nije se to desilo igrom slučaja već se to desilo nakon što su napravljeni dogovori, tajni dogovori sa investitorima i poslovnim partnerima ove vlasti i nakon što se desilo da uz saglasnost ovih državnih organa, investitori i biznismeni ne sprovode svoje zakonske obaveze.

Molim vas, samo još 15 sekundi.

Ovaj zakon je priznanje Vlade da je sprovodila katastrofalnu ekonomsku politiku. Takođe, ovaj zakon je priznanje da se u postupcima privatizacije desilo grubo kršenje zakona i visoka korupcija. Jer, kako objasniti da Vlada sada izlazi u susret tim kvazi investitorima, sve im toleriše, sve im oprašta i nadoknađuje novcem poreskih obveznika njihove dugove, nego da se iza svega krije visoka korupcija. I završavam.

Budite sigurni, da će Evropska komisija kao što je to učinila u slučaju Hrvatske, kao što je to učinila još i u slučaju Srbije, tražiti i od Crne Gore da se ispituju sve one sporne privatizacije, da se utvrdi odgovornost i da se kazne odgovorni zbog uništavanja privrede i zbog toga što su radnici u Crnoj Gori pretvoreni u socijalne slučajeve.

Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Bojoviću. Kolega Abazović je opravdano odsutan, sa ovim smo iscrpili i drugi krug.

Gospodine ministre, da li želite da iskoristite pravo na završnu riječ? Izvolite.

PREDRAG BOŠKOVIĆ:

Kao prvo, želio bih da se nadovežem na vašu tezu da vas nijesam saslušao i da sam bio nekorektan u praćenju vaših diskusija i svega ostaloga. Ono što moram reći je da o

svačijem ponašanju neka sudi širi sud, a ne pojedinci ovdje jer možda se i meni ne može dopasti ponašanje gospođe Bošnjak, ali ga ja sigurno neću ni komentarisati niti bilo što vezano za nju što sam do sad čuo. A ja svoje vaspitanje nosim iz kuće....

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Ministre, budite barem džentlmen, molim vas. Rekao sam, imali ste priliku ministre, kada je bila tu i koleginica Bošnjak i svi ostali da ukristite argumente. To što ste čuli zadržite za sebe i budite džentlmen.

PREDRAG BOŠKOVIĆ:

Kao što sam rekao zadržao sam za sebe gospodine Raduloviću, ne znam zašto se vi nalazite prozvani za ovo. Dakle, što se tiče

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Nijesam ministre prozvan, nego zato što sam zadužen ovdje da uspostavim određenu ravnotežu i molim vas ministre barem današnji dan uskratite od takvih komentara.

PREDRAG BOŠKOVIĆ:

Zahvaljujem.

Što se tiče ovog zakona, saglasan sam i sa potpredsjednikom Skupštine koji je ovdje više puta rekao da kada je ovaj zakon u pitanju, da je jedan od ,dakle kada je Zakon o radu u pitanju da je to jedan od najznačajnijih zakonskih projekata koji se mogu dostaviti ovom Parlamentu. Međutim, kao što je u slučaju ovdje, nije ovdje u pitanju donošenje cjelokupnog zakona o radu, rekao sam to već da će novi Zakon o radu biti na tapetu 2016 - 2017.godine, shodno programu rada Vlade, da ovdje imamo samo par izmjena zakona, kao što ste vidjeli, kao što je to dobro primijetio gospodin Gošović. Dakle, četiri člana i ona se tiču prije svega onoga što je u samoj primjeni Zakona u prethodnom periodu od momenta kada je donešen 2008.godine, pokazalo se kao nedostaci u njegovoj primjeni, a to je kao što smo i naveli u samom obrazloženju neću to više ponavljati da jedan broj radnika koji je stekao pravo za odlazak u penziju to pravo ne može da iskoristi, zato što kroz stečaj ili kroz gašenje firme i

stečajne mase se nijesu mogli podmiriti ni bruto plate, dakle, tim zaposlenima kako bi oni ostvarili pravo na ostvarivanje prava na penziju. Dakle, to je prvi podatak.

Drugo je bilo usaglašavanje sa praksom iz regiona i sa međunarodnom praksom, a to je isplata nadoknada po pitanju Fonda rada i onoga što je bilo u nekom prethodnom periodu u momentu kada firme nijesu bile u mogućnosti da kroz stečaj obeštete te radnike. I to, nema ništa skriveno tu, nema nikakvog populizma, nema ništa, jednostavno kroz primjenu zakona vidjeli smo gdje zakon ne funkcioniše na onaj način na koji bi trebao da funkcioniše, a samim tim je to dovelo do toga da mi predložimo ove izmjene kao što vam je bilo predloženo i od gospodina Jelića. Ovo je Vlada donijela na poslednjoj sjednici oktobra prošle godine i ovdje je sad odgovor na pitanje gospodina Gošovića. Zahvaljujem Vam se što ste to pitanje i pomenuli, a to je oko budžetskih sredstava potrebnih za sprovođenje ovog zakona. Kada smo donosili ovaj zakon on je bio predviđen da se donese po hitnom postupku u 2013. godini. Dakle, on je dostavljen Skupštini prvog novembra. Mi smo računali da će on negdje do kraja decembra biti predstavljen u Parlamentu, odbranjen u Parlamentu, usvojen i kao takav za budžet za 2013. godinu ne bi iziskivao bilo kakva dodatna sredstva, jer se ne bi primjenjivao u 2013. godini. Dakle, to je jedno.

Kao drugo, Vi znate da ni dan danas, Vi ste možda tu i najbolje upoznati od svih, da ne može se ni sad znati koliki broj radnika će po ovom osnovu i po ovom zakonu ostvariti pravo na penziju s obzirom da je to njihov pojedinačan zahtjev i oni treba da se prijave kod Fonda PIO, da utvrde da li prvo imaju jedan od ova dva zakonska osnova da bi mogli da dođu pod udar ovoga zakona na taj način da mogu ostvariti i pravo na penziju uz ovu pomoć države o kojoj sad govorimo kroz ovaj zakon koji definišemo. Tek tada mi možemo da kažemo, to su ta i ta budžetska sredstva, obzirom da su realni prihodi budžeta Fonda penzijsko invalidskog osiguranja negdje oko 55%, a da je Vlada u prošloj godini dotirala kroz svoj budžet oko 45% za ostvarivanje prava iz penzijsko invalidske zaštite kroz Fond PIO.

Dakle, to je činjenica što se izmjena i dopuna ovog zakona tiče. Dakle, nema ništa skriveno, nema pranja .. (Prekid)..., jednostavno ovo je bilo to što smo mi pokušali da na jedan način odogovorimo na nelogičnosti u primjeni samoga zakona. Vi sami znate, imali smo ovdje dosta zakona koji pretrpljuju razne izmjene i dopune, upravo iz tog razloga što njegova primjena na terenu pokaže određene nelogičnosti. Dakle, nijedan zakon se u pripremi ne donosi na taj način da bi ostvario neku lošu namjenu, već naprotiv. Ali, kao što je i zakon živa materija on trpi određene izmjene. I ovdje je bila naša najbolja namjera da ovo sprovedemo u najkraćem roku zato smo ga dali po hitnom postupku, izvinjavam se za prekoračenje, završavam. Dakle, po hitnom postupku prvog novembra na žalost kroz ovaj Zakonodavni odbor koji nije bio prošao. Opet kažem, naša ideja po toj normi o kojoj govorite,

o kojoj se ovdje više govorilo da se prekrajaju odluke pravosudnih organa, ne naprotiv, jer u ovom slučaju nije tužena država, u ovom slučaju tužen je poslodavac. Kako je poslodavac tužen, donesena je pravosudna presuda. Šta bi se desilo da nema Fonda rada? I vi to dobro znate. Da nema Fonda rada onda ne bi bilo ni ovih šest ili bilo koji koji je predložen ovom odlukom. Dakle, ovo je bila dobra volja države da se izađe, da tamo gdje poslodavac ne može da isplati presudu suda da to preuzme država u jednom iznosu. I to je dobra volja, jer u ovom slučaju nije tužena država, ali je Zakonodavni odbor ustvrdio da to nije ustavno. Mi smo to prihvatili, jer ničim ne ruši ono što smo mi htjeli da predložimo kao koncept ovog zakona kroz ovu izmjenu i dopunu, i ne vidimo, i to smo prihvatili kao što je potpredsjednik Skupštine na početku rekao u svom uvodnom izlaganju, najavi ovog zakona. Mi smo to prihvatili kao sastavni dio ovog teksta i nema potrebe o njemu se pojedinačno izjašnjavati.

Još jednom dakle, ovo je naš predlog, na vama je da odlučite da li ćete ga podržati ili nećete. Mislimo da je uvođenje ovih rješenja dobro za jedan značajan broj ljudi koji će na ovaj način moći da ostvare pravo na penziju. Koliki će to broj biti znaće se tek onog momenta kada ovaj zakon krene u svoju primjenu. Hvala, i izvinite još jednom na prekoračenju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala ministre.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno uz nešto što ćemo da pokrenemo na Kolegijumu da bi ova Skupština bila što sadržajnije i kvalitetnija, da bi donosili kvalitetnije zakone, da bi sve varijante mogli da razmotrimo, da nam se zakoni što manje budu vraćali kako budemo otvarali i zatvarali pojedina poglavlja. Izmjene i dopune da predlagač posebno ako je u pitanju Vlada, posebno ukoliko je u pitanju sistemski zakon aktivno se učestvuje u raspravi, a ne samo u završnoj riječi. Nadam se da ću konsenzusom tu moju inicijativu sprovesti u izmjenu Poslovnika.

Prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda, to je **Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika.**

Kolege poslanici, na Zakonodavnom odboru Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu, pa je Odbor predložio da shodno članu 93, stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom ovog Predloga zakona odluči Skupština bez pretresa.

Na Kolegijumu predsjednika Skupštine dogovoreno je da ukoliko u Izveštaju Zakonodavnog odbora nije navedeno koji je član, odnosno koji su članovi Predloga zakona u

nesaglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom, Skupština se neće izjašnjavati o postojanju saglasnosti s Ustavom i pravnim sistemom Predloga zakona.

Podsjećam da su Predlog zakona podnijeli poslanici Demokratskog fronta.

Izvjestioci Odbora su Luidž Škrelja Zakonodavnog odbora, nije imenovano ko je predstavnik izvjestioca Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres. Da li jedan od poslanika predlagača želi dati dopunsko obrazloženje?

Kolega Vučinić, izvolite.

Izvinjavam se kolega Vučiniću, kolegistica Šćepanović je htjela proceduralno.

Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Mi smo na Odboru za politički sistem raspravljali o ovom zakonu, ali smo odložili glasanje, jer su trebale kolege iz Demokratskog fronta da izvrše neke izmjene, i tako je ostalo. Još uvijek nijesmo glasali po ovom pitanju.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Zahvaljujem se kolegistica Šćepanović na informaciji.

Izvolite kolega Vučinić.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem predsjedavajući.

Uvažena Skupštino, poštovani građani,

Ovako možda da je ovaj zakon koji je davno trebao da bude usvojen ovdje u Crnoj Gori koji smo predložili, da je on usvojen ne bi ni raspravljali o ovoj tački koja je prethodila ovom obrazloženju zakona. Prvo bih htio da kažem da je ovo trebalo da bude davno usvojeno, iz razloga što sva zakonska rješenja koja postoje do sada u Zakonu o radu u

Krivičnom zakoniku i u Zakonu o inspekcijском nadzoru, a odnose se na kaznene odredbe za one poslodavce koji izbjegavaju, odnosno ne isplaćuju osnovnu zaradu i sva druga primanja u novcu koji radnik prima po osnovu rada u bruto iznosu. Sve te odredbe koje su postojale su se mogle vrlo lako izbjeći i mogle su biti zloupotrijebljene od, hajde da kažem u najmanju ruku od nesavjesnih i neodgovornih poslodavaca. Međutim, s obzirom na to djelo, odnosno na to nedjelo koje je rađeno da su radnici zakidani za zarađene plate, a država i njeni fondovi za poreze i doprinose, mnogo je prikladnija riječ da se radi o jednom klasičnom vidu kriminala i da to nijesu bili poslodavci nego su bili kriminalci koji su, valjda, podučeni od nekoga i moglo im je biti da zakidaju radnike za zarađene plate, a državu i fondove za ono što je pripadalo njima.

Ova odredba, u ovom predloženom zakonu, formulisana na ovaj način jasno i precizno predviđa zatvorsku kaznu za sve one koji iako imaju novca, ne isplaćuju zarađene zarade zaposlenima zajedno sa porezima i doprinosima i na taj način ostvaruju profit na račun zaposlenih i države. Znači, ako to budu radili da će završiti u zatvoru. Ovaj zakon se predlaže i donosi ne zbog nikakvih političkih razloga, politikantstva ili ubiranja bilo kakvih političkih poena. Iza ovoga zakona stoji čisto socijalna i ekonomska priroda. Socijalna, objasnio sam i rekao i sam, onemogućavamo ovom odredbom u Krivičnom zakoniku da radnici budu zakinuti za zarađeno, a ekonomski jer sprečavamo one neodgovorne, nesavjesne koji su skloni kriminalnim radnjama da potkradaju državu i njene fondove.

Evo, šta se konkretno postiže sa ovim zakonom. Kao prvo, sprečava se da poslodavci zakidaju i ne isplaćuju zarađene zarade zaposlenima, odnosno sprečava se da zaposleni budu uskraćeni za svoje ustavno pravo na zaradu jer će, u suprotnom, takvi poslodavci završiti onamo gdje im je mjesto, a to je u zatvoru. Takođe se poslodavci primoravaju da u slučaju neisplaćivanja zarade u propisanom roku, zaposlenom dostavi obračun zarade koji je dužan isplatiti, a isto tako će se kazniti onaj poslodavac koji ne daje, odnosno daje netačne podatke za određivanje zarada i na taj način je ne isplaćuje ili isplaćuje djelimično. Dalje, onemogućava se poslodavcima da zakidaju državne fondove, Fond za penzijsko osiguranje, zdravstveni fond, da ne uplaćuje doprinose za osiguranje od nezaposlenosti. Danas imamo takvu situaciju u kojoj se nalazi Fond PIO da se finansira od budžeta gotovo sa 45%, da se dotira iz budžeta da bi mogao da isplaćuje penzije. Koji je glavni razlog za to? To što je moglo biti poslodavcima da ne uplaćuju doprinose za penzijsko osiguranje zaposlenima, a da pri tome ostaju nekažnjeni. Šta dalje? Država ostaje uskraćena za veliki dio prihoda, jer se ne uplaćuju porezi na zarade ili dio zarada. Poslodavci ne prijavljuju radnike i drže ih u sivoj zoni ili pribjegavaju isplaćivanju minimalnih zarada, a ostatak isplaćuju u gotovini na ruke.

Na kraju sa ovom odredbom u Krivičnom zakoniku suzbijamo kriminalne radnje, zaštićujemo obespravljenе i nemoćne radnike i sprečavamo da država i njeni fondovi ostaju bez značajnih prihoda u tolikoj mjeri da je ugrožena njihova likvidnost. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolega Vučiniću.

Kolege, da vas informišem o današnjem i sutrašnjem radu. Kada završimo ovu tačku prelazimo na sljedeću o obligacionim odnosima i završićemo sa Izveštajem o radu Odbora za bezbjednost i odbranu za 2013. godinu sa današnjim radom. Sjutra nam ostaje Godišnji izvještaj o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije za prethodnu godinu, zatim Informacija o realizaciji zaključaka Skupštine Crne Gore o KAP-u, zatim Predlog zaključaka Odbora za ekonomiju o Solani i, na kraju, ništa. Jeste, u pravu ste, kolega, bilo je gore, ali smo ga odložili. Uvijek konstruktivna i dobra sugestija i pomoć nije na odmet.

Prelazimo na prvi krug. U ime Demokratske partije socijalista koleginya Kovačević. Izvolite.

ZORICA KOVAČEVIĆ:

Hvala potpredsjedniče.

Kolege poslanici, poštovani građani,

Pred nama je Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika koji su podnijeli poslanici Demokratskog fronta. Ovim predlogom se predviđa dodavanje novog člana, odnosno uvođenje novog krivičnog djela neisplaćivanje zarada. Predložena dopuna tj. propisivanje neisplaćivanje zarada kao posebnog krivičnog djela je već obuhvaćeno važećim zakonom i to kao krivično djelo povreda prava iz rada članom 224 Krivičnog zakonika u okviru grupe krivičnih djela protiv prava iz rada.

Naime, navedenim članom je propisano da ko se svjesno ne pridržava zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima iz rada i time drugom uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine, odnosno pod svjesnim nepridržavanjem propisa o pravima iz rada podrazumijeva se i ne pridržavanje propisa poslodavca u dijelu koji se odnosi na zarade, naknade i druga primanja. Ova krivično pravna zaštita po osnovu rada je supsidijarnog i akcesornog karaktera

i ova krivična djela nastaju kršenjem propisa iz oblasti radnog prava kojima se predviđaju određena prava po osnovu rada ili u vezi sa radom.

Zakonom o radu predviđeno je pravo zaposlenih na zaradu, naknadu zarade i druga primanja, a koje pravo je detaljno regulisano opštim kolektivnim ugovorom. Dakle, pravo po osnovu zarade, uvećanje zarade, zarade po osnovu ostvarenih rezultata rada, naknade zarade i druga primanja koja podrazumijevaju isplatu otpremnine prilikom odlaska u penziju, jubilarnu nagradu i sl. tako da se nikako pod zaradom, kako je to predlagač definisao u stavu 5 ne mogu podrazumijevati i druga primanja.

Takođe, članom 32 Opšteg kolektivnog ugovora predviđeno je da poslodavac prilikom isplate zarada svakom zaposlenom daje pisani obračun zarade i naznačeno je šta taj obračun mora da sadrži, a članom 33 da prilikom isplate zarade poslodavac je obavezan da istovremeno vrši uplatu poreza i doprinosa. Prema tome, sve što je predviđeno Predlogom zakona već je obuhvaćeno članom 224 pod svjesnim ne pridržavanjem od strane poslodavca koji se ne pridržava zakona, opšteg kolektivnog ugovora i drugih opštih akata koji regulišu prava iz rada.

Na kraju, dozvolićete mi zbog građana koji nas slušaju da kažem da je u članu 224 glava 20. krivična djela protiv rada i iz rada stoji da ko se svjesno ne pridržava zakona i drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata, pravima iz rada, a posebno zaštite na radu omladine, žena, invalida i to drugom uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom od dvije godine. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama kolegice Kovačević.

Riječ ima kolegica Jonica.

Hoćete li sada ili kada završimo prvi krug? Kada završi prvi krug, onda ćete komentarisati sva uvodna izlaganja i oni će vam vratiti argumentaciju suprotno.

Izvolite kolegice Jonica.

SNEŽANA JONICA:

Hvala potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani,

Kada god govorimo o izmjenama ili o dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, prilika je da se napomene ne samo ono što je i sadržina onog predloga nego činjenica da Krivični zakonik Crne Gore vapi za značajnim izmjenama i reformama, da Krivični zakonik Crne Gore mnogo više treba da prati život i one promjene koje život nosi i ono što je jeste kaznena politika naših sudova i ono što jeste povećanje određenog broja krivičnih djela, jer upravo ne postoji odgovarajuća kaznena politika ili odgovarajuće definisana krivična djela.

Kada počnemo i od ovog konkretnog predloga možda je najbolji odgovor ili kontra argument na mišljenje Vlade da je ovo što se predlaže već na određeni način propisana činjenica, da u Izvještaju o radu sudova za 2013. imamo podatak da u oblasti krivičnih djela protiv prava iz rada u 2013. su sudovi imali samo 63 predmeta, a u 2012. godini samo 11. Zamislite države u kojoj se, a toga smo valjda svjesni i oni koji to žele i oni koji to ne žele da priznaju, da se dnevno i jako mnogo krše razna prava naših građana iz oblasti rada i da se vrši niz krivičnih djela u toj oblasti, a imate za dvije prethodne godine ukupno 74 predmeta u radu sudova u toj oblasti. Imate krivično djelo koje se odnosi na povredu ravnopravnosti u zapošljavanju. Dnevno znamo da nema ravnopravnosti u zapošljavanju. Imate povredu koja se tiče protizakonitog zapošljavanja, a i znamo ... koje je sve to definisano. Imamo povrede prava iz rada. Znači, ono što je sada definisano zakonom očigledno nije dovoljno jasno precizirano niti dovoljno strogo kažnjeno čim imamo ovakvu situaciju da se jednostavno ni ne pokušavaju ta prava odbraniti kroz ono što propisuje važeći zakon. Ne radi se samo o ovoj normi koja je predložena, mislim da prava iz rada moraju biti zaštićena mnogo značajnije, mnogo preciznije, kroz niz krivičnih djela koje će potpuno precizno odraziti ono što je dnevno događanje u Crnoj Gori, ono što jesu zaista krivična djela koja postoje i koja su već kriminalizovana u okruženju, a kod nas još uvijek nemaju jasnu definiciju u zakonu. Iz tih razloga ne postoje ni kazne za one koje to u hodu rade.

Međutim, prilika je da govorimo o nizu drugih stvari koje čekaju, kada je u pitanju izmjena Krivičnog zakonika, i prilika je da ukažemo resornom ministarstvu, Ministarstvu pravde, Krivični zakonik ne može da čeka onoliko koliko njima vremena treba za ozbiljnu korekciju Krivičnog zakona i da se mora dnevno raditi analiza kaznene politike, da se dnevno mora raditi analiza povećanja broja krivičnih djela u određenoj oblasti, postaviti pitanje zbog čega se to događa i da li to govori o tome da nije dovoljno jaka kaznena politika i da se mora obratiti pažnja na krivična djela kod kojih je raspod kazne nevjerovatno visok i kod kojih imamo nevjerovatno niske minimalne kazne. Iako je u prethodnom periodu napravljeno nekoliko iskoraka i tu moram da kažem da su to iskoraci koji su išli iz Kluba SNP-a, prihvaćeno je od ostalih kolega, čeka nas jako mnogo i ovo je prilika da kažemo da ćemo mi

iz Kluba SNP-a, očekujemo da će to uraditi i Ministarstvo pravde, raditi na konkretnim predlozima koji će urediti oblast koja je potpuno neuređena. Prilika je da podsjetimo da smo u prethodnom periodu, u zadnjih godinu - dvije, definisali nešto što je godinama bilo nezamislivo a to je da sada ne zastarjevaju krivična djela iz oblasti privatizacije, organizovanog kriminala i korupcije, zahvaljujući amandmanu SNP-a; da smo kriminalizovali zloupotrebe državnih resursa u izborne svrhe; da smo pomjerali ili pooštravali skale kazni; da niz krivičnih djela iz oblasti protiv polne slobode i od onoga što je bilo nenormalno, ali se dešavalo da upravo ta minimalna kazna bude najčešće i određivana kazna, došli do toga da smo skalu zaista pomjerali, da se ne može desiti da se podvođenjem maloljetnog djeteta kažnjava sa tri mjeseca zatvora, jer je to najniža kazna, a najčešće se i ona određivala; da se ne može desiti da silovanje bude minimalna kazna tri godine, i da se ona najčešće određuje; da se za obljubu djeteta koja je imala za posljedicu smrt odredi da minimalna kazna može biti dvije godine i pričamo o stvarima koje su amandmanima SNP-a korigovane prošli put. Ponovo napominjem jer nekako olako zaboravljamo te stvari koje su jako teške i za koje, bez ozbiljne analize i kaznene politike onoga što jesu kazne propisane ovim zakonom, vrlo često ... Podsjetiću na još jednu stvar, mi smo u našem Krivičnom zakoniku imali normu u kojoj piše: "Neće se kazniti onaj koji u svom kompjuteru posjeduje dječiju pornografiju, ukoliko je dijete dalo pristanak na to i ako je to za ličnu upotrebu". To je norma koju smo mi imali u našem zakonu. To je norma koja je, po mom mišljenju, pozivala ljude - uzmite vi, nabavite dječiju pornografiju, koristite to za ličnu upotrebu, uzmite pristanak djeteta koje ne može da se vjenča bez pristanka roditelja a može da dâ pristanak na dječiju pornografiju. To je stajalo u ovom zakoniku, i tek u trećem pokušaju amandmana SNP-a izbrasana je ta norma. Samo govorimo o svemu što ovaj Krivični zakonik sadrži a što zbog obima važnosti, specifičnosti materije ne stižemo da obuhvatimo i što je opomena svima nama da moramo uraditi.

Ukazaću još na dvije stvari, ne zamjerite mi zbog prekoračenja, imamo normu koja uz niz amandmana SNP-a, još vijek nije dovedena do onog nivoa za koje je potrebno u ovom vremenu, a to je mamljenje djeteta pomoću računarskih tehnologija (interneta) za određenu vrstu komunikacije. To su sve države u okruženju, prateći vrijeme i ono što posljedice koje donosi to vrijeme, mnogo pooštrenije kazne nego kod nas. Kod nas je šest mjeseci kazna za to djelo. Do kraja i priča i priča o sajber kriminalu koja je mnogo prisutnija u okruženju i mnogo su preciznije definisana ta krivična djela nego kod nas, a činjenica da inače u našem opet izvještaju o radu sudova, imamo da u zadnje dvije godine imamo samo jedan predmet iz oblasti djela protiv bezbjednosti računarskih podataka, je tema za razmišljanje, ne samo u ovom dijelu i do kraja priče nešto što će takođe biti inicijativa SNP-a, imamo kaznu zatvora od 40 godina ili tzv. kaznu dugotrajnog zatvora koja je limitirana i ne može se odrediti licima

koja su starosti do 21 godine. Mislim da je način funkcionisanja našeg društva i neki događaji koji su se desili nedavno, ružni događaji u nedavnom periodu ukazali na to da treba da razmislimo o tome da ta norma bude 18 godina, kao što je u našem okruženju, kako bi za neka teška krivična djela mogla da bude upotrebljena kazna od 40 godina zatvora, čak i za lica između 18 i 21 godine, jer smo, na žalost, imali takvo iskustvo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolegice Jonice.

Takođe sam razmišljao o nekim izmjenama kazni kod Krivičnog zakonika, tako da bi one pokraj puta, pošto svaki dan idem od Budve do Podgorice, i onu sramotu pokraj puta što bačaju ono smeće, ono čudo, pooštrili po džepu, onda bi vidjeli ili bi oduzeo kamion pojedinicima čak sam i slikao . Medjutim, ovdje se nešto radi o zelenašima, pa da se vratimo na ovu zakonsku inicijativu.

Koleginice Vuksanović, izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvaženi i poštovani građani Crne Gore, kolege poslanici,

Danas ću govoriti u ime Kluba Socijaldemokratske partije i iznijeću ovdje, prvenstveno svoj pravni stav ne aludirajući na politički i konačni stav moje partije.

Na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu ukazala sam na dva velika pravna problema vezana za izmjene i dopune Krivičnog zakonika u vezi ovoga što su predložile kolege iz Demokratskog fronta i inicirala sam kolegama da razmisle malo o ovome. Kolega Vasiljević je nakon toga zatražio da se ne izjašnjavamo na Odboru za politički sistem vezano za ovaj zakon.

Sada ću pojasniti konkretno svoje pravno stanovište i svoje gledanje.

Socijaldemokratska partija je poznata i prepoznatljiva u svom izvornom programu kao partija koja štiti socijalna prava radnika između ostalih građanskih, političkih, ekonomskih i kulturnih prava. Medjutim, kada je u pitanju ovaj predlog zakona, koji ste vi dali, postoje dvije pravne nemogućnosti da se glasa o ovom zakonu jer jednostavno taj zakon se ne bi mogao primijeniti na adekvatan način i ukazaću vam sada na to.

Prva pravna nemogućnost tiče se onoga na šta su ukazale kolege iz DPS-a. Kroz ovaj član 224 u kome se kaže - ko se svjesno ne pridržava zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima iz rada o posebnoj zaštiti na radu omladine, žena i lica sa invaliditetom i time drugim uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine. Znači, Zakon o radu i kolektivni ugovor, svaki, mora da precizira tačno prava i obaveze radnika, ali i poslodavaca. Ukoliko poslodavac ne izvršava svoje obaveze, kao što ih ne izvršava, ovo nije jedina obaveza poslodavaca koja je neizvršena, mi imamo veliki problem što radnicima se ne uplaćuje ni penzijski, ni invalidski staž, zdravstveno, socijalno osiguranje. Znači, to su sve velike zloupotrebe. To su kršenja i odredbi Zakona o radu i zloupotrebe položaja koje pokriva poslodavac. Ali, sam Zakonik u članu 224 predviđa znači obaveze poslodavaca i šta će se desiti ukoliko se te obaveze budu kršile. Medjutim, pored ovoga na šta su ukazale kolege iz DPS-u mi ovdje imamo drugi veći pravni problem i to je ono na čemu sam skoncentrisala svoju diskusiju na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, a to je sljedeće: član 5 Krivičnog zakonika Crne Gore: "Krivično djelo je djelo koje je zakonom određeno kao krivično djelo, koje je protivpravno i koje je skrivljeno". U čemu je ovdje problem? Problem je što vi u ovom predlogu zakona u prvom stavu kažete "ko ne isplati dio ili cijelu zaradu jednom ili višem zaposlenih kazniće se kaznom zatvora od jedne do tri godine". Ova definicija krivičnog djela koju ste vi dali ne sadrži ono što mora da sadrži biće krivičnog djela, a to je 1) elemenat protivpravnosti, 2) elemenat vinosti. E, sada reći ću vam jednu pretpostavku, da se desi da svih 81 poslanik u Skupštini glasa za ovaj vaš predlog zakona, jer podržava onu vašu dobru namjeru za šta sam i ja, i da Vlada sve to prihvati, što ne može da prihvati, jer upravo ovo nedostaje. Vi ovakvim unošenjem, ovakve definicije u zakonik u stvari oslobađate poslodavca krivične odgovornosti, jer ste izostavili elemenat protiv pravnosti i vinosti. Postavlja se pitanje, ako vi pozovete poslodavca da na osnovu ovako, kako ste vi formulisali odgovara, gdje je elemenat protivpravnosti, gdje je elemenat vinosti i kao ćete vi da utvrdite krivičnu odgovornost tog poslodavca i koji će to biti stepen vinosti? Da li će to biti umišljaj, da li će to biti svjesni nehat, nesvjesni nehat i tako dalje.

Znači, ovdje je jedan pravni problem zbog čega sam ja i predložila poslije kolegama da oni povuku zakon iz procedure i mislim da je bolje bilo rješenje da se osvrnemo na sam član 224, da eventualno dodamo novi stav koji će precizirati ovaj član zakona i koji će pooštriti kaznenu politiku u ovom dijelu. Razumijete li? Znači, tako vi na taj način u stvari ne kršite ovaj član 224 koji već predviđa to samo ga dodatnim stavom precizirate i da pooštrimo kaznenu politiku u odnosu na ovu, ali ja vam sad kažem da svi glasamo za ovo što ste vi predložili, nije sporno, da glasamo, da Vlada pod pretpostavkom sve to podrži, poslodavac na osnovu ovoga što ste vi predložili ne može da odgovara, jer nemate elementa

privitypravnosti i vinosti. To su osnovna obilježja koje jedno djelo čine krivičnim djelom. Ako ga čine krivičnim djelom tek onda se može postaviti pitanje krivične odgovornosti. Znači, to je nešto što je čisto pravno i što, vjerujete mi, apsolutno nema nikakve veze sa time da li ćemo mi to da podržimo ili nećemo da podržimo. Jednostavno, svi da glasamo za ovo, vi ste onda doveli poslodavca u poziciju da na osnovu ovako formulisanog on ne može krivično da odgovara jer nema ... krivičnog djela. To je nešto što nije u obavezi niko da zna osim pravnik, ni inženjer ni niko i nema zamjerke. Postoje stvari koje ja ne znam iz oblasti ekonomije, ali to je nešto što mora da stoji. Mora da stoje elementi bića krivičnog djela koje djelo čine krivičnim. To su protivpravnost i vinost. Toga ovdje nema.

Sledeća stvar koja je potpuno sad besmislena, što ću sada da kažem, u odnosu na ovaj prvi stav, sve potpuno pada u vodu, razumijete li u kom kontekstu sam htjela da govorim sa vama. Nema krivičnog djela iz stava 1 ovog člana a kada do isplate nije došlo. U pravnoj teoriji postoji jedna stvar koja se poštuje kroz normiranje zakona, a to je da su, uslovno rečeno, zabranjene negativne definicije. Rijetki su primjeri gdje ćete vi da, znači vi ako definišete krivično djelo, vi definišete šta je to krivično djelo sa elementima protiv pravnosti i vinosti, ali zabranjeno je unošenje negativnih definicija. Znači, skoncentrišete se na to krivično djelo, na elemente bića krivičnih djela i na kaznenu politiku. S toga smatram ako mi želimo da uspijemo u ovoj vašoj dobroj namjeri, a svima je u interesu, mislim da ne postoji poslanik kome nije u interesu da štiti prava radnika, to bi zaista bilo suludo i mi smo radnici i radimo i želimo da naša prava budu zaštićena u svakom mogućem obliku. Mislim da bi najbolje bilo pravno da se ovo povuče iz procedure i da se ide na preciziranje kroz dodatni stav člana 224 i da se u ovom dijelu zaista mora pooštriti ono što je koleginica Jonica govorila. Pooštriti kaznena politika i po onim svim osnovnim pitanjima ali sada se zadržavam na ono što je dnevni red i u tom dijelu mi možemo da riješimo ovaj problem, možemo zajedno da sjednemo da se dogovaramo, da konsultujemo i druge pravnike, ali ovo je nešto što se mora ispoštovati i što je jednostavno tako. Možda niste konsultovali nekoga od pravnika, nema zamjerki ali ovo ovako ne može da stoji, jer ne može se poslodavac pozvati na krivičnu odgovornost na osnovu ovoga. Zahvaljujem na pažnji.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala kolegice Vuksanović.

Kolega Vučiniću, hoćete li da prokomentarišete uvodno izlaganje?

JANKO VUČINIĆ:

Predsjedavajući, pa evo da se zahvalim svim kolegama koji su uzeli učešće u raspravi ovog zakona.

Prvo bih se obratio kolegatici Kovačević, nema je u sali ali samo da prokomentarišem njeno izlaganje. Ona je rekla da već u zakonu postoje te odredbe koje se odnose na kažnjavanje takvih poslodavaca koji ne ispunjavaju obaveze ni prema zaposlenima, ni prema državi i njenim fondovima. Evo da iznesem jedan argument, čisti ovako. Ne znam u Crnoj Gori ni jednog poslodavca da je završio u zatvoru zbog neisplaćivanja zarada i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, a evo Vlada kao predlagač prethodno kada je bila rasprava u vezi zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu je priznala da postoji 20 000 zahtjeva kojima bivši zaposleni traže da im se uplate zaostale zarade, odnosno doprinosi za penzijsko osiguranje.

Uvažena kolegatica Draganja Vuksanović je dala primjedbu da nije ovaj zakon ispravno formulisan, ali ono što je suština svega je da je to dobra ideja i da je ovo dobra namjera. Znači, vi ćete to podržati, a ovaj zakon mi ćemo uobličiti da se ta ideja realizuje, da oni koji pljačkaju državu i koji pljačkaju radnike da završe u zatvoru, a vi ćete gospođo, nadam se, podnijeti amandman kojim ćemo ovaj Predloga zakona dovesti u ..(Prekid)... da on može da bude formalno pravno ispravan i da može da se prihvati. Mislim da ovakvu ideju i ne znam, ne vidim razloga da bi iko bio protiv toga da te ljude koji su godinama, iznio sam prije podatak, 11 i po godina da ne uplaćuju doprinose za penzijsko osiguranje radnici "Kom komerca" su ostali bez tih doprinosa. Radnicima "Solane" pet godina se ne uplaćuje doprinosi za penzijsko osiguranje, ne uplaćuju im se godinama plate, radnici "Metalca", pa dajte na kraju da sa jednim zakonom da stavimo tačku na to, da stavimo tačku na te kriminalne radnje i da jednostavno takve ljude, ne da ih stimulišemo to što će Fond rada platiti, odnosno građani Crne Gore, nego jednostavno da ih primoramo da plaćaju njihove obaveze prema zaposlenima i prema državi i prema fondovima. Ukoliko to ne urade da snose posledice i da budu na ono mjesto koje sa tim nedjelima zaslužuju. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolega Vučiniću.

Prije nego što dam riječ kolegatici Vuksanović, mislim da postoji opšti konsenzus oko nečega da što je u zoni krivične odgovornosti kada je u pitanju plaćanje i ličnog dohotka i onoga prema fondovima, tako da bi ovo što je izgleda dobra namjera i na matičnom odboru,

sugerisao da dođete do neke forme pravne i zakonske koja se može usvojiti ako ovo ne prođe ili ne može se na njega djelovati amandmanski, da dođe u nekom drugom obliku kao jedna inicijativa cijelog odbora i svih poslanika i onda bi to pokazalo jednu opštu odgovornost prema nekome ko krši osnovne odredbe kada je u pitanju lični dohodak i nadoknade na osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja.

Izvolite kolegkinice Vuksanović.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Uvaženi kolega je rekao da još nije poznat slučaj da je neko od poslodavaca krivično odgovarao i bio u zatvoru zato što nije radnicima isplatio zaradu. Upravo mislim da je problem u članu 224 u stavu 2, gdje se takav poslodavac koji ne izvršava svoje obaveze iz Zakona o radu i ... ugovora kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine, što znači da može da ide i u zatvor, a može i uslovna osuda, eventualno sudska opomena. Znači, vraćamo se na ono što sam potencirala i kolegkinica Jonica, a to je da treba pooštriti kaznenu politiku u ovom dijelu. Kada ste mi rekli da djelujem amandmanski, postoje razlozi zbog kojih se na ovaj vaš izmjene i dopune Zakona, i na to sam ukazala na Odboru za politički sistem, ne može djelovati amandmanski. Prvi razlog je što djelovanjem amandanski na ovaj vaš zakon narušavamo član 224 koji predviđa ovu krivičnu odgovornost, ali opet se vraćam na to da se mora precizirati novim stavom i pooštriti kaznena politika. Drugi razlog je što bi se onda ušlo u samu bit ovoga što ste vi predložili i svako amandansko djelovanje bi bilo u stvari izmjena i dopuna zakona sa moje strane ili sa naše strane, zavisi ko bi radio to. Znači, ako ste vi predložili neke izmjene i dopune zakona može da se djeluje amandmanski u nekim opštim stvarima i u nekim detaljima, ali vi ste ovdje predložili izmjene i dopune krivičnog zakonika uvođenjem novog krivičnog djela u krivično zakonodavstvo. Pravno tu se ne može djelovati amandmanski, ako ja treba da unosim, ja i kolege pravnici elemenat protiv pravnosti i vinsti, onda su to nove izmjene i dopune zakona, a ne amandansko djelovanje. Znači, toplo vam preporučujem, svima je interes da se stane na put, ne samo ovim zloupotrebama gdje je penzijsko, gdje je invalidsko osiguranje, gdje je zdravstveno osiguranje, gdje su ta prava koja se krše, da stanemo na put, ali moj vam je savjet, govorim zaista kao neko ko se bavi ovim evo od kada sam student bila do današnjeg dana. Znači po meni se mora ići na član 224 koji će novim stavom biti malo precizniji i da se pooštri kaznena politika, ne da bude zatvor do dvije godine nego da se pooštri kaznena politika. I u tom djelu da se reaguje.

Druga pravna mogućnost ne postoji, vjerujte mi da ne postoji. Apsolutno to ne znači da nemate vi neku našu podršku, jednostavno pravno ne može tako. Ne znam kako da objasnim to drugačijim jezikom, ne može. Samo želim da u cilju, da svi izađemo iz ovoga da jednostavno uradimo nešto vezano za ovu oblast zakonodavstva. Korektno preporučujem da se ovo povuče iz procedure i da idemo zajednički onda na izmjene i dopune člana 224 i pooštavanje kaznene politike. Time smo na pravom putu. Ne može se na ovo djelovati amandmanski gdje se ulazi u biće, onda su to nove izmjene i dopune zakona a ako uđemo u nove izmjene i dopune zakona mi onda dovodimo sebe u situaciju da imamo dvije iste stvari u Krivičnom zakoniku što vam Vlada neće prihvatiti. Sad to više nije ni politika Vlade nego je nešto što ne može da stoji, ne možete imati dva ista krivična djela u istom Krivičnom zakonu. Znači, možete imati izmjene i dopune jednog člana zakona, ja ovo toplo preporučujem bez ikakvih loših namjera, samo govorim put kojim treba da se ide. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama kolegice Vuksanović.

Nadajući se da uz preporuku ide i doprinos, tako da na odboru nešto što je postoji politički konsenzus, uobličite ga, na taj način bi pokazali svi zajedno da Skupština ima kapaciteta sama da donosi kvalitetne zakone.

Prelazimo na drugi krug razmatranja ovoga predloga.

U ime Demokratske partije socijalista kolega Vuletić.

Izvolite.

MILORAD VULETIĆ:

Zahvaljujem gospodine predsjedavajući, dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Na samom startu da kažem da sam u cjelosti saglasan sa prethodnom pričom. Dakle, pričom moje uvažene kolegice Draginje Vuksanović, koja je stručno, teorijski obrazložila zbog čega ovako predložene izmjene i dopune Krivičnog zakonika ne mogu biti usvojene. Da se ne bi vraćao i elaborirao i sa svog aspekta to prihvatam u cjelosti njeno obrazloženje, a moju diskusiju počinjem sa činjenicom da ako je Zakonik o krivičnom postupku svrstan u red najvažnijih pravnih propisa iz domena krivično procesne materije tako se u dijelu materijalnog krivičnog zakonodavstva to može reći za Krivični zakonik jedne države. S toga

svake izmjene ili dopune toga zakonika imaju za cilj da se predlaganjem novih normi ili pravnih instituta poboljšaju ili kvalitetnije iznormiraju pojedina pravna pitanja u okviru osnovnog zakonika.

Isto tako složit ćemo se, a i diskusija je pokazala da ne rijetko dolazimo do prenormiranosti pojedinih pravnih pitanja koje za posledicu mogu imati dezavuisanja, a ponekad i obesmišljavanje postojeće norme kojom je već kvalitetno iznormirana ta pravna oblast. Naš Krivični zakonik mijenjan je i dopunjavan više puta. Najvažnije su ipak bile one izmjene i dopune iz 2010. godine kada je u najvećoj mjeri usaglašeno naše materijalno Krivično zakonodavstvo sa standardima Evropske unije, Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija. Takođe, 2011. godine imali smo izmjene i dopune Krivičnog zakonika koje su se odnosile na odredbe koje su regulisale normativnu odgovornost i postupke u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, kao i u pogledu dekriminalizacije klevete. Posebno, bitno je naglasiti da je Ministarstvo pravde krajem 2012. godine formiralo radnu grupu za preispitivanje određenih odredbi Krivičnog zakonika. Sve ponuđene izmjene i dopune usaglašene su sa najvažnijim pravnim aktivima Evropske unije iz ove oblasti. Odnosile su se, da se podsjetimo, na uvođenje novih vrsta kazni za pojedina krivična djela kao što su: kućni pritvor, kao alternativna kazna za izrečene kazne zatvora do jedne godine, pojam žrtve, pojam protivpravne imovinske koristi, povreda ravnopravnosti, zloupotreba službenog položaja, izlivi mržnje, posredovanje u prostituciji, podmićivanje, primanje i davanje mita, manipulacija na tržištu hartija od vrijednosti, sprečavanje nelegalnog poslovanja i drugo.

Konkretnim predlogom kolega iz Demokratskog fronta da se izvrše dopune Krivičnog zakonika u dijelu povrede prava iz rada član 224 dodavanjem novog člana 224a kojim bi bilo sankcionisano neisplaćivanje zarada zaposlenima. Predlog je rekao bih interesantan, ali isto tako da je pravno nedovoljno utemeljen, jer tim prije što je neisplaćivanje zarada već obuhvaćeno kao što smo čuli važećim odredbama člana 224 Krivičnog zakonika. Naime, kako se ističe i u vladinom mišljenju na ovaj zakon, važećim zakonom propisana je čitava glava krivičnih djela protiv prava iz rada, neisplaćivanje zarada zaposlenima je već inkriminisano članom 224, kao što rekoh, Krivičnog zakonika u okviru krivičnog dijela povreda prava iz rada. Zbog svega naprijed izloženog, smatram da je ovaj predlog zakona necjelishodan i neracionalan te je pravno nedovoljno utemeljen zbog čega isti ne podržavam pa predlažem Skupštini da ga ne usvoji. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i Vama kolega Vuletiću.

Kolega Vladislav Bojović ima riječ, a neka se pripremi kolegistica Marta Šćepanović.

Izvolite kolega Bojoviću.

VLADISLAV BOJOVIĆ:

Bez obzira na to što su ovdje izneseni određeni argumenti koji formalno pravno mogu da učine spornim ovaj Predlog dopuna Krivičnog zakona, smatram da je neophodno da se kao parlament odredimo bar prema ovakvoj inicijativi. Ova inicijativa Demokratskog fronta je ozbiljna i važna inicijativa da se konačno uvede red u jednu potpunu neuređenu oblast. Mi smo prije par nedelja vodili raspravu o jednoj oblasti koja je najblaže rečeno u haotičnom stanju, to je oblast koncesija i u kojoj smo konstatovali drastično kršenje zakona od strane koncesionara i tolerisanje tog kršenja zakona od strane državnih organa. Ovaj predlog dopuna Krivičnog zakonika koji danas imamo na dnevnom redu tretira još jednu oblast u kojoj je do kraja suspendovana pravna država. Oblast koja se direktno tiče osnovnih prava zaposlenih i elementarne egzistencije njihovih porodica. Nezamislivo je da u jednoj pravno uređenoj državi poslodavac na kraju mjeseca ne isplati svu pripadajuću zaradu zaposlenom. U Crnoj Gori je to postalo ustaljeno. Ustaljena praksa ili, mogu reći slobodno i pravilo, tako da mi možemo danas da govorimo rukovodeći se i stanjem u ovoj oblasti, kao i stanjem u mnogim drugim oblastima eto, pomenuo sam stanje u oblasti koncesija da mi u Crnoj Gori danas na snazi imamo paralelni pravni poredak. Imamo s jedne strane jedan sistem zvaničnih propisa usvojenih u ovom Parlamentu koji važe samo u određenoj mjeri dok ne zadiru u privatno poslovne interese pojedinih struktura koje su najčešće ili gotovo uvijek povezane sa strukturama iz vrha vlasti. Dakle, imamo onaj nepisani set pravila i propisa koji važe u praksi.

Ovaj paralelni pravni poredak koji je nepisan, a koji važi, se godinama uspostavljao na principima koji su bili od koristi i u interesu interesnih grupacija spregnutih sa vrhom aktuelnog režima. Tako je to i u ovoj oblasti koja se tiče osnovnih prava zaposlenih, odnosno radnih prava.

Demokratski front je predložio ovakve dopune Krivičnog zakonika i predvidio je ovako rigorozne kazne zatvora od jedne do tri godine za poslodavce koji ne izmiruju plate zaposlenima, zbog toga što smatramo da je Krivični zakonik u Crnoj Gori potrebno prilagoditi ambijentu i okolnostima koji u ovoj državi vladaju. U tom smislu ovaj predloženi oblik dopuna Krivičnog zakonika koji predviđa rigorozne sankcije nije uopšte neprimjeren, već je i te kako primjeren i prilagođen okolnostima i ambijentu koji vlada u Crnoj Gori. A kakav je ambijent? Država bi trebala valjda da jasno reguliše odnos radnika i poslodavca zakonom i da

obezbijedi kroz rad državnih organa striktno poštovanje i sprovođenje tih zakona. Umjesto toga u Crnoj Gori imamo ambijent koji podstiče poslodavce na zloupotrebe, na izbjegavanje zakonskih obaveza, mogu slobodno reći izrabljivački odnos prema zaposlenima, na brutalnu eksploataciju radne snage. Takav pravno politički ambijent danas imamo u Crnoj Gori. Kreiran je jedan ambijent koji omogućava korupciju, podstiče korupciju, pa ako hoćete i političku korupciju, a malo kasnije ću se i na to osvrnuti.

Omogućava se utaja poreza, omogućava se rad na crno, sve je to sastavni dio ambijenta u kojem postoji odnos između poslodavca i zaposlenog. Poznajem na desetine građana, radnika, koji su dovedeni u situaciju da rade, recimo kao taksisti na sjeveru Crne Gore, kojima se ne plaćaju ni porezi, ni doprinosi, koji nijesu ni zdravstveno osigurani, sve se to poslodavcima toleriše. Brutalno se zloupotrebljava od strane poslodavaca teška ekonomska situacija u kojoj se radnici nalaze, jer su oni dovedeni u situaciju da su zapravo ucijenjeni i da, ako se pobune mogu vrlo lako da ostanu i bez te kore hljeba koju tako stiču.

Zašto državni organi u kontinuitetu tolerišu ovako ponašanje poslodavaca? Ja tvrdim da su razlozi opet vezani za izbore i za zloupotrebe državnih resursa u partijske svrhe. I to tolerisanje državnih organa u ovom slučaju, poslodavcima, ovako grubog kršenja zakona je jedna vrsta zloupotreba državnih resursa u partijske svrhe. Ovakav poslodavac koji ne izmiruje zakonske obaveze je ucijenjeni poslodavac. On se namjerno pušta i toleriše mu se izigravanje zakona da bi bio sjutra laka meta i laka žrtva za vladajuće garniture kad nastupe predizborni ucjenjivači, prije svega, Demokratske partije socijalista. Moramo početi već jednom da uvodimo red u ovoj oblasti. Ovaj Parlament ima veliku odgovornost u tom smislu i ja smatram da mi treba da ozbiljno uzmemo u obzir ovu inicijativu koja ima, prije svega, za cilj da ojača mehanizme zaštite zaposlenih i zaštite ako hoćete i državnog budžeta i državnih fondova koji takođe trpe zbog ovakve politike bezakonja. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolega Bojović i koleginya Marta Šćepanović. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem potpredsjedniče, poštovane kolege poslanici i predlagači, uvaženi građani Crne Gore,

Što se tiče ovog predloga zakona koji je sada na dnevnom redu, prosto je, ne znam, sve suvišno reći šta je sve rekla koleginica Draginja Vuksanović, koja je baš detaljno obrazložila ono što i ja sada želim da kažem. Neću ići dalje i od mišljenja Vlade Crne Gore.

U članu 224 važećeg Krivičnog zakona, predviđeno je krivično djelo povreda prava iz rada koje u sebi sadrži ono što se ovom dopunom zakona predviđa. Zakonom o radu opštim kolektivnim ugovorom i drugim opštim aktima, predviđeni su obaveze poslodavcu u pogledu zarade, naknade zarade i drugih primanja, tako da svako naglašava svjesno ne pridržavanje poslodavca ovih propisa po ovom osnovu predstavlja krivično djelo u smislu člana 224 važećeg zakona. I sve štetne posljedice koje nastupe za oštećene u ovom slučaju radnike, zbog nepridržavanja poslodavca zakona, opšteg kolektivnog ugovora i drugih propisa sankcionišu se ovim predmetnim krivičnim djelom.

Pročitacu još jednom zbog građana Crne Gore. Da je članom 224 predviđeno da ko se svjesno ne pridržava zakona i drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima iz rada i time drugima uskrati pravo koje mu pripada kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine. Evidentno je da ovo krivično djelo postoji kad poslodavac ne isplaćuje zarade zaposlenima, obzirom da obaveze koje ima po zakonu i opštem kolektivnom ugovoru i prava zaposlenim po ovim istim propisima.

Dakle, radnja ovog krivičnog djela je nepridržavanje propisa, što obuhvata sve oblike postupanja suprotno zakonu i opštem kolektivnom ugovoru i svim drugim aktima koje se odnose na prava radnih ljudi zaštićenim ovim krivičnim djelom. Može se sastojati u činjenju ili ne činjenju. Na primjer, ne donošenje akata na osnovu kojih se koristi neko od prava na primjer ne donošenja rješenja korišćenje godišnjeg odmora, zatim donošenje rješenja kojim se povređuje neko od ovih prava. Na primjer raspoređivanje žena, omladine na poslove koji su štetni po njih, ili drugo postupanje kojim se može ograničiti ili uskratiti ovo pravo koje proizilazi iz radnog odnosa i tu dolazimo do ovoga, dakle nepriznavanje punog ličnog dohotka, neisplaćivanje zarade i slično.

Sa druge strane na osnovu ocjene o težini učinjene povrede ponašanjem poslodavca i ako u djelu stoji ko, jasno je da to ne može biti svako lice, već samo ono lice koje je u mogućnosti da odlučuje o pravima lica u radnom odnosu kao i ocjene da li postoje olakšavajuće okolnosti koje utiču na nemogućnosti isplate zarada zaposlenima, kao što su na primjer blokada računa ili nedostatak posla ili neki drugi uslovi koji se cijene. Opravdanost ima cijeliti i od strane podnosioca krivične prijave i od strane tužioca, da li će u krajnjim krivične prijave protiv odgovornog lica biti djelotvorne ili neće doprinijeti da njegovi nezakoniti postupci prestanu, što se sve cijeni od ovlašćenih lica u svakom konkretnom slučaju.

Ono što ja želim da istaknem je, da imajući sve ovo u vidu ne želim da vjerujem da je namjera predlagača bila politika ili kupljenje nekih političkih poena, već kako ste istakli i sama zaštita zaposlenih radnika, s tim što su radnici već po ovom Krivičnom zakoniku u članu 224 njihova prava su već zaštićena. Slažem se sa kolegicom Vuksanović, da je u ovom slučaju rješenje da postoji ili da se predvidi stroža kaznena politika, dakle da ne ide novčana kazna već upravo i ova kaznena politika koju ste vi predvidjeli kaznom zatvora od jedne do tri godine, s tim što ja smatram, a nijesam uspjela u međuvremenu da pribavim taj podatak, jeste da je jedna od mjera podnošenje većeg broja krivičnih prijava kojih je u prosjeku za ove tri godine bilo oko 40 krivičnih prijava prema izvještaju tužilaštva na godišnjem nivou. Podnošenje tih krivičnih prijava da bude prije svega od onih ljudi koji su najpoznavaniji, od inspektora rada. Meni je žao što nijesam uspjela da pribavim podatak koliko je bilo podnešenih krivičnih prijava od inspektora rada, ali ja se zaista nadam da ćemo i mi kao poslanici uspjeti da na neki način privolimo inspektore rada da rade svoj posao, jer je sigurno da zaposleni, to znamo i svi, nijesu u mogućnosti iz raznih razloga da sami podnose ove krivične prijave. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Koleginice Šćepanović imate jedan prijavljeni komentar, poslanik Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Hvala gospodine potpredsjedniče,

Koleginice Šćepanović, ja nijesam pravnik i ne bih se sa vama i sa gospođom Vuksanović prepirao i polemisao oko toga, da li je ovo regulisano ili ne. Ali, evo i kao pravnički laik. Kada pogledam formu člana 224 Krivičnog zakonika, nema poslodavca u Crnoj Gori, ja vam to jemčim svojom glavom, koji ne bi fasovao zatvorom, na osnovu ovoga, jer norma je toliko široka i toliko opšta da bi se pod njenim udarom mogao naći svako od ove Skupštine pa do Vlade i do ne znam koga. Ko se ne pridržava zakona, ko se to u Crnoj Gori pridržava zakona, ili drugih propisa kolektivnih ugovora i tako dalje? Pa hajte, molim vas. Kao opšte mjesto, to vam je isto kao ustavna norma o nepovredivosti prava na integritet ličnosti i tijela, pa se ipak propisuje milion drugih normi koje sprečavaju ubistvo i tako dalje, ili ga makar kažnjavaju. Šta je bila intencija dopuna ovog zakona? Da se to precizira i svede na ono najbitnije, a to je na neisplačivanje zarada, jer u ovom momentu to je trenutno

najaktuelniji socijalni problem u Crnoj Gori. Radite, zaposleni ste, svaki dan idete na posao, a onda plate tražite ispred ove zgrade što je do nas.

Prema tome, ne postoji, ako postoji dobra volja. Ja ne kažem da je ovo do kraja perfektna i pravno uređena norma, ali da bi se uz korekciju ona mogla podvesti i kao podesna za izmjenu i dopunu Krivičnog zakonika može, jer ne uvodi novo krivično djelo, kako tvrdi gospođa Demokratske partije socijalista, već samo razrađuje i precizira već postojeću opštu normu. Gdje piše ovdje isplata plate? To je jedno od stotinu opštih mjesta koje je regulisano kolektivnim ugovorom, Zakonom o radu i tako dalje. I dok vi iz tog opšteg mjesta dođete do ovog pojedinačnog, rekoste i sami da ima 40 prijava u situaciji kad stotine i stotine hiljada plata nije isplaćeno. Vi imate 40 prijava. Je li to zaštita? Je li to regulisanje ove materije? Ako vi tvrdite da jeste onda neka bude tako, ali ja vam kažem da ne postoji pravna smetnja. Nijesam pravnik. Pitao sam neke koji jesu. Ovo je samo detaljnija razrada i zato ovaj član koji smo mi predložili ima numeraciju 224a, čak nije ni novi, nego neka vrsta dopune i ako prema ovom Pravilniku o pisanju zakona on se može smatrati novim članom, ali i same njegove numeracije vidi se da je on zapravo detaljna razrada prethodnog člana.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam. Želite li odgovor? Koleginice izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Prije svega, iz ovog cijelog vašeg komentara, onda vi moju diskusiju nijeste slušali. Što se tiče prvog dijela komentara da i sam zakon pedviđa da bi svaki poslodavac u Crnoj Gori odgovarao po ovom krivičnom djelu, previdjeli ste jednu ključnu riječ, a to je svjesno. Ko se svjesno ne pridržava zakona i drugih propisa.

Mi smo kao koleginice i pravnice dale sugestije za koje mi mislimo da su na mjestu i da su pravno ispravne. Na vama je da ih prihvatite ili ne, a koliko se pridržavate prava prilikom predlaganja zakona jasno je iz mnogim zakona koje ste do sada predložili. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama i prilika za završnu riječ. Poslaniče Vučinić. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Predsjedavajući,

Pa evo, kao prvo da kažem da je nama cilj u ovom domu da donosimo zakone sa kojima ćemo štititi građane i državu. Mislim da smo sa ovom odredbom u zakonu na pravom putu da u pravom smislu riječi zaštitimo zaposlene. Veliki broj tih zaposlenih koji je ostao bez zarađenih zarada, a naravno i državu i njene fondove.

Demokratski front ne samo što će podnijeti, što je podnio ovaj zakon, nego će i dalje nastaviti sa predlaganjem zakona u cilju zaštite građana, radnika i države. Mislim da je velika greška u ovom Parlamentu zbog čega na dnevni red ove sjednice nije usvojen zakon o izvršenju i obezbjeđenju, jer tim zakonom bi bilo omogućeno da poslodavac ukoliko ne isplati zaradu dužan je da isplati, da da obračunsku listu, a ona bi imala težinu izvršne isprave, tako da bi zaposleni mogao sa tom obračunskom listom uvijek naplatiti. Takođe, ćemo pokrenuti izmjene i dopune Zakona o radu koji se odnose na agencije za ustupanje zaposlenih i tako dalje.

Sada bih nešto rekao drugo. Mi imamo instituciju koja se zove Fond rada i Fond rada je zapravo institucija koja liječi te uzroke slabih zakonskih rješenja. Ovo što smo mi predožili je u stvari nešto što će spriječiti da poslodavci godinama ne isplaćuju zarade i doprinose na te zarade. Sada se postavlja pitanje, šta nam je ustvari Fond rada? Da li nam je to institucija koja je u službi radnika ili u službi onih poslodavaca koji izbjegaju zakonsku obavezu da isplaćuju zarade i doprinose i oni će da kažu zbog čega bi to mi radili kad ima Fond rada koji će to jednog dana da isplati ili ne isplati.

Kako se radilo u Crnoj Gori? Radilo se po šemi, po onoj uspješnoj matrici za te, da kažem kriminalce, a ne poslodavce - investitore. Šta je bilo? Bilo je prvo privatizacija, pa onda pljačkanje bez kontrole tih preduzeća, pa prodaja imovine, uzimanje hipotekarnih kredita zalažući imovinu tih privatizovanih preduzeća, ali da bi ovo mogao taj poslodavac da radi bio je uslov da bude on blizak moćnim ministrima ili funkcionerima DPS-a, u najbolju ruku da bude blizak premijeru, znači da bude barjaktar Demokratske partije socijalista i sakupljač glasova. Šta se dalje radilo? Dalje se radnicima nije isplaćivala zarada, porezi na plate, doprinosi, nijesu uplaćivali ono što je trebalo državi da se uplaćuje i namjerno je uveden stečaj, uništavala su se preduzeća, a radnici i država se nijesu mogli naplatiti, a sve je to urađeno a nekažnjemo. Usvajanjem ovog zakona, znači usvajanjem ove inicijative, ove ideje, ove dobre namjere, kada bi se formulisala na pravi način i usvojila kao zakon, svi oni

koji su radili ovakve stvari, ovakva nedjela i namjeravaju da to rade u budućnosti, oni ne bi to mogli raditi i njihovo mjesto bi bilo u zatvoru.

Mislim da nijeste ovdje prepoznali nikakvu političku priču, nikakvo politikantstvo, ovo je zakon iza kojeg stoji socijalna priroda, ekonomska priroda, nadam se da ćete nam pomoći sa amandmanima da uobličimo ovaj zakon i da ćete takav zakon podržati da on zaživi i da na kraju pomognemo u pravom smislu i građanima, i državi da više ne budu u mogućnosti oni koji hoće sa namjerom da podkradaju državu i naravno njene građane. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama poslaniče Vučinić na završnoj riječi. Bila je ovo rasprava o Predlogu zakona o dopuni Krivičnog zakonika.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda to je - **Predlog zakona o dopuni zakona o obligacionom odnosima.**

Na Zakonodavnom odboru Predlog zakona nije dobio potrebnu većinu pa je Odbor predložio da shodno članu 93, stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom ovog predloga zakona, odluči Skupština bez pretresa.

Na Kolegijumu predsjednika Skupštine dogovoreno je, da ukoliko u izvještaju Zakonodavnog odbora nije navedeno koji je član, odnosno koji se članovi predloga zakona u nesaglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom Skupština se neće izjašnjavati o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom predloga zakona.

Podsjećavam vas da su predlog zakona podnijeli poslanici Demokratskog fronta. Izvjestioci odbora su Marta Šćepanović, Zakonodavnog odbora i Almer Kalač, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Otvaram pretres. Poslanik Slaven Radunović će dati dopunsko obrazloženje u ime predlagača. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Jedna od glavnih pojava, moram da kažem i u množini, više je tih glavnih pojava ovog teškog ekonomskog stanja i opšteg teškog stanja u društvu i najprepoznatljivije su

definitivno da nam omladina, a i ne samo omladina zbog toga što nema posla i zbog toga što nema novca za normalan život pribjegava narkomaniji, ide u kladionice i pokušava da u kratkom vremenskom periodu riješi svoje finansijske probleme. Tako se, naravno, upada u velike teškoće, ne samo za te osobe nego i za čitave njihove porodice i tako se gradi plodno tle za zelenaše, kao i za takozvane mikrofinansijske organizacije koje su ustvari legalni i legalizovani oblik zelenaša.

Kako se vrlo često takvi aranžmani, "poslovnim aranžmanima", između klijenata i zelenaša završavaju tragično, neki samoubistvima, neki prebijanjima, neki kako bi se u narodu reklo iskopavanjima kuća u smislu onom materijalnom, finansijskom. Porodice su prinuđene sve da prodaju što imaju. Demokratski front je odlučio da pokuša, koliko je to moguće, da uredi ovaj oblik dogovaranja ili ugovaranja između povjerilaca i klijenata na jedan dodatni način, tako što bi se u Zakonu o obligacionim odnosima u članu 135 poslije stava 4 dodao novi stav koji bi glasilo ovako: "U slučaju ugovora kojim se definišu pozajmice u novcu između fizičkih lica ili između fizičkih i pravnih lica, ili između pravnih lica, koje nijesu definisane zakonima koji definišu bankarsko poslovanje i kreditiranje, maksimalna kamata na godišnjem nivou, ne može biti veća od kamatne stope definisane posebnom odlukom Centralne banke".

Zašto je ovo važno? Svi smo mi svjesni da najčešće ili ne postoji pravno-valjani ugovor između zelenaša i onoga ko koristi njegove usluge, ili ukoliko postoji one samo formalne prirode, ali država je tu obavezna da pomogne ljudima koji donose odluke u ulazak u ovekve finansijske aranžmane u stanju sužene svijesti zbog teške nevolje u kojoj se nalazi.

S druge strane, naravno treba da se obezbijedi da i onaj /pričam sad o nekim pozitivnim primjerima/ prijatelj, komšija, rođak koji pruža pomoć, koji nije pravi zelenaš da ima obezbjeđenje koje će da garantuje da njegova, recimo, životna ušteđevina neće proći tek tako da bi se zatvorio neki kockarski dug. Zbog toga ovo ograničenje da čovjek koji je povjerilac, može da dobije satisfakciju u obliku kamate na nivou bankarske kamate. Znači, umjesto da uloži novac u banku, da da prijatelju, da pomogne, mislim da je to dovoljna zaštita za povjerioca. Da mi više moramo i te kako više da obratimo pažnju na one koji su natjerani, neću da kažem samo voljom ove vlasti, jer zelenašenje je kao djelatnost poznato kao i prostitucija iz samog vremena korijena razvoja društva i niko nije uspio da je u potpunosti istjera, ali smo dužni da je uvedemo makar u neke tokove koji mogu da garantuju da ćemo da izbjegnemo ova brojna samoubistva po Crnoj Gori i ove teške situacije. Mislim da ovaj predlog našeg zakona, zaista ne bi smio da ima nikakav otpor, ne vidim ko želi da stane i da brani prava zelenaša koji otimaju ljudima imovinu koji su stekli njihovi preci generacijama zbog duga od 5.000 ili 6.000 hiljada evra, zbog kamata koje su 10, 20 pa i do

100% na mjesečnom nivou koristeći nevolju tih ljudi. Mislim, da mi kao država, posebno ovaj dom kao zakonodavni moramo da stanemo u odbranu tih ljudi.

Dodao bih da se ovo odnosi ma mikrokreditne organizacije, koje pod plaštom zvaničnog djelovanja od ljudi naplaćuju kamate koje su blizu 40% na godišnjem nivou. Podsjetiću samo građane Crne Gore, nebrojeno njih je uzimalo na godišnjem nivou, na 12 mjeseci pozajmica od mikrokreditnih organizacija od recimo 1000 evra, pa misle vraćajući po 100 evra mjesečno da su vratili 1.200, to jest da su platili 20% kamatu. To bi bilo tako da su imali mogućnost da koriste taj novac čitavu godinu i plate 20% kamatu, ali pošto plaćate, poštovani građani, od prvog mjeseca i kamatu i vraćate glavnici, vi već poslije šest mjeseci ne koristite ni pola tog novca. Kada se to preračuna to je kamata od 36 - 40% za koju nema drugačijeg naziva osim zelenaška. Tome se mora stati na put i mislimo da je ovaj Predlog dopune zakona pravi način. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Radunović. Veoma zanimljiva tema. Koleginica Marta Šćepanović, u ime Demokratske partije socijalista ima riječ, a neka se pripremi prema redosljedu prijavljenih koleginica Draginja Vuksanović. Izvolite koleginice Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zavaljujem potpredsjedniče.

Poštovane kolege poslanici, kolege predlagači, uvaženi građani Crne Gore,

Povodom ovog predloga zakona opet se vraćamo na njegovo pravno utemeljenje. Što se tiče ovog Predloga zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima, njim se predviđa da se u članu 135 Zakona o obligacionim odnosima dodaje novi stav. Član 135 važećeg zakona propisuje ništavost zelenaškog ugovora, odnosno da je ništav ugovor kojim neko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, lakomislenošću, ili zavisnošću, ili nekom drugom sličnom okolnošću, ugovori za sebe ili za nekog trećeg korist, koja je očigledno u nesrazmjeri sa onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obavezao da će dati ili učiniti.

Iz navedene zakonske odredbe prozilazi da bi se jedan ugovor mogao podvesti pod zelenaškim, potrebno je da se radi o teretnom ugovoru, da postoji određeni stepen

nesrazmjere u prestacijama, da postoji pristanak oštećenog usled neke manje volje, ako se nalazi u stanju nužde, teškom materijalnom stanju, neiskusano, lakomisleno i ako se nalazi u odnosu zavisnosti prema zelenišu i da postoji nesavjesnost zeleniša, odnosno sticanje koristi koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je zeleniš dao ili učinio.

Da bi postojao zeleniški ugovor, moraju biti ispunjena dva kumulativna uslova, subjektivni da nesrazmjera proizilazi iz nekog subjektivnog stanja ugovornika, nužda, teško materijalno stanje i objektivnim, očigledna je nesrazmjera između činidbe i protiv činidbe i predviđena je i sama sankcija ukoliko su ispunjena ova dva uslova. Ništavost ugovora. Dakle, ovdje nema mjesta ovom stavu koji se odnosi na visinu kamate, nema potrebe naknadno dodavati stav 5 kojim se reguliše visina kamate u slučaju ugovora koji se tiču pozajmica u novcu da bi ugovor bio ništav. Njegova ništavost je već predviđena iz ovih uslova koji stoje u stavu 1 i koje sam ja sada navela. Stavom 3 takođe ovog člana, predviđa se da oštećeni ima pravo da traži da se njegova obaveza smanji na pravičan iznos, i sud će udovoljiti takvom zahtjevu odgovarajućom izmjenom ugovora.

Ne sumnjam u dobru namjeru predlagača i u ovom slučaju, ali da li ova odredba treba da bude dopuna nekom drugom zakonu? Ja ne znam. Nijesam sad u prilici da kažem u kojem, nijesam ekonomista, ali da se dopuni Zakon o obligacionim odnosima, odnosno upravo ovaj član 135 ova dopuna na ovakav način svakako ne stoji. Ne sumnjam u dobre namjere, ali u krajnjem, takođe ne znam da li bi i dopuna nekog drugog zakona doprinijela borbi protiv zeleništa u Crnoj Gori sa ovako predviđenim stavom i na ovaj način.

Iz ovog razloga smatram, opet pravno neutemeljeno je i da ovako predviđenu dopunu Zakona o obligacionim odnosima ne treba podržati osim ukoliko se ne nađe neki drugi način da se povuče ovaj predlog zakona, da se dopuni sa ovom normom neki drugi zakon. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Uvodna riječ je u pitanju, šefovi klubova uvodna riječ, u ime klubova. Nemate pravo, kolega, nakon uvodnih riječi.

Koleginica Draginja Vuksanović, a neka se pripremi koleginica Jasavić. Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi predsjedavajući, poštovani građani Crne Gore, uvažene kolege poslanici,

Pred nama se opet nalazi Predlog za izmjenu i dopunu Zakona o obligacionim odnosima. Nemojte me pogrešno shvatiti, apsolutno moja namjera nije da bilo kome ovdje držim čas, ali naprosto ni ovo ne može pravno da stoji i ukazaću na pravne razloge zbog čega.

Vi ste u vašim izmjenama i dopunama zakona rekli da se u Zakonu o obligacionim odnosima u članu 135 poslije stava 4 dodaje novi stav koji glasi, pa ću samo citirati uvodni dio ovog člana - u slučaju ugovora kojim se definišu pozajmice u novcu između fizičkih lica ili između fizičkih i pravnih lica ili između pravnih lica i tako dalje koji nijesu definisani zakonima. Samom činjenicom da ste vi u samom uvodnom dijelu ovoga člana rekli, u slučaju ugovora kojim se definišu pozajmice, a svrstali ste to kao dopunu člana 135 gdje stoje zelenaški ugovori, pravno ne može da stoji. Zašto? Zato što čim definišete pozajmice novim stavom, vi već imate ovdje u članu 566 ugovor o zajmu koji jasno definiše ovo što ste vi htjeli i koju ste namjeru imali. Citiram: "Ugovorom o zajmu obavezuje se zajmodavac da preda u svojину zajmoprimcu određenu količinu novca, to je ovo što se dešava između ovih subjekata koje ste vi naveli, određenu količinu novca ili kojih drugih zamjenjivih stvari, a zajmoprimac se, pazite sada ovu definiciju, obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari, iste vrste i kvaliteta. Ukoliko između ovih subjekata na koje ste vi ukazali, a mimo propisa koje utvrđuje Centralna banka Crne Gore, ne postoji ugovoranje iste količine mi imamo zelenašenje. To je ono što je predviđeno članom 135.

Ovo što ste vi stavili u definisanju vašeg člana se odnosi na ugovor o zajmu. Ako uđemo u suštinu onoga što ste vi htjeli, onda smo na terenu zelenaškog ugovora. Sada dolazimo na teren zelenaškog ugovora. Koji je ovdje sljedeći pravni problem? Ovo je prvi, da ovome članu nije mjesto ovdje. Drugi problem je sljedeći. Ukoliko se propisa koje određuje Centralna banka i tih kamata koje mogu samo banke da odrede, između mene i vas konkretno, definiše neka kamata, mi smo mimo Zakona o obligacionim odnosima i ono što definiše ugovor o zajmu i mi smo na terenu zelenašenja. Pretpostavljam da niko živ neće dati zajam nekome i pisano ga obavezati da vrati to pod nekom kamatom, jer se zna da smo na terenu zelenaških pravnih poslova. Ukoliko se čak i to desi da vi i ja ugovorimo da vi meni, na primjer, date 1000 eura, a da ja vama vratim sa kamatom tolikom i tolikom, čak i ovom o kojoj pričate, mi smo na terenu zelenašenja. Šta se dešava? Pravna posljedica zelenaškog pravnog posla, ovdje konkretno ugovora je između ostalih pravnih posljedica povraćaj u

pređašnje stanje i naknada štete sljedeća, da ja mogu automatski da podnesem tužbu i da tražim da se taj pravni posao poništi, jer imam osnovu u zakonu za to.

Šta će sud da odluči? Ovdje je u pitanju apsolutno ništavan pravni posao. Posljedice takvog pravnog posla su sljedeće, da ja dobijam sudsku odluku ako se utvrdi da je ugovorena kamata i pravna posljedica toga jeste ono što je jedino moguće kod zelenaških pravnih poslova kao pravna posljedica, a to je tzv. pojava u pravu koja se zove revizija zelenaškog pravnog posla. To je da sud u svojoj odluci određuje da se ta očigledna nesrazmjera uzajamnih davanja mora svesti na ekvivalentnost prestacija. To je osnovno ključno načelo Zakona o obligacionim odnosima, sve mimo onoga što odrede banke kao kamatu. Ukoliko se, čak, desi da vi i ja zaključimo ovakav jedan ugovor gdje ćete vi od mene da tražite da vam vratim određenu sumu novca sa kamatom, makar i ovom o kojoj vi ovdje govorite, ukoliko ne podnesem tužbu da tražim poništenje ovog zelenaškog pravnog posla, a država sazna za to, ovdje postoji još jedna pravna posljedica koja je karakteristična samo za apsolutno ništavne pravne poslove, a to je tzv. nemo auditor restitucija, gdje država uzima ono što je primljeno, a nije u skladu sa zakonom.

To su neke pravne stvari koje ne mogu da stoje ovdje na ovom mjestu, tu se slažem sa kolegicom Šćepanović. Možda postoji neko drugo mjesto, da banke to ograniče, ali sve mimo toga mi smo na terenu zelenaškog pravnog posla koji vodi apsolutne ništavosti. Upravo ovoj reviziji tj. vođenje u ekvivalentnost uzajamnih davanja. Ne može se u jednom pravnom poslu između vas i mene, a to je ugovor o zajmu, jer ovo je klasičan zajam o čemu mi pričamo, predvidjeti kamata, jer onda ulazimo u teren ovoga. Kamatu samo može da predvidi Centralna banka. Razumijete li? To je to.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Najbolje je ukinuti tu kamatu. Hvala vam, kolegice Vuksanović. Bilo je to u ime Kluba Socijaldemokratske partije.

Koleginica Jasavić, u ime Kluba Pozitivne Crne Gore. Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Hvala.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice, poštovane kolege, poštovani građani,

Pravo je etika i logika. Tamo gdje ima pravne države ima i etike i logike. Pravni čistunci moraju da znaju da je zelenašenje i lihvarjenje sve ono što je sadašnja zbilja ovog trenutka. Mi kao ozbiljna i odgovorna opozicija moramo da stanemo tome na kraj. Jer, ova zemlja krvari od tih kamataša koji nesretnom narodu ispijaju krv na slamčicu em preko banaka, em preko zelenaša koji cvetaju u Crnoj Gori. Još su, zamislite, ugledni. Ovi sudovi po ovom Zakonu o obligacionim odnosima treba da poništavaju te poslove. Oni to mogu, ali oni to ne rade, jer u ovoj zemlji se štite oni koji otimaju, krađu i pljačkaju. To je suština.

Suština zelenašenja je nešto što svakako mora da bude definisano kroz posebnu odluku Centralne banke. Zato ću podržati vaš predlog, jer Centralna banka se ne može praviti nevješta i izigravati nekog ko se ne miješa u slobodno tržište i nas slobodne građane, poštene ljude dovoditi u poziciju da oni primaju hiljade i hiljade eura, a da narod gladuje, a oni to gledaju. To neće moći više. Nema toga ko će to više moći da dozvoli. Zašto? Zato što je etika suština prava. Religijska etika je vrlo važna za ovu oblast. Iako je pravo i država odvojena od vjere, definitivno ne možemo izbjeći da smo svi vjerujuća bića koji jesmo. Oni koji nijesu to je njihovo pravo.

Želim samo kratko da kažem da od Platona, od Aristotela kamata je bila osuđivana na način gdje bi sigurno i Platon i Aristotel da imaju ovakvu Centralnu banku rekli - što činite, ljudi, ne možete ovo da činite što činite. Ovo je taj zahtjev koji su kolege dostavili. Vi imate u hrišćanstvu, u starom i novom zavjetu, takođe negativan stav o kamati. U jevanđelju po Luki imate kratak citat, valja ga čuti - ljubite neprijatelje svoje i činite dobro i dajte u zajam ne nadajući se ničemu i plata će vam biti velika. Evo savjeta, kolege, za vas, iz jevanđelja po Luki. Dalje, počev od prvog vasiljenskog sabora održanog u Nikeji 325. godine osudu zelenaštva sadržavali su dekreti mnogih sinoda, a u uz njih i spisi velikih crkvenih otaca. Šerijatsko pravo strogo zabranjuje kamatu, u Kuranu, u ..., Imranova porodica stoji - o vjernici, bezdušni zelenaši, ne budite zelenaši i boga se bojite jer tako ćete postići ono što želite. Znam da smo mi jasno odvojili državu od vjere, ali ima nas koji u boga vjeruju, ima nas koji su vaspitavani da se mora raditi teško da bi se živjelo lako. Suština našeg postojanja je da radimo naporno, teško i pošteno da bi mogli lako da govorimo, da bi mogli lako jedni drugima da se obraćamo. Čuvajte se, kolege, lake nafake, laka nafaka je prokletstvo. To znači da zelenaštvo jeste laka nafaka, ali nije samo zelenaštvo laka nafaka. Laka nafaka su i upravni odbori, laka nafaka su sve ono što vi radite. Nećete moći više to da radite, jer je neoprostivo da radite ovo što radite. Vi živite u izobilju, narod gladuje. To je ono što je zelenaštvo i pitanje onog što su kolege pokrenule. Dajte da krenemo pravim putem

pozicioniranja u civilizacijskom smislu da osudimo ono što je za osudu. Nađimo mjesto ovoj normi u našoj legislativi. Nemojmo da izigravamo moralne i pravne čistunce dok narod skapava od gladi. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala i vama kolegkinice Jasavić.

Bio je ovo krug uvodnih izlaganja. Da li želite da komentarišete kolega Radunoviću, kao predlagač? Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala vam gospodine predsjedavajući.

Nevjerovatno je kako kolege iz vlasti uvijek pronađu neki razlog da neki ovakav zakon koji treba da zaštiti najugroženije pojedince u državi derogira, a da, oprostite, možda vam to nije namjera, a da zaštiti najrašireniji oblik organizovanog kriminala u ovoj državi. To je najrašireniji oblik organizovanog kriminala. Kakav je taj zakon koji ste vi citirali i ti članovi koje ste vi citirali? Bez ove ispravke, najbolji dokaz je da imamo šest osuđenih za zadnjih pet godina po ovom pitanju.

Jasno je meni, gospođo Vuksanović, da čim stavite u ugovor kamatnu stopu da ste prekršili zakon, meni je to jasno. Postoje razni načini da se to izbjegne na eksplicitan način. Čim može da se stavi iznos novca, a da bude kolateral koji će da izgubi čovjek ako ne vrati, veći za, recimo, 50%, pa je to kamata 50%, izvinite. Vi sada tjerate građanina, po sadašnjem zakonu, da dokazuje na sudu da je to nerealno plaćen tj. vraćen dug itd. Mi želimo da problem bude sasječen u korijenu, da taj dio koji možemo da tumačimo kao vraćanje duga, bio on u novcu, bio on u nekretninama koji je proizvod garancije tj. kolaterala ne smije da bude viši od visine kamate koju propisuju centralne banke. To je naša želja i naš cilj. Nemojte, molim vas, da pokušavate da skrenete pažnju sa osnovne namjere predlagača na neke bočne priče o tome da smo, ne, nismo ništa promašili, sve smo imali u vidu to o čemu pričate, ali jednostavno želimo da u startu bude sve precizirano.

Što se tiče uopšte ovih zelenaških ugovora, one su i idealne za pranje novca, ne treba ni to da zaboravimo. Kada počete u banku da uplatite preko 10.000 evra na svoj račun da biste izmirili neku obavezu ili kupili automobil ili bilo što, traži vam se dokaz o porijeklu

novca. Kada zelenaš ili dva zelenaša između sebe, da bi oprali novac, ili jedan narkodiler sklope ugovor o pozajmici za koju je kolateral stan, a radi se u stvari o običnoj kupovini stana kojom treba oprati novac, niko ne traži potvrdu odakle tom zelenašu novac za pozajmljivanje. Mi moramo da iskorijenimo zelenašenje. Ovo je jedan od osnovnih načina.

Kada smo došli do priče o kamatama, naveo sam vam u mom uvodnom izlaganju, a sada ću da vam ponovim, gospođo Vuksanović jer ste pomenuli da samo pominjanje kamata automatski derogira taj ugovor, zaboravili ste da sam pomenuo i mikrokreditne organizacije. Za mene kao građanina je zelenaški ugovor po kojem građanin plaća 40% kamatu, a što je on iz vašeg ugla zakonit, to je druga priča. Mi se tu ne razumijemo. Između ostalog, zbog toga imamo i neke probleme vezane za konstituisanje vlasti zadnjih dana, jer se mi ne razumijemo kada su prava ljudi u pitanju, izgleda, na najbolji način. Drugačije ih mi tumačimo.

Ugovor sa mikrokreditnom organizacijom po kojem čovjek vraća 40% kamate, po nama iz Demokratskog fronta je zelenaški ugovor i mi želimo da ga ograničimo maksimalnim iznosom kamate koju propisuje Centralna banka. Evo vam odgovor na to što ste vi, pa molim vas, nađite sada načina i nađite neku začkoljicu u zakonu da odbranimo zelenaše, ako možete kako, a ako ne onda glasajte sa nama da zaštitimo građane. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li odgovor na komentar? Prva se javila kolegunica Šćepanović, pa onda kolegunica Vuksanović. Izvolite kolegunice Šćepanović.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Potpuno ne stoji ta vaša posljednja rečenica koju ste rekli da mi sa ovim našim pravnim tumačenjem želimo da štitimo zelenaše. Naprotiv, dali smo i neke predloge, ali ovaj stav koji vi predlažete i ovaj predlog koji vi predlažete pravno ne stoji u ovom zakonu i ne želim da pred građanima Crne Gore izokrećete naše diskusije i ono što smo mi ovdje pravno analizirali i tumačili.

Takođe, ne želim u nekim komentarima i diskusijama prilikom rasprave se uporno pokazuje na kolege iz Demokratske partije socijalista. Ne znam da mi primamo hiljade i

hiljade eura, da je etika suština, da smo mi neetična bića, da se dijele nama neki savjeti kao da mi ovdje dajemo pare pod kamatu i kao da smo mi ovdje neki zelenaši, kao da mi ovdje štitimo zelenaše. To uopšte ne stoji. Predlažem da sa vama zajedno nađemo rješenje gdje ovaj stav koji ste predložili, u kom zakonu treba da se predloži, u ovom svakako neće moći. Zaista vas molim da ne izokrećete naše riječi i naše pravne analize koje smo ovdje istakli danas. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Koleginica Vuksanović, takođe odgovor na komentar.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi kolega Radunoviću, od kada sam ušla u ovaj parlament, strogo vodim računa o svakoj izgovorenoj riječi i poštujem svoje kolege. Mislim da sam zaslužila, barem malo, da svaki kolega u ovom parlamentu ispoštuje i mene.

Mislim da nije na mjestu da vi nešto čime se ja bavim, kao zaposlena na Univerzitetu i obrazujem mlade generacije 14 godina upravo na ovom predmetu, ovo je predmet kojim se ja bavim vrlo uspješno, da podvodite pod time da ja štitim organizovani kriminal. Jer, niti mi je to u biti, niti potičem iz porodice, niti je to interes, niti to radi moja partija, pod jedan. Pod brojem dva, ovdje sam dala svoje pravno tumačenje koje je tačno i koje je na mjestu. Za razliku od vas koji ste pokušali da mene svrstate u red organizovanih kriminalaca, jeste, kolega, s pravne tačke gledišta, ako vi kažete da ja štitim, ja sam saučesnik, to je u krivičnoj materiji saučesnik. Izvinite, molim vas, vi ste rekli, ja sam zapisala. Da mi štitimo najšire krugove organizovanog kriminala. Ako ja štitim organizovani kriminal, ja sam saučesnik u izvršenju nekog krivičnog djela iz oblasti organizovanog kriminala. U prevodu, Draginja Vuksanović organizovani kriminalac. U tom dijelu, želim da vas zamolim da ubuduće poštuju moj integritet, jer ja nikad nikoga u ovom parlamentu nijesam uvrijedila.

Ovo što sam iznijela pravno je tako. Neću se koristiti time da kažem da vi želite i na prethodnim izmjenama i dopunama Zakona i na ovome da zarađujete političke poene, ja to

neću reći. I sada ću reći da i mi i vi imamo najbolje namjere, a moja namjera je da vam kažem sledeće kao pravnik:

Znači, kad koristite izraz "pozajmica" ne možete da ga svrstate u zelenaške ugovore iz člana 135. Pravno ne može da mu stoji tu mjesto. Ma ne može, ne može amandman da ide na to, ne može na to mjesto da stoji, jer iz toga proizilazi sve ono drugo na šta sam Vam ja ukazala.

Molim Vas, ako Vas poštujem, ubuduće da me poštujete. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Nemate pravo, na žalost. Imaćete priliku u završnoj riječi pošto nema mnogo diskusije.

Kolega Željko Aprcović će biti prvi diskutant, a neka se pripremi kolega Mladen Bojanić.

Izvolite kolega Aprcović.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Jasan mi je motiv i cilj predlagača izmjene i dopune Zakono o obligacionim odnosima u dijelu kojim se želi pomoći, odnosno kako je uvaženi kolega Radunović rekao, pokušati pomoći oštećenim građanima Crne Gore. Međutim, u potpunosti, u cjelosti, nazovite to kako hoćete, slažem se sa diskusijama mojih prethodnica uvažene kolegice Marte Šćepanović i uvažene kolegice Draginje Vuksanović. Svjestan sam dobro činjenice, ono što ste Vi kolega Radunoviću rekli da je u predhodnih pet godina samo šest pravosnažno okončanih postupaka koji se tiču krivičnog djela zelenaštva. Svjestan sam takođe, dobro, a možda i bolje od vas da je vrlo teško dokazivo krivično djelo zelenaštvo. To su dva osnovna elementa. Iz prostog razloga što ugovori sa elementima zelenaštva, zelenaške kamate su ugovori koji su precizno pravno definisani u smislu da se ne piše da je neko dužan kamatu od 40% da isplati po osnovu Ugovora o zajmu za glavniciu od jedan euro, nego se prave

ugovori takvi da sam ja pozajmio vama 20 eura, a vi ste dužni da meni isplatite 22 eura. I to je najveći problem po meni, u smislu teške dokazivosti ugovora sa elementima zelenaštva.

Jednostavno drugi onaj osnov koji želim da spomenem jeste, da i oni kojima je prestacija obaveza puno veća u odnosu na ono što su imali namjeru da ugovore i imali namjeru da uzmu su ljudi koji se plaše, tako da kažem, da prijave te zajmodavce na način da sa validnim dokazima, materijalnim dokazima, sa izjavama svjedoka, to jest potvrđeno verbalnim iskazima dođe se do pune istine kako bi se u Krivično-pravnom postupku moglo određeno lice oglasiti krivim i poslati u zatvor za ovu jednu pošast koje nije oslobođena cijela Evropa, cijeli savremeni svijet, pa nije ni Crna Gora.

Na žalost, moram da vam kažem da se ne slažem sa Vama, da u članu 135 treba da stoji ovakva odredba kako ste Vi to predložili nama poslanicima. Slažući se sa Vama da trebamo dobro da razmislimo i ono što su bile preporuke Centralne banke prema Vladi, da se treba tražiti modalitet, ne kroz samo izmjene i dopune Zakona o obligacionim odnosima, nego i nekih drugih zakona kako bi se taj maksimalni nivo kamate zakonski definisao i kako bi ljudi koji su u stanju potrebe imali mogućnost da kroz jedan pravni okvir ostvare svoja prava u smislu zaštite onih svojih prava, odnosno zaštite od onoga što se zove propadanje u smislu vraćanja enormno većih suma u odnosu na one koje su primili.

Moram da Vam kažem da ovakva norma bi ostalo jedno slovo na papiru koje ne bi bilo promjenljivo. Sve da se složimo da u članu 135 treba dodati peti stav, na način kako ste ga vi definisali i kako ste nam ga predložili, postavljam pitanje, šta je to što predstavlja kaznu neku za nepostupanje po toj normi? Mi toga nemamo, nemamo odgovor na to pitanje. Znači, ne pridržavanje normi šta podrazumijeva? A članom 135 kojim su definisani zelenaški ugovori, kojim se definiše apsolutna ništavost takvih ugovora u dijelu koji se odnosi da se ne smije vraćati veća obaveza u odnosu na ono što je realna obaveza, znači, glavnica i jedan drugi dio obaveze koji se zove kamata koja je u skladu sa kamatnom politikom koju sprovode Centralna banka i poslovne banke na nivou Crne Gore. Mislim da će ostati mrtvo slovo na papiru, mislim da će ostati populistička priča, i mislim da nećemo pomoći tim ljudima za koje se zalažem da im pomognem.

Moram vam reći da će moja preporuka biti, da eventualno kroz jedan zaključak, ono što je identifikovano kao problem, kroz Izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu da mi damo zaključkom, stvorimo mogućnost, odnosno damo podršku i Centralnoj banci i Vladi Crne Gore, da kroz izmjenu zakonskih rješenja dođemo do pravog rješenja kojim ćemo u punom smislu te riječi pomoći tim ljudima koji su se našli u stanju takve potrebe, nužde da im se treba pomoći. Pričamo o suženoj svijesti. Vi ste rekli u jednom dijelu Vašeg uvodnog izlaganja da je to sužena svijest. Sužena svijest se utvrđuje kroz jedan potpuno drugi

postupak, i Vi to znate. Znači, svjestan sam onoga što ste Vi nama htjeli da kažete, kroz neka vještačenja specijalista sudsko-medicinske struke koji u stvari utvrđuju taj nivo sužene svijesti, kada čovjek koji je u stanju potrebe je prinuđen da potpiše određene ugovore bez obzira na činjenicu da je svjestan, da takve ugovore neće moći da ispoštuje. Međutim, ima još jedan problem. O ovom pitanju bi se moglo dosta dugo govoriti, ne u petominutnom obraćanju. Imamo problem da se upravo takvi ugovori o zajmu, takvi zelenaški ugovori nemaju elemente Ugovora o zajmu. Radi se o klasičnim ugovorima o kupoprodaji, u smislu znači, da ja dajem neku nekretninu i za to mi kupac plaća određen nivo cijena, s tim što klauzula i ... je na odloženom roku, to jest nakon godinu dana se pisana izjava prodavca daje kupcu da može da se preuknjiži po osnovu ugovora, odnosno da se upiše kao nosilac prava svojine. I to je veliki problem. Tu nemamo elementa zaštite onih ljudi koji uzmu jedan euro, a moraju ga vratiti četiri eura kroz nekretninu ili pokretnu stvar kao što ste Vi u obrazloženju ovog zakona i rekli. Podržavam ovu ideju s tim što je prepoznato i identifikovano od strane Centralne banke da treba da se traže sistemski rješenja u zaštiti ljudi koji su dovedeni u stanju nužde, da oni trebaju da nam daju predlog u najkraćem mogućem roku o kojem ćemo se mi izjasniti pozitivno bez obzira na činjenicu ko predstavlja vlast ili opoziciju. Ne bih rekao, što je uvažena kolegica Jasavić rekla, da mi imamo nafaku s ove strane, da smo mi članovi upravnih odbora i da je to jedna vrsta zelenašenja građana Crne Gore. Kažem vam, da znači, shodno važećim pozitivnim zakonskim propisima niko od nas ne sjedi u upravnom odboru. Niko od nas ne sjedi u upravnim odborima i ne prima nadoknadu, i ne mogu da prihvatim da se na taj način odnosite prema nama koji sjedimo sa ove druge strane. Ne mogu to da prihvatim kao čovjek, a svjestan činjenica problema koji ste dobro identifikovali, koje ste dobro dijagnosticirali, samo ste ga slabo pravno upakovali. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Aprcović.

Komentar. Izvolite kolegice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Želim da zahvalim najljubaznije kolegi što mi je dao priliku da Vam odgovorim, jer je vrlo korisno da se čujemo. Vi persofinikujete Demokratsku partiju socijalista. To što vi primete nekih 1000 eura, to nije, poslanici, to nije alibi za Demokratsku partiju socijalista čiji vodeći ljudi su opljačkali ovu zemlju. I šta vi sad nama pričate da to nije laka nafaka? To, ne

da nije laka nafaka, to je kriminal. To što su uradili ljudi iz rukovodstva Demokratske partije socijalista ovoj zemlji, poharali je, opljačkali, tobož privatizovali, koncesije za svašta davali, to je ono na šta ja potenciram i aludiram. Poslanici Demokratske partije socijalista nisu u izvršnoj vlasti i ne mogu biti u poziciji da imaju te privilegije. Ali, vi branite upravo te koji čine narod beskrajno siromašnim i tužnim. I vi činite sve da kradete izbore i da protivno Ustavu Crne Gore i članu 2 Ustava Crne Gore vršite vlast, jer zloupotrebom državnih resursa, a to su naše pare, vi održavate na vlasti upravo takvo rukovodstvo i takvu strukturu Demokratske partije socijalista. I to što ste vi praznih džepova, ako ste praznih džepova uvaženi poslanici sa hiljadu i nešto platom, to ne abolira mene zato što ste vi moje kolege da ja ne govorim ono što čitav narod zna, a to je da je Demokratska partija socijalista u sunovrat dovela privredu Crne Gore, iselila stanovništvo iz Crne Gore, sve nas je manje i manje, i to je ono što je upozoravajuće, i mi to hoćemo da zaustavimo. Mi hoćemo da u ovoj zemlji konačno prestanu podjele, na naše i na vaše. U ovoj zemlji će se konačno poštovati Ustav i zakon ove zemlje, i neće biti privilegovanih pojedinaca koji se ne smiju pomenuti sa stanovišta istraga efikasnih i djelotvornih, tužilačkih. I institucije će biti jake, a vi ćete se nama pridružiti poštovane kolege poslanici u osudu svih onih koji su od ove zemlje napravili ovo što imamo, a to je beznađe, ekonomsko beznađe, jer i suverenost koju smo stekli ne možemo sačuvati ako nastavimo ovako neozbiljno i neodgovorno da se ponašamo.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolegkinice Jasavić.

Kolega, odgovor na komentar.

Izvolite.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Zahvaljujem gospođu Jasavić, kolegkinice Jasavić što ste i meni dali priliku da dam svoj odgovor na Vaše komentare koji su po mom dubokom ubjeđenju vrlo neutemeljeni. Od Vas kao kolegkinice sam očekivao da ćete na osnovu materijalnih dokaza, na osnovu nekih činjenica pričati o nekim pojavnim oblicima koje, samo ja sam Vas dobro slušao, koje tište zajedno i nas i vas. Vi neargumentovano populističkom pričom u žaru, tako da je nazovem, borbe iznosite neke činjenice koje nemaju vjerujete veze sa onim što je predmet današnje rasprave na plenumu.

Opet se vežete na neku krađu izbora. Moram Vam reći da ste u prethodnom periodu ostvarili jedan respektabilan izborni rezultat, međutim, očigledno da su zadnji izbori pokazali da upravo ovakvom pričom ne možete da pridobijete glasačko tijelo, odnosno građane Crne Gore da glasaju za vas i da vam daju tu neophodno potrebnu podršku kako bi ste preuzeli poziciju na ovoj strani.

Prvo i osnovno, nijesam očekivao od Vas da ćete Vi na ovaj način da razgovarate sa mnom, iz prostog razloga što je moja priča išla u prilog kolege Radunovića u dijelu koji se tiče izmjena i dopuna Zakona o obligacijama. Vi ste se vezali na potpuno drugu priču. Ne znam da ste Vi jednom argumentovanom činjenicom, materijalnim dokazom, podkrijepili svoje navode iza ove skupštinske govornice, rekao bih vam kolegkinice Jasavić, Vi ste potpuno u pravu. Ko prima platu i ko ne prima platu, to neka prosude građani. Ja ovdje ne sjedim radi plate, sjedim radi političkih ubjeđenja i radi onoga što se zove najbolji interes za građane Crne Gore. Ako to nijeste shvatili, moraćete da shvatite zbog toga što vam to izborni rezultat govori. Znači, to treba da vam donese, nemojte me pogrešno shvatiti zbog toga što ne pričam pežorativno, otrežnjenje. Morate da uđete među građane, da shvatite njihove probleme, da te probleme probate da riješite, kako biste došli u poziciju da kreirate politiku, odnosno da donosite zakone na način na koji vi mislite da ih trebate donositi. Međutim, kolegkinice Jasavić puna su Vam usta Ustava i zakona, a isto se tako ne pridržavate Ustava i zakona kad imate ovako žučnu diskusiju. Nijesam od Vas očekivao da na ovaj način komentarišete izuzetno važne odredbe i izuzetno važno pitanje zelenaških kamata za koje smo i mi s ove strane vjerujte, potpuno utemeljeno i iskreno da se napravi jedno dobro zakonsko rješenje kako bismo ljudima koji su evidentno u stanju da im treba pomoć pomogli da izađu iz ovih problema koji su na žalost, ne samo na nivou Crne Gore, nego i u cijeloj Evropi evidentni. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Aprcović.

Kolega Radunović je tražio takođe komentar Vašeg izlaganja kolega Aprcoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Pvo bih gospodine, kolega poslaniče Aprcoviću želio da Vam zahvalim u dijelu kojim ste podržali našu namjeru da popravimo stvari u ovoj oblasti, i da kažem da sam samo iznenađen jednom prostom činjenicom, da nekako iz tih vaših redova nikad ne dolaze

inicijative, pa nazovite ih zakonske utemeljene, pošto su ove naše loše utemeljene, da se ovakve stvari poprave. One uvijek idu u pravcu zaštite onih ljudi koji Crnoj Gori prave probleme. Evo, da budem malo mekši nego kad sam bio u prošlom nastupu i žao mi je što tu nije gospođa Vuksanović da joj kažem, da naravno, nijesam se lično obraćao ni njoj ni gospođi Marti Šćepanović kad sam pričao o zaštiti, pričam generalno, naravno o politici koju zastupate. Znači, kad znamo da je 95% ljudi koji su organizovani u ove grupe koje daju novac pod kamatu, da su to najvatreniji zagovornici politike Demokratske partije socijalista. Da su to ljudi koji se koriste u predizbornim kampanjama za zastrašivanje, za ucjenjivanje i za tjeranje na glasanje onih ljudi koji su ucijenjeni, a nemojte molim vas. Onda diljelom sumnjam u vaše dobre namjere da iskorijenite sve ovo, jer vam se jednostavno to neisplati. Ako je tako, zašto nije neko iz Demokratske partije socijalista ustao umjesto Slavena Radunovića ispred DF-a, izašao sa ovakvim ili sličnim predlogom, pa ako smatrate da ovaj nije pravno valjan, sa pravno valjanim. To se nikad ne dešava, jer ste vi takvim ljudima ne zamjerate, na žalost.

I da kažem nešto vezano za onaj dio koji je gospođa Jasavić Vama uputila. Tu se djelimično slažem, a djelimično ne slažem s njom. Među vama postoji puno ljudi poštenih, korektnih koji rade svoj posao za platu za koju su plaćeni na jedan način koji je možda adekvatan plati koju primi. Ali, ste vi gospodo dobrovoljno prihvatili da zastupate politiku gospodina Đukanovića i njemu najbližih ljudi koji su nas natjerali na ovakvo ponašanje i gospođu Jasavić, i mene kad smo u ovom Parlamentu. E, to je više neizdrživo. To je izdrživo samo vama koji zastupate njihovu politiku, ali građanima Crne Gore više nije. I Vi zbog toga morate na žalost da trpite ovdje nekad i kritike koje se ne odnose lično na Vas, ali se odnose na one koje Vi ovdje predstavljate. Izvinjavam se, samo još sekund pošto se vratila gospođa Vuksanović. Gospođu Vuksanović nešto sam rekao čućete, na temu onoga što ste Vi pričali, ali samo još jednu stvar. Pominjali ste da se ovdje čim se definišu pozajmice, da to ne može da bude zelenašenje. Ponavljam, kad su mikro kreditne organizacije u pitanju, to su pozajmice, a tamo su kamate 36 do 40%. Ovim rješenjem bi se to ograničilo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Nemate pravo na bočni komentar kolegice Vuksanović, bio je komentar na izlaganje kolege Aprcovića.

Kolega Aprcović odgovor na komentar. Izvolite.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Gospodine Radunoviću moramo se složiti u jednome. Vi ste motiv za Predlog izmjena i dopuna Zakona o obligacionim odnosima dobili upravo iz onoga što se zove Izještaj i preporuke Centralne banke za 2013. godinu. Definitivno nijeste ga ni Vi, ni ja prepoznali kao jedan veliki problem, a bili smo negdje okvirno svjesni činjenice da je stvarno evidentan problem.

Takođe, u tim preporukama koje sam pročitao prilikom spremanja diskusije za ovu tačku dnevnog reda, kaže se: Izmjene i dopune Zakona o obligacionim odnosima, pritom ne navodeći precizno normu koju treba dopuniti na način da se suštinski obezbijedi zaštita onih ljudi koji daju određene nepokretnosti ili pokretne stvari za određenu količinu novca. Moje mišljenje na žalost, da sa ovakvim predloženim izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima nećemo riješiti problem. Možemo se složiti svi mi poslanici, 81 nas da glasamo za predložene izmjene, ali kažem vam da će se stvarati neki novi pravni modaliteti kako bi se ta norma zakonska eventualno izigrala, tako da kažem. Moram vam reći da ono što ste naveli u uvodnom izlaganju, u dijelu koji se odnosi na ljude koji žele da operu pare, da je to veliki problem i da je to identifikovano kroz predloženi tekst izmjena i dopuna Zakona o pranju novca. Mislim da je ono što sam u prvom čitanju pročitao, upravo ide u prilog vašoj priči da će kroz zakonsku normu, notare, advokate, banke, upravo se djelimično probati stati na rep ovoj izuzetno negativnoj pojavi. Mogu li samo da završim još jednu rečenicu?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Izvolite.

ŽELJKO APRCOVIĆ:

Ovdje gospodine Radunoviću branimo interese Crne Gore i interese naše djece. I naša djeca mogu da budu ta koja će sutra da dođu, a zahvaljujući svojoj lakomislenosti da dođu u priliku da naprave takve štetne ugovore. Sa tog aspekta pričam u interesu i vaše i moje djece, u interesu građana cijele Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Aprcović, kolega Mladen Bojanić, a nakon njega neka se pripremi kolega Labudović, za diskusiju.

Izvolite kolega Bojanić.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, uvažene kolege, očigledno da je veoma inspirativna tema, nijesam pravnik ali imam ja par teza bih htio da iznesem i par dilema da mi otklone pravni teoretičari kad sam čuo njihovo tumačenje Zakona o obligacionim odnosima. Ja neću dati doprinos pravnoj teoriji, ali hoću vam dati primjer kako funkcioniše u praksi.

Prvo, da kažem da ovo što slušam iz klupa poslanika vladajućih partija meni liči na jednu klasičnu demagogiju, opstrukciju inicijative koja dolazi iz redova ovaj put Demokratskog fronta kao Predlog zakona i ne mogu da prepoznam iskrenu namjeru da pomognete ovome, a da ste se danas sjetili da na plenum vraćate zakon i dajete preporuke da se vrati zakon, pa ćemo to iz početka. Gdje ste bili do sad, ovo je bilo na odborima, o ovome se priča odavno, imali ste puno prilike da sjednete s kolegama, ako smatrate da nešto formalno-pravno nije u redu, a iskrena namjera s vaše strane postoji, onda fino dođite i kažite kolegama dajte ovo popravimo da to uboličimo i da damo punu podršku, a ne ovdje sad, trudite se da se vrati zakon pa ćemo doći drugi put, pa nijesmo đeca da vjerujemo, da je to tako. Druga stvar, što sam se javio, prvo mi je da kažem zašto sam se javio uopšte. Jer sam čuo u priči ranije da po tumačenju pravnih teoretičara i profesora da svaki zajam mimo bankarskog zajma, odnosno svakog kredita koji je regulisan bankarskim poslovanjem i koji kontroliše Centralna banka Zakon o obligacionim odnosima se tretira zelenašenjem. Ukoliko Zakon o obligacionim odnosima po tome se da pozajmica i daje se kamata, to je zelenašenje. Nije tako je li? Ako se ugovori kamata jeste, evo to sam htio još.

Ukoliko se između lica da pozajmica, ugovori kamata i određeni rok vraćanja to je zelenašenje, a nije banka. Jesam li sad to dobro shvatio? Je li tako, klimate glavom da rasčistimo. Sad ću da vas vratim na 2007.godinu, slučaj KAP-a, KAP 30.000.000, ne par hiljada, 30.000.000 eura daje kredit, klasičan kredit sa kamatom 8,5%, Rudnicima boksita gdje je opet suvlasnik i tamo isti. Klasična pravna lica koja nemaju veze sa bankama, niti su registrovana, niti ih kontroliše Centralna banka. 30 miliona kamata 8,5% na godišnjem nivou, to stoji po vašem tumačenju zelenašenje. Po mome tumačenju jer sam sticajem okolnosti bio

na toj Skupštini akcionara KAP-a, to piše u Izvještaju revizora komercijalnog, nije ni bitno sad ko je. 2008.godine, za 2007.godinu piše da je KAP dao kredit 30.000.000 sa 8,5% kamate Rudnicima boksita. Je li to zelenašenje? Da vas čujem sad, je li ili nije? Recite da ili ne? Evo tražili ste gospodine Aprcoviću konkretne dokaze i činjenice i ja vam ih sad nudim, ne malo para 30.000.000.

Ponavljam 30.000.000 eura, kamata 8,5% ugovor sklopljen, konstatovao revizor piše u izvještaju od te godine. Znete li kako je reagovala poreska uprava, jer ja znam ne iz teorije, ja znam iz prakse kad to i pravna lica urade, a nijesu registrovana, po zakonu o bankama, ne mogu da rade kao banke, poreska uprava im odmah tražiSlušajte me , pričam Vama... U ovoj državi je problem ne u zakonima nego u implementaciji zakona, jer zakoni u Crnoj Gori nijesu isti za sve. Svi mali privrednici, sjetiće se, ako date pozajmicu drugom pravnom licu, Poreska uprava će da vam uzme 17, odnosno 19% poreza, jer će to tretirati da je to usluga i da vam odmah uzmu PDV. Kad to radi KAP boksitima, nema ništa, ne smije da uđe porez, to je odgovor Poreske uprave. Jer, sam išao da pitam ne da se žalim, nego samo da provjerim, ako to može da radi KAP sa 30.000.000 eura regularno, zvanično sa ugovorom, a to nije sporno nikome, to ne krši se zakon. Da li to može neki privrednik kome znači 500 eura da mu drugi privatnik, sitan preduzetnik pozajmi da plati račune. Ne, onoga za 500 eura će da kazni Poreska uprava, a onoga za 30.000.000 neće ni smjeti da uđe u kontrolu. Jer mi je tako rečeno u poreskoj - mi Mladene ne smijemo da uđemo da kontrolišemo KAP i mi pričamo o zakonima i vi meni pričate o pravnoj državi i o pravnim normama i pravnoj komunikaciji, je li tačka ili zarez.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li komentar kolegice? Izvolite.

Koleginica Vuksanović, komentar na diskusiju kolege Bojanića.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Znači, ovdje nijesu u pitanju tačka i zarez, ovdje je u pitanju nešto što može i nešto što ne može. Ja ne znam kojim drugim jezikom. Moguće da me Vi nijeste dobro razumjeli.

Ja nijesam uopšte govorila o tome, da se, ako se radi o Ugovoru o zajmu da se ne može govoriti o kamati. Ja sam govorila sljedeće: ovaj predlog izmjene i dopune zakona koji ste vi dali, a to je da se na član 135 u okviru člana 135, dodaje stav 4, koji glasi ovako: gdje se pominje termin "pozajmice", ne može da stoji pravno na to mjesto i predlažem kolegama da povuku ovo da vidimo će mu je mjesto. Nije mu mjesto u dijelu kojim se reguliše zelenaški ugovor. Osnovno načelo zakona jedan od osnovnih načela Zakona o obligacionim odnosima je ekvivalentnost u zemlji davanja, što znači srazmjera u prestacijama u odnosima povjerioca i dužnika. Znači, o tome sam govorila i ovdje nije u pitanju kolega Bojaniću tačka i zarez. U pitanju je da ovaj dio ovako formulisan ne može da stoji u ovom dijelu Zakona o obligacionim odnosima i u isti koš da se svrstavaju između fizičkih lica i između fizičkih i pravnih lica, između pravnih lica. Ovo što ste vi konkretno pričali o KAP-u to su odnosi pravnih lica, ali ne možemo u ovom dijelu svrstati i ta pravna lica gdje su i fizička lica i ovi odnosi. Jer, Ugovor o zajmu definiše da se vraća ista količina i ne može ovo stajati na ovom mjestu, to je suština. Ne može ispod zelenaških ugovora koje predviđa ništa od tog pravnog posla, da se govori o slučaju ugovora kojim se definiše pozajmica. Nije mu tu mjesto, pravno ne može da stoji tu, htjeli mi to da prihvatimo ili ne. To je suština.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Odgovor na komentar poslanik Bojanić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Koleginice Vuksanović nađite mu mjesto, nađite mu će treba. Šta ću drugo da vam kažem, nađite mu mjesto, vi ste znali za ovo i prije 10 i 15 dana, pa mu nađite mjesto će treba da stoji. Nemojte nam sad reći, nije mu tu mjesto, pa mi ne znamo. Ja ne znam će mu je mjesto, ali vi mi pomognite i kažite to, tu treba da stoji oni će to da stave i vi ćete da glasate, je li tako, a ne da vraćate sad zakon. Druga stvar, nijeste mi odgovorili, ja uporno pitam. Evo više godina pitam to, niko mi neće odgovoriti ima li pravno lice pravo da da drugom pravnom licu pare na kamatu. Je li to zelenašenje ili nije, je li to važi za KAP za 30.000.000, a ne važi za 500 eura. Ja vas to pitam, ja ne komplikujem valjda. To je slučaj iz prakse.

Ja sam ovdje gospodine Aprcoviću tražio činjenice, evo činjenice, materijalne dokaze. Evo materijalnih dokaza, tražite izvještaje revizora od KAP-a 2007, 2008.godina, naći ćete sve to tamo piše, ko je mrdnuo prstom? Niko, jer je KAP u pitanju. KAP je posebna priča. Milion zakona je srušeno, prekršeno za KAP, naravno i ovaj, jer nečiji je interes bio da ne ulazim da se to tako radi, da bi se ovamo zadužili boksiti do 130 i kusur miliona trebalo da se guraju krediti, da bi se što više zaduživalo. Međutim, eto ni toliko, pored svega kršenja zakona, sa KAP-om došli smo tu gdje smo. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Koleginice Vuksanović možete samo proceduralno ako želite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Proceduralno, možda će biti malo šire. Ja se izvinjavam, evo molim vas, prozvali ste me zbog odbora, zbog čega to na odborima nije bilo. Prethodne izmjene i dopune zakona su bile na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu. Ja sam one argumente koje sam ovdje iznijela u Skupštini, iznijela i na tom Odboru. I tada je kolega Vasiljević zamolio da se o tome ne glasa na Odboru, uvažavajući ono što sam ja rekla.

Što se tiče ovog Zakona o obligacionim odnosima, na mom Odboru to nije bilo, ja ne znam da li je to bilo možda na Odboru za ekonomiju itd. A ovo pitanje, što ste vi pomenuli, isto se tiče neke procedure zakonske itd. Molim vas kolega Bojaniću, vi ste meni rekli, nađite mu mjesto. Naći ćemo mu mjesto kad se povuče iz procedure. Ali, ne možete vi kolega, ne možete vi, ovo što piše u Zakonu o obligacionim odnosima kada se neko, koristeći stanje nužde, teškim materijalnim stanjem, lakomislenošću, zavisnošću i neiskustvom da to spočitavate pravnom licu, ovo se tačno vidi da se odnosi na fizička lica, neiskustvo da ima pravno lice lakomisleno da bude pravno lice. To su stvari koje se regulišu nekim drugim pravnim propisima.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Evo i za kolegu Bojanića razjašnjavanje, proceduralno. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Opet sam ostao bez odgovora. Evo pitam vas, pa nema odgovora. Može li pravno lice koje nije banka da da drugom pravnom licu kamatu, kredit sa kamatom. Nemojte, ja sam vas pitao tri puta, pa mi ne odgovarate. To pitam od 2007.godine, pa niko ne odgovara. Naravno, znam odgovor, može kome procijene da može to je u skladu sa zakonom, za onoga nesrećnika koji nema uticaja ili nema veze, njemu ne može i tako nam je svaki zakon isti. Ovo nađite mu mjesto, stvarno vas pitam nađite mu mjesto.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Naći ćemo mjesto.

Koleginice Šćepanović, Vi ste željeli da komentarišete kolegu Bojanića. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Zahvaljujem.

Imajući u vidu da se vi razumijete u sve oblasti i ja zaista ne želim da radim vaš posao. Ako vi hoćete da nađete mjesto ovom stavu predloga zakona, vi mu nađite mjesto i zaista ne želim više da trošim riječi i da vam objašnjavam pravno zbog čega ovaj predlog zakona ne može ovako da ide, niti da vam odgovaram na pitanje zašto KAP, imaćete priliku sutra će biti rasprava, pa možete i sutra postaviti to pitanje. Jer, vidim da i ako vam objasnim pravno, da vi ipak ostajete pri onome svome i onome šta vi mislite da je ispravno.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Odgovor na komentar kolega Bojanić. Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Uvažena kolegice Šćepanović, mislim da nije korektan taj komentar da se ja razumijem u sve. Bar mene nijeste čuli da ja ulazim u sve rasprave, držim se ovoga, valjda mogu imam pravo, bio sam na skupštini akcionara, ako se radi o kreditu između dva pravna lica, a uz to firma u kojoj sam ja bio rukovodilac i bio jedan od akcionara, doduše vrlo mali, KAP-a. Valjda imam pravo da to iznesem slučaj i iz prakse ste me tražili da iznesem slučaj. Evo vam ga kud će te konkretnije i dokazan i sve što treba. Ali, sad odjednom, nijesam mogao, ja kupovao akcije, neko se kupao u bazenu. Šta da radim gospodine Škrelja? Neko u bazenima raskalašno pliva, a ja kupovao akcije, svako svoj posao. Vi ste se kupali, slikali po bazenima, ja sam kupovao akcije, svako svoj posao, tražili ste, gledajte. Tako da to nije korektno.

Druga stvar, ja nijesam pravnik, ja sam i rekao vama jer vi cijelo vrijeme sa pozicije pravnika govorite o formulaciji ovog zakona da on nije pravno valjan. Ja od vas tražim da mu nađete mjesto, toj formulaciji gdje uporno pričate da nije tu mjesto i šta je sad problem tu. I ja vas pitam ovo kao pravnicu, jer vi pledirate da poznajete Zakon o obligacionim odnosima. A ja ne, ja sam ekonomista, ja znam da je dat kredit i znam da je 30.000.000 i znam da je 8,5% kamata i ja vas pitam, već peti put danas. Je li to u skladu sa zakonom ili nije? A, vi nećete da odgovorite, jer znate da nije, a znate da ne smijete da kažete.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Nemate pravo na komentar, nemate ni vi pravo kolega Škrelja.

Kolega Emilo Labudović.

Izvinjavam se kolega Labudović, proceduralno je tražila kolegica. Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ:

Ja se izvinjavam ako ste me vi pogrešno shvatili, normalno je da svi ovdje imamo pravo da raspravljamo o bilo kojem zakonu i u bilo kojoj oblasti. Ali ja kažem da ne želim da radim vaš posao. Iako ovo ističem pravno, ne želim da radim vaš posao, to će odraditi kolege iz Demokratskog fronta koji su predlagači i neka se oni potrudite da nađu pravo rješenje gdje će staviti ovaj stav zakona.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Da čujemo kolegu Labudovića.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem gospodine potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, ja znam gdje mu je mjesto, ali mi ne može biti. Nijesam profesor pravnog fakulteta, nijesam član Odbora za politički sistem i nijesam član Odbora za budžet i finansije. Prema tome, to je jedino gdje mogu da ga stavim je ovdje, da glasam za njega i da budem za. Ali, da podržim malo ovu atmosferu ispričaću vam vic. Polemišu bog, matematičar i pravnik, ko je najzaslužniji za stvaranje svijeta i bog kaže ja sam stvorio svijet iz haosa, matematičar kaže jeste, ali po zakonima koje sam ti ja osmislio, a pravnik će onako za sebe, a ko je stvorio kaos.

Kolege pravnici, da ne bi ulazio s vama, kao tvorcima haosa u bitku koja je unaprijed izgubljena ispričaću vam jedno svjedočanstvo koje sam nedavno čuo, na televiziji izgovoreno, ono što se kaže direktno i koje najbolje odlikava situaciju o kojoj mi danas raspravljamo. Riječ je o ženi koja je mlada ostala udovica i kojoj je pripalo na teret da vaspitava sina adolescenta do tada odlično dijete i odličnog đaka, koji se navukao na on-line klađenje ono bez PDV-a, do mjere da su počeli da im kucaju na vrata povjerioci ove vrste. Sve dotle, dok nije i njena plata i očeva penzija koju je on primao kao još nesvršeni đak i student, bukvalno išla na kamate zelenašima. Da stvar bude gora sud u jednom sporu sa jednim od zelenaša presudi u korist zelenaša i pored činjenice da nije postojao ni ugovor, ni definisana kamata prihvati ad hok svjedočenje, ali nije tu kraj. Sin završi u zatvoru, ostavši sama, gospođa jednog dana krene na groblje da obiđe grob svoga muža i na njemu zatekne

drugu porodicu. Šta se ispostavilo? Sin je prodao očev grob i očevo grobno mjesto. I danas mi ovdje polemišemo je li mu mjesto ovdje ili mu mjesto onamo i riječ koju sam danas u raspravi najčešće čuo je bila treba. A ko treba ako ne mi, a gdje treba ako ne u zakonu? Ako se ne možemo suočiti oko toga da je ovo najbolje rješenje što smo ponudili, ako već treba, a nema ko drugi nego mi kao zakonodavci, dajte taj doprinos, podučite nas. Ja opet kažem, možda bih ga ja i stavio, ali mi ne može biti jer nijesam profesor pravnog fakulteta. Ali imam ovdje dokazane profesore, dokazane pravnike, pa daj stavite ga đe treba, kumim vas bogom. Ovdje navodno osporavate da je tu tešku dokazivost ovog djela, hajte nemojte molim vas, nije Crna Gora ni Kina, ni Amerika. Ovdje svaka kuća u Podgorici zna ko daje ove vrste pozajmica i pod kojim uslovima i onako kako svi imate, ono što ne treba i što ne smijete da snimate i objelodanjujete to na naslovnim stranama, da jednom pokažite i jednog od njih. Daj jednog optužite i dokažite da daje, to nije problem u današnjem stepenu razvitka prislušnih uređaja i ne znam čega, sve ono što na nama isprobavate. Takođe, tvrdite da zakon sam po sebi nije dovoljna zaštite, pa zna. U zakonu piše da je sramota krasti, pa ljudi krađu. U zakonu piše da se ne smije lagati, pa ljudi lažu. U zakonu piše da se ne smije ubiti, pa ljudi ubijaju, ali ako išta drugo i ono što mi najviše možemo da doprinesemo jeste da se stvori pravna pretpostavka da to djelo bude kažnjivo i to ozbiljno kažnjivo.

Prema tome, ako zaista dijelite sa nama uvjerenje da je ovo neophodno i da je ovo jedan veoma važan segment ružnog dijela života koji živimo svi skupa, jer nijesu u nevolji samo građani koji glasaju Novu srpsku demokratiju ili Demokratski front u istom su problemu i najveći broj građana koji glasa vas. I ovo nema političko ime i prezime, ovo ima ime nevolje koja jednako kuca na svačija vrata. Građani gledaju u ovaj dom. Dajte, da se uozbiljimo, ne branim, nije ovo Sveto pismo, nijesmo ga možda najbolje sročili. Ali, dajte ako znate kako treba bolje, hajte dajte te amandmane. Koleginica kaže to nije moj posao, pa jeste naš zajednički posao da donesemo smislen zakon, a ne samo da se ignorantski odnosite prema njemu, samo zato što dolazi iz ovih klupa. Ako tako nastavimo i ako to bude jedini odnos prema inicijativama bez obzira odakle one dolaze, onda ste ga gospodo stavili na pogrešno mjesto.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Labudović.

Poslanica Vuksanović. Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Zahvaljujem uvaženi kolega Labudoviću, meni je iskreno žao što vi niste član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Jer, kada ja dođem ponekad na Zakonodavni odbor u vašem društvu se zaista lijepo osjećam. To je prva stvar.

Druga stvar, što se tiče vašeg vica kojiste danas pričali, mislim da se u ovu trenutnu situaciju ne može primijeniti, jer mi pravnici ovdje danas nijesmo izazvali kaos, jer smo se u svemu usaglasili. I znači po ovom pitanju dijelimo isti stav. Mi možemo postaviti ovo na pravo mjesto, ali pravni put je povlačenje ovoga iz zakonske procedure. Jer, na ovom mjestu još jednom ponavljam i više neću, jer nema potrebe ovo ne može da stoji, znači ne može. E, sad pod pretpostavkom da se vrati na onu prethodnu tačku dnevnog reda. Da mi izglasamo ovo svi ovdje, jer ja zaista imam volju i želju da se ovo sve riješi u državi. Zaista da se spriječi zelenašenje, mada mislim da to nemoguća misija nigdje na svijetu, ali da učinimo sve što mi možemo da učinimo ono što je do nas. Neka mi izglasamo ovo kako ste vi predložili. Zna li šta će da se desi u budućnosti? Ne može da se primijeni, ne može kad stoji na tom mjestu da se primijeni, a ne može amandmanski da se djeluje. Upravo ne može, izvinjavam se kolegice, ne može amandmanski da se djeluje. Jer mu nije mjesto kod zelenaškog ugovora, ne znam kako da objasnim to drugačije. Jer, ako ga stavimo tu sutra kad dođe na sud, ne može naprosto, ne znam kakva odluka da bude, vi ne možete da ga primijenite. I nikakvu korist nijesmo ostvarili, što je rekao kolega Aprcović, to ostaje slovo na papiru. Izglasali smo nešto, pred javnošću smo demonstrirali da se iskorijeni zelenašenje i sutra dođu do primjene te odredbe zakona, sa ovog mjesta ne može iz onih razloga koje sam ja vama ukazivala u toku moje diskusije, a amandmanski se ne može djelovati. Zahvaljujem uvaženom kolegi Kneževiću, koji me maloprije opomenuo da dođem, ja ću rado da dođem, da pomognem, da nađemo rješenje gdje da ovo najbolje regulišemo, ali sigurno da mu ovdje pravno nije mjesto, jer ne može da ima adekvatnu primjenu, ostaće slovo na papiru. I što smo onda postigli? Glasali smo za nešto što se ne može primijeniti u praksi i što ne može zaštititi subjekte od zelenašenja.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Labudović. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospođo Vuksanović, zahvaljujem se što ste mi otvorili vrata da ga stavim tamo gdje tačno treba, a to je prvo da podijelim sa vama jedan utisak i da vam se zahvalim na momenat ste me vratili u one dane kada sam bio student i slušao predavanje između ostalog iz niza pravnih predmeta iako nijesam po struci pravnik. Ali, ne mogu a da vam ne zamjerim. Ako ste sve ovo znali, a znali ste još od momenta kada je ovaj predlog prvi put bio predmet rasprave na Odboru na kojem ja nijesam, a vi jeste, zašto tada kolegijalno, ljudski, prije svega, nijeste rekli i ponudili rješenje. Nikad niko sa ove strane nije tvrdio da je gospod bog i da sve zna. I nikad nijesmo bili da kažem protivni, danas neko ispravi u našem neznanju ili nesnalaženju. Hvala bogu čovjek uči dok je živ. Ali nijeste smjeli, nije bilo ljudski, nije bilo kolegijalno, nije bilo odgovorno prije svega, nije bilo odgovorno, a mi smo ovdje poslanici i iznad svega smo društveno odgovorni, da sačekate 5 do 12 i da kažete ovo ne valja i mi vam zbog toga to nećemo podržati. Bilo je dovoljno vremena. Ne, ako nije moguće amandmanski djelovati, moglo se ovo na vrijeme korigovati, povući i izaći s novim predlogom. Nije dovoljno samo izraziti dobru volju da vi doprinesete rješavanju ovoga problema. Ta volja ne smije da ostane samo na verbalnoj podršci. Mi moramo konkretno da nešto riješimo, je li to primjenljivo, nije, šta će sudovi da rade. Imamo tu sudsku praksu, ima mnogo više zakona koji su nesporni, a koji se ne primjenjuju. Ali je naša bila obaveza da ovo pravno uredimo i propustili ste priliku da nam u tome pomognete.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Labudović.

Tražili ste proceduralno je li tako kolegkinice? Samo morate reći gdje je povrijeđena procedura i meni se obratite, a ne kolegi Labudoviću. Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Ja ne znam gdje ste vi pronašli da ja neljudski, rekli ste da sam ja neljudski postupila. Maloprije sam ukazala na činjenicu, na Odboru za politički sistem bila je prethodna tačka dnevnog reda. Na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu nije bio Zakon o obligacionim odnosima. Ja tražim od predsjedavajućeg da mi kaže na kojem je to Odboru bio Zakon o obligacionim odnosima, ja sam odmah kolega Labudoviću djelovala na Odboru za

politički sistem, pravosuđe i upravu i savjetovala kolege iz Fronta, koje su prihvatile moju sugestiju, vezano za one prethodne izmjene i dopune zakona.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

To je bilo na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Je li to bilo na Odboru za finansije? Znači ja nisam član tog Odbora i nijesam dobila obavještenje. Možda sam trebala kao zainteresovani poslanik ali su bili studentski krediti, ali vjerovatno nijesam bila obaviještena.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Nastavljamo dalje sa diskusijama. Koleginica Jelisava Kalezić ima riječ, a neka se pripremi Abazović.

JELISAVA KALEZIĆ:

Prvo da zahvalim potpredsjedniku Mustafiću jer je prihvatio da mi omogući da govorim, pošto sam se naknadno javila. Pozdravljam Skupštinu i građane koji nas prate.

Ja ću vam sasvim kratko, možda će djelovati previše profesorski, a pogotovu u 4 sata i zato izvinite, ali mislim da vrijedi čuti.

Naime, kao što je rekla koleginica Jasavić, zlo zvano zelenaštvo, ili zelenašenje je nešto što traje više hiljada godina. Dakle, ljudska neumjerenost da se okoristi tuđom nevoljom. Stvar je društva, ne pojedinačnog zakona koji to može da spriječi. Dobro uređena društva, društva socijalne kohezije, nalaze načina da to spriječe, odnosno da ne dozvole da se ta pošast razvija, odnosno da nađu načina da ljudi koji bi se koristili tuđom nevoljom budu na raznim nivoima takve namjere destimulisani. To se ne može uraditi jednim zakonom, to se može uraditi kroz društveni sistem. Ovdje ja nikome od kolega poslanika, neke poznajem malo više, neke vrlo malo poznajem, ne mogu da kažem da nijesu radi da se bavimo

uređenjem Crne Gore na način da i ovakva pošast i mnoge druge, kao što je recimo kockanje, kao što je korišćenje droga i alkohola itd. itd. kao što je agresivnost. Dakle, da tvrdim da nema nikoga ko nije spreman da se angažuje, da se ova društvena zla suzbiju. Ali, ono što zapažam to je da nas ovdje ima sa veoma različitih stanovišta u smislu ocjene dubine raznih štetnih pojava u našoj zajednici. Dakle, neki posmatramo Crnu Goru i savremene događaje sa mnogo više optimizma i sa krajnjim pesimizmom. E, to je ono što našu ujedinjenu snagu ovdje u Parlamentu prilično razara, ali ja ću vam sada kratko ukazati na jednu stvar.

Mi smo danas govorili o Zakonu o radu, o Krivičnom zakoniku, o Zakonu o obligacionim odnosima. Ja sam kao konstantu pratila to što hoću da vam ukažem, a to je da u svakom od ovih mi smo se suštinski bavili onim osjetljivim pitanjem društvene nepravde, koja se kroz primjenu nekog zakona ili njegovo neprimjenjivanje, odnosno nedostatnost stvara. Dakle, mi suštinski se bavimo pitanjem socijalne kohezije, odnosno sprečavanjem daljeg socijalnog raslojavanja i socijalnih tenzija. I to je nešto što stvarno moramo da radimo sa puno brige i posvećenosti. Ali, kako to radimo? Da li dolazimo u ovaj dom nezavisno od dnevnog reda stvarno opterećeni događajima koje smo čuli, običnim ljudski pričama? Mislim da mnogi od nas dolaze. Neki ne, ili ja prosto sa njima ne razgovaram dovoljno, ali vjerujte, toliko se gomila posljednjih mjeseci, možda od početka ove godine, toliko se gomila podataka i saznanja o nevoljama ljudi upravo zbog pitanja ne samo nedostatka novca, malih plata, nezaposlenosti, obespravljenosti na poslu, uskraćenosti kod uplata za fondove, sve je to nešto što znamo. Zašto ne reagujemo na neki efikasan način. To je ono što mene stvarno, danas slušajući ovu raspravu, jedno vrijeme sam sjedjela ovdje, jedno vrijeme tamo ispred televizora, veoma, ne samo da zabrinjava nego se pitam šta je to što mi kao ljudi koji možemo propuštamo da učinimo da prepoznamo trenutak vrlo zaoštrenog raslojavanja društva u Crnoj Gori i veoma opasnih društvenih tenzija, veoma opasnih. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala vam kolegice Kalezić.

Kolega Abazović je posljednji prijavljeni diskutant.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Kako nema potpredsjedniče, kako nema? Onda ću, mogu li da podijelim vrijeme sa kolegom.

Dobro.

Poštovani potpredsjedniče, kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Žao mi je što se sad uključujem sa zakašnjenjem, htio sam da se uključim kad je rasprava dostigla svoju kulminaciju, a ovo je dokaz da i ovi zakoni od dva člana mogu da budu jako interesantni i htio sam da se uključim, ne da bih riješio dilemu zelenašenja za to što, ruku na srce, zakon ovaj ne može da riješi pitanje zelenašenja iz prostog razloga što kod zelenašenja se u principu dešava ruka ruci i takve osobe ne idu kroz pravni sistem, a ovo što su kolege predložile je sasvim u redu i korektno, ja ću to maksimalno da podržim ono što se odnosi konkretno na institucije koje se time bave.

Ali sam želio da se javim iz drugog razloga, da kolegama iz vlasti, koje su u jednom momentu, evo kolegica dolazi, svakoga mogu pojedinačno pomenuti ako želi ta dva minuta nije mi nikakav problem, ali ako, da bi bili racionalni evo da to ne radim, vezano da li nakon određenih optužbi, odnosno političkih kvalifikacija, da li postoji dilema da li ljudi koji su u vlasti, odnosno većina je u stvari u službi, odnosno da li oni na posredan način podržavaju organizovani kriminal pa samim tim i zelenašenje. Evo da budem jasan i precizan do kraja - da. Evo da vam dam primjere, ja ne znam kako to nekome nije jasno, ja ne znam kako vi možete da podržavate 25 godina vladavinu DPS-a koja vam je prodala KAP, koja je koštala građane 300 miliona eura, koja je rasprodala sve ostalo, čiji su ljudi koji su u ministarstvima, protiv kojih su podnijete krivične prijave, koji se dovode u konekciju sa ljudima iz organizovanog kriminala, zemlja koja je definisana kao jedna od značajnih destinacija za pranje novca, i vi sad ovdje, ne mi primamo platu 1000 eura, mi smo nevini.

Nije tačno, nije tačno uz punu odgovornost tvrdim, svako može da se suprotstavi ovome i kolegica Vuksanović i njena partija. Evo, sad ću vam reći. Kali Aspers, čuveni njemački filozof, evo Njemačka igra večeras, pa da se malo, dobro je da podržimo Njemačku, je definisao četiri vrste odgovornosti, , postoji moralna, politička, krivična i metafizička. I vi možda krivičnu zaista nemate, jer svojim glasanjem možda niste imali nikakvu direktnu korist niti ste željeli možda nekom drugom da je ostvarite. Ali, političku odgovornost vi ne možete da izbjegnute. A moralnu mora da trpi svaki građanin Crne Gore, pa i onaj koji nije vas glasao.

Meni je žao što je otišao kolega Aprcović kojeg jako puno cijenim, kao i vas ostale, ali moramo reći sljedeće. U redu izborni rezultat. Pa zar nije afera "Snimak" krovni dokaz organizovanog kriminala, piramidalnog organizovanog kriminala đe sistemom naredbi od vrha prema dnu idu naredbe kako treba da se zloupotrebljavaju državni resursi da bi jedna konkretna partija ostvarivala političku korist. Zar to nije dokaz? Ali, sačekajte malo, lopta je

okrugla, danas možda jeste u većini na način na koji vladate, ali sutra možda biti nećete. Nije bitno ko će vas zamijeniti, bitno je da će stvari isplivati na površinu i da od toga nećete moći da pobjegnute. To je definitivno.

Kažem kolegi Aprcoviću, pa njemu se u njegovom Kotoru, ja ne volim taj Kotor više od njega niti mi to pripada, a evo kolega Aprcović dolazi pa može da potvrdi ili da ne potvrdi, slična stvar se dešava i u Ulcinju. Ljudi koji su kamataši stanu u Upravu za imovinu kada kreću tenderi za određene lokacije, za bitne lokacije, odnosno za plaže i td. ili plažne barove koji ostvaruju profit. Interventna je dolazila. Evo, kolega Aprcović neka kaže je li istina. Ja sam čitao kroz medije i moji prijatelji iz Kotora su me obavijestili, dolazila je policija sa fantomkama da privodi ljude koji su došli i zabranjivali običnom svijetu da ulazi u tender za neke stvari, i mi sad treba da pričamo - ne, mi smo ovdje nevini, mi smo ovdje, sve je po zakonu. E, pa neće biti, neće biti. Neka bude da ja pričam neistinu, ali vjerujte, možete to i da kažete, duboko u sebi, pošto vas cijenim kao ljude, znate da je ovo istina i znate da ima svakakvih neregularnosti i hajmo da na ovaj način samo da podržimo, da pokušamo makar malo tome da stanemo na kraj. A definitivno ne možemo to iskorijeniti ni u Crnoj Gori, pa ni u drugim zemljama regiona ili Evrope, takve pojave su normalne.

Tako da nemojte, sa ovim završavam, izbjegavate svoju odgovornost, nego dajte da vidimo zajednički ako bilo šta možemo da radimo i nemojte da se krijete iza izbornog rezultata. Na kraju krajeva, vaš izborni rezultat nije pobjednički. Mogu samo da vam pobjedu donesu oni koji su slični vama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li komentar kolega Škrelja? Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Hvala gospodine potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Bez namjere da polemišem, jer ja žurim da idem i na kupanje. Nije mi uopšte gospodine Labudoviću, ali hteo sam samo neke stvari da pojasnim.

Gospodin Abazović priča onu priču koju smo čuli ne od njega nego i prije, ali ja hoću da se distanciram i sa indignacijom da odbijam takve generalne ocjene po bilo kome, po bilo kojoj pojavi.

Uvažena gospođa Jelisaveta je maloprije rekla da zelenaštvo vuče korijene ne od 20 godina koliko je na vlast Demokratska partija socijalista, nego 2000 godina. Znači, ako po toj logici idemo i razgovaramo i sve što su uvažena gospođa maloprije govorila pada u vodu da se ne može generalno poistovjećati neka pojava u društvu u određenom vremenskom periodu i za određene ljude. To je prva stvar.

Druga stvar gospodine Abazoviću, iz najiskrenijih namjera, ja ne znam ko su kamataši u Ulcinju, i kad pričamo o Ulcinju, ne volim da se priča, svi mi znamo, pošto sam i ja iz Ulcinja. Niti me iko može povezivati sa takvim pojavama, onda i ne treba reci - znamo ko su. Kad se ustaje u sred Skupštine, kao odgovoran čovjek, kao i što jeste, treba reći da se time bave taj, taj, svak ima ime i prezime i po bilo kom pitanju. Recite gospodine, ne interesuje me gospođo, ne interesuju me sudovi, ja sam ovdje, imam porodicu imam svoj dignitet, nemojte da dobacujete ne priliči vama da dobacujete, nego možete da tražite riječ i da se javite za riječ.

Ja imam svoj moralni dignitet, kao što pazim druge treba i mene neko da pazi. Ako kaže znaju svi ko su ti kamataši, ... u redu, treba reći ko su ti kamataši imenom i prezimenom, tako ćemo doći do određenih rješenja. To je druga stvar.

I na kraju da vam pročitam jednu poslovicu, to nije moj izum, gospodine Abazoviću, lično prijateljski i kao sugrađaninu vam se obraćam - Ne određuje vaš život ono što izgovarate na glas, najveću snagu ima ono što šapnete sami sebi, po neki put šapnite nešto i u sebi i nemojte sve da izgovarate na glas. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Da li želite odgovor kolega Abazoviću?

Koleginice Jasavić, molim vas, molim vas kolega Abazović ima pravo da odgovori, nije prema vama upućeno, bilo je afirmativno.

Koleginice Kalezić, bilo je afirmativno bez ikakve namjere da vas u negativnom kontekstu predstavi.

Izvolite kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Zahvaljujem.

Kolega Škrelja, ja vas takođe cijenim i kao sugrađanina i vašu porodicu i u to ne želim da ulazim. Ja sam pričao o političkoj odgovornosti koju vi imate.

Samo da vam odgovorim odmah, vrlo često saslušam taj vaš savjet koji ste vi citirali, pa nešto šapnem sam sebi, pa vam sve ovdje ne kažem. Ovo što vam pričam ovo je 2%. Ali, budete li nastavili tako da radite, ja ću sve manje i manje šaptati sebi a sve više i više pričati.

Ko su kamataši? Kamataši su finansijeri vaše kampanje. A imenom i prezimenom ću vam šapnuti sad nakon što završim ovu diskusiju. A neću da šapnem javno jer ja nisam tužilac, niti sam policajac, ja o mnogim stvarima pričam javno za koje vi ćutite, kao DPS, i ja se toga ne stidim. Šapnuću vam imena kamataša iz Ulcinja koji su pri tom veliki pomagači, možda i vaši članovi. Vašu bazu ne znam, niti me interesuje, ali koji su, nemojte da klimate glavom, neki od njih se vrlo često nalaze i u novinama, pa imamo priliku da se vodi neki krivični postupak, neka divlja gradnja itd. neki, a neki zaista i jesu van javnosti, ali jesu kamataši. Ali nemojte od mene da očekujete da radim posao policije i tužilaštva.

Ja optužujem institucije da oni ne rade svoj posao. Toliko.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Koleginica Vuksanović, komentar na izlaganje kolege Abazovića, je li tako?

Izvinjavam se koleginice Vuksanović.

JELISAVA KALEZIĆ:

Ispravka navoda.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nema to u Poslovniku.

JELISAVA KALEZIĆ:

Kako nema?

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

To nema u Poslovniku, možete proceduralno samo.

JELISAVA KALEZIĆ:

Pa ja stvarno se slabo snalazim s Poslovnikom. Ovo je da se izbjegne nejasnoća. Dakle, kolega Škrelja je rekao, parafrazirao je što sam pomenula da je pošast zelenašenja ili zelenaštva stvarno stara više hiljada godina, ali sam takođe dodala da u stabilnim i dobrim društvenim sistemima to se ne suzbija jednim zakonom, to se suzbija jednom odgovornom društvenom organizacijom i cjelokupnim sistemom. To je ono što nam nedostaje.

A ko se, ako se neko našao prozvan zbog toga ja nijesam aludirala, naprotiv, to treba pokazati i dokazati. Međutim i dalje smatram da smo svi ovdje koji donosimo zakone, odgovorni da ono što možemo da uradimo uradimo. To sam rekla.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Bilo je ovo proceduralno pojašnjavanje.

Ne može, bilo je proceduralno pojašnjavanje.

Ne može. Izvolite kolegginice Vuksanović.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ:

Znači ovo što želim sada da citiram iz Zakonika o krivičnom postupku nije samo upućeno kolegi Abazoviću, nego svima nama.

Član 254: "Službena i odgovorna lica u državnim organima, organima lokalne samouprave, javnim preduzećima i ustanovama dužna su da prijave krivična djela za koje se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obaviještena ili za koja saznaju u vršenju svoje dužnosti".

Stav 2: "Dužnost iz stava 1 ovoga člana imaju sva fizička i prava lica koja na osnovu zakona imaju određena javna ovlašćenja ili se profesionalno bave zaštitom i obezbjeđenjem ljudi i imovine, zdravstvenom zaštitom ljudi, odnosno poslovima čuvanja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnih lica, ako se za krivično djelo saznalo u vezi sa svojom djelatnošću".

I pod stavom 3: "Podnosioci krivične prijave iz stava 1 ovoga člana, navešće dokaze koji su im poznati i preduzeće mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo, predmeti nastali izvršenjem krivičnog djela i drugi dokazi".

Znači, odgovornost i obaveza i građana i svih koji imaju bilo kakvog saznanja da prijave ovo o čemu sam govorila. A tužilac, ako radi svoj posao kako treba, to je sad već pod znakom pitanja je dužan da postupi po fami. U pravu se to zove fama ili glas i da, naravno, reaguje u tom dijelu.

Znači odgovornost i obaveza je svih građana Crne Gore da postupe po ovim odredbama Krivičnog zakonika Crne Gore, Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore, a tužilac u svom dijelu da, naravno, ne sjedi nego da i on sluša i da radi svoj posao i da pribavlja dokaze, i da na osnovu tih dokaza, znači da ne čeka samo nas nego i da radi svoj posao. Znači, apsolutno ne želim da izuzmem državnog tužioca iz svog posla nego da i on radi svoj posao, ali i obaveza i nas sa druge strane da što god saznamo prijavimo, a tužilac je dužan čak i na osnovu fame da preuzme radnje u skladu sa zakonima i

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolegice Vuksanović.

Koliko sam shvatio ovo je bio komentar na izlaganje kolege Abazovića.

Odgovor na komentar. Izvolite kolega Abazoviću.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Dobro, dobro, samo vi mene vucite za jezik, meni nije teško, šapnuću i vama.

Ja gospođo Vuksanović, ja nemam materijalne dokaze, ja imam indicije. Materijalne dokaze treba da prikuplja Tužilaštvo i policija, ali ono što znam javno i govorim. A vi, evo sad ću vam reći jedan primjer, koji će vam možda zasmetati, ali je istinit, a tiče se vašeg potpredsjednika gospodina Vujice Lazovića, protiv koga je podnesena krivična prijava kad je nelegalnim aktivnostima vodio tendersku privatizaciju Valdanosta 2010. godine, i htio na silu, na sramotu da je uvali firmi Kubus luks koja nije tada ispunjavala uslove. Tada smo se javno pobunili kao zajednica za razliku od političkih subjekata kojim i vi pripadate i ostali koji su ćutali ali su ipak na kraju podlegli tom pritisku javnosti ili ne znam već čemu, uglavnom nismo ćutali.

Nismo ćutali ni oko drugih stvari koje se tiču opštine Ulcinj. Danas smo ovdje imali pres, a nismo ćutali ni oko stvari koje se tiču Crne Gore. I ja ne osjećam nikakvu grižu savjesti i potpuno sam inkorporiran u ono što ste vi sada pročitali. A vi, ako mislite suprotno, to je vaše legitimno pravo.

I što se tiče kamataša, takođe šapnuću i vama i gospodinu Škrelji.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem, nije bilo prema vama nego je bilo prema kolegini Vuksanović.

U ime predlagača pravo na završnu riječ kolega Radunović. Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ:

Hvala vam gospodine Mustafiću, gospodine predsjedavajući.

Evo, Front je već dao veliki doprinos rješavanju ovom problemu, samim tim što smo danas sa ovim predlogom izazvali ovoliku pažnju i što smo od svih, apsolutno od svih poslanika koji su učestvovali u raspravi čuli da su protiv ove pojave i da će sve da naprave što mogu kako bi je iskorijenili. Mislim da je to samo po sebi veliki plus i da je to potez ka slanju poruke ljudima koji se bave ovim stvarima i da nećemo tolerisati stvaranje ambijenta pogodnog za njihovo djelovanje. Strah me je da je do sada, opet da ne bude zabune, ne

obraćam se lično vama koji ovdje sjedite, ali onima koje vi predstavljate u ovom parlamentu, mnogi od njih su stvarali ambijent pogodan za razvoj ovakvih poslova u Crnoj Gori. Nas iz opozicije, a i mene, strah nas je kao i za mnoge druge stvari da ni za ovaj problem nema političke volje za iskorijenjivanje na efikasan način. To što se neki od vas eventualno ne slažu sa formulacijom koju smo koristili ili sa pozicijom gdje smo mi smjestili ovaj član zakona koji želimo da promijenimo, mogu da vas razumijem. Ali, mnogo puta ste vi gospodo iz vlasti, ne smijem da vas pominjem pojedinačno jer ne znam ko je vlast a ko nije, neki bi da jesu ili da nijesu vlast, govorili o nekim zakonima koje smo predlagali ili o nekim rješenjima da su neustavna, pa kada vam to nije bilo popularno da glasate protiv, zbog pažnje javnosti i međunarodne zajednice, onda ste, na kraju, pored sve te priče, glasali za. Hajde napravite mali korak, hajde dozvolite da pogriješimo malo, malo da taknemo pogrešne strane, neku pravnu normu, ali dajte da pošaljemo poruku da hoćemo da se borimo protiv organizovanog kriminala i to posebno poslije ovog, kako sam već rekao, najraširenijeg oblika. Pa ako smo nešto i pogriješili, popravićemo. Ali hajde da pošaljemo svi poruku da ćemo sa tim, jednom za svagda, da raskrstimo makar u onoj mjeri u kojoj to može država i ovaj dom. Naravno, složiću se sa svim ostalima, niko nije uspio u potpunosti da iskorijeni to zlo, ali negdje postoji plodno tle, a negdje ne postoji. Nemojte mi reći da je u Švedskoj i u Crnoj Gori jednako rasprostranjeno zelenašenje. Ima ga, vjerovatno i tamo, a pretpostavljam da se time bave kriminalci izvezeni iz Crne Gore ili iz drugih djelova Balkana.

Još jednu stvar, da ne budemo pogrešno shvaćeni, mnogi dobronamjerni ljudi su u želji da pomognu prijateljima, komšijama, rođacima koji su bili u teškim problemima pozajmili novac i ostali bez njega, bez svojih ušteđevina i zbog toga su, ili poučeni takvim primjerima nekih sebi bliskih ljudi, pristupili stvaranju ugovora i zaštite kada je kolateral u pitanju. Mi nijesmo protiv toga. Mi nijesmo protiv toga da se ljudi obezbijede kada nekome pozajmi novac. Mi smo protiv toga da se na račun pozajmljivanja novca neko bogati na nečiju moku. Nije problem da se napravi ugovor da neko ko je pozajmio 5.000 evra dobije nazad svojih 5.000 evra. Svi vi dobro znate šta je namjera ovoga predloga dopune zakona. Cilj nam je da se obračunamo sa, slobodno mogu da kažem, onim zlikovcima koji koriste najteže muke u kojima se nalaze ljudi obespravljeni i osiromašeni u Crnoj Gori, a da vas podsjetim ne srlja se u drogu i u kocku samo tako, nego zato što su ljudi nezadovoljni stanjem u društvu i svojim životom, zašto smo mnogi od nas ovdje krivi a više vi koji sjedite sa te tamo strane i to nemojte da zaboravite. Mi smo dužni kao društvo da učinimo sve što možemo da te ljude zaštitimo jer oni nijesu sposobni da sebe štite. Njima se upada u kuće, njihove se majke, očevi, djedovi i babe tjeraju iz kuća, djeca na ulicu i mi moramo da pokažemo da ovdje postoji politička volja. Molim vas i ako uđemo u neki problem pravne prirode neka uđemo, ispravićemo ga naknadno ali glasajte sad svi sa nama za to treba da se kaže ne

zelenašenju, a posebno ne ovim institucijama koje se zovu mikrokreditne organizacije.
Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Radunoviću.

Znam najmanje dvije države na svijetu koje uopšte nemaju kamatu, odnosno kod kojih je kamata inkriminisana.

Dakle, završili smo raspravu o ovoj tački dnevnog reda o Predlogu zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima.

Posljednja tačka o kojoj ćemo danas raspravljati jeste **Izveštaj o radu Odbora** za bezbjednost i odbranu za 2013. godinu.

Saglasno Zakonu o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, Odbor za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore podnio je Izveštaj o radu Odbora za 2013. godinu.

Otvaram pretres i pitam predsjednika Odbora želi li dati dopunsko obrazloženje? Izvolite kolega Nuhodžić.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, kolegice i kolege poslanici,

Oduvijek se smatralo da državni suverenitet i bezbjednost je od osnovnog značaja za održivost zemlje, djelotvoran parlamentarni nadzor je s toga veoma važan, kako bi se osigurala transparentnost, odgovornost i efikasnost subjekata nadzora.

Ovaj izvještaj koji je pred vama upravo govori o tome.

Sjednice koje su bile zatvorene za javnost u skladu sa zakonom, određene teme i problematika, kojima smo se bavili ne mogu biti predmet ovog izvještaja u skladu sa zakonom pa se može stvoriti i slika neadekvatnog tretiranja određenih tema.

Konsultativna i kontrola saslušanja sjednica na kojima su razmatrani izvještaji, na kojima su donešeni zaključci, dokaz su efikasnog rada Odbora. Sjednice su sa određenom tematikom i po nekoliko puta su se održavale, kako bi se pratile aktivnosti nadležnih organa i

kako bi se zatražile dodatne informacije a sve u cilju efikasnijeg i odgovornijeg rada svih subjekata nadzora.

U 2013. godini, održano je kontrolno saslušanje Vrhovnog državnog tužioca, ministra Unutrašnjih poslova i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost u vezi sa slučajem ubistva Duška Jovanovića, sa zaključcima sa visokim stepenom saglasnosti koji su usvojeni na sjednici Odbora.

U izvještajnom periodu razmotrene su informacije u vezi afere "Listing" u svijetlu hapšenja Nasera Keljendija, informacija o stanju bezbjednosti na teritoriji opštine Bar sa zaključcima čije smo ostvarivanje pratili s uvjerenjem da su institucije, nakon ovih sjednica efikasnije krenule u rješavanju ove problematike.

Pored navedenog, članovi Odbora posjetili su Odsjek za posebne provjere Uprave policije u skladu sa donešenom odlukom na sjednici Odbora što predstavlja vanrednu aktivnost parlamentarnog nadzora koja ima za cilj ostvarenje neposrednog uvida u dokumentaciju i razgovor sa licima koja obavljaju konkretne poslove i zadatke.

U protekloj godini razmotreni su godišnji izvještaji o radu Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije i stanju bezbjednosti, o radu Ministarstva odbrane, Izvještaj o stanju u Vojsci Crne Gore, Izvještaj o učešću pripadnika Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu u 2012. godini, Izvještaj o radu Ministarstva unutrašnjih poslova, Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori.

Odbor je, uvažavajući obavezu utvrđenu kroz usvajanje Zaključaka na 11. Cetinjskom parlamentarnom forumu "Uloga parlamenta u sistemu kontrole uvoza i izvoza naoružanja i plan parlamentarnog nadzora za 2013. godinu", razmotrio Godišnji izvještaj o spoljnoj trgovini kontrolisanom robom za 2012. godinu. S tim u vezi želim istaći da navedeno predstavlja pokazatelj proaktivne uloge Odbora i opredjeljenja da se pozabavimo i širim pitanjima koja ne predstavljaju tvrdi zakonsku obavezu a ulaze u okvir naših nadležnosti, te ćemo ovu temu nastaviti da pratimo i u narednom periodu.

Pored navedenog, Odbor je u protekloj godini radio i na unapređenju zakonodavnog okvira u oblasti bezbjednosti i odbrane kroz razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka, Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli, kao i Predlog zakona o zaštiti lica i imovine čijoj implementaciji ćemo posvetiti posebnu pažnju u narednom periodu, vjerovatno organizovati konsultativno saslušanje na ovu temu, tj. na realizaciju ovog vrlo bitnog zakona.

S druge strane, Odbor je nastavio da aktivno radi u pogledu nadzora nad planiranjem i utroškom sredstava u sektoru Odbrane i bezbjednosti. Tako je Odbor za bezbjednost i odbranu u protekloj godini razmotrio Predlog zakona o Završnom računu budžeta Crne Gore sa Izvještajem o reviziji Završnog računa budžeta u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice iz sektora Odbrane i bezbjednosti, gdje je u veoma važnim ocijenio kontinuirano praćenje predmetnih preporuka koje tretiraju ove potrošačke jedinice sa ciljem obezbjeđenja dosljedne primjene propisa iz ove oblasti. Takođe, predložena je praksa da se jednom godišnje izvrši revizija u jednoj od institucija sektora bezbjednosti i odbrane i Odbor će insistirati na tome. Takođe, na prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za bezbjednost i Odbora za antikorupciju, razmotren je Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2014. godinu u dijelu koji se odnosi na navedene potrošačke jedinice. Saradnja sa Odborom za antikorupciju, koja je korisna, biće nastavljena i u tekućoj godini u domenu tema koje su u zajedničkom fokusu ova dva radna tijela.

U izvještajnom periodu održan je kontinuitet uspješne saradnje sa organima i institucijama u sektoru odbrane i bezbjednosti. Takođe, potvrđena je posvećenost Odbora razvoju i unapređenju saradnje sa parlamentima zemalja regiona, kao i država članica Evropske unije i NATO-a, u prilog čemu govore brojni susreti sa zvaničnicima ovih organizacija, kao i učešće članova Odbora na konferencijama i seminarima na kojima je razmatrano niz tema iz ovog sektora.

U protekloj godini nastavljena je saradnja sa našim partnerima, Centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) i zajedno sa Skupštinom Crna Gora je bila domaćin 15. sastanka Cetinjskog parlamentarnog foruma sa temom "Jačanje kontrolne uloge parlamenta nad sektorom odbrane i bezbjednosti".

Kontinuitet uspješne saradnje održan je sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori kao i sa Centrom za bezbjednosnu saradnju.

U protekloj godini težili smo održavanju i unapređenju sadržajne saradnje sa predstavnicima civilnog sektora. Naime, prošle godine predstavnici Instituta Alternativa su na osnovu podnijetog zahtjeva prisustvovali sjednicama Odbora koje su bile otvorene za javnost, dok su članovi iz službe ovog radnog tijela uzeli učešće na brojnim skupovima u organizaciji subjekata civilnog društva. U ovoj godini to čini CDM, Centar za demokratiju i ljudska prava.

Želio bih još da istaknem da je Odbor u izvještajnom periodu nastavio partnerski odnos i kontinuiranu i efikasnu saradnju sa organima i institucijama iz ovog sektora. Iskustvo u protekloj godini pokazalo je punu posvećenost Odbora pružanju podrške subjektima iz

sektora odbrane i bezbjednosti u ispunjavanju uslova i dostizanju potrebnih standarda u procesu evropskih i evroatlantskih integracija.

Na kraju, želim da kažem, da rad ovog odbora karakteriše napor svih njegovih članova, da na kvalitetan način, sa najmanjom dozom politizacije, dođemo do najboljih rješenja a često smo do tih rješenja dolazili konsenzusom. Tu praksu smo nastavili i u 2014. godini a u prilog tome ide i činjenica da smo ovaj izvještaj o radu usvojili jednoglasno na sjednici Odbora. Prioriteti Odbora, u cilju još efikasnijeg rada u narednom periodu, biće kontinuirana i uspješna saradnja na regionalnom i međunarodnom planu, spremnost na nadogradnju i unapređenje pravnog okvira i sektora odbrane i bezbjednosti, kao i puna posvećenost u usavršavanju i jačanju kapaciteta sa ciljem što efikasnijeg praćenja institucija na kojima Odbor vrši nadzor.

Samo, ako dozvoljavate, u prilog prethodne tačke dnevnog reda, izvinjavam se došao sam na kraju, tačno je da je zelenaštvo pojava koja je prisutna u Crnoj Gori, to je veoma kompleksan problem, o tome je sasvim korektno, meni argumentovano i dopadljivo, govorila koleginja Kalezić. To zaista zahtijeva napor svih institucija u jednom društvu. Mi to imamo kao inkriminisano krivično djelo, ali znamo, da sada ne prepričavam, koliko je ono teško dokazivo i kako se završavaju ti zelenaški poslovi. Ako uzmemo statistiku rada sudova i tužilaštava vidjećete da ta statistika skromna u samom dijelu otkrivanja i reagovanja na određene pojave zelenaštva, a da ne govorim o presudama koje su odgovarajuće i zadovoljavaju neku ambiciju javnog mnjenja kako treba završiti poslove kada je u pitanju zelenaštvo.

Odbor za bezbjednost i odbranu u svom planu za 2014. godinu, u svom Programu rada planirao je da se bavi ovom temom u okviru svojih nadležnosti. Ova tema ima i dodirnih tačaka sa onim što se Odbor bavi, a to je bezbjednost, odbrana, organizovani kriminal i tako dalje. Znači, htio sam to da kažem, osjetio sam to za potrebno, da ćemo se mi baviti u svijetlu naših nadležnosti i u svijetlu ove pojave koja je prisutna u Crnoj Gori i koja zahtijeva adekvatan i efikasan odgovor svih institucija. Zaista je nebitno gdje će se to stipulisati u nekom zakonu, vrlo je bitno da obezbijedimo društveni ambijent, da se jedna pravna norma sprovodi. Ako imamo pravnu normu a nemamo obezbijeđen društveni ambijent za njeno sprovođenje, onda ta pravna norma ostaje prazno slovo na papiru. Znači, ambicija nas iz vlasti i naša politička volja je da stvaramo ambijent, tj. efikasno reagovanje svih institucija na ovaj problem da bi stvorili ambijent da se pravna norma koja će se uraditi na adekvatan način imala svoje efikasno..... Izvinjavam se, oduzeo sam vrijeme ali smatrao sam za potrebno to da kažem. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Samo da podsjetim pravo poslanika je da postavljaju pitanja, da podsjetim da smo se na Kolegijumu dogovorili da trajanje rasprave bude ograničeno na po jednog predstavnika svakog kluba koji želi da učestvuje u raspravi i do pet minuta što samim tim podrazumijeva da ćemo raspravu okončati do završetka današnjeg radnog dana.

Ukoliko želite da postavite pitanje, a imate poslovničko pravo, izvolite, samo da budemo racionalni, po minut.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala gospodine predsjedavajući.

Gospodine Nuhodžiću, ovo je klasični, da kažem, izvještaj DPS-a o radu nekoga segmenta parlamenta, o radu neke od agencija ili ministarstava, u ovom slučaju veoma bitne Agencije za nacionalnu bezbjednost, recimo. Veoma klasični DPS-ovski izvještaj o efektima parlamentarnog nadzora i tako dalje. Dakle, jedan hvalospjev.

Ono što sam htio da vas pitam, gospodine Nuhodžiću, kako možete da iskazujete takve stavove, afirmativne, o radu, recimo, ANB-a, kao da niste vidjeli ovaj izvještaj ove agencije, koja je u stvari vrlo jasno saopštila šta je razlog zbog čega Crna Gora nije dobila poziv od NATO-a. Dakle, nakon ovoga što je jedna od renomiranih svjetskih medijskih kuća saopštila da je razlog to što u bezbjednosnim strukturama Crne Gore se nalazi od 25 do 50 špijuna koji rade za Rusiju, vi nakon toga gospodine Nuhodžiću i dalje gurate jedan afirmativni izvještaj u kome je sve super. Sjajno stanje u Agenciji, parlamentarni nadzor daje efekte i tako dalje.

Molim vas, interesuje me, zaista mi je nejasno kada čujem to. Stičem utisak da je ovo neprihvatanje Crne Gore od strane NATO-a, tj. izostanak pozivnice od strane NATO-a. Meni izgleda kao nešto zašta se vi zalažete, evo ostvarili ste ono što se željeli, proces NATO integracija je blokiran, navjerovatnije će se desiti isto sa procesom evropskih integracije i vi ste upravo ostvarili ono što ste željeli. Kako drugačije da objasnim činjenicu da vi hvalite sve rezultate koji su napravljeni od strane agencija, od strane ministarstava i tako dalje, a sa druge strane imamo ovaj odgovor od strane NATO-a i sutra, vjerovatno od strane Evropske unije.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala kolega Pavlović.

Pravo na odgovor.

MEVLDUIN NUHODŽIĆ:

Slabo smo se razumjeli, vjerovatno nijeste pročitao izvještaj. U našem izvještaju kada pogledate zaključke vidjećete da oni nijesu baš afirmativni u nekim djelovima za neke institucije. Znači, ovaj izvještaj je jednoglasno usvojen. U ovom odboru su i kolege, kolega Medojević je sada u ovom odboru i ovaj izvještaj je jednoglasno usvojen. Znači, da mi samo hvalimo, ne bogami imamo mi i kritički odnos prema institucijama, ako pročitate zaključke vidjećete mnogo. Možda vi nijeste sa tim zadovoljni, možda ni ja nijesam, ali imamo kritički odnos, konstruktivne kritike. Znajući da se neke stvari ne mogu preko noći, znajući da treba da imamo partnerski odnos a znajući i poznajući naše nadležnosti koje nam je zakon definisao šta mi možemo da radimo. Mi ne možemo zamieniti ni policiju, ni agenciju, ni sudstvo, ni tužilaštvo. Malo prije sam upravo govorio o tome. Dakle, mi radimo ono što je u skladu sa zakonskim nadležnostima i ne hvalimo svakoga. Ovo je izvještaj o radu našeg Odbora. Znači da smo mi te teme sagledali po našem programu, po našim viđenjima, često zajedno glasali za mnoga teška i vrlo bitna pitanja. Da ne podsjećam sad od Šarića, od kontrolnih saslušanja Duška Jovanovića, od Telekoma, i td. Pročitajte izvještaj i vidjećete da nije to baš tako kao što vi kažete.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala vam gospodine predsjedavajući.

Reagujem proceduralno na činjenicu da je gospodin Nuhodžić u odgovoru na moje pitanje u suštini se zaklonio iza imena gospodina Medojevića, predsjednika Pokreta za promjene, koji je odsutan. Mislim da nije u redu, svi mi znamo kako se usvajaju ti izvještaji,

ali takođe svi znamo da je upravo gospodin Medojević taj koji godinama priča o netransformisanim bezbjednosnim strukturama u kojima postoje uticaji koje treba otkloniti ukoliko želimo da se integrišemo u NATO. I upravo je on taj koji potencira sve vrijeme i više puta je predlagao razna kontrolna saslušanja koja nisu prihvaćena od strane većine u odboru, a većinu da sve podsjetim ima vladajuća koalicija.

I zaključci koji se donose su u dobroj mjeri bili, donošeni su većinom glasova na Odboru. Prema tome, da ne manipulišemo sa javnošću, ja sam se zbog toga javio da proceduralno reagujem, da ne manipulišemo sa javnošću, ovdje se radi o jednom vrlo značajnom pitanju. Ja sam očekivao kao mjeru, da kažem ozbiljnosti, odgovornosti od strane predsjednika ovako značajnog odbora da kaže da je ono što je trenutno goruća informacija u našoj javnosti o tome da u našim bezbjednosnim službama postoje neki tuđi špijuni da će to biti predmet vrlo ozbiljne analize ovog odbora.

Međutim, gospodin Nuhodžić je izašao sa jednom krajnje, da kažem, apologetskom afirmativnom pričom o radu ...

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kolega Labudović je takođe imao pitanje. Može, naravno....

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Neću reći da pokušavate da taj korektni odnos koji kolega Medojević i ja imamo i odnos inače u Odboru ...

Ja se izvinjavam vama, računam na vaše razumijevanje pa pogledam Koču.

Znači, mi smo različito glasali o nekim stvarima i oko agencije i oko drugih institucija nad kojima mi vršimo nadzor i ne slažemo se, nije to sporno. Ali smo sve te teme sagledavali u Odboru kroz ono što je bio naš zadatak, kroz ono gdje smo mi vidjeli da možemo neki njihov odnos popraviti. Mi u nekoj mjeri, izraženoj sa jednim zaključkom, vi sa drugim i tako, i to je jedna praksa koju smo mi afirmisali da se ne moramo slagati, ali se ne moramo i po svaku cijenu razlikovati. I mislim da je to dobra praksa koju je ovaj odbor afirmisao i koju je i kolega Medojević i kolege u odboru su svi podržavali.

Što se tiče ove informacije, znači hajmo da čujemo i nadležne institucije koje se trebaju oglasiti o ovoj informaciji Agenciju, pa onda, nemojte da tjerate da Odbor apriori donosi sudove, da Odbor na osnovu medijskih natpisa reaguje. Znate šta znači, onda ćete uniziti ovaj odbor. Onda će ovaj odbor se baviti samo politikom, a neće se baviti suštinom.

Ja kao predsjednik, moja malenkost ne želi da da doprinos tome a ni kolege iz Odbora, i to je kvalitet, vjerujte mi, i to je kvalitet našeg rada.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Imate još pitanja ?

Kolega Labudović je prvo postavio pitanje.

Izvinjavam se, u pravu ste, ne, ne.

Naravno možete da postavite pitanje, nije problem, izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Imam sva prava ovoga svijeta da postavim pitanje koje me kao poslanika interesuje, a komentar ne.

Gospodine Nuhodžiću, ja sam ovaj izvještaj veoma detaljno pročitao i neću ga karakterisati tim prije što su u njegovoj izradi i njegovom usvajanju učestvovali i predstavnici moje stranke. Ali me kao poslanika i kao građanina već treću godinu uzastopice interesuje jedna stvar, zapravo nedostaje mi jedna stranica ovog izvještaja ili ja pogrešno shvatam poziciju i ulogu ovog odbora, a to je generalna ocjena u mjeri koja ne znači povredu sistema državne tajne, bezbjednosnih prilika u Crnoj Gori i oko Crne Gore.

Dužni ste da kontrolišući one koji bdiju nad našom bezbjednošću da me obavijestite i mene i ovaj dom, a i građane o tome kakve su bezbjednosne prilike u Crnoj Gori i oko Crne Gore. To nedostaje i u ovom izvještaju i tražim od vas tu ocjenu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Želite li odgovoriti? Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Kolega Labudoviću, uz puno uvažavanje vašeg interesovanja i znam da vi detaljno pročitate sve izvještaje i materijale, aktivan ste i korektan poslanik, bavili smo se ovom temom kad smo za 2012. godinu razmatrali Izvještaj Ministarstva unutrašnjih poslova i Policije i vidjećete tamo u zaključcima, ne znam da li je to tako decidno iskazano, da su bezbjednosne prilike u Crnoj Gori u vremenu izrade ovog izvještaja i danas takve da je Crna Gora bezbjedno, stabilno društvo sa devijacijama i pojavama koje su prisutne i u regionu i u savremenom svijetu u stepenu manje ili više, tako da mogu vam reći da je Crna Gora bezbjedno društvo bila i u 2012. i u 2013. i u 2014. sa ovim mjerama i kvalifikativima o kojima sam govorio. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

I kolega Damjanović, takođe pitanje, izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Hvala vam potpredsjedniče,

Poštovana Skupštino, poštovani građani, gospodine Nuhodžiću,

U ime kluba SNP-a, koristeći poslovničko pravo nakon kolege Pavlovića, koji je pretpostavljam ispred kluba DF postavio, i ne preskačući proceduru i ne zloupotrebljavajući proceduru, samo bih kratko pitao gospodina Nuhodžića, odnosno uputio jednu sugestiju.

Dakle, ja respektujem činjenicu da je ovaj Izvještaj podržan jednoglasno od svih članova Odbora u izvještajnoj 2013. godini, dakle iz svih klubova koji egzistiraju u ovom parlamentu i o njemu će nešto više reći član Odbora, jer to i pristoji gospodinu Kaluđeroviću, ali bih volio da ovdje gospodine Nuhodžiću zaista uvažite i ovo što je jedan broj poslanika

dao kao sugestiju. Dakle, da se ne bi ovdje stvarala slika kako neki mediji plasiraju informacije ili polu informacije, a onda to neko ovdje koristi nastavljajući hajkačku kampanju protiv nekih država, u ovom slučaju protiv Rusije, eto zaboga 50 špijuna koji špijuniraju u korist Rusije, dajte na vašem Odboru da otvorimo tu priču o pojedinim funkcionerima državnim koji rade u korist drugih zemalja. Dakle, ja ne razlikujem ruskog špijuna od američkog špijuna, a američkog špijuna od turskog špijuna, ili turskog špijuna od njemačkog špijuna.

Da ne bi ovdje imali podjelu na one građane za koje se nadam da služba ima informacije da špijuniraju za jednu državu, a za nju rade potpuno legalno da im se to čak i plati na neki način, evo prilike da na Odboru otvorite i tu priču u ovoj 2014. godini, kao i onu priču koju smo ovdje nekoliko puta dali kao sugestiju, a to je da se Odbor pozabavi malo dosijeima građana, funkcionera ove države i poslanika ovog i nekih bivših saziva koji možda rade i za neke naše službe, pa da i to otvorimo, da vidimo ima li takvih pojedinaca, ja vjerujem da ih ima ovdje u Parlamentu i bilo bi dobro da se i ta priča oko dosijea dovede do kraja.

Dakle, da zaokružim s time, hvala vam potpredsjedniče.

Gospodine Nuhodžiću, mi u Klubu SNP-a ne žalimo što ova odluka nije donijeta, kao što neki žale, da budemo primljeni u NATO članstvo, i to ih iz klubova koji bi trebali makar na papiru da budu protiv toga i mi mislimo da to nije zbog 50 špijuna, već zbog dominantno većinske volje građana koji su protiv prijema Crne Gore u NATO članstvo. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Izvolite kolega.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Odbor za odbranu i bezbjednost planirao je, ja sam to, mislim medijima rekao, kroz neka pitanja koja sam ranije imao, čini mi se da je kolega Pajović otvorio prije ne znam, povodom nekog drugog pitanja, ne mogu sada da se sjetim, da ćemo mi raspravljati izvještaje u toku ovog mjeseca, za Ministarstvo unutrašnjih poslova, Policije, Ministarstva odbrane i Agencije za nacionalnu bezbjednost, i to će biti prilika da do kraja ovog mjeseca

otvorimo sva pitanja koja su bezbjednosno interesantna za Crnu Goru, ne gradirajući ih ko je, odakle je i ko je ko po vjeri i naciji, nego koliko su te pojave, ti slučajevi opasnost po bezbjednost Crne Gore i njenog društva, tako da to ćemo razmatrati kroz izvještaj.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Imate još jedno pitanje kolegkinice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Uvaženi gospodine Nuhodžiću, ja sam pažljivo pročitala ovaj izvještaj i nisam mogla da dođem do nekih podataka, vjerovatno vi znate bolje od mene, jer ste to radili, pa ćete mi ovom prilikom pomoći da dobijem odgovore na ono na šta nisam mogla da dobijem odgovor iz onog što je u izvještaju. Na strani 7 Izvještaja, imamo zaključke vašeg Odbora, sa treće sjednice Odbora oko rada Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2011. godinu. Na kraju te stranice, kao ni na sljedećoj stranici nijesam primijetila ko je od kolega iz Odbora podržao, a ko nije podržao ove zaključke. Imamo samo konstataciju - nakon sprovedene cjelovite rasprave, članovi Odbora su većinom glasova usvojili Izvještaj sa sljedećim zaključcima. U svim ostalim slučajevima ili u većini slučajeva imamo tačno imena kolega koji su nešto podržali ili koji su bili protiv. Recimo imamo takav slučaj na stranici broj 19 vezano za zaključke, isto oko Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2013.godinu gdje se vidi ko je šta tu podržavao, i to je vrlo važno za nas ostale koji imamo i dosta drugih slučajeva gdje ste vi naveli ko je šta podržavao, ko nije podržavao.

Meni je vrlo važno da znam da bih imala predstavu o mojim kolegama poslanicima koji sjede u Odboru, da bi mogla da formiram svoj stav prema njihovim stavovima i da vrednosno zauzimam stavove prema njima, shodno tome što rade na tom odboru koji je za mene jako značajan. I zanima me da li se to slučajno desilo, ili je to neko pravilo. Ja sam pokušala da logiciram da nije to možda za 2011. godinu vezano, ali nije, jer i za 2011. godinu, recimo za Upravu policije imate tačno ko je šta podržao, pa bih vas zamolila da mi odgovorite o čemu se radi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Izvolite hoćete li sad odgovoriti?

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Pogledao sam, vi ste u pravu. Znači ne stoji to, postoji ova razlika. Međutim, to sve stoji u zapisnicima. Ne znam zašto je to ispušteno da ne stoji, nije mi jasno, ali sve stoji u zapisnicima i sjednice našeg odbora se sve snimaju, ima magnetofonski zapis tako da ne može se posumnjati da je riječ o nekoj zloupotrebi. Ne znam zašto je to stručna služba u tom dijelu ispustila, ali uglavnom se sve verificuje u zapisniku, magnetofonski su zapisi, i mogu vam obezbijediti da vam se to dostavi kako to stoji u zapisniku i u magnetofonskim zabilješkama. Vi ste u pravu.

Što se tiče participacije vašeg člana Odbora, jedan korektan čovjek koji daje doprinos u radu ovog odbora, ja zaista svim kolegama mojim želim da odam puno priznanje za rad, mi se ne slažemo oko mnogih tema, ali zajednički nam je interes i nastupamo sa ciljem da dođemo do nečeg što je dobro. Različito neke stvari vidimo, različito neke puteve trasiramo, ali u suštini, čini mi se da pravimo napredak. Čini mi se, to je moj osjećaj, nemojte me gledati u ovom trenutku kao pripadnika DPS-a nego u funkciji predsjednika Odbora, jer zaista tamo pravimo jedan odnos sa zajedničkim ciljem. Znači, ja ne želim tamo da se ta politička, političke busije vojnički da se izrazim, prenesu u radu Odbora. Ne želim tamo da bude politička tuča nego želim tamo da damo doprinos da se neke stvari u ovom osjetljivom sektoru koji je vrlo bitan, koji je temeljan za jednu državu, pokušamo napraviti napredak. I napravljen je, od afere Šarić do Evo i kolege iz opozicije, vjerovatno će pomenuti neke slučajeve, nemoj da ispadne da ja sad ovdje jedan među istima držim govor. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Hvala kolega Nuhodžiću.

Pošto je 16 sati i 54 minuta, a imamo nekoliko prijavljenih diskutanata, i bojim se da nećemo stići u televizijskom prenosu da čujemo sve ono što oni žele reći, ja predlažem da ipak sutra u 11 sati nastavimo rad sa raspravom o ovom izvještaju.

Dakle Milan Knežević, Velizar Kaluđerović, Azra Jasavić, prema ovome što imamo prijavljenih. Po jedan u ime kluba, tako je dogovor na Kolegijumu.

Hvala vam.

9.07.2014. u 11.00h

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Poštovane kolege, dobar dan. Nastavljamo tamo gdje smo juče stali, a stali smo kod izvještaja Odbora za bezbjednost i odbranu za 2013.godinu. Imamo troje prijavljenih za raspravu. Kolega Milan Knežević u ime Demokratskog fronta, nakon njega neka se pripremi kolega Kaluđerović. Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Mustafiću.

Uvažena Skupštino, poštovani građani,

Ja želim da istaknem jedan pozitivan odnos prema radu Odbora i izvještaju koji se nalazi na današnjoj raspravi, jer se u njemu nalazi ono čime se Odbor i bavio, a kroz zaključke, čini mi se, i definisan i jasan stav prema Vladinoj politici u okviru bezbjednosnog sektora, posebno u dijelu koji se odnosi na rad tajnih službi.

Naš odnos prema radu Odbora istovremeno je i snažna kritika Agencije za nacionalnu bezbjednost, NATO politike Vlade, neefikasnost u borbi protiv organizovanog kriminala, posebno korupcije na visokom nivou. Zato i ne čudi što Crna Gora nije dobila poziv za pristupanje NATO-u, jer je ova alijansa jasno locirala ono što i ptice na grani znaju da su organizovani kriminal, korupcija na visokom nivou, loša strategija u modernizaciji vojske, nereformisani sektor bezbjednosti, samo vrh ledenog brijega koji Crnu Goru čini zatočenom državom. Pošto je ovo bio jedan od strateških ciljeva oko kojih se okupila Vlada DPS-a, SDP-a, Bošnjačke stranke i manjinskih stranaka, smatram da treba uputiti sa ovog mjesta poziv Ranku Krivokapiću da napusti Vladu Crne Gore, jer se urušio njegov osnovni strateški

cilj. Crna Gora nije dobila poziv za pristupanje NATO-u. Ako već gospodin Krivokapić neće to da učini, smatram da treba da zatraži ostavku Duška Markovića i Igora Lukšića, po meni dvojice najodgovornijih ljudi zbog toga što Crna Gora nije dobila poziv za učlanjenje u NATO, a ako neće ni to gospodin Krivokapić da uradi neka, makar napusti Kajakaški savez Crne Gore, jer bi to bio makar jedan čini mi se simboličan otklon od Demokratske partija socijalista i Vlade kojoj se urušavaju geostrateški ciljevi kao kule od karata. Ja moram da pohvalim inicijative koje su imale kolege iz Demokratskog fronta Bulatović, Mandić i Medojević, posebno inicijative koje su se odnosile na aferu prisluškivanja novinara. Čini mi se da je na petoj sjednici kolega Bulatović inicirao odlazak Odsjeku za posebne provjere. Znači, poštovani građani, postoji Odsjek za posebne provjere takozvano ušno, slušno, koje prisluškuje građane Crne Gore, imaju visoku modernizovanu opremu, ulagali su zbilja u nju, ako nijesu ulagali u radnike, u socijalne programe, socijalne pakete, propala preduzeća, ulagali su da nas prisluškuju i mogu da nas prisluškuju bez odluke suda, tako da, ako se gdje ulagalo, ulagalo se na razvoj uva i na funkcionisanje ušnog odjeljenja u MUP-u Crne Gore. Dobro bi bilo da se može posjetiti i odjeljenje koje postoji u Agenciji za nacionalnu bezbjednost. Kažu da je tek tamo sofisticirana oprema da mogu da prisluškuju i čitav svijet, a kamo li građane Crne Gore. Ja ću samo ovdje navesti slučaj prisluškivanja opozicionih političara i Nikole Markovića, zamjenika glavnog i odgovornog urednika Dnevne novine "Dan", koji je inače i predsjednik Komisije za nerasvijetljena ubistva i napade na novinare. E, zamislite kad policija, odnosno službe države prisluškuju čovjeka koji treba da se bavi istragom o nerasvijetljenim ubistvima i napadima na novinare kakav smo stepen demokratije dostigli. Ovdje ja nijesam mogao da vidim informaciju kako je završena sjednica o navodima ANB da se prisluškuje Velibor Džomić, sekretar Matice srpske Vlado Božović, urednik portala "IN4S" Gojko Raičević i novinar Miško Jovanović. Smatram da je neophodno da odbor pojača stručnu službu da ona bude nezavisna i apolitična i odvojena od bilo kakvih službi i Agencija za nacionalnu bezbjednost i Ministarstva unutrašnjih poslova. Takođe, očekujem da će se veoma brzo naći na dnevnom redu izvještaj o korupciji vezano za privatizaciju T-COM-a, gdje je tačno ustanovljeno da je došlo do korupcije u iznosu od oko 7.500.000 evra. Ja se nadam je Vrhovno državno tužilaštvo najzad prevelo te materijale iz Amerike, odnosno prevelo na maternji, to jest srpski jezik, ako ga već sada i ne prevode sa srpskog na mađarski jezik da bi dobili na vremenu.

Takođe, želim da pohvalim i činjenicu da je Odbor obavio saslušanja zamjenika vrhovnog državnog tužioca Vučkovića, ministra unutrašnjih poslova Konjevića, direktora policije Veljovića, nakon navoda gospodina Đukanovića da zna koja je politička pozadina o ubistvu Duška Jovanovića. Ja očekujem da će i Odbor dati značajan doprinos o utvrđivanju

svih tih činjenica i najzad se otkriti ko su ubice i ko su nalogodavci ubistva Duška Jovanovića i da, bez obzira što je pokrenuta istraga, da se to pokrene sa mrtve tačke.

Takođe, smatram, gospodine Nuhodžiću, bez obzira na vašu psihofizičku kondiciju, da tako kažem, šmekerski nastup i na odborima i na plenumu, da je potrebno da najzad izaberete potpredsjednike ili vašeg zamjenika kako bi Odbor mogao da funkcioniše u punom kapacitetu. Jer, jedan čovjek ne može sve da radi, a više ljudi mogu da vam pomognu, bez obzira što je ovaj izvještaj usvojen konsenzusom, ja primjećujem velike razlike u zaključcima koji se nalaze u njemu, kao i što pravim veliku distinkciju između onoga što je rad Odbora prema kojem imam pozitivan stav u odnosu na Vladinu politiku prema bezbjednosnom sektoru i svemu onome što opterećuje ovaj dio, a o tome sam malo i govorio u uvodu.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Velizar Kaluđerović ima riječ, a nakon njega neka se pripremi koleginica Azra Jasavić.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Dakle, i ja kao član skupštinskog Odbora za bezbjednost i odbranu, želim na početku da konstatujem i zbog javnosti koja prati naš rad da kažem da razgovaramo o izvještaju o radu Odbora za bezbjednost i odbranu i rezultatima parlamentarnog nadzora koji je postignut u radu Odbora i da ocjena o radu Odbora, dakle o radu poslanika koji su članovi tog odbora i njihovom rezultatu, treba da se razlikuje od onog što je ocjena bezbjednosnih službi, struktura nad kojim ovaj parlament i preko Odbora čiji izvještaj razmatramo vrši parlamentarni nadzor. Ako se ne varam, Odbor za bezbjednost i odbranu je jedino radno tijelo Skupštine za koje je zakonom utvrđeno da najmanje jednom godišnje na plenumu se raspravlja godišnji izvještaj o njegovom radu i rezultatima parlamentarnog nadzora. To je između ostalog rezultat činjenice da je ovaj Parlament svojom sopstvenom snagom u decembru 2010.godine usvojio Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti

odbrane. To je činjenica za kojom se čini mi se s razlogom hvalimo i koja je naišla na pozitivan odjek i u regionu, kada razgovaramo sa kolegama iz parlamenata susjednih država, država regiona ili kada se razgovara sa zvaničnicima drugih međunarodnih subjekata. Dakle, činjenica što smo nadzor službi bezbjednosti, a u svakom društvu, a posebno u društvima koja su u tranziciji je to izuzetno osjetljiva tema, izdigli da to nije samo poslovnička obaveza već da je to uređeno posebnim zakonom o parlamentarnom nadzoru, naravno daje već određene rezultate. Ali mi smo tu na početku i treba da budemo toga jako svjesni. I ja pripadam ljudima koji kao opozicionar je potpuno slobodan da javno iza skupštinske govornice kaže da imamo relativno korektnu i možda bez ovog relativno korektnu saradnju u okviru Odbora za bezbjednost i tu prepoznajem odgovarajući demokratski kapacitet, posebno kod predsjednika Odbora kolege Nuhodžića, koji je ipak pokazivao dosta osjećaja za potrebu da inicijative koje su dolazile od strane parlamentarne opozicije, članova Odbora iz opozicije dobiju svoju prohodnost, a tu je kolega moj prethodni učesnik u raspravi Knežević je pomenuo jedan broj tih značajnih inicijativa. Pri tom nije bitno što je on to vezao za inicijativu poslanika DF-a, bile su to uglavnom inicijative koje su bile inicirane od strane članova Odbora iz kompletne opozicije, to je najmanje bitno. Ono što je suštinski značajno i gdje treba i te kako puno još da radimo u osvajanju sloboda kada je u pitanju parlamentarni nadzor nad službama bezbjednosti, nad policijom, vojskom, Agencijom za nacionalnu bezbjednost, to je da se ono ustavno i zakonsko načelo da se obezbijedi nadzor nad poštovanjem političke, ideološke i interesne neutralnosti u službama bezbjednosti postigne zaista da suštinski bude ono što jeste ustavno i zakonsko načelo. Da se to i te kako još uvijek gazi u konkretnom ponašanju pojedinih bezbjednosnih struktura, primjer je slučaj uoči lokalnih izbora u Mojkovcu kada je to već poznati slučaj bivših direktora Uprave policije, sa mjesta savjetnika predsjednika države za bezbjednost, okupio 50-tak pripadnika Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost i Ministarstva unutrašnjih poslova, i bez znanja i ministara unutrašnjih poslova, i bez znanja direktora Uprave policije, bez znanja makar tako papiri upućuju što je suštinski razlog takvog sastanka, organizovanje sastanka u prostorijama koje koristi specijalna antiteroristička jedinica u kampu na Zlatici. Sastanak koji je održan sa motivom NATO integracija koji je očigledno bio posvećen pomoći DPS-u uoči lokalnih izbora u Mojkovcu jer su svi učesnici koji su pozvani na sastanak neformalnim kanalima, bez pisanog poziva, a bili ili porijeklom ili su sada sa stanom iz Mojkovca, a rade u bezbjednosnim strukturama. To je jedan od kardinalnih primjera, da se ne poštuje princip depolitizacije i ideološke neutralnosti, a rade u bezbjedonosnim strukturama. To je jedan od kardinalnih primjera da se ne poštuje princip depolitizacije i ideološke neutralnosti interesne neutralnosti u korist bio koje političke stranke. Ubijeden sam da je kvalitetna stvar i da je za pozdraviti izvještaj unutrašnje kontrole, koji je unutrašnja kontrola MUP-a podnijela, predviđena tadašnjim predsjednikom gospodinom Šaranovićem i

koji smo mi kao članovi Odbora za bezbjednost i odbranu dobili. Loše je što posljedice takvog nezakonitog postupanja u bezbjednosnim strukturama velikog broja ljudi su se za sada slomile samo činjenicom što je smijenjen komandant specijalne antiterorističke jedinice, čak pripadam ljudima koji misle da je u lancu hijerarhije njegova odgovornost mnogo niža od direktora Uprave policije, ako hoćete, i ministra unutrašnjih poslova. Ali, i to govori o činjenici, da je sve ovo rađeno po nalogu vrha DPS-a, a vrh DPS-a vodi Vladu Crne Gore, da je Vlada Crne Gore prema ovom pitanju se odnijela na iole primjereno odgovoran način, onda bi se tresla bezbjednosna struktura.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Kaluđeroviću.

Koleginica Azra Jasavić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi kolega Andrija Popović.

Izvolite, koleginice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Zahvaljujem.

Poštovani potpredsjedniče, poštovane koleginice, poštovane kolege, poštovani građani, gospodine Nuhodžiću,

Ja imam tehničko pitanje, jedno sam postavila juče, prije suštinskih i ono se odnosi dat ćete mi sigurno odgovor na to da je Agencija za nacionalnu bezbjednost kada ste radili izvještaj u toku 2013.godine, podnijela dva izvještaja, jedan za 2011, a drugi za 2012.godinu, da se u ovoj 2013.godini razmatrali Izvještaj o radu Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2011.godinu i Izvještaj o radu Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2012.godinu. O čemu se radi, to ćete mi molim vas odgovoriti. Ovo pitanje postavljam iz razloga što prema Zakonu o Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Odbor podnosi izvještaj o svom radu Skupštini najmanje jednom godišnje. Ovo što jeste riječ najmanje jednom godišnje ne znači da ne možete i češće podnositi ovaj izvještaj. I zanima me zašto se nijeste opredijelili, s obzirom da imamo vrlo nezavidnu situaciju u bezbjednosnim strukturama zašto ste se opredijelili da samo jednom godišnje imamo ovaj izvještaj. Kada vam zakon daje mogućnost da to i češće

radimo. Juče sam vas pitala zašto na strani 7 nema podataka ko je glasao većinom glasova za zaključke vezano za Izvještaj Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2011.godinu. I nije mi se dopalo što tog nema, jer sam ja pažljivo čitala ko je za šta glasao, jer to je za mene jako važno i kako je glasao. I vidim da u zaključku broj 3 na 7 strani vezano za Izvještaj Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2011.godinu imate ključni zaključak zbog toga ja neću glasati ovaj vaš izvještaj, jer vi ovdje navodite da je konstatovana neophodnost nastavka snaženja struktura bezbjednosnog sistema u Crnoj Gori i nastavljate dalje, a nigdje ne pominjete ono što je ključna riječ i što je neophodno tajnim službama, a to je reforma tajnih službi. Reforma, reforma i reforma, to je ključno pitanje, i pitanje koje nam se nameće i za naše evro-atlantske integracije, i vi to dobro znate. I ja ne mogu da shvatim da je neko mogao glasati ovakve zaključke, bez ključne riječi reforma. To je ono što očekujem da Odbor za bezbjednost pokrene kao Odbor koji vrši vrlo važnu ulogu u ovom parlamentu i očekujem od vas da se konačno nađe ta ključna riječ, čarobna riječ i da se ona sprovede u djelo, a to je da se izvrši reforma tajnih službi. Jer, te tajne službe upravo pomažu prilikom postizanja nelegitimnih rezultata Demokratske partije socijalista na izborima kada vi prekrajate izbornu volju građana na način što kršite Ustav i kradete izbore zahvaljujući nereformisanim državnim službama. Hoću od vas kao prvog čovjeka tog odbora da tražim da u zaključcima riječ reforma bude konstatovana, a da se ona na djelu sprovede. Ono što imamo na strani devet, zbog čega takođe neću glasati ovaj izvještaj, jeste vezano za vašu sjednicu od 31. januara 2013. godine, gdje ste razmatrali Izvještaj o radu Uprave policije i stanju bezbjednosti u 2011. godini. Pogledajte samo ovaj podatak, poštovani građani, i čujte šta piše u ovom Izvještaju: "Odbor posebno značajnim cijeni činjenicu da je u Crnoj Gori u izvještajnom periodu smanjen obim kriminala i dostignuta najmanja stopa kriminaliteta u Evropi."

Pa nećemo mi brojke, nećemo mi statistiku. Šta je sa organizovanim kriminalom? Šta je sa opojnim drogama? Šta je sa privrednim kriminalom? Može li Odbor da konstatuje samo statistiku, a da ne ulazi u uzroke i da ne razmišlja šta se tu dešava, da se upravo ništa ne radi u toj Upravi policije, i tom ministarstvu i u tim službama koje bi morale da vode računa o tome da su putevi droge kroz Crnu Goru. Zbog puteva droge ćemo se vratiti još i oko maloljetnika. Molim vas samo za kratko, evro brzo ću.

Završavam sa ovom, mada ima dosta ovdje o čemu bi valjalo da razgovaramo. Oko puteva droge i oko maloljetnika, pogledajte šta konstatujete, gospodine Nuhodžiću, u zaključcima vezano za rad Uprave policije, ovo su za mene skandalozne stvari. Vi konstatujete u Zaključku broj pet:

"Imajući u vidu da je učešće maloljetnika u vršenju krivičnih djela značajno povećana odbor ukazuje na važnost preduzimanja preventivnih mjera i radnja u cilju sprečavanja i suzbijanja kriminaliteta, prekršaja i drugih nezakonitih ponašanja u ovom segmentu." Za mene su ovo floskule. Zašto floskule? Zato što maloljetnička delinkvencija jeste u porastu. Vi uopšte ne razmatrate to da vam u Upravi policije se ne radi kako treba na suzbijanju maloljetničke delinkvencije i kontrolisanju škola sa stanovišta distribucije droga. Samo u 2011. godini je otkriveno 40 distributera opojnih droga kroz osnovne i srednje škole. Zamislite, a 180 mladih ljudi moje djece, vaše djece, djece svih nas je registrovano da konzumiraju opojne droge u srednjim i osnovnim školama. Znači, 180 djece. Šta mi to radimo? Imate li inspektore za droge kroz škole? Da li se kontrolišu škole i dalje, šta se tu radi? Znete li da su upravo te osnovne škole i srednje škole centri u kojima vi trujete našu omladinu? Upravo vi vršeci ovako neodgovorno vlast. Da, o tome se radi. Vi ne štite našu decu, jer se vi u Odboru bavite visokom filozofijom i politikom i floskulama ovoga tipa, a ne pitate uopšte MUP, da li ima u osnovnim i srednjim školama adekvatne zaštite za našu omladinu, našu decu koja su tamo izložena distribuciji opojnih droga, jer vi to dozvoljavate, jer na taj način finansirate sve vaše nelegalne poslove. Neće vam naša deca biti žrtve preko kojih ćete vi zarađivati nelegalni novac, nego ćete vi u Odboru morati da tražite da Uprava policije ima konačnu pravu zaštitu u osnovnim i srednjim školama, jer to je pravo moje kao majke da tražim za moju i za djecu vašu i za djecu svih roditelja u Crnoj Gori, a ne da zarađujete novac preko naše djece.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite komentar ili ćete u završnoj riječi?

Izvolite, kolega.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore,

Što se tiče Izvještaja o radu Odbora za bezbjednost i odbranu za 2013.godinu mogu reći da on i nije loše urađen, ali ono o čemu želim da govorim u ime Kluba albanskih partija, Force, Albanske alternative, Hrvatske građanske inicijative, Liberalne partije je to što mi izražavamo protest da naš Klub nema predstavnika u Odboru za bezbjednost i odbranu. Mi

smo na taj način veoma hendikepirani, mislim da smo mi jedini klub koji nema predstavnika u tom veoma značajnom odboru. Pozivam predsjednika Odbora, vjerujem da će biti sluha da se Odbor proširi i da svaki klub u ovoj skupštini ima svog predstavnika u Odboru za bezbjednost i odbranu.

Ovdje ću reći samo par stvari koje se tiču toga da Izvještaji koje na žalost mi dobijamo iz inostranstva, recimo Stejt Department tvrdi da u Crnoj Gori postoji 15 kriminalnih klanova koji su uključeni u međunarodno krijumčarenje droge. Naravno, svima je nama jasno ovdje da i ako nije 15 ako je 12, 13 ili 17 ili 18 svi znamo otprilike po gradovima kako se to kreće, jasno je da bez saradnje sa policijom ti kriminalni klanovi u Crnoj Gori ne mogu da opstanu. Moramo da vidimo kako ćemo se izboriti sa tom pošasti. U Crnoj Gori svi znamo praktično ko što ruča, a ne da opstane, recimo, u nekim gradovima da živi tri klana i to traje već, ne godinama, nego decenijama.

Što se tiče ovog krijumčarenja droge, naročito ću se osvrnuti na taj aspekt koji je veoma izražen, to je krijumčarenje droge naših pomoraca koji plove uglavnom na stranim kompanijama. Znamo da nemamo nego naša crnogorska plovidba ima samo dva broda. To je uzelo velikog maha. Da li Crna Gora može da to spriječi? Mislim da na neki način može. Ti ljudi se regrutuju, to je veoma organizovano, praktično nema pomorca kojem ne prilaze u tim stranim državama sa ponudom za krijumčarenje droge. Znaete i sami da je jedan izvjestan broj naših pomoraca i pravosnažno osuđen zbog krijumčarenja droge. Naravno, ogroman dio naših pomoraca svoj posao časno obavlja i zarađuje taj što kažu krvav hleb, možda i nema krvavijeg hleba od toga kako pomorci zarađuju hleb. Pozivam i Odbor za bezbjednost i odbranu, naravno shodno svojim skromnim ovlaštenjima da se posebno uključi u taj dio regrutovanja naših pomoraca u međunarodno krijumčarenje droga, i da vidimo u ovom sljedećem Izvještaju, vjerujem da će to biti za 2014. godinu, da li ćemo imati nešto o tih 15 kriminalnih klanova koji postoje u Crnoj Gori, da li će Odbor za bezbjednost i odbranu, i vi možete da objavite Bijelu knjigu o krijumčarenju droge i o kriminalu u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Popoviću.

Izvolite, kolega Kaluđeroviću, proceduralno.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, mislim da je važno, a ovo će biti prilika da prethodni učesnik u raspravi vjerujem pojasni. Mislim da se ušlo u zonu da iza skupštinske govornice govorimo, govoreći o krijumčarenju droga što je, nema nikakve dileme veliki problem i u našem društvu, ali ga ne možemo nikako identifikovati i vezivati za obavljanje djelatnosti za pomorstvo. Pripadam ljudima koji misle da oni koji su ključni u organizatori, nalogodavci krijumčarenja droga nijesu na moru, nego su na kopnu. Da li se koriste i pomorski saobraćaji za tu djelatnost, znači, u svakom slučaju ne pripada nama kao poslanicima i u tom dijelu poziv kolegi da možda pojasni i tu neku stvar, jer čini mi se da na ovaj način bi ušli u zonu koja nije parlamentarno najpoželjnija.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Želite li, kolega Popoviću, da pojasnite?

Takođe, minut.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Dakle, govorio sam o tom problemu koji je svakim danom sve izraženiji, da se naši pomorci regrutuju za međunarodno krijumčarenje drogom. To su naši državljani od kojih ogroman dio ne podleže tom pritisku, a jedan mali dio podleže i zbog toga su i pravosnažno osuđeni u nekim državama. Ne znam zašto bismo mi bježali od te činjenice koja je manje više svima nama poznata, naročito nama koji živimo na Crnogorskom primorju je i te kako poznata. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Popoviću.

Dakle, ovim smo iscrpili niz uvodnih izlaganja predstavnika poslaničkih klubova.

Da li sada želite, kolega Nuhodžiću, da prokomentarišete? A pošto smo uz dogovor naravno, promijenili dogovor sa Kolegijuma i dozvolićemo još kolegi Pavloviću da učestvuje u

raspravi zbog interesovanja, da li želite na kraju da sve sublimirate, prokomentarišete ili sada ovo što ste čuli?

U redu, hvala vam.

Izvolite, kolega Pavloviću.

KOČA PAVLOVIĆ:

Hvala, gospodine predsjedavajući.

Dakle, juče kada sam postavljao pitanje kolegi Nuhodžiću primijećeno je s razlogom da pitanje na izvjestan način izlazi iz okvira predložene tačke dnevnog reda koja je usvajanje ovoga izvještaja, koji je jedan čisto tehnički izvještaj. Ali, ja sam, kolega Nuhodžiću, potpuno sam siguran da ćete me Vi razumjeti, prosto smatrao i smatram još uvijek da je potpuno neprimjereno da raspravljamo o izvještaju ovako značajnog odbora u čijoj nadležnosti je sve ono o čemu su govorili moji prethodnici, a da se ne osvrnemo na ono što je goruće pitanje trenutno zadnjih dana, na činjenicu da NATO nije uputio pozivnicu Crnoj Gori koju ste svi vi iz Demokratske partije socijalista onako vrlo žustro najavljivali kao sigurnu, gotovu stvar itd. I sa druge strane da je jedna renomirana svjetska agencija koja se zove Asošijeted pres objavila informaciju, pozivajući se na neimenovane izvore iz NATO-a, da u stvari tu pozivnicu mi nijesmo dobili zato što je procjena NATO-a da unutar naših obavještajnih struktura se nalazi između 25 i 50 osoba, ljudi naših koji rade u tim našim službama, a koji rade istovremeno kao dvostruki špijuni i za Rusiju.

Mislim da je potpuno neprimjereno da se ne osvrnemo na tu činjenicu i mislim da bi u ovome izvještaju moralo da nađe mjesta upravo i jedan stav Odbora, da je Odbor zabrinut zastojem integrativnog procesa kojim se bavi ovaj odbor, a posebno razlozima koji su navedeni kao razlozi za zastoj, to jest za stopiranje ovoga evroatlantskog integrisanja. Dakle, zato sam,, gospodine Nuhodžiću, i siguran sam da se oko toga slažemo, mislim da je ta informacija u koju ja nemam razloga da sumnjam, jer se radi o jednoj veoma renomiranoj agenciji svjetskoj, koja se pozvala na jedan neimenovani izvor i koja nije "Informer" nego je renomirana svjetska, globalna agencija. Mislim da je ono što su oni objavili razlog za alarm u svakoj normalnoj državi. Ne zato što su oni rekli da je tih 25 ili 50 ljudi koji rade u našim obavještajno bezbjedonosnim strukturama, radi za Ruse, nego zato što ne rade za nas. Nebitno je da li rade za Ruse, Amerikance, Turke, Albance, ali da su oni u našoj Agenciji, a da rade za drugoga, to je alarm u svakoj normalnoj državi. Mi u Demokratskom frontu reagujemo na to i moram da kažem, juče je bilo tumačenja mog nastupa kao dijela neke

antiruske kampanje. Nema veze o kome se radi. Činjenica da postoje dvojni agenti u našim službama je neprihvatljiva, oni moraju biti odmah odstranjeni, jer ta služba mora raditi kao služba za zaštitu ove države, a ne za zaštitu DPS-a u izbornom procesu. Ne za zaštitu Šarića i njegove ekipe, ne za zaštitu kriminalnih struktura itd. To je pozicija sa koje mi nastupamo. Ta služba mora biti jedna od ključnih službi za odbranu ove države od ove ale koja je krenula na ovu državu, kako kriminalne tako i ove vaše privatizacione.

Dakle, gospodine Nuhodžiću, Crna Gora je izabrala Zapad, a ne Istok. Izabrala je evropske integracije, a ne evroazijske integracije, a da vas podsjetim prosto, i dobro bi bilo da u tom pravcu djelujemo u narednom periodu. Bez obzira na ove zastoje koji se dešavaju u ovome procesu evroatlantskih integracija. I zato kažem da bilo kakva dvostruka igra naših obavještajnih struktura mora biti odmah prekinuta, i mora biti prekinuta konačno ta dvostruko politička vaša igra, jer s jedne strane se od Šojgua uzima 300 miliona, a sa druge strane se od Bajdena traži NATO zaštita kako ne bi Crna Gora morala da ispunjava uslove koje Brisel traži od nje, i da ispunjava reforme. Tu mora jednom da se stavi tačka na tu Roćenovu dvostruku igru, jer je naša spoljna politika doživjela kolaps. Potpuni kolaps zadnjih dana. Naravno, kao što znate i kao što zna cijela crnogorska javnost, Pokret za promjene u čije ime govorim danas jeste činilac Demokratskog fronta. Pokret za promjene se zalaže za učlanjenje Crne Gore u NATO, ali se istovremeno potpuno nedvosmisleno zalaže za referendum i mi stojimo na toj poziciji i nećemo se maći sa te pozicije, gospodine Nuhodžiću.

Dakle, tačka na jednu licemjernu politiku i moram da kažem da Crna Gora mora nastaviti ovim putem ka Zapadnoj Evropi. Crna Gora jeste u kulturološkom smislu dio Zapadne Evrope. Onaj ko misli da Crnu Goru pomjera na Istok, neka sam ide tamo. Neka nas ostavi da se konačno integrišemo u ono tkivo kome istorijski pripadamo.

Drugi aspekt, gospodine Nuhodžiću, cijele ove priče je sljedeći: Moram da Vas podsjetim, sve vas i crnogorsku javnost na činjenicu da je upravo onaj centar, navodni centar obavještajne te službe koja je strana, nije naša, na našoj teritoriji je istovremeno i centar organizovanog kriminala. Pa onaj hotel u kome sjedi šef crnogorskog organizovanog kriminala je vlasništvo bivšeg direktora obavještajne službe Rusije, a ne CIA, da je obrnuto ja bih pričao tako, ne bih se libio, jer se radi o nečemu što udara na temeljni interes ove države. I da podsjetim samo na činjenicu da je ova politika efektuirala uzletom korupcije i kriminala ovdje u Crnoj Gori. Znači, to povezivanje preko kriminalnih struktura, preko ruskih veza, povezivanje kriminalnih struktura sa Kolumbijom je dovelo do Šarića.

Gospodine Nuhodžiću, patriotizam jeste konzervativna ideja. I u tom smislu je samoupravni socijalizam bio konzervativan, jer su se borili za zaštitu interesa ove države.

Gospodine Nuhodžiću, mi imamo blokiran proces NATO integracija. S obzirom na ono kako vi radite prijeti nam opasnost da se blokira proces i evropskih integracija.

Završavam, dakle, gospodine Nuhodžiću, gospodo iz SDP-a, ako vi, praveći koaliciju sa DPS-om, namjeravate da očuvate status kvo u Crnoj Gori, ne samo da ćemo imati zaustavljen ovaj proces evroatlantskih integracija koji je već zaustavljen, nego ćemo zaustaviti i proces evropskih integracija. Sasvim izvjesno, sasvim sam siguran da ta koalicija nije ono za što su glasali građani Podgorice kada su glasali za Evropsko lice Podgorice. A onaj ko izda građane u tom smislu, taj se naziva izdajnikom.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Pavloviću, zbog vas i vama sličnih, uskoro ćemo morati na kolegijumu da donesemo uredbu da poštujemo striktno vrijeme, da isključujemo automatski vrijeme nakon pet minuta. Praksa je pokazala da tolerancija se ne isplati.

Izvolite, imate na kolegijumu svoje predstavnike, neka oni delegiraju ova pitanja neka to rješavaju, a ja poštujem ono što smo na kolegijumu dogovorili. Zaista, imamo toleranciju ali ne može biti bezgranična. Hvala vam.

Kolega Nuhodžić, završna riječ. Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Uz zahvalnost svim onima koji su učestvovali u raspravi, a posebno onima koji su u svojim diskusijama imali kritički, a ne kritizerski odnos prema ovom izvještaju. Ja, naravno i članovi Odbora su očekivali i nije nas ništa iznenadilo, i to je pozitivno. Treba da dobijemo kritike koje su dobronamjerne, koje će nas usmjeriti u nekim činjenjima koja će oplemeniti ili poboljšati rad našeg Odbora. I bilo je i takvih diskusija, bilo je i takvih kritika i ja ih zaista najiskrenije, najdobronamjernije doživljavam.

Kolege su iz Odbora to potencirale. Mi različito gledamo na pojedina pitanja, različito gledamo na ostvarivanje politika u određenim segmentima, različito gledamo na rad institucija, ali zajednički i sa istim ciljem gledamo i smatramo da rad tih institucija treba da bude sve bolji i bolji. Šta to znači? Jedan od stubova demokratije je da se mora poštovati rad postojećih institucija, da se moramo prema tim institucijama odnositi sa određenim, ajde da

kažem, nije jaka riječ, respektom, moramo se odnositi na partnerski način, moramo učiniti da zajedno u interakciji sa njima im pomognemo da te institucije unaprijede, poboljšaju svoj rad u sistemu sektora bezbjednosti, u sistemu sektora odbrane. Ali moramo reći da su i te institucije napravile značajne napretke i napravile značajne korake i na putu reformi u ovim sektorima. Da to nije tako Crna Gora danas ne bi bila tako blizu evropskim integracijama, Crna Gora ne bi bila tako blizu NATO integracijama.

Znači, oni koji naše prilike političke sagledavaju na jedan objektivniji način sa distance, ne pod opterećenjem doze izbora, nego sasvim objektivno, o Crnoj Gori govore pozitivno i govore na drugačiji način nego što se može ovdje čuti od kolega, prije svega ovo o čemu je govorio kolega Koča Pavlović.

Kada su u pitanju NATO integracije, ministri NATO-a su rekli da je Crna Gora napravila napredak, Crna Gora će u intenzivnom i u sređenom dijalogu sa NATO-om, ja vjerujem, dobiti poziv za članstvo i prije kraja 2015. godine. Crna Gora je napravila, mi to znamo u Odboru, značajan napredak u sektoru i odbrane u sektoru i bezbjednosti i u vladavini prava i u četvrtom kriteriju za NATO integracije u podršci javnog mjenja, kada su u pitanju NATO integracije. I to je ono što drugi kažu o nama, ja vjerujem da su njihovi stavovi i da su njihove izjave dobronamjerne, i one samo iniciraju i podstiču vlast u Crnoj Gori i Demokratsku partiju socijalista i ukupnu vlast koja kroz to iskazuje i punu političku volju da su evropske i NATO integracije strateški interes Crne Gore i da ćemo na tome zaista predano raditi da se ti naši ciljevi što prije ostvare.

I sad da ja da ne pričam političku priču, jer za to bi nam zaista trebala jedna sjednica da na tu temu govorim.

Kolega Knežević je rekao da bi ja trebao da izaberem mog zamjenika, ja ne biram zamjenika, zamjenik se bira po proceduri koja je poznata, ja je neću objašnjavati. Tačno je da zamjenik pripada opoziciji, vjerujem i ja bi se, vjerujte mi, obradovao da se to što prije desi, vjerovatno bi u toj stvaralačkoj komunikaciji relaksirali obaveze i moje, a moguće i komunikaciju između nas učinili još konstruktivnijom i to ne zavisi baš ni jednim djelićem ne zavisi od mene.

Što se tiče kolegice Jasavić. Kolegice Jasavić, ja to moram da vam kažem, vi imate prenaplašen osjećaj o ispravnosti vaših stavova. Vi imate prenaplašen osjećaj o dobronamjernosti i nepolitizaciji vaših stavova. Iz tog osjećaja rađaju se vaše patetične diskusije u kojima vi etiketirate ljude, insinuirate, izičite presude. Ja od vas kao dame to nijesam očekivao. Ja od vas, kao dame, sam očekivao da vaše riječi budu dobronamjerne, da one ukazuju, da objašnjavaju, ja sam zaista od vas to očekivao. Međutim, ja vidim da vi

zaista imate prenaplašen osjećaj o ispravnosti vaših stavova. Dozvolite da i mi drugi imamo osjećaj o nekim stavovima na drugi način.

Ja se ne bunim što vi tako promišljate, ali morate uvažiti i da mi drugi imamo pravo da promišljamo na svoj način.

Osjećaj mjere je vrlo bitan u životu, a osjećaj mjere je mnogo bitan i u politici. Vjerujte mi u životu ako nema mjere ne prođe dobro, a u politici ko nema mjere gubi na izborima. Zato je vrlo bitno, gospodo, koje sam ovdje, neke od vas slušao sa mojim demokratskim kapacitetom, koji nije mali, pa vjerujte, evo rekao sam i ja neke riječi koje sam mislio da ajde da ih ne kažem, ali moram, ne mogu da izdržim da ne iskažem potrebu za osjećajem mjere koji je vrlo bitan.

Što se tiče konkretno vašeg pitanja zašto je izvještaj iz 2011. i 2012. razmatran u 2013. Pa razmatran je za to što smo se na Odboru dogovorili, jer je 2012. bila godina izbora, kasno se konstituisao parlament, dogovorili smo se da ta dva izvještaja razmatramo zajedno u 2013. godini. To je bio naš dogovor. Mi inače tako radimo u Odboru. Ja kao predsjednik i moji kolege iz vlasti ne oponiramo nijednu inicijativu koja dolazi iz opozicije. Čini mi se, ja ne mogu sad da se sjetim nijedne kojoj smo mi oponirali, kojoj nismo onako dali prohodnost da ne ulazimo u pravo zakonsko da kolege iz opozicije koriste zakon. Zašto? Bezbjednost je javno dobro, pripada nama svima i svi treba sa istom snagom i sa istom energijom da se odnosimo. Za to se mi slažemo da treba bezbjednost da unaprijedimo, da treba institucije da unaprijede svoj rad, naravno, različito gledamo na pojedina dostignuća.

Vi ste pročitali zaključak 5 o radu Policije i Ministarstva unutrašnjih poslova, koji kaže: "Imajući u vidu da je učešće maloljetnika u vršenju krivičnih djela značajno povećano". To je tačno, to je Odbor konstatovao. I šta smo mi tu sakrili? Odbor ukazuje važnost preduzimanja preventivnih mjera i radnji u cilju sprečavanja i suzbijanja kriminaliteta, prekršaja i drugih nezakonitih ponašanja u ovom segmentu. To obavezuje ovaj zaključak koji je proslijeđen ovim institucijama, njih obavezuje da preduzmu sve preventivne radnje i mjere da se ovo stanje, kada je u pitanju učešće maloljetnika u vršenju krivičnih djela, smanji.

I naravno, mi pratimo naše zaključke, po nekoliko puta dopisima ili na sljedećim sastancima kada se razmatraju ti izvještaji, razmatramo i razgovaramo o ovim zaključcima. Znači, ja zaista nemam namjeru da ovdje budem i direktor Agencije, načelnik Policije i ministar unutrašnjih poslova, itd. da nekog branim. Nije mi to uopšte namjera, nego mi je namjera da budem realan i objektivan i namjera mi je da kroz ove naše rasprave dobijem neke signale koji će biti upućujući da ja kao predsjedavajući i članovi Odbora možemo poboljšati naš rad.

Mislim da je to jto što mi u ovom trenutku radimo u Odboru. Kolege iz Odbora zaista to znaju, mislim da mi dajemo maksimalan doprinos svi da to radimo. Naravno, različiti su aršini, različiti su utisci, različiti su osjećaji o kvalitetu tog posla, ali nas neće obeshrabriti, mi ćemo i dalje nastaviti da radimo kao što smo do sada radili u jednoj atmosferi depolitizacije, a sa afirmacijom rada koji će doprinijeti ne da se odluke institucija, vrlo često se odluke određenih institucija doživljavaju dobrim ili lošim, koliko u stepenu utiču na neku političku, na neki politički zadatak, ambiciju, svrhu ili određeni politički profit.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Nuhodžiću.

Bila je ovo završna riječ, i naravno, po pravilu nema komentara završna riječ, ali imate, samo malo koleginice Jasavić, koleginice Jasavić, imate dvije mogućnosti, dakle, jedna je proceduralno i druga je da iskoristite svoje pravo iz člana 101, a to je da reagujete na kontekst, odnosno kontekst u kome je izrečena jedna fraza.

Možete proceduralno ako želite. Znači, ja vas samo poslovnčki upozoravam na ono što je moja obaveza.

Znači, dva minuta. Izvolite. Ali, molim vas da vas upozorim, znači ako se i vi izrazite na isti način u istom kontekstu poslaniku Nuhodžiću, imaće pravo na odgovor.

AZRA JASAVIĆ:

Mislite da se ja bojim od toga što će on da kaže.

Ovako, gospodine Nuhodžiću, Latini kažu - ko ima mjeru ima sve. A onaj ko ima mjeru ne saraduje sa službama bezbjednosti da bi svoju partiju držao na vlasti protivno volji naroda, suprotno članu 2 Ustava Crne Gore. Onaj ko ima mjeru vodi računa kako živi, šta radi, kako se ponaša. Onaj ko ima mjeru svojim djelima potvrđuje da ima mjeru, a ne svojim riječima. Onaj ko ima mjeru on ne formira partije po nalogu svog rukovodstva u skladu sa dogovorom iz Agencije za nacionalnu bezbjednost i saradnje sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost i ne dijeli sopstveni narod. Onaj ko ima mjeru potvrđuje svakog momenta kroz svoje ponašanje da je ima i kroz djelo da je ima. Onaj ko ima mjeru ne dozvoljava da se u školama osnovnim i srednjim distribuira droga na način kako se to distribuira.

U izvještaju za 2011. godinu koji je Uprava policije vama dostavila jasno je iz medija da smo imali 40 distributera opojnih droga kroz srednje i osnovne škole, da je 180 maloljetnih lica konzumiralo drogu. Naša djeca su naša svetinja. Ako je to pretjerivanje i ako je to nešto što je odsustvo osjećaja mjere i ako mi nećemo iz Odbora za bezbjednost da se dalje preko ovog zaključka raspitamo šta se radi u toj oblasti u Upravi policije, da li se tu postižu kakvi rezultati kvalitetni, onda vi nemate osjećaja elementarnog za mjeru kao predsjednik Odbora za bezbjednost, jer vama je povjereno u ime ovog parlamenta, zajedno sa kolegama iz Odbora da štite interes porodice u Crnoj Gori kao i djece koja su izložena konzumiranju droge, a neko zarađuje od toga, a neko ko zarađuje vjerovatno pomaže onima koji šakom i kapom dijele za izbore novce iz legitimnih i crnih fondova Crne Gore.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Ja sebi kažem, a i sa kolegama da uđem u ovakvu raspravu, vala imaću mjeru, kao i inače u životu imam mjeru i o nama sude oni koji nas gledaju i dugo znaju i o meni i o vama. Vi mislite da ste samo vi nosioci istine a da smo mi neprijatelji istine. Znači, ja stvarno ne mogu da vas shvatim, vi znači uopšte ne tretirate drugačije mišljenje, jedna dama.

I ja imam djecu, i mogu vam reći uspješnu djecu. Znači, uspješnu djecu, dobro vaspitavanu i djecu koja mogu biti za primjer. I ja se brinem za svoju djecu i brinuo sam se mnogo, porodično sam se brinuo i sa ženom i sa ukupnom familijom da bi ta djeca bila takva, možete se raspitati. Vi iskazujete još jednu dozu u vašem karakteru. Vi ste mnogo narcisoidni, previše cijenite sebe, previše vi mislite o sebi, a previše ste osjetljivi na kritiku i značajno teatralno pokušavate da iskažete svoje stavove. Meni je vrlo teško da jednoj dami koju uvažavam moram ovo da kažem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala. Ovim je završena rasprava.

Želite li, kolega Pavloviću? Izvolite.

KOČA PAVLOVIĆ:

Gospodine predsjedavajući,

Reagujem proceduralno, obraćajući se vama.

Ja zaista nisam, čini mi se makar u zadnjih par mjeseci, a da ne kažem prepoznat kao neko ko ovdje troši bez razloga vrijeme i vaše i ostalih kolega i crnogorske javnosti. Vrlo rijetko se javljam i zbog toga reagujem u suštini na onu vašu opasku koja se ticala moga prekoračenja vremena i načina na koji sam ja nastupao, iako ja mislim da je sadržaj onoga što sam ja govorio bilo nešto što je vas iritiralo.

Ali, ono što želim da kažem jeste da o ovako značajnom pitanju mislim da je trebalo otvoriti raspravu. Ja sad stvarno ne mogu da pronađem, makar u vlastitom sjećanju, vlastitom poznavanju Poslovnika, poslovničko utemeljenje za ovu razmjenu stavova gospođe Jasavić i gospodina Nuhodžića, ali ne mislim da je trebalo to spriječiti. Ja mislim da treba otvoriti raspravu o ovome, ljudi. Ovo je strašno bitno pitanje, strašno bitno pitanje.

Gospodine Mustafiću, da vas podsjetim, to je jedno od pitanja zbog kojih ste vi navodno napravili koaliciju s DPS-om.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Pavloviću, što tumačite što ja mislim i moj politički odnos prema određenim stvarima, vjerovatno da imate poseban dar da to ocijenite.

Mi smo naravno, sad govornim kao predstavnik partije, napravili koaliciju, ne navodno nego zaista koaliciju, i to je nedvojbeno, tako da rekao sam mi smo napravili koaliciju, ne navodno nego zaista, pravu koaliciju, i tako da nema potrebe da se oko toga razjašnjavamo. Ne želim da zloupotrebljavam ovu funkciju. Kolega Pavloviću, hvala. U svakom slučaju, mi ćemo na kolegijumu potencirati ponovo pitanje prekoračenja vremena. Kolega Danilović je tu kao predstavnik vašeg kluba, tako da ćemo razgovarati o ovome.

Izvolite, kolega Abazoviću, proceduralno.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Obraćam se vama po Poslovniku i tražim da zaštitite kolege, a naročito kolegice kojih nema puno u ovom Parlamentu od ličnih kvalifikacija. Ako postoje političke kvalifikacije koje i ja svi ostali iznosimo u tome nema problema. Molim vas da zaštitite kolege i kolegice od ličnih kvalifikacija. A kolega Nuhodžiću, jer moram sad van procedure, molim vas da se malo džentlenskije ponašate prema damama.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Nemojte van procedure, jer ću vam ukinuti riječ. Ja ću vam ugasiti mikrofon.

Kolega Abazoviću ipak ste i suviše mladi da učite nekoga načinu i redu. Molim vas, ipak nemojte sebi toliko davati za pravo.

Mi smo se trudili da vodimo ovu Skupštinu na najbolji mogući način, i da dam svakome pravo da govori da štitimo autoritet i integritet svakog poslanika u ovom Parlamentu. Čini mi se da to radim, ili makar pokušavam da radim. Ja vas se zahvaljujem.

Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Prvo, proceduralno pozivan se na član 106. Kaže da nije dozvoljeno korišćenje uvredljivih izraza ili izvršenih komentarisane podataka iz privatnog života poslanika i drugih lica. Složiće te se sa mnom nazivanjem poslanice da je narcisoidna mogu tretirati kao uvrdljivi izraz i tu ste trebali da reagujete. A druga stvar i vama je opaska, kolegi Abazoviću nemate što da skrećete pažnju na njegove godine. On je poslanik, bez obzira koliko ima godina ima pravo i kamo sreće da imamo ovakvih poslanika kao on i mlađih od njega u ovome Parlamentu.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam kolega Bojanić. Riječ narcisoidna koliko znam nije zabranjena, vjerovatno je nešto prije toga bilo lično. Proceduralno - izvolite.

MEVLUDIN NUHODŽIĆ:

Slušajte ovu formulaciju, gospodine Bojaniću, koju sam ja otrpio i kaže: "Nećete vi prodavajući našoj djeci drogu - bogatiti se", upućeno meni. Moj demokratski kapacitet je to trpio, a riječ narcisoidan nije zabranjena.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ

Hvala.

Koleginice Jasavić, upozoravam vas, ja vas molim da zadržimo, ipak nivo ovog doma, da se naučimo da slušamo druge dok govore. Završena je rasprava o izvještaju o radu Odbora za bezbjednost i odbora za 2013.godinu.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda a to je - **Izvještaj o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije za 2013.godinu.** Na osnovu člana 5. stav 2. Odluke o obrazovanju Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije, Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije Skupštine Crne Gore podnijela je Izvještaj o radu za 2013.godinu.

Otvaram pretres i pitam predsjednika Komisije za praćenja i kontrolu postupka privatizacije da li želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite. Janko Vučinić, poslanik. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, poštovana Skupštino, poštovani građani,

Na osnovu člana 5. stava 2. Odluke o obrazovanju Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije, kojim je propisano da Komisija podnosi Izvještaj Skupštini o rezultatima praćenje i kontrolu postupka privatizacije najmanje jednom godišnje, Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije dvadeset petog saziva Skupštine Crne Gore sa sjednice na kojoj je ovaj izvještaj jednoglasno usvojen 31.marta 2014.godine, podnosi Skupštini izvještaj o radu za 2013.godinu.

Izvještajem o radu su obuhvaćeni aktivnosti komisije u 2013.godini. Održano 11 sjednica komisije i pet sastanaka na kojima su razmatrani, odnosno ispitivani i praćeni privatizacioni procesi, devet privrednih društava, od kojih su dva hotelska preduzeća, i to:

Hotelsko turističko preduzeće "Onogošt" i HTP "Vekra Boka", zatim Rudnik "Mrkog uglja" AD Berane, kontrolisana je privatizacija metalčkih fabrika "Metalca montevar" i Kombinat aluminijuma, pa onda Šumskog kombinata "Gornji Ibar" iz Rožaja i privatizacija Marine Bar Kontejnerskog terminala i generalnog tereta iz Bara.

Komisija je počela svoj rad u skladu sa usvojenim planom rada na početku 2013.godine, koji uglavnom je bio nastavak plana rada iz prethodnog saziva, ali na osnovu postignutog dogovora svih članova komisije u nekoliko navrata se odstupilo od toga plana, iz razloga što su aktuelna dešavanja u nekim preduzećima, kao što je to bio štrajk rudara u Beranama, zatim štrajk radnika "Metalca montevara" i uvođenje stečaja u Kombinat aluminijuma su nas jednostavno primorali da posvetimo pažnju ovim kolektivima, odnosno da ih razmatramo mimo plana i da na taj način damo doprinos u rješavanju velikih problema koji su se odnosili dobrim dijelom na sami položaj radnika i njihovu ugroženu životnu egzistenciju, tako da je u ovim slučajevima naš rad dobijao i tu socijalnu dimenziju. Ali, s obzirom na sva dešavanja koja su rezultirala veoma teškim štrajkovima i protestima, koji mogli imati za posljedicu i živote rudara i metalaca, to je bilo sasvim opravdano.

Sada bih nešto rekao o samim privatizacionim procesima koji su ispitivani tokom prošle godine o navedenim preduzećima, koji kao što vidimo dolaze iz različitih privrednih grana, ali u onome što im je donijela privatizacija su vrlo bliska. Ovo kažem iz razloga što usvojeni zaključci koje smo donijeli, obično počinju sa prvim zaključkom koji kaže da privatizacija, odnosno proces privatizacije nijesu odgovorili svom cilju, a završavaju se zaključkom kojim se obraćamo Vrhovnom državnom tužilaštvu da reaguje, a ostali smo u većini slučajeva, uglavnom uskraćeni za odgovore. Jedino u vezi HTP "Onogošta" smo dobili odgovor, s tim da nema nikakvih osnova da se pokrene krivični postupak protiv bilo koga u HTP "Onogoštu".

Evo sada ću kratko u nekoliko rečenica o svakom preduzeću koji smo ispitivali. HTP "Onogošt", poslije masovne vaučerske privatizacije i berzanske privatizacije završio je sa stečajem ostao bez imovine i radnika. Nikšić, grad drugi po veličini u Cmoj Gori ostao bez hotela. Osnovna zamjerka koju smo našli prilikom ispitivanja te privatizacije što je ogromna imovina toga preduzeća rasprodana mimo odluke Skupštine akcionara, tako da od HTP "Onogošta" danas imamo samo dva hotela, ruiran hotel u centru Nikšića i hotel "Teuta" u Risnu koji čeka svog kupca ili bolje reći da taj vlasnik čeka pogodniju cijenu.

Privatizacija HTP "Boke" zaslužuje mnogo više da se kaže, ali evo vrlo kratko ću u dvije tri rečenice da kažem i o tom velikom nekadašnjem preduzeću, da je ta imovina danas data na milost i nemilost vlasniku kompanije Draganu Brkoviću koji, kada je dolazio na sjednicu komisije se prestavio ni manje ni više neko kao radnička majka i kao čovjek koji je

izgradio pola Crne Gore, a taj isti čovjek danas je srušio hotel "Tamaris", devastirao hotel Igalo, zatvorio hotel "Plažu" i danas poslije usvojenog anexa koji mu je omogućio da ne polaže činidbene garancije, radi od imovine HTP "Boke", šta hoće i šta mu je želja, prodaje, izdaje pod hipoteku, i to je eto ta radnička majka i graditelj Crne Gore, uradio od tako velikog preduzeća HTP "Boke".a Gornji Ibar iz Rožaja, fabrika koju je bilo podvig uništiti. Ko je uništio? Uništio je šumski lobi i onaj lobi koji se bavio građevinom, bolje reći da su je uništili šumska i građevinska mafija. Gornjem Ibru su oduzete koncesije, oduzete su mu šume i oduzeto mu je zemljište. Kako se moglo to preduzeće privatizovati? Šta se desilo nakon toga? Da su pilane nikle oko šumskog kombinata, oko tog šumskog kombinata. I danas se oblovina izvozi iz Crne Gore, danas služimo kao kolonija, da izvozimo sirovinu i ogroman novac se zarađuje na osnovu toga, a u Crnoj Gori se ne proizvodi finalni proizvod od drveta.

Za Rudnik mrkog uglja koji je po ugovoru tada sa Balkan energy koji je bio u vlasništvu Restis grupe je bilo zagarantovano ugovorom da će zaposliti 200 radnika, da će se proizvoditi za prvu godinu 200.000 tona, vaditi rude. Danas taj rudnik ne postoji, on je uništen, potopljen, 30 radnika je ostalo kojima se duguje 13 zarada i 32 doprinosa za penzijsko osiguranje.

Da kažem rečenicu, dvije o nikšićkom Metalcu, nekadašnjem dobitniku nagrade za produktivnost i inovativnost. Za godinu dana vrtoglavo se strmoglavo i postao najveći gubitnik. Tu su završili, ispred zgrade Vlade, radnici Metalca Montevar koji su štrajkovali pet dana, nijesu im dozvoljavali ni da razapnu šator, završili u parku ispod Blažovog mosta. Jedna kranja sramota.

Da kažem i o Kombinat aluminijuma, opširna je tema i molim vas da mi dozvolite još dva, tri minuta, čija privatizacija je na jednoj strani za razliku od ostalih privatizacija koje su dovele do uništavanja tih preduzeća, a privatizacija Kombinata aluminijuma nas je mogla, a još uvijek prijeti opasnost da nas dovede do bankrota i do uništenja i države Crne Gore. Nezapamćeno je u svijetu, mnogo toga se za Kombinat aluminijuma, kada se pričalo o opstanku Kombinata aluminijuma se pozivalo na sudbinu tih radnika. Međutim, danas je, kao što znamo, Kombinat aluminijuma prodat, bez ikakvih obaveza, sadašnjem vlasniku, i prema proizvodnji, i prema fabrici, i prema radnicima koji su ostali u Kombinat aluminijuma.

Na kraju da pomenem i Kontejnerski terminal iz Bara. Za osam miliona dali smo ogromno bogatstvo, dali smo jedno privredno preduzeće koje je imalo perspektivu zajedno sa razvojem saobraćajne infrastrukture. Prije dva, tri mjeseca je otkriveno u jednom kontejneru 250 kg kokaina. Taj kokain je vrijedio 12,5 miliona evra. Šta ispade, da smo dali Kontejnerski terminal za vreću kokaina. Nestvarno, ali istinito. Izvinjavam se zbog

prekoračenja, opširna je tema, ne može se za toliko vremena reći šta je sve ova vlast uništila od tih fabrika, hotela i šta je ostalo od njih, ali u završnoj riječi.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Ovo je Izvještaj o radu Komisije, a ne rasprava o privatizacijama.

Komentar? Komentar u ime istog kluba ne može, a proceduralno izvolite.

VELJKO VASILJEVIĆ:

Komisija za praćenje i kontrolu postupaka privatizacije formirana je od istog broja članova opozicije i vlasti. Zbog toga, u ovom zaključku je moralo da stoji koji je formirala kompletna komisija, da su procesi privatizacije sprovedeni po važećim zakonima, ali da nijesu ispunili svoje ciljeve. Kada se kaže da su sprovedeni po važećim zakonima, tu se odmah postavlja i odgovornost onoga ko je donosio takve zakone koji su na vrlo perfidan način doveli do pljačke velike crnogorske imovine u vrijednosti od gotovo milijardu eura.

Kao predstavnik 80.000 građana koji su glasali za Demokratski front mogu da kažem da ljudi koji sjede oko mene i sa strane nijesu glasali za takve zakone već da su takve zakone donijeli ljudi koji sjede preko puta sa njihovim tadašnjim i sadašnjim saveznicima koji su za ovu krađu crnogorske privrede držali vreću. Sada ko je šta radio ne znam. Proces pljačke građana i dalje traje, a evo o čemu se radi. Pogledajte samo Predlog izmjena i dopuna Zakona o radu, da se na teret uplate doprinosa radnicima sa vlasnika preduzeća prebaci opet na građane Crne Gore. Ovo je informisanje građana, gospodine potpredsjedniče. Građani ne znaju o čemu se radi kada im se kaže da je sve urađeno po zakonu. To je crni i nesretni zakon.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Vasiljeviću, izašli ste iz procedure.

Isteklo je. Hvala vam.

Kolega Zoran Jelić, u ime Kluba DPS-a. Izvolite.

ZORAN JELIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo poslanici,

Danas je pred nama Izvještaj o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupaka privatizacije. Želim da napomenem da je ova komisija formirana još 18. decembra 2007. godine. Na osnovu Odluke koja je objavljena u Službenom listu formirala se i ova komisija koja ima identičan broj predstavnika pozicije i opozicije, dakle po četiri. U skladu sa članom 5 Komisija podnosi Skupštini izvještaj o rezultatima praćenja i kontrole postupaka privatizacije najmanje jednom godišnje.

Ovaj izvještaj je napravljen na 22 strane i smatram da odražava realno stanje rada komisije u prethodnoj godini. Da je napisan i na 100 strana ne bi bilo mane, jer komisija je radila kvalitetno privatizacije i kontrolu postupka privatizacije koje su nam bile na dnevnom redu.

Želim da kažem da smo početkom prošle godine donijeli plan rada komisije za 2013. godinu, gdje smo jednoglasno predložili da to bude 17 privatizacija. Međutim, nismo uspjeli da iskontrolišemo svih ovih 17 zbog situacije, kako je to gospodin Vučinić govorio, aktuelnosti situacije u određenim kolektivima. Mi smo uspjeli prošle godine da uradimo devet privatizacija kroz 11 sjednica. Sada kada govorimo samo o brojkama, recimo imali smo 11 sjednica za razliku od nekih drugih odbora koji imaju po 20, 30, čak Odbor za ekonomiju, budžet i finansije već 60 sjednica, može se steći pogrešan utisak da se nije radilo kako treba i u onom obimu kako treba.

Smatram da smo dobro radili u toj komisiji, jer uraditi jedan privatizacioni proces jednog preduzeća kao što je to HTP Onogošt i kvalitetno se pripremiti za takvu jednu raspravu, vjerujte mi, uvažene kolege, da smo dobijali materijale koji nijesu mogli da stanu u ... To su materijali koje smo dobijali čak i unazad 20 godina kada su počele prve transformacije određenih privrednih subjekata, pa kroz postupke pretvaranja u dioničarska društva, akcionarska društva itd. To je jedan obiman materijal koji je svaki od članova komisije dobijao i da bi se kvalitetno pripremili za raspravu u samoj komisiji, potrebno je bilo to sve kvalitetno proučiti i sistematizovati. Ono što moram da kažem jeste da mislim da stručna služba komisije nije u onom broju koliko bi trebalo nama poslanicima da bi mogli sve da nam pripreme ove materijale. Možda apel ovdje da se stručna služba same komisije ojača kako bismo imali kvalitetnije pripreme za same sastanke.

Uradili smo devet privatizacija od kojih su se četiri poklopile sa onim planom koji smo donijeli početkom godine. Ono što mogu da konstatujem jeste da smo imali različite vrste privatizacija. Neke od tih firmi privatizovane su kroz tendersku proceduru, druge firme su privatizovane kroz sami postupak privatizacije kroz berzu i treće, imali smo i firme koje su privatizovane kroz stečaj. To su sve različiti postupci same privatizacije tako da smo kod svih privatizacija mislim kroz jedan kvalitetan dijalog u samoj komisiji, bez obzira na naše različite političke stavove, dolazili do zaključaka koje smo većinomom glasova usvajali u samoj komisiji.

Ono što želim da napomenem jeste da je komisija prikupljala određene materijale, pozivala na sjednicama naših komisija zaista veliki broj predstavnika kako manjinskih akcionara, većinskih akcionara, fondova, predstavnike radnika, predstavnike sindikata i mislim da je ta komisija jedinstvena kao odbor u ovom Parlamentu gdje se zaista mogu čuti različiti stavovi svih onih zainteresovanih posebno koji su učesnici u samom procesu privatizacije i na koje se privatizacija zaista odnosila. Dakle, dobijali smo različite informacije, gledali smo i činjenice, razmatrali te činjenice od tih učesnika, različiti su bili stavovi, kako radnika, akcionara, vlasnika, i to je trebalo sve složiti u zaključke koje treba prezentirati u samom ovom Izvještaju.

Mislim da smo tu dobro radili, bez obzira na naše političke stavove i mi smo zaključili kroz zaključke šta je trebalo dalje uraditi. Ono što želim da napomenem jeste sljedeće da članovi komisije nisu ni sudije, ni tužioci, ni policajci, nego poslanici koji određene prikupljene informacije prosleđuju ih državnim organima gdje zaključuju ili gdje smo zaključili da nije bilo urađeno postizborni li postprivatizacioni postupak u skladu sa tadašnjim pravilima. Često smo govorili da sam postupak privatizacije jeste urađen po tadašnjim zakonima i procedurama ali da sama privatizacija nije bila uspješna što imamo slučajeve kod mnogih privatizacionih subjekata da nisu ispunili uslove privatizacije što smo i korektno saopštili i kroz zaključke kod pojedinih privrednih subjekata. Dakle, Izvještaj je korektno urađen. On je, kao što je rekao i predsjednik komisije jednoglasno predložen kroz sve ove zaključke ostvarili smo najveći broj koncenzusa. Bilo je i kolega koji se nisu složili sa određenim zaključcima u samoj komisiji, ali mislim da smo kroz jedan kvalitetan dijalog došli do određenih stavova koji su prezentirani u ovim zaključcima. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Kolega Bulajić u ime Demokratskog fronta, a neka se pripremi Obrad Gojković u ime Kluba SNP-a.

Izvolite, kolega Bulajiću.

STRAHINJA BULAJIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, uvažene kolege,

Građani Crne Gore su visoko zaduženi, jer svakog od nas Vlada je zadužila sa skoro 4 000 evra za sada, a gornju granicu ćemo tek da vidimo. Ako je neko i sumnjao valjda je sada jasno da je Crna Gora visoko zadužena zemlja. Tokom nekoliko posljednjih godina budžet zemlje punio se prikupljanjem kapitala od takozvane privatizacije preduzeća i naravno rasprodajom imovine. Međutim, ako se nešto proda iza toga nema reinvestiranja tada zemlja neminovno gubi iz sasvim prostog razloga, jer tako samo predaje sopstvene resurse u tuđe ruke. Etalon za ovakvu tvrdnju je upravo zemlja Crna Gora.

U prethodnom sazivu Skupštine i sam sam bio član Komisije za praćenje postupka privatizacije i ne mogu a da se ne zapitam da li je moguće da baš ni jedna privatizacija kod nas nije obavljena bez nekih problema, da nije sumnjiva u ovom ili onom dijelu, da zaposleni po pravilu obavezno postaje kolateralna šteta i tako dalje. Od preduzeća koja su bila tema rasprave na sjednicama ove komisije, ne sjećam se da smo i tada, a vidim i iz ovog izvještaja i sada, za bilo koju privatizaciju nedvosmisleno saopštili, e to je to, to je prava stvar. Naprotiv, sve te privatizacije, i oko Kombinata, i oko Željezare, i oko Elektroprivrede, i oko Boksita i da ne nabrajam dalje, po pravilu, barem meni ostavljaju prostor za sumnju u dobronamjernost, odnosno u želju za iskreno ulaganje. Kažem, vidim da je tako stanje i u radu ovog saziva komisije.

U jednom materijalu koji je radio Ekonomski fakultet iz Podgorice *Proces privatizacije, ograničenja i dometi* strana 22 piše ovako:

"Proces privatizacije predstavlja sastavni, a u mnogim elementima i jedan od najvažnijih elemenata procesa tranzicije."

Sve živo je prodato i baš me interesuje kako se zove ovo sad, ova sadašnjost koju živimo, kako se u to zove u ovom procesu tranzicije.

Kaže dalje: "Smisao proces privatizacije u prelasku na tržišni sistem jeste u tome što se privatizacijom mijenja ciljna funkcija preduzeća na način koji u savremenim uslovima obezbjeđuje viši nivo efikasnosti."

Sad me interesuje koje li je to preduzeće koje je privatizovano u Crnoj Gori obezbijedilo viši nivo efikasnosti u odnosu na period prije njegove privatizacije? Da ne mislite možda na Željezaru, na KAP, na Elektroprivredu, na Boksite, na Tehnostil, da ne nabrajam, trebalo bi mi do ujutru vremena.

Onda finale: "Preduzeće u državnim oblicima kolektivne svojine po definiciji imaju pomiješanu ciljnu funkciju osim proizvođačevog viška ono paralelno i nekonzistentno nastoji da uveća i potrošačev višak podložen efektima političkih ciklusa te raznim drugim paralelnim ciljevima koji umanjuju njegovu efikasnost."

E sad, mogao bih da pitam da li je neko uopšte shvatio šta sam pročitao, ali sad nije ni mjesto ni vrijeme da polemishem sa ovim, ali kad se u startu naprave greške, kad je pogrešna sama postavka, onda su posljedice, odnosno rezultati neminovno porazni. Moj Nikšić je 1988. - 1989. godine imao 22 000 radnika, je li tako Lala, vezanih za proizvodnju. Pa je onda zahvaljujući, između ostalog, i ovakvim teoretisanjima koje sam sada baš citirao, raznim malverzacijama, tajkunizacijama, toliko podignut nivo efikasnost tih privatizovanih preduzeća, pa je shodno tome otvoreno toliko radnih mjesta da sada u Nikšiću u tim preduzećima radi čak 2 500 radnika. Dakle, devet puta manje nego prije početka privatizacije.

Moje mošljenje je da privatizacija u Crnoj Gori nije poštena, u najvećem broju slučajeva netransparentna. Privatizacija preduzeća je dovela, lako se može konstatovati, do ugovora koji su sklopljeni između Vlade i vlasnika. U većini slučajeva ti ugovori nijesu ispoštovani. Svuda je postojala klauzula, obaveza zakonska da se ti ugovori mogu raskinuti i da se tako zaustavi krčmnjenje i otimačina nekadašnje zajedničke imovine.

Zaključak može biti samo jedan, desetine firmi su propale zbog loše privatizacije. Crnogorska privatizacija je ekstremna i svodi se na tajkunizaciju, bogaćenje uskog kruga ljudi sa jedne i na rapidno osiromašenje ogromne većine sa druge strane. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Bulajiću.

Poslanik Gojković u ime Kluba SNP-a, a neka se pripremi poslanik Bralić.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Gospodine Vučiniću, bio sam u sličnoj ulozi kao i Vi, kao predsjednik jedne lokalne komisije za kontrolu privatizacije i mislim da nije daleko od realnosti da smo i ja i Vi mogli da počnemo naš iskaz istim riječima. Pripala nam je teška dužnost da se u ime Skupštine oprostimo, i onda redom, od privrede Crne Gore. Drugim riječima i vaš Izvještaj je isti kao i moj. Operacija nije uspjela, tražimo da se izvrši obdukcija. Šta će to na kraju dati vidjećemo.

Ono gdje sam ja u dilemi, narod kaže da zidarske greške pokriva malter, ljekarske zemlja, a da li mi ovakvim izvještajima pokrivamo greške Vlade Crne Gore? Da li mi zadovoljavamo formu bez posljedica? Da li se ovakvim izvještajima zadovoljava forma a da nemamo posljedice i da li se fingira kontrolna uloga Skupštine Crne Gore? Mi smo nakraju događaja, po meni događaj počinje onog momenta kada je Vlada krenula u proces privatizacije, koaliciona vlast, gdje na žalost imamo i ulogu SDP koji ovdje u parlamentu napada koalicionog partnera, ali nije iskoristio svoju ulogu u Savjetu za privatizaciju da zaustavi neke ovakve privatizacije i drugih koalicioni partnera. Druga stvar koja je bila u redoslijedu događaja to je bilo tužilaštvo i pravosuđe. Ono je trebalo da reaguje. Ono nije reagovalo i ne zamjeravam im. Ljudi su školovani, pravilno su procijenili, da jedan tužilac ili jedan sudija, jedna slamka medju vihorove, i da je čisto i fizičko samoubijstvo suprostaviti se ovako jakim lobijima koji su doveli do ovoga. Onda dolazimo na kraju sa ovakvim izvještajima pred Skupštinu, ovaj koji je pred nama. Ovo je u stvari nekrolog privredi Crne Gore. Ne treba da se ljutimo ni ja a ni vi što mi je pripala ta dužnost, nekome je jednostavno morala, mene na lokalnom nivou, vama ovdje i na žalost to je tako. Zadovoljili smo formu, posljedica neće biti, jer pravosuđe i tužilaštvo Crne Gore nije na tom nivou da može da se nosi sa ovakvim problemima. Mi kao poslanici opozicije nećemo sigurno odustati. Rješenje je uvijek u izborima, u jednim fer i poštenim izborima, gdje se mogu ovakva djela na osnovu zaključaka SNP-a koja ne zastarjevaju iz procesa privatizacije procesuirati u budućnosti.

Ono što želim da kažem, da ne bude sve tako crno, hajde da pokušamo da uradimo, vi kao predsjednik komisije i članovi komisije nešto za budućnost. Obratili su se pitanjem Sindikalne organizacije Jadransko brodogradilište Bijela koje ima sa kooperantima 500 stanih radnika, plus kooperanti, teško mi je da procijenim ali može da se kreće oko 1000 radnika, skoro kao KAP, a nema ih u javnosti. Oni traže da se uključe u proces privatizacije kao sindikalna organizacija. Predložio sam zaključke Skupštine Crne Gore da se uključi sindikalna organizacija u ovaj proces pregovora. Samo ću da vam pročitam dvije - tri

rečenice koje su mi uputili radnici Brodogradilišta i Sindikalne organizacija i oni kažu da su obaviješteni da se trenutno pregovara sa kompanijom "Damen" o uslovima kupovine imovine i da traže odgovarajući model za prodaju njihove firme. Kako smatramo, Sindikalna organizacija Brodogradilišta treba da bude upoznata sa svim detaljima modela prodaje Brodogradilišta i uključena u pregovore sa potencijalnim investitorom, ovim putem molimo Komisiju za praćenje privatizacije da se uključi u proces i da nam lokalna komisija (ovo je lokalnoj komisiji upućeno ali mislim da nije problem ni državnoj Komisiji) i da nam pomognu u sprovođenju naših zahtjeva prema Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte koji se sastoje u sljedećem: zahtijevamo pod hitno naše uključivanje u proces praćenja pregovora sa zainteresovanim investitorom odnosno investitorima; zahtijevamo pod hitno naše uključivanje u praćenje procesa privatizacije, odnosno planiranja prodaje imovine naše firme.

Ja i kolega Aleksandar Damjanović smo definisali dva zaključka o kojima ćemo se ovdje izjasniti u sljedećoj proceduri i oni glase: "Skupština Crne Gore preporučuje Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte da u proces privatizacije Jadranskog brodogradilišta AD Bijela i pregovore sa zainteresovanim investitorima uključi Sindikalnu organizaciju Jadransko brodogradilište Bijela".

Drugi zaključak: "Skupština Crne Gore preporučuje Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte da u sastav Tenderske komisije koja će se baviti planiranjem i prodajom imovine firme uključi i Sindikalnu organizaciju Jadranskog brodogradilišta".

Ako smo do sada radili nešto što ne treba, imamo mogućnost da izglasamo ove zaključke i da se uključi Sindikalna organizacija. Navešću da je riječ o firmi koja je uvijek poslovala stabilno čak i u ovoj krizi koja je u zadnjih godina, vidimo u kakvom su stanju brodogradilišta po Evropi i Hrvatskoj, nije toliko opterećivala državu Crnu Goru i nalazila je snage da opstane, da ti radnici i rukovodstvo opstanu i da to brodogradilište funkcioniše. Evo prilike da damo šansu da i oni učestvuju u tom procesu privatizacije, da budu informisani, da zaštite svoja prava a njihova stručnost sigurno ne dolazi u pitanje, jer su oni opstajali i u najtežim uslovima krize na tržištu i sigurno će znati da procijene što je u interesu opštine Herceg Novi i države Crne Gore. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam.

Poslanik Bralić u ime Kluba Socijaldemokratske partije, a neka se pripremi poslanik Bojanić. Izvolite.

IZET BRALIĆ:

Uvaženi predsjedavajući, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Svoje izlaganje ću podijeliti u dva dijela: prvi dio koji će biti o samom konceptu Komisije, kao skupštinskog tijela, i drugi dio, zahvalan sam kolegi Janku Vučiniću koji je govorio "Gornjem Ibru", posvetiću toj privatizaciji i procesu privatizacije "Gornjeg Ibra".

Kao što rekoh, prvi dio ću posvetiću samom konceptu i radu Komisije za preispitivanje procesa privatizacije. Mislim da ovakav koncept rada Komisije, složiću se sa kolegom Gojkovićem, ne vodi ničemu. Jednostavno, imamo tijelo koje ne može o ičemu da odluči, a prihvata na svoja nejakta pleća i na pleća ovog doma odgovornost za ono što se odradilo mnogo ranije i što danas imamo posljedice svega, čitavog procesa privatizacije, imamo opustošene fabričke hale, imamo rijeku otpuštenih radnika, radnika koji su najčešće izgubila radna mjesta za 1.920 eura.

Komisija, kao tijelo, nije bila u poziciji da bog zna što i sazna jer smo često dobijali nekompletnu dokumentaciju iz koje nijesmo bili u prilici da donesemo prave zaključke.

Kao čovjek koji je učestvovao u radu ovog tijela i pokušao da da doprinos, zaista ne smatram da ovo tijelo treba da snosi ovoliku odgovornost i da možda ovaj dom promijeni koncept preispitivanja procesa privatizacije, da nađe neki bolji modus kako bi mogli da uđemo na pošten i odgovoran način prema svemu tome što se dešavalo i kako bi mogli na neki način da ovdje ponudimo i ovom domu na usvajanje i građanima ponudimo zaključke od kojih će radnici otpušteni i ukupno privreda i država Crna Gora imati koristi. Ovako smo došli u poziciju da jednostavno ne možemo da ponudimo ništa danas, već da govorimo o jednom štitu koje je pred nama. Zaista sam bio u prilici da se uvjerim da su svi članovi ovog tijela pokušali na maksimalan odgovoran način da daju doprinos, bilo da se radi o ljudima koji predstavljaju opoziciju ili poziciju ali jednostavno smo bili nemoćni, često zbog toga što materijali koje smo dobijali nijesu govorili ništa. Da li je to bila nečija namjera da sakrije od poslanika i od članova ovog tijela suštinu onoga što se radilo ili je to jednostavno vrijeme progutalo, ali govoreći o "Gornjem Ibru" reći ću vam da mnogo je dokumentacije u međuvremenu nestalo, mnogo toga nijesam bio u prilici da vidim u papirima ono što sam bio u prilici da kao čovjek koji živi tamo i sa čijih prozora kuće svakodnevno gledam defastaciju tog preduzeća.

Drugi dio posvetiću samom "Gornjem Ibru".

Kroz dokumentaciju koju smo dobili mi smo zapravo govorili o privatizaciji tog preduzeća, zapravo to preduzeće nikad nije privatizovano. Nevolje "Gornjeg Ibra" i radnika "Gornjeg Ibra" koje su započete ranih '90-ih godina, kada je mlado crnogorsko rukovodstvo došlo na vlast, ne snalazeći se, krenulo u obračun sa svim onim preduzećima i rukovodstvima koji nijesu podržavali tu politiku i tada su izmislili Zakon o šumama. Do tada gazdovanje šumama je išlo kroz preduzeća, lokalne uprave, tada je donijet jedan nakaradan zakon. Nakon 20 godina primjene tog zakona mi danas nemamo niti preduzeća koja se bave drvoprerađom, niti imamo zdravih šuma. Najviše negativnih poena zapravo oni koji su donijeli te zakone danas ubiraju. Mi treba na jedan odgovoran način da krenemo u izmjenu tih zakona koji će ozdraviti drvnu industriju i šumarstvo. Pričam sa puno odgovornosti zbog toga što znam da sudbina nekoliko opština u Crnoj Gori striktno zavisi od ovog resursa. Jedna od tih opština je Rožaje odakle dolazim i "Gornji Ibar" je na početku '90-ih godina imao 3.500 radnika, koji su se zapošljavali kroz preduzeća koja su iznikla iz samog "Gornjeg Ibra" kao što su AD "Serivis dekor", Hotelsko-turističko preduzeće.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Pet minuta je isteklo davno, a imate još 30 sekundi da završite rečenicu. Izvolite.

IZET BRALIĆ:

Hvala.

Kao nus pojavu svega toga što se dešavalo u Gornjem Ibru, imamo danas otpuštene radnike, imamo negativna demografska kretanja prema centru države, prema jugu, gdje ljudi koji posjeduju po pet hektara zemljišta u Rožajama postaju socijalni slučajevi u Podgorici zbog nemogućnosti da dobiju radno mjesto. Zbog svega toga mislim da treba na veoma odgovoran način da krenemo u izmjene Zakona koje se odnose na šume.

Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Braliću.

Malo je neuobičajeno, pošto imamo samo po jednog poslanika, prema dogovoru sa kolegijuma, naravno, koji mogu da govore da učestvuju u raspravi, takav je dogovor, ali naravno, pravo na komentar ne možemo nikome uzeti.

Kolega Đukanović, izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, gospodine Braliću,

Sve potpisujem ovo što ste vi rekli: opustošene fabrike, otpušteni radnici, zakon ne valja ništa, i sve to potpisujemo mi iz opozicije. Samo želimo da vas pitamo još neke stvari, vi pripadate Socijaldemokratskoj partiji. U Podgorici se često čuje da je bivši gradonačelnik radio sve i svašta, i to kako iz usta opozicije tako i Socijaldemokratske partije. Međutim, gospodin Mugoša nije radio to na svoju ruku. Za sve je to dobijao glasove odbornika DPS.

I sad, slušajući vas kako nalazite zamjerke za privatizaciju gdje kažem potpuno ste u pravu šta je urađeno od Gornjeg Ibra, da je sjever devastiran, ali u Podgorici ovdje odbornici DPS-a su podržali sve ono što je radio gospodin Mugoša. Znači, poklanjanje zemlje novom vlasniku Kombinata aluminijuma, zemlje koja je vrijedna 18 miliona evra, nije uradio sam gospodin Mugoša, nego je to uradio zajedno sa odbornicima DPS-a. A da li ste vi kao SDP spremni, poslije vaše priče gdje jasno osuđujete sve, pretpostavljam da i ovo što je urađeno u Podgorici osuđujete, da li ste vi sutra spremni sa tim i takvim odbornicima da pravite vlast, i sve da nema gospodina Mugoše. Krajnje je vrijeme da više saopštite koji su to razlozi koji djelove vaše partije, vama vjerujem sve ovo što pričate, žele ipak da, otvoreno kažem, sa takvim kriminalcima koji takve resurse ustupaju takozvanim biznismenima napravite vlast. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, gospodine Đukanoviću.

Želite. Izvolite, naravno, odgovor na komentar.

IZET BRALIĆ:

Hvala predsjedavajući.

Mislim da pitanje koje ste postavili sebi i građanima nije adresirano na pravu adresu, jer tamo gdje sam ja odlučivao i gdje je odlučivao Odbor Socijaldemokratske partije, napravili smo promjenu želeći da bude bolje. Svakako da to nije pitanje na koje ja treba da dam odgovor, jer je na temi sasvim nešto drugo. Ali nijesam od onih ljudi koji misle da ako jedan opštinski odbor ili jedan dio partije u nekom gradu ne radi dobro da treba da uniformno promijenimo čitavu plejadu lokalnih uprava. To svakako je na opštinskom odboru i mislim da će oni donijeti najbolju odluku.

Nisam ni mislio da dajem odgovor u tom pravcu, ali stojim iza svake svoje izgovorene riječi i svega onoga što sam radio, u najboljoj namjeri da se ovdje konačno mi koncentrišemo na ono što dolazi, da pokušamo da mijenjamo stvari od ovog momenta. Očigledno da neke stvari koje su se desile, možemo se podsjetiti, ali nemamo mnogo vajde od toga, jer jednostavno sam čovjek koji misli da treba gledati u budućnost i raditi nešto što je u tom pravcu. I svakako potezi koje smo povukli mi u Rožajama jesu u tom pravcu. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Mladen Bojanić u ime Kluba Pozitivne Crne Gore, a neka se pripremi poslanik Popović.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Uvažene kolege,

Dakle, pred nama je Izvještaj Komisije za praćenje i kontrolu privatizacije. Na žalost, ovaj prvi dio skoro da nijesmo ni imali prilike da radimo, da pratimo bilo koju privatizaciju, one su davno urađene, tako da smo se bavili samo posljedicama tih stvari.

Ja ne dijelim mišljenje mnogih kolega što se danas čulo, pak i kolega iz Komisije da smo i postavili pitanje da li uopšte treba Skupštini ova komisija, mislim da treba svakako i da je opravdala svoje postojanje time što smo kroz naš rad i upoznavanje sa tim privatizacijama, kasnije ću reći kakvim, stekli uvid prilično dobro i takođe ne slažem se sa tim da nam ta dokumentacija ništa ne govori, govori onome ko hoće da vidi vrlo jasno, vjerujem da smo,

bar preko naših izvještaja, koliko god da su bili prisutni, dali neki doprinos javnosti da vidi šta i kako je rađeno u Crnoj Gori kroz pitanje privatizacije.

Ne bih se samim dalje izvještajem bavio. Iskoristio bih priliku da dam neki svoj osvrt na cijeli postupak privatizacije u Crnoj Gori koji je vođen evo više od 20 godina. Kad neki proces analizirate, logično je da pogledate šta je bio plan i cilj tog procesa, koje su metode urađene i šta su rezultati.

Što se tiče plana privatizacije to smo skoro nešto čuli, a podsjetiću sve da gotovo svi planovi privatizacije sadrže jednu istu rečenicu da je plan privatizacije, odnosno cilj privatizacije i transformacije državnog društvenog u privatno vlasništvo, povećanje operativne efikasnosti poslovanja i povećanje broja zaposlenosti.

Vrlo je jasno da apsolutno ni jedan ni drugi cilj, ne da nije ostvaren, nego je daleko daleko ispod bilo kakvih čak pesimističkih prognoza i scenarija. Čuli smo kolegu Bulajića da je devet puta manje zaposlenih u Nikšiću. Pogledajte stanje kakvo je na Cetinju, kakvo je u Beranama, kakvo je u Ulcinju, gdje se god okrenete pustoš je ostavljena iza privatizacije. Takođe bili su metoda, tri metoda, rekao je gospodin Jelić i pominjao, metod javnih tendera, tu smo tražili strateške partnere, bio je berzanski model, tu nam je cijena bila prvo interesantna, imali smo jednu nužnu privatizaciju kroz stečaj, kao treći neki model generalno koji je najviše zastupljen. Ono što je karakteristično, za sve te različite modele dobili smo iste rezultate, opustošenu privredu Crne Gore.

Dakle, govorili ste da je sve u skladu sa zakonom. Ja ću se ponovo vratiti, više puta sam govorio cilj privatizacije se dovodi u sumnju ako imamo ovakve rezultate. Mislim da je cilj privatizacije bio drugi i to poslije 20 i više godina je potpuno jasno onome ko hoće da vidi. Cilj privatizacije je bilo prelivanje državnog i društvenog, sredstava, novca u privatne ruke. Crtani su zakoni prema onima kojima je to trebalo da ide u prilog, i sad nije čudo kad kažete da je sve urađeno u skladu sa zakonom. Naravno, kad su se potrebe lične ugrađivale u zakon, onda su na kraju sve te njihove potrebe i zakonski regulisane i sad je u nekim stvarima prilično teško reagovati. Ali, nadam se da građani i javnost konačno prepoznaju šta je bio pravi cilj ove privatizacije.

Što se tiče samog modela i načina, odnosno cilja strateškog pravca kuda je trebalo da ide privatizacija i tu je koncept bio u osnovi pogrešan, jer smo išli u dva pravca, tako nam je sva ta velika ekonomska mudrost u Crnoj Gori oličena u liku jednog čovjeka koji je bukvalno vodio kompletan proces privatizacije, govorio da treba dati sve nevidljivoj ruci tržišta, kleli su se u Adama Smita, a Milton Frigman je bio ideolog svega, i stalno se pominjala njegova čuvena rečenica- privatizuj, privatizuj, privatizuj. A zaboravljajući u onim

godinama bukvalno kad smo krenuli u proces privatizacije isti taj Milton Frigman je javno priznao da se prevario, da je pogriješio, da je 1992. godine izjavio da je prvo i osnovno u privatizaciji puna vladavina prava, ali mi smo to prećutali, odnosono oni koji su vodili kompletan proces privatizacije. I danas nije čudo što se dešava u Crnoj Gori.

I da ne zaboravim, drugi proces je bio, znači druga smjernica privatizacije - uništiti industriju tešku i otvoriti uslužni sektor.

Zanemarena su upozorenja, ja sam jedno izvadilo, i davno smo to znali svi, ali ćutalo se o tome, Udruženja poslodavaca Biznis Evropa, valjda mjerodavno udruženje da daje takve kvalifikacije, kaže: "Tešku industriju ne valja ignorisati, jer stručne usluge zaposlenih u uslužnom sektoru zavisi od proizvoda". Mi smo mislili, odnosno htjeli da ne znam šta uradimo, da samo imamo uslužne sektore i ugasili smo kompletnu industriju. U jednoj rečenici da kažem da su onako simbolično niske strasti su ugasile visoke peći i uništile srednju klasu u Crnoj Gori.

Podsjetiću vas samo na neka slavna imena istorije koja su bila i imena značajnih kompanija u Crnoj Gori, koja su nosila razvoj crnogorske privrede, a danas su sinonimi propale privatizacije: Radoje Dakić, Marko Radović, Bajo Sekulić, Vukman Kruščić, Velimir Jakić, Simo Milošević, Muharem Asović, Bajo Pivljanin, Špiro Dacić, i mnogi drugi. Na žalost, ne pamtimo ih više po njihovoj slavnoj prošlosti, nego po propaloj privatizaciji kompanija. Tako neka bar javnost vidi, nadam se da u nekom budućem periodu će shvatiti da sva privatizacija odrađena isključivo u korist jednog malog kruga ljudi bliskog vlasti.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Bojaniću.

Kolega Andrija Popović, a shodno članu 97 svoje pravo će iskoristiti kolega Nimanbegu.

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ:

Što se tiče godišnjeg izvještaja o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije za 2013. godinu, mislim da je on urađen solidno. Žao mi je što nisu ispitane

privatizacije velikih kompanija Jugopetrola Kotor i Telekoma, ali vjerujem do isteka mandata ovog odbora da će i to biti urađeno.

Govoriću sa aspekta prodaje Jugopetrola, da podsjetim, koji je prodat grčkom Helenik petroleumu 2002. godine za 65 miliona eura, kao monopolista je prodat. Ko prodaje zlatnu koku, samo Crna Gora. To dokazuje i profit, recimo Jugopetrola prije prodaje 2001. profit Jugopetrola je bio 10 miliona eura, 2002. sedam miliona i 300 hiljada eura, a poslije privatizacije, neposredno te prve dvije godine na primjer profit 2003. godine je bio 860 hiljada, a 2004. godine gubitak je prikazan od 4,4 miliona eura.

Samo da kažem i da podsjetim na primjer Jugopetrol se nije ponašao i ne ponaša se kao društveno odgovorna kompanija. Jugopetrol je, kad je prodat 2002. godine, bio 100% vlasnik Vaterpolo kluba Primorac, jednog od simbola Kotora Crne Gore, bivšeg šampiona Evrope. Poslije dvije godine od privatizacije Jugopetrol je vratio vlasnička i upravljačka prava i ostavio je Vaterpolo klub Primorac na ulici, 2005. godine je Vaterpolo klub Primorac bio na ulici. Tada su se nekako organizovali Opština Kotor, bivši igrači i tada je Primorac uspio da se konsoliduje i kasnije 2009. postane prvak Evrope.

Sad se pojavljuje još jedan veliki problem. Upoznati ste sa tim da je najava Jugopetrola da će da seli sjedište kompanije iz Kotora u Podgoricu, što se nikako ne smije dozvoliti. Naravno, neko će reći to je privatna kompanija, mogu da rade što ih je volja, ali država mora da spriječi taj čin. U Jugopetrolu je ostalo trenutno oko 250 ljudi zaposlenih, mahom iz Kotora, bilo ih je 2002. blizu hiljadu. Kako zaustaviti, jer znate i sami da i ovo, ako bi se desio ovaj čin seljenje sjedišta kompanije u Podgoricu, da i tih 250 ljudi bi vjerovatno dobili neke otpremnine, ali grad Kotor, Opština Kotor bi imali ogroman gubitak. To se ne smije dozvoliti. Mislimo mi iz Liberalne partije da je odnos države Crne Gore prema gradu Kotoru, prema Opštini Kotor, maćehinski, praktično sve ode u Podgoricu. Samo još da se preseli katedrala Svetog Tripuna, more, ako se uspiju nekako preseliti i ovi kruzeri, mislimo da ćemo zaokružiti čitav taj proces, a Kotor je grad pod zaštitom UNESCO-a, grad na listi Svjetske prirodne i kulturne baštine, to je izlog Crne Gore u koji godišnje dođe većinom kruzerima i sa destinacije Dubrovnika, oko 600 hiljada ljudi. Tako da apelujem na državne organe da po svaku cijenu, a imaju načina zaustave preseljenje sjedišta Jugopetrola iz Kotora u Podgoricu. Zahvalujem.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Popoviću.

Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Mustafiću.

Poštovane kolegice i kolege poslanici,

Sigurno na godišnji izvještaj od Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije, ja kao poslanik koji nisam član te komisije, cijenim da bi trebao reći svoje mišljenje, prije svega u sferi nadležnosti i efekata koje skupštinska komisija ima na ovaj postupak privatizacije.

Sigurno da prije toga moram istaći da ja smatram da cijeli postupak privatizacije u Crnoj Gori nije dao efekte s kojim je krenuto u privatizaciju, znači svojinska prava koja su legitimno sa društvenog vlasništva, prelazila u privatno vlasništvo, nisu rezultirali sa povećanjem radnih mjesta, sa povećanjem produktivnosti, sa rastom društvenog proizvoda. I komisija osnovana na osnovu odluke iz 2007. godine, sigurno se bavila nekim posljedicama, i to posljedicama koje su na neki način, da bi smirila, ili da bi odgovorila na ono što su aktuelne stvari, što se tiče preduzeća, koja mahom su dovedena u stečaj, otpušteni su radnici i zatvorena. To se vidi na osnovu toga da, recimo, plan iz 2013. godine, ovo nije kritika kolegi Vučiniću, plan iz 2013. godine je obuhvatio samo četiri preduzeća koja su analizirana na Komisiji koja su bila u planu. Druga preduzeća su bila koja nisu ovdje, radi se o nekim preduzećima među kojima i recimo dva iz Ulcinja, Ontrant i Galeb., koja su trebala da se razmotre u 2013. godini, a nisu. I sigurno što se tiče situacije kod njih zavređuju da Komisija da je raspravljala o njima.

Ali, prije svega bih volio dati priliku još jednom kolegi Vučiniću, ne samo u završnoj raspravi nego sada, da nam kaže bar njegovo lično mišljenje, ovi zaključci koji su doneseni u na Komisiji, gdje, nažalost, nema predstavnika našeg kluba, bar da je neki od kolega koji predstavlja albanske političke subjekte tu. Kakvi su bili uticaji tih zaključaka? Možda mogu reći da su bili slabi. To samo pokazuje da mi kao institucija, kao poslanici u Skupštini moramo više držati do zaključaka, do digniteta odbora, bilo kojom većinom da su usvojeni. Jer, sigurno da u zavisnosti od gledanja na privatizaciju ovdje uvijek ćemo imati one koji su rukovodili privatizacijom da će reći privatizacija je bila kakva je bila, to se nije moglo. Smatram da je država propustila da ovdje pokaže da želi da se poštuje vladavina prava. Većina slučajeva privatizacije u Crnoj Gori, pokazalo se da nije bilo ni v od vladavine prava nego je to dopušteno raznim tajkunima, raznim špekulantima. To se pokazalo i na berzi.

Pokazalo se da vaučerska privatizacija kao takva iskorišćena je za bogaćenje raznih fondova koji su na kraju novac ili iznosili iz Crne Gore, a nijesu doprinijeli. Čak i privatizacije koje su rezultirale time da i dalje postoje preduzeća i da su veoma profitabilna, i to bi možda bila tema za narednu godinu, predsjedniče Vučiniću.

Uzeću vam primjer Telekoma. Telekom je privatizovan, oni su sigurno investirali u tehnologiju, ali imate slučaj da, kada je privatizovan Telekom, recimo u Opštini Ulcinj, znam pouzdano, bilo je 40 zaposlenih. Danas u Ulcinju od strane Telekoma ima manje od sedam zaposlenih koji primaju. To nije privatizacija koja je doprinijela društvenom razvoju, investirala. Poseban jedan segment koji je i kolega Popović iznio ovdje, koliko su ta preduzeća društveno odgovorna. Mi znamo da se ta preduzeća ne samo da su pomagala ekonomski život neke opštine, kulturni, sportski, oni se sada toga odriču. Ta velika preduzeća i privatizovana uglavnom su usredsređena na pomanje sportskih saveza na nivou države do male opštine, mali klubovi nemaju nikakve dobiti od toga.

S toga, na kraju, imaćete podršku uvijek, kolega Vučiniću, ne samo vi kao predsjednik i kao cijela komisija u svom radu, u naporima, da ovaj dignitet i ulogu koju imate što više oživite, da ona ima uticaja na zvaničnu politiku Vlade, a nažalost to ne vidim, posebno što se tiče vladavine prava i analize ili raskidanja postupka privatizacije koji su bili negativni. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala vam, kolega Nimanbegu.

Ovim smo završili raspravu u ime poslaničkih klubova. Pitam Vučinića da li želi dati završnu riječ? Dogovoreno je da se po jedan predstavnik kluba obrati u ime kluba, jer je ovo tačka dnevnog reda koja je ograničena po roku koji smo dogovorili.

Prije nego uzme riječ kolega Vučinić. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Kolega Nimanbegu je pomenuo i želim samo da produbim tu temu i da predložim Komisiji za praćenje procesa privatizacije da se ozbiljno uzme u razmatranje sledeća okolnost. Prilikom privatizacije Telekoma napravljen je neoprostiv i neshvatljiv propust, ukoliko je bio propust, u svakom gradu u Crnoj Gori privatizovano je nešto što nije pripadalo ranijem crnogorskom Telekomu, a to je gradska infrastruktura telefonije koja je rađena u

svakom gradu iz gradskih fondova, a data na održavanje i korišćenje Telekomu. Niko nije imao pravo da to proglasi predmetom privatizacije, niti je do dana današnjeg išta u tom smislu urađeno. Crnogorski građani, korisnici usluga Telekoma imaju pravo, po mom mišljenju, a pravници treba da se time pozabave, da retroaktivno traže pripadajuću vrijednost i da se to vrati u vlasništvo lokalnih zajednica kojima i pripada.

Mislim da je pravo mjesto Skupština i Komisija za praćenje procesa privatizacije, kada je već završen taj ciklus i kada su uočeni propusti u tom procesu, da se to ispravi. To neće biti jedina tema, ali pomenut je Telekom. Mislim da je to veoma važno zato što enormne profite Telekom dobija na osnovu naših ulaganja brojnih generacija koje su plaćale u fondove za opremanje gradskog zemljišta, a onda im je to trajno oduzeto privatizacijom. Zahvaljujem, potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Kolega Vučinić, završna riječ. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Vrlo je malo vremena da bi se odgovorilo na sva ova pitanja, ali pokušaću, u najkraćim crtama, da odgovorim na sve ono što je istaknuto povodom rasprave o ovoj tački dnevnog reda. Kao prvo, da se zahvalim svima koji su uzeli učešće u raspravi.

Htio bih da obrazložim da mi iako se tretiramo kao skupštinsko tijelo, kao odbor, ipak smo specifični u radu iz razloga što smo vremenski ograničeni, jer moramo da dobijemo dokumentaciju što se tiče preduzeća čiju privatizaciju ispitujuemo. To je obimna dokumentacija i čeka se jedan zakonski period koji je skoro mjesec dana da bi dobili tu zakonsku dokumentaciju, pa smo iz tog razloga veoma ograničeni. Zbog toga smo samo u prošloj godini imali 15 sjednica. Mislim da nijesmo na taj način ograničeni da bi, s ozbirom na sve zahtjeve radnika iz tih propalih privatizacionih preduzeća, trebali gotovo da imamo nedeljno sjednice Komisije, međutim to je fizički nemoguće i neizvodljivo.

Gospodin Genci Nimanbegu je uputio, čini mi se, primjedbu zbog čega nije Otrant razmatran. Nije iz razloga što sam već objasnio, jer su nas aktuelna dešavanja u tim

privatizacionim preduzećima jednostavno primorala da razmatramo ta preduzeća najviše iz te socijalne komponente, da bi pomogli tim radnicima u tim privatizacionim preduzećima kao što je, na primjer, Solana, kao što je Metalac, Montevar, Rudnik mrkog uglja iz Berana.

Ne bih se složio sa tim da je naš rad samo zadovoljenje forme. Mislim da smo u svim tim slučajevima pomogli, ako nijesmo riješili cjelokupni problem u tim preduzećima, pomogli smo. Na primjer, Solana Bajo Sekulić nije bila u planu. Međutim, zbog tih ogromnih problema radnika koji su ostali bez svojih radnih mjesta i zbog toga što izgleda Solana će, ako se nešto ne preduzme i ako mi ovdje u Skupštini ne preduzmemo nešto, izgubićemo Solanu kao najstariju fabriku i značajni privredni subjekt iz Ulcinja. Solanu smo razmatrali.

Otrant, evo mjesec dana, kao predsjednik Komisije pišem zahtjeve za dostavu dokumentacije. Juče sam ponovo potpisao Privrednom sudu zahtjev za dostavu dokumentacije iz razloga što su nam oni odgovorili ranije, kada sam uputio zahtjeve, da je to predato Zaštitniku imovinsko pravnih odnosa države Crne Gore, tako da je sada zaštitnik vratio tu dokumentaciju Privrednog suda i ponovo smo tražili urgentno da bi dobili tu dokumentaciju da bi hotel Otrant bio razmatran na Komisiji za privatizaciju.

Ono što bih još htio da kažem, mislim da je pozitivna ocjena svih bivših ili sadašnjih radnika za one privatizacije koje smo razmatrali. Oni su nam samim tim ukazali da je naš rad bio dobar i da smo im našim radom pomogli. Šta reći za privatizaciju u Crnoj Gori. Zavisi šta je cilj privatizacije. Po meni, cilj privatizacije je bio da se preduzeća restrukturiraju, da se oporave, da se modernizuju ta preduzeća, da se otvore nova radna mjesta, da se fabrike i hoteli i ostala privredna preduzeća sprema za jednu tržišnu utakmicu na tom otvorenom tržištu. Za to je bilo potrebno investiranje u ta privredna preduzeća. Šta smo dobili? Dobili smo pljačkanje i pustošenje tih privrednih preduzeća. Ako je cilj privatizacije bio taj da se tako opustuše i unište ta preduzeća i da se na osnovu te pljačke radnici otpuste i da dobijemo armiju nezaposlenih danas i armiju ljudi koji su socijalni slučajevi i traže da se sada penzionišu, onda je takav cilj privatizacije bio pun pogodak. Ko je u stvari uradio to, taj cilj privatizacije? Takav je urađen od strane onih koji su rukovodili Vladom Crne Gore i koji su rukovodili Savjetom za privatizaciju, tu je prvi premijer Milo Đukanović, ko je sve to učinio od crnogorske privrede. Izvinjavam se, da prekoračim malo, želio bih da ispričam jednu, u kratkim crtama, zanimljivu priču iz Cetinja, jer sam bio prije nedelju dana u posjeti cetinjskom Obodu i bivšim radnicima tog preduzeća.

Kao prvo, hoću da kažem da je isti premijer Milo Đukanović izjavio davno, u tim predizbornim kampanjama, da Obod nije postojao da bi ga oni izgradili, ali danas Obod postoji. Ušao sam, zajedno sa bivšim radnicima, u tu veliku fabriku i odmah na ulasku je jedan prizor. Bista pokojnog Petra Sinanovića Nagiba, čovjeka koji je stvorio Obod, koji je

napravio jednu najpoznatiju fabriku na prostorima bivše Jugoslavije, ta bista Petra Sinanovića Nagiba je zarasla u korovu i drači, u samom krugu fabrike. Razgovarao sam sa tim ljudima, sa bivšim radnicima. Jedan od njih mi je rekao, u cetinjskom Obodu postoje pogoni koji sa malo investicija, sa malo ulaganja može da se pokrene u tim pogonima proizvodnja, to je fabrika svetiljki i fabrika hladnjaka, čak i fabrika mašina za pranje veša. Jednostavno neko zbog nemarnosti neće da to uradi nego priča o fabrici čokolade i pokretanju proizvodnje čokolade. Dozvolite mi još dvije, tri rečenice.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Vučiniću, prekoračili ste vrijeme dobrano. Molim vas, imamo još dosta tačaka danas. Znam da dva puta već govorite, molim vas da privodite kraju.

JANKO VUČINIĆ:

Privešću kraju sa jednom rečenicom. Evo, da citiram tog bivšeg radnika, čini mi se da se zove Ljubo Prlja. Bio je dokumentarni film o cetinjskom Obodu i taj čovjek je rekao jednu divnu rečenicu. Petar Senanović Nagib i Obod su mrtvi. Razlika je što je Petar Sinanović Nagib umro prirodnom smrću, a Obod su ubili. Mislim da je ubica poznat, nije ubio samo Obod nego cjelokupnu crnogorsku privredu koja je uništena. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala.

Proceduralno. Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala vam za priliku da proceduralno reagujem. Želim samo, ispravite navode da se ne bi razumjeli da kritika upućena predsjedniku Odbora je kritika na rad samog Odbora. Shvatam kakve su okolnosti kada jedna komisija treba zaživjeti, a posebno kada nema dovoljno političke volje, a normalno i kapaciteta bilo da je kod Skupštine ili pravnika da se bave nekim pitanjem. Ispravka navoda je u situacijama, pošto je predsjednik Komisije govorio o Otrantu, ja govorim o preduzećima koja ne funkcionišu. U Ulcinju nije Otrant u

stečaju. Na kraju krajeva, sada stvara dohodak, ima puno zaposlenih, ali preduzeća koja ne posluju, koja su uništila hotele, ne investiraju, to su ona kojima se treba baviti ova komisija. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Ovim smo završili raspravu o Izvještaju Komisije za praćenje postupka privatizacije. Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda. Kolege, molim vas, možete to raspraviti lokalno ili van ove sale.

Dakle, sljedeća tačka dnevnog reda je Informacija o realizaciji zaključka Skupštine Crne Gore br. 00-72/12-2/42 od 27. decembra 2013. godine, koji se odnosi na Kombinat aluminijuma AD Podgorica. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet razmotrio je realizaciju zaključka Skupštine Crne Gore od 27. decembra 2013. koji se odnosi na Kombinat aluminijuma Ad Podgorica, a koji, takođe, podrazumijeva i realizaciju zaključaka Skupštine Crne Gore br. 0072/12-2/36 od 30. aprila 2013. godine. Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je mr Aleksandar Damjanović.

Da li želite riječ? Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, neću dugo. Kao izvjestilac svakako ću imati prilike da u odnosu na diskusije po klubovima, u ime Kluba, dam neke svoje stavove, ali valja podsjetiti, je li tako, o čemu danas i raspravljamo. Raspravljamo o Zaključku Parlamenta koji je ovaj dom donio 27. decembra 2013. godine, kojim je tražio da se do kraja od strane Vlade i Državne revizorske institucije u potpunosti postupi po zaključcima Skupštine iz aprila prošle godine. Tu se konkretno mislilo na zaključke 2, 4 i 5, odnosno studiju izvodljivosti, reviziju dugovanja Kombinata aluminijuma i obaveze prema zaposlenim u Kombinat aluminijuma i Rudnicima boksita.

Shodno toj obavezi, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet je 16. aprila obavio raspravu na svojoj 53. sjednici oko realizacije ovog skupštinskog zaključka. Evo, čisto kao podloga za diskusiju kolega koji će u ime klubova uzeti riječ da kažemo da smo na kraju te rasprave u kojoj su učestvovali predstavnici Vlade, Državne revizorske institucije i zaposlenih

i bivših zaposlenih u Kombinat u aluminijuma i Rudnicima boksita, donijeli nekoliko ocjena i stavova koji mogu biti osnova za raspravu o realizaciji zaključka Skupštine. Jedan stav se odnosio na studiju dugoročnih održivosti i razvoja aluminijumske industrije koja je, po jednom broju članova Odbora, izgubila smisao uvođenjem stečajnog postupka, dok je jedan broj članova Odbora upravo potencirao njen značaj kako bi se donosile dugoročne odluke o opstanku, odnosno gašenju aluminijumske industrije u Crnoj Gori. U odnosu na obavezu revizije od strane Državne revizorske institucije. Ponovo smo od strane članova Senata dobili informaciju da, iako su bili spremni da obave tu reviziju dugovanja, istu nisu uradili iz razloga što je započeo stečajni postupak. Jedan broj članova Odbora je ocijenio da je to objašnjenje prihvatljivo, dok je jedan broj članova Odbora opet insistirao da se ta revizija odradi, jer ona je potpuno autonomna od stečajnog postupka i nijedan zakon u Crnoj Gori ne sprečava da se ista dovede do kraja.

Konstatovano je da obaveze prema zaposlenima i bivšim zaposlenima, a imajući u vidu i odredbe Zakona o radu, članovi 97 do 100, nijesu ispoštovane, iako je predstavnik Vlade insistirao da je onaj dio koji se tiče stečajnog postupka u potpunosti ispoštovan od strane stečajnog suda, odnosno Vlade u prisustvu predstavnika bivših zaposlenih, penzionera Kombinata aluminijuma i zaposlenih u Rudnicima boksita i Kombinat u aluminijuma definisali smo, odnosno zauzeli stav da postoje neke obaveze koje treba izvršiti prema zaposlenima, što jesu zaključci koji su definisani u aprilu prošle godine. Takođe, bavili smo se sa potencijalnim arbitražnim postupkom po osnovu tužbe CEAC-a i zaključili da bi Parlament morao da ima punu informaciju od Vlade u kojoj fazi se nalazi postupak i šta je Vlada uradila u funkciji zaštite interesa države od mogućih negativnih reperkusija ove tužbe. Svakako je ukazano da se Parlament, ovo govorim u momentu kada Ustavni sud nije stavio van snage lex specijalis Zakon o zaštiti interesa u metalurškom sektoru, da se Parlament mora obavijestiti o stečajnom postupku i biti uključen u blagovremeno donošenje odluke. U međuvremenu smo imali odluku Ustavnog suda i nakon dva i po mjeseca od kada je Matični odbor donio ocjene i stavove vezane za realizaciju zaključka imamo priliku ovdje u Parlamentu da se osvrnemo na isti. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Kolega Filip Vuković u ime Kluba Demokratske partije socijalista, prvi prijavljeni, a neka se pripremi kolega Radulović.

Izvolite, kolega Vukoviću.

FILIP VUKOVIĆ:

Mislim da kada je u pitanju Kombinat aluminijuma da je trenutak u kome se on nalazi kada je putem stečaja završena prodaja, nama poslanicima i Skupštini ostalo da sve one zaključke i sve ono što smo pokušavali da pomognemo i da predožimo u rješavanju problema ne samo zaposlenih, i ne samo Kominata aluminijuma nego ukupnog reprodanca, vidimo da li se to desilo u vremenu kada je uopšte moguće spasiti taj dio naše privrede ili će se to na žalost završiti sa nečim što niko, svakako, nije želio. S obzirom da je predugo trajalo rješavanje problema proizvodnje aluminijuma, problema sa obezbjeđenjem električne energije kao glavnog imputa ili kao glavnog troška u proizvodnji aluminijuma, mislim da u ovom trenutku sve što bi neko ovdje rekao bilo samo prejudiciranje stvari. Vjerujem da će kroz ovaj novi vlasnički odnos uspjeti da se pronađe investitor ili partner u poslu koji će vratiti proizvodnju aluminijuma na tih nekih željenih 120 000 tona godišnje, odnosno uraditi studije ili analizu da li je moguće sa povećanjem proizvodnje smanjiti one pokazatelje koji se tiču fiksnih troškova po jedinici proizvoda. Mislim i dalje da je Kombinat od izuzetne važnosti za šansu Crne Gore da proizvodnjom električne energije napravi konačno iskorak u rješavanju naših najvećih problema u društvu, a to je ta naša privredna neusklađenost sa tržištem i sa našim mogućnostima, odnosno potencijalima sa kojima mi raspolažemo. Znači, sve ono što je aktuelno kada je u pitanju proizvodnja električne energije u sadašnjim našim resursima hidroelektranama i termoelektrani i budućoj termoelektrani i svim budućim elektranama, kablju koje Terna pravi ispod Jadrana i uopšte našoj želji da budemo energetska stabilna država, opstanak Kombinata aluminijuma je ključan u svim tim našim željama, planovima i strategijama.

Kao član ovog Parlamenta, naravno da sa svojim radom i doprinosom imam želju da pomognem, međutim bili smo svedoci da je jedan određeni broj poslanika ili članova Odbora iz najbolje namjere izazvao upravo suprotne efekte. Tako da u ovom trenutku mislim da je svaka diskusija prejudiciranje nečega što je u toku i što je na sceni. Vidite kako se zjurado komentarišu odluke sudova koji su vjerovatno po nekim obligacijama sklapani na Kipru, vjerovatno će toga biti još, i onda u jednom trenutku svi se ovdje zaklinju i svi žele dobro Kombinat aluminijuma, Crnoj Gori i reprodancu, a u suštini svi bi željeli da se nešto desi što bi zaustavilo tu prodaju imovine u stečaju ili napravilo neke dodatne probleme. Znači, lično i dalje vjerujem u Kombinat aluminijuma, ubijeđen sam da je to jedini izlaz iz privrednih problema koje Crna Gora ima kao jedna mala država i nadam se da će ova privatizacija biti uspješnija nego ona što je bila prethodna. Toliko, predsjedniče, hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Zahvaljujem poslaniku Vukoviću koji je dao uvodnu riječ u ime Kluba Demokratske partije socijalista.

U ime Kluba Demokratskog fronta kolega potpredsjednik Branko Radulović.

Izvolite, kolega.

BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Mustafiću,

Građani Crne Gore ovo mi je jako bolno, da pričam o ovome, zato što je to dio mene. Uistini ja sam čovjek koji se opredijelio za ovu struku, koji sam redovni profesor i član akademije iz ove oblasti i otvoreno ću pričati u prvom licu jednine i zbog sebe, a prije svega zbog Crne Gore i potencijala Crne Gore. Možda sam i najreferentniji čovjek u Crnoj Gori i po privrednim rezultatima koje sam postizao i u starom sistemu. Ovakav Kombinata aluminijuma, ovakva industija je najveća sramota, ne vas, ne vlasti, nego mene lično. Moje kolege koje čute i koje su takođe kompetentni, koje ne želim više ni da pominje, jer ne zaslužuju to. Ono da je dobro oko aluminijske industrije onda bi bilo dobro za svu Crnu Goru. Moji drugari, profesori kod kojih sam ja magistrirao '90-ih godina, oni su spasili svoju metalurgiju i čeličanu i aluminisku industriju i rekli su budalama političarima, ajde vi malo prošetajte. Mi to nijesmo uspjeli niti ja polutan koji sam sa ove strane niti polutan koji sam tamo. Sve živo sam uradio, vratio sam se iz jedne veoma uspješne karijere iz inostranstva ovdje da bi nešto doprinio, učestvovao u nekim projektima i živio za ovo.

Znam u "Grupi za promjene" kada sam se vratio ne politici nego nečemu što bi bila nekakva logistička podrška nekoj pameti crnogorskoj bila je odluka da je bio KAP u pitanju i kada se prelamalo oko KAP-a i poslije onog veoma kontrolisanog okruglog stola koji je veliki ministar tada ili potpredsjednik Vlade ili ministar policije Kalamperović organizovao i ako se sada abolira, rekao sam idemo mi u politiku, jer nas neće da sluša niko. Povod toga što je "Grupa za promjene" postala politička partija je KAP, povod. Razloga je možda bilo više. Posljednji moj pokušaj, kolega Nikčeviću, hoćete li da me slušate, jer ovo pričam za sve nas, izvinjavam se. Molim vas da me slušate, molim vas, ništa drugo nego za to što želim da kažem svima vama.

Posljednji moj pokušaj je bio, kolega Nikčeviću, da znanje kojeg imam i kojeg moram da imam da pretočim ovdje. I s ponosom mogu da kažem da je ovo bukvar što se tiče

aluminijске industrije. Da sam ga u obliku sinopsisa i svega drugoga napravio i pretočio ovdje. Pozvao sam ljude koji su bili najkompetentniji iz okruženja, bila su dvojica uvaženih kolega i rekli su, gospodin Krivokapić je vodio taj, da ga nazovem, okrugli sto i kazali su – ljudi, znadite nešto, u šta sam ubijeden, i to duboko ubijeden, ne subjektivno, bez aluminijске industrije Crne Gore nema. Tu je potencijal od dvije milijarde dolara, to je evropska praksa, te je direktno zapošljenih pet hiljada ljudi, to je najsloženija tehnologija i najopasnija tehnologija, i jedno i drugo. Crna Gora je imala sve potencijale. Posljednja stvar, pokušaj što sam htio da uradim lično, to je ovaj zakon. Kome je smetao ovaj zakon da postupkom privatizacije i prodaje bude referentan, dade kratkoročni, srednjoročni, dugoročni plan i uđe se investicijama koje će obezbijediti dugoročnu stabilnost u aluminijскоj industriji. Ništa od toga nema. Nema šansi više za aluminijску industriju, propalo je i Crna Gora će propasti zbog toga. Džabe turizam, džabe turizam posebno ovakav turizam. Bez realne ekonomije, bez novih radnih mjesta, bez dohodovnog proizvoda, bez propisnog proizvoda bilo u drvoprerađi, pa i u poljoprivredi, a posebno u metalurgiji, nema održivog i dugoročnog razvoja, sve ostalo je veoma ograničeno. Pogledajte turističke destinacije koje su najbolje, koje su ispred nas, pa kakav im je standard. Danas je to zatočeništvo. Danas jednostavno KAP takva složena tehnologija i sve je podijeljeno na tri vlasnika. Jedan je najglasniji oko toga, koji za mene, evo sad ću lično da kažem, jedan marginalac u svakom pogledu. Prije svega u stručnom. A kada je u pitanju moral i junaštvo je bruka Crne Gore. Takvom čovjeku, marginalcu i sramoti Crne Gore prepustiti nešto najsloženije danas je pogibija za Crnu Goru. Bojim se, bio sam protiv, nijesu ono bili Rusi, nije ono bio Rusal, jer sam sve živo izdiktirao sve vidio kako i što. Bili su opet neki tajkuni. Bojim se da će ti tajkuni koji su navodno Rusi, ne znam ko je to, KBG, crnogorski KBG, ruski, pojma nemam ko i što, prijaviti novac, dobri novac, pojma nemam ko i što, biti u pravu. Ono što je urađeno da ovaj marginalac, trećerazredni biznismen koji je u buli potpunoj finansijskoj preuzme. Nije urađeno po crnogorskim zakonima, ovaj zakon ne važi. Za vrijeme prodaje, gospodo, drastično su promijenjeni uslovi. Samo po ta dva uslova to nije validno.

Nikad ne volim da se svećam ljudima. Mrzim to, prezirem, zato što vjerujem u Boga i zato što vjerujem u neku ljudskost. Ali, zbog istine o najvećoj pljački Crne Gore koja se još nije zaustavila, čija je direktna cifra dvije milijarde eura do sada. Dvije milijarde, gdje koleginic,e pošto sam Vas juče veoma pažljivo slušao, izvinjavam se ako je bilo juče poslije nekih dvoličnih komentara što ne priliči ovom Parlamentu i neće ih biti ako je bilo, možda nije ni bilo, ne znam. Ali, koleginic,e pošto ste Vi juče govorili da ste profesor prava, sve ne indicije, nego činjenice pokazuju da je ovo pljačka stoleća, evo dvadeset i kusur godina.

Nažalost, građani Crne Gore ovo je poraz Crne Gore, nema više nade za Crnu Goru, a i poraz mene kao profesora univerziteta i kao poslanika i sve ostalo. Crna Gora poslije gubljenja ovih resursa ne znam kako u održivi razvoj.

PREDŠEDAVAJUĆI SULJO MUSTAFIĆ:

Hvala Vam, kolega Raduloviću. Nadamo se da nije sve to crno kako izgleda možda sada.

Kolega Kaluđerović u ime Kluba Socijalističke narodne partije, a neka se pripremi kolega Bojanić.

Izvolite, kolega Kaluđerović.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče,

Nažalost, da i ja nastavim crnim slutnjama i da podastrem argumentaciju za to.

Nekoliko puta sam iza ove govornice već rekao i ponavljam sada, da su aranžmani u vezi sa Kombinatom aluminijuma izdaja ekonomskih interesa Crne Gore. Svjestan da su to teške, krupne riječi. Ali, ću reći i sljedeće:

U razgovoru sa jednim od pojedinaca koji sjedi, ima čast da sjedi za predsjedavajućim stolom crnogorskog Parlamenta, kada sam mu to u četiri oka ponovio, dakle da je ovo sa Kombinatom aluminijuma izdaja ekonomskih interesa Crne Gore, znate li koji je njegov komentar bio, ako bude trebalo, moraćemo to i otvoreno da govorimo: Nije to, kolega Kaluđeroviću, izdaja samo ekonomskih interesa Crne Gore, to je izdaja Crne Gore.

Četiri puta je ponižavan ovaj Parlament, četiri puta smo donosili zaključke povodom Kombinata aluminijuma. Treba li kolege da vas podsjetim, 29. februara i 08.juna 2012. godine, 30. aprila 2013. godine, i ove o kojim konkretno razgovaramo 27. decembra 2013. godine. A ovi o kojim razgovaramo su samo veza i insistiranje da Vlada Crne Gore postupi po zaključcima Skupštine Crne Gore najvišeg zakonodavnog predstavničkog organa Crne Gore koji ima izvorni legitimitet građana Crne Gore. I naši zaključci nijesu bili ništa drugo nego ogromna, opravdana briga za sve ono što se Crnoj Gori i njenoj ekonomiji, njenoj privredi dešava ovim što se radi u Kombinat aluminijuma.

Kada je Vlada pripremala da Ugovor o kupoprodji KAP-a zamijeni Ugovorom o poravnanju, Đukanović je izjavio 20. septembra 2009. godine: " Ne pomažemo Ruse, nego pomažemo naše radnike". I u citatu njegove izjave kaže: "Ulažemo novih 300 miliona evra u Kombinat aluminijuma da bi omogućili da nastavi ili da ima šansu 4000 zaposlenih u Kombinat u Rudnicima boksita da rade". Šta sada imam, o poštovane kolege, poštovani građani Crne Gore? Imamo situaciju da je na osnovu svih zaključaka koje je Skupština usvojila, a suština tih zaključaka podsjetimo se je obaveza Vladi da uradi studiju dugoročne održivosti aluminijske industrije u Crnoj Gori i da tu analizu dostavi Skupštini Crne Gore najkasnije do 20. oktobra 2013. godine. Ima li te strategije? Je li je dobio Parlament Crne Gore? Nije kolega. Bio je zaključak da se ispoštuju obaveze po kolektivnom ugovoru i po zakonu koje pripadaju zaposlenima u Kombinat aluminijuma i rudnicima boksita. Je li ta obaveza ispoštovana? Jesmo li bili u prilici da konstatujemo da je 420 bivših radnika Kombinata, između ostalog, pošlo prinudno u penziju bez ikakvih otpremnina i prava koje su generacije prije njih uvijek ostvarivale i za koje su i oni ispunili uslove. Onaj jedan od ključnih razloga koji je, ubijeđen sam, bio neposredni povod Vladi Crne Gore da sredinom prošle godine traži uvođenje stečaja u Kombinat aluminijuma je to što je zaključcima ovoga doma traženo da Državna revizorska institucija uđe u Kombinat aluminijuma i izvrši reviziju i poslovanja i reviziju dugova Kombinata. I sada sa ovg mjesta u ime SNP-a, senatorima Državne revizorske institucije kažem kao neko ko je diplomirani pravnik 35 - 36 godina, nije istina, nema zakonskog utemeljenja da se branite da ne možete da uđete u Kombinat zbog toga što je aktuelni postupak stečaja u Kombinat. Reviziju poslovanja i dugova Kombinata imate obavezu da učinite, i nema zakonskih smetnji da se učini, a to je parekselans državni interes Crne Gore, jer su u pitanju stotine miliona evra. Podsjećam, i molim ako koji sekund mi bude falio, jer čini mi se da je izuzetno značajno. Dakle, Državna revizorska institucija je, kontrolišući izdate državne garancije, rekla da ih je preko 100 miliona izdato u korist KAP-a i sve su ili pale ili će gotovo sigurno pasti na teret budžeta svih građana Crne Gore. Konstatovala da je u periodu 2006. 2007. 2008. za tri godine kada je Kombinat aluminijuma proizveo preko 300 hiljada tona aluminijuma prosječna prodajna cijena aluminijuma na berzi je bila 2.570 dolara po toni. To bez ikakve dileme, po najraskalašnijim uslovima daje profit od preko 100 miliona evra. U tom periodu Kombinat aluminijuma je zaključio i interkompanijske kredite, jedan na 370 miliona dolara, drugi na 230 miliona dolara. Ubrzo nakon toga država ulaže 307 miliona dolara. Sada smo u prilici da čujemo da stečajni upravnik je priznao da Kombinat aluminijuma duguje blizu 400 miliona dolara. Pa zar se ne nameće logično pitanje, a gdje taj ogromni novac ode? Zbog toga sam jedan od onih koji vjeruje da je Vlada tražila stečaj u Kombinat aluminijuma da bi zatpala problem, da Državna revizorska institucija ili drugi, ili policija koju sam na zatvorenim sljednicama Odbora za bezbjednost, javno ću reći, tražio da uđe i u Kombinat aluminijuma i u Duvanski kombinat, ne ulazi se tamo. Ni DRI, ni policija, a u

pitanju su, gospodo kolege, poštovani građani, stotine miliona evra koje su već pale ili će pasti na teret svih građana Crne Gore. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Kaluđeroviću.

U ime SDP-a ima li ko?

Nema niko, dobro.

U ime Pozitivne Crne Gore kolega Mladen Bojanić.

Izvolite.

MLADEN BOJANIĆ:

Zahvaljujem.

Slušali smo profesora Radulovića koji iz ugla nekog ko vjerovatno je najreferentniji ovdje da govori o ovome sa stručne strane, perspektivu, odnosno sudbinu KAP-a, a ja bih više se osvrnuo na institucije Crne Gore koje su definitivno pale i pokazale svu svoju nemoć u najblažu ruku rečeno, ako ne nešto drugo po pitanju KAP-a.

Dakle, imamo Vladu koja je jednom potpuno pogrešnom politikom, rukovođena neznanjem ili korupcijom, to će se vjerovatno utvrditi nekad, jer kao što znamo nezastarijevaju krivična djela iz privatizacije, tako da će kad tad javnost saznati šta se sve dešavalo u KAP-u.

Dakle, u tom periodu pominjao je gospodin Kaluđerović 2006. pa do 2009. a naročito sporan Ugovor o poravnanju koji je potpisala Vlada sa već tada jasno sumnjivim strateškim partnerom, i omogućila da pored svega toga što se desilo da se još više zadužimo, još stotine miliona da ova Crna Gora plati na račun KAP-a.

Palo je pravosuđe, palo je da ne znam kako se mogu više pojaviti i govoriti o pravdi u Crnoj Gori posle onakve smijurije kod istrage ko je krao struju iz interkonekcije. Prenijeli smo našu internu sramotu i na Evropu. Saznali su i jasno su nam rekli do znanja da takve hajdučije nije bilo u Evropi do momenta kada je KAP krao struju iz interkonekcije. I šta je uradilo Tužilaštvo? Uhapsilo je finansijskog direktora Potrubača, ako se dobro sjećam

njegovog imena, ako još uvijek ko pamti, i vjerujem da ne samo što nećete to nikada, naravno ova vlast procesuirati dalje, nego ćemo na kraju i da platimo za neopravdano zadržavanje u pritvor gospodina Potrubača, pa ćemo pored ovih 100 miliona platiti vjerovatno i novac, zašto smo ga uopšte i privodili.

Pala je Državna revizorska institucija, rekao je kolega Kaluđerović i ja ću to da podržim, i smatram da apsolutno nije bilo razloga da Državna revizorska institucija ne uđe u kontrolu, naročito, dugova KAP-a, jer tu im moramo dati priznanje za njihov Izvještaj o garancijama koje smo dali za KAP, između ostalog i KAP, i tu su nam jasno dali do znanja, odnosno svojim izvještajima, svima ako ima ko da čuje, a naročito Tužilaštvo, da je tu bilo toliko kršenja procedura zakona, da je tu morao neko da odgovara. Morao u svakoj ozbiljnoj državi, u svakoj ozbiljnoj vlasti, ali očigledno da u Crnoj Gori su neke druge stvari u pitanju i da odgovornost bilo kakva, svaki vid odgovornosti zaobilazi vladajuću vlast, vladajuću elitu i vladajuće obadvije partije na vlasti da ih ne amnestiram, nikoga bez obzira što ih tu nema, bez obzira što sve svaljuju svu krivicu na ministra ekonomije i ministra finansija i pravo da vam kažem dođe mi često da branim od njih ministra ekonomije koliko ga napadaju po pitanju KAP-a. Ali, zato ministra, odnosno potpredsjednika Vlade zaduženog za ekonomiju i finansijski sistem niko ne napada. Toliko o principijelnosti dijela vladajuće koalicije. I šta se desilo sa Skupštinom koja je pokušavala na sve moguće načine, evo, danas četvrti put razmatramo zaključke koje apsolutno niko neće da čuje, odnosno izvršna vlast, ni sudska, a i ova što se predstavlja četvrta grana vlasti Revizorska institucija, apsolutno ne uzimaju za ozbiljno, odnosno jednostavno ignorišu, da bismo mi doživjeli da zbog našeg upornog insistiranja da se bavimo KAP-om kad već oni neće ili kako se bave bolje da se nisu ni bavili nikako KAP-om, da smo proglašeni da uvodimo parlamentarnu diktaturu. Eto i to smo čuli taj novi termin, parlamentarna diktatura u teoriji uopšte sve znači, političke priče i ideologije. Eto da, naš premijer je i to dao neki doprinos politici i teoriji, da i parlamentarna diktatura u Crnoj Gori je na djelu. Tako da nažalost, moram da dijelim pesimističke stavove koje smo ranije čuli, ali opet sa druge strane naše je da insistiramo da se do kraja stvari izvedu na čistac, da se do kraja utvrdi odgovornost, pa ako je ova generacija napravila toliko grešaka, a ono bar da damo nadu budućim generacijama da se ovo više nikada ne smije ponoviti u Crnoj Gori. I naravno, ne bih sve gledao tako crno. Ima tu stvari koje Crna Gora nije iskoristila, ima potencijala koje bez obzira na KAP, radio ne radio, ima prostora za neku daleko bolju budućnost nego što imamo. Naravno, uz preduslov promjene vlasti, jer apsolutno sam veliki pesimista ako ova vlast ostane i dalje tu gdje je. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Bojaniću.

S ovim smo završili krug, pošto je ovo realizacija svih nas prije svega Odbora, možemo da budemo tu da to fleksibilno tumačimo poštujući temu i doprinesući kroz tu raspravu i razmjenu mišljenja nekom eventualnom daljem konsezzusu i budućnosti, pa ćemo preći onda sad na ovaj drugi krug. Sada smo blizu 14h, još imamo dvije i po tačke tako da imamo dovoljno vremena da završimo sa ovom sjednicom tokom današnjeg dana.

U ime Kluba poslanika Demokratske partije socijalista kolega Jelić, i neka se pripremi kolega Knežević u ime Demokratskog fronta.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane dame i gospodo poslanici,

Dakle, današnja tačka dnevnog reda je Informacija o realizaciji zaključaka Skupštine Crne Gore od 27.decembra 2013. godine koja se odnosi na Kombinat aluminijuma AD Podgorica.

Želim da podsjetim uvažene kolege na zaključke koji su bili od 30.aprila 2013. godine, a na koji se nadovezuju i ovi zaključci od 27.decembra.

Dakle, prvi zaključak je bio od 30. aprila 2013. godine, nastavak poslovanja i kontinuitet proizvodnje u energetske-metalurškom repro lancu bez obzira na način raskida saradnje sa CEAC-om.

Drugi zaključak je bio da Skupština Crne Gore obavezuje Vladu da do 20.05.2013. godine formira stručni tim sastavljen od domaćih i međunarodnih eksperata koji će do 20.10.2013.godine podnijeti Skupštini Izvještaj na usvajanje studije na dugoročne održivosti i razvoja aluminijumske industrije u Cnoj Gori. Tu su zaključci 3, zatim zaključak 4 da obezbijedi sve neophodne uslove za puno poštovanje zakonskih obaveza i obaveza predviđenih kolektivnim ugovorima prema zaposlenima u Kombinat aluminijuma i Rudnicima boksita, kao izmirenje postojećih obaveza nastalih na zakonu zasnovanim pravima iz radnog odnosa. Takođe, zaključak pet je bio da Skupština Crne Gore traži od Državne revizorske institucije da u skadu sa zakonom izvrši reviziju dugova Kombinata aluminijuma i da o tome podnese

poseban izvještaj Skupštini do 31.05.2013.godine. Tu su još zaključci 6, 7, 8 i 9. nemam vremena da ih sve zaista pročitam.

Ono što bih ja želio da saopštim jeste sljedeće, o čemu smo naravno dosta razgovarali i na Odboru za ekonomiju budžet i finansije da je jedan od zaključaka upravo bio da se izradi studija dugoročne održivosti razvoja aluminijske industrije u Crnoj Gori o kojoj je i svojim stavovima i govorio uvaženi potpredsjednik Parlamenta gospodin Radulović. Kada je prezentirao svoju studiju ja i kolega Filip Vuković, ne znam koji je još poslanik bio, zaista smo više stvari jednom kvalitetnoj prezentaciji koju ste nam upriličili gore u plavoj sali i zaista se moglo što čuti onaj ko je htio i da nauči.

Međutim, ove studije za dugoročnu održivost i razvoj aluminijske industrije u Crnoj Gori nema. Znači nije urađena. Lično smatram da je trebalo uraditi ovu studiju i ako smo na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije čuli od predstavnika Ministarstva ekonomije da samim uvođenjem stečaja u Kombinat aluminijuma u Podgorici takva studija gubi smisao. Ja se ne bih složio sa takvim stavovima i smatram, upravo ovo što ste vi u početku saopštili da takva studija treba i nadam se da će se uraditi.

Ono što se tiče oko Državne revizorske institucije Državna revizorska institucija je odradila reviziju državnih garancija izdatih u Kombinat aluminijuma. Takođe, želim da podsjetim da je obezbijeđena kompletna dokumentacija za potrebe vršenja revizije dugova Kombinata aluminijuma i da je ta ista dokumentacija predata državnom tužiocu.

Državna revizorska institucija je ušla u postupak revizije, međutim u junu 2013.godine donijeta je odluka da Kombinat aluminijuma ide u stečaj i to da se stečaj vrši kroz institut bankrota. Takođe, želim da podsjetim da je vrhovna državna revizija obezbijedila i nalaz komercijalnog revizora, koji nikad nije raspravljen na organima upravljanja Kombinata aluminijuma iz razloga što taj organ nije postojao. Takođe, i da komercijalno društvo za reviziju je utvrdilo kompletan iznos potraživanja koji ni jednog trenutka nije bio osporen od strane organa upravljanja u Kombinat aluminijuma. Da bi Državna revizorska institucija mogla da izvrši dalju reviziju potrebno je da se Državnoj revizorskoj instituciji obrati stečajni sud. Ja zaista vjerujem u Državnu revizorsku instituciju i da se senat Državne revizorske institucije ocijenio da ne postoji mogućnosti da Državna revizorska institucija dalje angažuje, kada je u pitanju revizija dugova KAP-a, upravo i sa ovog razloga o kojima sam saopštio, a da se stečaj vrši kroz institut bankrotstva. Takođe, želio bih da saopštim da bi upravo studija o izvodljivosti, održivosti razvoja aluminijske industrije upravo dobila sada na značaju, upravo u kontekstu samog stečaja, a i u kontekstu novog vlasnika koji ima namjeru da preuzme Kombinat aluminijuma.

Takođe, ono što želim da saopštim da Zakon o stečaju nije eksplicitno izrečeno, da je definisana zabrana vršenja revizije od strane Državne revizorske institucije i ako je to privredno društvo kao Kombinat aluminijuma u ovom slučaju u stečaju, međutim, senat Državne revizorske institucije tako je odlučio i ja vjerujem. Naravno, složio bih se i sa kolegama koji su diskutovali u uvodnom izlaganju da učinimo apel upravo prema Državnoj revizorskoj instituciji, a u skladu sa propisima da se upravo ta revizija napravi i kako bi smo mogli na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije raspravljati o jednoj ovako važnom dokumentu koji bi smo dobili od Državne revizorske institucije. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Jeliću. Za komentar se javio kolega Kaluđerović. Izvolite, kolega.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala.

Kolega Jeliću,

Afirmišem činjenicu da se ne protivite, odnosno da prepoznajete, ako sam dobro razumio vas potrebu Crne Gore da Državna revizorska institucija se bavi pitanjem dugova i ukupnog poslovanja Kombinata aluminijuma od trenutka njegove privatizacije. Argumentaciju da bi se to desilo da to treba da traži Stečajni sud, ja vas molim javnosti kada budete odgovorili na moj komentar podnosite, gdje u kojem zakonskom propisu to piše? Ja i dalje ostajem pri tvrdnji da nema zakonskih smetnji, i ako bi naravno bilo dodatno poželjno da i stečajni upravnik, odnosno Stečajni sud koji vodi ovaj postupak to takođe traži. Ali, ako i ne traži, mislim da nema smetnji da se to desi, odnosno tvrdim da nema.

Posebno pri činjenici, ja vas molim i ukupnu javnost kolege poslanike, jer veliki je ulog, veliki, ogroman, stotine miliona evra koji u konačnom padaju na teret čitave Crne Gore, države Crne Gore, 1000 radnika kombinata, Rudnike boksita su nažalost već ostali bez posla, jedan broj je prevremeno pošao u penziju, jedan broj će vjerovatno morati. Priprema se socijalni program i da me ne bi neko pogrešno razumio je li Bog da da se zbrinu radnici kada se već to desilo, ali to su mrvice od onog što im pripada, međutim za državu to su opet desetine miliona vanrednog izdatka po osnovu socijalnog programa, umjesto onog da ta proizvodnja radi, da svi radnici ustvari ulažu između ostalog u penzioni fond.

Imajmo na umu, pitao sam Vladu Crne Gore institutom poslaničkog pitanja, je li analizala varijantnu da kod činjenice da stečajna uprava sada prodaje Kombinat aluminijuma, njegovu imovinu za 28.000.000 evra, a da sami priznaju da je samo zemljište koje se prodaje bez onog što je pola miliona pridao izgleda budućem vlasniku Glavni grad u licu gradonačelnika bivšeg Mugoše, da samo zemljište vrijedi 52.000.000 - 53.000.000 evra. Pazite, prodajemo sve za 28.000.000 i pri činjenici da država u ovom trenutku potražuje od Kombinata aluminijuma 150.000.000 evra, da većinski državni kolektiv "Elektroprivreda" Crne Gore potražuje 50.000.000 evra. Zar se nije logično nametalo da Vlada koja po Ustavu gazduje imovinom Crne Gore, kaže, pa mi ćemo to da uzmemo, pa ćemo se snaći, jer ćemo spasiti tih 200.000.000 evra, čuvaćemo tu ogromnu imovinu, nego da se radi ovo što se radi. I imajte na umu na moje pitanje, a šta je sa potraživanjima Kombinata koja su u trenutku uvođenja stečaja iznosila takođe, ako se ne varam oko 150.000.000 evra. Odgovoreno mi je, ne prodaje se Kombinat kao pravno lice, već samo dio njegove imovine. Sada pitanje svima i stečajnom upravniku i Stečajnom sudu i svima, a kako to budući vlasnik samo dijela imovine Kombinata, već ima pravo da koristi njegov naziv, njegovu firmu? Šta je sa ovim ostalim? Nemoj da se niko igra i neka ne igra na kartu da nećemo sa najvećom mogućom pažnjom pratiti sve ovo što će se dalje dešavati.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Izvolite, kolega Jeliću.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Kolega Kaluđeroviću, mislim da smo na istom. Prvo, želim da saopštim da sam svojevremeno na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije bio protiv t, ako se moglo to tako tumačiti protiv stečaja. Mislim da je trebalo u jednom vremenskom periodu prihvatiti model koji je ponudila Vlada Crne Gore o preuzimanju Kombinata aluminijuma. To bi ovu državu mnogo jeftinije koštalo nesto stečajem. Ali dobro.

Druga stvar, rekao sam da je Državna revizorska institucija na svojoj sjednici Senata donijela odluku da zaustavi reviziju Kombinata aluminijuma. Kao što sam u početku rekao Državna revizorska institucija je pribavila kompletnu dokumentaciju za vršenje revizije. I ona postoji i rekao sam da je ta dokumentacija prosljeđena i državnom tužiocu. Druga stvar napravljen i nalaz komercijalnog revizora, kao takav on je, rekao sam trebao da bude

razmatran za organima upravljanja će tamo postoje dosta tih stvari, ali koji nikada nije razmatran. Vjerujem da Državna revizorska institucija nema ništa protiv toga da uradi, ali vjerovatno postoji, ja nijesam pravnik vi ste to saopštili da ste vi pravnik sa dugogodišnjim iskustvom. Ja vjerujem vama, ali vjerovatno su i oni našli neku formu koja ih je možda zaustavila i vjerujem da možemo da napravimo mi u odboru zajedno sa svim poslanicima ovog Parlamenta da apelujemo na Državnu revizorsku instituciju da taj posao odradi do kraja i da napravi komplatnu reviziju Kombinata aluminijuma. Takođe, kažem Državna revizorska institucija je kvalitetno uradila reviziju državnih garancija o čemu smo mi raspravljali na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije i to je zaista jedan materijal koji je krajnje profesionalno urađen bez ikakvih političkih konotacija i oni su zaista presjekli to stanje. Osim toga, mislim da bi trebali negdje, ali to ćemo kada budemo imali neku od narednih sjednica Odbora za ekonomiju, budžet i finansije možemo potencirati ovo o čemu ja i vi danas vodimo dijalog da napravimo jedan matični odbor za oblast finansija dopis Državnoj revizorskoj instituciji koja će Senatu i predsjedniku Senata da ih na neki način zamolimo da svoju odluku koju su donijeli na Senatu stave ...i da nastave proces revizije Kombinata aluminijuma i svih njegovih dugova. Tako da smatam da su i svi članovi ovoga i svi ovdje poslanici ne vidim da bi bio neko protiv toga da se utvrdi zaista pravo stanje dugova i ono što se sve uradilo u Kombinat aluminijuma, imajući u vidu da vlasnik nije ispoštovao sve to što se tražilo od njega. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Jeliću. Samo jedna mala sugestija. Znači, sedam imamo prijavljenih, trudićemo se da svi budu ispoštovani. U 15 sati prekidamo da znate sa ovom tačkom, sat vremena sljedeća i sat vremena ona i u 17 sati kud koji mili moji, završavamo. Znači, kolega Kneževiću, izvolite i neka se pripremi kolega Gegaj.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Poštovana Skupštino, uvaženi građani,

Ja na početku želim da postavim jedno retorsko pitanje zbog čega smo se mi danas ovdje okupili i o čemu mi danas ovdje raspravljamo. Raspravljamo o informaciji o realizaciji niza zaključaka koje smo donosili u slučaju privatizacije KAP -a ili pljačke vijeka i to u potpunom odsustvu predstavnika Vlade, jer ovaj dio preko puta nas iz opozicije gdje bi trebao da sjedi predstavnik Vlade je prazan, kao da ih je pokosio virus ebole i oni nemaju

namjeru da se uopšte pojave ni danas ni narednih zasijedanja kada se bude raspravljalo o nečemu o nečemu što nije samo izdaja ekonomskih interesa Crne Gore, nego je izdaja nacionalnih interesa Crne Gore o čemu je govorio i predsjednik Skupštine u vrijeme predizbornih aktivnosti kada se javno, jasno, glasno i brutalno sukobljavao sa Demokratskom partijom socijalista. Sve što smo mi ovdje izglasali brutalno je izigrano od strane Vlade od ljudi koji su učestvovali ovoj privatizaciji, ja stvarno ovdje postavljam još jednom pitanje: Da li je nama potrebna ovakva Skupština, da li je nama potreban ovakav Parlament koji nema niti kontrolu niti ima bilo kakvu mogućnost da na bilo šta utiče? I neka mi ne bude zamjereno, čini mi se da sve više podsjećamo na onu komunističku partiju neke mjesne zajednice koja je na sjeveru Crne Gore kada su Rusi ušli u Čehoslovačku zakazala sjednicu, uputila ultimatum Rusima da se poruku ih Čehoslovačke, a ukoliko to ne urade oni će sazvati novu sjednicu. Otprilike će se desiti i u slučaju ove pljačke vijeka, kao što je rekao moj uvaženi kolega potpredsjednik Radulović, da ćemo mi ponovo zakazati još jednu sjednicu, donijeti nove zaključke, a onda će Ustavni sud prije nego što donese odluku poslušati intervju ili neke stavove gospodina Đukanovića, koji je saopštio da se ovdje radi o diktaturi parlamentarizma. Vjerovatno je naučio na diktaturu proleterijata kao mladi Skojevac, ali mu je ova kovanica izuzetno dobro poslužila. Ja ovdje nemam namjeru da pravim nikakve analogije, hronologije i bilo šta od prodaje KAP-a 2005.godine u predvečerju referenduma kada ste rekli da je to pouzdan partner za 47.500.000 evra za koje sumnjam da su jednim dijelom utrošene u stvaranju koncepta privatne države, a jednim dijelom da su prešle na privatne račune da sad više ne znamo da li ćemo završiti na arbitražnom sudu u Londonu, da li su obavezujuće odluke suda u Nikoziji, prije toga smo prodali "Elektroprivredu" i ušli u dužničko robstvo iz kojega Crna Gora nema šanse da može izaći. Napraviću samo kratku hronologiju u 2014.godini.

U aprilu 2014.godine u predvečerju lokalnih izbora gospodin dr Mugoša Miomir i odbornička većina ustupaju zemljište 277 hektara zemlje ustupaju ga novom, odnosno budućem vlasniku Uniproma. Po kojem osnovu dr Mugoša Miomir može da ustupi nešto što nije njegovo. Ja sam u nekoliko navrata saopštavao, želim i ovdje da saopštim da se tu radi o zetskoj zemlji. To je zemljište buduće opštine Zeta, kad god bila. I na osnovu čega je dr Miomir Mugoša mogao da otuđu opštinsku zemlju bila ona sa podgorička ili bilo zetska, što će biti sigurno i da je da, ustupi budućem vlasniku? Da li je to bio uslov te i takve kupoprodaje? Šta se desilo sa penzionerima KAP-a koji od avgusta očekuju isplatu otpremnina? Oni su prisustvovali sjednici Odbora, na kojoj se raspravljalo o realizaciji zaključaka KAP-a i od kojih se jedan odnosi na njihova prava koji su brutalno poslali u penziju bez ikakvih prava kršeći kolektivni ugovor. 1.jula je trebalo da bude takozvana zvanična primopredaja. I šta se dogodilo? Budući vlasnik KAP-a, osim što je dobio opštinsko

zemljište od dr Miomira Mugoše, gdje neće plaćati komunalije, Vlada će dati otpremninu prekobrojnim od 7.000.000, a on će smanjiti broj zaposlenih sa 700 na 550 i to na način da će se zapošljavati preko nekih agencija za iznajmivanje. I vrlo kratka digresija. Ako je gospodinu Krivokapiću i Socijaldemokratskoj partiji socijalista bio uslov svih uslova povratak ovih 277 hektara zemljišta i istraga svih nezakonitosti od 2005.godine do današnjeg dana u KAP-u za bilo kakav koalicioni aranžman sa Demokratskom partijom socijalista, onda trebamo mi da ga obavijestimo, pošto je on očigledno neobaviješten, da treba da raskine bilo kakve razgovore i dalje pregovore sa Demokratskom partijom socijalista, jer je ovo slučaj izdaje nacionalnih interesa i nema mogućnosti da se na bilo koji način brani, pokušava predstaviti na neakvim principima kada je svakome jasno da je KAP pljačka vijeka i da to više niko ne može braniti ni koalicionim aranžmanima, ni na lokalnim, ni na državnom nivou. Ovo je dovoljan razlog da gospodin Krivokapić napusti koaliciju i na državnom nivou, jer izdaja Crne Gore predstavlja nešto što se ne može tolerisati i čak ponekad, gospodine potpredsjedniče Raduloviću, želim što je u Crnoj Gori ukinuta smrtna kazna zbog onoga što se dešavalo svih ovih 20 godina o uništavanju generacija i generacija, građana koji će morati da vraćaju što su neki dobro naplatiti, uništavajući resurse privredne i prirodne za stotine i stotine godina. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Kneževiću. Smrt je relativna stvar. Možda je teže živjeti crnog obraza no preseliti se na nebesa. Riječ ima kolega Gegaj, neka se pripremi kolega Damjanović. Izvolite.

NIKOLA GEGAJ:

Hvala, uvaženi potpredsjedniče.

Dame i gospodo poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Danas raspravljamo o informaciji o kojoj je govorio i kolega Knežević, o niz zaključaka koji se odnose na Kombinat aluminijuma Podgorica. U susret onome što nas očekuje, život na zajedničkom evropskom tržištu, mislim, da je veoma važno da sačuvamo naše industrijske šanse i smatram važnim dijelom privredne strukture Crne Gore i da se na tom temelju razvijaju prerađivački kapaciteti koji će obezbijediti novu zaposlenost i povećanje društvenog proizvoda i smanjenja spoljno-trgovinskog deficita. Privatizacija Kombinata aluminijuma Podgorica je u cjelosti objavljena u skladu sa strategijom privatizacije o kojoj je

dugo vođena rasprava. Kombinat aluminijuma je uoči privatizacije imao oko 323.000.000 duga.

Fabrika je od 1.januara 2006.godine do kraja 2012.godine imala ukupan prihod od 1,25 milijardi eura, dok su troškovi iznosili 1, 35 milijardi eura što znači da su bili za 96.000.000 viši od ukupnog prihoda. Sve odluke koje je Vlada donijela u vezi Kombinata aluminijuma su verifikovane, svaki od ugovora je u Parlamentu verifikovan, ključni ugovori provjereni sa državnim tužiocem i objavljen je na sajtu Vlade. Dakle, sve odluke Vlada je donijela u skladu sa najboljim ekonomskim, i socijalnim interesima Crne Gore. Njen plan je da se očuva industrija aluminijuma u Crnoj Gori i da novi investitor održi proizvodnju, obezbijedi investicije, pokrene fabriku, preradu i tako dalje. Takođe, moram naglasiti da je uvođene stečaja u KAP bio jedini način da se odgovori na zaključke Parlamenta i ponašanje ruskog menadžmenta. Mi danas raspravljamo o zaključcima, niz zaključaka, meni se čini da prodajom Kombinata aluminijuma ne bi bilo racionalno da se bavimo nekim stvarima koji idu u potpuno drugom pravcu.

Uostalom, Vlada Crne Gore već bila pripremila predlog rješenja održivosti proizvodnje u KAP-u, koja je privredijela proizvodnju od 50.000 tona aluminijuma godišnje sa prepolovljenim brojem zaposlenih i sa cijenom električne energije od 27,5 megavac sati. Vlada je rekla da svi radnici koji kroz ovaj proces ostanu bez posla moći će da računaju na određeni nivo opremanje koji će biti obezbijeđen od Vlade. Smatram da bi bilo dobro da novi investitor izgradi novi izvor električne energije i time bi rasteretio elektroenergetski sistem u Crnoj Gori. Takođe, je neophodna izgradnja drugog broka Termoelektrane. Crna Gora time će dobiti najvećeg izvoznika električne energije u regionu. Izgradnjom broka II "Termoelektrane" Pljevlja, ostvario bi se strateški cilj u energetici obezbjeđenja elektroenergetske nezavisnosti države, eliminacija aktuelnog deficita električne energije, poboljšanje sigurnosti u snabdijevanju potrošača, kao i poboljšanje stabilnosti, održivosti elektroenergetskog sistema Crne Gore.

I na kraju, uvjeren sam da će Kombinat aluminijuma Podgorica i dalje predstavljati i biti stub ekonomije Crne Gore. Toliko i hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Gegaj. Riječ ima kolega Damjanović, neka se pripremi Adrović. Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uz zahvalnost što ste ovu raspravu produžili, i mimo onoga što je dogovoreno na kolegiju zbog njenog značaja, a i da omogućite predstavnicima onih klubova koji ispoljavaju interes da na ovaj ili onaj način razgovaraju o ovoj temi da to ovdje jasno i glasno kažu. To su za sada klubovi iz DPS-a, SNP-a, Demokratskog fronda i Pozitivne Crne Gore. Oni klubovi koji oko ovoga ne žele da diskutuju ili nemaju svoje predstavnike, imaju vjerovatno svoje razloge i javnost je tu, naravno, da sudi o našim stavovima koje ovdje javno iznosimo.

Kolega Kaluđerović je to napomenuo, ovdje raspravljamo o zaključku iz decembra prošle godine kojim smo definisali da su Vlada i Državna revizorska institucija ostali u obavezi da ispune stvari koje se tiču i studije izvodljivosti, odnosno održivosti aluminijske industrije i revizije dugova KAP-a i obaveza prema zaposlenima, odnosno bivšim zaposlenima. Ja bih u ovoj kraćoj diskusiji pokušao da odvojim tu temu i da zaista govorim o tim obavezama u odnosu na sva ona dešavanja koja su se dogodila što nakon donošenja tih zaključaka, a što nakon izvještaja o realizaciji tih zaključaka na sjednici Odbora, koja je bila, kažem u aprilu ove godine.

Činjenica je da danas 9. jula je tačno godina i jedan dan od kada je uveden stečaj u Kombinat aluminijuma, i podsjetiću da sam, shodno ovlašćenju sa odbora, uputio dva pisma, predsjedniku odbora direktora "Montenegro Bonus" Cetinje DOO, Darku Uskokoviću, da se Odboru, odnosno u ovom Parlamentu dostave precizne informacije o tome koliko je poslovanje "Montenegro Bonusa" u Kombinat aluminijuma, odnosno rukovođenje procesne proizvodnje koštalo tu firmu, koliko kombinat, a koliko državu Crnu Goru i evo ovdje javno da kažem da i dalje Parlament nema odgovor od gospodina Uskokovića.

Mislim, da je ovdje bilo, potpredsjedniče, ne znam način na koji se planiraju rasprave po tačkama u Predsjedništvu Parlamenta, potrebe da danas ovdje imamo predstavnika Vlade, predstavnika Državne revizorske institucije, stečajnog upravnika, jer čini mi se da taj proces još nije zaokružen do kraja, možda i vlasnika. Danas je dan 9. jul, a sutra, čini mi se, ističe rok od 30 dana, od kada je potpisan ugovor o prodaji imovine, gdje bi novac od prodaje ovih 28.000.000 evra trebao da legne na račun, čini mi se, Privrednog suda. Sticajem okolnosti sve se dešava u ovih par dana i ima neke simbolike, s obzirom da je 1. jula rok počeo od kada je kompanija Uniprom mogla da preuzme fabriku, da dobijemo informaciju da li je kompanija Uniprom preuzela fabriku, da li se "Montenegro Bonus", "razdužio" u upravljanju u fabrici, da li je stečajni upravnik razdužio svoje ovlašćenje, odnosno na upravljanju u fabrici, koje su obaveze stvorene za ovih godinu dana, s čim se to ulazi u ovu

fabriku i da li je na pomolu realizacija onog finansijskog dijela, to je da ovih 28.000.000 idu na račun u postupku stečaja Privednoga suda. Kada govorimo o tom novcu, ne ulazeći dakle u namjere novoga vlasnika o čemu ćemo imati prilike da razgovaramo i u kontekstu ove rasprave i kontekstu nekih drugih rasprava, evo prave prilike da se poštujući sve ono što stečajni postupak predviđa i one isplate u isplatnim redovima, onako kako to zakon zapovijeda, da se od ovih 28.000.000 evra, ukoliko legnu na određene račune, izmire obaveze prema bivšim zaposlenim sada penzionerima, koji su na vrat na nos morali da napuste i da se prevremeno penzionišu, kako bi smo stvorili bolje uslove za privatizaciju Kombinata, tako i obaveze prema ovim sadašnjim zaposlenima, odnosno onih nekoliko stotina, za čijim radom evidentno prestaje potreba, kako su nas obavijestili stečajni upravnik i novi vlasnik. I nikakav problem nije. Da li Vlada priprema ili ne neke socijalne programe, to ovaj Parlament može da zanima, ali Vlada ima jasnu obavezu shodno zaključcima da izmiri do zadnjega, shodno kolektivnom ugovoru i zakonima i ponavljam Zakonu o radu, članovima 97 do 100, sve one zaposlene i bivše zaposlene i u KAP-u i u Rudnicima boksita, koji su godinama ostvarili svoja prava i gradili ove fabrike. Dakle, vjerovatno ću imati prilike u jednom minutu i na kraju se obratiti kao formalni predlagač ovog akta, ovdje nadam se podijelim na kraju ovog izlaganja i sa vama potpredsjednika, sa kolegama koji su ovdje u sali, onima koji nas gledaju, naravno sa građanima najprije, da nema potrebe da nakon ovoga idemo sa petom rundom zaključaka, to bi već bilo deplasirano, već samo jasno da kažemo - sada ima novca, ne ulazim na način na koji je taj ugovor sklopljen, o tome ćemo razgovarati nekim drugim prilikama. Izvolite, gospodo iz Vlade, ispoštujte sve obaveze prema zaposlenima i onim bivšim zaposlenima Kombinata aluminijuma i Rudnika boskita Nikšić. Hvala vam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Damjanoviću. Ima kolega Adrović, neka se pripremi kolega Đukanović.

REŠID ADROVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče Skupštine Crne Gore.

Uvažene kolege poslanice i poslanici, poštovani građani,

Na dnevnom redu današnje Skupštine informacija o realizaciji zaključaka Skupštine Crne Gore od 27.decembra 20013.godine, koji se odnose na Kombinat aluminijuma AD

Podgorica. Ova tema je prisutna ovdje u Parlamentu u više navrata, što meni lično ne smeta, jer sam svjestan šta KAP znači za ekonomiju Crne Gore. Međutim, mislim da pitanje daljeg opstanka KAP-a treba rješavati na relaciji Vlada Crne Gore i menadžent KAP-a, jer za to Vlada ima mandat ove Skupštine.

Međutim, skupštinskim zaključcima je predviđeno da Vlada najmanje jednom u tri mjeseca podnosi Skupštini Crne Gore detaljnu informaciju o poslovanju Kombinata aluminijuma Podgorica i Rudnika boksita Nikšić i realizaciju određenih zaključaka koje je Skupština donosila. Znači, već smo čuli, tih zaključaka u nekoliko navrata je bilo. Ono što mene, kao poslanika čudi jeste da mnogo više se bavimo zaključcima koje je Skupština usvojila. Primjera radi, u 2012.godini, ostvaren je pad proizvodnje, pad prihoda, a rast ličnih dohodaka, što je mimo bilo koje ekonomske logike i prakse. Takođe, u 2012.godini, kada imamo rast ličnih dohodaka, imamo da Kombinat ne plaća struju, da ne plaća sirovinu itd. Ako bi takva jedna logika važila ekonomska, iskren da budem, da bi sva preduzeća na sjeveru Crne Gore i u Rožajama i u Beranama i u Bijelom Polju, pod ovakvim uslovima koji su za mene po malo čudni, vjerovatno i danas radili, ne bismo imali slučaj da su hiljade radnika otišli na Zavod, a da nijesu ostvarili ni ono 1.920 eura. Jedan od zaključaka jeste da Skupština Crne Gore obaveže Vladu da formira stručni tim sastavljen od domaćih i međunarodnih eksperata, koji će podnijeti Skupštini Crne Gore na usvajanje studiju dugoročne održivosti razvoja aluminijumske industrije u Crnoj Gori. Međutim, uvođenjem stečaja takva vrsta studija po mom mišljenju izgubila je smisao, jer ovih dana se očekuje da KAP preuzme na upravljanje strateški investitor. Takva jedna studija bila bi od koristi, da je Kombinat ostao u vlasništvu države, što je bio jedan od inicijativa koja nije prihvaćena, kroz mogućnost davanja koncesija na boksite ili eventualno na proizvodnju električne energije. Jer, KAP ima perspektivu samo ako se obezbijedi energetski izvor i da ne postoji obezbijedena energija, teško se može govoriti o KAP-u i njegovoj budućnosti. Crna Gora ima hidropotencijale. U datom trenutku Vlada je predlagala rješenje problema kroz izgradnju Elektrane Buk Bijela, da je ona izgrađena, danas možda nebi govorili o problemu u KAP-u. Postoji nada da će se izgradnjom drugog bloka termoelektrane Pljevlja ovaj problem značajno riješiti. Inače, izrada studije održivosti aluminijumske industrije u Crnoj Gori, bez prethodno obezbijedenog izvora električne energije po meni nije potrebno, pogotovo nije potrebno u uslovima kada se više troši nego što se zarađuje. Što vjerujem da se neće moći dešavati kada novi partner preuzme KAP.

Kada je u pitanju zaključak da se obezbijede svi neophodni uslovi za puno poštovanje zakonskih obaveza i obaveza predviđenih kolektivnim ugovorom prema zaposlenim u KAP-u i rudnicima boksita, Vlada će svim radnicima iz KAP-a koji odu iz njega isplaćen određeni nivo otpremnine. Ovih dana smo imali priliku da čujemo ponudu Vlade, i ja vjerujem da će se

naći rješenje koje će zadovoljiti radnike jer je potreban određeni nivo spremnosti za dogovor sa obje strane. Zaključak 5. i 6. Skupštine Crne Gore je: Skupština Crne Gore je obavezala Državnu revizorsku instituciju da izvrši reviziju dugova KAP-a, s obzirom da je jula 2013.godine, a to smo već čuli, otvoren stečaj u KAP-u. I od tog momenta shodno Zakonu o stečaju, a poštujući pozitivne zakonske propise Senat Državne revizorske institucije je ocijenio da ne postoji mogućnost da se Državna revizorska institucija dalje angažuje kada je u pitanju revizija dugova KAP-a. Sličan slučaj ne poznaje zakonodavstvo u zemljama iz okruženja i šire, bar su nas tako obavijestili iz Državne revizorske institucije na Odboru za ekonomiju. Jedina pravna osnova da Državna revizorska institucija izvrši reviziju jeste da im se za to obrati stečajni sud, a to smo već u jednom navratu danas ovdje čuli.

Što se tiče zaključaka da se proces proizvodnje u KAP-u odvija uz puno poštovanje normi i standarda propisanim zakonima Crne Gore, kojima se uređuju pitanja upravljanja otpadom zaštite životne sredine, to će biti obaveza KAP-a. To će biti obaveza kupca KAP-a, ja vjerujem da će on obaveze koje preuzme poštovati. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Neću ništa da komentarišem odavde.

Sad je došlo do leteće izmjene u DF-u kolega Vučinić, pa ćemo Perića, pa dva Nikšićanina, Zarubicu i Đukanovića.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, poštovani radnici, sadašnji i bivši, Aluminijskog kombinata,

Na početku izlaganja, da radnici u Aluminijskom kombinatu ne mogu biti zaposleni preko Agencije za ustupanje radnika. Ne mogu biti zaposleni ni na određeno vrijeme. Radnici, KAP-a koji rade na najtežim i najodgovornijim poslovima i koji su nosioci proizvodnje u Elektrolizi i ostalim proizvodnim pogonima Kombinat aluminijuma mora imati ugovore na neodređeno vrijeme i jasno i precizno definisane uslove i utvrđene obaveze, kako oni prema poslodavcu, tako i poslodavac prema njima. Jedino ovako zapošljavanje radnika koji su nosioci proizvodnje, obećava ozbiljnost sadašnjeg vlasnika Kombinata aluminijuma, istinitost

njegove namjere i priče o pokretanju proizvodnje. U suprotnom sve je ostalo zamagljivanje i bacanje prašine u oči i namjera da se u Kombinat u nešto pokuša proizvoditi, pa ako se ne bi debelo zarađivalo na mucu i radu ovih radnika i ako se ne bi pravio ekstra profit, onda bi se primijenilo u drugom planu, a to je rezanje Kombinata aluminijuma u staro gvožđe i poravnanje zemljišta i pretvaranje od nekadašnjeg giganta crnogorske privrede u голу ledinu.

Da podsjetim, da je poslije prodaje Željezare, od onih radnika koji su ostali nakon socijalnog programa, više od 90% njih dobilo ugovore na neodređeno vrijeme i ni jedan radnik koji je bio poslom vezan za proizvodni pogon nije ostao bez ugovora na neodređeno vrijeme. Takođe, hoću da kažem da svi oni radnici koji su otišli u penziju dobili su otpremnine od 14.000 do 16.000, što bi trebalo da dobiju i radnici Kombinata aluminijuma koji su otišli u penziju i koji imaju to pravo i kojima je Skupština zaključcima obavezala Vladu da im isplati te otpremnine. Politička odluka, mogu da kažem da je to politička odluka i dirigovana odluka Ustavnog suda kojim je poništen zakon o zaštiti imovinsko-pravnih interesa u Rudarsko-metalurškom sektoru uslovlila je ovakvo odvijanje situacije danas u Kombinat aluminijuma, da je Kombinat aluminijuma prodat ne kao fabrika, nego kao trgovačka radnja ili zanatska radionica, pa je sadašnjem vlasniku ostavljeno na milost i nemilost 720 porodica, da on izabira da li će biti odbačeni ili primljeni dalje da rade u Kombinat aluminijuma. Slično odabiru robova prije nekoliko stotina godina. Takođe, sadašnjem vlasniku je ostavljeno na izbor da li Kombinat aluminijuma srezat u staro gvožđe ili nastaviti sa proizvodnjom. Juče smo ovdje u Parlamentu čuli citate iz Novog zavjeta iz jevanđelja po Luki. Čuli smo i citate iz Kurana i više nego dobro čuti te mudre riječi iz svetih knjiga i živjeti po božjoj volji i pokoravati se božjim zakonima. Ali, nesreća je to što danas u Crnoj Gori nama kroje sudbinu oni koji su idolopoklonici, a oni imaju jednog idola kome se klanjaju i kome služe i zbog koga bi sve uradili, a taj idol se zove novac. I zbog toga je Kombinat aluminijuma prodat na ovakav način. Unaprijed, određenom kupcu i na namještenom tenderu, nakon koga je čašćen hiljadama kvadrati zemljišta na Ćemovskom polju. Evo sad da kažem posebna je priča zapošljavanje preko Agencije za ustupanje radnika, sve unaprijed smišljeno, isplanirano, upleteno interesima i zarađivanja novca na tuđoj mucu i nevolji. Zapošljavanje preko agencija je sramota našeg radnog zakonodavstva. Nije ni malo slučajno da je vlasnik Agencije "Dekra" za iznajmljivanje zaposlenih supruga Veselina Vukotića, utemeljivača ekonomskog neoliberalnog koncepta ekonomije ili prevedeno bezobzirne pljačke i otimačine državne i društvene imovine. Oni su to sve dobro isplanirali i znali kako će imati mogućnosti da zapošljavaju u Crnoj Gori, i kako će tako na iznajmljivanju života i zdravlja crnogorskih građana, debelo zarađivati.

Na kraju, postoji mogućnost da novi vlasnik Kombinata aluminijuma uđe u fabriku na Dan državnosti, i to je praznik koji označava i znači slobodu i otpor. Ne bi dobro bilo da, oni koji znaju istoriju od tog vremena, kada su kako oni kažu napravili prve pare, da na taj dan ulaze u tu fabriku koju su pretvorili i srozali do zanatske radionice, a od ponosnih metalaca napravili najamnike, najbolje im je da izaberu neki mrak i veliku tajnost, da nas ne bi sve ponižavali i da nam ne bi udaralo crvenilo u obraze, zbog svega onoga šta nam je uradio premijer Milo Đukanović, zajedno sa njegovom ekipom, poslušnika, izvođača radova.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vučiniću, bila vi je duga ta rečenica.

Kolega Perić, po vokaciji čovjek koji tačno zna koliko je duga rečenica.

SRĐAN PERIĆ:

Zahvaljujem na uvodu, uvaženi potpredsjedniče.

Uvažene kolege poslanici i poslanice,

Sama rasprava po ovoj tački dnevnog reda je određeni nonsens. Građana radi, mi danas raspravljamo o realizaciji zaključaka o KAP-u. Što bi značilo da se nešto zaista dogodilo, da se nešto realizovalo i da mi o tome raspravljamo, a mi danas u suštini treba samo da konstatujemo da što se tiče KAP-a na teritoriji koja se nalazi i formalno na kojoj se nalazi zemljište KAP-a je maltene država u državi. Tu je teško definisati da li postoji i jedan zakon Crne Gore koji važi, tu ne važe ni zakoni koji se odnose na oblast finansiranja, dio koji se odnosi na pozajmice, dio koji se odnosi na potrošnju struje, plaćanje doprinosa, dio koji se odnosi na izmirivanje obaveza prema državi, obaveze prema radnicima za otpremnine, prava radnika. Sad bi mogli da nabrajamo jako dugo i jako naširoko i tu ne bi ništa bilo novo u odnosu na uobičajenu praksu privatizacije jedne predatorske privatizacije u Crnoj Gori, da tu sada nijesmo dobili jedan groteskni momenat. Znači da nije komično, bilo bi strašno i da nije taj momenat Kombinat aluminijuma Podgorica, bi mogao da se nazove slobodno Kombinat Monti Pajtona. Zašto? Vlasnik, strateški partner ispred suda prije par dana izjavljuje da će jednog poslanika, lider jedne stranke tući svaki put kada ga vidi, kao što se šamaraju žena i dijete. To kaže čovjek koji treba da vodi ključno preduzeće u zemlji. Nakon toga, taj isti

vlasnik izjavljuje da neće biti smanjenje plata, a onda od radnika saznajemo da su oni prepolovljeni prije toga. Ali, ono što je čvrsto na stavu da tu neće biti nikakvih smanjenja.

I na kraju, on nam izjavljuje da neće biti ljudi koji su zaposleni na neodređeno, već na dvije godine, pa će se neke agencije uključivati. I sad kada sklopimo cijelu ovu priču u nešto što se zove Kombinat aluminijuma Podgorica, zaista dobijamo jedno veliko, jedno suštinsko pitanje, da li postoji mehanizam koji država može da primijeni, odnosno svakako postoji, ali da li postoji i jedan mehanizam, koji je ova vlast spremna da se upotrijebe zakoni ove države poštuju Kombinat aluminijuma Podgorica. Ja ću podsjetiti da je Ustavni sud oborio i zakon koji smo ovdje donijeli koji se odnosio na zaštitu nacionalnih interesa i u KAP-u, i da je stečajni upravnik i predsjednik Privrednog suda odugovlačio primjenu stečajnog postupka do trenutka dok Ustavni sud nije oborio zakon. Znači, pazite krovne institucije u državi podešavaju svoj tajming svoj rad prema interesima našeg strateškog partnera. I barem da je kao u onoj Džibonijevoj pjesmi *ovo nam je škola i drugi put ćemo pametnije*, nećemo nego na apsolutno isti način. Prethodni vlasnik KAP-a je ostavio garancija preko 100 i kusur miliona eura, koji smo mi uredno platili. Ostalo je preko 100 miliona eura po različitim osnovama doprinosa, poreza, različitih faktura koje na kraju ne znamo u kojem su ukupnom iznosu, neko je čak pominjao iznos od ukupne štete do dvije milijarde eura. I na kraju, mi nemamo nikakvu garanciju da se to ponovo neće desiti. U stvari, na pravom smo putu da se to opet dogodi. Jer smo samo zatvorili jedan krug, kada dođe ovaj vlasnik KAP-a u tu situaciju on može ponovo da otvori stečaj i tako možemo u nedogled, a račun svega toga će plaćati građani Crne Gore. Dosta građana Crne Gore sa stečajem da su se riješili problemi koje smo imali ranije da oni više neće u krajnjoj crti izdvajati novce za vlasnike KAP-a. Građani trebaju da znaju da su samo ušli u novi krug. Nije bitno da li se ugovor zaključuje na salveti u nekom od lokala ili se taj ugovor zaključuje u Privrednom sudu, ili nakon stečaja posljedica je ista. Šteta je zaista ogromna, građani su isplatili preko 100 miliona eura, to vam je ekvivalent nekih 25 vrtića, dva savremeno opremljena klinička centra, mogli bi tako da idemo redom, po metodologiji Svjetske banke to je 10 hiljada novih radnih mjesta, a nama strateški partner onako kako ga vidi ova vlast nudi da će plate za 720 radnika koje su već prepolovljene ostati na istom nivou, samo ne znamo na kome.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću.

Riječ ima kolega Zarubica i posljednji diskutant neka se pripremi kolega Đukanović.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, poštovani potpredsjedniče Raduloviću.

Poštovane kolege, poštovani građani,

Evo i ja ću nešto reći o KAP-u i o zaključcima, s obzirom da je dosta toga rečeno i do sada u sadašnjoj raspravi. Tema KAP-a je već dugo prisutna u javnosti, a s obzirom na njegov značaj mislim zaista opravdano. Evo danas raspravljamo o realizaciji zaključaka Skupštine sadržanih u formi skupštinskih zaključaka koji se odnose na tačke 2, 4 i 5, a koje govore o potrebi formiranja stručnog tima, koji bi imao zadatak da uradi studiju dugoročne održivosti razvoja aluminijske industrije u Crnoj Gori, kao i da obezbijedi zakonske preduoslove za ispunjavanje obaveza prema zaposlenim i da Državna revizorska institucija sa zakonom izvrši reviziju dugova KAP-a. Zaključci su oročeni, a s obzirom na to da su rokovi prošli, prepostavljam da je to razlog što je ova tačka uvrštena u dnevni red ovog Skupštinskog zasijedanja. Treba podsjetiti da je Skupština 24 saziva petog vanrednog zasijedanja u 2012.godini donijela pet zaključaka vezane za KAP, da bi 8. juna 2012.godine donijela još tri, a 30.aprila 2013.godine još devet zaključaka koji se naravno naslanjaju na ove prve zaključke. Mora se priznati, zaista se dugo raspravlja u ovom domu oko KAP-a. Da ovaj broj zaključaka govori o tome da se svi u ovom domu slažemo, da bi s obzirom na značaj KAP-a u privrednom sistemu Crne Gore posebno u njegovom spoljno-trgovinskom bilansu kao i na socijalne i druge posljedice, efekti njegovog zatvaranja porasli. KAP, kao uostalom i neki drugi privredni subjekti su izgrađeni u vrijeme makro-ekonomije bivše zajedničke države u potpuno drugačijem sistemu ekonomskih odnosa. S obzirom na svu kompleksnost problema, zaista se postavlja pitanje, da li je Vlada mogla realizovati skupštinske zaključke, efikasno a istovremeno u realitvno kratkom roku. Ipak čini mi se da je većina zaključaka realizovana ili je u toku njihova realizacija, raskinuti ugovor sa CEAC-om kao i uz velike napore očuvana proizvodnja koja će vjerujem u skoroj budućnosti potvrditi punu zakonsku opravdanost opstanka KAP-a, a u toku je i rješavanje obaveza prema zaposlenom. Ove zaključke izvodim iz jasnog cilja Vlade, da se uvođenje stečajnog postupka stvaraju preduoslovi da kompanija može da održivo posluje, a da se većina povjerilaca sa neizmirenim potraživanjima izmire na najbolji i najeeefikasniji način. Isto tako cilj je Vlade da KAP kroz stečajni postupak dobije vlasnika koji će organizovati proizvodnju, a samim tim uposliti i određeni broj radnika. Takođe, Vlada će opredijeliti kako za radnike KAP-a, tako i za radnike Rudnika Boksita određeni nivo otpremnina. Pored zakonske obaveze da ostala potraživanja namiri iz stečajne mase. I zaista se poslije navedenog postavlja pitanje, da li je potrebno raditi studiju održivosti, ako se pokaže da je stečajni studija u drugom

tenderu uradio sve u skladu sa zakonom i da je logično da studiju održivosti radi novi vlasnik, što se mene tiče to može da uradi Vlada, ali ako Vlada to treba da radi mislim ili bivši vlasnik, mora se raditi pos benefit analiza na duži period vi gospodine Raduloviću to dobro znate, jer se radi o berzanskoj robi. Znači, najmanje na pet godina i nećemo mi na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet imati ništa protiv, da se uradi i ta pos benefit analiza.

Što se tiče realizacije drugog Skupštinskog zaključka Senat DRI je 20.oktobra 2013.godine izdao zvanično saopštenje u kojem se navodi da ne postoje pretpostavke za dalji nastavak predmetne revizije, a potom u nastavku pojašnjava. Citiram: "Senat DRI je posebno procijenio činjenicu da se u međuvremenu nastale značajne pravne promjene vezane za pravni položaj subjekta revizije". itd. itd. Zaista moram stanuti oko toga, nijesam pravnik, izvinjavam se samo još nekoliko sekundi. S obzirom da ne postoje različita pravnička mišljenja po tom pitanju, opet nemam ništa protiv tog člana Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, ako postoje zakonske pretpostavke, konačno Državna revizorska institucija uđe u KAP i izvrši reviziju ovog privrednog subjekta. Sigurni budite da ćemo mi glasati zato, naravno ako se ispune zakonski uslovi.

Zahvaljujem se i izvinjavam se za prekoračenje.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Zarubica i kolega Đukanović. Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Radi javnosti Crne Gore, samo želim da pojasnim šta je to skupština svojim zaključcima, svojim stavovima kroz duži vremenski period tražila da se uradi. Skupština je tražila da se uradi revizija dugova Kombinata aluminijuma. Zbog čega? Zbog osnovane sumnje da su ti dugovi naduvani, odnosno da su pojedine kompanije prije svega imali koristi od tih dugova da im su se plaćali veći iznosi nego što su objektivno radili usluge za Kombinat aluminijuma. To je broj jedan.

Znači, revizija dugova broj dva, da se Skupština nešto pita i da da saglasnost o prodaji KAP-a, strateškom partneru, kome je to moglo da smeta. I nemojmo ovdje da obmanjemo građane da se nađe zakonska mogućnost. Mi dobro znamo, da bi se uradila

revizija KAP-a. Mi dobro znamo da susdstvo i tužilaštvo u Crnoj Gori nijesu nezavisni. Došli smo u situaciji da po zakonu jedino bi mogao stečajni sudija da traži da se pozove i uradi revizija dugova Kombinata aluminijuma. Zašto to ne uradi stečajni sudija, ko mu to brani. Neka ga premijer pozove, stečajnog sudiju da se uradi revizija dugova Kombinata aluminijuma i budite sigurni neće biti problema. Tanki su argumenti, predstavnika Demokratske partije socijalista da eto zbog zakonskih prepreka ne može da se uradi revizija dugova.

Drugo, kome je moglo da smeta, da se u Parlamentu Crne Gore otvori rasprava o takozvanom strateškom partneru. Ko dobro misli Crnoj Gori, ko dobro misli Kombinat aluminijuma to sigurno nije moglo da smeta nego jednostavno se željelo da se Parlament Crne Gore spriječi da raspravlja o tome. Kombinat aluminijuma je toliko značajan sa svakog pogotovo ekonomskog aspekta za Crnu Goru da elementarna logika kazuje da je moralo o njemu da se raspravlja u Parlamentu Crne Gore. Ako se parlament smatra najvećim organom što se kaže vlasti u Crnoj Gori i kakvog smo dobili strateškog partnera. I ovo što radi Crna Gora ja mislim da je nezapamćeno. Dugovi Kombinata aluminijuma su danas 300.000.000 evra. "Strateški partner" koji se tako ponaša, kako se ponaša svi smo svjedoci toga, dobio je Kombinat aluminijuma za 28.000.000 evra. Ali to mu je malo nego odbornici DPS-a zajedno sa bivšim gradonačelnikom poklone tom strateškom partneru ogromnu zemlju čija se vrijednost procjenjuje na 18.000.000 evra, a takođe i Vlada izrazi spremnost da novce građana Crne Gore učestvuje u realizaciji socijalnog programa. Koliko je ozbiljan strateški partner, već ga nazivaju naravno i može saopšti 300 radnika će da radi i on će da ostvaruje rezultate. Kad je osjetio malo otpor radnika ne, ne može 550. Znači tu jednostavno ne postoji ozbiljan projekat, čuli smo juče šta se desilo u Kipru. Kompanija CEAC je dobila spor, protiv države Crne Gore i sud iz Kipra je naložio da se obustavi svaka dalja prodaja Kombinata aluminijuma. Mislim da se vlast crnogorska vrlo neodgovorno odnosi prema toj presudi. Vjerovatno oni procjenjuju da je ta presuda bila u Berlinu ili Londonu da bi bilo mnogo ozbiljnije. Ali, ovo je veoma ozbiljno Kipar je članica Evropske unije. Sudovi Kipra su pravni i poštuju pravo i zakon i niko u Evropskoj uniji neće dovesti odluku suda u Kipru pod znak pitanja, kao što dovodi crnogorska vlast. Da ne govorimo, da je vlast Crne Gore potpisala ugovor o poravnanju, gdje je prihvatila da 300.000.000 evra dugova Kombinata aluminijuma vrata građani Crne Gore. Građani su to već vratili, m građani su to već pratili garancije preko 100.000.000. Zbog toga, što su građani, što je iz budžeta otišlo preko 100.000.000, da bi se platili dugovi Kombinata aluminijuma. Zato ne možemo da povećamo mi plate zdravstvenim radnicima, ne možemo da povećamo plate profesorima, ne možemo da povećamo penzije. Ali, frapantno je da danas kad se o ovako značajnoj temi raspravlja u crnogorskom Parlamentu, da nema ni jednog predstavnika Vlade. Znači što ih nema. Zato

što se oni oko toga apsolutno ne pitaju ništa, jer ne postoji normalni čovjek u Crnoj Gori koji bi mogao da podrži sve ovo što se dešavalo s Kombinatom aluminijuma u zadnjih 20 godina. Ali, oni moraju da slušaju svoga gazdu, svoga šefa i nijesu tu da razmišljaju.

Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Kao predlagač ispred kolega iz Odbora koji smo dostavili ovu informaciju, da zahvalim svim kolegama koji su učestvovali u raspravi, kao i onima koji nisu, i to je politički stav. Da kažem da što se tiče zaključka iz decembra prošle godine, od 27. decembra koji je aktuelizovao sve ono što je Parlament radio u pokušaju da kako tako obezbijedi da se zaštite prava zaposlenih, odnosno države u Kombinat aluminijuma ostaju na snazi.

Dakle, nećemo insistirati i zbog kredibiliteta ovog Parlamenta da se ide sa novim zaključcima, ali svakako sve one obaveze koje su konstituisane makar što se tiče Kluba SNP-a, nadam se i većine kolega ovdje u ovom domu ostaju otvorene. Tako da očekujem da naše kolege poslanici koji su ovdje podržavali Zaključke, a dolaze iz parlamentarne većine, utiču na Vladu koju konstituiše parlamentarna većina DPS, SDP, Bošnjačka stranka i manjinske partije da se obeveze izvrše, prije svega prema zaposlenim u Kombinat aluminijuma i Rudnicima boksita i bivšim zaposlenima, kao i da se štiti interes države Crne Gore, odnosno budžeta u svim budućim dešavanjima oko Kombinata aluminijuma. U tom smislu da zaključim da što se tiče involviranja Parlamenta u nastavak priče oko KAP-a, Klub SNP-a svakako je zainteresovan da sve ovdje javno i transparentno možemo da iznesemo. Insistiram da shodno Zakonu o imovinsko pravnim odnosima koji je definisao na koji način se imovina, odnosno zemljište Kombinata aluminijuma može prenijeti u trajno vlasništvo, mora da se poštuje i što se tiče zakona i stava Kluba SNP-a, da je to zemljište u svojini države Crne Gore i da ono može biti sada kao što je bilo i kao što će uvijek biti isključivo u funkciji proizvodnje u Kombinat aluminijuma, nikako za neke druge svrhe.

Ukoliko budemo došli u situaciju da dobijemo informaciju da je Savjet za privatizaciju ili Stečajni sud, ko god, omogućio da se pravo korišćenja zemljišta prenese u pravo trajnog vlasništva, da bi se eventualno to trajno vlasništvo koristilo na način da se tamo nenamjenski gradi nešto onda mislim da ovaj Parlament treba da ima jasan stav da bi to bio posao za državnog tužioca. U svakom slučaju ostajemo otvoreni da pratimo situaciju u Kombinat

aluminijuma i kažem, sada ukoliko se ova transakcija izvrši, a o tome nemamo još uvijek informaciju i ovih 28 miliona evra prebace na račun Privrednog suda ima novca da se izmiri do zadnjeg centa svaka obaveza prema svakom sadašnjem ili bivšem zaposlenom u KAP-u i u Rudnicima boksita. Hvala još jednom.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Damjanoviću.

Konstatujem da je pretres završen. Ukoliko, kolega Damjanoviću, matični odbor nađe za shodno da neku formu nekog zaključka sastavi uz konsenzus, vi ga dostavite pa ćemo se o njemu izjasniti, ukoliko ne, priča o KAP-u očito se završava.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda - **Predlog zaključaka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet koje se odnose na Solanu "Bajo Sekulić" AD Ulcinj.**

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet na 51 sjednici održao je kontrolno saslušanje doktora Radoja Žugića, ministra finansija, doktora Vladimira Kavarića, ministra ekonomije i Ognjena Jovovića, stečajnog upravnika Solane "Bajo Sekulić" AD Ulcinj adi pribavljanja informacija o stečajnom postupku u Solani "Bajo Sekulić". Na osnovu održanog kontrolnog saslušanja, a u skladu sa članom 77 Poslovnika Skupštine Crne Gore na 52 sjednici jednoglasno predložio Skupštini da usvoji Zaključke.

Da li, predsjedniče Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, gospodine Damjanoviću, želite da nas informišete o tome? Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, kao što ste i sami rekli, koristeći poslovnički mehanizam mislim da je prvi put iskorišćeno pravo da se nakon održanog kontrolnog saslušanja priča ne završi kako smo navikli u odboru, već da se ta priča nastavi u plenumu, kako bi i sa ove sjednice, odnosno kako bi se Parlament osnožujući Predlog ovih zaključaka uključio u pokušaj rješavanja problema kompanije koja je evo 80 godina od kada posluje trebala da bude ponos i dika Crne Gore. Na žalost činjenjem i ne činjenjem mnogih odgovornih danas imamo to što imamo u Solani "Bajo Sekulić" isključenu struju, neizmirene obaveze prema 49 zaposlenih, nepripremljenost za berbu soli koja nastupa i pokušaj da se na mala vrata završi sa procesom proizvodnje soli u solani, odnosno da se neki drugi interesi tamo ostvare.

Dakle, mi smo imali 4.aprila sjednicu za Odbora za ekonomiju, finansije i budžet gdje su učestvovali ministar finansija gospodin Žugić, ministar ekonomije gospodin Kavarić i stečajni upravnik gospodin Jovović, kao i predstavnici radnika solane na čelu sa gospodinom Miranovićem, gdje smo imali višečasovnu raspravu o aktuelnom stanju tada u Solani. Od tada je prošlo dva i po mjeseca, podsjetiću na osnovne aspekte te rasprave i Predlog zaključaka kako bi kolegama ostavio prostora da u diskusiji u ime svojih klubova daju stavove i da eventualno kada budemo glasali kao Parlament usvojimo Zaključke i pokušamo da rješavamo problem u solani.

Dakle, rečeno je da potraživanja povjerilaca u solani u tom trenutku iznose oko šest miliona evra, da s obzirom da je bilo devet aukcijskih prodaja nijesu uspjele da se cijena solane, odnosno imovina solane kreće na nivou oko 200 miliona evra, da je višestruko pokrivena sa ovom imovinom ta obaveza prema povjeriocima. Rečeno je da još uvijek nije dato, i neka se to ovdje jasno zna, mišljenje Savjeta za privatizaciju kome bi vlasnik solane mogao da prebaci zemljište u vlasništvo. Ako ga da, to je za mene takođe posao za državnog tužioca i da vlasnik zbog toga što toga mišljenja još uvijek nema, a ne vidim zašto to mišljenje Savjeta za privatizaciju ne bi bilo negativno, je pokrenuo svojinsku tužbu. Rečeno je da ukupan dug solane na dan 04.april iznosi 1,7 miliona evra, da je dug poslije stečaja nešto ispod jednog miliona evra, da stečaj traje punih devet godina. Rečeno je da shodno Zakonu o koncesijama društvo koje je u stečaju nema pravo na koncesiju ovog puta za proizvodnju soli, odnosno za berbu soli, je li tako? Rečeno je da je ukupan neto iznos obaveza prema radnicima 962 000 evra, neisplaćenih zarada. Naročito se problem usložnjava prošle i u prvoj polovini ove godine. Rečeno je da je 21.januara 2014.godine uveden štrajk 49, odnosno 47 zaposlenih u ovoj firmi iz razloga što im se ne ispunjavaju elementarna prava zasnovana zakonom i kolektivnim ugovorima. To je bio i razlog i povod zašto su se radnici obratili Odboru, a Odbor našao za shodno da održi kontrolno saslušanje i da povodom toga donese zaključke.

Od 08.februara 2014. godine nema struje u solani što, sem što ugrožava proces proizvodnje, u značajnoj mjeri ugoržava i okolinu i može da izazove katastrofalne ekološke posledice. O tome će vjerovatno kolege koje imaju informaciju iz Ulcinja govoriti ovdje na plenumu. Nakon toga su, naravno, kolege imale pravo i mogućnost da iznesu i da pitaju učesnike u raspavi najvažnije stvari koje se tiču solane i predložili smo kao odbor sledeća četiri Zaključka:

1. Skupština poziva Elektroprivredu AD Nikšić da u najkraćem mogućem roku isporuči električnu energiju Solani "Bajo Sekulić" AD u Ulcinju u cilju zaštite procesa proizvodnje i

nesporne zaštite državne imovine uz obavezu solane da dug za isporučenu struju plati nakon pokretanja procesa proizvodnje.

2. Skupština insistira da Vlada i Fond rada preduzmu neophodne aktivnosti na povezivanje radnog staža, isplati zaostalih zarada u skladu sa odredbama članova od 97 do 100 Zakona o radu.

3. Poziva se Vlada da zajedno sa Opštinom Ulcinj uz podršku Investicionog razvojnog fonda sagleda mogućnost da kroz poslovno- tehničku saradnju obezbijedi uslove za nastavak proizvodnje, jer tamo postoji potencijal za proizvodnju. Iz nekog razloga se ona ne obavlja.

4. Skupština u cilju rješavanja evidentnih problema u funkcionisanju solane predlaže da Vlada i Opština Ulcinj solidarno sagledaju mogućnost prodaje adekvatne državne imovine kako bi se obezbijedila neophodna finansijska sredstva za zastavak primarne djelatnosti Solana AD Ulcinj, a to je proizvodnja soli, što ne podrazumijeva kako je neko bio namjerio da se proda imovina od solane ili dio imovine kako bi se sa tim novcem nastavila proizvodnja.

Ovo su četiri Zaključka odbora i nadam se da ćemo danas u jednoj raspravi doći do usaglašenih stavova kako bi Parlament mogao da ih usvoji da ovo budu Zaključci Parlamenta i da se na taj način insistira da Vlada obavi svoj dio obaveza. Hvala Vam, potpredsjedniče.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Damjanoviću.

Da sam bio na toj sjednici insistirao bih da se izvrši revizija jedne čuvene mašine za "berbu" soli, skupljanje gdje je jedan genijalac mislio da je to asfalt, a ne močvarno zemljište pa metnu točkaša. Kakvi smo mi stručnjaci, pojedini. Imate to na slici.

Idemo redom, kolega Jelić, pa kolega Knežević.

ZORAN JELIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče,

Solanom smo se bavili i na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, a bavili smo se i u Komisiji za kontrolu procesa privatizacije otprilike u istom vremenskom periodu tako da

smo imali šta da kažemo i na jednoj i na drugoj sjednici. Predsjednik Odbora je korektno saopštio Zaključke koji su predložili na osnovu kontrolnog saslušanja koje je obavljeno 15.aprila 2014. godine.

Ono što treba saopštiti, a prvi Zaključak se odnosi da se pod hitno u najkraćem mogućem roku isporuči električna energija Solani "Bajo Sekulić". Želim da vas podsjetim da je solani isključena struja zbog duga oko 20 000 eura. Nije problem u samoj visini toga duga, nego je problem što se isključivanjem električne energije dovodi do pitanja samog potapanja proizvodnog dijela solane tamo gdje se bere so. Tako da je na taj način bilo ugroženo u tom vremenskom periodu zbog obilnih kiša i padavina koje su bile u tom vremenskom periodu i berba soli za 2014. godinu. Tako da smo smatrali da sa ovim prvim Zaključkom je potrebno uključiti električnu energiju kako bi se spasio taj dio proizvodnje, a da solana kasnije iz svog profita plati taj dug od 20 000 eura. Dakle, nijesmo apelovali da se oprostí taj dug nego da se učini napor kako bi se omogućila normalna proizvodnja u samoj solani.

Ono što treba naglasiti jeste da je solana privatizovana po modelu berze, tj. prodajom tri manjinska paketa akcija Fondova i da je stečajni postupak uveden solani još 2005.godine. Dakle, bilo je svih devet pokušaja prodaje. Zadnji tender je bio sa kupoprodajnom cijenom nešto oko 195 miliona eura, a vidjeli smo da su ukupna potraživanja bila nešto oko šest miliona. Tako da se zaista radi o jednoj izuzetnoj vrijednosti imovine koja je na tom području. Međutim, ovdje problem prodaje prije svega je u tome što su neriješeni vlasnički odnosi, tj. neregulisana vlasnička prava o imovini dužnika, a koja reguliše Zakon o svojinsko pravnim odnosima. Naime, solana je podnijela tužbu gdje traži da kao dužnik ima pravo trajnog korišćenja zemljišta i na taj način da ga pretvori u pravo svojine shodno Zakonu o obligacionim odnosima. Tako da se nadaju da će to ući kao njihova imovina.

Ono što želim, takođe, da saopštím da je u stečajnu masu na osnovu procjene koja je tada urađena došlo i ovo zemljište, međutim nad njim se nema pravo svojine. Takođe, solana se obratila i Savjetu za privatizaciju za davanje mišljenja. Ne znam da li je Savjet za privatizaciju poslao solani to mišljenje u vezi ovog problem koji imaju u samoj solani. Ono što treba naglasiti jeste da od 2011. godine radnicima nisu isplaćivane plate, nisu plaćeni porezi i doprinosi, od 2011. godine. Tako da su se ta dugovanja po osnovu poreza i doprinosa ispalata nagomilala i ona iznose sada nešto preko milion eura.

Ono što smo na tom kontrolnom saslušanju predložili, ali nijesmo naišli na razumijevanje, jeste, da se dio imovine solane segmentira, naročito onaj dio koji nije tehnološki vezan za proces proizvodnje, rubni dio, kako bi se mogla izvršiti segmentacija i prodaja i na taj način iz te prodaje nadoknadili ovi troškovi prema radnicima, naročita isplata

zaostalih zarada, porezi i doprinosi. Međutim, nijesam siguran da su to radnici na taj način kao naš prelog prihvatili.

Kad je uveden stečaj privredno društvo automatski je u ingerencijama Privrednog suda i ovo preduzeće kao jedan od problema koji ima, jeste da nije plaćalo koncesije dugi niz godina. To je, takođe, jedan problem. Međutim, vidjeli ste, da i uvođenjem stečaja Zakon o koncesijama automatski suspenduje i to pravo da to preduzeće ima pravo na koncesije. Tako da se nalazimo u jednom procijepu između zakona i ono što je stvar na terenu. Pitanje je da li to preduzeće i dalje ima pravo na koncesije u proizvodnji soli.

Imajući u vidu da je ogromna imovina, imajući u vidu sve ovo mislim da treba to preduzeće bez obzira na Zakon o koncesijama koji automatski suspenduje da se treba dozvoliti solani da ima i dalje prava na koncesiju kako bi mogli organizovati proces proizvodnje. Nijesma za to da se krši zakon, ali imajući u vidu da je nekad ulcinjska so bila brend, ne samo ex Jugoslavije nego i šire, ipak bi tu trebalo naći načina da se pomogne kako neko ne bi osporio pravo na koncesijama ove firme.

Što se tiče ostalih Zaključaka mislim da smo ih na samom odboru dobro koncipirali i da svakako ono što možemo mi kao poslanici, treba učiniti napor da se solana tj. proces proizvodnje u solani, koliko je to moguće, za proizvodnju soli što prije stavi u funkciju kako ta vrijedna imovina ne bi propadala i kako bi smo opet imali proces proizvodnje koji je veoma važan za sami Ulcinj i imali zapošljavanje radnika, kao je to nekada bilo. Međutim, tu su ograničavajući faktori naročito od strane stečajnog upravnika, zakona tako da smatram da su ovi Zaključci realno koncipirani i da ih svakako treba podržati. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Jeliću.

Riječ ima kolega Knežević.

MILAN KNEŽEVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče Raduloviću.

Kao i kod prethodne tačke koja se bavila jednim od zaključaka koje smo imali u vezi Kombinata aluminijuma Podgorica i sada imamo Predlog zaključaka za još jednu propalu privatizaciju i čini mi se da bi ovaj Parlamet mogao neprekidno da radi dvije, tri godine i samo

da se bavi zaključcima i propalim privatizacijama u Crnoj Gori i da ne bi uspio da potroši svoj mandat. Kao što rekoh, kao u prethodnoj raspravi ni sad nema nikog od predstavnika Vlade, niti očigledno imaju potrebu da raspravljaju o nečemu što je imalo i sada ima 14 i po miliona kvadratnih metara zemljišta što je formirano 1934. godine, što je nekada bilo Akcionarsko društvo "Bajo Sekulić" , a sada je DBO "flamingosi", društvo bez ikakve odgovornosti, flamingosi. Znae zašto? Zato što tamo više nema radnika, imaju samo flamingosi i postali su jedina moguća turistička atrakcija i mjesto zbog čega bi trebalo doći u solanu.

Stečani posupak je uveden 2005. godine nakon osam pokušaja prodaje. Aktuelni tender je oglašen sa kupoprodajnom cijenom od 195 miliona evra. Da analogija bude kompletna predsjednik Savjeta za privatizaciju i prilikom prodaje KAP-a i prilikom AD Solane "Bajo Sekulić", pogađate ko je bio, gospodine Ljubo, Milo Đukanović premijer Demokratske partije socijalista i premijer Crne Gore. Namjerno ne kažem predsjednik. Rekao je da ukupan dug Solane na dan 04.04.2014. godine, gospodin Žugić, iznosi 1 757 730 evra i naveo da Solana od 2011. godine nije podnosila izvještaj o uračunatim i isplaćenim zaradama. Znači, od 2011. godine se ne podnose izvještaji, niko nema namjeru da pokrene krivičnu odgovornost, a ovdje sad vidimo i nekakve akcije tačka, zarez, tri tačke, povlaka, crtica, gdje se privode, hapse ljudi koji su izbjegavali, odnosno vršili utaju poreza. Da li ima neko osjećaj da bi tu trebalo provjeriti finansijsku dokumentaciju i privesti makar na informativni razgovor ljude koji od 2011. godine, koji su izgubili koncesije ne uplaćuju poreze i doprinose ostaje retorsko pitanje? Gospodin ministar ekonomije rješenje za solanu, odnosno za radnike predložio na način da mi donesemo izmjene i dopune Zakona o radu, onog Zakona o radu koji smo juče kritikovali, na način da ono što fali u dokupu radnog staža se definiše ovim Zakonom o radu i da se čitava priča oko Solane "Bajo Sekulić" stavi ad akta i padne u zaborav. Meni je "najjači" na ovom saslušanju bio stečani upravnik Ognjen Jovović koji je saopštio da bi bilo potrebno napraviti multidisciplinarni tim od stručnjaka raznih profila kako bi se do kraja analizirali ovi problemi. Zamislite stečajnog upravnika koji u haosu opštem socijalnom, u haosu u kome se nalazi solana predlaže da se napravi multidisciplinarni tim. Šta radi onda on tamo ako je stečajni upravnik i kakvi su njegovi rezultati ako mu je sad potrebno vijeće staraca, vijeće omladinaca, raznorazne asocijacije da bi on mogao da dođe do rješenja kako isplatiti zarade koje od aprila do decembra 2013. godine prema evidenciji solane iznose oko 182 000 evra, ukupan neto iznos 962 000 evra potraživanja, dok su obaveze po osnovu poreza i doprinosa iznose oko 130 000 evra. Mislim da ne postoji nikakav multidisciplinarni tim stručnjaka koji može pomoći gospodinu Jovoviću da nađe ovdje rješenje.

Ako je stečaj uveden 2005. godine, a sada nakon devet godina upravnik hoće stručni tim i kuka kako je pred njim veliki zadatak kakve su njegove aktivnosti bile u ovom slučaju, i

šta je do sada uradio, i koliku naknadu prima za ovo što do sada nije radio, a naročito ako se ima u vidu da je dug nastao poslije uvođenja stečaj a i iznosi 965 000 evra? Znači, skoro milion evra je nastalo duga nakon uvođenja stečaj a i ovdje se jasno izvodi zaključak da je ovo programirani stečaj, odnosno programirana pljačka kao niz pljački koje su se po Crnoj Gori desile u ovom periodu tranzicije i godina boljeg života gospodina Đukanovića i Demokratske partije socijalista.

Gospodin Janko Vučinić je podnio amandmane na ovaj Predlog zaključaka gdje je predloženo da Vlada i Opština Ulcinj solidarno sagledaju mogućnost prodaje adekvatne državne ili imovine opština kako bi se obezbijedila neophodna finansijska sredstva za nastavak primarne djelatnosti u Solani AD Ulcinj. Mislim da je nedopustivo da se prodaja od zemljišta koje je državan imovina podmiruju obaveze i dug bilo kakvog privrednog društva posebno što je to privredno društvo bilo jedno od partnera gospodina Đukanovića, veoma blisko. O tome je, čini mi se, rekao nešto i predsjednik sindikata. Predsjednik sindikata je u maju 2014. godine izjavio sljedeće, citiram:

"Nama ljudi kažu da je vlasnik solane u stvari premijerov brat, a ne više Veselin Barović, mi to ne znamo. Mi se samo čudimo ko je jači od države koja je dozvoljava da se solana uništava, da se struja ne uključuje, da se naši zahtjevi ne ispunjavaju. Dug za struju je 20 hiljada evra." Veselin Barović je kupio solanu za 800 000 evra i ako je procijenjena vrijednost bila oko 55 miliona. Pokušao je da je proda za 260 miliona evra, koncesije su mu oduzete 2011. godine, oni nastavljaju dalje sa berbom soli i niko ne snosi nikakvu odgovornost. Izio vuk magarca, što bi rekao naš narod, ali koliko je puta vuk pojeo magarca ipak je, čini mi se, više magaraca nego vukova.

Kao što sam vidio da se ovdje rješavaju problemi imamo i okrugli sto, i sa time završavam, gospodine Raduloviću, kako smo mi rješavali probleme? Napravljen je okrugli sto sa ambasadorima zemalja Evropske unije u Podgorici kako bi se riješili problemi Solane AD Ulcinj i kaže gospođa ambasadorica Poljske, i nju citiram, oduševljena biodivirzitetom i bogatstvom solane:

"Ljudima je nerijetko potrebno da im neko drugi kaže šta imaju u svom dvorištu, umjesto odlaska na Floridu da bi posmatrali flamingose dođite na solanu. "

PREDŠEDAVJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Kneževiću.

Škrelja, uvažavajući Vas u potpunosti nećete imati dva minuta, nego pet minuta, ali u drugom krugu.

Kolega Abazović, neka se pripremi kolega Nimanbegu.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Solana je, kao što smo to više puta imali prilike da čujemo, što je i kolega Knežević rekao, a što je bilo i predmet jednog premijerskog pitanja, vjerovatno i više premijerskih pitanja, klasičan dokaz jedne neuspjele tranzicije, crtanja poslova za svoje kumove i organizovana pljačka stoljeća kroz brojne institucije sistema. Međutim, građanima je ovo sve poznato, pa vjerovatno i ne žele time da se opterećuju. Odmah na početku da kažem da ćemo zaključke da podržimo da ako ništa drugo, pošto je berba propala, da će se makar uključiti struja kako bi se izbjegla jedna ekološka katastrofa koja može da nastane leglom komaraca i drugih gmizavaca na tom području s obzirom da se radi o močvarnom području.

Mi smo stvarno šampioni svijeta. Mi smo definitivno jedna zemlja koja ima šampionsku vlast u vrlo negativnom smislu. Resurski morske vode i sunca koje nam je Bog podario ne mogu da se iskoriste da bi 50 radnika primalo platu. Građani Crne Gore, šampioni svijeta. Sečoveljska solana je u Sloveniji, proizvodi 6 000 tona godišnje. Solana "Bajo Sekulić" 1934. godine proizvodila 6 000 tona godišnje, 50 000 posjetilaca ima solana u Sloveniji, a mi kao prirodni rezervat, kao rezervat za flamingose, ali i brojne druge ptice ništa od toga ne znamo da valvorizjemo. Zašto, postavlja se pitanje, je li moguće da smo mi toliko glupi? Ne, nije tačno. Mi smo samo ucijenjeni od strane vrha vlasti. Kako? Prodali su čovjeku ne tenderom jer je moralo da da neke uslove na tender, nego preko berze nešto ne da bi čovjek prodavao so, jer ga to u životu ne interesuje, nego da zemljište koje i nije solanino proda za 250 miliona eura, a da ga kupi za 800 000 eura. Eto to je čitava filozofija naše pljačkaške privatizacije. Onda će neko da kaže kao juče, ne mi nismo pljačkaši, mi nismo odgovorni, mi radimo svoj posao za platu. Jeste gospodo odgovorni ste, vi pogotovo, ali mi smo dogovorni što vas fizički nismo spriječili da to radite. Ovo je neviđena bruka, profesore Vi ćete me razumjeti, Vi te ekspert za KAP i to je bruka i ovo je bruka. Ovo je nevjerovatno, to su nevjerovatni postupci. Solana može da zapošljava 500 radnika. Na ovom okruglom stolu, tu se ne slažem sa kolegom Kneževićem, gdje su bili ambasadori oni su bili sa

ekološkog aspekta da podrže solanu. Čak je jedna, ne želim da imenujem koja ambasadorica, nudila se da da 20 000 eura da puste struju.

Građani Crne Gore, stečaj je uveden 2005. godine za dug od 14 000 eura. Za 14 000 eura ste uveli jedno preduzeće koje od 1934.-e posluje, jedno od najstarijih u Crnoj Gori ste uveli stečaj, da bi ste soje kumove zadovoljavali. To je sramno, to je ponižavajući. Toga treba da se stidi svaki častan građanin. Vjerujte doći će vrijeme bićete na vlasti još 10, 20, 50 godina, doći će vrijeme kad ćete se stidjeti svojih postupaka. Pored ostalog radnici i u ovako teškoj situaciji su htjeli da se organizuju i htjeli su da spase berbu, ni sami ne znajući odakle će da stvore novac. Međutim, došlo je do diverzija, kvarili su im sve pumpe osim pumpe broj 16 koja treba da ispumpava vodu, što znači da su to radili ljudi koji znaju kako funkcionišu solana. Krali su kablove, palili auta, slali obezbjeđenje da vade pištolje na radnike, to su radili ljudi i ako institucije sistema ne mogu to da otkriju one su u dilu sa njima. Konkretno policija i tajna služba koja se pominjala jutros. Tu nema filozofije, to je logika koju može da razumije i dijete u drugi razred. Nisu dozvolili radnicima da se organizuju da bi spasili berbu i mi nakon 1934. godine nemamo berbu ove godine u Ulcinju. Tako da bih završio ovaj prilično emotivan i prilično se osjećam zgroženo, poniženo kao građanin, na to imam pravo ne samo kao lokal patriota, nego čini mi se kao koliko toliko zdravo razuman čovjek, želim da kažem sljedeće:

Ove zaključke vrlo često usvajamo i za druge stvari u ovom Parlamentu, pa to niko niti poštuje, niti bilo šta sa time se može desiti. Ipak mislim da mi ako ništa drugo možemo da pustimo električnu energiju kako bi krenulo ispumpavanje vode. Mislim da država treba da preuzme solanu. Sada će neko reći ne, nema zakonskog osnova, ima zakonskog osnova. Ljudi moji, ono što oni prodaju preko tendera, odnosno javnim pozivima za 250 miliona eura ili za 190 miliona koliko je bilo, oni prodaju maglu. To nije zemljište solane. Solana ima samo zemljište na korišćenje, to je državno zemljište. Momentom kada im Savjet za privatizaciju, ovaj nesretni Savjet za privatizaciju na čijem čelu je premijer, nesretni Savjet za privatizaciju kaže da nisu platili adekvatnu sumu za zemljište, da to zemljište nije njihovo, logično je da će i taj stečani upravnik reći da može da raspiše javni poziv za nekoga ko bude samo želio za neke prilično skrome novce da uzme u zakup i da radi proizvodnju soli i normalno taj eko turizam, gledanje ptica i tamo dalje, sve što ide uz to, ali ne da misli da će tamo da pravi komplekse i da će 14 miliona kvadratnih metara da zaposjedne jednom za vavda nešto što oko ne može da vam vidi kad se popnete na jedno brdo sve što vam oko vidi, sve što vidite na horizontu je čovjek kupio za 800 000 eura. Ovo je sramno, poražavajuće i ponavljam gospodo imate odgovornost, odgovaraćete kad tad za ove postupke. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Abazoviću, uz razumijevanje da najviše boli ono što ti je najbliže. Znači, šestina puta pet 30 minuta, još malo tolerancije u 16h prekidamo sa ovom tačkom da bi onoj koja je najvažnija, da bi ovo sve regulisalo, moramo dati vrijeme barem sat vremena.

Kolega Nimanbegu, izvolite.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala Vam, potpredsjedniče Raduloviću.

Danas je 9.jul, svi dobro znamo da će se glasanje o ovim tačkama održati 16.jula, a tada će biti otprilike tri i po mjeseca od kad je skupštinski odbor održao raspravu i otprilike tačno tri mjeseca kad su oni sačinjeni i usvojeni na Odboru.

Ponadao sam se da, i pored višestrukih pitanja ministru Kavariću na temu privatizacije i sudbine Solane u Ulcinju, na više apela, štrajkova, protesta, skupova da će skupštinski odbor i rasprave koje su održane ne samo u Odboru za ekonomiju, finansije i budžet nego i u Odboru za privatizaciju, Komisiju za praćenje procesa privaitzacije u ovoj godini, da ćemo konačno donijeti zaključke kojima će se pomoći u rješavanju problema Solane "Bajo Sekulić" .

Danas vidim da vrijeme, kao jedan od najvažnijih činioca u rješavanju nekih problema, nepovratno ističe. U ovom slučaju ono je isteklo za ovogodišnju berbu. Znači, rad Skupštine Crne Gore, nas poslanika ove godine, na žalost, bio je uzaludan što se tiče sudbine Solane "Bajo Sekulić". Prepričavanje problema u solani neću raditi, samo ću javno da pitam na osnovu kojeg zakona, na osnovu kojeg prava, etičkog, moralnog, ljudskog, socijalnog radnici KAP-a dobijaju danas otpremninu od Vlade Crne Gore, a radnici Solane "Bajo Sekulić" ne? Zašto Vlada Crne Gore ima takav pogled na KAP, a nema na Solanu? Zašto ima na "Radoje Dakić" ili ima na "Željezaru" , a nema na Solanu? Opet ponavljam da je Solana "Bajo Sekulić" za Ulcinj ono što je KAP za Podgoricu. Na žalost, naš KAP je ove godine presušio, proizvodnje neće biti, ostaje nam samo nada da jednoglasnim usvajanjem ovih zaključaka u ovom domu koji, po meni, bi se još više pomogli kada bu usvojili zaključke koje je predložio u vidu amandmana kolega Vučinić, da će doprinijeti da ovaj dom štiteći više svoj dignitet i kao poslanici koliko god da nekim ljudima izgledalo da imamo jaku, aktivnu i moćnu ulogu osjećamo se pred ovim problemom bespomoćni, jer državne institucije su pokazale da i u problemu solane i rješavanju pitanja solane ne žele primijeniti zakon.

Ono što se mora još jednom istaći je da konačno država, Vlada, tužilaštvo, moraju vidjeti na koji način je privatizovana solana, morali su vidjeti kakvi su efekti, ko može sa 800 i 900 000 eura imati pravo da nešto nudi na prodaju sa 250 miliona. Niti su oni to stvorili, niti smo mi vlasnici, to je priroda koja treba ostati građanima Crne Gore, a ne nekim tajkunskim investitorima koji su se pokazali da su bili toliko žedni moći i novca da su u stanju sve da unište. Tako su lijepo uništili Solanu i više hotela u Opštini Ulcinj, tako lijepo su pokazali da nemaju sposobnosti da realizuju opšte interese već svoje privatne interese. Ovaj dom, ova Skupština, ovim jednoglasno usvojenim zaključcima reći će da mi ne stojimo iza tih interesa, a što je najvažnije, i ako je ova godina izgubljena, daćemo nadu da će ubuduće Solana "Bajo Sekulić" poslovati kao preduzeće za proizvodnju soli. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Nimanbegu.

Prelazimo na drugi krug, u ime Kluba poslanika DPS-a kolega Škrelja. Izvolite.

LUID ŠKRELJA:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Iskreno da vam kažem nisam planirao da uzmem učešća u raspravi povodom ove tačke dnevnog reda iz razloga što ocjenjujem da je suviše kratko vrijeme da bismo ispričali ono što je stvarni problem solane, a ne ono što stvarno čujemo ovdje. Diskusija nekih mojih uvaženih kolega natjerala me da dvije, tri riječi kažem o tome i zahvaljujući Vama, gospodine potpredsjedniče, što ste mi omogućili, ne u vidu komentata nego u vidu diskucije od pet minuta, da pokušam da kažem nešto bez namjere da polemišem ili da se pokažem pametnijim od ostalih.

Pričati o solani nakon Zaključka u sklopu pet ili četiri minuta, to je stvarno jedna priča koja ne može da doprinosi stvarnom stanju u solani. Zbog toga problem solane gledam sa tri aspekta: politički, ekonomski i lokalni. Politički je ono što smo čuli ovdje, zabrinutost za ono što je urađeno, nalaženje krivca u nekom drugom, pokušavanje da se ocrni za to Demokratska partija socijalista, ubiranje jeftinih političkih poena za brigu o tim radnicima, konkretno u Ulcinju. Kad su štrajkovali radnici Komunalnog preduzeća, radnici Doma kulture, radnici lokalne vlasti, tamo smo smatali da ne treba mi da se pojavljujemo, nego treba spasiti radnike Solane. Čak jedan visoki funkcioner lokalni je rekao radnicima Otranta - ko ste vi,

nije vam ovo Željezara, vi ne smijete ovdje da štrajkujete, jer su bili privatni interesi u pitanju. Bez obzira na sve, smatram da radnici solane su u pravu i treba ova država da im izlazi u susret i da nađe rješenje da ekonomski Solana opstane za proizvodnju soli. Politički, Solana ne samo što je sada problem, Solana je uvijek bila politički problem. Ranije u monizmu, to su bili megalomanski zahtjevi tadašnjih komunističkih direktora da budu direktori velikih firmi. Jer, nema toga ko meni može da objasni da su 15 miliona kvadratnih metara uvijek iskorišćavani u Solani za proizvodnju soli. Nikada. Solana jeste zaposlila radnike, prelazim na lokalni nivo, znači ekonomski Solana mora da opstane da se proizvodi so. Politički sam pokušao u kratkim crtama. Znači, mi smo vezani za Solanu. Za Solanu postoje dvije anegdote. Građani Ulcinja su ranije rekli da, ukoliko neki mladić hoće neku lijepu curu da vjeri, uslov je bio da imaš radno mjesto u Solani. Opet su pričali građani. Ukoliko nećeš da izgubiš radno mjesto, pođi ranije da ti neko ne zauzme radno mjesto u Solani. Toliko je Solana bila preduzeće, što se potpuno slažem, koje je doprinijelo razvoju grada Ulcinja. Da ne pokušavamo sada oko toga da pravimo ... Solana jeste privatizovana kao i mnoge firme. Privatizacije se nijesu pokazale uspješnim ne samo kod nas nego i u svijetu. Niko ne brani, nikome ne možemo da kažemo da je uspješna privatizacija u Solani, ako znamo da se so ne proizvodi. Solana je zaposlila radnike, ali zbog Solane je i uzurpirano, zbog Solane je i eksproprisano zemljište koje ni dan danas nije vraćeno ranijim vlasnicima. Zbog Solane je upropašćeno na stotine i hiljade rala plodnog poljoprivrednog zemljišta. Među njima je i moja malenkost i moja porodica. Mene ne preostaje da cijeli život slušam ptice. Volio bih i da nešto drugo slušam pokraj te prostorije Solane.

Gospodine Abazoviću, ja ne ćutim i ja ne šapćem. Jer, ono što bih nekome šapnuo to bi cijela Crna Gora znala. Kada je Solana postala akcionarsko društvo, predsjednik Upravnog odbora je bio ugledni gospodin Dragiša Pešić, potpredsjednik je bio Slavko Kapetanović. Kada je Solana pošla u stečaj, predsjednik Upravnog odbora je bio uvaženi prof. Vlado Komnenić. Da ne šapnemo nego ako hoćemo da pričamo, pričamo realno i da pričamo sa činjenicama. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Škrelja.

Za komentar su se javili kolega Knežević, Abazović i Nimanbegu. Izvolite, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ.

Hvala, potpredsjedniče Skupštine gospodine Raduloviću.

Gospodine Škrelja, prvo treba da budem zadovoljan i da mi imponuje zato što sam vas natjerao i inspirisao da polemišete i da se prijavite u drugom krugu, a kao neko ko je rođen u Ulcinju, smatrao sam da bi možda trebalo da budete i nosilac diskusije iz redova Demokratske partije socijalista jer vam to i pripada.

Vi ste govorili ovdje o tri aspekta. Sada ću da vas pitam koji je ovo aspekt. Bivša direktorica Solane izabrana 2006, dakle kada je uveden stečaj, podnosi ostavku 2010. godine, nekoliko dana prije nego što je upravljanje Solanom preuzeo Privredni sud. Tuži Solanu i osim 234.000 evra otpremnine traži i 265.000 evra po osnovu duga za plate. Sada dolazimo na ovaj vaš aspekt ko koga treba da ženi i da udaje, ako ko radi u Solanu. Mislim da, ako ova gospođica ili gospođa nije udata, ona je idealna prilika za nekog da se oženi, u slučaju da naplati sve ovo.

E, o ovome se radi. Savjet za privatizaciju je 2005. godine kojim je predsjedavao premijer tadašnji i sadašnji Đukanović, ušao u jedan projektovani stečaj, ušao i omogućio da od Solane, jednog od najuspješnijih privrednih giganta ne samo u Crnoj Gori nego u nekadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, ostanu flamingosi, komarci, insekti koji vama zuje i vi ne možete da spavate noću i očekujete neke druge aranžmane na tom zemljištu. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Kneževiću.

Kolega Škrelja, hoćemo li da vi u završnoj odgovorite, da puštimo još ovu dvojicu zbog vremena? Izvolite.

LUIĐ ŠKRELJA:

Oko dotične direktorice. Lično je poznajem, ali ne volim da ulazim u takve priče, pogotovo kada ona nije u mogućnosti da odgovori. Ako je nešto uradila, ona zna zašto je to uradila, tako da nema nikakve veze sa mnom, njen problem i neka se ona snalazi. Ne volim da pričam, a pogotovo o ljudima koji..., nije kao za Real Madrid, ali ona je ipak čovjek od digniteta, građanin Crne Gore i moramo u ovom domu da pokušamo da štitimo ljude koji

nijesu u mogućnosti da nam odgovaraju lice u lice. Ali, to je vaš stil rada i apsolutno nemam ništa protiv, ali nemojte očekivati od mene da komentarišem šta je ona učinila dok je bila direktor Solane. Nijesam pozvan za to i neću.

Rekao sam za Solanu. Solana ekonomski za Ulcinj i za Crnu Goru treba da opstane. Lično ću da podržim ove zaključke. Nije to sporno. Sporne su druge stvari koje ne možemo da saopštimo za dva minuta. Solana je, potpuno se slažem, dosta značajan segment razvoja Ulcinja. Kada sam pričao o anegdoti koja je kružila Ulcinjom, pričao sam o značaju koji je imala Solana tada, siguran posao, dobre plate i šansa za napredak. U tom kontekstu sam rekao, što ne mora da znači da i sada ne treba da bude, ali sada su neka druga vremena i neke druge prilike.

Što se ptica tiče, ne smetaju meni ptice, gospodine Kneževiću, niti komarci, ali ja živim tu. Ne sagledava se problem Solane u kontekstu političke priče i dobijanja jeftinih političkih poena. Mi znamo dobro šta je urađeno u Ulcinju da bi se napravila Solana. Trebalo je da se naprave dva nasipa da bi se zaštitila od eventualnih poplava od Bojane i ovamo. To su megalomanski, politički, komunistički zahtjevi u tom vremenu napravljeni, a nije iskorišćeno. To ne može niko da mi ..., ja živim tu. Pričam o megalomanskim zahtjevima tadašnjih rukovodioca.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Abazoviću, sa manje emocija do dva minuta, da vas ne povedu.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Sa vrlo malo emocija, ne uz neku pretjeranu želju da bilo šta polemišem sa gospodinom Škreljom.

Gospodine Škrelja, vi ne ćutite, ne šapćete, ali ovo što pričate bolje da ćutite. To je moje mišljenje. Reći ću i zbog građana, ne zbog vas, ne želim uopšte da polemišem ili pričajte šta god želite, na kraju to je vaše pravo politički.

Nijesam od onih koji kažu da nas svi mrze, svi su protiv nas i zbog toga Ulcinj ne može da ide naprijed. Ne, postoji ogromna odgovornost na građanima Ulcinja zbog čega su u takvoj situaciji. Ali, u najpoštenijoj varijanti, ona je 50-50, 50% građani i lokalna vlast, 50%

centralna vlast. Nemojte, molim vas, tom vašom taktikom razvodnjavanja, sada vi ste onaj igrač što izbacuje lopte u aut i što kvari igru, da građanima skrećete pažnju ko je išao na koje proteste i podržavao koje radnike. Makar meni to ne možete da uputite. Mnogima i ne mogu da pomognem, i to javno kažem, nemoćan sam. Znaete ko može da pomogne? Vi možete da pomognete, jer kršite zakon. Vi možete da pomognete. Vaša stranka kaže ljudima završiću ti ovo, završiću ti ono, iako je to van zakona, zaposliću te, upisaću te na fakultet, kao da ne postoje procedure. To vaša stranka radi, čovječe. Ja to ne mogu da radim i ne želim to da radim, ali želim da skinem makar sa svoje duše, da imam čistu savjest da sam makar ovu priliku iskoristio nešto da kažem.

Ako ne možete da kažete u dva minuta, evo vam deset, pedeset, recite u novine, sazovite konferenciju za novinare. Što ste se uhvatili rasprave od sat vremena, pa ne možete u pet minuta da kažete? De leži problem osim kod vas? Tako je i sa drugim preduzećima. Što se ne raskidaju ugovori, što se ne oduzimaju? U redu, privatizovalo se, nije uspjelo, što se ne uzme, pa da nekome drugome da uspije? Solana je, čovječe, izgradila cijeli grad. Ako ste obeštećeni, uzeta vam je zemlja, podržavam vas da vam se vrati da se obeštete, isto kao što je drugima uzeta zemlja u Valdanosu, Štoju, bilo gdje, podržavam. Ali, čovječe, vi ste vlast, vi držite poluge i vi ne rješavate probleme plus ne želite odgovornost. Kaže se politička priča za ubiranje političkih poena. Kojih poena? Pa, evo, napravite je vi i uzmite sve poene. Dajte da bude funkcionalno, da zapošljava ljude. Koja je ovo priča? Potpuno ne razumijem ovo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite.

LUID ŠKRELJA:

Potpuno vas razumijem, u malim ljudima velike riječi su beznačajne. Tako se i vi ponašate, tako da apsolutno nemaju nikakvog značaja. Namjerno sam to rekao malim ljudima, jer reći nekome kao poslanik - čovječe, to je uličarski, trotoarski žargon koji ja nikad ne upotrebljavam i da ćuti, to je još gore nego uličarski, nešto drugo. Ali, opet kažem, čovjek u datom momentu pokazuje samog sebe. Uvijek kada pokušavaš nekoga da potcijeniš, nijesi svjestan koliko si sebe potcijenio, gospodine Abazoviću. Uopšte nijeste svjesni koliko ste sebe potcijenili ovim riječima, ali mene uopšte to ne iznenađuje niti imam emocije po tom

pitanju. Na kraju krajeva, nešto drugo i ne očekujem od vas. Ne pričam ono što bi neko trebao da čuje nego pričam ono što u momentu smatram da treba da se kaže, pa makar to bilo i pogrešno, ne da mi neko aplaudira, a da poslije vidi da od toga nema ništa.

Gospodine Abazoviću, znamo se dobro, dolazimo iz istog mjesta, ali vas prijateljski savjetujem, ostavite se tih velikih priča, prijatni i pokušavanja da ljude svrstate tamo đe im nije mjesto, ponašajte se prema ljudima ljudski i ljudski će vam se vraćati. Ne valja vam to. Ne znam zašto ne vidite da svakim danom sve više ljudi gube povjerenje u vas upravo zbog toga. Ostavimo mi priču, znamo dobro šta je Solana, šta je ulcinjska rivijera i šta se radi u Ulcinju. Znamo se dobro i ko je i šta je. Znamo se dobro, i ko je reketaš, i ko je lažov, i ko je kradljivac, i ko je uzurpant, i ko je uzurpirao i ko je divlje sagrađivao, sve znamo u Ulcinju. Progovori, nemoj da šapneš, progovori imenima. Zašto bi meni šapnuo na uho kada možeš na drugim mjestima to da kažeš. Zbog toga sam ti rekao nemoj, šaputanje nije dobra stvar, zna se čija je odlika kada nekome šapućeš u uho. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hoćete li da doprinesete da ispoštujemo današnji red vožnje? Izvolite.

SRĐAN PERIĆ:

Kolega Škrelja nije odgovorio nijednom riječju na kvalifikacije koje je izrekao već se bavio konotacijama koje su apsolutno ličnog karaktera i koje vrijeđaju dignitet poslanika. Na kraju negdje morate, evo kolega Abazović je tu i viteški kaže nema potrebe da se reaguje, ali kažem ako se potcjenjuju građani na izborima, barem nismo dužni da ta ponižavanja i potcjenjivanja trpimo ovdje u ovoj sali. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Periću.

Bilo je i s jedne i s druge strane, ali vjerujte mi da, pošto uvažavam oba poslanika i u tim kvalifikacijama nijednog, a ni drugog nisam vidio. Tako da hajmo dalje, ljudi. Ovo ljudi nije žargonski nego vjerujem u to.

Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU:

Kolega Škrelja, hvala što ste mi dali priliku da još jednom istaknem nešto što sam zaboravio u svom govoru, a koristim pravo na onaj dio kada ste rekli da pojedini lokalni su bili pred radnicima Otranta, pa su rekli da oni. Vi pokušavate da jednu poluinformaciju koju ovaj dom možda ima i nema vremena da čuje, ali ste mi dali zahvalnost da kažem da to nije bilo u tom kontekstu nego privatizaciju su vodili, Savjet za privatizaciju, Vlada Crne Gore. U Vladi Crne Gore, u Savjetu za privatizaciju nijesu bili ljudi lokalni nego zna se, iz DPS-a, i tu je odgovornost vaša. I ko hoće da je pobije, ne može. Ako su neuspješne privatizacije, pa neko je malo odgovoran. Ovdje se govori o političkoj odgovornosti, a moralnoj, ljudskoj. Zato sam ogorčen ili razočaran što opet danas poslije tri i po mjeseca razgovaramo o Solani Bajo Sekulić, kada nema proizvodnje ove godine. Želim podsjetiti da su radnici Solane imali namjeru da brane svoje interese da bi spasili proizvodnju.

Treba i javnosti i svima reći još jednom - ne možete sakriti, kolega Škrelja, da je onaj most u Ulcinju koji vrijedi oko 14 miliona eura, da nije građen za interese radnika Solane, ni građana Opštine Ulcinj nego on je imao mehanizam da se diže, koji nikad nije postavljen, da bi tu ušle jahte i barke jer se to trebalo nešto u Solani drugo graditi. Mi smo to spriječili u ovom domu, promijenili smo Prostorni plan Crne Gore, uz pomoć ovih Evropljana. Nadam se da će oni i dalje biti da bi taj prostor, a slažem se, imali ste dobru priču što se tiče vašeg gledanja Solane, možda je taj prostor ako ima problema restitucije, treba tretirati to, ali korektno. Bilo bi dobro da kažete mi, ljudi, nijesmo da je Solana zaštićena, mi smo da se tamo gradi. Vi to ne smijete reći, a to se radi i to se pokušalo raditi.

Zato, ovo je prilika da svi još jednom razmislimo da prostor nismo mi stvorili, da smo ga naslijedili, da ga je neko gradio i prostor treba sačuvati. Mi nemamo viška prostora i u Ulcinju. Jer, što se tiče samog područja, toliko je već isplanirano za gradnju da, kada bi se i taj dio Solane krenuo graditi, mi bismo jednostavno neplanski, nerezonski uništili sve što se tiče potencijala razvoja u Crnoj Gori.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite, kolega Škrelja, ako imate potrebe.

LUIĐ ŠKRELJA:

Zahvaljujem se ja vama, gospodine Nimanbegu, što ste mi dali priliku da se opet javim, mada ne vidim o čemu ste mi oponirali, pravo da vam kažem. Nijeste to uradili i nemate razloga da kažete jer sam pričao priču koja je životna. Prvo sam rekao ekonomski Solana treba naći načina da opstane, da proizvodi so jer je deficitaran, jer je u interesu Crne Gore i Ulcinja. Apsolutno ne sporim oko toga. Mora se naći način i rješenje da se zaštite interesi radnika. Pred svima vama na Odboru kojim je predsjedavao gospodin Damjanović, rekao sam stečajnom upravniku - gospodine, sve možete da učinite, ne zabranjujte radnicima ulazak u krug fabrike, dosta su kažnjeni što nemaju platu, još im zabranjujete da dolaze na radna mjesta. Ne pali vam ta politika koja je kratkog daha. Nemojte da mi spočitavate nešto što ne kažem. Realno i životno o Solanu mogu da pričam, vi ne možete, gospodine Nimanbegu jer nijeste osjećali ni pogodnosti, ni privilegije, niti štete što je učinila Solana. Po tom pitanju sam pričao, ništa drugo.

Podržaću zaključke i stojim iza toga. Samo za vašu informaciju, 1997. ili 1998. godine, ne znam tačno, tada je odlučeno da Solana i Albatros sa tenderske prelaze na berzansku prodaju. Jedini direktor koji se žalio Savjetu za privatizaciju sam ja, gospodine Nimanbegu. Svi su u Ulcinju ćutali. Žalio sam se na način kako će da se privatizuje Albatros i Solana. Albatros i Solana su se po istom principu privatizovali.

Gospodine Periću, pošto već imam priliku da vam kažem, nikada se ne bih, nijesam po tome čovjek koji, pogotovo Dritan Abazović ne zaslužuje da se meni obrati i da mi kaže - bolje da ćutite. Tako da nijeste dobro zapazili ono što je on rekao i zašto sam reagovao. Zadnje što bih učinio prema nekom mlađem kolegi, a dolazimo iz istog mjesta, ali reći nekome to što ste vi rekli - bolje je da ćutite nego da pričate, neka se on dobro razmisli i preispita na koji način i zašto se meni tako obraća.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Ovako, kolege. Maksimum do pet minuta, neću intervenisati, da bi bila ravnoteža. Kolega Vučinić, kolega Zarubica i koleginja Kalezić i završavamo uz dva minuta maksimum ili jedan minut kolega Damjanović.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege poslanici, poštovani građani,

S obzirom da se i Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije bavila Solanom i da smo donijeli određene zaključke, iz toga razloga sam i podnio amandmane na predložene zaključke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet. Smatram da, ukoliko se usvoje ovi zaključci, realizacijom tih zaključaka, to predstavlja zadnji voz za Solanu Bajo Sekulić. U protivnom, Crna Gora će se suočiti sa još jednim gubitkom i još jednim korakom unazad. Pitanje je ima li još koja fabrika da se ugasi i još koje radno mjesto da se zatvori, u stvari da se svi zajedno zapitamo jesmo li dotakli dno što se tiče crnogorske privrede.

Danas raspravljamo o ovoj najstarijoj fabrici koja je počela sa proizvodnjom 1926. godine. Ova fabrika je preživjela revolucije i ratove, ali nažalost nije mogla preživjeti vladavinu Demokratske partije socijalista i Vlade kontinuiteta Mila Đukanovića. Da li će se iskoristiti ova zadnja šansa i kroz zaključke, pod uslovom da ih usvoji Skupština, spasiti bar dio onoga što je ostalo i početi sa oporavkom ove najstarije fabrike, zavisi od nas poslanika, a smatram da bi bilo potrebno usvojiti ove zaključke.

Postupak stečaja u Solani pokrenut je zbog neizmirenih obaveza koje su bile minorne u odnosu na vrijednost Solane. Krenulo se sa reorganizacijom, ali bezuspješno iz razloga što je to rađeno s namjerom, jer je cilj bio uništiti fabriku, osloboditi se radnika, obustaviti proizvodnju i imovinu valorizovati na drugi način i pri tome debelo zaraditi. Što je i najgore, uspijeva se u tome. Onaj ko je naumio ovaj plan da uradi sa Solanom, on uspijeva i sve to danas ide planski. Nema danas ni proizvodnje, nema ni zaposlenih, vodi se sudski spor oko prava nad vlasništvom zemljišta, bez ikakve sumnje da je imovina Solane glavno pitanje u čitavoj ovoj priči. U bilansu stanja Solana je upisana imovina i kapital od nekih 30 miliona evra. Pretežni dio te imovine čini pravo na korišćenje zemljišta na površini od 15 miliona kvadrata. U toku sprovođenja stečajnog postupka, više puta je objavljena prodaja zemljišta kao da je imovina Solane, i to iznos od preko 200 miliona evra.

Međutim, ovo zemljište nije upisano kao vlasništvo Solane nego je ona u zemljišne knjige upisana samo kao korisnik, pa se prema tome postavlja osnovno pitanje kako Solana kroz stečaj može da prodaje imovinu koja nije njena da bi izmirila obaveze. Ideja da se jedan dio zemljišta urbanizuje i proda i na taj način izmire povjerioci je, takođe, problematična iz prostog razloga kako se može dozvoliti prodaja zemljišta koje je državna imovina za izmirenje obaveze privatnog privrednog društva.

Jedan amandman koji sam podnio na ove zaključke, insistira se da Vlada i Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte sagledaju mogućnosti vraćanja većinskog dijela akcijskog kapitala Solane Bajo Sekulić AD Ulcinj u državno vlasništvo. Ovdje su predstavnici Vlade, kada smo raspravljali o Solani, a mnogo puta smo raspravljali, govorili jednostavno da je to nemoguće. Međutim, postoji put kako se to može uraditi. Evo kako. Članom 103 Zakona o stečaju je jasno precizirano šta ulazi u stečajnu masu. Samo imovina koja je u vlasništvu dužnika. Članom 104 regulisano je pitanje izlučnog prava. Činjenica je da je zemljište u vlasništvu države i država bi kao stvarni vlasnik u postupku stečaja trebalo da traži izlučno pravo tj. da se zemljište izdvoji od stečajne mase onako kako je to predviđeno članom 52 Zakona o stečaju. To je najbrži i jedini zakonit način da se zemljište vrati u stvarni posjed države.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vučiniću. Ne možete nijedan sekund. Trebali ste to, kolega, jer sam vas već opomenuo. Hvala, sjedite. Ne mogu ništa, kolega, jer smo probili već vrijeme. Opomenuo sam vas pet puta, da ću pet minuta striktno poštovati i poštovaću.

Izvolite, kolega Zarubica.

VELJKO ZARUBICA:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Kada govorimo o zaključcima za Solanu Bajo Sekulić koje je donio skupštinski Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, u smislu njihove efikasnije realizacije, treba imati u vidu sljedeće. Ponoviću nešto što je rekao i kolega Jelić i treba biti racionalan zbog ovog problema.

Solana je privatizovana po modelu berze, a stečajni postupak uveden je sredinom 2005. godine, kao i da je nakon osam pokušaja prodaje oglašen deveti tender sa kupoprodajnom cijenom od 195 miliona eura, što znači da potraživanje povjerilaca Solane koje iznosi šest miliona eura su uveliko ispod vrijednosti imovine društva.

S druge strane, problem prodaje ovog društva nalazi se u neregulisanim vlasničkim pravima o imovini dužnika u skladu sa Zakonom o svojinsko pravnim odnosima. U tom smislu podnijeta je i tužba, a ovo društvo se obratilo i Savjetu za privatizaciju radi mišljenja o

plaćenju tržišnoj naknadi za zemljište koja je stečena u postupku privatizacije i još uvijek nije dobijeno mišljenje, imam informaciju da nije dobijeno mišljenje. Oprema iz dana u dan sve više propada, a svakim ponavljanjem tendera njena imovina se sve više obezvređuje. Zbog velike količine vode postoji opasnost da uslijed erozije zemljišta dođe do potapanja proizvodnog dijela Solane. To je u ovom trenutku stvarna slika Solane.

Ono što treba da bude zaključak svih jeste da u ovoj veoma komplikovanoj situaciji pokušamo pronaći rješenje kako obezbijediti dugoročno održivu proizvodnju, a samim tim riješiti pitanje problema zaposlenih u smislu naplate zaostalih zarada, kao i plaćanja poreza i doprinosa. Taj proces koji predugo traje, zaista predugo traje i da je u ovom slučaju kao i u većini gradova u Crnoj Gori zarobljena velika imovina u procesu stečaja i da treba raditi na zakonodavnim okvirima, prije svega na izmjenama i dopunama Zakona o stečaju. Radnici su se obraćali Ministarstvu rada i socijalnog staranja i dobili su poznati odgovor da isplatu treba da vrše po starom zakonu ... stečajne mase. Podsjećam da su juče bile izmjene i dopune Zakona o radu, mislim da treba obratiti pažnju na njih, kojim je predviđeno da licu čiji radni odnos prestaje uslijed stečaja doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje za godine radnog staža koje mu nedostaje za sticanje uslova za penziju za koju mu poslodavac nije vršio uplatu, uplaćuje Fond rada. Možda je to jedno od rješenja za jedan dio radnika.

Moram napomenuti, članovi Odbora za ekonomiju, finansije i budžet iz redova DPS-a, odnosno ja sam insistirao, insistirali su da u zaključke uđe i predlog ministra finansija gospodina Radoja Žugića, o kome je govorio gospodin Jelić, da se jedan dio segmentira, da se dio Solane sačuva da se ne bi ugrozila proizvodnja, ali s obzirom na tvrd stav predlagača mi smo glasali za ove zaključke i glasaćemo za zaključke. Članovi Demokratske partije socijalista, odnosno ja lično ću glasati za ove zaključke. Bilo kako bilo, sve grane vlasti zajedno su u obavezi da ovaj ne mali problem što skorije riješe, bez obzira na donošenje zaključaka koje mogu biti samo deklarativne prirode, jer su često njihove nerealnosti i nemogućnosti da se primijene u praksi samo mrtvo slovo na papiru. Molim vas da ovoga puta to ne bude tako što se tiče Solane Bajo Sekulić. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega.

Još jedan put se izvinjavam kolegi Vučiniću, ali on je moj student, pa najveća sloboda, a i hoću da izigram velikog demokratu, pa u svom klubu. Kolega Vučiniću, imaćete vremena, u srijedu imate tri amandmana, pa ću zamoliti, ako Ranko bude

predsjedavao, da vam da dva, tri minuta više, vidjevši kako moj kolega Danilović s nestrpljenjem čeka ključnu tačku ovog zasjedanja, onda sam morao.

Izvolite, kolegice Kalezić, do pet minuta.

JELISAVA KALEZIĆ:

Poštovani gospodine potpredsjedniče, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Želim da ukažem na sljedeće. Prostor ulcinjske Solane treba da posmatramo i razvijamo i zaštitimo i spasimo kao specifičan prostorni kapital koji se može valorizovati kroz više programa. Sada ću pomenuti neke, kako ih ja sagledavam. To nije nikakva naučna fantastika. Naprotiv, to je nešto što možemo naći internet stranicama. Kolega Abazović je pomenio Solanu u Sloveniji. Takođe sam gledala internet stranicu piranske Solane i to je impresivno, pri čemu kvalitet te soli i sastojci vode, morske vode tamo, nijesu kao ulcinjske, zapravo mi smo južnije i prosto imamo bolje performanse za proizvodnju soli. Samo od proizvodnje soli i raznih proizvodnih programa u pogledu kako se rade na drugim mjestima imamo mogućnost da razvijemo jednu ozbiljnu industriju na bazi soli, naravno plus so.

Drugo, što je već rečeno, ali hoću da ga potenciram, jer to je zapravo dio tog prostornog kapitala, Solana nije ni 145 hektara, što je velika površina ni samo so. Solana je prostorni kapital toga područja. Dakle, postoji već zaštićeno područje stanište ptica koje može dalje da se razvija. Svima nam je poznato koliki je značaj i koliko bi uvezano sa prethodnim i sa narednim koje ću pomenuti jedno drugo podsticalo.

Treće, što je možda i najnosivije u razvojnom smislu to je zdravstveni turizam. Takođe, upućujem da se pogleda internet stranica piranske solane, oni imaju i taj program. Poznato je da su oboljenja disajnih organa u porastu, nažalost, zbog povećanog broja aerozagađenja i povećanih koncentracija. Ovakva mjesta su, u stvari, najljekovitija za veliki broj takvih tegoba od ranog uzrasta do već zrelog perioda. Uostalom, imamo primjere koje sam navela. Isto tako u nekadašnjim rudnicima kamene soli u Poljskoj i Njemačkoj upravo se u ove svrhe, u zdravstvene svrhe, koriste te prostorije. Napomenuću nešto što se nije čulo, a imam namjeru o tome i drugom prilikom da govorim, industrijski objekat u solani, koliko god bio ruiniiran trenutno zavređuje da bude uvršten u kulturnu baštinu, odnosno da bude uvršten na listu zaštićene industrijske arhitekture Crne Gore.

Da vam kažem usput, jako zapostavljamo taj momenat. Već su nestali neki objekti koje je trebalo pomno da čuvamo, recimo Arsenal je jedan od tih. Jako neoprezno se ušlo u

taj projekat, a da se ne valorizuje cjelokupni prostorni kapital Arsenala. Sada imamo to što imamo. Imaćemo sve većih problema, nažalost, neću na tu stranu. Pitanje restitucije koje je, s pravom, pomenuo kolega Škrelja, nezavisno od toga što je i njegova porodica vlasnik dijela ili bivši vlasnik, sada zavisi kako se tretira

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice, izvinjavam se. Nastavićemo ovu priču i nadam se vašem doprinosu tome.

Dva minuta, kolega Damjanović.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Kao formalnom predlagачu ovih zaključaka, u ime Odbora za ekonomiju, finansije i budžet koji su jednoglasno podržani od strane predstavnika svih klubova koji egzistiraju u Odboru, želim da naglasim da je ovo samo pokušaj da se i Odbor i Parlament aktivno uključe u sprečavanju trajne štete po Solanu, odnosno pokušaj da se kroz odluke parlamenta, odnosno zaključke natjera Vlada, odnosno Vlada kao većinski vlasnik Elektroprivrede Crne Gore da se uključi električna energija, a zatim i ostale institucije, pa i stečajni upravnik, da se obezbijedi očuvanje imovine i da se omoguće uslovi za nastavak proizvodnje u Solani. Ovdje smo, čini mi se, jednoglasno konstatovali da je svima nama u interesu da Solana proizvodi. To je vrijedna investicija od nekoliko miliona evra koja, po relevantnim ekonomskim stručnjacima, može da donosi najmanje milion evra profita, donosila je u onom periodu 1990. godine kada je gospodin Dragiša Pešić bio na čelu Upravnog odbora. Činom privatizacije i kupovinom kako je obavljena on više nije mogao da bude na toj funkciji. Do tada je Solana radila dobro, od tada Solana ne radi dobro, dakle od perioda 2002-2003. kada je bila privatizacija svega tri godine rada, a onda stečajni postupak koji je uveden zbog nekog duga od par desetina hiljada evra. Sada imamo isključenje struje i prijetnju trajnom štetom Solani zbog duga od svega 20.000 evra. Ako ovaj parlament ne može za vrijednost jednog polovnog automobila da donese zaključak i da obaveže i Vladu i Elektroprivredu Crne Gore koja se obraćala dopisom i objašnjavala zašto ona to ne može da uradi, dakle da se nastavi proizvodnja, onda bolje ovog parlamenta da nema. Radi se o 49 radnika, nisu to brojke, to su živi ljudi sa svojim problemima, sa ogromnim dugom prema njima, prema njihovim familijama. Hajde da pokušamo da zajednički, kako smo to na Odboru uradili, ovdje

konsenzusom usvojimo ova četiri zaključka. U odnosu na amandmane koji su po Poslovniku predloženi imam svoj stav. O tome ćemo kada bude amandmanska rasprava. Smatram da neće biti dobro da se oko amandmana dijelimo i da eventualno ne usvojimo zaključke.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Damjanoviću.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno, tačnije najvjerovatnije, bože zdravlja, 16. Izvinjavam se, kolege, zbog ovog mog restriktivnog odnosa, ali zbog ove sljedeće tačke dnevnog reda koja nosi naslov ***Predlog odluke o obrazovanju privremenog odbora za vršenje nadzora nad radom državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne uprave u pogledu dosljedne primjene zakona u cilju izgrađivanja povjerenja u izborni proces.*** Na Zakonodavnom odboru Predlog odluke nije dobio potrebnu većinu, pa je Odbor predložio da, shodno članu 93 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom ovog predloga odluke, odluči Skupština bez pretresa. Na kolegijumu predsjednika Skupštine dogovoreno je da, ukoliko u izvještaju Zakonodavnog odbora nije navedeno koji je član, odnosno koji su članovi Predloga odluke u nesaglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom, Skupština se neće izjašnjavati o postojanju saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom Predloga odluke.

Podsjećam da su Predlog odluke podnijeli poslanici Goran Danilović, mr Aleksandar Damjanović i Mladen Bojanić. Izvjestioci Odbora su Zorica Kovačević, Zakonodavnog odbora i Rifat Rastoder, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Kolege, pošto se radi o tački koja je zavrijedila dosta pažnje svih nas i javnosti, predlažem da danas radimo dok ima televizijskog prenosa koji će biti valjda negdje do 17,15 ili 17,20 kako su najavili, a zatim pošto ima dosta zainteresovanih da nastavimo 16.07. u 10,30 i tako završimo i ovu tačku na čelu, onda da pređemo o pojedinostima, da glasamo i da usvojimo Predlog dnevnog reda sljedeće sjednice.

Kako mislim da je ovo u redu, idemo sa predlagačima. Preći ćemo ponovo, a proceduralno.

Izvolite, kolega.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Hvala Vam.

Uz izvinjenje koleginicama i kolegama što evo ovaj ritam koji je prihvatljiv, koji ste Vi predložili, malo remetim. Izdvojio sam mišljenje povodom Predloga ove odluke ili nečega sličnog na Zakonodavnom odboru, da bih otvorio ne ovo pitanje koje je na meni jedan čudan način zatvoreno na Kolegijumu. Čuo sam da su predstavnici našeg kluba, odnosno predsjednik našeg kluba da je bio protiv toga, odnosno izdvojio je mišljenje. Nemoguće je da Kolegijum koriguje vlastitim odlukama duh Poslovnika. Ako nije precizno u Poslovniku rečeno, onda nijesmo previše, valjda ... toliki da ne tumačimo duh, a ne samo smisao jezički iskaz Poslovnika. Izdvojio sam mišljenje i povodom drugog pitanja. Na Zakonodavnom odboru, kolega Kaluđerović je predsjedavao, na Zakonodavnom odboru otvorilo se pitanje procedure u ovom Parlamentu, a procedura je dio demokratije ili procedura je kičma demokratije.

Kako može matični odbor da raspravlja prije Zakonodavnog odbora? Zakonodavni odbor treba da utvrdi ustavnost i zakonitost. A matični odbor raspravlja o tome i predlaže Skupštini da akte usvoji, a neke stvari smo pobrkali u proceduri ovđe. Čak je predsjednik, što je meni žao što nije ođe, nama rekao, da je njegovo mišljenje članovima Zakonodavnog odbora, ja to dijelim, da kada Zakonodavni odbor ne utvrdi postojanje pravnog i ustavnog osnova, ne može ni matični odbor da raspravlja, jer postoji jedan generalni stav u Poslovniku, materijali koji ulaze u proceduru moraju biti u skladu sa Poslovníkom, zamislite, inače, ih vraća predsjednik predlagaju. Ako kaže Zakonodavni odbor da nijesu u skladu sa Ustavom i pravnim poretkom, pa šta mi onda radimo. Baš nas briga, raspravljamo. Ne govorim to samo ovaj akt, nego desetak akata u zadnjih dva mjeseca mi smo na ovaj način tumačili. Potpredsjedniče, Vas i rukovodstvo Parlamenta molim da ova iskustva bar u pauzi ljetnoj, ova iskustva koja su upozoravajuće negativna uzmete u vidu i da pretresemo proceduru kako mi radimo u Parlamentu.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vuković.

Vi ste to rekli i to ćemo uraditi ne samo u vezi ovoga, ali da vas podsjetim, prvi put smo napravili prekršaj sa inicijativom koja je došla iz Kluba poslanika DPS-a. To je to.

Jeste kolega, pa onda smo nastavili sa drugim prekršajem, pa trećim, četvrtim. Tako da je bilo četiri, jer nije ni u jednom slučaju bilo drastičnog narušavanja postojećeg pravnog usaglašenog sistema.

Ko je u proceduru još?

Izvolite, kolega Simoviću.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče,

Pa evo, mislim samo da se dobro razumijemo. Ne insistiramo mi danas ovdje da se glasa za ovu Odluku iako je Zakonodavni odbor glasao o tome, i negativno se izjasnio. Na Kolegijumu sam kazao da svako glasanje Zakonodavnog odbora ćemo cijeniti kao odnos da li je neki akt, neki zakon ustavni ili ne. Znači, Zakonodavni odbor kad se izjašnjava može jedino na tu temu da se izjašnjava, ali ovo je očigledno, postoji potreba da još jednom na Kolegijumu ovu temu sagledamo kako bi u narednom periodu što manje tih nekih presedana, a Demokratska partija socijalista nikad neće tražiti da se po bilo kom zakonskom projektu pravi presedan kršeći Poslovnik ove Skupštine.

Ovo je dobra tema da mi danas ili 16. 07. 2014. popričamo malo vjerujući da ćemo iz ove teme izaći sa punim konsezusom kakav upravo traži ova tema.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Simoviću.

Uz nadu da ćemo i neke nedorečenosti doreći, nadam se do kraja godine Predlogu zakona o Skupštini, tako da ćemo imati potpuniji dokumenat koji bi doprinio sadržajnosti kvaliteta rada najznačajnije krovne institucije u Crnoj Gori.

Ajmo, kolege, da pokušamo da zatvorimo priču u prvom krugu. Prelazimo na onu pet plus jedan.

Kolega Danilović u ime predlagača.

Hoćete li kolega?

Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Uvaženi građani, kolegice i kolege, gospodine potpredsjedniče, biću pet minuta.

Da, nakon godinu i više dana vraćamo se onome čemu smo se obavezali kroz Zaključak Parlamenta, da ćemo napraviti radno tijelo koje će pratiti sprovođenje novih pravila u tom trenutku izvjesnog novog Izbornog zakonodavstva, a u cilju izgrađivanja povjerenja u Izborni proces.

Zaista ne mislim da je u pitanju prelomni trenutak ni istorije ni demokratije šta god odlučili, ali ovo je naša obaveza koju smo preuzeli zajednički. Sada je predlažemo nas trojica, jer nije bilo više zainteresovanih da održimo riječ. Nijesmo zaista mogli izaći u susret ... zahtjevu kolege Simovića da ovo odložimo. Nijesu nam isti razlozi. Naravno, da se njemu ne žuri. Da mu se žurilo ne bi bio gdje je. Nama se žuri. Hoćemo povjerenje u Izborni proces. Mi ga nemamo. Vjerujem ili moram reći da sam koliko do juče vjerovao da ga ovdje nema većina. Možda se zaista ova odluka obesmisli zbog toga što će se pokazati da većina ljudi u ovom Parlamentu misli kako ima povjerenja. Javnost podsjećam da su kolege iz Socijaldemokratske partije nakon završenih lokalnih izbora, nije bilo tako davno, evo još smo u lokalnim izborima saopštili da je povjerenje u Izborni proces sada manje nego kad smo počeli izgradnju povjerenja u Izborni proces. Nadam se da to niko neće zaboraviti u naredna dva dana. Da to neće niko zaboraviti i nikad da u Crnoj Gori imamo neslobodne izbore po priznavanju većine u Parlamentu. Nadam se da ste toga i vi svjesni. Nadam se da shvatate da Parlament mora pratiti šta se dešava sa zakonima, i nadam se da kolege iz Demokratske partije socijalista mogu smoći snage da kažu i premijeru, mi smo obećali javno da ćemo do 01. novembra imati nove uslove za novo Izorno zakonodavstvo, a premijer neka se sjeti potom da treba da izdvoji novac, jer su norme koje smo upisali u Zakon o izboru odbornika i poslanika imperativ, ako vaš premijer nije istovremeno i predsjednik Ustavnog suda. Ako vaša riječ ne važi samo pod uslovom da je predhodno ili potom potvrdi premijer. Svi imamo predsjednike stranaka, ali i obavezu da držimo do vlastitog dostojanstva. Ovdje ću se u ovom Parlamentu izgleda, nažalost, morati osloniti na pojedince i neću se obraćati partijama. Obraćaću se ubuduće onima koji vjeruju da su izbori u Crnoj Gori nepošteno organizovani. Onima koji su na izborima pokradeni, pripadali ma kom narodu i ma koj političkoj organizaciji. Ako vjerujete da su poštteni, onda u skladu sa jednom predizbornom pamfletnom porukom, onda nikome ništa. Onda neka vam je sa srećom. I bilo bi logično uvažene kolegice i kolege da ne izasipam ijed samo na vas. Ako se dogovorite s nekom većinom i formirate novu lokalnu vlast širom Crne Gore, bez nas iz opozicije, odnosno dogovorite se s onima koji

su kao i mi prigovarali na poštenost izbora, onda je možda i pravedno makar bilo i skupo po Crnu Goru da sve ovo potrošimo i gurnemo nizastranu, što bi rekao narod. Ne mogu da vjerujem da ovdje postoje političari koji će iz dnevno političkog razloga reći, šalili smo se kad smo govorili da su izbori nepošteni i da nam treba skupštinski odbor da ih nadgleda. Prihvaćemo amandmane, mislim da mogu da govorim u ime sve trojice predlagača. I koleginica Jasavić kao što smo prihvatili amandmane grupe poslanika manjinskih partija. Želja nam je da opravdamo povjerenje koje su nam dali oni koji su tražili od nas da nešto učinimo. Nije ulog isti. Ponavljam, DPS-u se nikud ne žuri. Njih smo i optužili da izbore čine nepoštenim, i ne očekujem samo kritiku, niti me čudi što predsjednik DPS-a ne da novac kao premijer da se ovaj zakon implementira. Da se kupi tehnika koja će onemogućiti krađu izbora. Čudi me samo da ima onih koji vjeruju da će možda imati profita od tih nezakonitosti. Vratit će se to onima koji zažmure više nego što će se vratiti bilo kome od nas predlagača. Mi imamo dovoljno snage da se odupremo, neki tu snagu ne posjeduju.

Gospodine potpredsjedniče, zahvaljujem se, ipak ste dopustili ono plus jedan, završavam, očekujem da podržite odluku, obećali ste to građanima, a ako ste umeđuvremenu promijenili stav, nadam se da su se i građani promijenili, ili možda nijesu. Hvala lijepa.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala Vama, kolega Daniloviću.

Kolega Sekulić, izvolite. Pet plus jedan.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolege, ovdje postoji pravni i politički dio kada govorimo o ovoj odluci i dozvolite mi da prvo se osvrnem na ono što je važnije to je pravni dio.

Dozvolite na samom početku da kažem da ova odluka nema pravno utemeljenje i da saopštim bez obzira što o tome u konačnom treba da odluči Ustavni sud, da je odluka apsolutno neustavna. Uostalom i Bogišić kaže da jasnoj stvari ne treba tumači. Ali, da krenemo od samoga naziva ove odluke.

Znači, Odluka o obrazovanju privremenog odbora za vršenje nadzora nad radom državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne uprave. Dajete molim vas, znači, čovjek koji je elementarno pročitao osnovne stavove u Ustavu i poznaje sistem podjele vlasti, odmah bi znao da je ovo neustavno. Znači, ne postoji mogućnost da radno tijelo Skupštine vrši nadzor nad recimo, radom organa državne uprave, a još manje nad radom organa lokalne samouprave.

Vi se ovdje pozivate na Ustav. A Ustav, recimo član 117 kada govorimo o lokalnoj samoupravi jasno saopštava, da Skupština opštine vrši svoje poslove i svoje nadležnosti, a vi hoćete da vršite nadzor nad tim, kao što vršite nadzor nad organima državne uprave. Dajte molim vas, znači, mislim da je elementarno neozbiljno od predlagača da nam dostave ovakav predlog. To što predlagači nijesu pravници po struci mislim da ih ne opravdava, naravno, meni olakšava, ali njih ne opravdava jer su uostalom u svojim poslaničkim klubovima imali dovoljno ljudi koji se veoma ozbiljno bave pravom i koji su mogli da im daju savjete.

Naravno, šta je to šta bi oni kontrolisali? Doslednu primjenu zakona. Dajte molim vas, ne postoji mogućnost da na ovakav način uredimo djelokrug rada jednog at hok skupštinskog radnog tijela. Znači, ova odluka je spora, ne samo što treba to radno tijelo da radi, nego i sami djelokrug rada. Naravno, kasnije ću nešto i oko političkih djelova ovog odbora, ali samo pravno. Znači, šta se dešava, do kada ovaj odbor radi? Znači, ovaj odbor radi, kako se kaže u samoj odluci, do odgovarajuće odluke Skupštine Crne Gore kojom se konstatuje da je uspostavljeno povjerenje u izborni proces.

Kada je to uspostavljeno povjerenje u stvari, kada je izgubljeno to povjerenje, kada se uspostavlja, ko o tome odlučuje? Odlučuju pobjednici na izborima. Izvinite, gospodo moja draga, ali znači li to da će ovo tijelo postojati sve dok opozicija dobije izbore? Mislim da je dovoljno za one koji se ozbiljnije bave pravom da jasno sagledaju kolika bi bila šteta po pravni sistem Crne Gore od jedne ovakve odluke, a na stranu to što, kažem još jednaput, i kada bi ovakva odluka bila izglasana ona ne bi mogla da sprovede bilo kakve efekte, odnosno ne bi postojala bila kakva mogućnost da ona zaživi.

Sada malo i o onome što su načeli predlagači u svom uvodnom dijelu, govorim o tim političkim pitanjima. Samo da se vratimo unazad kada je čitava priča o izbornom procesu počela. Onoga trenutka kada su naše kolege iz opozicije izgubili prvo parlamentarne izbore, pa onda i predsjedničke izbore i kada više nije bilo mogućnosti da osim da naprave dvije stvari. Jedna stvar je bila građanski protest i druga mogućnost je bila da sagledaju svoje greške i da daju ostavke na svoje funkcije. Kako ovo drugo nije dolazilo u obzir, napravljeni su građanski protesti i onda smo ušli u skupštinsku proceduru sa predlogom da se ponovo

preispitaju izborni zakoni. Naravno, dolazimo do toga da li građani imaju povjerenja u izborni proces. Izlaznost od preko 70% govori da građani imaju povjerenja u izborni proces. Povjerenje nemaju oni koji izbore gube. Onda imamo problem sa time da svako malo mijenjamo izborne zakone.

Dozvolite, kolege, potrošili smo nekoliko mjeseci, rekao bih, velikog rada na nešto što je ispravljanje nečega što su kolege iz opozicije ranije bile prihvatile, izbornih zakona koje smo zajedno pisali. Ponavljam da smo i tada ulagali sredstva, govorimo o sprejevima, govorimo o kutijama, govorimo o svim tim stvarima koje su trebale da dovedu do onoga što naše kolege iz opozicije kažu poštenu izbore i onda kada ponovo izgube izbore, onda imamo problem da treba dati neke nove kontrolne mehanizme u čitavom izbornom sistemu. Mislim da nije korektno. Nije korektno, prije svega, sa političkog aspekta na ovakav način poturati jedan pravni akt koji ne može da bude dio pravnog sistema Crne Gore s jedne strane, a s druge strane, kažem još jedanput, čini mi se najbolji način govori upravo o onome što je bio cilj opozicije, da dovedu sve pod znakom pitanja iako su i sami svjesni da izbore gube zbog svojih slabosti, a ne zbog izbornih zakona. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Sekuliću.

U ime Demokratskog fronta riječ ima kolega Đukanović.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, dame i gospodo,

Kao što građani Crne Gore znaju, već više od skoro godinu dana traje rasprava o uspostavljanju, neću da kažem vraćanju nego uspostavljanju povjerenja u izborni proces kome se očigledno Demokratska partija socijalista žestoko suprotstavlja.

Nevjerovatno je da ovdje čujemo stavove zbog čega će vama ovo, što će vama ovo. Pa, vi ste glasali za ovo i da se formira radna grupa za uspostavljanje povjerenja u izborni proces. Vi ste glasali za Zakon o izboru odbornika i poslanika, vi ste glasali za Zakon o biračkom spisku i danas ste se sjetili da to nije dobro i prebacate nama da mi implementiramo te zakone. To je suština. Jer, nije korektno, kao što je moj prethodnik Goran Danilović rekao, da saopštite, da pristanete da vaš predsjednik stranke kaže da DPS treba

da glasa za Zakon o izboru odbornika i poslanika, da se u tom zakonu implementacija elektronske identifikacije birača odloži za 1. novembar i glasate za to, da glasate vi za to, glasa Demokratski front za to i da se implementacija Zakona o biračkom spisku odloži za 1. januar. Šta imamo posle toga? Predsjednik Vlade, predsjednik vaše partije kaže da to ne može da se sprovede, da ne mogu sredstva da se odvajaju iz budžetske rezerve. Zna li za šta ste glasali kada ste glasali za zakon o izboru odbornika i poslanika? Zna li kako glase prelazne i završne odredbe? Da vam pročitam, znači Zakon o izboru odbornika i poslanika - Ministarstvo finansija će obezbijediti sredstva za implementaciju ovog zakona iz budžetske rezerve. Da na današnji dan u budžetskoj rezervi ima milion evra, to mora da ode za implementaciju ovog zakona. Zna li zbog čega vi to radite?

To što vi pričate građani sumnjaju ili ne sumnjaju u izborni proces, vi nam objasnite o kojim se građanima radi jer nenormalno je da se dešava sledeće, to sam sto puta ponovio i sto prvi ću put. U Crnoj Gori je na popisu 1991. godine bilo 615.000 stanovnika. Zna li koliko je birača bilo? Birača je bilo 400.000. Dvadeset tri godine kasnije u Crnoj Gori broj stanovnika se povećao za 5.000 i ima ih 620.000. Zna li koliko ima birača? Birača ima 520.000. Za 120.000 se povećao broj birača u odnosu na broj stanovnika. Dođe neko iz Monstata, to podržava DPS i kaže da su to neuporedive stvari. To su uporedive stvari. Da su neuporedive, to vi možete da pričate maloj djeci. Elektronska identifikacija birača će da vas spriječi da glasaju fantom birači, da izdajete falsifikovane lične karte i da drugi glasači glasaju umjesto onih koji su upisani u birački spisak.

Zbog čega nećete da se implementira ono za šta ste vi glasali? Tada su nas pojedinci optužili da mi pravimo neki dogovor sa DPS-om, da mi čašćavamo nekog kroz afirmativnu akciju. Niti je ko primijenio afirmativnu akciju, a sada DPS za ono za šta je glasao neće da ga implementira. Krajnje je vrijeme ako mislite da iko u Crnoj Gori povjeruje da se nokat barem vratilo povjerenje u izborni proces, a svjedoci smo da stranka vladajuće koalicije na državnom nivou i stranka koju vi molite da sa vama uđe u koaliciju na nivou Podgorice da je saopštila da je povjerenje u ovaj izborni proces manje sad nego što je ranije bilo.

Stavove Demokratskog fronta oko elektronske identifikacije birača, oko Zakona o prebivalištu, Zakona o biračkom spisku, znali ste u avgustu prošle godine. Onda su nas ubjeđivali iz DPS-a, pa gdje ćemo da skladištimo tu elektronsku opremu, pa šta će biti sa virusima. Kada smo se to prošli onda dolazi predsjednik Vlade, predsjednik DPS-a u jednom zakonu kaže, u zakonu gdje je vama naredio da glasate za taj zakon kaže, biće novac do 01. novembra, obezbijedićemo novac, a onda kao predsjednik Vlade kaže da nema novca. To su priče za malu djecu. Prestanite sa manipulacijama, glasajte, jer smo svi to dogovorili da se obrazuje radno tijelo koje će da prihvati. Mi smo prihvatili amandman Pozitivne Crne

Gore ne da vrši nadzor, nego da Odbor za praćenje primjene ovog zakona. Treba li Skupštini da se onemogući da prati primjenu nekog zakona? Ako vam je lakše da ne bude nadzor prihvatamo da prati primjenu ovog zakona. Kome smeta da neki skupštinski organ, skupštinsko radno tijelo prati primjenu zakona? Samo onome ko nema časne namjere. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i Vama, kolega Đukanoviću.

Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, trebali ste opomenuti, upozoriti, ukazati gospodinu Đukanović Milutinu da je promašio temu. Da na dnevnom redu imamo Odluku o obrazovanju privremenog odbora za vršenje nadzora nad radom državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne samouprave, a da nemamo njemu njegovu omiljenu temu koju priča već godinu dana, elektronska indentifikacija birača, da upoređuje neuporedive podatke. Podatke iz popisa koji je rađen sa jednom metodologijom u odnosu na ono što je broj birača u biračkom spisku i mnogo toga još. Tako da vas promim da ukažete da imamo ograničeno vrijeme, da imamo na dnevnom redu ovu Odluku i da se bavimo ovom odlukom, a ne temom koju smo ispričali, ali i o tome malo kasnije kada budemo uzeli riječ vezano za implementaciju već usvojenih zakona.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Simoviću. Insistiraću što prije da se donese Zakon o Skupštini Crne Gore. Isto sam i ovo vaše protumačio kao kreativno tumačenje Poslovnika, pa kroz mene.

Hoćete li vi isto kroz mene? Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Gospodine potpredsjedniče, potpuno sam pogodilo temu, jer se radi o sljedećem:

Na svakom koraku koji se tiče implementacije izbornog zakonodavstva DPS pravi opstrukciju, tako je bilo oko svih zakona. Tako je bilo i oko Zakona o izboru odbornika i poslanika, tako je bilo oko Zakona o biračkom spisku koji usvojimo u septembru a DPS se sjetio u decembru da nešto nije dobro. Tako je sad i oko formiranja ovog radnog tijela za praćenje implementacije izbornog zakonodavstva.

Znači, Demokratska partija socijalista, profesore, jednostavno ne želi da se ovo implementira. Njima se ne žuri, kao što su rekli prije, njima se ne žuri, njima odgovara ovako stanje ali samo da znaju da i rezultati izbora nijesu odraz volje građana. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Sad mi je sve jasno, ali mi nije jasno što sam ja ovdje pogriješio? Stvarno više ne možete, kolega Simoviću, pored sve moje dobre volje jednog i drugog, imaćete pet minuta plus jedan ću vam dati, pa se ispričajte dobro.

Kolega Damjanoviću, izvolite, pet plus jedan, pa kolegistica Jasavić.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, potpredsjedniče,

Kao jedan od predlagača ove odluke mogu da se složim da je amandman koji je došao od kolega iz Pozitivne, gospođe Jasavić i gospodina Perića dobar, jer će omogućiti da se prevaziđe ovaj pravnički, ustavno zakonodavni problem, tako da se ipak bavimo suštinom, a ne formom, jer je forma na ovaj način i prevaziđena i evo saglasnost i od mene ovdje u plenumu da se u tom dijelu možemo baviti ipak suštinom.

Naravno, kolege ono što je suština jeste da pokušavamo da ostvarimo povjerenje u izborni proces i sada kada bih bio maliciozan rekao bih da možda, kao predsjedniku kluba poslanika partije koja je na ovim izborima u 14 izbornih jedinica osvojila 79 mandata ili ubjedljivo druga po broju mandata, možda i ne bi pristajalo da se žalim na izborni proces. Ali dozvolite, nije valjda svrha bavljenja politikom osvajati mandate već omogućiti da građani imaju poštene i fer izbore, odnosno da ono što građani izaberu bude utemeljeno na pravu i zakonima ove države, a i ovaj izborni proces je pokazao da nemamo povjerenja i da ako ovako nastavimo ne možemo ići ka nečemu što se zovu redovni, odnosno vanredni parlamentarni izbori ili neki izbori u nekim lokalnim samoupravama.

Podsjetiću da naredne godine je možda po prvi put da nemamo nikakvih izbora u planu, ni lokalnih ni parlamentarnih, govorim o redovnim. Nisam siguran da neće biti vanrednih, o tom potom. Bilo bi dobro da neke obaveze koje su ovdje preuzete glasanjem u Parlamentu se završe do kraja. Te obaveze jesu obaveze kada je ovdje, to je kolega Đukanović rekao, DPS zajedno sa Demokratskim frontom glasao i donio Zakon o izboru odbornika i poslanika i sve one obaveze do novembra koje treba da se ispune kako bi se taj zakon i mogao primijeniti. U tom smislu puna podrška nečemu što je kolega Đukanović na odboru tražio, a to je da se ministar finansija ovdje javno izjasni o tome, da li će ispoštovani zakon i prebaciti iz budžetske rezerve sredstva Ministarstvu unutrašnjih poslova, odnosno Državnoj izbornoj komisiji kako bi se stekli uslovi za sprovođenje ovog zakona. To je prva stvar.

Druga stvar, znate da su u proceduri dva zakona, to je Predlog izmjene i dopune Zakona o državljanstvu i Predlog izmjena i dopuna Zakona o registrima prebivališta i boravišta koje su predložili kolege iz SNP-a. Mi mislimo, da ako želimo da nadgledamo kompletan izborni proces ne možemo set izbornih zakona zaokružiti bez ova dva zakona koji će omogućiti da svako onaj koji živi i radi ovdje u ovoj državi i vezao je sudbinu za ovu državu može da glasa na izborima. Imam utisak, odnosno to možemo i da dokažemo da ovdje na žalost i biračko pravo ostvaruju pojedini državljani Crne Gore koji nemaju rezidencijalni status, a shodno sadašnjim rješenjima u ovim zakonima čije promjene predlaže SNP oni na neki poseban način ostvaruju svoje biračko pravo. Glasaju sa dalekih destinacija dolazeći ovdje u Crnu Goru i ako svi mi znamo da oni nemaju prebivalište u Crnoj Gori, njima se ono i dalje vodi, jer eto tamo neku u MUP-u shodno rješenjem sadašnjeg zakona, vrši uvid i kaže, oni su tu - oni nisu tu. To su suštinske stvari kolege. Kolega Sekuliću, vjerujte mi u odnosu na ovu pravničku formu koja je bitna i mi smo oni koji poštujemo i tu formu bitno je da govorimo o suštini. Da jedan put uredimo i birački spisak da se zna ko ovdje ima biračko pravo, da se se poštuje ono što jeste Ustav i zakon i da makar u tom dijelu eliminišemo sumnju.

Sumnju imamo, naravno, i u zloupotrebu državnih resursa. Imao sam prilike da u dijelu, dok nije to Ustavni sud proglasio neustavnim, vršim zajedno sa kolegama iz Odbora za ekonomiju, finansije i budžet nadzor nad Zakonom o finansiranju političkih partija. Vjerujte mi da u okolnostima u kojima smo mogli da radimo i da dobijamo informacije i u toj mjeri smo obavili dobar posao i čestite uz zahvalnost svim kolegama, da postoji sijaset mogućnosti za vršenje zloupotreba, prije svega, državnih sredstava u partijske svrhe. Valjda je svima nama cilj, bili iz vlasti ili iz opozicije, da to jednom za svagda spriječimo. Zato je potreba da se zaokruži ova priča sa jednim privremenim radnim tijelom koje će obaviti onaj dio posla koji do sada nije obavljen i koji će podsticati, ne samo državne organe i sve one ostale koji

primjenjuju ove zakone koje smo mi ovdje donijeli, već i sami Parlament da bude mnogo aktivniji u ostvarivanju svojih prava i omogućavanju institucijama da rade svoj posao. Tu mislim na Državnu izbornu komisiju koja danas nema ni finansijske, administrativne niti tehničke resurse da sprovodi izborni proces. Sprovela ga je kako ga je sprovela, ličnim angažmanom predsjednika i sekretara Komisije, bez ikakvih sredstava u mjeri u kojoj je to bilo moguće. Tu, prije svega, mislim na obaveze Zakona o formiranju opštinskih izbornih komisija čiji rok ističe 25. jula, za formiranje novih po novom Zakonu. Mislim da ni jedna od opština, 23 i ove dvije gradske, nijesu svoj posao završile do kraja. Prema tome, ima ogromnog prostora koji mora da se prati, Parlament mora da ima aktivnu ulogu i način da se to radi, jeste da se privremeno formira tijelo do tih nekih izbora na državnom nivou koje bi, kako tako, svojim angažmanom ostvarilo povjerenje građana u izborni proces. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Damjanoviću.

Riječ ima kolegistica Jasavić a neka se pripremi kolega Nimanbegu.

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani potpredsjedniče, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani,

Moje izlaganje o ovoj vrlo važnoj temi ću početi od člana 2 stav 3 Ustava Crne Gore. Mislim da je to prava uvertira. "Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana na demokratskim izborima, u skladu sa zakonom".

Afera "Snimak" koja je svima nama dobro poznata otvorila je Pandorinu kutiju koja podrazumijeva da su izborni procesi vođeni uz zloupotrebu državnih resursa. Mi smo imali dvije dimenzije te afere, političku i pravnu. Politička dimenzija je prošla u Parlamentu kako je prošla, na žalost zahvaljujući kolegama iz Socijaldemokratske partije. Imali smo tehnički izvještaj i nijesmo imali ono što smo svi očekivali a retorički smo se zalagali da osudimo sve zloupotrebe državnih resursa, a kada je trebalo glasati imali ste podršku kolega, na žalost. Imali smo i pravnu dimenziju ove afere. Pravna dimenzija ove afere je i u ovakvom sistemu, institucionalnom, prošla na način da se ta pravna odgovornost svela na vaše aktiviste i na gospodina Janovića, koliko mi je poznato, i na par ljudi iz opštine Pljevlja zbog zloupotreba koje su se odnosila na socijalna davanja. Sve ostale dokaze koji su dostavljeni tužiocu, tužila

će vjerovatno i dalje razmatrati, ali dok se ne izabere novi državni tužilac sigurno neće procesuirati na pravno valjan način. Dokaza je sasvim dovoljno bilo.

Mi smo ušli u priču oko izgradnje povjerenja u izborni proces jer povjerenja očigledno nikada nije bilo. Zato smo i pokušali prošle godine upravo u ovo doba, čini mi se i čitav avgust, da radimo na izgradnji povjerenja kroz usvajanje izbornog zakonodavstva. Čini mi se da je taj rad išao na jedan kvalitetan način, pa je zapao, da ne pravim sada jednu retrospektivu, u jednu krizu opet zahvaljujući opstrukciji Demokratske partije socijalista, na čelu sa vama, gospodine predsjedniče poslaničkog Kluba Demokratske partije socijalista, ali smo ipak taj proces priveli kraju na način što smo glasali za izbornu zakonodavstvo.

Šta se dešava nakon toga?

Nakon toga imamo odgovor premijera i ministra finansija da novca neće biti za implementaciju zakona i za obezbjeđivanje novca za kupovinu svega onoga što smo mi svi, zajedno sa vama, dogovarali a to je oko sistema za elektronsku identifikaciju birača. Nije to omiljena tema samo gospodina Đukanovića, to je omiljena tema svakog poštenog građanina, koji želi da ima poštene i fer izbore. Poštene i fer izbore možemo imati samo ako obezbijedimo da oni koji zaista imaju pravo glasa i koji se nalaze na teritoriji Crne Gore glasaju, bez bilo kakve zloupotrebe onih koje ste vi, vašom politikom, iselili iz Crne Gore i učinili ih dalekim, fizički, ali ne dalekim od svoje domovine i oni imaju pravo glasa i njihovo pravo glasa niko ne može osporiti. Mi vam želimo osporiti potrebu da vi zloupotrebjavate njihovo odsustvo jer ste odgovorni vi za njihovo odsustvo.

Novca, kaže premijer, nema. Pomaže mu, pritom, i ministar finansija a zaboravljaju da je 354 miliona dug za poreze i doprinose ovoj državi i oko toga nema prevelike priče ali oko novca za izbornu zakonodavstvo, to je nekih oko milion eura, se vodi velika polemika i odlaže donošenje odluka u Vladi i imamo čitavu priču oko toga na premjerskom satu, kako smo mi trebali da planiramo kako ćemo donositi i kojom dinamikom zakone, što je neprihvatljivo.

Raduje me da su kolege predlagači prihvatili amandman koji smo iz Pozitivne dali, vezano za sam rad oformljenog odbora. Predložili smo da taj odbro prati primjenu izbornog zakonodavstva. Mislimo da je to potpuno legitimno jer član 11 Ustava Crne Gore kaže:

"Vlast je uređena po načelu podjele valasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast Vlada, a sudsku sud.

Vlast je ograničena Ustavom i zakonom.

Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli."

Imajući u vidu činjenicu da Skupština, shodno članu 82 donosi zakone, a da shodno Poslovniku Skupštine može pratiti primjenu zakona koje donosi to smo predložili da privremeni odbor ne vrši nadzor već da prati izmjenu i ovdje u obrazloženju izostavljeno je izborno zakonodavstva. Ovo iz razloga što prema našem Poslovniku i Zakonodavni odbor i Odbor za ekonomiju, finansije i Odbor za ljudska prava i Odbor za rodnu ravnopravnost i odbori za turizam, za zdravstvo, za prosvjetu, prate i ocjenjuju primjenu zakona. Tako iz tog razloga mislimo da je ovo utemeljeno i da je neophodno da se formira ovo radno tijelo. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama .

Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU:

Hvala vam, potpredsjedniče Raduloviću.

Svoju diskusiju na predloženu odluku o obrazovanju privremenog odbora za nadzor nad organima lokalne samouprave, državne uprave, počecu s tim da, što se mene tiče i rada u ovoj Skupštini, stav da li glasati ili ne ovaj predlog odluke, dali smo 31.maja prošle godine kada smo usvojili Zaključke o izgradjivanju povjerenja u izborni proces. Moram sve članove Parlamenta, moje kolege, podsjetiti da to nije bio jednostavan proces. Znači, usaglašavanj ili glasanje o tim zaključcima prošle godine svi smo mi dali svoje viđenje kakva je politička scena a posebno o izbornom procesu u Crnoj Gori. Nije to došlo napament, nije to došlo od afere "Snimak", svi smo mi svjesni negativnosti, svi naši aktivisti na terenu upozoravaju, ističu ono što u izbornom procesu nije u redu.

Mi kao dom koji, po meni, imamo najveći legitimitet što se tiče politike u Crnoj Gori, ipak smo izašli pred glasače, dali naše programe, dobili taj legitimitet u glasovima i sigurno ne slažem se sa time ili ne vidim da je sve u životu crno ili bijelo pa da su svi na jednoj strani imaju legitimiteta a svi na drugoj strani nemaju legitimiteta. Podsjetiću da je moja stranka osnovana 2006. godine. 2006. godine smo izašli na izbore i jedan moj dragi prijatelj, aktivista, kada pojašnjava kako smo mi obučavali naše ljude da bi bili za biračkim kutijama,

ono je govorio - mi smo trenirali da budemo big bulovi, da su na biračkom mjestu i da će biti svega i svačega. Da ko zna odakle će doći olovka ko će zaokružiti listić, ko će napraviti nevažeći listić. Ono što je moje iskustvo, bavljenjem politikom, govori da u Crnoj Gori manipulacija izbora ne radi na dan izbornog procesa, nego se radi puno prije. Radi se prije, potpredsjedniče. Sam izborni dan protiče u tome da se korektno izlazi na glasanje u sve ove negativnosti koje se ističe ali koje se i preneglašavaju i zbog neznanja pojedinih NVO i tako loše implementiraju.

Možda su u pravu, ali ono što je bitno mi moramo izgraditi povjerenje u izborni proces jer je to osnov demokratije, jer onaj ko je biran da je biran legitimno, da onaj koji izgubi izbore da prihvati to, onaj koji je dobio da ne dobije nadmoć, zna da se može mijenjati.

Stoga bih samo želio, na kraju, reći šta je bilo sa ovim zaključcima, pošto kolege to ne ističu, to smo usvojili u maju prošle godine. Znači, prvi zaključak je bio da će se i prije promjene Ustava izglasati Vrhovni državni tužilac, to nijesmo uradili; drugi je da Skupština poziva Tužilaštvo da odgovorno i profesionalno obavi istragu, imajući u vidu preporuke zajednice u cilju izgradnje, nemam odgovor na to; sama radna grupa. Radnu grupu koju smo osnovali i koja se godinu dana pokušavala usaglasiti više zakona koji se tiču izbornog zakonodavstva po meni je na kraju dobila jednu negativnu uslugu od strane predsjednika ovog doma koji je bio prihvatio svakakve amandmane i kao taj dokument je bio konačan, koji su onda poslanici DPS-a i DF glasali. Naš predsjednik Krivokapić, žao mi je što on nije tu, onda je taj dokument bio konačan. Nije se moglo intervenisati i možda zbog toga imamo problema posebno kod državnih i opštinskih izbornih komisija koje je naglasio kolega Damjanović, da one će se nekim slučajevima, biće paradoksalno kako će biti formirane, ali to je rezultat naših političkih nemogućnosti da se dogovorimo. Po meni i ovi zaključci, baš sam danas malo skeptičan, i ovi zaključci kada se bude usvojio ovaj predlog odluke, isto će imati problema u implementaciji, ali je neophodan korak da bi ostvarili osnovno ono što smo glasali prošle godine da bi gradili povjerenje u izborni proces. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Nimanbegu.

Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Uvaženi potpredsjedniče Skupštine, smatram da je uspostavljanje povjerenja u izborni proces jednim dijelom postignuto kroz višemjesečni rad Radne grupe. Međutim, ako uzmemo u obzir na kom stepenu se to povjerenje nalazi možda taj proces treba nastaviti jer vjerujemo da ćemo uspjeti na tom zadatku i smatram da je on bitan za dalji demokratski razvoj Crne Gore.

Pošten i otvoren izborni proces bez sumnje u regularnost izbora i u krajnje poštovanje izborne volje građana je konačni cilj. Djelokrug aktivnosti Radne grupe je bio veoma širok i obuhvatao je rad na izmjenama i dopunama više zakona. Potrebno je, radi izgradnje punog povjerenja u izborni proces pored zakona koji su donijeti, usvojiti i set zakona koji su dogovoreni. Šta je sa tim zakonima?

Važno je da ta rješenja koja se donesu budu održava a ne da padaju na probi vremena, tj. da donosimo rješenja koje je moguće sprovesti. Manjinske partije su svo vrijeme bile vrlo odgovorne, radile predano i podržavali sva rješenja za koje je procijenjeno da su održiva. Za aktivno učešće zainteresovani smo iz više razloga: transparentan i demokratski izborni proces, punim povjerenjem u isti, proces bez zloupotreba državnih i bilo kojih drugih resursa, da rezultat izbora bude volja građana bez bilo kakvog prekrajanja.

Manjinske partije nikada nijesu doprinosile izbornim mahinacijama i krađama ali su za to često bile izložene takvim mahinacijama.

Zbog svega toga želimo poštene izborne procese s punim povjerenjem u njihov ishod. Kao manjinska partija zainteresovani smo da se dio zakona koji se odnosi na autentičnu zastupljenost sprovodi. Iz svih tih razloga smo veoma zainteresovani da predstavnici Bošnjačke stranke i drugih manjinskih partija budu u ovom radnom tijelu jer želimo aktivno učestvovati u praćenju ovih rješenja za koja smo se zalagali i koja su ujedno plod našeg rada.

Bez uvažavanja glasa manjinskih političkih subjekata, kao autentičnih predstavnika svojih naroda, nema istinske demokratizacije Crne Gore niti ima istinski multietničke stvarnosti. Što je najvažnije moramo se držati Ustava koji je najviši pravni akt i kojim je regulisano sve ovo o čemu sam sada govorio. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Kalač.

Predlagač, da li želi da komentariše uvodna izlaganje? Izvolite, kolega Danilović.

GORAN DANILOVIĆ:

Imam pravo na komentar, i hoću kratko.

Dakle, očekivao sam da će kolege iz DPS-a nakon što su čuli da smo, kao predlagači i usvojili amandmane grupe poslanika koji predstavljaju manjinske partije a potom i koleginica Jasavić, pa u redu sada možemo da glasamo. Medjutim, sada se zalazi u finese koje otkrivaju potpunu namjeru kolega iz Demokratske partije socijalista. Ne mogu, vjerujte mi, da razumijem da neko, nakon godinu dana, gurne cijelu godinu kao da se nije dogodila. Kolega Sekuliću, pošto ste vi imali osvrt hoću samo jedno da pitam - da li ste vi primjetili Izvještaj Evropske komisije u kojem su konstatovali aferu "Snimak"? Da li je vama jasno da vi nemate problem samo sa nama nego imati problem, sa aferom "Snimak", sa svojom partijom? Da li vam je jasno da je to stiglo sa briselske adrese? Da li vi mislite da su oni neinformisani? Da li mislite da se šale? Da li vi mislite da smo zaboravili da je zakon, za koji ste vi glasali, bio uslov daljeg integrisanja. Podsjećam vas, uvaženi kolega, da me je gospodin Drobnič, kojeg ste proglasili "nesposobnim" od strane vašeg ministra vanjskih poslova rekao da ste prevarili Evropsku komisiju kada ste obećali da ćemo do prošle Nove godine usvojiti, pa su nas, potom, natjerali da usvojimo izbornu zakonodavstvo početkom godine, navrat na nos, što bi se reklo narodnim jezikom. Sve ste to zaboravili.

Slušajte sada šta ću vam reći, bez namjere da budem prorok, i garantujem vam, ne kao neko ko svaki dan zove da pita za raspoloženje, odbijte vi da formiramo mi ovo radno tijelo. Ispratite u svom proročkom stavu i predsjednika Vlade, gospodina Đukanovića, koji onako bezobzirno kaže nema novca, ali zapamtite što vam govorim - nakon 1.novembra, gospodo, ćete opet imati stav ove nespretne Evropske komisije da je ovaj odbor implementacija izbornog zakonodavstva uslov daljeg napredovanja Crne Gore.

Vi ste krivi, izvolite, radite šta hoćete. Nijesmo mi optuženi za aferu "Snimak" od strane međunarodne zajednice, nego vi. Nijesu nas stavili na dodatne provjere nego vas. Ako mislite da se to sve zaboravlja, da to niko ne prati, prošle godine sam vam govorio istu stvar, saopštavao vam prije Nove godine da će nam neko reći kako smo prevarili. Kada vam je to rečeno evo vi sada sa nevjerovatnom "sigurnošću" saopštavate i to onako trivijalno pa rekao bih skoro praveći bizarnu situaciju, oni pominju tamo neku elektronsku identifikaciju birača. Pa šta da vam pominjemo? Da budem vrlo otvoren, naši ljudi na biračkim mjestima, ljudi koji su časni, pošteni, nenaučeni marifetluku, ne mogu da se odbrane.

Jedna rečenica, završavam.

Dakle, u nedostatku toga na vrijeme smo vam predložili elektronsku identifikaciju birača, da ne dovodite ljude koji nemaju pravo da glasaju, ili da se ne glasa tuđim ličnim kartama. Glasali ste za to gospodo, glasali ste za to. Neće biti prvi put ako ne stanete iza onoga što je bilo prije godinu dana. Ne daj bože da bude prvi put.

Tako mi Đurđevine, mogao bih i o tome, ali u Đurđevini ste neslavno prošli. U Đurđevini kada osvoji DF nula glasova vi imate državni problem. Šta bi bilo da osvojimo vlast? Naša nula je ponekad veća nego vaša pobjeda, tako je i u Đurđevini. Zato što nepošteno radite.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Daniloviću.

Ko želi od uvodničara riječ? Izvolit, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Naravno, pretpostavljam da je gospodin Danilović znao za odredbe Poslovnika, kada me je lično prozvao, koje se tiču odgovora. Dozvolićete član 100 i 1001 ako dobro pročitate, gospodine potpredsjedniče a pretpostavljam da hoćete, daje mi pravo na repliku.

Žao mi je, gospodine Daniloviću, što ste se baš vi javili. Istinu za volju, mislim da makar vi nijeste imali pravo da pričate o ovoj temi. Ne treba da vas podsjećam, ne treba da podsjećam javnost Crne Gore, vrlo ste vrlo umiješani u neke stvari u Herceg Novome da biste vi bilo kome držali prediku u Parlamentu Crne Gore. Ali, da se vratimo na ono što je predmet, odnosno što je vaš potpis.

Priznajte da ova odluka pravno nije valjana.

Gospodine Daniloviću, prije par dana, na sjednici Kolegijuma, mijenjao sam gospodina Simovića, sam vam predložio da zajedno sjednemo i napišemo odluku koja će istrpljeti pravnu probu i koja će biti pravno utemeljena, koja neće biti neustavna. Vi tu ponudu nijeste prihvatili. Sada, kada vam saopštavamo javno da nešto nije pravno dobro, opet smo mi krivi. Opet imamo problem oko nečega, znači mi bi trebali da uradimo nešto što je protiv ustavno da biste vi bili zadovoljni. Nemamo nikakv problem sa međunarodnom zajednicom,

vjerujte mi. Sve ovo što je postigla Crna Gora u prethodnih godina i što je sada na vratima Evropske unije to je zasluga Demokratske partije socijalista. Nemojte vi da se brinete oko našeg odnosa sa Evropskom komisijom. Tu nemamo nikakav problem, s tim što moram da budem iskren da imate problem sa ovim amandmanom. Vi ste čovjek koji se bavi književnošću, pa samo da vam pročitam dio, zato što ovo nije pravna materija već je ovo nešto drugo. Znači, predlog odluke o obrazovanju privremenog odbora za praćenje primjene izbornog zakonodavstva, i tako dalje, u pogledu njihove dosljedne primjene. Ako ovo može jezički da istrpi, pustite pravnu logiku, jezički može da istrpi ovo vaše prihvatljivo, to je drugo pitanje. Znači, molim vas zaista da budemo ozbiljniji kada predlažemo pravne akte Skupštini Crne Gore zato što ovdje ima dovoljno dobrih pravnika. Jesam diplomirao pravo, ali ne ubrajam sebe u dovoljno dobre pravnike, ali kažem ima dovoljno dobrih pravnika da zajednički možete da napišete jednu odluku koja će istrpiti probu ne samo o pitanju ustavnosti, nego i pitanja ovog jezičkog odnosa. Hvala.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama, kolega Sekuliću.

Završili smo prvi krug. Niko od drugih uvodničara ne želi odgovor na komentar. U redu.

Prelazimo na Klub poslanika Demokratske partije socijalista, kolega Vuković pet plus jedan. Izvolite, kolega Vukoviću.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Hvala, potpredsjedniče.

Koleginice i kolege, pa o odluci ako bi pričali, u stvari nama postaje interesatno da ne kažem neku riječ koja bi vas iziritirala, slušati ubjeđivanje crnogorske javnosti od strane onih koji imaju već ili tek treba da imaju posla sa nadležnim državnim organima zbog navoda ljudi iz njihovih klubova da su u sredinama u kojima su oni vlast vršene katastrofalne zloupotrebe državnih resursa. Jedan od kolega je izašao, neću da pominjem njegovo ime, niti da zloupotrljavam meni to nije bilo milo da se dešava, nijesam demagog, ovo je jedna zemlja koju trebamo da sredimo za sve nas, ali selektivno mogu da pravim vašarište u sredini u kojoj ja odlučujem, bio to Herceg Novi. Slušam ovih dana šta se dešava dolje, bilo to Pljevlja, slušamo mjesecima što se dešava da bi kulminiralo jednim stavom koji tako decidno

niđe nije saopšten, i sve se zarabljuje jednom opštom galamom "Snimak", "Snimak". Nijesam pomenut u "Snimku" i valjda imam moralno, materijalno i političko pravo da ukažem na ovu činjenicu.

Hoću da vam kažem kolege da je ovaj tekst tako urađen, pravno gledano, da on ne trpi, kolege iz Pozitivne, nikakve promjene, amandmanskog karaktera. On je tako loš da ga treba nanovo napisati. Vi ste pokušali da napravite intervenciju na prva tri člana i evo moj kolega je ukazao da ste jezički malo pobrkali neke stvari u samom naslovu. Šta ćemo vi koji ste pokušali, tu namjeru vrlo cijenim, da spasite što se spasiti ne može. Šta ćemo sa zadnja tri člana ove predložene odluke. Pazite, kaže čitava suština priče u odluci je ko će biti predsjednik a ko potpredsjednik. Nema čak ni kopredsjedavajućeg u tom, nego to mora biti pet - šest stavova a ostalo sve strpano u dva i po člana. Oko toga kako ćemo se nositi u toj radnoj grupi, do odluke Skupštine budi bog sa nama. Ni riječi o tome ko tu odluku treba da pripremi, u kom trenutku, u kojih mjerljivih rezultata koj će se već potvrditi vraćanjem povjerenja u izborni proces. Šta mi ovim otvaramo? Otvaramo prostor za klasični pravni i politički vulutarizam u ovom parlamentu. Juče ste kolege upozoreni od pravnika iz Kluba, na žalost, vi nemate pravnika, u vašem klubu imate sjajnih drugih ljudi drugih struka ali pravo je dosta zahtjevno. Znae, kao političari možemo da budemo lepršavi, da nas kako reče moj kolega - malo ćemo to ispraviti oko prava, ali važno je da guramo ideju pa makar bila nakaradno nasadena. Ne može. Ovo je fabrika zakona. Ođe nas prepoznaju što emitujemo. Hoćete li još jedan debakl da doživimo pred Ustavnim sudom. Mi jesmo potpisali te zaključke ali nijesmo za ovakvu izvedbu tih zaključaka. Nijesmo za ovakvu odluku koja je nakaradna. Nijesmo za odluku koja će nas javno kompromitovati. Nijesmo za odluku koja ruši sistem podijeljene vlasti. Nijesmo za odluku koja uvodi novi institut nadzora Skupštine nad svim i svačim u ovoj državi. Nijesmo za odluku koja uvodi sistem jedinstva vlasti. Mi smo za nešto drugo. Mi smo za nešto što se temelji na Ustavu i zakonima ove države.

Kažete da ste nas čekali dugo nestrpljivo i kada ste videli da DPS odugovlači sa prihvatanjem realizacijom zaključaka, vi ste sjeli i sami napisali ovu odluku. Pa sjajno. A šta piše u odluci? Kao pravnici ili polu pravnici piše da treba da se ostvare prethodni uslovi da bi formirali radno tijelo. Kaže ovako - radna grupa se obavezuje da eventualne prijedloge za izmjene i dopune zakona podnese Skupštini usvajanjem do 10. septembra 2013. Ništa od toga. Ni jedan jedini zakon radna grupa ne predložila nego nije ni napisala, ni unijela u proceduru nego smo radili po klubovima pojedinačno čak i pojedinačno kao poslanici. Šta piše dalje, nakon usvajanja predloga izmjena i dopunama zakona iz tačke 3 ovih zaključaka, znate koji su to zakoni: Zakon o biračkim spiskovima, usvojen, Zakon o ličnoj karti (usvojen), Zakon o registru prebivališta ni takli ga nijesmo, Zakon o izboru odbornika i poslanika pao na Ustavnom sudu u jednoj odredbi oko koje smo se svađali danima, Zakon o finansiranju

političkih stranaka , bolje da ne pričamo o toj kompromitaciji, Zakon o crnogorskom državljanstvu. Jesmo li riječ rekli o njemu nego što smo odbili amandmane SNP-a. Pa koje zakone ćemo da kontrolišemo? One koje nije ovaj parlament usvojio? Pa nemojte da se sprdamo. Pročitajmo šta piše u zaključcima koji nas obavezuju da usvojimo ovu odluku. Prema tome nije kako se kaže ono nije pao šećer u vodu, hvala kolega, vratimo se, uzmimo kao osnovu ovo što su uradile kolege iz Pozitivne Crne Gore šedimo, napravimo odgovarajuću odluku i viđete da glasati za ono što drži vodu kada je ustavni sistem, pravni sistem ove države u pitanju, a ne da glasamo i da budemo sa onima koji neznaveno, možda iskreno u namjeri, ali pravno neznaveno predlažu ove tekstove.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala. Imate dva komentara, da vidimo koliko su neznaveni. Izvolite, kolega Daniloviću, pa kolegunica Jasavić.

GORAN DANILOVIĆ:

Potpredsjedniče, u ime predlagača imam pravo da komentarišem ono što smatram da nije korektno.

Gospodine Vukoviću, umjesto da s vama vodim dijalog ja moram da odgovorim od ove zadnje -neznaveno, ali vi valjda imate tu ambiciju profesorsku odnedavno da možete da edukujete nekoga. Ja na to ne pristajem. Ovdje smo ravnopravni i mislim da odlično znam o čemu se radi.

Dajem vam riječ da će duže trajati ova moja odluka nego Ustav koji ste vi pisali, da vam vratim onako kako zaslužujete. Na žalost mogao bih, a bolje da preskočim i to na koji način i kako ste vi dolazili do određenih pravnih tekstova koji su vam odveli u slavu. Ne zamjerite meni, ja sam htio da napišemo zajedničku odluku, ali vaš kolega koji sjedi s vaše desne strane je izigravao ono što smo zajednički odlučili prije godinu dana, godinu dana i nijesam više imao strpljenja.

O tome, imam li ja pravo da pričam, jer sam pomenut u Herceg Novom. Imam pravo da pričam, jer sam pomenut od onih koji ne bih da pominjem ovdje. Zato što, ako na čovjeka nalažete to znači da treba on da učuti, nego onaj ko radi takve stvari. I gospodine Vukoviću, nemojte se pozivati na to, ko je šta kome rekao, pa makar taj koji je rekao bio do juče moj

saveznik ili vaš, jer bih ja vas mogao podsjetiti da je pretvorio i u knjigu vaš dojučerašnji, za istoriju je tako, predsjednik partije ono što je mislio o vama u Pravilima ćutanja.

Potpisujem odmah da se zamijenimo za te neslavne uloge. Sa mnom tako nećete razgovarati zbog toga što, ja ipak mislim da nijesam predmet pažnje ni Interpola ni Evropske komisije. Nemojte da se ljutite, taj snimak koji je isforsirala vaša dnevna novina ne postoji za evropske prilike postoji samo onaj snimak koji je javan sa vaše sjednice Glavnog odbora. Dobro je što vi nijeste akter, ali nemojte da branite druge. I nemojte da napadate mene riječima onih koji nečasno zarađuju posao u novinama. Nečasno zbog toga što nijesu novinari nego obavještajci. Sve što sam rekao u Herceg Novom onako kako sam rekao treba da mi služi na ponos. Onako kako je iskrivljeno onome ko je iskrevio. Vi nemate naravo privilegiju kao kolega Sekulić da kažete ne smatram se najboljim pravnikom, on ima privilegiju i književnu slobodu pa mu zbog toga bude i oprošteno, vi ste doktor prava i nemojte meni neznaveno. Ako je ovo neznaveno vidite kako su prolazili vaši pravni tekstovi, pa ćete biti drugi put malo oprezniji.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega. Izvolite, kolega Vukoviću.

MIODRAG VUKOVIĆ:

U pravu je kolega Danilović. U pravu je i ja sam uhvatio udicu koju su bačili u ovom Parlamentu oni koji su napisali nešto, ili im je neko napisao u šta nijesu ni sami sigurni da je ispravan tekst i moje generalno izvinjenje, što sam i sebi i vama, vama i sebi, što sam okliznuo, ali sačuvaj mu obraz vladiko, kao on tebi.

Kolega Daniloviću, moji pravni tekstovi, moja pravna istorija ostala je zabilježena. Ja vam nijesam rekao da ste vi radili ono što vam se spočitava, nego sam rekao da vam se spočitava nešto da ste radili. Ja iskreno sumnjam da je to tačno. Ja sam samo pomenuo i pogriješio. Pomenuo jednog vašeg kolegu koji vas je ne kao pravnika, i kao filozofa, i kao marksistu, i kao čovjeka, bivšeg DPS-ovca i tako dalje doveo u kontekst jednog ružnog događaja u Pljevljima. Nije mi milo. Izvinite. Stavljam tačku na ovo.

Molim vas, nemojte braniti kao što ste nas maltretirali tokom rada radne grupe. Braniti tekst koji i pravno nije korektan. Evo da ne govorim neznaveni, koji nije korektan, pa same intervencije kolega iz Pozitivne napravile su potpuno drugačiji tekst i razradu zaključaka. To

koleginica nije htjela da kaže. Išla je okolo, okolo da bi rekla, predložili smo amandmane od naslova pa prva tri člana. Ja sam rekao, a šta sa ostala tri člana? Hoćemo li da napravimo gore odraslog čovjeka, dolje dijete, dolje nekoga ko još ne može da stoji na nogama. Napravimo ozbiljan tekst. Imate u nama sagovornika, i ajde da to zajedno uradimo.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vukoviću. Izvolite, koleginica Jasavić. Izvolite.

Mislim da vas je pozitivno pomenuo. Molim vas da završimo današnju priču, pa ćemo nastaviti u srijedu.

Izvolite, koleginice Jasavić, pa onda ću vam dati riječ da vidimo što je to?

AZRA JASAVIĆ:

Poštovani kolega Vukoviću,

Veoma dobro znate da kada su ovi amandmani podneseni, podneseni su zbog člana 11. Ustava Crne Gore, gdje je jasna definisana podjela vlasti i sa stanovišta nadzora da li može ili ne može Skupština da vrši nadzor i mi smo to u obrazloženju vrlo eksplicitno i objasnili.

Ono što je za pomenuti, to je da se Demokratska partija socijalista i njeni predstavnici kada obrazlažu bilo što što im nije prihvatljivo i što narušava sve zloupotrebe u toku izbornog procesa koje oni vrše već decenijama, onda se uvijek nađu pravni čistunci da objasne šta može, šta ne može i vi znate da ste kao i ja imali mogućnost da podnesete amandmane, da korigujete, da date doprinos, ali vi to nijeste uradili i sada pozivate na to da radimo to sada svi zajedno. Kako smo radili svi zajedno najbolje potvrđuje rad u Radnoj grupi za izgradnju povjerenja u izborni proces, gdje je Demokratska partija socijalista očigledno opstruirala kompletan rad.

Evo, imali smo izlaganja kolege Danilovića, komentar da je on čekao od gospodina s vaše desne strane saradnju po ovom pitanju, ali da te saradnje nije bilo. Ono što mene zanima, jeste to da vidim šta vi to hoćete, što je problematično oko dosljedne primjene. Ja mislim da mogu čak i da se makne ta riječ oko dosljedne primjene nije sporno, ali to je ostalo iz prethodnog teksta. Meni je bilo potrebno da tu riječ oko nadzora zamijenimo: "praćenjem primjene". Mi to možemo, možemo da pratimo primjenu propisa, ali baš da vršimo nadzor

nad radom sudske vlasti i izvršne, to nije nešto što bi moglo po našem Ustavu. Zbog toga je bio i ovaj amandman koji je prihvaćen i znate našta meni sve ovo liči što vi radite.

Ne postoji povjerenje u izborni proces i sa tog stanovišta možemo reći da naša kuća simbolički govoreći gori. I sad gledamo kuću koja gori, jer nema povjerenja u izborni proces, a vi govorite da li su prozori dovoljno dobro postavljeni, da li je kuća osvijetljena ili ne, a kuća gori, pa nemojte dalje. Dajte da gasimo to što gori, dajte da zajedno gasimo to što gori, a gori, jer nema povjerenja u izborni proces. To je jasno da ga nema. Zbog toga smo ušli u ovaj proces. I samo da završim oko Zakona o finansiranju političkih partija.

Zahvaljujući Zakonu o finansiranju političkih partija, vi nemate apsolutnu vlast u Podgorici, vi imate 53% građana koji su opoziciono okrenuti, koji su vam rekli ne, 53% građana je više od 47% i svako onaj ko vama pokloni povjerenje će izdati izbornu volju građana. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, koleginice.

Izvolite.

MIODRAG VUKOVIĆ:

O čemu sad ja da pričam, o Odluci, pa ne znam ni ja potpredsjedniče, o Odluci ili o politici?

Gospođo Jasavić, 53, ja znam da je više od 47, samo ne spajajte babe i žabe. To ako ste vi spremni da idete sa onima za koje ste se zakleli sa onih 10 božjih zapovjesti, kada ste konstituisani prije dvije godine, to je vaš izbor, pa da narodni izbor. To je narodni izbor koji je od 350 odbornika vašoj partiji dao ni manje ni više nego sedam odbornika u 12 opština i đe imate, samo kritikujete DPS, ja se okrećem i gledam iz svoje partije, šta se to dešava, jer ne mogu da vidim, da prepoznam ništa od onoga što vi govorite. Pitam se zbog čega koleginice, zbog čega toliko jeda, zbog čega toliko strasti, zbog čega. Čuo sam da je jutros bilo primjedbi na taj vaš način kako nastupate, neću tome doprinositi.

Jesmo li mi rekli u Podgorici ili vi, na osnovu vraćenog povjerenja? Evo vratili smo povjerenje. Vi hoćete da budete vlast u Podgorici na osnovu nevraćenog povjerenja. Dobili ste mandate, odlučujete, čak možete da budete vlast. O čemu mi pričamo ovdje, o čemu

pričamo o nevraćenom povjerenju. Pa dajte, budite korektni. Recite je li vraćeno ili nije vraćeno. Ako nije vraćeno nećete da učestvujete u vlast, ako je vraćeno onda učestvujete u vlasti.

I drugo, jesmo li mi rekli da ne smeta DPS-u da ode u opoziciju, samo se prijavite građanima i recite šta im nudite. Hoćete li sutra da mijenjate i državnu vlast i da prvi potez te vaše koalicije bude kada ministar kulture iz neke od stranaka koje su predlagale ovdje te akte, ja i vi bili svjedoci, predlagali da se prvo sruši mauzolej na Lovćenu, a vi ste crnogorska partija.

Ne, ne, to je ono lako ćemo, lako ćemo mi sa pravom, nego mi da vidimo kako ćemo ovo da provedemo. Pa ovo, kolegice, ne da se ispravljati, ovo treba raditi nanovo. Hoćete li to ili ne, vaše je, ovo mi ne možemo prihvatiti jer jednostavno to nama ni pravnička ni politička savjest to ne dozvoljava.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Još jedan komentar, kolega Đukanović. Izvolte.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Razmišljao sam da odustanem od komentara jer gospodin Danilović i dijelom gospođe Jasavić, dovoljno su rekli, ali ovo gospodin Vuković oko rušenja Mauzoleja, ne pripada niko opciji koja će nešto da ruši. Uglavnom on pripada opciji koja je podržavala da se ruši kapela. To radi te konstatacije. I dešava se jedan nevjerovatni miks kod gospodina Vukovića, miks politike, nacionalizma i pomalo prava, dozvoljeno politički.

Kako ste se na kraju sjetili da u argumentaciji zbog čega bi ova radna grupa teško mogla da nešto kontroliše, da opoziciji spočitajte da nijesu usvojeni zakoni o državljanstvu i o prebivalištu. Jesmo li na radnoj grupi čitavo vrijeme tražili od vas, od ministarstava Unutrašnjih poslova da definišu konačno šta znači imati prebivalište u Crnoj Gori 24 mjeseca. Pozivam vas ovdje kojom je odlukom, aktom, uredbom, podzakonskim aktom, definisano šta znači imati prebivalište u Crnoj Gori 24 mjeseca.

Da podsjetim građane Crne Gore, član 45 Ustava glasi: "Pravo glasa ima državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina i ima prebivalište u trajanju od najmanje 24 mjeseca".

Gospodine Vukoviću, kad ste takav pravnik saopštite ovdje šta znači imati prebivalište 24 mjeseca. Nećete to da saopštite, te odluke nema, tog podzakonskog akta nema, i to je osnova za krađu izbornu koju organizuje Demokratska partija socijalista. U oči vas pravo gledam kad vam to saopštavam. Vi ustanite pred građanima Crne Gore saopštite kojom odlukom je to definisano šta znači imati prebivalište 24 mjeseca. Ne možete saopštiti, jer i Ministarstvo unutrašnjih poslova je saopštilo da te odluke nema, podzakonskog akta nema, a znate li kako se mijenja taj član Ustava, mijenja se sa 3/5 na referendumu glasova za promjenu. Tu ste napravili tu prevaru stratešku koja vam je omogućila da manipulišete sa svim izbornim procesima.

Definišite kao doktor pravnih nauka šta znači imati prebivalište 24 mjeseca.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala.

Izvolite, kolega Vukoviću.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Poslaniče Đukanoviću,

Ako nije uvredljivo, ne znam kad vas slušam, da ja pazim šta govorim, ja govorim o onome što ste vi meni uputili, ako nije uvredljivo ono što ste vi meni saopštili, ja ću vam odgovoriti, počecu da naplaćujem predavanje i da sugestije koje tražite od mene, pošto ne znate da čitate zakone, i pravite ovakve bučkuriše, sad ćete mi vi, da da vi, meni je interesantno da čovjek koji brla jednu te istu priču od prve sjednice radne grupe do danas, ne dosadi sam sebi. Meni ste dosadali pravo da vam kažem, ali oguglo sam. Evo završavam imam još minut, potpredsjednče.

Ja samo da kažem gospodinu Đukanoviću da bezuspješno pokušava da se obrati na ovu adresu, sa ovakvim stavovima koje on saopštava. Gospodine Đukanoviću, promislite malo o čemu se radi.

Moram nešto da vam priznam, mi smo stajali i ustali i da ne ponavljam, unazad 20 godina. Uvijek kada je bilo Crnoj Gori je to potrebno, izašli pred građane na sve izbore i prošli kako smo prošli. Mi smo ustali i 21. maja i stali pred građane i prošli kako smo prošli. Mi smo obnovili zajedno sa drugim demokratskim strankama državu, nezavisnu državu Crnu

Goru koja je za nas, nijeste, evo kakve veze ima gospodine Đukanoviću. Vi ste nepromjenljivi vi ste aksiom u vašoj partiji i neka vam je srećno, mi ćemo to konstatovati i prihvatati. Vi nastavite da pričate kao pokvarena ploča, mi ćemo čekati da neko suvislo kaže iz vašeg kluba. Ali, znate šta nam je milo? Kreće se gospodine Đukanoviću, poslanici Nove srpske demokratije su konačno ustali na himnu države Crne Gore, ako to nije politička mimikrija, na konstitutivnoj sjednici Skpštine opštine Podgorica, i to je nešto za jedan život.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Vukoviću.

Proceduralno je li? Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ:

Samo želim radi građana Crne Gore, ja ću ovu priču da verglam i verglam, ali vi doktor pravnih nauka, ne zna da definiše šta je prebivalište 24 mjeseca, i sto puta ću ponavljati - to je osnova za izbornu krađu Demokratske partije socijalista. Na sve ste se sad živo okrenuli, i na partiju, ali nijeste odgovorili na ono što vas spočitavamo.

Pa vi mislite da ćemo mi da odustanemo od toga što dosta puta ponavljamo a DPS ništa ne radi, da ćemo mi da kažemo - e sad su izbori poštjeni. Nijesu, kradete izbore na osnovu biračkog spiska najviše. To vam u oči saopštavam i ovako vas gledam.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega Đukanoviću.

Hajde, kao neki profesor da kažem - ponavljanje je majka učenja, tako da nije loše ni ponavljanje.

Ja sam pretpostavio po vašim reakcijama, kolega Simoviću, da ste vi ta ličnost s desne strane.

Daću vam priliku, pošto stalno se javljate, minut vama, a minut onim kako su uputili vama, a ja sam vidio i razumio pozitivnu konataciju, ali evo minut, minut.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Pa dobro, upravo je to bio razlog zbog čega sam želio da se javim i da prosto zamolim, ja mislim da mi u ovom domu imamo dovoljno kapaciteta da se obraćamo imenom i prezimenom, a ne osoba sa lijeve i sa desne strane, pa i u trenutcima kada ne mislimo jednako. Ali ja mislim da danas, zbog ovih vaših anđela koje ste spomenuli prije, da sa anđelima završimo ovu sjednicu, želim samo da nas sve skupa podsjetim da mi imamo na dnevnom redu određenu temu koja treba da vrati povjerenje, da nastavimo zajednički da izgrađujemo dalje povjerenje u izborni proces u Crnoj Gori.

I u ime svega toga ja mislim da je ovo tema koja bi trebala da okupi u ovom domu sve političke partije, da ne bude pola poslaničkih klubova odsutno. Ja mislim da to samo po sebi govori da ova tema i ovakva odluka na ovakav način pripremljena nije zrela za donošenje. Demokratska partija socijalista nema ništa protiv da radimo naovakvoj jednoj odluci, da zajednički radimo na daljoj izgradnji povjerenju u izborni proces, ali da to bude u skladu sa Ustavom, da bude to rezultat konsenzusa, da radimo svi zajedno na tome, a ne da se politički nadgornjavamo, i da se nadgornjavamo sa nekim odlukama koje je profesor prava označio da su neznavene. Ja mislim, ja hoću da vjerujem profesoru ustavnog prava kad kaže da je ova odluka potpuno neznavena, potpuno pravno neodrživa, potpuno suprotna Ustavu Crne Gore. Mi kažemo ajmo svi zajedno da sjednemo za isti sto, da napravimo odluku koju ćemo svi zajednički da kandidujemo, ajmo da stvorimo svi zajednički uslove koje smo zajednički se obavezali 31. maja da donesemo ostale zakone koje nijesmo donijeli, ajmo da napravimo jednu radnu grupu u kojoj ćemo svi zajedno da radimo, ne da izigravamo, kao što želi neko danas ovdje da kaže, označavajući tu osobu sa desne strane gospodina Vukovića, a misleći na mene da sam ja taj koji je izigravao rad u radnoj grupi, da sam ja taj koji je opstruirao rad radne grupe, neko ko je bio jedan od članova ravnopravnih u radnoj grupi, ko je sa svim ostalim kolegama mukotrpno radio sa svim kolegama, i ja mislim napravili jedan dobar posao, ali nijesmo ga završili, ajmo da ga završimo.

To je razlog mog javljanja uz još jedno podsjećanje da je osnovna tema ove odluke treba da bude povjerenje, a sa ovakvim tonovima od gospodina Đukanovića, sa ovakvim rekao bih neprimjerenom terminologijom, ne idemo, ne vraćamo povjerenje nego se vraćamo u sunovrat.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Dobro. Hvala.

Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Moram da ispravim navod, gospodine Simoviću, ne bih vas uvrijedio da sam rekao osoba, ali sam rekao gospodin sa desne strane. Bilo bi zbunjujuće da se javio gospodin s lijeve strane, gospodin Tarzan, ali evo, Bogu hvala, gospodin sa desne strane je našao da sam ipak pristojno prozvao, a nadao sam se da će gospodin koji predsjedava cijeniti da nisam prozvao direktno, pa sam za to govorio o desnoj i lijevoj strani. Međutim, on je neumoljiv, prepoznao je da ste vi u pitanju, vi ste insistirali i dobili ste riječ.

Sad ste vi za povjerenje i za rad. To ste nam radili i na kolegijum, zbog toga sam morao i da predložim ovu odluku, znavenu koliko i Ugovor o prodaji KAP-a. Ova i ako nije znavena neće mnogo koštati, a ona vaša, gospodine Simoviću, i vas i mene, samo što vi tvrdoglavo i da ne kažem zašto još, vjerovatno iz partijske discipline morate da ćutite. Naljutili ste, pretpostavljam i gospodina sa vaše desne strane, zbog toga što je on maloprije govorio da mi izmišljamo radne grupe i izmišljamo povjerenje, a povjerenja nemaju samo oni koji gube. Međutim, vi kažete da potvrdimo povjerenje. Ovo već sad počinjem da ličim na gospodina iz Budve, koji je vaš potpredsjednik partije, i pošto ne želim da se bavim tim sufizmima, bolje da prekinem, ostaću još i u kontekstu vremena koje mi je dato, a vi nemojte da se ljutite na ovo. Ovo je mnogo pristojnije nego što vaš predsjednik partije i predsjednik Vlade umije ovdje da se obraća. Ovdje su njemu ljudi ne gospoda s lijeve i desne strane, nego bitange.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Ja vidim da će biti saglasje i da nikada više neće imati prilike nekadašnji potpredsjednik Vlade, gospodin Kalamperović da kaže da ima devijacije ili nekako drugo oko 10%, nego da će to biti 0%.

Izvolite, kolegice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK:

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvažene kolege, ovako od vas iz DPS-a bilo bi pošteno da sada kažete, a nama se ne usvaja ova odluka zbog toga što mi smo svjesni da ne bismo imali ni 20% da su izbori regularni bez pritiska i bez manipulacija, i svega onoga na što ste vi spremni prije izbora i tokom izbornog dana.

Vidjeli ste to, pokazali su i ovi izbori, svi ovi lokalni izbori pokazali su negdje vašu nemoć, prvo je afera snimak pokazala pravo vaše lice, i sad je postao go, a onda su ovi lokalni izbori svi pokazali i ono drugo lice koga vi sve zloupotrebljavate u kampanjama da bi namakli raznim manipulacijama taj neki procenat koji vam omogućava da se ovima koji vam drže vreću, eventualno dobijete vlast.

Dovoljno mi je bilo u Podgorici da vidim, u stvari čudila sam se kako to srećem ljude u nekom širem društvu i svi su razočarani, gotovo niko ko nije u nekim baš vezama sa vama, ne podržava vašu politiku, a na izborima odjednom imamo neki rezultat koji je potpuno druga slika. U stvari šta je u pitanju? U pitanju je da je urbana Podgorica, odnosno jezgro Podgorice je vama reklo ne. Reklo vam je, u stvari kompletna Podgorica vam je rekla da je dosta više i da vi treba da odete u poziciju. Međutim, vi pokušavate da one marginalne grupe Rome na Koniku, čak ste aktiviste pojedinih partija, vaši aktivisti su i fizički napadali, onda manipulišete sa ljudima. Glavni vam je tamo izvjesni Gaši, jedan nepismeni čovjek koji je u stvari član upravnog odbora, pa se ja pitam ko njemu čita ta dokumenta, pošto su mi rekli iz tog preduzeća da se čovjek tek skoro naučio potpisati, a da ostalo i ne zna, on vam je glavna uzdanica, pa onda neki kriminalac koga potražuju na taj izborni dan, koji je napao naše aktiviste, a sjedi u prvom redu i čeka vašeg predsjednika partija da održi govor kako je sve bilo regularno i kako ste vi osvojili, za ime najveći broj glasova na jednim regularnim izborima.

I ono što mene u svemu ovome čudi, je li vi mislite da smo stvarno svi mi da bolujemo od amnezije i posebno mi iz radne grupe. Evo sjetiće se kolege makar sa ove strane da smo svi zajedno čak govorili na radnoj grupi da radna grupa treba da preraste u ovo tijelo o kojem danas pričamo, o ovoj odluci. To je bila ideja da preraste da bi pratili sprovođenje ovih zakona. Vi ste ti koji ste opstruirali, počeli smo dobro, i tokom ljeta, i da kažem, evo nije mi bilo ni žao što smo tokom prošlog ljeta, na neki način i odmor upropastili radeći cio avgust, i tada smo i najbolje radili. A poslije toga počele su opstrukcije i pod pritiskom Evropske zajednice, i da kažem pod pritiskom uopšte javnosti, vi ste nemilo, nevoljno digli ruke za neke zakone, a onda je tata rekao "a ne, ne, iako ste izglasali to nema šanse, ne može to da

se sprovede", jer vam je jasno da ovo što sam rekla na početku da vi jednostavno nemate, kad bi pustili narod da stvarno izraze svoju volju, bez pritisaka, bez manipulacija, vi ne biste imali ni 20%, a u Podgorici još i manje nego, da kažem na nivou Crne Gore. I sad pokušavate da kupite vrijeme, postali ste odjednom pravni čistunci, pa i zarezi vam smetaju, ne može nešto da se popravi, samo zbog toga što prosto ne odgovara da se usvoji jedna ovakva odluka, a sve može da se sredi i uredi i da bude potpuno pravno čisto, imamo dovoljno vremena za to, ali nema volje kod vas i sad ne možete zbog ovih, nas koji ne bolujemo od amnezije, ne možete da kažete da niste rekli da treba da postoji jedno ovakvo tijelo i da niste rekli da radna grupa treba da preraste u jedno ovakvo tijelo, i onda kažete, pa evo ne žuri nam se, nije šećer pao u vodu, možemo mi da sačekamo pa opet da radimo na ovome.

Radna grupa se zvala Radna grupa za izgradnju povjerenja. I u pravu je predsjednik Parlamenta kad je rekao da se boji da smo urušili, u stvari da smo otišli korak unazad, a otišli smo korak unazad zato što ste vi stali jer ste bili svjesni da gubite vlast ukoliko se izglasa ono što smo krenuli.

I moj kolega Đukanović je u pravu kad vas uporno pita, taj rezidencijalni uslov, svi su nam rekli, rekli su nam u Ministarstvu unutrašnjih poslova da je baza, koja je obaveza po zakonu, pa zašto nisu, da je imaju, a nemaju je, da oni nemaju evidenciju prebivališta. Kad smo mi rekli da treba da radimo ka Hrvati, pa da imamo mobilne ekipe koje će provjeriti da li ljudi žive na adresama na kojima su prijavljeni, vi ste rekli, pa to je ponižavanje da sad mi ljude šaljem da provjeravaju određene. To sve govori o tome da nemate volju i želju, ja vas razumijem, jer znate da time gubite sve, ali nemojte da očekujete od nas da se mi ne sjećamo onoga što ste pričali na radnoj grupi. Zahvaljujem.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala i vama.

Kolega Simović, komentar.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

Pa evo, moj utisak je da ostajete dosljedni, kako vi rekoste, termin, sa te druge strane, stalno insistirajući na pitaju povjerenja u izborni proces. Ja mislim da ste promašili temu, jer tema za vas treba da bude - kako vi da vratite povjerenje građana u vas, u vaše programe, u vaše lidere, u vašu politiku. To je tema koja treba vas da zaokuplja i to je prosto, ja mislim lekcija koju ste trebali već odavno da naučite. Ali, očigledno da zbog nemanja kapaciteta, političke hrabrosti da se suočite sa tom činjenicom, vi iz izbornog ciklusa u izborni ciklus prolazite onako kako prolazite. I sada, nakon najnovijeg izbornog ciklusa vi saopštavate Demokratskoj partiji socijalista, da smo sada na posljednjim lokalnim izborima 25.maja da smo se suočili sa našom nemoći. Zamislite toga apsurdna, partija koja je u ovom izbornom ciklusu u 12 opština osvojila ubjedljivu većinu i osvojila preko 187 mandata, to saopštava predstavnik neke partije koja je osvojila, na primjer sedam mandata u svih 12 opština, ili predstavnik druge partije koji je osvojio manje mnogo više nego što je najavljeno od te iste partije.

Danas čujemo ovdje, kada se ponovo najavljuju neka proročanstva, čuli smo prije proroka koji kaže da ćemo mi negdje u oktobru mjesecu, se suočiti sa Evropske komisije, oni proroci koji su proglašavali pobjede i na predsjedničkim izborima, istina sa 97% prebrojanih glasova, onaj prorok koji je najavljivao, onaj prorok koji je najavljivao debakt Demokratske partije socijalista na ovim lokalnim izborima, sve smo to danas čuli. A mi kažemo ajmo da sjedemo, ajmo da se dogovorimo kako da napravimo pravno valjane, pravno održive, ustavno, u skladu sa Ustavom Crne Gore, akta koja će nas okupiti za isti sto, da završimo posao koji smo zajednički počeli da radimo, donošenje ostalog seta zakona iz paketa izbornog zakonodavstva, a onda da formiramo radnu grupu koja će imati prirodni karakter i koja će se baviti implementacijom tih zakona.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolega.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK:

Pa nemojte vi da brinete da li imaju povjerenje u naše lidere i koliko ko ima povejrenja. Mi se ne bavimo stvarima kojima se vi bavite i načinom na koji vi stičete navodno povjerenje građana. Pustite vi, kad je to sve tako i vi ste tako samouvjereni, vi mislite da imate moć, pustite onda jedne fer izbore, pustite bez pritisaka, nemojte da uvodite kriminalce i

ostale, da kažem, da zloupotrebljavate i državne organe i koristite državnu bezbjednost da biste namakli taj rezultat. Ne radite to pa ćemo da vidimo u koga imaju povjerenje u koga nemaju povjerenje. Nego ste ovaj put do te mjere išli da ste unaprijed planirali i ono što je pokazala i Agencija za zaštitu podataka o ličnosti, napravili ste projekat u Podgorici, evidentiramo, rješavamo samo da biste imali tačnu evidenciju do te mjere da ste uzimali brojeve brojila koliko ko duguje za električnu struju, je li nekome objekat nelegalno sagrađen, sve je to ciljano rađeno. Sve je to rađeno ciljano da bi ste mogli pritiskati i zloupotrebljavate, odnosno da izigravate slobodnu volju građana.

Meni je žao što je ovaj narod uplašen i što nije svjestan da oni imaju moć i da su oni snaga, da trebaju da vam pokažu šta zaista misle o vama, ali čini mi se da će i taj dan vrlo brzo doći, jer mislim da ste pretjerali. Pretjerali ste u svemu, i bliži vam se kraj, a vi ste toga i te kako svjesni. I ovo što danas pokazujete i što ste pravite pravni čistunci, književni čistunci, to je samo iz razloga što ste svjesni da se ovaj dan bliži i što grčevito stežete to što imate, zbog toga što ste svjesni i kad odete sa vlasti gdje ćete na kraju završiti.

PREDŠEDAVAJUĆI BRANKO RADULOVIĆ:

Hvala, kolegice.

Završavamo današnju sjednicu sa konstatacijom da je pretres završen da ćemo se izjasniti naknadno.

Želim vam dobar vikend, državni praznik. Vidimo se u srijedu 16. u 11 sati. Prijatno.

16.07. 2014. u 13.30h

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Poštovani poslanici 25. saziva Skupštine Crne Gore, po dogovoru ulazimo u završnu fazu Osme **š**ednice, što će reći glasanje u načelu, raspravu u pojedinostima, glasanje u pojedinostima i glasanje u cjelini, a onda ćemo danas utvrditi dnevni red Desete **š**ednice i nastaviti rad po njoj.

Imamo pet plus jedan radnih dana do kraja proljećnjeg zasijedanja. Pet dana ćemo raditi na zakonima raspravu, a onda ostaviti, takođe, kraći dio rasprave, glasanje u načelu, pojedinosti i glasanje u cjelini za taj šesti dan.

Rasporedili smo radno vrijeme i uz neke dogovorene dopune dnevnog reda za Desetu **š**ednicu će nam trebati više od 25 sati rada, tako da ćemo morati biti fokusirani da bismo zbog vjerskih praznika mogli ispoštovati naš dnevni red, a i slavlje naših kolega.

Krećemo na osmu **š**ednicu - Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu.

Glasamo ga u načelu. Javni rad ne bi trebao biti kazna, nego privilegija, ali i u drugim javnim poslovima postoje kazne.

Izvolite - za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasala su 64 poslanika - svi su bili za. Time smo ga utvrdili u načelu.

Jedan amandman je kolege Labudovića o kojem treba glasati.

Kolega Labudoviću, Vi ste jedini koji ima amandman.

Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedniče, i koristim priliku da vas obavijestim da sam zbog nerazumijevanja same suštine intencije koju sam htio da postignem ovim amandmanom od njega odustao. Jer, ako već nijesam mogao da ubijedim zakonodavca da

je rad u javnom interesu rad zaista u javnom interesu, ne u interesu nekog komunalnog preduzeća koje tim radom ostvaruje profit, onda ne vidim svrhu što sam i podnosio ovaj amandman. Tim sam amandmanom htio zapravo da se ekvivalent sredstava koja bi se time ostvarila uplaćuju na poseban račun pri Ministarstvu pravde da bi se sredstva koristila za poboljšanje uslova u crnogorskim zatvorima, koji su, evo da ne pretjeram, a bio sam u prilici da ih lično iskusim, na nivou ispod svakog ljudskog dostojanstva. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nema amandmana u proceduri, zato glasamo zakon u cjelini.

Izvolite, isti je Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu.

Glasalo je 66 poslanika - 65 za, jedan protiv. Zakon je usvojen.

Tačka 2 Osme šednice je bila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore. Glasamo u načelu. Izvolite, većina svih poslanika. Hvala vam.

Glasalo je 68 poslanika - 55 za, dva protiv, 11 uzdržanih. Utvrdili smo ga u načelu. Podnijeto je 23 amandmana, i to: Zakonodavni odbor šest amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona; Odbor za bezbjednost i odbranu, 11 amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona; poslanici: Suljo Mustafić, Almer Kalač, Kemal Zoronjić, Ljerka Dragičević i Genci Nimanbegu, jedan amandman u izmjenjenoj formulaciji, sastavni dio predloga zakona; poslanici Suljo Mustafić, Almer Kalač i Kemal Zoronjić, jedan amandman, koji je Odbor za bezbjednost i odbranu modifikovao kao svoj i čini sastavni dio Predloga zakona; poslanici Velizar Kaluđerović, Neven Gošović, Snežana Jonica, tri amandmana. Od amandmana jedan su odustali, a o amandmanima 2 i 3 treba glasati. Je li to u redu, koleginice Jonica? Hvala Vam. I poslanica Nada Drobnjak jedan amandman od kojeg je odustala. Znači, u proceduri imamo 2. i 3. amandman kolega iz SNP-a. Koleginice Jonica, želite li riječ, ili ne neko drugi tu, Kaluđerović, Gošović?

Kolega Kaluđerović, 2. i 3. amandman na Zakon o vojsci.

VELIZAR KALUĐEROVIĆ:

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Poštovana Skupštino,

Dakle, mi smo od prvog amandmana odustali. Predložili smo da se briše u članu 46, kojim se mijenja član 115 Zakona drugi stav, jer smatramo da je prestrogo da se samo na osnovu jedne ocjene koja se vojnom licu da – „nezadovoljava“ izriče mjera prestanka, odnosno prestanka službe u Vojci. Što je, čini nam se, posebno značajno i vašoj pažnji preporučujemo naš amandman 3, kojim smo tražili da su u članu 47 predloga zakona, kojim se inače interveniše na 116. član sada važećeg zakona u stavu 2 riječi 15 godina zamijene riječima 10 godina. Dakle, da je ne 15, nego 10 godina uslov za ostvarivanje prava na otpremninu licu koje 10 godina neprekidno provede na službi u Vojci. Mislimo da je to primjereni rok. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama, kolega Kaluđeroviću. Glasamo amandman 2 kolega iz SNP-a. Čuli smo obrazloženje. Izvolite. Hvala vam.

Glasalo je 65 poslanika - 26 za, jedan protiv, 38 uzdržanih. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 3 kolege Kaluđerovića. Hvala vam.

Glasalo je 59 poslanika - 24 za, nije bilo protiv, 35 je bilo uzdržanih. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu. Glasamo Predlog zakona u cjelini. Izvolite. Tačka 2 izmjene i dopune Zakona o vojsci Crne Gore. Hvala vam.

Glasalo je 69 poslanika - 54 za, dva protiv, 13 uzdržanih. Konstatujem da je Zakon usvojen.

Tačka 3 Predlog zakona o porezu na ugljovodonike. Glasamo ga u načelu, većina svih poslanika. Hvala vam.

Glasao je 71 poslanik, 55 za, 15 protiv, jedan uzdržan. Konstatujem da smo ga utvrdili u načelu. Bilo je pet amandmana, i to: Zakonodavni odbor, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona; Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanici Damjanović, Kaluđerović i Gojković, jedan amandman o izmjeni formulacije i takođe je sastavni dio Predloga zakona; poslanik Bojanić dva amandmana o izmjeni formulacije i sastavni je dio Predloga zakona. Nema drugih amandmana. Glasamo zakon u cjelini. Izvolite.

Hvala vam, kolegice i kolege. Glasalo je 69 poslanika - 54 za, 15 protiv, nije bilo uzdržanih. Zakon je usvojen.

Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja.

Kolegice Kalezić, izvolite. Povreda Poslovnika.

JELISAVA KALEZIĆ:

Ne bih to tako nazvala, ali ima osnova. Naime, prije više od mjesec smo saslušali obrazloženje resornog ministra u vezi sa ovim. Nakon toga pojavio se jedan ozbiljan tekst ozbiljnog pravnika na ovu temu.

Podsjetiću Vas, gospodine predsjedniče Skupštine, ja sam tada prišla i zamolila kada budemo glasali o zakonu da mi se pruži prilika da preko procedure dobijem vrijeme da ukažem na taj tekst i autora, jer se radi o činjenici zasnovanoj na pravničkom mišljenju pravnika koji je visoko kotiran u pravosudnom sistemu ove države.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Samo izvolite. Koliko vam treba vremena?

JELISAVA KALEZIĆ:

Pa zahvalna bih bila za pet minuta, ako ne smatrate da je previše.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Imate pet minuta. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala.

Mi smo ovdje na zasijedanju kada je bila ta tema razmotrili Predlog zakona o presađivanju organa. Nakon toga u dnevnom listu "Vijesti" od 16.06.2014. godine objavljen je

tekst "Quo vadis homines", autora Čedomira Bogićevića, doktora prava, inače sudije Vrhovnog suda Crne Gore.

Obzirom da je u ovom tekstu, koji ja ne mogu pročitati jer bi to trajalo preko 10 minuta, ali objavljen je i u elektronskom izdanju "Vijesti", tako da upućujem sve kolegice i kolege da ga pogledaju, ko to već nije učinio, iznešena argumentacija za koju smatram da bi imalo razloga Zakonodavni odbor ove Skupštine da reaguje danas i sada da se povuče ovaj zakon sa glasanja iz procedure i da se u svjetlu ovog saopštenja ponovo razmotre pravni aspekti zasnovanosti uvođenja pretpostavljene saglasnosti za doniranje organa, što je i najviše osporavan dio ovoga zakona, kako je više poslanika i poslanica ovdje i iznijelo, kada smo ovaj zakonski materijal razmatrali.

Međutim, neke djelove ću pročitati kada mi je već to omogućeno. Dakle, konstrukcija takozvane pretpostavljene saglasnosti je radikalni vid zadiranja i negacija ljudske etike i slobode čije su povijesne ekspresije nad čovjekom i ljudskim rodom u bliskoj istoriji ostavile tragične posljedice iz kojih treba izvući veliko naravoučenije poštovanja ljudskog dostojanstva i čovjeka kao subjekta prava i opšte svrhe njegove djelatne egzistencije i bivstva.

Ova monstruoza konstrukcija pod tačkom dva, ovo je izvadak iz teksta jer se pod tačkom dva navodi u kom slučaju može da se u skladu sa predloženim zakonom realizuje takozvana pretpostavljena saglasnost za davanje organa poslije smrti, ruši sva socijalno, filozofsko, pravna načela o slobodi volje. Posjedovati volju znači biti kadar za sopstvenom vlašću želje nad iskazom namjere za nekim ishodom i kontrolom nad njenim ciljem.

Sljedeći citat - Snaga volje je iskaz o čvrstini njene namjere koja mora biti izričita, a samo u trgovačko-poslovnim i komercijalnim odnosima unutrašnja anatomija volje može biti iskazana kao prećutna saglasnost ili pasivno ponašanje, ali koje mora biti imanentno dotadašnjoj praksi odnosa između dva subjekta, čime se praktično potvrđuje spoljašnja strana njene izričitosti. Svaki nedostatak objektivno i izričito izražene volje ili namjere otvara teško pitanje njene akrasije, to jest njene slabosti i stanja u kome njen subjekt, mada zna što bi trebalo najbolje učiniti, čini nešto sasvim drugo i to najgore.

I na kraju - pitanje uzimanja organa nije jednostrani pravni akt, nego dvostrana uzajamna izričita izjava volje koja se ne može ostvariti isključivo saglasnošću izričitom ili prećutnom davaoca organa ili tkiva itd.

Želim još jedanput da ukažem da bi bilo neoprostivo da Crna Gora preko nas kao njenih predstavnika koji zastupamo ne samo pravne aspekte nekog zakona, nego i ukupni

kulturološki kontekst i etiku koja ne može biti namjenski primjenjivana u ovom ili onom slučaju... Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Dogovorili smo se da striktno poštujemo vrijeme, jer nemamo mnogo radnih dana do kraja. Vama hvala.

Da obavijestim kolege da su prihvaćeni amandmani 1 i 2 Pozitivne Crne Gore. Posljednjim stavom je riješena solucija da ako i postoji saglasnost, ako se protive članovi porodice, to više nije aktivna saglasnost, što je vrlo važno da u slučaju protivljenja članova porodice. Taj peti stav sam sad pogledao i mislim da štiti dodatno moguće zloupotrebe saglasnosti. Dovoljno je protivljenje porodice pa da više nije aktivna saglasnost. Vaš stav pet je, po mom mišljenju, ključan.

Možemo preći na amandmane koji su ostali u načelu.

Izvinjavam se. Koleginica je tražila prije načela. Mislio sam da smo načelo završili, glasamo ga u načelu.

Glasamo ga u načelu, potrebna je većina svih poslanika. Na sreću, ta oblast će postati manje značajna, na matičnim ćelijama i mogućnosti da se tako liječi, tako da će kolega Pajović, on je za to stručnjak, objasniti. Sve će manje biti presađivanja organa, a sve više produkcije naših organa u drugim uslovima.

Hvala vam. Glasalo je 67 poslanika - 44 za, 15 protiv, osam uzdržanih. Utvrdili smo ga u načelu.

Jedanaest amandmana - koleginica Kovačević i kolega Halil Duković, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Hvala vam. Poslanik Labudović, šest amandmana o kojima treba glasati. Hvala, kolega Labudoviću.

Poslanik Nišavić jedan amandman od kojeg je odustao. Hvala Vam, doktore.

Poslanici Tuponja, Abazović, tri amandmana. Amandmani 1 i 2 su prihvaćeni i odnose se na suštinu, a od amandmana 3 su odustali. Hvala Vam, kolega Tuponja.

Idemo na amandmane kolege Labudovića. On ih ima najviše u proceduri.

Da li je dovoljno dva minuta?

Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Zahvaljujem, gospodine predsjedniče.

Koleginice i kolege,

Već sam u startu hendikepiran činjenicom da je prije toga iznesen stav jednog čuvenog teoretičara prava i etičara, jednog od vodećih u Crnoj Gori koji je ovo, na šta sam ja konkretno djelovao kao poslanik, doveo u pitanje sa stanovišta em pravne, em etičke norme. Isti motivi, ne tako visoko uzvišeni, visoko elaborirani su vodili i mene. Tim prije što sam više nego ubijeđen da taj model pretpostavljene saglasnosti nije do kraja izveden u ovom zakonu. Jer, pretpostavljena saglasnost u pravnom smislu znači da ukoliko ne postoji izričito odbijanje to se automatski prevodi na apsolutni pristanak.

Ovdje nije riječ o tome, već se samo dozvoljava uzimanje organa sa čovjeka čiji su to organi, a on je čovjek i onda kada je pokojnik, prebacuje na familiju. Tako da je to jedna polovična norma koja i sa etičkog i kako god hoćete stanovišta veoma sporna, jer i po Ustavu i po Božjim i ljudskim zakonima čovjek je vlasnik sopstvenog tijela, čak i onda kad više nije u stanju da o tome direktno odlučuje. Zato postoji nešto što se zove posljednja volja. Zato postoji nešto što se zove pisani dokument o pristanku ili nepristanku. Opravdanje predlagača zakona da svako ima mogućnost da se u toku života izjasni da je izričito protiv toga, ne stoji, jer niko nije obavezan, nema obavezu te vrste ni prema državi, ni prema Ministarstvu zdravlja, ni prema bilo kome da to uradi.

Ovim i ovakvim rješenjem Ministarstvo zdravlja je samo htjelo da prečicom nadoknadi izostanak apsolutno bilo kakve mjere na planu, 'ajde tako da se izjasnim, popularizacije donorstva, koje je, to otvoreno priznajem, jedini način da se u mnogim slučajevima produži ljudski život. Znam da je grehota, i o tome ću govoriti pred vama najiskrenije što mogu, da u zemlju definitivno idu jedini mogući rezervni djelovi za čovječanstvo, da se izjasnim krajnje tehnokratski. Ali, to nikoga ne amnestira obaveze da poštuje posljednju volju onoga čiji su to organi.

Ministarstvo zdravlja ima sijaset mjera koje mu omogućavaju da tokom života testira našu volju po tom pitanju. Kod izabranog doktora, kod davanja vozačke dozvole, kao što je to u mnogim zemljama u okruženju. Ovdje je riječ o prvom i drugom amandmanu. Oni su

ključni, a ova četiri ostala su samo izvedeni amandmani koji samo realizuju norme ova prva dva. Molim vas da vodite računa da ovdje nije riječ o opozicionom stavu, već o stavu koji će prije ili kasnije možda tretirati bilo koga od nas, nevezano ko za koga glasa. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U starim demokratijama o ovakvim stvarima se raspravlja godinama. Na mnogim stručnim forumima, na akademijama nauka, sa jasnom podjelom javnosti oko te teme. Imaju ideološku osnovu i etičku i biološku u najmanjem slijedu stvari.

Mi ovdje imamo amandman Pozitivne Crne Gore koji je sastavni dio Predloga zakona, i koji je uveo saglasnost u jednom stepenu - prije smrti. Međutim, u slučaju smrti to se pravo daje drugim licima. U mnogim slučajevima, nijesam ljekar, samo sam pacijent, u slučaju smrti onemogućava da se mnogi organi mogu iskoristiti. Tako da je taj trenutak konstatacije smrti granica iskoristivosti neiskoristivosti. Nije jasno precizirana, bojim se, u vašem amandmanu. U tom trenutku se stvara ta mogućnost da članovi familije to mogu uraditi. I to je ono što je otvorilo vrata za mnoge dileme, da posle smrti vašim tijelom raspoláže širok krug, do usvojenika i usvojilaca. O tome treba razmisliti, ali to je sastavni dio zakona.

Ponavljam, tu smo. Obaveza mi je da nekoliko sekundi potrošim oko te dileme zajedno sa vama, jer su ovo istorijski zakoni u smislu promjena na život zajednice. Ne na politički život, nego na život jednog društva i jedne zajednice u etičkoj, biološkoj, medicinskoj kategoriji.

Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, iako neuobičajeno, mi samo molimo kolegince i kolege poslanike da obrate pažnju na amandmane gospodina Emila Labudovića. Pozivamo sve poslanike da glasaju ova prva dva, potom i sljedeća četiri zbog toga što je to u ovom trenutku zaista neophodno Crnoj Gori. Ne treba gospodinu Labudoviću podrška i pomoć za ovo. On je to dobro obrazložio, ali držim da i nakon onoga što se čulo iz naših klupa od kolegince Kalezić i nakon ovih amandmana kolege Labudovića je jasno - mi tražimo da se izbriše svaka mogućnost manipulacije sa pretpostavljenom saglasnošću. Trenutak kada se organi uzimaju je toliko kratak da ne postoji mogućnost da se obezbijedi saglasnost koga od

familije, ko daje saglasnost, šta ako je porodica posvađana, da li tu postoji problem da se manipuliše. Otvoreni smo za saradnju, otvoreni da o ovome pričamo u narednoj godini, prerano je. Molimo /Prekid/ amandmane. U protivnom, ćemo mi glasati protiv zakona.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Velika tema. Zloupotrijebiću da pročitam stav Pozitivne Crne Gore koji je sastavni dio Predloga zakona. Donosimo, ponavljam, u više kategorija istorijsku odluku, ne više politički istorijsku odluku, nego društveno-istorijsku odluku.

Uzimanje organa sa umrlog davaoca dozvoljeno je kada to lice za života nije dalo pismjenu izjavu kojom se protivi uzimanju organa.

Znači, Pozitivna je uvela saglasnost za života i ne može bez toga da se uzme. Međutim, kada više lice nije živo, taj trenutak, rekao sam, medicinski uništava mnoge organe i pitanje je ko ga konstatuje, a saglasnost za uzimanje organa daju bračni, odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik ili usvojilac. Svako od njih može dati, što otvara jednu paletu rodbinskih odnosa koja daje veliki prostor za tumačenje i zloupotrebu. Jer, norma nije precizna. Svako od ovih srodnika može da uradi to sam - i onaj sa kojim ste zborili i onaj sa kojim nijeste zborili. Da budem vrlo precizan,- sa kojim se u nezboru i sa kojim ste u zboru.

Da čujem kolege iz Pozitivne, u dobroj namjeri da ne ostanemo nejasni.

GORAN TUPONJA:

Uvaženi predsjedniče, da pokušam da pojasnim ovaj naš amandman.

Saglasnost za uzimanje organa od osobe koja je umrla a za života nije dala pisanu izjavu kojom se protivi uzimanju organa mogu dati: bračni, odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik ili usvojilac.

Zadnji stav ovoga člana glasi - Uzimanje organa sa umrlog davaoca nije dozvoljeno ako davalac nije dao saglasnost na taj postupak i postoji protivljenje jednog, samo jednog od navedenih lica iz stava 4 ovog člana. Ukoliko postoji takva neka mogućnost međusobne svađe, ako postoji samo jedna osoba od ovih nabrojanih koja se protivi uzimanju organa, uzimanje organa nije moguće. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Izvinite što sam đavolji advokat, ali moram biti. U našem zakonu poslije četiri mjeseca imate vanbračni odnos i stičete prava iz vanbračnog odnosa. Poslije četiri mjeseca nekog poznavanja i zajedničkog života - kako će ostali znati u vašoj porodici da je taj dao saglasnost? Dajte mi odgovor.

Izvolite, kolega Tuponja. Tražiće se od nas da tumačimo zakon, jer ga mi donosimo.

GORAN TUPONJA:

U ovom trenutku, nažalost, nemam zakon pred sobom, ali član zakona prije ovoga člana definiše da je medicinsko osoblje dužno da obavijesti ove navedene članove porodice vezano za uzimanje organa. Tako da je to regulisano preko ovih članova koje, nažalost, nemam pred sobom.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, korisno je. Bitno je zbog javnosti, jer će javnost od nas tražiti odgovore i bolje da im damo sada nego poslije kada zakon bude usvojen.

Kolega Labudoviću, izvolite. Ovo je rasprava u pojedinostima i da je završavamo.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, ne bih zloupotrebjavao ni proceduru ni činjenicu da sam podnosilac ovih amandmana, ali želim da ukažem na jednu vrlo praktičnu mogućnost koja ide u prilog tvrdnji da mi, ni kao društvo, ni kao pojedinci još uvijek nijesmo zreli za ovu normu. Vi znate i sami ste rekli - momenat mogućnosti da se uzima organ je vrlo kratak. Porodična situacija u Crnoj Gori je mnogo drugačija. Mi nijesmo porodica samo supruga i supruge, jednog ili dva djeteta. Mi smo brojna porodica i sada zamislite porodični simpozijum koji treba da se odvija u bolnici nad mrtvim članom porodice gdje, recimo, supruga hoće da da saglasnost, stariji sin hoće, ali mlađi koji nije trenutno tu, ali je, recimo, u Beogradu, neće da da. Pa šta mislite? Hoćemo li tu tri dana da vijećamo oko toga? Nemojte, molim vas.

Povedite računa o tome da se ovo tiče svih nas i nema vremena u situaciji kada nastupa smrt za ove rasprave i za utvrđivanja ko je za, a ko je protiv i za „glasanja putem pisma“.

Oni koji su ovu normu predložili imaju na raspolaganju cio život pojedinca, koliko god on da traje, da ga pitaju o tome kod utvrđivanja zdravstvenog kartona, kod izdavanja vozačke dozvole, kod hiljadu drugih varijanti gdje čovjek može da da izjavu i ima priliku da je tokom života promijeni u korist jedne ili druge varijante. Ko drugi sem njega ima pravo za to? Ne zaboravite, ne želim da shvatite kao prijetnju, ukoliko ovaj zakon prođe sa ovakom pretpostavljenom saglasnošću, mi ćemo kao Klub podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu ustavnosti, a Boga mi ćemo to gurati malo dalje. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Ovako ćemo. Nećemo sada glasti ovaj zakon. Zvaćemo predlagača da učestvuje u raspravi u pojedinostima, da da precizne odgovore na ova pitanja, jer postoji mnogo važnija istorija ovog društva, etička istorija društva, kao i ostale koje se na to nadovezuju. Odložićemo. Zvaćemo predlagača i kada bude predlagač ovđe obavićemo raspravu u pojedinostima da bismo dobili odgovore prije odlučivanja. Jer, mi smo odgovorni za odluku. Ne može Ustavni sud ispravljati naše odluke beskonačno, nego suštinski smo mi zakonodavci i moramo biti do kraja odgovorni. Hvala.

Molim vas da pozovemo predlagača da dobijemo odgovor na ova pitanja.

Idemo na sljedeću tačku dnevnog reda. Tačka 5 - Predlog zakona o elektronskoj upravi. Glasamo ga u načelu. Izvolite, većina svih poslanika.

Hvala vam.

Glasalo je 69 poslanika - 67 za, nije bilo protiv, dva uzdržana. Zakon je utvrđen u načelu.

Bila su tri amandmana: Zakonodavni odbor, dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona; poslanici Jasavić i Tuponja, jedan amandman o kojem treba glasati. Koleginice Jasavić i kolega Tuponja, želite li da obrazložite amandman?

Koleginice Jasavić, dva minuta.

Izvolite.

AZRA JASAVIĆ:

Amandman koji smo predložili jeste da su organi dužni da na zahtjev korisnika elektronskim putem dostave informaciju o fazi u kojoj se nalaze njihovi podnesci. To je nešto što može da bude vrlo korisno i smatrali smo da treba da bude sastavni dio ovog predloga zakona. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam, kolegice Jasavić. Čuli ste da glasamo o amandmanu kolege Tuponje i kolegice Jasavić o obavještavanju u kojoj je fazi podnesak.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani? Potreban je 41 poslanik da bi amandman prošao.

Mogu li zaključiti glasanje?

Hvala vam.

Glasalo je 70 poslanika - 39 za (41 je bilo potrebno), nije bilo protiv, 31 uzdržani. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Glasamo zakon u cjelini.

Hvala vam.

Glasalo je 69 poslanika - 66 za, nije bilo protiv, tri uzdržana. Zakon je usvojen.

Idemo na tačku šest Osme sednice - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka. Glasamo ga u načelu i potrebna je većina svih poslanika.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti svjedoka u načelu. Nijesam prešao u detalje.

Hvala vam.

Glasalo je 69 poslanika - 63 za, nije bilo protiv, šest uzdržanih. Utvrđen je u načelu.

Kolegice Jasavić je podnijela jedan amandman o kojem treba glasati.

Izvolite, koleginice Jasavić.

AZRA JASAVIĆ:

Hvala.

U predlogu zakona je predloženo da svjedok ili njemu blisko lice potpiše saglasnost da neće tužiti državu u slučaju da se nešto u postupku programa zaštite svjedoka desi neočekivano, a ukoliko se utvrdi da druga strana u dobroj namjeri izvršava svoje obaveze. Šta ovo znači?

Ovo znači da kada se potpisuje Sporazum o primjeni programa zaštite, koji potpisuje svjedok ili njemu blisko lice sa Jedinicom zaštite, treba da potpiše i to je obavezno saglasnost da neće tužiti jedinicu zaštite u slučaju da dođe do nečega što je neočekivano, a to može da bude čak i ne samo oštećenje stvari, nego i smrt svjedoka ili njemu bliskog lica, a zakon uopšte nije definisao ko utvrđuje dobru namjeru koju sprovodi Jedinica za zaštitu svjedoka. Zašto je ovo potrebno predlagaču ne znam. Ja sam predlagaču predlagala da se ova odredba briše, poštovani građani, jer na ovaj način doći ćemo u poziciju da svjedok ili njemu bliska lica koja pristanu da sarađuju sa Jedinicom za zaštitu, unaprijed potpišu da može da im se bilo šta desi, a da za to ne odgovara Jedinica za zaštitu. Imajući u vidu činjenicu da nas očekuje ozbiljna borba protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom novou, imajući u vidu činjenicu da imamo otvorena poglavlja 23 i 24, imajući u vidu činjenicu da u vlasti postoji veliki broj svjedoka koji mogu da svjedoče o onome što je ova vlast radila, tražim da se zaštite budući svjedoci koji će sarađivati sa Jedinicom za zaštitu, da mogu da tuže državu u slučaju da se krene na njih ili na njihovu imovinu. Iz tog razloga je bio moj amandman, a oni koji žele pravnu državu neka glasaju. Oni koji se boje vladavine prava, neka budu žuti, odnosno uzdržani. Ništa im to neće pomoći, vlast će se promijeniti. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Ja sam pravnik i znam da ima mnogo više zlih namjera nego dobrih, ali lako ih utvrdim.

Glasamo amandman koleginice Jasavić.

Izvolite, potreban je 41 poslanik.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Treba 41 za ovaj amandman. Ljudska prava su u pitanju.

Mogu li da zaključim glasanje?

Želi li još neko da glasa?

Hvala vam. Ima ukupno 70 poslanika u sali tako da rezultat nije mogao biti drugačiji.

Hvala vam, amandman nije dobio potrebnu većinu.

Idemo na glasanje zakona u cjelini.

Hvala vam.

Glasalo je 70 poslanika - 48 za, 14 protiv, osam uzdržanih. Konstatujem da je zakon usvojen.

Tačka 7 Osme sednice - Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o prekršajima. Glasamo ga u načelu.

Amandmane su imale kolege iz SNP-a.

Izvolite.

Hvala vam.

Glasalo je 68 poslanika - 55 za, 11 protiv, dva uzdržana. Utvrdili smo ga u načelu.

Podnijeto je sedam amandmana, i to: Vlada, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona; Zakonodavni odbor, dva amandmana koji su sastvani dio Predloga zakona; Odbor za politički system, pravosuđe i upravu, tri amandmana koji su sastavi dio Predloga zakona i poslanici Gošović, Jonica, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Nema drugih amandmana.

Kolega Gošoviću, izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Predloženim amandmanom koji je Vlada prihvatila unosi se bitna novina u prekršajnom zakonodavstvu, pa se smatralo značajnim da građane u najkraćem upoznamo

sa sadržinom tog amandmana, odnosno novine u našem prekršajnom zakonodavstvu. Predsjedniče, ako ste saglasni, veoma kratko.

Riječ je o amandmanu koji se odnosi na način izvršenja novčane kazne i predlog amandmana, naravno ukoliko Skupština usvoji zakon o izmjenama Zakona o prekršajima, sadržaće odredbu da će se novčana kazna smatrati u cjelosti plaćenom ako kažnjeno, odnosno osuđeno lice plati dvije trećine novčane kazne u roku određenom konačnim izvršnim prekršajnim nalogom, odnosno pravosnažnom sudskom odlukom. Dakle, ova norma praktično omogućava svakome ko učini prekršaj, a saglasan je da je učinio taj prekršaj i plati dvije trećine kazne, u roku utvrđenom tim prekršajnim nalogom, odnosno odlukom suda, će se smatrati da je kazna u cjelosti izvršena.

Ovakav amandman rezultat je, prije svega, činjenice da je kod nas u Crnoj Gori velika nesrazmjera između platežne mogućnosti građana i propisanih novčanih kazni. Na to ukazuju i podaci o visini izrečenih novčanih kazni i načinu njihovog plaćanja.

Shodno podacima iz registra prekršajnih kazni u Crnoj Gori od datuma primjene novog Zakona o prekršajima, to je od 1. septembra 2011. godine, pa do 13. juna ove godine, prekršajnim nalogima, odnosno odlukama organa za prekršaje izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 40.526.667 eura. Od tog iznosa naplaćene su novčane kazne u iznosu od 21.553.579 eura, dok ukupan iznos nenaplaćenih novčanih kazni iznosi 18.973.088 eura. Dakle, evidentan je visok iznos nenaplaćenih novčanih kazni i izrečenih novčanih kazni. Ovako prihvaćeni amandman omogućava veću efikasnost u naplati novčanih kazni, smanjuje ukupne troškove prekršajnog postupka, a ni u kom slučaju ne dovodi u pitanje ostvarivanje svrhe samog kažnjavanja. Zbog istog, očekujemo da će, kao što je to slučaj i u okruženju, ovako usvojeni amandman značiti bitan doprinos i pozitivne efekte sa aspekta primjene ovog zakona. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na pomoći da afirmišemo novitade u regulativi.

Glasamo zakon u cjelini, nema više amandmana u proceduri. Hvala na trudu kojim ste izmijenili zakon. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 65 poslanika - 52 za, deset protiv, tri uzdržana. Konstatujem da smo zakon usvojili u cjelini.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksplozivnim materijama. Glasamo ga u načelu.

Hvala vam. Glasao je 71 poslanik - 64 za, pet protiv, dva uzdržana. Konstatujem da je zakon utvrđen u načelu.

Nije bilo amandmana, glasamo ga u cjelini. Izvolite.

Hvala. Glasalo je 69 poslanika - 52 za, devet protiv, osam uzdržanih. Usvojili smo i ovaj zakon.

Deveta tačka - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu. Glasamo ga u načelu, većina svih poslanika. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 69 poslanika - 41 za, pet protiv, 23 uzdržana. Zakon je dobio potrebnu većinu.

Imamo 13 amandmana, i to: Vlada, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanica Dragičević, 11 amandmana, 11 budvanskih amandmana, od kojih amandmani 2, 3, 6, 7 i 8 u izmijenjenim formulacijama su sastavni dio Predloga zakona. Nijesam u pravu.

Izvolite, kolegice Dragičević. Greške je potrebno što prije ispravljati. Što se duže ostave, postaju veće.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Amandmane 1, 3, 5 i 9 nisam odustala, nego sam povukla, a sastavni dio zakona su 2, 4, 6, 7 i 8. Branim ovdje u plenumu amandmane 10 i 11. Znači, 1, 3, 5 i 9 sam povukla.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Ono što je važno - 2, 4, 6, 7 i 8 su prihvaćeni. Znači, pet amandmana, a 10 i 11 će ići na glasanje. Hvala Vam na pomoći. Kolega Damjanović i Gojković, jedan amandman o kojem treba glasati. Tu se ne može pogriješiti ako je jedan amandman.

Idemo redom. Želi li Ministarstvo nešto? Izvolite. Pomoćnica ministra Brajović.

OLIVERA BRAJOVIĆ:

Zahvaljujem.

Samo bih dala kratko pojašnjenje o čemu se radi u amandmanu koji je Vlada utvrdila. Vlada je utvrdila amandman u cilju preciziranja amandmana koji je podnijela poslanica Dragičević, a odnosi se na preciziranje vrste, odnosno broja zvjezdica koje je neophodno da imaju kondo hoteli. U postojećem zakonskom rješenju minimalni broj zvjezdica je četiri zvjezdice za kondo hotele. U amandmanu koji je Vlada utvrdila predloženo je da kondo hotele u primorskom regionu i u glavnom gradu ima minimalno pet zvjezdica, dok u središnjem regionu i u sjevernom regionu minimalni broj zvjezdica je četiri zvjezdice. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ako sam dobro shvatio, da bih mogao da pomognem kolegama, kondo hoteli na primorju sada moraju imati pet zvjezdica. U prevodu, recepcija plus apartmani moraju imati pet zvjezdica. da tačno preciziram što je kondo hotel, dok na sjeveru mogu imati četiri zvjezdice. Hvala vam.

Izvolite, kolegice Dragičević, vaši amandmani.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Gospodine predsjedniče, amandman 10 - u članu 3, stav 1 Prijedloga zakona o izmjeni i dopuni Zakona o turizmu poslije riječi "bez odobrenja za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u skladu sa ovim zakonom", dodaju se riječi "ili pismenim dokazom po podnesenom zahtjevu uz odobrenje koji je stariji od 15 dana, a za sezonske objekte".

Obrazloženje. Morsko dobro od ugostitelja traži da se sezonski objekti otvore 1. maja. Dozvole i uslove za rad Ministarstvo, lokalna uprava i Morsko dobro ne rješava ni za 30 do 45 dana, a u osnovnom Zakonu, član 91, tačka 6 stoji da su dužni u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva izdati rješenje ili uslov. Kada otvore 1. maja, isti dan im dolaze sve inspekcije i naplaćuju kazne. Sigurna sam da je to namjerno, a isto tako sam sigurna da ovoj državi ne trebaju pare uzete na taj način, nego treba naplatiti ono što se godinama ne

naplaćuje. Ovaj član je u neposrednoj vezi sa članom 141, stav 1, tačka 2 - kaznene odredbe.

Mogu da vam kažem da sam neposredno pošto sam podnijela ovaj amandman našla u jednim dnevnim novinama da je u Budvi dozvola za zgradu od sedam spratova izdata za sedam dana, a jedno rješenje za jedan privremeni objekat sezonski ne može da se izda ni za 45 dana. To me i ponukalo da kažem.

Amandman 11, u članu 5, stav 1, tačka 2, poslije riječi "ugostiteljske djelatnosti", dodati riječi "ili pismenim dokazom o podnesenom zahtjevu za odobrenje koji je stariji od 15 dana".

Otprilike isto je obrazloženje, jer javna uprava nikako ne radi onako kako treba, nego se to zove ćutanje administracije, koliko se razumijem. Znači, ne da za 15 dana, nego da za 30, 45, a njima dolaze velike kazne da plaćaju iako godinama to rade. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vama.

Prije nego što pređem na glasanje još bih htio da pojasnim, oko ovog što je nastalo između naše administracije koja nije ćutala nego se oglasila i Vašeg stava, a i zbog Vlade.

Vaš amandman 3 ste povukli. U Izvještaju Odbora stoji da je to sastavni dio zakona, a 4 da ste odustali, a kod Vas je sastavni dio predloga zakona. Znači, neđe je greška. Znači, tačan je izvještaj Odbora?

Hvala Vam.

Konstatujem da je sljedeća situacija - 2, 3, 6, 7 i 8 su u izmjenjenim formulacijama sastavni dio Predloga zakona, kako stoji u Izvještaju Odbora, a od 1, 4, 5 i 9 se odustalo, tako da sad imamo perfektuirano stanje. Glasaćemo 10 i 11 koji ste upravo predložili.

Hvala Vama na trudu. Greške su sastavni dio našeg posla.

Kolege i kolegice, izvolite.

Glasamo amandmane kolegice Dragičević. Amandman 10 ćemo prvo glasati.

Čuli ste obrazloženje kolegice Dragičević. Potreban je 41.

Mogu li zaključiti glasanje?

Hvala. Glasala su 63 poslanika - 42 za, nije bilo protiv, 21 uzdržani. Konstatujem da je amandman 10 prihvaćen.

Amandman 11 koleginice Dragičević.

Hvala vam. Glasalo je 64 poslanika - 43 za, nije bilo protiv, 21 uzdržani. Oba amandmana koleginice Dragičević su prošla.

Idemo na amandmane kolege Damjanovića i Gojkovića.

Izvolite, kolega Gojkoviću. Hercegovska rivijera.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Poštovane kolege, naš amandman glasi - u članu 2, stav 6 briše se.

Ovim predlogom izmjena i dopuna Zakona o turizmu, u članu 2 stav 6, na koji amandmanski djelujemo, ostavlja se mogućnost investitora da umjesto turističkih kapaciteta pravi i prodaje stanove za tržište i time degradira ekskluzivne turističke potencijale. Stoga smo tražili da se ovaj stav briše.

O čemu se radi? Jednostavno ovaj zakon ostavlja mogućnost da neko dobije dozvolu da pravi hotel od pet zvjezdica, da bude oslobođen od građevinske dozvole i poslije u mix use rizortima prodaje stanove. Isprojektuje kao kondo hotel sa pet zvjezdica, bude oslobođen dozvole i rasproda kao stanove. Znači, nema obavezu stavljanja u komercijalna svrhe.

Druga stvar se tiče ove skupštine. Ova skupština ovdje glasa vrlo često dugoročne zakupe gdje su investitori obavezni da prave hotele. Ovo već postaje praksa, ugovori su izglasani u ovoj skupštini, a poslije toga se mijenjaju zakoni. O čemu se radi? Mi smo imali u Kumboru situaciju, recimo, da se prave hoteli sa četiri, pet zvjezdica, po ovome. Glasali smo to ovdje. Oni jednostavno sada mogu da izvade dozvolu sa pet zvjezdica, ispunili su uslove iz ugovora i da to poslije prodaju kao stanove. Ovo postaje praksa. Imali smo to North staru, sjećate se da smo djelovali zaključcima SNP-a i da smo tada tražili da se prvo stave objekti u komercijalnu funkciju, da bi se poslije toga mogli prodavati. Znači, po mom mišljenju, je samo ovaj član dovoljan da se ovaj zakon povuče iz procedure. Ovo otvara mogućnost neviđene korupcije. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne znam je li neviđena, ali otvara mogućnost.

Izvolite, glasamo vaše amandmane.

Hvala vam. Glasalo je 67 poslanika - 44 za, nije bilo protiv, 23 uzdržana. Amandman je prihvaćen.

Glasamo zakon u cjelini sa tri prihvaćena amandmana.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika - 63 za, nije bilo protiv, tri uzdržana. Konstatujem da smo zakon usvojili više od dvotrećinske većine.

Hvala vam. Hvala, kolegice Brajović.

Tačka 10 - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

Glasamo ga većinom svih poslanika.

Izvolite. Za, protiv, uzdržani?

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika - 45 za, sedam protiv, 14 uzdržanih. Konstatujem da je utvrđen u načelu.

Bilo je 12 amandmana, i to: Zakonodavni odbor, šest amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Kolega Kaluđeroviću, je li u redu? Jeste. Vi ste zamjenik predsjednika u Zakonodavnom odboru. Nema predsjednika, moram gledati u Vas da nije neka greška.

Poslanici Halil Duković, Marta Šćepanović, četiri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, s tim što su amandmani 2 i 4 u izmijenjenoj formulaciji. Hvala, kolegice Šćepanović.

Poslanica Ljerka Dragičević, dva amandmana od kojih je odustala. Hvala vam.

Nema drugih amandmana, pa glasamo Zakon u cjelini. Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, u Skandinaviji poznat kao ombudsman.

Hvala vam. Glasalo je 64 poslanika - 51 za, četiri protiv, 10 uzdržanih. Usvojili smo zakon.

Tačka 11 - Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Opet nam treba većina svih poslanika. Izvolite. Hvala.

Glasalo je 68 poslanika - 54 za, nije bilo protiv, 14 uzdržanih. Konstatujem da je zakon utvrđen u načelu.

Dvanaest amandmana, i to: Zakonodavni odbor, 2 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Hvala, kolega Kaluđeroviću. Poslanici Jelić, Kovačević, Duković, Srzentić, dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Kolega Jeliću, hvala. Poslanici Jelić i Kovačević, dva amandmana koji su, takođe, sastavni dio Predloga zakona. Hvala, kolega Jeliću. Poslanici Kalač, Mustafić, jedan amandman o kojem treba glasati. Ima sporno nešto u interpretaciji toga amandmana. Izvolite, kolega Kalač.

ALMER KALAČ:

Pojašnjenje.

Mi smo poslali dopis o povlačenju ovog amandmana. Međutim, želimo da taj amandman ostane u proceduri iz razloga što dva predložena amandmana ustvari nijesu novi amandmani, već su amandmani koji su urađeni po osnovu sugestija koje je dao Zakonodavni odbor. Detaljno ću obrazložiti ukoliko ostane u proceduri. Znači, zbog pravno-tehničkih korekcija. Međutim, sjednica Zakonodavnog odbora je u međuvremenu završena i iz tog razloga nijesam bio u mogućnosti da budu tretirani kao amandman. Dakle, to je ustvari taj isti amandman sa pravno-tehničkom korekcijom.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Znači, vaši amandman su u suštini prihvaćeni na Zakonodavnom odboru.

ALMER KALAČ:

Zakonodavni odbor je uputio da uradimo korekciju pa tek onda da budu raspravljani, a sada ostaje prostor za raspravu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nije bilo vremena da se raspravi, a korekcija je bila pravno-tehnička.

ALMER KALAČ:

Da. Ja ću obrazložiti i prethodni i dva naredna amandmana.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Korisno je da znamo a daću Vam riječ. Hvala.

/Prekid/ Vučinić, tri amandmana o kojima treba glasati. Daću Vam riječ samo da napravimo siže što je u proceduri. Poslanici Gošović, Kaluđerović, dva amandmana o kojima treba glasati. Hvala, kolega Kaluđeroviću. Sada ćemo preći na raspravu u pojedinostima.

Izvolite, kolega Kalač, objasnite vaša dva amandmana, a onda će kolega Vučinić.

ALMER KALAČ:

Pročitacu amandman. Poslije člana 1 Predloga zakona dodaje se novi član. U članu 59 zakona koji se mijenja, poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi - 3a) zaposleni ima pravo tražiti od poslodavca da se shodno vjerskim i tradicionalnim uvjerenjima jednom sedmično vrijeme odmora iz stava 1 do 3 ovog člana prilagodi terminu podobnom za praktikovanje datih prava i uvjerenja ako mu priroda posla dozvoljava prekid rada.

Obrazloženje. Ovom odredbom se ispunjavaju prava na slobodu praktikovanja tradicionalnih, vjerskih uvjerenja, što bliže garantuje član 6, član 46, član 62 i konačno član 79, stav 1 Ustava Crne Gore.

Nova formulacija amandmana je sljedeća. Amandman 1. Prije člana 1 predloga zakona dodaje se novi član koji glasi - član 1 u Zakonu o radu, u članu 59 poslije stava 3 dodaje se novi stav 3a) koji glasi - Zaposleni ima pravo da shodno svojim vjerskim i tradicionalnim uvjerenjima jednom sedmično vrijeme odmora iz stava 1 do 3 ovog člana koristi u odgovarajućem terminu, radi praktikovanja vjerskih obreda ako mu priroda posla dozvoljava prekid rada. Zbog dodavanja novog člana u Predlogu zakona vrši se prenumeracija ostalih članova. Amandman 2 u članu 1 Predloga zakona riječi u Zakonu o

radu brišu se, a riječi zamjenjuju se riječima u članu. Amandman je pravo-tehničke prirode. Ovo se konkretno u startu odnosilo na molitvu petkom. Međutim, nijesmo htjeli ograničavati ni prava drugih vjerskih zajednica u Crnoj Gori, već da svi mogu koristiti ovaj član zakona. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Kalač, imamo problem. Suštinski je problem zato što ste od jednog napravili dva amandmana, a van vremena kada se mogu podnijeti amandmani. Tako da promjenu napravite, Predlog za izmjenu i dopunu zakona, pa da to razmatramo na jesen. Znam da postoji neka obaveza Vlade, ali znam da je ovo građanska država. Nijesu na vrijeme podnijeta ova dva amandmana. Prethodni ćemo sigurno glasati, ovaj koji je u proceduri svakako, a ova dva ne možemo glasati jer nijesu na vrijeme podnijeti. Glasaćemo onaj koji je bio u proceduri. Glasaćemo ovaj - zaposleni imaju pravo da traže od poslodavca shodno vjerskoj tradiciji. Glasaćemo taj koji ste podnijeli 9. jula. To ćemo glasati. Mogu ga pročitati, ali imate ga svi. Tu sam da budem dobar sluga olakšavanja usvajanja zakona i amandmana.

Znači, zaposleni imaju pravo tražiti od poslodavca da shodno vjerskim i tradicijskim uvjerenjima jednom sedmično vrijeme odmora iz stava 1 do 3 ovog člana prilagode terminu podobnom za praktikovanje datih prava i uvjerenja ako im priroda posla dozvoljava prekid rada. Znači, da svoj odmor na poslu koriste za vjerski obred ako im priroda posla dozvoljava. To je to što je u procedure. Primjećujem da je islam vrlo pragmatična religija i pragmatičan je predlog i ovdje. Izvolite. Glasamo ga. Možemo li? Izvolite. Ako treba, ja ću još jedanput pročitati. Hvala vam.

Prije nego što objavim rezultat. Kolega je formalno bio povukao ovaj amandman, ali sam smatrao korektnim da amandman ostane u proceduri jer nijesmo mogli prihvatiti onaj koji je podnešen prekasno. Formalno je bio povučen, ali smo ga konvalidirali odbijanjem ovih koji su zakasnili. Kada su zakasnili, ne mogu da negiraju ovaj koji je već u procedure. Da ne bi neko sutra osporio, moram biti precizan. Molim vas, kolege. Znači, amandman koji smo glasali je ostao u proceduri zahvaljujući tome što nijesmo prihvatili povlačenje tog amandmana koji je zakasnio. Da bude jasno, da ne bi neko osporio da smo ovo usvojili kako ne treba.

Glasalo je 58 poslanika. Prije objave glasanja. Neka rezultat ostane na ekranu.

EMILO LABUDOVIĆ:

Neću da utičem na rezultat, ali suština primjedbe ne samo na Zakonodavnom, već i na Matičnom odboru se odnosila, između ostalog, da ostavim sve drugo po strani, na samu formulaciju zahtjeva. Kaže - Zaposleni ima pravo da traži. To pravo da tražite se ne reguliše zakonom. Pravo da dobijete je nešto što eventualno može da bude predmet zakonske norme. Ja mogu da tražim od vas 100 evra, ali to ne znači da ste vi u obavezi da mi ih date ukoliko ih nemate. Prema tome, ova druga formulacija koju je napravio gospodin Kalač je upravo izlazak u susret zahtjevu i Matičnog i Zakonodavnog odbora. Da zaposleni ima pravo shodno svojim vjerskim, jer inače ovo pravo da traži to je i do sad imao. Možete tražiti što god hoćete. Da li ćete dobiti je potpuno druga priča.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nije perfektna prava formulacija, ali će obaviti posao. Konstatujem rezultate.

Glasalo je 58 poslanika - 46 za, tri protiv, devet uzdržanih. Konstatujem da smo ovaj amandman usvojili.

Kolega Vučiniću, imate tri amandmana. Izvolite.

JANKO VUČINIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče. Nastojaću da budem što kraći. Nadam se da ću biti jasan.

Amandman 1 se odnosi na predloženo zakonsko rješenje kojim se zaostale isplate ograničavaju na isplatu za šest mjeseci i to na isplatu minimalnih zarada. Mislim da ovakvo zakonsko rješenje nema opravdanja iz razloga što je neustavno jer ograničava pravo radnika da za svoj rad bude adekvatno plaćen.

Evo jedan primjer. Ako se radniku, bivšem zaposlenom, koji je ostao bez posla kroz stečaj duguje 12 plata, to će mu biti ograničeno na šest minimalnih zarada. Znači, u članu 1 Predloga zakona stav 1 se briše.

Amandman 2 se odnosi na član 2 Predloga zakona koji se ovim amandmanom 2 briše iz razloga što se ukida pravosnažna sudska presuda, jer ako je pravosnažna sudska presuda dosuđena i isplata za tu pravosnažnju sudsku presudu smanjuje se na 1/3 ukoliko je

dosuđena na osnovu povrede na radu ili oboljenja na poslu. Takođe, smanjuje se i otpremnina. Ukoliko je zaposleni u toj godini kada je uveden stečaj stekao pravo za odlazak u penziju, smanjuje se otpremnina sa tri prosječne plate u privredni na dvije minimalne zarade.

Suštinski amandman 3 odnosi na član 99a. Predloženim zakonskim rješenjem je određeno da se ukoliko bivši zaposleni iz preduzeća koje je ušlo u stečaj ima jedan od uslova za penziju, što se tiče godina života, za drugi uslov koji se odnosi na godine radnog staža mu je potreban određeni period, uplaćuju mu se doprinosi za penzijsko osiguranje samo za taj period. Amandmanom se predlaže da se zaposlenom uplate doprinosi za penzijsko osiguranje za sve godine za koje mu poslodavac nije uplaćivao taj radni staž.

Navodim primjer da punih 11 i po godina radnicima u nekadašnjem pogonu nikšićke Željezare nije uplaćivan radni staž. Predloženim zakonskim rješenjem bi se za 11 i po godina koliko nedostaje za uplatu osiguranja za penzijsko osiguranje uplatilo samo za pola godine, a ovih 11 godina praktično bi otišlo uz vjetar. Taj bivši zaposleni kao da nikada nije radio tih 11 godina. Sa ovakvim amandmanom bi se to izbjeglo. Doprinosi za penzijsko osiguranje bili bi uplaćeni za sve godine za koje nije poslodavac uplaćivao te doprinose i ne na minimalnu zaradu, nego na zaradu koju je zaposleni ostvarivao kod tog poslodavca. Mislim da bi sa ovim amandmanom ovaj Predloženi zakon dobio formu koja bi bila u stvarnom interesu za radnike koji su ostali bez posla tokom stečaja. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Vučiniću.

Glasamo Vaše amandmane. Amandman 1 kolege Vučinića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 66 poslanika - 37 za, jedan protiv, 28 uzdržanih. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Vučinića.

Hvala vam. Glasala su 64 poslanika - 36 za, tri protiv i 25 uzdržanih. Amandman 2 nije dobio potrebnu većinu.

Glasamo amandman 3 kolege Vučinića.

Hvala vam. Glasala su 64 poslanika - 34 za, tri protiv i 27 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Kolega Gošoviću, Vi ćete obrazlagati amandmane kolege Kaluđerovića i Vaše. Izvolite.

NEVEN GOŠOVIĆ:

Zahvaljujem.

U suštini je riječ o amandmanima koji su takoreći istovjetni amandmanima koje je podnio kolega Vučinić. Nastojaću da dodatno obrazložim razloge njihovog podnošenja u nadi da će ipak dobiti većinsku podršku u ovom Parlamentu.

Jedno od prava zaposlenih u slučaju stečajnog postupka utvrđenih Zakonom o radu jeste i pravo na isplatu zarade i naknade zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za radi koje je poslodavac bio dužan da isplati, a nije isplatio. Da bi zaposleni mogao ostvariti ovo pravo, prethodno mora ispuniti dva uslova: 1) Da je bio u radnom odnosu kod poslodavca na dan pokretanja stečajnog postupka i 2) Da mu ta sredstva nijesu isplaćena u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o insolventnosti privrednih društava. Zaposleni koji ispunjavaju te uslove imali su mogućnost da se za ostvarivanje tog prava obrate Fondu rada, s tim što bi im zarada i naknada zarade bile isplaćene u visini minimalne zarade, saglasno članu 99, stav 1 Zakona o radu.

Sada se članom 1, stav 1 Predloga zakona predlaže ograničenje isplate tih prava za period od najviše šest mjeseci prije otvaranja stečaja. Za navedena ograničenja prava zaposlenih koji su radili kod poslodavca na kojima je otvoren stečajni postupak ne postoji opravdanje pa smo amandmanom 1 predložili da se odredbe člana 1, stav 1 Predloga zakona brišu i da ostane postojeće zakonsko rješenje.

Naime, od preko 21.350 zahtjeva upućenih Fondu rada svega 52 zahtjeva odnose se na potraživanju za isplatu zarade i naknade zarade po osnovu bolovanja, po kojima još uvijek nije ni odlučivano. Dakle, po tom osnovu budžet Fonda rada nije bio opterećen ni jedan jedini cent. Uostalom, predložene izmjene zakona i ne mogu se primjenjivati u odnosu na ova već podnesena 52 zahtjeva, jer primjena zakonskih rješenja koja su važila u vremenu podnošenja zahtjeva bi bila po te podnosiocima zahtjeva povoljnija. Samim tim, okolnost da se po /Prekid/ zarade i naknade zarade u proteklom periodu sprovedenih brojnih stečajnih postupaka Fondu rada obratio zanemarljivo mali broj zaposlenih, jasno ukazuje da ne postoje razlozi, prije svega, finansijske prirode, a koji su osnovni razlozi za izmjene i dopune ovog zakona za ograničavanje ovih prava.

Amandman 2. Odredbama člana 2 Predloga zakona predviđeno je da zaposleni koji se nalazi u radnom odnosu kod poslodavaca na dan pokretanja stečajnog postupka, a ostvaruje pravo na penziju u toj kalendarskoj godini ima pravo na isplatu otpremnine u visini dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori. Time se mijenja sada važeće zakonsko rješenje prema kojem zaposlenom u navedenom slučaju pravo na otpremninu pripada u visini tri prosječne zarade u privredi Crne Gore. Dakle, umjesto 1422 eura, visina otpremnine iznosila bi, po ovom predloženom zakonskom rješenju, 386 eura. Navedeno drastično umanjenje visine otpremnine po osnovu odlaska u penziju zaposlenom ne može imati opravdanje, zbog čega smo amandmanom 2 i predložili brisanje odredbe člana 2 Predloga zakona. Posebno ovo ako se ima u vidu da kod Fonda rada nije bio podnesen ni jedan jedini zahtjev za isplatu otpremnine po osnovu odlaska zaposlenog u penziju u kalendarskoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak, a pravo na penziju je ostvario prije pokretanja stečajnog postupka.

Predloženo zakonsko rješenje je još i nepovoljnije po zaposlenog od rješenja sadržanog i u važećem Opštem kolektivnom ugovoru, kojim je propisana obaveza poslodavca da zaposlenom prilikom odlaska u penziju isplaćuje otpremninu u visini od tri minimalne neto zarade. Zaista, ne postoji nijedan opravdani razlog da prava radnika koja su postojala u našem radnom zakonodavstvu postoje još od 2008. godine kao takva, a njihovom primjenom ni u kom vidu nije opterećen budžet Crne Gore, odnosno budžet Fonda rada budu sada ograničena na jedan ovakav način. Mislimo da je u interesu svih nas da ta prava kao takva zadržimo, jer ni u kom vidu ne opterećuju ni budžet Crne Gore, niti Fonda rada, a sprovedeno je toliko stečajnih postupaka koji jasno ukazuju na jednu takvu činjenicu. Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Gošoviću.

Čuli ste dodatno obrazloženje, na istoj liniji kao kolege Vučinića. Glasamo amandman 1 kolege Gošovića. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika - 39 za, nije bilo protiv, 29 uzdržanih. Konstatujem da amandman 1 nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Gošovića.

Hvala vam. Glasalo je 68 poslanika - 38 za, nije bilo protiv, 30 uzdržanih. Ni amandman 2 nije dobio potrebnu većinu.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini, uz sve ono što je sporno oko jednog amandmana.

Mogu li zaključiti glasanje? Poništavam glasanje. Kolega Simović traži da ostane zabilježeno. Izvolite.

MILUTIN SIMOVIĆ:

Kao što vidite, kolega je morao za izađe, razumio sam, na kratko. Moja ideja je bila da napravimo pauzu, ili da napravim taktičku varijantu i tražim glasanje putem prozivke. Koristim to pravo i nakon pauze od pet minuta molim da napravimo glasanje putem prozivke.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Danilović.

GORAN DANILOVIĆ:

Mi ne insistiramo, gospodine predsjedniče, na tome da se glasa prozivkom, niti želimo da za slučaj da je neko iz nekog opravdanog fiziološkog razloga spriječen za tri minuta, što bismo ovdje rekli, prevarno da glasamo. Dajte pauzu od tri minuta da sačekamo. Nemam namjeru da uopšte na takav način dolazimo do većine ili manjine. Dakle, tri minuta, pa elektronski ponovo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Nema prevarnih glasanja. Pet minuta pauze, čekamo poslanika. Kolege, uštedjeli smo pet minuta, stigao je kolega. Izvolite. Glasamo ponovo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 70 poslanika - 41 za, četiri protiv, 35 uzdržanih. Konstatujem da je zakon usvojen.

Tek smo na pola glasanja danas, a glasanje je naša najveća privilegija i dužnost. Prema tome, molim za strpljenje. Sve što radimo završava se ovim glasanjima. Bili ste strpljivi da radite u odborima, da pišete amandmane, da vodite raspravu. Ovo djeluje kao kraj

posla, ali je ključno. U redu, možemo. Došao je ministar zdravlja, ubrzanim postupkom, bez kravate, tako da ćemo moći da sačekamo samo još ovu ratifikaciju.

Glasamo tačku 12 - Predlog zakona o potvrđivanju Dodatnog dopunskog protokola o Sporazumu između država ugovornica Sjevernoatlantskog ugovora i ostalih država učesnica Partnerstva za mir o statusu njihovih snaga. Ovdje je samo glasanje. Nema rasprave, ne može biti amandmana. Glasamo u cjelini, većina svih poslanika. Izvolite.

Hvala vam, kolegice i kolege. Glasalo je 69 poslanika - 51 za, 18 protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da smo usvojili Predlog zakona, odnosno ratifikovali Dopunski protokol.

Sada možemo na Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja.

Imali smo, ministre, amandman Pozitivne Crne Gore koji je prihvaćen, koji je sastavni dio Predloga zakona sa dilemom. Radi se o nečemu što ćete nam Vi pomoći stručnim, ne samo ministarskim znanjem. Pitanje spornosti stavova 4 i 5. Znači, u slučaju umrlog davaoca mogućnost da saglasnost daje više srodnika.

Stav 5 govori da je i protivljenje jednog srodnika već opstrukcija, nemogućnost da se dobiju organi za presađivanje. Međutim, poslije smrti vrlo je kratak period kada organi mogu biti iskorišćeni. Postoji objektivna nemogućnost da kontaktirate sve ove navedene srodnike od trenutka smrti do biološki mogućeg trenutka za iskorišćavanje organa, da upotrijebim možda laičku formulaciju, ali laici će morati da odlučuju o ovoj temi, poslije smrti svojih srodnika. Naravno, postavlja se pitanje kako iskontaktirati sve ove potencijalne da bi se znalo je li volja i potpuna saglasnost porodice ili postoje opstrukcije. Zato smo zastali. Radi se o temi višeslojnoj za nas sa istorijskim problemima u društvu, kulturološkom kodu, ako tako mogu reći, ne samo u našem pravnom sistemu.

Izvolite, ministre. To je naše pitanje bilo. Možemo li dobiti pomoć da shvatimo što glasamo do kraja?

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Hvala, predsjedniče.

Prvo da zahvalim poslanicima Pozitivne koji su dali jako kvalitetne i konstruktivne amandmane, gospodinu Tuponji i gospodinu Abazoviću. Mislio sam da kroz usvajanje ovih

amandmana smo i ovaj dio, ili dilemu razriješili, jer čini mi se da je na jako kvalitetan način tim predloženim amandmanom definisano koga treba pitati, odnosno s kim treba obaviti kontakt. Upravo smo eliminisali onaj dio našeg člana koji je bio u Predlogu zakona do srodnika drugog stepena i time smo eliminisali ono što je bila dilema medju vama kada smo imali raspravu u parlamentu kao i na odborima.

Pročitao bih ovaj amandman koji je usvojen i time se nadam da smo riješili problem. A pokušaću i da dam odgovor na ovo što ste kazali za stavove 4 i 5.

Uzimanje organa sa umrlog davaoca dozvoljeno je kada je to lice za života, kao punoljetno poslovno sposobno i sposobno za rasudjivanje, dalo pisanu dobrovoljnu saglasnost za ovaj postupak kod izabranog doktora na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Odmah nakon davanja pisane sglasnosti, odnosno izjave iz stava 1 ovog člana, izabrani doktor na primarnom nivou zdravstvene zaštite obavještava Ministarstvo. Saglasnost izjave iz stava 1 ovog člana mogu se izmjeniti odnosno opozvati u svakom trenutku. Ovo su stavovi 4 i 5. Uzimanje organa sa umrlog davaoca dozvoljeno je i kada to lice za života nije dalo pisanu izjavu kojom se protivi uzimanje organa, a saglasnost za uzimanje organa daju bračni, odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik ili usvojilac.

Stav 4 /Prekid/ sa umrlog davaoca nije dozvoljeno ako davalac nije dao saglasnost na taj postupak i postoji protivljenje jednog od navedenih lica iz stava 4 ovog člana.

Dakle, stavovi 4 i 5 ustvari su ono što je definisano. Ovo je redosljed kako se obavlja kontakt sa ljudima. Logično je da na jednom mjestu ne možete imati poređane u ovom stavu da budu blizu Kliničkog centra ili bolnice i neće se insistirati na uzimanju organa ako ne postoji saglasnost, ali ovim redom - bračni, pa vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik i usvojilac. Mislim da se sa tim apsolutno eliminišu mogućnosti, ono što je bila bojazan eventualnih nekih zloupotreba. Dakle, nećemo zvati sve, nego redosljedom je tačno kazano jer nije očekivano da ćete na jednom mjestu imati mogućnost da obavite kontakt sa pet ili sedam članova porodice. To je tumačenje.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Imali smo tumačenje da mora biti ukupna porodična saglasnost. Sada znamo da se odnosi na jednoga od članova familije.

Postaviću prosto pravno pitanje - vanbračna zajednica se mora utvrditi pravno. Znači, isključuje kao neko ko može da da saglasnost jer nije pravno utvrđena. Ona je faktičko stanje, ali nije pravno utvrđeno. Bračni drug je pravno utvrđeno stanje, a vanbračno stanje

nije pravno utvrđeno stanje nego se mora dokazivati i utvrditi. Znači, ne biste imali lice koje možete uopšte identifikovati kao davaoca saglasnosti. Punoljetno dijete svakako, roditelj svakako, usvojenik ili usvojilac svakako.

Kolega Labudović i kolega Danilović po dva minuta. Da li želi još neko? Koleginica Kalezić i kolega Abazović.

Izvolite. Po dva minuta.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, tragom ove Vaše zadnje dileme, ko i na koji način utvrđuje na licu mjesta u bolnici, ko je čiji srodnik i u kojem stepenu, ko može da dokaže u tom momentu da sam sin oca koji leži tamo? Šta treba da donesem kao dokaz da sam nasljednik i u kojoj sam liniji? 'Ajte, nemojmo ovako preko koljena i zarad nečega što neće donijeti nikakvu korist, gospodine ministre, jer stanje porodičnih odnosa u Crnoj Gori je tako da se posljednja volja, bilo ona rečena ili ne rečena, u 99% slučajeva poštuje. Ovdje je problem u tom 1% slučajeva koji omogućavaju manipulaciju i trgovinu ljudskih organima i omogućavaju legalnu žutu kuću usred Crne Gore. Ne zaboravite, želim da podsjetim kolege, ovi su amandmani dobili podršku na Matičnom odboru i na Odboru za zakonodavstvo. Znači, ljudi koji su možda politički drugačije promišljali, kada smo se dotakli onoga što je srž cijele ove priče, a to je da je raspolaganje ljudskim tijelom neotuđivo ustavno običajno, kako god hoćete, pravo, i to pravo nema prava niko drugi da suspenduje, čak ni najbliža rodbina. Neću da dozvolim, gospodine ministre, kao građanin, da sutra nada mnom mrtvim moja porodica trguje medjusobno, ucjenjuje se ili ne znam šta već radi, remeti porodične odnose. Dao sam vam u amandmanu 2, kroz novi član 5 mogućnost na koji način da ovo riješite. Pa sam napisao da svaki punoljetni građanin Crne Gore posredstvom službe primarne zdravstvene zaštite, putem razgovora, propagande, brošure, letka i na svaki drugi prigodan način mora biti informisan o dobrovoljnom davanju organa u svrhu liječenja i pružit mu se mogućnost da se o tome izjasni. O obavljenim radnjama iz stava 1 ovog člana izabrani doktor sačinjava zabilješku koja postaje neotuđivi sadržaj zdravstvenog kartona svakog građanina, pa svako od nas makar jednom u životu posjetio izabranog doktora. Zašto mu se tada ne stavi ova dilema i ostavi mogućnost? Ne mora on tog momenta da se izjasni, ali ga treba upoznati sa tim njegovim pravom i ostaviti mu se mogućnost da u nekom vremenu koje on sam procijeni jer je on jedini ovlašćen da to procijeni da svoju konačnu izjavu. Nemojte, molim vas, da trgujemo kao porodice našim pokojnicima, jer ako je išta u Crnoj Gori ostalo kao svetinja, a sve smo drugo bacili pod nogu, ostao je taj odnos prema pokojniku. Vi znate da se u Crnoj

Gori čak i odsječeni organi i udovi sahranjuju na pretpostavljenom mjestu tamo gdje će biti pokojnik sahranjen, a vi govorite o pravu da se to "čereči" na neki drugi način. Izvinite, gospodine predsjedniče, možda sam više emotivan. Ne bojim se sebe i svoje porodice, govorim u načelu. Rekao sam i vi to nijeste opovrgli. Medicina i medicinska nauka su zabilježile nebrojene slučajeve takozvane reminiscencije primalaca organa sadržaja svijesti onih koji su bili davaoci. Nije to kilo mesa, pa uzmi tamo i posadi ga ovamo. Ovo je potpuno druga priča, ovo je Crna Gora.

Ministre, znam da moramo da se prilagođavamo Evropi, ali polako pobogu. Da se prvo naviknemo na neke uslove, pa ćemo i to riješiti jednoga dana.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Labudoviću, hvala Vam.

Razumijem, možda smo zastali. Imamo samo jedno pitanje. To je stav 4 amandmana Pozitivne koji su sastavni dio Predloga zakona. Čuli smo ministrovo tumačenje kod prihvatanja amandmana i predlagač je imao drugačije tumačenje. Predlagač je mislio da treba ostvariti kumulativnu saglasnost, a ministar tumači da treba ostvariti sukcesivnu saglasnost. Znači, prvi, drugi, treći, četvrti, peti u tom redu. Trebalo nam je tumačenje da bismo znali što glasamo i zato smo zastali.

U redu, zato smo zastali. Radi se o malo vremena sa velikim posljedicama.

Čuli smo ministrovo objašnjenje. Radi se o sukcesivnom pozivanju srodnika - bračni, odnosno vanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik ili usvojilac. To je ono što raspravljamo, sve ostalo smo završili. Ne možemo to riješiti sad, osim povući zakon ili odustati od zakona sada. Dajte da to razjasnimo. Najavio sam kolegu Danilovića, koleginicu Kalezić, kolegu Abazovića.

Izvolite, kolega Daniloviću. Ali, dva minuta da se fokusiramo na ovo. Nemojte otvoriti sva pitanja.

GORAN DANILOVIĆ:

Uvaženi građani, gospodine predsjedniče, gospodine ministre,

Stojimo vam na raspolaganju da godinu dana vodimo javnu kampanju sa različitih aspekata gdje god možemo kao ljudi iz različitih branši. Mi kao političari, uključite sportiste, dobićete podršku Parlamenta, Kluba poslanika DF-a da donorstvo podignemo na nivo koji to zaslužuje. Bilo bi nečovječno da ovu stvar na ovakav način u Crnoj Gori prije nego u Francuskoj ili brže nego u Francuskoj dovedemo kroz izmjene i dopune nedefinisane do kraja. Razumijem najbolju namjeru predlagača amandmana, ali ovdje bilo kumulativno ili pojedinačno, opet stvar ne funkcioniše. U diskusiji sam o tome govorio.

Govorio sam prvo da je pretpostavljena saglasnost u ovom regionu napravila čudo. Ponosan sam na to što sam ovdje govorio, a nekima je to bilo motiv da napišu i tekst, ali zaboravimo to na trenutak. Pozivamo vas da javno vodimo kampanju za ovu stvar. Svi koji vjerujemo da tako treba činiti da ukrstimo koplja ako treba godinu dana. Vodili smo kampanje za sve i svašta. 'Ajte i za ovo da pomognemo Ministarstvu zdravlja. Znam da vam je namjera da produžimo život svakome kome može život da se produži. Ali, ne ovako. Nemojte molim vas. Ljudski vas molim, povucite ovo. Ovo ne može da prođe, a da ne napravimo karambol. Još su otvorene priče po Evropi je li dozvoljena autanazija ili nije, pa negdje jeste, negdje nije. Ne radi se da smo zaostali, nego smo obazrivi. Prosto u Crnoj Gori još uvijek se ne zna ko je koliko svoj. Ovo podrazumijeva, gospodine ministre, precizne i uredne registre za svakoga. Mi to u ovom trenutku nemamo. Ako nemamo, odložite priču za godinu dana, probajte da uredite registre, pa da vidimo šta možemo. Ali, ne možemo sa ovakvim registrima praviti evropski iskorak, a napraviti u krajnjem haos.

Šta ako ne možete da dođete do nečije majke, a imate saglasnost nečije nevjenčane supruge? Znae šta se dešava u Crnoj Gori. Šta ako prosto dođete do pet srodnika, a nijeste do šestog? Ovdje kod nas pravo da voli više onoga ko je pokojni nikad nije utvrđeno kome pripada. Ovdje najviše vole majka i otac, ali, evo, polako se čini da vole i drugi. Nemojte da radimo stvari koje ne možemo da izvedemo pravno do kraja. Ovo prosto ovako ne može, nijesmo pripremili javnost. U ime Kluba DF-a vas pozivam na javnu kampanju. Iz ovoga kluba ćete čuti "za" i "protiv", ali na kraju ćemo imati čistu savjest i čistu priču. Danas to nije ni čista sasvjest, niti čista priča. Imamo prigovor savjesti značajan i predlažem da ovo povučete. Ovo prosto ovako neće proći. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega.

Koleginice Kalezić, dva minuta. Izvolite.

JELISAVA KALEZIĆ:

Hvala, gospodine predsjedniče.

Uz izvinjenje što ću možda dosaditi kolegama poslanicima, ja ću ministra radi pročitati ono što smatram da je udarno u tekstu koji preporučujem. Gospodine ministre, da pogledate ako do sada nijeste elektronsko izdanje "Vijesti" od 16.06.2014. godine, autorski tekst doktora pravnih nauka Čedomira Bogićevića i sudije Vrhovnog suda Crne Gore.

Zakonska konstrukcija takozvane pretpostavljene saglasnosti je radikalni vid zadiranja i negacije ljudske etike i slobode, čije su povijesne ekspresije nad čovjekom i ljudskim rodnom u bliskoj istoriji ostavile tragične posljedice iz kojih treba izvući veliko naravoučenije poštovanja ljudskog dostojanstva i čovjeka kao subjekta prava i opšte svrhe njegove djelatne egzistencije i bivstva. Ili, ukratko rečeno, čuveni doktor Mengelej je, dakle, raspolagao pretpostavljenom saglasnošću u svim slučajevima vršenja eksperimenata nad živim ljudima, a mi ćemo sada to raditi nad mrtvim. I ovo zaista nije dostojno ovoga doma i ove države koja bi trebala da poštuje i žive jednako kao i mrtve, jer se mi ne završavamo ovdje nego nastavljamo negdje na neki drugi način. Molim vas, koleginice i kolege, da danas ne izglasamo ovaj zakon, kao što molim gospodina ministra da ovu raspravu o ovom /Prekid/ povede na jedan širi način kako je sugerisao i predsjednik Skupštine.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Da čujemo kolegu Pajovića, jer je iz struke, a onda će ministar.

DARKO PAJOVIĆ:

Zahvaljujem.

Kratko ću, ne ulazeći u diskusije kolega iz opozicije, ali mislim da govoreći o ovom zakonu ne možemo upotrebljavati termine – “čerečiti”, “žuta kuća”, “simpozijum rodbine nad mrtvacima” itd.

Vjerujem da smo svi saglasni da želimo jedan human zakon koji ima human karakter. Uz puno razumijevanje svega ovoga što ste kazali, mislim da se zaboravlja što je cilj ovoga zakona. A cilj ovoga zakona jeste produžavanje života nekom drugom uz saglasnost nekog sa ove druge strane. Bojim se samo da smo tu komponentu izbacili iz cijele priče i da sama terminologija nečega što jeste zakon, po strani to što je evropski, opet se vraćam na humanost toga zakona, jer davanje tog jednog organa zapravo produžava život nekom drugom, pri čemu ovaj zakon ne prisiljava apsolutno nikoga da to uradi pod moranjem. Ne vidim koji je to vid manipulacije, ali razumjeću te naše tradicionalne odnose u Crnoj Gori. Međutim, mi se moramo mijenjati, a mijenjanje znači upravo ovaj put ka evropskim integracijama.

Dakle, samo sam se javio iz razloga što se dosta teška terminologija koristi, a zaboravlja se suština nečega što jeste humanost. Samo vas molim da ne zaboravimo da ta eventualna saglasnost zapravo nekome produžava život. Možda neko ima raspoloženja, možda neko nema, ali nikad nemojmo izgubiti iz vida šta se zapravo time dobija. Naravno, uz puno razumijevanje kompletne argumentacije koju sam čuo, ali takođe smatram da se cilj koji je postavljen pred ovim zakonom ne smije posmatrati samo jednostrano, već se treba sagledati i ova druga komponenta. Eto, hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Da čujemo ministra. Vraćam se ponovo na taj stav 4, koji je sastavni dio zakona. Ovdje čak ne stoji da je pisana saglasnost za uzimanje organa u ovom slučaju od članova porodice. Ne stoji pisana saglasnost. Te dvije kategorije su najspornije, jer nije utvrđen usmena saglasnost, nije utvrđen vanbračni partner, jer treba pravna činjenica treba da se ustanovi na sudu. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Saslušao sam sve vas koji ste uzeli učešća povodom ovog amandmana i ovog spornog dijela u članu 32 i, evo, poslije kratke komunikacije sa direktoricom Direktorata u Ministarstvu zdravlja, koja je prisustvovala Odboru kada je bio amandman Pozitivne koji je usvojen, da budem precizan, a moram reći da sam vjerovatno i ja tako obrazložio - neće se

insistirati da se uzme organ od nekog čovjeka ako nemamo punu komunikaciju i saglasnost bilo kojega člana od ljudi koji su ovdje nabrojani u ovom stavu. To je bio stav Pozitivne i to je usvojeno. Pokušavam da budem jasan u ovom dijelu. I zamolio bih vas, ne uskraćuje se pravo nikom na izjašnjavanje da ne želi da da organ. Znači, kada pođe da se pregleda kod izabranog doktora, a 93% stanovnika Crne Gore ima svog izabranog doktora, može da kaže - ja isključivo ili izričito ne želim da dam organ. Ja stvarno ne vidim razlog da ako pet ili deset puta u toku godine pođe građanin kod svojeg doktora, ne iskaže tu svoju spremnost ili nespremnost da da organ.

Mislim da svi moramo raditi kampanju na kvalitetniji način. To sam prošlog puta rekao i tu prihvatam i dio kritike ili samokritike. Nama organi trebaju, ljudi, da spašavamo živote. Amerikanci su prije četiri mjeseca jednu jetru podijelili na dva dijela da bi 56.000 ljudi koji čeka transplataciju jetre skratili, jer organa fali. Jer jetra ima moć da se regeneriše. Izvinjavam se zbog ovog stručnog dijela o kojem pričam, ali to je cilj. U Crnoj Gori imate šestoro ljudi koji čekaju na presađivanje jetre, pet srca, 30 bubrega. Imamo čovjeka koji čeka transplataciju gušterače i bubrega. Naš je cilj upravo da pokušamo da pomognemo ljudima da nam ne umiru. Ako ovo radi 140 miliona stanovnika zemalja koje pripadaju Eurotransplantu, a mi smo postali dio toga, stvarno mislim da je ovo dobar put. A ni jednom građaninu neće biti uskraćeno pravo da se izjasni da ne želi da da organ. Ne znam šta bi tu bilo sporno.

Pročitao sam vrlo pažljivo sve komentare i uvaženog gospodina Bogićevića iščitao sam i sa pravne i etične strane. Ima pravo na svoj stav, ja poštujem nauku. Poštujem i njegov stav kao pravnika, ali kao ljekar i kao ministar želim da pomognem ljudima koji čekaju da im se obezbijedi organ da ne umru. To je poruka. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ponoviću prije nego što kolega Abazović uzme riječ. Htio sam da čujemo odgovor jer je nejasno u vašem amandmanu. Nemojte da sumnjamo u bilo čije dobre namjere ovdje i niko ne može sumnjati u bilo čije namjere. Ovdje samo tražimo rješenje koje će pravno biti čisto, jasno za primjenu, jer će se ljekari naći pod raznim postupcima ako to nije čisto. Ovdje štitimo, prije svega, ljekare koji dobro mogu nastradati ako pravno rješenje nije do kraja jasno da ih zaštititi. Jer, oni treba da donesu odluku da to izvrše. Ako pravno nije čisto, ući ćemo u sporove koji će se pretvoriti u potpunu kampanju protiv ovoga što želimo postići i zato insistiram na čistoti pravne formulacije koja neće ostaviti dilemu kod primjene.

Dakle, kolega Abazoviću, odgovorite, pošto ste Vi iz kluba koji je podnosilac amandmana. Ovdje se radi o dvije činjenice. Prva činjenica je da ako hoćete da date, morate dati pisanu izjavu i to dok ste živi. U trenutku kada ne date pisanu izjavu kada umrete, više vaša volja nije važeća i vaše tijelo postaje vlasništvo vaše familije. U trenutku kada vas život napusti vaše tijelo postaje vlasništvo vaše familije. Nedostaje u vašem amandmanu potreba da ta familija da pisanu saglasnost. To ne piše u vašem amandmanu i vanbračni drug koja nije pravno utvrđena činjenica bez odgovarajuće potrebe, čak i pisano nije pravno utvrđena činjenica. To su dva pitanja koja će dovesti, ministre, u opasnost ljekare, jer su nejasna. Usmena saglasnost za gazdovanje nečijim tijelom, usmena saglasnost i ako stoji u amandmanu i druga činjenica vanbračni drug koji nije pravno utvrđena činjenica bez posebnog postupka. Molim odgovor da bi smo imali čisto rješenje koje ljekari mogu primijeniti bez sporenja na sudu poslije toga. Izvolite.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Hvala. Ja bih vas zamolio da mi dozvolite jedan minut, a jedan kolegi Tuponji da riješimo neke dileme uz odgovor na postavljena pitanja.

Prvo, nema pretpostavljene saglasnosti. Pretpostavljena saglasnost se eliminisala ovim amandmanom. Koliko da vas relaksiram, a vezano je i za tekst gospodina Bogićevića, sve je odlično objašnjeno. Samo da se na to više ne vraćamo.

Drugo, oko kumulativne saglasnosti. Ja bih zaista molio iako stvarno mislim da svi imamo dobru namjeru, u ime kluba Pozitivna Crna Gora apsolutno ne insistiramo niti, ako ne treba da se izjasnimo i da se ne izjasnimo nije to problem, ali moramo poći od onoga što je i kolega Pajović rekao. Moramo da stanemo koliko je to moguće u odbranu onih ljudi kojima zaista trebaju organi. O čemu se radi? Ne možete vi da date organ tek tako. Organi trebaju da se poklope sa mnogim faktorima. Prevoz, neki put može da se organizuje, neki put ne može da se organizuje. I oko saglasnosti porodice. Ovo je mnogo bitno. Nema nikakvog „čerečenja“. Bilo ko da se suprotstavi, u najtežim trenucima porodice nema tog ljekara koji će reći da hoće na silu da uzme organ.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Abazoviću, odgovorite na konkretno pitanje. Mi smo došli do formulacija koje moraju biti precizne. Usmeno se može dati saglasnost, a to znači da ulazimo u sporove sa ljekarima poslije toga da su zloupotrebili nečije organe. I sljedeće pitanje je pitanje

vanbračnog druga. Kako ćemo znati da je neko nekome vanbračni drug? To je prosto pitanje. Ne piše da je pisano.

DRITAN ABAZOVIĆ:

Evo odgovora. Prvo ne piše nigdje. Piše da je pisano. Ako nije dao pisanu saglasnost i postoji...

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ako on nije dao pisanu saglasnost, ali ovaj koji daje samo se njegovo tijelo ne treba mu pisanu saglasnost. To je razlika. Pročitacu. Previše se radi o ozbiljnoj stvari da bismo se politički nadgornjavali. Ovo nije koja će partija ispasti konzervatnija ili evropskija. Ovo je pitanje sudbine ljekara koji će prvi stradati zbog toga. Niko drugi. Oni će prvo stradati zbog toga i ovdje prije svega branim sad ljekare. Ponoviću vam što piše.

Kolega, ponoviću vam što piše. Izvinite na upornosti. Uzimanje organa od umrlog davaoca dozvoljeno je kada to lice za života nije dalo pisanu izjavu kojom se /Prekid/ za uzimanja organa. Znači, imamo vrlo liberalan sistem. Vi morate da pišete –neću, da bi bila spriječena aktivnost vaše porodice. A vaša porodica ne mora da napiše ništa da bi dala saglasnost, jer piše ovdje - a saglasnost za uzimanje organa daju bračni, odnosno vanbračni drugovi. Ne piše pismena saglasnost. Prema tome, vi da biste zaštitili svoje tijelo ako ste vjernik, ne spadam u te tako da nemam te probleme, treba da pišete - ne smije mi porodica dirati tijelo poslije smrti, a vaša porodica može usmeno da da saglasnost. To piše. Što ste htjeli, ne znam. To je ovo što piše. Izvolite, kolega Tuponja.

GORAN TUPONJA:

Zahvaljujem na prilici da pojasnim naš amandman. Gospodine Radunoviću, ja sam postao neko ko brani vaše zakone. Dakle, amandmani 1 i 2 su postali sastavni dio ovoga zakona.

Amandman 2 koji se odnosi na izmjene u članu 33 predloga. Kaže: U slučaju da nastupi situacija iz člana 32, stav 4 ovog zakona, koordinator je dužan da odmah pozove jedno od lica po redosljedu iz člana 32, stav 4 ovog zakona i da ga informiše o pravu da se sa uzimanjem organa saglasi ili da odbije davanje pisane saglasnosti, kao i o pravu da se

pisana saglasnost može opozvati i izmijeniti do momenta pripreme davaoca za uzimanje organa o čemu se obavještavaju koordinacioni tim. Ovo je samo izmjena na stav 2 u članu 33, a taj član ostaje nepromijenjen dalje. Član 33, stav 4 kaže: O radnjama iz stava 1 do 3 ovog člana sačinjava se zabilješka koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji zajedno sa pisanim saglasnošću. Tako da nema usmene saglasnosti. Ima pisane saglasnosti i to je odgovor na jedno vaše pitanje, a odgovor na drugo vaše pitanje je kumulativna saglasnost. Tu se nijesmo dobro razumjeli.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Ne. Drugo pitanje je bilo u vezi vanbračnog druga.

GORAN TUPONJA:

Saglasnost za uzimanje organa daju bračni odnosno vanbračni supružnik, punoljetno dijete, roditelj, usvojenik ili usvojilac. Dakle, „ili“ - nema kumulativne saglasnosti.

Što se tiče dokazivanja ko sam ja? Da li sam ja otac ovog djeteta, da li sam mu ja vanbračni supružnik, da li sam ja uopšte ja? Na moje pokazivanje lične karte vi možete isto da kažete - vi baš i ne ličite na samog sebe, nijesam baš siguran da ste to vi. Kako će to biti regulisano vjerovatno ostaje za neke druge zakone, ali uvijek možete da osporite bilo kakvo srodstvo. Ako dođe brat, kako ćete dokazati da je to brat.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Da ne idemo predaleko. Ostali smo na konkretnim tumačenjima. Išli smo na pragmatiku kako da pojasnimo.

Kolega Tuponja, elementarna nomotehnika nalaže da ako u istom stavu navodite izjavu kojom se protivi uzimanje organa da tu formulaciju upotrijebite i za onoga ko daje saglasnost da mora biti pisana saglasnost. To je elementarna nomotehnika u istom stavu, to mora biti nomotehnički popravljeno. Piše, ali to piše u drugom stavu. Ali, ako u jednom pišete pisana, a u drugom ne pišete - podrazumijeva se da je usmena. To je elementarno pravilo nomotehnike i nije stvar laičkog tumačenja, nego je stvar pravnog tumačenja ali to morate upisati.

Čitanjem ovog amandmana se podrazumijeva da je usmena saglasnost, jer ovdje piše pisana. Mora biti pisana i za srodnike, jer to pravo tako podrazumijeva. Nomotehnika ima svoja pravila. Daću Vam minut i završavamo. Kolega Labudoviću, neću moći više. Izvolite.

EMILO LABUDOVIĆ:

Gospodine predsjedniče, mislim da ovo prvi put, makar ja to u mom poslaničkom mandatu ne pamtim, da se ovoliko raspravlja o amandmanu koji je prihvaćen od strane predlagača i samim tim je postao sastavni dio zakona. Ja uopšte ne shvatam svrhu rasprave o amandmanu Pozitivne Crne Gore. Ovdje jedini amandmani koji figuriraju su amandmani koje sam podnio ja. To je prvo.

Drugo, s indignacijom odbijamo prigovor da mi nijesmo imali na umu humani aspekt svega ovoga, jer niko od nas ne može da garantuje da koliko sutra neće biti ili sam kandidat da dobije organ, ili će biti neko do koga mu je izuzetno stalo. Mi samo hoćemo da se ovo izvede pravno čisto do kraja. U XXI vijeku, u vijeku razvoja tehnologije masovnih komunikacija ne doprijeti do svakog građanina Crne Gore i postaviti mu se ovo pitanje je stvarno jeftin izgovor, gospodine ministre. I još jedno. Samo da iskoristim priliku da pitam gospodina ministra nešto. Pitam Vas kao ljekara - Koji je optimalni period između momenta konstatovane smrti i momenta povoljnog za uzimanje određenog organa? Jer, dokle se obavi sva ova procedura, mislim da polovina tih organa više nije ni za kakvu upotrebu.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Koleginica Dragičević, pa ministar.

LJERKA DRAGIČEVIĆ:

Gospodine predsjedniče, samo sam htjela da kažem da ima još nedostataka. Nije ovo jedini. Kada su bili amandmani kolega Labudovića na Odboru za ljudska prava, ja sam postavila još jedno pitanje.

Recimo, ja nijesam udata, nemam vanbračnog partnera, nemam djece, mama mi ima 97 godina. Pretpostavljam da bi trebala prije ona umrijet nego ja, ali onda ko bi mogao za mene da da organ? Tako da ima tu još nedorečenosti. Ja samo toliko. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Više puta sam rekao. Ovo su toliko složene rasprave da u svakom društvu traže vremena, kapaciteta, nauke i svih ostalih institucija.

Kolega Danilović, pa ministar. Hvala, kolegice Dragičević. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Ja ću tražiti, gospodine predsjedniče, da se ovdje glasa prozivkom odmah na početku. Da se razumijemo. Ovo što je prihvaćen amandman Pozitivne mi iz DF-a smatramo nedovoljnim. Ukoliko ne prihvatite amandmane gospodina Labudovića dva, pa onda i tri prateća, ovo će biti, dajemo vam riječ ljudsku i prijateljsku, loše za nas. Najbolja namjera predlagača ne može da odagna sumnju da ćete u Crnoj Gori u kojoj je još uvijek tradicionalno da se leleče za pokojnikom na ovakav način sprovesti u djelo nešto što je nedopustivo, da najmanje tri dana prije potencijalne smrti zovete srodnika i obavještavate ga o mogućnosti... Nemojte da mašete glavom, jer ja znam da će to biti tako. Za 20 minuta, ministre, ne možete da ih kontaktirate.

Ako ste sigurni da neko može umrijeti, onda ćete mu zvati srodnike pet dana i pitati - hoćete li doći da potpišete eventualnu saglasnost. Nemojte to da radite. Zovemo vas da zajednički kao Parlament uradimo godinu dana kampanje i da imamo samo uzimanje organa uz prethodnu saglasnost. Zašto vam to smeta? Pa, ljudi moji, to se zna. Hoćemo li da budemo mi ispred Evrope, koji smo do juče jedni drugima glave sjekli? Hoćete li da odjedanput postanemo i preko noći evropejci a da nijesmo u svojoj kući sposobni da uredimo stvar? Samo uz saglasnost i ništa drugo. Sve drugo može biti užasna zloupotreba. Ne prihvatamo. Tražimo pojedinačno da se glasa. Neka ljudi vide ko to hoće. Hvala lijepo.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Izvolite, ministre.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

...dilema oko pisane saglasnosti data je usvajanjem drugog amandmana Pozitivne i da ne čitam. Tako da je to riješeno.

Na komentar poslanice Dragičević. Znači, ne uskraćuje se pravo na izjašnjavaње od danas pa dokle god hoćete da kažete - ne želim da dam organ. I kada pođete kod izabranog doktora, riješite i tu dilemu. Dakle, na vama neka ostane da ne želite da date organ, da ne bi smo dalje širili. I pitanje je bilo koliko vremena treba da prođe. Postoji Pravilnik o utvrđivanju moždane smrti. Tačno je definisano koje kriterijume treba da ispuni, koje radnje radi tim za utvrđivanje moždane smrti. To je definisano na bazi nauke i prakse. I stvarno to može da bude od momenta postojanja električnog potencijala, utvrđivanje moždane smrti da traje dan i noć. Ovo o čemu ste govorili vremenski, a ne 20 minuta. Prema tome, postoji Pravilnik. Tim pravilnikom je sve definisano kao i drugim podzakonskim aktom. /Upadica Emila Labudovića/

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Kolega Labudoviću, razumijem značaj teme, ali molim Vas za red. Izvolite.

MIODRAG RADUNOVIĆ:

Zahvaljujem svima koji su iskazali spremnost da podrže ovaj zakon. Zahvaljujem i svima koji su otvorili i dileme po ovom zakonu. Mislim da kampanja svih nas, pa i ovo neka bude dio kampanje, može doprinijeti da spasimo bar jedan život u Crnoj Gori. Hvala vam lijepa.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Kolega Medojeviću, možemo li da se čujemo? Budimo na nivou teme, kao što smo bili u obrazlaganju, a sada i u tehnicu izjašnjavaња o tome.

Ministre, ono što sam shvatio iz ove rasprave u posljednjem trenutku da nema spora da se to radi. Spornost je saglasnost, protivljenje prije i saglasnost porodice. To je sporno, odnosno stavovi 4 i 5 amandmana. Imamo više mogućnosti da povučete zakon, da glasamo u načelu, za zakon treba 41, a već je glasano u načelu. Onda ćemo čuti amandmane kolege Labudovića. Nijesmo ih glasali, jer su oni jedino ostali u proceduri, koliko vidim, a onda ćemo se izjašnjavati prozivkom na zahtjev Demokratskog fronta.

Glasamo amandmane kolege Labudovića koji su dati na osnovni tekst, a ne na tekst koji je već bio živ kada je podnijela Pozitivna Crna Gora. Oni se odnose na osnovni tekst koji sam vidio. Amandman 1 kolege Labudovića. Čuli ste obrazloženje. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 62 poslanika - 30 za, dva protiv, 30 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Labudovića. Konstatujem da amandman nije dobio potrebnu većinu. Nemaju smisla, molio bih vas da povučete. Izvolite, pomozite nam da glasamo u cjelini zakon.

EMILO LABUDOVIĆ:

Dvije stvari, gospodine predsjedniče.

Prvo, ne mogu da ne izrazim iznenađenje da čak i oni koji su glasali za ove amandmane na matičnom odboru danas glasaju suprotno. Drugo, pošto ova dva nijesu prošla, ostala četiri više nemaju smisla jer proističu iz prethodna dva. Povlačim ih.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala.

Glasamo zakon u cjelini prozivkom. Ovdje mora stojati u stavu četiri pisana saglasnost za ovaj dio kada više ne raspoložete svojim tijelom, što ne mijenja mnogo, ali mijenja. Izvolite.

GORAN DANILOVIĆ:

Upozoravam, gospodine predsjedniče, da je to više da je u pitanju materijalna razlika, da to ne može da se podrazumijeva, da je to moralo amandmanski da se djeluje, da dopisivati pisano ne možemo, jer ako možemo to dopisati, onda možemo nešto i otpisati istog sadržaja, a to može samo amandmanski. Molim vas još jedanput da ovo ne radimo.

Što se nas tiče, bez obzira, glasaćemo protiv, ali ne podrazumijevamo i ne prihvatamo da ovdje stoji pisano, jer je predlagač, meni su za odluku koja slijedi nakon ovoga tražili do detalja da sinonimične stvari preciziram, pa iako ja ne koristim riječ nadzor u parlamentarnom smislu, nego mogu reći da je koristim u smislu nadgledanje, bilo je dovedeno u pitanje ustavnost dok koleginica nije reagovala i to otklonila sinonimičnom izjavom da prati rad. Dakle, ne može tako. Ne prihvatamo i pored toga ćemo, čak i da to piše, glasati protiv, ali vas samo upozoravam da je to na granici regularnosti.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Slažem se. I to neće moći ako nema koncenzusa. Za sljedeći amandman sam rekao da treba nomotehnički ispraviti ovaj član da bi bilo jasno, jer će ljekari čitati prvi koji je noseći i suštinski, a ovaj sljedeći je više aplikabilni, što bi rekli. Ali, ako se ne slažete, ostaće ovako kako je u osnovnom tekstu. Vi se ne slažete, neće pisati pismena nego će stajati ovako prazno i povlačim svoj predlog jer nemam pravo na to. Mora da postoji konsenzus oko toga, ako nema koncenzusa, povlačim jer ja ne mogu mijenjati tekst bez saglasnosti da je to tehničko pitanje, odnosno samo preciziranje. Ne može ni predlagač.

Glasamo amandman kakav je prihvaćen, odnosno zakon sa amandmanom kakav je prihvaćen.

Kolega generalni sekretare, prozivka. Izvolite.

DAMIR DAVIDOVIĆ:

Ranko Krivokapić, Mevludin Nuhodžić, Milutin Simović, Rifat Rastoder, Andrija Popović, Borislav Banović, Tarzan Milošević, Predrag Sekulić, Filip Vuković, Radivoje Nikčević, Miodrag Vuković, Šefkija Murić, Srđa Popović, Slobodan Radović, Damir Šehović, Saša Pešić, Branko Čavor, Luid Škrelja, Milorad Vuletić, Obrad Stanišić, Zoran Jelić, Marta Šćepanović, Zoran Srzentić (odsutan), Draginja Vuksanović, Džavid Šabović, Husnija

Šabović, Izet Bralić, Halil Duković, Branka Tanasijević, Rešid Adrović, Mićo Orlandić, Žana Filipović, Željko Aprcović, Zorica Kovačević, Radovan Obradović, Nada Drobnyak, Veljko Zarubica, Nikola Gegaj, Miodrag Lekić, Ljiljana Đurašković, Branka Bošnjak, Milan Knežević, Janko Vučinić, Andrija Mandić, Nebojša Medojević, Predrag Bulatović, Goran Danilović, Branko Radulović, Strahinja Bulajić, Slaven Radunović (odsutan), Koča Pavlović, Vladislav Bojović, Emilo Labudović, Radovan Asanović (odsutan), Novica Stanić, Veljko Vasiljević, Milutin Đukanović, Jelisava Kalezić, Srđan Milić, Neven Gošović, Snežana Jonica, Velizar Kaluđerović, Aleksandar Damjanović, Obrad Gojković, Radosav Nišavić, Danko Šarančić, Darko Pajović, Azra Jasavić, Mladen Bojanić, Srđan Perić, Dritan Abazović, Goran Tuponja, Suljo Mustafić, Kemal Zoronjić, Almer Kalač, Ljerka Dragičević, Nik Gjeloshaj, Genci Nimanbegu, Zoran Miljanić.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala na strpljenju. Glasao je 71 poslanik - 40 za, 20 protiv, 11 uzdržanih. Zakon nije dobio potrebnu većinu. Uz dorade će, vjerovatno, biti bolji za jesenje zasijedanje. Mjesec, dva ne igra ulogu za ovako važne stvari. Hvala, ministre.

Idemo na sljedeći zakon. Molim vas, ovo nijesu, i dobro je da nijesu, striktno partijske stvari. Ovo su stvari dubokih, etičkih i drugih reperkusija i tu su jasne dileme. Ovo ne smiju da budu nikako u prvoj liniji partijske stvari. Svi smo u dilemama da spojimo nešto što je neophodno i nešto što treba normirati, ako tako mogu reći.

Tačka 13 - Predlog zakona o dopuni Krivičnog zakonika. Predlog je Demokratskog fronta, a tiče se neisplaćivanja zarada. Za, protiv, uzdržani? Glasamo ga u načelu.

Hvala. Glasalo je 67 poslanika - 30 za, 20 protiv, 17 uzdržanih. Zakon nije dobio potrebnu većinu u načelu.

Idemo na Predlog zakona o dopuni Zakona o obligacionim odnosima, a tiče se krivičnog djela zelenašenja, ali u obligacionim elementima. Za, protiv, uzdržani? Izvolite.

Hvala. Glasalo je 69 poslanika - 33 za, 15 protiv, 21 uzdržan. Konstatujem da zakon nije dobio potrebnu većinu.

Idemo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji. Glasamo ga u načelu, takođe većina svih.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika - svi su bili za.

Bilo je devet amandmana, i to: Zakonodavni odbor, šest amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona; Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona; poslanici Milić, Gošović dva amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, s tim što je amandman 1 u izmijenjenoj formulaciji. Je li tako, kolega Gošoviću? Hvala vam. Nema drugih amandmana, glasamo Predlog zakona u cjelini. Konsenzus je bio u načelu, da vidimo hoće li biti i u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika - svi su bili za. Zakon je usvojen jednoglasno.

Predlog odluke o obrazovanju privremenog odbora za vršenje nadzora nad radom državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne uprave u pogledu dosljedne primjene zakona u cilju izgradnje povjerenja u izborni proces. Skoro je dug naslov kao i izgradnja povjerenja. Glasamo Predlog odluke. Ne možemo je glasati u djelovima, zbunila me je druga stvar. Vidim da je saglasnost većinom svih poslanika, to mi je bilo malo čudno i zato sam zastao, ali u redu.

Idemo na amandmane. Zakonodavni odbor, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga odluke; poslanici Dragičević, Kalač, Popović, Nimanbegu, Zoronjić, Gjeloshaj, Mustafić, jedan amandman koji je sastavni dio Predloga odluke; poslanici Jasavić i Perić, tri amandmana koji su sastavni dio Predloga odluke. Nemamo raspravu u pojedinostima, ali imamo glasanje odluke. Nema u načelu, glasamo u cjelini. Odluka nema dvostepeni postupak. Za, protiv, uzdržani? Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 70 poslanika - 37 za, devet protiv, 24 uzdržana. Odluka nije dobila potrebnu većinu.

Idemo dalje. Informacija o realizaciji zaključaka Skupštine Crne Gore br. 007212/2-42 od 27. decembra 2013. godine, a koja se odnosi na Kombinat aluminijuma Podgorica. Stavljam zaključke na glasanje. Čuli smo, to su posljednja četiri zaključka.

Izvolite, kolega Damjanoviću, prije glasanja. Poništavam glasanje.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Kod mene je ovdje po redosljedu glasanje oko Izvještaja o radu Centralne banke, ali nema veze s obzirom da ste vi stavili na glasanje ovu Informaciju o realizaciji zaključaka oko

Kombinata aluminijuma. Samo da vas podsjetim da je ovo bila Informacija povodom zaključka koji je parlament donio u decembru prošle godine, četvrti u nizu serije zaključaka. U toj informaciji koja je prosljeđena poslanicima u parlamentu je otprilike dat opis realizacije toga zaključka. Kolege i ja smo smatrali, i iz većine, i iz manjine, da nema razloga da ide zaključkom o tome je li zaključak poštovan ili nije. To se vidi u samoj informaciji. Što se mene lično tiče i Kluba poslanika SNP-a, sve dalje mjere ovog parlamenta moraju da budu političke i da, ukoliko nema odgovornosti onih koji treba da sprovedu ove zaključke, to se onda ovdje reperkutuje na drugi način. Ne donošenjem novih zaključaka, tako da nijesu predloženi novi zaključci. Hvala vam.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

U redu, onda nije trebalo biti na dnevnom redu. Upoznavanje ide drugim procedurama. Nema glasanja. Vraćamo se na Godišnji izvještaj o radu Centralne banke za 2013. godinu tačka 17. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet kao matični odbor predložio je da Skupština usvoji Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2013. godinu. Odlučujemo većinom glasova prisutnih poslanika i glasamo Izvještaj Centralne banke. Ova Skupština odlučuje, a upoznavanje nije stvar plenuma.

Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 65 poslanika - 40 za, 15 protiv, 10 uzdržanih. Usvojili smo izvještaj Centralne banke.

Izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2013. godinu. Izvolite. Izvinite, greška je ovdje u tekstu, ali uhvatio sam uz pomoć generalnog sekretara. Znači usvojili smo zaključke, naš Odbor za ekonomiju, finansije i budžet i nećemo glasati izvještaj nego će u samim zaključcima biti integrisan stav o izvještaju, a mi ćemo glasati o zaključcima. Izvolite, kolega Damjanoviću, ako treba. To je to. Imate zaključke i određenje o njima i naš stav o izvještaju. Odbor ih je predložio.

Glasamo zaključke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet povodom Izvještaja Komisije za koncesije. Za, protiv, uzdržani? Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 60 poslanika - svi su bili za zaključke koji su upućujući za Komisiju i obavezujući u mnogo čemu. Hvala vam na konsenzusu.

Idemo na Izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama u Crnoj Gori tačka 19. Odbor za ljudska prava i slobode kao matični podnio je Predlog zaključaka o prihvatanju

izvještaja. Glasamo o zaključcima našeg matičnog Odbora za ljudska prava i slobode. Za, protiv, uzdržani? Glasamo zaključke Odbora. U njima je integrisan stav o izvještaju. Radi se o povjerenju u rad naših odbora, što je neđe intencija da oni prate izvještaje bolje jer prate tu oblast detaljnije. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 64 poslanika - 62 za, dva protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da smo usvojili zaključke u oblasti pristupa informacijama, a samim tim i Izvještaj.

Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori za 2013. godine. Isti odbor je predložio zaključke. Glasamo i vrednosnu odrednicu o izvještaju i sve upućujuće elemente za dalji rad. Otvaram glasanje. Izvolite.

Glasala su 64 poslanika - 56 za, četiri protiv, četiri uzdržana. Usvojen je i ovaj izvještaj.

Tačka 21 - Izvještaj o radu Odbora za bezbjednost i odbranu za 2013. godinu. Izvještaj ste dobili. Glasa se čitav izvještaj, nema zaključaka. Glasamo izvještaj u cjelini. Ovdje vrednosna odrednica nije u zaključcima nego u našem glasanju. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 63 poslanika - 56 za, jedan protiv, šest uzdržanih. Prihvatili smo rad našeg odbora, što će reći da je bolja ocjena rada Odbora nego drugih struktura bezbjednosnog sektora.

Idemo na Godišnji izvještaj o radu Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije. To je naša komisija, to je skupštinska komisija. Glasamo izvještaj. Izvolite. Prvo glasamo izvještaj.

Hvala vam. Glasao je 61 poslanik - 61 za. Usvojili smo Izvještaj naše komisije. Imamo dodatne zaključke. Podnijeli su ih kolege Gojković i Damjanović.

Izvolite, kolega Gojkoviću, prije glasanja.

OBRAD GOJKOVIĆ:

Poštovani predsjedniče, poštovane kolege,

U Herceg Novom postoji Komisija slična ovoj državnoj za praćenje procesa privatizacije. Obratili su se predstavnici sindikata molbom da preduzmemo određene mjere da bi se uključili u proces privatizacije i da bi imali što bolje informacije. Mi smo te njihove

zahtjeve pretočili u zaključke i pred vama su dva zaključka: 1) Skupština Crne Gore preporučuje Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte da u proces privatizacije Jadranskog brodogradilišta AD Bijela i pregovore sa zainteresovanim investitorima uključi sindikalne organizacije Jadranskog brodogradilišta Bijela i 2) Skupština Crne Gore preporučuje Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte da u sastav tenderske komisije koja će se baviti planiranjem prodaje imovine firme uključi i sindikalne organizacije Jadranskog brodogradilišta Bijela.

Prilikom rasprave o Izvještaju komisije vidjeli smo da je ovaj izvještaj ustvari izvještaj post festum i da je Skupština marginalizovana u procesu privatizacije. Zato, apelujem na vas da na neki način preventivno djelujemo i da pomognemo da se u Savjet za privatizacije i kapitalne projekte uključi u pregovarački proces i sindikalna organizacija AD Bijela. Napominjem da je riječ o firmi koja je dugi niz godina opstala na tržištu i pokraj velikih problema koji su u našem okruženju, na mediteranu, to je firma koja nije opterećivala državu, koja posjeduje i danas struku i znanje za poslovanje na tržištu. Posljednjih dana je veliki priliv brodova i oni dobro rade. Ovdje se ne radi ni o kakvom socijalnom zahtjevu. Ovdje se radi o ponudi sindikata da strukom koja je zastupljena u brodogradilištu pomogne ovaj pregovarački proces koji se odvija poslije neuspjelog tendera. Tender je propao i sada su u toku pregovori, a predstavnici sindikata žele da se uključe u ovaj pregovarački proces.

Zato vas molim da imate sluha za ovaj zahtjev i da možda napravimo nešto što smo u prethodnom periodu propustili, možda u nekim drugim privatizacijama. Da se koristila struka koju sindikat posjeduje i koju je posjedovao u našim kompanijama, možda bi rezultati privatizacije bili bolji. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala, kolega Gojkoviću.

Imamo mi Savjet za privatizaciju. Odluku o kontroli postupka privatizacije sam pisao sa kolegom Medojevićem 1998. godine, kada smo ušli u vlast. Ja sam je pisao, kolega Medojević je bio asistent, bilo kod premijera, bilo kod mene. Logično je bilo da bude i sindikat.

Otvaram glasanje. Predlog zaključaka kolege ste čuli. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 63 poslanika - 35 za, jedan protiv, 27 uzdržanih. Zaključci su prihvaćeni. Molim da ih uputite Savjetu za privatizaciju jer oni određuju komisije za privatizaciju, da vidimo da li će biti pomaka. Hvala vam.

Idemo na posljednju tačku sa 8. sjednice - Predlog zaključaka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet koji se odnose na Solanu Bajo Sekulić. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet je nakon održanog kontrolnog saslušanja predložio Skupštini da usvoji zaključke. To je prvi put i mislim da je korisno da bismo znali i na osnovu tih saznanja pokrenuli neke postupke koristeći autoritet Skupštine u cjelini.

Na te zaključke amandmane je podnio poslanik Janko Vučinić.

Kolega Vučiniću, izvolite. Vaše obrazloženje amandmana prije nego što glasamo o zaključcima.

JANKO VUČINIĆ:

Zahvaljujem, predsjedniče.

Na zaključke Odbora za ekonomiju, finansije i budžet podnio sam tri amandmana. Prvi amandman se odnosi na to da se zaključak četiri briše, iz razloga što ideja da se dio zemljišta "Solane" koje je državno i koje je ustupljeno "Solani" za proizvodnju soli, mislim da nije dobra i nije prihvatljiva da se finansijskim sredstvima od prodaje te imovine finansiraju dugovi prema povjeriocima. A onda je bilo nagovještavano da se finansira djelatnost, odnosno proizvodnja soli koje danas u Solani "Bajo Sekulić" nema, jer su radnici završili na Birou rada, a od "Solane" ostali su samo ruinirani i porušeni objekti.

Zatim sam podnio amandman 2 - da Skupština insistira da Vlada i Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte sagledaju mogućnost vraćanja većinskog dijela akcijskog dijela Solane "Bajo Sekulić" AD Ulcinj u državno vlasništvo. Ovo iz tog razloga jer privatizacioni procesi u Solani "Bajo Sekulić" su pokazali da ta privatizacija nije odgovorila svome cilju, da je Solana "Bajo Sekulić" tom privatizacijom uništena, da više nemamo fabriku u kojoj se proizvodi so, u opasnosti je i to da to područje bude i stanište za raznovrsnu floru i faunu, i mislim da je neodgovornim odnosom Eurofonda, većinskog vlasnika Solane "Bajo Sekulić", ona je velikim dijelom uništena. Solana "Bajo Sekulić" je veoma važna ne samo za Ulcinj, nego i za državu Crnu Goru i smatram da je potrebno sagledati sve mogućnosti da se "Solana Bajo Sekulić" vrati u državno vlasništvo.

I amandman 3 - da Skupština pokreće inicijativu prema Vrhovnom državnom tužilaštvu da preispita poslovanje od perioda kada je upravljanje Solanom "Bajo Sekulić" AD Ulcinj preuzeo Eurofond, kao i za kontos vođenja stečajnog postupka u "Solani".

Obrazloženje. Čuli smo i na sjednici Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije, a i na sjednici za kontrolno saslušanje Odbora za ekonomiju, finansije i budžet od strane predstavnika radnika, odnosno predstavnika Sindikalne organizacije da je Eurofond upravljao na jedan nedomaćinski način, da postoji opravdana sumnja da su te radnje bile nezakonite, da je dolazilo do otuđivanja imovine, do prodaje soli ispod tržišne cijene, da su oštećeni zaposleni, da nijesu uplaćivani doprinosi, da je oštećena država, Poreska uprava zbog neuplaćivanja poreza. Sve to navodi na sumnjive radnje većinskog vlasnika i smatram da je potrebno da se Vrhovno državno tužilaštvo pozabavi ovim radnjama u Solani "Bajo Sekulić". Zahvaljujem.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala Vam.

Na zaključke ne možemo glasati pojedinačno, glasao bih u cjelini jer imaju istu sadržinu. Slažete li se sa tim?

U redu, glasaćemo jedan po jedan.

Izvolite, kolega.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ:

Evo da se razjasnimo i da pomognem kolegi Vučiniću, vjerujući u njegove dobre namjere i podsjećajući na jutrošnju raspravu na Odboru. Kao Odbor smo se izjasnili oko tri amandmana. Naravno, pošto je Odbor predlagač zaključaka onda trebala da se postigne većina na Odboru da bi amandmani prošli. Nije postignut i plenum o njemu odlučuje. Medjutim, zbog informisanosti Parlamenta, a vjerujući da je u pitanju greška a ne loša namjera kolege Vučinića, da pročitam četvrti zaključak čije brisanje predlaže kolega Vučinić, sa obrazloženjem da se tu radi o zaključku koji nalaže prodaju dijela imovine „Solane” kako bi se nadoknadili, odnosno rješavali problemi u „Solani”. Ne radi se o prodaji niti jednog metra kvadratnog metra „Solane”, jer zaključak 4 glasi - Skupština Crne Gore u cilju rješavanja evidentnih problema u funkcionisanju „Solane” predlaže da Vlada i Opština Ulcinj solidarno sagledaju mogućnost prodaje adekvatne državne ili imovine opštine. Dakle, sagledaju mogućnost prodaje adekvatne državne ili imovine opštine kako bi se obezbijedila neophodna finansijska sredstva za nastavak primarne djelatnosti „Solane” što ne podrazumijeva prodaju imovine AD „Solana”. Kolega Vučiniću, ako je namjera bila da zbog

bojazni imovine „Solana“ da reagujete, onda nema potrebe. Vidite i sami da pažljivim čitanjem te opasnosti nema. Ako je namjera bila druga, da opšte djelujete na ovu normu, onda je to potpuno u redu i onda imate pravo da predložite amandman. Hvala.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Hvala. Glasamo amandmane kolege Vučinića.

Amandman 1. Izvolite. Hvala vam. Glasalo je 57 poslanika - 21 za, 24 protiv, 12 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Amandman 2 kolege Vučinića na zaključke Odbora. Izvolite. Hvala. Glasalo je 65 poslanika - 34 za, 19 protiv, 12 uzdržanih. Amandman je dobio potrebnu većinu i sastavni je dio predloga.

Amandman 3. Hvala. Glasalo je 67 poslanika - 32 za, 22 protiv, 13 uzdržanih. Amandman nije dobio potrebnu većinu.

Glasamo naše zaključke Odbora u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasalo je 67 poslanika i svi su bili za.

Konstatujem da smo usvojili zaključke našeg Odbora povodom "Solane".

Ovim smo iscrpili dnevni red Osme šednice.

Izvolite, kolega Daniloviću, prije nego što zaključim šednicu.

GORAN DANILOVIĆ:

Imam obavezu da pitam, uz izvinjenje ako budem pogriješio, ali prosto u ime /Prekid/ Odbora za međunarodne odnose zajedno sa mnom, ali na toj sjednici Odbora za međunarodne odnose nažalost nijesam bio kad smo saslušavali gospodina Lukšića. Koliko imam informaciju od svog kolege usvojeni su zaključci i ti zaključci su trebali biti na usvajanje ovdje. Ja samo upozoravam da su to značajni, da ne pretjerujem, vrlo važni zaključci, usvojeni kako su usvojeni Odbora, tiče se saslušanja u vezi raspisivanja tendera. Znaete i sami gdje je na Prevlaci od strane naših komšija Hrvata nešto što je ovdje u Crnoj Gori

izazvalo veliku i značajnu pažnju nekoliko dana. Toga nije bilo na dnevnom redu. Očekivao sam da će na kraju biti izjašnjavanje.

Samo da podsjetim, to su zaključci jednog od značajnijih Odbora ovoga Parlamenta. Danas se o njima nijesmo izjašnjavali i ne znam šta je svrha tako nečega. Kada ćemo se o njima izjasniti?

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Čućemo kolegu Vukovića. On će dati odgovor.

Izvolite.

MIODRAG VUKOVIĆ:

Sve je tačno što je rekao kolega Danilović /Prekid/ raspravu o temi o kojoj je on govorio. Kontrolno saslušanje, usvojili smo zaključke. Kako smo obavijestili javnost o tim zaključcima, ne vidim razloga da ne budu predmet rasprave i ovog Parlamenta. Ali, ne postoji obaveza Odbora da predlaže tačku dnevnog reda, vlastiti zaključci povodom kontrolnog saslušanja. Mi smo po Poslovniku dužni da dostavimo zaključke na određene adrese, predsjedniku i potpredsjednicima Parlamenta, ne znam još kome. To je urađeno i to sam potpisao. Ko odlučuje o dnevnom redu i sazivanju taj će odlučiti i o daljoj sudbini zaključaka. Hvala puno.

PREDŠEDNIK RANKO KRIVOKAPIĆ:

Imate mogućnost da predložite proširenje dnevnog reda. Za to ne treba predsjednik Skupštine.

U sledećih 15 minuta dajemo pauzu da bismo počeli usvajanje dnevnog reda 10 sednice.

Pročitaću. Odbor sačinjava i dostavlja Skupštini izvještaj o kontrolnom saslušanju koji sadrži suštinu izlaganja, a može predložiti i odgovarajuće zaključke i druge akte. Odbor nije predložio da to bude na dnevnom redu, a vi možete predložiti da to bude na dnevnom redu kao i svi ostali zaključci. Zato sam i rekao da imate 15 minuta da to predložite.

Samo trenutak da vas obavijestim prije nego što odete na odmor, da biste otišli sa svježim informacijama. Ustanovili smo da ćemo potrošiti svih pet radnih dana s ovim dnevnim redom koji je već dogovoren konsezzusom na Kolegijumu. Pored toga, tri smo dodali u dnevni red, jednu smo sklonili. Pored toga ima predlog za 15 tačaka proširenja dnevnog reda. Mi to ne možemo završiti. To će biti pri kraju dnevnog reda, i ako ne bude, ići ćemo prioriteto da završimo ovo što smo dogovorili konsezzusom, a onda ostatak će ostati 31. jula nezavršen. Treba nam 27 sati za ovo što smo utvrdili, a imamo pet radnih dana i jedan dan za glasanje. Ovih 15 tačaka nemamo gdje smjestiti.

Utvrdili smo i vrijeme potrebno za razgovor. Sa tom činjenicom uđimo u utvrđivanje dnevnog reda 10. šednice za 15 minuta.

Zaključujem osmu šednicu. Hvala vam.

